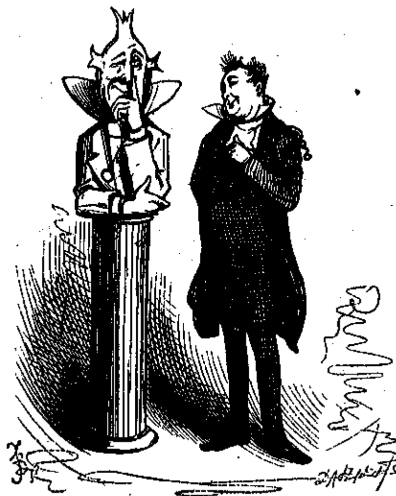
MAARTEN CHUZZLEWIT

MAARTEN CHUZZLEWIT

DOOR

CHARLES DICKENS

VERTALING VAN C. M. MENSING
MET 59 HOUTGRAVURES NAAR TEEKENINGEN VAN J. BARNARD

VIERDE DRUK

GEBR. GRAAUW'S UITG.-MIJ. N.V. - AMSTERDAM-SOERABAIA

MAARTEN CHUZZLEWIT

HOOFDSTUK I.

Dient tot inleiding, en handelt over de afstamming van de familie Chuzzlewit.

Daar geen enkele dame of heer, die op fatsoen en beschaving aanspraak maakt, met mogelijkheid eenige belangstelling voor de familie Chuzzlewit kan koesteren, zonder van de oudheid van dit geslacht overtuigd te zijn, is het een groote voldoening te weten, dat het ontwijfelbaar in een rechte lijn van Adam en Eva afstamt, en in overouden tijd tot de landbouwende klasse behoorde. Mochten afgunstige en boosaardige menschen ooit tegen een van de Chuzzlewit's de beschuldiging inbrengen, dat hij al te trotsch was op zijn geslacht, dan zal men deze zwakheid niet alleen vergeeflijk, maar zelfs lofwaardig vinden, wanneer men in aanmerking neemt, hoe ver dit geslacht zich door zijn overoude afkomst, boven de rest van het menschdom verheven mocht achten.

Het verdient opmerking, dat, als men in den oudsten tak, waarvan eenige aanteekening bestaat, een moordenaar en een landlooper aantreft, men in de kronieken van alle oude geslachten ontelbare herhalingen van deze eigenaardigheid ontmoet. Men zou zelfs als algemeene regel kunnen vaststellen, dat, hoe ouder iemands afkomst is, des te meer geweldenaren en landloopers er onder zijn voorouders zijn geweest; want in oude tijden waren doodslaan en stroopen een edele oefening en gezonde uitspanning van de grooten van dit land; vermaken, die hen tegelijk bezighielden en voordeel aanbrachten.

Er ligt dus iets verheugends in de ont-

dekking, dat de Chuzzlewit's in verschillende tijdperken van onze geschiedenis een werkzaam aandeel namen in verscheidene moorddadige samenzweringen en bloedige onlusten; terwijl men verder nog van hen vermeld vindt, dat zij, die van het hoofd tot de voeten in het staal gedost waren, bij verschillende gelegenheden hun in leeren wambuizen gekleede soldaten met onwrikbaren moed ter dood leidden, en later ongedeerd naar huis terugkwamen.

Er is geen twijfel aan, of er is minstens één Chuzzlewit met Willem den Veroveraar overgekomen, hoewel het niet blijkt, dat hij bij dezen ooit bijzonder in de gunst heeft gestaan, daar de familie nooit bijzonder rijk aan grondbezit schijnt te zijn geweest. Terwijl het toch algemeen bekend is, dat de mildheid van den Normandiër in het wegschenken van zulke bezittingen aan zijn gunstelingen even onbekrompen was, als deze deugd doorgaans is in groote heeren, wanneer zij weggeven wat hun niet toekomt.

Misschien mag de geschiedenis hier wel een oogenblik stilstaan, om zich zelf geluk te wenschen met den schat van dapperheid, wijsheid, welsprekendheid, eer en adel, die met den inval der Normandiërs naar Engeland schijnt te zijn overgekomen; een schat, die door de genealogie van ieder oud geslacht vergroot is, en die zeker even indrukwekkend zou zijn geweest, en waarop evenveel lange reeksen van adellijke afstammelingen — trotsch op hun afkomst — zouden hebben teruggezien, zelfs indien Willem de Veroveraar, in plaats van de Saksers te overwinnen, door hen overwonnen was; want een dergelijke verandering van de omstandigheden zou zeker in dit opzicht geen verschil hebben gemaakt.

Er was ongetwijfeld een Chuzzlewit in het buskruitverraad betrokken, als de aartsverrader Fawkes zelf al niet een spruit van dezen aanzienlijken stam is geweest; wat heel goed mogelijk is, wanneer men veronderstelt, dat in vroeger tijden een andere Chuzzlewit naar Spanje zou zijn verhuisd, en daar bij een Spaansche dame een olijfkleurigen zoon zou hebben gekregen. Dit waarschijnlijke vermoeden wordt versterkt, zoo al niet volkomen bevestigd, door een omstandigheid, die voor hen, die er eenige waarde aan hechten de erfelijkheid van karaktereigenschappen in bepaalde families na te gaan, bijzonder belangrijk moet zijn. Het is opmerkelijk, dat er in later tijd heel veel Chuzzlewit's, die in hun zaken ongelukkig waren, zonder eenige redelijke hoop op een beter resultaat, steenkolenhandelaars zijn geworden, en maanden lang bij een hoopje steenkolen de wacht bleven zitten houden, zonder ooit te onderhandelen met een kooper. De merkwaardige overeenkomst tusschen deze handelwijze, en die van hun vermaarden voorvader, in den kelder onder het Parlementsgebouw, springt te duidelijk in het oog, om er verder over uit te weiden.

Mondelinge overleveringen van de familie bewijzen ook, dat er op den een of anderen tijd onder haar leden een vrouw moet zijn geweest, die zooveel liefhebberij had in het maken van brand- en vuurtuig, dat zij in de legenden van de familie tot op den huidigen dag met den bijnaam van „de stokebrand" wordt aangeduid. Men hoeft er bijna niet aan te twijfelen, of dit was de Spaansche dame, de moeder van Chuzzlewit-Fawkes.

Er bestaat echter nog een bewijs, dat de Chuzzlewit's in heel nauwe betrekking staan met deze merkwaardige gebeurtenis in de Engelsche historie, een bewijs, dat zelfs hen moet overtuigen, die door de aangehaalde blijken van waarschijnlijkheid nog niet overtuigd zijn geworden.

Tot voor enkele jaren geleden was er in het bezit van een heel fatsoenlijk, onbesproken en geloofwaardig lid van de familie (want zelfs zijn bitterste vijanden durfden niet tegen te spreken, dat hij een rijk man was) een antieke dievenlantaren, te merkwaardiger daar zij volkomen hetzelfde model had als die tegenwoordig in gebruik zijn; en deze nu overleden Chuzzlewit was altijd bereid om te bezweren, en heeft ook meermalen bezworen, dat hij zijn grootmoeder, als zij deze eerwaardige antiquiteit beschouwde, dikwijls had hooren zeggen: „Ja, ja! Die heeft mijn voorzoon den vijfden November gedragen, toen hij Guy Fawkes was." [1]) Deze merkwaardige woorden, op de juiste manier uitgelegd, bevatten een onweerstaanbaar bewijs van wat wij hierboven beweerden. De oude vrouw, hoe helder van vermogens zij overigens ook mocht zijn, was echter onderhevig aan die verwarring van denkbeelden, of tenminste van uitdrukkingen, die dikwijls een gevolg is van ouderdom en groote spraakzaamheid. De geringe, heel geringe verwarring in deze uitdrukking valt zoo duidelijk in het oog, en is zoo gemakkelijk

1) In sommige volkswijken van Londen, heeft jaarlijks op den vijfden November, een soort maskerade plaats, ter herinnering aan het buskruitverraad, door Guy Fawkes beraamd op 5 November 1605. Een persoon, van een lantaren voorzien, stelt dan Guy Fawkes voor. Vert.

te herstellen, dat het belachelijk zou zijn, er veel moeite toe te doen. „Ja ja!" zei zij, en in deze tweewoordige inleiding is niet de minste verbetering noodig. „Deze lantaren is door mijn voorvader" — niet voorzoon, want dat is een ongerijmde uitdrukking — „op den vijfden November gedragen. En hij was Guy Fawkes." Zoo wordt het gezegde duidelijk, en volkomen overeenstemmend met het karakter van de spreekster. Het is zoo duidelijk, dat deze historische bijzonderheid op die manier moet worden verklaard, dat het bijna niet de moeite waard zou zijn haar oorspronkelijke lezing te vermelden, tenzij als een bewijs, van wat er niet alleen in historisch proza, maar ook in beeldrijke poëzie, door een geringe vernuftsinspanning van een commentator kan worden verricht, en dikwijls verricht wordt.

Men heeft wel eens gezegd, dat er geen bewijs bestaat, dat in den nieuweren tijd een Chuzzlewit op een vertrouwelijken voet met aanzienlijke personen heeft verkeerd; maar de smalende lasteraars, die zulke ellendige leugens uit hun kwaadaardige hersenen te voorschijn brengen, kan men met schriftelijke bewijzen den mond snoeren. Er bestaan nog brieven, door een zekeren Diggory Chuzzlewit geschreven, waaruit blijkt, dat deze heer gewoon was met Hertog Humphrey te eten;[1] en deze edelman moet zelfs den eenvoudigen Diggory zoo dikwijls en dringend aan zijn tafel hebben genoodigd, dat deze, om het plat uit te drukken, den buik vol kreeg van zijn adellijke gezelschap; want verscheidene malen schrijft Diggory aan zijn vrienden, dat hij, als zij niet dadelijk antwoorden, geen andere keus zal hebben dan om weer bij Hertog Humphrey te gaan eten.

Verder zegt nog een gerucht, even lasterlijk als het andere, dat een zekere Chuzzlewit, wiens geboorte, dit moet men bekennen, eenigszins in het duister lag, van heel lage afkomst was. Maar welk bewijs heeft men hiervan? Toen de zoon van dien man, aan wien men begreep dat het geheim van zijn vaders geboorte bekend moest zijn, op zijn sterfbed lag, deed men hem plechtig de vraag: „Toby Chuzzlewit, wie is uw grootvader geweest?" En op deze vraag gaf hij, met zijn laatsten adem, een plechtig antwoord, dat terstond opgeschreven en door zes getuigen onderteekend werd. Zijn antwoord luidde: „The Lord No Zoo."[1] Man kan zeggen — en men heeft gezegd, want de menschelijke boosaardigheid is grenzenloos — dat er geen Lord van dezen naam bestaat of ooit bestaan heeft. Maar welk gewicht heeft deze tegenwerping? Het door sommige welmeenende, maar onkundige menschen geopperde vermoeden, dat Toby's grootvader, naar zijn naam te oordeelen, een Mandarijn was (wat volstrekt onhoudbaar is, daar zijn grootmoeder nooit in het buitenland is geweest, en er zich verscheidene jaren vóór zijn vaders geboorte geen Mandarijn in Engeland heeft opgehouden), dit vermoeden, zeggen wij, daar latend, is het immers duidelijk, dat Toby Chuzzlewit den naam, toen zijn vader hem dien meedeelde, niet goed had verstaan, of niet goed uitsprak, en dat de Chuzzlewit's dus wel degelijk aan een onbekend hoogadellijk geslacht geparenteerd zijn.

Uit nog in de familie bewaarde documenten blijkt verder heel duidelijk, dat, in den nog tamelijk recenten tijd van den zooeven genoemden Diggory Chuzzlewit, een van de leden van het geslacht een man van aanzien en vermogen moet zijn geweest. In eenige door den tijd grootendeels verteerde brieven maakt Diggory meermalen melding van een oom, van wien hij veel te wachten moet hebben gehad, daar Diggory diens gunst trachtte te winnen door geschenken van zilverwerk, horloges en andere voorwerpen van waarde.[2] Zoo schrijft hij aan zijn broer over een soeplepel, het eigendom van dien broer, dien Diggory had geleend of op een andere manier in handen had gekregen: „Ik hoop, dat gij er niet boos over zult zijn — ik heb hem naar mijn oom gebracht." Een anderen keer drukt hij zich op dezelfde wijze uit ten aanzien van een kinderkroesje, dat hij zou laten soldeeren; en nog een anderen keer zegt hij: „Ik heb dien onweerstaanbaren oom van mij alles gegeven wat ik bezat." Dat hij bij dezen heer, waarschijnlijk op een buitengoed, dikwijls en lang moet hebben gelogeerd, blijkt uit het volgende gezegde: „Behalve het pak, dat ik aanheb, zijn al mijn kleeren op het oogenblik bij mijn oom." De invloed van dezen oom moet

[1] „Met Hertog Humphrey eten" is in het Engelsch een spreekwoordelijke uitdrukking voor „honger lijden." Vert.

[1] Lord No Zoo, volgens den klank der Londensche uitspraak van the Lord knows who (de Heer weet wie.) De lezer zal wel inzien, dat Dickens in dit hoofdstuk een ironische persiflage geeft van de schranderheid van rechtsgeleerden, oudheidkenners en critici, om het kromme recht, en van niets alles te maken, wat in hun kraam te pas komt. Vert.

[2] Mij uncle (mijn oom) is onder de lagere standen in Engeland een schertsende benaming voor de Bank van Leening. Vert.

heel groot zijn geweest, en zijn weldadigheid eveneens; want de neef maakt melding van den ouden heer, als de toevlucht van al zijn bekenden, wanneer zij zich in geldgebrek bevonden, en laat zich bij zekere gelegenheid de woorden ontvallen: „Gij weet wel, dat mijn oom niemand op de wereld ontziet."

Het is noodeloos meer bewijzen te leveren van den hoog aanzienlijken stand, dien verscheidene Chuzzlewit's in de maatschappij hebben bekleed. Indien er eenige reden bestond om te denken, dat iemand nog meer bewijzen zou verlangen, dan zou men die kunnen opeenstapelen tot zij Alpen van getuigenissen vormden, groot genoeg om er den brutaalsten twijfel onder te verpletteren. Daar er echter al een tamelijke heuvel op het familiegraf is opgeworpen, zullen wij dien nu maar laten zooals hij is, en alleen, om er als het ware nog een laatsten schop vol op te gooien, nog opmerken, dat verscheidene Chuzzlewit's, zooals te bewijzen is uit brieven door hun en haar eigen moeders geschreven, zich door een echt aristocratische schoonheid van gelaatstrekken en gestalte hebben onderscheiden. Deze omstandigheid alleen zou voldoende zijn geweest het onderhavige geschil volkomen te beslissen; want het is algemeen bekend, dat welbesneden monden en neuzen, welgevormde kinnen, fraaie en blanke handen, en voorhoofden, waarop de blauwe aderen kronkelen als de rivieren op een landkaart, de uitsluitende eigenschappen en eigendommen zijn van personen van hoog aanzienlijke afkomst.

Daar wij nu, tot onze eigen volkomen overtuiging (en dus ook volkomen ten genoege van onze lezers) bewezen hebben, dat de Chuzzlewit's van oude afkomst zijn, en dat deze familie personen heeft opgeleverd, met wier omgang ieder behoorlijk en fatsoenlijk mensch zich vereerd zou mogen voelen, kunnen wij in ernst onze taak als geschiedschrijver aanvaarden. Wij hebben aangetoond, dat zij, door hun ouden oorsprong, een tamelijk groot aandeel in de grondvesting en vermeerdering van het menschelijke geslacht moeten hebben gehad, terwijl uit het vervolg van deze geschiedenis eenmaal zal blijken, dat diegenen van haar leden, die daarin ten tooneele zullen verschijnen, in de groote wereld om ons heen nog heel veel typen en pendanten hebben. Nu vergenoegen wij ons met, wat dit betreft, in het algemeen op te merken, dat men gerust kan beweren: ten eerste — zonder daarom de leer van Monboddo, dat het menschdom waarschijnlijk van de apen afkomstig is, te zijn toegedaan — dat de menschen veel vreemde kuren hebben en zonderlinge streken vertoonen; en ten tweede — zonder aan de theorie van Blumenbach te hechten, dat de afstammelingen van Adam veel hoedanigheden bezitten, die meer speciaal aan zwijnen dan aan welke andere schepselen ook eigen zijn — dat sommige menschen zich bij uitstek onderscheiden door hun buitengewone zorg voor hun eigen welzijn.

HOOFDSTUK II.

Waarin eenige personen aan den lezer worden voorgesteld, met wie hij in het vervolg van dit verhaal, als hij het wil, nader bekend zal worden.

Het was vrij laat in den herfst, toen de ondergaande zon, den mist verdrijvend, die haar den heelen dag had verduisterd, een helder licht verspreidde over een dorpje in Wiltshire, een kleinen dag reizen van de fraaie oude stad Salisbury gelegen.

Evenals een plotselinge opflikkering van de geestvermogens, die de ziel van een afgeleefden grijsaard verlevendigt, zoo verspreidde deze zonneschijn een glans over het landschap, waarin de verdwenen bloei en frischheid schenen te herleven. Het vochtige gras schitterde in de zonnestralen; de enkele plekken groen aan de heggen — waar nog een paar bebladerde takken den invloed van den scherpen wind en de nijpende nachtvorst hadden weerstaan — schenen opnieuw te ontluiken; de stroom, die den heelen dag dof en donker was geweest, kaatste vroolijk de gouden stralen terug; de vogels begonnen op de kale takken te sjilpen en te zingen, als geloofden zij half dat de winter voorbij was en de lente alweer aanbrak. De windvaan op de ranke torenspits van de oude kerk glinsterde in de hoogte, als wilde zij instemmen met de algemeene vreugde; en uit de met klimop begroeide ramen scheen zoo'n lichtglans naar den gloeienden hemel terug, als of het stille gebouw de bewaarplaats van twintig zomers geweest was, die met al hun vuur en warmte daarin opgestapeld lagen.

Zelfs die kenteekenen van het jaargetijde, die het naderen van den winter maar al te duidelijk aankondigden, hadden nu iets bevalligs, en gaven de vroolijke trekken van het landschap een tint van treurigheid, die toch niets droefgeestigs had. De

afgevallen bladeren, die den grond bedekten, verspreidden een aangenamen geur, en brachten, daar zij alle te luide klanken van voetstappen en rollende wagens verzachtten, een stilte voort, die in aangename harmonie was met den aanblik van de zaaiers, die op afgelegen velden het graan uitstrooiden, en van de ploegers, wier ploegschaar, zonder gedruisch door den vetten grond getrokken, op de met stoppels bedekte akkers regelmatige voren trok. Aan de roerlooze takken van sommige boomen hingen de herfstbessen als trossen koralen, zooals in die sprookjes-boomgaarden, waarin de vruchten juweelen waren; andere boompjes, volkomen van hun loof beroofd, vormden elk het middelpunt van een hoopje roodbruine bladeren; nog andere hadden hun gebladerte behouden, maar het was verschrompeld en gefronseld, als door een vuurgloed verschroeid; om de stammen van sommige wilde appelboomen lagen op hoopen de vruchten, die zij dat jaar gedragen hadden; en eenige andere boomen (van die soort, waarvan het loof altijd groen blijft) pronkten eenigszins stug en barsch met hun kracht, als liet de natuur hen de les prediken, dat het niet aan haar vroolijkste en bevalligste gunstelingen is, dat zij den langsten levenstijd schenkt. Door deze donkere takken schoot het zonlicht echter nog gloeiender-gouden stralen; de roode gloed scheen door de tegenstelling met dat donkere loof nog helderder te worden, als waren die boomen opzettelijk bestemd om den glans van den stervenden dag te vergrooten.

Nog een oogenblik, en die glans was niet meer. De zon daalde neer achter een lange reeks heuvels en wolken, die zich in het westen verhieven als een in de lucht gebouwde stad, met boven elkaar oprijzende muren en transen; het licht werd uitgedoofd; de schitterende kerk werd donker en koud; de stroom vergat zijn vroolijkheid; de vogels zwegen stil; een wintersche droefgeestigheid verspreidde zich over het heele landschap.

Er stak ook een avondwind op, en de dunste takken kraakten en ratelden, terwijl zij bij deze zuchtende muziek een doodendans dansten. De verwelkte bladeren hadden niet langer rust, maar vlogen heen en weer, om een schuilplaats voor hun kouden vervolger te zoeken. De landman spande zijn paarden uit, en draafde, met gebogen hoofd, naast hen naar huis; en achter de ramen van de boerenwoningen begonnen lichten te schitteren, die een flauwe schemering over de donkere velden verspreidden.

Nu trad de smederij van het dorp in vollen luister te voorschijn. De onvermoeide blaasbalg loeide tegen het helder brandende vuur, dat even lustig loeide als hij, en de schitterende vonken, bij den vroolijken klank van de hamerslagen op het aanbeeld, een dartelen dans liet uitvoeren. Het gloeiende ijzer schitterde eveneens, als om te wedijveren, en spreidde in kwistigen overvloed fonkelende juweelen in het rond. De forsche smid en zijn gezellen beukten op hun werk met zulke slagen, dat zelfs de droevige avond er vroolijk van werd, en zich over zijn donkere gelaat, dat, over de hoofden van enkele toeschouwers heen, door de deur en vensters naar binnen scheen te turen, een rooden gloed verspreidde. Wat deze toeschouwers betreft, zij bleven staan, alsof een toovermacht hen aan die plek had vastgenageld; en als zij nu en dan een blik in de duisternis achter zich wierpen, schoven zij hun luie ellebogen wat meer op hun gemak over het raamkozijn, en leunden wat verder naar binnen, even weinig geneigd zich van die plek los te rukken, dan alsof zij geboren waren om als krekels hun heele leven bij den brandenden haard door te brengen.

De wind werd onstuimiger. Van zuchten ging hij tot huilen over, en dwarrelde heftig om de vroolijke smidse, klapperde met de deur en loeide in den schoorsteen, alsof hij den blaasbalg wilde tergen, dat deze niet zoo vrij was als hij. Maar deze pocherij, hoe luidruchtig ook, was volkomen zonder beteekenis, en had op zijn schorren mededinger geen andere uitwerking, dan dat hij zijn lied nog hooger inzette, en daardoor het vuur nog helderder deed branden en de vonken nog vroolijker liet dansen; tenslotte vlogen zij zoo dartel in het rond, dat de norsche wind het onmogelijk langer kon aanzien, maar huilend wegstoof, en in zijn vaart het oude uithangbord voor de herberg zoo'n klap gaf, dat de „Blauwe Draak" na dien tijd nog eens zoo waggelig op zijn pooten stond, en zelfs voor Kerstmis heelemaal van zijn verhevenheid aftuimelde.

Het was wel wat min voor een fatsoenlijken wind, zijn wraak te willen koelen op zulke nietige dingen als afgevallen bladeren; maar daar deze wind, juist nadat hij den Draak had mishandeld, een grooten hoop daarvan ontmoette, viel hij op hen aan, en joeg hen met zooveel geweld voor zich uit, dat zij dwarrelend naar alle kanten wegstoven, en in hun angst allerlei wonderlijke bokkesprongen maakten. Nog was dit niet genoeg voor zijn kleinzielige

woede: niet voldaan, dat hij hen uit elkaar had gedreven, vervolgde hij nog enkele verspreide troepen, en joeg die naar den zaagput van den wagenmaker en onder de planken en balken op de werf, ja zocht hen nog onder het hout op, om hen nog verder te vervolgen en voort te jagen.

De schuwe bladeren vluchtten steeds sneller; maar zij waren nu in besloten plaatsen geraakt, waar zij geen uitweg konden vinden, en waar hun vervolger hen naar hartelust kon rondjagen; zij kropen onder de overhangende daken, hingen zich als vleermuizen aan hooischelven, kropen openstaande ramen binnen, verscholen zich onder heggen, kortom, zochten overal naar wat rust en veiligheid. Het koddigste, wat zij deden, was echter, dat zij de kans waarnamen, toen de voordeur van mijnheer Pecksniff geopend werd, om snel in de gang de wijk te nemen; maar de wind vervolgde hen even snel, en daar hij de achterdeur geopend vond, blies hij in een oogenblik de kaars uit, die juffrouw Pecksniff in haar hand hield, en smeet den heer Pecksniff, die juist naar binnen wilde gaan, de voordeur met zooveel geweld voor zijn neus dicht, dat hij in een oogwenk op zijn rug op de stoep lag. Nu zat van zulke beuzelachtige grappen, gierde de luidruchtige zwerver, triomfloeiend, over heiden en velden, heuvels en vlakten, tot hij eindelijk op de zee kwam, en daar eenige andere winden, even onstuimig van aard, ontmoette, met wie hij dien nacht verder rumoer maakte.

Intusschen lag Pecksniff, die van den scherpen kant van de onderste stoeptrede een bons tegen zijn achterhoofd had gekregen, die in een oogenblik een wel imaginaire, maar niettemin bijzonder schitterende illuminatie van dwaallichtjes aansteekt, heel bedaard naar zijn eigen voordeur te kijken. Het scheen zelfs, dat deze voordeur iets bijzonder aantrekkelijks moest hebben; want hij bleef heel lang zoo liggen staren, zonder zich zelfs af te vragen of hij geblesseerd was of niet; ja, zelfs toen juffrouw Pecksniff met een heel schel stemmetje, alsof zij zelf een jeugdig windje was, door het sleutelgat riep: „Wie is daar?" gaf hij geen antwoord. Meer nog: toen juffrouw Pecksniff de deur nogmaals opende, en met haar hand voor de kaars naar buiten tuurde, en naar alle kanten keek, behalve naar de plek waar hij lag, sprak hij nog geen woord, en gaf op geen enkele wijze eenig verlangen te kennen om opgeraapt te worden.

„Ik zie je wel," riep juffrouw Pecksniff den denkbeeldigen straatschender na; „ik zal je wel krijgen!"

Pecksniff sprak nog geen woord; misschien wel omdat hij al iets gekregen had.

Met een vinnige toespeling op de politie, het gerecht en de galg, wilde de jongedame de deur weer sluiten, toen Pecksniff, nadat de illuminatie, die eerst uit een oneindig aantal lichtjes had bestaan, zoo verward door elkaar dansend, dat men er geen oog op kon houden, tot ongeveer een dozijn vlammetjes verminderd was, zich op zijn elleboog oprichtte en niesde.

„Die stem!" riep juffrouw Pecksniff uit. „Mijn vader!"

Op dezen uitroep kwam er een tweede juffrouw Pecksniff uit de voorkamer aanstuiven, en met heel veel verwarde uitroepen trokken zij samen den omgewaaide overeind.

„Papa!" riepen beiden tegelijk. „Spreek toch, papa! Kijk ons toch niet zoo verbijsterd aan, liefste papa!"

Daar echter, vooral in een dergelijken toestand, iemands blikken niet volkomen onder zijn bedwang staan, bleef Pecksniff zijn dochters met een gapenden mond en wijd geopende oogen aanstaren; en daar zijn hoed was afgevallen, zijn gezicht bijzonder bleek was, zijn haar steil overeind stond, en zijn jas erg bemodderd was, maakte hij over het geheel zoo'n treurige vertooning, dat de twee jongedames onmogelijk een gil konden bedwingen.

„Ah," zei Pecksniff, „nu word ik al beter."

„Hij is bijgekomen!" riep de jongste juffrouw Pecksniff.

„Hij spreekt weer!" riep de oudste.

Met deze vreugdekreten gaven zij hem ieder een kus op zijn wang en hielpen hem het huis in. Onmiddellijk daarop liep de jongste juffrouw Pecksniff weer naar buiten, om zijn hoed, paraplu, handschoenen en andere kleinigheden op te rapen; en toen dit gebeurd en de deur weer gesloten was, begaven beide jongedames zich in de achterkamer aan het werk, om de wonden van den ouden heer te verbinden.

Deze bleken niet van ernstigen aard te zijn, daar zij zich bepaalden tot enkele ontvellingen van wat de oudste juffrouw Pecksniff „de knobbelige deelen" noemde, zooals de knieën en ellebogen, en tot de ontwikkeling van een volkomen nieuw orgaan, nog door geen enkelen phreneloog beschreven, aan het achterste gedeelte van het hoofd. Nadat deze wonden verbonden waren, en de patiënt als hartversterking een glas brandewijn met water had gebruikt,

ging de oudste juffrouw Pecksniff theezetten, waartoe alles gereed stond. In dien tusschentijd haalde de jongste uit de keuken een dampenden schotel met ham en eieren, en nadat zij dien voor haar vader had neergezet, nam zij plaats op een laag bankje voor zijn voeten, zoodat haar oogen juist ter hoogte van de tafel kwamen.

Uit de nederigheid van deze plaats moet men niet opmaken, dat de jongste juffrouw Pecksniff zoo jong was, dat zij door de kortheid van haar beenen als het ware genoodzaakt was om op een bankje te zitten. De reden, dat zij op een bankje zat, was in haar onnoozelheid en onschuld gelegen, die groot, bijzonder groot waren. Zij zat op een bankje, omdat zij een wild, dartel, onbezonnen, speelziek meisje was. Die jongste juffrouw Pecksniff was het meest schalksche en tegelijk het eenvoudigste schepseltje, dat men zich kan voorstellen. Dit was haar grootste bekoorlijkheid. Zij was te schuldeloos en te vol van kinderlijke levendigheid om een kam in haar haren te steken, of om deze te vlechten of op te binden. Zij droeg ze loshangend en gekroesd in zoo'n menigte krullen, dat de bovenste rij maar één krul had. Zij was goed gebouwd en verre van mager, volkomen een volwassen meisje; maar soms droeg zij nog een kinderschortje, en o, hoe lief stond haar dat! Zoo kinderlijk, onschuldig en aanvallig was de jongste juffrouw Pecksniff.

Mijnheer Pecksniff was een heel vroom en ernstig man, vol edele beginselen, deftig in zijn spreken en doen. Hij had deze dochter Mercy laten doopen. Mercy! Wat een bekoorlijke naam voor zoo'n onschuldig en aanvallig wezentje! Haar zuster heette Charity. Dat paste al bijzonder goed bij elkaar. Mercy en Charity! [1]) Charity met haar helder verstand en met haar zachten, maar nooit stroeven ernst, had een naam, volkomen naar haar aard, en deed daarenboven dien van haar zuster voortreffelijk uitkomen! Wat een verrukkelijken aanblik bood het contrast, dat deze twee meisjes vormden, terwijl zij elkaar zoo innig beminden, begrepen, steunden, en tegelijk terechtwezen en tegenwerkten, alsof zij elkaars tegengift waren! Elk van deze twee jonge meisjes zag men zoo, zonder afgunst op haar zuster, haar eigen zaken doen, ieder op een verschillende manier, zonder met elkaar samen te spannen; zij schenen te zeggen: „Als het goed in dien winkel u niet bevalt, wees dan maar zoo goed om bij mij te komen." En het aardigste van de heele zaak was, dat deze twee schoonen zoo heelemaal niets van dit alles wisten. Zij hadden er zelfs geen vermoeden van. Zij hadden er evenmin aan gedacht of van gedroomd, als haar vader dit gedaan had. De natuur had haar zoo tegen elkaar uitgespeeld, zonder dat zij er zelf iets toe hadden bijgedragen.

Wij hebben al opgemerkt, dat mijnheer Pecksniff een weldenkend man was, en dit was hij ook inderdaad. Misschien is er nooit een weldenkender mensch geweest dan Pecksniff, vooral in zijn spreken en in zijn brieven. Een van zijn nederige bewonderaars zei eens van hem, dat hij een Fortunatus-beurs van goede beginselen in zijn binnenste had. Hij leek in dit opzicht op het meisje in het tooversprookje, behalve dat, als het al geen echte diamanten waren, die uit zijn mond rolden, het toch heel fraaie imitatie-steenen waren, die verbazend schitterden. Hij was een voorbeeldig man, even vol zedenspreuken als een boek met schoolvoorbeelden. Sommige menschen vergeleken hem bij een handwijzer, die altijd den weg naar de stad wijst en er nooit naar toe gaat; maar dit waren zijn vijanden, de schaduwen, door de glans van zijn braafheid geworpen, anders niet. Zelfs zijn hals was een zinnebeeld van zijn christelijke deugd. Men kreeg er vrij veel van te zien. Men keek over de lage heining van een witte das (waarvan niemand ooit den knoop zag, want zij werd van achteren vastgemaakt) en daar zag men den hals, een vallei tusschen twee puntige heuvels van het boord, effen en glad geschoren voor de oogen liggend. Die hals scheen uit naam van Pecksniff te zeggen: „Hier is geen bedrog, dames en heeren, alles is hier vrede en heilige zielsrust." Hetzelfde zei zijn zwarte haar, dat even begon te grijzen en boven zijn voorhoofd steil overeind stond, terwijl het aan de slapen, in overeenstemming met zijn zware oogleden, glad neerhing. Zijn gestalte was welgedaan, maar niet gezet; zijn manieren waren zacht en zalvend, zijn zeden hetzelfde. Kortom, zelfs zijn eenvoudige zwarte pak, zijn weduwnaarschap, zijn lorgnet, alles had dezelfde strekking, alles riep overluid: „Dit is Pecksniff, de edele, weldenkende man!"

De koperen plaat op de deur (die, daar zij aan Pecksniff toebehoorde, niet liegen kon) droeg het opschrift „Pecksniff, Architect," waaraan de eigenaar op zijn adreskaartjes nog toevoegde „en Landmeter." Evenwel kon hij alleen maar in een overdrachtelijken zin landmeter genoemd wor-

1) Barmhartigheid en christelijke liefde.

den, daar hij nooit anders land mat of had gemeten, dan — namelijk met zijn oogen — de velden, die hij uit de ramen van zijn huis kon overzien. Van zijn werkzaamheid als architect was niets bekend, dan dat hij nooit iets had gebouwd; maar men geloofde toch algemeen, dat zijn kennis en bekwaamheid in dit vak bijzonder groot waren.

Pecksniff's beroepsbezigheden waren bijna, zoo niet volkomen, beperkt tot het houden van leerlingen; want het inzamelen van pachtgelden en huishuren, waarmee hij zijn ernstigen arbeid nu en dan afwisselde, kan moeilijk tot bouwkundige werkzaamheden worden gerekend. Zijn grootste kunst bestond daarin, dat hij ouders en voogden een hoog denkbeeld van zich zelf wist te geven en hen zoo wist over te halen een zoon of pupil, tegen betaling van een leerpremie en een behoorlijk kostgeld, bij hem in huis te doen. Wanneer Pecksniff de premie in zijn zak had gestoken en de jongeman vervolgens kwam, leende de architect zijn passerdoos van hem, als de instrumenten met zilver gemonteerd of op een andere wijze van waarde waren, verzocht hem vervolgens zich nu volkomen als een lid van het gezin te beschouwen, maakte hem, al naar het uitkwam, een mooi complimentje over zijn ouders of voogden, en liet hem dan aan zijn lot over in een groote bovenvoorkamer, waar hij, in gezelschap van een paar teekenborden, linialen en passers, en nog twee of drie andere jongelieden, zich drie of vijf jaar (naar mate zijn contract het voorschreef) bezighield met allerlei verticale opstanden van de kerk van Salisbury te teekenen en op papier een massa kasteelen, stadhuizen, paleizen en andere openbare gebouwen op te richten. Misschien werden nergens op de wereld zooveel monumenten gebouwd als hier onder toezicht van den architect Pecksniff; ja, als maar het twintigste deel van de kerken, die in die voorkamer werden gebouwd, met een van de dames Pecksniff voor het altaar, op het punt om met den architect er van in het huwelijk te treden, door de parlementcommissie in gebruik kon worden genomen, zou men in minstens vijf honderd jaar geen kerken meer noodig hebben.

„Zelfs de wereldsche dingen, die wij nu genoten hebben," zei Pecksniff, terwijl hij, toen hij klaar was met eten, zijn blikken over de tafel liet gaan, „zelfs melk, suiker, thee, brood, ham...."

„En eieren," fluisterde Charity hem toe.

„En eieren," zei Pecksniff, „zelfs zij bevatten een zedenles. Zie hoe zij verdwijnen! Alle genot is vluchtig. Ik kan zelfs niet lang eten. Als ik mij aan onschuldige dranken te buiten ga, krijg ik zucht; doe ik het aan bedwelmende dranken, dan word ik dronken. Werkelijk, een ernstige vermaning!"

„Zeg toch niet, i k word dronken, papa!" zei de oudste juffrouw Pecksniff.

„Als ik zeg i k, kindlief" antwoordde haar vader, „bedoel ik het menschdom in het algemeen. Een zedenles heeft nooit iets persoonlijks. Zelfs zooiets als dit," hier wees hij naar den bult op zijn achterhoofd, die met een stuk in azijn gedoopt grauw papier was bedekt, „hoe 'n kleinigheid op zich zelf ook, herinnert ons er aan dat wij niets zijn dan" — hij wilde zeggen „aardwormen," maar daar hij bedacht, dat wormen geen behaarde koppen hebben, koos hij de woorden „vleesch en bloed."

„Dit is eveneens een gewichtige overpeinzing," hervatte Pecksniff na enkele minuten, gedurende welken tijd hij naar een nieuwe zedenles scheen te hebben gezocht, maar zonder er een te vinden. „Mercy, gij moest het vuur wat oppoken."

De jongedame gehoorzaamde; en nadat zij zich weer had neergezet, legde zij haar arm op haar vaders knie, en liet haar blozende wang daarop rusten. Charity schoof haar stoel bij den haard, als maakte zij zich gereed voor een belangrijk gesprek, en keek haar vader aan.

„Ja," begon Pecksniff weer, nadat hij een poos glimlachend zijn hoofd schuddend in het vuur had zitten kijken, „ik ben weer fortuinlijk geweest. Binnenkort krijgen wij een nieuwen huisgenoot."

„Een jongmensch, papa?" vroeg Charity.

„Ja, een jongmensch," antwoordde Pecksniff. „Hij zal profiteeren van de buitengewone gelegenheid, die de voordeelen van een voortreffelijk onderricht in de architectuur vereenigt met de genoegens van het huiselijke leven en den voortdurenden omgang met een gezin, waarvan de leden (hoe nederig hun kring en hoe beperkt hun begaafdheden ook mogen zijn) nooit hun zedelijke verantwoordelijkheid uit het oog verliezen."

„O papa!" zei Mercy, hem schalks met haar vinger dreigend. „Dat hebt gij uit de advertentie."

„Gij vroolijk zangstertje," zei Pecksniff, hoewel zijn jongste dochter volstrekt niet zangerig was; maar Pecksniff gebruikte dikwijls een of ander woord, dat hem voorkwam een goeden klank te hebben, zonder zich veel om de beteekenis te bekommeren; en dit deed hij zoo ernstig, en met zoo-

veel aplomb, dat zijn welsprekendheid soms de verstandigste menschen van verbazing den adem benam.

Zijn vijanden zeiden, om dit terloops op te merken, dat een vast vertrouwen op klanken en vormen de sleutel van Pecksniff's karakter was.

„Ziet hij er knap uit, papa?" vroeg de jongste dochter.

„Hoe kunt gij zulke dwaze vragen doen, Merry?" zei de oudste. Merry was een troetelnaampje in plaats van Mercy. „Zeg ons liever, hoe groot de premie is, die hij betaalt, papa."

„Wel, Cherry!" riep Mercy, terwijl zij met een allerinnemendst schaterlachje haar beide handen omhoog stak, „wat zijt gij toch zakelijk! Foei! altijd denkt gij aan geld, zorgen en rekenen."

Het was een aanblik als van een liefelijk herderstafereeltje, te zien hoe de jongedames Pecksniff elkaar na deze woordenwisseling eerst eenige tikjes gaven, en daarop elkaar zusterlijk maar ieder naar haar eigen aard omhelsden.

„Hij ziet er knap uit," zei Pecksniff, langzaam en met nadruk, „tenminste tamelijk. Een eigenlijke premie zal hij waarschijnlijk niet betalen."

Hoe verschillend haar karakters ook waren, zetten de twee zusters toch op dit bericht allebei heel groote oogen op, en trokken zulke verslagen gezichten, alsof zij beiden wel degelijk aan nummer één gedacht hadden.

„Maar wat beteekent dat?" hernam Pecksniff, steeds glimlachend in het vuur kijkend. „Ik hoop, dat er nog eenige onbaatzuchtigheid in de wereld bestaat. Al zijn de menschen in twee vijandelijke gelederen verdeeld, een offensief en een defensief, er zijn toch altijd nog enkelen, die zich onzijdig houden, en zich door zuivere menschenliefde laten leiden."

Deze ontboezeming scheen de zusters gerust te stellen. Zij wisselden een blik, en haar gezichten klaarden op.

„O, laten wij niet altijd zoo voor de toekomst rekenen en zorgen!" zei Pecksniff, op wiens gezicht de glimlach hoe langer hoe duidelijker te voorschijn kwam. „Ik ben dat alles moe. Zijn onze neigingen goed en edel, dan is het onze plicht ze te volgen, al zouden zij ons ook schade in plaats van voordeel aanbrengen. Niet waar, Charity?"

Voor de eerste maal sedert hij was begonnen te spreken sloeg hij zijn oogen naar zijn dochters op, en daar hij zag dat zij beiden glimlachten, keek hij haar zoo grappig aan (maar toch met een zekere vrome schalkschheid), dat de jongste niet kon nalaten op zijn knie te springen, haar armen om zijn hals te slaan, en hem wel twintig maal te kussen. Onder deze blijken van kinderlijke teederheid schaterde zij echter van lachen, en zelfs de stemmige Charity lachte mee.

„Stil, stil!" zei Pecksniff, terwijl hij zijn jongste spruit van zich afschoof, zijn haren opstreek, en zijn gezicht weer in een ernstige plooi zette. „Wat een dwaasheid is dit! Laten wij ons er voor wachten om zonder reden te lachen, opdat wij geen reden tot schreien krijgen! Wat voor huiselijk nieuws is er sedert gisteren? John Westlock is vertrokken, hoop ik?"

„Nog niet," antwoordde Charity.

„En waarom niet?" hernam haar vader. „Zijn tijd was gisteren om, en zijn kist was gepakt; dat heb ik gezien."

„Hij heeft vannacht in „De Draak" geslapen," antwoordde de jongedame, „en Pinch is gisterenavond bij hem ten eten geweest, en is pas heel laat thuis gekomen."

„En toen ik hem vanmorgen op de trap tegenkwam, papa," zei Mercy met haar gewone levendigheid, „zag hij er werkelijk uit om van te schrikken. Zijn gezicht had allerlei kleuren; zijn oogen waren zoo dof, alsof zij gekookt waren; ik kon het hem aanzien, dat hij een geweldige hoofdpijn had, en zijn kleeren" — hier huiverde zij — „roken verschrikkelijk naar punch en rook."

„Ik zou denken," zei Pecksniff met zijn gewone zachtmoedigheid, maar toch met het voorkomen van iemand, die zonder klagen onrecht lijdt, „dat Pinch beter zou hebben gedaan, als hij iemand, die, zooals hij heel goed weet, mij aan het einde van een jarenlangen omgang getracht heeft te grieven en te beleedigen, niet als een vriend had behandeld. Ik vind dit niet erg kiesch van Pinch. Ik vind dit niet erg vriendelijk van Pinch. Ja, ik mag nog wel verder gaan, en zeggen: ik vind dit zelfs niet erg dankbaar van Pinch."

„Maar wat kan men nu ook van Pinch verwachten!" zei Charity met bitteren nadruk.

„Ja," hernam haar vader, zacht bestraffend zijn hand opheffend; „het is heel gemakkelijk te zeggen: wat kan men van Pinch verwachten! Maar Pinch behoort tot onze medemenschen, kind! Hij maakt een deel uit van het groote geheel van de menschheid; en wij hebben niet alleen het recht, maar het is ook onze plicht, dat wij bij Pinch in meerdere of mindere mate die hoedanigheden verwachten te vinden,

waarvan het bezit ons zelf een nederig gevoel van eigenwaarde geeft. Neen, de Hemel verhoede, dat ik zeggen zou: er is niets van Pinch te verwachten, of er is van wie dan ook niets te verwachten, al was hij ook nog zoo laaghartig, wat Pinch toch niet is. Maar Pinch heeft mij teleurgesteld; hij heeft mij gegriefd; hij is in mijn schatting eenigszins gedaald; — maar de menschheid niet. Neen!"

„Luister!" zei Charity, haar vinger opstekend toen men zacht aan de voordeur hoorde kloppen. „Daar is hij! Let op wat ik zeg; hij is met John Westlock teruggekomen, om hem zijn koffer naar de diligence te helpen dragen. Gij zult zien dat het zoo is."

Het scheen ook inderdaad dat er een kist door de gang werd gedragen; maar na eenig gemompel hoorde men haar neerzetten, en klopte er iemand aan de kamerdeur.

„Binnen!" zei Pecksniff, niet plechtig, maar welwillend. „Binnen!"

Een man met een ietwat lomp en verlegen uiterlijk, erg bijziende en met een grootendeels kaal hoofd, maakte gebruik van dit verlof, en daar hij zag, dat Pecksniff, met zijn rug naar hem toe, in het vuur zat te kijken, bleef hij, met zijn hand aan de deur, aarzelend staan. Hij was, zooals reeds gezegd is, verre van knap, en zijn donkerbruine pak, dat nooit bijzonder goed gepast had, en nu door ouderdom was gekrompen, zat hem allervreemdst aan zijn lichaam. In weerwil echter van zijn slordige kleeding en zijn lompe figuur, dat er door zijn kromme rug en hooge schouders, en zijn vreemde gewoonte, om zijn hoofd vooruit te steken, zeker niet fraaier op werd, zou men hem geenszins voor iemand van een slecht karakter hebben gehouden, als Pecksniff het niet gezegd had. Hij was misschien ongeveer dertig jaar oud; maar men kon moeilijk aan hem zien, op welken leeftijd, tusschen de zestien en de zestig, hij zich eigenlijk bevond, daar hij een van die zonderlinge menschen was, die in hun jeugd al een oudachtig voorkomen krijgen, en dan schijnen stil te blijven staan.

Met zijn hand aan de kruk van de deur, liet hij zijn oogen tusschen Pecksniff en zijn dochters heen en weer dwalen; maar daar de jongedames even strak in het vuur keken als haar vader, en geen van drieën eenige notitie van hem scheen te nemen, moest hij eindelijk wel spreken.

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer Pecksniff," begon hij; „neem mij niet kwalijk, dat ik u stoor; maar...."

„Gij stoort mij niet, Pinch," zei Pecksniff heel kalm, maar zonder om te kijken. „Ga zitten Pinch, maar wees zoo goed en doe de deur eerst dicht."

„Als het u belieft, mijnheer," zei Pinch; maar in plaats van de deur te sluiten, hield hij die nog wat verder open, en wenkte schichtig tegen iemand, die nog in de gang stond. „Daar mijnheer Westlock hoorde, dat gij thuis gekomen waart, mijnheer...."

„Pinch, Pinch!" zei Pecksniff, terwijl hij zijn stoel omdraaide en den ander met een allertreurigsten blik aankeek, „ik had dit niet van u verwacht; ik heb dit niet aan u verdiend."

„Neen, maar op mijn woord, mijnheer,.." zei Pinch.

„Hoe minder gij er over zegt, Pinch," viel Pecksniff hem in de rede, „hoe beter. Ik klaag niet. Gij hoeft u niet te verdedigen."

„Maar laat ik u toch even mogen zeggen, mijnheer," zei Pinch angstig. „Daar mijnheer Westlock nu voor goed weggaat, wilde hij graag van allen in vriendschap afscheid nemen. Mijnheer Westlock en gij, mijnheer, hebt laatst een klein geschil gehad; gij hebt dikwijls kleine geschillen gehad."

„Kleine geschillen!" riep Charity uit.

„Kleine geschillen!" herhaalde Mercy als een echo.

„Lieve kinderen," zei Pecksniff, terwijl hij nogmaals zacht bestraffend zijn hand ophief. Na een poos van plechtige stilte knikte hij Pinch toe, als wilde hij zeggen: „Ga voort!" maar Pinch was zoo uit het veld geslagen, dat hij geen woord wist te zeggen, en waarschijnlijk zou het gesprek zijn blijven steken, als een knappe jongeman, die in de deur was blijven staan, nu niet was binnengekomen en het woord had genomen.

„Kom, mijnheer Pecksniff," zei hij met een glimlach, „laten wij als vrienden scheiden! Het spijt mij, dat wij ooit eenig geschil hebben gehad, en dat ik u ooit eenige reden tot ongenoegen heb gegeven. Draag mij nu bij het scheiden ook geen kwaad hart toe, mijnheer!"

„Ik draag niemand op de wereld een kwaad hart toe," antwoordde Pecksniff zachtmoedig.

„Dat heb ik immers gezegd," prevelde Pinch. „Ik wist het wel. Dat zegt hij altijd."

„Dan geven wij elkaar de hand, mijnheer," zei Westlock, terwijl hij een paar stappen dichterbij kwam, en tegelijk Pinch een wenk gaf om óp te letten.

„Hm!" zei Pecksniff op zijn zachtsten toon.

„Zullen wij elkaar de hand geven, mijnheer?" herhaalde Westlock.

„Neen, John, dat hoeft niet," antwoordde Pecksniff met hemelsche kalmte. „Ik heb u vergeven. Ik had u al vergeven, nog voor gij ophieldt mij te smaden en te grieven. Ik heb u in den geest omhelsd, John, wat beter is dan de hand te geven."

„Pinch," zei de jongeman, zich met oprechten afschuw van zijn gewezen meester afwendend, „wat heb ik u gezegd?"

De arme Pinch wierp een onrustigen blik op Pecksniff, die hem nog altijd strak aankeek, sloeg daarop zijn oogen naar de zoldering, en gaf geen antwoord.

„Wat uw vergiffenis betreft, mijnheer Pecksniff," zei de jongeman, „op die manier bedank ik er voor. Ik wil uw vergiffenis niet."

„Niet, John?" hervatte Pecksniff met een glimlach. „Dat staat niet in uw macht. Vergevensgezindheid is een edele hoedanigheid, een verheven deugd, ver boven uw heerschappij of uw invloed, John! Ik wil u vergeven! Gij kunt mij niet noodzaken, mij iets van het leed en onrecht, dat gij mij hebt aangedaan te herinneren."

„Leed en onrecht!" riep de ander met al het vuur van zijn leeftijd. „Die is goed! Leed en onrecht, dat ik hem heb aangedaan! Hij wil zich zeker ook de vijfhonderd pond niet herinneren, die hij door valsche beloften voor mij gekregen heeft; of de zeventig pond per jaar voor kost en inwoning, die met zeventien al te duur betaald zouden zijn geweest. De man is een martelaar."

„Geld, John," zei Pecksniff, „is de wortel van alle kwaad. Het spijt mij, te zien, dat die wortel in u al zulke slechte vruchten draagt. Maar ik wil ook dit voorbijzien. Ik wil zelfs niet denken aan de handelwijze van dien verdoolden man" (en hoe zachtmoedig hij ook bleef, sprak hij deze woorden met een nadruk uit, die duidelijk zei: „De schurk staat daar voor mij"), „die u vanavond hier heeft gebracht, met de bedoeling — gelukkig een vergeefsche bedoeling — om de zielsrust te storen van iemand, die zijn bloed zou willen storten om hem van dienst te zijn."

Pecksniff's stem beefde hier, en zijn dochters snikten; ook hoorde men klanken in de lucht, als hadden twee geestenstemmen de woorden „monster" en „barbaar" uitgeroepen.

„Vergevensgezindheid," hervatte Pecksniff, „zuivere vergevensgezindheid is niet onvereenigbaar met het gevoel van verongelijking; misschien wordt zij een grootere deugd in een gewond hart. Hoewel mijn ziel door de ondankbaarheid van dien man gegriefd is, verheugt het mij toch te kunnen zeggen dat ik hem vergeef. Neen," vervolgde hij, zijn stem verheffend, toen Pinch scheen te willen spreken, „ik verzoek dien man om niets te zeggen. Hij zal mij werkelijk verplichten, als hij nu geen woord spreekt. Ik zou het nu niet kunnen dragen. Over eenigen tijd zal ik misschien weer kracht genoeg bezitten, om met hem om te gaan, alsof er niets gebeurd was; maar nu nog niet." En met deze woorden keerde hij zich weer naar het vuur en wenkte met zijn hand naar de deur.

„Bah!" riep John Westlock uit, met de grootste verachting, die dat woordje maar kan uitdrukken. „Goedenavond, dames! Kom Pinch, het is niet de moeite waard er aan te denken. Ik had gelijk, en gij niet; maar dat doet er niet toe. Een volgenden keer zult ge wijzer zijn."

Zoo sprekend, gaf hij zijn verslagen vriend een klap op zijn schouder, keerde zich om, en ging de gang in, waarheen de arme Pinch, nadat hij met een heel treurig gezicht nog een oogenblik besluiteloos in de kamer was blijven staan, hem volgde. Nu namen zij de kist tusschen hen beiden in, en gingen de deur uit, om de diligence op te wachten, die iederen avond den hoek van een laan op eenigen afstand van het huis voorbijreed.

Naar dit punt richtten zij hun schreden. Een korte poos stapten zij zwijgend voort; maar toen barstte Westlock in een luid gelach uit, en nadat hij uitgelachen had, begon hij met tusschenpoozen opnieuw te schateren. Zijn metgezel sprak echter geen woord.

„Wil ik u eens wat zeggen, Pinch!" zei Westlock eindelijk. „Ge moest een beetje meer gal hebben, dat zou heel goed voor u zijn. Een beetje meer zeg ik — ik geloof dat ge in het geheel geen gal hebt."

„En dat ik hem nu zoo'n onaangenaamheid moest aandoen!" zei Pinch, den loop van zijn eigen gedachten hardop vervolgend, zonder naar de opmerking van zijn makker te luisteren. „Ik wou om alles in de wereld, dat het niet gebeurd was. Wat was hij aangedaan!"

„Hij aangedaan?" riep de ander uit.

„Hebt gij dan niet gezien, dat de tranen hem bijna in de oogen kwamen?" hervatte Pinch met aandoening. „Lieve hemel, John! is het niet ellendig, als men zich moet verwijten, dat men iemand zoo'n onaangenaamheid heeft aangedaan, of tenminste er de aanleiding toe is geweest? Hebt gij hem niet hooren zeggen, dat hij zijn bloed voor

mij zou willen storten?"

„Hebt gij het dan noodig, dat hij bloed voor u stort?" antwoordde zijn vriend tamelijk driftig. „Stort hij wel iets voor u, dat gij werkelijk noodig hebt? Stort hij ook eenige verdiensten, of onderwijs, of zakgeld voor u? Stort hij zelfs wel schapenbout voor u, in eenige redelijke verhouding tot de aardappelen en groenten?"

„Ik vrees, dat ik een groot eter ben," zei Pinch met een zucht. „Ik kan dat niet voor mij zelf verbergen, en gij zult het zeker ook wel eens hebben opgemerkt, John."

„Gij een groot eter?" barstte zijn vriend met verontwaardiging uit. „Hoe weet gij dat?"

Deze vraag scheen moeilijk te beantwoorden te zijn; want Pinch herhaalde alleen maar binnensmonds, dat hij er erg bang voor was.

„Maar hoe dit ook zij," vervolgde hij, „het neemt toch niet weg, dat hij mij voor ondankbaar houdt. John, in mijn oogen is er bijna geen zonde in de wereld zoo groot als ondankbaarheid, en als hij mij die verwijt, mij daaraan schuldig acht, zou ik bijna kunnen sterven van verdriet."

„En denkt gij dat hij dit niet weet?" hernam John schamper. „Maar komaan, Pinch, tel mij, voor ik verder iets zeg, de redenen eens op, die gij hebt om hem dankbaar te zijn, maar laten wij de kist eens even omnemen; want hij is verduiveld zwaar. Zoo, begin nu maar!"

„Ten eerste," zei Pinch, „heeft hij mij voor veel minder dan hij gevraagd heeft in de leer genomen."

„Zoo, zoo," zei zijn vriend, zonder zich door dit blijk van edelmoedigheid te laten treffen. „En ten tweede?"

„Ten tweede?" riep Pinch met een soort wanhoop uit. „Wel alles. Toen mijn arme oude grootmoeder op haar sterfbed lag, verheugde zij zich nog, dat ik bij zoo'n braaf man was gekomen. Ik ben in zijn huis groot geworden; hij vertrouwt mij volkomen; hij heeft mij een salaris toegezegd, en als het beter met zijn zaken gaat, zullen mijn vooruitzichten ook beter worden. Dit alles en nog veel meer is ten tweede. En wat het eerste betreft, moet gij nog bedenken, John, wat niemand beter weet dan ik zelf, dat ik voor een veel lager en armoediger stand geboren was, dat ik geen aanleg voor zijn vak heb, en weinig bekwaamheid in dat vak of in iets anders bezit, behalve in eenige dwaze liefhebberijen, die niemand van eenig nut of voordeel zijn."

Hij zei dit met zooveel ernst en gevoel, dat zijn vriend onwillekeurig een anderen toon aansloeg.

„Ik geloof, Tom Pinch," zei hij, „dat gij een van de goedhartigste menschen op de wereld zijt."

„Volstrekt niet," antwoordde Pinch, terwijl hij naast Westlock op de kist ging zitten; want zij hadden nu de plek bereikt waar zij op de diligence moesten wachten. „Als gij Pecksniff maar zoo goed kendet als ik, zoudt gij het van h e m kunnen zeggen, en in waarheid."

„Nu, ik wil alles van hem zeggen wat gij maar wilt," hernam de ander, „en geen woord in zijn nadeel."

„Dat is dan om mij, en niet om hem," zei Pinch, terwijl hij ernstig zijn hoofd schudde.

„Om wien gij maar wilt, Tom, als gij maar tevreden zijt. Ja, hij is een voortreffelijke man. Hij heeft nooit het bloedige spaargeld van uw arme grootmoeder naar zich toe gehaald; zij was immers huishoudster, Tom?"

„Ja," antwoordde Pinch, een van zijn breede knieën wrijvend en met zijn hoofd knikkend, „huishoudster bij een rijken heer."

„Hij heeft nooit al haar bloedige spaargeld naar zich toe gehaald," hervatte Westlock, op een toon, die slechts een flauwen zweem van spot had, „en haar gevleid met vooruitzichten van geluk en voorspoed voor u, waarvan hij wel wist dat ze nooit verwezenlijkt zouden worden. Hij heeft nooit een schandelijk misbruik gemaakt van de zwakheid van een oude vrouw, die er trotsch op was, dat gij haar kleinzoon waart, en dat zij u had opgevoed, en die daarom verlangde, dat gij eens als een heer zoudt kunnen leven. Dat heeft hij nooit gedaan, is 't wel Tom?"

„Neen," antwoordde Pinch, zijn vriend aankijkend, als begreep hij niet wat deze eigenlijk bedoelde; „zeker niet."

„Dat zeg ik ook," hervatte John, en vervolgde daarop: „Hij nam ook niet minder dan hij had gevraagd, omdat het alles was wat zij had, en meer dan hij verwacht had. En hij houdt u nu heelemaal bij zich, omdat gij hem op allerlei wijzen van nut zijt; omdat uw blinde geloof in zijn aanspraken hem bij al zijn minderwaardige geschillen als ruggesteun dient; omdat uw eerlijkheid hem een weerschijn van eerlijkheid geeft; omdat men u, als gij in uw vrijen tijd gaat wandelen, boeken in vreemde talen ziet lezen, en het gerucht daarvan, zelfs tot in Salisbury, Pecksniff, den meester, voor een geleerd en kundig man doet doorgaan. Het

is niet door u, dat hij naam krijgt, is 't niet, Tom?"

„Neen zeker niet," antwoordde Tom, terwijl hij zijn vriend met nog meer verlegenheid aankeek dan tevoren. „Pecksniff naam krijgen door mij!"

„Zeg ik niet," hervatte John, „dat het een ongerijmdheid zou zijn, zooiets zelfs maar te denken?"

„Zeker zou het een dwaasheid zijn," vervolgde Pinch.

„Men zou ook dwaas moeten zijn om te denken, dat het voor hem van eenig belang is 's Zondags te hooren zeggen, dat de volontair, die het orgel bespeelt, een leerling van Pecksniff is. Dwaas moet men zijn om te denken, dat hij er een eer in stelt, iedereen over die liefhebberijen te hooren spreken, die gij kent, en waarvan men natuurlijk denkt, dat hij ze u geleerd heeft, of om te meenen, dat gij hier in den omtrek een wandelende advertentie voor hem zijt, die hem veel goedkooper uitkomt dan aankondigingen in de couranten. Men zou evengoed kunnen denken, dat hij niet oprecht met u omging, en dat hij u geen ruim, eigenlijk al te groot salaris gaf; of, om nu de zaak zooveel mogelijk te overdrijven, men zou evengoed kunnen meenen," en hier tikte hij met ieder woord zijn toehoorder op de borst, „dat Pecksniff op uw karakter speculeerde, wel wetend, dat het uw aard is u zelf te wantrouwen en alle andere menschen te vertrouwen, maar vooral hem, die dit het minst verdient. Dat zou een dwaasheid zijn, Tom!"

Pinch had naar deze toespraak geluisterd met een verbijstering, die gedeeltelijk door den inhoud van de woorden van zijn vriend, gedeeltelijk door de snelheid en heftigheid, waarmee zij werden uitgesproken, veroorzaakt was. Nu Westlock zweeg, haalde hij eerst diep adem, staarde hem toen een poos oplettend aan, als was hij nog in onzekerheid, en als wilde hij, zoo goed dit in het donker mogelijk was, uit de uitdrukking van Westlock's gezicht zijn ware bedoeling opmaken, en wilde juist antwoorden, toen de hoorn van den conducteur der diligence zich liet hooren en een einde aan het gesprek maakte, naar het scheen tot blijdschap van den jongen reiziger, die vlug opsprong, en zijn vriend de hand gaf.

„Beide handen, Tom," zei hij. „Ik zal u uit Londen schrijven."

„Ja, doe dat, als 't u belieft," antwoordde Pinch. „Vaarwel! Ik kan het nog nauwelijks gelooven, dat gij weggaat. Het komt me voor alsof het pas gisteren was, dat ik u voor het eerst zag. Vaarwel!"

John Westlock beantwoordde deze afscheidswoorden met dezelfde hartelijkheid, beklom zijn verheven zetel bovenop de diligence, en deze reed weg.

„Rijd maar door!" zei Pinch, het rijtuig in gedachten aansprekend. „Het is mij werkelijk alsof gij een levend monster zijt, dat van tijd tot tijd mijn vrienden komt weghalen. Vanavond neemt gij den besten van allen mee; want hij is een knappe, schrandere jongen, en heeft voor zoover ik weet maar één gebrek: hij meent het niet kwaad, maar hij heeft een verschrikkelijk onrechtvaardig vooroordeel tegen Pecksniff."

HOOFDSTUK III.

Waarin de lezer met nog eenige personen kennis maakt.

Er is al meer dan eens melding gemaakt van een zekeren Draak, die boven de deur van de dorpsherberg hing te bengelen. Het was nu een oude, versleten draak, en menige winter, met zijn sneeuw, regen en hagelbuien, had zijn kleur van een vroolijk blauw in een bijna kleurloos grijs doen veranderen. Maar de draak hing toch nog in botte verbijstering op zijn achterpooten te steigeren, hoewel hij met elke voorbijsnellende maand fletser en vormloozer werd, zoodat men, als men aan den eenen kant van het uithangbord naar hem keek, denken moest dat hij er langzamerhand doorheen smolt, om er aan den anderen kant uit te komen.

Voor een draak was hij ook tamelijk beleefd, of was hij dit in zijn meer duidelijke dagen geweest; want al steigerend hield hij een van zijn voorpooten voor zijn neus, als wilde hij zeggen: „Wordt maar niet bang — het is maar gekheid," terwijl hij den anderen poot heel vriendelijk en goedhartig scheen uit te steken. Inderdaad moet men zeggen, dat het heele ras van draken in den jongsten tijd aanmerkelijk in beschaving en beleefdheid is vooruitgegaan. Zij vragen niet langer iederen ochtend een schoone jonge maagd voor hun ontbijt, even geregeld als een vreedzame op kamers wonende heer zijn warme broodje verwacht, maar zijn tevreden met het gezelschap van leegloopende jongelieden en uithuizige getrouwde mannen; en houden zich tegenwoordig eerder van het schoone geslacht verwijderd (waarvan zij de bezoeken, vooral op Zaterdagavond, zooveel mogelijk afwijzen) dan dat zij met ruw geweld op de

aanwezigheid daarvan zouden aandringen, wat men weet dat zij vroeger hebben gedaan.

Ook is deze hulde aan het verbeterde karakter van deze soort dieren geenszins een zoo verre afdwaling in het gebied der natuurlijke historie, als het wel zou kunnen schijnen, want deze geschiedenis voert ons juist naar den draak, die in de buurt van mijnheer Pecksniff zijn verblijf hield, en daar dit beleefde dier ons nu bekend is kunnen wij onmiddellijk verder gaan.

Heel veel jaren dan had deze draak voor de ramen van de beste slaapkamer van de herberg, waaraan hij zijn naam leende, gevlogen en geklapwiekt, maar nog nooit had hij daarin zoo'n opschudding gezien, als op den avond van den dag nadat de in het vorige hoofdstuk verhaalde gebeurtenissen hadden plaats gegrepen. Toen was er zoo'n geloop de trappen op en af, zooveel gefluister, zooveel gehaspel om in schoorsteenen, waarin zelden werd gestookt, vuur aan te maken, linnen te warmen en bedpannen heet te maken, kortom zoo'n geweldige drukte, als nog nooit een draak, griffioen of eenhoorn had bijgewoond, sedert deze dieren zich met huishoudelijke zaken begonnen te bemoeien.

Een oude heer en een jongedame, die in een oude reiskoets met postpaarden op reis waren (niemand wist waar vandaan of waarheen), hadden den grooten weg verlaten en heel onverwachts in „De Blauwe Draak" hun intrek genomen; en hier lag de oude heer, die door een plotselinge ongesteldheid tot dezen stap was bewogen, in de vreeselijkste krampen en benauwdheden, en riep toch, temidden van zijn pijnen, dat hij geen dokter wilde hebben, en geen andere geneesmiddelen wilde gebruiken, dan die de jongedame, hem uit een reisapotheek, die zij hadden meegebracht, toediende. Hij scheen er op uit te zijn de goedhartige kasteleines ten einde raad te brengen, en zich hardnekkig te verzetten tegen alles wat men voor hem wilde doen.

Van de vijfhonderd voorstellen om zijn lijden te verlichten, die de goede vrouw in minder dan een half uur uitkraamde, wilde hij er maar één aannemen, dat namelijk, om zich naar bed te laten brengen. En het was om dit bed op te maken en de kamer in orde te brengen, dat al die beweging in „De Blauwe Draak" dienen moest.

De oude heer was zonder eenigen twijfel erg ziek en leed veel pijn, misschien niet minder omdat hij een krachtige oude man was, met een ijzeren wil en een koperen stem. Maar noch de vrees, die hij blijkbaar nu en dan voelde, dat deze aanval hem den dood zou aandoen, noch de pijn die hij leed, was in staat hem van gedachten te doen veranderen. Hij wilde niemand laten halen. Hoe erger hij werd, des te stijfhoofdiger werd hij in dit opzicht. Als men iemand liet komen om hem op te passen, man, vrouw of kind (zoo zei hij), zou hij onmiddellijk weggaan, al moest hij ook op den drempel doodvallen.

Daar er geen andere geneeskundige hulp in het dorp was te krijgen, dan die van een armen apotheker, die tegelijk een kruideniers- en komenijswinkel hield, had de kasteleines, in den eersten schrik, op haar eigen verantwoording, dezen laten roepen; maar aangezien men hem nu eens noodig had, was hij natuurlijk niet thuis. Men had hem een paar mijl ver laten halen, en men verwachtte hem pas laat in den nacht weer terug; zoodat de kasteleines, nu bijna ten einde raad, denzelfden bode in aller ijl naar Pecksniff stuurde, als een geleerd man, die in ieder geval wel raad zou weten, en ook den zieke een woord van troost en geruststelling zou kunnen toespreken. Dat haar gast dit laatste wel noodig had, bleek duidelijk genoeg uit zijn onrustige en ongeduldige uitroepen, die echter meer wereldsche dan geestelijke zorgen schenen aan te duiden.

Van deze laatste geheime zending kwam de bode terug met geen beter antwoord dan van de eerste; ook Pecksniff was niet thuis. Men kreeg den patiënt echter zonder hem in bed, en na verloop van een paar uur werd hij zooveel beter, dat de aanvallen van zijn kwaal met veel langere tusschenpoozen dan in het begin terugkwamen. Eindelijk hielden zijn krampen en pijnen zelfs volkomen op; hoewel zijn zwakheid nu en dan zoo groot scheen, dat deze weer reden tot ernstige bezorgdheid gaf.

Het was in een van de tusschenpoozen van rust, dat hij, na heel oplettend te hebben rondgekeken, zich uit den berg van kussens ophief, waarin hij lag, en in een heel ongemakkelijke houding en met een heel geheimzinnig voorkomen een poging aanwendde om het schrijfgereedschap te gebruiken, dat hij op een tafeltje naast het bed had laten plaatsen, terwijl de jongedame en de kasteleines naast elkaar bij het vuur zaten.

De eigenares van „De Blauwe Draak" was, wat haar uiterlijke voorkomen betrof, volkomen wat een kasteleines moet zijn: frisch en welgedaan, met een gezicht van helder rood en wit, waarvan de ronde en vroolijke trekken zoowel te kennen gaven,

dat het beste uit kelder en provisiekamer haar goed smaakte als dat het haar goed bekwam. Zij was een weduwe; maar al jarenlang had zij haar rouw vergeten, en nu kon niemand haar dien meer aanzien. Rozen bloeiden op haar wangen, ja zelfs rozen, die het plukken wel waard waren, op haar lippen. Zij had schitterende zwarte oogen en gitzwart haar, een fijnbesneden gezichtje, met kuiltjes in haar wangen, en hoewel zij nu juist niet meer jong genoemd kon worden, kan de lezer veilig gelooven, dat er heel wat jongedames op de wereld zijn, die hem niet half zoo goed zouden bevallen als de knappe waardin uit „De Blauwe Draak".

Terwijl deze bevallige matrone bij den haard zat, keek zij nu en dan met al den trots van een eigenares in de kamer rond. Het was een ruim vertrek, zooals men die in heel veel dorpsherbergen vindt, met een lage zoldering en een verzakten vloer, die van de deur af een aanmerkelijke helling had en vlak voor de deur een afstapje van een paar treden, zoo kunstig onverwacht, dat een vreemde, hoe zorgvuldig ook gewaarschuwd, doorgaans met het hoofd vooruit de kamer binnen tuimelde. Het was geen nieuwerwetsch, belachelijk vroolijk en licht slaapvertrek, waarin niemand een oog kan dicht doen, zonder zich met al wat hem omringt in openlijke tegenspraak te stellen; het was een echte slaapkamer, waarin al de meubelen iemand er aan herinnerden, dat hij daar eigenlijk niets anders te doen had dan te slapen. Men zag geen helderen weerschijn van het vuur, zooals in nieuwerwetsche slaapvertrekken, waarin iemand zelfs in den donkersten nacht de Fransche politoer nog tegenblinkt; het oude Spaansche mahoniehout blonk maar nu en dan even op, zooals een slapende kat zou doen. Zelfs de grootte, het model en de stevigheid van het ledikant en de kleerkast, en ook in een minderen graad van de tafels en stoelen, hadden iets slaperigs. Er hingen ook geen portretten, waarvan de starende oogen iemand zijn luiheid schenen te verwijten, en op de gordijnen zaten geen vogels met ronde, altijd wakkere en altijd turende oogen. De dikke en donkere bed- en raamgordijnen waren er volkomen op berekend den slaap binnen te houden en den dag buiten te sluiten. Zelfs de oude opgezette vos boven op de kleerkast had niets wakkers; want zijn glazen oogen waren al lang uitgevallen, zoodat hij daar stokstijf stond te slapen.

De zwervende aandacht van de kasteleines dwaalde echter maar een paar keer en voor een korte poos naar deze voorwerpen toe. Zelfs het bed met den zonderlingen zieke trok niet lang haar attentie; zij vestigde die uitsluitend op het meisje, dat tegenover haar zat, en naar het scheen in diep gepeins was verzonken.

Zij was nog heel jong, schijnbaar niet ouder dan zeventien jaar, schroomvallig en bedeesd in haar manieren; en toch bezat zij meer vastberadenheid en heerschappij over haar aandoeningen, dan zelfs een vrouw van veel rijperen leeftijd doorgaans aan den dag legt. Dit had zij, terwijl zij den zieke bijstond, heel duidelijk getoond. Zij was klein en tenger van gestalte; maar al de bekoorlijkheid van de jeugd versierde haar lieve gezichtje. Dit was bleek, vermoedelijk ten deele door de onsteltenis, die zij pas had doorstaan. Haar donkerbruine haren, door dezelfde oorzaak in wanorde gebracht, hingen achteloos langs haar hals naar beneden; een achteloosheid, die geen bewonderaar van natuurlijke schoonheid kon misprijzen.

Haar kleeren waren fatsoenlijk, maar uiterst eenvoudig, en daardoor in overeenstemming met haar manieren. Terwijl zij daar zat, had zij eerst met een zekere bezorgdheid naar het bed gekeken; maar toen de zieke rustig aan het schrijven bleef, had zij haar stoel omgeschoven, gedeeltelijk, naar het scheen, omdat zij begreep, dat hij onder zijn bezigheid niet geobserveerd wilde worden, gedeeltelijk opdat zij, zonder dat hij het merkte, aan de natuurlijke aandoeningen, die zij tot nu toe had bedwongen, eenigszins lucht zou kunnen geven.

Dit alles en nog veel meer had de knappe kasteleines van „De Blauwe Draak" waargenomen met die scherpte en juistheid, waarmee alleen maar een vrouw een vrouw kan gadeslaan. Eindelijk zei zij, zacht genoeg, dat zij niet hoefde te vreezen, dat haar stem het oor van den zieke zou bereiken:

„Hebt gij mijnheer wel eens meer zoo gezien, juffrouw? Heeft hij vaak dergelijke aanvallen?"

„Ik heb hem dikwijls ziek gezien," was het antwoord, „maar nog nooit zoo erg als vanavond."

„Wat een geluk," hernam de kasteleines, „dat gij die medicijnen bij u hadt!"

„Wij nemen die op reis altijd mee, om in een geval als dit niet verlegen te zijn."

„Aha," dacht de kasteleines; „dan zijn zij dus gewoon samen te reizen."

Zij was zich zoo bewust, dat haar oogen deze gedachte uitspraken, dat zij eenigszins verlegen werd, toen de jongedame haar

aankeek; want zij was een eerlijke kasteleines.

„Dat mijnheer — uw grootvader —," hervatte zij, na een korte poos, „zoo heelemaal geen hulp wil hebben, moet toch wel vreeselijk angstig voor u zijn, juffrouw."

„Ik was vanavond erg ontsteld. — Maar hij is mijn grootvader niet."

„Vader, wilde ik zeggen," hervatte de kasteleines, begrijpend, dat zij een leelijke fout had begaan.

„Ook mijn vader niet," hervatte de jongedame. „Ook geen oom van mij," vervolgde zij met een flauwen glimlach, daar zij begreep, wat de kasteleines wilde zeggen. „Wij staan in geen enkele betrekking tot elkaar."

„O lieve tijd!" hernam de kasteleines nog bedremmelder dan tevoren, „hoe kon ik ook zoo dom zijn, om niet te bedenken, dat iemand, die ziek is, er veel ouder uitziet dan hij inderdaad is! En dat ik zoo maar juffrouw tegen u heb gezegd, mevrouw!" Maar toen zij zoover gekomen was, keek zij onwillekeurig naar den derden vinger van de linkerhand van de jongedame, en bleef steken, want aan dezen vinger zag zij geen ring.

„Toen ik zei, dat wij niet in betrekking tot elkaar stonden," zei het meisje zachtzinnig, maar zonder eenige verlegenheid, „bedoelde ik ook, dat wij niet getrouwd waren. — Hebt gij geroepen, Maarten?"

„Geroepen?" zei de oude man, terwijl hij opkeek en het papier, waarop hij geschreven had, haastig onder het dek verstopte. „Neen!"

De jongedame had een paar stappen naar het bed gedaan, maar ging nu niet verder.

„Neen!" herhaalde hij, met wreveligen nadruk. „Waarom vraagt gij mij dat? Als ik geroepen had, was die vraag immers onnoodig?"

„Het zal het knarsen van het uithangbord daar buiten het raam zijn geweest," zei de kasteleines; een opmerking, waarmee zij (zooals zij zelf voelde) den ouden heer lang geen compliment maakte over zijn stem.

„Het doet er niets toe, juffrouw," zei hij. „Ik was het niet. Waarom blijft gij daar zoo staan, Maria, alsof ik de pest had? Maar iedereen is bang voor mij," vervolgde hij, terwijl hij zich hulpeloos achterover liet zinken. „Zij ook. Er rust een vloek op mij. Wat heb ik anders te wachten!"

„O lieve hemel, neen!" zei de goedhartige kasteleines, terwijl zij opstond en dichterbij kwam. „Laat u wat opbeuren, mijnheer. Dat zijn maar ziekelijke inbeeldingen."

„Wat zijn maar ziekelijke inbeeldingen?" snauwde hij terug. „Wat weet gij van inbeeldingen? Wie heeft u van inbeeldingen gesproken? Het oude liedje! Inbeeldingen!"

„Kijk nu toch eens, hoe driftig gij u maakt!" hervatte de eigenares van „De Blauwe Draak", zonder ook maar een oogenblik uit haar humeur te raken. „Ik zei dat zoo maar los weg, en er steekt geen kwaad in. Al heeft men geen koorts, dan kan men toch wel inbeeldingen hebben. Gezonde menschen hebben ook dikwijls zonderlinge inbeeldingen."

Hoe onschuldig deze gezegden ook mochten schijnen, hadden zij toch op het wantrouwen van den reiziger dezelfde uitwerking als olie op het vuur. Hij richtte zich in het bed overeind, en terwijl hij zijn donkere oogen op haar vestigde, waarvan de glans door de bleekheid van zijn holle wangen nog meer uitkwam, die op haar beurt, evenals zijn lange grijze haren, nog witter leken door het zwarte kapje, dat zijn kruin bedekte, scheen hij in haar ziel te willen lezen.

„Ah, gij begint te vroeg," zei hij, zoo zacht, dat hij meer tot zich zelf scheen te spreken, dan het woord tot haar te richten. „Maar gij wilt geen tijd verliezen, om uw opdracht te vervullen en uw geld te verdienen. Wie zou u gehuurd hebben?"

De kasteleines keek het meisje, dat hij Maria noemde, verbaasd aan; maar daar zij op haar treurige gezicht geen antwoord las, keerde zij zich weer naar den zieke. Eerst had zij onwillekeurig een stap achteruit gedaan, daar zij meende, dat hij krankzinnig was; maar de bedaardheid en vastheid, die uit al zijn sterk geteekende trekken spraken, vooral uit zijn saamgeknepen mond, deden dit vermoeden weer verdwijnen.

„Kom," zei hij; „zeg mij wie het is! Daar ik hier ben, kunt gij wel begrijpen, dat ik het gemakkelijk raden kan."

„Maarten!" viel de jongedame hierop in, terwijl zij haar hand op zijn arm legde; „bedenk toch, hoe kort wij hier in huis zijn, en dat zelfs uw naam hier onbekend is."

„Of gij . . ." begon hij.

Blijkbaar was hij in verzoeking om het vermoeden te uiten, dat zij ten gunste van de kasteleines het in haar gestelde vertrouwen had verraden; maar hetzij hij zich herinnerde hoe toegewijd zij voor hem had gezorgd, of dat haar gezicht indruk op hem maakte, hij bedwong zich, zocht een gemakkelijker houding en zweeg.

„Zoo!" zei juffrouw Lupin — zoo heette

de eigenares van „De Blauwe Draak". „Nu zal het wel beter met u gaan, mijnheer! Gij hadt maar voor een oogenblik vergeten, dat gij hier geen andere menschen dan vrienden bij u hebt."

„O!" kreunde de oude man ongeduldig, terwijl hij zijn arm onrustig op het dek heen en weer wierp. „Wat spreekt gij mij van vrienden! Kunt gij, of iemand anders, mij leeren onderscheiden, wie mijn vrienden zijn, en wie mijn vijanden?"

„Deze jongedame is al vast zeker uw vriendin," zei juffrouw Lupin vriendelijk.

„Zij is niet in verzoeking om het tegendeel te worden," riep de oude man uit, als iemand, die alle hoop en vertrouwen heeft verloren. „Ik denk het daarom. De hemel weet het. Ik zal probeeren of ik kan slapen. Laat de kaars daar staan!"

Toen zij zich van het bed hadden verwijderd haalde hij het papier te voorschijn, waarmee hij zich zoolang had beziggehouden, stak het in de vlam van de kaars, en liet het tot asch verbranden. Daarop deed hij de kaars uit, legde zich met een zwaren zucht neer, trok het dek over zijn hoofd, en bleef stil liggen.

Dit vernietigen van het blad papier had juffrouw Lupin weer eenigszins ongerust gemaakt, zoowel omdat het zoo weinig strookte met het werk, dat de oude man aan het schrijven had besteed, als omdat er wel brand van had kunnen komen. De jongedame liet daarentegen geen verwondering, nieuwsgierigheid of ongerustheid blijken; en nadat zij de kasteleines, met heel veel dankbetuigingen voor haar hulpvaardigheid en haar gezelschap, had toegefluisterd, dat zij daar nog eenigen tijd zou waken, verzocht zij deze om niet bij haar op te blijven, daar zij er wel aan gewoon was alleen te zijn en zich den tijd met lezen zou verdrijven.

PECKSNIFF ZEI, OVER DE ONDERDEUR VAN DE GELAGKAMER KIJKEND, MET ZIJN GEWONE VRIENDELIJKE STEM: „GOEDENAVOND, JUFFROUW LUPIN!"

Juffrouw Lupin had rijkelijk haar aandeel gekregen in het groote kapitaal van nieuwsgierigheid, dat haar sekse als erfdeel is toegevallen, en op een anderen tijd zou het misschien moeilijk zijn geweest haar dezen wenk zoo duidelijk te geven, dat zij dien verstond; maar nu nam zij, uit pure verbazing over zulke geheimzinnigheden, onmiddellijk afscheid, begaf zich rechtstreeks naar haar kamertje beneden, en ging daar met onnatuurlijke bedaardheid in haar arm-

stoel zitten. Juist in dezen nood hoorde zij een voetstap in de gang, en zei Pecksniff, over de onderdeur van de gelagkamer kijkend, met zijn gewone vriendelijke stem:

„Goedenavond, juffrouw Lupin!"

„O mijnheer!" riep zij, opstaand om hem beleefd te ontvangen, „wat ben ik blij dat gij komt!"

„En wanneer ik u van dienst kan zijn," zei Pecksniff, „ben ik heel blij, dat ik gekomen ben. Wat is er aan de hand, juffrouw Lupin?"

„Een heer is op reis ziek geworden, en is er boven vreeselijk aan toe geweest," antwoordde de kasteleines met tranen in de oogen.

„Een heer is op reis ziek geworden, en is er boven vreeselijk aan toe geweest," herhaalde Pecksniff, „wel, wel!"

Er was niets buitengewoons in dit gezegde; men kon er geen enkele wijze les uit halen, die tot nu toe aan het menschdom onbekend was; ook opende het geen geheime bron van troost; maar Pecksniff zei het op zoo'n minzaam-vriendelijken toon, knikte daarbij zoo meewarig, en legde in het geheel zoo'n duidelijk besef van zijn eigen deugd en wijsheid aan den dag, dat iedereen, die hem hoorde, zich, evenals met juffrouw Lupin het geval was, alleen al door de stem en het bijzijn van zoo'n man opgebeurd had moeten voelen. Al had hij alleen maar gezegd: „een bijvoeglijk naamwoord dient om een eigenschap of hoedanigheid van een voorwerp aan te duiden, beste vriend," of: „achtmaal acht is vier en zestig, brave man," dan had men hem nog dankbaar moeten zijn voor zijn menschlievendheid en wijsheid.

„En hoe gaat het nu met hem?" vroeg Pecksniff, terwijl hij zijn handschoenen uittrok en zijn handen bij het vuur warmde, met zooveel welwillendheid, alsof het niet zijn eigen handen, maar die van een ander waren.

„Hij is beter en heelemaal rustig," antwoordde juffrouw Lupin.

„Beter en heelemaal rustig," herhaalde Pecksniff. „Goed, heel goed."

Hier was weer het gezegde van juffrouw Lupin afkomstig en maakte Pecksniff het tot het zijne, om er haar mee te troosten. Toen juffrouw Lupin het zei, beteekende het niet veel; maar in den mond van Pecksniff bevatte hetzelfde gezegde een heel boek vol. Hij veranderde de eenvoudigste woorden in plechtige wijsheidsspreuken.

„Maar hij moet toch iets op zijn hart hebben," hervatte de kasteleines, terwijl zij haar hoofd schudde, „want hij spreekt zoo vreemd, als ik ooit van iemand gehoord heb. Hij schijnt bezorgd en ongerust te zijn, en zou wel eens wat goeden raad mogen hebben van iemand, die zooiets op een zachte en juiste manier te pas weet te brengen."

„Dan zal ik hem wel helpen," zei Pecksniff, of dacht dit tenminste zoo duidelijk, dat hij geen woord hoefde te zeggen; en daarbij schudde hij nog zijn hoofd, alsof hij zijn eigen begaafdheden wantrouwde.

„Ik ben bang, mijnheer," vervolgde de kasteleines, nadat zij eerst had omgekeken, om zich te verzekeren, dat niemand haar beluisterde, „dat zijn geweten hem ongerust maakt, en," hier sloeg zij haar oogen neer, „de reden daarvan kon wel zijn, dat hij niet getrouwd is met een jong dametje, dat hij bij zich heeft."

„Juffrouw Lupin!" zei Pecksniff, zijn hand opstekend met iets dat zoo dicht bij gestrengheid kwam, als bij zoo'n zachtaardig wezen mogelijk was. „Een dametje! Een jong dametje!"

„Of een jong meisje," zei juffrouw Lupin met een blos. „Neem mij niet kwalijk, mijnheer, maar ik ben vanavond zoo zenuwachtig geworden, dat ik haast niet weet wat ik zeg. Een heel jong meisje, dat hij bij zich heeft."

„Dat hij bij zich heeft," herhaalde Pecksniff, terwijl hij zijn rug warmde (zooals hij eerst zijn handen had gewarmd), alsof het de rug van een weduwe, een wees of een vijand was, of een rug, die een minder voortreffelijk man maar koud zou hebben gelaten. „Wel, lieve hemel!"

„Maar ik moet tegelijk zeggen, en zeg het ook met mijn heele hart," merkte de kasteleines op, „dat haar voorkomen en haar manieren bijna alle achterdocht schijnen te verbieden."

„Uw achterdocht is heel natuurlijk, juffrouw Lupin!" zei Pecksniff bijzonder ernstig.

En bij deze gelegenheid moet ik opmerken, dat de vijanden van den braven man zonder blikken of blozen durfden te zeggen (tot hun beschaming staat het hier opgeteekend) dat hij van iets, dat heel slecht was, altijd zei dat het heel natuurlijk was, en dat hij daardoor onbewust verried wat voor hem natuurlijk was.

„Uw achterdocht is heel natuurlijk, juffrouw Lupin," herhaalde hij, „en zal ook wel bevestigd worden; daaraan twijfel ik niet. Ik zal die reiziger eens even op gaan zoeken."

Daarop trok hij zijn jas uit, en nadat hij zijn haren had opgestreken, stak hij zijn

eene hand in zijn vest, en gaf de kasteleines een vriendelijken wenk om hem voor te gaan.

„Zal ik aankloppen?" vroeg juffrouw Lupin, toen zij de kamerdeur hadden bereikt.

„Neen," antwoordde Pecksniff. „Ga maar binnen, als 't u belieft!"

Zij liepen op hun teenen, of liever de kasteleines nam deze voorzorg; want Pecksniff liep altijd heel zacht. De oude man lag te slapen, en zijn jeugdige verpleegster zat nog bij den haard te lezen.

„Ik vrees," zei Pecksniff, terwijl hij bij de deur bleef staan, om treurig zijn hoofd te schudden, „ik vrees, dat dit een listige streek is. Ziet gij wel, juffrouw Lupin, hoeveel dit heeft van een vertooning, om den schijn te bewaren?"

Nadat hij dit fluisterend had gezegd, stapte hij de kasteleines voorbij, de kamer in, en tegelijk stond de jongedame, die nu voetstappen hoorde, van haar stoel op. Pecksniff keek even naar het boek, dat zij in haar hand hield en fluisterde juffrouw Lupin, zoo mogelijk nog treuriger dan eerst, in het oor: „Ja, het is een goed boek. Ik was er wel bang voor. Ik vrees, dat dit alles doorgestoken kaart is."

„Wie is die heer?" vroeg het voorwerp van zijn deugdzame twijfelingen.

„Doe geen moeite, juffrouw," zei Pecksniff, toen de kasteleines wilde antwoorden. „Dit," ondanks zich zelf haperde hij toen het woord „meisje" hem op de lippen kwam, en stelde hij een ander daarvoor in de plaats, „deze jongedame zal het mij niet kwalijk nemen, dat ik haar met enkele woorden ten antwoord geef, dat ik hier in het dorp woon, en er ook eenigen invloed bezit, hoe gering mijn verdiensten ook zijn, en dat ik door u hier ben geroepen. Ik kom hier, zooals overal, mag ik wel zeggen, uit zuiver medelijden met hen, die zich in smart en droefenis bevinden."

Met deze indrukwekkende woorden stapte Pecksniff naar het bed, tastte een paar maal op de deken, met een heel plechtig en nadenkend gezicht, alsof hij op die manier kon ontdekken, wat den zieke scheelde, en ging toen in een peinzende, maar tevens heel gemakkelijke houding in een armstoel zitten, om te wachten tot de patiënt zou ontwaken. Wat de jongedame tegen juffrouw Lupin zei, teneinde haar te bewegen den onwelkomen bezoeker te verwijderen, werd door de kasteleines niet verder overgebracht, en dus bleef Pecksniff rustig zitten.

Er verliep een half uur, voordat de oude man zich bewoog; maar eindelijk keerde hij zich in het bed om, en gaf, hoewel hij nog niet ontwaakte, teekenen, dat zijn slaap ten einde liep. Langzamerhand schoof hij het dek van zijn hoofd, en keerde zich nog meer naar den kant, waar Pecksniff zat. Vervolgens opende hij zijn oogen en bleef een korte poos liggen, zooals menschen, die pas ontwaken wel vaker doen, terwijl hij zijn bezoeker droomerig aanstaarde, zonder nog precies te weten, of hetgeen hij zag werkelijkheid was.

Deze bewegingen hadden niets bijzonders, behalve de uitwerking, die zij op Pecksniff teweegbrachten, en die door de zeldzaamste natuurverschijnselen moeilijk overtroffen had kunnen worden. Hij klemde zich met de handen aan de armen van zijn stoel vast; zijn oogen gingen al wijder en wijder open; met zijn mond ging het precies zoo; zijn haren stonden nog steiler overeind dan anders; en eindelijk, toen de oude man in het bed oprees, en hem met bijna even groote verbazing aanstaarde, loste zijn twijfel zich op, en riep hij: „Gij zijt Maarten Chuzzlewit!"

Zijn verbijstering was zoo echt, dat de oude man, hoe zichtbaar geneigd hij ook was haar voor geveinsd te houden, wel overtuigd moest zijn van het tegendeel.

„Ik ben Maarten Chuzzlewit," zei hij bitter, „en Maarten Chuzzlewit had graag gewild, dat gij gehangen waart, voordat gij hier zijn slaap kwaamt storen. Ik heb werkelijk van dien kerel gedroomd," vervolgde hij, terwijl hij zich weer neerlegde en zijn hoofd afwendde, „zonder te weten, dat hij zoo dicht bij mij was."

„Maar beste neef!...." begon Pecksniff.

„Daar! Zijn allereerste woorden!" riep de oude man uit, met een gebaar van verrassing en verontwaardiging. „Met zijn allereerste woorden moet hij zijn familierelatie handhaven. Ik wist het wel! Zoo doen zij allemaal! Dichtbij of veraf, bloed of water, het is allemaal hetzelfde. Bah! Wat een boek van leugen en bedrog gaat er voor mij open, als ik zoo'n woord hoor!"

„O, als 't u belieft, wees toch niet zoo haastig, mijnheer Chuzzlewit," zei Pecksniff op een toon, even kalm als innig medelijdend; want hij had zich nu van zijn verrassing hersteld, en was weer in het volle bezit van al zijn deugden. „Zoo'n haastigheid zal u spijten, dat weet ik."

„Weet gij dat?" zei Maarten smalend.

„Ja, mijnheer Chuzzlewit," antwoordde Pecksniff; „en verbeeld u niet, dat ik u wil vleien of u naar den mond wil praten, want niets ligt verder van mij weg. Gij hoeft ook niet te vreezen, mijnheer, dat ik het

aanstootelijke woord zal herhalen, dat u al zoo geërgerd heeft. Waarom zou ik? Wat verwacht ik van u of heb ik van u noodig? Zoover ik weet, is er niets in uw bezit, mijnheer Chuzzlewit, dat door het geluk, dat het u aanbrengt, bijzonder begeerlijk wordt gemaakt."

„Dat is maar al te waar," prevelde de oude man.

„Maar zelfs dit terzijde latend," hervatte Pecksniff, die nauwkeurig opmerkte, wat voor indruk hij maakte, „zult gij toch zeker wel begrijpen, dat, als ik mij in uw gunst had willen dringen, ik er mij wel voor gewacht zou hebben, u als een bloedverwant aan te spreken, daar ik uw bijzondere opvattingen in dit opzicht ken, en vooruit wel wist, dat ik geen slechtere aanbeveling zou kunnen kiezen."

Maarten gaf geen antwoord; maar de onrustige beweging van zijn beenen onder het dek gaf even duidelijk te kennen, dat hij deze laatste redeneering niet kon tegenspreken, alsof hij het met ronde woorden had gezegd.

„Neen," hervatte Pecksniff, met de hand in zijn vest, alsof hij zich gereed hield om zijn hart voor den dag te halen en het Chuzzlewit ter bezichtiging voor te houden; „ik ben hier gekomen met de bedoeling een vreemde mijn diensten aan te bieden. U bied ik die niet aan, omdat ik weet, dat gij mij dan zoudt wantrouwen. Maar daar gij op dat bed ligt, mijnheer, beschouw ik u als een vreemde, en voel evenveel belangstelling voor u, als ik voor elken anderen vreemde in uw omstandigheden zou voelen. Behalve dat, mijnheer Chuzzlewit, ben ik even onverschillig ten opzichte van u, als gij ten opzichte van mij."

Nadat hij dit gezegd had, liet Pecksniff zich weer in zijn armstoel zakken, met zoo'n glans van oprechtheid en menschlievendheid op zijn gezicht, dat juffrouw Lupin zich bijna verwonderde, dat zij geen stralenkrans om zijn hoofd zag, zooals zij wel eens op afbeeldingen van heiligen had gezien.

Er volgde een lange poos van stilte. De oude man woelde met toenemende onrust heen en weer. De kasteleines en de jongedame keken strak voor zich uit, terwijl Pecksniff mijmerend met zijn lorgnet speelde en zijn oogen gesloten hield, om des te beter te kunnen nadenken.

„Hè?" zei hij eindelijk, eensklaps opkijkend naar het bed. „O, neem mij niet kwalijk; ik dacht, dat ik u hoorde spreken, juffrouw Lupin," vervolgde hij, langzaam opstaand. „Ik zie niet in, dat ik u hier van eenigen dienst kan zijn. Mijnheer is beter, en gij zijt zoo'n goede oppasster als hij zich maar wenschen kan. Hè?"

Deze laatste vragende uitroep had betrekking op een beweging van den ouden man, die zich nu weer omkeerde en voor het eerst sedert een geruime poos Pecksniff weer aankeek.

„Als gij mij nog spreken wilt, voor ik wegga," zei deze, „kunt gij vrij over mijn tijd beschikken; maar om mij zelf recht te doen, moet ik als voorwaarde stellen, dat gij niet anders met mij spreekt, dan alsof ik u volkomen vreemd was."

Als Pecksniff uit de beweging van Chuzzlewit begrepen had dat deze hem wilde spreken, moest hij dit zeker ontdekt hebben op dezelfde manier zooals dat in melodrama's gebeurt, wanneer de oude boer met den komieken zoon altijd weet wat het stomme meisje bedoelt, als zij de vlucht neemt in zijn tuin en door een onbegrijpelijke pantomime haar levensgeschiedenis vertelt. Zonder zich echter op te houden met de vraag, hoe Pecksniff aan deze kennis kwam, gaf Chuzzlewit de jongedame een wenk om zich te verwijderen. Deze deed dit en nam de kasteleines mee, zoodat Pecksniff en Chuzzlewit alleen bleven.

Een tijdlang keken zij elkaar zwijgend aan; of liever de oude man keek Pecksniff aan, en Pecksniff, opnieuw zijn oogen voor alle wereldsche zaken sluitend, gaf zich over aan een innerlijke aanschouwing van zijn hart. Dat dit hem rijkelijk voor zijn moeite beloonde en een verrukkelijk tafereel aanbood, bleek duidelijk uit de uitdrukking van zijn gezicht.

„Gij wilt dus, dat ik met u zal spreken, alsof wij elkaar volkomen vreemd waren?" zei de oude man eindelijk.

Pecksniff verklaarde, door middel van een schouderophalen en een zichtbaar ronddraaien van zijn oogen voor hij ze nog opende, dat hij nog steeds genoodzaakt was dit te verlangen.

„Ik zal u dat genoegen doen," hervatte Maarten. „Ik ben rijk, mijnheer. Misschien niet zoo rijk als sommige menschen denken, maar toch rijk. Ik ben geen gierigaard, mijnheer, hoewel men dit, naar ik hoor, van mij zegt en ook algemeen gelooft. Het bijeenschrapen van geld is voor mij geen genot; het bezitten evenmin. De duivel, dien men geld noemt, kan mij niets anders dan ellende aanbrengen."

Men zou Pecksniff's zachtmoedigheid te kort doen, als men, een gewone zegswijze bezigend, van hem zei, dat hij een gezicht zette, alsof boter in zijn mond niet zou

smelten. Eerder zou men kunnen zeggen, dat zijn gezicht zelf uit melk en boter scheen te bestaan.

„Om dezelfde reden, dat ik het geld niet bijeen schraap," hernam de oude man, „verspil ik het ook niet. Sommige menschen hebben er pleizier in het op te sparen, anderen in het uit te geven; maar mij geeft het geld volstrekt geen pleizier. Smart en verdriet, dat is alles wat het mij heeft opgeleverd. Ik haat het. Het is een spook, dat door de wereld voor mij uitwandelt en mij alle gezellige genoegens vergalt."

Er kwam een gedachte in de ziel van Pecksniff op, die zich zeker op zijn gezicht moet hebben vertoond, of Maarten zou niet met zooveel haast en heftigheid hebben vervolgd: „Voor de rust van mijn gemoed zoudt gij mij willen aanraden mij van deze oorzaak van ellende te ontslaan en haar aan een ander over te doen, die haar beter zou kunnen dragen. Zelfs gij zoudt mij misschien wel van mijn last willen ontheffen. Maar, beste vreemde," vervolgde de oude man, wiens gezicht hoe langer hoe donkerder werd, „goede christelijke vreemde, dat is juist een van de voornaamste oorzaken van mijn leed. In andere handen, weet ik, dat geld soms goeddoet; dat men er op roemt, en met reden, als de sleutel, die de poorten ontsluit van de wegen, die naar eer, aanzien en genot leiden. Aan welk edel, deugdzaam, eerlijk sterveling zal ik zoo'n talisman toevertrouwen, hetzij nu of als ik sterf? Weet gij zoo iemand? Uw eigen deugden zijn natuurlijk boven alle verzoeking verheven; maar kunt gij mij een ander sterfelijk mensch aanwijzen, die de beproeving kan doorstaan van met mij in aanraking te komen?"

„Met u in aanraking te komen, mijnheer?" herhaalde Pecksniff.

„Ja," hervatte de oude man. „Met mij in aanraking te komen. Gij hebt wel eens gehoord van den man, wiens ongeluk (het gevolg van zijn eigen dwazen wensch) daarin bestond, dat alles wat hij aanraakte in goud veranderde. De vloek van mijn leven, de vervulling van mijn eigen krankzinnige verlangen, is, dat ik gedoemd ben met den gouden toetssteen, dien ik bij mij draag, het metaal van alle andere menschen op de proef te stellen, en het valsch te bevinden."

Pecksniff schudde zijn hoofd en zei: „Dat denkt gij maar!"

„Ik denk het zeker!" riep de oude man uit. „En aan de manier, waarop gij zegt, dat ik het maar denk, herken ik den klank van uw metaal. Ik zeg u," vervolgde hij, met nog meer bitterheid, „dat ik als een rijk man heb verkeerd onder menschen van allerlei soort en rang; onder familieleden, vrienden en vreemden; onder menschen, in wie ik, toen ik arm was, vertrouwen stelde, en met recht: want zij hadden mij toen nooit bedrogen, of, bij mij, elkaar benadeeld. Maar ik heb niemand gevonden, in wien ik niet, toen ik rijk en eenzaam was, het verborgen bederf ontdekte, dat zich had schuil gehouden, tot iemand zooals ik het aan het licht zou brengen. Verraad, bedrog en lage streken, haat tegen echte of vermeende mededingers naar mijn gunst, laaghartigheid, valschheid en kruipende gedienstigheid, of," en hier keek hij zijn neef strak in de oogen, „een valsche schijn van eerlijke onbaatzuchtigheid, bijna nog erger dan al het andere, dat zijn de fraaiigheden, die mijn rijkdom aan het licht heeft gebracht. Broers tegen broers, kinderen tegen ouders, vrienden tegen vrienden lagen leggend, dat is het aangename gezelschap, waardoor ik werd begeleid. Men vertelt — of die histories waar zijn, weet ik niet — van rijke menschen, die als armen vermomd, de deugd hebben opgezocht en beloond. Domkoppen waren zij. Zij hadden in hun ware gedaante moeten zoeken. Zij hadden zich moeten vertoonen als geschikte voorwerpen om geplunderd en bedrogen te worden, of aangebeden door schurken, die graag op hun doodkist zouden hebben willen spuwen; dan zou hun zoeken precies zoo zijn afgeloopen als het mijne, en zouden zij geworden zijn wat ik ben."

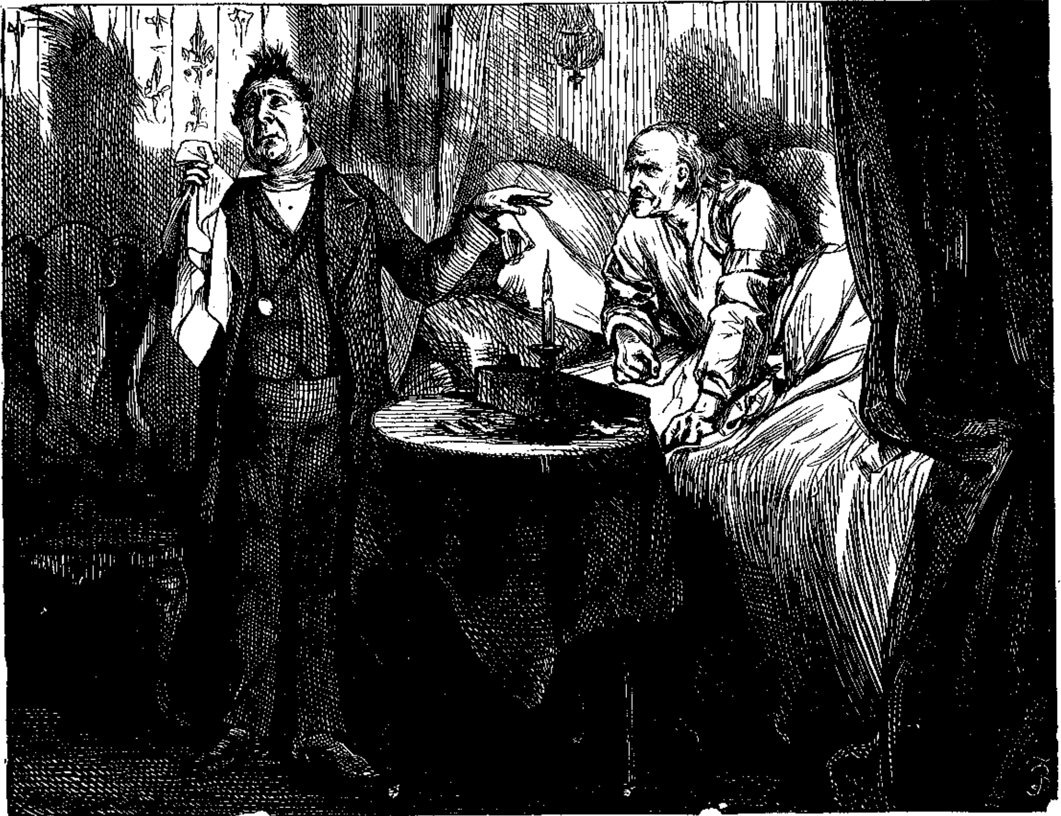
Pecksniff, die niet wist, wat hij hierop het beste zou antwoorden, maakte in het oogenblik van stilte, dat nu volgde, veel vertoon, alsof hij van plan was iets van bijzonder gewicht naar voren te brengen, vertrouwend, dat de oude man hem wel in de rede zou vallen, voor hij een woord sprak. Hij bedroog zich ook niet; want zoodra Maarten adem had geschept, vervolgde hij:

„Laat mij uitspreken om u te doen zien wat gij er door winnen zoudt, als gij nog eens bij mij mocht willen komen, en ga dan weg. Ik heb allen, die met mij omgingen, zoo bedorven en van aard doen veranderen door de geldzucht, die ik bij hen opwekte — ik heb zooveel ongenoegen en tweedracht verwekt tusschen de leden van mijn familie, toen ik nog met hen omging — ik ben zoo'n fakkel geweest, om in vreedzame woningen al de kwade dampen in haar zedelijke atmosfeer aan te steken, die anders misschien nooit eenig onheil zouden hebben aangericht — dat ik, mag ik wel zeggen, de vlucht heb genomen voor allen die

mij kenden, en sedert geruimen tijd geleefd heb als een vogelvrij verklaarde balling. Het meisje, dat gij zooeven hebt gezien.... Wat! uw oog begint te schitteren, nu ik over haar spreek! Gij haat haar al, niet waar?"

„Op mijn woord, mijnheer," zei Pecksniff, terwijl hij de hand op zijn borst legde en zijn oogen neersloeg.

„O ja," hernam de oude man, terwijl hij hem aankeek met een scherpheid, die de ander scheen te voelen, hoewel hij zijn oogen nog niet had opgeslagen. „Neem het mij niet kwalijk. Ik vergat dat gij een vreemde zijt. Gij deedt mij aan Pecksniff, een neef van mij, denken. Maar ik wilde zeggen — dat meisje, dat gij zooeven gezien hebt, is een wees, die ik met één vast voornemen heb laten grootbrengen en opvoeden, of, als gij aan die uitdrukking de voorkeur geeft, geadopteerd heb. Sedert ruim een jaar is zij mijn voortdurende en eenige gezelschap. Ik heb, zooals zij weet, een plechtigen eed gedaan, dat ik haar, als ik sterf, geen penning zal nalaten; maar zoolang ik leef geef ik haar een jaarlijksche toelage, niet onmatig groot, en ook niet karig. Wij hebben een overeenkomst gesloten, dat geen van ons beiden den ander ooit met een uitdrukking van fleemende vriendelijkheid zal aanspreken, maar dat zij mij altijd bij mijn doopnaam zal noemen, en ik haar bij den haren. Gedurende mijn leven is zij door eigenbelang aan mij verbonden, en daar zij door mijn dood wel verliest, maar niet in haar verwachtingen wordt teleurgesteld, zal zij dien misschien betreuren; hoewel ik mij daarom weinig bekommer. Dit is de eenige soort omgang, die ik heb of wil hebben. Hieruit kunt gij opmaken, hoeveel het u zal helpen, dat gij hier gekomen zijt. Ga weg en kom niet weer terug!"

„WIJ ZULLEN MAAR ZEGGEN," VERVOLGDE PECKSNIFF MET GROOTE VRIENDELIJKHEID, „DAT ZIJ HET GEVOLG ZIJN VAN EEN KOU IN HET HOOFD, OF VAN EEN SNUIFJE, OF VAN ALLES, BEHALVE DE WERKELIJKE OORZAAK."

Met deze woorden liet de oude man zich

op zijn kussen neerzinken. Pecksniff stond langzaam op, en na vooraf eenige malen gekucht te hebben, begon hij te spreken: „Mijnheer Chuzzlewit."

„Nog hier?" viel de ander hem in de rede. „Ga weg! Ik ben uw gezelschap moe!"

„Dat doet mij leed, mijnheer," hervatte Pecksniff; „want ik heb een plicht te vervullen, en ik verzeker u, dat ik daarvoor niet terug zal deinzen. Neen, mijnheer, ik zal niet terugdeinzen."

Het is een treurige waarheid, dat, toen Pecksniff daar met al den ijver van menschlievende deugd voor het bed stond en aldus sprak, de oude man een toornigen blik naar den kandelaar wierp, alsof hij grooten lust voelde dien zijn neef naar het hoofd te smijten. Hij bedwong zich echter en wees alleen maar met zijn vinger naar de deur, tegelijk met woorden te kennen gevend, waar die te vinden was.

„Ja, dat heb ik gezien," zei Pecksniff; „en ik ga aanstonds. Maar voor ik ga, moet ik u verlof vragen om te spreken, en wat meer is, mijnheer Chuzzlewit, ik moet en zal — ja ik herhaal het, ik moet en zal — gehoord worden. Ik verwonder mij niet, mijnheer, over wat gij gezegd hebt. Het is natuurlijk, heel natuurlijk, en het meeste wist ik al. Ik wil niet zeggen," hier haalde hij zijn zakdoek te voorschijn, en knipte als het ware onwillekeurig met zijn oogen, „ik wil niet zeggen, dat gij mij verkeerd beoordeelt. Terwijl gij in uw tegenwoordige stemming zijt, zou ik dit voor niets ter wereld willen zeggen. Ik zou werkelijk bijna wenschen, dat ik een ander karakter had, en dat ik zelfs deze geringe teekenen van zwakheid kon bedwingen. Ik voel wel, dat zij vernederend zijn; maar ik kan ze niet voor u verbergen, en ik vertrouw, dat gij mij zult verontschuldigen. Wij zullen maar zeggen," vervolgde hij met groote vriendelijkheid, „dat zij het gevolg zijn van een kou in het hoofd, of van een snuifje, of van alles, behalve de werkelijke oorzaak."

Hier zweeg hij een oogenblik, en verborg zijn gezicht achter zijn zakdoek. Daarop greep hij met één hand het bedgordijn, en vervolgde met een flauwen glimlach:

„Maar, mijnheer Chuzzlewit, hoewel ik mij zelf vergeet, ben ik het toch aan mij zelf verschuldigd, en aan mijn eer — ja, mijnheer, ik heb een eer, die mij dierbaar is, en eens het beste erfdeel van mijn dochters zal zijn — om u, ter wille van iemand anders te zeggen, dat uw handelwijze slecht, onnatuurlijk, onverschoonlijk, barbaarsch is. En ik zeg u, mijnheer," vervolgde hij, zich op zijn teenen verheffend, alsof hij werkelijk los was van de aarde met al het aardsche, en zich aan het gordijn vasthield, om niet als een vuurpijl hemelwaarts te vliegen, „ik zeg u, volkomen onpartijdig, dat het niet goed van u is, uw kleinzoon Martin te vergeten, die de sterkste natuurlijke aanspraken op u heeft. Neen, mijnheer, dat kan niet. Gij kunt misschien denken, dat het wel kan, maar het kan niet. Gij moet voor dien jongeman zorgen, en gij zult ook zeker voor hem zorgen. Ik geloof," vervolgde hij, met een blik naar den inktkoker, „dat gij het al heimelijk gedaan hebt. Dan hebt gij wèl gedaan, mijnheer! De hemel zegene u daarvoor — zegene u zelfs, dat gij mij haat! Goedennacht!"

Met deze woorden zwaaide Pecksniff heel deftig met zijn rechterhand, stak die toen weer in zijn vest, en ging de kamer uit. Zijn gezicht teekende aandoening, maar zijn gang was vast. Aan menschelijke zwakheid onderhevig, werd hij door zijn geweten ondersteund.

Maarten bleef een poos stil liggen, terwijl zich een gemengde uitdrukking van verbazing en toorn op zijn gezicht vertoonde; eindelijk prevelde hij:

„Wat beteekent dat? Zou die trouwelooze jongen dien kerel tot werktuig hebben genomen? En waarom niet? Hij heeft tegen mij samengespannen net als de anderen; het is allemaal één pot nat. Een nieuw complot! O, dat egoïsme, dat egoïsme! Overal niets dan egoïsme!"

Toen hij ophield met spreken, begon hij met de asch op den blaker te spelen. Eerst deed hij dit alleen maar uit verstrooidheid, maar vervolgens trok zijn handelwijze zijn eigen aandacht.

„Weer een testament gemaakt en vernietigd," zei hij; „niets besloten, niets gedaan, en ik had vanavond kunnen sterven. Ik zie wel, hoeveel ellende al dat geld nog zal brengen!" riep hij, bijna gillend. „Eerst heeft het mijn heele leven vergiftigd, en als ik dood ben zal het tweedracht zaaien en allerlei booze hartstochten opwekken. Zoo gaat het altijd. Hoeveel processen groeien er niet dagelijks uit de graven van rijke menschen, en zaaien afgunst, valschheid en haat tusschen de naaste bloedverwanten, die elkaar moesten liefhebben! De hemel sta ons bij! Hoe groot is onze verantwoordelijkheid! O, dat egoïsme, dat egoïsme! Ieder voor zich zelf en geen sterveling voor mij!"

Dat algemeene egoïsme! Was er niet een zweem van in deze overdenkingen en in de geschiedenis van Maarten Chuzzlewit, zooals hij zelf die weergaf?

HOOFDSTUK IV.

Waarin blijkt, hoe vriendelijk en beleefd de leden van de familie Chuzzlewit met elkaar omgingen.

Nadat de brave en achtenswaardige Pecksniff met de ernstige en plechtige zegenwenschen, die wij in het vorige hoofdstuk hebben opgeteekend, van zijn neef afscheid had genomen, begaf hij zich naar huis en bleef daar drie volle dagen. Hij ging zelfs, als hij eens een wandeling wilde maken, niet verder dan zijn tuin, opdat hij bij de hand zou zijn, als hij misschien haastig bij het bed van zijn berouwvollen en boetvaardigen neef mocht worden geroepen, wien hij besloten had onvoorwaardelijk te vergeven en tegen wil en dank lief te hebben. Maar zoo groot waren de stijfhoofdigheid en boosaardigheid van den stuurschen ouden man, dat er geen berouwvolle roepstem kwam; en op den vierden dag bevond Pecksniff zich, naar het scheen, veel verder van zijn christelijk oogmerk verwijderd dan op den eersten.

De eenige uitzondering op zijn thuisblijven was, dat hij verscheidene keeren per dag, zelfs nog tot laat in den avond, „De Blauwe Draak" kwam bezoeken, en, volgens zijn stelregel om kwaad met goed te vergelden, de grootste belangstelling in den toestand van den hardvochtigen zieke aan den dag legde; zoodat juffrouw Lupin zich heel aangedaan voelde door deze belangelooze bezorgdheid (want Pecksniff zei haar meer dan eens uitdrukkelijk, dat hij voor elken vreemde of bedelaar, die zich in denzelfden toestand bevond, hetzelfde zou doen) en heel veel tranen van bewondering en blijde ontroering schreide.

Intusschen bleef de oude Maarten Chuzzlewit in zijn kamer opgesloten, en zag niemand behalve zijn jonge gezellin en de kasteleines van „De Blauwe Draak", die nu en dan bij hem werd toegelaten. Maar zoo dikwijls zij in de kamer kwam, hield Maarten zich altijd slapend, en wilde nooit een woord spreken, zelfs niet in antwoord op de eenvoudigste vraag; hoewel Pecksniff door oplettend aan de deur te luisteren, zich voldoende kon overtuigen, dat hij vrij spraakzaam was, als hij zich met zijn jeugdige verzorgster alleen bevond.

Op den vierden avond gebeurde het, dat Pecksniff, toen hij, zooals hij gewoon was, de gelagkamer van „De Blauwe Draak" binnenkwam, juffrouw Lupin daar niet aantrof. Hij ging dus rechtstreeks naar boven, daar hij in zijn menschlievenden ijver van plan was zijn oor nog eens voor het sleutelgat te houden, en zijn gemoed gerust te stellen door de overtuiging, dat de verstokte patiënt aan de beterhand bleef. Toen hij de donkere gang in kwam, verwonderde het hem, dat hij den dunnen lichtstraal niet zag, die anders door het bedoelde sleutelgat schoot, en toen hij op den tast naar de kamerdeur was gegaan, bukte hij haastig om zich te verzekeren, of de achterdochtige oude man misschien het sleutelgat aan den binnenkant had laten dicht stoppen; maar door deze beweging kwam zijn hoofd eensklaps in zoo'n onzachte aanraking met een ander hoofd, dat hij niet kon nalaten met een hoorbare stem het woordje „o!" uit te roepen, dat hem door den onverwachten schok, als het ware bij verrassing werd afgedwongen. Op hetzelfde oogenblik voelde hij zich bij zijn kraag grijpen, waarschijnlijk door een menschelijk wezen, van welks eigenschappen hij echter niets kon onderscheiden dan den reuk, en deze scheen te zijn samengesteld uit de uitwasemingen van eenige vochtige parapluies, een ton bier, een vat jenever en een kamer vol tabaksrook. Door dit wezen voelde hij zich verder voorttrekken, de trap af, en zoo naar de gelagkamer, die hij pas verlaten had, waar hij eindelijk zag, dat de man, die hem vasthield, een vreemde was van een allerzonderlingst voorkomen, die met zijn nog vrije hand zijn eigen hoofd wreef, en den hem eveneens onbekenden Pecksniff heel nijdig aankeek.

Wat het voorkomen van den vreemde betreft, hij behoorde tot die soort menschen, van wie men doorgaans zegt, dat zij er verloopen uitzien. Zijn vingers staken een heel eind door zijn handschoenen heen, en zijn laarzen waren door het lange dragen zoo wijd geworden, dat hij ze wel had kunnen uitschoppen. Zijn broek was eens blauwachtig grijs geweest, maar had door ouderdom een neutrale tint aangenomen, en de pijpen waren tusschen de bretels en de souspieds zoo strak gerekt en gespannen, dat zij ieder oogenblik gevaar schenen te loopen op de knieën open te barsten. Zijn jas, blauw van kleur en van een militair model, was tot aan de kin toegeknoopt. Zijn das zag er uit alsof zij een poos voor vaatdoek was gebruikt, en zijn hoed was tot dien trap van versletenheid gekomen, dat het moeite zou hebben gekost te bepalen of de kleur daarvan oorspronkelijk wit of zwart was geweest. Hij droeg een knevel, een ruigen grenadiersknevel — in overeenstemming met zijn heele voorkomen, dat niets zedigs of zachtaardigs had, maar

eerder duivelsch genoemd zou kunnen worden — en bovendien op zijn hoofd een groote hoeveelheid haar, dat maar zelden gekamd scheen te worden. Over het algemeen was zijn kleeding tegelijk smerig en fatterig, terwijl zijn gezicht een even onbehaaglijk mengsel van ruwheid en gemaaktheid, trots en gemeenheid vertoonde. Het scheen wel, dat hij zich vroeger in betere omstandigheden had bevonden; maar tegelijk moest men, als men hem aankeek, onwillekeurig denken, dat zijn tegenwoordige toestand nog beter was dan hij verdiende.

„Zoo, smeerlap!" zei deze heer, „woudt gij daar aan die deur voor luistervink spelen?"

Pecksniff rukte zich los en wierp hem van zich af, met hetzelfde gezicht, dat St. Joris waarschijnlijk zette, toen hij den draak den doodsteek gaf.

„Ik vraag mij af, waar juffrouw Lupin is," zei hij. „Zou die goede vrouw wel weten, dat hier iemand is, die...."

„Stop! een oogenblikje!" viel de vreemde hierop in. „Zij weet het heel goed. En wat nu verder?"

„Wat nu verder, mijnheer?" riep Pecksniff uit. „Wat nu verder? Weet gij wel, dat ik een vriend en bloedverwant van dien zieken heer ben? Ik ben als het ware zijn beschermer, zijn voogd, zijn...."

„Maar niet de man van zijn nicht," viel de vreemde hem weer in de rede. „Daar wil ik mijn eerewoord op geven; want die is er al vóór u geweest."

„Wat zegt gij?" riep Pecksniff met een verwondering, die vrij veel van verontwaardiging had. „Is het waar, wat gij zegt, mijnheer?"

„Een oogenblikje," hervatte de ander. „Misschien zijt gij ook een neef — de neef, die hier woont?"

„Ja, ik ben de neef, die hier woont," antwoordde Pecksniff.

„Gij heet Pecksniff?"

„Ja."

„Dan is 't mij een eer en genoegen u te leeren kennen, en verzoek ik u mij te willen excuseeren," zei de vreemde, terwijl hij even tegen den rand van zijn hoed tikte, en vervolgens zijn hand achter zijn das stak, om zijn halsboordje op te halen; maar het lukte hem niet, dit sieraad te voorschijn te doen komen. „Ik ben ook iemand, mijnheer, die met den heer daarboven in eenige relatie staat. Een oogenblikje."

Terwijl hij dit zei, tikte hij met zijn vinger tegen den top van zijn langen neus, waarmee hij te kennen gaf, dat hij Pecksniff aanstonds een geheim zou openbaren. Daarop nam hij zijn hoed af, en begon in den bol, onder een hoop gekreukelde papieren en afval van sigaren, naar iets te zoeken; eindelijk vond hij het couvert van een brief, bijna onleesbaar van smerigheid.

„Lees dat," zei hij, terwijl hij het Pecksniff overreikte.

„Deze brief is geadresseerd aan den heer Chevy Slyme," merkte Pecksniff op.

„Gij zult mijnheer Chevy Slyme zeker wel kennen," hervatte de vreemde.

Pecksniff haalde zijn schouders op, als wilde hij zeggen, dat hij tot zijn leedwezen met het bestaan van dien persoon maar al te goed bekend was.

„Prachtig," zei de vreemde. „Zoo staat het met mijn relatie; nu zult gij wel begrijpen, waarom ik hier kom." Met deze woorden tastte hij nog eens naar zijn halsboord, en bracht een bandje te voorschijn.

„Het is met innig leedwezen, beste vriend," zei Pecksniff, terwijl hij met een treurigen glimlach zijn hoofd schudde, „het is met innig leedwezen, dat ik mij genoodzaakt zie u te zeggen, dat gij de persoon niet zijt, voor wien gij u uitgeeft. Ik ken mijnheer Slyme, beste vriend! Dat gaat niet. Bedenk, eerlijk duurt het langst. Ik zou u raden hiervan af te zien."

„Stop! een oogenblikje," zei de ander, terwijl hij zijn rechterarm uitstak, die zoo stijf in zijn mouw zat bekneld, dat deze veel op een lakensche worst leek. Daarop plaatste hij zich op zijn gemak met zijn rug naar het vuur, nam de panden van zijn jas onder zijn linkerarm, streek met den duim en voorvinger van zijn rechterhand zijn knevel op, en hervatte:

„Gij maakt een groot abuis; maar ik verzeker u, dat gij er mij niet door beleedigt. En waarom niet? Omdat ik het voor een compliment houd. Een fatsoenlijk man, mijnheer, hoeft het niet voor een beleediging te houden, als men hem voor mijn vriend Slyme aanziet. Want, laat ik u mogen zeggen, hij is een man van capaciteiten, een man van educatie; hij heeft talenten, verbazende talenten; maar helaas worden zijn verdiensten niet erkend en gewaardeerd. Maar, mijnheer, ik ben niet ijdel genoeg om mij voor Slyme te willen uitgeven. Met alle andere menschen op de wijde wereld durf ik mij gerust gelijk te stellen, maar Slyme is mij veel te hoog, dat moet ik ronduit bekennen; en gij zijt dus volkomen abuis."

„Ik dacht het hierom," zei Pecksniff, op het adres wijzend.

„Ja, dat begrijp ik wel," antwoordde de vreemde. „Maar, mijnheer Pecksniff, de

heele zaak is niets anders dan een nieuw bewijs van de originaliteit van een genie. Iedere man van genie, mijnheer, heeft iets origineels, mijnheer, en het origineele van mijn vriend Slyme is, dat hij zich altijd achterbaks houdt. Ook nu houdt hij zich achterbaks, mijnheer! Ja, mijnheer," vervolgde de vreemde, terwijl hij zijn beenen verder vaneen zette en Pecksniff heel nadrukkelijk aankeek, „dat is een karakteristieke trek van mijn vriend Slyme, en wanneer eens zijn leven beschreven wordt, moet zijn toen hij niet bij kas was om een wisseltje te betalen, en zijn crediteur geen uitstel wilde geven, maakte hij gebruik van een uitdrukking, die Napoleon waardig zou zijn geweest bij een toespraak tot zijn oude garde."

„Maar," vroeg Pecksniff, die blijkbaar niet erg op zijn gemak was, „het is waar, ik durf dit bijna niet te vragen, daar ik uit achting voor mijn eigen karakter moet verklaren, dat ik in hem of zijn handelingen niet het minste belang stel — maar wat

MIJNHEER PECKSNIFF WORDT DOOR MIJNHEER TIGG IN KENNIS GEBRACHT MET EEN BLOEDVERWANT.

biograaf dien trek zorgvuldig doen uitkomen, of het publiek heeft er niets aan. Ik zeg het nog eens, mijnheer, als hij daar niet op let, heeft het publiek er niets aan."

Pecksniff kuchte.

„Wie een biographie van mijn vriend Slyme wil schrijven," hervatte de vreemde, „moet bij mij komen; of als ik dan al onder de kluiten lig, moet hij de executeuren van mijn testament verlof vragen mijn papieren te mogen nazien. Ik heb eenige aanteekeningen van de merkwaardigste voorvallen uit zijn leven gemaakt, mijnheer, en ik kan u verklaren, dat hij dingen gedaan heeft, waarover gij verstomd zoudt staan. Nog onlangs, den vijftienden van de vorige maand, komt mijnheer Slyme hier doen?"

„Ten eerste," antwoordde de vreemde, „moet gij mij permitteeren, dat ik tegen uw gezegde protesteer, dat ik als beleedigend voor mijn vriend Slyme meen te moeten houden. En ten tweede zal ik zoo vrij zijn mij zelf voor te stellen. Ik heet Tigg, mijnheer. Misschien zal de naam van Montague Tigg u wel bekend zijn, want er is nogal ophef van gemaakt bij gelegenheid van zekere gewichtige gebeurtenissen in den oorlog in Spanje."

Pecksniff schudde beleefd zijn hoofd.

„Dat doet er ook niet toe," zei Tigg. „Die man was mijn vader. Ik draag zijn naam, en ik ben er trotsch op. Excuseer mij een

oogenblik! Ik zou graag willen, dat mijn vriend Slyme bij het vervolg van ons gesprek aanwezig was."

Met deze woorden ging hij haastig naar de voordeur, en kwam dadelijk daarop terug met een anderen man, kleiner dan hij die in een ouden blauwen mantel met een verschoten roode voering was gewikkeld. Hij zag blauw van de kou, waarin hij zoolang had staan wachten, en op het eerste gezicht zou niemand hem bepaald voor een genie hebben gehouden.

„Luister nu!" zei Tigg, terwijl hij zijn innemenden vriend met de eene hand op zijn schouder klopte en met de andere Pecksniff toewenkte; „gij zijt bloedverwanten, en bloedverwanten zijn nooit vrienden, en dat is heel goed en gelukkig, want anders zouden alle families aan elkaar hangen als klissen, en elkaar maar met visites overloopen. Als gij met elkaar op goeden voet stondt, zou ik dat voor heel onnatuurlijk houden; maar zooals de zaken nu staan, houd ik u voor een paar knappe lui, die in staat zijn naar rede te luisteren." Hier gaf Chevy Slyme, wiens groote talenten alle een zweem van gluiperigheid schenen te hebben, zijn vriend heimelijk een stoot met zijn elleboog, en fluisterde hem iets in het oor.

„Jawel," zei Tigg hardop, en op den toon van een man die een bedelaar afwijst, „daar kom ik dadelijk op. Ik moet mijn eigen gang gaan, of ik bemoei mij nergens mee. Bovendien beschouw ik het als zeker, dat mijnheer Pecksniff een man van uw talenten een kroon zal leenen." En daar hij op dit oogenblik uit Pecksniff's gezicht kon opmaken, dat deze geenszins die zekerheid deelde, tikte Tigg opnieuw tegen zijn neus, om aan te duiden dat het leenen van kleine sommen iets origineels was, dat zijn vriend Slyme, als genie, eigen was. Misschien wilde hij ook te kennen geven, dat hij zulke zwakheden van zijn vriend alleen daarom door de vingers zag, omdat hij ze als de kenmerken van zijn genie beschouwde, terwijl hij zelf bij den uitslag van een dergelijk verzoek niet het minste belang had.

„O Chif, Chif," zei Tigg, terwijl hij zijn vriend met een nadenkend gezicht van het hoofd tot de voeten bekeek. „Gij zijt toch, bij mijn ziel, een zonderling voorbeeld van de kleine zwakheden, die een grooten geest aankleven. Al had er nooit een telescoop in de wereld bestaan, dan had ik toch uit wat ik in u observeer wel kunnen zien, dat er vlekken op de zon zijn. Ik mag sterven, mijnheer Pecksniff, als het leven niet een onverklaarbaar raadsel is, waar wij zoo maar ingesmakt worden, zonder te weten waarom. Maar dat doet er niet toe. Al philosopheeren wij nog zoo diep, de wereld gaat toch haar gang. Zooals Hamlet zegt, Hercules mag met zijn knots naar alle kanten om zich heen slaan, maar hij kan de katten niet beletten om op de daken van de huizen een leven als een oordeel te maken, en evenmin verhinderen dat de honden worden doodgeschoten, als zij in een heeten zomer zonder muilband op straat komen. Het leven is een raadsel — een raadsel, dat satansch moeilijk te raden is, mijnheer Pecksniff! Ik geloof, dat het er precies mee is gesteld als met dat vermaarde raadseltje: Waarom lijkt een man in de gevangenis op een man buiten de gevangenis? — er is geen antwoord op. Op mijn woord van eer, het is aan alle kanten een malle historie. Maar wat helpt het om er over te philosopheeren? Ha, ha!"

Na dit vroolijke slot van een aandoenlijke uitweiding, keerde Tigg terug tot het onderwerp, waarmee hij begonnen was, en vervolgde:

„Nu zal ik u zeggen wat de quaestie is. Ik ben op mijn manier verschrikkelijk week en teerhartig, en ik zou het niet kunnen aanzien, als gij elkaar de keel woudt gaan afsnijden, zonder dat het ergens op de wereld toe dienen zou. Mijnheer Pecksniff, gij zijt een neef van den testateur daar boven, en wij eveneens — ik zeg wij, maar ik bedoel Slyme. Misschien zijt gij iets nader aan hem geparenteerd dan wij. Nu, goed. Maar gij kunt niet bij hem komen, mijnheer, en wij ook niet. Ik geef u mijn woord van eer, dat ik van vanmorgen negen uur af, zonder bijna een oogenblik te verzuimen, door dat sleutelgat heb staan kijken, om op een antwoord te wachten op een heel gering en beleefd verzoek — niets meer dan vijftien pond te leen, waarvoor ik borg wilde blijven; en intusschen, mijnheer, houdt hij zich opgesloten met een vreemde, met wie hij onophoudelijk spreekt, en die hij al zijn geheimen toevertrouwt. Wat deze stand van zaken betreft, zeg ik ronduit, dat het niet deugt, dat het beroerd is, en dat het anders moet worden."

„Iedereen," zei Pecksniff, „bezit het recht om te handelen volgens zijn neigingen, wanneer die neigingen niet ongodsdienstig of onzedelijk zijn; en ik zal de allerlaatste zijn om dat recht te betwisten. Ik mag in mijn ziel overtuigd zijn, dat Chuzzlewit niet aan mij denkt met die mate van christelijke liefde, die eigenlijk tusschen ons moest bestaan; ik mag mij hierdoor ge-

griefd en bedroefd voelen; maar ik mag toch niet maar dadelijk daaruit concludeeren, dat mijnheer Chuzzlewit voor deze koelheid in 't geheel geen reden of excuus zou hebben. Dat verhoede de hemel! Bovendien, mijnheer Tigg," vervolgde hij met nog meer ernst en nadruk, „hoe zou men mijnheer Chuzzlewit kunnen beletten zich op te sluiten en die vertrouwelijke gesprekken te houden, hoewel het mij om hem zelf verdriet doet, dat hij die houdt? Bedenk, mijnheer, hoe weinig slot of samenhang er is in wat gij zegt!"

„Ja, wat dat betreft," antwoordde Tigg, „dat is zeker een moeilijke quaestie."

„Ongetwijfeld is het een moeilijke quaestie," hernam Pecksniff, terwijl hij een beetje achteruitging, alsof hij den zedelijken afstand tusschen hem en den man, met wien hij sprak, nu levendiger begon te voelen. „Ongetwijfeld is het een moeilijke quaestie, en ik ben lang niet zeker, of wel iemand het recht heeft zich er mee te bemoeien. Ik wensch u goedenavond!"

„Gij weet denkelijk niet, dat de Spottletoe's hier zijn?" zei Tigg.

„Wat bedoelt gij, mijnheer? Welke Spottletoe's?" vroeg Pecksniff, die al bijna de deur uit was, maar nu bleef staan.

„Mijnheer Spottletoe en zijn vrouw," zei Slyme, nu voor het eerst hardop sprekend, met een knorrige stem. „Spottletoe is immers met de dochter van mijn vaders broer getrouwd, en zijn vrouw is immers een eigen nicht van mijnheer Chuzzlewit? Zij was eens zijn lievelingetje. Gij moet nog noodig vragen, welke Spottletoe's!"

„Op mijn woord van waarachtigheid," riep Pecksniff uit, terwijl hij naar de zoldering keek, „dat is vreeselijk! De inhaligheid van die menschen is werkelijk iets afschuwelijks."

„En het blijft niet bij de Spottletoe's, Tigg," zei Slyme, terwijl hij zijn vriend aankeek, maar eigenlijk tot Pecksniff het woord richtte. „Anthony Chuzzlewit en zijn zoon hebben er de lucht van gekregen, en zijn vanmiddag ook hier gekomen. Nog geen vijf minuten geleden, toen ik daar om den hoek stond te wachten, heb ik ze gezien."

„O, Mammon, Mammon!" riep Pecksniff uit, terwijl hij zich met de vuist voor het voorhoofd sloeg.

„Zoodat gij ook met zijn broer en nog een neef te doen zult hebben," vervolgde Slyme, zonder op dezen uitroep te letten.

„Daar hebt gij nu alles ineens, mijnheer!" zei Tigg. „Ik had langzamerhand tot de zaak willen komen; maar mijn vriend Slyme tikte, met zijn gewone talent, den spijker ineens op den kop. Mijnheer Pecksniff, nu de oude heer Chuzzlewit weer voor den dag gekomen is, moeten er eenige maatregelen worden genomen, om te beletten dat hij weer verdwijnt, en ook, zoo mogelijk, om den invloed tegen te gaan, die nu op hem wordt uitgeoefend door die geslepen gunstelinge. Ieder, die tot hem in betrekking staat, voelt dit, mijnheer! De heele familie stroomt naar dit dorp. Het is nu tijd, mijnheer, om alle jaloezie en eigenbelang voor een poos te vergeten, en den gemeenschappelijken vijand met vereende krachten het hoofd te bieden. Als de algemeene vijand verslagen is, kan ieder weer zijn eigen gang gaan; dan heeft nog niemand er iets bij verloren, en kunnen alle dames en heeren, die meespelen, een kansje wagen, of zij den koning kunnen omkegelen. Denk er eens over na, en wees nu niet te haastig. In „De Halve Maan en de Zeven Sterren" kunt gij ons vinden, en wij zijn bereid om elk redelijk voorstel in overweging te nemen. Hm! Kom, Chif, ga nu eens even kijken, wat voor weer het buiten is."

Slyme verdween; maar zijn gewoonte om zich achterbaks te houden maakt het waarschijnlijk, dat hij om den hoek bleef staan. Tigg zette zijn beenen zoover vaneen, als iemand van hem verwachten of vergen kon, en schudde zijn hoofd, terwijl hij Pecksniff glimlachend aankeek.

„Wij moeten de kleine eigenaardigheden van onzen vriend Slyme wat door de vingers zien," zei hij. „Gij hebt wel gezien, dat hij mij iets influisterde?"

Pecksniff had het gezien.

„En ook gehoord wat ik antwoordde, niet waar?"

Pecksniff had het gehoord.

„Vijf shillings," zei Tigg peinzend. „Wat een rare kerel! Maar hij is toch met een kleinigheidje tevreden."

Pecksniff sprak geen woord.

„Vijf shillings," herhaalde Tigg, „en de volgende week krijgt gij ze zonder mankeeren terug. Hebt gij dat ook gehoord?"

Dat had Pecksniff niet gehoord.

„Niet? Dat is vreemd!" hervatte Tigg. „Dat is juist de hoofdzaak. Ik weet mij geen voorbeeld te herinneren, dat hij zijn woord niet heeft gehouden. Moet gij misschien klein geld hebben?"

„Neen," antwoordde Pecksniff. „Volstrekt niet. Dank u."

„Prachtig," hernam Tigg; „anders zou ik het wel even voor u gewisseld hebben." Nu begon hij te fluiten, maar al heel gauw

hield hij op, keek Pecksniff ernstig aan, en vroeg: „Misschien hebt gij niet veel lust om Slyme vijf shillings te leenen?"

„Ik heb er inderdaad heel weinig lust toe," antwoordde Pecksniff.

„Ja," zei Tigg met een toestemmenden hoofdknik, alsof hem juist een reden voor die weigering was ingevallen. „Het is wel mogelijk dat ge gelijk hebt. Maar zoudt gij ook hetzelfde bezwaar hebben, om m ij vijf shillings te leenen?"

„Volkomen hetzelfde. Ik zou het nooit doen," antwoordde Pecksniff.

„Misschien zelfs geen halve kroon?" zei Tigg.

„Ook geen halve kroon."

„Dan komen wij," hervatte Tigg, „tot het bespottelijk kleine bedrag van achttien stuivers. Ha, ha!"

„En ook daar zou ik hetzelfde bezwaar tegen hebben," zei Pecksniff.

Bij het ontvangen van deze verzekering drukte Tigg hem hartelijk de hand, en betuigde met grooten ernst, dat Pecksniff de knapste man was, dien hij ooit had ontmoet, en dat hij hoopte nader kennis met hem te zullen maken. Hij merkte verder op, dat zijn vriend Slyme een aantal karakteristieke trekken had, die hij, als man van eer, geenszins kon goedkeuren; maar dat hij hem al die kleine zwakheden, en desnoods nog veel meer, graag wilde vergeven, in verband met het bijzondere genoegen, dat hij dien avond in den omgang met mijnheer Pecksniff had gesmaakt, en dat hem een veel edeler en duurzamer genot had verschaft, dan een goed geslaagde onderhandeling over een kleine leening ten behoeve van zijn vriend hem ooit had kunnen schenken. Met deze opmerkingen verzocht hij, naar hij zei, dat het hem gepermitteerd mocht zijn, mijnheer Pecksniff goedenavond te wenschen. En daarmee vertrok hij, zonder door het mislukken van zijn aanslag op de beurs van Pecksniff eenigszins verlegen te zijn geworden.

De overdenkingen, waarmee Pecksniff zich vervolgens in de gelagkamer van „De Blauwe Draak" en later in zijn eigen huis bezig hield, waren heel ernstig en gewichtig, vooral daar de berichten aangaande de komst van andere leden van de familie, die hij van de heeren Tigg en Slyme had ontvangen, bij verdere navraag ten volle werden bevestigd. De Spottletoe's hadden namelijk in „De Draak" hun intrek genomen, waar zij nu de wacht hielden, en waar hun verschijning zooveel opzien had gebaard, dat juffrouw Lupin, die, voor de nieuwe gasten een half uur onder haar dak waren, de reden van hun komst al had uitgevorscht, het nieuws, waarvan zij begreep, dat het geheim moest blijven, in eigen persoon naar het huis van Pecksniff had overgebracht. Het was juist haar groote voorzichtigheid geweest, die haar dezen heer had doen missen, die, op hetzelfde oogenblik, dat zij haar huis door de achterdeur verliet, door de voordeur binnenkwam. Bovendien waren Anthony Chuzzlewit en zijn zoon Jonas goedkoop gehuisvest in „De Halve Maan en de Zeven Sterren," een obscuur bierhuis; en met de volgende diligence kwamen er zooveel belangstellende leden van de familie (die den heelen weg over met elkaar krakeelden, zoodat de voerman er half razend van werd), dat er in het heele dorp geen plaats meer te krijgen was.

Kortom, de zaken waren zoover gekomen, dat bijna de heele familie haar macht in den omtrek van „De Blauwe Draak" bijeen had getrokken en Maarten Chuzzlewit formeel belegerd werd. Hij bood echter dapper tegenstand, weigerde hardnekkig eenig pakje, brief of boodschap te ontvangen, wilde volstrekt niet in onderhandeling treden, en gaf niet de minste hoop op een capitulatie. Intusschen stieten de afdeelingen van het familieleger in den omtrek gedurig op elkaar, en daar het bij menschenheugenis niet was voorgekomen, dat twee takken van den stam der Chuzzlewit's met elkaar in vrede leefden, was het gevolg zoo'n voortdurend schermutselen, houwen, steken en schieten, of, om ons zonder beeldspraak uit te drukken, zoo'n schimpen en schelden, zoo'n neusophalen en voorhoofdfronsen, zoo'n plechtige begrafenis van alle vriendschappelijkheid en zoo'n heftig opgraven van alle oude grieven en veeten, als men in het stille dorpje nog nooit had bijgewoond.

Eindelijk begonnen enkele van de oorlogvoerende partijen, volkomen tot wanhoop en moedeloosheid gebracht, in slechts middelmatige uitdrukkingen van wederzijdsche vijandschap met elkaar te spreken, en bijna allen een tamelijken schijn van beleefdheid ten opzichte van Pecksniff in acht te nemen, als het ware stilzwijgend den invloed erkennend, dien zijn karakter en maatschappelijke positie uitoefenden. Zoo leidde de hardnekkigheid van den ouden Maarten langzamerhand tot het vormen van een gemeenschappelijk front, en eindelijk stemden allen overeen — indien men een dergelijke uitdrukking ten opzichte van de Chuzzlewit's kan bezigen — dat op een zekeren dag, in den middag, ten

huize van Pecksniff een algemeene vergadering zou worden gehouden, waartoe alle leden van de familie, die zich binnen het bereik van de vereenigde machten bevonden, plechtig werden uitgenoodigd.

Als ooit Pecksniff's gezicht de uitwendige blijken van een bijna bovenmenschelijke edelaardigheid droeg, was het op dien gedenkwaardigen dag. Als ooit zijn kalme glimlach de woorden scheen uit te roepen: „Ik ben een bode des vredes!" deed hij dit nu. Als ooit een man in zijn gemoed al de zachte hoedanigheden van het lam en de duif vereenigde, zonder eenigen zweem van den krokodil of den minsten geur van de kleinste inmenging der slang, was hij die man. En dan de twee jongedames Pecksniff! De helderheid, die over het gezichtje van Charity verspreid lag en te zeggen scheen: „Ik weet, dat mijn heele familie mij zooveel kwaad heeft gedaan, dat het onmogelijk weer goed te maken is; maar ik vergeef alles, want dat is mijn plicht!" En de vroolijke eenvoud van Mercy, zoo onschuldig, bekoorlijk en kinderlijk, dat, als zij alleen was gaan wandelen en het wat vroeger in het jaar was geweest, de roodborstjes haar misschien tegen wil en dank onder de bladeren zouden hebben begraven, in de gedachte, dat zij een van de lieve kinderen in het bosch was, dat er nu weer uitkwam om, in de vroolijkheid van haar hartje, boschbessen te gaan zoeken! Welke woorden zijn in staat om de Pecksniff's af te schilderen in dat uur van beproeving? Ach! die zijn er niet; men zou daartoe nieuwe woorden, zoo zacht als fluweel, moeten uitdenken.

Eindelijk kwam het gezelschap, en nu had men Pecksniff moeten zien, zooals hij daar aan het einde van de tafel opstond, met een dochter aan elken kant, en zijn gasten in de beste voorkamer ontving en hen verzocht te gaan zitten, met oogen vol tranen, door de edelste ontroering te voorschijn geroepen! Maar zijn gasten, zijn jaloersche, hardvochtige, achterdochtige gasten, die geen mensch vertrouwden en alleen om zich zelf dachten, hielden dat alles voor gemaaktheid en veinzerij, en wilden zich door Pecksniff en zijn dochters evenmin laten liefkoozen of streelen, dan alsof zij een drietal stekelvarkens voor zich hadden gehad.

De eerste van allen was de heer Spottletoe, die zoo'n kaal hoofd en zulke zware bakkebaarden had, dat het wel scheen, dat zijn haar van zijn hoofd was gevallen, en hij het, door een of ander krachtig middel, in zijn val had gestuit en op zijn kaken geplant. De tweede was zijn vrouw, mevrouw Spottletoe, die, daar zij voor haar jaren heel teer van gestel was en een poëtischen aanleg had, gewoon was haar meest vertrouwde vriendinnen te zeggen, dat de bovengemelde bakkebaarden de magneet van haar leven waren, en die nu, uit sterke gehechtheid aan haar oom Chuzzlewit, en uit smart, omdat men haar van een baatzuchtig verlangen, dat hij haar in zijn testament zou zetten en dan maar spoedig zou sterven, verdacht hield, niets anders kon doen dan zuchten en schreien. De volgenden waren Anthony Chuzzlewit en zijn zoon Jonas; de oude man met een gezicht, dat door de achterdochtige sluwheid, die hem eigen was, zoo scherp was geworden, dat het door de volle kamer een weg voor hem scheen te ploegen, toen hij tot achter de verst afstaande stoelen doordrong; terwijl de zoon uit de lessen en het voorbeeld van zijn vader zooveel nut had getrokken, dat hij de oudste van de twee scheen te zijn, toen zij, met hun roode oogen wenkend en knippend, naast elkaar stonden te fluisteren. Verder was er nog de weduwe van een broer van Maarten Chuzzlewit, die, daar zij bovennatuurlijk vinnig was, een knokig gezicht en een bijna mannelijke stem had, door deze eigenaardigheden het recht had verkregen op den titel van een vrouw, die bij de hand is, wat zij, als het mogelijk was geweest, graag had willen bewijzen, door haar zwager in een krankzinnigengesticht op te sluiten, totdat hij de helderheid van zijn geestvermogens zou hebben bewezen, door haar zijn uitsluitende genegenheid te schenken. Naast haar zaten haar ongehuwde dochters, drie in getal, zoo stijf geregen, dat de uitwerking van haar stijve corsetten aan de toppen van haar roode neuzen zichtbaar was, en bijzonder onaangenaam van humeur. Dan was er nog een jongeman, een achterneef van den ouden Chuzzlewit, heel ruig behaard, en waarschijnlijk tot niets anders geboren, dan om tot voorbeeld te strekken, hoe een gezicht een welgemaakt menschengezicht kan zijn, zonder ook maar eenige uitdrukking van menschenverstand te bezitten. Verder was er nog een oude nicht, die niets bijzonders had, dan dat zij erg doof was, met geen mensch omgang hield en altijd aan kiespijn leed. Dan was er nog een zekere George Chuzzlewit, een ongetrouwde heer, door sommigen een oude vrijer genoemd, die zich voor nog jong uitgaf, hoewel hij bekende dat hij jonger was geweest, en aanleg had om dik te worden, waarschijnlijk nog bevorderd door zijn gewoonte om zich zelf vet te mesten, wat ten ge-

volge had, dat zijn oogen uit hun kassen puilden, alsof hij altijd verbaasd was, en dat hij zoo'n neiging tot puisterigheid had, dat zelfs de schitterende moesjes op zijn das, de fraaie bloemen op zijn vest, ja zelfs zijn glinsterende juweelen, een soort uitslag schenen te zijn. De laatsten van al de aanwezigen waren Chevy Slyme en zijn vriend Tigg; en het is opmerkelijk, dat, hoewel elk van de aanwezigen den ander een kwaad hart toedroeg, voornamelijk omdat hij of zij tot de familie behoorden, allen toch daarin overeenkwamen, dat zij Tigg met den nek aankeken, omdat hij géén lid van de familie was.

Dit was de lieve familiekring, die nu in de beste voorkamer van den architect Pecksniff verzameld was, en zich heel vriendschappelijk gereed hield om Pecksniff of iemand anders, die goed vond iets te zeggen, waarover dan ook, met of zonder reden tegen te spreken en te dwarsboomen, en geen gelegenheid te laten voorbijgaan, om alles kwalijk te nemen.

„Dit verheugt mij," zei Pecksniff terwijl hij opstond en met gevouwen handen om zich heen keek. „Ook mijn dochters verheugt het. Wij zijn u dankbaar — met heel onze harten dankbaar — dat gij hier bijeengekomen zijt. Het is een vleiende eer, die gij ons bewezen hebt, en gelooft mij" — men kan zich onmogelijk voorstellen hoe hij hierbij glimlachte — „wij zullen die niet licht vergeten."

„Het spijt mij, dat ik u in de rede moet vallen, Pecksniff," zei Spottletoe met dreigende bakkebaarden; „maar mij dunkt, dat gij u wat veel aanmatigt. Wie denkt gij wel, dat het in het hoofd is gekomen u eer te bewijzen?"

Een algemeen gemompel was een bewijs van instemming met deze vraag.

„Als gij van plan zijt zoo voort te gaan, mijnheer," vervolgde Spottletoe vinnig, terwijl hij met zijn knokkels op de tafel sloeg, „zou 't het beste zijn, dat gij u maar stilhieldt en wij weer weggingen. Het is mij niet onbekend, mijnheer, dat gij een ongerijmde, belachelijke zucht hebt om als het hoofd van de familie beschouwd te worden; maar ik kan u zeggen, mijnheer...."

Wel zeker! Hij zou zeggen! Was hij dan het hoofd van de familie? Oogenblikkelijk waren allen tegen Spottletoe in de wapens, die, nadat hij nog eenige vergeefsche pogingen had aangewend om gehoor te krijgen, zich weer neerzette, zijn armen over elkaar sloeg en toornig zijn hoofd schudde, waardoor hij zijn vrouw pantomimisch te verstaan gaf, dat die smeerlap van 'n Pecksniff voor het oogenblik zijn gang maar moest gaan, maar dat hij hem zoo dadelijk wel weer in de rede zou vallen en hem den mond zou snoeren.

„Het spijt mij niet," zei Pecksniff, zijn toespraak hervattend, „het spijt mij inderdaad niet, dat deze kleine stoornis heeft plaats gehad. Het is een herinnering dat wij hier oprecht en openhartig met elkaar spreken. Wij weten, dat wij niets voor elkaar hoeven te verbergen, maar ons vrij kunnen toonen zooals wij zijn."

Hier stond de oudste dochter van de weduwe Chuzzlewit half op, en terwijl zij van het hoofd tot de voeten beefde, maar naar het scheen meer van drift dan van beschroomdheid, gaf zij in het algemeen haar hoop te kennen, dat sommige menschen zich inderdaad eens zouden toonen zooals zij waren, al was het maar alleen, omdat dit iets nieuws zou zijn, en dat, als zij — de bovengemelde sommige menschen — over hun betrekkingen spraken, zij wel mochten opletten wie er bij was, anders zou het, op een manier die zij weinig verwachtten, die betrekkingen wel eens ter oore kunnen komen. Verder merkte zij op, dat zij, wat roode neuzen betrof, nog leeren moest, dat een roode neus een schande was, daar iemand zijn eigen neus niet maakte of kleurde, maar dat zij zelfs, wat dit betrof, er aan twijfelde, of zekere neuzen wel rooder waren dan andere, of misschien wel half zoo rood. — Daar deze opmerking door een schel gelach van de twee zusters der spreekster werd ontvangen, verzocht juffrouw Charity Pecksniff met groote beleefdheid te mogen weten, of ook eenige van die minderwaardige opmerkingen op haar gemunt waren; en toen zij geen ander antwoord ontving, dan het oude spreekwoord „wie de schoen past trekke hem aan", begon zij onmiddellijk een eenigszins bittere en persoonlijke repliek, waarin zij door haar zuster Mercy werd bijgestaan door een gelach, dat nog veel natuurlijker dan natuurlijk was. Daar het volkomen onmogelijk is, dat er tusschen vrouwen het minste verschil van meening kan bestaan, zonder dat alle aanwezige vrouwen partij trekken, zal men zich niet verwonderen, dat de weduwe en haar twee andere dochters, juffrouw Spottletoe en de doove nicht (die, hoewel zij niets van de zaak had begrepen, er toch heel goed over kon meespreken), zich dadelijk allen tezamen in den twist mengden.

Daar de twee meisjes Pecksniff best tegen de drie meisjes Chuzzlewit waren op-

gewassen, en zij alle vijf, in de beeldspraak van den dag, vrij wat stoom konden maken, zou de woordenwisseling waarschijnlijk lang geduurd hebben, als er niet heel gauw een eind aan was gemaakt door de welbespraaktheid van de weduwe Chuzzlewit, die met zoo'n vloed van schimpscheuten en smaadredenen tegen mevrouw Spottletoe uitvoer, dat deze arme vrouw, toen de strijd nog geen twee minuten had geduurd, geen ander hulpmiddel meer over had dan tranen. Deze stortte zij in zoo'n overvloed, en zij maakten op haar liefhebbenden echtgenoot zooveel indruk, dat deze heer, nadat hij Pecksniff zijn gebalde vuist vlak voor zijn oogen had gehouden, alsof die een natuurkundige curiositeit was, waarvan de nauwkeurige bezichtiging heel belangrijk en amusant moest zijn, en vervolgens (om welke reden kon niemand begrijpen of raden) het voorstel had gedaan om George Chuzzlewit voor zijn achterste te schoppen, zijn vrouw bij haar arm nam, en zich met verontwaardiging verwijderde. Dit voorval, dat de aandacht van de voornaamste twistende partijen afleidde, maakte een einde aan het geschil, dat, na nog een paar malen ongeregeld te zijn opgeflikkerd, eindelijk volkomen tot rust kwam.

Toen was het, dat Pecksniff nogmaals van zijn stoel opstond. Toen was het, dat zijn twee dochters haar gezichten in zulke plooien zetten, alsof er van die wezens als de drie meisjes Chuzzlewit niet in de kamer, of liever in de heele wijde wereld waren, terwijl de drie meisjes Chuzzlewit dezelfde onbewustheid vertoonden van het bestaan van de jongedames Pecksniff.

„Het is te betreuren," zei Pecksniff, met een vergevensgezinde herinnering aan Spottletoe's vuist, „dat onze vriend zich zoo haastig heeft verwijderd, hoewel wij aan den anderen kant reden hebben om zelfs daarover elkaar wederkeerig geluk te wenschen, daar wij nu verzekerd zijn, dat hij ons niet er van verdenkt, dat wij in zijn afwezigheid iets ten zijnen nadeele zullen zeggen of doen. Dat is zeer troostrijk, niet waar?"

„Pecksniff," zei Anthony, die van het begin af het heele gezelschap scherp in het oog had gehouden, „huichel niet!"

„Wat, mijn waarde heer?" vroeg Pecksniff.

„Huichel niet, zeg ik!"

„Charity," zei Pecksniff, „als ik vanavond mijn blaker neem, help mij dan onthouden dat ik meer dan anders en in het bijzonder voor mijnheer Anthony Chuzzlewit bid, die mij een onverdiende beleediging heeft toegevoegd."

Dit zei hij met een kalme stem en terzijde, alsof zijn dochter het alleen hooren moest. Door zijn goede geweten bijgestaan, nam hij toen op een bijna vroolijken toon weer het woord:

„Daar al onze gedachten op onzen dierbaren, maar onvriendelijken bloedverwant gevestigd zijn, zijn wij heden werkelijk bijeengekomen, alsof het voor een begrafenis was, uitgezonderd — een gezegende uitzondering — dat er geen lijk in huis is."

De weduwe, altijd bij de pinken, merkte op, dat zij geen reden zag, om dit een gezegende uitzondering te noemen. Integendeel.

„Wel, mevrouw," zei Pecksniff, „laat dit zijn zooals het wil; hier zijn wij, en daar wij hier zijn, moeten wij overleggen, of het mogelijk is om door eenige geoorloofde middelen . . ."

„Gij weet evengoed als ik," viel de weduwe er weer op in, „dat in zoo'n geval alle middelen geoorloofd zijn."

„Welnu, mevrouw, dan zullen wij zeggen, of het mogelijk is door welk middel dan ook de oogen van onzen dierbaren bloedverwant voor zijn tegenwoordige verdwaasdheid te openen; of het mogelijk is hem door welk middel dan ook bekend te maken met het werkelijke karakter en oogmerk van die jonge persoon, wier hoogst vreemde positie ten opzichte van hem zelf" — hier liet Pecksniff zijn stem bijna tot een gefluister dalen — „werkelijk een schande voor de familie is; en die" — hier verhief hij zijn stem weer — „want waarom zou zij hem anders gezelschap houden, een laaghartig misbruik van zijn zwakheid tracht te maken, om zijn vermogen in haar bezit te krijgen."

Een onweerstaanbaar gevoel was nu de oorzaak, dat zij, die anders nooit met elkaar konden overeenstemmen, in één punt volkomen eensgezind werden. Een aanslag op het vermogen van den ouden man kon niet genoeg verfoeid worden. De weduwe was er voor om de schuldige te vergiftigen; haar drie dochters om haar in Bridewell op water en brood te zetten; de nicht met de kiespijn sprak over Botanybaai, en de twee jongedames Pecksniff stemden voor een lichamelijke tuchtiging. Tigg alleen scheen deze maatregelen een beetje al te heftig te vinden, en wierp de drie meisjes Chuzzlewit een schertsend lonkje toe, als wilde hij zeggen: „Ik vind, dat gij de zaak toch wat al te hoog opneemt."

„Nu," zei Pecksniff, terwijl hij zijn twee wijsvingers, op een tegelijk vredelievende

en nadrukkelijke manier, kruiselings over elkaar heenlegde, „ik wil niet aan den eenen kant zoover gaan, om te zeggen, dat zij al de straffen zou verdienen, die haar zoo krachtig en treffend zijn opgelegd;" — dit was een van zijn gewone fraaie spreekwijzen — „ook wil ik, aan den anderen kant, mijn gezond menschenverstand niet in verdenking brengen, door te beweren, dat zij die niet zou hebben verdiend. Het eenige wat ik zou willen opmerken, is, dat er, naar mijn idee, een krachtig middel zou moeten worden aangewend om onzen hooggeachten — zal ik zeggen geëerbiedigden?"

„Neen!" riep de weduwe, zoo hard zij kon.

„Dan zal ik het niet zeggen," hervatte Pecksniff. „Gij hebt volkomen gelijk, mevrouw, en ik dank u voor uw gegronde aanmerking, waarmee ik van ganscher harte instem — om onzen hooggeachten bloedverwant te bewegen, te luisteren naar de inspraak van de natuur en niet naar het..."

„Ga door, papa," zei Mercy.

„Wel, om de waarheid te zeggen," zei Pecksniff, terwijl hij glimlachend om zich heen keek, „het woord is mij daar juist ontschoten. Den naam van die fabelachtige dieren (Heidensche zeg ik met leedwezen), die in het water zongen, kan ik mij niet herinneren."

„Zwanen?" zei George Chuzzlewit.

„Neen," antwoordde Pecksniff; „geen zwanen, maar het moet er toch heel dichtbij komen. Ik dank u wel."

De neef met het onnoozele gezicht, nu voor de eerste en de laatste maal sprekend, zei: „Oesters?"

„Neen," antwoordde Pecksniff met de gewone, hem eigen beleefdheid; „geen oesters. Maar het is toch niet ver mis. Werkelijk, een goede inval, „ik ben u heel dankbaar. Wacht eens! Sirenen — daar heb ik het! Ja zeker, Sirenen. Ik denk, zeg ik, dat er een krachtig middel moest worden uitgedacht, om onzen hooggeachten bloedverwant naar de inspraak van de natuur te doen luisteren, en niet naar het sirenengezang der gekunsteldheid. Daarbij moeten wij niet uit het oog verliezen, dat onze geachte vriend een kleinzoon heeft, aan wien hij, zelfs nog kort geleden, bijzonder gehecht was, en dien ik wel graag hier aanwezig had willen zien; want ik ben dien jongeman bijzonder genegen. Hij is een knap, een heel knap jongmensch. Nu wilde ik in overweging geven, of wij het wantrouwen, dat de oude heer Chuzzlewit tegen ons koestert, niet zouden kunnen wegnemen, en hem onze onbaatzuchtigheid bewijzen, door..."

„Als mijnheer George Chuzzlewit mij iets te zeggen heeft," riep de weduwe opeens, „verzoek ik hem ronduit te spreken als een man, in plaats van mij en mijn dochters aan te kijken, alsof hij ons wilde opeten."

„Wat het kijken betreft, mevrouw," antwoordde George toornig, „ik heb wel eens hooren zeggen, dat een kat zelfs wel een koning mag aankijken, en daarom zou ik zeggen, heb ik, die in de familie geboren ben, toch zeker wel het recht iemand aan te kijken, die er alleen maar door een huwelijk is ingekomen. En wat het opeten betreft, verzoek ik te mogen zeggen, dat ik, wat ook uw afgunst en hatelijkheid u mogen doen denken, geen kannibaal ben."

„Dat weet ik nog niet," zei de weduwe.

„In ieder geval," hernam George, door dit gezegde geraakt, „al was ik een kannibaal, zou ik toch denken, dat een dame, die drie mannen heeft overleefd en zich haar verliezen zoo weinig heeft aangetrokken, buitengewoon taai moet zijn."

De weduwe stond oogenblikkelijk op.

„En verder wil ik nog zeggen," vervolgde George, terwijl hij om het andere woord geweldig met zijn hoofd knikte, „maar ik zal geen namen noemen, zoodat niemand het zich hoeft aan te trekken, dan alleen diegenen, aan wie hun geweten verwijt, dat zij zoo zijn — dat ik denk, dat zij, die zich in de familie hebben ingedrongen door een of ander lid van de familie, ik zal maar niet zeggen op welke manier, te trouwen en vervolgens dood te plagen, beter zouden doen, als zij zich schaamden om bij andere leden van de familie, die nog leven, de rol van roofvogels te spelen. Ik denk, dat het veel beter zou zijn, als die menschen thuis bleven, tevreden met den buit, dien zij al gekaapt hebben (wel mag het hun bekomen), in plaats van zich daar te willen indringen, waar zij zoo gezien zijn als een rotte appel bij een groentevrouw."

„Ik had dit wel kunnen verwachten," zei de weduwe met een verachtelijken glimlach, terwijl zij, door haar drie dochters gevolgd, naar de deur ging. „Ik was er wel op voorbereid. Wat had ik onder zulk volk ook anders kunnen verwachten!"

„Ik verzoek u, mevrouw, uw officier-op-half-tractements-gezicht niet naar mij te keeren, want ik kan dat niet verdragen," viel Charity hierop in.

Dit was een schimpscheut op een pensioen, dat de dame als weduwe van haar tweeden echtgenoot had getrokken, en was stevig raak.

„Gemeene meid!" antwoordde mevrouw Chuzzlewit; „toen ik in deze familie kwam,

heeft mijn dankbare vaderland mij in den steek gelaten, en ik voel nu, dat het gelijk had, en dat ik geen aanspraak op den Staat meer had, toen ik mij zoover verlaagde. Nu, lieve kinderen, als gij gereed zijt en genoeg profijt hebt getrokken uit het keurige voorbeeld van deze twee jongedames, geloof ik dat wij kunnen gaan. Mijnheer Pecksniff, wij zijn u inderdaad zeer verplicht. Wij kwamen hier om te lachen, en gij hebt ons veel meer stof om te lachen gegeven, dan wij ooit hadden durven hopen; wij zullen er nog lang pleizier over hebben. Ik dank u wel. Goedendag!"

Met deze afscheidswoorden verlamde de weduwe de oorlogskracht der Pecksniff's en zoo zeilde zij de kamer en het huis uit, vergezeld van haar dochters, die, als hadden zij het afgesproken, alle drie haar neuzen in de lucht staken, en een verachtelijk spottend gelach aanhieven. Toen zij op de straat het raam voorbijgingen, zag men, dat zij onder elkaar een dolle pret schenen te hebben; en daardoor haar vijanden binnenshuis nog een laatsten slag toebrengend, verdwenen zij uit het gezicht.

Voordat Pecksniff of iemand van zijn overgebleven gasten een woord kon spreken, stoof een andere gedaante, die van den tegenovergestelden kant kwam, met buitengewone snelheid hetzelfde raam voorbij, en een oogenblik later vloog Spottletoe de kamer binnen. Met zijn tegenwoordigen graad van verhitting vergeleken, was hij als een man van ijs of sneeuw weggegaan. Het zweet liep met stralen over zijn bloedroode gezicht, al zijn leden beefden, en hij hijgde snakkend naar adem.

„Wel, mijn beste man!" riep Pecksniff uit.

„Ja zeker!" antwoordde Spottletoe hijgend. „Dat geloof ik! Dat spreekt vanzelf! Hoort gij hem wel? Hoort gij hem wel, allemaal?"

„Wat is er gebeurd?" riepen verscheidene stemmen.

„Och, niemendal," antwoordde Spottletoe nog hijgend. „Niets. Het heeft niets te beteekenen. Vraag het hem maar! Hij zal het u wel zeggen."

„Ik begrijp onzen vriend niet," zei Pecksniff, terwijl hij in de grootste verbazing om zich heen keek. „Ik verzeker u, dat zijn gezegden mij volkomen onbegrijpelijk zijn."

„Onbegrijpelijk, mijnheer?" riep de ander. „Onbegrijpelijk? Zoudt gij willen zeggen, dat gij niet weet wat er gebeurd is? Dat gij ons niet hierheen hebt gelokt, om ons voor den gek te houden? Zoudt gij durven beweren, dat gij niet wist, dat mijnheer Chuzzlewit vertrekken zou, en dat gij niet wist, dat hij weg is?"

„Weg?" was de algemeene kreet.

„Weg!" herhaalde Spottletoe. „Hij is vertrokken terwijl wij hier zaten. Niemand weet waar hij heen is. Natuurlijk! Niemand wist, dat hij vertrekken zou. Natuurlijk! De kasteleines dacht, dat hij maar een toertje ging rijden; zij had geen ander vermoeden. Natuurlijk! Zij is niet door dien kerel omgekocht. Wel neen!"

Nadat de vertoornde Spottletoe deze uitroepen met een soort ironisch gebrul had besloten, zweeg hij eensklaps stil, en nadat hij het gezelschap een oogenblik verachtelijk had aangekeken, vloog hij weer met dezelfde vaart de deur uit en verdween.

Het was vergeefs, dat Pecksniff zijn bloedverwanten verzekerde, dat deze nieuwe vlucht van den ouden heer hem evenzeer trof en verbaasde, als iemand anders. Onder al de verwijten en verwenschingen, die ooit over een ongelukkig hoofd zijn uitgestort, kunnen er geen krachtiger en hartelijker zijn geweest, dan die, waarmee hij door zijn nog overgebleven bloedverwanten tot afscheid werd begroet. Tigg hield een ontzettende strafpredikatie; en de doove nicht, die het dubbele verdriet had van alles wat er voorviel te zien, maar alleen den ongelukkigen afloop te hooren, schrapte op het schrapijzer haar schoenen af, ten teeken, dat zij het stof van haar voeten schudde, voor zij dat verraderlijke huis verliet.

Kortom, Pecksniff had maar één troost, namelijk het bewustzijn, dat al zijn familieleden hem tevoren al zoo sterk als maar mogelijk was hadden gehaat, en dat hij, van zijn kant, niet meer liefde onder hen had uitgedeeld, dan hij, met zijn ruime kapitaal daarvan, zonder eenig bezwaar kon missen. Deze beschouwing van de zaak schonk hem een groote verlichting, wat wel verdient te worden opgeteekend, als een bewijs, hoe gemakkelijk een braaf en edeldenkend man zich in verdrietelijkheden en teleurstellingen vermag te troosten.

HOOFDSTUK V.

Bevat een volledig verslag van de opname van Pecksniff's nieuwen leerling in den schoot van het gezin, met de feestelijkheden bij die gelegenheid, en het buitengewone pleizier van Pinch.

De braafste van alle architecten en landmeters had een paard, waarin de vijanden,

van wie al meer dan eens in deze geschiedenis melding is gemaakt, zich verbeeldden een gelijkenis met zijn meester te vinden; niet wat het uiterlijk betrof, want het was een schraal, beenderig paard, dat altijd op een veel kariger rantsoen werd gehouden dan Pecksniff zelf; maar naar het karakter, aangezien het, zooals zij beweerden, veel beloofde en niets deed. Het was, om zoo te zeggen, altijd op het punt om te beginnen, en begon nooit. Als het uiterst langzaam stapte, lichtte het dikwijls zijn pooten zoo hoog op, en sloeg die met zooveel vuur uit, dat men moeilijk kon gelooven, dat het minder dan veertien mijlen per uur aflegde; en bovendien was het paard zoo met zijn eigen stap tevreden, en zoo weinig schuw om zich met den hardsten draver te meten, dat men zich daardoor des te minder tegen het bedrog kon wapenen. Het was een beest, dat alle vreemden met een levendige hoop vervulde, en allen, die het van dichterbij kenden, tot wanhoop dreef. In welk opzicht een paard dat een dergelijken aard bezat, inderdaad met zijn meester kon worden vergeleken, kunnen alleen de lasteraars van dien braven man uitleggen. Maar het is een treurige waarheid en een beklagenswaardig voorbeeld van de liefdeloosheid der wereld, dat zij deze vergelijking werkelijk maakten.

Dit paard en het ding met een kap, hoe het ook eigenlijk zou moeten heeten — het leek meer op een boerensjees met een uitwas dan op iets anders — hielden op een zekeren helderen wintermorgen al de gedachten en verlangens van onzen goeden vriend Pinch bezig; want met deze fraaie equipage zou hij alleen naar Salisbury rijden, om daar den nieuwen leerling af te halen, en hem in triomf naar huis te brengen.

Alle eer voor uw goede, eenvoudige hart, Tom Pinch, dat gij met zooveel ijver uw kale jas dichtknoopt, die alleen maar een schijn van beschutting tegen de kou verleent, en met zoo'n vroolijke stem Sam den stalknecht vermaant het paard vooral niet los te laten, alsof gij gelooft, dat het beest verlangt losgelaten te worden, en, als dat gebeurde, op den loop zou gaan. Wie zou een glimlach kunnen bedwingen — een glimlach van genoegen, Tom Pinch, en niet om den gek met u te steken, want daartoe zijt gij veel te goed — bij de gedachte, dat zoo'n feestdag, als gij nu tegemoet gaat, zoo'n heftige beweging in uw bloed kan veroorzaken, dat gij de kan met water en melk, die gij gisterenavond eigenhandig hebt gereed gemaakt, opdat het ontbijt u niet te lang zou ophouden, zonder er bijna van te proeven weer in de vensterbank van de keuken neerzet, en de korst, die voor u bewaard was, naast u op de bank legt, om ze onderweg op te eten, als uw vervoering van blijdschap wat bedaard is. Alle eer voor uw hart, Tom, dat gij, terwijl gij wegrijdt, Pecksniff, die met zijn slaapmuts op voor het raam staat, met zoo'n dankbare toegenegenheid toeknikt. Wie zou u niet willen naroepen: „Goede reis, Tom! Was het maar waar, dat gij nu voorgoed wegreedt naar een rustig eigen thuis, waar gij in vrede kondt leven, buiten het bereik van alle verdriet!"

Welke tijd kan beter geschikt zijn om te rijden, te wandelen, of zich op welke manier ook in de open lucht te bewegen, dan een frissche vorstachtige morgen, als de hoop met het geprikkelde bloed vroolijk door de aderen stroomt, en van het hoofd tot de voeten door het lichaam tintelt? Dit was het blijde begin van een verfrisschenden dag in het begin van den winter, die het kwijnende zomerseizoen te schande kan maken (er van sprekend, als het niet te krijgen is), en zelfs de lente beschaamd maakt, omdat deze soms half en half koud wil zijn. De schapenbelletjes klonken zoo helder door de zuivere lucht, alsof zij, evenals de levende schepsels, den heilzamen invloed daarvan voelden; de boomen strooiden, in plaats van bladeren of bloesems, een regen van rijp over den grond, die als diamantstof fonkelde; — en dat was het ook in de gedachten van Tom. Uit de schoorsteenen van de boerenwoningen steeg de rook op, zoo hoog, alsof de aarde, nu zoo schoon en helder, niet met zwarten damp bezoedeld mocht worden. De ijskorst over de anders kabbelende beek was zoo dun en doorschijnend, alsof het water uit eigen beweging stilstond — en daar hield Tom het voor — om den bekoorlijken morgenstond te beschouwen. En opdat de zon deze begoocheling niet te spoedig zou verdrijven, zweefde er tusschen haar en den grond een nevel, die heel veel leek op den damp, die in een zomernacht de maan omsluiert — voor Tom was het volmaakt hetzelfde — en trachtte de ster van den dag te bewegen om al dat schoons nog een poos te sparen.

Tom Pinch reed voort, niet snel, maar met een gevoel van snelle beweging, wat voor hem hetzelfde was, en onder het voortrijden gebeurden er allerlei dingen, om hem in een gelukkige stemming te houden. Zoo zag hij, toen hij het tolhek in het zicht kreeg — maar al ver, heel veraf — de

vrouw van den tolbaas, die een vrachtwagen had doorgelaten, op een draf weer naar haar huisje loopen, om te zeggen (zij giste het nog maar), dat mijnheer Pinch daar aankwam. En zij had gelijk; want toen hij dichterbij kwam, zag hij al de kinderen van den tolbaas naar buiten stormen, en zij riepen met hun schelle stemmetjes, tot innig genoegen van Tom: „Dag, mijnheer Pinch! Dag, mijnheer Pinch!" Zelfs de tolbaas, hoewel over het algemeen een ruwe kerel, wien de meeste menschen niet graag te na terende oogen en blozende wangen verschenen haastig voor menig bovenraam, als hij voorbijhotste, en gaven hem zijn groet terug, en dat niet karig, maar wel dubbel en driedubbel. Allen waren vroolijk; allen lachten. Sommigen van de ondeugendste wierpen zelfs, als Tom omkeek, hem nog een handkus toe. Wie zou zich voor den goeden Pinch ontzien? Hij was volkomen zonder erg.

En nu werd de morgen zoo schoon, en alles zoo klaar wakker en vroolijk, dat de

HIJ KEEK PINCH MET EEN KOMIEK GEZICHT EN EEN PAAR SCHALKSCHE BLAUWE OOGEN AAN.

kwamen, stapte naar buiten, om het tolgeld aan te nemen, en op zijn ruwe manier goedenmorgen te wenschen. Dit alles, en een blik op het ontbijt, dat in het tolhuisje, op een tafeltje bij den haard, voor het gezin gereed stond, gaf de droge korst, die Tom vervolgens opat, een smaak, alsof het betooverd brood was geweest.

Maar er gebeurde hem nog meer. Het waren niet alleen de getrouwde menschen en de kinderen, die Tom Pinch, als hij voorbijkwam, goede reis wenschten; neen, schitzon scheen te zeggen — Tom twijfelde niet, of zij zei het inderdaad — „Ik kan het niet langer uithouden, ik moet ook eens kijken," en in volle stralenpracht te voorschijn kwam. De nevel, veel te bloo en te schuw voor zoo'n levendig gezelschap, vluchtte als van schrik; en naarmate hij vluchtte, kwamen de afgelegen velden en heuvels, vol stille schapen en luidruchtige kraaien, zoo helderblinkend te voorschijn, alsof zij voor deze gelegenheid fonkelnieuw werden ontrold. De aanblik daarvan

scheen de beek zoo te verheugen, dat zij niet langer kon stilstaan, maar met haastigen spoed voortsnelde, om de tijding naar den watermolen een uur verder te brengen.

Pinch hotste voort, vol genoeglijke en opbeurende gedachten, toen hij voor zich op den weg een reiziger zag, die met vlugge schreden voortstapte, en zoo al wandelend met een forsche, niet onwelluidende stem een vroolijk liedje zong. Het was een jonge kerel, van vijf of zes en twintig jaar misschien, en zoo los en luchtig gekleed, dat de lange slippen van zijn rooden halsdoek even dikwijls achter hem aan als voor hem uit fladderden, en het trosje roode hulstbessen, dat hij in een knoopsgat van zijn jas had gestoken, voor Pinch, die achter hem reed, even duidelijk zichtbaar was, alsof de wandelaar dat kleedingstuk achterste voren had aangetrokken. Hij zong zoo krachtig door, dat hij het geraas van de wielen niet hoorde, voordat het rijtuig vlak achter hem was, en toen keerde hij zich om, keek Pinch met een komiek gezicht en een paar schalksche blauwe oogen aan en hield dadelijk met zingen op.

„Wel, Mark," zei Pinch, stilhoudend, „wie zou gedacht hebben u hier te ontmoeten! Dat is wel een verrassing."

Mark tikte tegen den rand van zijn hoed, en zei, terwijl zijn levendigheid plotseling aanmerkelijk verminderde, dat hij naar Salisbury ging.

„En wat ziet ge er piekfijn uit!" zei Pinch, terwijl hij den ander met genoegen bekeek. „Ik had nooit gedacht, dat ge zoo knap voor den dag zoudt kunnen komen, Mark!"

„Dank u wel, mijnheer Pinch! Dat schikt nogal. Maar het is mijn schuld niet. En wat dat piekfijn er uit zien betreft, daar zit het 'm juist, begrijpt gij?" Met deze woorden zette hij zijn gezicht in een heel treurige plooi.

„Wat zit dáár?" vroeg Pinch.

„Daar zit de narigheid. Iedereen kan vroolijk en in een goed humeur zijn, als hij een mooi pakje aan heeft; daar steekt niet veel verdienste in. Maar als ik een havelooze plunje aan had, en dan vroolijk was, dan zou ik denken dat ik wat bereikt had, mijnheer Pinch!"

„Dus moest uw zingen eigenlijk dienen om den bedroevenden invloed van uw mooie pak tegen te werken?" zei Pinch.

„Gij spreekt altijd alsof het gedrukt staat, mijnheer Pinch," antwoordde Mark grinnikend. „Dat was het."

„Wel, Mark," zei Pinch, „gij zijt de wonderlijkste kerel, dien ik ooit in mijn leven heb gezien. Dat heb ik altijd al gedacht, maar nu ben ik er heelemaal zeker van. Ik moet ook naar Salisbury. Wilt gij meerijden? Ik zal blij zijn met uw gezelschap."

De jongeman nam het aanbod dankbaar aan, klom onmiddellijk in het rijtuig, en zette zich op den kant van de bank, met zijn halve lichaam er buiten, om te kennen te geven, dat hij geen ander recht had op die plaats, dan door de goedheid van mijnheer Pinch. Terwijl zij verder reden, werd het gesprek op deze manier voortgezet:

„Toen ik u daar zoo fraai zag uitgedost, Mark," vervolgde Pinch, „begon ik half te gelooven, dat gij op weg waart om te gaan trouwen."

„Wel, mijnheer," was het antwoord, „daar heb ik ook al eens over gedacht. Er zou wel eenige verdienste in steken, om als getrouwd man vroolijk te blijven, vooral als de kinderen de mazelen hadden en geweldig lastig waren. Maar ik ben bijna bang om er de proef mee te nemen. Ik weet eigenlijk niet goed hoe ik er mee beginnen moet."

„Misschien hebt gij nog geen zin in een of ander meisje?" zei Pinch.

„Och neen, mijnheer, tenminste niet voor zoover ik weet."

„Maar, zooals gij de zaken beschouwt, Mark," hervatte Pinch, „zou het juist de ware manier zijn, een vrouw te trouwen, waarin gij geen zin hadt, die, bij voorbeeld, leelijk en kwaadaardig was."

„Dat is waar, mijnheer. Maar misschien zou ik zoo de grap een beetje te ver drijven, niet waar?"

„Wel mogelijk," antwoordde Pinch, en beiden begonnen hartelijk te lachen.

„Maar, mijnheer," begon Mark opnieuw, „gij kent mij toch nog niet half. Ik geloof niet, dat er iemand op de wereld is, die zich zoo goed zou houden in gevallen, die andere menschen verdrietig maken, als ik het maar eens probeeren kon. Maar ik kan nooit gelegenheid krijgen om het te probeeren. Ik geloof zeker, dat nooit iemand maar half zal weten, wat er in mij steekt, als er niet iets heel onverwachts gebeurt, en daarop heb ik geen uitzicht. Ik neem mijn ontslag uit „De Draak", mijnheer!"

„Wat? Gaat gij weg, Mark?" riep Pinch uit, terwijl hij zijn reisgenoot vol verbazing aankeek. „Wel, dat verwondert mij."

„Ja, mijnheer," hervatte Mark, terwijl hij strak voor zich uit in de lucht keek, zooals iemand soms doet, als hij diep nadenkt. „Wat doe ik in „De Draak"? Dat is heelemaal geen dienst voor mij. Toen ik uit Londen kwam (maar van geboorte ben ik een Kentenaar) en hier deze betrekking kreeg,

geloofde ik vast en zeker, dat ik hier het vervelendste achterafhoekje van heel Engeland had gevonden, en dat er verdienste in zou steken om hier nog vroolijk te zijn. Maar, och Heer! In „De Draak" heeft men nooit gelegenheid zich te vervelen! Altijd kegelen, kolven, liedjes zingen, gezelschap om den haard zoolang de winter duurt — in „De Draak" zou iedereen vroolijk kunnen zijn; daar steekt geen verdienste in."

„Maar, als het gerucht voor een enkele maal de waarheid zegt, Mark, en ik geloof het wel, want ik kan het uit eigen ondervinding bevestigen, zijt gij het juist, die al die vroolijkheid teweegbrengt."

„Daar kan wel iets van waar zijn, mijnheer," antwoordde Mark. „Maar dat is toch geen troost."

„Wel," zei Pinch, na een korte poos van stilte, terwijl zijn gewoonlijk zachte stem nog zachter was dan anders. „Ik kan het nog niet vergeten, wat gij mij daar gezegd hebt, Mark! Hoe moet het nu met juffrouw Lupin gaan?"

Mark keek nog strakker voor zich uit, terwijl hij antwoordde, dat het haar, naar zijn idee, niet veel zou kunnen schelen. Er waren heel veel knappe jonge kerels, die blij zouden zijn met zoo'n betrekking. Hij zelf kende er wel een dozijn.

„Dat is wel mogelijk," zei Pinch; „maar ik ben er lang niet zeker van, of juffrouw Lupin wel blij met hen zou zijn. Ik heb altijd gedacht, Mark, dat juffrouw Lupin en gij nog eens een paar zoudt worden, en dat dacht iedereen, voor zoover ik weet."

„Nog nooit," antwoordde Mark met eenige verlegenheid, „heb ik haar iets gezegd, dat eigenlijk op vrijen leek, en zij ook niet tegen mij; maar ik weet niet, wat ik wel eens op het een of andere oogenblik zou kunnen zeggen, en wat zij dan zou antwoorden. Maar d a t zou toch niet gaan, mijnheer!"

„Niet — kastelein van „De Draak" te zijn, Mark?" riep Pinch uit.

„Neen zeker niet, mijnheer," antwoordde Mark, terwijl hij zijn oogen van de lucht afwendde, om zijn reisgenoot aan te kijken. „Dan zou een man als ik volkomen bedorven zijn — om daar voor mijn heele leven op mijn gemak te gaan zitten! Welke verdienste zou er voor een kastelein van „De Draak" in steken om vroolijk te zijn? Hij zou het niet kunnen laten, al wilde hij anders."

„Weet juffrouw Lupin al, dat gij van haar weggaat?" vroeg Pinch.

„Ik heb het haar nog niet gezegd, mijnheer, maar ik moet het wel doen. Ik ga van-morgen uitkijken naar iets anders, dat mij lijkt," zei Mark, naar de stad knikkend.

„En wat wilt gij nu beginnen?" vroeg Pinch.

„Ik ben half van plan," antwoordde Mark, „om te zien of ik ook bij de doodgraverij kan komen."

„Lieve Heer, Mark!" riep Pinch uit.

„Het is een goed vochtig werk, mijnheer!" zei Mark op een overtuigenden toon; „en er zou wel wat verdienste in steken om bij dat werk vroolijk te blijven; of het moest zijn, dat doodgravers meestal vroolijke kerels waren. Dat zou een ander geval zijn. Weet gij ook, mijnheer, hoe dat doorgaans is?"

„Neen," antwoordde Pinch; „ik heb er nog nooit over nagedacht."

„Als dat niet zoo goed mocht uitvallen als ik wel wenschte," hervatte Mark weer peinzend, „dan zijn er nog andere zaken. Begrafenis-ondernemer bij voorbeeld. Dat is naargeestig genoeg; daarbij zou ik eer kunnen inleggen. Knecht bij een deurwaarder in een armoedige streek zou misschien ook niet kwaad zijn. Een cipier ziet ook ellende genoeg. Een doktersknecht leeft midden tusschen moord en doodslag. Zelfs een ontvanger van de belastingen moet nu en dan wel eens iets aandoenlijks zien. Er zijn nog een massa beroepen, die mij een goede kans kunnen geven."

Pinch was door deze gezegden zoo verbijsterd, dat hij niets anders kon doen, dan nu en dan een enkel woord over een onverschillig onderwerp spreken, en zijdelingsche blikken werpen op het lachende gezicht van zijn zonderlingen vriend, die dit volstrekt niet scheen te merken, tot zij dicht bij de stad den hoek van een dwarsweg bereikten, waar Mark zei, dat hij wilde afstappen.

„Maar lieve tijd, Mark," zei Pinch, die, terwijl hij hem zoo aankeek juist ontdekt had, dat de borst van zijn reisgenoot, alsof het midden in den zomer was, alleen maar met een hemd was bedekt, dat door elk windje werd opengewaaid, „waarom draagt gij geen vest of borstrok?"

„Waartoe zou dat dienen, mijnheer?" vroeg Mark.

„Dienen?" zei Pinch. „Wel, om uw borst warm te houden."

„Wel, nu nog mooier, mijnheer," zei Mark. „Waar ziet gij mij wel voor aan? M ij n borst hoeft niet warm gehouden te worden. En al was dat zoo, wat zou er dan van kunnen komen, dat ik geen borstrok draag? Een longontsteking misschien? Wel, daarmee zou iemand eer inleggen, om met

een longontsteking vroolijk te blijven."

Daar Pinch hierop geen ander antwoord gaf, dan door heel diep adem te halen, zijn oogen heel wijd open te zetten en heel nadrukkelijk met zijn hoofd te knikken, bedankte Mark hem voor zijn vriendelijkheid, en sprong, zonder te wachten tot het paard stilstond, vlug uit het rijtuig. Onmiddellijk daarop draafde hij met zijn wapperende das en open jas een dwarsweg op, nu en dan omkijkend om Pinch toe te knikken, tot deze den luchthartigen grappenmaker uit het oog verloor, en daarop, met een nadenkend gezicht, zijn tocht naar Salisbury voortzette.

Pinch koesterde een eenigszins schroomvallig vermoeden, dat Salisbury een heel ondeugende en weelderige stad was, waarin iemand erg op zijn hoede moest zijn, maar waarin ook verbazingwekkende dingen te zien waren; en toen hij zijn paard in den stal had laten brengen, en den stalknecht had gezegd, dat hij binnen een paar uur zou terugkomen, om het dier haver te laten geven, ging hij weer weg, om een wandeling door de straten te maken, half en half in de verwachting, dat wat hij zien zou hem in een tooverland zou verplaatsen. Iemand, die zoo aan eentonige stilte gewoon was als hij, moest wel in die verbeelding worden gesterkt door de omstandigheid, dat het juist marktdag was, en de straten in de buurt van het marktplein opgepropt waren met karren, paarden, ezels, manden, wagens, groenten, vleesch, gevogelte en kraampjes van allerlei soort. Verder zag men hier oude en jonge boeren met kielen, bruine of grijze jassen, wonderlijk gevormde hoeden, zweepen en dikke stokken, in groepen bijeenstaan midden op de straat en op de stoepen van de herbergen, hetzij over allerlei dingen pratend, hetzij koopend en verkoopend, in welk geval zij elkaar betaalden met beduimelde bankbiljetten, die uit portefeuilles werden gehaald, zoo dik, dat de eigenaar bijna zijn arm uit het lid moest trekken om ze uit zijn zak te halen, en later evenveel moeite had om ze er weer in te krijgen. Verder zag men boerenvrouwen, met kastoren hoeden en roode mantels, op ruige paarden gezeten, vrij van alle wereldsche driften (zoodat zij zelfs, als men dit van hen had verlangd, in een porseleinwinkel stokstijf hadden blijven stilstaan, met een theeservies naast elken hoef) en honden in grooten getale, die veel belang schenen te stellen in den stand van de marktprijzen en den handel van hun meesters. Het geheel vormde één groote verwarring van dierlijke en menschelijke stemmen.

Pinch verwonderde zich mateloos over de groote massa van allerlei dingen, die hij hier te koop vond; maar niets was er dat hem zoo beviel als een kraampje met staalwaren, zoodat hij een mes met zeven lemmeten kocht, waaronder er (zooals hem later bleek) niet een was, dat snijden wilde. Toen hij de markt genoeg had bekeken en gezien had hoe de boeren gingen eten, ging hij weer naar de herberg, om voor zijn paard te zorgen, en zoodra hij zich met zijn eigen oogen overtuigd had dat het beest genoeg haver kreeg, ging hij opnieuw uit, om nu de winkels eens op te nemen. Eerst bleef hij een geruimen tijd voor de Bank staan, zich afvragend waar ergens onder den grond de kelders zouden zijn waarin al het geld bewaard werd, en daarna keek hij een paar voorbijgaande jongelieden na, van wie hij wist dat zij procureursklerken waren, en die een zekere angstige belangstelling bij hem opwekten, daar zij den naam hadden van vroolijke knapen te zijn, die aardig konden zwieren.

Maar de winkels! Daar waren in de allereerste plaats goudsmids- en juwelierswinkels, waarin al de schatten der wereld uitgestald lagen en in alle etalages zulke groote zilveren horloges hingen, dat, als zij alle niet heel goed liepen, dat zeker niet kwam doordat het werk niet genoeg ruimte had in de kast. Eigenlijk waren het leelijke, lompe dingen, maar in de oogen van Pinch waren zij zoo klein en fijn als de fraaiste Zwitsersche horloges, en toen hij er een onder zag, dat geweldig dik was, en waaraan een briefje hing, dat het een repetitie-horloge was, dat met de buitengewone gave was bedeeld om in den zak van den gelukkigen eigenaar ieder oogenblik den juisten tijd te kunnen slaan, wenschte hij bijna rijk genoeg te zijn om het te kunnen koopen.

Maar wat waren goud, zilver, juweelen en horloges bij de boekwinkels vergeleken, die zoo'n genoeglijke herinnering in hem opwekten aan het laatste nieuwe boek, dat hij lang geleden op school had gekregen, en dat, nog zindelijk bewaard, op het schutblad zijn naam vertoonde, door den meester met fraaie krulletters daarop geschreven.. Al die lange rijen boeken, zoo keurig naast elkaar gezet! En voor de ramen splinternieuwe werken uit Londen, met den titel, soms zelfs met het eerste blad open, een uitlokking voor onvoorzichtigen, om het boek te beginnen, en dan, daar het onmogelijk was om het blad om te slaan, ondoordacht den winkel in te loopen en het te koopen. Daarnaast zag hij fraaie titelplaten en

vignetten, een voorproefje gevend van wat er in het boek te lezen stond, en menig deftig portret voor het werk van een vermaarden schrijver, dat hij wel eens gelezen had, en waarvoor hij wel goud had willen geven, om het op het plankje naast zijn bed te kunnen zetten. Dit was een winkel, die hem verdrietig had kunnen maken.

Er was nog een andere, niet zoo erg als die, maar toch ook geschikt om den armen Pinch te plagen. Hier werden kinderboekjes verkocht, en stond Robinson Crusoë alleen in al zijn glans, met zijn hond en zijn bijl, zijn geitenvellen-muts en zijn geweer, alsof hij al zijn navolgers uitdaagde om hem te na te komen, en Pinch tot getuige riep, dat hij alleen een voetspoor in zijn kinderlijk geheugen had nagelaten, dat door geen verloop van jaren kon worden uitgewischt. Hier stonden ook de Perzische Vertellingen, met haar vliegende kisten, en heksenmeesters, die jarenlang met hun tooverboeken in holen blijven zitten, en Abudah de koopman, bij wien het afschuwelijke oude wijfje uit de kist zijn slaapkamer komt binnenstrompelen; en de Vertellingen van de Duizend en één Nacht, met al haar wonderen, koningen, geesten, prinsen en prinsessen. Is het te verwonderen, dat al deze mirakelen de Aladdins-lamp, die Pinch in zijn binnenste droeg, zoo hard wreven, dat er een drom van hersenschimmige gedaanten voor zijn verbeelding oprees, en hij met hernieuwd genot de gelukkige dagen doorleefde, die aan den Pecksniff-tijd waren voorafgegaan?

Hij stelde nu veel minder belang in de apotheken, met hun groote flesschen van allerlei kleuren, en hun mengelmoes van medicijn en parfumerie, in den vorm van borst- of maagmiddeltjes en haarwaters. Hij sloeg nu ook volstrekt geen acht op de kleermakers (die hij over het algemeen weinig aandacht waardig keurde), bij wie de nieuwste Londensche stof voor vesten voor de ramen hing, die daar zoo'n schitterende vertooning maakte, alsof het dezelfde stof niet was, wanneer men ze op een andere plaats zag. Maar voor de komedie bleef hij stilstaan, om het biljet te lezen en met een soort van angstige verwondering door de deur het portaal in te kijken, die niet verminderde, toen een geelbleeke heer met lange zwarte haren naar buiten kwam en een jongen beval, gauw naar huis te loopen en zijn slagzwaard te halen. Toen Pinch dit hoorde, bleef hij als op de plek vastgenageld staan, en zou daar zijn blijven staan tot laat in den avond, als hij de klok van de oude kerk niet had hooren luiden, ten teeken dat de vesperdienst begon.

De assistent van den organist was een vriend van Pinch, wat voor beiden een geluk was; want ook hij was een stil, goedaardig mensch, en was, evenals Tom, op school een stil en bedeesd kind geweest, waarvan echter zelfs de luidruchtigste bengels veel hielden. Een gelukkig toeval was het (Tom zei altijd, dat hij een gelukskind was), dat de assistent dien middag speelde en alleen op het orgel zat, waar Tom bij hem kwam. Nu trok Tom, terwijl zijn vriend speelde, de registers uit, en toen de dienst voorbij was, ging hij zelf voor het klavier zitten. De avond begon juist te vallen, en het gele licht, dat door de oude doffe vensterruiten in het koor straalde, werd met een roodachtige tint gemengd. Terwijl de statige tonen door de kerk weergalmden, schenen zij, voor de verbeelding van Pinch, een echo te vinden in de diepte van elke oude graftombe, niet minder dan in de diepte van zijn eigen hart. Grootsche gedachten en wenschen rezen in zijn geest op, terwijl de veelstemmige muziek door de lucht trilde; en toch waren daaronder — maar met een ernstige kleur, die zijn plechtige stemming niet stoorde — al de tooneelen van dien dag, gemengd met de vroegste herinneringen uit zijn jeugd. Het gevoel, dat de tonen opwekten, scheen zijn heele leven en wezen te omvatten; en terwijl de voorwerpen, die hem omringden, meer en meer in de toenemende duisternis verdwenen, namen deze droombeelden zoo in helderheid toe, dat Tom misschien den nieuwen leerling en zijn wachtenden meester volkomen zou hebben vergeten, om tot middernacht zijn dankbaar getroffen hart in welluidende accoorden uit te storten, als niet een oude, erg aardsche koster hem was komen waarschuwen, dat de kerk gesloten moest worden. Hij nam dus met heel veel dankbetuigingen afscheid van zijn vriend, ging op den tast de trap af en de kerk uit, en snelde door de nu met lantarens verlichte straten naar de herberg, om te gaan eten.

Daar de boeren al naar huis waren gereden, was de gelagkamer van de herberg, waar hij zijn paard op stal had gezet, heelemaal leeg, zoodat hij zijn tafeltje dicht voor het vuur liet schuiven, en met lust en graagte op den biefstuk met aardappelen aanviel, die na een korte poos voor hem werden neergezet. Naast hem stond een kan verwonderlijk krachtig bier, en het geheel vormde zoo'n ideaal van een lekkeren maaltijd, dat hij van tijd tot tijd zijn mes

en vork moest neerleggen, om in zijn handen te wrijven en over zijn genot na te denken. Toen het dessert, uit brood en kaas bestaande, werd opgediend, haalde Pinch een boek uit zijn zak, om, daar zijn eeteetlust nu grootendeels gestild was, zijn genot nog een poosje te rekken. Nu eens at hij een hapje, dan weer dronk hij een teugje, dan weer las hij een paar regels, en vervolgens hield hij weer een poos met dit alles op, om zich af te vragen, wat voor soort mensch die nieuwe leerling wel zou zijn. Hij had juist dit onderwerp laten varen en zat weer in zijn boek verdiept, toen de deur geopend werd en er nog een gast binnenkwam, die zooveel kou mee naar binnen bracht, dat het in het eerst was, alsof het vuur er van uitging.

„Het vriest hard vanavond, mijnheer," zei de vreemde met een beleefde buiging, toen Pinch zijn tafeltje wegtrok, om plaats bij het vuur voor hem te maken. „Maar geef u geen moeite, als 't u belieft."

Hoewel hij, dit zeggend, heel bezorgd scheen voor het gemak en de warmte van Pinch, sleepte hij toch een van de groote zware stoelen vlak voor het vuur, en ging daarin zitten zoo breed hij kon, met zijn voeten op het haardijzer.

„Ik heb geen gevoel meer in mijn voeten. Hè! het is vinnig koud."

„Gij zijt zeker lang buiten geweest," zei Pinch.

„Den heelen dag, en dat nog wel boven op een diligence."

„Daarom maakt hij de kamer zoo koud," dacht Pinch bij zich zelf. „De arme man! Wat moet hij door en door verkleumd zijn!"

De vreemde werd eveneens nadenkend en bleef een poos zwijgend in het vuur zitten kijken. Eindelijk stond hij op en ontdeed zich van een bouffante en een jas, die (volkomen anders dan die van Pinch) heel dik en warm was. Maar zonder jas was hij in het minst niet spraakzamer dan met een jas; want hij hernam zwijgend zijn plaats, ging achterover in zijn stoel liggen, en begon op zijn nagels te bijten. Hij was jong — even in de twintig naar het scheen — en knap, met donkere scherpe oogen, en iets driftigs in zijn voorkomen en zijn manieren, wat Tom opviel door het groote verschil met zijn eigen aard, en hem nog blooder en bedeesder deed worden dan anders.

Er was een klok in het vertrek, en de vreemde keerde zich dikwijls om, om daar op te kijken. Tom keek er ook meermalen naar, gedeeltelijk uit een zenuwachtige zucht tot navolging, gedeeltelijk omdat de nieuwe leerling om halfzeven naar hem zou komen vragen, en de wijzer nu bijna op dat uur stond. Telkens, als de vreemde zag, dat Tom naar de klok keek, werd deze eenigszins verlegen, alsof hij op iets betrapt was, en misschien kwam het doordat hij deze verlegenheid bespeurde, dat de jongeman glimlachend zei:

„Wij schijnen allebei bijzonder op den tijd te letten, mijnheer. Om de waarheid te zeggen, ik wacht op iemand, die hier bij mij zou komen."

„Ik ook," zei Pinch.

„Om halfzeven," zei de vreemde.

„Om halfzeven," zei Pinch eveneens, waarop de vreemde hem met eenige verwondering aankeek.

„De jongeman, dien ik verwacht," merkte Tom schroomvallig op, „moest op dat uur vragen naar iemand, die Pinch heet."

„Wel drommels!" riep de ander opspringend, „en nu ben ik nog wel zoo onbeleefd geweest om u van het vuur te houden! Ik had werkelijk geen idee, dat gij mijnheer Pinch waart. Ik ben Martin, naar wien gij vragen moest. Neem het mij niet kwalijk! Kom, schuif wat dichterbij!"

„Dank u," zei Tom, „dank u. Ik heb 't heelemaal niet koud, maar gij wel, en wij hebben nog een kouden rit voor den boeg. Nu, als gij het dan met alle geweld wilt, zal ik er maar gebruik van maken. Ik — ik ben heel blij," vervolgde Tom glimlachend, met een schroomvallige openhartigheid, die hem bijzonder eigen was, en zoo duidelijk een bekentenis vormde van zijn eigen onbeduidendheid en een beroep deed op de goedheid van hem, dien hij aansprak, alsof hij daarvan een geschreven document had opgemaakt. „Ik ben heel blij, dat het zoo treft, dat gij de jongeman zijt, dien ik moest afhalen. Nog geen minuut geleden, zat ik juist te denken, dat ik wel graag zou willen, dat hij op u leek."

„Dat doet mij genoegen," zei Martin, hem nogmaals de hand drukkend, „want ik verzeker u, dat ik juist zat te denken, dat het een fortuintje voor mij zou zijn, als die mijnheer Pinch iemand was die op u leek."

„Inderdaad?" zei Tom heel verheugd. „Spreekt gij in ernst?"

„Op mijn woord," antwoordde zijn nieuwe vriend. „Ik zie, dat wij het opperbest met elkaar zullen kunnen vinden, en dat is geen kleine geruststelling voor mij; want om u de waarheid te zeggen, ik heb er volstrekt geen slag van om met iedereen overweg te kunnen, en daarom twijfelde ik er aan, of het met u wel zou gaan. Maar nu ben ik volkomen gerustgesteld. Wilt gij zoo goed

zijn even voor mij aan de schel te trekken?"

Pinch stond op en gehoorzaamde met groote bereidwilligheid; — het schelkoord hing vlak boven het hoofd van Martin. Vervolgens luisterde hij met een lachend gezicht naar wat zijn vriend verder zei. Dit was:

„Als gij van punch houdt, zult gij het mij zeker niet kwalijk nemen, dat ik een paar glazen laat komen, zoo heet en zoo sterk als zij maar gemaakt kan worden, om onze vriendschap behoorlijk in te wijden. Om u een geheim te vertellen, mijnheer Pinch, ik heb nog nooit in mijn leven zooveel trek gehad in een heet glas punch; maar ik durfde het niet te nemen, omdat ik niet wist wat voor een man gij waart, en het u een verkeerden indruk van mij had kunnen geven, die dikwijls moeilijk te verdrijven is."

Pinch gaf zijn toestemming, en de punch werd besteld. Na verloop van eenigen tijd kwam zij, heet en sterk, en nadat zij elkaar met het dampende brouwsel hadden toegedronken, werden zij zoo vertrouwelijk, alsof zij elkaar jarenlang hadden gekend.

„Gij moet weten, ik ben nog eenigszins familie van Pecksniff," zei de jongeman.

„Zoo?" zei Pinch.

„Ja. Mijn grootvader is een neef van hem, en dus ben ik in zekeren zin aan hem geparenteerd; maar in den hoeveelsten graad moet gij zelf maar uitrekenen, want ik kan het niet."

„Dan is Martin dus uw voornaam," zei Pinch nadenkend.

„Ja zeker," antwoordde zijn vriend. „Ik zou wel willen, dat het mijn achternaam was; want die is lang niet mooi, en men heeft vrij lang werk om hem te schrijven. Ik heet Chuzzlewit; Martin of Maarten Chuzzlewit." — Uit een zekere niet ongewone ijdelheid, hoorde de jongeman zich liever Martin dan Maarten noemen, en kon zich ook moeilijk met den zonderlingen klank van den naam Chuzzlewit verzoenen. Voor ons komt dit nogal gelegen, om hem in deze geschiedenis van zijn grootvader, den ouden Maarten, te onderscheiden.

„Lieve Hemel!" riep Pinch, met een onwillekeurige beweging, uit.

„Het verwondert u toch niet, dat ik twee namen heb?" zei de ander, terwijl hij zijn glas aan zijn mond zette. „Dat is met de meeste menschen het geval."

„O, neen!" antwoordde Pinch; „o, neen!" En daar hij zich herinnerde, dat Pecksniff hem had gewaarschuwd, niet over den ouden heer van dien naam te spreken, die eenigen tijd in „De Blauwe Draak" had gelogeerd, aangezien hij zelf daaromtrent het noodige wel zou zeggen, wist hij geen beter middel om zijn verlegenheid te verbergen, dan eveneens zijn glas aan zijn mond te zetten. Zij keken elkaar een korte poos over hun glazen heen aan, en zetten ze toen leeg neer.

„Zij zullen in den stal al staan te wachten," zei Pinch, nog eens op de klok kijkend. „Willen wij maar gaan?"

„Zooals gij verkiest," was het antwoord.

„Zoudt gij misschien willen mennen?" zei Pinch met een gezicht, waaruit het bewustzijn straalde, wat een heerlijk aanbod hij deed. „Als gij er pleizier in hebt laat ik het graag aan u over."

„Ja, mijnheer Pinch," zei Martin lachend, „dat hangt er van af, wat voor soort paard gij hebt. Want als het niet heel pleizierig loopt, zou ik liever mijn handen warm in mijn zakken houden."

Hij scheen dit voor zoo'n aardigen zet te houden, dat Pinch er niet aan kon twijfelen of het was zoo. Hij lachte dus mee, ten volle overtuigd, dat het gezegde heel grappig was. Daarop betaalde hij zijn rekening en Martin de punch, en nadat zij zich in hun jassen hadden gewikkeld, ieder voor zoover het hem mogelijk was, gingen zij naar de voordeur, waar het rijtuig, dat Pecksniff's eigendom was, gereed stond.

„Ik zal maar niet mennen, mijnheer Pinch," zei Martin, terwijl hij er in klom. „Maar daar staat nog een koffer van mij. Zouden wij dien kunnen meenemen?"

„O, wel zeker!" antwoordde Tom. „Stop hem maar in een hoekje, Dick!"

Nu was de koffer eigenlijk wel niet zoo klein, dat hij in een hoekje kon worden gestopt, maar Dick, de stalknecht, kreeg hem, met behulp van Martin, toch in het rijtuig. Hij stond heelemaal aan den kant van Pinch, zoodat Martin vreesde dat zijn vriend er misschien hinder van zou hebben; waarop Tom antwoordde: „Volstrekt niet!" hoewel hij zoo'n ongemakkelijke houding moest aannemen, dat hij veel moeite had om iets anders te zien dan zijn eigen knieën. Maar ook hier was er een geluk bij een ongeluk; want de wind kwam van den kant van Pinch, en de door een koffer en een mensch opgebouwde muur diende den nieuwen leerling tot een scherm, zoodat hij niets van de kou voelde, wat hem natuurlijk bijzonder aangenaam was.

Het was goed weer, en de maan scheen helder. Het landschap, door dit licht en den witten rijp verzilverd, had een plechtige schoonheid. In het eerst maakte het statige

van het natuurtafereel de beide reizigers stil; maar weldra deden de punch van binnen en de gezonde lucht van buiten hen spraakzaam genoeg worden, en praatten zij zonder ophouden door. Toen zij halfweg waren, hielden zij stil, om het paard water te laten geven. Martin, die geen geld scheen te ontzien, nam nog een glas punch, dat hij met zijn makker deelde, en waarvan de werking niet strekte om hen minder spraakzaam te maken dan tevoren. Het voornaamste onderwerp van hun gesprek was natuurlijk Pecksniff en diens gezin, van wien, en van de groote verplichtingen, waarmee zij hem overstelpt hadden, Tom, met tranen in zijn oogen, zoo'n beschrijving ophing, dat iemand, die ook maar eenig gevoel bezat, daardoor met de hoogste achting voor zulke menschen moest worden vervuld. Pecksniff had zeker niet voorzien of vermoed, dat Tom Pinch op deze manier over hem zou spreken, want als hij dit had gedacht, zou hij, daar hij heel nederig was, dezen zeker niet hebben gestuurd, om den nieuwen leerling af te halen.

Zoo reden zij voort, tot zij eindelijk de lichten van het dorp in het oog kregen, waarvan de kerktoren boven de huizen uitstak.

„Een aardig kerkje!" zei Martin, toen zijn metgezel den tragen draf van zijn paard nog vertraagde.

„Niet waar?" zei Tom met eenigen trots. „En er is een orgel in, niet groot, maar zoo prachtig van toon als gij het misschien nooit gehoord hebt. Ik bespeel het voor de gemeente."

„Zoo?" zei Martin. „Dat zal niet veel opbrengen. Hoeveel geeft dat wel?"

„Niets," antwoordde Tom.

„Niets?" zei Martin. „Nu, gij zijt al een heel vreemde kerel."

Na deze opmerking volgde er een korte poos van stilte.

„Als ik zeg niets," hervatte Pinch op een opgeruimden toon, „zeg ik eigenlijk niet zooals het is en wat ik bedoel; want het geeft mij heel veel genoegen, en ik breng op het orgel mijn gelukkigste uren door. Eens had er door dat orgel nog iets anders plaats — maar gij zult er weinig belang in stellen om dat te hooren."

„O, ja zeker!" antwoordde Martin. „Wat was dat?"

„Ik had het aan het orgel en mijn spelen te danken," zei Pinch zachter sprekend, „dat ik een van de mooiste en liefste gezichtjes zag, die gij u met mogelijkheid kunt voorstellen."

„En ik ben toch heusch wel in staat mij een heel lief gezichtje voor te stellen," zei zijn vriend nadenkend, „als ik tenminste eenig geheugen heb."

„Zij kwam," zei Tom, terwijl hij zijn hand op den arm van zijn vriend legde, „voor de eerste maal heel vroeg in den morgen, toen het nog nauwelijks licht was; en toen ik haar bij de kerkdeur zag staan, huiverde ik, want ik dacht bijna dat ik een geestverschijning zag. Natuurlijk was een oogenblik van nadenken voldoende om dat gevoel te doen verdwijnen, en gelukkig gebeurde dit zoo vlug, dat ik niet ophield met spelen."

„Waarom gelukkig?"

„Waarom? Omdat zij daar stond te luisteren. Ik had mijn bril op, en zag haar door de opening tusschen de gordijnen zoo duidelijk als ik u nu zie. O, zij was zoo mooi! Na een poosje zweefde zij weg, en ik bleef spelen, tot zij mij zeker niet meer hooren kon."

„Waarom deedt gij dat?"

„Begrijpt gij dat niet?" antwoordde Tom. „Omdat zij dan misschien zou denken, dat ik haar niet gezien had en mogelijk terug zou komen."

„En kwam zij terug?"

„Ja zeker! Den volgenden morgen, en 's avonds weer; maar altijd als er geen menschen in de kerk waren, en altijd alleen. Ik stond vroeger op en bleef later spelen, opdat zij niet teleurgesteld zou worden, als zij kwam. Een paar dagen lang kwam zij iederen keer en bleef iederen keer luisteren; maar nu is zij weg, en het is heel onwaarschijnlijk, dat ik dat lieve gezichtje ooit zal terugzien."

„En weet gij niets verder van haar?"

„Neen."

„En zijt gij haar nooit nageloopen, als zij wegging?"

„Waarom zou ik haar daarmee geplaagd hebben?" antwoordde Tom. „Het is niet erg waarschijnlijk, dat mijn gezelschap haar aangenaam zou zijn geweest. Zij kwam om het orgel te hooren, en niet om mij. En moest ik haar dan een afschrik doen krijgen voor een plaats, waar zij zooveel genoegen scheen te hebben? Werkelijk, om haar maar iederen dag een minuut lang dat genoegen te schenken, had ik wel zonder ophouden door willen spelen tot ik stokoud was, en ik zou tevreden zijn geweest, als zij maar nu en dan eens aan zoo'n armen kerel, als ik ben, had gedacht als aan een deel van de muziek — ja, meer dan beloond, als ik had kunnen denken, dat zij mij in haar gedachten dank zei voor mijn spelen."

De nieuwe leerling was blijkbaar heel verwonderd over de zwakheid van Pinch. Waarschijnlijk zou hij dit ook wel gezegd en zijn kameraad een goeden raad gegeven hebben, als zij niet juist voor de deur van Pecksniff's huis hadden stilgehouden — ditmaal voor de voordeur, omdat het de plechtige intocht van den nieuwen leerling betrof. Dezelfde man, wien Pinch 's morgens zoo ernstig verzocht had de dolle drift van het paard zorgvuldig in te toomen, stond op het dier te wachten, en nadat Pinch het aan hem had overgegeven, en Martin fluisterend had verzocht vooral geen woord te spreken over wat hij hem uit de volheid van zijn hart had toevertrouwd, ging Tom met den nieuwen leerling naar binnen, om dezen oogenblikkelijk aan zijn meester voor te stellen.

Toen Tom Pinch en de nieuwe leerling de kamer binnenkwamen, bleek het duidelijk, dat Pecksniff hen nog in geen uren had verwacht; want voor hem uitgespreid lagen verscheidene open boeken en hij keek nu eens in het eene en dan weer in het andere boek, met een potlood dwars in zijn mond en een passer in zijn hand, studeerend, naar het scheen, over een aantal mathematische figuren, zoo buitengewoon ingewikkeld, dat zij veel op teekeningen van kunstvuurwerken leken. Evenmin had Charity hen verwacht; want zij zat met een groote mand voor zich, onbruikbare slaapmutsen voor arme menschen te maken; — en Mercy nog veel minder; want deze zat op haar bankje, en paste een pop — een bijzonder groote pop, wat haar nog verlegener moest maken — die zij voor een buurmeisje zou aankleeden, een jurk aan, terwijl zij den poppenhoed met het lint aan een van haar fraaie krullen had vastgespeld, opdat die niet zou wegraken, of iemand er op zou gaan zitten. Men kan zich moeilijk, om niet te zeggen onmogelijk, een familie voorstellen, die zoo verschrikkelijk onverwachts verrast werd, als de Pecksniffs bij deze gelegenheid werden.

„Lieve Hemel!" zei Pecksniff terwijl hij opkeek, en de diep nadenkende uitdrukking op zijn gezicht langzaam in een uitdrukking van blijde herkenning overging. „Al hier, Martin! Mijn beste jongen! Het verheugt mij, dat ik u in mijn nederige huis welkom mag heeten."

Met deze vriendelijke begroeting sloot Pecksniff den jongeman hartelijk in zijn armen, en klopte hem eenige malen met zijn rechterhand op zijn rug, als wilde hij te kennen geven, dat zijn gevoel gedurende die omhelzing te groot was om het te kunnen uiten.

„Maar hier," zei hij, zich herstellend, „hier zijn mijn dochters, Martin, mijn twee eenige kinderen, die gij niet gezien hebt (als gij ze al gezien hebt) — ach, die treurige familietwisten — sedert gij alle drie kleine kinderen waart. Komt, lieve meisjes, waarom bloost gij, als men u onder uw dagelijksche bezigheden verrast? Wij hadden u deftig als gast in onzen kleinen salon willen ontvangen, Martin," vervolgde hij glimlachend; „maar zoo vind ik het veel beter — zoo vind ik het veel beter."

O heilige ster der onschuld, waar gij ook staan moogt, hoe moet gij geschitterd hebben in uw verheven sfeer, toen de twee meisjes Pecksniff haar blanke handjes uitstaken, en ze, met blozende wangen, aan Martin toereikten! Hoe moet gij in sympathie hebben geflikkerd, als op het punt van uit te gaan, toen Mercy, aan het poppenhoedje denkend, haar hoofdje omkeerde, om haar lieve gezichtje te verbergen, terwijl haar zachtaardige zuster het uit haar lokken nam, en haar, met schertsend zusterlijke bestraffing, er mee op haar molligen schouder tikte.

„En hoe," zei Pecksniff, zich omkeerend, nadat hij deze kleine voorvallen met genoegen had aanschouwd, en terwijl hij Pinch vriendelijk bij zijn arm greep, „hoe heeft onze vriend hier u behandeld, Martin?"

„O uitstekend, mijnheer! Ik kan u verzekeren, dat wij al op den besten voet met elkaar staan."

„Die oude Tom Pinch!" zei Pecksniff, hem met treurige vriendelijkheid aankijkend. „Ach! het komt mij voor als de dag van gisteren, dat Thomas nog een jongen was, en pas hier kwam. En toch, er moeten jaren zijn voorbijgevlogen, sedert Tom Pinch en ik met elkaar de wereld begonnen door te wandelen."

Pinch kon niet spreken; hij was te ontroerd. Maar hij drukte zijn meester de hand, en trachtte hem zoo te danken.

„En Thomas Pinch en ik," zei Pecksniff met een zwaardere stem, „zullen haar verder doorwandelen in wederzijdsche liefde en trouw. En als het gebeuren mocht, dat een van ons beiden onder den voet raakte op een van die woelige kruispunten van het leven, zal de ander hem in Hoop naar het ziekenhuis brengen en in Liefde naast zijn bed blijven zitten. — Maar kom, kom!" vervolgde hij op een vroolijker toon, terwijl hij Pinch bij zijn elleboog schudde. „Niets meer hiervan! Kom, Martin, beste vriend, opdat gij u binnen deze muren dadelijk thuis zult voelen, zal ik u laten

zien waar en hoe wij leven."

Hiermee nam hij een kaars op, en wilde hij, door zijn jongen neef gevolgd, de kamer verlaten; maar bij de deur bleef hij staan.

„Wilt gij niet meegaan, Tom Pinch?"

Ja, graag had Tom zelfs den dood met hem in willen gaan. Voor zoo'n man had hij met blijdschap zijn leven willen laten.

„Dit," zei Pecksniff, de deur van de andere voorkamer openend, „is de kleine salon, waarover ik zooeven sprak. Mijn meisjes zijn er trotsch op, Martin! Dit," een andere deur openend, „is het kamertje, waarin mijn werken (o, zij beteekenen niet veel!) zijn uitgedacht. Een portret van mij zelf door Spiller, en een buste door Spoker, waarvan men zegt dat zij tamelijk goed lijkt. Ik zelf meen iets te herkennen in den linkerhoek van den neus."

Martin zei, dat de buste heel goed leek, maar dat de uitdrukking niet geniaal genoeg was; en Pecksniff antwoordde, dat hetzelfde al eerder door anderen was opgemerkt. Het was aardig, dat het zijn jongen neef ook zoo dadelijk in het oog viel. Hij was blij daaruit op te maken, dat de jongeman een kunstenaarsblik had.

„Enkele boeken, ziet gij," zei Pecksniff, terwijl hij sierlijk met zijn hand naar den muur wees, „die in ons vak te pas komen. Ik heb zelf ook wel iets gekrabbeld, maar nog niets uitgegeven. Pas nu op, als gij de trap opgaat! Dit," een andere deur openend, „is mijn kamer. Hier zit ik te lezen, als het gezin denkt, dat ik naar bed ben gegaan. Soms doe ik mijn gezondheid op die manier meer nadeel, dan ik voor mij zelf wel kan verantwoorden; maar het leven is kort en de kunst is lang. Zelfs hier heb ik, zooals ge ziet, altijd het noodige bij de hand, om een opkomend idee vast te leggen."

Ter verklaring van deze laatste woorden, wees hij op een rond tafeltje, waarop een lamp stond naast eenige vellen papier, een stuk Oost-Indische inkt en een doos met instrumenten, gereed liggend ingeval in den nacht een bouwkunstig idee bij hem op mocht komen, zoòdat hij dan onmiddellijk uit zijn bed kon stappen en het op het papier voor de eeuwigheid kon bewaren. Ook deze kamer prijkte met een exemplaar van Pecksniff's buste.

Pecksniff opende nog een deur op dezelfde verdieping, maar sloot die onmiddellijk weer, alsof het de kamer van Blauwbaard was. Voordat hij echter de deur heelemaal dicht had, keek hij glimlachend om, en zei: „Waarom niet?"

Martin kon geen antwoord op deze vraag geven, omdat hij er niets van wist, en dus beantwoordde Pecksniff die zelf, door de deur nogmaals te openen en te zeggen:

„De kamer van mijn dochters. Voor ons een eenvoudige bovenkamer, maar voor haar een klein heiligdom. Heel netjes en luchtig. Bloemen, ziet gij wel, hyacinten; ook weer boeken, en vogeltjes." Deze vogeltjes bepaalden zich echter tot een oude musch zonder staart, die anders in de keuken hing. „Van die kleinigheden, waarin meisjes behagen scheppen, vindt ge hier; anders niets. Zij, die naar ijdele praal verlangen, zouden hier vruchteloos zoeken."

Na deze woorden bracht hij Martin nog een verdieping hooger.

„Dit," zei Pecksniff, terwijl hij de deur van de gewichtige bovenvoorkamer wijd openduwde, „is een vertrek, waarin, naar ik meen te mogen zeggen, eenige talenten tot rijpheid zijn gebracht. In dit vertrek heb ik het plan voor een kerktoren ontworpen, dien ik hoop eens voltooid te zien. Hier werken wij, mijn beste Martin! Eenige architecten zijn in deze kamer gevormd; eenige, denk ik; niet waar, Pinch?"

Tom gaf zijn volkomen toestemming, en, wat meer zegt, hij geloofde het ook volkomen.

„Gij ziet hier," zei Pecksniff, terwijl hij de kaars neerzette en snel achter elkaar eenige papieren ontrolde, „enkele bewijzen van onze werkzaamheid. De kathedraal van Salisbury van het noorden — van het zuiden — van het oosten — van het westen — van het zuidwesten — van het noordoosten. Een brug. Een armhuis. Een gevangenis. Een kerk. Een kruitmagazijn. Een wijnkelder. Een overdekte zuilengang. Een zomerhuisje. Een ijskelder. Plattegronden, opstanden en doorsneden van allerlei soort. — En dit," vervolgde hij, toen zij een andere kamer op dezelfde verdieping bereikt hadden, waarin vier kleine ledikanten stonden, „dit is uw kamer, waarin gij mijnheer Pinch tot gezelschap hebt. Op het zuiden gelegen, met een verrukkelijk uitzicht; de kleine bibliotheek van mijnheer Pinch; alles beknopt en handig. Als er nog iets is, dat gij hier mettertijd voor uw gemak of genoegen mocht willen hebben, wees dan zoo goed er over te spreken. Zelfs vreemden — en hoeveel te meer dus u, beste Martin — laat ik in dit opzicht volle vrijheid."

Het was ontegenzeggelijk waar, en kon tot bevestiging van Pecksniff's woorden dienen, dat alle leerlingen volkomen vrijheid hadden om over alles te spreken, wat dienaangaande bij hen opkwam. Enkele

jongelieden hadden het zelfs vijf jaar lang volgehouden over hetzelfde ding te spreken, zonder dat men hun dit ooit had belet.

„Het personeel," zei Pecksniff, „slaapt boven, en dat is alles." Daarop ging hij, terwijl hij met kalm genoegen luisterde naar den lof, dien zijn jonge vriend aan de inrichting van het huis toezwaaide, weer naar beneden, en zoo naar de voorkamer.

Hier had een groote verandering plaats gegrepen. Feestelijke toebereidselen, op een tamelijk groote schaal, waren al geheel voltooid, en de twee meisjes Pecksniff zaten met gastvrije blikken daarbij te wachten. Op de tafel stonden twee flesschen bessenwijn — wit en rood; een schaal met boterhammen, kunstig dun gesneden; een andere met appelen; een derde met beschuit; een schaaltje met sinaasappelen in kleine stukken gesneden en met suiker bestrooid, en een eigengebakken, ongelukkigerwijze aangebrande taart. De luister van deze toebereidselen deed Pinch versteld staan; want hoewel men nieuwe leerlingen gewoonlijk langzaam liet zakken, vooral wat den wijn betrof, waarbij men zooveel trappen van afdaling in acht nam, dat een jongeman soms veertien dagen noodig had om tot de pomp te komen, was dit feest toch iets zoo buitengewoons, dat hij niet begreep hoe men het ooit zou kunnen vergeten.

Pecksniff noodigde nu het gezelschap uit om zich te vergasten aan het onthaal, dat, behalve al zijn andere kwaliteiten, ook de speciale verdienste bezat, dat het tegelijk licht en koel, en dus bij uitstek voor een souper geschikt was.

„Martin," zei hij, „zal tusschen u in gaan zitten, lieve kinderen, en mijnheer Pinch komt bij mij. Nu Martin, beste vriend, nogmaals hartelijk welkom! Mijnheer Pinch, als gij de flesch ontziet, zullen wij ruzie krijgen."

„KOM," VERVOLGDE HIJ, „LAAT ONS VROOLIJK ZIJN!" EN DAARBIJ NAM HIJ EEN BESCHUIT EN SMEERDE DIE.

En daarmee dronk hij smakelijk zijn glas leeg, terwijl hij zijn best deed (zeker om den smaak van de anderen niet te bederven) om een gezicht te zetten, alsof de wijn niet zuur was, en zijn oogen niet deed tranen.

„Dit," zei hij, het gezelschap en niet den wijn bedoelend, „doet iemand heel veel teleurstellingen en verdrietelijkheden vergeten. Kom," vervolgde hij, „laat ons vroolijk zijn!" En daarbij nam hij een beschuit, en smeerde die. „Het is een arm hart, dat nooit

vroolijk is; en onze harten zijn niet arm. Neen!"

Met zulke aansporingen tot vroolijkheid kortte hij den tijd; terwijl Pinch, misschien om zich te verzekeren, dat wat hij zag een feestelijke werkelijkheid en geen bekoorlijke droom was, van alles at, en speciaal een verbazend aantal van de dunne boterhammen deed verdwijnen. Ook was hij niet bang om te drinken, maar sprak, aan Pecksniff's aanmaning denkend, de flesch zoo stevig aan, dat telkens, als hij zijn glas weer vol schonk, Charity, ondanks al haar zachtaardigheid, niet kon nalaten hem met een strakken starenden blik aan te kijken, alsof er een spook voor haar oogen was opgerezen. Pecksniff scheen op zulke oogenblikken nadenkend, om niet te zeggen verdrietig te worden; maar, daar hij den wijn kende, is het wel mogelijk dat hij er over peinsde, hoe Pinch zich den volgenden dag zou voelen, en bij zich zelf overlegde, wat de beste middelen waren tegen een koliek.

Martin en de jongedames waren al beste vrienden, en vergeleken, tot wederzijdsch vermaak, hun herinneringen uit hun jeugd. Mercy lachte verschrikkelijk over alles wat hij zei; en soms, als zij een blik wierp op het vergenoegde gezicht van Pinch, barstte zij in zoo'n geschater uit dat zij op het punt scheen, het op haar zenuwen te krijgen. Haar zuster, die verstandiger was, trachtte deze buitensporigheid soms tegen te gaan, door haar eenigszins bitter toe te fluisteren, dat er heelemaal geen reden was om te lachen, en dat zij den vent niet kon uitstaan; maar gewoonlijk begon zij tenslotte ook te lachen, hoewel gematigder, met de opmerking, dat het inderdaad al te gek was om er ernstig bij te blijven.

Eindelijk werd het hoog tijd om aan de eerste voorwaarde te denken van de groote ontdekking, door den ouden philosoof gedaan, om zich gezondheid, rijkdom en wijsheid te verzekeren, en waarvan de onfeilbaarheid eeuwen lang is bewezen door de verbazingwekkende schatten, die schoorsteenvegers en andere menschen, die vroeg naar bed gaan en vroeg opstaan, steeds hebben vergaard. De jongedames stonden dus op, en nadat zij van Martin met veel lieftalligheid, van haar vader met veel eerbied en van Pinch met veel genadige goedheid afscheid hadden genomen, begaven zij zich naar haar heiligdom. Pecksniff wilde zijn jongen vriend zelf naar boven brengen, om te zien of er in alle opzichten behoorlijk voor hem was gezorgd. Zij gingen dus samen naar de slaapkamer, gevolgd door Pinch die de kaars droeg.

„Mijnheer Pinch," zei Pecksniff, terwijl hij zich op den rand van een der overschietende ledikanten neerzette, „er ligt geen snuiter op den blaker. Wilt gij zoo goed zijn even naar beneden te gaan, en er een te halen?"

Pinch, blij dat hij een dienst kon bewijzen, ging onmiddellijk.

„Gij zult het in Thomas Pinch wel excuseeren, Martin, dat het hem aan beschaving ontbreekt," zei Pecksniff, met een medelijdenden en goedertieren glimlach, toen de ander vertrokken was. „Hij bedoelt het goed."

„Hij is een best mensch, mijnheer!"

„O ja," hernam Pecksniff. „O ja! Pinch bedoelt het goed. Hij is heel dankbaar. Ik heb nooit berouw gehad van wat ik voor hem gedaan heb."

„Ik geloof ook niet, dat het u ooit berouwen zal, mijnheer."

„Neen," zei Pecksniff. „Neen; ik hoop van niet. De arme jongen wil altijd zijn best doen; maar hij timmert niet hoog. Gij moet hem maar wat zien af te richten, Martin. Als Thomas één gebrek heeft, is het dit, dat hij soms zijn stand wat wil vergeten. Maar hij laat zich gemakkelijk op zijn nummer zetten. Hij is goed van aard. Gij kunt hem gemakkelijk naar uw hand zetten. Goedennacht!"

Op dit oogenblik kwam Pinch met den snuiter terug.

„En u wensch ik ook een goeden nacht, Pinch!" zei Pecksniff, „en u beiden een gerusten slaap. God behoede u!"

Nadat hij met veel warmte deze zegenbede voor zijn twee jonge vrienden had geuit, begaf hij zich naar zijn eigen kamer, terwijl zij, vermoeid door de reis, spoedig in slaap vielen. Als Martin droomde, zal men misschien uit het vervolg van deze geschiedenis eenigszins kunnen gissen, waarover. Pinch droomde van niets anders dan van feestdagen, kerkorgels en engelachtige Pecksniff's. Het duurde eenigen tijd voordat Pecksniff droomde, of zelfs naar bed ging; want hij bleef twee volle uren in zijn eigen kamer bij den haard zitten, zonder echter iets anders te doen dan diep nadenkend in het vuur te kijken. Maar eindelijk ging hij toch ook slapen en droomen. — Zoo bevat, in den stillen nacht, een huis evenveel onvereenigbare en tegenstrijdige droombeelden, als het hoofd van een krankzinnige.

HOOFDSTUK VI.

Waarin, onder andere hoogst belangrijke zaken, ook verhaald wordt, op welke manier Pinch wordt ingewijd in het vertrouwen van den nieuwen leerling.

Het was ochtend, en de schoone Aurora, van wie men zooveel gezegd, gezongen en geschreven heeft, kwam met haar rooskleurige vingers de oudste dochter van den heer Pecksniff in haar neus knijpen. Het was de gewoonte van de godin om op deze wijze met de schoone Cherry te schertsen; of, om meer prozaïsch te spreken, het topje van dat in het oog vallende deel van het gezicht van het lieve meisje was tegen het uur van ontbijten altijd bijzonder rood. Het zag er dan doorgaans zoo koud en onaangenaam uit, alsof het geraspt was, terwijl een dergelijk verschijnsel zich ook in haar humeur vertoonde, dat dan een scherpheid en zuurheid had, alsof er (om weer een beeldspraak te gebruiken) een citroen te veel in den nectar van haar gemoedsaard was uitgeknepen, en de smaak daardoor eenigszins te wrang was geworden.

Deze meer dan gewone scherpheid van het schoone jonge schepseltje had, bij gewone gelegenheden, ten gevolge, dat Pinch heel slappe thee of bijzonder weinig boter op zijn brood kreeg, of iets dergelijks. Maar op den ochtend na het inwijdingsfeest liet zij hem in volle vrijheid over eten en drinken beschikken, en zich zelf bedienen alsof hij meester van alles was, wat Pinch zoo verwonderde en verbijsterde, dat hij, evenals die ongelukkige gevangene, die op zijn ouden dag werd losgelaten, bijna geen gebruik van zijn vrijheid kon maken, en, daar hij een vriendelijke hand miste, om, zooals hij gewoon was, de boter van zijn brood te schrapen en zijn rantsoen van suiker af te meten, zich zelf bijna niet wist te helpen. Bovendien was er iets bijna ontzettends in de vrijpostigheid van den nieuwen leerling, die den heer Pecksniff doodeenvoudig vroeg om hem het brood eens aan te reiken, en met de grootste bedaardheid een paar sneden nam van de ham, die anders uitsluitend voor genoemden heer werd bewaard. Hij scheen zelfs te denken, dat dit niet anders behoorde, en te verwachten, dat Pinch zijn voorbeeld zou volgen, daar hij zich niet ontzag dezen jongeman losweg toe te roepen, „dat hij werkelijk niet deed alsof hij thuis was"; een gezegde, dat Tom zoo verschrikkelijk in de ooren klonk, dat hij onwillekeurig zijn oogen neersloeg, alsof hij zich bewust was, dat hij zelf zich aan een schromelijk misbruik van vertrouwen ten opzichte van den braven heer Pecksniff had schuldig gemaakt. De ontsteltenis, dat hem, in het bijzijn van de heele familie, zoo'n onbescheiden opmerking werd toegevoegd, was eigenlijk op zich zelf al zooveel als een ontbijt, en, zonder dat er nog eenig ander onderwerp om over na te denken hoefde bij te komen, volkomen voldoende, om Tom voor één maaltijd van allen eetlust te berooven, al was hij nog zoo hongerig.

De jongedames en haar vader bleven echter in een bijzonder opgeruimde stemming, hoewel enkele verschijnselen op de een of andere geheimzinnige verstandhouding tusschen hen schenen te duiden. Toen het ontbijt bijna was afgeloopen, openbaarde Pecksniff, met een glimlach op zijn gezicht, de reden van hun gemeenschappelijke vergenoegdheid.

„Het gebeurt niet dikwijls, Martin," zei hij, „dat mijn dochters en ik onze rustige en stille woning verlaten, om ons in den draaikolk van vermaken te storten, die daar buiten ronddwarrelt. Maar vandaag zijn wij toch van plan dit te doen."

„Zoo, werkelijk, mijnheer?" riep de nieuwe leerling verwonderd uit.

„Ja," hervatte Pecksniff, terwijl hij met de vingers van zijn linkerhand een tikje gaf op een brief, dien hij in zijn rechterhand hield. „Ik heb hier een oproep om voor beroepszaken — uitsluitend voor beroepszaken — naar Londen te komen; en ik heb mijn dochters al lang geleden beloofd, dat ik haar zou meenemen, zoodra dit weer eens gebeurde. Vanavond gaan wij met de diligence op reis — zooals de duif uit de ark, mijn beste Martin — en het zal een week duren, voordat wij onze olijftakken weer hier in de gang neerleggen. Als ik olijftakken zeg," voegde hij ter verklaring er bij, „bedoel ik onze onbeduidende bagage."

„Ik hoop, dat de jongedames veel pleizier zullen hebben op haar uitstapje," zei Martin.

„O, dat zullen wij zeker," riep Mercy, in haar handen klappend. „Denk eens aan, Cherry! Naar Londen!"

„Gelukkig kind, nog zoo vol levendig pleizier!" zei Pecksniff, terwijl hij haar peinzend aanstaarde. „En toch ligt er een treurig genoegen in deze jeugdige verwachtingen. Verheugend is het, te weten, dat zij nooit verwezenlijkt kunnen worden. Ik herinner mij nog, dat ik zelf eens dacht in mijn kindsche dagen, dat de ingelegde augurkjes

zoo aan de boomen groeiden, en dat alle olifanten met een onoverwinnelijk kasteel op hun rug ter wereld kwamen. In werkelijkheid bleek dit niet zoo te zijn; verre van dat; en toch hebben die hersenschimmen mij staande gehouden in tijden van beproeving. Zelfs wanneer ik de pijnlijke ontdekking moest doen, dat ik een struisvogel, en geen menschelijk wezen, als leerling aan mijn borst had gekoesterd — zelfs in zoo'n uur van zielesmart hebben zij mijn leed verzacht."

Deze akelige toespeling op den vertrokken John Westlock was oorzaak, dat Pinch zich in zijn thee verslikte; want hij had, zooals Pecksniff wist, dien morgen een brief van hem ontvangen.

„Gij zult wel oppassen, mijn beste vriend Martin," vervolgde Pecksniff, zijn opgeruimdheid hernemend, „dat, terwijl wij weg zijn, het huis niet wegloopt? Wij laten alles aan u over. Er is nergens een geheim; alles is open en bloot. Niet zooals die jongeman in het Oostersche vertelsel — hij wordt de eenoogige almanak genoemd, als ik mij niet vergis, niet waar, Pinch?"

„De eenoogige kalender, mijnheer," stamelde Tom.

„Nu, dat is ongeveer hetzelfde, zou ik denken," hervatte Pecksniff met een medelijdenden glimlach, „of was het in ieder geval in mijn tijd. Niet zooals die jongeman, beste vriend Martin, is het u verboden hier of daar in huis een voet te zetten. Integendeel, doe volkomen alsof gij thuis waart, en wees zoo vroolijk, als gij maar kunt, al wildet gij zelfs het gemeste kalf slachten."

Niemand kon er zeker iets op tegen hebben, dat Martin een kalf, vet of mager, dat hij binnen de grenzen van zijn meesters gebied vond, slachtte en opat; maar daar het toeval wilde, dat er in of bij het huis zoo'n dier niet te vinden was, moest deze vergunning meer als een beleefd compliment, dan als een bewijs van ouderwetsche tastbare en eetbare gastvrijheid worden beschouwd. Het gezegde was dan ook alleen maar bestemd om als schitterend slot te dienen voor de heele redenatie; en zoodra Pecksniff het had geuit, stond hij op en ging vooruit naar de broedplaats van bouwkundige talenten, de bovenvoorkamer.

„Laat ik nu eens bedenken, Martin," zei hij, terwijl hij onder zijn papieren zocht, „waarmee gij u het best kunt bezighouden, terwijl ik op reis ben. Zoudt gij misschien lust hebben mij eens te laten zien, hoe gij een monument zoudt maken voor een Lord Mayor van Londen, of een graftombe van een Sheriff, of mogelijk wel een koestal in het park van een adellijken heer? Ja," vervolgde hij, terwijl hij zijn handen vouwde en zijn jongen bloedverwant nadenkend en belangstellend aankeek, „een teekening van een koestal zou ik wel graag van u willen zien."

Martin scheen echter heel weinig voor dit voorstel te voelen.

„Een pomp en een lantarenpaal kunnen heel klassiek worden behandeld," hervatte Pecksniff; „zij leiden vanzelf tot een klassieken smaak; en een tolhek, als sieraad van den weg, is heel nuttig om de verbeeldingskracht op te wekken. Zoudt gij geen lust hebben om met een tolhek te beginnen?"

Martin had overal evenveel lust in.

„Maar wacht eens!" riep Pecksniff uit. „Gij hebt ambitie en kunt netjes teekenen. Gij moest eens probeeren, wat gij van een dorpsschool kunt maken, waarvoor een prijs is uitgeloofd. In uw opzet moet gij natuurlijk dit gedrukte programma volgen. Op mijn woord," vervolgde hij vroolijk, „ik ben heel nieuwsgierig om te zien, wat gij van zoo'n dorpsschool zult maken. Misschien kan een jongeman met uw smaak wel iets voor den dag brengen, dat op zich zelf wel onuitvoerbaar is, maar dat ik zou kunnen bijwerken; want inderdaad, mijn beste vriend Martin, het komt bij zulke dingen eigenlijk op de laatste toetsen aan, en daarvoor zijn diepgaande studie en langdurige ervaring noodig. Ha, ha, ha! Ik zal er werkelijk pleizier in hebben," en hier klopte hij in zijn vroolijke humeur zijn jongen vriend op zijn rug, „eens te zien, wat gij van die dorpsschool zult maken."

Martin nam de taak bereidwillig op zich, en Pecksniff gaf hem alles wat hij noodig had, om die ten uitvoer te brengen, terwijl hij nog eens uitweidde over de toovermacht van de laatste toetsen, die, zooals sommige menschen (namelijk zijn meergemelde vijanden) zeiden, inderdaad verbazingwekkend was, daar zij voorbeelden wisten, dat het meesterlijk bijvoegen van een kelderraam, een keukendeur, of zelfs van een watergoot, de teekening van een leerling tot Pecksniff's eigen werk had gemaakt, dat hem zelfs goed geld in zijn zak had gebracht. Maar zoo groot is de toovermacht van het genie, dat alles, wat het aanraakt, in goud verandert.

„Als gij uw geest eens wat wilt opfrisschen door verandering van werk," zei Pecksniff, „zal Thomas Pinch u wel een handleiding geven, om den tuin op te meten, of den weg tusschen dit huis en den wegwijzer te nivelleeren, of iets anders te

doen, dat als oefening in het vak kan dienen. Op de achterplaats ligt ook nog een wagenlading baksteenen en een paar dozijn oude bloempotten; die zoudt ge, tegen dat ik terugkom, misschien wel eens kunnen opstapelen als een model van het een of andere vermaarde gebouw — bij voorbeeld van de St. Pieterskerk in Rome, of van de groote Moskee in Constantinopel. En nu," aldus besloot hij, „zullen wij voor het oogenblik van het vak afstappen; maar ik wilde graag nog even over 'n paar particuliere aangelegenheden met u praten, terwijl ik in mijn kamer mijn koffer pak."

Martin ging met hem mee, en zij hielden een geheim gesprek van wel een uur lang, terwijl Pinch alleen bleef. Toen de jongeman terugkwam, was hij bijzonder afwezig en zwijgzaam, en dit bleef hij den heelen dag; zoodat Tom, nadat hij een paar keer geprobeerd had een onverschillig gesprek te beginnen, uit kieschheid zweeg, om zijn nieuwen vriend niet in zijn gedachten te storen.

Hij zou ook geen tijd hebben gehad om veel te zeggen, al was Martin nog zoo spraakzaam geweest; want eerst riep Pecksniff hem naar beneden, om boven op het deksel van zijn koffer te klimmen, en als een antiek standbeeld daarop te blijven staan, tot het lukte het slot dicht te krijgen; toen verzocht Mercy hem een touw om haar koffer te binden; daarop liet Charity hem halen, om haar hoedendoos te repareeren; vervolgens schreef hij heel uitvoerige adreskaartjes voor al de bagage; toen droeg hij die vrijwillig de trap af; daarna moest hij zorgen, dat zij op een paar kruiwagens naar het einde van de laan werd gebracht, en tenslotte er bij blijven, om er op te passen, tot de diligence kwam. Kortom, zijn dagtaak zou voor een kruier tamelijk zwaar zijn geweest, maar zijn goedwilligheid deed het hem heelemaal niet tellen; en toen hij eindelijk op een koffer zat, en op de Pecksniff's wachtte, die, door den nieuwen leerling vergezeld, de laan afkwamen, klopte zijn hart vroolijk, in de hoop, dat zijn weldoener voldaan over hem zou zijn.

„Ik was haast bang," zei Tom, terwijl hij een brief uit zijn zak haalde en zijn gezicht afveegde, want, hoewel het koud was, had zijn werken hem warm gemaakt, „dat ik geen tijd zou hebben gehad haar te schrijven, en dat zou heel erg jammer zijn geweest. Als iemand niet rijk is, komt briefport van zoover te duur uit. Het arme meisje zal blij zijn, als zij mijn schrift ziet, en hoort, dat Pecksniff altijd even goed en vriendelijk blijft. Ik had John Westlock wel willen vragen, om eens bij haar aan te gaan en haar uitvoerig te vertellen hoe ik het heb; maar ik was bang, dat hij kwaad van Pecksniff tegen haar zou spreken, en haar ongerust zou maken. Bovendien zijn het zulke secure menschen, waar zij is; en zij had er onaangenaamheden door kunnen krijgen, als een jongmensch, als John, haar op kwam zoeken. Die arme Ruth!"

Tom scheen op het punt om treurig te worden, maar dit duurde maar een halve minuut; toen vond hij weer eenige troostredenen, en vervolgde aldus zijn overdenkingen:

„Ik ben toch een rare kerel, zooals John wel eens zei (hij was een goed mensch, die John; maar ik wou, dat hij wat meer van Pecksniff had gehouden), dat ik mij nu verdrietig wil maken, omdat wij zoo ver van elkaar zijn, terwijl ik liever blij moest zijn, dat ik hier gekomen ben. Ik moet werkelijk wel een gelukskind zijn, dat ik Pecksniff heb ontmoet. En die nieuwe leerling is alweer een bewijs, dat alles mij altijd meeloopt. Zoo vriendelijk, openhartig en edelmoedig heb ik nog nooit iemand gezien. Wij waren onmiddellijk goede vrienden. En dan is hij nog een neef van Pecksniff, en zoo'n knap en flink jongmensch, dat hij de heele wereld naar zijn hand zou kunnen zetten. Daar komt hij juist aan, terwijl ik aan hem denk; hij stapt de laan af, alsof de heele laan van hem is."

Inderdaad was de nieuwe leerling, die volstrekt niet verlegen scheen over de eer, dat hij jongejuffrouw Mercy aan zijn arm had, nu al dicht bij Tom gekomen, terwijl de andere zuster en de vader hem op korten afstand volgden. Bijna op hetzelfde oogenblik kwam de diligence aan, en Tom haastte zich dus Pecksniff te verzoeken, zich met het bezorgen van zijn brief te willen belasten.

„O!" zei Pecksniff, terwijl hij het adres bekeek, „voor uw zuster, Thomas. Goed, ja goed; ik zal zorgen dat hij bezorgd wordt. Gij kunt er op rekenen. Ik zal wel maken dat hij terecht komt; wees daar gerust op."

Hij gaf deze belofte met zooveel neerbuigende goedheid, dat Tom voelde, dat hij heel veel gevraagd had, wat hem tevoren niet was ingevallen, en hem ernstig zijn dank betuigde. De jongedames Pecksniff moesten, volgens een gewoonte, die zij hadden aangenomen, ontzettend lachen, toen er over Tom's zuster werd gesproken. Wat voor een schepsel moest toch wel een juffrouw Pinch zijn!

Tom verheugde zich over haar vroolijk-

heid, die hij als een blijk van vriendelijke belangstelling en welwillendheid beschouwde. Hij lachte dus mee, wreef in zijn handen, en wenschte haar heel hartelijk een heel pleizierige reis en een behouden terugkomst toe. Zelfs toen de diligence was weggereden, met de olijftakken in de koffers, en de duivenfamilie binnenin, bleef hij staan buigen en met zijn hand wuiven, zoo opgetogen over de buitengewone vriendelijkheid van de jongemeisjes, dat hij niet eens dacht aan Martin Chuzzlewit, die in gedachten verzonken tegen den paal van den wegwijzer stond te leunen, en nadat hij zijn schoone in het rijtuig had geholpen, nog nauwelijks had opgekeken.

De diepe stilte, die op de drukte en het wegrijden van de diligence volgde, en de scherpe lucht van den kouden winteravond deed beiden zich tegelijk bedenken. Als hadden zij het samen afgesproken, keerden zij zich op hetzelfde oogenblik om, en stapten arm in arm naast elkaar voort.

„Wat zijt gij stil en neerslachtig!" zei Tom. „Wat scheelt er aan?"

„Het is de moeite niet waard om er over te spreken," antwoordde Martin. „Er scheelt weinig meer aan dan gisteren, en veel meer, hoop ik, dan er morgen aan zal schelen. Ik ben niet erg in mijn schik, Pinch!"

„En weet gij wel," riep Tom uit, „dat ik vandaag bijzonder goed in mijn schik ben, en nog haast nooit zooveel lust heb gehad om eens echt prettig te praten? Is het niet buitengewoon vriendelijk van John, uw voorganger, aan mij te schrijven?"

„Ja," antwoordde Martin losweg; „ik zou gedacht hebben, dat hij het druk genoeg zou hebben met pleizier maken, zonder aan u te denken, Pinch!"

„Dat hield ik ook voor waarschijnlijk," hervatte Tom; „maar neen, hij houdt zijn woord, en hij schrijft: „beste vriend, ik denk nog dikwijls aan u," en meer van dergelijke vriendelijke dingen."

„Hij moet wel erg goedhartig van aard zijn," zei Martin, eenigszins bits; „want hij kan het onmogelijk meenen; dat begrijpt gij toch zeker wel."

„Denkt gij dat?" hervatte Tom, zijn makker onderzoekend aankijkend. „Zou hij dan zoo maar wat schrijven, om mij een pleizier te doen?"

„Wel, is het dan waarschijnlijk," antwoordde Martin ernstiger, „dat een jongeman, die pas uit zoo'n gevangenis als dit is losgebroken, en nu in Londen, waar alle pleiziertjes nog nieuw voor hem zijn, zijn eigen meester is, veel lust of tijd zal hebben om te denken aan iets, dat hij hier heeft achtergelaten? Ik vraag het u, Pinch, zou dat natuurlijk zijn?"

Na eenig nadenken, antwoordde Pinch op een zachten toon, dat het zeker onredelijk zou zijn, zooiets te verwachten; en dat hij er niet aan twijfelde, of Martin zou dat wel weten.

„Natuurlijk weet ik dat wel," merkte Martin op.

„Ja, dat begrijp ik; dat zeg ik ook," zei Pinch; en toen hij dit antwoord gegeven had, volgde er weer een diepe stilte, die duurde tot zij het huis bereikten, tegen welken tijd het ook donker was geworden.

Bedenkend, dat het te lastig zou zijn het overschot van het feestmaal van den vorigen avond in de diligence mee te nemen, en dat het onmogelijk was om het door eenig kunstmiddel te bewaren tot de familie terugkwam, had Charity, op haar vaders last, deze lekkernijen op een paar borden gereed gezet. Deze mildheid had ten gevolge, dat de twee vrienden, toen zij thuis kwamen, verrast werden door den aanblik van een buitengewone versnapering, bestaande uit enkele verschrompelde stukjes sinaasappel, een paar uitgedroogde boterhammen, eenige vormlooze brokken van de aangebrande taart, en een paar heele boterbeschuitjes. Opdat het niet aan een smakelijken drank zou ontbreken om deze lekkernijen mee te besproeien, had zij het overschot van de twee flesschen bessenwijn bijeengegoten, en de flesch met een afgedankte papillot dichtgestopt, zoodat alle benoodigdheden aanwezig waren om een feestelijken avond te hebben.

Martin Chuzzlewit beschouwde deze smakelijke toebereidselen met een blik van onbegrensde minachting, stookte het vuur op tot het helder vlamde (waarbij hij Pecksniff's kolen volstrekt niet spaarde), en ging er knorrig bij zitten op den gemakkelijksten stoel, dien hij vinden kon. Om in het kleine hoekje, dat er bij den haard voor hem overbleef, beter een plaatsje te vinden, ging Tom op het bankje van Mercy zitten, zette zijn glas op het haardkleedje, nam zijn bord op zijn knieën, en begon zoo zijn hart op te halen.

Als Diogenes weer levend was geworden, en zich met zijn ton naar de voorkamer van Pecksniff had gerold, en daar Pinch zoo op Mercy's bankje met zijn bord en zijn glas had zien zitten, had hij het, zelfs in zijn gemelijkste bui, niet kunnen uithouden, maar zeker genoeglijk moeten lachen. Het onvermengde genot van Tom, zijn opgetogenheid over de droge boterhammen, die in zijn mond als zaagsel verkruimelden —

de onbeschrijfelijke smaak, waarmee hij den schralen wijn bij druppels inzoog, en met zijn lippen smakte, alsof het vocht zoo kostbaar was, dat het zonde zou zijn geweest er zelfs den nasmaak van te verliezen — de blik, waarmee hij nu en dan ophield, met zijn glas in zijn hand, terwijl hij bij zich zelf een toast instelde, en de zweem van bezorgdheid, die er op zijn vergenoegde gezicht verscheen, als hij, in de kamer rondkijkend, om zich over de warmte en de door niets gestoorde genoeglijkheid, die er nu heerschten, te verheugen, zijn oogen op het betrokken gezicht van zijn metgezel liet vallen — geen cynicus op de wereld, al was hij een echte draak in zijn menschenhaat geweest, zou dit bij Tom Pinch hebben kunnen weerstaan.

Sommige menschen zouden hem op zijn rug geklopt en met een glas vol bessenwijn hebben toegedronken, al was die ook zoo zuur als azijn geweest — en de wijn zou hun gesmaakt hebben ook; anderen zouden zijn eerlijke hand hebben gegrepen en hem gedankt hebben voor de zwijgende les, die de eenvoudige ziel hun gaf. Sommigen zouden met hem hebben gelachen, anderen hem hebben uitgelachen; en tot deze laatste categorie behoorde Martin Chuzzlewit, die, eindelijk niet meer in staat om zich in te houden, in een luid geschater uitbarstte.

„Goed zoo!" zei Tom, terwijl hij goedkeurend knikte; „word maar weer vroolijk! Zoo zie ik het graag."

Deze aanmoediging deed Martin het nogmaals uitschateren; en zoodra hij weer op adem was gekomen, zei hij:

„Ik heb nog nooit zoo'n mensch gezien als gij, Pinch!"

„Is dat waar?" zei Tom. „Ja, het kan wel zijn, dat gij mij wat wonderlijk vindt, omdat ik bijna niets van de wereld heb gezien en gij er veel van gezien hebt, geloof ik."

„Vrij veel voor iemand van mijn jaren," hervatte Martin, terwijl hij zijn stoel nog dichter bij het vuur schoof, en zijn voeten wijd van elkaar op het haardijzer zette. „Haal mij de duivel, ik moet bij iemand mijn gemoed lucht geven. Ik zal eens openhartig met u spreken, Pinch!"

„Doe dat," zei Tom. „Ik zal het als een bewijs van groote vriendschap beschouwen."

„Gij moet dan weten, om een lange historie kort te maken," zei Martin, met een soort inspanning, alsof hij moeite had om te beginnen, „dat ik van mijn jeugd af ben opgevoed als iemand, die veel te verwachten had, en men mij van jongs af in de overtuiging heeft gebracht en gehouden, dat ik eens heel rijk zou zijn. Dat zou ook het geval zijn geweest, als er niet het een en ander tusschenbeide was gekomen, dat ik u nu vertellen zal, en dat de oorzaak is geweest, dat ik onterfd ben."

„Door uw vader?" vroeg Pinch, met wijd geopende oogen.

„Door mijn grootvader. Mijn ouders zijn al jarenlang dood. Ik kan hen mij nauwelijks meer herinneren."

„Zoo is het ook met mij," zei Tom, terwijl hij zijn hand uitstak, om die van zijn vriend aan te raken, en haar beschroomd weer terugtrok; „och, lieve hemel!"

„Ja, wat dat betreft, Pinch," hervatte Martin, terwijl hij het vuur nog eens opstookte, op zijn gewone losse manier, „het is heel goed en best, dat iemand veel van zijn ouders houdt terwijl hij ze heeft, en hun nagedachtenis vereert wanneer zij dood zijn, als hij hen goed heeft gekend. Maar daar ik van de mijnen bijna niets afweet, is het licht te begrijpen, dat ik op dat punt niet bijzonder sentimenteel ben."

Pinch staarde juist heel nadenkend in het vuur; maar daar zijn vriend nu zweeg, keek hij eenigszins verschrikt op en zei: „O ja, dat is heel natuurlijk." Daarop maakte hij zich weer gereed om verder te luisteren.

„Om kort te gaan," zei Martin, „ik ben door dien grootvader, over wien ik zooeven sprak, opgevoed. Nu heeft de man heel veel goede eigenschappen, daaraan is niet te twijfelen, en dat wil ik ook niet voor u verbloemen; maar hij heeft ook heel groote gebreken, die zijn karakter iets erg onaangenaams geven. Ten eerste is hij zoo onverzettelijk koppig, als maar ooit een mensch kan zijn geweest; en ten tweede is hij verfoeilijk zelfzuchtig."

„Wel, wel!" zei Tom.

„In deze twee opzichten," vervolgde Martin, „heeft hij zijn gelijke niet. Ik heb van menschen, die het weten kunnen, gehoord, dat dit, al sinds onheuglijke tijden, erfelijke gebreken in onze familie zijn geweest; en ik geloof, dat zij wel eenigszins gelijk hebben. Uit eigen ondervinding kan ik niet spreken. Ik mag alleen maar dankbaar zijn, dat ik die gebreken niet heb geërfd, en oppassen, dat ik ze niet krijg."

„Ja, dat is waar," zei Pinch.

„Welnu," hervatte Martin, terwijl hij het vuur nog eens opstookte, en zijn stoel nog wat dichterbij schoof; „zijn zelfzucht doet hem verlangen, dat alle menschen zijn zin zullen doen, en hem in alles ter wille zullen zijn; en zijn koppigheid maakt, dat zijn zin nooit te veranderen is. Ik kon hem niet an-

ders bevallen dan door altijd uiterst eerbiedig en onderworpen te zijn, en alles, wat het ook zijn mocht, op te offeren, om hem zijn zin te geven. Ik heb veel van hem verdragen, omdat ik groote verplichtingen aan hem had (als men tenminste zeggen kan, dat iemand aan zijn eigen grootvader verplichting heeft) en omdat ik werkelijk veel van hem hield; maar wij hebben toch ook dikwijls ongenoegen gehad; want het gebeurde niet zelden, dat ik hem onmogelijk zijn zin kon geven — niet om iets dat mij zelf betrof, dat begrijpt gij wel — maar omdat —" hier haperde hij, en wist eigenlijk niet wat hij zeggen zou.

Pinch, die zoo ongeveer de onhandigste mensch op de wereld was, om iemand, die op zoo'n manier bleef steken, voort te helpen, zei niets.

„Enfin, gij begrijpt mij wel," hervatte Martin. „Ik hoef niet langer naar de juiste uitdrukking te zoeken. Nu kom ik tot het belangrijkste deel van mijn historie: de omstandigheid, die eigenlijk aanleiding heeft gegeven, dat ik hier ben gekomen. Ik ben verliefd, Pinch!"

Pinch keek hem met toenemende belangstelling aan.

„Ik ben verliefd, zeg ik. Ik ben verliefd op een van de mooiste meisjes, die ooit door de zon zijn beschenen. Maar zij is volkomen afhankelijk van mijn grootvader, en als hij wist, dat zij mijn liefde beantwoordde, zou zij alles verliezen wat zij op de wereld bezit; ja, zij zou zelfs geen dak meer boven haar hoofd hebben. Die liefde heeft toch niets, dat zelfzuchtig genoemd kan worden, zou ik denken!"

„Zelfzuchtig?" riep Tom uit. „Gij hebt edel gehandeld. Dat gij haar bemint, zoo vurig bemint als ik zeker ben dat gij doet, en toch, om haar niet aan onaangenaamheden bloot te stellen, haar niets hebt bekend van...."

„Wat praat gij toch, Pinch?" viel Martin hem korzelig in de rede. „Houd u toch niet zoo onnoozel. Gij denkt toch zeker niet, dat ik mijn liefde voor haar verborgen heb gehouden?"

„O neem mij niet kwalijk," zei Tom; „ik dacht, dat dat uw bedoeling was."

„Als ik haar niet zei dat ik haar beminde, waartoe zou het dan dienen dat ik verliefd was," hervatte Martin, „dan alleen om mij zelf onophoudelijk te kwellen en te pijnigen?"

„Ja, dat is waar," antwoordde Tom. „Nu, ik kan wel raden, wat zij zei, toen gij gesproken hadt." Met deze woorden wierp hij een blik op Martin's knappe gezicht.

„Daar zijt gij eenigszins mis, vriend," hervatte Martin, tamelijk stroef; „want zij heeft, zooals meer meisjes, haar eigen begrippen van plicht, trouw en dankbaarheid, die eigenlijk niet erg goed te doorgronden zijn. Maar in hoofdzaak hebt gij toch gelijk. Ik begreep, dat haar hart mij toebehoorde."

„Dat is precies wat ik dacht," zei Tom, „en het is heel natuurlijk." En uit louter genoegen nam hij een langen teug uit zijn glas.

„Hoewel ik mij van het begin af aan met de grootste omzichtigheid had gedragen," vervolgde Martin, „had ik het toch niet zoo goed aangelegd, of mijn grootvader, die altijd wantrouwend en jaloersch is, kreeg een vermoeden, dat ik haar beminde. Hij zei niets tegen haar, maar nam mij onder vier oogen rechtstreeks onderhanden, en beschuldigde mij (nu zult gij hooren hoever zijn zelfzucht gaat), dat ik van plan was hem te berooven van een meisje, dat hij had opgevoed om zijn eenige onbaatzuchtige en trouwe gezellin te zijn, als hij mij eenmaal naar zijn zin had uitgehuwelijkt. Daarop vatte ik onmiddellijk vlam, en zei hem, dat ik met zijn goedvinden mij zelf wel zou uithuwelijken, en niet als een slaaf verkocht wilde worden aan wie het meeste voor mij bood.

Pinch spalkte zijn oogen nog wijder open, en keek nog strakker in het vuur, dan hij tot nu toe had gedaan.

„Ik hoef u niet te zeggen," hervatte Martin, „dat hij hierdoor geprikkeld werd, en hij begon alles behalve complimenteus tegen mij te worden. Zoo haalde het eene woord het andere uit, zooals dat altijd gaat, en het slot van de geschiedenis was, dat ik van haar af moest zien, of dat hij anders zijn handen van mij af zou trekken. Nu moet gij bedenken, Pinch, dat ik niet alleen ontzettend veel van haar houd (want al is zij arm, zij is mooi en verstandig genoeg om den aanzienlijksten man tot eer te strekken), maar ook, dat de sterkste trek van mijn karakter bestaat in een onverzettelijke...."

„Koppigheid," fluisterde Tom, volkomen te goeder trouw. Maar zijn poging om den spreker voort te helpen, werd niet zoo goed opgenomen als hij verwacht had; want Martin hervatte dadelijk en een beetje geprikkeld:

„Wel, Pinch, wat zijt gij toch een wonderlijk mensch!"

„Neem het mij niet kwalijk," zei Tom. „Ik dacht dat gij naar een woord zocht."

„Ik zocht niet naar dat woord," ant-

woordde Martin. „Ik heb u immers al gezegd, dat ik van koppigheid ben vrij gebleven! Ik had willen zeggen, als gij mij maar den tijd hadt gegund, dat vastberadenheid mijn voornaamste karaktertrek is."

„O ja," zei Tom, terwijl hij bedenkelijk knikte; „nu begrijp ik het."

„En dit was de reden," hervatte Martin, „dat ik niet voor hem wilde buigen, hem zelfs niet het duizendste deel van een duim wilde toegeven."

„Neen, neen," zei Tom.

„Welnu," hervatte Martin, terwijl hij zich achterover in zijn stoel liet zakken, met een lossen zwaai van allebei zijn handen, alsof de zaak nu volkomen was afgedaan, en er niets meer te zeggen viel, „dat is de heele historie, en zoo zit ik nu hier."

Pinch staarde eenige minuten in het vuur met hetzelfde verbijsterde gezicht, dat hij gezet zou hebben, als hem een heel moeilijk raadseltje was opgegeven, dat hij geen kans zag om op te lossen. Eindelijk zei hij:

„Pecksniff kendet gij zeker al van vroeger?"

„Alleen van naam. Ik had hem nooit gezien; want mijn grootvader hield niet alleen zich zelf, maar ook mij van al zijn familieleden verwijderd. Maar wij verlieten elkaar in een stad, niet ver van hier; daar vandaan ging ik naar Salisbury, en daar las ik de advertentie van Pecksniff, waar ik op schreef, omdat ik nogal aanleg voor dat vak meen te hebben. Toen ik hoorde, dat de advertentie van hem kwam, was ik er nog meer op gesteld om bij hem te komen, omdat hij ...."

„Zoo'n best mensch is," viel Tom hem in de rede, terwijl hij in zijn handen wreef; „ja, dat is hij ook. Gij hebt wel gelijk gehad."

„Niet zoozeer om die reden, als ik de waarheid moet zeggen," antwoordde Martin, „als wel, omdat mijn grootvader een ingekankerden afkeer van hem heeft, en omdat ik, toen de oude man mij zoo willekeurig had behandeld, er natuurlijk op uit was hem zooveel mogelijk te dwarsboomen. Maar, zooals ik al gezegd heb, hier zit ik nu. Mijn verloving met de jongedame, waarover ik u verteld heb, zal waarschijnlijk tamelijk lang duren; want zoowel mijn vooruitzichten als de hare zijn niet erg gunstig, en ik denk natuurlijk niet aan trouwen, voordat ik dit behoorlijk doen kan. Het zou niets voor mij zijn, mij in armoede te dompelen, of, zooals men zegt, van de liefde te gaan leven op een zolderkamertje."

„Om nog niet eens van haar te spreken," merkte Tom schroomvallig op.

„Precies," antwoordde Martin, terwijl hij opstond, om, tegen den schoorsteenmantel leunend, zijn rug te warmen. „Om nog niet eens van haar te spreken. Maar toch is het voor haar natuurlijk niet zoo hard, dat zij zich in de noodzakelijkheid van het geval moet schikken; ten eerste, omdat zij heel veel van mij houdt; en ten tweede omdat ik veel voor haar heb opgeofferd, en een veel betere keuze had kunnen doen, zooals gij zeker wel begrijpt."

Het duurde heel lang voordat Tom „zeker" zei, zoolang, dat hij in den tusschentijd wel een dutje had kunnen doen; maar hij zei het tenslotte toch.

„Nu is er nog een grappige bijkomstigheid in die liefdeshistorie," hervatte Martin, „en daarmee zal ik er dan over zijn uitgepraat. Gij weet nog wel wat gij mij gisterenavond verteld hebt, toen wij hierheen reden, van dat lieve meisje, dat gij in de kerk hadt gezien?"

„Ja zeker," antwoordde Tom, terwijl hij van het bankje opstond, en op den stoel ging zitten, dien de ander leeg had gelaten, om hem in het gezicht te kunnen kijken. „Zeker weet ik dat nog."

„Dat was zij."

„Ik dacht wel, dat gij dat zeggen zoudt," zei Tom, bijna fluisterend, terwijl hij zijn vriend strak aankeek; „maar het is toch zeker niet waar?"

„Dat was zij," herhaalde de jongeman. „Na wat ik van Pecksniff heb gehoord, kan ik er niet aan twijfelen, of zij is met mijn grootvader hier geweest en weer vertrokken. — Drink niet te veel van dien zuren wijn, Tom! Hij schijnt u nu al slecht te bekomen, zie ik."

„Neen, hij is niet erg gezond, geloof ik," zei Tom, terwijl hij het leege glas, dat hij een poos in zijn handen had gehouden, neerzette. „Zoo, dat was zij dus?"

Martin knikte toestemmend, en zei daarop met een zekeren spijt, dat hij haar gezien zou hebben, als hij maar een paar dagen eerder was gekomen, terwijl zij nu misschien wel honderd mijlen weg was; daarop stapte hij eenige malen de kamer op en neer, en wierp zich eindelijk in een stoel, waar hij bleef zitten mokken en morren als een bedorven kind.

Het hart van Tom Pinch was bijzonder zacht, en hij kon de onverschilligste menschen geen verdriet zien lijden; hoeveel minder nog iemand, die zijn belangstelling had opgewekt en die hem (hetzij werkelijk of alleen maar in zijn verbeelding) met

vriendschappelijke genegenheid en toegeeflijkheid beschouwde. Wat ook zijn eigen gedachten en aandoeningen enkele oogenblikken tevoren mochten zijn geweest — en naar zijn gezicht te oordeelen waren zij vrij ernstig en diep — onderdrukte hij die oogenblikkelijk, om zijn jongen vriend den besten troost en raad te geven, die hem wilde invallen.

„Alles zal mettertijd wel terecht komen," zei Tom, „daar twijfel ik niet aan; en als gij nu eenigen tegenspoed hebt, zal het alleen dienen om u in gelukkiger dagen sterker aan elkaar gehecht te maken. Ik heb altijd gelezen, dat het zoo gaat; en ik voel in mijn hart, dat het ook natuurlijk en goed is. De wereld is vol moeilijkheden en verwarring," vervolgde hij met een glimlach, die, ondanks het weinig aantrekkelijke van zijn gezicht, veel genoeglijker was om aan te zien, dan de helderste blik van menige trotsche schoone, „en wij kunnen niet verwachten, dat zij voor ons alleen anders zal worden; wij moeten haar nemen zooals wij haar vinden, en probeeren, wat wij er met geduld en goeden moed van maken kunnen. Ik heb volstrekt geen macht om iets te doen, dat hoef ik u niet te zeggen; maar ik heb een bijzonder goeden wil, en als ik u ooit op de een of andere manier zou kunnen helpen, zou ik er werkelijk heel blij om zijn."

„Ik dank u," zei Martin, hem de hand drukkend. „Gij zijt een beste kerel, op mijn woord, en meent het goed. Gij begrijpt wel," vervolgde hij, na een poos, terwijl hij zijn stoel weer bij het vuur schoof, „dat ik niet aarzelen zou van uw diensten gebruik te maken, als zij mij iets helpen konden; maar lieve hemel!" — hier woelde hij met zijn vingers in zijn haren, en keek Tom aan, alsof hij het hem eenigszins kwalijk nam, dat hij niet iemand anders was — „gij zoudt evengoed een aschschop of een koekenpan kunnen zijn, Pinch! dat zou voor mij op hetzelfde neerkomen."

„Behalve wat den goeden wil betreft," zei Pinch heel zachtmoedig.

„Nu ja, natuurlijk; zoo bedoelde ik het ook. Als de wil iets doen kon, zou ik geen hulp noodig hebben. Maar ik zal u zeggen, wat gij doen kunt, als gij wilt — en dat wel nu, oogenblikkelijk."

„En wat is dat?" vroeg Tom.

„Mij iets voorlezen."

„O, graag," riep Tom vol ijver, terwijl hij de kaars opnam. „Neem mij niet kwalijk, dat ik u een oogenblik in het donker laat; dan zal ik dadelijk een boek gaan halen. Wat zoudt gij willen hooren? Shakespeare?"

„Jawel," antwoordde zijn vriend, terwijl hij zich geeuwend uitrekte. „Dat is wel goed. Ik ben moe van al de drukte van vandaag en van al het nieuwe om mij heen; en in zoo'n geval ken ik geen grooter genot op de wereld, dan zich in slaap te laten lezen. Het zal u toch niet hinderen als ik een dutje doe, als ik kan?"

„O neen, volstrekt niet," antwoordde Tom.

„Begin dan maar zoodra gij wilt. Gij hoeft niet op te houden, als gij ziet dat ik slaperig word (of gij moest moe worden); ik vind het een heel genoeglijke gewaarwording, door het hooren lezen weer langzamerhand wakker te worden gemaakt. Hebt gij dat wel eens geprobeerd?"

„Neen," antwoordde Tom.

„Nu, dan kunt gij het ook eens doen, als wij er allebei voor in de stemming zijn. Ga nu maar een boek halen. Ik kan wel even in het donker blijven."

Pinch spoedde zich weg, en kwam kort daarop terug met een van de kostbare boeken van de plank naast zijn bed. Martin had het zich intusschen zoo gemakkelijk gemaakt, als de omstandigheden toelieten, door van drie stoelen en Mercy's bankje, vlak voor het vuur, een soort sofa te bouwen, en daarop zoolang als hij was te gaan liggen.

„Maar gij moet niet te hard lezen," zei Martin.

„Neen, neen," antwoordde Tom.

„Gij hebt het toch niet koud?"

„Volstrekt niet."

„Nu, dan ben ik gereed."

Pinch zocht nu een poos in het boek, waarvan hij de bladen met zooveel voorzichtigheid omsloeg, alsof het levende wezens en lievelingen van hem waren geweest, deed een keuze naar zijn eigen smaak, en begon te lezen. Voordat hij vijftig regels ver was, lag zijn vriend te snurken.

„Die arme jongen!" zei Tom, terwijl hij zijn hals uitrekte, om over de leuningen van de stoelen naar hem te kijken, „om zoo vroeg al zooveel verdriet te hebben! Hoe edelmoedig, dat hij zooveel vertrouwen in mij stelt, en zijn hart zoo heelemaal voor mij opent! En dat was zij dus!"

Eensklaps herinnerde hij zich de afspraak, begon weer waar hij gebleven was en ging voort met lezen, steeds vergetend om de kaars te snuiten, tot de pit op een paddenstoel leek. Langzamerhand begon hij zich zoo in zijn lectuur te verdiepen, dat hij vergat het vuur aan te houden; en hij

dacht niet aan zijn verzuim, voordat Martin, na verloop van ongeveer een uur, wakker werd, en huiverend uitriep:

„Het is werkelijk bijna heelemaal uit! Geen wonder, dat ik van bevriezen droomde. Laat toch wat steenkolen brengen. Wel, Pinch, wat zijt ge toch een wonderlijk mensch!"

HOOFDSTUK VII.

Waarin de heer Chevy Slyme de onafhankelijkheid van zijn karakter aan den dag legt en „De Blauwe Draak" een van zijn leden verliest.

Den volgenden morgen begon Martin aan de dorpsschool te werken, met zooveel handigheid en spoed, dat Pinch daarin een nieuwe reden vond om de talenten van dien jongeman te huldigen en zijn oneindige meerderheid te erkennen. De nieuwe leerling nam Tom's complimenten heel welwillend aan, en daar hij nu, op zijn speciale manier, hem werkelijk genegen begon te worden, voorspelde hij, dat zij altijd de beste vrienden zouden blijven, en dat geen van beiden (maar vooral Tom) ooit reden zou hebben tot eenig berouw over den dag, waarop zij met elkaar in kennis waren gekomen. Pinch was heel blij, toen hij dit hoorde, en voelde zich door deze verzekering van vriendschap en hulpvaardigheid zoo gestreeld, dat hij werkelijk niet wist, hoe hij zijn genoegen daarover sterk genoeg zou uitdrukken. Inderdaad zou men van deze vriendschap, zoover die dan ging, kunnen zeggen, dat zij betere gronden van duurzaamheid bevatte, dan menige veelbelovende en duur bezworen broederschap; want zoolang de eene partij lust behield om voor beschermer en de andere om voor beschermeling te spelen (wat juist in den aard van hun respectieve karakters lag) was het heel onwaarschijnlijk, dat de tweelingduivels, Afgunst en Trots, hen ooit tegen elkaar in het harnas zouden jagen. Zoo wordt in heel veel gevallen van vriendschap, of van wat daarvoor doorgaat, de oude spreuk „soort zoekt soort" omgekeerd, en voegt het ongelijke zich beter bij elkaar dan het gelijke.

Op den middag na het vertrek van de familie hadden beiden het heel druk: Martin met de dorpsschool, en Tom met het opmaken van eenige rekeningen van ontvangen huurgelden, waarvan hij Pecksniff's provisie af moest trekken, waarbij hij niet weinig werd belemmerd door de gewoonte van zijn nieuwen vriend, om onder het teekenen te fluiten. Terwijl zij zoo bezig waren, keken beiden tamelijk vreemd op, bij de onverwachte verschijning van een menschelijk hoofd, dat, hoewel het er erg ruig en tamelijk verdacht uitzag, hun toch door de deur heel vriendelijk toelachte, op een manier, die men tegelijkertijd schalksch, verzoenend en goedkeurend had kunnen noemen.

„Ik ben zelf wel niet bepaald een werkezel, jongelui," zei dit hoofd, „maar ik weet toch de vlijt bij anderen te waardeeren. Ik mag grijs en leelijk worden, als de vlijt niet, na het genie, een van de meest bewonderenswaardige eigenschappen van den menschelijken geest is. Bij mijn ziel, ik ben mijn vriend Pecksniff dankbaar, dat hij mij gelegenheid heeft gegeven zoo'n verrukkelijk schouwspel te genieten, als gij met u beiden te zien geeft. Gij doet mij denken aan Whittington, die later driemaal Lord Mayor van Londen was. Ik geef u mijn woord van eer, waaraan nog nooit iemand getwijfeld heeft, dat gij mij dat beroemde personage levendig te binnen brengt. Gij zijt een paar Whittington's, jongelui, zonder katten, en dat is voor mij een aangename uitzondering, want ik houd niet van katten. Ik heet Tigg; hoe staat het er mee?"

Martin keek Pinch aan, alsof hij van dezen eenige opheldering verwachtte; en Tom, die den heer Tigg nog nooit in zijn leven gezien had, wist niet anders te doen dan dezen heer aan te kijken.

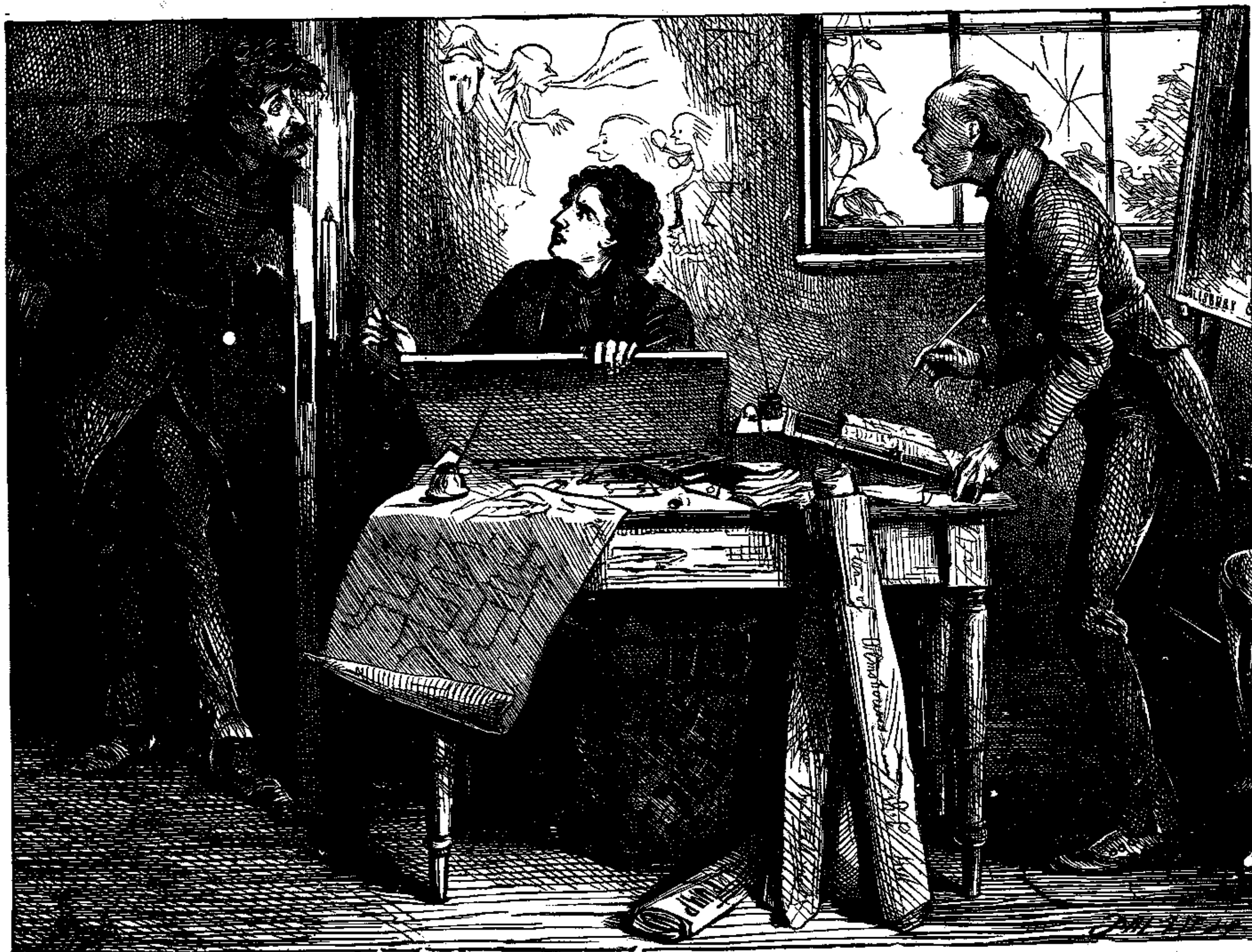
„Chevy Slyme?" zei Tigg op een vragenden toon, terwijl hij, als een blijk van vriendschap, zijn linkerhand kuste. „Gij zult mij wel begrijpen, als ik zeg, dat ik de geaccrediteerde agent van Chevy Slyme ben, ambassadeur van het hof van Chif. Ha, ha, ha!"

Toen Martin een naam hoorde noemen, die hem bekend was, stond hij op en vroeg: „Wat wil hij hier?"

„Als gij mijnheer Pinch zijt, ..." begon Tigg.

„Neen, ik niet," viel Martin hierop in. „Dat is mijnheer Pinch."

„Als dat mijnheer Pinch is," zei Tigg, zijn hand kussend, terwijl hij de kamer binnenkwam, waarin tot nu toe alleen zijn hoofd verschenen was, „dan zal hij mij wel permitteeren te zeggen, hoeveel respect ik voor hem voel, daar mijn vriend Pecksniff hem zoo bijzonder heeft gerecommandeerd. Als dat mijnheer Pinch is, zal hij wel permitteeren, hem te vragen hoe hij het maakt. Ik hoop maar, dat hij geen hinder heeft

„GIJ ZIJT EEN PAAR WHITTINGTON'S, JONGELUI, ZONDER KATTEN;...... IK HEET TIGG; HOE STAAT HET ER MEE?" (BLZ. 60).

van den oostenwind."

„Dank u," zei Tom. „Ik maak het uitstekend."

„Dat is gelukkig," hervatte Tigg, en vervolgde toen, terwijl hij achter zijn hand vlak bij Tom's oor sprak: „Ik kom om den brief."

„Om den brief?" herhaalde Tom hardop. „Wat voor brief?"

„Den brief," fluisterde Tigg met dezelfde voorzichtigheid, „dien mijn vriend Pecksniff aan u zou geven voor mijnheer Chevy Slyme."

„Hij heeft mij geen brief gegeven," zei Tom.

„Sst," hervatte de ander. „Dat is hetzelfde, hoewel het niet zoo delicaat van mijn vriend Pecksniff is, als ik van hem verwacht had — het geld?"

„Het geld?" herhaalde Pinch, verschrikt en verbijsterd.

„Precies," zei Tigg, waarop hij Tom een paar keer op zijn borst tikte, en daarbij met zijn hoofd knikte, als wilde hij zeggen, dat hij wel zag, dat zij elkaar begrepen, dat het niet noodig was in het bijzijn van een derde duidelijker te spreken, en dat het hem bijzonder zou verplichten, als Tom hem het geld maar stilletjes in zijn hand wilde stoppen.

Pinch was echter zoo verbaasd over deze voor hem onverklaarbare pantomime, dat hij onmiddellijk hardop verklaarde, dat er een vergissing moest plaats hebben, en dat hij volstrekt geen boodschap, van welken aard ook, voor Tigg of diens vriend had ontvangen. Tigg beantwoordde deze verklaring met het ernstige verzoek, of Pinch hetzelfde nog eens wilde zeggen; en toen Tom met nog sterker en stelliger uitdrukkingen zijn verklaring herhaalde, somde zijn toehoorder voor zich zelf de bijzondere punten daarvan op, door bij elk onderdeel heel ernstig te knikken. Toen Pinch voor de tweede maal aan het einde was gekomen, zette Tigg zich op een stoel neer en sprak de jongelieden aldus aan:

„Dan zal ik u eens zeggen hoe de zaken staan, jongelui. Hier, in dit akelige nest van een dorp, hier zeg ik, bevindt zich op dit oogenblik een man van talent en genie, in een situatie zoo verschrikkelijk als er misschien in onze geciviliseerde negentiende eeuw nergens bestaat, en dat wel door de onvergeeflijke nonchalance van mijn vriend Pecksniff; het spijt mij dat ik zoo'n harde expressie moet gebruiken, maar het is niet anders. Op dit oogenblik bevindt zich in „De Blauwe Draak" — een bierkroeg, denk eens even aan, een gemeene bierkroeg — een man, van wien ik met de woorden van den dichter zou kunnen zeggen, dat hij geen gelijke heeft behalve zich zelf, en die man wordt daar vastgehouden voor zijn rekening — voor zijn rekening, zeg ik nog eens. Ik vraag u, hebt gij ooit zooiets gehoord? Ik heb het Martelaarsboek gelezen, en ik weet van de Bastille en het Schrikbewind mee te praten; maar ik ben niet beducht voor eenige contradictie, als ik zeg, dat het geval van mijn vriend Chevy Slyme, die in eigen persoon in gijzeling wordt gehouden voor zijn rekening, een veel ellendiger geval is, dan iemand ooit heeft gehoord."

Martin en Pinch keken eerst elkaar aan, en richtten toen beiden hun oogen op Tigg, die hen met over elkaar geslagen armen en een half treurig, half vertoornd gezicht aanstaarde.

„Gij moet mij goed begrijpen, jongelui," hervatte Tigg, terwijl hij plechtig zijn rechterhand uitstrekte. „Als het niet om zijn rekening was geweest, had ik het nog kunnen verdragen, had ik nog eenig respect voor het menschdom kunnen behouden; maar dat een man, als mijn vriend Chevy Slyme, wordt vastgehouden om een rekening in een herberg — een ploertig gekrabbel op een lei, of misschien wel op een deur — dat doet mij vreezen, dat het niet lang meer duren zal, of al wat heilig is gaat naar de maan. Kortom, jongelui," aldus besloot Tigg met een hartstochtelijke beweging, „als een man als Chevy Slyme zoo wordt behandeld, dan weet ik niet meer wat ik gelooven moet, dan geloof ik niets meer, dan geloof ik zelfs niet meer, dat ik niets geloof. Ik laat mij hangen, als het niet waar is."

„Het spijt mij heel erg," zei Tom, na een poos van stilte, „maar Pecksniff heeft er mij niets van gezegd, en zonder opdracht van hem kan ik niets doen. Zou het niet 't beste zijn, mijnheer, zelf maar weer terug te gaan naar de plaats waar gij vandaan zijt gekomen, en dan uw vriend geld te sturen?"

„Hoe is dat mogelijk, als ik ook word vastgehouden?" antwoordde Tigg hierop, „en daar ik bovendien, door de afschuwelijke nonchalance van mijn vriend Pecksniff, niet eens geld heb om een plaats op de diligence te betalen?"

Het kwam bij Tom op, den vreemden heer er aan te herinneren, dat er een brievenpost in het land bestond (wat deze in zijn drift zeker vergeten had), en dat hij daarvan gebruik kon maken om aan een vriend of kennis te schrijven. Maar zijn

goedhartigheid bracht hem tegelijk eenige redenen te binnen om dit liever te verzwijgen. Hij bedacht zich dus een poosje, en vroeg toen:

„En wordt gij ook vastgehouden, zegt gij?"

„Kom maar eens hier," zei Tigg, terwijl hij opstond. „Gij hebt er immers niet op tegen, dat ik dit raam even openschuif?"

„O neen," antwoordde Tom.

„Welnu," hervatte Tigg, toen hij het raam had geopend; „ziet gij dien kerel daar, met zijn roode das en zonder vest?"

„Jawel," antwoordde Tom. „Dat is Mark Tapley."

„Zoo, is dat Mark Tapley?" hervatte Tigg. „Nu, dan heeft Mark Tapley niet alleen de groote beleefdheid gehad zoover met mij mee te gaan, maar ook om op mij te wachten, om mij weer naar huis te brengen, en ik verklaar u, mijnheer," hier streek hij zijn knevel op, „dat die Mark Tapley zooveel dank voor zijn beleefdheid zal ontvangen, dat hij mocht wenschen dat zijn moeder hem met de pap had doodgevoerd."

Pinch ontstelde niet zoo erg over dit verschrikkelijke dreigement, of hij hield nog adem genoeg over om Mark toe te roepen, dat hij binnen en boven moest komen, en deze haastte zich daarop zoo, dat hij al in de kamer stond, toen Tom en Tigg nauwelijks hun hoofden weer binnen en het raam gesloten hadden.

„Kom eens hier, Mark," zei Pinch. „Lieve Hemel, wat is dat tusschen juffrouw Lupin en dezen heer?"

„Wat voor heer?" zei Mark. „Ik zie hier geen heer, behalve u en den nieuwen heer," hier maakte hij een soort buiging voor Martin, „en tusschen een van die twee en juffrouw Lupin weet ik niet dat er iets is."

„Kom, gekheid, Mark," zei Tom. „Gij ziet daar dien heer wel? mijnheer...."

„Tigg," viel de eigenaar van dien naam hem in de rede. „Een oogenblikje! Ik zal hem zoo dadelijk wel mores leeren."

„O, bedoelt gij hem?" antwoordde Mark, met smadelijke onverschilligheid. „Ja, hem zie ik wel, en ik zou hem nog beter kunnen zien, als hij zich schoor en zijn haar liet knippen."

Tigg schudde zijn hoofd met een bloeddorstigen blik, en gaf met zijn vuist een slag op zijn borst.

„Ja, klop daar maar," zei Mark; „het zal heusch niet klinken. Daar zit niets anders dan een versleten borstrok."

„Neen maar, Mark!" viel Pinch hierop in, om de vijandelijkheden, die hij aan zag komen, te verhinderen, „geef toch antwoord op wat ik vraag. Ge zijt toch niet uit uw humeur, wil ik hopen?"

„Uit mijn humeur?" herhaalde Mark met een grijnslach; „wel, waarachtig niet, mijnheer! Maar het is toch wel een beetje een kunst om in zijn humeur te blijven, als men zulke kerels als brullende leeuwen ziet rondloopen; als er tenminste een soort leeuwen bestaat, die niets anders van dat soort beesten heeft dan het brullen en de manen. Wat er tusschen hem en juffrouw Lupin is, mijnheer? Een rekening, anders niets. En ik geloof, dat juffrouw Lupin hem en zijn waarden vriend nog veel te goedkoop laat wegkomen, als zij hun alles niet dubbel laat betalen, omdat zij een schande voor het huis zijn geweest. Zoo denk ik er over. Ik zou zoo'n boschduivel niet in mijn huis willen hebben, mijnheer, al betaalde hij driedubbel. Hij ziet er uit om het bier in de vaten zuur te doen worden; en dat zou het ook zeker, als het hem maar zien kon."

„Maar gij beantwoordt mijn vraag niet, Mark!" merkte Pinch op.

„Ik weet niet wat er op te antwoorden zou zijn, mijnheer," zei Mark. „Hij en zijn waarde vriend blijven in „De Maan en de Sterren", tot zij daar een stevige rekening hebben gemaakt, en daarna komen ze bij ons, en maken ook een rekening. Dat rekening maken is niets bijzonders, mijnheer Pinch, dat zijn wij van zulke klanten wel gewoon. Maar dan de manieren van dat heerschap. Niets is goed genoeg voor hem; alle vrouwen en meisjes zijn gek op hem, denkt hij, en alle mannen moeten voor hem vliegen als hij commandeert. En alsof dat niet genoeg was, zegt hij vanmorgen op zijn gewone aardige manier: „Vriend, vanavond vertrekken wij." „Zoo, mijnheer," zeg ik; „dan zult gij de rekening zeker wel willen hebben?" — „Och neen, vriend!" zegt hij; „dat hoeft niet. Ik zal Pecksniff order geven om dat af te doen." Ik moest nu voor „De Draak" spreken, en zei: „Dank u wel, voor de eer, die ge ons aandoet, mijnheer, maar daar wij niet veel goeds van u gehoord hebben, en gij geen bagage bij u hebt, en mijnheer Pecksniff niet thuis is (wat gij misschien niet weten zult), zouden wij liever wat meer zekerheid hebben," en daar is het bij gebleven. En ik vraag iedereen, die oogen heeft," zei Tapley tot slot, terwijl hij dengene, dien hij bedoelde met zijn vinger aanwees, „of die kerel er ongunstig uitziet of niet."

„Mag ik u eens vragen," zei Martin, zonder Tigg tijd te laten om deze openhartige toespraak met de een of ander krachtige re-

pliek te beantwoorden, „hoeveel zijn schuld bedraagt?"

„Aan geld is hij zooveel niet schuldig, mijnheer," antwoordde Mark; „zoowat drie pond ongeveer. Maar dat is het niet; het is...."

„Ja, ja, dat hebt gij ons al gezegd," viel Martin hem in de rede. „Pinch, hoor eens even."

„Wat is er?" vroeg Tom, terwijl hij met zijn vriend naar een hoek van de kamer ging.

„Wel, eenvoudig — ik schaam mij bijna, het te moeten zeggen — dat die mijnheer Slyme een verre neef van mij is, van wien ik nooit iets aangenaams heb gehoord, en dat ik hem eigenlijk niet graag hier wil hebben, en denk, dat drie of vier pond, om van hem af te komen, vrij goedkoop zou zijn. Gij zult zeker geen geld genoeg hebben om de rekening te betalen, is 't niet?"

Pinch schudde zijn hoofd met zooveel heftigheid, dat er geen twijfel aan zijn oprechtheid kon bestaan.

„Dat treft ongelukkig, want ik ben ook niet al te best bij kas; en als gij het gehad hadt, zou ik het van u geleend hebben. Maar als wij die kasteleines zeiden, dat wij voor de betaling zullen zorgen, zou dat niet goed zijn?"

„O ja, zeker," zei Tom. „Zij kent mij wel. Dat is goed."

„Dan moesten wij maar dadelijk naar haar toe gaan, en haar dat zeggen; want hoe eerder wij van hun gezelschap bevrijd zijn, hoe beter. Daar gij tot nu toe het woord tegen dien heer hebt gevoerd, zult gij hem ook wel willen zeggen, wat wij doen zullen, niet waar?"

Pinch deed onmiddellijk wat er van hem verlangd werd, door het bericht aan Tigg mee te deelen, die hem in antwoord daarop vurig de hand drukte, en hem verzekerde, dat zijn geloof in alles nu weer hersteld was. Het was niet zoozeer, zei hij, de verlossing uit een oogenblikkelijke verlegenheid, die hij op prijs stelde, als wel het bewijs, dat daarin gelegen was, dat echte grootheid van ziel steeds een weerklank vond in een andere echte grootheid van ziel. Hij werd daardoor overtuigd, zei hij, dat zij, evenals hij, het genie bewonderden, zelfs wanneer het verduisterd werd door de kleine zwakheden, waaraan zijn vriend Slyme nu en dan onderhevig was; en uit naam van dien vriend dankte hij hen even hartelijk en vurig, alsof de zaak hem in eigen persoon betrof. Na deze verklaring begaf hij zich, met Pinch vooruit, op weg naar „De Draak", terwijl Mark en de nieuwe leerling hen op de hielen volgden.

De knappe kasteleines had bijna niet eens het woord van Pinch noodig om haar gasten te ontslaan, daar zij eigenlijk blij was van hen af te komen, op welke manier het ook zijn mocht. Hun korte gevangenschap hadden zij ook hoofdzakelijk aan Mark te wijten, die een aangeboren vijandschap koesterde tegen kale jakhalzen, die den grooten heer wilden spelen, en die tegen Tigg en zijn vriend, die dat slag van lieden zoo volkomen vertegenwoordigden, een bijzonderen haat had opgevat. Toen de zaak op die manier zonder eenige moeilijkheid geregeld was, zouden Pinch en Martin zich dadelijk weer verwijderd hebben, als Tigg hun niet dringend had verzocht, dat zij hem de eer zouden vergunnen zijn vriend Slyme aan hen voor te stellen, en dit verzoek zoo dikwijls had herhaald, dat zij zich, half om hem ter wille te zijn en half uit nieuwsgierigheid, door hem naar het vertrek lieten brengen, waar de geniale man zich op dat oogenblik bevond.

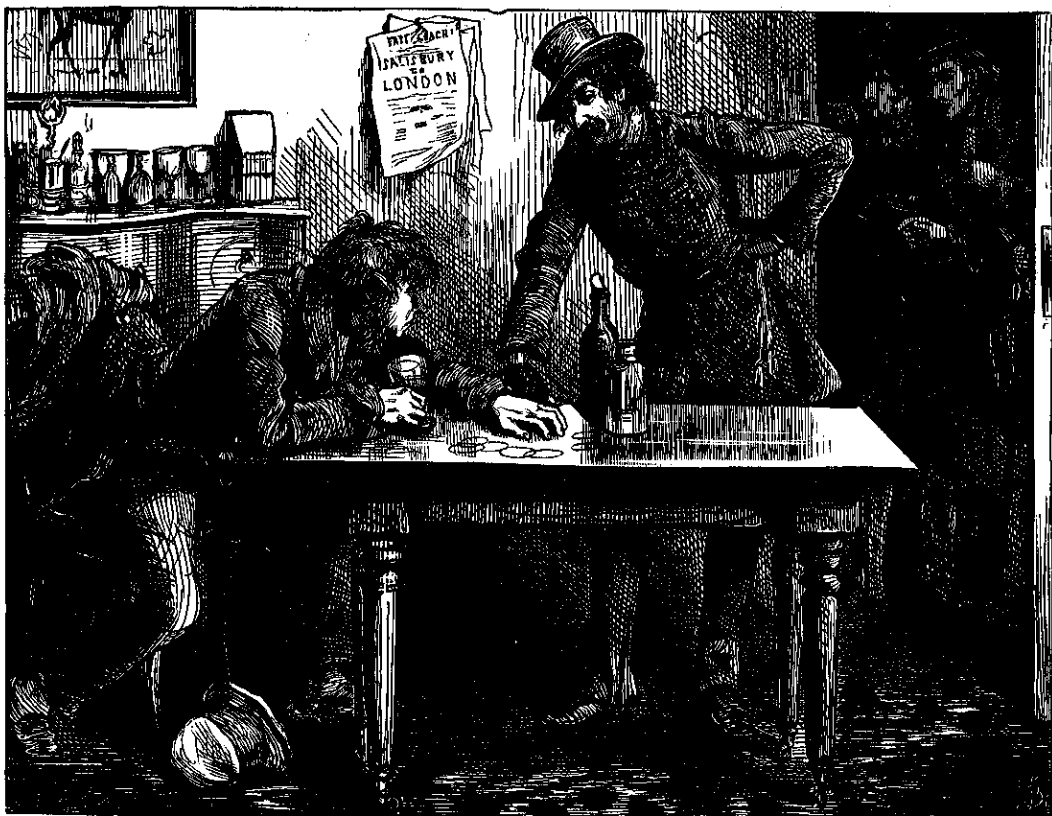
Deze zat bij het overschot van een flesch brandewijn, dat hij van den vorigen dag had bewaard, en hield zich onder diep gepeins bezig met een wetenschappelijk vermaak, om namelijk met den natten voet van zijn glas een ketting van kringen op de tafel te maken. Hoe armoedig en haveloos hij er nu ook uitzag, was Slyme toch eenmaal op zijn manier een echte fat geweest, die er openlijk voor uitkwam, dat hij overal als een man van fijnen smaak en wereldkennis bewonderd wilde worden. Het kapitaal, om als amateur in dit vak mee te doen, is gemakkelijk bijeen te brengen; want een verachtelijk neusophalen of smadelijk glimlachen is meestal genoeg om zijn oneindige meerderheid boven gewone menschen aan den dag te leggen. Maar op een onzalig oogenblik was deze spruit van den stam der Chuzzlewit's, die heel lui was, niets degelijks had geleerd, en het weinige, dat hij ooit bezeten had, er spoedig had doorgebracht, op de gedachte gekomen om van zijn talenten, als letterkundige en man van smaak, een kostwinning te maken; en daar hij nu te laat ondervond, dat hij daartoe iets meer dan zijn gewone trucjes noodig had, was hij spoedig tot zijn tegenwoordige laagte gezonken, waarin hij niets had overgehouden dan zijn praalzucht en zijn gal, en zonder zijn vriend Tigg geen eigen bestaan scheen te hebben. En nu was de verloopen dronkelap zoo'n armzalig wezen — zoo'n walgelijk mengsel van laagheid, verwaandheid, slordigheid en praalzucht — dat zelfs zijn vriend en aanhanger,

die daar naast hem stond, bij hem vergeleken, een man scheen te zijn.

„Chif," zei Tigg, hem op zijn schouder kloppend, „daar mijn vriend Pecksniff niet thuis was, heb ik onze kleine aangelegenheid met mijnheer Pinch en zijn vriend afgedaan. Hier zijn zij, Chif. Mijnheer Pinch en zijn vriend."

„Dat zijn aangename omstandigheden om met vreemden kennis te maken," zei Chevy Slyme, terwijl hij zijn rood beloopen oogen op Pinch richtte. „Ik ben de ongelukkigste oogen rolden, dat er op de wereld geen ongelukkiger schepsel is dan ik. De heele maatschappij spant tegen mij samen. Ik ben een letterkundige van den eersten rang, vol geleerdheid, vol genie, vol nieuwe denkbeelden over allerlei dingen, en zie in welken toestand ik mij bevind! Ik moet twee vreemden bedanken, dat zij mijn rekening in een herberg betalen."

Tigg schonk het glas van zijn vriend nog eens vol, drukte hem de hand, en knikte zijn bezoekers eens toe, ten teeken, dat hij

TIGG BEANTWOORDDE DEZE TREFFENDE VERKLARING MET EEN GEMOMPEL VAN BEWONDERING.

mensch op de heele wereld!"

Tom verzocht hem zoo niet te spreken; en daar hij den vreemden heer in dezen toestand vond, wist hij, na een oogenblik verlegen gewacht te hebben, niets beters te doen, dan met Martin weer weg te gaan; maar Tiggs smeekte hen door wenken en gebaren zoo nadrukkelijk om te blijven, dat zij half achter de deur bleven staan.

„Ik zweer," zei Slyme, terwijl hij met zijn vuist in den blinde een slag op de tafel gaf, en er eenige dronkemanstranen uit zijn aanstonds wel in een beter humeur zou komen.

„Twee vreemden," hervatte Slyme, terwijl hij zijn glas met een knorrig gezicht opnam. „Alleraardigst! En intusschen maken massa's bedriegers zich een grooten naam, kerels, die niet in mijn schaduw kunnen staan; Tigg, ik neem u tot getuige, dat de wereld mij als een hond behandelt."

Met een geluid, dat veel weg had van het gejank van het dier, waarbij hij zich zelf vergeleek, zette hij zijn glas weer aan

zijn mond. Hij scheen daarin eenige bemoediging te vinden; want toen hij het weer neerzette, hief hij een hoonend gelach aan, en daarop voerde Tigg opnieuw een pantomime uit, waarmee hij de bezoekers wilde beduiden, dat zij nu dadelijk zijn vriend in al zijn glans zouden zien.

„Ha, ha, ha!" lachte Slyme. „Ik moet twee vreemden danken, dat zij mijn rekening in een herberg betalen, en toch heb ik een rijken oom, is 't niet, Tigg, rijker dan de ooms van vijftig zulke vreemden. Ik ben van goede afkomst, is het waar of niet? Ik ben een man van buitengewone talenten. Is het waar of niet?"

„Gij zijt onder de menschen een Amerikaansche aloë," antwoordde Tigg, „die maar eens in de honderd jaar bloeit."

„Ha, ha!" lachte Slyme opnieuw. „Ik moet twee vreemden danken, omdat zij mijn rekening in een herberg betalen, ik! Twee leerlingen van een architect, van een huizenbouwer, een fatsoenlijken metselaar, metselaarsknechts. Ik zou wel eens willen weten hoe zij heeten. Hoe durven zij van een man, als ik ben, dank te verwachten?"

Tigg was opgetogen van bewondering over dezen edelen trek van zijn vriend, en verzuimde niet, dit door een pantomime aan Pinch te kennen te geven.

„Zij moeten weten, en iedereen moet het weten," riep Slyme uit, „dat ik niet een van die alledaagsche, laaggeestige, kleinzielige menschen ben, die zij gewoon zijn te ontmoeten. Ik ben onafhankelijk van geest. Ik heb een hart, dat voor edele aandoeningen klopt; een ziel, die zich boven al wat laag en stoffelijk is verheft."

Tigg beantwoordde deze treffende verklaring met een gemompel van bewondering; maar Slyme scheen hem dit kwalijk te nemen, en beet hem toe:

„Ga, en doe uw plicht! Leen geld voor de reiskosten, en wie het u geeft, laat hem weten, dat ik te trotsch, te fijnbesnaard, te verheven ben, om iemand dank te willen schuldig zijn. Hoort gij? Zeg hen, dat ik hen haat, en dat ik zoo mijn achting voor mij zelf moet bewaren, en dat niemand ooit meer achting voor zich zelf voelde dan ik."

Hij had kunnen zeggen dat hij twee soorten van menschen haatte: allen die hem een gunst bewezen, en allen die er beter aan toe waren dan hij zelf; daar hun positie in beide gevallen een beleediging was voor een man van zijn ontzaglijke verdiensten. Hij zei dit echter niet, want met de bovengemelde passende slotwoorden, liet de heer Slyme — die veel te hoogmoedig was om te werken, te bedelen, te leenen of te stelen, maar toch laag genoeg om voor zich te laten werken, bedelen, leenen of stelen, door ieder die zich daartoe wilde laten gebruiken — zijn hoofd op de tafel zinken, en bereidde zich voor om zijn halven roes uit te slapen.

Tigg ging naar de jongelieden, die nu al in de gang stonden, sloot zorgvuldig de deur, en riep toen uit: „Heeft er ooit zoo'n onafhankelijke geest bestaan, als die deze voortreffelijke man bezit? Was er ooit zoo'n Romein als onze vriend Chif? Was er ooit iemand met zulke zuiver klassieke ideeën, zoo edel eenvoudig van karakter alsof hij een toga droeg? Was er ooit een man met zoo'n vloed van welsprekendheid? Had hij niet, jongelui, ik vraag het je allebei — had hij niet in vroeger tijden op een drievoet kunnen zitten en zonder einde kunnen voortprofeteeren, als hij maar op kosten van den staat van jenevergrog was voorzien?"

Pinch was op het punt om op deze laatste stelling met zijn gewone zachtmoedigheid iets af te dingen; maar toen hij zag, dat zijn vriend al naar beneden was gegaan, keerde hij zich om, en wilde dezen volgen.

„Gij gaat toch niet weg, mijnheer Pinch?" zei Tigg.

„O ja, neem het mij niet kwalijk," antwoordde Tom. „Doe geen moeite om mij uit te laten."

„Ik zou u graag een oogenblikje alleen willen spreken, mijnheer Pinch," zei Tigg. „Als gij even met mij naar de kegelbaan wilt gaan, zult gij mij bijzonder verplichten."

„O, graag," antwoordde Tom, en begaf zich dus naar de bedoelde afgelegen plaats.

Nauwelijks waren zij daar aangekomen, of Tigg haalde uit zijn hoed een ding, dat het overschot scheen te zijn van iets, dat lang geleden een zakdoek was geweest, en veegde daarmee zijn oogen af.

„Gij hebt mij vandaag niet in een bijzonder gunstigen toestand gezien, mijnheer Pinch," zei hij.

„O, spreek daar toch niet van," zei Tom.

„Neen, maar het is de waarheid," hervatte Tigg. „Als gij mij gezien hadt, mijnheer Pinch, aan het hoofd van mijn regiment op de kust van Afrika, in carré geschaard, met de vrouwen, kinderen en regimentszilverkist in het midden, dan zoudt gij mij niet voor denzelfden man hebben gehouden; dan zoudt ge respect voor mij hebben gehad."

Tom had zijn eigen opvattingen over eer

en roem, en daardoor maakte dit tafereel niet zooveel indruk op hem, als Tigg wel gewenscht had.

„Maar dat doet er ook niet toe," hervatte deze heer. „Toen de schooljongen naar huis schreef en over de water-en-melk klaagde, zei hij: „Maar dat is een zwakheid!" en ik herhaal dit gezegde met toepassing op mij zelf, en vraag u excuus. Gij hebt nu mijn vriend Slyme gezien?"

„Ja," antwoordde Pinch.

„En welken indruk heeft hij op u gemaakt, mijnheer?"

Pinch moest schoorvoetend bekennen, dat de indruk niet erg gunstig of aangenaam was geweest.

„Het spijt mij, maar het verwondert mij niet," zei Tigg, terwijl hij den ander met beide handen bij de knoopen van zijn jas pakte, „want met mij is het net zoo. Maar, mijnheer Pinch, al ben ik ook een ruw, onnadenkend mensch, ik heb respect voor het genie, en ik toon mijn respect voor het genie, door mijn vriend Slyme trouw te blijven. Op u vooral, mijnheer Pinch, durf ik mij te beroepen ten gunste van het genie, als het de kunst niet verstaat om in de wereld zijn fortuin te maken. En daarom, mijnheer — niet voor mij zelf, die niets van u te eischen heb, maar voor mijn genialen ongelukkigen en onafhankelijken vriend — vraag ik u anderhalve kroon te leen. Openhartig en zonder mij te schamen vraag ik u anderhalve kroon te leen. Ik vraag u dat bijna als een recht, en als ik er bijvoeg, dat ik dit bedrag nog deze week met de post terug zal sturen, vrees ik bijna, dat gij die kleingeestige conditie kwalijk zult nemen."

Pinch haalde een ouderwetsch rood leeren beursje met een stalen knipje uit zijn zak, dat misschien eenmaal het eigendom van zijn grootmoeder was geweest. Het bevatte maar één halve souverein, alles wat Tom bezat of te wachten had tot het begin van het volgende kwartaal.

„Wacht eens!" zei Tigg, die scherp had opgelet. „Ik wilde juist zeggen, dat goud beter zou zijn, om het gemakkelijker terug te kunnen sturen. Dank u! Het adres: Aan den Heer Pinch, ten huize van den Heer Pecksniff, zal zeker wel voldoende zijn, niet waar?"

„O, jawel," antwoordde Tom; „maar achter mijnheer Pecksniff's naam moest gij liever Esquire zetten. Schrijf maar mijnheer Seth Pecksniff Esquire."

„Wacht, dan zal ik het opschrijven," hervatte Tigg, terwijl hij den naam met een eindje potlood op een papiertje krabbelde. „Wij hebben afgesproken deze week, niet waar?"

„O ja; maar Maandag is ook goed," zei Tom.

„Neen, woord blijft woord," hernam Tigg. „Als wij deze week hebben bepaald is Zaterdag de laatste dag. Hebben wij deze week bepaald?"

„Ik meen van ja, als gij dan zoo bijzonder precies wilt zijn," antwoordde Pinch.

Tigg schreef ook deze voorwaarde op, las het geheel, met een doodelijk ernstig gezicht nog eens over, en zette, om het contract nog bindender te maken, zijn initialen er onder. Daarop verzekerde hij Pinch, dat alles nu volkomen in orde was, drukte hem vurig de hand, en verdween.

Tom had een flauw vermoeden, dat Martin misschien met de geheime onderhandeling tusschen Tigg en hem den gek zou steken, en wilde daarom liefst een poosje wachten voordat hij zijn vriend weer onder de oogen kwam. Hij wandelde dus de kegelbaan een paar keer op en neer, en ging niet naar binnen, voordat hij de heeren Tigg en Slyme zag vertrekken; toen voegde hij zich bij Martin en Mark, die voor een raam stonden en de twee landloopers nakeken.

„Ik zei zoojuist, mijnheer," zei Mark, terwijl hij naar de vertrekkende gasten wees, „dat als iemand er van leven kon, zoo'n betrekking goed voor mij zou zijn. Zulke kerels te bedienen, zou nog beter zijn dan doodgraver te worden."

„En hier te blijven zou het beste zijn van alles, Mark," antwoordde Tom. „Luister naar mijn raad, en blijf waar gij het goed hebt."

„Het is nu al te laat, mijnheer," zei Mark. „Ik heb het haar gezegd, en morgenochtend stap ik op."

„En waar gaat gij naar toe?" vroeg Pinch.

„Naar Londen, mijnheer."

„Wat gaat gij daar doen?"

„Dat weet ik zelf nog niet. Dien dag, toen ik u vertelde wat ik van plan was, heb ik niets kunnen vinden, dat mij aanstond. Alle beroepen, die mij te binnen schoten, waren veel te vroolijk; ik kon nergens eer mee inleggen. Ik denk dat ik naar een dienst als huisknecht zal moeten uitkijken, mijnheer. In een heel stijve vrome familie zou ik misschien goed op mijn plaats zijn."

„Ik denk, dat men u in een stijve en vrome familie niet zal willen hebben, Mark."

„Het is mogelijk, mijnheer. Bij erg goddelooze menschen zou ik misschien eer kunnen inleggen; maar het is moeilijk om daarbij terecht te komen; want niemand kan erg goed zeggen, dat hij 't liefst bij

goddelooze menschen zou zijn. Zou dat wel gaan, mijnheer?"

„Niet best, geloof ik, Mark!" antwoordde Pinch.

„Bij hatelijke, ruzieachtige menschen," vervolgde Mark nadenkend, „of zelfs door en door gemeene menschen, zou ik ook wel kunnen toonen wat er in mij steekt; maar de man, die in 't bijzonder voor mij geschikt zou zijn geweest, was die oude heer, die hier ziek heeft gelegen, want die was inderdaad een lastige klant. Ik zal nu maar moeten wachten op wat er zich voordoet, en op 't ergste blijven hopen."

„Gij blijft dus vast bij uw besluit om weg te gaan?" vroeg Pinch.

„Mijn kist is al vooruit met den vrachtwagen, mijnheer," antwoordde Mark, „en morgenochtend ga ik zelf te voet, en rijd een eindje mee, als de diligence mij inhaalt. Dus wensch ik u goedendag, mijnheer Pinch — en u ook, mijnheer — en u beiden alle geluk en voorspoed."

De twee vrienden beantwoordden lachend dezen groet en gingen gearmd naar huis, terwijl Pinch zijn vriend onderweg zooveel over Mark's zonderling rustelooze karakter vertelde, als de lezer al weet.

Intusschen droeg Mark, die heel goed begreep dat zijn meesteres niet al te best in haar schik was, en zich niet aan de gevolgen van een tête-a-tête wilde wagen, zorg, haar den heelen middag en avond niet onder de oogen te komen, wat hem bijzonder gemakkelijk werd gemaakt door den grooten toevloed van gasten; want het gerucht van zijn vertrek had zich door het heele dorp verspreid, en al zijn vrienden en kennissen wilden nog eens met hem klinken en drinken. Maar eindelijk werd het huis toch gesloten, en daar het nu niet meer te vermijden was, zette Mark het onverschilligste gezicht, dat hij zetten kon, en ging de nu leege gelagkamer binnen.

„Als ik haar aankijk, ben ik weg," dacht Mark. „Ik voel, dat ik mij niet zal kunnen goedhouden."

„Zijt gij daar eindelijk?" zei juffrouw Lupin.

„Ja, daar ben ik," antwoordde Mark.

„En gij blijft er dus bij, dat gij wilt weggaan, Mark?" begon juffrouw Lupin weer.

„Ja, zooals ik gezegd heb," antwoordde Mark, zijn oogen stijf op den vloer gevestigd houdend.

„Ik dacht," hernam de kasteleines met een schroomvalligheid, die haar heel lief stond, „dat gij zooveel hield van — „De Draak".

„Dat doe ik ook," antwoordde Mark.

„Waarom gaat gij dan weg?" vroeg zijn meesteres weer, en dit was werkelijk geen onnatuurlijke vraag.

Daar Mark echter geen antwoord gaf, zelfs toen de vraag nog eens gedaan werd, stopte juffrouw Lupin hem zijn geld in zijn hand, en vroeg hem — niet onvriendelijk, zelfs het tegendeel — of hij nog iets nemen wilde.

Het spreekwoord zegt, dat er sommige dingen zijn, die vleesch en bloed niet verdragen kunnen, en zoo'n vraag, door zoo iemand op zoo'n manier gedaan, bleek (tenminste wat Mark's vleesch en bloed betrof) een van die dingen te zijn; ondanks zich zelf keek hij onmiddellijk op, en toen hij dit gedaan had, kon hij zijn oogen onmogelijk weer neerslaan; want van alle frissche, knappe, hupsche, mollige, aardige kasteleinessen, met heldere oogen en kuiltjes in de wangen, die de wereld ooit heeft gezien, stond het puikje daar levend voor hem.

„Ik zal u eens wat zeggen," zei Mark, terwijl hij alle terughouding afwierp, en de kasteleines om haar middel pakte, waarvan zij volstrekt niet ontstelde, omdat zij wist wat een fatsoenlijke jongeman hij was; „als ik nam, waarin ik het meeste zin heb, zou ik u nemen. Als ik alleen dacht om wat voor mij het beste zou zijn, en nemen wou wat van de twintig jonge kerels zeker negentien graag zouden willen hebben, zou ik u nemen. Ja, dat zou ik," riep hij met bijzonderen nadruk uit, terwijl hij (zoover vergat hij zijn vroegere voornemen) al vrij strak naar de roode lippen keek, die bij hun glimlach een rij hagelwitte tanden lieten zien; en niemand zou er zich over verwonderen, als ik dat deed."

Juffrouw Lupin zei, dat zij versteld stond; — dat het haar verbaasde hoe hij zooiets zeggen kon — en dat zij het nooit van hem gedacht had.

„Wel, ik heb het ook nooit van mij zelf gedacht vóór nu," zei Mark, terwijl hij met een blik van grappige verwondering zijn wenkbrauwen optrok. „Ik heb altijd gedacht, dat wij zoo maar afscheid van elkaar zouden nemen, zonder iets te zeggen; dat was ik nu nog van plan toen ik binnenkwam; maar gij hebt iets over u, dat iemand's mond openbreekt. Maar vooraf moet ik u waarschuwen," vervolgde hij op een ernstigen toon, om alle vergissing te voorkomen, „dat ik geen vrijerij in den zin heb."

Voor een oogenblik zweefde er een schaduw — hoewel volstrekt geen donkere — over het heldere voorhoofd van de kasteleines; maar zij maakte onmiddellijk weer

plaats voor een lach, die uit haar hart scheen te komen.

„Goed," zei zij, „maar als gij geen vrijerij in den zin hebt, zoudt ge beter doen, uw arm weg te nemen."

„Och waarom?" zei Mark. „Daar steekt geen kwaad in."

„Natuurlijk steekt daar geen kwaad in," hernam de kasteleines, „anders zou ik het niet toelaten."

„Wel," zei Mark, „laat het dan maar zoo blijven."

Dit verzoek was zoo redelijk, dat de kasteleines nog eens lachte, zijn arm niet verwijderde, en hem verzocht te zeggen wat hij te zeggen had, maar gauw. Maar hij was toch een brutale kerel, zei zij.

„Ha, ha! dat geloof ik ook haast," zei Mark, „hoewel ik het vroeger nooit gedacht heb; maar vanavond zie ik kans om alles te zeggen."

„Zeg dan, als het u belieft, wat ge te zeggen hebt," hernam de kasteleines, „en haast u wat; want ik wil graag naar bed gaan."

„Nu dan, lieve beste vrouw," zei Mark, „en ik durf tegen iedereen vol te houden dat er geen betere vrouw op de wereld bestaat — wat zou het gevolg wel zijn, als wij samen . . . ."

„Och, gekheid!" riep juffrouw Lupin lachend uit. „Praat daar nu maar niet meer van."

„Neen, het is geen gekheid," hervatte Mark, „en gij moet eens bedaard naar mij luisteren. Wat zou naar alle waarschijnlijkheid het gevolg zijn, als wij met elkaar trouwden? Als ik n u in dit vroolijke huis niet rustig en tevreden kan zijn, is het dan te verwachten, dat ik het d a n wel zou zijn? Natuurlijk niet. En verder! Dan zoudt gij, zelfs met uw goede humeur, altijd kniezerig en verdrietig zijn, altijd ongemakkelijk; altijd zoudt gij denken, dat gij naar mijn zin te oud werdt, en dat ik alleen daarom in „De Draak" bleef, omdat ik moest, en wel zou willen wegloopen, als ik maar mocht. Ik zeg niet, dat het zoo zijn zou," vervolgde Mark, „maar men kan het toch niet weten. Ik ben een beetje wispelturig van aard, dat weet ik wel. Ik houd veel van verandering. Ik denk altijd, dat er meer kunst en verdienste in zou steken, als ik vroolijk was, waar ik geen reden had om vroolijk te zijn. Het kan wel zijn, dat ik het verkeerd heb, maar ik ben niet anders daarvan te genezen dan door de ondervinding. Is het dan niet het beste, dat ik maar wegga, vooral nu uw vriendelijkheid en goedhartigheid mij er toe hebben gebracht, dit alles te zeggen, en wij als even goede vrienden kunnen scheiden, als wij altijd geweest zijn, sedert ik voor het eerst in „De Draak" kwam, waarvan ik zoolang ik leef alles goeds zal zeggen, en dien ik tot den dag van mijn dood alles goeds zal wenschen?"

De kasteleines bleef een poos in gedachten zitten; maar weldra stak zij Mark allebei haar handen toe, en drukte hartelijk de zijne.

„Gij zijt een beste, brave jongen," zei zij, terwijl zij hem aankeek met een glimlach, die voor haar doen tamelijk ernstig was. „En ik geloof werkelijk, dat gij vanavond een betere vriend voor mij zijt geweest, dan ik ooit in mijn leven gehad heb."

„O, dat is gekheid," zei Mark. „Maar sakkerloot," vervolgde hij, terwijl hij haar met een soort verrukking aankeek, „a l s gij dien weg misschien op wilt, hoeveel knappe mannen zijn er dan niet voor u te krijgen, die gij kunt plagen zooveel ge maar wilt."

Dit compliment deed haar nog eens lachen, en nadat zij hem hartelijk de hand had gedrukt, en gezegd had, dat hij om haar moest denken als hij ooit een vriendin noodig had, ging zij welgemoed de kamer uit en de trap op.

„Zij neuriet nog een deuntje onderweg," zei Mark luisterend, „opdat ik niet denken zou, dat zij het zich aantrekt. Nu wordt het toch eindelijk een kunst om vroolijk te blijven."

Na het treurig uitspreken van deze troostrede, ging hij in een alles behalve vroolijke stemming naar bed.

Den volgenden morgen was hij vroeg bij de hand, en nauwelijks was de zon opgegaan, of hij ging op weg. Maar dit hielp niet; het heele dorp was op de been, om Mark Tapley te zien vertrekken; jongens, honden, oude menschen, kinderen, arbeiders en leegloopers — iedereen riep op zijn manier Mark een vaarwel toe, en allen speet het, dat hij wegging. Hij scheen als het ware te voelen, dat zijn gewezen meesteres uit het raam van haar slaapkamer keek, maar hij kon er niet toe komen om op te kijken.

„Goedendag allemaal! goedendag!" riep Mark, met zijn hoed zwaaiend, dien hij op de punt van zijn stok had gezet, terwijl hij de straat uitging. „Daar zijn de wagenmakers ook — hallo! En de hond van den slager komt den tuin uit — stil, blijf daar! En kinderen genoeg om het dorp in stand te houden zoolang de wereld draait — goe-

dendag allemaal! En mijnheer Pinch, die naar zijn orgel gaat — goedendag, mijnheer! Nu steekt er toch wel een beetje verdienste in! Nu kom ik eindelijk eens goed voor den dag! Een ander zou nu licht verdrietig worden, maar ik blijf vroolijk; wel niet zoo vroolijk, als ik wel wenschen kon, maar toch ten naastenbij. Goedendag! Goedendag!"

HOOFDSTUK VIII.

Waarin de lezer den heer Pecksniff en zijn dochters naar Londen vergezelt, en verneemt wat hun onderweg overkwam.

Toen Pecksniff en de twee jongedames aan het eind van de laan in de diligence stapten, vonden zij deze leeg, wat een bijzonder aangename omstandigheid was, vooral daar het rijtuig buitenop vol zat, en de passagiers er erg koud uitzagen. Want — zooals Pecksniff terecht opmerkte, toen hij en zijn dochters hun voeten in het stroo begraven, zich tot aan hun kin toegestopt en allebei de raampjes opgehaald hadden — bij koud weer is het bewustzijn dat heel veel andere menschen niet zoo warm zijn als gij zelf, altijd iets heel genoeglijks. Dit was, zei hij iets heel natuurlijks, en tegelijk een uitstekende schikking. „Immers," vervolgde hij, „indien alle menschen warm en goed gevoed waren, zouden wij het genot missen, dat wij nu smaken door de standvastigheid te bewonderen van sommige klassen van menschen, die honger en kou moeten verduren. En indien het ons niet beter ging dan anderen, wat zou er dan worden van onze dankbaarheid, die," juist toen hij dit met tranen in zijn oogen zei, schudde hij zijn vuist tegen een bedelaar, die achterop wilde klimmen, „een van de edelste en heiligste aandoeningen is van het menschelijke hart."

Zijn kinderen luisterden met gepasten eerbied naar de zedenlessen, die de lippen van haar vader ontsnapten, en legden elk door een glimlach haar instemming aan den dag. Om de heilige vlam van dankbaarheid in zijn borst nog meer te voeden en aan te wakkeren, verzocht Pecksniff zijn oudste dochter hem de brandewijnflesch eens aan te geven, en nam toen daaruit eenige fiksche teugen.

„Wat zijn wij, menschen?" begon hij nu. „Diligences!"

„Lieve hemel, papa!" riep Charity uit.

„Diligences, zeg ik," hervatte haar papa met nog grooter nadruk. „Onze hartstochten zijn de paarden, en teugellooze dieren zijn ze."

„Maar papa!" riepen de beide dochters tegelijk, „wat een rare vergelijking!"

„Teugellooze dieren zijn ze," herhaalde Pecksniff, met genoeg drift om hem zelf van eenige teugelloosheid te doen verdenken, „en de Deugd is de rem. Wij beginnen onzen rit in de Wieg, en het einde is bij de Spade."

Deze fraaie gelijkenis had hem zooveel inspanning gekost, dat hij zich nog eens met een teug verkwikte, en toen hij dit gedaan had, duwde hij de kurk stijf op de flesch, met een gezicht alsof hij het onderwerp eveneens inkurkte, en ging een slaapje doen, dat drie stations duurde.

Het is een eigenschap van de meeste menschen, dat zij, als zij in een diligence in slaap vallen, in een kwaad humeur wakker worden; hun beenen zijn dan zich zelf in den weg, en hun likdorens schijnen veel lastiger dan anders. Als mensch was Pecksniff aan deze menschelijke zwakheden onderworpen, en toen hij wakker werd, voelde hij zich zoo daardoor geplaagd, dat hij een onbedwingbare neiging had, zijn kwelling op zijn dochters te wreken. Hij begon daartoe al te schoppen, en onverwachts zijn voeten op te lichten en neer te zetten, toen de diligence staan bleef, en na eenig oponthoud het portier geopend werd.

„Laten we elkaar goed verstaan," zei een schrale, scherpe stem in het donker. „Ik en mijn zoon gaan binnenin zitten, omdat er buitenop geen plaats meer is; maar wij betalen niet meer dan voor buitenop. Zoo is het toch, niet waar?"

„Jawel mijnheer," antwoordde de conducteur.

„Zit er al iemand daar binnen?" vroeg de stem.

„Drie passagiers," was het antwoord.

„Dan neem ik die drie passagiers tot getuigen van onze afspraak," hervatte de stem. „Kom, jongen, nu kunnen wij gerust instappen."

Dientengevolge namen er nog twee menschen plaats in het rijtuig, dat door een plechtig besluit van het parlement verlof had ontvangen om zes passagiers op te nemen, natuurlijk met dien verstande, dat zij niet te dik moesten zijn om door het portier te kunnen.

„Dat was een buitenkansje," fluisterde de oude man, toen men weer verder reed, „en bijdehand van u, om er zoo gauw op te letten. Hi, hi, hi! Wij hadden toch nooit buitenop kunnen zitten. Met mijn rheuma-

tiek zou het mijn dood zijn geweest."

Of de liefhebbende zoon nu begreep, dat hij zich zelf eenigszins bij den neus had gehad, door tot de verlenging van zijn vaders leven bij te dragen, of dat de kou zijn humeur had aangedaan, is twijfelachtig; maar hij gaf den ouden man tot antwoord een dusdanigen stomp, dat deze in een hoest schoot, die volle vijf minuten aanhield, en Pecksniff zoo hinderde, dat deze goede man zich eindelijk niet kon weerhouden te zeggen:

„Er is werkelijk geen plaats in deze diligence voor iemand met een verkoudheid."

„Ik heb het alleen maar wat op mijn borst, Pecksniff," zei de oude man, zoodra hij weer op adem was.

„De stem en manier van spreken, nu hij hardop sprak, zijn bedaardheid, het gezelschap van zijn zoon, en zijn bekendheid met Pecksniff, waren voldoende teekenen om den vreemde dadelijk te herkennen.

„Hm!" zei Pecksniff, met zijn gewone zachtmoedigheid, „ik dacht dat ik een vreemde voorhad, en nu merk ik, dat het een familielid is. Het zijn mijnheer Anthony Chuzzlewit en zijn zoon Jonas, kinderen, en die zullen mij mijn onbedachte gezegde niet kwalijk nemen. Ik ben er de man niet naar om iemand, met wien ik in familierelatie sta, te willen beleedigen. Ik mag een huichelaar zijn," vervolgde hij scherp, „maar ik ben geen buffel."

„Kom, kom," zei de oude man. „Wat steekt er in dat woord, Pecksniff? Huichelaar? Wij zijn allemaal huichelaars. Laatst waren wij het toch allemaal! Als wij het niet geweest waren, zouden wij daar niet bijeen zijn geweest. Het eenige verschil tusschen u en de overigen was — wilt gij het hooren Pecksniff?"

„Als het u belieft, mijnheer, als het u belieft!"

„Wel het onaangename van u," zei de oude man, „is, dat gij nooit een compagnon in uw goochelkunsten wilt hebben. Gij zoudt iedereen willen bedriegen, zelfs hen, die dezelfde kunst verstaan; en gij hebt een manier over u— hi, hi, hi! — alsof gij zelf aan uw eerlijkheid gelooft. Als ik ooit wedde, wat ik nooit doe, zou ik er een lieven duit om durven verwedden, dat gij, met een soort stilzwijgende afspraak, zelfs voor uw eigen dochters den schijn bewaart, alsof alles zuiver spel is. Ik, daarentegen, als ik een goed plannetje heb, zeg het mijn zoon Jonas, en dan spreken wij er zonder omwegen over. Gij neemt mij mijn openhartigheid niet kwalijk, Pecksniff?"

„Kwalijk, mijn waarde heer?" riep Pecksniff, alsof hem een heel vleiend compliment was gemaakt.

„Gaat gij naar Londen, mijnheer Pecksniff?" vroeg de zoon.

„Ja, mijnheer Jonas," was het antwoord; „en ik zal zeker den heelen weg het genoegen van uw gezelschap hebben?"

„O," was het antwoord, „dat moest gij liever aan vader vragen. Ik wil mij zelf niet blootgeven."

Natuurlijk moest Pecksniff dezen geestigen zet heel aardig vinden; en toen hij uitgelachen had, vertelde Jonas hem, dat hij en zijn vader inderdaad naar Londen, hun woonplaats, gingen, en dat zij, sedert den gedenkwaardigen dag van de groote familievergadering, in dat deel van het land waren gebleven, om het oog te houden op den verkoop van eenige goederen, waarbij zij belang hadden, daar het steeds hun gewoonte was om, als dit lukken wilde, twee vliegen in één klap te slaan. Nadat hij Pecksniff deze belangrijke berichten had meegedeeld, zei hij, dat hij, „als de ander er niets op tegen had, hem aan zijn vader zou overdoen, terwijl hij eens met de meisjes ging babbelen." En om dit beleefde plan onmiddellijk ten uitvoer te brengen, stond hij op, en ging in den hoek naast de schoone Mercy zitten.

Van zijn wieg af was de opvoeding van Jonas er op berekend geweest hem op nummer één te doen letten; de twee eerste woorden, die hij had leeren spellen, waren „geld" en „winst" geweest; en als men twee omstandigheden uitzondert, die zijn vader misschien in het begin niet duidelijk had voorzien, was zijn opvoeding bijzonder gelukkig geslaagd. De eerste van deze leemten was, dat hij, door zijn vader zorgvuldig onderwezen om alle andere menschen te bedriegen, er ongemerkt pleizier in had gekregen om dien achtenswaardigen leermeester zelf te bedriegen; de tweede, dat hij, uit langdurige gewoonte om alles als een quaestie van speculatie te beschouwen, er langzamerhand toe was gekomen ook zijn eigen vader te beschouwen als een kapitaal, dat hem geen rente kon opbrengen, voordat het in het graf als het ware was uitgezet, en dat hij ook met eenig ongeduld daarnaar begon te verlangen.

„Wel, nicht," zei Jonas, „want wij zijn neef en nicht, weet ge, al is het niet van erg dichtbij — gij gaat dus zoo eens naar Londen?"

Mercy antwoordde van ja, maar onder een hevig gegichel, terwijl zij tegelijk haar zuster in haar arm kneep.

„Er zijn een heeleboel knappe jongens in

Londen, nicht," zei Jonas weer.

„Zoo, is 't toch?" hernam Mercy. „Zij zullen ons toch geen kwaad doen, hoop ik?" En toen zij heel preutsch dit antwoord had gegeven, bracht haar eigen geestigheid haar zoo aan het lachen, dat zij zich met haar zusters omslagdoek den mond moest dichtstoppen.

„Wel, foei, Mercy!" zei deze, „ik schaam mij werkelijk over u. Hoe kunt gij toch zoo onbeheerscht zijn!" Maar dit gezegde bracht Mercy natuurlijk nog meer aan het lachen.

„Ja, ik heb laatst al gezien, dat zij een wildebras is," zei Jonas, Charity aansprekend. „Maar gij houdt uw fatsoen. Ik geloof, dat gij altijd even ernstig zijt, nicht."

„O, die stijve klaas!" fluisterde Mercy haar zuster toe. „Charity, ga toch naast hem zitten! Als hij nog één keer tegen mij spreekt, zal ik het besterven van 't lachen." En om deze ramp te voorkomen, sprong het dartele schepseltje dadelijk op, en duwde haar zuster op haar plaats.

„Wees maar niet bang om mij te dringen," zei Jonas; „door meisjes wil ik wel gedrongen worden. Kom maar wat dichter bij me, nicht."

„O, neen, dank u wel, mijnheer," zei Charity.

„Daar zit die andere al weer te lachen," zei Jonas. „Het zou mij niet verwonderen als zij mijn vader uitlachte. Wat zal zij wel doen, als hij die oude wollen slaapmuts van hem opzet! Is dat mijn vader, die zoo snurkt, Pecksniff?"

„Ja, mijnheer Jonas."

„Trap hem dan eens op zijn voet, als gij zoo goed wilt zijn," hernam de jongeman. „In dien aan uw kant heeft hij jicht."

Daar Pecksniff aarzelde hem dezen vriendschapsdienst te bewijzen, deed Jonas het zelf, tegelijk roepend:

„Kom, vader, word eens wakker, anders zult gij zeker een nachtmerrie krijgen, en gaan schreeuwen. — Hebt gij wel eens een nachtmerrie, nicht?" vroeg hij daarop zijn buurvrouw, met karakteristieke galanterie, terwijl hij zijn stem weer liet dalen.

„Soms," antwoordde Charity; „niet dikwijls."

„En die andere?" vroeg Jonas weer na een poos van stilte. „Heeft zij wel eens een nachtmerrie?"

„Ik weet het niet," antwoordde Charity. „Gij moest het haar zelf maar eens vragen."

„Zij lacht zoo, dat er niet met haar te spreken valt," antwoordde Jonas. „Hoor maar, hoe zij weer aan den gang is! Gij zijt veel verstandiger, nicht!"

„Och, kom!" riep Charity uit.

„Ja zeker," hervatte Jonas. „Dat zult gij zelf ook wel weten."

„Mercy is een beetje wild," zei Charity, „maar zij zal mettertijd wel bedaarder worden."

„Daartoe zal zij lang werk hebben," hervatte Jonas. „Gij kunt wel wat ruimer gaan zitten."

„Ik ben bang om u te hinderen," zei Charity, maar zette zich toch wat meer op haar gemak, en na een paar opmerkingen over het stooten van de diligence en het groote aantal wisselplaatsen, verzonken zij in een stilte, die onafgebroken voortduurde, totdat het rijtuig ophield, teneinde den passagiers gelegenheid te geven hun souper te gebruiken.

Hoewel Jonas Charity de herberg binnenleidde en aan de tafel naast haar ging zitten, was het toch duidelijk, dat hij „de andere" ook niet vergat; want hij wierp dikwijls een blik naar Mercy, en scheen zich bezig te houden met een vergelijking tusschen de beide zusters, die voor de meerdere molligheid van de jongste niet onvoordeelig uitviel. Hij gunde zich echter niet veel tijd om zulke waarnemingen te doen, daar hij zich vooral met het avondmaal bezighield, waarvoor, zooals hij zijn schoone gezellin toefluisterde, een vaste prijs per persoon werd betaald, zoodat, hoe meer zij at, hoe voordeeliger het voor haar was. Zijn vader en Pecksniff hadden dit waarschijnlijk ook begrepen; want van alles wat in hun bereik kwam lieten zij niets over.

Toen zij niet meer konden eten, namen Pecksniff en Jonas ieder een half glas brandewijn met water, wat de laatstgenoemde als voordeeliger beschouwde, dan met hun beiden een heel glas te nemen, daar een half glas altijd wat meer dan half vol werd geschonken. Toen Pecksniff zijn portie had uitgedronken, ging hij stil naar het buffet, onder voorwendsel van te gaan kijken of de diligence al wachtte, en liet zijn eigen fleschje nog eens vullen, om nu en dan in het donkere rijtuig een teugje te kunnen nemen, zonder dat iemand het merkte.

Nadat dit alles gebeurd, en de diligence weer gereed was, namen allen hun oude plaatsen weer in, en reden verder, terwijl Pecksniff een soort nabetrachting over den maaltijd hield, met deze woorden:

„De spijsvertering is, zooals ik gehoord heb van een vriend, die in de anatomie heeft gestudeerd, een van de wonderlijkste werken van de natuur. Ik weet niet hoe het met anderen is, maar voor mij is het besef, dat ik, als ik mijn nederigen maaltijd ge-

bruik, tegelijk het kunstigste werktuig in beweging breng, dat iemand zich voor kan stellen, iets buitengewoon verheugends. Het is mij dan werkelijk, alsof ik het menschdom een dienst bewees. Wanneer ik, als ik die uitdrukking mag bezigen, mij zelf heb opgewonden," aldus besloot hij met aandoening, „en weet, dat ik aan den gang ben, voel ik, door de les, die de werking in mijn binnenste aan de wereld geeft, dat ik een weldoener van het heele menschdom ben."

het den slapers voorkwam, of met een tijdverloop van een heelen nacht tusschen elke wisseling, zooals zij, die wakker waren, zich verbeeldden. Eindelijk begon men over gruwelijk ongelijke steenen te hotsen, en toen Pecksniff eens uit het portier had gekeken, zei hij, dat het ochtend was, en dat zij er waren.

Kort daarop hield de diligence stil voor het kantoor. In de straat, waarin dat kantoor was gelegen, was het al zoo druk, dat daardoor het gezegde van Pecksniff aan-

„NOG IN BED?" ANTWOORDDE DE JONGEN. „IK WOU, DAT HET WAAR WAS. ZIJ ZIJN DUIVELS LASTIG; ZE SCHREEUWEN ALLEMAAL TEGELIJK OM HUN LAARZEN."

Daar hierop niets gezegd kon worden, werd er ook niets op gezegd, en Pecksniff, waarschijnlijk heel tevreden over het nut, dat hij de wereld schonk, viel weer in slaap.

De rest van den nacht verliep op de gewone manier. Pecksniff en de oude Anthony bonsden nu en dan tegen elkaar, en werden dan met een schrik wakker, of duwden hun hoeden in de hoeken van het rijtuig in allerlei wonderlijke modellen. De diligence hield nu en dan op, en reed weer verder — ontelbare malen, naar het scheen. Passagiers kwamen er op en stapten er af, en paarden werden uit- en aangespannen, bijna zonder eenige tusschenruimte, zooals

gaande den ochtend ten volle bewaarheid werd, hoewel, naar het voorkomen van de lucht te oordeelen, het nog wel middernacht had kunnen zijn. Er hing een dikke mist — alsof de groote stad Londen 's nachts op een miraculeuse manier in de wolken was verplaatst — en er lag een dikke korst op de straat, op een laag lijnkoeken lijkend, die een der buitenop zittende passagiers (de man was beslist krankzinnig) sneeuw noemde.

Nadat Pecksniff met groote haast afscheid van Anthony en zijn zoon had genomen, en zijn bagage in het kantoor had doen brengen, om die later af te laten halen, liep hij, met een van zijn dochters aan

iederen arm, de straat op, en andere straten, stegen en bijna onbegaanbare gangen door, alsof de goede man dol was geworden. Nu eens wipte hij over een goot, dan weer bracht hij zich in veiligheid op een stoep voor een aankomenden wagen; nu eens dacht hij, dat hij verdwaald was, dan weer meende hij den weg weer te kennen; maar steeds liep hij voort, met een haast en een verbijstering, alsof het om zijn leven te doen was, totdat hij eindelijk op een soort afgesloten pleintje bij het Monument bleef staan. Pecksniff zei tegen zijn dochters, dat zij bij het Monument waren, wat zij anders niet zouden hebben geweten; want zij konden er evenveel van zien, alsof zij in Salisbury blindemannetje speelden.

Pecksniff keek een oogenblik om zich heen, en klopte toen aan de deur van een huis, dat — zelfs onder de keur van smerige huizen, die daar te zien waren — opviel door zijn vuilheid; op de deur was een ovaal bordje, en daarop stonden de woorden te lezen: „Commercial Boarding House — Mme. Todgers."

Het scheen, dat juffrouw Todgers nog niet op was; want Pecksniff klopte tweemaal en schelde driemaal, zonder dat iemand er zich aan stoorde, behalve een hond aan den overkant van de straat. Eindelijk hoorde men een ketting afnemen en een paar grendels wegschuiven, met een roestig geluid, alsof het weer ook dat ijzerwerk schor had gemaakt, en werd de deur geopend door een kleinen jongen, met een groot rood hoofd, een bijna onzichtbaren neus en een beslijkte laars aan zijn linkerarm, die, van verwondering over dit vroegtijdige bezoek, met den rug van een schoenborstel den bovengemelden neus wreef, en staan bleef zonder een woord te spreken.

„Zoo, alles nog in bed, mannetje?" zei Pecksniff.

„Nog in bed?" antwoordde de jongen. „Ik wou, dat het waar was. Zij zijn duivels lastig; ze schreeuwen allemaal tegelijk om hun laarzen. Ik dacht, dat je de courant was, en wist niet waarom je niet door de tralies werd gestoken, zooals anders. Wat moet je?"

Zijn nog jeugdigen leeftijd in aanmerking nemend, kan men zeggen, dat de jongen deze vraag op een tamelijk barschen, bijna uitdagenden toon uitsprak. Pecksniff maakte zich hierover echter niet boos, maar gaf hem een kaartje, met bevel om het naar boven te brengen, en hen intusschen in een kamer te laten, waar vuur aan was.

„Of is er al vuur in de eetzaal?" zei Pecksniff; „die kan ik zelf wel vinden." Met deze woorden en zonder een uitnoodiging af te wachten, geleidde Pecksniff zijn dochters naar een vrij groote kamer, waar al een tafel voor het ontbijt gedekt stond. Voor den haard stonden eenige paren schoenen en laarzen, pas gepoetst, met de zolen omhoog om te drogen, en daarbij lag een paar zwarte slobkousen, waarop — waarschijnlijk door een grappigen heer, die daartoe beneden was gekomen en vervolgens weer naar boven was gegaan — met krijt een caricatuurportret van den eigenaar, met een spotnaam er onder, was geteekend.

Juffrouw Todgers' Commercial Boarding House, een etablissement, dat het midden hield tusschen een gewone herberg en een Hotel Garni, was een van die huizen, die altijd donker zijn, maar dien morgen was het bijzonder donker. Er hing een zonderlinge muffe lucht in de gang, alsof de geuren van al het eten, dat ooit in het huis gekookt was, in den omtrek van de keuken bleven spoken. De eetzaal was met hout betimmerd, en deed een vreemdeling, om de een of andere onnaspeurlijke reden, onmiddellijk aan ratten en muizen denken. De trap was breed en donker, en had een leuning, zoo zwaar, dat zij voor een brug had kunnen dienen. Op het eerste portaal stond in een hoek een reusachtige klok, waarvan zelden iemand de wijzerplaat zag — dat er iemand eigenlijk op keek gebeurde nooit — en die haar getik om geen andere reden scheen voort te zetten, dan om onvoorzichtigen te waarschuwen, zich niet aan de kast te stooten. In het heele huis was bij menschenheugenis niet geverfd of behangen, en daardoor was de heerschende kleur overal zwart; en dan had men nog boven de trap een oud verzakt lantaren-raam, op allerlei manieren gelapt, dat op alles wat er onder gebeurde wantrouwend scheen neer te kijken.

Pecksniff en zijn aanvallige dochters hadden zich nog geen tien minuten bij het vuur staan warmen, toen men voetstappen op de trap hoorde, en de eigenares van het etablissement binnenkwam.

Juffrouw Todgers was een dame — een dame met een grof en beenig gezicht, een rij krullen, die op biervaatjes leken, en iets — men kon het eigenlijk geen muts noemen — dat naar een spinneweb zweemde, boven op haar hoofd. Zij had aan den eenen arm een mandje, waarin een bos sleutels rammelde. In de andere hand had zij een blaker met een brandende kaars, die zij, na Pecksniff bij dit licht te hebben opgenomen, op de tafel neerzette, om haar gast

met des te meer hartelijkheid te kunnen verwelkomen.

„Mijnheer Pecksniff!" riep juffrouw Todgers uit, „welkom in Londen! Wie zou aan zoo'n bezoek hebben gedacht, na zooveel — lieve hemel, hoeveel — jaren! Hoe maakt gij het wel, mijnheer Pecksniff?"

„Even goed als altijd, en ook even blij u te zien," antwoordde Pecksniff. „Inderdaad, gij ziet er jonger uit dan gij deedt."

„Dat is met u het geval, zou ik zeggen," hernam juffrouw Todgers. „Gij zijt volstrekt niet ouder geworden."

„Wat zegt gij hiervan?" zei Pecksniff, naar zijn dochters wijzend. „Maken die mij niet ouder?"

„Toch uw dochters niet?" riep de juffrouw uit, terwijl zij haar handen in elkaar sloeg. „Wel neen, mijnheer Pecksniff! Uw tweede vrouw en haar bruidsmeisje!"

Pecksniff glimlachte, schudde zijn hoofd, en zei: „Mijn dochters, juffrouw Todgers. Inderdaad mijn dochters."

„Ik moet u wel gelooven," zei de goede dame met een zucht; „want nu ik haar goed aankijk, denk ik, dat ik haar wel gekend zou hebben, al had ik haar ook ik weet niet waar ontmoet. Lieve jongedames, wat heeft uw papa mij een pleizier gedaan!"

Zij gaf beiden een kus, en nu volkomen door haar aandoeningen overweldigd, haalde zij een zakdoek uit haar mandje, en hield dien voor haar oogen.

„Nu, juffrouw," zei Pecksniff, „ik ken de regels van uw huis, en ik weet dat gij anders alleen heeren ontvangt; maar ik heb gedacht, dat gij ter wille van mijn dochters misschien wel een uitzondering zult maken."

„Misschien?" riep juffrouw Todgers in vervoering uit. „Misschien?"

„Nu, goed," hervatte Pecksniff, „ik dacht het dan zeker. Ik weet, dat gij een eigen kamertje hebt, en daar kunnen zij ook wel eten, zonder aan de algemeene tafel te komen."

„O, die lieve meisjes!" zei juffrouw Todgers. „Ik moet nog eens de vrijheid nemen."

Zij bedoelde daarmee, dat zij beiden nog een kus moest geven, en dit deed zij dan ook met veel vuur. Maar de waarheid was, dat zij, daar er nog maar één bed in huis vrij was, dat nu voor Pecksniff was bestemd, tijd noodig had om zich te bedenken, en wel zooveel tijd (want het was een moeilijke quaestie, waar zij met de jongedames moest blijven), dat zij na den tweeden kus de twee zusters met een half liefderijken, half berekenenden blik nog een poos bleef aankijken.

„Ik weet er al wat op," zei juffrouw Todgers eindelijk. „Een rustbank in het derde kamertje, dat in mijn eigen zitkamer uitkomt. O wat een lieve meisjes!"

Vervolgens kuste zij beiden nog eens, met de opmerking, dat zij niet zeggen kon, wie van de twee het meest op haar moeder leek (iets heel waarschijnlijks, daar zij de overledene nooit had gezien), maar dat zij meende, dat het de jongste was; en daarop vroeg zij, daar de heeren weldra beneden zouden komen, en de dames zeker wel vermoeid zouden zijn van de reis, of de laatsten maar niet dadelijk naar haar kamer wilden gaan.

Dit vertrek was een benedenachterkamer, die, naar het zeggen van juffrouw Todgers, het in Londen bijzonder belangrijke voordeel had, dat men er door niemand kon worden bekeken, zooals haar gasten zouden zien, als de mist optrok. En dit was geen ijdele grootspraak; want op twee voet afstand van het raam, aan de overzijde van een achterplaatsje, stond een hooge muur. Het voor de jongedames bestemde slaapvertrek kwam in deze kamer uit door middel van een deur, die zoo goed sloot dat zij nooit wilde opengaan, of men moest er met alle kracht tegen aanvallen, en had van een anderen kant het uitzicht op denzelfden muur.

In de groote kamer werd een vuur aangelegd door den kleinen huisknecht, die onder dat werk een deuntje floot (om er niet van te spreken dat hij met een stukje houtskool figuren op zijn broek teekende) en door juffrouw Todgers later daarop betrapt, met een oorveeg werd weggestuurd. Nadat deze eigenhandig een ontbijt voor de jongedames had gereedgemaakt, begaf zij zich naar de eetzaal, waarin het nu reeds vrij luidruchtig begon te worden.

„Ik zal u nog maar niet vragen, hoe Londen u bevalt, kinderen," zei Pecksniff, door de deur naar binnen kijkend, is 't niet?"

„Wij hebben er nog niet veel van gezien, papa," zei Mercy.

„Ik hoop nog niets," zei Charity. (Beiden op een heel treurigen toon).

„Dat is waar," hernam Pecksniff. „Wij hebben ons pleizier en ook onze bezigheden nog vóór ons. Alles op zijn tijd, alles op zijn tijd."

Of Pecksniff alleen voor beroeps-aangelegenheden naar Londen was gekomen, zooals hij zijn nieuwen leerling had gezegd, is iets, dat wij, om de uitdrukking van den braven man te bezigen, ook „op zijn tijd" zullen zien.

HOOFDSTUK IX.

De buurt en het huis, benevens een bezoek en een feestmaal.

Zeker heeft men nooit in eenige stad, vlek of dorp zoo'n zonderlinge buurt gezien, als die, waarin het etablissement van juffrouw Todgers gelegen was. In die buurt was het een onmogelijkheid om te loopen, zooals men overal elders gewoon is. Men moest uren lang bijna op den tast voortstrompelen door stegen, gangen, hofjes en doorloopen en nooit trof men een plek aan, die redelijkerwijze een straat kon worden genoemd. Een vreemdeling, die in dezen doolhof ronddwaalde, raakte in een soort stille wanhoop; hij moest zich verloren wanen, en dwaalde dus bedaard heen en weer en in het rond, keerde zachtjes terug, als hij tegen een blinden muur of een ijzeren hek stuitte, en hoopte, dat zich mettertijd een middel ter ontkoming zou voordoen, dat echter onmogelijk te voorzien of te berekenen was. Er waren voorbeelden bekend van menschen, die in het etablissement van juffrouw Todgers ten eten waren gevraagd, en, nadat zij een verschrikkelijk langen tijd met de schoorsteenen van het huis in het zicht hadden rondgedoold, eindelijk, daar zij het onmogelijk vonden het te bereiken, met stille treurigheid, maar bedaard en zonder klagen, weer naar huis waren gegaan. Nooit had nog iemand het huis van juffrouw Todgers op een mondelinge aanwijzing kunnen vinden, al was hij er nog zoo dichtbij. Men had wel eens gezien, dat voorzichtige reizigers uit Schotland of het Noorden van Engeland het bereikten, door een armhuisjongen, die in de buurt bekend was, te pressen er hen te brengen, of door met den brievenbesteller mee te gaan; maar dit waren zeldzame uitzonderingen, die alleen dienen om den regel te staven, dat de buurt van juffrouw Todgers een doolhof was, waarvan maar weinigen den draad bezaten.

Dicht bij het huis hadden verscheidene fruithandelaren hun uitstallingen; en de karakteristieke trek, die den vreemdeling het eerst in het oog viel, was de menigte sinaasappelen — alle beschadigd — die in kisten of op hoopen in kelders lagen te schimmelen en te rotten. Den heelen dag zag men een stoet van sjouwerlieden, van de werven bij de rivier, ieder met een bijna barstende kist met sinaasappelen op den rug, langzaam de nauwe steeg doorstappen; terwijl op de stoep van de meest bezochte kroeg altijd een hoop draagkussens lag van hen, die daar binnen onder het gebruik van een hartversterking zaten te rusten. Hier en daar stond een pomp, doorgaans in een blinde steeg verscholen, en met brandladders behangen. Er waren ook verscheidene kerkhoven, alle begroeid met die wilde vegetatie, die vanzelf op vochtige plaatsen ontstaat. Op sommige van deze vuile stukken grond — die ongeveer evenveel op groene kerkhoven leken, als de potten met vuile aarde en verdorde takjes voor de ramen, die er op uitkeken, naar tuintjes zweemden — stonden ook boomen, hooge boomen, die ieder jaar nog bladeren voortbrachten, met zoo'n smachtend verlangen naar hun natuurgenooten (dat kon men zich verbeelden bij den aanblik van het verflenste groen), als gekooide vogels, die zich hun makkers in het bosch herinneren. Hier hielden stokoude, half verlamde nachtwakers, jaar in, jaar uit, de wacht bij de lichamen der dooden, tot zij zelf eindelijk onder de zwijgende broederschap werden opgenomen; en behalve dat zij onder den grond geruster sliepen dan ooit er boven, en in een kist in plaats van een kast waren opgesloten, kan men bijna niet zeggen, dat hun toestand eenige werkelijke verandering had ondergaan, als zij op hun beurt zelf bewaakt werden.

Hier en daar in de ruimste van de stegen zag men een oud deurkozijn van gebeeldhouwd eikenhout. In oude tijden galmde uit zulke huizen dikwijls een schaterend feestgejuich; maar nu werden zij als pakhuizen gebruikt, en vol wol, katoen en dergelijke artikelen gestapeld, die het geluid verdooven en de echo smoren, zoodat aan de lucht in den omtrek een bijna tastbare stilte eigen scheen te zijn. Bij zulke huizen had men veelal een bekrompen en donker pleintje, dat zelden door iemand werd bezocht, die er niet verdwaalde, en waarop een groote hijschkraan stond, om zware vaten en balen op en af te laden. In de buurt van juffrouw Todgers had men meer kruiwagens, dan men gedacht zou hebben dat heel Londen noodig had; zelden zag men hen in beweging, maar zij stonden op de stoepen van hun eigenaars, naar het scheen met geen andere bedoeling dan om de nauwe stegen te verstoppen; zoodat zij, als er bij toeval een rijtuig die buurt uitkwam, tot een gerommel, geratel en rumoer aanleiding gaven, waarvan de heele omtrek overeind stond, en dat zelfs de klokken in den naasten kerktoren deed galmen. In de diepste schuilhoeken van blinde gangen en sloppen hadden wijnkoopers en grossiers in komenijswaren hee-

le steden in het klein gebouwd, en diep onder deze gebouwen was de grond ondermijnd en uitgegraven tot stallen, waarin men 's Zondags de karrepaarden met hun halsters hoorde schudden, zooals men zegt dat onrustige geesten in spookhuizen met hun ketens rammelen.

Als men al de oude wonderlijke herbergen wilde beschrijven, die in de buurt van juffrouw Todgers droomerig voortleefden, zou men een heel boekje kunnen vullen; en een tweede deeltje, zeker niet dunner, zou men noodig hebben om een verslag te geven van al de oude wonderlijke gasten, die zich in de duistere gelagkamers verzamelden. Meerendeels waren dit oude inwoners van de buurt, daar geboren en getogen, die al sukkelig, aamborstig en kortademig waren geworden, behalve wanneer het op het vertellen van lange anecdoten aankwam, waartoe hun longen nog uitstekend waren. Deze heeren koesterden een doodelijken haat tegen stoom en allerlei nieuwerwetsche dwaasheden; het oplaten van luchtballons hielden zij voor zondig, en altijd klaagden zij over de verbastering van de zeden, die door hen, die kerkelijke posten bekleedden, daaraan werd toegeschreven, dat zich zooveel menschen van de heerschende kerk afscheidden, en veel anderen zoo ongodsdienstig waren; terwijl de anderen beweerden, dat de deugd met het haarpoeder uit de mode was geraakt, en de grootheid van oud Engeland met de ouderwetsche pruiken was verdwenen.

Wat het huis van juffrouw Todgers zelf betreft — wij spreken nu alleen van het huis, zonder op zijn verdiensten als een „commercial boarding establishment" acht te slaan — het was het waard in een dergelijke buurt te staan. Er was een trapraam in, dat op een altijd smerig steegje uitkeek, en in den loop van een eeuw met zoo'n dikke korst van slijk en vuil was overdekt, dat er geen enkele ruit kon uitvallen, hoewel zij alle wel in twintig stukken waren gebarsten. Het geheimzinnigste gedeelte van het huis was echter de kelder, die van het overige deel was afgezonderd, een afzonderlijke deur en een roestig ijzeren hek als afsluiting had, en ook afzonderlijk werd verhuurd. Men zei, dat in dien kelder schatten lagen; maar waarin die schatten bestonden — in zilver, koper, goud, vaten met wijn of buskruit — was iets, dat niemand in het huis wist, en waarover niemand zich ook bekommerde.

Het dak van het huis had iets merkwaardigs, namelijk een plat, waarop men eenige palen zag met einden van verrotte touwen er aan, eens bestemd om goed te drogen; er stonden ook eenige theekisten vol aarde, met de stompen van lang verdorde heesters er in, die op gebroken en gesplinterde wandelstokken leken. Wanneer iemand naar dit observatorium klom, stootte hij eerst onfeilbaar zijn hoofd tegen het luik, en schoot vervolgens in een hoest, daar hij onwillekeurig met zijn hoofd vlak boven den keukenschoorsteen kwam; maar als men deze twee onaangenaamheden had doorstaan, bood het plat eenige dingen ter beschouwing aan, die wel de moeite waard waren, dat men er eens naar keek. Eerst zag men, als het een heldere dag was, ver over de daken van de huizen heen een donkere streep, de schaduw van het Monument; en als men zich dan omkeerde, had men het hooge origineel vlak voor zich. Dan had men torens en spitsen met klokken en vergulde windvanen, en masten van schepen, een heel bosch, een wildernis van dakramen, nokken, schoorsteenen en goten, en rook en tumult genoeg voor de heele wereld tegelijk.

Na den eersten blik zag men onder deze groote massa verschillende dingen enkele afzonderlijke voorwerpen, die zich zonder eenige reden uit den warboel losmaakten, en tegen wil en dank de aandacht van de toeschouwers trokken. Zoo schenen de draaiende schoorsteenkappen op een hoog huis zich nu en dan deftig naar elkaar toe te keeren, om elkaar hun bemerkingen over wat er beneden voorviel toe te fluisteren. Andere, die krom stonden, schenen zich met opzet te buigen, om het uitzicht te beletten. De man, die voor het raam aan den overkant een pen versneed, werd een van de hoofdvoorwerpen van het tooneel, en liet, als hij wegging, een bevreemdende leegte achter. De buitelingen van een stuk doek, bij een verver uit het raam hangend, maakten veel meer belangstelling gaande, dan het steeds afwisselende menschengewoel. Maar terwijl de toeschouwer zich hierover op zich zelf kwaad maakte en zich afvroeg hoe dit kwam, scheen het rumoer plotseling wel tienmaal sterker, en het tafereel honderdmaal uitgestrekter en verwarder te worden, zoodat hij, na nog eens te hebben omgekeken, verschrikt en verbijsterd weer naar binnen ging, met veel meer haast dan hij naar buiten was gekomen, en het was tien tegen een, dat hij later zei, dat hij zeker over de leuning zou zijn gevallen, als hij nog langer was gebleven.

Dit zeiden de twee jongedames Pecksniff, toen zij met juffrouw Todgers het plat verlieten, waar de jeugdige portier achterbleef

om het luik dicht te doen, maar deze knaap, die, als velen van zijn stand en leeftijd, geen grooter pleizier kende dan een aardigheid, waarbij hij zijn nek kon breken, kwam niet naar beneden, voordat hij het pleizier had gesmaakt van boven op de leuning het heele plat om te wandelen.

Daar het de tweede dag van haar verblijf in Londen was, waren de jongedames Pecksniff en juffrouw Todgers al heel intieme vriendinnen, zoodat de laatstgenoemde dame haar reeds de bijzonderheden van drie vroegtijdige teleurstellingen van een teederen aard had meegedeeld; en haar bovendien een volledig verslag had gegeven van het leven, bedrijf en karakter van mijnheer Todgers, die, naar het scheen, een vroegtijdig einde had gemaakt aan zijn huwelijksgeluk, door dat geluk, tegen alle wetten en rechten in, te ontloopen, om in een ander land te gaan leven alsof hij ongetrouwd was.

„Uw papa heeft eens heel bijzondere attenties voor mij gehad, lieve meisjes," zei juffrouw Todgers; „maar uw mama te worden, zou al te veel geluk voor mij zijn geweest. Misschien zult gij moeilijk kunnen raden, wie dit voorstellen moet?"

Dit zeggend, wees zij op een ovaal miniatuurtje, dat voor den schoorsteenmantel hing, en waarop een nevelachtige afschaduwing van haar eigen gezicht te zien was.

„Wat lijkt het sprekend!" riepen de beide meisjes Pecksniff uit.

„Eens vond men, dat het bijzonder leek," zei juffrouw Todgers, terwijl zij zich, op de manier zooals een man dat gedaan zou hebben, bij het vuur warmde; „maar ik had werkelijk niet gedacht, dat gij het zoudt hebben herkend."

Zij zouden het overal hebben herkend. Als zij het op straat of voor het raam van een prentenwinkel hadden gezien, zouden zij dadelijk hebben uitgeroepen: „Lieve hemel, juffrouw Todgers!"

„Voor zoo'n etablissement te moeten zorgen doet mij vroeg verouderen, lieve meisjes," hernam juffrouw Todgers. „De zorg voor de jus alleen is in staat om iemand twintig jaar ouder te maken; dat verzeker ik u."

„Heere!" riepen de twee jongedames uit.

„Altijd zit men daarmee in het nauw," hervatte juffrouw Todgers. „Er is niets, waar de heeren zoo op gesteld zijn, als op jus. Geen bout op de wereld kan zooveel jus geven, als zij alle dagen op tafel willen hebben — wat zeg ik, een heele os zou zooveel niet kunnen geven. Wat een onaangenaamheden ik daarvan al niet gehad heb," riep zij uit, terwijl zij haar oogen omhoog sloeg en haar hoofd schudde, „zou niemand kunnen gelooven."

„Net als Pinch, Mercy," zei Charity. „Wij hebben er altijd op gelet, weet gij wel?"

„Ja, maar wij hebben er hem niet in toegegeven," antwoordde Mercy lachend.

„Ja, lieve meisjes," hernam juffrouw Todgers, „met de leerlingen van uw papa kunt gij doen wat ge verkiest; maar in mijn etablissement, waar iedere heer elken Zaterdagavond zeggen kan „juffrouw Todgers, volgende week ga ik weg, omdat gij geen jus genoeg geeft," is het niet zoo gemakkelijk om goede vrienden te blijven. Uw papa is zoo vriendelijk geweest mij te verzoeken om vandaag met u en hem mee te rijden," vervolgde de goede vrouw, „en ik meen dat hij sprak van een zekere juffrouw Pinch, die hij wilde gaan opzoeken. Is dat familie van dien heer, dien gij zooeven genoemd hebt?"

„Lieve hemel, juffrouw Todgers," viel de levendige Mercy hierop in; „noem hem toch geen heer! Cherry, Pinch een heer! Wat een idee!"

„Wat zijt gij toch ondeugend!" riep juffrouw Todgers uit, terwijl zij allebei hartelijk omhelsde. „Altijd neemt gij iemand beet. Dat moet een pleizier zijn, juffrouw Charity, voor uw papa en u, dat uw zuster altijd zoo vroolijk is."

„Hij is het leelijkste, akeligste schepsel, juffrouw Todgers," hernam Mercy, „dat men zich maar denken kan; met vreeselijk dikke, uitpuilende oogen. Net een vogelverschrikker. En daarbij zoo lomp en ongemanierd, dat gij 't u eenvoudig niet kunt voorstellen. Daaruit kunt gij zelf wel opmaken, wat die zuster van hem zijn zal. Ik zal het moeten uitschateren, als ik haar zie," riep het bekoorlijke meisje. „Ik zal nooit mijn fatsoen kunnen houden. Het denkbeeld, dat er een juffrouw Pinch op de wereld is, zou al haast genoeg zijn om iemand zich dood te doen lachen; maar haar te zien — o lieve deugd!"

Juffrouw Todgers lachte hartelijk om de geestigheid van haar schalksche vriendin, en zei daarop nog eens, dat zij verschrikkelijk ondeugend was.

„Wie is verschrikkelijk ondeugend?" riep een stem voor de deur. „In mijn familie, hoop ik, toch niemand?" En daarop stak Pecksniff glimlachend zijn hoofd de kamer in, met de vraag: „Mag ik binnenkomen, juffrouw Todgers?"

Juffrouw Todgers gaf bijna een gil; want daar de deur tusschen die kamer en het achterkamertje niet gesloten was, kon men

het overhoop liggende kermisbed zien, en zij was beschaamd dat men haar in zoo'n rommel verraste. Zij bezat echter tegenwoordigheid van geest genoeg om haastig die deur dicht te duwen, en zei toen, hoewel niet zonder eenige verlegenheid: „O, zeker, mijnheer Pecksniff, kom maar binnen, als het u belieft!"

Om haar verlegenheid des te beter te verbergen, vroeg zij Pecksniff met een geheimzinnig hoofdknikje, of hij al een antwoord gereed had op den brief van mijnheer Jinkins.

„Waarom zegt gij den brief van mijnheer Jinkins, juffrouw?" vroeg Pecksniff daarop, terwijl hij zijn eenen arm om Mercy en zijn anderen om juffrouw Todgers heen sloeg, die hij in een vlaag van verstrooiing voor Charity scheen te houden. „Waarom juist van mijnheer Jinkins?"

„Omdat hij hem heeft geschreven en het eerst geteekend, en omdat mijnheer Jinkins hier in huis in alles de eerste persoon is," antwoordde juffrouw Todgers schertsend. „Dat is het daarom van het waarom, mijnheer."

„Jinkins is een heel knap man," zei Pecksniff. „Ik heb veel achting voor Jinkins, en ik beschouw zijn verlangen, om mijn dochters een kiesche attentie te bewijzen, als een nieuw blijk van zijn vriendschappelijke gezindheid, juffrouw Todgers."

„Komaan," hervatte deze dame; „nu gij zooveel gezegd hebt, moet gij ook meer zeggen, mijnheer Pecksniff; vertel de jongedames er nu maar alles van."

Met deze woorden maakte zij zich behendig uit den arm van Pecksniff los, en sloeg zelf haar arm om Charity heen; maar of zij tot deze handelwijze alleen door haar groote genegenheid voor die jongedame werd gedreven, of dat ook een droevige, om niet te zeggen spijtige trek, die zich al een poos op het gezichtje van deze had vertoond, daartoe meewerkte, is niet met zekerheid te zeggen. Pecksniff deelde nu zijn dochters den inhoud en de geschiedenis van den bedoelden brief mee, wat in het kort hierop neerkwam, dat al de heeren, die in het huis van juffrouw Todgers logeerden, de jongedames Pecksniff vriendelijk verzochten, om, zoolang zij in Londen bleven, de algemeene tafel met haar aanwezigheid te vereeren, en de vrijheid namen om haar voor den volgenden dag, te weten Zondag, op een buitengewoon diner te inviteeren. Hij zei verder, dat, daar dit verzoek de goedkeuring van juffrouw Todgers wegdroeg, ook hij de zijne niet wilde weigeren, en verwijderde zich dus om een beleefd en vriendelijk antwoord te schrijven, terwijl zijn dochters zich met haar beste hoeden wapenden, om daarmee juffrouw Pinch uit het veld te slaan.

De zuster van Tom Pinch was gouvernante bij een heel deftige kopergietersfamilie; misschien de deftigste en rijkste kopergietersfamilie op de heele wereld. Deze familie woonde in Camberwell, in een huis zoo groot, dat de aanblik daarvan, evenals het kasteel van een reus, iemand al schrik aanjoeg. Voor het huis stond een groote poort, met een groote schel, waarvan de knop al een uitroepteeken leek, en een groote portierswoning, die, zoo dicht bij het huis, het uitzicht eenigszins bedierf, maar de aanblik des te ontzaglijker maakte. Bij dezen ingang hield een portier voortdurend de wacht, en wanneer deze een bezoeker zijn hooge verlof schonk om verder te gaan, trok hij aan een tweede groote schel, waarop, na verloop van een behoorlijken tijd, een reusachtige livreiknecht de groote voordeur opende, met zulke groote nestels op zijn schouder, dat hij daarmee telkens aan stoelen en tafels bleef hangen, en zoo'n jammerlijk geplaagd leven leidde, als een vlieg in een wereld van spinnewebben zou doen.

Het was naar dit huis, dat Pecksniff, door zijn dochters en juffrouw Todgers vergezeld, onbeschroomd in een koetsje met één paard heenreed. Nadat alle boven beschreven ceremoniën waren vervuld, werden zij binnengelaten, en zoo kwamen zij langzamerhand in een kamertje met eenige boeken, waar de zuster van Pinch op dat oogenblik met de oudste van haar leerlingen bezig was, namelijk met een zeer vroegrijp dametje van dertien jaar, dat met behulp van baleinen en opvoedingskunsten al zoover was gekomen, dat het niets meisjesachtigs meer over zich had, wat al haar verwanten en vrienden bijzonder verheugde.

„Bezoek voor juffrouw Pinch!" zei de knecht.

Deze knecht moet een schrander jongmensch zijn geweest; want hij zei dit bijzonder knap, precies het midden houdend tusschen den koelen eerbied, waarmee hij een bezoek bij de familie zou hebben aangediend, en de warme persoonlijke belangstelling, waarmee hij de keukenmeid zou hebben bericht, dat er menschen waren om haar te spreken.

„Bezoek voor juffrouw Pinch!"

Juffrouw Pinch stond haastig op, met een ontroering, die duidelijk bewees, dat haar lijst van bezoekers niet erg groot was.

Tegelijkertijd plantte het dertienjarige dametje zich verbazend recht op haar stoel, en maakte zich gereed om alles af te luisteren en af te neuzen, wat er gezegd en gedaan werd. Haar moeder was er namelijk bijzonder op gesteld haar menschenkennis te verrijken door een nauwkeurige waarneming van de zeden en gewoonten van die bijzondere klasse van menschen, die de gouvernantes vormen, en spoorde daarom haar dochter aan om haar alles mee te deelen, wat zij tot vermeerdering van die kennis kon waarnemen; wat ongetwijfeld voor al de daarbij betrokken personen bijzonder aanbevelenswaardig, nuttig en aangenaam was.

Het is een treurige waarheid, maar wij mogen haar niet verzwijgen, dat de zuster van Pinch volstrekt niet leelijk was. Zij had integendeel een lief gezichtje, een heel zacht en innemend gezichtje, en een aardig figuurtje — klein en tenger, maar bijzonder aardig en welgemaakt. Zij had iets, of liever veel, van haar broer in zekere zachtheid van manieren en in haar uiterlijk, dat een schroomvallige vertrouwelijkheid kenteekende; maar zij scheen zoover van een spook, een uilskuiken, een monstermirakel, of iets anders verwijderd te zijn, waarvoor de jongedames Pecksniff haar bij voorbaat hadden uitgemaakt, dat deze twee haar met evenveel teleurstelling als verontwaardiging bekeken, daar zij zoo heel iets anders vonden dan zij gehoopt hadden te zullen zien.

Mercy, de luchthartigste van de twee, kon deze teleurstelling nog het best verduwen, en hield zich uiterlijk zoo goed, dat zij zelfs schamper kon lachen; maar haar zuster nam de moeite niet om haar ongenoegen te verbergen, en legde dit vrij duidelijk door haar blikken aan den dag. Wat juffrouw Todgers betreft, zij bleef op Pecksniff's arm leunen, en hield haar gezicht in een stijf beleefde plooi, die in alle omstandigheden even gepast was.

„Verontrust u niet, juffrouw Pinch," zei Pecksniff, terwijl hij haar hand nam, en zijn andere hand daar bovenop legde. „Ik kom u bezoeken, omdat ik dit aan uw broer Thomas heb beloofd. Ik heet — blijf toch bedaard, juffrouw Pinch! — ik heet Pecksniff."

De brave man sprak deze woorden uit met een nadruk, alsof hij zeggen wilde: „Jongedame, gij ziet in mij den weldoener van uw familie, den beschermer en ondersteuner van uw broer, die dagelijks met manna van mijn tafel wordt gevoed, en ter wille van wien op mijn rekening, in de boeken daarboven, een aanzienlijk batig saldo overschiet. Maar ik ben er niet trotsch op, o neen, want ik zou er wel buiten kunnen."

Het arme meisje voelde dit alles, alsof het de heilige waarheid was geweest. Haar broer, uit de volheid van zijn eenvoudig hart aan haar schrijvend, had haar dikwijls zelfs nog meer gezegd. Toen Pecksniff zweeg, boog zij haar hoofd, en liet een traan op zijn hand vallen.

„Zoo, zoo, juffrouw Pinch," dacht het schrandere dametje. „Schreien bij vreemden, alsof uw betrekking u niet aanstond."

„Thomas maakt het goed," hervatte Pecksniff, „en zendt u zijn groet en dezen brief. Ik kan wel niet zeggen, dat de arme jongen zich ooit bijzonder in ons vak zal onderscheiden; maar zijn wil is goed, al schiet zijn vermogen te kort, en daarom moeten wij geduld met hem hebben — niet waar?"

„Ik weet, dat hij goed van wil is, mijnheer," zei het meisje, „en ik weet ook, hoe vriendelijk en zacht gij hem aanmoedigt, waarvoor hij en ik ook u nooit genoeg dankbaar kunnen zijn, zooals wij dikwijls aan elkaar schrijven. De jongedames ook," vervolgde zij, terwijl zij de twee dochters een dankbaren blik toewierp, „ik weet hoeveel wij haar verplicht zijn."

„Lieve kinderen," zei Pecksniff, zich met een glimlach omkeerend, „de zuster van Thomas zegt daar iets, dat gij met genoegen moet hooren, zou ik denken."

„Wij kunnen geen lof aannemen, papa," zei Charity, terwijl beide zusters juffrouw Pinch door een nijging te kennen gaven, dat zij zich op een gepasten afstand behoorde te houden. „Dat mijnheer Pinch het zoo goed heeft, is alleen aan u toe te schrijven, en wij kunnen niet anders zeggen, dan dat wij blij zijn, dat hij zich zoo dankbaar toont, als hij verplicht is."

„Zoo, zoo, juffrouw Pinch," dacht de leerlinge weer. „Hebt gij een dankbaren broer, die door andere menschen uit barmhartigheid wordt onderhouden?"

„Het is wel heel vriendelijk van u," zei Tom's zuster, met den eenvoud en den glimlach van haar broer, „dat gij mij zijt komen opzoeken; en ik kan bijna niet zeggen, hoe het mij verheugt, dat ik u eens ontmoet, en u persoonlijk dank kan zeggen voor al de goedheden, die gij zelf zoo weinig schijnt te tellen."

„Heel dankbaar, heel streelend, heel gepast," prevelde Pecksniff.

„En ik ben ook blij," zei Ruth, die, nu zij over haar eerste verrassing heen was, iets vertrouwelijks en opgeruimds in haar manier van spreken had, dat zij van haar

broer scheen te hebben overgenomen, tegelijk met zijn goedhartige neiging om alles van den besten kant te beschouwen, „dat gij hem nu kunt zeggen, hoe'n uitstekende betrekking ik hier heb, en hoe verkeerd het van hem zou zijn, als hij er ooit verdriet van had, dat ik zoo aan mij zelf ben overgelaten. Och, zoolang ik maar hoor, dat hij tevreden is, en hij dat ook van mij hoort, kunnen wij allebei veel meer leed dragen, dan wij ooit te dragen hebben gehad, zonder een oogenblik te morren of ongeduldig te worden." En als er ooit op deze nu en dan valsche wereld zuivere waarheid is gesproken, sprak Tom's zuster die, toen zij dit zei.

„O ja, daaraan twijfel ik niet," zei Pecksniff, die intusschen naar de leerlinge had omgekeken. „En hoe maakt gij het, lief kind?'"

„Heel goed, dank u, mijnheer," antwoordde het ijskoude nufje.

„Een lief gezichtje," zei Pecksniff, zich tot zijn dochters wendend. „Zoo innemend en lieftallig!"

Beide jongedames hadden al van het begin af verrukt gestaan over deze dochter van schatrijke ouders, door wier bemiddeling zij meenden dat misschien toegang tot deze laatsten te verkrijgen zou zijn. Juffrouw Todgers betuigde, dat zij nooit een meisje had gezien, dat half zoo engelachtig was.

„Zij had alleen maar een paar vleugeltjes noodig," zei de goede vrouw, „om een colombijntje te zijn." Waarschijnlijk bedoelde zij cherubijntje of serafijntje.

„Als gij zoo goed wilt zijn dit aan uw achtenswaardige ouders te geven, mijn lieve jeugdige vriendin," zei Pecksniff, terwijl hij een adreskaartje voor den dag haalde, „en te zeggen, dat ik en mijn dochters...."

„En juffrouw Todgers, papa," zei Mercy.

„En juffrouw Todgers," herhaalde Pecksniff. „Dat ik en mijn dochters en juffrouw Todgers uit Londen hen niet met een bezoek hebben willen lastig vallen, daar wij alleen kwamen om eens naar juffrouw Pinch te kijken, wier broer bij mij in de zaken is; maar dat ik dit keurige huis niet kon verlaten, zonder als architect mijn nederige hulde te brengen aan den zuiveren en edelen smaak van den eigenaar, en zijn oprechte waardeering van de schoone kunst, aan welker beoefening ik mijn leven, aan welker bevordering en glorie ik mijn heele vermogen heb gewijd — zal ik u uitermate verplicht zijn."

„Het compliment van mevrouw aan juffrouw Pinch," zei de knecht die plotseling binnenkwam, op denzelfden toon, dien hij vroeger zoo juist had getroffen, „en zij vraagt aan welke les de jongejuffrouw op het oogenblik bezig is."

„O," zei Pecksniff, „die goede vriend komt juist van pas. Nu zal hij het kaartje wel brengen. Met mijn compliment, als het u belieft, jongeman! Komt, lieve kinderen, wij storen de lessen. Laat ons gaan!"

Op dit oogenblik gaf juffrouw Todgers aanleiding tot eenige verlegenheid, door het werkmandje, dat zij aan haar arm had, open te doen, en den knecht haastig een van haar kaartjes te geven, waarop men niet alleen, behalve haar naam, een uitvoerige opgave van de condities van haar etablissement kon lezen, maar waarop bovendien een P. S. stond, behelzend, dat juffrouw Todgers deze gelegenheid waarnam, om de heeren, die haar begunstigd hadden, te bedanken, en hun te verzoeken, om haar, als zij over haar tafel voldaan waren geweest, bij hun vrienden te recommandeeren. Maar Pecksniff nam met bewonderenswaardige tegenwoordigheid van geest den knecht dit kaartje weer af, en stak het in zijn zak.

Daarop zei hij tot juffrouw Pinch, met meer neerbuigende goedheid en vriendelijkheid dan ooit — want het was noodzakelijk den knecht goed te doen begrijpen, dat zij geen vrienden, maar begunstigers van haar waren:

„Goedenmorgen. Vaarwel. God zegene u! Wees verzekerd, dat ik voor uw broer Thomas zal blijven zorgen. Gij kunt wat dat betreft volkomen gerust zijn, juffrouw Pinch!"

„Ik dank u," zei Ruth hartelijk; „ik dank u duizend maal."

„Geen dank," hernam hij, haar vriendelijk de hand op het hoofd leggend. „Spreek er niet meer van! Gij zoudt mij boos maken, als gij het deedt. — Vaarwel, meisjelief." Dit was tot de leerlinge gericht. „Dat lieftallige wezentje," vervolgde hij, terwijl hij peinzend den knecht zoo strak aankeek, alsof hij hem bedoelde, „heeft een visioen van hemelglans over mijn levensweg verspreid, dien ik niet licht zal vergeten. Komt, lieve kinderen, zijt gij gereed?"

Zij waren dit nog niet heelemaal, want zij waren nog bezig het serafijntje te liefkoozen, maar zij rukten zich eindelijk los, streken juffrouw Pinch voorbij met een hooghartig hoofdknikje en een in de geboorte gesmoorde nijging, en zwierden zoo de gang in.

De knecht had vrij lang werk om hen uit te laten; want Pecksniff's verrukking over

de smaakvolle inrichting van het huis was zoo groot, dat hij niet kon nalaten telkens te blijven stilstaan — vooral toen zij dicht bij de deur van de voorkamer kwamen — en daaraan met een heel luide stem en in heel geleerde bewoordingen uiting te geven. Op weg tusschen de leskamer en de hall gaf hij een volledig kort begrip van de heele wetenschap der schoone bouwkunst, met toepassing op de inrichting van voorname woonhuizen, en hij was nog in het volle vuur van zijn welsprekendheid, toen zij den tuin bereikten.

„Als gij acht geeft, lieve kinderen," zei hij, terwijl hij achteruit de stoep afging, en met half dichtgeknepen oogen zijn hoofd op zij hield, om de proporties van den gevel beter te kunnen waarnemen; „als gij acht geeft op de sierlijke lichtheid van die kroonlijst, vooral waar zij den zuidelijken hoek van het gebouw omgaat, zult gij zonder eenigen twijfel met mij voelen — hoe maakt gij het, mijnheer? Nog altijd goed, hoop ik?"

Met deze woorden zich zelf in de rede vallend, maakte hij een beleefde buiging voor een heer van middelbaren leeftijd, die zich voor een bovenraam vertoonde, en wien hij aldus aansprak, niet omdat die heer hem hooren kon (want hieraan was niet te denken), maar om zijn begroeting meer nadruk te geven.

„Ik twijfel niet, kinderen," zei Pecksniff, terwijl hij deed alsof hij voortging met de schoonheden van het gebouw aan te wijzen, „of dat is de eigenaar. Ik zou graag kennis met hem willen maken. Dat zou misschien wel ergens goed voor kunnen zijn. Kijkt hij naar dezen kant, Charity?"

„Hij doet het raam open, papa!"

„Aha!" zei Pecksniff zacht; „het zal wel lukken. Hij heeft opgemerkt, dat ik van het vak ben. Hij heeft mij daar binnen zeker al gehoord. Kijk niet naar hem!" — Daarop vervolgde hij luid: „Wat die gegroefde kolommen aan de portiek betreft, kinderen.."

„Heidaar!" riep de heer.

„Uw dienaar, mijnheer," zei Pecksniff, zijn hoed afnemend. „Ik voel mij vereerd, dat ik kennis met u mag maken."

„Wilt ge wel eens van het gras afgaan!" schreeuwde de heer.

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zei Pecksniff, twijfelend of hij wel goed gehoord had. „Zegt ge...."

„Ga van het gras af!" herhaalde de heer nijdig.

„Wij willen u geen overlast aandoen," begon Pecksniff met een vriendelijken glimlach.

„Dat doet gij nu al," was het antwoord. „Een overlast, dien ik niet duld. Gij ziet immers het zandpad wel? Waar denkt gij, dat dat voor is? Doe het hek open, daar! Laat die menschen uit!"

Daarmee smeet hij het raam weer dicht, en verdween.

Pecksniff zette zijn hoed op, en wandelde met groote bedaardheid en in diepe stilte naar de koets, terwijl hij, al voortgaand, met bijzondere belangstelling naar de wolken tuurde. Nadat hij zijn dochters en juffrouw Todgers in het rijtuigje had geholpen, bleef hij dit een poosje staan aankijken, als was hij het met zich zelf niet eens, of het een rijtuig of een Grieksche tempel was; maar toen hij hieromtrent tot zekerheid was gekomen, stapte hij er in, zette zich neer, plaatste zijn handen op zijn knieen, en keek zijn gezelschap glimlachend aan.

Maar zijn dochters, die niet zoo gelijkmoedig waren, gaven ruimschoots lucht aan haar verontwaardiging. Dat kwam er van, zeiden zij, als men zich met zulke schepsels als de Pinchen ophield. Dat kwam er van, als men zich met hen op gelijken voet plaatste. Dat kwam er van, als men zijn fatsoen zoover vergat, dat men eenige betrekking scheen te hebben tot zoo'n brutale, ongemanierde, vrijpostige en doortrapte meid. Zij hadden het wel verwacht.

Zij hadden het dien morgen nog aan juffrouw Todgers voorspeld, wat deze kon getuigen. Hierbij voegden zij nog, dat de eigenaar van het huis, in de meening, dat zij familie van juffrouw Pinch waren, naar haar meening heel juist had gehandeld, niet anders dan onder zulke omstandigheden te verwachten was. Tenslotte zeiden zij — tamelijk inconsequent — dat hij een buffel en een ezel was, en eindelijk barstten zij in een stroom van tranen uit.

Misschien had de arme juffrouw Pinch minder schuld aan de zaak, dan het serafijntje, dat, zoodra de bezoekers vertrokken waren, naar het hoofdkwartier was gesneld, om rapport over hen uit te brengen, en daarbij niet had vergeten, dat zij lomp genoeg waren geweest, om haar met een boodschap te belasten, die zij later aan den knecht hadden opgedragen, welke beleediging, nog vergroot door Pecksniff's bescheiden opmerkingen over de inrichting van het huis, misschien de voornaamste reden was van de bovengemelde smadelijke verjaging. De arme juffrouw Pinch moest het echter van beide kanten ontgelden, daar de moeder van het serafijntje haar zoo streng de les las over haar ordinaire kennissen, dat

zij zoo spoedig mogelijk naar haar kamer ging, en daar heete tranen schreide, die haar blijdschap, dat zij Pecksniff gezien en een brief van haar broer ontvangen had, in het eerst niet in staat was te doen opdrogen.

Wat Pecksniff betreft, hij zei, terwijl zij naar huis reden, dat een goede daad haar eigen belooning was, en gaf bedekt te kennen, dat het hem zelfs nog meer pleizier zou hebben gedaan, als hij bij zoo'n gelegenheid schoppen had gekregen. Dit was deeltelijk aan de drukte, die onafscheidelijk was van den Zaterdagavond, wanneer het schoone goed van iederen commensaal in een afzonderlijk mandje of pakje, en met het rekeningetje er bovenop gespeld, werd thuis gebracht. 's Zaterdags avonds hoorde men altijd tot laat in den nacht met overschoenen op de trap klotsen; en tegelijkertijd zag men in het onderhuis geheimzinnige lichten heen en weer zweven, terwijl de pomp geen oogenblik rust scheen te mogen hebben. Van tijd tot tijd ontstond er een

„ZEG EENS, ER KOMEN HOENTJES MORGEN. MAAR GEEN VEL OVER BEEN. NEEN HOOR, MODDERVET."

echter ontoereikend om zijn dochters te troosten, die den heelen weg langs geweldig bleven uitvaren, en zelfs meer dan eens lust vertoonden om de arme juffrouw Todgers aan te vallen, op wier voorkomen en onfatsoenlijke kaartje zij heimelijk de helft van de schuld van hun mislukte optreden schoven.

's Avonds was het bij juffrouw Todgers bijzonder druk in huis, wat gedeeltelijk was toe te schrijven aan de buitengewone toebereidselen voor den volgenden dag, en geschel gekrakeel tusschen juffrouw Todgers en zekere onbekende vrouwelijke wezens in een verafgelegen achterkeuken, en ook hoorde men nu en dan een geluid, alsof den jongen het een of andere ijzerwerk, een tang of aschschop bij voorbeeld, naar het hoofd werd geworpen. Des Zaterdags had deze knaap het tot een gewoonte gemaakt, zijn hemdsmouwen tot aan zijn schouders op te stroopen, en met een groen voorschoot voor door het heele huis te zwerven; bovendien scheen hij op Zaterdag (daar het dan druk

was) een bijzonder zwak te hebben, om, als hij open moest doen, een snoepreisje naar de een of andere steeg in de buurt te maken, en daar met straatjongens haasje-over en andere spelletjes te spelen, tot hij werd achterhaald en bij zijn haren of het lelletje van zijn oor weer naar huis werd gebracht; zoodat hij in de kleine drama's of kluchtspelen, die op den laatsten dag van de week in het huis van juffrouw Todgers werden vertoond, een bijzonder voornaam en in het oog vallend personage was.

Vooral was hij dit op dezen Zaterdag, en hij scheen er bijzonder op gesteld te zijn, zich bij de dames Pecksniff verdienstelijk te maken, daar hij zelden de achterkamer voorbijging, waarin zij bij het vuur en een enkele kaars zaten te werken, zonder zijn hoofd naar binnen te steken, en haar met het een of andere complimentje te begroeten, zooals: „Zit ge daar weer?" — „Is het niet prettig?" en meer van dergelijke grappige attenties.

„Zeg eens," fluisterde hij, terwijl hij op een van zijn tochten bij de deur stilhield; „er komt soep morgen. Zij is ze nu aan het brouwen. Maar water komt er niet in — o, neen, heelemaal niet."

Toen hij daarna opnieuw naar de voordeur liep, stak hij weer zijn hoofd naar binnen.

„Zeg eens, er komen hoentjes morgen. Maar geen vel over been. Neen hoor, moddervet."

Kort daarop riep hij door het sleutelgat:

„Morgen is er visch — net gekomen. Eet er niet van!" En na deze onbegrijpelijke waarschuwing verdween hij weer.

Een poos later kwam hij terug om de tafel te dekken, daar de twee jongedames dien avond nog in de eenzaamheid een kalfskarbonade zouden gebruiken. Hij vermaakte de dames bij deze gelegenheid door een brandende kaars in zijn mond te steken, en haar zoo zijn van binnen geïllumineerd gezicht te laten zien. Eerst na het volbrengen van dit kunststuk begon hij zijn eigenlijke werk, waarbij hij zorg droeg, om elk mes, dat hij neerlegde, te polijsten, door er op te ademen en dan met zijn bovengemelde voorschoot te wrijven. Toen hij met zijn werk klaar was, grijnsde hij de zusters aan, en deelde haar als zijn overtuiging mee, dat de karbonaden een lekker hapje zouden zijn.

„Zou het nog lang duren, voor zij gereed zijn, Bailey?" vroeg Mercy.

„Neen," antwoordde Bailey, „zij zijn al klaar. Toen ik de keuken uitging, was zij juist bezig er de gebraden kantjes met een vork af te peuteren en op te peuzelen."

Nauwelijks had hij echter deze woorden uitgesproken, of hij ontving een handtastelijk compliment om zijn ooren, dat hem suizebollend naar den muur deed tuimelen, en juffrouw Todgers, met den karbonadenschotel in haar hand, stond vol verontwaardiging voor hem.

„Kwade rekel!" zei zij. „Leugenachtige kwaadspreker!"

„Ik vertel niets anders dan wat ik gezien heb," antwoordde Bailey, terwijl hij, zoo goed als de handigste bokser zou kunnen doen, zijn hoofd met zijn arm beschermde. „Kom nu maar op! Doe dat nog eens!"

„Het is de ondeugendste jongen, dien ik ooit onder mijn oogen heb gehad," zei juffrouw Todgers, terwijl zij den schotel neerzette. „De heeren bederven hem zoo tot in den grond, en leeren hem zooveel goddeloosheid, dat ik vrees, dat hij nog eens aan de galg zal komen."

„Daar ben ik niet bang voor," zei Bailey hierop, „maar ik ben wel bang dat de schrale kost mij hier een tering op den hals zal halen."

„Ga naar beneden, deugniet!" zei juffrouw Todgers, terwijl zij de deur openhield. „Hoor je niet? Ga naar beneden, zeg ik!"

Na eenige handige escapades slipte hij de deur uit, verdween, en liet zich dien avond alleen nog maar zien, om glazen en heet water te brengen, welke gelegenheid hij waarnam om tot groote verlegenheid van de jongedames, die niet durfden te lachen, achter den rug van de niets vermoedende juffrouw Todgers een afschuwelijk leelijk gezicht te trekken. Nadat hij op deze wijze wraak had genomen, verschool hij zich onder den grond, waar hij zich tot laat in den nacht, in het gezelschap van een menigte zwarte krieken en een eindje kaars, aangenaam bezighield met laarzen te poetsen en kleeren af te borstelen.

Naar men meende, was de eigenlijke naam van dezen veelbelovenden jongeling Benjamin; maar hij was beter bekend onder een groote verscheidenheid van bijnamen. Benjamin, bij voorbeeld, was in oom Ben veranderd, en dit weer in oom verbasterd, welke benaming, door een kleine verandering, weer in Barnwell was overgegaan, ter nagedachtenis van den vermaarden oom, die, terwijl hij in zijn tuin in Camberwell zat te dutten, door zijn neef George was doodgeschoten. De heeren commensaals waren bovendien gewoon hem voor de grap den naam te geven van den meest geruchtmakenden boosdoener of minister van

den dag; en bij gebrek aan zulke personages namen zij hun toevlucht tot personen uit de geschiedenis, om een nieuwen titel te kiezen. Soms Pitt, dan weer Brownrigg, of iets dergelijks. Op den tijd, waarover wij nu spreken, was hij bij de heeren algemeen bekend als Bailey junior, een benaming, die misschien als tegenstelling van de welbekende Old Bailey was afgeleid, en ook mogelijk zinspeelde op een ongelukkige jongedame van dien naam, die op jeugdigen leeftijd de hand aan zich zelf sloeg en die in een straatliedje vereeuwigd is.

Het gewone etensuur op Zondag was twee uur, wat men voor iedereen het gemakkelijkst achtte: voor juffrouw Todgers, omdat zij dan vroeg klaar was met braden en koken; en voor de heeren, daar zij dan den heelen middag vrij hadden. Maar op den Zondag, dat de twee jongedames Pecksniff aan de algemeene tafel zouden verschijnen, werd de maaltijd tot vijf uur uitgesteld, om het geheel wat passender en deftiger te maken.

Toen dit uur naderde, kwam Bailey junior, die bijzonder opgewonden scheen te zijn, voor den dag in een pak kleeren, afleggers van verschillende heeren, dat hem aan alle kanten veel te groot was; in het bijzonder staken zijn puntige hemdsboorden zoo hoog op, dat een van de commensaals (beroemd om zijn snedigheid) hem oogenblikkelijk den bijnaam van baas Punt gaf. Om ongeveer kwart vóór vijven kwam een deputatie, die uit Jinkins en een anderen heer, die Gander heette, bestond, aan de kamer van juffrouw Todgers kloppen; en toen zij door den heer Pecksniff, die zich daartoe gereed had gehouden, plechtig aan de jongedames waren voorgesteld, verzochten zij de eer te mogen hebben haar naar boven te geleiden.

De salon in het huis van juffrouw Todgers had zoo weinig het gewone voorkomen van een dergelijk vertrek, dat niemand die daarvoor zou hebben aangezien, of hij moest het hebben gehoord van iemand, die in het geheim was. Behalve de drie smalle ramen, waaruit men het gezicht had op een vuile steeg aan den overkant, was er nog een vierde raam, zonder gordijn of iets van dien aard, dat vlak in de slaapkamer van Jinkins uitkeek; en omhoog, in een muur, had men nog een paar glasruiten boven elkaar, die op de trap licht moesten geven. In een hoek waren ook eenige treden van die trap zichtbaar, half gemaskeerd door een hangkastje, dat altijd open stond; en de deur, die zwart geschilderd was, had twee groote glazen oogen, met een groene pupil in het midden, die nieuwsgierig naar binnen schenen te kijken.

In dit vertrek waren al de heeren verzameld, en er ging een algemeene kreet van „hoera!" op, toen Jinkins, met Mercy aan zijn arm, de deur in kwam; welk gejuich nog luider werd, toen Gander met Charity hem volgde, terwijl Pecksniff met juffrouw Todgers den kleinen stoet sloot.

Onder de heeren, met wie de dames Pecksniff nu kennis maakten, was er één, die bijzondere talenten en veel liefhebberij voor het tooneel bezat, en zeker ook gedebuteerd zou hebben, indien de vrees voor een vijandig kabaal hem niet had weerhouden. Een ander vond zijn grootste liefhebberij in het disputeeren en toespraken houden; een derde was een minnaar van de schoone letteren, een halve geleerde, die op de overigen spotrijmpjes schreef, en ieders gebreken en dwaasheden opmerkte, behalve die van zich zelf. Ieder had een aparte, speciale liefhebberij, hoewel allen ongeveer hetzelfde beroep uitoefenden. Jinkins telde zich zelf onder de „modieuzen"; 's Zondags bezocht hij geregeld de parken; hij kende heel veel equipages, en men verdacht hem er van, dat hij eens iets van doen had gehad met een Gravin. Gander's grootste liefhebberij was geestigheid; aan hem had men het „Baas Punt" te danken, dat nu van mond tot mond ging en door allen werd toegejuicht. Jinkins, om dit niet te vergeten, was verreweg de oudste van het gezelschap; hij telde veertig jaar en was boekhouder bij een grooten vischhandelaar. Hij was ook de oudste commensaal, en, tengevolge van deze dubbele senioriteit, zooals juffrouw Todgers al gezegd had, in alles de eerste man.

Het duurde vrij lang voordat de maaltijd gereed was, en daar Jinkins blijkbaar ongeduldig werd, sloop de arme juffrouw Todgers wel twintigmaal de deur uit, maar kwam steeds weer terug alsof zij heelemaal niet aan eten dacht, eigenlijk alsof zij heelemaal niet weg geweest was. Het gesprek stokte daarom echter niet; want een van de heeren, reiziger voor een fabriek van parfumerieën, had een heel eigenaardige zeldzaamheid bij zich, namelijk een bijzonder fraai stukje scheerzeep, dat hij uit Duitschland had meegebracht; en de half geleerde heer declameerde op dringend verzoek, eenige satyrieke coupletten op het bevriezen van den waterbak achter het huis. Deze aardigheden en het gesprek, dat daaruit voortvloeide, deden den tijd heel genoeglijk omgaan, tot Bailey junior kwam aankondigen, dat de maaltijd gereed was,

wat hij deed met de woorden:

„De boel staat op tafel!"

Op dit bericht begaf men zich naar de eetzaal, bij welken optocht eenige grappenmakers in de achterhoede ieder een heer onder den arm namen, een komische nabootsing van de twee gelukkigen, die de dames Pecksniff mochten geleiden.

Pecksniff deed het tafelgebed — een kort en stichtelijk gebed, waarin hij den zegen afsmeekte over den eetlust van alle aanwezigen, en al degenen, die niets te eten hadden, aan de zorg der Voorzienigheid overliet, wier zaak het was (zoo zei het gebed eigenlijk) om op hen te passen. Daarna viel men aan, met meer eetlust dan ceremonieel, daar de tafel kraakte onder den last niet alleen van al de lekkernijen, welker verschijning vooraf aan de dames Pecksniff was aangekondigd, maar ook van andere stevige schotels, waarvoor juffrouw Todgers, die haar gasten kende, had gezorgd. Bovendien was er een keur van dranken — bier, wijn en ander vocht — waaruit bleek, dàt de aanwezigen geen leden van een geheelonthouders-vereeniging waren.

De jongedames Pecksniff, onder aan de tafel, ter weerszijden van Jinkins gezeten, werden met beleefdheden overladen, en elke minuut uitgenoodigd om met een nieuwen bewonderaar een glas wijn te drinken. Nog nooit in haar leven waren zij zoo opgeruimd en spraakzaam geweest; vooral Mercy was zoo onuitputtelijk in snedige antwoorden, dat men haar als een wonder van geest beschouwde. „Kortom," zooals de jongedames opmerkten, „zij voelden nu, dat zij werkelijk in Londen waren, en dat wel voor het eerst."

Haar jonge vriend Bailey was eveneens bijzonder in zijn schik, en scheen het zich tot een plicht te rekenen, haar vroolijkheid door zijn bijval aan te moedigen. Nu en dan, als niemand anders op hem lette, knikte hij haar eens vriendelijk toe, en wees dan ook wel met een kurketrekker naar zijn neus, waarmee hij haar denkelijk wilde aansporen om fiksch te drinken. Om de waarheid te zeggen, was niets van het heele feest zoo opmerkelijk, als de houding van dezen origineelen tafelbediende, die zich door niets liet verrassen of uit het veld slaan. Als hij bij toeval een bord of schaal uit zijn vingers liet glippen (wat een paar maal gebeurde), liet hij met de grootste gemoedsrust vallen wat viel, zonder het genoegen van het gezelschap door eenige teekenen van schrik of spijt te verstoren. Ook hinderde hij de gasten niet door als dol heen en weer te vliegen, zooals veel overigens goed afgerichte bedienden wel doen; integendeel, daar hij de onmogelijkheid inzag, om zoo'n omvangrijk gezelschap behoorlijk te bedienen, liet hij het aan de heeren over om zelf te krijgen wat zij hebben wilden, en bleef, met zijn beenen ver van elkaar en zijn handen in zijn zakken, achter den stoel van Jinkins staan, om over alle grappen op zijn gemak mee te lachen.

Het dessert was bijna overdadig — en men hoefde er niet op te wachten. De borden, die voor de pudding hadden gediend, werden in een tobbetje buiten de deur gewasschen terwijl de kaas werd geserveerd, en hoewel zij toen warm en vochtig werden neergezet, was men er toch mee geholpen. Amandelen bij halve ponden, sinaasappelen bij dozijnen, rozijnen bij ponden, beschuitjes bij hoopen, en noten bij soepborden vol! Ja, juffrouw Todgers kon wel uitpakken als zij wilde.

Toen kwam er andere wijn, roode en witte, en een groote porseleinen kom, waarin een van de heeren punch maakte, terwijl hij de jongedames Pecksniff schertsend verzocht, niet van het kleine kommetje te schrikken, daar er genoeg van het benoodigde voorhanden was om het twaalf maal vol te maken. Hoe lachten zij hierover! En hoe moesten zij hoesten, toen zij van de punch proefden, omdat die zoo sterk was, en hoe lachten zij weer, toen een van de gasten verklaarde dat men die, de kleur alleen uitgezonderd, voor versche melk zou kunnen houden! Welk een algemeene kreet van „neen, neen!" werd er door de heeren aangeheven, toen zij Jinkins heel nadrukkelijk smeekten haar glazen met heet water aan te lengen, en hoe rood werden zij, terwijl zij die bij kleine beetjes tot den bodem toe leeg dronken!

Nu komt er een treurig oogenblik. De zon, zooals Jinkins zegt (een knap man, die Jinkins, altijd zoo beschaafd en wellevend) wil het firmament verlaten. „Juffrouw Pecksniff," fluistert juffrouw Todgers, „wilt ge....?"

„O, lieve hemel, niet meer, juffrouw!"

Juffrouw Todgers staat op; de twee jongedames en al de heeren volgen dit voorbeeld. Mercy kijkt naar haar shawltje. Waar zou dat gebleven zijn? Het lieve meisje heeft het nog om, maar het is afgezakt. Wel twaalf handen worden uitgestoken om haar te helpen. Zij wordt doodelijk verlegen. De jongste heer in het gezelschap dorst naar het bloed van Jinkins. Mercy snelt huppelend naar de deur. Haar

zuster heeft haar arm om juffrouw Todgers heengeslagen. Zij slingert haar arm om haar zuster. Diana, wat een groep! Het laatste, wat men ziet, is een tip van het shawltje. „Heeren, laten wij de gezondheid drinken van de dames!"

Het enthousiasme is overweldigend. De heer die zoo graag toespraken houdt staat op, en laat plotseling een stroom van welsprekendheid vloeien, die alles meesleept. Hij denkt aan een toast — een toast, waarmee allen zullen instemmen. Er is een man aanwezig — hij heeft een man op het oog, aan wien zij allen dank schuldig zijn. Hij herhaalt het, aan wien zij allen dank schuldig zijn. Hun ruwe aard is dien dag verzacht en beschaafd door het verteederende gezelschap van de schoone sekse. Er is een heer in het gezelschap, tot wien twee bekoorlijke en rijk begaafde jongedames met eerbied opzien, als de bronader van haar bestaan. Ja, toen de dames Pecksniff nog nauwelijks verstaanbaar begonnen te stamelen noemden zij dien man „Vader!" Met algemeene toejuiching stelt hij de gezondheid in van Pecksniff, en allen drukken dezen de hand. De jongste heer in het gezelschap doet dit met innige aandoening; want hij voelt, dat er een geheimzinnige kracht uitstraalt van den man, die dat bekoorlijke wezen met dat roode shawltje dochter noemt.

Wat zegt Pecksniff tot antwoord? Of liever: wat laat hij ongezegd? Niets! Er wordt nog meer punch besteld, gemaakt en gedronken. Het enthousiasme stijgt nog hooger. Ieder laat zijn karakter en zijn eigenaardigheden uitkomen. De theatrale heer reciteert; een ander zingt. Gander laat den Gander van vorige feesten mijlen ver achter zich. Ook hij staat op, om een toast in te stellen. Het is de gezondheid van hun aller vriend Jinkins — den ouden Jink, als hij hem dien familiaren en vriendschappelijken naam geven mag. De jongste heer van het gezelschap roept als dol „neen!" Hij wil niet — het mag niet — het kan niet. Maar zijn diepe gevoel wordt niet begrepen. Men houdt hem voor wat opgewonden, en laat hem praten zonder naar hem te luisteren.

Jinkins betuigt zijn hartelijken dank. Het is verreweg de gelukkigste, heuglijkste dag van zijn nederige leven. Als hij om zich heen kijkt, voelt hij, dat het hem aan woorden ontbreekt om zijn dankbaarheid uit te drukken. Maar één ding wil hij zeggen. Het is gebleken, hoopt hij, dat huize Todgers evenveel, misschien meer vermag, dan iets of iemand anders. Hij herinnert hun er aan, onder een daverend geroep van aanmoediging, dat zij gehoord hebben van een soortgelijk etablissement in Cannon-street, door sommigen bijzonder geprezen. Hij wil geen hatelijke vergelijkingen maken; hij zou de laatste man zijn om dit te doen; maar als dat etablissement in Cannon-street ooit met zoo'n vereeniging van vernuft en schoonheid kon pronken, als op dien dag deze zaal versierde, en (alles in aanmerking nemend) in staat zal zijn zoo'n diner op te disschen, dan zal hij er zijn hoed voor afnemen. Maar zoolang dat niet gebeurt, zal hij Todgers de hand boven het hoofd houden.

Nog meer punch, nog meer enthousiasme, nog meer toespraken. Ieders gezondheid wordt gedronken, behalve die van den jongsten heer in het gezelschap. Deze zit afgezonderd, met zijn elleboog op de leuning van een leegen stoel, en staart met een mengeling van verontwaardiging en verachting Jinkins aan. Gander stelt, met een toespraak, die overloopt van geest, de gezondheid van Bailey junior in; men hoort hikken, en er wordt een glas gebroken. Jinkins meent eindelijk, dat het tijd is om de dames weer op te zoeken. Als een laatsten toast stelt hij de gezondheid van juffrouw Todgers in. Zij is wel waard om afzonderlijk bedacht te worden. Luister, luister! Het is de waarheid; er valt niet aan te twijfelen. Anders hebben allen iets op haar te zeggen; maar nu voelt ieder dat hij voor haar zijn leven zou willen laten.

Zij gaan naar boven, waar zij zoo gauw nog niet verwacht zijn; want juffrouw Todgers zit te slapen, Charity is bezig haar haar in orde te maken, en Mercy heeft een van de vensterbanken tot een sofa gemaakt, en zich in een gracieuse houding daarop neergevlijd. Zij wil haastig opstaan; maar Jinkins smeekt haar, uit aller naam, om stil te blijven zitten; haar houding is te sierlijk en te bevallig, zegt hij, om die voor een andere te verwisselen. Zij lacht, laat haar waaier vallen, waarmee zij speelde, en allen schieten toe om dien op te rapen. Daar zij nu met stilzwijgende toestemming van alle aanwezigen, tot koningin van het feest is verheven, toont zij zich wreed en grillig, zendt heeren met boodschappen naar andere heeren, vergeet hen volkomen, voordat zij met het antwoord kunnen terugkomen, en denkt duizend middelen uit om hun harten te kwetsen en te pijnigen. Bailey brengt thee en koffie. Er heeft zich een groepje bewonderaars om Charity verzameld; maar dit bestaat alleen uit hen, die haar zuster niet kunnen bereiken. De jongste heer in het gezelschap is bleek, maar

bedaard, en blijft nog alleen zitten; want zijn gemoed gruwt van luidruchtige vreugde, en zijn ziel is met één onderwerp vervuld. Zij voelt echter, dat hij dicht bij haar is en haar aanbidt. Dit ziet hij nu en dan aan een enkelen blik van haar oogen. „Pas op, Jinkins, dat gij een wanhopig man niet tot razernij brengt!"

Pecksniff was met de jongere gasten mee naar boven gegaan en had zich op een stoel naast juffrouw Todgers neergezet. Hij had een kop koffie over zijn broek gestort, zonder dat hij dit merkte, en scheen ook niet te weten, dat er een broodje op zijn knie lag.

„En hoe hebben zij u beneden behandeld, mijnheer?" vroeg de gastvrouw.

„Op zoo'n manier, lieve juffrouw," antwoordde Pecksniff, „dat ik daaraan nooit zonder ontroering, ja, zonder tranen terug zal kunnen denken. Ach, juffrouw Todgers!"

„Lieve hemel," riep zij uit, „hoe komt gij zoo aangedaan, mijnheer?"

„Ik ben een man, lieve juffrouw," zei Pecksniff, vrij onduidelijk sprekend en terwijl de tranen over zijn wangen biggelden; „maar ik ben ook een vader, ik ben ook een weduwnaar. Mijn gevoelens, juffrouw Todgers, willen zich niet geheel laten verstikken, zooals de jonge prinsen in den Tower. Zij zijn volwassen, en hoe meer ik hen onder het kussen druk, des te meer kijken zij om den hoek daarvan."

Nu viel hem eensklaps het broodje op zijn knie in het oog, en hij staarde het heel strak aan, terwijl hij op een treurige en wezenlooze manier zijn blik daarheen richtte, alsof dit broodje zijn booze genius was, wien hij stilzwijgend zijn ongeluk verweet.

„Zij was mooi, juffrouw Todgers," zei hij, zonder eenige inleiding, terwijl hij haar met glazige oogen aankeek; „zij had een klein eigendommetje."

„Dat heb ik gehoord," antwoordde juffrouw Todgers meewarig.

„Dat zijn haar dochters," hervatte Pecksniff, terwijl hij met toenemende aandoening naar de jongedames wees.

Juffrouw Todgers twijfelde er niet aan.

„Mercy en Charity!" zei Pecksniff. „Geen onheilige namen, zou ik denken."

„Mijnheer Pecksniff," riep juffrouw Todgers uit, „wat een akelige glimlach! Zijt ge niet wel, mijnheer?"

Hij drukte zijn hand op haar arm, en antwoordde plechtig en zacht: „Het is een kwaal, juffrouw! Een sleepende, maar doodelijke kwaal. Van mijn jeugd af ben ik daaraan onderhevig, en zij zal mij in het graf brengen."

„Dat verhoede onze lieve Heer!" zei juffrouw Todgers.

„Het is zoo!" riep Pecksniff met wanhopige onstuimigheid uit. „En eigenlijk ben ik er, over het geheel, blij om. Gij lijkt op haar, juffrouw Todgers!"

„Houd mij toch niet zoo stijf vast, mijnheer Pecksniff. Als een van de heeren ons zoo zou zien...."

„Om harentwil," zei Pecksniff. „Vergun mij dit ter eere van haar nagedachtenis; uit eerbied voor de stem uit het graf. Gij lijkt buitengewoon veel op haar, juffrouw Todgers. Wat een wereld is dit!"

„Ja, dat moogt gij wel zeggen!" riep juffrouw Todgers uit.

„Een ijdele, redelooze wereld, vrees ik," hervatte Pecksniff uiterst mismoedig. „Die jonge menschen om ons heen, denken die wel om hun zedelijke verantwoordelijkheid? Ik vrees van niet. Geef mij uw andere hand, juffrouw Todgers!"

De dame aarzelde en zei, dat zij het liever niet deed.

„Heeft een stem uit het graf geen invloed op u?" zei Pecksniff met naargeestige teederheid. „Dit is ongodsdienstig, liefste.."

„Sst," zei juffrouw Todgers. Houd toch...."

„Ik ben het niet, die dit zegt," hervatte Pecksniff. „Het is de stem. Het is haar stem."

De overleden mevrouw Pecksniff moet voor een vrouw een bijzonder grove en schorre stem en een zonderling belemmerde dronkemansspraak hebben gehad, als haar stem een zweem had gehad van die, waarmee Pecksniff op dat oogenblik sprak. Maar misschien verbeeldde hij het zich alleen maar.

„Het is een dag van genot geweest, juffrouw Todgers, maar ook een dag van zielesmart. Hij heeft mij herinnerd aan mijn eenzaamheid. Wat ben ik op de wereld?"

„Een braaf en fatsoenlijk man, mijnheer Pecksniff," antwoordde juffrouw Todgers.

„Dat zou een troost zijn," riep Pecksniff uit. „Ben ik dat?"

„Er leeft geen beter mensch op de wereld," zei juffrouw Todgers.

Pecksniff glimlachte onder zijn tranen en schudde flauw zijn hoofd. „Gij zijt heel goed," zei hij. „Ik dank u. Het is mijn grootste genoegen, juffrouw Todgers, om jonge menschen gelukkig te maken. Het geluk van mijn leerlingen is mijn voornaamste doel. Ik houd veel van hen, en zij houden ook veel van mij. Soms."

„Altijd," zei juffrouw Todgers.

„Als zij zeggen, dat zij niets van mij ge-

leerd hebben, juffrouw," fluisterde Pecksniff, terwijl hij haar heel geheimzinnig aankeek, en een wenk gaf, om met haar oor dichter bij zijn mond te komen, „als zij zeggen, dat zij niets van mij geleerd hebben en dat de premie te hoog was, dan liegen zij. Ik zou het niet publiek willen hebben, gij begrijpt mij wel; maar u zeg ik het, als een oude vriendin, dan liegen zij."

„Dan moeten zij wel slecht zijn," zei juffrouw Todgers.

„Gij hebt gelijk, juffrouw," zei Pecksniff.

Juffrouw Todgers, die hiervan geen woord begreep, keek tamelijk vreemd op, wat in het geheel niet te verwonderen was; want het was, zooals de lezer zich misschien herinnert, de gewone aanhef van Pecksniff's advertentie, als hij een leerling noodig had.

„Kent gij ook ouders of voogden, juffrouw," hervatte Pecksniff, „die zich zoo'n gelegenheid voor een jongeman ten nutte zouden willen maken? Een weeskind zou de voorkeur hebben. Kent gij ook een wees-

„BEKLAAGT MIJ NIET, VRIENDEN," ZEI HIJ OP EEN VRIENDELIJKEN TOON. „WEENT NIET OVER MIJ. HET IS MIJN KWAAL."

„Die opmerking vergroot mijn achting voor u. Een woord in uw oor: Aan ouders en voogden. — Dit is in vertrouwen, juffrouw Todgers."

„Natuurlijk," zei zij.

„Aan ouders en voogden," herhaalde Pecksniff. „Er biedt zich een even buitengewone als zeldzame gelegenheid aan, die de voordeelen van een voortreffelijk onderricht in de bouwkunst vereenigt met de genoegens van het huiselijke leven en den voortdurenden omgang met een gezin, waarvan de leden (hoe nederig hun kring en hoe bekrompen hun begaafdheden mogen zijn) nooit hun zedelijke verantwoordelijkheid uit het oog verliezen."

kind met drie of vierhonderd pond?"

Juffrouw Todgers bedacht zich een oogenblik, en schudde toen haar hoofd.

„Als gij van zoo'n weeskind hoort," hervatte Pecksniff, „laten zijn vrienden dan een franco brief sturen onder de letters S. P. aan het postkantoor in Salisbury. Wie dat is, weet ik niet precies. Schrik niet, juffrouw Todgers," vervolgde hij, terwijl hij met een bons tegen haar aanzakte. „Het is mijn kwaal. Geef mij maar wat te drinken!"

„Lieve hemel, meisjes!" riep juffrouw Todgers luid. „Uw papa is onwel."

Toen allen zich naar dien kant keerden, deed Pecksniff een verrassende poging om

zich op te richten. Hij stond ook werkelijk op, en overzag de aanwezigen met een blik van onuitsprekelijke wijsheid. Langzamerhand maakte die uitdrukking plaats voor een treurigen, fletsen en wezenloozen glimlach. „Beklaagt mij niet, vrienden," zei hij op een vriendelijken toon. „Weent niet over mij. Het is mijn kwaal." Met deze woorden, en nadat hij nog een flauwe poging had aangewend om zijn schoenen uit te trekken, viel hij achterover in den haard.

De jongste heer in het gezelschap haalde hem in een oogenblik uit het vuur, voordat er nog een haar van zijn hoofd gezengd was. Het was haar vader!

Mercy was bijna buiten zich zelf. Haar zuster eveneens. Jinkins troostte haar beiden. Allen troostten haar. Ieder had iets te zeggen, behalve de jongste heer van het gezelschap, die met edele zelfverloochening den post aanvaardde, om Pecksniff's hoofd op te houden, zonder dat iemand op hem lette. Eindelijk verzamelden zich allen om hem heen, en kwamen, na eenig beraad, tot het besluit, hem naar boven en naar bed te brengen. De jongste heer werd door Jinkins berispt, dat hij Pecksniff's jas had gescheurd. Ha, ha! Maar het kwam er niet op aan.

Men droeg hem naar boven, waarbij de jongste heer bijna werd doodgedrongen. Zijn slaapkamer was heelemaal boven en achter in het huis; maar na verloop van tijd kwam men er toch. Onderweg vroeg hij dikwijls om te drinken. De jongste heer deed het voorstel hem een glas koud water te geven, waarover Pecksniff zich zoo boos maakte, dat hij hem uitschold.

Jinkins en Gander legden hem boven op zijn bed, en toen hij in slaap scheen te zullen vallen, lieten zij hem alleen. Maar voordat allen nog beneden waren, zag men Pecksniff, half ontkleed, op het portaal boven aan de trap verschijnen. Hij wenschte, naar het scheen, hun meeningen over den aard van het menschelijke leven in te winnen.

„Vrienden!" riep hij, over de leuning heenkijkend, „ik vind het een gepaste tijd, om elkaar door wederkeerige navorschingen te stichten. Laten wij het menschelijke leven in oogenschouw nemen. Waar is Jinkins?"

„Hier!" riep deze. „Ga weer naar bed!"

„Naar bed?" zei Pecksniff. „Naar bed? Dat is de stem van den luiaard. Ik hoor hem klagen: gij hebt mij te vroeg gewekt; ik moet nog wat sluimeren. Als er een jong weeskind is, dat de rest van dat schoone gedicht wil reciteeren, biedt zich nu een even buitengewone als zeldzame gelegenheid aan."

Niemand wilde reciteeren.

„Dit is heel verheugend," zei Pecksniff. „Koel en verfrisschend, speciaal voor de beenen. De beenen van het menschelijke wezen, mijne vrienden, zijn een meesterstuk der schepping. Vergelijkt hen eens met houten beenen, en let dan op het verschil tusschen het gewrocht der natuur en het gewrocht der kunst. Weet ge," vervolgde hij, over de balie leunend, met de vriendelijke familiariteit, waarmee hij thuis een nieuwen leerling behandelde, „ik zou graag willen hooren hoe juffrouw Todgers over houten beenen denkt; als zij er tenminste geen bezwaar tegen heeft."

Aangezien na deze toespraak zijn toestand hopeloos scheen, gingen Gander en Jinkins weer naar boven, en legden hem opnieuw in bed. Maar zij waren nog niet half de trap af, of hij stond weer op het portaal, en toen zij hem voor de derde maal in bed hadden geholpen, was hij de kamer weer uit, voordat zij nog op de trap waren. Kortom, telkens als zij hem in zijn kamer opsloten, schoot hij weer naar buiten, met een lading zedenspreuken, die hij over de leuning kwam uitgalmen.

Toen zij hem ongeveer voor de dertigste maal in bed hadden geholpen, bleef Jinkins hem vasthouden, terwijl zijn metgezel naar beneden ging, om Bailey junior te halen, met wien hij spoedig terugkwam. Toen de jongen gehoord had, welken dienst men van hem verlangde, toonde hij zich hiermee bijzonder in zijn schik, en ging een bankje, een kaars en zijn avondeten halen, om op zijn gemak voor de deur van de slaapkamer de wacht te houden.

Toen hij met deze schikkingen klaar was, sloten zij Pecksniff in zijn kamer op, en lieten den sleutel van buiten in de deur steken, terwijl zij den jongen page opdroegen, hen onmiddellijk te roepen, als hij iets hoorde, dat op teekenen van een beroerte leek, waardoor de patiënt misschien kon worden aangetast; waarop Bailey met groote bescheidenheid antwoordde dat hij lang genoeg in het huis had gewoond om te weten waar Abram den mosterd haalde.

HOOFDSTUK X.

Waarin vreemde zaken voorkomen, die een belangrijken invloed op den verderen gang van deze geschiedenis kunnen hebben.

Maar Pecksniff was naar Londen geko-

men om zaken te doen. Had hij die vergeten? Deed hij niets anders dan met de vroolijke gasten van juffrouw Todgers pleizier maken en visites afleggen, zonder aan de ernstige zaken te denken, wat die dan ook mochten zijn, die hem tot zoo'n verre reis hadden bewogen? Neen.

Tijd en getij wachten op niemand, zegt het spreekwoord; maar iedereen moet op tijd en getij wachten. Het getij, dat waargenomen moest worden om den braven Pecksniff tot fortuin te brengen, stond in de tabel genoteerd, en moest weldra opkomen; en Pecksniff zelf bleef ook niet hoog en droog op het land zitten dutten, zonder aan de rivier en haar stroom te denken, maar hij stond al aan den waterkant, tot over zijn schoenen in het nat, gereed om zelfs door den modder te waden, als die maar dien kant uitgleed, waar hij hoopte zijn geluk te vinden.

Het vertrouwen van zijn twee bekoorlijke dochters was werkelijk schitterend. Zij bouwden vast op het karakter van haar vader, dat hun de overtuiging schonk, dat hij altijd wist wat hij deed, dat hij altijd recht op zijn doel afging; en dat dit edele doel zijn eigen, en dus ook haar belang was, hiervan waren zij eveneens overtuigd. Zoo wachtten zij met edele berusting en vertrouwen af wat er gebeuren zou.

Des te treffender was dit kinderlijke vertrouwen, daar zij dit keer eigenlijk niet precies wisten, wat haar vader van plan was. Zij wisten niet anders, dan dat hij elken morgen, na vroeg te hebben ontbeten, naar het postkantoor ging, om naar brieven te vragen. Als dit gebeurd was, had hij zijn werk voor dien dag verricht, en wachtte weer tot er een nieuwe zon opging en er een andere post aankwam.

Zoo ging het eenige dagen lang. Eindelijk echter kwam Pecksniff op zekeren morgen terug, geheel buiten adem van de haast, waarmee hij geloopen had, wat bij hem, die altijd zoo kalm bleef, iets vreemds was om te zien, en nadat hij zijn dochters had geroepen, sloot hij zich met deze in een kamer op, om een geheim gesprek te houden, dat twee volle uren duurde. Van wat in dien tijd verhandeld werd is niets bekend geworden, dan de volgende woorden, die Pecksniff sprak:

„Hoe hij zoo veranderd is (als het tenminste zoo is, als ik denk) hoeven wij niet te onderzoeken. Ik heb mijn eigen gedachten daar wel over, lieve kinderen, maar ik wil die liever niet openbaren. Het is genoeg, dat wij niet trotsch, wraakzuchtig of onverzoenlijk willen zijn. Als hij onze vriendschap verlangt, zullen wij hem die schenken. Wij kennen onzen plicht, durf ik te zeggen."

Dienzelfden dag tegen den middag zag men bij het postkantoor een hoog bejaarde heer uit een huurkoets stappen, en, nadat hij zijn naam had genoemd, naar een brief vragen, die daar voor hem bezorgd moest zijn, om te bewaren tot hij dien kwam halen. De brief had al eenige dagen op hem liggen wachten. Het adres was met de hand van Pecksniff geschreven, en het cachet vertoonde zijn initialen.

De inhoud was heel kort, niets anders dan een adres, en „de eerbiedige en (ondanks het voorgevallene) hartelijke groeten van S. Pecksniff." De oude heer scheurde het adres er af, en wierp het overschot van het blad, aan stukjes geplukt, in den wind; daarop gaf hij het adres aan den koetsier, en gelastte dezen, hem zoo dicht bij de straat te brengen, die er op was aangeduid, als hij kon. Dientengevolge werd hij bij het Monument gebracht, waar hij afstapte, de koets wegstuurde en den weg naar het etablissement van juffrouw Todgers insloeg.

Hoewel het gezicht, de gestalte en de gang van den ouden man, zelfs de manier, waarop hij den dikken stok, waar hij op steunde, vasthield, een vastberadenheid en onverzettelijkheid (terecht of ten onrechte doet nu niet ter zake) aanduidden, die in vroeger dagen de pijnbank zouden hebben doorstaan, heerschte er nu echter eenige besluiteloosheid in zijn gemoed, die hem het huis, dat hij zocht, deed vermijden, en dralend heen en weer deed wandelen in het plekje zonneschijn, dat het kerkhof niet ver van daar verhelderde. Misschien was er in den aanblik van die hoopen nietig stof, midden tusschen het drukste gewoel van het leven, iets, dat zijn besluiteloosheid nog vergrootte; hoe dit zij, hij bleef daar op en neer wandelen, tot de kerkklok, voor de tweede maal sedert hij daar was het kwartier slaand, hem uit zijn gepeins deed ontwaken. Alsof het slaan van de klok hem eensklaps tot een besluit had gebracht, ging hij haastig naar het huis en klopte aan.

Pecksniff zat in het kamertje van juffrouw Todgers te lezen — bij toeval, en hij verzocht om excuus — in een voortreffelijk theologisch werk. Er stond krentenbrood en wijn op de tafel — ook bij toeval, en waarvoor hij eveneens excuus verzocht. Hij zei, dat hij zijn bezoeker eigenlijk niet meer had verwacht, en deze eenvoudige ververssching juist met zijn kinderen wilde

gaan gebruiken, toen zijn gast aan de deur klopte.

„Uw dochters maken het toch goed?” zei de oude Maarten, terwijl hij zijn hoed en stok neerlegde.

Pecksniff trachtte zijn vaderlijke ontroering te verbergen, terwijl hij „ja” antwoordde. Het waren lieve, heel lieve kinderen, zei hij. Hij wilde het niet wagen, mijnheer Chuzzlewit aan te raden in den leunstoel plaats te nemen, of zich buiten den tocht van de deur te houden. Daardoor zou hij zich, naar hij vreesde, aan een onrechtmatige verdenking blootstellen. Hij wilde zich daarom tevreden stellen met op te merken, dat er een leunstoel stond en dat de deur alles behalve luchtdicht was. Dit laatste ongemak, dit mocht hij misschien wagen er bij te voegen, was niet ongewoon in oude huizen.

De oude man zette zich in den leunstoel neer, en na eenige oogenblikken van stilte zei hij:

„Allereerst moet ik u bedanken, dat gij zoo prompt naar Londen zijt gekomen, op mijn bijna onbegrijpelijk verzoek; ik hoef er wel haast niet bij te voegen, op mijn kosten.”

„Op uw kosten, mijnheer,” riep Pecksniff, op een toon van groote verwondering uit.

„Het is mijn gewoonte niet,” zei Maarten, ongeduldig met zijn hand wuivend, „om mijn — nu ja, mijn bloedverwanten — op onkosten te jagen, om aan mijn grillen te voldoen.”

„Op uw kosten, mijnheer?” riep Pecksniff uit.

„Dat is bij deze gelegenheid misschien het juiste woord niet,” zei de oude man. „Neen; gij hebt gelijk.”

Pecksniff voelde zich van een drukkenden last ontheven, toen hij dit hoorde, hoewel hij volstrekt niet wist waarom.

„Gij hebt gelijk,” herhaalde Maarten. „Het is geen grilligheid van mij. Het is op redeneering, bewijzen en bedaarde vergelijking gebaseerd. Met grillen is dat nooit het geval. Bovendien, ik ben niet onderhevig aan grillen. Dat ben ik nooit geweest.”

„Zeker niet,” zei Pecksniff.

„Hoe weet gij dat?” hernam de ander snel. „Gij moet nog beginnen het te leeren. Gij moet er, mettertijd, de proef van nemen. Gij en de uwen zult merken, dat ik standvastig kan zijn, en mij niet van mijn plannen laat af brengen. Begrijpt ge wel?”

„Volkomen,” antwoordde Pecksniff.

„Het spijt mij bijzonder,” zei Maarten, langzaam en afgemeten, terwijl hij den ander strak aankeek, „het spijt mij bijzonder, dat er zoo'n gesprek tusschen ons beiden heeft plaats gehad, als bij onze laatste ontmoeting het geval is geweest. Het spijt mij bijzonder, dat ik u zoo openlijk zei, hoe ik toen over u dacht. Mijn tegenwoordige gezindheid jegens u is van een heel anderen aard; en nu, verlaten door allen, die ik ooit vertrouwd heb, misleid en belaagd door allen, die mij moesten helpen en bijstaan, neem ik mijn toevlucht tot u. Ik vertrouw op u, als op een bondgenoot; ik houd mij verzekerd, dat banden van belang en verwachtingen u aan mij zullen binden” — hij legde een bijzonderen nadruk op deze woorden, hoewel Pecksniff hem dringend verzocht hierover niet te spreken — „en dat gij mij helpen zult, de gevolgen van de gruwelijkste laagheid, onoprechtheid en sluwheid op de rechte hoofden te doen neerkomen.”

„Mijn beste, waarde heer!” riep Pecksniff uit, terwijl hij de hem toegestoken hand greep. „En gij spreekt van berouw, dat gij onrechtvaardig over mij hebt gedacht! Gij, met die grijze haren!”

„Berouw,” zei Maarten, „behoort onafscheidelijk bij grijze haren; en ik geniet, evenals alle menschen, het mijne van dat erfgoed. En nu, genoeg hiervan! Het spijt mij, dat ik zoolang van u gescheiden ben geweest. Als ik u vroeger had gekend, en u vroeger had gebruikt, zooals gij verdient, zou ik misschien gelukkiger zijn geweest.”

Pecksniff keek naar de zoldering en sloeg van verrukking zijn handen ineen.

„Uw dochters?” zei Maarten, na een korte poos van stilte. „Ik ken ze niet. Lijken zij op u?”

„In den neus van mijn oudste en de kin van mijn jongste, mijnheer Chuzzlewit,” antwoordde de weduwnaar, „zie ik wijlen haar moeder herleven.”

„Ik bedoel niet van gezicht,” zei de oude man. „Ik bedoel in karakter en denkwijze — innerlijk.”

„Het past mij niet daarover te spreken,” antwoordde Pecksniff met een zoetsappigen glimlach. „Ik heb mijn best gedaan, mijnheer.”

„Ik zou ze wel eens willen zien,” zei Maarten, „als zij tenminste bij de hand zijn.”

Zij waren heel dicht bij de hand; want zij hadden eigenlijk, van het begin van dit gesprek af, bij de deur staan luisteren, en eerst op dit oogenblik namen zij haastig de wijk. Nadat Pecksniff zijn tranen, teekenen van menschelijke zwakheid,

uit zijn oogen had gewischt, en haar zoo tijd had gelaten om naar boven te gaan, opende hij de deur, en riep met een vriendelijke stem de gang in:

„Lieve kinderen, waar zijt ge?"

„Hier, lieve papa!" antwoordde de stem van Charity op een grooten afstand.

„Kom eens beneden in de achterkamer, lieve," zei Pecksniff, „en breng uw zuster mee."

„Ja, lieve papa," riep Mercy, en daarmee kwamen zij (een en al gehoorzaamheid) zingend de trap af.

Niets kon de verwondering van de twee jongedames Pecksniff te boven gaan, toen zij bij haar lieven papa een vreemde vonden zitten. Niets kon haar stomme verbazing overtreffen, toen hij zei: „Kinderen, mijnheer Chuzzlewit!" Maar toen hij haar zei, dat mijnheer Chuzzlewit en hij vrienden waren, en dat mijnheer Chuzzlewit zoo goed en vriendelijk met hem gesproken had, dat zijn woorden hem tot in zijn ziel hadden getroffen, riepen de twee jongedames met één stem: „De hemel zij gedankt!" en vielen den ouden man om den hals. En toen zij hem hadden omhelsd en gekust, met een vuur en een hartelijkheid, die onmogelijk te beschrijven zijn, zetten zij zich in de liefderijkste houdingen achter zijn stoel, alsof zij geen hoogere aardsche vreugde konden bedenken dan hem te dienen en te verzorgen, en in het overschot van zijn leven die liefde samen te pakken, die zij graag haar heele leven door, van haar jeugd af aan, hadden willen verspreiden, als hij — die dierbare verdoolde! — het kostbare geschenk maar had willen aannemen.

De oude man keek verscheidene malen de eene en de andere en vervolgens Pecksniff heel oplettend aan.

„Hoe heeten zij?" vroeg hij Pecksniff, toen deze zijn oogen neersloeg, die hij vroom naar de zoldering had geslagen.

Pecksniff noemde haar namen, en liet daarop volgen — zijn lasteraars zouden gezegd hebben, met het doel om den ouden Maarten van dienst te zijn bij het maken van een testament: „Misschien, kinderen, zoudt gij goed doen ze op te schrijven. Uw nederige handteekeningen hebben op zich zelf wel geen waarde, maar de genegenheid zal er misschien prijs op stellen."

„De genegenheid heeft genoeg aan de levende origineelen," zei de oude man. „Geeft u geen moeite, meisjes. Ik zal u niet zoo gauw vergeten, Charity en Mercy, om zulke herinneringen noodig te hebben. — Neef!"

„Mijnheer?" zei Pecksniff met groote bereidwilligheid.

„Gaat gij nooit zitten?"

„Zitten? — O ja — soms, mijnheer," antwoordde Pecksniff, die al dien tijd was blijven staan.

„Wilt gij dan nu gaan zitten?"

„Kunt gij mij vragen," antwoordde Pecksniff, terwijl hij zich oogenblikkelijk op een stoel liet zakken, „of ik iets doen wil om u genoegen te verschaffen?"

„Gij spreekt openhartig," zei Maarten, „en gij meent het goed; maar ik vrees, dat gij nog niet weet, hoever de luimen van een ouden man gaan. Gij weet niet, wat er geëischt wordt om hem in alles wat hij wil en niet wil te believen, zich naar zijn vooroordeelen te schikken, in wat het ook zijn moge zijn zin te doen, geduld te hebben met zijn achterdochtigheid, en altijd even ijverig te zijn om hem te dienen. Als ik bedenk, hoeveel van die gebreken ik heb, en hoe groot en ingekankerd die zijn, wat is af te meten uit de kwade gedachten, die ik onlangs van u koesterde, durf ik u bijna niet te verzoeken mijn vriend te zijn."

„Mijn waarde heer," antwoordde zijn neef, „hoe kunt gij zulke aandoenlijke woorden spreken! Wat was natuurlijker, dan dat gij één geringe vergissing zoudt begaan, terwijl in alle andere opzichten uw oordeel zoo juist was, en gij zooveel redenen hebt gehad — zulke treurige en onloochenbare redenen — om allen, die u omringden, in het onvoordeeligste licht te beschouwen!"

„Dat is waar," hervatte de ander. „Gij denkt zeer toegeeflijk over mij."

„Wij hebben altijd gezegd, mijn dochters en ik," zei Pecksniff, met toenemende vriendelijkheid, „dat, terwijl wij het ongeluk betreurden, dat wij met laaghartige en baatzuchtige menschen werden gelijk gesteld, wij er ons toch niet over konden verwonderen. Gij weet het nog wel, lieve kinderen?"

O zij wisten het nog heel goed. Wel duizendmaal hadden zij het gezegd.

„Wij hebben niet geklaagd," zei Pecksniff. „Nu en dan waren wij wel verwaten genoeg om ons te troosten met de gedachte, dat de waarheid tenslotte zou zegevieren; maar niet dikwijls. Gij herinnert u nog wel, lieve kinderen?"

Herinneren! Kon hij er aan twijfelen? „Lieve papa, wat een vreemde, noodelooze vragen!"

„En toen ik u zag," hernam Pecksniff met nog nederiger vriendelijkheid, „in het kleine, armoedige dorp, waar wij zoo vrij zijn

te wonen, zei ik u alleen, mijn waarde heer, dat gij verkeerd over mij dacht. Dat was alles, geloof ik."

„Neen, niet alles," antwoordde Maarten, die een poos zijn voorhoofd op zijn hand had laten rusten, en nu weer opkeek; „gij hebt nog veel meer gezegd, wat, met andere omstandigheden, die ik te weten ben gekomen, mij de oogen heeft geopend. Gij hebt heel belangeloos tegen mij gesproken ten gunste van — ik hoef hem niet te noemen. Gij weet wel, wien ik bedoel."

Het gezicht van Pecksniff vertoonde eenige onrust, terwijl hij zijn gloeiende handpalmen tegen elkaar drukte en nederig antwoordde: „Volkomen belangeloos, mijnheer, dat verzeker ik u."

„Dat weet ik," hervatte Maarten onverschillig. „Dat zei ik ook. Het was ook heel belangeloos van u, dien troep harpijen van mij af te lokken en u zelf tot hun slachtoffer te maken. De meeste andere menschen zouden hen hebben laten begaan, om zich in al hun roofzucht te vertoonen en door het contrast in mijn achting te rijzen. Gij hadt genoeg medelijden met mij om hen weg te lokken, en daarvoor ben ik u dank schuldig. Hoewel ik haastig vertrok, weet ik toch wel, wat er achter mijn rug is voorgevallen, begrijpt ge?"

„Gij doet mij verbaasd staan, mijnheer," zei Pecksniff, en dat was de zuivere waarheid.

„Mijn kennis van uw zaken," zei de oude man, „blijft nog niet daarbij. Gij hebt een nieuwen huisgenoot..."

„Ja, mijnheer."

„Hij moet uw huis verlaten," zei Maarten.

„En bij u komen wonen?" vroeg Pecksniff met een haperende stem.

„Hij moet maar zien, waar hij terecht komt," antwoordde de oude man. „Hij heeft u bedrogen."

„Ik hoop van niet," zei Pecksniff met vuur. „Ik durf bijna gelooven van niet. De jongeman heeft mij bijzonder voor zich ingenomen. Ik hoop, dat er geen bewijs gegeven kan worden, dat hij zich mijn gunst volkomen onwaardig heeft gemaakt. Bedrog, mijnheer Chuzzlewit, bedrog zou het allerergste zijn. Als er bewezen werd, dat hij mij bedrogen had, zou ik mij verplicht achten hem oogenblikkelijk in den steek te laten."

De oude man keek de twee meisjes aan, die bij zijn stoel stonden; in het bijzonder vestigde hij zijn blik op Mercy met een belangstelling, zooals zich nog niet in zijn trekken had vertoond. Daarop keerde hij zich weer tot Pecksniff, terwijl hij bedaard zei:

„Gij weet zeker wel, dat hij al een vrouw heeft gekozen?"

„O hemel!" riep Pecksniff uit, terwijl hij zijn haren heel steil opstreek, en zijn dochters verwilderd aankeek. „Dat wordt verschrikkelijk!"

„Gij weet het toch?" herhaalde Maarten.

„Maar toch zeker niet zonder zijn grootvaders toestemming en goedkeuring?" riep Pecksniff uit. „Zeg dat niet! Dat zou al te slecht zijn."

„Ik dacht wel, dat hij het verzwegen had," zei de oude man.

De verontwaardiging, die Pecksniff bij deze verschrikkelijke onthulling voelde, kon alleen geëvenaard worden door de blakende woede van zijn dochters. Wat! Hadden zij een giftige, heimelijk geëngageerde slang bij haar huiselijken haard gebracht; een krokodil, die tersluiks zijn hart had verpand? Was die bedrieger een vrijer zonder kapitaal, die al bankroet had gemaakt, en nu met de ongehuwde schoone sekse een windhandel dreef? En dan de gedachte, dat hij dien vriendelijken en eerwaardigen grijsaard, wiens naam hij droeg, had misleid en getrotseerd; zijn teederen en zorgzamen voogd — meer dan een vader voor hem, om niet eens over een moeder te spreken— afschuwelijk, afschuwelijk! Hem met schande weg te jagen, zou nog een veel te zachte behandeling voor hem zijn. Kon hem niets anders worden aangedaan? Kwam hij niet voor wettelijke straf en boeten in aanmerking? Zouden de wetten zoo onvolledig zijn, dat er voor zoo'n misdrijf geen straf was bepaald? Dat monster! Hoe gruwelijk waren zij bedrogen!

„Het verheugt mij, dat gij mij met zooveel vuur bijvalt," zei de oude man, terwijl hij zijn hand ophief, om den stroom van haar toorn te stuiten. „Ik wil niet ontkennen, dat uw ijver mij genoegen doet. Wij zullen dus de zaak als afgedaan beschouwen."

„Neen, mijnheer," riep Pecksniff uit; „niet als afgedaan, zoolang ik mijn huis niet van dat schandaal gezuiverd heb."

„Dat zal ook wel gebeuren," zei de oude man. „Ik beschouw dat reeds als gedaan."

„Gij zijt wel goed, mijnheer," antwoordde Pecksniff, hem de hand drukkend. „Uw vertrouwen vereert mij. Ik verzeker u, gij kunt het als gedaan beschouwen."

„Er is nog iets," zei Maarten, „waarin ik hoop, dat gij mij zult bijstaan. Gij herinnert u Mary zeker wel, neef?"

„Die jongedame, kinderen," zei Pecksniff,

„over wie ik u heb gesproken, en die mij zoo'n bijzondere belangstelling had ingeboezemd. — Vergeef mij, dat ik u in de rede val, mijnheer."

„Ik heb u haar geschiedenis verteld," zei de oude man.

„Die heb ik u ook overgebracht, lieve kinderen, zooals gij u wel herinneren zult," zei Pecksniff. — „Die onnoozele meisjes waren er heelemaal door ontroerd, mijnheer Chuzzlewit."

„Zoo," hervatte Maarten, met kennelijke tevredenheid. „Ik had gevreesd, dat ik veel voor haar zou hebben moeten pleiten, en u verzoeken om mijnentwil vriendelijk over haar te oordeelen. Maar ik zie, dat gij niet jaloersch zijt. Nu, gij hebt er ook geen reden toe. Zij heeft niets van mij te wachten, meisjes, en dat weet zij."

De beide meisjes Pecksniff prevelden haar goedkeuring over deze wijze schikking en haar hartelijke belangstelling in het onderwerp zelf.

„Als ik had kunnen voorzien wat er tusschen ons vieren is voorgevallen," zei de oude man peinzend; „maar het is nu te laat om daarover te denken. Gij zoudt haar dus, als het noodig was, vriendelijk ontvangen en goed behandelen, meisjes?"

Waar was de wees, die de beide meisjes Pecksniff niet aan haar zusterlijken boezem hadden willen koesteren? Maar nu die wees aan haar zorg werd aanbevolen door iemand, voor wien de jarenlang opgekropte liefde eindelijk een uitweg had gevonden, welk een onuitputtelijke schat van zuivere genegenheid lag er nu gereed, om aan haar besteed te worden!

Nu volgde er een pauze, waarin de oude Chuzzlewit, in verstrooiing of diep nadenken, op den grond zat te staren, zonder een woord te spreken; en daar het heel duidelijk was, dat hij niet in zijn gepeins gestoord wenschte te worden, bewaarden Pecksniff en zijn dochters eveneens een diepe stilte. Bij het voeren van het bovenstaande gesprek had de oude man voortdurend met een koele, hartstochtlooze vlugheid gesproken, alsof hij alles van buiten had geleerd en tot vervelens toe opgezegd. Zelfs wanneer zijn uitdrukkingen het vurigst en vriendelijkst waren, was die manier van spreken hem, zonder eenig verschil, eigen gebleven. Maar nu was er een scherpere glans in zijn oogen en meer uitdrukking in zijn stem, toen hij, uit zijn mijmering opkijkend, zei:

„Gij weet zeker wel, wat men hiervan zeggen zal? Hebt gij dat al bedacht?"

„Waarvan zeggen zal, mijnheer?" vroeg Pecksniff.

„Van deze nieuwe verstandhouding tusschen ons."

Pecksniff zette een heel wijs en liefderijk gezicht, aanduidend, dat hij ver boven elke verkeerde beoordeeling verheven was, en merkte toen op, dat hij niet twijfelde, of er zou heel verschillend over gesproken worden.

„Dat denk ik ook," zei de oude man. „Sommigen zullen zeggen, dat ik op mijn ouden dag aan het suffen ben geraakt; dat ziekte mij geknakt heeft; dat ik alle geestkracht verloren heb, en kindsch ben geworden. Kunt gij dat verdragen?"

Pecksniff antwoordde, dat het ontzaglijk moeilijk te verdragen zou zijn, maar dat hij toch wel geloofde er toe in staat te zijn, als hij er zijn best toe deed.

„Anderen zullen zeggen — ik spreek nu alleen maar van teleurgestelde, kwaadaardige menschen — dat gij gelogen, gekropen en allerlei smerige middelen gebruikt hebt, om u in mijn gunst te dringen; dat gij daartoe zooveel laagheden hebt verdragen, en zelf zooveel laagheden hebt begaan, dat het met niets betaald zou kunnen worden, zelfs niet met een legaat van de halve wereld. Kunt gij dat verdragen?"

Pecksniff antwoordde, dat dit eveneens heel moeilijk te verdragen zou zijn, daar het eenigermate het verstand van den heer Chuzzlewit tot oneer zou strekken. Hij koesterde evenwel een vroom vertrouwen, dat hij, met de hulp van een goed geweten en de vriendschap van dien heer, den laster zou kunnen verduren.

„De groote hoop lasteraars," hervatte de oude Maarten, terwijl hij zich achterover in zijn stoel liet zakken, „zullen, zooals ik duidelijk voorzie, dit zeggen: dat ik, om mijn verachting voor den troep schavuiten te toonen, die op mij aasden, den ergsten van allen heb uitgekozen, om mij te believen en te dienen, en hem ten koste van al de anderen heb begunstigd en verrijkt. Dat ik, naar een strafmiddel zoekend om deze roofvogels het gevoeligst te treffen, en hen aan hun eigen gal te doen bersten, op dit plan ben gekomen, op een tijd, dat de laatste schakel in de keten van dankbaarheid en liefde, die mij aan mijn familieleden hechtte, met geweld werd losgerukt; met ruw geweld, want ik hield veel van hem, en ik had altijd op zijn genegenheid vertrouwd, en juist toen hij die brak, hield ik het meest van hem, terwijl hij mij van zich af kon stooten, zonder een oogenblik verdriet te voelen. Nu," hervatte hij, deze uitbarsting van hartstochtelijkheid even plot-

seling bedwingend, als hij daaraan had toegegeven, „kunt gij dit ook verdragen? Gij moet er op rekenen, dat gij het zult moeten verdragen, en er geen staat op maken, dat ik het zal tegenspreken."

„Mijn waarde heer," riep Pecksniff in vervoering uit, „voor zoo'n man, als gij u heden hebt betoond — zoo diep beleedigd en verongelijkt, en toch zoo menschlievend; voor een man zoo — ik sta verlegen om een juiste uitdrukking te vinden — en tegelijk zoo buitengewoon — ik weet niet hoe ik het zeggen zal; voor zoo'n man, als ik daar heb beschreven, ik hoop het zonder verwaandheid te kunnen zeggen, ook namens mijn kinderen (wij zijn daaromtrent toch volkomen eensgezind, hoop ik, liefjes?) voor zoo'n man kunnen wij alles verdragen."

„Genoeg," zei Maarten. „Gij kunt de gevolgen dus niet aan mij wijten. Wanneer gaat gij weer naar huis?"

„Wanneer gij verkiest, mijnheer. Vanavond nog, als gij dit verlangt."

„Ik verlang niets onredelijks," zei de oude man, „en zoo'n eisch zou een onredelijkheid zijn. Zoudt gij op het eind van deze week kunnen vertrekken?"

Het was precies de tijd, dien Pecksniff bepaald zou hebben, als men het aan hem had overgelaten om een keus te doen. Wat zijn dochters betrof, de woorden „papa, Zaterdag moesten wij weer naar huis gaan," waren juist op haar lippen.

„Uw onkosten, neef," zei Maarten, terwijl hij een opgevouwen papiertje uit zijn portefeuille nam, „zullen misschien deze som te boven gaan. Zoo ja, zeg mij dan de volgende maal, dat wij elkaar zien, hoeveel ik u nog schuldig ben. Het zou nutteloos zijn u te zeggen waar ik nu woon; ik heb eigenlijk geen vaste woonplaats. Zoodra ik die heb, zal ik het u laten weten. Gij en uw dochters kunt verwachten mij binnenkort te zien; intusschen hoef ik u niet te zeggen, dat wij alles tusschen ons geheim houden. Wat gij doen zult, als gij thuis komt, is tusschen ons afgesproken.

„WIJ ZIJN SOMS ZOO VRIJ HAAR FIGUURTJE ALS BIJZONDER AANTREKKELIJK TE BESCHOUWEN. ALS KUNSTENAAR, ZAL HET MIJ MISSCHIEN VEROORLOOFD ZIJN ER DE AANDACHT OP TE VESTIGEN, DAT DE LIJNEN HEEL ZUIVER EN SIERLIJK ZIJN."

Laat er mij nooit iets van hooren en spreek er nooit over. Ik verzoek u dit als een gunst. Ik ben doorgaans een man van weinig woorden, neef, en alles wat er gezegd moest worden is nu gezegd, geloof ik."

„Eén glaasje wijn — één sneetje van dit eenvoudige krentenbrood?" riep Pecksniff, het wagend hem tegen te houden. „Kinderen!"

De zusters vlogen toe, om hem te bedienen.

„Die arme meisjes," zei Pecksniff. „Gij zult haar ontroering wel verontschuldigen, mijnheer. Zij zijn een en al gevoel. Een ongelukkige eigenschap om door de wereld te komen, mijnheer Chuzzlewit. Mijn jongste dochter is bijna even groot als de oudste; niet waar, mijnheer?"

„Wie is de jongste?" vroeg de oude man.

„Mercy is wel vijf jaar jonger," antwoordde Pecksniff. „Wij zijn soms zoo vrij haar figuurtje als bijzonder aantrekkelijk te beschouwen. Als kunstenaar, zal het mij misschien veroorloofd zijn er de aandacht op te vestigen, dat de lijnen heel zuiver en sierlijk zijn. Natuurlijk ben ik er trotsch op, als ik die uitdrukking mag bezigen," zei Pecksniff, terwijl hij zijn handen aan zijn zakdoek afdroogde, en bij elk woord, dat hij sprak, zijn neef angstig naar de oogen keek, „dat ik een dochter heb, die zoo voortreffelijk gevormd is."

„Zij schijnt heel levendig van aard te zijn," zei Maarten.

„Wel, dat is merkwaardig," zei Pecksniff. „Gij hebt haar karakter daar zoo precies beschreven, alsof gij haar van haar geboorte af hadt gekend. Zij is heel levendig van aard. Ik verzeker u, mijnheer, dat in ons nederige huis haar vroolijkheid een groot genoegen is."

„Dat wil ik graag gelooven," antwoordde de oude man.

„Charity, daartegenover," zei Pecksniff, „onderscheidt zich door een bijzonder vlug verstand en een diep gevoel, als het de partijdigheid van een vader vergund is zoo te spreken, en haar gehechtheid aan elkaar is verwonderlijk, mijnheer. Veroorloof mij uw gezondheid te drinken. God zegene u!"

„Een maand geleden," zei Maarten, „dacht ik niet, dat ik met u brood zou breken en wijn zou drinken. Gezondheid!"

Zich volstrekt niet storend aan de stroefheid, waarmee dit laatste woord werd uitgesproken, betuigde Pecksniff hartelijk zijn dank.

„Laat mij nu gaan," zei Maarten, terwijl hij het glas neerzette, dat hij maar even met zijn lippen had aangeraakt. „Goedenmorgen, meisjes!"

Dit stijve vaarwel was echter lang niet teeder genoeg voor de harten der jongedames, die hem nogmaals van ganscher harte, tenminste met haar gansche armen, omhelsden, en wier liefkoozingen haar nieuw gevonden vriend zich gewilliger liet welgevallen, dan men had kunnen verwachten van iemand, die een oogenblik tevoren den zegenwensch van haar vader zoo stug had beantwoord. Toen deze liefkoozingen waren afgeloopen, nam hij haastig afscheid van Pecksniff, en ging weg, terwijl vader en dochters hem tot aan de deur volgden, en daar stralend van liefde bleven staan, om hem handkussen na te werpen, tot hij geheel verdwenen was, hoewel hij, toen hij eenmaal over den drempel was, geen enkele maal omkeek.

Toen zij weer in huis waren gegaan en de eenzame kamer van juffrouw Todgers hadden bereikt, legden de twee jongedames een buitengewone vroolijkheid aan den dag, daar zij lachend in haar handen klapten, en haar papa schalks en schertsend aankeken. Dit gedrag was zoo onverklaarbaar, dat Pecksniff, die zelf buitengewoon ernstig was, haar onvermijdelijk moest vragen, wat zij toch bedoelden, en haar op zijn zachtzinnige manier berispte, dat zij zich aan zoo'n luchthartige stemming overgaven.

„Als het mogelijk was eenige reden voor dit gelach te vinden, zelfs de geringste," zei hij, „zou ik u niet bestraffen — maar nu, werkelijk!"

Deze vermaning maakte zoo weinig indruk op Mercy, dat zij verplicht was, haar zakdoek voor haar rozenlippen te houden, en zich met alle teekenen van buitengewonen lachlust op een stoel te werpen, welk gebrek aan kinderlijken eerbied Pecksniff zoo vertoornde, dat hij haar uitdrukkelijk bestrafte, en haar den vaderlijken raad gaf, in eenzaamheid over haar ondeugd na te denken en zoo tot inkeer te komen. Op dit oogenblik werden zij echter gestoord door het geluid van twistende stemmen, en daar deze uit de aangrenzende kamer kwamen, bereikte het onderwerp van het geschil spoedig hun ooren.

„Ik geef niet zóóveel om Jinkins, juffrouw Todgers," zei de heer, die op den dag van het feestmaal de jongste heer van het gezelschap was geweest, terwijl hij met zijn vingers knipte. „Dat kunt gij veilig gelooven!"

„Ik geloof u wel, mijnheer," antwoordde juffrouw Todgers. „Gij hebt veel te veel

moed om voor iemand onder te doen; en gij hebt groot gelijk. Er is volstrekt geen reden, waarom gij voor een van de andere heeren zoudt onderdoen. Dat moet iedereen toegeven."

„Ik zou er niet meer in zien om hem met een stuk lood het licht uit te blazen, als wanneer hij een buldog was," zei de jongeman met wanhopige stoutmoedigheid.

Juffrouw Todgers vroeg geen verklaring van deze eenigszins verwarde zinnebeeldige spreekwijze, maar zij scheen haar handen te wringen, en begon kermende zuchten te slaken.

„Laat hij oppassen!" zei de jongeman. „Ik waarschuw hem. Niemand zal mijn wraak tegenhouden. Ik ken een bram" — in zijn drift gebruikte hij deze familiare uitdrukking, maar hij bedacht zich oogenblikkelijk en vervolgde: „een gentleman, die een paar pistolen heeft. Als ik er toe gedreven word om die te leenen en een vriend naar Jinkins te sturen, zal er een drama in de couranten komen. Meer zeg ik niet."

Juffrouw Todgers begon opnieuw te kermen.

„Ik heb dit lang genoeg verdragèn," hervatte de jongeman; „maar nu komt mijn heele ziel er tegen in opstand. Ik ben mijn vaders huis uitgegaan, omdat ik geen zin had mij door een zuster op mijn kop te laten zitten; denkt gij nu, dat ik mij door hem achteraf zal laten zetten? Neen!"

„Het is heel ongepast van mijnheer Jinkins, het is onvergeeflijk in mijnheer Jinkins, als hij het met opzet doet," merkte juffrouw Todgers op.

„Als hij het met opzet doet?" herhaalde de jongeman driftig. „Spreekt hij mij niet telkens tegen? Valt hij mij niet voortdurend in de rede? Maakt hij er niet altijd werk van om tusschenbeide te komen, als hij ziet, dat ik ergens mijn zinnen op heb gezet? Doet hij niet iederen keer alsof hij mij vergeet, als hij bier inschenkt? Hoort men hem niet altijd op zijn scheermessen pochen, en schimpen op menschen, die zich maar eens in de week hoeven te scheren? Maar laat hij oppassen; binnenkort zal hij zoo geschoren worden, dat hij er tamelijk kaal af zal komen. Dat zeg ik hem ronduit!"

De jongeman beging bij deze slotwoorden een kleine vergissing; want hij had alles niet tegen Jinkins, maar tegen juffrouw Todgers gezegd.

„Maar," zei hij, „het is feitelijk niet gepast om tegen dames over zulke dingen te spreken. Al wat ik te zeggen heb, juffrouw Todgers, is, dat ik van plan ben Zaterdag over acht dagen te vertrekken; want ik kan niet met dien kerel onder hetzelfde dak leven. Als wij dien tijd nog bij elkaar blijven, zonder dat er bloed vloeit, moogt gij blij zijn. Ik denk het niet."

„Lieve hemel!" riep juffrouw Todgers uit; „wat zou ik niet hebben willen geven om dit te voorkomen! Als ik u moèst verliezen, mijnheer, zou mijn huis zijn rechterhand verliezen. Al de heeren houden zooveel van u, en gaan zoo graag met u om! Ik hoop, dat gij u nog eens zult bedenken, al was het alleen maar om mij."

„Jinkins blijft," zei de jongeman stug. „Hij zal u en de heeren wel troosten over het verlies van twintig zooals ik ben. Men begrijpt mij hier in huis niet. Men heeft mij nooit begrepen."

„Spreek toch zoo niet, mijnheer!" riep juffrouw Todgers met een vertoon van edele verontwaardiging uit. „Ik moet u verzoeken niet zoo slecht over mijn etablissement te spreken. Zoover is het nog niet gekomen, mijnheer! Op de heeren en op mij moogt gij alles aanmerken wat gij wilt; maar zeg niet, dat men u hier in huis niet begrijpt."

„Men behandelt er mij tenminste niet naar," zei de jongeman.

„Gij vergist u heel erg, mijnheer," hervatte juffrouw Todgers op denzelfden toon. „Verscheidene heeren en ik zelf hebben dikwijls gezegd, dat gij al te gevoelig zijt. Dat is het. Gij zijt al te vurig en te gevoelig. Dat ligt aan uw karakter en gestel."

De jongeman kuchte.

„En wat mijnheer Jinkins aangaat," zei juffrouw Todgers, „ik moet u verzoeken, als wij dan moeten scheiden, wel te begrijpen, dat ik mijnheer Jinkins volstrekt niet voorspreek. Verre van dat! Ik zou wel willen, dat mijnheer Jinkins in dit etablissement een beetje lager toon aansloeg, en geen aanleiding gaf tot onaangenaamheden tusschen mij en andere heeren, die ik veel slechter zou kunnen missen dan hem. Mijnheer Jinkins is niet zoo'n commensaal, mijnheer," liet zij hierop volgen, „dat ik voor hem elk ander gevoel van genegenheid en achting op zij zou zetten. Het tegendeel is waar, dat verzeker ik u, mijnheer!"

De jongeman werd door deze en dergelijke toespraken van juffrouw Todgers zoo verteederd, dat hij en die dame langzamerhand van positie verwisselden, zoodat zij de beleedigde en hij de beleediger werd, maar in een vereerenden, niet in een vernederenden zin, daar zijn barbaarschheid alleen en uitsluitend aan zijn edele en hooghartige karakter was toe te schrijven. Het gevolg was, dat de jongeman tenslotte zijn aankondiging betreffende zijn voorgenomen

vertrek terugnam, juffrouw Todgers de verzekering gaf van zijn onveranderlijke hoogachting, en daarop wegging.

„Wel, lieve Heer, jongedames," zuchtte juffrouw Todgers, terwijl zij de achterkamer binnenkwam, zich vermoeid neerzette, haar mandje op haar knieën plaatste, en haar handen samengevouwen daarover heenlegde, „wat een geduld heeft iemand toch noodig om zoo'n huis te houden! Gij zult wel gehoord hebben, wat er zooeven is voorgevallen. Hebt gij ooit zooiets gehoord?"

„Nooit!" antwoordden beide dames Pecksniff.

„Van al de belachelijke zotskappen, met wie ik ooit heb omgegaan," hervatte juffrouw Todgers, „is hij de belachelijkste en onredelijkste. Mijnheer Jinkins plaagt hem nu en dan wel eens, maar niet half zoo erg als hij verdient. Over iemand als mijnheer Jinkins en hem in denzelfden adem te spreken is al een dwaasheid, weet ge, en toch is hij zoo jaloersch op hem, alsof hij met hem gelijk stond."

De jongedames lachten hartelijk om dit verslag, en niet minder over eenige anecdoten betreffende den jongeman, die juffrouw Todgers vervolgens vertelde; maar Pecksniff zette een streng en boos gezicht, en toen zij klaar was, zei hij op een plechtigen toon:

„Wel, juffrouw Todgers, mag ik vragen hoeveel die jongeman wel bijdraagt tot het onderhoud van deze inrichting?"

„Alles bij elkaar gerekend, betaalt hij zoo wat achttien shillingen in de week, mijnheer," antwoordde juffrouw Todgers.

„Achttien shillingen in de week?" herhaalde Pecksniff.

„De eene week door de andere gerekend, zal het daarop ongeveer neerkomen," zei juffrouw Todgers.

Pecksniff stond van zijn stoel op, sloeg zijn armen over elkaar, keek haar aan, en schudde zijn hoofd.

„En wilt gij mij zeggen — is het mogelijk, juffrouw Todgers — dat voor zoo'n ellendige vergoeding van achttien shillingen in de week, een vrouw van uw verstand zich er toe kan verlagen om zelfs maar voor een oogenblik een dubbel gezicht aan te nemen?"

„Ik moet maken, dat ik rond kom, als ik kan, mijnheer," stotterde juffrouw Todgers. „Ik moet vrede onder hen houden, en zorgen, dat zij bij mij blijven, als het mogelijk is, mijnheer Pecksniff! De winst is heel klein."

„De winst," riep hij met grooten nadruk uit. „De winst juffrouw Todgers! Gij doet mij verbaasd staan."

Hij zei dit op zoo'n strengen toon, dat juffrouw Todgers tranen in haar oogen kreeg.

„De winst," herhaalde Pecksniff. „De winst der huichelarij! Het gouden kalf van Mammon te aanbidden voor achttien shillingen in de week!"

„Val mij toch niet te hard, mijnheer Pecksniff! Bedenk toch, dat niet alle menschen zoo nauw van geweten kunnen zijn, als gij," zei juffrouw Todgers, terwijl zij haar zakdoek te voorschijn haalde.

„O, dat gouden kalf!" riep Pecksniff treurig uit. „O, Mammon, Mammon! O, mijn vriendin Todgers! Dat kostbare juweel, dat achting voor zich zelf heet, te verkoopen, en voor een sterfelijk mensch te kruipen, voor achttien shillingen in de week!"

De gedachte overstelpte hem zoo, dat hij in de gang zijn hoed van den kapstok nam, en uitging, om een wandeling te maken en zijn aandoening tot bedaren te brengen. Ieder, die hem op straat voorbijging, had hem op het eerste gezicht voor een buitengewoon goed en deugdzaam mensch kunnen houden; want uit zijn heele houding straalde het bewustzijn van de zedenles, die hij juffrouw Todgers had gegeven.

Achttien shillingen in de week. Uw berisping was heel verdiend, weldenkende Pecksniff! Was het voor een ridderlint, een ster, een kousenband, een bisschopskleed, den glimlach van een groot heer, een plaats in het parlement, of een tikje met een koninklijken degen geweest; voor een betrekking, een partij, of voor achttienduizend pond, ja zelfs voor achttienhonderd; — maar het gouden kalf te aanbidden voor achttien shillingen in de week. O, jammerlijk, jammerlijk!

HOOFDSTUK XI.

Waarin een zekere jongeman speciale attenties aan een zekere jongedame bewijst, en meer dan één toekomstige gebeurtenis haar schaduw vooruitwerpt.

Over een paar dagen zou de familie juffrouw Todgers verlaten, en de heeren commensaals waren allen zonder uitzondering wanhopig en ontroostbaar bedroefd over de aanstaande scheiding, toen Bailey junior in het vroolijke middaguur de eetzaal binnenkwam, waar Charity en haar zuster gezeten waren, de eerste bezig met zes zak-

doeken voor mijnheer Jinkins te zoomen. Nadat dit jongmensch, als een noodzakelijke inleiding, eenige zegenwenschen had geuit, die jongelieden van zijn slag veelal in den mond hebben, maakte hij op zijn schertsende manier bekend, dat er een vreemde heer was, die de jongedame wenschte te spreken, en daartoe in den salon op haar wachtte. Uit dit laatste deel van zijn bericht kan men opmaken, hoe onnoozel en goed van vertrouwen Bailey was; want hij had den bezoeker in de gang op de mat laten staan, en het aan diens eigen schranderheid overgelaten, om den weg naar de kamer te vinden, waarin hij op juffrouw Charity moest wachten. Het was dus vrij waarschijnlijk, dat de bezoeker op den zolder terecht gekomen, of in den doolhof van slaapkamers verdwaald was; want het huis was er een van die soort, waarin een vreemde, zonder goed geleide, er bijna zeker van is ergens te belanden, waar hij volstrekt niet zijn wil.

„Een heer om mij te spreken," riep Charity uit. „Hebt gij dat wel goed verstaan, Bailey?"

„Jawel," zei Bailey. „Een goed verstaander heeft maar een half woord noodig."

Deze opmerking, waarvan de strekking eenigszins duister was, werd opgehelderd door de pantomime van een jong paartje, dat arm in arm naar de kerk wandelt, en eenige lonken, waarmee Bailey te kennen gaf, dat de vreemde, naar zijn idee, niets anders dan een aanbidder kon zijn. Charity deed alsof zij hem deze vrijpostigheid kwalijk wilde nemen, maar kon toch niet nalaten te glimlachen. Bailey was inderdaad een wonderlijke jongen. Er was altijd iets waars in zijn kuren en aperijen; en dat was er het beste van.

„Maar ik ken hier geen heeren, Bailey," zei Charity. „Gij moet het zeker abuis hebben."

Bailey lachte over zoo'n ongerijmde veronderstelling, maar keek de dames toch met dezelfde vriendelijke vergenoegdheid aan.

„Lieve Mercy," zei Charity, „wie zou het kunnen zijn? Vindt gij dat ook niet vreemd? Ik voel er werkelijk veel voor om niet te gaan kijken. Het is zoo wonderlijk."

De jongste zuster dacht blijkbaar, dat deze gezegden voortsproten uit een gevoel van trots op de eer van zoo'n bezoek, en tegelijk moesten dienen als een vertoon van meerderheid en een soort van wraak op haar, omdat zij de commensaals zoo had betooverd. Zij antwoordde dus met bijzondere zachtzinnigheid en beleefdheid, dat zij het inderdaad vreemd vond, en zij volstrekt niet vermoeden kon, wat die gek (de onbekende bezoeker) zou wenschen.

„Dat is zeker moeilijk te raden," zei Charity met eenige bitsheid; „maar gij hoeft er u toch niet boos over te maken, lieve!"

„Dat weet ik heusch ook wel, lieve zuster," zei Mercy daarop, terwijl zij ijverig naaide, en terstond een liedje begon te neuriën.

„Wel, kindlief," zei Charity, „ik geloof werkelijk, dat men u het hoofd op hol heeft gebracht."

„Weet gij wel, lieve zuster," hernam Mercy met innemende openhartigheid, „dat ik zelf daarvoor al bang ben geweest? Zooveel complimenten en gekheden zouden wel andere hoofden op hol kunnen brengen. Gij moogt wel van geluk spreken, lieve zuster, dat gij zelf in dat opzicht zoo weinig te lijden hebt, en dat die onverdraaglijke heeren het u niet zoo lastig maken. Hoe doet gij dat toch, Cherry?"

Deze onnoozele vraag had licht tot een uitbarsting aanleiding gegeven, als dit niet was voorkomen door de uitbundige blijdschap, die Bailey junior aan den dag legde; want zijn genoegen over de wending, die het gesprek nam, was zoo groot, dat hij daaraan bijna tegen wil en dank lucht moest geven door het uitvoeren van een serie danspassen, die zoo moeilijk zijn dat men er slechts in een oogenblik van geestvervoering toe in staat is, en die doorgaans de kikvorsch-horlepijp worden genoemd. Deze sprongen herinnerden de dames oogenblikkelijk aan het zedelijke principe: „bewaar altijd den goeden schijn", waarbij zij waren opgevoed. Zij bedwongen zich onmiddellijk, en gaven beiden aan Bailey te kennen, dat, als hij het nog eens waagde om in haar tegenwoordigheid die passen te maken, zij juffrouw Todgers daarvan op de hoogte zouden stellen, en deze zouden verzoeken, hem ernstig te straffen. De jongeheer betuigde pantomimisch zijn bitter berouw, door zijn tranenvloed met zijn voorschoot af te wisschen, en dit daarna uit te wringen; waarop hij de deur voor Charity openhield, en deze in staatsie naar boven ging, om haar geheimzinnigen aanbidder te ontmoeten.

Door een vreemden samenloop van gunstige omstandigheden had deze inderdaad den salon gevonden, en zat daar in eenzaamheid op haar te wachten.

„Zoo, nichtje!" zei hij, „hier ben ik, zooals ge ziet. Ge dacht zeker wel, dat ik verloren was. Wel, hoe gaat het er mee?"

Charity antwoordde, dat zij volkomen

welvarend was, en gaf Jonas Chuzzlewit haar hand.

„Dat is goed," zei Jonas. „En gij zijt zeker al wel bekomen van de reis, niet waar? En wat ik zeggen wil — hoe maakt de andere het?"

„Mijn zuster maakt het, geloof ik, heel goed," antwoordde de jongedame. „Ik heb haar nergens over hooren klagen. Wilt ge haar misschien spreken, en het haar zelf vragen?"

„O neen," antwoordde Jonas. „Haast u maar niet! Dat hoeft niet. Wat zijt ge toch een hardvochtig, ongevoelig meisje!"

„Daarvan kunt gij nog niets weten," hervatte Charity.

„Gij hebt misschien gelijk," zei Jonas. „Maar zeg eens — dacht ge niet, dat ik verloren was? Hebt gij dat zooeven niet gezegd?"

„Ik heb er heelemaal niet over gedacht," antwoordde Charity.

„Niet?" zei Jonas, peinzend over dat zonderlinge antwoord. „En de andere ook niet?"

„Ik kan natuurlijk niet weten, waarover mijn zuster gedacht of niet gedacht heeft," antwoordde Charity. „Zij heeft er mij niets van gezegd, dat is zeker."

„Heeft zij er ook niet om gelachen?" vroeg Jonas.

„Neen, zelfs niet gelachen," antwoordde Charity.

„Zij heeft anders een geweldig handje van lachen, is 't niet?" hernam Jonas, terwijl hij zijn stem liet dalen.

„Zij is bijzonder levendig," zei Charity.

„Levendigheid is geen kwaad — als het maar niet leidt tot geld verteren. Vindt gij dat ook niet?" vroeg Jonas.

„Dat is zeker," zei Cherry met bijzondere stemmigheid.

„Zoo'n levendigheid als gij hebt, weet ge?" zei Jonas, terwijl hij haar een stootje met zijn elleboog gaf. „Ik zou u al eerder hebben opgezocht, als ik maar geweten had, waar ik u vinden kon. Wat hadt gij dien ochtend een haast om weg te komen!"

„Ik moest met mijn papa meegaan," zei Charity.

„Ik wou, dat hij mij zijn adres had gegeven," hervatte Jonas, „dan was ik al bij u geweest. Ik had u werkelijk nooit kunnen vinden, als ik hem vanmorgen niet toevallig op straat had gezien. Wat is hij altijd glad en gepoetst! Hij heeft toch in alle opzichten veel van een kat."

„Ik moet u verzoeken, met meer eerbied over mijn papa te spreken, mijnheer Jonas," zei Charity. „Ik kan zoo'n toon niet toelaten, zelfs niet in scherts."

„Nu, van m ij n vader moogt gij zeggen wat gij wilt; daar geef ik u volle vrijheid toe," hervatte Jonas. „Hij is geboren om mij in den weg te zijn. Hoe oud denkt gij wel dat hij is, nicht?"

„Ik weet het niet," antwoordde Charity. „Hij moet al vrij oud zijn; maar hij is nog een knappe oude heer."

„Een knappe oude heer!" zei Jonas, terwijl hij met zijn knokkels een nijdigen tik op zijn hoed gaf. „Het wordt tijd dat hij wat aan zijn eindje begon te denken. Hij is tachtig."

„Zoo, heusch?" zei Charity.

„En hij denkt waarachtig nog zoo weinig aan uitstappen," hervatte Jonas, „dat ik niet weet, wat hem beletten zou om negentig te worden, of zelfs honderd. Iemand, die eenig gevoel heeft, moest zich schamen om tachtig jaar te worden — ik spreek nog niet eens van ouder. Hoe is het met zijn godsdienst gesteld, zou ik vragen, als hij den bijbel zoo in het gezicht vliegt? Zeventig is het hoogste; en niemand, die een geweten heeft en weet wat er van hem verwacht wordt, behoort ook langer te leven."

Verwondert het iemand, dat Jonas met zulke bedoelingen een dergelijk boek aanhaalde? Twijfelt iemand aan de waarheid van de oude spreuk, dat de duivel (ook al is hij een leek) zich tot zijn eigen voordeel op de Schrift weet te beroepen? Als men maar de moeite wil doen om zich heen te kijken, zal men misschien de waarheid hiervan vaker op één dag bevestigd vinden, dan een stoomkanon in een minuut kogels kan afschieten.

„Maar nu genoeg van mijn vader," zei Jonas; „het is gekheid zich uit zijn humeur te brengen door over hem te praten. Ik kwam u eigenlijk vragen om een wandeling te maken en het een en ander te bekijken, en dan bij ons aan huis wat te gebruiken. Uw vader heeft gezegd, dat hij u misschien vanavond zou komen halen. Kijk, daar is zijn hand. Ik heb het hem vanmorgen laten opschrijven, toen hij zei, dat hij niet gauw hier terug zou zijn, ingeval gij mij niet mocht willen gelooven. Niets beter dan een schriftelijk bewijs. Ha, ha! Maar, zeg eens — de andere gaat toch zeker mee, niet waar?"

Charity sloeg een oog in het door haar vader geschreven briefje, dat niets anders bevatte dan de woorden: „Kinderen, gaat met uw neef mee. Laat er, zoo mogelijk, eendracht onder ons zijn." En na zich lang genoeg bedacht te hebben om haar toestemming een behoorlijke waarde te geven, ver-

liet zij het vertrek, om zich zelf en haar zuster voor de wandeling gereed te maken. Zij kwam weldra terug, door Mercy vergezeld, die volstrekt niet blij was met de gelegenheid om het gezelschap van de commensaals met dat van neef Jonas en zijn achtenswaardigen vader te verwisselen.

„Aha!" riep Jonas, „zijt gij daar allebei?"

„Ja, leelijkerd," antwoordde Mercy, „hier ben ik; en ik zou veel liever ergens anders zijn, dat verzeker ik u."

„Dat meent gij niet," zei Jonas. „Dat kunt gij niet meenen. Onmogelijk."

„Gij kunt denken wat gij wilt, leelijkerd," hervatte Mercy. „Ik denk ook wat ik wil, en dat is, dat gij een akelige, hatelijke kerel zijt." Hierop begon zij hartelijk te lachen.

„Zij is drommels bij de hand," zei Jonas; „een echte plaaggeest, niet waar, nicht?"

Charity antwoordde hoofdzakelijk, dat zij niet in staat was te zeggen, waarin eigenlijk de hoedanigheden van een echten plaaggeest bestonden, en dat, al wist zij dit ook, het haar slecht zou passen te erkennen, dat er iemand in haar familie was, die een dergelijken naam verdiende, veel minder mocht zij dit van haar beminde zuster zeggen, „hoe dan ook," vervolgde zij met een scherpen blik, „haar innerlijke geaardheid zijn mocht."

„Nu, lieve zuster," zei Mercy, „de eenige opmerking, die ik maken zal, is, dat, als wij niet onmiddellijk weggaan, ik mijn hoed weer afzet en thuis blijf."

Deze bedreiging had de gewenschte uitwerking van aan elke verdere woordenwisseling een einde te maken; want Jonas zei, dat hij volkomen gereed was, en het drietal stapte de deur uit. Op de stoep gaf Jonas elke nicht een arm, welke hoffelijkheid door Bailey junior, die uit het zolderraam lag te kijken, werd opgemerkt, zooals bleek uit het feit, dat hij geweldig begon te hoesten, en daarmee doorging tot de gelukkige neef den hoek van de straat was omgeslagen.

Jonas vroeg eerst of zijn nichtjes goed konden loopen, en toen deze vraag met „ja" was beantwoord, stelde hij haar krachten in dit opzicht op een vrij zware proef; want hij liet haar op één ochtend zooveel merkwaardigheden (bruggen, straten, kerken, theaters, musea — deze laatsten van buiten) zien, als de meeste menschen in een heel jaar te zien krijgen. Het was iets opmerkelijks in neef Jonas, dat hij een onoverwinnelijken afkeer had om gebouwen van binnen te bekijken, en dat hij precies bekend was met de waarde (of liever onwaarde) van alle soorten tentoonstellingen, voor welker bezichtiging iets betaald moest worden, en die, naar zijn zeggen, allen even miserabel en onbeteekenend waren. Deze meening was bij hem zoo vastgeworteld, dat hij, toen Charity toevallig zei, dat zij eenige keeren naar de komedie was geweest, onmiddellijk vroeg, wie voor haar had betaald, en toen zij daarop antwoordde, dat mijnheer Jinkins en eenige andere heeren dit hadden gedaan, in een luid gelach uitbarstte over de weergalooze onnoozelheid van die heeren, die zoo sterk bij zijn wijsheid afstak.

Toen zij eenige uren hadden rondgedraafd, en door en door moe waren, terwijl de schemering ook al begon te vallen, zei Jonas, dat hij haar nu een van de aardigste grappen zou laten zien, waarvan zij ooit hadden gehoord. Deze grap bestond daarin, dat hij een huurkoetsier voor een shilling den grootst mogelijken afstand liet rijden, waartoe de man volgens het tarief gedwongen kon worden. Gelukkig bracht deze aardigheid het gezelschap bij de woning van Jonas; anders zouden de jongedames het vermakelijke er van misschien niet zoo goed begrepen hebben.

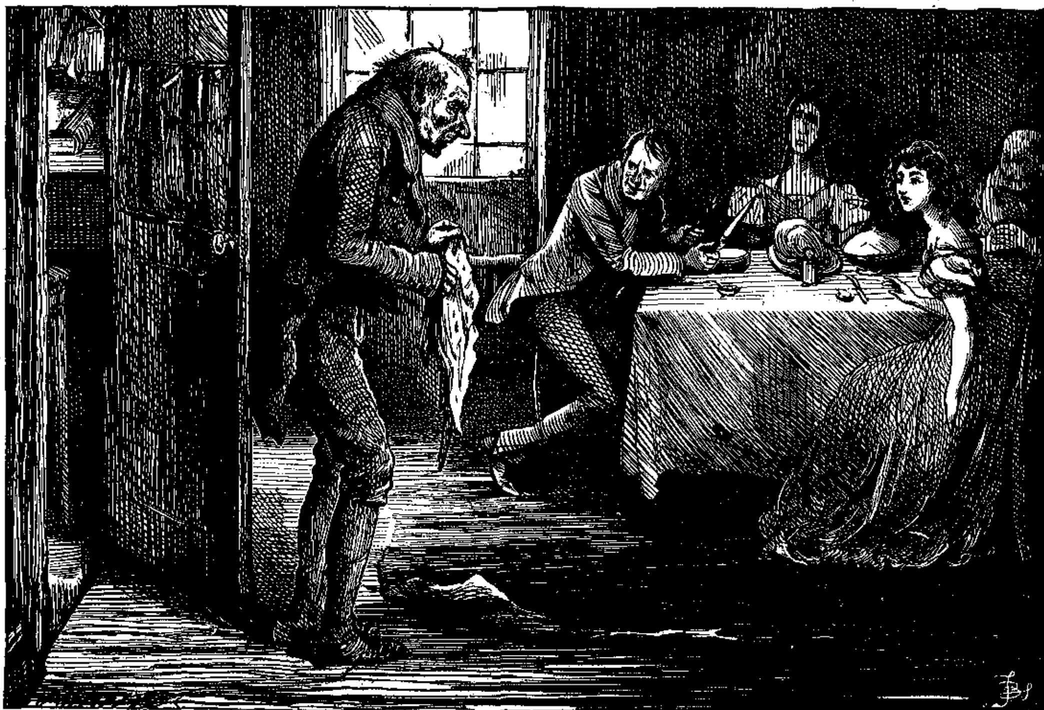
Het oude kantoor van Anthony Chuzzlewit & Son, kooplieden in allerlei inlandsche manufacturen, was in een nauwe straat in de nabijheid van het postkantoor gevestigd; een straat, waarin de huizen zelfs op den heldersten zomerdag donker bleven, en waarin, als het warm weer was, zwierig gekleede heertjes, met hun handen in hun keurig spannende broeken, tegen de posten van winkeldeuren stonden te leunen, bezig met hun glanzende laarzen te bekijken, wat het zwaarste werk scheen te zijn, dat zij ooit deden, behalve dat zij nu en dan een pen achter hun oor droegen. Het huis was zoo donker, wrak, bouwvallig, vuil en berookt, als een huis met mogelijkheid maar zijn kan; maar hier deden Anthony Chuzzlewit en zijn zoon hun zaken, en genoten zij ook hun pleiziertjes, voor zoover zij zich daar dan mee inlieten; want zij hadden geen andere woning, en verlangden er ook niet naar.

Men kan wel begrijpen, dat de zaken in dit huis hoofdzaak waren; dit ging zelfs zoover, dat daaraan alle gemak en geriefelijkheid werden opgeofferd. Zoo hingen in de armzalige slaapkamers liassen met vervuilde brieven aan de muren, en lag de vloer bezaaid met restantjes half bedorven goederen, oude monsters en dergelijke dingen; terwijl de ledikanten, waschtafeltjes en stoelen verachtelijk in een hoek waren geschoven, als dingen, die geen aandacht

waard waren, onaangename noodzakelijkheden, die nooit voordeel konden geven en de groote hoofdzaak alleen maar in den weg stonden. De zoogenaamde woonkamer was eveneens een chaos van kisten en oude papieren, en bevatte meer kantoorkrukken dan stoelen, om nog niet eens over een reusachtigen lessenaar te spreken, die de beste plaats van de kamer innam, en een ijzeren brandkast, boven den schoorsteen in den muur gemetseld. Het etenstafeltje — de eenige tafel, die men hier vond — ging om wat verkeerd is te herstellen. Het is niet onwaarschijnlijk, dat menigeen, die Jonas voor het eerst zag, dezen lust bij zich voelde opkomen; maar als zij hem in zijn eigen huis hadden gezien en aan zijn tafel hadden gezeten, zou die lust zeker een onweerstaanbare aandrift zijn geworden.

„Zoo, oud lijk," zei Jonas, met dezen eerbiedigen titel zijn vader aansprekend, „is het eten haast klaar?"

„Ik denk het wel," antwoordde de oude man.

TOEN GING DE DEUR VAN EEN GLAZEN KANTOORTJE OPEN, DAT VAN DE KAMER WAS AFGESCHOTEN, EN KWAM EEN MAN MET EEN UITGEMERGELD GEZICHT EN ROODE OOGEN DAARUIT SLOFFEN.

stond in dezelfde betrekking tot den lessenaar en de andere kantoormeubelen, als het levensgenot van de eigenaren tot hun arbeid om geld te verdienen. Het was nu armoedig gedekt voor den maaltijd, en op een stoel voor het vuur zat de oude Anthony zelf, die, toen zijn zoon en zijn aanvallige nichten binnenkwamen, opstond om hen te begroeten.

Een oud spreekwoord waarschuwt ons, dat wij niet moeten verwachten oude hoofden op jonge schouders te vinden; en wij kunnen er bijvoegen, dat men zoo'n onnatuurlijke vereeniging ook zelden kan zien, zonder lust te voelen zulke hoofden af te slaan, alleen uit onze aangeboren nei-

„Wat is dat voor een antwoord?" hernam de zoon. „Ik denk het wel! Ik denk het wel! Ik vraag immers, om het zeker te weten?"

„Zeker weet ik het niet," zei Anthony .

„Zeker weet ik het niet!" herhaalde zijn zoon brommend. „Gij weet niets. Geef mij de kaars maar eens aan, om de meisjes bij te lichten."

Anthony schoof hem een ouden, gehavenden kantoorblaker toe, waarmee Jonas de jongedames voorging naar een van de slaapkamers, om zich daar van haar hoeden en doeken te ontdoen, en toen zij teruggekomen waren, hield hij zich bezig met een flesch wijn open te trekken, het voorsnij-

mes aan te zetten en tegen zijn vader te brommen, tot de maaltijd werd opgediend. Deze bestond uit een schapebout met groente en aardappelen, en zoodra een oude vrouw de schotels had binnengebracht, zette het gezelschap zich aan tafel.

„Het is hier een vrijgezellen-huishouden, nicht," zei Jonas tot Charity. „Daar zal de andere zeker wel weer om lachen, als zij weer thuis is, niet waar? Kom, ga hier aan mijn rechterzij zitten, dan neem ik de andere aan mijn linker. Komaan!"

„Gij zijt zoo'n akelig mensch," antwoordde Mercy, „dat het mijn eetlust zal bederven, als ik naast u zit; maar ik zal wel moeten."

„Is zij altijd zoo levendig?" fluisterde Jonas de oudste zuster toe, met zijn geliefden elleboogstoot.

„Ik weet het niet," antwoordde deze snibbig. „Doe mij toch zulke malle vragen niet!"

„Wat drommel scheelt mijn vader nu?" zei Jonas, daar de oude Anthony, in plaats van te gaan zitten, de kamer bleef op en neer stappen. „Waar zoekt gij naar?"

„Ik ben mijn bril kwijt, Jonas," antwoordde de vader.

„Ga dan maar zitten zonder uw bril," hernam de zoon. „Gij hoeft er immers niet mee te eten? Waar blijft nu die suffige Chuffey? — Kom sukkel! — Hoort gij het niet, als gij geroepen wordt, of hebt ge uw naam vergeten?"

Dit laatste scheen het geval te zijn; want hij kwam niet voordat zijn vader riep. Toen ging de deur van een glazen kantoortje open, dat van de kamer was afgeschoten, en kwam een oude man met een uitgemergeld gezicht en roode oogen daaruit sloffen. Hij was even ouderwetsch en stoffig, als de rest van het huisraad. Zijn kleeding bestond uit een vaal zwarte jas en een korte broek, aan de knieën met rossige lintjes vastgebonden, terwijl het onderste deel van zijn spillebeenen met een paar wollen kousen was bedekt. Hij zag er uit, alsof men hem vijftig jaar geleden had weggestopt en vergeten, en nu eerst in een rommelhok had teruggevonden.

Hij kwam langzaam naar de tafel sluipen en liet zich op een leegen stoel zakken; maar toen zijn fletse oogen ontdekten, dat er vreemden, en nog wel dames, waren, stond hij weer op, naar het scheen van plan om een buiging te maken. Hij ging echter weer zitten, zonder dit gedaan te hebben, blies in zijn gerimpelde handen om die te warmen, en bleef toen met zijn blauwen neus vlak boven zijn bord zitten, strak voor zich kijkend met oogen, die niets zagen, en een gezicht, dat niets uitdrukte. In dien toestand had hij voor de belichaming van het niets kunnen gelden.

„Onze boekhouder," zei Jonas, als gastheer en ceremoniemeester. „De oude Chuffey."

„Is hij doof?" vroeg een van de jongedames.

„Niet dat ik weet. Hij is toch niet doof, vader?"

„Ik heb het hem nooit hooren zeggen," antwoordde Anthony.

„Of blind?" vroeg men weer.

„Nee—n. Ik heb nooit gemerkt, dat hij blind was," antwoordde Jonas onverschillig. „Is 't wel, vader?"

„Wel neen," antwoordde de oude man.

„Ik zal u zeggen wat hij is," zei Jonas terzijde tot de dames. „Hij is vooreerst stokoud; en dat bevalt mij heelemaal niet in hem, want ik geloof, dat mijn vader dat van hem geleerd heeft. Ten tweede," vervolgde hij luider, „is hij een oude sufkop, en hij luistert nooit naar iemand, behalve naar h e m." Daarbij wees hij met zijn mes naar zijn geëerden vader.

„Wat zonderling," riepen de zusters uit.

„Ja, begrijpt ge?" hervatte Jonas; „hij heeft zijn heele leven zijn hersenen met boekhouden en cijferen gekweld, en twintig jaar geleden ongeveer heeft hij de koorts gehad. Zoolang hij ziek was (dat duurde drie weken) was hij buiten westen, en al dien tijd bleef hij optellen, tot hij eindelijk tot zooveel millioenen kwam, dat ik geloof, dat hij later nooit meer goed bij zijn verstand is geweest. Maar wij doen tegenwoordig niet veel zaken meer, en hij is geen slechte boekhouder."

„Een uitstekende boekhouder," zei Anthony.

„Hij is in ieder geval niet duur," zei Jonas, „en zijn kost nog wel waard. Ik heb al gezegd, dat hij naar niemand luistert, behalve naar mijn vader; maar dien verstaat hij altijd, en dan wordt hij klaar wakker. Zij zijn zoolang aan elkaar gewend, begrijpt ge wel? Ik heb hem wel eens een partij whist zien spelen, met mijn vader als partner; en hij speelde uitstekend, hoewel hij geen flauw besef had, wie de andere spelers waren."

„Eet hij niet?" vroeg Mercy.

„O jawel," antwoordde Jonas, die intusschen zijn eigen mes en vork voortdurend in beweging hield. „Hij eet, als men hem wat geeft. Maar het kan hem niet schelen, of hij een beetje moet wachten; en daarom laat ik hem ook altijd maar wat wachten,

als het gebeurt dat ik flink honger heb, zooals vandaag. Chuffey, sufkop, zijt ge klaar?"

Chuffey scheen niets te hooren.

„Altijd een oude sufkop," zei Jonas, terwel hij bedaard nog een snee vleesch voor zich zelf nam. „Vraag jij het hem eens, vader."

„Zijt ge gereed om te eten, Chuffey?" vroeg de oude man.

„Ja, jawel," antwoordde Chuffey, die bij het geluid van deze stem eensklaps een redelijk menschelijk wezen scheen te worden; een verandering, die even vreemd als aandoenlijk was om aan te zien. „Jawel, mijnheer Chuzzlewit, volkomen gereed." Daarop zweeg hij glimlachend en wachtte of men hem verder toe zou spreken; maar toen dit niet gebeurde, verdween de glans weer langzamerhand van zijn gezicht, tot hij opnieuw een niets was geworden.

„Hij is een onaangename eter," zei Jonas tot zijn nichten, terwijl hij zijn vader een portie voor den boekhouder toeschoof. „Als het geen soep is, stikt hij bijna in de brokken. Als het niet voor de grap was geweest, zou ik hem vandaag niet hier hebben laten komen; maar ik dacht, dat gij om hem lachen zoudt."

Het beklagenswaardige onderwerp van deze menschlievende gezegden hoorde er gelukkig niets van. Maar, daar het vleesch taai was en zijn kaken, waarmee hij bij gebrek aan tanden en kiezen moest eten, zwak waren, liep hij zoo dikwijls gevaar te stikken, dat Jonas, schaterend van het lachen, verklaarde, dat hij nog nooit zoo'n pret had gehad, en dat Chuffey de zotste oude vent was, dien hij ooit had gezien. Hij verzekerde de zusters zelfs, dat Chuffey in dit opzicht zijn vader nog overtrof, wat, zooals hij er nadrukkelijk bijvoegde, veel gezegd was.

Het was zonderling genoeg, dat Anthony Chuzzlewit, zelf een stokoude man, vermaak schepte in den smaad, waarmee zijn veelbelovende zoon de arme schim van een mensch, die aan hun tafel zat, overlaadde; en toch verheugde hij er zich in, niet zoozeer (want wij willen hem recht doen) omdat zijn boekhouder werd bespot, als wel omdat zijn zoon zoo geestig was. Om deze reden schepte hij zelfs heimelijk behagen in de lompe schimpscheuten, die Jonas hem zelf naar het hoofd wierp. Hij wreef dan grinnikend in zijn handen, als wilde hij zeggen: „Dat heb ik hem geleerd! Zoover heb ik hem gebracht! Dat is een erfgenaam, die mijn geld niet zal verbrassen! Zoo heb ik het gewenscht! Daarvoor heb ik gewerkt! Dat is het groote doel van mijn leven geweest!"

Wat een doel, dat men hier bereikt zag! Maar er zijn menschen, die zich afgoden maken naar hun eigen beeld en gelijkenis, en, als die gemaakt zijn, hen niet willen aanbidden, maar hun wanstaltigheid wijten aan een gebrek van de natuur. Anthony was in ieder geval beter dan deze.

Chuffey bleef zoolang met zijn bord bezig, dat Jonas eindelijk zijn geduld verloor en het hem eigenhandig afnam, terwijl hij zijn vader verzocht, den boekhouder te zeggen, dat hij dat kliekje 's avonds maar moest opeten, wat Anthony deed.

„Ja, jawel," zei de oude man, weer ontwakend, precies als toen hij de vorige maal dezelfde stem had gehoord. „Goed, goed! De jongen is bij de hand, mijnheer Chuzzlewit! Men kan wel zien, dat hij uw zoon is."

Jonas vond dit zoo kinderachtig — misschien had hij gelijk — dat hij nog harder begon te lachen en tot zijn nichten zei, dat Chuffey hem nog eens zou doen barsten. De tafel werd daarop afgenomen, en nadat de wijnflesch te voorschijn was gebracht, schonk Jonas de dames in, haar verzoekend den wijn niet te sparen, daar de kelder nog vol lag. Op dit overijlde gezegde liet hij echter onmiddellijk volgen, dat het maar een grap was, en zij toch zeker niet zouden denken, dat hij het ernstig bedoelde.

„Ik drink de gezondheid van Pecksniff," zei Anthony. „Uw vader, lieve meisjes! Een knap man is Pecksniff; een voorzichtig man. Maar toch een huichelaar, niet waar? Ha, ha, ha! Nu ja! Onder vrienden — hij is het. Ik acht hem daarom niet minder — behalve als hij het overdrijft. Men kan alles overdrijven, kinderen! Zelfs het huichelen kan men overdrijven. Vraagt het Jonas maar."

„Voor nummer één te zorgen kan men niet overdrijven," zei Jonas met een vollen mond.

„Hoort gij dat, kinderen?" riep Anthony vol verrukking uit. „Uitstekend gezegd! Een goede uitzondering, Jonas! Neen, dat kan men niet licht overdrijven."

„Behalve," fluisterde Jonas zijn liefste nicht toe, „als iemand al te lang leeft. Ha! ha! zeg dat eens tegen de andere!"

„Wel lieve hemel!" zei Charity ongeduldig, ‚dat kunt gij haar toch zeker zelf wel zeggen?"

„Het is net, alsof zij altijd den gek met mij steekt," antwoordde Jonas.

„Wat maakt ge u dan druk over haar?" hernam Charity. „Ik weet zeker, dat zij zich heelemaal niet druk maakt over u."

„Niet?" vroeg Jonas.

„Wel lieve tijd!" antwoordde de jongedame, „dat hoef ik toch heusch niet te zeggen."

Jonas gaf geen antwoord, maar keek Mercy aan met een zonderlingen blik, terwijl hij mompelde, dat hij daarom niet van verdriet zou sterven. Vervolgens wierp hij op Charity een blik, nog vriendelijker dan tevoren, en verzocht haar, op zijn beleefdste manier, wat dichterbij te schuiven.

„Er is nog iets, dat men niet gemakkelijk te ver kan drijven, vader," zei Jonas na een korte poos van stilte.

„En wat is dat?" vroeg de vader, al bij voorbaat grinnikend.

„Slimheid in zaken," antwoordde de zoon. „De grondregel van allen handel is: neem anderen er tusschen, anders doen zij het u, als zij er de kans toe krijgen."

De vader juichte deze spreuk van ganscher harte toe. Hij was er zelfs zoo mee ingenomen, dat hij de moeite nam, ze zijn ouden boekhouder mee te deelen, die in zijn handen wreef, met zijn bevende hoofd knikte, met zijn tranende oogen wenkte, en met zijn piepende stem uitriep: „Mooi gezegd! Gij hebt eer van uw zoon, mijnheer Chuzzlewit!" De verrukking van den ouden man had echter dit vergeeflijke, dat zij ontstond uit sympathie met het eenige wezen op aarde, waaraan hij door lange gewoonte en zijn tegenwoordige hulpeloosheid was gehecht. En was er iemand geweest, die hem eenige aandacht waardig had gekeurd, dan had deze misschien juist hierin nog enkele sporen van edele menschelijkheid in den afgesloofden boekhouder kunnen ontdekken.

Nu echter merkte niemand iets daarvan op, en Chuffey kroop in het donkere hoekje naast den schoorsteen, waarin hij gewoonlijk den avond doorbracht, zonder dat men verder iets van hem zag of hoorde, behalve een keer, toen men hem een kop thee gaf, en hij daarin werktuiglijk zijn brood doopte. Er was geen reden, om te denken, dat hij in dien tusschentijd sliep, en evenmin dat hij iets zag, hoorde, voelde of dacht. Hij zat daar als het ware stijf bevroren, behalve wanneer een woord van Anthony hem voor een oogenblik deed ontdooien.

Op verzoek van Jonas zette Charity thee, en zij verbeeldde zich zoo sterk meesteres van het huis te zijn, dat de gedachte haar verlegen maakte, te meer nog, daar Jonas dicht naast haar zat, en haar allerlei complimentjes in het oor fluisterde. Mercy, die zag, dat de anderen al het pleizier van den avond voor zich zelf hielden, betreurde in stilte het gemis van de commensaals — die ongetwijfeld met ongeduld naar haar terugkomst verlangden — en zat te geeuwen onder het lezen van een courant van den vorigen dag. Wat Anthony betreft, hij ging rustig zitten slapen, zoodat Jonas en Charity het veld volkomen voor zich alleen hadden.

Toen het theegoed eindelijk was weggenomen, zocht Jonas een oud spel kaarten op, en onderhield de zusters met een verscheidenheid van kunststukjes, die alle daarop aangelegd waren, om iemand anders te verlokken een weddenschap aan te gaan, dat men ze niet ten uitvoer kon brengen, en dan onmiddellijk zijn geld op te strijken. Jonas zei, dat deze kunstjes in de hoogste kringen bijzonder in de mode waren, en er door zulke weddenschappen dagelijks groote sommen werden verloren en gewonnen. Wij moeten hierbij opmerken, dat hij dit zelf ten volle geloofde, want de onnoozelheid van de schurkerij is even groot als de onnoozelheid van de onschuld; en in alles, waarbij een levendig geloof in bedriegerij en laagheid vereischt werd, was Jonas de lichtgeloovigste van alle menschen. Zijn onwetendheid, die verbijsterend was, moet, als het den lezer belieft, hierbij in aanmerking worden genomen.

Deze nobele jongeman bezat alle neiging, om een losbol van den eersten rang te worden; het ontbrak hem alleen maar aan den eenigen goeden trek op de lijst van eigenschappen van een débauché — onbekrompenheid — om er ook een te zijn. Zijn hebzucht en schraapzucht hielden hem hiervan terug, en zooals het eene vergift soms de werking van het andere vernietigt, waar onschuldige geneesmiddelen niet zouden helpen, werd hij door een van zijn slechtste eigenschappen weerhouden om in allerlei slechtheden onder te duiken, terwijl misschien geen enkele deugd in staat zou zijn geweest hem daarvan terug te houden.

Toen hij al de kunsten had vertoond, die hij kende, was het al vrij laat geworden; en daar Pecksniff niet verscheen, gaven de dames haar verlangen te kennen weer naar huis te gaan. Jonas wilde dit echter, in zijn galanterie, niet toelaten, voordat zij nog een boterham met bier hadden gebruikt, en zelfs toen was hij heel ongenegen haar te laten vertrekken. Meermalen verzocht hij, op zijn bijzondere beleefde en dringende manier, Charity om nog wat te blijven en nog wat dichter bij hem te schuiven. Toen hij merkte, dat alle verdere pogingen, om haar bij zich te houden, tever-

geefsch waren, ging hij zijn hoed en zijn jas opzoeken, om haar naar huis te brengen, opmerkend, dat zij zeker liever zouden wandelen dan rijden, en dat hij er net zoo over dacht.

„Goedenavond!" zei Anthony. „Mijn complimenten aan Pecksniff. Ha, ha! Pas op uw neef, meisjes! Wacht u voor Jonas; hij is een gevaarlijke kerel. Vecht maar niet om hem."

„Om hem?" riep Mercy uit. „Wat een idee, om hem te vechten. Lieve Charity, gij moogt hem heelemaal alleen houden. Ik geef u mijn aandeel cadeau."

„Wat? Ben ik dan een zure druif, nichtje?" zei Jonas.

Charity lachte hierom veel hartelijker, dan men over zoo'n ouden en plompen zet zou hebben verwacht; met zusterlijke genegenheid berispte zij Jonas, dat hij zoo scherp was, en zei, dat hij de arme Mercy nooit weer zoo hard moest bejegenen, of dat zij (Charity) anders een hekel aan hem zou krijgen. Mercy (die inderdaad niet kwaad van humeur was) antwoordde alleen maar met een lach, en zoo gingen zij naar huis, zonder dat er onderweg meer booze woorden werden gewisseld. Jonas, die een nicht aan iederen arm had, drukte soms den verkeerden arm, en wel zoo sterk, dat het eenigszins pijnlijk was; maar daar hij voortdurend met Charity fluisterde, en deze heel veel attenties bewees, was dit zeker iets toevalligs. Toen zij het huis bereikten en de deur geopend werd, maakte Mercy zich haastig los, en liep naar boven; maar Charity en Jonas bleven nog wel vijf minuten op de stoep staan praten, zoodat men, zooals juffrouw Todgers in vertrouwen tegen iemand zei, niet hoefde te raden wat er op til was, en dat zij er blij om was, want dat het inderdaad hoog tijd werd voor juffrouw Pecksniff.

En nu zou de dag aanbreken, dat de schoone verschijning, die de woning van juffrouw Todgers zoo onverwachts had verhelderd, weer zou verdwijnen, en evenals een vaatje oesters, een mandje visch, of een ander alledaagsch ding, in een diligence gepakt en vervoerd zou worden.

„Nooit, lieve meisjes," zei juffrouw Todgers, toen zij op den laatsten avond naar bed gingen, „heb ik in mijn huis zooveel verdriet bijgewoond als vanavond. Het zal weken lang duren, geloof ik, voor de heeren weer zijn wat zij waren. Gij hebt beiden veel te verantwoorden."

Beiden gaven met heel veel bescheidenheid te kennen, dat dit ongeluk niet aan haar opzet was te wijten, en dat het haar bijzonder speet.

„En dan uw lieve papa," hernam juffrouw Todgers. „Dat is een verlies! De man is werkelijk een bode van vrede en liefde, mag ik wel zeggen."

Daar zij niet wisten welke soort liefde er bedoeld werd, namen de jongedames dit complimentje tamelijk koel op. Dit bemerkend, hervatte juffrouw Todgers:

„Als ik het vertrouwen mocht verraden, dat men in mij gesteld heeft, en u zeggen, waarom ik u verzoeken moet de deur van uw kamertje vanavond open te laten, zoudt gij vreemd opkijken. Maar ik mag niet; want ik heb mijnheer Jinkins beloofd, dat ik zou zwijgen als het graf."

„Lieve juffrouw Todgers! Wat bedoelt gij toch?"

„Nu dan, lieve kinderen — als gij mij wilt vergunnen, u zoo aan te spreken, daar wij nu haast scheiden moeten — de heeren hebben een klein muziekgezelschapje geformeerd, en zijn van plan om vannacht op het portaal van de trap een serenade uit te voeren. Ik had wel gewild," vervolgde zij met haar gewone overleg, „dat zij dien tijd een paar uur vroeger hadden bepaald; want als heeren laat opblijven drinken zij, en nu zullen zij misschien de muziek niet zoo goed uitvoeren, als zij anders gedaan zouden hebben. Maar zoo is het nu eenmaal vastgesteld; en ik hoef u niet te vragen, lieve meisjes, of een dergelijke attentie u aangenaam zal zijn."

De dames waren door deze tijding in het begin zoo opgewonden, dat zij volstrekt niet naar bed wilden gaan, voor zij de serenade hadden gehoord; maar een half uur vervelend wachten bracht haar zoozeer tot andere gedachten, dat zij niet alleen naar bed gingen, maar zelfs heel rustig in slaap vielen, en het haar volstrekt niet in verrukking bracht, toen zij, in het holst van den nacht, door de eerste tonen van de muziek werden gewekt.

De muziek was aandoenlijk — heel aandoenlijk. De meest verwende smaak had niets treurigers kunnen verlangen. De knapste zanger onder de commensaals zong de hoofdpartij, Jinkins de bas, en de anderen zongen wat zij konden. De jongste heer uitte zijn droefgeestigheid op een fluit; hij kon er niet veel op uiten, maar misschien was dit des te beter. Als de twee jongedames, en juffrouw Todgers er bij, den jammerlijksten dood waren gestorven, had men bij haar graven geen wanhopiger weeklacht kunnen aanheffen, dan het koor: „Helaas! wij moeten scheiden." Het was een treurgegalm, een treurgehuil, een

treurgeloei, een treurgebulk, een verzameling van alles wat er in het rijk der tonen aan droevigs en gruwelijks kan worden bedacht. De fluit schilderde de stuiptrekkingen der wanhoop. Wild en ongeregeld gilden en piepten de tonen bij vlagen boven alles uit; en als zij een enkelen keer wegstierven, was het alleen maar om op het onverwachtst opnieuw te beginnen. Eens scheen hij volkomen te hebben opgehouden, maar juist toen juffrouw Todgers en de jongedames het er over eens waren, dat hij, door zijn gevoel overweldigd, schreiend moest zijn weggegaan, barstte hij weer uit. Hij was alleen maar buiten adem geweest.

Er werden verscheidene stukken uitgevoerd, misschien een paar te veel; maar dat was, zooals juffrouw Todgers zei, een fout aan den goeden kant. Maar zelfs toen, terwijl de treurtonen tot in het diepst van zijn ziel moesten doordringen, als zijn ziel eenige diepte had, kon Jinkins den jongsten heer niet met vrede laten. Voor het begin van het tweede stuk verzocht hij hem uitdrukkelijk, als een bijzonder bewijs van vriendschap, zei hij nog wel, niet meer te spelen. Men kon de ademhaling van den jongsten heer door het sleutelgat van de deur hooren. Hij speelde ook niet meer. Hoe had hij de aandoeningen, die zijn borst deden zwellen, door een fluit kunnen luchten? Een trombone zou nog te zacht zijn geweest.

De serenade liep ten einde; maar dat einde moest het werk bekronen. De letterkundige heer had een lied op het vertrek van de jongedames vervaardigd, dat op een bekende melodie gezongen kon worden. Allen zongen mee, behalve de jongste heer, die, om bovengemelde redenen, een dreigende stilte bewaarde. Het lied (in een klassieken stijl) riep het orakel van Apollo aan, om te weten wat er van het etablissement van juffrouw Todgers zou worden als Charity en Mercy uit diens muren waren verdwenen. Volgens het niet ongewone gebruik van de orakels van de vroegste tijden af, gaf het orakel ook nu geen noemenswaardige inlichting, en dus daarvan afstappend, zei het lied verder, dat de dames Pecksniff nauwe bloedverwanten van Britannia waren, en dat, als Groot Britannië geen eiland was geweest, er ook geen dames Pecksniff hadden kunnen zijn. Aldus aan de zee en de scheepvaart herinnerd, wenschte de dichter in het slotvers het scheepje van Pecksniff, den vader, een voorspoedige vaart, omstuwd door de Zeegoden, die hem, verklaarde de vervoerde zanger, als bouwmeester, kunstenaar en mensch bewonderden. Onder het zingen van deze regels, die de verbeelding zoo'n bekoorlijk tafereel voorhielden, gingen de heeren naar hun slaapkamers; en zoo stierf het gezang langzamerhand weg, en kwam het huis weer tot rust.

Bailey junior bewaarde zijn treurtonen tot den volgenden morgen, toen hij zijn hoofd binnen de kamer stak, waarin de jongedames bezig waren haar koffers te pakken, en hij haar ooren streelde met de nabootsing van de treurgeluiden van een hond in droevige omstandigheden, wanneer zoo'n dier, zooals grappenmakers zeggen, om pen en inkt roept.

„Zoo dames," zei hij eindelijk. „Nu gaat gij dus weer naar huis. Heel erg!"

„Ja, Bailey, wij gaan weer naar huis," zei Mercy.

„En krijgt geen van allen een lok van uw haar?" vroeg hij. „Het is immers echt?"

Beiden lachten om deze vraag, en zeiden, dat dit vanzelf sprak.

„Spreekt dat vanzelf?" hervatte Bailey. „Dat weet ik wel beter. Dat van haar is niet echt. Ik heb het eens bij het raam aan een spijker zien hangen. En bovendien heb ik er wel eens aan getrokken, als ik achter haar stond, en zij heeft het nooit gevoeld. Wat ik zeggen wil, dames — ik ga ook weg. Ik wensch niet langer hier te blijven, om mij door haar te laten uitschelden."

Mercy vroeg, welke plannen hij voor de toekomst had, en hierop antwoordde Bailey, dat hij er veel voor voelde om postiljon te worden of dienst te nemen.

„Dienstnemen?" riepen de jongedames lachend uit.

„Wel ja, waarom niet?" antwoordde Bailey. „Tamboers zijn er toch zeker ook noodig?"

„Hebt gij dan lust om doodgeschoten te worden?" vroeg Mercy.

„En waarom niet?" hervatte Bailey. „Dat is tenminste een kranige dood. Ik wil liever, dat een kanonskogel mijn hersenpan inslaat, dan een tang of aschschop, en altijd smijt zij zooiets naar mijn kop, als de heeren wat erg hongerig zijn. Is het mijn schuld, als zij veel eten?" vroeg hij bitter.

„Dat zal toch ook niemand zeggen," zei Mercy.

„Als zij het niet zegt," hernam de jongen, „dan doet zij toch in ieder geval alsof het zoo was. Maar ik wil het niet langer verdragen, dat ik telkens slaag krijg, als het een of ander weer opslaat. Ik wil mij niet laten doodslaan, omdat de boter of het vleesch duur is. Ik blijf niet langer. En

daarom," vervolgde hij met een grijnzenden lach, „als gij van plan zijt mij iets te geven, dan zal het 't beste zijn, dat maar dadelijk te doen; want als gij terugkomt, ben ik niet meer hier; en de jongen, die na mij komt, zal geen fooi verdienen, dat weet ik."

De jongedames volgden dezen weldoordachten raad, en gaven Bailey, in verband met zijn bijzondere genegenheid, zoo'n rijke fooi, dat hij niet wist hoe hij zijn dankbaarheid zou toonen, die hij maar onvolkomen lucht gaf, door telkens, als hij de jongedames terugzag, op zijn zak te kloppen. Behalve door deze pantomime toonde hij ook door daden, welke gevoelens hem bezielden; want, behalve dat hij een hoedendoos, met een hoed er in, volkomen plat drukte, haalde hij ook de bagage van Pecksniff met zooveel ijver naar beneden, dat geen enkele koffer of valies er onbeschadigd afkwam.

Pecksniff en Jinkins kwamen arm in arm naar huis, om te eten; de laatste had opzettelijk een halven vrijen dag gevraagd, en verkreeg daardoor een ontzaglijk voordeel op den jongsten heer, wiens tijd tot den avond was bezet. Pecksniff tracteerde op een flesch wijn, en zij zaten heel gezellig bij elkaar, hoewel zij luide klachten aanhieven over de noodzakelijkheid dat zij moesten scheiden. Terwijl zij zoo zaten, werden de oude Anthony en zijn zoon aangediend, tot groote verwondering van Pecksniff, en tot groote spijt van Jinkins.

„Ik kom u goedendag zeggen," zei Anthony tot Pecksniff, nadat zij zich op een voldoenden afstand van het gezelschap hadden verwijderd. „Wat voor voordeel kan vijandschap ons aanbrengen? In verwijdering zijn wij de twee helften van één schaar; maar samengevoegd, dan kunnen wij iets, hè!"

„Eensgezindheid, mijnheer," antwoordde Pecksniff, „is altijd iets verheugends."

„Dat weet ik nog niet," zei de oude man; „want er zijn wel menschen, met wie ik liever in verwijdering dan in vriendschap leef. Maar hoe ik over u denk, weet gij wel."

Pecksniff, die zich het woord „huichelaar" nog heel goed herinnerde, antwoordde alleen maar met een beweging van zijn hoofd, die het midden hield tusschen knikken en schudden.

„Het was een compliment, op mijn woord," zei Anthony. „Een onwillekeurig compliment over uw bekwaamheden, dat zelfs mij toen werd afgeperst, hoewel het niet bepaald het moment was om complimenten te maken. Maar in de diligence is het, zooals gij weet, duidelijk geworden, dat wij elkaar volkomen begrepen."

„O ja, volkomen," zei Pecksniff op een manier, die te kennen gaf, dat men hem hoogst onbillijk beoordeelde, maar dat hij daarover niet wilde klagen.

Anthony wierp een blik op zijn zoon, die naast Charity was gaan zitten, toen weer op Pecksniff, toen weer op zijn zoon, en zoo verscheidene malen. Het gebeurde, dat Pecksniff's blikken dezelfde richting namen; maar zoodra hij zag, dat Anthony hierop lette, sloeg hij zijn oogen neer, en kneep ze daarop heelemaal dicht, als wilde hij den ouden man beletten er iets in te lezen.

„Jonas is een slimme vogel," zei de oude man.

„Hij schijnt heel schrander te zijn," antwoordde Pecksniff op zijn openhartigsten toon.

„En vooruitziend," hernam de oude man.

„Jawel, dat denk ik ook," zei Pecksniff.

„Merkt gij het wel?" fluisterde Anthony hem in het oor. „Ik geloof, dat hij uw dochter wel aardig vindt."

„Tut, tut, mijnheer," zei Pecksniff, nog met gesloten oogen. „Jonge menschen, en dan nog neef en nicht, dat is heel begrijpelijk."

„Onze ondervinding leert ons wel anders," hernam Anthony. „Zou hier niet wat meer achter steken?"

„Dat is moeilijk te zeggen," antwoordde Pecksniff, „zoo niet onmogelijk. Gij doet mij verbaasd staan."

„Jawel, dat begrijp ik," hervatte de oude man droogjes. „Nu — die vrijerij, of zooals gij het noemen wilt, kan aanhouden, en misschien ook weer vergeten worden; maar als zij mocht aanhouden, dan zouden wij een gemeenschappelijk belang bij de zaak hebben; want gij hebt een tamelijk warm nest gemaakt, en ik ook."

Pecksniff glimlachte en wilde het woord nemen, toen Anthony hem voorkwam.

„Ik weet al wat gij zeggen wilt. Dat is onnoodig. Gij hebt nooit een oogenblik hieraan gedacht, en omtrent een punt, waarbij het geluk van uw dierbare kind op het spel staat, wilt gij, als een liefhebbend vader, niet zoo dadelijk een besluit nemen. Nu ja, goed, en echt iets voor u. Maar het komt mij voor, mijn beste Pecksniff," vervolgde Anthony, terwijl hij zijn hand op Pecksniff's arm legde, „dat, als wij de grap langer volhielden, om te doen alsof wij dit niet zagen, een van ons beiden in een nadeelige positie zou kunnen komen; en daar ik er heel weinig voor voel om zelf die man te zijn, zult gij het mij wel ten

goede houden, dat ik de vrijheid neem, de zaak nu al buiten twijfel te stellen, en het tusschen ons duidelijk te maken, dat wij het zien en weten. Ik dank u voor uw aandacht. Wij staan nu op gelijken voet, en dat zal ons allebei zeker even aangenaam zijn."

Daarmee keerde hij zich om, en ging, nadat hij Pecksniff nog eens veelbeteekenend had toegeknikt, naar de jongelui; terwijl de ander staan bleef, eenigszins verbijsterd door zoo'n verbluffende oprechtheid, en niet heelemaal vrij van een gevoel, dat men hem met zijn eigen gewone wapens uit het veld had geslagen.

Maar de nachtdiligence wachtte op niemand, en het was tijd om naar het kantoor te gaan, dat zoo dichtbij was, dat men de bagage vooruit stuurde, en te voet er heen ging. Het heele gezelschap ging mee, waartoe de meeste cohmmensaals behoorden, de jongste heer incluis, die erg neerslachtig en aangedaan was.

Niets kon de ontroering te boven gaan, waarmee juffrouw Todgers van de jongedames afscheid nam, behalve die, waarmee zij Pecksniff vaarwel zei. Zeker is nooit zoo dikwijls achtereen een witte zakdoek uit een reticule gehaald, als nu die van juffrouw Todgers, terwijl zij, aan beide zijden door een commensaal ondersteund, bij het portier stond, om den braven man nog zoo dikwijls te zien en toe te knikken als Jinkins haar daartoe ruimte liet. Want deze, die den jongsten heer altijd moest dwarsboomen, stond op de trede met de jongedames te praten; Jonas stond op de andere trede, waartoe hij als neef het recht had; terwijl de jongste heer, die het eerst bij de diligence was geweest, achter in het kantoor stond gedrongen, waar hij heel veel moeite had om te zorgen, dat de kruiers hem met de koffers en balen, die zij kwamen aandragen, zijn hersens niet insloegen. Zijn ongelukkige standplaats gaf aanleiding tot een ramp, die den beker van zijn ellende deed overloopen; want toen hij, op het oogenblik van scheiden, een bloem — een bloem uit een broeikas, die veel geld had gekost — in de schoone hand van Mercy wilde werpen, kwam die, tegen zijn bedoeling in, binnen het bereik van den koetsier op den bok, die hem vriendelijk bedankte, en de bloem in zijn knoopsgat stak.

En nu reed de diligence weg. De jongedames schoven elk in een hoek, en gaven zich over aan het gevoel van leedwezen, dat zij Londen nu verlieten, terwijl Pecksniff alle ijdelheden van ontspanningen en gezellige genoegens vergat, om met ernst te peinzen over de daad van rechtvaardigheid, die nu zijn eerste werk zou zijn, om namelijk den ondankbaren bedrieger, die zijn huiselijk heiligdom ontwijdde, uit zijn vreedzame woning te verdrijven

---

HOOFDSTUK XII.

Dat, zooals men over kort of lang zal zien, Pinch en nog anderen van nabij betreft; en waarin Pecksniff een deugdzame verontwaardiging aan den dag legt, en de jonge Martin Chuzzlewit een wanhopig besluit neemt.

Pinch en Martin, weinig vermoedend van het dreigende onweer, maakten het zich thuis zoo pleizierig als mogelijk was, en werden dagelijks betere vrienden. Daar Martin heel vlug werkte, maakte de dorpsschool goede vorderingen, en Tom verklaarde verscheidene malen, dat, als er op iets in de wereld met zekerheid te rekenen viel, of menschelijke beoordeelaars ooit onpartijdig waren, een zoo oorspronkelijk en verdienstelijk plan den eersten prijs moest behalen. Zonder hierop bepaald te rekenen, was Martin toch ook niet zonder hoop, en zette, daardoor aangespoord, zijn werk met ijver voort.

„Als ik ooit een groot architect werd, Tom," zei de nieuwe leerling eens, terwijl hij zijn teekening met zelfvoldoening beschouwde, „weet ge wel, wat ik dan ook zou bouwen?"

„Wat dan?" vroeg Tom.

„Uw fortuin."

„Zoo!" riep Pinch met een blijdschap, alsof het al een afgedane zaak was. „Zoudt gij dat? Wat aardig van u om dat te zeggen!"

„Ik zou het op zoo'n stevig fundament bouwen, Tom," hervatte Martin, „dat het zelfs voor uw kinderen en kindskinderen zou blijven staan. Ik zou u voorthelpen en beschermen, Tom, en ik zou den man wel eens willen zien, die iemand, dien ik wilde voorthelpen, met den nek zou durven aankijken, als ik er eenmaal bovenop ben."

„Op mijn woord," zei Pinch, „ik heb nog nooit iets gehoord, dat mij zooveel pleizier deed."

„En ik meen wat ik zeg," hervatte Martin met een genadige mildheid, om niet te zeggen medelijdende minzaamheid, alsof hij al de eerste architect was van al de gekroonde hoofden van Europa. „Ik zou u als assistent nemen."

„Ik vrees," zei Tom, zijn hoofd schuddend, „dat ik u niet veel eer zou aandoen."

„Wees daarover maar niet bang," zei Martin. „Als ik het in mijn hoofd kreeg om te zeggen: „ik houd Pinch voor een knap man," zou ik wel eens willen zien, wie mij zou durven tegenspreken. Bovendien, Tom, zoudt gij mij op honderden manieren van dienst kunnen zijn."

„Als ik u niet op de een of andere manier van dienst was," zei Pinch, „zou het in ieder geval niet de schuld van mijn goeden wil zijn."

„Bij voorbeeld," hervatte Martin, nadat hij zich een poosje had bedacht, „gij zoudt heel bruikbaar zijn om te zorgen, dat mijn ideeën behoorlijk werden uitgevoerd; om toezicht op een werk te houden, totdat het ver genoeg gevorderd was om mijn aandacht te verdienen; en zulke vervelende karweitjes. Dan zoudt gij ook voortreffelijk geschikt zijn om de vreemdelingen mijn atelier te laten zien en met hen over de kunst te praten, zoodat ik zelf geen last van hen had; want het zou mij altijd tot eer strekken (ik spreek nu in ernst, Tom, op mijn woord) om iemand van uw bekwaamheid bij mij te hebben, in plaats van een gewonen domkop. Neen, ik zal wel voor u zorgen, en gij zult mij wel te pas komen."

Als men zei, dat Tom er nooit aan dacht om in eenig maatschappelijk orkest de eerste viool te spelen, maar altijd tevreden was met de honderdvijftigste of een nog lagere plaats, zou men nog een te flauw denkbeeld van zijn bescheidenheid geven, en daarom was hij met deze gezegden bijzonder in zijn schik.

„Ik zou dan natuurlijk met haar getrouwd zijn, Tom!" zei Martin.

Wat was het, dat de blijdschap van Pinch zoo opeens onderdrukte, en het bloed naar zijn wangen deed stijgen, terwijl een pijnlijk gevoel van schaamte zijn eerlijke hart beknelde, alsof hij het vertrouwen van zijn vriend onwaardig was?

„Wij zouden dan getrouwd zijn," herhaalde Martin, glimlachend voor zich uit starend, „en wij zouden, hoop ik, al kinderen hebben. Zij zouden vast heel veel van u houden, Tom!"

Maar Pinch sprak geen woord. Wat hij zeggen wilde bestierf op zijn lippen; maar zelfverloochening was zijn eenige gedachte.

„Al de kinderen hier houden veel van u, Tom, en de mijne zouden het natuurlijk ook doen," vervolgde Martin. „Misschien zou ik een er van naar u vernoemen. „Tom" is geen kwade naam. Thomas Pinch Chuzzlewit. T. P. C. op zijn slabbetjes — daar zoudt ge toch, denk ik, niets op tegen kunnen hebben."

Tom schraapte zijn keel en glimlachte.

„Zij zou ook veel van u houden, Tom!" zei Martin.

„O," riep Pinch onwillekeurig uit.

„Ik kan u precies zeggen hoe zij over u denken zou, zoo goed ken ik haar," zei Martin. „In het begin zou zij dikwijls lachen, als zij u zag, of tegen u sprak; maar daaraan zoudt gij u niet storen, want gij hebt nooit een vriendelijker glimlach gezien."

„Neen," zei Tom, „daaraan zou ik mij niet storen."

„Zij zou u zoo zacht behandelen, Tom," zei Martin, „alsof gij zelf een kind waart. En in sommige opzichten zijt gij ook bijna nog een kind."

Pinch knikte hartelijk toestemmend.

„Zij zou altijd vriendelijk en in een goed humeur voor u zijn," hernam Martin, „en zoodra zij u door en door had leeren kennen, zou zij u opzettelijk boodschapjes opdragen, of kleine diensten van u vragen, waarvan zij zou weten, dat gij ze graag zoudt uitvoeren. Zij zou haar best doen, u te doen denken, dat gij haar vriendschap beweest, terwijl zij het u deed. Zij zou bijzonder met u ingenomen raken, Tom, en u beter begrijpen, dan ik het ooit doen zal; en zij zou dikwijls zeggen, dat weet ik zeker, dat gij een allerbest, hulpvaardig en welwillend mensch zijt."

Hoe stil hield Tom Pinch zich!

„Ter herinnering aan vroeger tijden," zei Martin, „toen zij u in dat kleine kerkje op het orgel hoorde spelen, moeten wij ook een orgel in huis hebben. Ik zal een muziekzaal er in bouwen en een orgel in een nis aan het einde zal uitstekend staan. Daar kunt gij dan spelen naar hartelust, Tom! En omdat gij zoo graag in het donker speelt, zal ik de nis ook donker maken; menigen zomeravond zullen zij en ik daar naar u zitten luisteren, Tom, daar kunt gij zeker van zijn."

Op te staan, en zijn vriend met een vriendelijk, vergenoegd en dankbaar gezicht de hand te drukken — misschien zal deze eenvoudige handeling Tom Pinch een grootere inspanning hebben gekost, dan voor menige daad is noodig geweest, die de trompet der faam luidruchtig heeft rondgebazuind.

„Het is een bewijs van het goede in de menschelijke natuur," zei Tom, terwijl hij, volgens zijn gewoonte zich zelf volkomen vergat, „dat ieder, die hier komt, net als gij, mij veel beter en vriendelijker behandelt, dan ik ooit zou durven hopen, of in

staat ben onder woorden te brengen. Inderdaad, het overstelpt mij. Maar gij kunt gerust gelooven, dat ik niet ondankbaar ben, dat ik het nooit vergeet, en dat ik dat bewijzen zal, zoodra ik maar kan."

„Dat is prachtig," zei Martin, terwijl hij zich, met de handen in zijn zakken, achterover in zijn stoel liet zinken en lusteloos geeuwde. „Heel mooi gezegd, Tom! Maar ik bedenk mij daar, dat ik bij Pecksniff zit en voor het oogenblik nog wel een paar mijl van den grooten weg naar het fortuin verwijderd ben. — Vanmorgen hebt gij dus weer eens iets gehoord van — hoe heet hij ook weer?"

„Bedoelt gij Westlock?" vroeg Pinch met eenige verwondering, en niet geheel zonder verontwaardiging over de vergeetachtigheid van zijn vriend.

„O ja, Westlock. En wat schrijft hij?"

„Dat hij nu zijn erfenis in handen heeft gekregen," antwoordde Tom, vergenoegd glimlachend.

„Hij is een geluksvogel," zei Martin. „Ik wou, dat ik een erfenis in handen had gekregen. — Is dat het heele geheim, dat gij mij te zeggen hadt?"

„Neen, dat is nog niet alles," antwoordde Tom.

„Wat is dan de rest?" hervatte Martin.

„Dat is eigenlijk geen geheim," zei Tom, „en gij zult er weinig om geven; maar ik ben er heel blij om. Toen John nog hier was, zei hij dikwijls: ‚Gij moogt mij gelooven, Pinch, als mijn vaders executeuren opdokken,' — hij gebruikte dikwijls rare uitdrukkingen, maar dat was zoo zijn manier."

„Opdokken is een heel goede uitdrukking," merkte Martin op, „als anderen die tenminste niet tegen u gebruiken. Nu, kom! — Wat zijt ge toch langzaam, Pinch!"

„Ja, dat weet ik wel," zei Tom; „maar als gij het mij zoo zegt, word ik zenuwachtig. Ik vrees, dat gij mij in de war hebt gebracht; want ik weet niet meer wat ik zeggen wilde."

„Als de executeuren van mijn vader opdokken," zei Martin ongeduldig.

„O ja," zei Tom. „Dan, zei John, zal ik u een diner aanbieden, en daartoe speciaal naar Salisbury komen. En toen John nu laatst schreef — gij weet wel op denzelfden dag dat mijnheer Pecksniff vertrok — dat zijn zaak zoo goed als in orde was, vroeg hij meteen, wanneer ik gelegenheid had om naar Salisbury te komen. Ik heb hem dadelijk geschreven, dat elke dag van deze week mij schikte, en er bijgevoegd, dat er een nieuwe leerling was gekomen, en wat een knappe jongen gij waart, en dat wij al beste vrienden waren geworden. Daarop heeft John mij dezen brief geschreven" — hij liet tegelijk de brief zien — „en den dag van morgen bepaald. Hij laat u zijn groeten doen, en hoopt, dat wij het genoegen zullen hebben met ons drieën te dineeren, en dat niet in de herberg, waar ik op u heb gewacht, maar in het voornaamste hotel van de stad. Lees maar wat hij schrijft!"

„Goed!" riep Martin, met zijn gewone koelheid. „Ik ben hem bijzonder verplicht. Ik zal meegaan."

Tom had wel gewild, dat zijn vriend over zoo'n gewichtige zaak wat meer verbazing of blijdschap had getoond, kortom, op de een of andere manier eenige belangstelling aan den dag had gelegd. Maar deze bleef volkomen bedaard, begon zijn lijfdeuntje te fluiten, en ging weer aan de dorpsschool teekenen, alsof er niets gebeurd was.

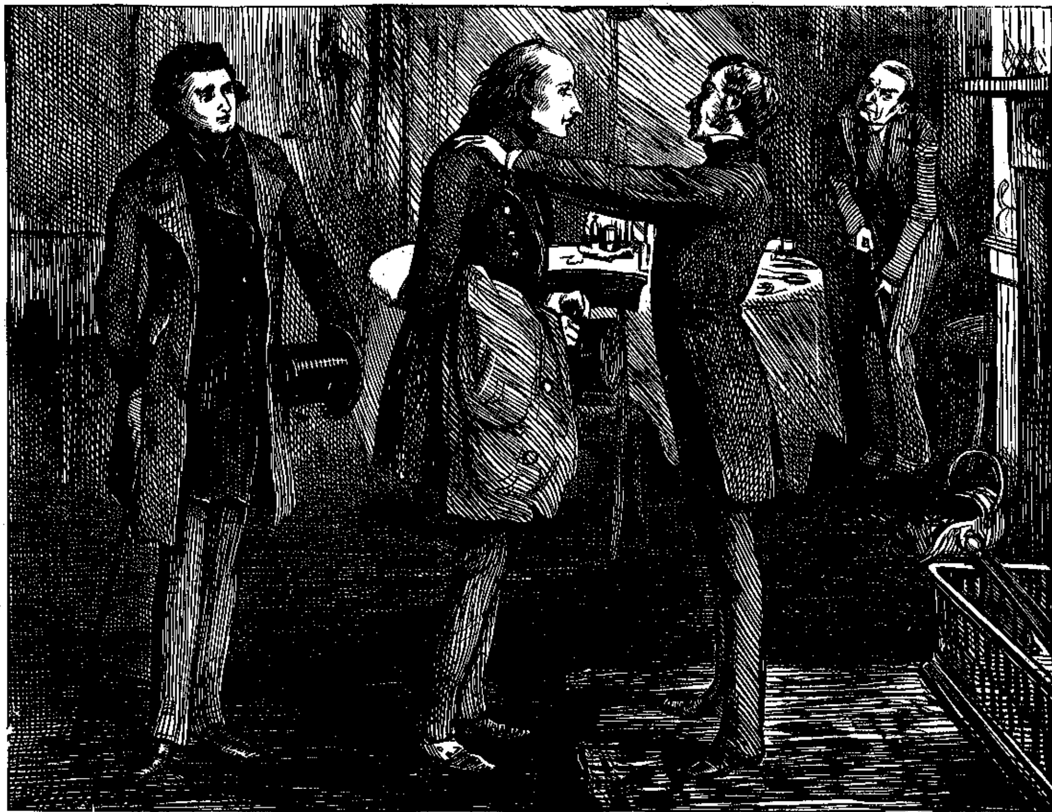
Daar het paard van Pecksniff als een soort heilig dier werd beschouwd, dat alleen door hem, den priester van zijn huiselijken tempel, mocht worden gereden, of door iemand, voor dien keer uitdrukkelijk voor die hooge functie aangesteld, besloten de jongelieden naar Salisbury te wandelen, en begaven zich dus toen de tijd gekomen was, te voet op weg, wat, daar het droog en koud weer was, eigenlijk een betere manier van reizen was dan met een sjees te rijden.

Een betere manier? Zeker! — Vergelijk eens een frissche gezonde wandeling bij het rijden in een oude, wrakke, hotsende, krakende, piepende en rammelende sjees. De dingen zijn voor geen vergelijking vatbaar. Wie kent er een voorbeeld van, dat een sjees iemands bloed sneller heeft doen stroomen? Of het moest zijn, als hij, gevaar loopend zijn nek te breken, in al zijn aderen en over zijn rug een tinteling ontwaart, die meer vreemds dan aangenaams heeft. Wanneer heeft een sjees ooit iemands geest of energie gescherpt en opgewekt? Of het moest zijn, als de rijder, terwijl het paard op hol ging, door wanhoop, op een of ander nog nooit beproefd middel werd gebracht om er uit te springen.

Zie hoe de wind, terwijl hij over de heide veegt, met een kabbeling in het gras op de heuvelhellingen, de sporen van zijn vlucht teekent. Kijk eens rond op die kale vlakte en zie hoe bekoorlijk hier, zelfs op een winterdag, de schaduwen zijn. Helaas, het ligt in haar aard, dat zij dit zijn. De bekoorlijkste dingen in het leven, Tom, zijn maar schaduwen, zij komen en gaan, zij veranderen en verdwijnen even snel als

die van de wolken.

Een wandeling beter dan een sjees! — Tom ondervond, dat de lucht koud was; maar zou die in een sjees zachter zijn geweest? Het vuur van den smid vlamde helder op, alsof het iemand uitnoodigde zich te komen warmen; maar zou het voor Tom, op de klamme kussens van een sjees gezeten, minder uitlokkend zijn geweest? De wind blies scherp in het gezicht van den geharden voetganger, die er tegen in worstelde, woei hem zijn eigen haren of om een bijzonder sterke windvlaag den rug te bieden, en dadelijk daarop met frisschen moed en vernieuwde vlugheid voort te stappen? Daar komt nu iemand in een sjees de twee voetgangers achterop. Zie, hoe hij zijn zweep in zijn linkerhand overneemt en de verkleumde vingers van zijn rechter op zijn verstijfde knie tracht warm te wrijven, en hoe hij met zijn bevroren voeten op de voetenplank stampt! Wie zou, om wat sneller vooruit te komen, die ellende willen verdragen?

„GA EENS EVEN WAT ACHTERUIT, TOM," RIEP DE VROEGERE LEERLING. „LAAT IK U EENS BEKIJKEN! — NOG PRECIES DEZELFDE! GEEN ZIER VERANDERD!"

stof in zijn oogen, benam hem den adem, alsof hij eensklaps in een koud bad was gedompeld, en scheen door zijn kleeren tot op zijn gebeente door te dringen; maar iemand in een sjees zou dit immers nog honderdmaal erger hebben gevoeld!

Een wandeling beter dan een sjees! — Wanneer zag men reizigers in een rijtuig ooit met zulke gloeiende roode wangen? Wanneer lieten zij zich ooit zoo lustig en vroolijk doorwaaien? Wanneer lachten zij zoo hartelijk, terwijl zij zich omkeerden,

Wandelen beter dan een sjees? — Geen reiziger in een sjees kan ooit zoo blij zijn met elken mijlpaal; geen reiziger in een sjees zoo zien, voelen of denken als zij, die vroolijk hun beenen gebruiken.

De voetreizigers zijn een paar mijlen op weg, en nu begint het te sneeuwen, zoodat de kraai, die, om den wind te ontduiken, dicht langs den grond zwiert, een inktvlek op het landschap wordt. Maar hoewel de sneeuwvlokken hun in het gezicht stuiven, op hun kleeren blijven liggen en in hun

ooghharen vastvriezen, wenschen zij toch niet, dat het minder sneeuwde, al moesten zij twintig mijl ver door de bui loopen. En daar rijzen nu de torens van de oude kathedraal voor hen op, en weldra komen zij in de voor den wind beschutte straten, waarin het witte tapijt een vreemde stilte veroorzaakt, en zoo komen zij naar de afgesproken herberg, waar de kleumende knecht zich verwondert over hun roode gloeiende gezichten en hun opgewekte levendigheid, daar hij, die juist van het vuur in de koffiekamer komt, bleek ziet van de kou.

Wat een herberg! De hall is een prieëel, met wild en schapenbouten behangen, en in een hoek staat een kast met glazen deuren, prijkend met hoenders, ribbenstukken en taarten, waarin de bessengelei zich half verschuilt achter een kunstig traliewerk van korstdeeg. En daar, op de eerste verdieping, voor aan de straat, in een kamer, waarvan al de gordijnen zijn dichtgeschoven, waar een vuur brandt, zoodat de vlam den schoorsteen inslaat, en overal waskaarsen schitteren, en een tafel gedekt is voor drie personen, met zilver- en glaswerk voor dertig, verwacht hen John Westlock; — niet de oude John, die leerling bij Pecksniff was, maar een keurige heer, die het bewustzijn voelt, dat hij zijn eigen meester is, en, als hij verkiest, van zijn geld kan leven, en toch in sommige opzichten de oude John; want hij grijpt Tom Pinch bij beide handen, en heet hem op de hartelijkste wijze welkom.

„En dit," zei John, „is mijnheer Chuzzlewit? Ik ben erg blij hem te zien!" John had iets eigenaardig openhartigs in zijn manieren, wat oorzaak was, dat de vreemden elkaar hartelijk de hand drukten en in een oogenblik vrienden werden.

„Ga eens even wat achteruit, Tom," riep de vroegere leerling, terwijl hij Pinch met beide handen bij zijn schouders pakte, en hem zoo op armslengte van zich afhield. „Laat ik u eens bekijken! — Nog precies dezelfde! Geen zier veranderd!"

„Het is ook niet zoolang geleden, is 't wel?" zei Pinch.

„Voor mij is het, alsof het honderd jaar geleden was," hervatte John, „en zoo moest het u ook lijken, deugniet!" En met deze woorden duwde hij Tom in den gemakkelijksten leunstoel, en klopte hem zoo hartelijk op zijn rug, precies zooals hij bij Pecksniff wel had gedaan, dat Tom niet wist of hij lachen of schreien zou. De lachlust behield echter de overhand, en alle drie schaterden het uit.

„Ik heb een diner besteld, van alles wat wij vroeger wel eens gezegd hebben, dat wij hebben moesten," zei John Westlock.

„Dat zult gij toch zeker niet gedaan hebben?" riep Tom uit.

„Ja zeker — ik heb alles besteld," hervatte John. „Als gij het laten kunt, lach dan niet, als de kellners er bij zijn. Maar toen ik het bestelde moest ik zelf lachen, zoo sterk leek het op een droom."

John vergiste zich in dit opzicht; want nooit droomde iemand van zulke soep, als onmiddellijk daarna op de tafel werd gezet, of van zulke visch, of van zulke vleeschschotels en hoentjes, kortom van iets, dat naar de werkelijkheid zweemde van dezen maaltijd van tien en een halven shilling per persoon, buiten den wijn. En wat d e z e n betreft, de man die van zulke champagne, bourgogne, portwijn en sherry kan droomen, zou het beste doen maar naar bed te gaan en in bed te blijven.

Misschien was het vermakelijkste van het feest wel deze omstandigheid, dat niemand zich over alles half zoo sterk verbaasde als John zelf, die in zijn uitgelatenheid telkens een luid geschater aanhief, en dan weer een bovennatuurlijk ernstig gezicht zette, opdat de kellners niet zouden denken, dat hij er niet aan gewoon was. Sommige schotels, die zij hem brachten om voor te snijden, werkten echter zoo op de lachspieren, dat men er onmogelijk tegen op kon; en toen Pinch, in weerwil van de eerbiedige waarschuwing van een kellner, niet alleen met een lepel een stuk korst van een pastei afstak, maar ook probeerde het op te eten, verloor John al zijn deftigheid, en zat aan het hoofd van de tafel te schateren, dat men hem in de keuken kon hooren. Hij was er zelfs niet afkeerig van, zich zelf uit te lachen, zooals hij bewees, toen hij zich met zijn gasten om den haard had geplaatst en het dessert op de tafel stond, en toen de eerste kellner heel onderdanig kwam vragen, of die portwijn, die wat licht was, hem wel smaakte, of dat hij een zwaardere soort wenschte te proeven; waarop John deftig antwoordde, dat hij met die soort wel tevreden was en ze voor een dessertwijn zwaar genoeg vond. De kellner maakte een buiging en ging weg, en daarop zei John tegen zijn vrienden, dat hij dacht goed geantwoord te hebben, maar het eigenlijk niet wist; waarop hij het opnieuw uitschaterde.

Zij waren den heelen tijd bijzonder vroolijk, maar het genoeglijkste gedeelte van het feest was, toen zij zoo bij het vuur zaten noten te kraken, wijn te drinken en te

praten. Het gebeurde dat Tom Pinch zijn vriend, den helper van den organist, iets te zeggen had, en daarom nu zijn warme hoekje voor een korte poos verliet, uit vrees dat het anders te laat zou worden, zoodat de twee anderen alleen bij elkaar bleven.

In zijn afwezigheid dronken zij natuurlijk zijn gezondheid, en John Westlock zei, dat hij nooit een kwaad woord met Tom Pinch had gehad, zoolang zij samen bij Pecksniff hadden gewoond. Dit gaf hem natuurlijk aanleiding om over het karakter van Pinch uit te weiden, en een toespeling te maken, dat Pecksniff het heel goed had doorgrond en wist te gebruiken. Hij maakte echter niet meer dan een toespeling, daar hij wist dat het Tom verdriet deed, als er iets ten nadeele van Pecksniff werd gezegd, en begreep, dat de nieuwe leerling zelf wel zou zien hoe de zaken stonden.

„Ja," zei Martin. „Niemand kan meer van Pinch houden dan ik, of zijn goede hoedanigheden meer op prijs stellen. Hij is zoo bereidwillig, als ik nog nooit iemand gezien heb."

„Wat al te bereidwillig," hervatte John, die een vlug begrip en een goed oordeel had. „Die eigenschap is bij hem inderdaad een fout."

„Gij hebt gelijk," zei Martin. „Het is waar. Ongeveer een week geleden, kwam er een kerel — Tigg heette hij, naar hij zei — en leende van hem al het geld, dat hij had, met de belofte het over enkele dagen terug te zullen sturen. Het was wel maar een halve souverein; maar het is gelukkig, dat het niet meer was; want hij zal het nooit terugzien."

„Arme jongen," zei John, die met bijzondere aandacht naar deze weinige woorden had geluisterd. „Gij hebt misschien nog geen gelegenheid gehad om op te merken, dat Tom, wat zijn eigen geldzaken betreft, heel trotsch is."

„Neen, zooiets heb ik nog niet opgemerkt. Wat bedoelt gij? Wil hij niet leenen?"

John Westlock schudde zijn hoofd.

„Dat is vreemd," zei Martin, terwijl hij zijn leege glas neerzette.

„En wat geld aannemen betreft, als iemand het hem cadeau zou willen geven," hervatte John, „ik geloof dat hij liever zou sterven."

„Hij is de eenvoud in eigen persoon," zei Martin. „Schenk nog eens in."

„Maar gij," hervatte John, terwijl hij inschonk en zijn metgezel eenigszins onderzoekend aankeek, „die ouder zijt dan de leerlingen van Pecksniff gewoonlijk zijn, en blijkbaar meer ondervinding hebt, gij zult hem zeker wel doorgronden, en begrijpen hoe gemakkelijk men hem om den tuin kan leiden."

„Zeker," antwoordde Martin, terwijl hij zijn glas tegen het licht hield. „En Pecksniff en zijn dochters weten dat ook wel. Hè?"

John Westlock glimlachte, maar gaf geen antwoord.

„A propos," zei Martin; „dat doet mij aan iets denken. Wat is uw opinie over Pecksniff? Hoe heeft hij u behandeld? En hoe denkt gij nu over hem? Achteraf, nu alles voorbij is."

„Vraag dat maar aan Pinch," antwoordde de vroegere leerling. Hij weet, hoe ik in dit opzicht gewoon was te denken, en ik verzeker u, dat ik niet tot andere gedachten gekomen ben."

„Neen," zei Martin, „ik wil het liever van u zelf hooren."

„Maar Pinch zegt, dat mijn gedachten heel onbillijk zijn," vervolgde John glimlachend.

„O!" hernam Martin; „dan weet ik al bij voorbaat, in welke richting zij gaan, en dus hoeft gij niet uit kieschheid na te laten duidelijk te spreken. Mij hoeft gij niet te ontzien. Ik houd niet van hem, dat beken ik u ronduit. Ik ben bij hem gekomen, omdat mij dat wegens bijzondere omstandigheden, het meest geschikt voorkwam. Ik geloof, dat ik in zijn vak eenige bekwaamheid bezit; en als de een den ander iets verplicht is, zal de verplichting waarschijnlijk aan zijn kant zijn. Op zijn ergst zullen wij elkaar geen van beiden iets te danken hebben. Gij kunt dus spreken, alsof er niet de minste relatie tusschen hem en mij bestond."

„Als gij dan met alle geweld mijn meening wilt hooren...." hervatte John.

„Ja, graag," viel Martin hem in de rede. „Gij zult er mij een dienst mee doen."

„Dan moet ik zeggen," vervolgde de ander, „dat ik hem voor den doortraptsten schurk op de wereld houd."

„Zoo!" zei Martin, even koel als altijd. „Dat is tamelijk sterk gezegd."

„Niet veel sterker dan hij verdient," zei John; „en als ik in zijn bijzijn moest verklaren, hoe ik over hem denk, zou ik het hem met dezelfde woorden in zijn gezicht zeggen. De manier, waarop hij Pinch behandelt, zou alleen al bewijs genoeg zijn; maar als ik aan de vijf jaar terugdenk, die ik in dat huis heb doorgebracht, en mij nu de huichelarij, schurkerij, laaghartigheid

en·valschheid van dien kerel herinner — als ik bedenk, hoe dikwijls ik daarvan getuige was, en hoe dikwijls ik, als het ware, daaraan medeplichtig werd, doordat ik daar bleef en hij voor mijn leermeester doorging — dan zweer ik, moet ik mij zelf bijna verachten."

Martin dronk zijn glas leeg en keek in het vuur.

„Ik wil niet zeggen, dat ik daarin gelijk heb," vervolgde John Westlock; „want het was mijn schuld niet; en ik kan heel goed begrijpen, hoe iemand — gij, bij voorbeeld — die zijn karakter doorgrondt, toch door omstandigheden genoodzaakt kan zijn om bij hem te blijven. Ik zeg u eenvoudig wat ik denk en voel, en dat wel, zooals gij zegt, nu alles voorbij is, en ik er tot mijn genoegen van overtuigd ben, dat hij mij altijd gehaat heeft, dat wij voortdurend ruzie hadden, en dat ik hem altijd de waarheid heb gezegd; zelfs nu nog spijt het mij, dat ik de neiging niet heb gevolgd, die als jongen wel eens bij mij opkwam, namelijk om weg te loopen en naar een ander land te gaan."

„Waarom naar een ander land?" vroeg Martin, zijn oogen naar den spreker opslaand.

„Om daar de broodwinning te zoeken, die ik hier niet vinden kon," antwoordde John Westlock, zijn schouders ophalend. „Dat zou tenminste iets behoorlijks zijn geweest. Maar kom, schenk nog eens in, en laten wij hem vergeten."

„Heel graag," antwoordde Martin. „Wat mij zelf en mijn relatie tot hem betreft, kan ik alleen maar herhalen wat ik al gezegd heb. Ik heb tot dusverre geen complimenten met hem gemaakt, en ben dat ook niet van plan; want, om u de waarheid te zeggen, ik geloof, dat hij mij graag houden wil, om aan te vullen wat hem ontbreekt, en dat hij mij slecht zou kunnen missen. Dat begreep ik al, toen ik naar hem toeging. Uw gezondheid!"

„Ook de uwe," zei John; „en dat de nieuwe leerling een goede kameraad voor u mag zijn!"

„Welke nieuwe leerling?"

„De gelukkige jongeman," antwoordde John lachend, „wiens ouders of voogden door het noodlot zijn voorbestemd om zich aan de advertentie te vergapen. Weet gij dan niet, dat hij weer geadverteerd heeft?"

„Neen!"

„Het is zoo. Ik las zooeven een advertentie in de courant van gisteren, en herkende die onmiddellijk als de zijne; want ik heb maar al te veel reden, om mij den stijl te herinneren. Stil, daar is Pinch! Is het niet zonderling, dat juist zijn ingenomenheid met Pecksniff iemand voor hem inneemt? Geen woord meer, of wij zullen al zijn pleizier bederven."

Tom kwam op dit oogenblik binnen, met een blijden lach op zijn gezicht, wreef zijn handen, meer van tevredenheid dan omdat hij koud was (want hij had hard geloopen), en zette zich weer in zijn warmen hoek, zoo vergenoegd als — alleen Tom Pinch maar zijn kon. Er bestaat geen andere vergelijking, om zijn gemoedsstemming aan te duiden.

„En zoo zijt gij tenslotte toch een gentleman geworden, John," zei hij, nadat hij zijn vriend een poos met genoegen had aangestaard. „Wel, wel!"

„Ik begin nog maar, Tom," antwoordde deze schertsend. „Wie weet, wat er mettertijd nog van mij worden zal!"

„Ik denk, dat gij uw koffer nu niet zelf meer naar de diligence zoudt dragen," hervatte Tom glimlachend, „al zoudt gij ook den heelen koffer daardoor kwijtraken."

„Zoudt ge denken?" antwoordde John. „Alles wat ik er van zeggen kan, Tom, is dat het al een heel zware koffer zou moeten zijn, dien ik niet zou wegdragen, om van Pecksniff vandaan te komen."

„Daar!" riep Pinch, Martin aankijkend, „ik heb het u wel gezegd. Zijn grootste gebrek is zijn onrechtvaardigheid tegenover Pecksniff. Van alles wat hij daaromtrent zegt, moet gij geen woord gelooven. Het is verwonderlijk, zoo'n vooroordeel als hij in dat opzicht heeft."

„En even verwonderlijk is het, dat Pinch zoo volkomen onbevooroordeeld is," zei John lachend. „Als ooit iemand een ander volkomen heeft doorgrond en hem door en door kent, is dat met Tom en Pecksniff het geval."

„Zoo is het ook," zei Tom. „Dat is immers juist, wat ik zoo dikwijls gezegd heb? Als gij Pecksniff maar zoo goed kendet als ik — en ik zou al het geld van de wereld wel daarvoor willen geven — zoudt gij hem achten en vereeren. Gij zoudt het niet kunnen laten. Maar hoe diep hebt gij nog bij het weggaan zijn gevoel gekwetst!"

„Als ik geweten had, waar zijn gevoel te vinden was, Tom," antwoordde Westlock, „zou ik er mijn best voor hebben gedaan, dat kunt gij veilig gelooven. Maar aangezien ik hem niet kon kwetsen in wat hij niet heeft, vrees ik, dat ik uw compliment niet kan aannemen."

Pinch, niet geneigd om een discussie voort te zetten, die op Martin een verkeerden indruk zou kunnen maken, gaf op dit

gezegde geen antwoord; maar John, voor wien een muilband noodig zou zijn geweest, om hem het spreken te beletten, als hij eenmaal met de verdiensten van Pecksniff bezig was, vervolgde:

„Zijn gevoel! Ja, hij is teerhartig. Zijn gevoel! Die vrome, vriendelijke, zedenprekende schobbejak! — Wat scheelt er aan, Tom?"

Pinch was opgestaan en knoopte heftig zijn jas dicht.

„Ik kan het niet aanhooren," zei Tom. „Neen, werkelijk niet. Gij moet het mij niet kwalijk nemen. Ik heb veel achting en vriendschap voor u, John, en het heeft mij vandaag bijzonder veel genoegen gedaan, dat ik u net zoo vond als altijd; maar dit kan ik niet aanhooren."

„Wel, Tom, het is mijn oude manier; en gij zegt zelf, dat gij blij zijt, dat ik niet veranderd ben."

„In dit opzicht niet," zei Tom. „Gij moet het mij niet kwalijk nemen, John, maar heusch, ik kan het niet, en ik wil het niet. Het is heel verkeerd van u; gij moest voorzichtiger in uw woorden zijn. Het was al erg genoeg, toen gij en ik samen waren; maar onder de huidige omstandigheden kan ik het werkelijk niet aanhooren; neen, heusch niet."

„Gij hebt volkomen gelijk," antwoordde John, terwijl hij een blik met Martin wisselde, en ik heb ongelijk, Tom! Ik weet niet, hoe wij voor den drommel op dit ongelukkige onderwerp zijn gekomen. Ik vraag u van ganscher harte vergiffenis!"

„Ik weet dat gij een flink en eerlijk karakter hebt," zei Pinch, „en daarom spijt het mij des te meer, dat gij in één opzicht zoo onedelmoedig kunt zijn. Mijn vergiffenis hoeft gij niet te vragen. Mij hebt gij nooit iets anders dan vriendschap betoond."

„Wel, Pecksniff's vergiffenis dan, als het zoo zijn moet," hervatte John. „Is het nu goed, Tom? Kom, laten wij Pecksniff's gezondheid drinken!"

„Ik dank u," zei Tom, terwijl hij zijn vriend de hand drukte, en een glas boordevol schonk. „Daarop drink ik van ganscher harte, John. De gezondheid en het welzijn van mijnheer Pecksniff!"

John Westlock herhaalde den toast, tenminste ongeveer; want hij wenschte Pecksniff gezondheid en nog iets, dat niet goed hoorbaar was; en nu de eensgezindheid volkomen hersteld was, schoven zij alle drie hun stoelen dichter bij het vuur, en bleven vroolijk met elkaar praten, tot het tijd werd om naar bed te gaan.

Niets kon misschien meer geschikt zijn om het verschil in karakter tusschen John Westlock en Martin Chuzzlewit te doen uitkomen, dan de manier, waarop deze jongelui Pinch behandelden, na het geringe, zooeven vermelde geschil. Beider gezicht droeg in het begin de sporen van een eenigszins spotachtige vroolijkheid; maar daarmee hield ook alle gelijkenis op. De vroegere leerling kon niet genoeg doen, om Tom te bewijzen, hoe hartelijk hij hem genegen was, en de uitdrukking van zijn vriendschap scheen zachter en ernstiger te zijn dan tevoren. De nieuwe daarentegen voelde niets anders dan lachlust bij de herinnering aan Tom's buitengewone dwaasheid, en zijn lachen had iets minachtends, dat scheen aan te duiden, dat Pinch, naar zijn meening, al te onnoozel was om door een man van verstand in ernst op een voet van vriendschappelijke gelijkheid behandeld te worden.

John Westlock, die niets half deed, als het anders kon, had in het hotel bedden voor zijn twee gasten besteld, en na een heel genoeglijken avond begaven zij zich ter ruste. Pinch zat naast zijn bed — nog niet verder met uitkleeden gevorderd, dan dat hij zijn das had afgedaan — na te denken over de vele goede hoedanigheden van zijn ouden vriend, toen hij gestoord werd door een geklop aan de kamerdeur.

„Gij slaapt toch nog niet, Tom?"

„Wel neen! Ik zat juist aan u te denken," antwoordde Pinch, terwijl hij de deur opende. „Kom binnen!"

„Ik zal u niet lang ophouden," zei John; „maar ik heb den heelen avond een boodschap vergeten, die ik op mij had genomen, en was bang, dat ik die morgen weer vergeten zou. Gij kent een zekeren mijnheer Tigg, geloof ik?"

„Tigg?" herhaalde Tom. „Die heer, die geld van mij heeft geleend?"

„Juist," hernam John Westlock. „Hij heeft mij verzocht, u zijn complimenten over te brengen, en het u met veel dank terug te geven. Hier is de halve souverein; ik geloof, dat hij goed is. Maar Tigg is anders iemand, dien men niet al te veel moet vertrouwen, Tom!"

Pinch nam het goudstukje aan, met een gezicht, waarvan de glans nog helderder was dan die van het metaal, en zei, dat hij er niet bang voor was geweest, maar dat hij toch heel blij was te ondervinden, dat mijnheer Tigg zoo stipt zijn woord hield.

„Om u de waarheid te zeggen, Tom," hernam zijn vriend, „dat is niet altijd het geval met hem. Als gij mijn raad wilt opvolgen, moet gij hem zooveel mogelijk vermij-

den, ingeval gij hem ooit weer mocht ontmoeten, en vooral, Tom — onthoud het goed, want ik spreek in vollen ernst — vooral hem nooit weer geld leenen."

„Zoo?" zei Pinch, met wijd geopende oogen.

„Hij is iemand, met wien men weinig eer kan inleggen," hervatte Westlock; „en het zal 't beste voor u zijn, als gij hem zooveel mogelijk laat blijken, dat gij dit weet."

„Maar, John," zei Pinch met een neerslachtig gezicht, en terwijl hij treurig zijn hoofd schudde, „ik hoop toch niet, dat gij u met slecht gezelschap ophoudt?"

„Neen, neen!" antwoordde de ander lachend; „wees daaromtrent maar niet ongerust."

„Ja, maar ik ben ongerust," zei Pinch. „Dat kan ik niet helpen, als ik u zoo hoor spreken. Als mijnheer Tigg zoo iemand is, als gij zegt, moest gij hem niet kennen, John. Gij moogt er om lachen, maar ik beschouw het niet als iets om te lachen, dat verzeker ik u."

„Neen, neen," hernam zijn vriend, terwijl hij zijn gezicht in een ernstige plooi zette. „Gij hebt gelijk. Dat is het ook niet."

„Gij weet wel, John," zei Pinch, „dat juist uw goedhartigheid u wat onbedacht maakt, en gij kunt in dat opzicht niet te voorzichtig zijn. Op mijn woord, als ik wist, dat gij in slecht gezelschap waart geraakt, zou het mij heel veel verdriet doen; want ik weet hoe moeilijk het voor u zou zijn, er weer van af te komen. Ik had dit geld veel liever willen verliezen, John, dan het op zoo'n manier terug te krijgen."

„Ik zeg u, mijn beste, trouwe vriend," zei John, terwijl hij dezen de hand drukte, en hem aankeek met zoo'n oprecht glimlachend gezicht, dat het een veel achterdochtiger mensch dan Tom overtuigd zou hebben, „ik zeg u, dat er volstrekt geen gevaar bestaat."

„Wel," zei Tom, „ik ben blij, dat ik het hoor; en nu gij het zoo zegt, geloof ik het ook. Gij neemt het mij toch niet kwalijk, John, wat ik zooeven gezegd heb?"

„Kwalijk nemen?" riep de ander, terwijl hij hem nog eens de hand drukte. „Hoe komt ge er bij om zooiets van mij te denken? Mijnheer Tigg en ik zijn heelemaal niet zoo intiem met elkaar bekend, dat gij u eenige zorg hoeft te maken. Dat verzeker ik u plechtig. Zijt gij nu gerust?"

„Volkomen," antwoordde Tom.

„Dan nog eens goedennacht!"

„Goedennacht," zei Tom, „en droom zoo pleizierig als de beste man op de wereld droomen moet!"

„Behalve Pecksniff," zei John schertsend, terwijl hij in de deur nog even omkeek.

„Natuurlijk, behalve Pecksniff," zei Tom met den grootsten ernst.

Zoo namen zij afscheid voor dien nacht. John Westlock vol goedhartigheid en opgeruimdheid, en de arme Tom Pinch volkomen gerustgesteld, hoewel hij, toen hij zich in bed toedekte, nog bij zich zelf prevelde: „Ik had toch wel liever, dat hij dien mijnheer Tigg niet kende!"

Den volgenden morgen ontbeten zij vroeg tezamen; want de twee jongelieden wilden tijdig terug zijn, en John Westlock moest weer naar Londen. Daar hij nog eenige uren overhad, vergezelde hij zijn vrienden een eind op hun wandeling, en scheidde slechts uit noodzaak van hen. Dit afscheid was bijzonder hartelijk, niet alleen wat Pinch, maar ook wat Martin betreft, die in den gewezen leerling iets heel anders had gevonden dan den melkmuil, dien hij verwacht had.

Toen John Westlock een kleine hoogte op eenigen afstand had bereikt, bleef hij nog eens stilstaan en keerde zich om. De twee stapten snel voort, en Tom scheen ernstig te spreken. Daar zij den wind nu achter zich hadden, had Martin zijn jas uitgetrokken en droeg dien over zijn arm. Terwijl John stond te kijken, zag hij, hoe Tom, na een flauwe tegenstribbeling, zijn vriend den jas afnam en zich zelf daarmee belastte. Dit kleine voorval scheen voor den vroegeren leerling veel belangrijks te hebben, want hij bleef de twee staan nakijken, tot zij uit het gezicht waren verdwenen; toen schudde hij zijn hoofd, alsof een onaangename gedachte hem verontrustte en richtte zijn schreden peinzend naar Salisbury.

Martin en Tom vervolgden intusschen hun weg, tot zij het huis van Pecksniff bereikten, waar zij een brief vonden, waarin die brave man mijnheer Pinch verwittigde, dat hij en zijn dochters den volgenden morgen met de diligence naar huis zouden komen. Daar deze tegen zes uur den hoek van de laan voorbij zou komen, verzocht hij hem te zorgen, dat de sjees en de kar voor de bagage daar dan gereed stonden. En om hem met meer eer te ontvangen, besloten de jongelieden om vroeg op te staan, en hem zelf op te wachten.

Het was de minst aangename dag, dien zij nog samen hadden doorgebracht. Martin was verdrietig en uit zijn humeur, en nam elke gelegenheid waar, om zijn toestand met dien van den jongen Westlock te vergelijken, altijd sterk tot zijn nadeel. Zijn

stemming maakte ook Tom neerslachtig; en noch het afscheid van dien morgen, noch het maal van den vorigen dag was geschikt om hem vroolijker te maken. Zoo kropen de uren traag voorbij, en zij waren blij, dat zij vroeg naar bed konden gaan.

Niet zoo blij waren zij, dat zij om half vijf weer moesten opstaan, om al de onaangenaamheden van een donkeren winterochtend te ondervinden. Zij waren echter tijdig gereed, en een half uur vóór den vastgestelden tijd stonden zij bij den wegwijzer. Het was lang geen vroolijke morgen, want de lucht was zwaar bewolkt en het regende hard; maar Martin zei, dat het hem eenigszins opbeurde, dat dat leelijke ondier (hij bedoelde het edele ros van Pecksniff) zoo nat werd, en dat hij daarom blij was, dat het zoo hard regende. Hieruit kan men opmaken, dat Martin's humeur er niet beter op was geworden; en dit was ook zoo, want terwijl hij en Pinch, achter een heg schuilend, naar den regen, de sjees, de kar en den druipenden koetsier stonden te kijken, deed hij niets dan brommen, en als het voor een twist niet volstrekt noodzakelijk was, dat er twee partijen zijn, zou hij zeker ruzie met Tom hebben gemaakt.

Eindelijk hoorde men in de verte het geratel van wielen, en daarop kwam de diligence door dik en dun aanhotsen. Eén ongelukkige passagier zat bovenop, en verschool zich onder een doorweekte paraplu, terwijl de koetsier, de conducteur en de paarden allen denzelfden trap van druipende ellende hadden bereikt. Zoodra de diligence stilstond, liet Pecksniff het raampje neer en riep Pinch.

„Lieve hemel, mijnheer Pinch, is het mogelijk, dat gij op dezen guren ochtend zelf hier zijt gekomen?"

„Ja, mijnheer!" antwoordde Tom, haastig toeschietend, „mijnheer Chuzzlewit en ik...."

„Zoo, zoo!" zei Pecksniff, terwijl hij niet zoozeer naar Martin keek, als wel naar de plek, waar deze stond. „Wilt gij zoo goed zijn, mijnheer Pinch, om voor de koffers te zorgen?"

Daarop stapte Pecksniff uit, en hielp zijn dochters uit de diligence, die evenmin als hij ook maar eenige notitie van Martin namen, die naderbij was gekomen, om zijn hulp aan te bieden, maar teruggehouden werd, daar Pecksniff, met zijn rug naar hem toe, in den weg bleef staan. Op dezelfde manier en in de diepste stilte hielp Pecksniff zijn dochters in de sjees, stapte toen zelf daarin, nam de teugels, en reed weg.

Vol verbazing bleef Martin de diligence en, toen deze was weggereden, Pinch en de bagage aanstaren, tot hij eindelijk tegen Tom zei:

„Zoudt gij mij ook kunnen zeggen, wat dit te beteekenen heeft?"

„Wat?" vroeg Tom.

„De behandeling van dien kerel — van mijnheer Pecksniff bedoel ik. Gij hebt het toch zeker wel gemerkt?"

„Neen, werkelijk niet," antwoordde Tom. „Ik was met de koffers bezig."

„Het doet er ook niet toe," zei Martin. „Kom, laten wij voortmaken!" En zonder verder een woord te spreken, stapte hij den weg op, met zulke snelle passen, dat Tom moeite had hem bij te houden.

Martin lette er niet op waar hij liep, maar stapte onverschillig voort door modder en plassen, terwijl hij strak voor zich uit keek en soms op een vreemde manier bij zich zelf lachte. Tom begreep, dat het niet helpen zou, al probeerde hij zijn vriend in een betere stemming te brengen; en liet het dus aan Pecksniff over, om, als zij thuis kwamen, door zijn vriendelijkheid het kwade vermoeden weg te nemen, dat zoo'n gunsteling, als de nieuwe leerling, beslist zonder eenige reden moest hebben opgevat. Maar hij zelf stond niet weinig verbaasd, dat, toen zij de voorkamer binnenkwamen, waar Pecksniff alleen bij het vuur zat thee te drinken, deze, in plaats van zijn neef vriendelijk toe te spreken en hem (Pinch) op den achtergrond te houden, juist het tegendeel deed, en hem met zooveel attenties overlaadde, dat Tom er inderdaad verlegen door werd.

„Neem een kopje thee, mijnheer Pinch, neem een kopje thee," zei Pecksniff, het vuur oppokend; „gij zult wel koud en nat zijn. Neem een kopje thee en zoek een warm plaatsje."

Tom zag dat Martin Pecksniff aankeek, alsof hij dezen ook wel had willen uitnoodigen om naar een bijzonder warme plaats te gaan; hij bleef echter zwijgend bij de tafel staan, en staarde Pecksniff oplettend aan.

„Neem een stoel, mijnheer Pinch," zei Pecksniff. „Neem een stoel, als het u belieft. Hoe is het hier gegaan, terwijl wij weg waren, mijnheer Pinch?"

„Gij — gij zult wel tevreden zijn met de dorpsschool, mijnheer," zei Pinch. „Die is bijna af."

„Als ik u verzoeken mag, mijnheer Pinch," zei Pecksniff met een afwijzend handgebaar, maar tegelijk glimlachend, „zullen wij op het oogenblik daar niet ver-

der over spreken. Wat hebt g ij gedaan, Thomas, wel?"

Pinch keek beurtelings den meester en den leerling aan, zoo verlegen en verbaasd, dat hij geen besef genoeg had om deze vraag te beantwoorden. Onder deze lastige stilte hield Pecksniff (die, hoewel hij zijn oogen niet opsloeg, zich bewust was, dat Martin hem aankeek) zich bezig met het vuur op te stoken, en toen hij dat niet langer kon doen, vlijtig thee te drinken.

„Nu, mijnheer Pecksniff," zei Martin eindelijk, met een heel bedaarde stem, „als gij nu genoeg uitgerust zijt, zou ik graag eens hooren, wat uw bedoeling is met mij op deze manier te behandelen."

„En wat hebt gij gedaan, Thomas?" zei Pecksniff, nog vriendelijker dan tevoren.

Toen hij deze vraag herhaald had, liet hij zijn oogen in de kamer rondgaan, alsof hij nieuwsgierig was, of er ook bij toeval spijkers in de muren waren blijven zitten."

Tom wist volstrekt niet wat hij doen of zeggen zou, en wilde zijn meester al onder het oog brengen, dat mijnheer Chuzzlewit hem iets gevraagd had, toen Martin hem deze moeite bespaarde, door zelf weer het woord te nemen.

„Mijnheer Pecksniff," zei hij, dichterbij komend en een paar maal op de tafel tikkend. „Gij hebt mij zeker wel gehoord? Ik verzoek u antwoord te geven. Ik vraag" — hier verhief hij zijn stem eenigszins — „wat dit beteekenen moet!"

„Ik zal straks met u spreken, mijnheer," antwoordde Pecksniff met een strenge stem, terwijl hij Martin voor den eersten keer aankeek.

„Heel verplicht," antwoordde Martin; „maar tot straks heb ik geen tijd. Ik moet u verzoeken dadelijk te spreken."

Pecksniff veinsde iets in zijn zakboekje na te kijken; maar het schudde in zijn handen, zoo beefde hij.

„Nu dadelijk!" hervatte Martin, nogmaals op de tafel kloppend. „Tot straks wensch ik niet te wachten. Nu dadelijk!"

„Dreigt gij mij, mijnheer?" riep Pecksniff uit.

Martin keek hem aan zonder antwoord te geven; maar een nauwkeurig opmerker had zeker onheilspellende trekken om zijn mond en misschien een onwillekeurige beweging van zijn hand naar de das van Pecksniff kunnen waarnemen.

„Het spijt mij, u te moeten zeggen, mijnheer," hervatte Pecksniff, „dat zoo'n dreigend optreden volkomen met uw karakter overeen zou stemmen. Gij hebt mij bedrogen. Gij hebt iemand misleid, van wien gij wist dat hij nooit achterdocht koesterde. Gij hebt," bij deze woorden stond hij op, „onder valsche voorwendsels en door leugenachtige inlichtingen u zelf toegang tot dit huis verschaft."

„Ga maar voort!" zei Martin met een verachtelijken glimlach. „Ik begrijp u nu. Wat nog meer?"

„Dit nog, mijnheer," antwoordde Pecksniff, van het hoofd tot de voeten bevend, terwijl hij in zijn handen wreef, alsof hij alleen maar koud was. „Dit nog, als gij mij dan dwingt om in tegenwoordigheid van een derde uw schande te openbaren, wat ik had willen vermijden. Dit nederige dak, mijnheer, moet niet besmet worden door de aanwezigheid van iemand, die een eerwaardigen en beminnelijken grijsaard heeft misleid, wat zeg ik — schandelijk bedrogen, en die dat bedrog voor mij heeft verheimelijkt, toen hij mijn gunst en bescherming zocht, daar hij wist, dat ik, hoe nederig ik ook moge zijn, een eerlijk man ben, die in deze zondige wereld zijn plichten tracht te vervullen, en van alle goddeloosheid en valschheid een afgrijzen heeft. Ik beween uw laagheid, mijnheer," vervolgde Pecksniff; „ik beklaag uw verdorvenheid; ik heb medelijden met u, dat gij zoover van het bebloemde pad der deugd zijt afgedwaald," hier klopte hij op zijn borst, „maar ik kan geen melaatsche of slang als huisgenoot dulden. Ga, jongmensch!" aldus besloot hij, zijn arm uitstrekkend. „Vertrek! Evenals ieder die u kent, wil ik niets meer met u te doen hebben!"

Met welke bedoeling Martin, toen hij deze woorden hoorde een stap naar voren deed, is onmogelijk te zeggen. Het feit is voldoende, dat Tom Pinch hem in zijn armen tegenhield, en dat Pecksniff met zooveel haast achteruit stapte, dat hij struikelde, over een stoel heen tuimelde, en in een zittende houding op den grond terechtkwam, waar hij, met zijn hoofd in een hoek stil bleef liggen, wat hij waarschijnlijk het veiligst achtte.

„Laat mij los, Pinch!" zei Martin, terwijl hij den ander van zich afschudde. „Waarom houdt gij mij vast? Denkt gij, dat een slag of schop dien kerel tot iets gemeeners zou kunnen maken dan hij is? Denkt gij, als ik op hem spuwde, dat ik hem daardoor dieper zou verlagen, dan hij zich zelf al verlaagd heeft? Kijk hem aan! Kijk hem aan, Pinch!"

Pinch deed dit onwillekeurig. Pecksniff, die, zooals wij al zeiden, met zijn hoofd in een hoek op den vloer zat, en er door de nachtreis toch al vrij ongunstig uitzag, kon

zeker niet als een voorbeeld van menschenwaarde en menschenadel worden beschouwd. Maar hij bleef toch Pecksniff; die eigenschap, die voor Tom alles te boven ging, was hem niet te ontnemen; en hij beantwoordde den blik van Pinch, als wilde hij zeggen: „Ja, Thomas, kijk mij maar aan! Hier lig ik! Gij weet wat de dichter zegt van een eerlijk man, en een eerlijk man is een van de weinige groote dingen, die men zien kan voor niets. Kijk mij maar aan!"

„Ik zeg u," hervatte Martin, „zooals hij daar ligt, verkocht en geleverd, een vaatdoek voor vuile handen, een mat voor beslijkte voeten, een liegende, kruipende slaaf, is hij de grootste en gemeenste van alle schobbejakken. En luister, Pinch, er zal een dag komen — hij zelf weet het ook; ik lees het op zijn gezicht — dat zelfs gij hem zult leeren kennen, zooals ik hem ken, en zooals hij weet dat ik hem ken. Hij niets meer met mij te doen willen hebben! Kijk eens, Pinch, wat een kerel het is, die dat zegt! Kijk hem nog eens aan, en laat dat u wijzer maken!"

Deze woorden sprak hij, terwijl hij met de diepste verachting Pecksniff met zijn vinger aanwees; daarop greep hij zijn hoed, en verliet de kamer en het huis. Hij stapte zoo snel voort, dat hij al buiten het dorp was, toen hij Pinch achter zich buiten adem hoorde roepen.

„Wel? Wat is er?" zei hij, toen Tom bij hem kwam.

„Lieve hemel!" zei Pinch. „Gaat gij weg?"

„Of ik wegga?" herhaalde de ander.

„Ik bedoel niet dat gij zoudt blijven," hervatte Tom; „maar of gij zoo dadelijk weggaat — door dat slechte weer — te voet — zoo gekleed — zonder geld."

„Ja!" antwoordde Martin stug. „Dat doe ik."

„En waarheen?" riep Tom uit. „Waar gaat gij naar toe?"

„Ik weet het niet," was het antwoord. „Ja, ik weet het wel. Ik ga naar Amerika."

„Neen, neen!" riep Tom, verschrikt en beangst. „Doe dat niet! Bedenk u toch! Haal toch u zelf zooiets niet in het hoofd! Ga niet naar Amerika!"

„Ik ben besloten," zei Martin. „Uw vriend had gelijk. Ik ga naar Amerika. God zegene u, Pinch!"

„Neem dit mee!" zei Tom, hem in groote ontroering een boek opdringend. „Ik moet terug, en kan niets zeggen van wat ik zou willen zeggen. De hemel beware u! Kijk naar het blad, dat ik heb omgevouwen! Vaarwel, vaarwel!"

De eenvoudige, goedhartige Tom drukte hem de hand, terwijl de tranen over zijn wangen rolden; en zoo scheidden zij, en gingen met snelle schreden ieder hun eigen weg.

HOOFDSTUK XIII.

Waarin verhaald wordt, hoe het Martin Chuzzlewit ging, nadat hij het huis van Pecksniff had verlaten; welke menschen hij ontmoette; welken tegenspoed hij ondervond, en welk nieuws hij vernam.

Het boek, dat Pinch hem gegeven had, onder zijn arm meedragend, zonder echter zelf te weten dat hij dit deed, en zonder zelfs zijn jas dicht te knoopen, om zich eenigszins tegen den aanhoudenden regen te beschermen, stapte Martin met denzelfden snellen pas en in dezelfde barsche stemming voort, tot hij den wegwijzer voorbij was, en den grooten weg naar Londen had bereikt. Zelfs toen vertraagde hij zijn schreden maar heel weinig, maar hij begon toch na te denken en rond te kijken, terwijl de nevel, waarmee een opwelling van woedende drift zijn brein had verduisterd, langzamerhand optrok.

Men zal echter moeten bekennen, dat hij op dat oogenblik niet veel aangenaams vond om zijn zinnen of zijn gedachten bezig te houden. Een waterige lichtplek in het Oosten toonde aan dat het ochtend was; maar van denzelfden kant kwamen zware wolken aandrijven, die zich in een gestadigen regen ontlastten. Van alle boomtakken dropen stralen af; over den weg kronkelden een menigte kleine beken, en het water in de plassen en poelen scheen te koken door de regendruppels, die met een vervelend gesuis en geschuifel in het gras neervielen, en van elke voor op de omgeploegde akkers een moddergoot maakten. Nergens was een levend schepsel te zien. Het uitzicht kon niet droefgeestiger zijn geweest, al had de heele bezielde natuur zich in water opgelost, om in dien vorm weer op de aarde neer te storten.

In het gemoed van den eenzamen reiziger was evenmin iets opbeurends te vinden, als in het natuurtafereel, dat hem omringde. Zonder vrienden en zonder geld, ziedend van toorn, diep gekwetst in zijn trots en eigenliefde, vol groote onafhankelijke plannen, maar verstoken van alle middelen om die ten uitvoer te brengen — zijn ergste vijand had, als hij hem daar had ge-

zien, met den omvang van zijn leed tevreden moeten zijn. Om zijn ellende te vergrooten, werd hij nu ook nog gewaar, dat hij tot op zijn hemd toe nat en tot in zijn hart toe koud was.

In dezen jammerlijken toestand kwam het boek van Pinch hem in de gedachten, meer omdat het eenigszins lastig te dragen was, dan omdat hij van dat afscheidsgeschenk eenigen troost verwachtte. Hij keek naar den titel op den rug, en toen hij zag dat het een los deel van den „Bachelier de Salamanque" was, vloekte hij wel twintig keer over de dwaasheid van Tom. Hij was op het punt het nijdig weg te gooien, toen hij zich herinnerde dat Pinch van een omgevouwen blad had gesproken, en toen hij het op die plaats opende, om des te meer reden tot klagen tegen zijn vriend te hebben, die meende dat de een of andere koude zedenspreuk iemand in zulke omstandigheden zou kunnen opbeuren, vond hij —

Nu ja, niet veel, maar alles wat Tom bezat — de halve souverein, die in een stukje papier gewikkeld en aan het blad vastgespeld was. In het papiertje waren met potlood deze woorden gekrabbeld: „Ik heb het niet noodig. Ik zou werkelijk niet weten wat ik er mee zou moeten doen, als ik het hield."

Er zijn sommige leugens Tom, die den mensch als op glanzende vleugelen ten hemel doen stijgen. Er zijn ook sommige waarheden, koude, bittere, kwetsende waarheden, waarvan wereldwijzen een heel juist gebruik weten te maken, en die den mensch als met ketenen aan de aarde kluisteren. Wie zou in zijn stervensuur niet liever de lichtste veer van een leugen, zooals de uwe, bezitten, om hem koelte toe te wuiven, dan alle pennen, die zoolang de wereld staat, door de stekelige waarheid zijn afgeworpen!

Martin voelde zich diep getroffen door deze vriendelijke daad van Tom. Na verloop van enkele minuten was hij er al tamelijk door opgebeurd, en hij herinnerde zich nu ook, dat hij niet geheel aan lager wal was, daar hij een flinken voorraad kleeren had achtergelaten, en een gouden horloge in zijn zak had. Ook voelde hij zich bijzonder gestreeld door de gedachte, dat hij toch een innemend mensch moest zijn, om zoo'n indruk op Tom te hebben gemaakt; waarbij nog de overweging kwam, hoever hij boven Tom verheven was, en hoeveel meer kans hij daardoor had om door de wereld te komen. Door deze gedachten aangemoedigd en gesterkt in zijn plan om in een vreemd land zijn fortuin te gaan zoeken, besloot hij om zich met allen spoed naar Londen te begeven, als het punt, waarvan hij in ieder geval moest uitgaan.

Hij was ruim tien mijl van het dorp, dat zich er op beroemen kon de woonplaats van Pecksniff te zijn, toen hij een kleine herberg aan den weg binnenstapte, om te ontbijten, en nadat hij zich bij den haard had neergezet, trok hij zijn jas uit, en hing dien voor het helder brandende vuur te drogen. Deze herberg was heel verschillend van die, waarin hij de laatste maal was onthaald; want het eenige vertrek voor de ontvangst van reizigers ingericht, was de met tegels bevloerde keuken; maar de geest schikt zich zoo spoedig naar de behoeften van het lichaam, dat deze schamele boerenwoning, een uitspanning voor voorbijkomende voerlieden, die hij gisteren te min zou hebben geacht, nu in zijn oogen even goed was als een voornaam hotel, terwijl zijn schotel eieren met spek en zijn kan bier hem voorkwamen, in plaats van doodgewonen kost, een uitstekend en versterkend ontbijt voor een vermoeiden reiziger te zijn.

Hij schoof zijn bord van zich af, liet zich een tweede kan bier brengen, en bleef toen in het vuur zitten staren, tot zijn oogen er pijn van deden. Daarop bezichtigde hij de bont gekleurde bijbelsche prenten, die in zwarte lijstjes aan de muren hingen, en zag hoe de Oostersche wijzen (die drie broers schenen te zijn) voor een rozeroode kribbe knielden; en hoe de naar huis komende verloren zoon, met scharlakenroode lompen behangen, door een purperen vader werd ontvangen, terwijl in de verte het zeegroene kalf werd geslacht. Toen keek hij het raam uit naar den regen, en zag hoe deze den paardentrog deed overloopen, en daarna zette hij zich weer bij het vuur, met een gevoel alsof Londen wel eens zoover weg was als anders.

Hij had al verscheidene malen dezen kring in dezelfde orde doorgeloopen, toen het geluid van wielen zijn aandacht naar het raam trok, en van het voorwerp, dat ter bezichtiging aan de beurt was, afleidde; en nu zag hij een wagen met vier paarden bespannen, en, voor zoover hij zien kon (want er lag een zeil overheen), met graan en stroo beladen. De voerman hield voor de deur stil, om zijn paarden water te geven, en kwam kort daarop het vertrek binnen, waar Martin zat, waar hij zich eerst een poosje bezighield met zijn jas en hoed af te slaan en op den vloer te stampen, daar het water hem uit zijn kleeren droop.

Hij was een stoere, gezonde jonge kerel,

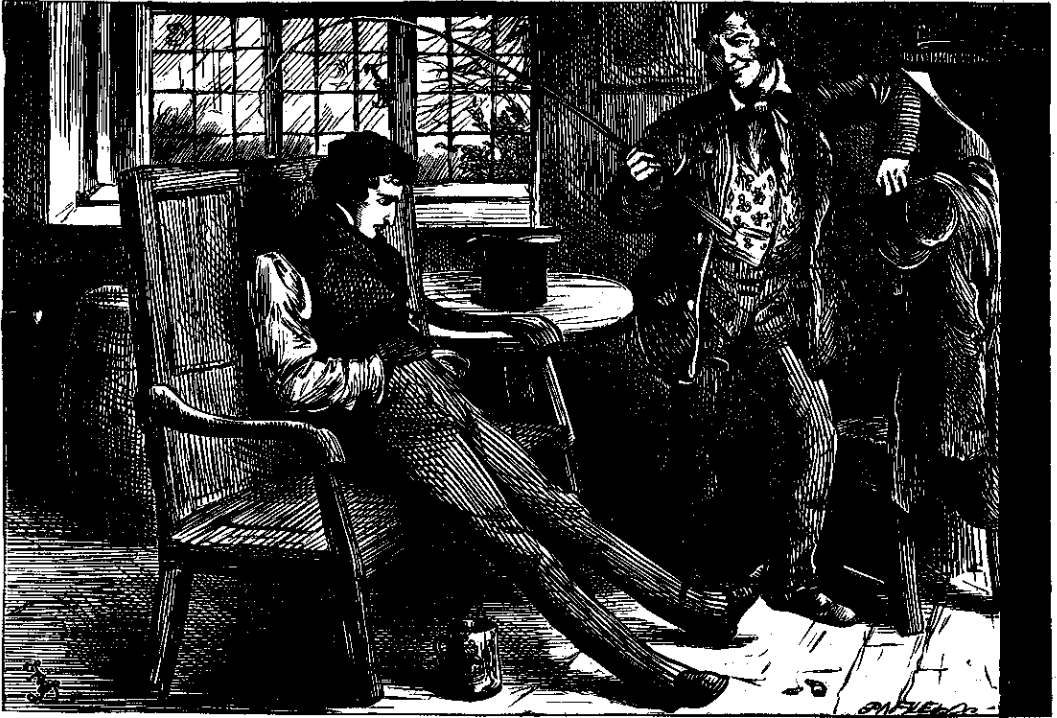
op zijn manier zwierig gekleed, en met een goedig en opgeruimd gezicht. Terwijl hij naar het vuur kwam, raakte hij, bij wijze van groet, met den wijsvinger van zijn stijven leeren handschoen zijn voorhoofd aan, en zei (eenigszins overbodig) dat het bijzonder regenachtig was.

„Ja, heel erg," zei Martin.

„Ik heb nog nooit zoo'n zware bui gezien."

„Ik heb er nog nooit zoo een op mijn lijf gehad," zei Martin.

zei, „dat is leelijk," niet zoozeer omdat Martin geen paard had, als wel omdat deze sprak op een toon, waarvan de bittere wanhoop bij zijn stemming en omstandigheden paste, en waaruit dus veel was op te maken. Toen Martin het laatste antwoord had gegeven, stak hij zijn handen in zijn zakken en begon te fluiten, waarmee hij te verstaan gaf, dat hij de fortuin uitfloot, dat hij het beneden zich achtte zich voor haar gunsteling uit te geven, terwijl zij hem den rug toedraaide, en dat hij van haar, den

„IK MOET NAAR HOUNSLOW, TIEN MIJLEN AAN DEZEN KANT VAN LONDEN," MERKTE DE VOERMAN OP.

De voerman keek eens naar Martin's beslijkte broek, vochtige hemdsmouwen en voor het vuur hangende jas, en zei, na een poosje, terwijl hij zijn handen warmde:

„Zeker door het weer overvallen, mijnheer?"

„Ja," was het korte antwoord.

„Misschien te paard gereden?" hernam de voerman.

„Dat zou ik wel gedaan hebben, als ik een paard had gehad, maar ik heb er geen," antwoordde Martin.

„Dat is leelijk," zei de voerman.

„Het kan nog wel erger worden," zei Martin.

Wij moeten opmerken, dat de voerman voerman en de heele wereld den brui gaf.

De voerman keek hem tersluiks nu en dan eens aan, en begon, terwijl hij zijn handen warmde, eveneens van tijd tot tijd te fluiten. Eindelijk wees hij naar den weg, en vroeg: „Er naar toe of niet?"

„Waar naar toe?" vroeg Martin.

„Wel, naar Londen."

„Ja," zei Martin, en wierp daarop zijn hoofd in den nek, als wilde hij zeggen: „Nu weet gij alles." Daarop stak hij zijn handen nog dieper in zijn zakken, en floot weer, maar een ander wijsje en harder.

„Ik moet naar Hounslow, tien mijlen aan dezen kant van Londen," merkte de voerman op.

„Naar Hounslow?" herhaalde Martin, terwijl hij ophield met fluiten en den man aankeek.

De voerman besprenkelde het vuur met zijn natten hoed, tot het begon te sissen, en zei toen: „Ja, naar Hounslow."

„Wel," zei Martin, „ik zal ronduit met u spreken. Uit mijn kleeren zoudt gij kunnen denken, dat ik geld heb; maar ik heb het niet. Alles wat ik voor wagenvracht kan betalen is een kroon, want ik heb er maar twee. Als gij mij daarvoor wilt meenemen, en voor mijn vest of dezen zijden zakdoek, goed. Zoo niet, dan spreken wij er niet meer over."

„Kort en krachtig," merkte de voerman op.

„Moet gij meer hebben?" zei Martin. „Ik heb niet meer. Afgedaan dus." Daarop begon hij weer te fluiten.

„Ik heb immers niet gezegd, dat ik meer moest hebben?" zei de voerman, met iets, dat op verontwaardiging leek.

„Gij hebt toch ook niet gezegd, dat wat ik bood genoeg was?" antwoordde Martin.

„Wel, gij hebt er mij geen tijd toe gelaten!" zei de voerman. „Wat het vest betreft, ik zou niemand zijn vest willen afnemen, al had ik er zelf gebrek aan; maar de zakdoek is iets anders; en als gij over mij voldaan zijt, als wij in Hounslow komen, wil ik dien wel van u cadeau hebben."

„Dat is dus afgesproken?" zei Martin.

„Jawel," antwoordde de voerman.

„Drink dan eens met me!" hervatte Martin, terwijl hij hem de kan toeschoof, en vervolgens met groote haast zijn jas aantrok. „Ik ben klaar zoodra gij maar wilt."

Een paar minuten later had hij zijn vertering betaald, die een shilling bedroeg, en lag zoo lang als hij was op het stroo in den wagen, waarvan hij de kap van voren wat had open gelaten, om met zijn nieuwen vriend te kunnen praten, terwijl deze op een fikschen draf voortreed.

De naam van den voerman, zooals Martin al heel gauw vernam, was William Simmons, maar doorgaans werd hij kortweg Bill genoemd, en zijn zwierige kleeding werd voldoende verklaard door zijn relatie met een groot diligence-kantoor in Hounslow waarheen hij zijn vracht moest brengen, die hij van een boerderij, een eigendom van de onderneming in Wiltshire, had gehaald. Hij reed met zulke vrachten dikwijls heen en weer, zei hij, en was ook dikwijls op weg met zieke of overwerkte paarden, van welke dieren hij veel te vertellen had. Hij hcopte spoedig koetsier op een diligence te worden, zoodra er maar een plaats open kwam. Bovendien had hij liefhebberij in muziek, en had een klephoorn bij zich, waarop hij, nu en dan, de eerste helft van een massa wijsjes speelde, maar in de tweede helft telkens in de war raakte, en bleef steken.

„Hè!" zei Bill, toen hij zijn instrument weer een keer neerlegde. „Lummy Ned, van Light Salisbury, dat was een baas op den hoorn! Dat was een conducteur."

„Is hij nu dood?" vroeg Martin.

„Dood?" herhaalde Bill met een zekere verachtelijke verwondering. „Waarachtig niet. Een kerel als Ned gaat zoo gemakkelijk niet dood. Dat zal nog wel een poosje duren."

„Omdat gij zegt, hij was een conducteur, dacht ik dat hij dood was," merkte Martin op.

„Hij is niet meer in Engeland," zei Bill. „Hij is naar Amerika gegaan."

„Zoo," hervatte Martin met belangstelling. „Wanneer?"

„Vijf jaar geleden, ongeveer," antwoordde Bill. „Hij was hier eigen zaken begonnen, maar hij raakte in schulden en daarom reed hij op een ochtend zoo opeens naar Liverpool, zonder iemand iets te zeggen, en ging daar scheep naar Noord-Amerika."

„En toen?" vroeg Martin.

„Toen? O, hij bracht geen penning mee, en dus waren ze in Amerika natuurlijk erg blij met hem."

„Wat bedoelt ge daarmee?" vroeg Martin eenigszins ontstemd.

„Wat ik daarmee bedoel?" herhaalde Bill. „Wel, wat ik zeg. In Amerika zijn immers alle menschen gelijk? Het maakt daar geen verschil of iemand duizend pond heeft, of niets, vooral, zooals ik gehoord heb, in New-York, waar Ned terechtkwam."

„Was dat in New-York?" zei Martin nadenkend.

„Ja," antwoordde Bill; „dat weet ik, omdat hij naar huis schreef, dat de stad hem voordurend aan oud York deed denken, omdat alle dingen zoo precies heelemaal anders waren. Wat Ned daar eigenlijk heeft uitgevoerd, weet ik niet; maar ik weet wel, dat hij zijn fortuin gemaakt heeft."

„Zoo, is dat waar?" riep Martin uit.

„Ja," antwoordde Bill. „Dat weet ik zeker, omdat hij alles weer kwijtraakte toen er zes en twintig banken failliet gingen. Toen de bankbiljetten niets meer waard waren, heeft hij een heele partij aan zijn vader gestuurd, met een mooien brief er bij. Dat weet ik, omdat de oude man bij ons dien brief heeft laten lezen, om in het werkhuis een beetje snuif te koopen van het geld, dat hij daarmee ophaalde."

„Het was dwaas van hem, dat hij niet beter op zijn geld paste, toen hij het eenmaal had," zei Martin met verontwaardiging.

„Daarin hebt gij gelijk," zei Bill, „vooral omdat het allemaal papier was, waar hij gemakkelijk op passen kon, als hij er maar een klein pakje van had gemaakt."

Martin gaf hierop geen antwoord, maar viel al heel gauw in slaap en bleef ruim een uur doorslapen. Toen hij wakker werd en zag, dat het opgehouden had te regenen, ging hij naast den voerman zitten, en trachtte hem uit te vragen, hoelang die gelukkige conducteur wel naar Amerika onderweg was geweest, met welk schip hij de reis had gemaakt, in welken tijd van het jaar hij vertrokken was, hoeveel vracht hij had betaald, of hij veel van zeeziekte geleden had, en zoo al meer. Van al deze dingen wist zijn vriend echter weinig of niets te zeggen; sommige vragen beantwoordde hij blijkbaar maar op goed geluk af en op andere zei hij, dat hij het nooit had gehoord, of nu had vergeten. Zoodat Martin, hoe dikwijls hij ook op het onderwerp terugkwam, geen inlichtingen kon krijgen, die hem in een of ander opzicht van dienst konden zijn.

Zoo reden zij den heelen dag voort, en hielden onderweg zoo vaak stil — nu eens om van paarden te verwisselen, dan weer om iets te bezorgen, dan weer om een boodschap aan te nemen — dat het middernacht was, toen zij Hounslow bereikten. Een eind van den stal, waar de voerman zijn moest, klom Martin van den wagen, betaalde zijn kroon, en drong zijn trouwhartigen vriend zijn zakdoek op, hoewel Bill met herhaalde betuigingen, dat hij er mijnheer niet van wilde berooven, zijn verlangende blikken trachtte te logenstraffen. Daarop scheidden zij van elkaar, en toen de wagen den stal was binnengereden en de deuren gesloten waren, stond Martin op de donkere straat, met een tamelijk sterk besef, dat hij alleen op de wereld was, en niet wist waar hij blijven zou.

In dit oogenblik van neerslachtigheid, en later nog dikwijls, bewees de gedachte aan Pecksniff hem den dienst van een hartversterking, en deed in zijn borst een verontwaardiging ontwaken, die hem kracht gaf tot hardnekkig geduld. Onder de werking van dit prikkelende middel stapte hij, zonder zich te bedenken, den weg naar Londen op, waar hij midden in den nacht aankwam, en, niet wetend waar hij een herberg open zou vinden, door de straten bleef rondzwerven tot het ochtend werd.

Een uur vóór den dageraad bevond hij zich in een achterstraat bij de Adelphi, en een man met een bontmuts aansprekend, die de luiken van een obscure herberg opende, zei hij, dat hij een vreemdeling was, en vroeg, of hij daar een bed kon krijgen. Gelukkig was dit het geval. Hoewel niet al te best, was het bed tamelijk zindelijk, en toen Martin er zich in uitstrekte, voelde hij zich blij en dankbaar voor warmte, rust en vergetelheid.

Het was laat in den middag toen hij wakker werd, en toen hij zich gewasschen, gekleed en ontbeten had, begon het al weer donker te worden. Hij was hiermee heel tevreden; want hij bevond zich nu in de volstrekte noodzakelijkheid om zijn horloge naar een gedienstigen lommerdhouder te brengen, en zou daartoe den avond hebben afgewacht, al was het de langste dag van het jaar geweest, en al had hij dien zonder ontbijt moeten beginnen.

Hij ging meer gouden ballen voorbij[1]) dan waarmee al de goochelaars in Europa ooit gespeeld hebben, voor hij er toe besluiten kon een van de huizen binnen te gaan, die met deze zinnebeelden pronkten. Eindelijk keerde hij terug naar een van de eerste, die hij gezien had, ging door een zijdeur een gang in, waarin hij een reeks afgeschoten hokjes aantrof, voor hen bestemd, die zich nog voor het leenen van geld schamen, sloot zich in een er van op, en legde zijn horloge op de toonbank.

„Op mijn woord van eer," zei een zachte stem in het aangrenzende hokje tegen een van de bedienden, die achter de toonbank stond, „gij moet er wat meer op geven. Luister, allerbeste vriend! Als gij een pond van mijn vleesch koopt, moogt gij wel een half onsje toegeven. Zeg nu maar twee en een halve shilling."

Martin ging onwillekeurig achteruit; want hij herkende de stem onmiddellijk.

„Altijd vol malligheid," zei de bediende, terwijl hij het aangeboden voorwerp, dat een hemd scheen te zijn, oprolde.

„Het is heusch geen malligheid, beste vriend!" antwoordde Tigg. „Kom, maak er twee en een half van! Voor dezen keer maar! Een halve kroon is zoo'n mooi stukje geld. Twee en een half, eenmaal, andermaal, voor de laatste maal!"

„Het zal nooit voor de laatste maal zijn voor het heelemaal versleten is," antwoordde de bediende. „Het is hier al geel geworden van het liggen."

1) Het embleem der lommerdhouders in Londen is een kruis met drie gouden ballen. Vert.

„En de eigenaar, beste vriend," zei Tigg, „is geel geworden in den dienst van een ondankbaar vaderland. Gij geeft toch twee en een half, niet waar?"

„Ik geef wat ik altijd heb gegeven," antwoordde de bediende, „twee shillingen. Dezelfde naam als altijd, niet waar?"

„Ja, nog dezelfde naam," antwoordde Tigg. „De Lords willen nog altijd maar niet gelooven, dat mijn aanspraak op het vacante pairschap geldig is."

„En hetzelfde adres?"

„Neen, neen!" antwoordde Tigg. „Ik heb mijn paleis in Mayfair ontruimd, en nu woon ik in Parklane, nummer vijftienhonderd twee en veertig."

„Dat kan ik toch niet opschrijven," zei de bediende grinnikend.

„Gij kunt opschrijven wat gij maar wilt," antwoordde Tigg; „maar de waarheid blijft de waarheid. In Mayfair had ik niets anders dan een paar ellendige hokken voor mijn onderkeldermeester en vijfden lakei, en omdat ik van die lui zooveel werk maak, heb ik voor een en twintig jaar of zooveel korter als de huurder zal verkiezen, het nieuw gebouwde hotel in Parklane nummer vijftienhonderd twee en veertig gehuurd. Geef twee en een half, en kom mij eens opzoeken!"

De bediende moest om deze geestigheid zoo hartelijk lachen, dat Tigg zelf niet nalaten kon er eenigszins trotsch op te worden, en begeerig werd om te weten hoe zijn aardigheid in het aangrenzende hokje beviel; daartoe boog hij zich zoover voorover, dat hij om den hoek van het tusschenschot kon kijken, en herkende nu Martin.

„Ik wil op slag doodvallen," zei Tigg, zich nog verder voorover buigend, „als dit niet de frappantste ontmoeting is, waar de historie van gewaagt. Hoe gaat het? Wat nieuws van buiten? Hoe gaat het met onze vrienden, de P's? Ha, ha! David, laat dezen heer niet wachten. Hij is een bijzonder goede vriend van me."

„Geef mij hierop zooveel als gij kunt," zei Martin, terwijl hij den bediende het horloge toereikte. „Ik heb groot gebrek aan geld."

„Groot gebrek aan geld!" riep Tigg medelijdend uit. „David, doe nu eens alles wat gij kunt voor mijn vriend, die zoo erg gebrek aan geld heeft. Handel met hem, alsof ik het zelf was. Een gouden cylinderhorloge, met vier robijnsteenen, en zoo precies loopend, dat het als chronometer kan dienen, wat ik kan getuigen, omdat ik het zelf een jaar lang op proef heb gehad." Hier wenkte hij Martin, om hem te doen begrijpen, dat zijn aanbeveling van veel gewicht zou zijn. „Kom, David, laat nu eens zien, of gij op mijn klandizie en recommandatie gesteld zijt."

„Ik kan u drie pond hierop leenen, als gij wilt," zei de bediende vertrouwelijk tot Martin. „Het is heel ouderwetsch; daarom kan ik niet meer geven."

„Dat is een drommels mooi bod!" riep Tigg uit. „Dat is twee pond voor het horloge en één voor mijn recommandatie. Nu hebt gij u tenminste eens goed gehouden, David! Het is misschien wat al te sentimenteel van mij, maar het doet mij pleizier. De naam van mijn vriend is Smivey, Chicken Smivey van Holborn, nummer zes en twintig en een half, commensaal." Hier wenkte hij Martin nogmaals, om hem aan het verstand te brengen, dat nu alle noodige formaliteiten vervuld waren, en hij niets meer te doen had dan het geld op te strijken.

Dit bleek ook het geval te zijn, want Martin, die geen keus had, gaf door een hoofdknik te kennen, dat hij het bod aannam, en ging kort daarop met het geld in zijn zak naar buiten. In de gang voegde Tigg zich bij hem, die hem bij zijn arm nam en hem op de straat hartelijk gelukwenschte met den gelukkigen uitslag van de onderhandeling.

„Wat mijn aandeel daarin betreft," zei hij, „spreek daar niet van! Geen complimenten; daar houd ik niet van."

„Ik ben niet van plan complimenten te maken, dat verzeker ik u," zei Martin, terwijl hij zijn arm losmaakte en bleef stilstaan.

„Gij verplicht mij daarmee ten zeerste," zei Tigg.

„Mijnheer," zei Martin, op zijn lippen bijtend, „deze stad is groot genoeg, om elk een anderen weg te gaan. Zeg mij maar, welken kant gij op wilt, dan neem ik den anderen."

Tigg wilde spreken, maar Martin was hem voor, en zei:

„Na wat gij juist gezien hebt, zal ik u zeker niet hoeven te zeggen, dat ik voor uw vriend, mijnheer Slyme, niets overheb. En het is even onnoodig te zeggen, dat ik de eer van uw gezelschap volstrekt niet verlang."

„Een oogenblikje!" riep Tigg met een deftig gebaar. „Er bestaat een oud, grijs, patriarchaal spreekwoord, dat zegt, dat het de plicht van een mensch is rechtvaardig te zijn, voordat hij edelmoedig is. Wees nu eerst rechtvaardig, dan kunt ge straks zoo edelmoedig zijn, als ge maar wilt. Breng mijn naam niet in verbinding met dien

van een zekeren Slyme. Noem ook dien man mijn vriend niet. Ik ben genoodzaakt geweest mij van hem af te wenden, mijnheer! Een adelaar en een uil, mijnheer, hebben evenmin iets met elkaar te maken, als ik met Slyme."

„Het kan mij heel weinig schelen," zei Martin koel, „of gij nu voor eigen rekening het vak van spitsboef uitoefent, of dat gij het voor rekening van Slyme doet. Ik wensch geen enkele relatie met u te hebben. Voor den duivel, kerel!" riep hij uit, een vriendschappelijken voet te voeren. Daar het nu een handelsaangelegenheid is geworden, mijnheer, moet ik zoo vrij zijn te zeggen, dat ik een kleinigheid verwacht (die ik voor een aalmoes zal besteden), als provisie voor de leening, waarbij ik u nederig mijn diensten heb verleend. Na de bewoordingen, die gij mij hebt toegevoegd, mijnheer," besloot Tigg, „zult gij mij niet beleedigen, als gij zoo goed wilt zijn mij meer dan een halve kroon aan te bieden."

Martin haalde het genoemde geldstuk uit

STAK HIJ ZIJN HANDEN IN ZIJN JASZAKKEN EN ZWIERDE DEN HOEK VAN DE STRAAT OM.

terwijl hij, ondanks zijn ergernis, bijna lachen moest over de bedaardheid, waarmee Tigg, tegen de vensterluiken van een winkel leunend, zijn haar opstreek, „welken kant gaat gij uit, dezen of dien?"

„Mijnheer," zei Tigg met statigheid, „gij zult mij wel vergunnen u onder het oog te brengen, dat gij het zijt en niet ik — ik herhaal met nadruk, dat gij het zijt, die de onderhandeling van dezen avond tot een koude en stijve handelsaangelegenheid hebt gemaakt, terwijl ik bereid was die op

zijn zak, en wierp het hem toe. Tigg ving het op, bekeek het, om zich te verzekeren dat het goed was, en stak het daarna bij zich. Tenslotte lichtte hij met een krijgshaftige houding zijn hoed een paar duim boven zijn hoofd, en nadat hij een oogenblik heel ernstig had nagedacht, als was hij onzeker welken weg hij in zou slaan en welken hertog of graaf onder zijn vrienden hij nu met een bezoek zou vereeren, stak hij zijn handen in zijn jaszakken en zwierde den hoek van de straat om.

Martin ging den anderen kant op en zoo waren zij, tot zijn groote voldoening, gescheiden.

Het was met een bitter gevoel van vernedering, dat hij herhaalde malen het ongeluk verwenschte, dat hem dezen man bij den lommerdhouder had doen ontmoeten. De eenige troost in deze herinnering was Tigg's vrijwillige bekentenis, dat hij tegenwoordig met Slyme in onmin was, wat tenminste zou verhoeden (zoo redeneerde Martin), dat zijn omstandigheden ter kennis van eenig lid van zijn familie kwamen, waarvan de mogelijkheid hem met kwellende schaamte vervulde. In het abstracte beschouwd, was er misschien meer reden om te denken, dat Tigg, wat hij ook zeggen mocht, loog, dan dat zijn woorden eenig geloof verdienden; maar zich herinnerend hoeveel verknochtheid er vroeger tusschen dien heer en zijn boezemvriend bestond, en de groote waarschijnlijkheid, dat Tigg dien boezemvriend eindelijk een gemeenen streek had gespeeld, was het lang niet onmogelijk, dat zij nu geslagen vijanden waren; in ieder geval, Martin hoopte dit, en dit was al veel.

Zijn eerste maatregel, nu hij geld genoeg had om voor het oogenblik in zijn behoeften te voorzien, was in de herberg een kamer te huren, en een stijf briefje aan Pinch te schrijven (want hij begreep wel, dat Pecksniff het lezen zou), waarin hij hem verzocht zijn kleeren met de diligence naar Londen te sturen, waar zij aan het kantoor zouden worden afgehaald. Toen hij dit gedaan had, bracht hij den tijd, dat hij op zijn koffer moest wachten — drie dagen — door, met in de City naar Amerikaansche schepen te informeeren en bij de dokken en werven rond te zwerven, in de flauwe hoop, dat hij een plaats zou vinden als boekhouder of bediende bij iets of iemand, waardoor hij de reis gratis zou kunnen maken. Daar hij echter al heel gauw begreep, dat een dergelijke betrekking hem waarschijnlijk niet vanzelf zou worden aangeboden, en hij geen tijd wilde verliezen, schreef hij een korte advertentie, om zich voor zoo'n functie aan te bieden en liet die in de voornaamste couranten plaatsen.

Voor hij de twintig of dertig antwoorden ontving, die hij half en half verwachtte, bracht hij zijn garderobe binnen de kleinst mogelijke grenzen, die eenigszins met zijn zelfrespect overeenkwamen, en bracht het restant van tijd tot tijd naar den lommerdhouder, om het in klinkende munt om te zetten.

En het was vreemd, heel vreemd — hij zelf vond het zoo — hoe spoedig, ofschoon bij onmerkbare trappen, hij zijn kieschheid en schaamte verloor, en er langzamerhand toe kwam, om zonder den minsten tegenzin en als iets, dat vanzelf sprak, datgene te doen, wat hem nog maar enkele dagen tevoren zoo'n pijnlijke kwelling had veroorzaakt. Toen hij de eerste maal naar den lommerd ging, was het hem alsof iedereen, die hem tegenkwam, vermoedde wat hij ging doen, en toen hij terugkwam, alsof de heele menschenstroom, waar hij tegen inliep, wist waar hij geweest was. Wanneer dacht hij nu aan zoo'n scherpzinnigheid! Toen hij in het begin uit verveling door de straten rondzwierf, bootste hij den gang na van iemand, die een of ander doel had; maar al spoedig nam hij den drentelenden, slenterenden gang van lustelooze leegheid aan, bleef op hoeken van straten staan turen, op dezelfde plek heen en weer dwalen en met jammerlijke onverschilligheid vijftig maal op één dag voor dezelfde winkels kijken. In het eerst voelde hij, als hij zijn logement verliet, een onaangename schuwheid, dat iemand — zelfs de toevallige voorbijgangers, die hem nog nooit gezien hadden en die hij ook nooit terug zou zien — zou merken, dat hij 's morgens uit een obscure herberg kwam; maar nu vond hij er niet het minste bezwaar in, om bij de deur te blijven dralen, of zich in den zonneschijn te warmen, leunend tegen den paal, van boven tot beneden met pennen bezet, waaraan een menigte bierkannen hingen te bengelen, alsof het takken van een tinboom waren. En toch had hij maar vijf weken noodig om de onderste sport van deze hooge ladder te bereiken.

O gij, zedenprekers, die leert dat geluk en gevoel van eigenwaarde in alle levensomstandigheden aanwezig kunnen zijn en licht kunnen verspreiden over elk stofje op de heirbaan des levens, die onder uw koetswielen zoo effen, maar voor den tred van bloote voeten zoo ruw is — bedenkt, als gij ziet hoe snel menschen, die eens een gevoel van eigenwaarde hebben bezeten, dit gevoel verliezen, dat er tienduizenden zijn, in zwaren arbeid zwoegend, die dit gevoel nooit hebben gekend of kunnen gekend hebben. Gaat, gij die zoo gerust vertrouwt op den heiligen zanger, die jong was geweest, en zijn harp besnaarde toen hij oud was, en nooit den rechtvaardige verlaten, of zijn nakomelingen hun brood zoekend had gezien — gaat, gij predikers van tevredenheid en edelen trots, naar de mijn, de fabriek, de smidse; daalt in de onreine diepten van onkunde en verwaarloo-

zing af, en zegt of er een plant van hoop kan ontkiemen in een lucht zoo bedompt, dat zij het licht der ziel uitdooft zoodra het ontstoken wordt! En o gij, farizeeërs van het negentienhonderdste jaar van christelijke kennis, die u op hoogen toon op den adel der menschheid beroept, ziet eerst of die menschheid nog menschelijk is; of zij niet, terwijl gij geslapen hebt, den aard der dieren heeft aangenomen!

Vijf weken! Van al de twintig of dertig antwoorden was er niet een gekomen. Zijn geld — zelfs wat hij op de kleeren, die hij missen kon, had geleend (en dat was niet veel, want kleeren, hoewel duur als men ze koopt, geven weinig bij een beleening), was bijna op. En wat kon hij doen! Soms beving hem zoo'n angstige onrust, dat hij weer de deur uitsnelde, hoewel hij pas thuis was gekomen, en ergens heenging, waar hij al twintigmaal geweest was, teneinde een nieuwe poging aan te wenden om zijn doel te bereiken; maar altijd tevergeefs. Hij was veel te oud voor scheepsjongen, en voor matroos deugde hij nog veel minder; zelfs zijn kleeren en manieren waren beletsels om zich als zoodanig aan te bieden. En toch bood hij zich daartoe aan; want al had hij het er op durven wagen om volkomen zonder geld in Amerika aan land te worden gezet, hij had nu niet genoeg meer over, om de vracht in het vooronder te betalen, en zich het allernoodzakelijkste voor de reis te verschaffen.

Het is een bewijs voor een zeer algemeene neiging in het menschelijke gemoed, dat hij er al dien tijd nooit aan had getwijfeld, of hij zou in de Nieuwe Wereld groote zaken doen, als het hem maar lukte daar te komen. Naarmate hij door zijn tegenwoordige omstandigheden neerslachtiger en moedeloozer werd, en de middelen om naar Amerika te komen buiten zijn bereik raakten, des te meer kwelde hij zich zelf met de overtuiging, dat hij daar alleen iets groots zou kunnen verrichten, en pijnigde hij zich met het denkbeeld, dat anderen, die nu daarheen gingen, hem zouden voor zijn en de plaats zouden innemen, waarop hij zijn hoop gevestigd had. Dikwijls dacht hij aan John Westlock, en behalve dat hij bij iedere gelegenheid naar hem uitkeek, wandelde hij werkelijk drie dagen lang de stad door, met de bedoeling om te probeeren hem te ontmoeten. Maar, hoewel hij zich hierin zag teleurgesteld, en hoewel hij geen bezwaar zou hebben gemaakt om van John geld te leenen, en vast geloofde, dat deze het hem wel geven zou, kon hij toch niet tot het besluit komen aan Pinch te schrijven en bij dezen te informeeren, waar Westlock te vinden was. Want hoewel hij, zooals wij gezien hebben, op zijn manier veel van Tom hield, kon hij toch de gedachte niet verdragen, om iemand, boven wien hij zich zoover verheven voelde, tot de springplank van zijn fortuin te maken, of iets anders voor hem te zijn dan een beschermer. Zijn trots had zoo'n afschuw van dit denkbeeld, dat die hem zelfs nu van het schrijven terughield.

Misschien zou die trots echter zijn bezweken, of liever, die trots had spoedig wel moeten bezwijken, als een volkomen onverwachte gebeurtenis geen wending aan zijn lot had gegeven.

De vijf weken waren geheel verloopen, en hij was aan den rand van de wanhoop, toen hij op zekeren avond thuis kwam, en, terwijl hij aan de gasvlam op de toonbank zijn kaars aanstak, om daarmee zonder iets te zeggen naar zijn kamer te gaan, de herbergier hem bij zijn naam riep. Daar hij zijn naam tot nu toe zorgvuldig had verzwegen, verbaasde hem dit niet weinig, en zijn ontroering was zoo duidelijk zichtbaar, dat de herbergier, om hem gerust te stellen, zei, dat het maar een brief was.

„Een brief!" riep Martin uit.

„Voor mijnheer Martin Chuzzlewit," zei de herbergier, het adres van een brief lezend, dien hij in zijn hand hield. „Middag. Hoofdkantoor. Franco."

Martin bedankte hem, nam den brief aan en ging er mee naar zijn kamer. Het epistel was niet gecacheteerd, maar dichtgeplakt, en het handschrift van het adres was hem onbekend. Hij opende het, en vond daarin, zonder naam, adres, of eenig woord ter verklaring, een bankbiljet van twintig pond.

Te zeggen, dat verbazing en blijdschap hem verbijsterden en bedwelmden — dat hij herhaalde malen het bankbiljet en de enveloppe bekeek — dat hij naar beneden snelde, om zich volkomen te verzekeren dat het biljet goed was, en toen weer naar boven rende, om voor de vijftigste maal te zoeken of er niet een briefje bij was geweest, dat hij over het hoofd had gezien — dat hij zich in allerlei gissingen verloor, en tot geen ander besluit kon komen, dan dat hij het geld bezat en plotseling rijk was geworden, zou nuttelooze moeite zijn, daar dit alles vanzelf spreekt. Het einde van de zaak was, dat hij besloot zich zelf op een soberen, maar goeden maaltijd te onthalen, en, nadat hij opdracht had gegeven om op zijn kamer vuur aan te leggen, uitging, om daartoe het een en ander te koopen.

Hij kocht een portie koud rundvleesch, ham, Fransch brood en boter, en kwam met volle zakken terug. Het was een kleine tegenslag, dat hij zijn kamer vol rook vond, wat aan twee oorzaken was toe te schrijven, ten eerste dat de schoorsteen nooit goed trok, en ten tweede dat men, toen het vuur werd aangelegd, vergeten had een paar oude zakken uit de pijp te halen, die men er in had gestopt om het inregenen te voorkomen. Men had echter dit verzuim intusschen hersteld, en een stuk hout onder het raam gezet, om het open te houden, zoodat de lucht in het vertrek wel wat prikkelend voor de oogen en de longen, maar overigens vrij aangenaam was.

Martin was niet in een stemming om er zich over te beklagen, al was het erger geweest, vooral niet toen een schuimende kan porter op de tafel was gezet, en de meid verdwenen was, met de opdracht om hem, als hij schelde een glas heete grog te brengen. Het koude vleesch was in een tooneelaffiche gewikkeld, dat Martin als tafellaken gebruikte, en waarop hij zijn maaltijd gereed zette. Het voeteinde van het bed was dicht bij het vuur, en diende als buffet. En toen hij met deze toebereidselen gereed was, zette hij een ouden leunstoel in het warmste hoekje, en ging er in zitten, om zich eens echt te goed te doen.

Hij was met grooten lust begonnen te eten, en keek intusschen in de kamer rond met de verheugende gedachte, dat hij die den volgenden dag voor altijd zou verlaten, toen sluipende voetstappen op de trap zijn aandacht trokken, en kort daarop werd er zoo hard aan de deur geklopt, dat het stuk hout, dat onder het raam gezet was, er onder uitschoot, en het raam met een smak dichtviel.

„Nog wat steenkolen zeker," zei Martin. „Binnen!"

„Neen, mijnheer, ik breng geen steenkolen," antwoordde een mannenstem. „Uw dienaar, mijnheer! Gij maakt het toch nog goed, hoop ik?"

Martin staarde de gedaante aan, die in de deur stond te buigen. Het gezicht was hem bekend, maar hij kon zich niet herinneren aan wien het toebehoorde.

„Tapley, mijnheer," zei zijn bezoeker, „die vroeger in „De Draak" heeft gediend, en daar vandaan moest, omdat hij er niet vroolijk genoeg was."

„Neen maar!" zei Martin. „Hoe zijt ge hier gekomen?"

„Rechtuit de gang door en de trap op, mijnheer," antwoordde Mark.

„Ik bedoel, hoe hebt ge mij gevonden?" hervatte Martin.

„Wel, mijnheer," antwoordde Mark, „ik heb u, als ik mij niet vergis, een paar maal op straat ontmoet; en toen ik zooeven voor dien slagerswinkel stond te kijken, naast een uitgehongerd schoorsteenvegertje, dat bijzonder geschikt was om iemand vroolijk te maken, zag ik u dàt koopen."

Martin bloosde, toen Mark naar de tafel wees, en zei eenigszins haastig:

„Wel, en wat verder?"

„Verder, mijnheer," zei Mark, „was ik zoo vrij u te volgen, en omdat ik beneden zei, dat ik door u verwacht werd, lieten zij mij naar boven gaan."

„Hebt gij dan een boodschap voor mij, om te zeggen dat ik u verwachtte?" vroeg Martin.

„Neen, mijnheer," zei Mark. „Dat was maar een leugentje om bestwil, zooals men dat noemt."

Martin wierp hem een boozen blik toe; maar er was iets in Mark's vroolijke gezicht en in zijn manieren — die, hoewel ongedwongen, niet lomp of opdringerig waren — dat hem volkomen ontwapende. Hij had ook verscheidene weken eenzaam geleefd, en het geluid van een bekende stem klonk hem aangenaam in de ooren.

„Tapley," zei hij; „ik zal openhartig met u spreken. Zoover ik u ken, en naar wat ik van Pinch over u gehoord heb, zijt gij er de man niet naar, om uit onbescheiden nieuwsgierigheid of met een slechte bedoeling hier te komen. Ga zitten! Ik ben blij u te zien."

„Dank u, mijnheer," zei Mark. „Ik blijf net zoo lief staan."

„Als gij niet gaat zitten," hervatte Martin, „spreek ik geen woord verder."

„Uitstekend, mijnheer; uw wil is wet. Ik zit al!" antwoordde Mark, terwijl hij zich op den rand van het bed neerzette.

„Tast toe!" zei Martin, hem het mes toereikend.

„Dank u, mijnheer," antwoordde Mark. „Niet voordat gij gedaan hebt."

„Als gij nu niet toetast, krijgt gij niets!" hervatte Martin.

„Goed, mijnheer, als gij het zoo wilt, ga ik mijn gang," antwoordde Mark, en begon daarop in alle staatsie te eten. Martin hield hem daarmee een poosje gezelschap, en vroeg toen kortaf:

„Wat doet gij in Londen?"

„Heelemaal niets, mijnheer," antwoordde Mark.

„Hoe zoo?" vroeg Martin.

„Ik zoek nog naar een betrekking," zei Mark.

„Dat spijt mij voor u," zei Martin.

„Ik zoek een betrekking bij een ongetrouwd heer," hervatte Mark. „Als hij van buiten kwam, zou het mij des te liever zijn. Een tijdelijke betrekking heeft de voorkeur. Loon is volkomen onverschillig."

Hij zei dit met zoo'n bijzondere uitdrukking, dat Martin ophield met eten, en begon:

„Als gij bedoelt...."

„Ja, u bedoel ik, mijnheer," viel Mark hem in de rede.

„Dan kunt gij uit de manier, waarop ik hier leef, wel opmaken, dat ik geen middelen bezit om een knecht te houden. Bovendien, ik ga eerstdaags naar Amerika."

„Wel, mijnheer," hervatte Mark, door dit bericht geenszins uit het veld geslagen, „na alles wat ik er van gehoord heb, zou ik zeggen, dat Amerika misschien precies een land voor mij is, om vroolijk te zijn."

Martin keek hem nogmaals onvergenoegd aan, maar opnieuw verdween zijn ongenoegen ondanks zich zelf.

„Maar, mijnheer," zei Mark. „Waartoe dient het om zoolang schuilhoekje te spelen, terwijl we in zes woorden tot de zaak kunnen komen? Ik heb u al veertien dagen in het oog gehad. Ik zie heel goed, dat gij in moeilijkheden zijt geraakt, en de eerste maal, dat ik u in „De Draak" zag, begreep ik wel, dat dit vroeger of later gebeuren moest. Hier ben ik nu, mijnheer, zonder betrekking, en het eerste jaar heb ik nog geen loon noodig, want in „De Draak" heb ik geld overgespaard; — ik was het niet van plan, maar ik kon het niet laten. Ik heb zin in alles wat maar avontuurlijk is, en ik mag u graag, en ik zou graag toonen, dat ik mij goed kan houden in gevallen, waarin andere menschen den kop laten hangen. Wilt gij mij nu meenemen, of niet?"

„Hoe kan ik u meenemen?" zei Martin.

„Als ik zeg meenemen," hervatte Mark, „bedoel ik: wilt gij mij laten meegaan? — als uw knecht namelijk; want gaan doe ik zeker, op de een of andere manier. Nu gij Amerika hebt genoemd, zie ik duidelijk, dat dat het land is, waar ik vroolijk moet zijn. Als ik dus mijn vracht niet betaal voor het schip, waarmee gij gaat, mijnheer, betaal ik mijn vracht voor een ander. En luister wat ik zeg: als ik alleen moet gaan, zal ik met opzet het meest verrotte, wrakke en lekke schip nemen, waarop voor geld of goede woorden een plaats te krijgen is. Als dat dan vergaat, mijnheer, zult gij een drenkeling op uw geweten hebben — en dat nog wel een, die altijd bij u zal komen spoken; dat beloof ik u!"

„Gekheid!" zei Martin.

„Heel goed, mijnheer," antwoordde Mark. „Ik ben blij dat gij dit zegt, omdat gij, als gij mij niet wilt meenemen, dan gerust kunt zijn met de gedachte, dat het maar gekheid is. Ik spreek nooit een fatsoenlijk heer tegen. Maar alles wat ik zeg is, dat, als ik in dat geval niet naar Amerika ga met den oudsten, wraksten notedop, die in de haven ligt, ik...."

„Gij meent toch immers niet wat gij zegt?" viel Martin hierop in.

„Ja zeker!" antwoordde Mark.

„Dat weet ik wel beter," zei Martin.

„Heel goed, mijnheer," hervatte Mark, met een gezicht, alsof hij volkomen tevreden was. „Houd u daar nu maar aan, en zie eens hoe het afloopt. Sakkerloot! het eenige, waaraan ik twijfel, is of er wel eenige eer voor mij te behalen is, als ik meega met een heer, die net zoo zeker zijn fortuin zal maken, als een boor door een vermolmd stuk hout heen gaat.

Hiermee tastte hij Martin in zijn zwakke zijde. Ook kon deze de gedachte niet van zich af zetten, wat een flinke kerel die Mark was, en hoe vroolijk hij het akelige kamertje al had gemaakt.

„Ja, Mark," zei hij; „ik heb hoop, dat het mij daar wel zal lukken, anders zou ik er niet heengaan. Misschien heb ik ook wel de noodige capaciteiten om mijn fortuin te maken."

„Dat hebt ge zeker, mijnheer," zei Mark. „Dat weet iedereen."

„Een architect," hervatte Martin, terwijl hij peinzend in het vuur keek, „moet in dat land goede zaken kunnen doen; want de menschen verwisselen daar telkens van woonplaats, om verderop te trekken, en het is toch duidelijk, dat zij huizen moeten hebben, om in te wonen."

„Ik zou ook zeggen, mijnheer," zei Mark, „dat zoo'n land geknipt voor een architect moet zijn."

Martin keek hem aan, niet heelemaal vrij van een achterdochtig vermoeden, dat deze opmerking eenigen twijfel aanduidde aangaande het welslagen van zijn plannen. Maar Tapley zat met zoo'n eenvoudig gezicht zijn brood en vleesch te eten, dat hij zijn achterdocht wel moest laten varen. Nauwelijks was echter deze twijfel verdwenen, of er kwam een nieuwe bij hem op. Hij haalde de enveloppe te voorschijn, waarin hij het bankbiljet had ontvangen, en deze aan Mark ter hand stellend, zei hij:

„Zeg mij de waarheid: weet gij hier iets van?"

Mark keerde de enveloppe om en om, hield haar dicht voor zijn oogen, op armslengte van zich af, met het adres naar boven en naar beneden, en schudde zijn hoofd met zoo'n oprechte uitdrukking van verbazing over de vraag, die hem gedaan werd, dat Martin, toen hij de enveloppe terugnam, zei:

„Neen, ik zie het al. Hoe zoudt gij er ook iets van weten? Ofschoon het, aan den anderen kant, niet vreemder zou zijn dat gij er van af wist, dan dat het hier is. Wel, Tapley," vervolgde hij, na een oogenblik te hebben nagedacht, „ik zal u mijn geschiedenis toevertrouwen, en dan zult gij beter begrijpen, wat gij u op den hals zult halen, door met iemand zooals ik ben mee te gaan."

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zei Mark. „Maar voor gij begint te vertellen, moet ik u vragen, of gij mij wilt meenemen, als ik gaan wil. Zoudt gij mij willen wegsturen, Mark Tapley, die door mijnheer Pinch gerecommandeerd kan worden, en die een meester noodig heeft zooals gij, om een voorbeeld aan te nemen? Of wilt gij mij op een eerbiedigen afstand achteraan laten komen, terwijl gij naar den top van de ladder der fortuin opklimt? Ik weet wel, mijnheer, dat dit voor u van heel weinig belang is; maar voor mij is het van heel veel belang, en ik verzoek u vriendelijk daar rekening mee te houden."

Als Mark met deze gezegden de bedoeling had Martin nogmaals in zijn zwakke zijde te treffen, moet hij den indruk van zijn eersten aanval heel juist hebben opgemerkt. Het schot moge echter toevallig of berekend zijn geweest, het trof precies in het wit; want Martin zei met een neerbuigende vriendelijkheid, die, na de vernederingen, die hij onlangs had ondergaan, voor zijn eigen gevoel iets bijzonder streelends had:

„Wij zullen er over denken, Tapley. Gij moet mij morgen maar zeggen, of gij nog bij uw voornemen blijft."

„Dan is het beklonken, mijnheer!" zei Mark in zijn handen wrijvend. „Begin nu maar! Ik ben een en al oor!"

Zich achterover in zijn leunstoel werpend, en in het vuur starend, terwijl hij nu en dan een blik op Mark wierp, die dan, om zijn belangstellende aandacht te kennen te geven, heel diepzinnig met zijn hoofd knikte, vertelde Martin de voornaamste gebeurtenissen van zijn leven, zooals hij die, weken geleden, aan Pinch had verteld. Maar hij paste zijn verhaal, zooveel hij het noodig oordeelde, bij Mark's bevattingsvermogen aan, en sprak daarom maar heel vluchtig en los over zijn minnarij. In dit opzicht rekende hij echter buiten den waard; want Mark stelde juist in dit deel van de geschiedenis het meeste belang, en deed dienaangaande verscheidene vragen, zich verontschuldigend over deze vrijheid, door te zeggen, dat hij de jongedame in „De Draak" had gezien.

„En de grootste heer," zei Mark met nadruk „zou er trotsch op mogen zijn, als zoo'n jongedame hem zou willen hebben!"

„Ja; maar gij hebt haar gezien, toen zij niet gelukkig was," zei Martin peinzend. „Als gij haar vroeger hadt gekend...."

„Zij was wel een beetje neerslachtig, mijnheer," zei Mark, „en wat bleeker dan ik wel gewenscht had; maar daar was zij niet minder om. Nu zij naar Londen is gekomen, schijnt zij ook weer beter te zijn."

Martin sloeg zijn oogen op, staarde Mark aan, alsof hij dacht, dat deze plotseling krankzinnig was geworden, en vroeg hem wat hij bedoelde.

„Ik was niet van plan u boos te maken, mijnheer," zei Mark in antwoord op dezen blik. „Ik wilde niet zeggen, dat zij, zonder u, gelukkiger was, maar alleen, dat zij er beter uitzag."

„Wilt gij dan zeggen, dat zij in Londen geweest is?" vroeg Martin, haastig opspringend.

„Ja zeker," antwoordde Mark, terwijl hij eveneens heel verwonderd opstond.

„En dat zij nu nog hier is?"

„Heel waarschijnlijk, mijnheer. Tenminste, een week geleden was zij er nog."

„En weet gij waar zij woont?"

„Ja," antwoordde Mark. „Waarom? Weet gij dat dan niet?"

„Beste vriend!" riep Martin uit, terwijl hij Mark bij zijn beide armen greep; „ik heb haar niet meer gezien, sedert ik mijn grootvaders huis heb verlaten."

„Kijk nu eens aan!" riep Mark in vervoering van blijdschap uit, terwijl hij met zijn vuist zoo'n heftigen slag op het tafeltje gaf, dat de sneden vleesch en brood er van opsprongen; „als ik niet geboren ben om uw knecht te zijn, dan is er ook geen „Blauwe Draak" in de wereld. Toen ik daar in de City op een oud kerkhof heen en weer kuierde, om vroolijk te worden, moest ik toen uw grootvader niet zien, die daar ook wel een uur lang op en neer strompelde? Moest ik hem niet naloopen naar Todger's Commercial Boardinghouse, en op hem wachten, en hem weer naloopen naar zijn logement, en hem zeggen, dat een betrekking bij hem precies goed voor mij zou

zijn, en dat ik dat al gezegd had toen ik nog in „De Draak" was! En moest toen de jongedame niet bij hem zitten, en zoo aan het lachen raken, dat het iemands hart goed deed! En moest uw grootvader toen niet zeggen „kom volgende week terug!" En moest ik de volgende week niet terugkomen, en van hem hooren, dat hij zich vast voorgenomen had om niemand meer te vertrouwen, en mij daarom niet hebben wilde! Maar hij gaf mij toch een dikke fooi, om zijn gezondheid te drinken. Och!" riep Tapley tot slot, met een zonderlinge mengeling van blijdschap en spijt, „wat voor verdienste steekt er in, als iemand in zulke omstandigheden vroolijk is? Wie zou het niet zijn, als alles zóó loopt!"

Martin stond hem een poos aan te staren, alsof hij het getuigenis van zijn zinnen in twijfel trok, en niet gelooven kon, dat Mark Tapley daar in levenden lijve voor hem stond. Eindelijk vroeg hij, of deze dacht, dat hij, als de jongedame nog in Londen was, haar heimelijk een brief zou kunnen bezorgen.

„Of ik dat denk?" riep Mark uit. „Of ik dat d e n k? Hier, ga zitten, mijnheer! Schrijf maar heel gauw een brief!"

Terwijl hij dit zei, ruimde hij de tafel af, door kort en goed alles wat er op lag op den grond te gooien, nam eenige schrijfbehoeften van den schoorsteenmantel, zette den leunstoel recht, duwde Martin daarin neer, doopte de pen in, en gaf hem die in de hand.

„Schrijf nu maar, mijnheer," zei hij. „Of ik dat denk? Dat zou ik denken! Aan het werk maar, mijnheer!"

Martin hoefde niet langer aangespoord te worden, maar begon onmiddellijk een brief, terwijl Mark zonder verderen omslag de functie van huisknecht en hofmeester aanvaardde, zijn jas uittrok, en de kamer ging opredderen, terwijl hij voortdurend bij zich zelf sprak.

„Een vroolijk soort kamer," zei Mark, terwijl hij met den knop van een aschschop zijn neus wreef, en in het armoedige vertrekje rondkeek; „dat is één troost! En de regen komt daar door het dak. Niet kwaad! Een aardig ledikant; zal wel vol zitten met vleermuizen. Kom, ik word al weer wat opgeruimder. Een heel erg versleten nachtmuts. Een goed teeken! Het zal nog wel schikken. — Jaantje-lief!" riep hij naar beneden, „breng nu dat glas voor mijnheer maar boven, dat al bijna klaar was toen ik binnenkwam. — Goed zoo, mijnheer," zei hij daarop weer tot Martin. — „Schrijf maar flink door! Maar het moet een beetje liefelijk zijn. Gij kunt het niet te sterk maken, mijnheer!"

HOOFDSTUK XIV.

Waarin Martin zijn beminde vaarwel zegt, en een bijzonder nederig persoon, wiens fortuin hij van plan is te maken, vereert, door haar in zijn bescherming aan te bevelen.

Nadat de brief geteekend en verzegeld was, werd hij Mark Tapley ter hand gesteld, om hem, zoo mogelijk, onmiddellijk te bezorgen, en Mark wist dit zoo handig te doen, dat hij nog denzelfden avond, juist toen de herberg gesloten werd, terugkwam met het bericht, dat hij den brief aan de jongedame had laten overhandigen, in een door hem zelf geschreven briefje gesloten, dat hij had uitgegeven voor een nader verzoek om door den heer Chuzzlewit in dienst te worden genomen, en dat zij daarop zelf naar beneden was gekomen en hem in groote haast en ontroering had gezegd, dat zij den volgenden morgen om acht uur in het St. James-Park zou zijn. Daarop werd er tusschen den nieuwen meester en den nieuwen knecht afgesproken, dat Mark bijtijds bij het logement op wacht zou staan, om de jongedame naar de bepaalde plaats te begeleiden, en toen zij met deze afspraak voor dien nacht afscheid hadden genomen, nam Martin zijn pen weer op, en schreef, voor hij naar bed ging nog een brief, waarvan straks meer gehoord zal worden.

Hij stond vóór dag en dauw op, en was in het park tegelijk met den dageraad, die gekleed was in het minst bekoorlijke gewaad van de driehonderd vijf en zestig, die de garderobe van het jaar omvat. Het was een gure, vochtige, duistere en droefgeestige ochtend; de wolken waren even vuil als de grond, en het korte perspectief van elke straat werd door den mist, als door een vuil gordijn, afgesloten.

„Mooi weer," zoo luidde Martin's onvergenoegde alleenspraak, „om hier als een dief op en neer te sluipen! Mooi weer voor een verliefd paartje, om elkaar in de open lucht en op een openbare wandelplaats op te wachten! Het wordt heusch tijd dat ik naar een ander land vertrek; want hier begint het heel pleizierig te worden."

Misschien zou hij ook nog wel overwogen hebben, dat zoo'n ochtend niet de alleraangenaamste voor een jongedame was om zoo vroeg uit te gaan; maar hij werd

op den weg naar deze overpeinzingen — als zijn gedachten die richting al namen — gestuit, daar hij haar op een geringen afstand te voorschijn zag komen, waarop hij haar dadelijk tegemoet snelde. Haar schildknaap, onze goede vriend Tapley, bleef uit bescheidenheid achteraf, en keek met den schijn van groote belangstelling naar den mist boven zijn hoofd.

„Lieve Martin!" zei Marie.

„Lieve Marie!" zei Martin; en verliefden zijn zulke zonderlinge wezens, dat dit alles was wat zij voorloopig zeiden, hoewel Martin haar arm en haar hand nam, en zij de korte laan, waar zij het minst gezien konden worden, minstens zes keer op en neer wandelden.

„Als gij al veranderd zijt, liefste, sedert wij elkaar het laatst gezien hebben," zei Martin eindelijk, terwijl hij haar met trotsche blijdschap aankeek, „is het alleen geweest om nog mooier dan vroeger te worden."

Als zij tot de gewone klasse van verliefde en ongelukkige jonge meisjes had behoord, zou zij dit op een interessante manier hebben tegengesproken, en gezegd hebben, dat zij wel wist, dat zij verschrikkelijk leelijk was geworden, of dat zij van angst en kommer wegteerde, of dat zij verkwijnde om ontijdig ten grave te dalen, of dat haar zielesmart onuitsprekelijk was; of zij zou met tranen of woorden, of met een mengeling van beide, hem iets dergelijks te kennen gegeven en hem zoo verdrietig mogelijk gemaakt hebben. Maar zij was opgevoed in een hardere school dan waarin de zielen van de meeste meisjes gevormd worden; door de handen van een strenge noodzakelijkheid had haar karakter kracht gekregen; haar jeugdige beproevingen hadden haar standvastigheid, ernst en zelfverloochening bijgebracht; zij had al in haar meisjesjaren — of hét tenslotte tot haar geluk was, vragen wij nu niet — iets van die edele hoedanigheid van vriendelijke harten gewonnen, die dikwijls door de smarten en moeilijkheden van den vrouwelijken leeftijd wordt ontwikkeld, maar dikwijls ook door niets anders. Onbedorven, niet verzadigd van genot of overladen met verdriet, met een oprechte, diep gevoelde gehechtheid aan het voorwerp van haar eerste liefde, zag zij in hem iemand, die voor haar uit zijn ouderlijk huis was verstooten en van middelen was beroofd, en zij had hem die liefde evenmin op een andere wijze dan met vroolijke en opbeurende woorden, vol hoop en vertrouwen, te kennen willen geven, als zich die, zelfs in gedachten, onwaardig maken voor eenige verleiding, die de wereld kon opleveren.

„Wat zijt gij veranderd, Martin," antwoordde zij; „want dat is van meer belang voor mij. Gij ziet er ernstiger en droeviger uit dan gij gewoon waart."

„Wat dat betreft, liefste," zei Martin, terwijl hij zijn arm om haar middel sloeg, nadat hij eerst had omgekeken of iemand hen kon zien, en daarbij had opgemerkt, dat Mark nog even aandachtig naar den mist keek, „het zou vreemd zijn, als het niet zoo was; want mijn leven — vooral in den laatsten tijd — is heel moeilijk geweest."

„Dat heb ik wel gedacht," antwoordde zij. „Wanneer heb ik vergeten daaraan en aan u te denken!"

„Niet dikwijls, hoop ik," hervatte Martin. „Niet dikwijls, daar ben ik zeker van. Ik heb daar zelfs eenig recht op, Marie, want ik heb veel verdriet en ontbering doorgemaakt, en verwacht daarvoor natuurlijk die belooning van u."

„Een armzalige belooning," zei zij met een flauwen glimlach. „Maar gij kunt er zeker van zijn. Gij hebt een duren prijs betaald voor een arm hart, Martin! Maar dat hart is het uwe, en zal u trouw blijven."

„Natuurlijk ben ik daar zeker van," hervatte Martin, „anders zou ik mij zelf niet in mijn tegenwoordigen toestand hebben gebracht. En zeg niet een arm hart, Marie, want ik noem het rijk. Ik zal u nu een plan openbaren, liefste, waar gij eerst wel van schrikken zult, maar dat om uwentwil wordt ondernomen. Ik ga," vervolgde hij langzaam, terwijl hij aandachtig in de diepe verwondering van haar heldere oogen keek, „naar het buitenland, Marie."

„Naar het buitenland, Martin?"

„Alleen maar naar Amerika. Kijk nu eens — hoe bang gij dadelijk wordt!"

„Het is waar," zei zij, terwijl zij na een korte poos van stilte haar hoofd weer ophief; „maar ik schrikte alleen bij de gedachte aan wat gij voor mij wilt gaan ondernemen. Ik zou het niet durven wagen u dat af te raden, Martin! Maar het is zoo ver, een wijde zee ligt dan tusschen ons; ziekte en gebrek zijn overal treurige rampen, maar nog veel vreeselijker in een vreemd land. Hebt gij aan dat alles gedacht?"

„Er aan gedacht?" riep Martin, die uit teederheid voor haar zijn gewone heftigheid maar heel weinig matigde. „Wat moet ik doen? Gij kunt wel vragen, liefste ‚Hebt gij daaraan gedacht?' maar gij hadt mij in denzelfden adem moeten vragen, of ik er aan gedacht heb om hier honger te lijden,

om hier kruierswerk te doen, om hier te bedelen! Kom, kom!" vervolgde hij op een zachter toon, „laat het hoofd niet hangen, liefste, want ik heb de aanmoediging noodig, die uw lieve gezichtje alleen mij geven kan. Zoo is het goed! Nu zijt gij weer dapper."

„Ik doe er mijn best voor," antwoordde zij, door haar tranen heen glimlachend.

„Iets goeds te willen en het te doen is bij u hetzelfde. Weet ik dat niet vanouds!" riep Martin vroolijk uit. „Zoo is het best. Nu kan ik u al mijn plannen zoo vroolijk vertellen, alsof gij al mijn vrouwtje waart, Marie!"

Zij klemde zich vaster aan zijn arm, en terwijl zij hem in de oogen keek, verzocht zij hem om voort te gaan.

„Gij weet wel," zei Martin, met het handje spelend, dat op zijn arm rustte, „dat al mijn pogingen, om hier vooruit te komen, tegengewerkt en gedwarsboomd worden. Ik wil niet zeggen door wien, Marie, want dat zou voor ons allebei pijnlijk zijn. Maar het is zoo. Hebt gij hem onlangs hooren spreken over een verren neef, die Pecksniff heet? Zeg mij alleen maar wat ik u vraag; meer niet."

„Ik heb tot mijn verwondering hooren zeggen, dat hij een betere man was, dan waar hij eerst voor gehouden werd."

„Dat dacht ik wel," viel Martin haar in de rede.

„En dat wij hem waarschijnlijk zullen gaan bezoeken, misschien wel bij hem en zijn — zijn dochters gaan wonen. Hij heeft immers dochters, niet waar, liefste?"

„Twee," antwoordde Martin. „Een pracht stel, juweelen van het zuiverste water."

EN TOEN HIJ ZICH OVERTUIGD HAD, DAT ER NIEMAND IN DE BUURT WAS, EN MARK ZICH NOG MET NATUURKUNDIGE WAARNEMINGEN OVER DEN MIST BEZIG HIELD, KEEK HIJ NIET ALLEEN NAAR HAAR LIPPEN, MAAR DRUKTE ER OOK EEN KUS OP.

„Nu schertst gij toch zeker?"

„Er is een soort scherts, waarin veel ernst ligt en die met den diepsten afschuw gepaard gaat," zei Martin. „Wat Pecksniff betreft — bij wien ik als assistent heb gewoond en die mij grof beleedigd en benadeeld heeft — scherts ik op die manier. Wat er ook gebeure, of in welke nauwe aanraking gij met zijn gezin gebracht mocht worden, vergeet het nooit, Marie, hoe de schijn mij ook moge tegenspreken, vergeet nooit voor een oogenblik, dat Pecksniff een schurk is."

„Werkelijk?"

„In gedachte, in werkelijkheid en in alles. Een schurk van de tippen van zijn haren tot de uiterste punten van zijn teenen. Van zijn dochters wil ik alleen maar zeggen, dat zij, voor zoover ik weet en geloof, goede kinderen zijn, die het voorbeeld van haar vader stipt volgen. Dit is een afdwaling van de hoofdzaak, maar zij brengt mij toch op wat ik zeggen wilde."

Hij wachtte een oogenblik om haar in de oogen te kijken, en toen hij zich door een haastigen blik over zijn schouder overtuigd had, dat er niemand in de buurt was, en Mark zich nog met natuurkundige waarnemingen over den mist bezighield, keek hij niet alleen naar haar lippen, maar drukte er ook een kus op.

„Wel, ik ga naar Amerika, met een goede kans om daar mijn fortuin te maken, en spoedig weer terug te komen, misschien om u voor een paar jaar daarheen mee te nemen, maar in ieder geval om u tot mijn vrouw te maken, wat ik, na alles wat er is voorgevallen, wel durf te doen, zonder te vreezen, dat gij het nog uw plicht zult achten om bij hem te blijven, die — het is de waarheid — mij in mijn vaderland niet wil laten leven. Hoelang ik weg zal blijven, is natuurlijk onzeker; maar het zal niet lang zijn. Dat kunt gij veilig aannemen."

„In dien tusschentijd, lieve Martin...."

„Dat wilde ik juist zeggen. In dien tusschentijd zult gij voortdurend hooren hoe het mij gaat. Op de volgende manier."

Hij haalde den brief, dien hij den vorigen avond geschreven had, uit zijn zak en vervolgde:

„In dienst van dien kerel, en bij hem in huis (met dien kerel bedoel ik natuurlijk Pecksniff) is iemand, die Pinch heet — vergeet dat niet, Marie! — een onbeteekenend, tamelijk onnoozel en zonderling persoontje; maar door en door eerlijk en oprecht, welmeenend en mij hartelijk toegedaan, waarvoor ik hem mettertijd van plan ben te beloonen, door hem op de een of andere manier voort te helpen."

„Uw oude goedhartigheid, Martin!"

„O!" zei Martin, „dat is de moeite niet waard om er over te spreken. Hij is dankbaar en vol ijver om mij een dienst te bewijzen, en daardoor ben ik meer dan beloond. Op zekeren avond vertelde ik dien Pinch mijn geschiedenis, ook wat u betreft, waarin hij niet weinig belang stelde; want hij kent u. Ja, gij moogt wel verwonderd opkijken — hoe langer hoe liever, want het staat u zoo goed — maar gij hebt hem in de kerk van dat dorp op het orgel hooren spelen, en hij heeft u naar zijn muziek zien luisteren; hij werd zelfs heelemaal door u geïnspireerd."

„Was hij die organist?" riep Marie uit. „Ik dank hem van ganscher harte."

„Ja, dat was hij," zei Martin. „Hij bespeelt daar het orgel, maar zonder er iets voor te krijgen. Ik heb nog nooit zoo'n onnoozelen bloed gezien. Volkomen een kind; maar doodgoed, dat verzeker ik u, en werkelijk een braaf man."

„Dat moet hij wel zijn," zei Marie met bijzonderen ernst.

„Ja, dat is hij ook," hervatte Martin, op zijn gewonen onverschilligen toon. „Nu is het mij ingevallen — maar wacht, als ik u den brief voorlees, dien ik hem geschreven heb, en vanavond met de post zal verzenden, weet gij alles ineens. ‚Beste vriend.' Dat is wel wat familiaar," zei Martin zich plotseling zijn vroegeren trots tegenover Tom Pinch herinnerend, „maar ik noem hem zoo, omdat hij het graag hoort, en omdat hij werkelijk veel van mij houdt."

„Dat is goedhartig en vriendelijk van u," zei Marie.

„Och ja," hervatte Martin: „vriendelijkheid is altijd goed, en hij is werkelijk een goed mensch. ‚Beste vriend. Ik zend dezen brief onder couvert aan juffrouw Lupin, met het verzoek hem aan u te geven, zonder er iemand anders iets van te zeggen, en precies zoo te handelen met alle brieven, die zij in het vervolg van mij mocht ontvangen. De reden hiervoor zult gij zelf wel inzien.' Misschien ook niet," zei hij, zich zelf onderbrekend, „want de arme kerel is vrij traag van begrip; maar hij zal die mettertijd wel ontdekken. De reden is eigenlijk niets anders, dan dat ik niet wensch, dat mijn brief door anderen gelezen wordt, vooral niet door dien schurk, dien hij voor een engel houdt."

„Gij bedoelt zeker Pecksniff weer?" vroeg Marie.

„Juist," zei Martin, „ ‚— zult gij zelf wel inzien. Ik heb nu alle schikkingen getroffen om naar Amerika te vertrekken, en het zal u wel verwonderen, te hooren, dat ik Mark Tapley meeneem, dien ik hier heel toevallig heb ontmoet, en die er op aandringt, dat ik hem onder mijn bescherming neem.' Ik bedoel onzen vriend, die daar staat," zei hij, weer afbrekend.

Het verheugde haar dit te hooren, en zij wierp Mark een vriendelijken blik toe; terwijl deze zijn oogen van den mist afwendde, om dien blik met buitengewoon genoegen op te vangen. Zij zei ook, zoodat hij het hooren kon, dat hij een brave, vroolijke

jongen was, en vast geloofde dat hij trouw zou zijn; terwijl Tapley inwendig besloot om deze loftuitingen van zulke lippen te verdienen, al moest hij er voor sterven.

„ ,Nu, beste vriend,' zei Martin, zijn brief weer verder lezend, ,zal ik u een zaak van groot gewicht toevertrouwen, daar ik weet, dat ik mij op uw eerlijkheid en stilzwijgendheid kan verlaten, en niemand anders heb, dien ik vertrouwen kan.' "

„Dat zou ik niet zeggen, Martin!"

„Niet? Nu — dan zal ik het uitschrappen. Maar het is toch waar."

„Het zou onvriendelijk kunnen schijnen."

„O, bij Pinch komt dat er niet op aan,' zei Martin. „Met hem hoeft men geen complimenten te maken. Maar als gij het wilt, zal ik het uitschrappen, en een punt zetten achter ,verlaten'. ,Ik zal niet alleen..' nu begint de brief weer."

„Jawel!"

„ ,Ik zal niet alleen mijn brieven aan de jongedame, over wie ik u gesproken heb, aan u toesturen, om ze, op de wijze, die zij zelf zal vaststellen, aan haar te doen toekomen; maar ik beveel ook haar zelf in uw vriendschap en zorgen aan, ingeval gij elkaar mocht ontmoeten. Ik heb reden om te denken dat dit binnenkort het geval zal zijn, en hoewel gij in uw omstandigheden weinig doen kunt om het onaangename van de hare te verminderen, verlaat ik er mij toch op, dat gij al het mogelijke zult doen, en u zoo het vertrouwen, dat ik in u stel, zult waardig maken.' — Gij begrijpt wel, lieve Marie," zei hij, „dat het een groote troost voor u zal zijn, iemand te hebben, al is hij nog zoo onnoozel, met wien gij over mij kunt spreken; en als gij Pinch ziet, zult gij dadelijk bemerken, dat gij evenmin verlegen en schuw hoeft te zijn, om met hem te praten, alsof hij een oude vrouw was."

„Dat mag zijn, zooals het wil," antwoordde zij glimlachend, „hij is uw vriend, en dat is genoeg."

„O ja, hij is mijn vriend," zei Martin. „En ik heb hem ook gezegd, dat wij hem altijd zullen begunstigen en voorthelpen, en het is een goede trek in zijn karakter, dat hij dankbaar — heel dankbaar is. Hij zal u wel bevallen, liefste, dat weet ik. Gij zult wel heel veel grappige, ouderwetsche trekken in hem opmerken, maar gij hoeft niet bang te zijn om hem uit te lachen; want daar geeft hij niet om. Van u zou hij het zelfs wel graag hebben."

„Ik geloof niet, dat ik hem in dit opzicht op de proef zal stellen, Martin."

„Als gij kunt, zult gij u natuurlijk wel goedhouden," hervatte Martin; „maar ik geloof toch, dat gij niet altijd ernstig zult kunnen blijven. Maar dat zal wel blijken. Nu het slot van den brief: ,Daar ik begrijp, dat ik over het gewicht van het vertrouwen, dat ik in u stel, niet verder hoef uit te weiden, zal ik u alleen nog zeggen — terwijl ik u vaarwel toeroep en u spoedig hoop weer te zien — dat ik, zoodra mijn omstandigheden een gunstige wending nemen, voor uw geluk en voordeel zal zorgen, alsof het voor mij zelf was. Daar kunt gij zeker van zijn; en geloof mij altijd, beste Tom Pinch, uw trouwe vriend Martin Chuzzlewit. — P. S. Ik sluit hierbij in de som, die gij zoo vriendelijk waart..' Nu ja," zei hij, terwijl hij den brief haastig opvouwde, „dat is niets."

Op dit oogenblik kwam Mark tusschenbeide, met een verontschuldiging voor de opmerking, dat hij de klok hoorde slaan.

„Ik zou er niets van zeggen, mijnheer," voegde hij er bij, „als de jongedame het mij niet uitdrukkelijk had verzocht."

„Ja, dat heb ik ook," zei Marie. „Ik dank u. Gij hebt volkomen gelijk. Ik zal in een oogenblik gereed zijn om weer weg te gaan. Wij hebben geen tijd meer, lieve Martin, en hoewel ik nog veel te zeggen had, moet ik het bewaren, tot den gelukkigen tijd, dat wij elkaar terug zullen zien. De hemel geve dat het spoedig en met blijdschap mag zijn! Maar daarvoor ben ik niet bang."

„Bang?" riep Martin uit. „Waarvoor zouden wij bang zijn? Wat zijn een paar maanden, of zelfs een jaar? Als ik vroolijk terugkom en den weg gebaand heb om tot fortuin te raken, dan zal dit afscheid, wanneer wij er op terugzien, treurig schijnen. Maar nu, dat zweer ik, zou ik de vooruitzichten niet gunstiger willen hebben; want dan zou ik minder de noodzakelijkheid voelen om te vertrekken."

„Ja, dat voel ik ook. Wanneer gaat gij op reis?"

„Vanavond vertrekken wij naar Liverpool. Naar ik hoor, moet daar over drie dagen een schip uitzeilen, en binnen een maand, of nog eerder, zijn wij over. Maar wat is een maand! Hoeveel maanden zijn er al niet verloopen sedert ons laatste afscheid!"

„Als wij er op terugkijken schijnen zij lang," zei Marie, met zijn vroolijken toon instemmend; „maar in werkelijkheid zijn zij omgevlogen."

„Zoo zal het ook met deze gaan," riep Martin uit. „Ik zal verandering van plaats, menschen, levenswijze en omstandigheden

hebben. De tijd zal vleugels dragen. Ik kan alles verdragen, Marie, als ik maar in beweging ben."

Dacht hij alleen aan haar bezorgdheid voor hem, toen hij zoo weinig acht sloeg op haar aandeel in de scheiding, op haar eentonig, naargeestig leven, haar steeds gelijkblijvende zorg van dag tot dag? Was er niets onwelluidends in dien hoogen toon van moed, waarin de zelfzucht zoo sterk doorklonk? In haar ooren niet. Misschien zou het beter anders zijn geweest; maar het was zoo. Zij hoorde denzelfden dapperen geest, die om haar alle wereldsche goederen als slijk had weggeworpen, gevaren en ontbering geringschatten, opdat zij gerust en gelukkig zou zijn, en zij hoorde niets anders. Het hart, waarin de zelfzucht geen troon heeft opgericht, geen plaats heeft gevonden, erkent maar langzaam het bestaan van die zucht in een ander. Evenals men in oude tijden geloofde, dat alleen hij, die van een boozen geest was bezeten, besef had van den duivel, die heimelijk in de borst van een ander school, zoo ontdekken verwante ondeugden elkaar gemakkelijk in haar schuilhoeken, terwijl de deugd ongeloovig en blind is.

„Alweer een kwartier!" riep Mark waarschuwend uit.

„Ik zal dadelijk gereed zijn," antwoordde Marie. — „Nog iets, lieve Martin, ben ik verplicht u te zeggen. Zooeven hebt gij mij verzocht alleen te antwoorden op uw vragen betreffende zeker iemand; maar gij moet weten — anders zou ik niet gerust zijn — dat hij, sedert de scheiding, waarvan ik de ongelukkige oorzaak ben geweest, geen enkele maal uw naam heeft uitgesproken, geen enkele maal met iets, dat op drift of verwijt leek, op u heeft gezinspeeld, en dat hij mij steeds uitstekend heeft behandeld."

„Voor dat laatste dank ik hem," zei Martin, „maar voor niets anders. Hoewel ik, bij nader inzien, hem ook wel danken mag voor zijn zelfbedwang ten opzichte van mij zelf, daar ik noch verwacht, noch verlang, dat hij ooit weer mijn naam zal noemen. Eens misschien zal hij dit nog doen, om mij in zijn testament een laatste verwijt toe te voegen. Laat hij, als hij dat wil! Als ik het hoor, zal hij al in zijn graf liggen — een satire op zijn eigen woede — God sta hem bij!"

„Martin, als gij maar soms, in een kalm en rustig oogenblik, 's winters bij den haard, of 's zomers in de vrije lucht, als gij zachte muziek hoort, of als gij aan den dood, aan uw ouderlijk huis of aan uw jeugd denkt — als gij in zoo'n oogenblik, maar eens in de maand of in het jaar, aan hem of aan iemand anders, die u verongelijkt heeft, wildet denken, dan zoudt gij hem in uw hart toch wel vergeven."

„Als ik dat geloofde, Marie," antwoordde hij, „zou ik besluiten om in zoo'n oogenblik volstrekt niet aan hem te denken; want ik zou mij zelf de schaamte over zoo'n zwakheid willen besparen. Ik ben niet geboren om iemands speelbal te zijn, vooral niet de zijne, aan wiens luimen en grillen, tot vergelding van wat hij voor mij deed, mijn heele jeugd werd opgeofferd. Het is tusschen ons beiden een eerlijke ruil geweest — niets anders; en aan zijn kant bestaat niet zoo'n groot overwicht, dat ik een laffe vergiffenis in de schaal zou moeten werpen, om die gelijk te maken. Hij heeft u immers verboden om over mij te spreken?" voegde hij er haastig bij. „Is het niet zoo?"

„Dat is al lang geleden," antwoordde zij, „toen gij vertrekken zoudt, voor gij nog het huis uit waart. Daarna heeft hij dat niet meer gedaan."

„Omdat hij er geen aanleiding toe heeft gehad," hervatte Martin; „maar dat beteekent niets. Laat elke toespeling op hem tusschen u en mij voortaan verboden zijn! En dus liefste," hij trok haar snel naar zich toe, want het was nu tijd om te scheiden, „als gij mij uw eersten brief naar New-York stuurt, en later, als gij door tusschenkomst van Pinch aan mij schrijft, onthoud dan, dat hij niet meer bestaat, dat hij voor ons beiden dood is. En nu, God zegene u! Dit is een vreemde plaats voor zoo'n gesprek en zoo'n afscheid; maar als wij elkaar terugzien zal het beter zijn."

„Nog één vraag, Martin! Hebt gij geld voor de reis?"

„Of ik geld heb?" riep Martin uit; misschien uit trots, misschien uit begeerte om haar gerust te stellen. „Neen maar, wat een vraag voor de vrouw van een emigrant! Hoe zou ik te land of ter zee kunnen reizen zonder geld, liefste?"

„Ik bedoel, of gij genoeg hebt."

„Genoeg! Meer dan genoeg! Twintigmaal meer! Voor alles wat wij noodig hebben, zijn Mark en ik zoo rijk, alsof wij de beurs van Fortunatus bij onze bagage hadden."

„Een half uur!" riep Tapley.

„Honderdmaal vaarwel!" zei Marie met een bevende stem.

Maar hoe koud is het enkele woord vaarwel als afscheid! Mark Tapley wist dit heel goed. Misschien had hij het gelezen; misschien wist hij het uit ondervinding, of

bij intuïtie. Hoe dan ook, hij wist het, en deze kennis deed hem het beste doen, wat iemand in zijn plaats kon hebben bedacht. Hij begon geweldig te niezen, keerde zich daarbij om, en ging zoo al niezend voor het paartje staan, dat hij op die manier in een hoekje alleen verborg.

Er volgde een korte poos van stilte; maar Mark was zich duister bewust, dat die niet verloren ging. Daarop stapte Marie, met haar voile neergeslagen, hem snel voorbij, en wenkte hem om haar te volgen. Zij bleef echter nog een keer staan, keek om, en wuifde met haar hand naar Martin, die een haastige beweging maakte, alsof hij nog enkele afscheidswoorden te zeggen had, maar dit deed haar alleen maar des te sneller voortstappen, terwijl Mark haar op den voet volgde.

Toen Mark de kamer van Martin weer binnenkwam, vond hij dezen mismoedig voor den schoorsteen zitten, met zijn beide voeten op het haardijzer, en zijn ellebogen op zijn knieën, terwijl zijn kin, niet be paald sierlijk, op zijn handen rustte.

„Wel, Mark?" zei hij.

„Wel, mijnheer," zei deze, diep ademhalend; „ik heb de jongedame goed en wel thuis gebracht, en nu voel ik mij tamelijk opgewekt. Zij zendt u nog een heele partij vriendelijke groeten, mijnheer, en dit," hem een ring overreikend, „als een afscheidsherinnering."

„Diamanten!" zei Martin, den ring kussend — om hem recht te doen, het was om haar, en niet om de diamanten — en terwijl hij dien aan zijn pink stak. „Kostbare diamanten! Mijn grootvader is toch een zonderlinge man, Mark, want hij moet haar dien ring gegeven hebben."

Mark wist, dat zij den ring had gekocht, opdat haar zoo weinig nadenkende aanbidder in tijd van nood iets van waarde bij zich zou hebben, evengoed als hij wist, dat het dag en geen nacht was. Hoewel hij van de herkomst van het schitterende sieraad aan Martin's vinger even weinig had gehoord als Martin zelf, was hij zoo zeker, dat zij daarvoor haar heelen schat van opgespaard geld had besteed, alsof hij het haar stuk voor stuk had zien neertellen. De vreemde kortzichtigheid van haar aanbidder ten opzichte van deze kleine gebeurtenis, deed hem weldra haar ware oorzaak begrijpen, en van dat oogenblik af had hij een duidelijk en helder inzicht in den voornaamsten, alles overheerschenden trek in Martin's karakter.

„Zij is de opofferingen waard, die ik mij voor haar getroost heb," zei Martin, terwijl hij zijn armen over elkaar sloeg, alsof hij een afgebroken gedachtengang voortzette. „Dubbel waard! Geen schatten zouden tegen het verlies van zoo'n karakter hebben opgewogen. Om nog niet eens in aanmerking te nemen, dat ik, door haar liefde te veroveren, mijn eigen wil heb doorgezet, en de zelfzuchtige plannen van anderen, die daarop niet het minste recht hadden, in duigen heb doen vallen. Ja, zij is de opofferingen, die ik mij getroost heb, dubbel waard!"

Misschien bereikten deze overdenkingen de ooren van Mark Tapley, en misschien ook niet; want zij werden geenszins tot hem gericht, hoewel zij halfluid werden uitgesproken. Hoe dit zij, hij bleef Martin staan aanstaren, met een onbeschrijfelijke, hoogst moeilijk te verklaren uitdrukking op zijn gezicht, totdat de jongeman uit zijn gepeins ontwaakte, en hem aankeek. Toen keerde hij zich om, alsof het hem plotseling inviel, dat hij nog iets voor de reis in orde moest brengen, glimlachte, zonder een woord te zeggen, zoo akelig als iemand maar glimlachen kan, en scheen, door een krampachtig wringen van zijn gelaatsspieren, en een lichte beweging van zijn lippen, zichzelf te bevrijden van het woord:

„Vroolijk!"

HOOFDSTUK XV.

Waarin Martin Chuzzlewit en Mark Tapley naar Amerika gaan.

Het is een donkere, akelige nacht. De menschen koesteren zich in bed, of schuiven nog laat hun stoelen dichter om het vuur. Het gebrek, kouder dan de liefdadigheid, staat op de hoeken van de straten te rillen; de kerktorens trillen nog van het geluid, dat pas het spookachtige „Een!" heeft afgekondigd. De aarde is met een zwart lijkkleed bedekt, als voor de begrafenis van den vorigen dag. Alles is stil en in diepe rust, behalve de wolken, die met ijlende snelheid langs de maan drijven, en de wind, die voorzichtig van den grond schijnt op te stijgen, als om te luisteren, daarop voortsuist, zich dan weer stilhoudt, en eindelijk de wolken nazet, met de heftigheid van een jager op het spoor van zijn wild.

Waarheen snellen die wolken en die wind met zooveel haast? Als zij geesten zijn, die andere, hun gelijken in macht, willen opzoeken, in welke woeste streek gaan de elementen dan raad houden of hun woeste feesten vieren?

Hier! Op deze watervlakte, vrij van de bekrompen gevangenis, die aarde wordt genoemd. Hier bulderen, gillen en huilen zij den heelen nacht door. Hierheen komen de galmende stemmen uit de grotten op de kust van dat kleine eiland, dat duizend mijl ver zoo rustig te midden van de woedende golven ligt te slapen; hierheen snellen, om haar te ontmoeten, de stormen uit onbekende woestenijen. Hier worstelen zij met elkaar in al de woede van een bandelooze vrijheid, tot de zee, tot even groote wildheid opgezweept, nog heftiger raast dan zij, en het heele tooneel in een baaierd van dolle verwarring verkeert.

Over de vlakte van ontelbare mijlen rollen de zwellende golven voort. Heuvels en dalen zijn er, en zijn er weer niet, want wat nu het eene is, is dan weer het andere; het geheel is een dwarrelende berg van kokend water. De razende worsteling van de vluchtende, vervolgende, dan weer terugwijkende en over elkaar heen tuimelende golven doet fonteinen van schuim opspuiten, die den zwarten nacht weer wit maken; alles verandert onophoudelijk van plaats, gedaante en kleur; blijvend is niets dan de eeuwige strijd; hooger stijgen de golven, donkerder wordt de nacht, luider huilt de wind, en luidruchtiger worden de millioenen stemmen in de zee, als de stormwind de mare verspreidt: „Een schip!"

Daar nadert het, in dapperen strijd tegen de elementen. De ranke masten sidderen, en de balken kraken. Daar nadert het, nu eens hoog op de krullende golven, dan weer laag in de diepten, en elke orkaanstem in den wind en het water roept nog luider: „Een schip!"

Het worstelt verder, en verbaasd over zoo'n brutaalheid, stijgen de vertoornde golven op elkaars grijze toppen, om te zien, en dringen zich om het vaartuig heen, zoover het oog van den zeeman op het dek de duisternis kan doordringen. Zij breken tegen de boorden, brullen om de kiel, en deinzen met teleurgestelde woede steunend terug. Maar het schip zeilt voort, met de lantaarn op het dek en de menschen daaronder, slapend, alsof er geen doodelijk element door elken naad binnendrong, alsof zich beneden in de onpeilbare diepte geen zeemansgraf openspalkte.

Onder deze slapende reizigers bevonden zich Martin en Mark, die door de ongewone beweging in een verdoovende sluimering gewiegd, evenmin iets bespeurden van de bedompte lucht, waarin zij lagen, als van het woeste geweld daarbuiten. Het was helder dag toen de laatste ontwaakte, met een flauw besef, dat hij gedroomd had van een ledikant, dat niet op zijn pooten, maar op het hoofdeinde stond. Hij merkte voor dezen eenen keer, dat droomen geen bedrog waren, want de eerste voorwerpen, die hij herkende, toen hij zijn oogen opende, waren zijn eigen voeten, die van een bijna rechtstandige hoogte op hem neerkeken.

„Wel," zei Mark, nadat hij met veel moeite in een zittende houding was gekomen; „dat is voor het eerst, dat ik ooit een nacht lang op mijn hoofd heb gestaan."

„Gij hadt dan ook niet op den grond moeten gaan slapen met uw hoofd aan lij!" bromde een man in een van de kooien.

„Met mijn hoofd w a a r?" vroeg Mark.

De man herhaalde zijn gezegde.

„Neen, een anderen keer zal ik het wel laten," zei Mark, „als ik maar weet, waar dat land op de kaart zoowat ligt. Maar ik zou u nog een beteren raad kunnen geven, namelijk om nooit meer met uw hoofd in een schip te gaan slapen."

De man antwoordde met een toestemmend gebrom, keerde zich in zijn kooi om, en trok de deken over zijn hoofd.

„Want," vervolgde Tapley, nu bij wijze van alleenspraak, en zacht sprekend, „de zee is het gekste ding, dat er bestaat. Zij weet nooit wat zij met zich zelf zal uitvoeren. Zij weet zich met niets bezig te houden; net als de ijsberen in de wildebeesten-spellen, staat zij altijd met haar kop heen en weer te slingeren, en nooit kan zij zich stilhouden, en daar is haar domheid alleen schuld aan."

„Zijt gij dat, Mark?" vroeg een flauwe stem uit een andere kooi.

„Zooveel als er van mij is overgebleven, mijnheer, na veertien dagen van dit soort grappen," antwoordde Mark. „Zoolang ik aan boord ben, heb ik een leven gehad als een vlieg; want onophoudelijk moest ik mij ondersteboven aan het een of ander vasthouden. Daarmee, en met heel weinig binnen te krijgen, en op allerlei manieren verschrikkelijk veel kwijt te raken, is er niet al te veel van mij over om op te vloeken. Hoe gaat het u vanmorgen, mijnheer?"

„Ellendig!" antwoordde Martin, ongeduldig kreunend. „Ellendig!"

„Nu steekt er toch verdienste in!" prevelde Mark, terwijl hij zijn eene hand tegen zijn kloppende voorhoofd drukte, en met een zonderling gegrijns om zich heen keek. „Dat is een groote troost. Er steekt hier werkelijk een beetje verdienste in om in een goed humeur te blijven. De deugd is haar eigen belooning, en de vroolijkheid ook."

Mark had in zooverre gelijk, dat iemand, die bij al de geriefelijkheden in het vooronder van de snelzeilende paketboot „De Schroef" zijn opgeruimdheid behield, dit geluk ongetwijfeld alleen aan zijn eigen rijkdom had te danken, en zijn goede humeur, evenals zijn voorraad levensmiddelen, zelf moest hebben meegebracht. Een laag, donker, bedompt hol, omringd met kooien, tot berstens toe volgepakt met mannen, vrouwen, kinderen, allen min of meer ziek en ellendig, is nooit een erg vroolijk verblijf; maar als het zoo vol is (zooals nu het geval was), dat de vloer vol matrassen en bedden ligt, en aan alles wat gemak, zindelijkheid en welvoeglijkheid heet volstrekt niet te denken valt, is het heel geschikt om iemand, niet alleen al de beminnelijke eigenschappen van zijn karakter te doen verliezen, maar zelfs om hem uiterst zelfzuchtig, onverdraagzaam en lastig te maken. Mark voelde dit, terwijl hij zat rond te kijken, en kreeg daardoor wat meer moed en lust.

Er waren daar Engelschen, Walen, Ieren en Schotten, allen met hun armoedigen voorraad van levensmiddelen en kleeren, en bijna allen met een troep kinderen van allerlei leeftijd, van de baby aan de borst, tot het opgeschoten meisje, dat bijna even groot was als haar moeder. Alle soort van huiselijke ellende, die door ziekte, armoede, verdriet en lang reizen bij slecht weer kan worden teweeggebracht, was in die bekrompen ruimte opeengepakt; en toch vond men in die ongezonde ark oneindig minder neiging tot klagen en ontevredenheid, en oneindig meer wederzijdsche hulpvaardigheid en algemeene welwillendheid, dan in menige schitterende balzaal.

Mark keek aandachtig om zich heen, en terwijl hij dit deed klaarde zijn gezicht meer en meer op. Hier zat een oude grootmoeder voor een ziek kind op haar manier te zingen, en het in haar dorre armen op en neer te wiegen; daar een arme vrouw, met een kindje op haar schoot, terwijl zij de kleeren van een ander kind verstelde en nog een derde, dat bij haar op den vloer kroop, al pratend zoet hield. Hier waren oude mannen heel onhandig bezig met huishoudelijk werk, waarmee zij zich, als het geen bewijs van hun goeden wil was geweest, belachelijk zouden hebben gemaakt; en daar grove kerels — halve reuzen — die anderen kleine vriendendiensten bewezen, met een teederheid, die men van de zachtaardigste dwergjes verwacht zou hebben. Zelfs een half krankzinnige, die den heelen dag in een hoek zat te druilen, werd door zucht tot navolging bewogen om ook iets te doen, en knipte met zijn vingers, om een huilend kind te vermaken.

„Kom," zei Mark tot een vrouw, die niet ver van hem af drie kinderen zat aan te kleeden — en nu had hij alweer een vergenoegd lachend gezicht; „geef mij maar een van die jongens, zooals wij gewoon zijn."

„Ik wou, dat gij liever om het ontbijt dacht, Mark, in plaats van u op te houden met menschen, met wie gij niets te maken hebt," merkte Martin ontevreden op.

„Dat komt in orde," zei Mark. „Dat zal z ij doen. Zoo is het werk naar behooren verdeeld, mijnheer. Ik wasch haar jongens, en zij zet thee voor ons. Ik heb nooit thee kunnen zetten; maar iedereen kan een jongen wasschen."

De vrouw, die ziek en zwak was, voelde en begreep zijn goedheid; — geen wonder, want zij mocht zich iederen nacht met zijn jas dekken, terwijl hij geen ander bed had dan de harde planken en een stuk tapijt. Maar Martin, die zelden opstond of om zich heen keek, maakte zich in ernst kwaad over de dwaasheid van dit gezegde, en gaf zijn ongenoegen te kennen door een ongeduldig gebrom.

„Ja zeker, zoo is het," zei Mark, terwijl hij den jongen zoo rustig het haar kamde, alsof hij een geboren kapper was geweest.

„Waar hebt ge het nu weer over?" vroeg Martin.

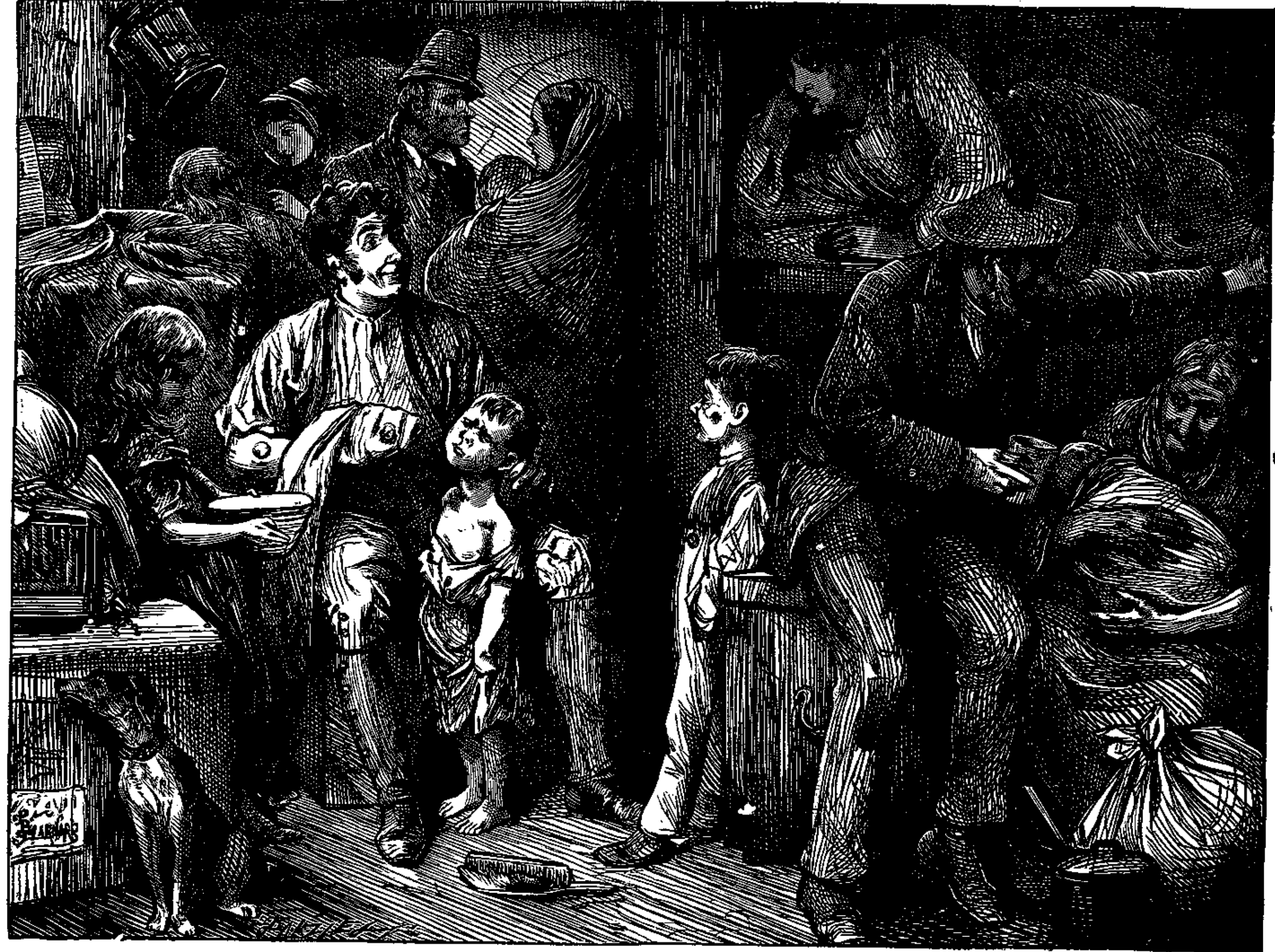
„Ik zeg maar ja, mijnheer, op wat gij daar zegt, of tenminste bedoelt met dat akelige geluid," antwoordde Mark. „Het is een hard gelag voor haar."

„Wat?"

„Om zoo alleen die reis te maken met drie van die kleine lastpakken bij zich, en in dezen tijd van het jaar zoo'n tocht te maken, om haar man op te zoeken. — Als je niet dol wilt worden van de groene zeep in je oogen, mannetje," voegde hij het tweede jongetje toe, dat hij nu onderhanden had, „zou je ze beter dicht kunnen knijpen."

„Waar gaat zij haar man opzoeken?" vroeg Martin geeuwend.

„Ik vrees," antwoordde Mark met een zachte stem, „dat zij het zelf niet weet. Ik hoop dat zij hem treffen zal. Maar zij heeft haar laatsten brief met iemand meegegeven, en het schijnt vroeger niet erg duidelijk tusschen hen te zijn afgesproken; en als zij hem niet op het strand met zijn zakdoek ziet staan wuiven, zooals op een plaatje in een liederenboekje, geloof ik vast, dat haar hart zal breken."

AAN BOORD VAN „DE SCHROEF". (BLZ. 142).

„Maar hoe kon die vrouw toch zoo dwaas zijn om op zulke losse gronden aan boord te gaan?" riep Martin uit.

Mark keek hem even aan, zooals hij daar in zijn kooi lag, en zei toen heel bedaard: „Ja, hoe kon zij dat doen? Ik weet het niet. Hij was twee jaar van haar af geweest, en zij had het erg arm en eenzaam, en verlangde altijd naar hem. Het is vreemd, dat zij zoo maar aan boord is gegaan. Heel vreemd. Misschien was zij een beetje gek. Anders weet ik het niet te verklaren."

Martin was te diep verzonken in de lusteloosheid van de zeeziekte, om op deze laatste woorden antwoord te geven, of om er zelfs naar te luisteren. En daar het onderwerp van het gesprek op dit oogenblik door de thee, die nu gereed was, werd afgebroken, wilde Tapley het ook niet verder voortzetten. Toen het ontbijt gebruikt was, en hij Martin's bed had opgemaakt, ging hij naar het dek, om het servies om te wasschen, dat uit twee blikken kroezen en een scheerkom van hetzelfde metaal bestond.

Wij zijn het aan Mark Tapley verplicht, aan te teekenen, dat hij minstens even sterk door de zeeziekte was aangetast als iemand anders aan boord, en dat hij een bijzondere neiging bezat om bij de minste aanleiding omver te tuimelen, en telkens, als het schip naar een anderen kant helde, van de been te raken. Maar daar hij een vast besluit had genomen om zich in de ergste omstandigheden „goed te houden," was hij het leven en de ziel van het vooronder, en beteekende het niet méér voor hem om midden in een grappig gesprek op te houden, weg te gaan, alleen de zeeziekte te laten uitwoeden, en daarna in de vroolijkste stemming terug te komen, om weer verder te praten, dan alsof zoo'n manier van doen de gewoonste zaak van de wereld was geweest.

Men kon niet zeggen, dat naarmate zijn zeeziekte beterde, zijn opgeruimdheid en goedhartigheid toenamen, want die waren bijna niet voor toeneming vatbaar; maar zijn vermogen om de zwakkere leden van het gezelschap van nut te zijn werd toen veel grooter, en er was geen tijd of gelegenheid, dat hij daarvan geen gebruik maakte. Als de donkere lucht door een zonnestraal werd verhelderd, ging hij naar beneden, en kwam onmiddellijk weer naar boven, met een vrouw in zijn armen, of een man, of een groepje kinderen, of een bed, of een hoop kleeren, of iets bezields of onbezields, waarvoor hij meende dat de frissche lucht goed zou zijn. Als door een paar uur goed weer op het midden van den dag zij, die anders zelden of nooit boven kwamen, er toe gebracht werden om in de groote boot te kruipen, of zich op het dek neer te vleien, en te probeeren of zij iets konden eten, zat Mark in het midden van die groep, om gezouten vleesch, of beschuit, of proefjes grog rond te deelen, het eten van de kinderen met zijn zakmes voor hun gemak klein te snijden, of uit een oude courant voor te lezen. Soms zong hij voor een uitgelezen gezelschap een kluchtig liedje, of schreef het begin van een brief naar huis voor iemand, die niet schrijven kon, of schertste met het scheepsvolk, of liet zich bijna over boord waaien, of door een golf schuim doornat maken, of stak hier of daar een hand uit om te helpen; maar altijd deed hij het een of ander tot nut of vermaak van het algemeen. 's Avonds, als het kookvuur op het dek was aangelegd, en de waaiende vonken, die tusschen het want en de zeilen vlogen, het schip met een vernielenden brand schenen te bedreigen, zag men Tapley weer, met zijn jas uit en zijn hemdsmouwen opgestroopt, bezig met allerlei keukenwerk, en de zonderlingste kostjes bereidend, door iedereen als een orakel geëerbiedigd, en iedereen helpend om iets te doen, dat men zonder hem nooit gedaan had gekregen, ja waaraan men zelfs nooit zou hebben gedacht. Kortom, niemand kon ergens meer populair zijn, dan Mark aan boord van „De Schroef" werd; en tenslotte werd zijn aanzien zoo groot, dat hij er ernstig aan begon te twijfelen, of hij er redelijkerwijze wel eenige eer in kon stellen om onder zulke opwekkende omstandigheden vroolijk te zijn.

„Als dat zoo aanhield," zei Tapley, „zou er, voor zoover ik zien kan, geen groot onderscheid zijn tusschen „De Schroef" en „De Draak". Ik geloof dat ik nooit ergens eer zal inleggen. Ik begin te vreezen, dat het noodlot besloten heeft de wereld altijd gemakkelijk voor mij te maken."

„Wel, Mark," zei Martin, bij wiens kooi hij aldus zat te peinzen, „wanneer zal er een eind aan komen?"

„Over een week, mijnheer, zeggen ze, dat wij in de haven zullen zijn" antwoordde Mark. „Het schip gedraagt zich den laatsten tijd zoo goed als een schip maar kan, hoewel die lof eigenlijk niet veel zeggen wil."

„Neen, inderdaad niet," antwoordde Martin.

„Het zou u goed doen, mijnheer als gij eens boven kwaamt," zei Mark.

„Om de dames en heeren op het achterdek," zei Martin, met een schimpenden na-

druk op deze woorden, ,te laten zien, dat ik onder dezen troep bedelaars in dit ellendige hol meevaar? Ja, dat zou mij zeker veel goed doen."

„Ik ben dankbaar dat ik niet bij ondervinding kan zeggen, wat een heer goed of kwaad doet," zei Mark; „maar ik zou toch denken, mijnheer, dat iemand, al is hij een heer, het hier niet zoo goed moet vinden als boven in de frissche lucht, vooral daar de dames en heeren in de kajuit evenveel van hem weten, als hij van hen weet, en waarschijnlijk ook evenveel hun hoofd over hem breken. Dat zou ik gedacht hebben."

„Dan zeg ik u," antwoordde Martin, „dat gij verkeerd gedacht hebt en nog denkt."

„Wel mogelijk, mijnheer," zei Mark, in hetzelfde goede humeur. „Dat gebeurt me dikwijls."

„Wat dat liggen hier betreft," riep Martin uit, terwijl hij zich op zijn elleboog ophief en zijn volgeling toornig aankeek, „denkt gij, dat het een pleizier is om hier zoo te liggen?"

„Neen, mijnheer," antwoordde Mark. „Ik geloof, dat men in al de gekkenhuizen van de wereld moeilijk iemand zou kunnen vinden, die gek genoeg was om dat te denken."

„Waarom dringt gij er dan altijd bij mij op aan om boven te komen?" vroeg Martin. „Ik blijf hier liggen, om in toekomstige betere dagen niet door een hoogmoedigen rijkaard herkend te worden als den man, die onder de passagiers in het vooronder is meegevaren. Ik blijf hier liggen, omdat ik mij zelf en mijn omstandigheden wil verbergen, om niet met den stempel van de armoede in de nieuwe wereld aan te komen. Als ik passage in de kajuit had kunnen betalen, zou ik mij vertoond hebben zooals iedereen; maar omdat ik dat niet kon, houd ik mij schuil. Begrijpt gij mij nu?"

„Het spijt mij wel, mijnheer," antwoordde Mark. ,Ik had niet gedacht, dat gij u dit zoo zoudt aantrekken?"

„Natuurlijk hadt gij dat niet gedacht!" antwoordde zijn meester. „Hoe kondt gij het denken, als ik het u niet zei? Voor u beteekent het niets, Mark, om u in alles te schikken. Dat is voor u even natuurlijk als het tegendeel voor mij. Gij denkt toch niet, dat er een levend wezen hier aan boord is, dat half zooveel heeft uit te staan als ik? Of denkt gij dat soms wel?" vroeg hij, terwel hij heelemaal overeind kwam, en Mark ernstig aankeek.

Mark trok zijn gezicht, als het ware, in een knoop bijeen, en bleef met zijn hoofd op zij over deze vraag zitten peinzen, alsof hij die buitengewoon moeilijk te beantwoorden vond. Hij werd echter uit zijn verlegenheid gered door Martin zelf, die terwijl hij zich weer in zijn kooi uitstrekte, zei:

„Maar waarom doe ik u zoo'n vraag, daar gij toch de eigenlijke beteekenis van wat ik zeg niet begrijpen kunt! Maak wat brandewijn en water voor mij gereed — koud, en niet te sterk — en geef mij een beschuit, en zeg dan tegen uw vriendin, die dichter bij ons is dan ik wel wensch, dat zij probeeren moet haar kinderen vannacht wat stiller te houden dan den afgeloopen nacht."

Tapley ging deze bevelen haastig ten uitvoer brengen, en terwijl hij dit deed scheen hij ook weer wat meer moed te krijgen, daar hij verscheidene malen bij zich zelf prevelde, dat, wat de eigenschap betrof om de vroolijkheid tot iets te maken, waarin men eer kon stellen, „De Schroef" toch ongetwijfeld iets boven „De Draak" voor had. Hij merkte ook op, dat het een groote troost voor hem was, dat hij het beste uit „De Schroef" mee aan land zou nemen, en het overal bij zich zou hebben; maar wat hij daarmee eigenlijk bedoelde, zei hij niet.

Nu begon er aan boord een algemeene onrust te heerschen, en hoorde men dikwijls den dag, ja zelfs het uur voorspellen, dat men in New-York aan zou komen. Men zag meer menschen op het dek en overboord kijken dan ooit tevoren, en er scheen een epidemie te heerschen, die de passagiers er toe bracht iederen morgen hun bagage in te pakken, die zij dan 's avonds weer uit moesten pakken. Zij, die aanbevelingsbrieven bij zich hadden, of vrienden hoopten te ontmoeten, of eenig bepaald plan hadden om zich ergens neer te zetten of iets te doen, spraken honderden malen per dag over hun vooruitzichten; en daar het aantal van deze passagiers heel gering, en de massa van hen, die in 't geheel geen vooruitzichten hadden, heel groot was, waren er bijzonder veel luisteraars en weinig praters. Zij, die den heelen tijd ziek waren geweest, werden nu gezond, en die gezond waren geweest werden nog beter. Een Amerikaansche heer in de kajuit, die zich, zoolang de reis duurde, in bont en gewaste taf had gewikkeld, kwam onverwachts te voorschijn met een hoogen blinkenden hoed, en sleepte overal een valiesje met zich mee, dat zijn linnen, scheergerei, boeken en andere bagage bevatte. Hij stak ook zijn handen diep in zijn zakken, en wandelde over het dek met wijd opengespalkte neusgaten,

om nu al de lucht van vrijheid in te ademen, die allen tirannen den dood aandoet, en waarin geen slaven (de uitzonderingen zijn niet noemenswaardig) kunnen ademhalen. Een Engelsche heer, die er ernstig van verdacht werd, dat hij van een bankierskantoor was weggeloopen, en iets, dat in de brandkast hoorde, had meegenomen, werd bijzonder welsprekend over de rechten van den mensch, en neuriede gedurig de Marseillaise. Kortom, het heele schip voelde de nabijheid van Amerika, en eindelijk kwam er midden in den nacht een loods aan boord en bleef men tot des morgens stilliggen, om de stoomboot af te wachten, die de passagiers aan wal zou brengen.

Spoedig kwam zij opdagen, en bleef ruim een uur naast het schip liggen — gedurende welken tijd zelfs de stokers voorwerpen van bijzondere belangstelling en nieuwsgierigheid waren — tot zij heel haar levende vracht had ingenomen. Daaronder bevond zich ook Mark, die nog steeds zijn vriendin en haar drie kinderen onder zijn bescherming had; en Martin, die zich nu weer behoorlijk had gekleed, maar over zijn gewone kleeren een ouden mantel droeg, tot hij voor altijd zijn tegenwoordige gezelschap zou verlaten.

De stoomboot — die met haar machine bovendeks op een ontzettend vergroot insect of op een voorwereldlijk monster leek — voer met groote snelheid een prachtige baai in; en weldra zag men eenige hoogten en eilanden, en een groote, wijd uiteen gebouwde stad.

„En dit is dus het land van de vrijheid?" zei Mark Tapley, uitkijkend. „Goed, ik vind het best. Na zooveel water is elk land mij welkom!"

HOOFDSTUK XVI.

Martin stapt in New-York aan wal, doet eenige kennissen op, eet in een kosthuis, en begint eenigszins te zien hoe het in Amerika gesteld is.

Op het uiterste randje van het land der vrijheid heerschte juist een eenigszins bijzondere opwinding; want den vorigen dag was er een „alderman" gekozen, en daar de partijgeest bij zoo'n gewichtige gelegenheid natuurlijk tamelijk hoog oplaaide, hadden de vrienden van den teleurgestelden candidaat het noodig geoordeeld de groote beginselen van Zuivere Verkiezing en Vrijheid van Meening te handhaven, door eenige armen en beenen te breken, en iemand, die hun bijzonder hatelijk was, op straat achterna te zetten, om hem zijn neus te splijten. Deze lichte en vroolijke uitbarstingen van vaderlandslievende geestdrift waren op zich zelf niet voldoende om na verloop van een heelen nacht, nog veel drukte te veroorzaken; maar zij verkregen nieuw leven door de kelen van de courantenjongens, die het nieuws niet alleen in alle wijken van de stad met gillende stemmen verkondigden, maar zelfs op de werven en de schepen, ja op het dek en in de kajuit van de stoomboot, kwamen uitbazuinen. Voordat deze laatste aan land kwam, werd zij al door een legioen van deze jeugdige burgers van Amerika geënterd en onveilig gemaakt.

„De couranten van vandaag!" schreeuwde er een. Leest Het New-Yorksche Riool! De Doodsteker! De Huisspion! De Luistervink! De Gluurder! De Plunderaar! De Sleutelgat-Rapporteur! Het Rowdy Journal! De laatste New-Yorksche couranten! Alle bijzonderheden van de pratriottische beweging van gisteren, waarin de whigs zoo geklopt werden! Het laatste geval van oogenuitboren in Alabama; en het groote messenduel in Arkansas; de laatste berichten over politiek, handel en modes! Hier hebt gij ze allemaal, alle New-Yorksche couranten!"

„Hier is Het New-Yorksche Riool!" riep een ander. „Dit zijn er maar een paar van de twaalf duizend van vandaag, met de beste marktberichten, en met al de scheepstijdingen, en vier kolommen correspondentie van buiten de stad, en met een uitgebreid verslag van het bal, dat gisterenavond door mevrouw White is gegeven, waar al de eerste dames van New-York bijeen waren en met speciale bijzonderheden over het particuliere leven van al die dames. Hier Het Riool! Dit zijn er maar een paar van de twaalf duizend! Hier kunt gij lezen, hoe Het Riool den kliek van Wallstreet en van Washington aan de kaak stelt; en verder nog een uitvoerig verhaal van een doortrapten schurkenstreek, gepleegd door den Secretaris van Staat, toen hij acht jaar oud was, nu eerst met groote kosten aan het licht gebracht door zijn eigen kindermeid. Hier Het New-Yorksche Riool, met een heele kolom vol New-Yorkers, die met naam en toenaam aan de kaak worden gesteld. Hier Het Riool, met een artikel over den Rechter, voor wien hij gisteren wegens eerroof heeft terecht gestaan, en zijn dankbetuiging aan de onaf-

hankelijke Jury, die hem onschuldig heeft verklaard, met een verslag er bij, van wat hun te wachten zou hebben gestaan, als zij hem schuldig hadden verklaard! Hier Het Riool! Het „klaarwakkere" Riool, altijd op den uitkijk, de voornaamste courant van de Vereenigde Staten, waarvan tegenwoordig twaalf duizend exemplaren gedrukt worden. Hier is Het New-Yorksche Riool!"

„Het is door zulke verlichte middelen," zei een stem, bijna vlak aan Martin's oor, „dat de borrelende hartstochten van mijn vaderland een uitweg vinden."

„HET IS DOOR ZULKE VERLICHTE MIDDELEN," ZEI EEN STEM. BIJNA VLAK AAN MARTIN'S OOR, „DAT DE BORRELENDE HARTSTOCHTEN VAN MIJN VADERLAND EEN UITWEG VINDEN."

Martin keerde zich onwillekeurig om en zag nu vlak naast zich een geelbleeke heer, met ingevallen wangen, zwart haar, kleine glinsterende oogen, en een zonderlinge uitdrukking daarin, die niet barsch en niet sluw was, en toch op het eerste gezicht voor een van beide gehouden kon worden. Bij nadere kennismaking zou het zelfs moeilijk zijn geweest dezen blik beter te beschrijven, dan als een gemengde uitdrukking van gemeene listigheid en verwaandheid. Om zijn voorkomen nog meer vertoon van wijsheid te geven, droeg deze heer heer een vrij breed geranden hoed, en om zijn houding deftiger te maken, had hij zijn armen over elkaar geslagen. Hij was eenigszins armoedig gekleed met een blauwe jas, die hem bijna tot zijn enkels reikte, een los en ruim hangende broek van dezelfde kleur, en een verschoten geel vest, waaruit een verkleurde jabot te voorschijn drong, alsof die er op uit was een gelijkheid van rechten met de overige kleedingstukken te handhaven. Zijn bijzonder groote voeten waren kruiselings over elkaar geslagen, terwijl hij half zittend tegen de verschansing van de stoomboot leunde; en zijn dikke stok, aan het eene einde met een ontzaglijke ijzeren punt, aan het andere met een zwaren metalen knop voorzien, hing aan een koord met een kwast aan zijn arm. De aldus gekleede deftige heer trok de rechterzijde van zijn mond en zijn rechteroog tegelijk op, en zei nog eens:

„Het is door zulke verlichte middelen,

dat de borrelende hartstochten van mijn vaderland een uitweg vinden."

Daar hij Martin aankeek en er niemand anders bij hen stond, knikte deze, en zei: „Gij bedoelt zeker...."

„Ik bedoel het Palladium van redelijke vrijheid thuis, mijnheer, en den schrik van vreemde onderdrukking buitenslands," antwoordde de vreemdeling, terwijl hij met zijn stok naar een buitengewoon smerigen couranténjongen met één oog wees. „Ik bedoel de afgunst der wereld, mijnheer, en de voorgangers van de beschaving van het menschdom. Laat ik u vragen, mijnheer," en hierbij stampte hij met zijn stok op het dek, als een man, die zich niet met uitvluchten laat afschepen, „hoe bevalt u mijn vaderland?"

„Ik kan die vraag nog moeilijk beantwoorden," zei Martin „daar ik nog niet eens aan land ben geweest."

„Ik denk toch, mijnheer," hernam de vreemdeling, „dat gij niet verwacht hadt zulke teekenen van nationale welvaart te zien, als daar?" Met deze woorden wees hij naar de schepen, die bij de aanlegplaatsen lagen, en zwaaide toen met zijn stok, als wilde hij lucht en water in het algemeen in zijn gezegde omvatten.

„Om de waarheid te zeggen," antwoordde Martin „ik weet niet.... Ja, ik geloof het toch wel."

De vreemde keek hem veelbeteekenend aan, en zei toen, dat zijn voorzichtigheid hem beviel. Zij was natuurlijk, zei hij, en als wijsgeer sloeg hij graag de vooroordeelen van het menschdom gade.

„Gij hebt, naar ik zie," zei hij, terwijl hij den knop van zijn stok tegen zijn kin drukte „de gebruikelijke hoeveelheid van ellende en armoede, onkunde en misdaad meegebracht, om die in den schoot van de groote Republiek over te planten. Welnu, mijnheer, laten ze maar bij scheepsladingen uit het oude land komen. Als schepen bijna zinken, zegt men, dat de ratten ze verlaten. Ik vind dat die opmerking heel veel waars bevat."

„Het oude schip zal misschien nog wel een paar jaar blijven drijven," zei Martin met een glimlach, gedeeltelijk veroorzaakt door wat de vreemde zei, gedeeltelijk door de manier waarop hij het zei, die tamelijk zonderling was; want hij legde, als hij sprak, op alle korte woorden en lettergrepen een nadrukkelijken klemtoon, en liet de andere aan hun lot over, alsof hij vond, dat men lange klanken wel alleen kon vertrouwen, maar dat men moest oppassen dat de kleine niet verloren gingen.

„De hoop, mijnheer, zegt de dichter, is de voedster der jonge begeerte."

Martin gaf te kennen, dat hij ook wel eens gehoord had, dat de bedoelde deugd nu en dan die huiselijke functie op zich nam.

„Maar ditmaal zal zij haar kleintje niet grootbrengen, mijnheer. Dat zult gij zien," merkte de vreemde op.

„De tijd zal het leeren," zei Martin.

De vreemde knikte deftig met zijn hoofd, en vroeg toen: „Hoe heet gij, mijnheer?"

Martin zei hem dit.

„Hoe oud zijt gij, mijnheer?"

Martin zei het hem.

„Wat is uw beroep, mijnheer?"

Martin zei hem dit eveneens.

„Wat is uw bestemming hier?" vroeg de vreemde verder.

„Daarop kan ik u werkelijk geen antwoord geven," zei Martin lachend; „want ik weet het zelf niet."

„Ja?" zei de vreemdeling.

„Neen!" zei Martin.

De vreemdeling nam zijn stok onder zijn linkerarm, en bekeek daarop Martin met meer aandacht, dan hij tot nu toe had gedaan. Toen hij dit op zijn gemak had verricht, gaf hij Martin een hand, en zei:

„Ik heet kolonel Diver, mijnheer. Ik ben redacteur van het New-York Rowdy Journal."

Martin ontving deze belangrijke mededeeling met den eerbied, dien zij scheen te vereischen.

„Het Rowdy Journal, mijnheer," hervatte de kolonel, „is, zooals ge wel weten zult, het orgaan van onze aristocratie hier in de stad."

„O, is er hier dan een aristocratie?" zei Martin. „En waar bestaat die uit?"

„Uit verstand, mijnheer," antwoordde de kolonel; „uit verstand en deugd, en uit haar noodzakelijke gevolg in deze republiek. Dollars, mijnheer!"

Martin was blij dat hij dit hoorde, daar hij de overtuiging had, dat, als verstand en deugd vanzelf tot het opstapelen van dollars leidden, hij al heel gauw een grootkapitalist zou worden. Hij wilde juist zeggen, hoeveel genoegen dit bericht hem deed, toen hij daarin verhinderd werd door den kapitein van het schip, die op dat oogenblik aankwam, om den kolonel de hand te drukken, en die, toen hij een goed gekleeden vreemde op het dek zag (want Martin had nu zijn mantel afgeworpen), dezen eveneens een hand gaf. Dit verloste Martin uit een groote benauwheid; want, hoezeer ook de oppermacht van verstand

en deugd in dit gelukkige land erkend mocht worden, zou hij het toch verre van aangenaam hebben gevonden, als hij zich aan kolonel Diver had moeten kenbaar maken als een arme passagier, die in het vooronder was meegekomen.

„Wel, kapitein!" zei de kolonel.

„Wel, kolonel!" zei de kapitein. „Gij ziet er uitstekend uit, mijnheer. Ik kan mij bijna niet voorstellen dat gij het zijt; werkelijk waar."

„Een goede reis gehad, kapitein?" zei de kolonel, den ander terzijde nemend.

„Wel, we hebben afgedekseld doorgevaren!" antwoordde de kapitein, een echte Nieuw-Engelschman, op een zangerigen toon, „voor zulk weer tenminste."

„Zoo?" zei de kolonel.

„Ja," hernam de kapitein. „Ik heb zooeven een jongen met de passagierslijst naar uw bureau gestuurd."

„Gij hebt niet nog een jongen over, kapitein?" zei de kolonel op een toon, die bijna barsch kon heeten.

„Ik denk dat er wel een dozijn zullen zijn, als gij ze noodig hebt, kolonel," antwoordde de kapitein.

„Misschien zou een van hen — hij hoeft niet groot te zijn — wel even een dozijn flesschen champagne naar mijn bureau kunnen brengen," hernam de kolonel peinzend. „Afgedekseld doorgevaren, zegt gij, kapitein?"

„Dat zou ik denken," antwoordde de kapitein.

„Mijn kantoor is niet ver," antwoordde de kolonel. „Nu, ik ben blij, dat ge zoo'n goede reis hebt gehad. Het hoeven geen dubbele flesschen te zijn. De jongen kan evengoed vier en twintig pintflesschen brengen, als hij ze in tweeën bezorgt. Ge hebt een mooie reis gemaakt, kapitein?"

„Een geweldige reis," zei de kapitein.

„Ik verheug me over uw geluk, kapitein. Gij moogt mij tegelijk ook wel een kurkentrekker leenen, en een dozijn glazen, als gij wilt. — Al spannen al de elementen ook tegen dat vaderlandsche schip „De Schroef" samen, mijnheer," vervolgde hij, zich tot Martin wendend, „men kan er bijna zeker van zijn, dat het een vlotte en voorspoedige reis maakt."

De kapitein, bij wien ook de redacteur van Het Riool al aan boord was, die in een van de hutten lekker zat te ontbijten, terwijl in een andere de redacteur van De Doodsteker zich een roes dronk, nam hartelijk afscheid van zijn vriend den kolonel, en ging opdracht geven om de champagne naar het bureau te brengen, wel wetend (zooals naderhand bleek), dat, als hij den redacteur van het Rowdy Journal niet te vriend hield, deze niet alleen hem en zijn schip zoo zwart zou maken als maar mogelijk was, maar ook hoogstwaarschijnlijk de nagedachtenis van zijn moeder zou bekladden, die nog maar pas twintig jaar dood was. Toen de kolonel zich weer met Martin alleen bevond, deed hij dezen, daar hij een Engelschman was, het aanbod hem de stad te laten zien, en hem, als hij dit verkoos, naar een behoorlijk kosthuis te brengen. Vooral wilde hij echter verzoeken, hem de eer te bewijzen met hem naar het bureau van het Rowdy Journal te gaan, om daar een flesch champagne te drinken, die hij zelf had meegebracht.

Dit alles was zoo vriendelijk en gastvrij, dat Martin, hoewel het nog vroeg in den morgen was, graag zijn toestemming gaf. Hij ging dus naar Mark, die nog druk met zijn vriendin en haar drie kinderen bezig was, en gaf hem opdracht om, als hij deze had geholpen en voor de bagage had gezorgd, naar het bureau van het Rowdy Journal te komen, en daar op hem te wachten. En daarna begaf hij zich met zijn nieuwen vriend aan wal.

Eerst drongen zij op de aanlegplaats door een ongelukkigen troep landverhuizers heen, die, zooals zij daar bij hun bedden en kisten zaten, met den blooten grond onder en den blooten hemel boven zich, evenmin wisten waar zij blijven moesten als wanneer zij van een andere planeet waren neergevallen. Daarna liepen zij een eind langs een drukke straat, aan de eene zijde met aanlegsteigers en schepen bezet, en aan de andere met een rij pakhuizen en kantoren, van rooden steen gebouwd en versierd met meer zwarte borden met witte letters en witte borden met zwarte letters, dan Martin ooit in vijftigmaal die ruimte bijeen had gezien. Daarop gingen zij een paar nauwe straten door, en eindelijk bleven zij staan voor een huis, waarop met groote letters geschilderd was „Rowdy Journal".

De kolonel, die den heelen weg langs zijn eene hand in zijn borst had gehouden, en nu en dan zijn hoofd heen en weer liet wiegelen, terwijl zijn hoed heelemaal in zijn nek stond — als een man, wien het gevoel van zijn eigen grootheid drukkend lastig viel — ging vooruit, een donkere en vuile trap op, naar een kamer, waarvan de vloer bedekt was met stukken van oude couranten en andere verfrommelde bedrukte en beschreven papieren. Achter een oude schrijftafel zat een figuur, met een pen in

zijn mond en een groote schaar in zijn rechterhand, waarmee hij ijverig bezig was couranten aan stukken te knippen; en zoo belachelijk was deze figuur, dat Martin veel moeite had om ernstig te blijven, hoewel hij wist, dat kolonel Diver scherp op hem lette.

De persoon, die aldus couranten zat te knippen, was een jongmensch, die een bijzonder nietig, kinderachtig voorkomen en een ongezonde bleeke kleur had, gedeeltelijk, misschien, door zijn ingespannen denken, maar, zonder twijfel ook gedeeltelijk, door het onmatig gebruik van tabak, waarvan hij op dat oogenblik een groote pruim kauwde. Zijn hemdsboord was over een smalle zwarte das omgeslagen, en zijn dunne sluike haren waren niet alleen op zijn voorhoofd gescheiden en gladgestreken, opdat het poëtische van zijn gezicht des te meer zou uitkomen, maar schenen ook hier en daar met wortel en al te zijn uitgeplukt, waaraan het moest worden toegeschreven dat zijn voorhoofd tamelijk puisterig was. Hij had die soort van neus, die de nijd met den naam van mopneus bestempelt, en de zijne was aan de punt, als door de gewoonte om trotsche verachting uit te drukken, vrij sterk opgewipt. Op de bovenlip van dezen jongeman zag men sporen van een rosachtig dons, maar zoo flauw en schimmig, dat het meer op een spoor van zoete koek leek, dan op het begin van een knevel, en zijn naar allen schijn nog teedere leeftijd moest die veronderstelling wel versterken. Hij werkte met heel veel aandacht, en telkens, als hij zijn schaar dichtknipte, maakte zijn mond een daarmee overeenstemmende beweging, wat hem een schrikaanjagend uiterlijk gaf.

Martin begreep al heel gauw, dat hij den zoon van kolonel Diver, de hoop van het gezin en den toekomstigen steun van het Rowdy Journal voor zich zag. Hij wilde den kolonel al een compliment maken over zijn kleinen jongen, en zeggen dat het heel aardig was, het knaapje zoo in de onschuld van zijn jeugd redacteurtje te zien spelen, toen de kolonel hem voorkwam door op een trotschen toon te zeggen:

„Mijn oorlogscorrespondent, mijnheer. De heer Jefferson Brick."

Martin kon niet nalaten, bij dit onverwachte bericht, en het besef, dat hij bijna een onvergeeflijke vergissing had begaan, heel vreemd op te kijken.

De heer Brick scheen tevreden te zijn met den indruk, dien hij op den vreemde had gemaakt, en gaf hem de hand met een neerbuigende vriendelijkheid, waarvan de bedoeling scheen te zijn, den onbekende gerust te stellen en hem te verzekeren, dat hij niet bang hoefde te zijn, want dat hij (Brick) hem geen kwaad zou doen.

„Gij hebt van Jefferson Brick gehoord, naar ik zie, mijnheer," zei de kolonel met een glimlach. „Engeland heeft van Jefferson Brick gehoord. Wacht eens! Wanneer zijt gij uit Engeland vertrokken, mijnheer?"

„Vijf weken geleden," antwoordde Martin.

„Vijf weken geleden," herhaalde de kolonel nadenkend, nadat hij op de tafel was gaan zitten en zijn beenen een poos had laten slingeren. „Laat mij u dan eens vragen, mijnheer, welk artikel van mijnheer Brick was in dien tijd het ergerlijkste voor het parlement en het hof van St. James?"

„Op mijn woord," zei Martin, „ik..."

„Ik weet van betrouwbare zijde, mijnheer," viel de kolonel hem in de rede, „dat de aristocratische kringen in uw land sidderen bij den naam van Jefferson Brick; maar ik zou graag van u willen hooren, welk stuk van hem den doodelijksten slag heeft toegebracht..."

„Aan de honderd hoofden der Hydra van Valschheid, die nu onder de lans der Rede in het stof wriemelt, en haar bloederigen zwadder naar den hemelboog braakt," zei Brick, terwijl hij een blauwlakensche pet met een blinkende klep opzette, om deze aanhaling uit zijn laatste artikel met meer plechtigheid te kunnen citeeren.

„Het plengoffer der vrijheid, Brick," zei de kolonel, om hem verder op weg te helpen.

„Moet somstijds bloed zijn, kolonel," vervolgde Brick, en toen hij het woord „bloed" uitsprak, knipte hij vinnig zijn schaar dicht, alsof die van dezelfde meening was.

Daarna keken zij allebei Martin aan, en wachtten op antwoord.

„Zoo waar als ik leef," zei Martin, die nu zijn gewone bedaardheid had herwonnen, „ik kan u daaromtrent geen voldoende inlichtingen geven; want de waarheid is..."

„Stop!' zei de kolonel, terwijl hij zijn correspondent barsch aankeek, en aan het slot van elk gezegde een knik met zijn hoofd gaf. „Dat gij nooit van Jefferson Brick gehoord hebt, mijnheer. Dat gij nooit iets van Jefferson Brick gelezen hebt, mijnheer. Dat gij nooit het Rowdy Journal hebt gezien, mijnheer. Dat gij nooit iets geweten hebt van zijn machtigen invloed op de kabinetten van Europa. Is het niet zoo?"

„Dat is inderdaad precies wat ik zeggen wilde," antwoordde Martin.

„Blijf kalm, Jefferson," zei de kolonel ernstig. „Barst niet uit! O! gij Europeanen! — Maar laten wij eerst een glas champagne drinken!" Met deze woorden wipte hij van de tafel, en haalde uit een mand achter de deur een flesch champagne en drie glazen te voorschijn.

„Mijnheer Jefferson Brick, mijnheer," zei de kolonel, terwijl hij Martin's en zijn eigen glas volschonk, en vervolgens den genoemden heer de flesch toeschoof, „zal een toast voor ons instellen."

„Goed, mijnheer," zei de correspondent; „daar gij een beroep op mij doet, ben ik bereid. Ik zeg, mijnheer op het Rowdy Journal en zijn broederen, de bron der waarheid, welker water zwart is, daar het uit drukinkt bestaat, maar toch helder genoeg voor mijn vaderland, om er de schaduw van zijn bestemming in te zien weerkaatsen."

„Luister, luister!" zei de kolonel vergenoegd. „De taal van mijn vriend is tamelijk bloemrijk, niet waar, mijnheer?"

„Dat zou ik denken," antwoordde Martin.

„Hier hebt gij de Rowdy van vandaag, mijnheer," zei de kolonel, terwijl hij Martin een courant gaf. „Gij vindt Jefferson Brick op zijn gewonen post als pionier van beschaving en zedelijkheid."

De kolonel had zich nu weer op de tafel gezet. De heer Brick nam eveneens plaats op dit meubelstuk, en beiden begonnen fiksch te drinken. Terwijl Martin de courant las, keken zij hem en elkaar dikwijls aan; en toen hij het blad neerlegde, wat niet gebeurde voordat zij hun tweede flesch geleegd hadden, vroeg de kolonel hem, wat hij er van dacht.

„Het is verschrikkelijk persoonlijk," zei Martin.

De kolonel scheen door dit antwoord bijzonder gevleid te zijn, en zei, dat dat ook de bedoeling was.

„Wij zijn hier onafhankelijk, mijnheer," zei Brick. „Wij doen precies wat wij willen."

„Naar dit specimen te oordeelen," hervatte Martin, „moeten er hier toch eenige duizenden leven, die vrijwel het tegendeel van onafhankelijk zijn, en doen wat zij niet willen."

„Wel, zij onderwerpen zich aan den machtigen invloed van den Volksvoorlichter, mijnheer," zei de kolonel. „Soms worden zij wel eens weerbarstig; maar doorgaans hebben wij nogal vat op onze medeburgers, zoowel in hun openbare als in hun particuliere leven, en dat is een even verheffende instelling in ons gelukkige vaderland, als...."

„Als de negerslavernij," opperde Brick.

„Precies," zei de kolonel.

„Maar," zei Martin met eenige aarzeling, „mag ik vragen, ten opzichte van een geval, dat ik in deze courant vind, of die Volksvoorlichter dikwijls — ik weet niet hoe ik het zal uitdrukken, zonder u aanstoot te geven — dikwijls het gebruik van verzonnen berichten te baat neemt? Valsche brieven, bij voorbeeld," vervolgde hij, toen hij zag dat de kolonel volkomen kalm bleef, „waarvan men plechtig verklaart dat zij kort geleden door nog levende personen geschreven zijn?"

„O ja, mijnheer," antwoordde de kolonel. „Nu en dan."

„En wat doen dan zijn leerlingen — het volk, bedoel ik?" vroeg Martin.

„Zij koopen ze," antwoordde de kolonel. Brick lachte goedkeurend.

„Zij koopen ze bij honderdduizenden," hervatte de kolonel. „Wij Amerikanen zijn een slim volk, en wij weten slimheid te apprecieeren."

„Is slimheid dan Amerikaansch voor valschheid?" vroeg Martin.

„Wel," zei de kolonel, „ik geloof, dat het Amerikaansch is voor heel wat dingen, waaraan gij andere namen geeft. Maar gij, in Europa, weet u zelf niet te helpen; wij wel."

„En dat doet gij soms met tamelijk weinig omslag," dacht Martin.

„In ieder geval," zei de kolonel, terwijl hij bukte, om de derde leege flesch, de andere twee achterna, in een hoek te rollen, „welken naam wij ook verkiezen te gebruiken, ik geloof niet, dat de kunst om valsche berichten te verzinnen hier is uitgevonden, mijnheer."

„Ik denk van niet," antwoordde Martin.

„En de andere soorten van slimmigheden ook niet."

„Uitgevonden? Neen, dat geloof ik ook niet."

„Welnu!" hernam de kolonel; „dan hebben wij dat allemaal uit het oude land gekregen, en heeft het oude land er schuld aan, en niet het nieuwe. Daarmee is d a t afgedaan. Als nu mijnheer Brick en gij zoo goed wilt zijn om eerst weg te gaan, zal ik de deur sluiten."

Dezen duidelijken wenk volgend, ging Martin de deur uit en naar beneden, achter den oorlogscorrespondent aan, die heel statig vooruitging. De kolonel volgde hen, en daarna wandelden zij samen de straat op, terwijl Martin in beraad stond of hij den

kolonel geen schop behoorde te geven voor zijn onbeschaamdheid om een eerlijk man aan te spreken, en of het wel mogelijk was, dat hij en zijn courant tot de geroemde instellingen van dit herboren land behoorden.

Het was duidelijk, dat kolonel Diver, zeker van zijn macht over het publiek, er zich heel weinig om bekommerde, wat Martin of iemand anders van hem dacht. Zijn sterk gekruide waar werd gemaakt om te verkoopen, en zij werd verkocht; en zijn duizenden lezers konden met even weinig recht hun smaak voor vuilnis aan hem wijten, als een gulzigaard de verantwoordelijkheid voor zijn beestachtige onmatigheid op zijn kok kan schuiven. Niets zou den kolonel meer genoegen hebben gedaan, dan te hooren, dat een man, als hij, in geen enkel ander land vrij over straat zou kunnen gaan; want dat zou alleen maar een logische erkentenis zijn geweest, dat hij zijn arbeid precies bij den heerschenden smaak wist aan te passen, en dat zijn bestaan een echt nationale trek van Amerika was.

Zij liepen wel een kwartier door een fraaie straat, waarvan de kolonel zei, dat zij Broadway heette, en die, naar het zeggen van Brick, „het universum zweepte." Tenslotte een van de zijstraten inslaand, die op deze groote straat uitkwamen, bleven zij staan voor een tamelijk onaanzienlijk huis, met zonneblinden voor al de ramen, een hooge stoep voor de groene deur, en boven den klopper een blinkende metalen plaat, waarop de naam Pawkins was gegraveerd. Deze dingen behoorden bij het huis; maar dat er vier varkens bij de stoep stonden te kijken, was als iets toevalligs te beschouwen.

De kolonel klopte aan dit huis aan, met het air van iemand, die daar woonde, en een Iersche meid stak haar hoofd uit een van de zolderramen, om te zien wie er was. Terwijl zij den tocht naar beneden volbracht, werd het gezelschap van de varkens uitgebreid door een paar vrienden uit de naaste straat, met wie zij tezamen genoeglijk in de goot gingen liggen.

„Is de majoor thuis?" vroeg de kolonel, terwijl hij naar binnen ging.

„Bedoelt gij den meester, mijnheer?" antwoordde de meid met een aarzeling, die scheen aan te duiden, dat het aantal van de aldaar aanwezige majoors tamelijk groot was.

„Den meester!" herhaalde kolonel Diver, terwijl hij staan bleef en zijn correspondent aankeek.

„O, die vernederende instellingen van dat Britsche Rijk, kolonel!" zei Brick. „Meester!"

„Wat scheelt er aan dat woord?" vroeg Martin.

„Ik hoop, dat het nooit in ons land gehoord wordt, mijnheer," zei Brick, „behalve uit den mond van een verachtelijke helpster, zoo onbekend met de zegeningen van onzen regeeringsvorm, als deze helpster is. Er zijn hier geen meesters."

„Het zijn hier zeker allemaal „eigenaars?" zei Martin.

Brick volgde den kolonel, zonder antwoord te geven. Martin ging eveneens de gang in, terwijl hij bij zich zelf dacht, dat het voor de vrije en onafhankelijke burgers, die den kolonel als hun meester erkenden, misschien beter zou zijn, als zij de Godin der Vrijheid, in hun nachtelijke droomen op de kachel van een Russischen lijfeigene hun hulde konden bewijzen.

De kolonel ging vooruit naar een kamer achter in het huis, licht en ruim, maar bijzonder armoedig en ongezellig ingericht, daar men niets anders zag dan vier kale, gewitte muren, een oud tapijt, een groote etenstafel, die van het eene eind tot het andere reikte en een verwarde massa stoelen met matten zittingen. Aan het einde van deze feestzaal stond een kachel, die het model had van drie overeind op elkaar gezette ijzeren vaatjes, en aan elken kant met een groot koperen kwispedoor versierd was. Voor deze kachel zat een lange heer, met zijn hoed op zijn hoofd, op een schommelstoel te wiegelen en vermaakte zich met bij afwisseling in het linksche en rechtsche kwispedoor te spuwen. Een negerjongen, met een smerig wit buis, was bezig twee lange rijen messen en vorken op de tafel te leggen, waartusschen hij hier en daar een waterkruik plaatste; en terwijl hij de tafel langs ging, trok hij hier en daar met zijn vuile handen het nog vuilere tafellaken glad, dat heelemaal scheef lag en sedert het ontbijt niet was weggenomen. De lucht in het vertrek werd door de kachel benauwd warm gemaakt, en daar hierbij nog een walgelijke etensgeur uit de keuken en een luchtje van tabak uit de gemelde koperen ontvangbakjes kwam, was zij voor de zintuigen van een vreemde volkomen onverdraaglijk.

Daar de heer in den schommelstoel met zijn rug naar de nieuwe gasten zat en al zijn aandacht op zijn geestige tijdverdrijf had gevestigd, merkte hij hen niet op, voordat de kolonel naar de kachel ging, en het zijne er toe bijdroeg om het linksche kwispedoor te vullen, juist toen de majoor —

want het was de majoor — eveneens daarnaar overboog. Toen sloeg majoor Pawkins zijn oogen op, en zei, met een gezicht vol lustelooze matheid, als van iemand, die den heelen nacht is opgebleven (welke uitdrukking Martin ook al bij den kolonel en zijn vriend Brick had opgemerkt):

„Wel, kolonel?"

„Hier is een heer uit Engeland, majoor," antwoordde de kolonel, „die hier wil komen logeeren, als de condities hem aanstaan."

„Ik ben blij u te zien, mijnheer," zei de majoor, terwijl hij Martin een hand gaf, zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken. „Gij maakt het, hoop ik, goed?"

„Heel goed," antwoordde Martin.

„Beter kunt gij nergens zijn," hernam de majoor. „Hier zult gij de zon zien schijnen."

„Ik meen mij te herinneren, dat ik die thuis ook wel eens heb zien schijnen," zei Martin glimlachend.

„Ik geloof van niet," antwoordde de majoor, wel met stoïcijnsche onverschilligheid, maar toch op zoo'n vasten toon, dat over dit punt niet verder viel te redekavelen. Toen hij de quaestie op die manier had afgedaan, schoof hij zijn hoed wat op zij, om met meer gemak op zijn hoofd te kunnen krabben, en groette Brick met een flauwen knik.

Majoor Pawkins (een heer, die uit Pennsylvanië afkomstig was) onderscheidde zich door een bijzonder grooten schedel en een breed geel voorhoofd, en om deze bijzonderheden werd hij door de meesten van zijn kennissen voor een buitengewoon schrander man gehouden. Verder herkende men hem aan een paar fletse oogen, en aan iets looms en langzaams in zijn manieren. Daar hij echter in het handelen met zijn kapitaal van wijsheid altijd volgens het principe te werk ging om alle goederen die hij bezat — en ook die hij niet bezat — voor het raam uit te stallen, dachten zijn meeste bewonderaars niet verder na. Met Brick bleek dit zeer zeker het geval te zijn, want hij fluisterde Martin in het oor:

„Een van de merkwaardigste menschen van ons land, mijnheer."

Men denke echter niet, dat de majoor geen andere aanspraak op sympathie en achting had, dan dat hij zijn heelen voorraad van wijsheid steeds te huur of te koop hield uitgestald. Hij was een groot politicus, en het eenige artikel van zijn staatkundige geloof, met betrekking tot alle op de openbare goede trouw berustende verplichtingen van zijn vaderland, was „een streep onder alles te zetten en opnieuw te beginnen." Dit maakte hem tot een patriot. In handelszaken was hij een brutaal speculant; met andere woorden, hij bezat een heel bijzonderen aanleg om te zwendelen, en kon, zoogoed als eenig ander genie in de Vereenigde Staten, een Bank vestigen, een leening financieren, of een grond-speculatiemaatschappij oprichten, die honderden gezinnen in het verderf zou storten. Dit maakte hem tot een geweldig zakenman. Hij kon in een kroeg twaalf uur lang over de openbare aangelegenheden spreken, en in dien tijd meer vervelende toespraken houden, meer tabak rooken en pruimen, en meer rum, jenever en anderen sterken drank drinken, dan een van zijn kennissen. Dit maakte hem tot een redenaar en volksvriend. Kortom, de majoor steeg dagelijks in aanzien, was bijzonder populair, en was aardig op weg om door de volkspartij naar de Statenvergadering in New-York of zelfs wel naar Washington te worden afgevaardigd. Maar daar iemands voorspoed in zijn particuliere zaken niet altijd gelijken tred houdt met zijn vaderlandslievenden ijver in openbare aangelegenheden, en daar men met zwendelen zoowel naar beneden als naar boven kan gaan, raakte de majoor nu en dan eenigszins in het nauw. Hierdoor kwam het, dat mevrouw Pawkins momenteel een kosthuis hield, en dat de majoor, eigenlijk gezegd, niets omhanden had.

„Gij komt juist in ons land, mijnheer," zei de majoor, „in een tijd, dat de handel bijzonder gedrukt is."

„In een tijd van een onrustbarende crisis," zei de kolonel.

„Van ongekende moeilijkheden," zei Brick.

„Het spijt mij erg dit te hooren, maar dat zal toch niet lang duren, hoop ik?" zei Martin.

Martin kende Amerika nog niet, of hij zou geweten hebben, dat, als men de afzonderlijke verklaringen van zijn burgers gelooven moet, de handel altijd gedrukt is, en het land altijd in een staat van moeilijkheden en crisis verkeert, en dat dit nooit anders is geweest, hoewel zij, gezamenlijk genomen, er altijd een eed op willen doen, dat Noord-Amerika het welvarendste en voorspoedigste land is van de heele bewoonde wereld.

„Dat zal toch niet lang duren, hoop ik?" zei Martin.

„Ik denk, dat wij er op de een of andere manier wel weer door zullen komen," antwoordde de majoor.

„Wij zijn een veerkrachtig volk," zei de

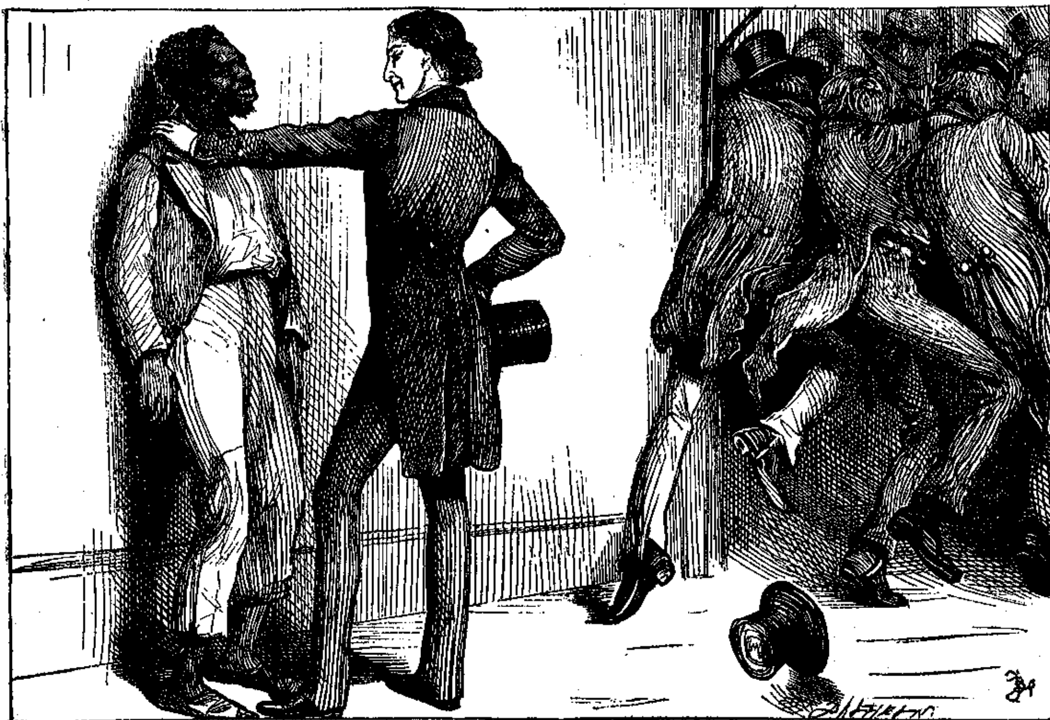
kolonel.

„Wij zijn een jonge leeuw," liet Brick hierop volgen.

„Wij bezitten in ons zelf de mogelijkheid tot krachtige herleving," zei de majoor. „,Willen wij vóór het eten een bittertje drinken, kolonel?"

Daar de kolonel aan dit voorstel heel bereidwillig zijn toestemming gaf, deed Pawkins verder het voorstel om gezamenlijk naar de naastbijzijnde tapperij te gaan. Hij verwees daarop Martin naar mevrouw Pawkins, wat de bijzonderheden van kost en inwoning betrof, en vertelde hem tevens, dat hij het genoegen zou hebben deze dame aan den maaltijd te zien, die spoedig gereed zou zijn, daar de gewone etenstijd twee uur was, en het nu al kwart voor tweeën moest zijn. Dit herinnerde hem er aan, dat men, als er nog een bittertje gedronken moest worden, geen tijd meer te verliezen had, zoodat hij, zonder verder iets te zeggen, opstond en de deur uitging, het aan de anderen overlatend hem, als zij dit wilden, te volgen.

Toen de majoor van zijn schommelstoel voor de kachel opstond, en zoo de heete met etensgeuren gemengde lucht in beweging bracht, nam de reuk van muffe tabak zoo beslissend de overhand, dat men niet twijfelen kon of zij kwam grootendeels uit de kleeren van dezen heer. Toen Martin achter hem naar de tapperij ging, kon hij ook niet nalaten te denken, dat de groote, breede majoor, met zijn lusteloosheid en traagheid, zelf wel op een verdroogde en vermufte tabaksplant leek, die zonder schade uit den publieken tuin uitgerukt en op een mesthoop geworpen had kunnen worden.

„GIJ ZIJT DE AARDIGSTE KEREL, DIEN IK HIER NOG GEZIEN HEB," ZEI MARTIN, HEM OP ZIJN SCHOUDER KLOPPEND, „EN GIJ GEEFT MIJ MEER EETLUST DAN EEN BITTERTJE."

In de tapperij vonden zij nog verscheidene van dergelijke tabaksplanten, waarvan sommige, wel muf maar niet droog meer, al eenigen tijd bezig moesten zijn geweest met pogingen om hun dorst te verslaan. Onder hen was er een, die, zooals Martin opmaakte uit het gesprek, dat onder het bittertje werd gevoerd, dien avond naar het verre Westen vertrok voor een zakenreis van een half jaar, en die, als uitrusting voor die reis, precies zoo'n blinkenden hoed en zoo'n valiesje bij zich had,

als de bagage uitmaakte van den heer, die met „De Schroef" van Engeland was gekomen.

Zij wandelden op hun gemak terug, Martin gearmd met Brick, en de majoor en de kolonel naast elkaar voor hen uit, toen zij, nog een paar huizen van de woning van den majoor verwijderd, een schel hoorden luiden. Zoodra dit geluid hun in de ooren klonk, stoven de majoor en de kolonel voort, de stoep op en de deur in, alsof zij dol waren geworden; terwijl Brick, zich van Martin losrukkend, met even groote haast naar denzelfden kant rende, en eveneens verdween.

„Lieve hemel," dacht Martin, „er zal brand zijn, en dat gelui een alarmklok!"

Maar er was geen vuur of rook te zien, en ook geen brandlucht te bespeuren. Terwel Martin aarzelend op de stoep bleef staan, kwamen er nog drie heeren met schrik en angst op hun gezichten, als razend den hoek van de straat omvliegen; op de stoep liepen zij tegen elkaar aan, worstelden een oogenblik om elkaar te verdringen, en stoven toen, op een verwarden klomp armen en beenen lijkend, de deur in. Martin kon nu de onzekerheid niet langer verdragen en volgde hen; maar hoe hij ook zijn schreden versnelde, werd hij toch nog op zij gedrongen en voorbijgeloopen door nog twee heeren, die buiten zich zelf van opwinding schenen te zijn.

„Waar is het?" vroeg Martin haastig aan een neger, dien hij in de gang ontmoette.

„In de eetzaal, heer! — Kornel, heer, heeft een stoel naast zich opengehouden."

„Een stoel?" riep Martin uit.

„Om te eten, heer!"

Martin keek hem een oogenblik verbaasd aan, en barstte toen in een uitbundig gelach uit, waarmee de neger, uit gedienstigheid, zoo hartelijk instemde, dat zijn tanden blonken, alsof er licht uitstraalde. „Gij zijt de aardigste kerel, dien ik hier nog gezien heb," zei Martin, hem op zijn schouder kloppend, „en gij geeft mij meer eetlust dan een bittertje."

Daarop ging hij de eetzaal binnen en zette zich neer op den stoel naast den kolonel, dien deze heer (die nu al bijna gedaan had met eten), om hem voor hem te reserveeren, met den rug tegen de tafel had gelegd.

Het was een talrijk gezelschap, van misschien achttien of twintig personen. Hieronder waren vijf of zes dames, die in een groepje bij elkaar zaten. Al de messen en vorken waren op een vervaarlijke manier aan het werk; er werd heel weinig gesproken, en ieder scheen, uit voorzorg, zoo veel en zoo snel mogelijk te eten, alsof er vóór het ontbijt van den volgenden morgen een hongersnood te verwachten was en het dus hoog tijd was de eerste wet der natuur, de wet van het zelfbehoud, te doen gelden. Het gevogelte — dat als het voornaamste gedeelte van het onthaal kon worden beschouwd, want er stond een kalkoen aan het eene einde van de tafel, een paar eendvogels aan het andere, en een paar hoenders in het midden — verdween zoo snel, alsof de vogels nog vleugels hadden, en daarmee wanhopig een menschelijke keel waren binnengevlogen. De gestoofde en gemarineerde oesters sprongen uit hun groote schotels, en gleden bij dozijnen de monden van de gasten in. De scherpste ingelegde zuren verdwenen, heele komkommers tegelijk, zonder dat iemand met zijn oogen knipte. Groote hoopen van de onverteerbaarste artikelen smolten weg als ijs in de zon. Het was ontzettend om aan te zien. Menschen met sedert lang verzwakte magen zwolgen hun voedsel in groote brokken door, tot voeding niet van hen zelf, maar van dreigende nachtmerriën, die altijd in hun binnenste op de wacht stonden. Magere mannen, met holle, dorre wangen, waren na het leegen van de vleeschschotels nog onvoldaan en gluurden met begeerige oogen naar het gebak. Wat mevrouw Pawkins dagelijks bij den maaltijd voelde, is voor de menschelijke wetenschap verborgen. Zij had echter één troost: het was gauw voorbij.

Toen de kolonel gedaan had met eten, wat juist plaats had, toen Martin, die om iets van den kalkoen had gevraagd, wachtte om te beginnen, vroeg hij dezen, wat hij van de gasten dacht, die uit alle oorden van de Vereenigde Staten bijeen waren gekomen, en of hij niet enkele bijzonderheden van hen wilde weten.

„Ja," zei Martin. „Wie is dat ziekelijke kleine meisje, aan den overkant, met die ronde oogjes? Ik zie niemand hier, die ik voor haar moeder kan houden, of die op haar schijnt te passen."

„Die dame in het blauw, mijnheer?" vroeg de kolonel met nadruk. „Dat is mevrouw Jefferson Brick."

„Neen," zei Martin; „ik bedoel dat meisje, net een pop — vlak tegenover ons."

„Ja, mijnheer," antwoordde de kolonel. „Dat is mevrouw Jefferson Brick."

Martin keek den kolonel aan; maar deze was volkomen ernstig.

„O," zei Martin. „Dan zal er zeker gauw een klein Brickje komen."

„Er zijn al twee kleine Brickjes, mijnheer," zei de kolonel.

De moeder zag er zoo volkomen uit, alsof zij zelf nog een kind was, dat Martin niet kon nalaten dit te zeggen.

„Ja, mijnheer," zei de kolonel, „maar er zijn instellingen, die de ontwikkeling van het menschdom bespoedigen, en er zijn er, die haar vertragen. — Jefferson Brick, mijnheer," zei hij na een korte poos van stilte, „is een van de merkwaardigste mannen van ons land, mijnheer!"

Dit gesprek was bijna fluisterend gevoerd, daar de merkwaardige man aan den anderen kant van Martin was gezeten.

„Och, mijnheer Brick," zei Martin, meer om een praatje te maken, dan omdat hij er ook maar eenigszins nieuwsgierig naar was, „wie is die" — „jonge" wilde hij zeggen, maar hij achtte het voorzichtig dit woord te vermijden — „korte heer, met dien rooden neus?"

„Dat is professor Mullit, mijnheer," antwoordde Brick.

„Mag ik vragen, waarin hij professor is?" hervatte Martin.

„In de opvoeding, mijnheer," zei Brick.

„Dus een soort schoolmeester?" vroeg Martin met eenige aarzeling.

„Hij is een man van hoogstaande zedelijke beginselen, mijnheer, en van buitengewone begaafdheden," antwoordde Brick. „Bij de laatste presidentsverkiezing voelde hij zich genoodzaakt zijn vader, die op den verkeerden candidaat stemde, te verzaken en te schandvlekken. Sedertdien heeft hij eenige sterke pamfletten geschreven, onder den naam van „Suturb," dat is omgekeerd Brutus. Hij is een van de merkwaardigste mannen van ons land, mijnheer."

„Aan merkwaardige mannen schijnt hier in ieder geval geen gebrek te zijn," dacht Martin.

Door verdere vragen vernam Martin, dat hij met niet minder dan vier majoors, twee kolonels, een generaal en een kapitein aan tafel zat, zoodat hij niet kon nalaten te denken, dat de Amerikaansche militie bijzonder veel officieren moest hebben, en zich afvroeg, of die officieren elkaar commandeerden, of, zoo niet, waar op de wereld dan de minderen vandaan kwamen. Er scheen niemand zonder titel te zijn; want wie geen militairen rang hadden, waren doctors, professors of weleerwaarden. Drie bijzonder lompe en onaangename heeren waren uit de naburige staten naar New-York gekomen; een om geldzaken, een om staatszaken, en een om godsdienstzaken. Onder de dames had men mevrouw Pawkins, die erg stijf, dor en zwijgzaam was, en een oude vrijster, met een bijzonder vinnig gezicht, die zich zeer sterk uitliet over de rechten van de vrouwen, en daarover ook lezingen had gehouden; maar de anderen waren zoo volkomen verstoken van kenmerkende karaktertrekken, dat zij heel goed onder elkaar van zielen hadden kunnen verwisselen, zonder dat iemand het ontdekt zou hebben. Deze, in het voorbijgaan gezegd, waren de eenige leden van het gezelschap, die niet tot de merkwaardigste lieden van hun land schenen te behooren.

Sommige heeren stonden een voor een op, en gingen weg, terwijl zij den laatsten mondvol doorslikten, doorgaans een oogenblik bij de kwispedoren staan blijvend. Enkele anderen, die minder haast hadden, bleven echter een vol kwartier zitten, en stonden eerst tegelijk met de dames op.

„Waar gaan zij heen?" vroeg Martin aan zijn buurman Brick.

„Naar hun slaapkamers, mijnheer."

„Komt er dan geen dessert, of blijft men niet wat bij elkaar zitten praten?" zei Martin, die, na zijn lange reis, zich graag eens in een vroolijk gezelschap wat had willen amuseeren.

„Wij hebben hier te veel te doen, mijnheer, om daarvoor tijd te hebben," was het antwoord.

De dames verdwenen dus in één gelid, terwijl Brick en de andere getrouwde heeren met een hoofdknik van hun wederhelften afscheid namen, en daarmee waren z i j van de baan. Martin vond dit een ongezellig en onaangenaam gebruik, maar hield deze meening voor zich zelf, daar hij naar het gesprek wilde luisteren van de heeren, die zooveel te doen hadden, en zich nu op hun gemak om de kachel schaarden, alsof hun gemoed door het vertrek van de andere sekse van een zwaren last ontheven was, terwijl zij een druk gebruik maakten van hun tandenstokers.

Het gesprek was, om de waarheid te zeggen, vrij onbelangrijk; en het grootste deel daarvan kon in één woord worden samengevat — dollars. Al de wenschen, verwachtingen, zorgen, genoegens, genegenheden, deugden en denkbeelden van de sprekers schenen tot dollars versmolten te zijn. Wat er ook bij toeval in den flauw borrelenden ketel van hun gepraat mocht gesmeten worden, zij maakten de pap met dollars dik en groezelig. Menschen werden met dollars gewogen; zaken bij dollars geschat; het heele leven voor zooveel dollars ingezet, opgeboden en verkocht, als het waard was.

Het belangrijkste na de dollars was een of ander waagstuk, om ze te krijgen. Hoe meer van dien nietswaardigen ballast, eer en goede trouw, iemand uit het schip van zijn Goeden Naam en Goeden Wil over boord wierp, des te meer ruimte hield hij over om dollars te bergen. Wat deed het er toe, of de handel één enkele groote leugen en ontzaglijke diefstal werd — of de vaderlandsche vlag als een oude lap werd ontwijd, de eene ster na de andere met modder besmeurd, de eene streep na de andere werd uitgesneden, als van den arm van een gedegradeerden soldaat — voor dollars kon men alles doen! Wat kon hun een vlag schelen!

Iemand, die gewoon is op de vossenjacht nek, armen en beenen te wagen, zal doorgaans roekeloos rijden. Zoo was het ook met deze heeren gesteld. Hij was in hun oogen de grootste patriot, die het hardst schreeuwde, en zich het minst om fatsoen bekommerde. Hij was hun kampioen, die, daar hij bij het najagen van zijn eigen doel niets ontzag, hun niet verwijten kon, dat zij, om het hunne te bereiken, geen geweld of schurkerij ontzagen. Zoo leerde Martin, terwijl hij een korte poos naar het gesprek bij de kachel luisterde, dat het roemrijke daden waren, om in een wetgevende vergadering pistolen, degenstokken en dergelijk vreedzaam speelgoed mee te nemen, zijn tegenstander als een hond of rat bij de keel te pakken, en door persoonlijke beleedigingen en gewelddadigheden zijn opzet door te drijven. Dit waren geen doodsteken voor de Vrijheid, haar dieper in het hart treffend dan het zwaard van een sultan kan doordringen; maar het was een wierook op haar altaren, die in patriottische neusgaten een aangenamen geur had, en opwaarts kronkelde tot in den hemel van roem.

Een paar keer, toen er een oogenblik van stilte kwam, stelde Martin eenige vragen — zooals bij hem, een vreemdeling, het eerst moesten opkomen — over de nationale dichters, het tooneel, de letterkunde en de kunsten. Maar de inlichtingen, die deze heeren hem over zulke onderwerpen konden geven, gingen niet verder dan de uitlatingen van zulke vooraanstaande geesten van den dag, als kolonel Diver, Jefferson Brick en anderen, die door hun bijzondere bekwaamheid in het bijeenflansen van de grofste couranten-artikelen beroemd waren.

„Wij hebben veel te doen, mijnheer," zei een van de kapiteins, die uit het Westen afkomstig was, „en hebben geen tijd om flauwiteiten te lezen. Het kan ons niet schelen, als wij ze in de couranten krijgen, met krachtigen, degelijken kost van een andere soort er bij; maar uw boeken kunnen ons gestolen worden."

Hier kwam de generaal — die flauw scheen te worden alleen al bij het idee van iets te lezen, dat niet over politiek of zaken handelde, en niet in een courant stond — tusschenbeide met de vraag, of men niet wat zou gaan drinken. De meeste leden van het gezelschap hielden dit voor een heel gelukkigen inval, en gingen een voor een naar de naastbijzijnde tapperij. Vandaar gingen zij waarschijnlijk naar hun magazijnen en kantoren, en vandaar opnieuw naar de tapperij, om weer over dollars te praten en hun geest met het lezen van couranten en pamfletten te beschaven, en vandaar ieder naar zijn huis, om in den schoot van zijn gezin te snorken.

„En dat," zei Martin, den loop van zijn eigen gedachten volgend, „schijnt wel het voornaamste huiselijke genoegen te zijn dat zij kennen."

Daarmee verzonk hij in een gepeins over dollars, volksleiders en tapperijen, bij zich zelf overleggend of deze menschen inderdaad zooveel te doen hadden als zij zeiden, of dat zij alleen maar onvatbaar waren voor gezellige en huiselijke genoegens.

Dit was een moeilijke vraag, en alleen al de omstandigheid, dat zij hem, door wat hij gezien en gehoord had, zoo sterk voor den geest kwam, was niet bijzonder bemoedigend. Hij zette zich aan de verlaten tafel neer, en daar hij, aan al het onzekere en moeilijke van zijn toestand denkend, hoe langer hoe neerslachtiger werd, slaakte hij een zwaren zucht.

Nu had er aan de tafel een man van middelbaren leeftijd, met donkere oogen en een door de zon gebruind gezicht, gezeten, die Martin's aandacht had getrokken, omdat hij iets heel innemends en openhartigs in de uitdrukking van zijn gezicht had, maar over wien hij van geen van zijn beide buren iets te weten had kunnen komen, daar deze hem als ver beneden hun waardigheid schenen te beschouwen. Hij had geen deel genomen aan het gesprek bij de kachel, en was ook niet met de anderen meegegaan; en nu, toen hij Martin voor de derde of vierde maal hoorde zuchten, sprak hij dezen terloops met een onverschillig gezegde aan, alsof hij, zonder zich aan den vreemdeling op te dringen, dezen, als hij kon, tot een opgeruimd gesprek wilde uitlokken. Zijn bedoeling was zoo duidelijk, en werd tevens op een zoo kiesche manier te kennen

gegeven, dat Martin zich werkelijk dankbaar voelde en dit ook door zijn antwoord verried.

„Ik wil u niet vragen," zei de vreemde, terwijl hij met een vriendelijken glimlach naar Martin toe kwam, „hoe mijn land u bevalt; want dat kan ik wel begrijpen. Maar daar ik een Amerikaan ben, en dus verplicht om met een vraag te beginnen, wil ik u vragen, hoe de kolonel u bevalt."

„Gij zijt zoo openhartig," antwoordde Martin, „dat ik niet aarzel u te zeggen, dat hij mij heelemaal niet bevalt; hoewel ik er moet bijvoegen, dat ik hem verplicht ben voor zijn attentie om mij hier te brengen, en mij voor een redelijken prijs hier een onderdak te bezorgen." — De kolonel had hem dit, even voordat hij wegging, toegefluisterd.

„Daarvoor zijt gij hem niet al te veel verplicht," hernam de vreemde droogjes. „De kolonel laat zich, naar ik gehoord heb, bij de meeste aankomende stoombooten aan boord brengen, om het laatste nieuws voor zijn courant op te doen, en brengt ook nu en dan vreemdelingen hier, waarvoor hij, naar ik meen, een percentje van hun kostgeld krijgt. — Ik beleedig u toch, hoop ik, niet?" vervolgde hij, daar hij zag, dat Martin rood werd.

„Volstrekt niet, mijnheer," antwoordde Martin, terwijl zij elkaar de hand gaven. „Maar hoe is het mogelijk? Ik kan . . ."

„Spreek maar ronduit," zei de vreemde, terwijl hij zich naast Martin neerzette.

„Nu dan," zei Martin, zijn aarzeling overwinnend. „Ik kan werkelijk niet begrijpen, hoe het komt, dat die kolonel niet dikwijls een pak slaag krijgt."

„Hij heeft al een paar maal een pak slaag gehad," zei de vreemdeling bedaard. „Hij is een van die soort menschen, waarin onze Franklin al tien jaar vóór het einde van de vorige eeuw, ons gevaar en onze schande voorzag. Misschien weet gij niet, dat Franklin, in heel sterke uitdrukkingen, als zijn meening te kennen gaf, dat zij, die door een kerel als deze kolonel belasterd werden, daar zij in de wetten van het land of in het rechtsgevoel van het volk geen afdoende middelen van herstel vonden, het grootste recht hadden om zulke schavuiten door middel van een stevigen knuppel af te rossen."

„Dat wist ik niet," zei Martin; ,maar het doet mij genoegen het te hooren, en ik vind het zijn nagedachtenis waardig, vooral . . ." Hier aarzelde hij opnieuw.

„Ga voort," zei de ander glimlachend, alsof hij wel wist wat Martin in de keel bleef steken.

„Vooral," vervolgde Martin, „omdat er, zooals ik nu al begrijp, zelfs in zijn tijd veel moed toe noodig moet zijn geweest, om in dit bijzonder vrije land vrij te schrijven over iets, dat geen partijzaak was."

„Daarin hebt gij gelijk," zei zijn nieuwe vriend. „Ik geloof, dat hier geen satirist zou kunnen leven. Als er morgen een nieuwe Juvenalis of Swift onder ons kon opstaan, zou hij tot den dood toe vervolgd worden. Als gij met onze letterkunde bekend zijt, en mij den naam van een Amerikaan kunt noemen, die onze dwaasheden als volk, en niet als deze of gene partij, aan de kaak heeft gesteld, en van den schandelijksten en grofsten laster, van den kwaadaardigsten haat en de onverdraagzaamste vervolging bevrijd is gebleven, zal ik moeten bekennen, dat de naam mij vreemd is. Het is eenige malen gebeurd, dat een Amerikaansch schrijver, die het gewaagd had onze ondeugden of gebreken op de zachtste manier te laken, heeft moeten aankondigen, dat, in een herdruk van het werk, die plaats was weggelaten, veranderd of door een loftuiting vervangen."

„Hoe was dat mogelijk?" vroeg Martin ontsteld.

„Herinner u maar wat gij vandaag gehoord en gezien hebt, beginnend met den kolonel," antwoordde zijn vriend. „Hoe zulke menschen aan dien invloed komen, is een andere vraag. De Hemel verhoede, dat zij als voorbeelden van Amerikaansche deugd en kunde zouden moeten worden beschouwd; maar zij geven er zich toch voor uit, en voeren den hoogsten toon. — Hebt gij lust om met mij uit te gaan?"

Er was een hartelijke oprechtheid in zijn manier van spreken, en een innemend vertrouwen, dat men daar geen misbruik van zou maken, een mannelijke openhartigheid van zijn zijde, en een eenvoudig geloof aan de goede trouw van een vreemdeling, zooals Martin nog nooit had gezien. Hij gaf dezen Amerikaan, die in karakter en manieren zoo volkomen het tegendeel van zijn landgenooten scheen te zijn, gewillig zijn arm, en zij verlieten samen het huis.

Het was misschien op mannen zooals deze nieuwe vriend van Martin, dat een reiziger van een beroemden naam, die bijna veertig jaar geleden deze kusten betrad, en op haar bodem staand, zooals sedertdien vele anderen gedaan hebben, de vuile vlekken op haar hooggeroemde schoonheden zag, die vroeger in de helderheid van het verschiet zijner droomen onzichtbaar wa-

ren, het oog gevestigd had in de versregels:

O but for such, Columbia's days were done;
Rank without ripeness, quickened without sun,
Crude at the surface, rotten at the core,
Her fruits would fall before her spring were o'er. [1])

HOOFDSTUK XVII.

Martin vergroot zijn kring van kennissen, en verrijkt zijn schat van ondervinding.

Het was iets karakteristieks in Martin, dat hij al dien tijd Mark Tapley zoo volkomen had vergeten, alsof er niemand van dien naam op de wereld bestond, of, als het beeld van dezen man een oogenblik voor zijn geestesoog oprees, het weer had laten verdwijnen, als iets dat volstrekt geen haast had, waarop hij straks, als het hem gelegen kwam, wel eens zou letten. Nu hij echter weer op straat kwam, viel hét hem in, dat het niet onmogelijk was, dat het Tapley op den duur wel kon gaan vervelen om voor het bureau van het Rowdy Journal te blijven wachten; en daarom gaf hij zijn nieuwen vriend te kennen, dat hij, als het niet te ver uit den weg lag, daar wel even heen wilde gaan.

„Mag ik u vragen," zei Martin onderweg, „of gij hier in de stad woont, of dat gij, evenals ik, alleen maar tijdelijk hier zijt?"

„Ik ben hier maar voor korten tijd," antwoordde zijn vriend. „Ik ben in den staat Massachusetts geboren, en woon daar in een stil plaatsje. Ik kom niet dikwijls in deze drukke steden, en mijn lust, om ze te bezoeken, wordt bij nadere kennismaking niet grooter; dat verzeker ik u."

„Zijt gij ook in het buitenland geweest?" vroeg Martin.

„O ja."

„En, zooals bij de meeste menschen, die reizen, is uw gehechtheid aan uw woning en uw vaderland zeker toegenomen?" hervatte Martin, hem nieuwsgierig aankijkend.

„Aan mijn woning, ja," antwoordde zijn vriend. „Aan mijn vaderland, als mijn woning — ja, eveneens."

„Gij schijnt bij u zelf een voorbehoud te maken," merkte Martin op.

„Ja," antwoordde zijn vriend; „als gij mij vraagt, of ik hier terugkwam met meer smaak in de gebreken van mijn vaderland — met meer vriendschap voor hen, die (voor zooveel dollars per dag) zijn vrienden willen zijn — met meer onverschilligheid voor het toenemen van een opvatting over de betrekkingen en verplichtingen tusschen staten en menschen, die zelfs, buiten de pestlucht van een crimineel gerechtshof, een Engelsch advocaat tot schande strekken zou — dan zeg ik ronduit Neen!"

„Zoo," zei Martin.

„Als gij mij vraagt, of ik, toen ik hier terugkwam, beter tevreden was met den stand van zaken, die de maatschappij in twee klassen verdeelt, waarvan de eene, de groote massa, prat gaat op een valsche onafhankelijkheid, terwijl zij, alleen maar om aan den kost te komen, afhankelijk is van den grofsten wansmaak in alles wat ruw en onbehoorlijk is, terwijl de andere, walgend van de onreinheid, waarmee alles in het openbaar wordt besmet, zich in het huiselijk leven schuil houdt, en zich dit alleen maar zooveel mogelijk tracht te veraangenamen, terwijl zij het algemeene welzijn, in het woeste rumoer van een algemeene vechtpartij, aan het toeval overlaat — dan zeg ik nog eens Neen."

Martin zei ook weer „Zoo," op een nog meer verslagen toon dan tevoren, niet zoozeer omdat hij zich het lot van Amerika aantrok, als wel omdat hij zijn vooruitzichten als architect langzamerhand zag verdwijnen.

„Kortom," hervatte de ander, „ik kan niet zien of gelooven, en daarom wil ik ook niet toestemmen, dat wij, Amerikanen, een model van wijsheid en een voorbeeld voor de heele wereld zijn, en zoo al meer, wat gij hier dagelijks kunt hooren, en dat alleen, omdat wij ons politieke leven met twee onschatbare voorrechten begonnen."

„En wat waren die?" vroeg Martin.

„In de eerste plaats, dat onze geschiedenis zoo laat begon, dat wij aan de eeuwen van barbaarschheid en wreedheid, die andere volken hebben moeten doorstaan, zijn ontkomen, en op die manier al het licht van hun ervaring bezaten, zonder eerst de duisternis te hebben gekend. Ten tweede, dat wij een uitgebreid grondgebied, en — tot nog toe — niet te veel volk daarop hebben. Als men dit in aanmerking neemt, hebben wij, dunkt mij, weinig goed gedaan."

„En de opvoeding?" zei Martin op een toon van twijfel.

„Daarmede gaat het nogal," zei de ander, zijn schouders ophalend, „maar toch niet zoo, om er bijzonder op te roemen; want de oude landen, zelfs de meest despotische, hebben daarvoor evenveel, zoo niet meer,

[1]) O, zonder zulke mannen zouden Columbia's dagen reeds geteld zijn; haar vruchten, vergeild maar niet gerijpt, zonder zon ontwikkeld, van buiten wrang, in het hart verrot, zouden afvallen eer haar lente voorbij was.

gedaan, en er minder drukte over gemaakt. Met Engeland vergeleken, munten wij zeker uit; maar Engeland's geval is ook een uiterste. Gij weet wel, gij hebt mij een compliment gemaakt over mijn openhartigheid," voegde hij er lachend bij.

„Het verwondert mij niet, dat gij zoo openhartig over mijn land spreekt," antwoordde Martin; „maar wat mij verbaast is uw rondborstigheid in het spreken over uw eigen land."

„Gij zult die hoedanigheid hier niet zelden vinden, dat verzeker ik u, behalve onder zulke menschen als kolonel Diver, Jefferson Brick en majoor Pawkins — hoewel de besten van ons wel iets hebben van den man in het blijspel van Goldsmith, die niet dulden kon, dat iemand van zijn meester kwaad sprak, behalve hij zelf. Maar laten wij liever over iets anders spreken!" vervolgde hij. „Ik kan wel raden, dat gij hier gekomen zijt met een of ander plan om uw fortuin te maken, en ik zou u niet graag den moed willen ontnemen. Bovendien, ik ben een paar jaartjes ouder dan gij, en zou u misschien in sommige kleinigheden raad kunnen geven."

Dit gezegde had niets van onbescheiden nieuwsgierigheid, daar de toon van den spreker alleen openhartige en ongekunstelde goedheid verried. Daar het niet anders kon, of zoo'n vriendelijk en innemend optreden moest iemand vertrouwen inboezemen, deelde Martin den vreemdeling mee, waarom hij naar Amerika was gekomen, en legde zelfs de moeilijke bekentenis af, dat hij arm was. Hij zei echter niet hoe arm, maar liet zich die verklaring ontvallen op een toon, alsof hij nog geld genoeg had voor zes maanden, in plaats van voor nauwelijks zooveel weken. Maar hij zei dat hij arm was, en ook dat hij dankbaar zou zijn voor elken raad, dien zijn vriend hem geven wilde.

Het zou voor niemand moeilijk zijn geweest, maar voor Martin, wiens opmerkingsgave door zijn omstandigheden werd gescherpt, was het al bijzonder gemakkelijk, om te zien, dat het gezicht van den vreemdeling veel langer werd, toen hij het plan uiteen hoorde zetten om in Noord-Amerika als architect van particuliere gebouwen fortuin te maken; en hoe hij zich ook bedwingen mocht, kon hij toch niet nalaten onwillekeurig zijn hoofd te schudden, alsof hij tegen wil en dank zei: „Dat lukt niet." Hij sprak echter op een bemoedigenden toon, en zei, dat, hoewel New-York in dat vak geen vooruitzichten bood, hij er werk van zou maken om te onderzoeken, waar die te vinden zouden zijn; en daarop maakte hij Martin bekend met zijn naam — Bevan — en met zijn beroep — de geneeskunde, hoewel hij zelden of nooit practiseerde — en met andere omstandigheden, hem en zijn gezin betreffend, die hen bezighielden, tot zij het bureau van het Rodwy Journal bereikten.

Mark Tapley scheen zich op het portaal van de eerste verdieping geïnstalleerd te hebben; want toen zij het huis bereikten, hoorden zij op die hoogte iemand, die zoo hard hij kon „Rule Britannia" floot, en toen zij de trap opklommen, vonden zij hem, zoo lang als hij was, achter een verschansing van bagage liggen, nog ijverig bezig het Engelsche volkslied te fluiten, naar het scheen tot vermaak van een ouden grijsharigen neger, die tegenover hem zat en hem met genoegen en verbazing aanstaarde. Hij scheen pas gegeten te hebben; want een mes, een matten fleschje en een zakdoek met enkele overgeschoten brokken lagen dicht bij hem. Een gedeelte van zijn tijd had hij besteed om de deur van het kantoor te versieren, waarop nu, onder de woorden Rowdy Journal, zijn eigen naam pronkte met letters van een halven voet lengte, en omringd met een rand van fraaie krullen.

„Ik was bijna bang, dat gij verdwaald waart, mijnheer," zei Mark, terwijl hij opstond en ophield met fluiten. „Geen ongeluk gebeurd, hoop ik?"

„Neen, Mark. Waar is uw vriendin?"

„Die gekke vrouw, mijnheer?" hernam Tapley. „O, die is geïnstalleerd, mijnheer."

„Heeft zij haar man gevonden?"

„Ja, mijnheer. Tenminste zijn overschot," zei Mark zich bedenkend.

„De man is toch niet dood, hoop ik?"

„Niet heelemaal dood, mijnheer," antwoordde Mark. „Maar hij heeft toch te veel koortsen en rheumatiek gehad om nog springlevend te zijn. Toen zij hem niet op haar zag wachten, dacht ik werkelijk, dat zij den geest zou geven."

„Was hij er dan niet?"

„Hij was er niet; maar er kwam een flauwe uitgeteerde schim aankruipen, die evenveel op hem leek, zooals zij hem gekend had, als uw schaduw, door de zon zoo lang mogelijk uitgerekt, op u lijkt. Maar het was toch zijn overschot, daar was geen twijfel aan, en het arme mensch was zoo blij, alsof hij het heelemaal was geweest."

„Had hij land gekocht?" vroeg Bevan.

„Ja, land gekocht, en duur betaald ook," antwoordde Mark, zijn hoofd schuddend. „De agenten zeiden, dat het allerlei natuur-

lijke voordeelen bezat, en van één voordeel had het vast en zeker overvloed: het water kon er nooit opraken."

„Dat kon hij immers ook niet missen," merkte Martin ongeduldig op.

„Zeker niet, mijnheer. En hij had het ook zooveel hij maar wilde, zonder dat hij sluisgeld hoefde te betalen. Behalve drie of vier modderige rivieren, vlak bij de hand, stond het in den drogen tijd een voet of vier hoog op zijn landerijen. Hoe hoog het in den regentijd stond, wist hij niet; want hij had nooit iets gehad, dat lang genoeg was om het te peilen."

„Zou dat waar zijn?" vroeg Martin aan zijn nieuwen vriend.

„Heel waarschijnlijk," antwoordde deze. „Het zal een Missouri- of Mississippi-terrein zijn geweest."

„Hij kwam nu," vervolgde Mark, „ik weet niet waar vandaan, naar New-York, om zijn vrouw en kinderen af te halen, en vanmiddag zijn zij met een stoomboot weer op reis gegaan, zoo blij dat zij weer bij elkaar waren, alsof zij naar den hemel gingen. En ik geloof wel, dat zij op den juisten weg daar naar toe zijn, als ik op het uiterlijk van den armen man af kan gaan."

„Mag ik vragen," zei Martin, terwijl hij, maar niet onvriendelijk, een blik op den neger wierp, „wie deze heer is? Ook een vriend van u?"

„Hij is een kleurling, mijnheer," antwoordde Mark, vertrouwelijk fluisterend.

„Denkt gij soms dat ik blind ben?" zei Martin, eenigszins ongeduldig. „Zijn gezicht is zoo zwart, als ik er nog nooit een gezien heb."

„Ja maar," hervatte Mark, „als ik zeg, dat hij een kleurling is, bedoel ik, dat hij een van die menschen is geweest, waarvan men zoo dikwijls prentjes ziet. Een mensch, een broeder, begrijpt gij wel, mijnheer?" zei Mark, terwijl hij de houding aannam, die men op traktaatjes tegen de slavernij zoo dikwijls onder het oog krijgt.

„Een slaaf?" vroeg Martin zacht.

„Ja, een slaaf," antwoordde Mark op denzelfden toon. „Toen die man jong was — kijk niet naar hem, terwijl ik het vertel — is hij in zijn been geschoten, in zijn arm gehakt, met heet water geschroeid als een varken, uit zijn model geklopt, aan ijzeren ringen vastgelegd. Hij heeft er nog de sporen en litteekens van. Toen ik zooeven zat te eten, trok hij zijn jas uit, en bedierf zoo mijn heelen eetlust."

„Zou dat waar zijn?" vroeg Martin aan zijn vriend, die naast hem stond.

„Ik heb geen reden, om er aan te twijfelen," antwoordde deze, terwijl hij zijn oogen naar den grond sloeg en zijn hoofd schudde. „Zulke dingen zijn maar al te gewoon."

„Ik weet dat het waar is," hervatte Mark, „want hij heeft het mij allemaal verteld. Die meester stierf, en zijn tweede meester ook, toen een andere slaaf hem met een bijl zijn kop gekliefd en daarna zich zelf verdronken had. Toen kreeg hij een beteren meester. In den loop der jaren spaarde hij een beetje geld bijeen, en kocht zijn vrijheid, die hij tenslotte tamelijk goedkoop kreeg, omdat hij zwak en ziekelijk was geworden. Toen is hij hier gekomen. En nu spaart hij weer geld op, om voordat hij sterft het pleizier te hebben nog een kleinigheid te koopen — bijna niet de moeite waard om er over te spreken— zijn eigen dochter maar. Dat is alles!" riep hij uit, onder het spreken in vuur geraakt, naar het scheen. „Hoezee! Leve de vrijheid!"

„Stil!" zei Martin, hem zijn hand op den mond leggend. „Wees toch niet zoo onvoorzichtig! Wat doet hij hier?"

„Hij zit te wachten, om onze bagage op een kruiwagen weg te brengen," antwoordde Mark. „Hij had er wel straks om kunnen komen, maar ik heb hem voor een klein prijsje — uit mijn eigen zak — aangenomen, om hier bij mij te blijven zitten en mij op te vroolijken. En nu b e n ik vroolijk, en als ik rijk genoeg was, om hem voor vast te huren om alle dagen wat bij mij te komen zitten, zou ik nooit anders zijn."

Het moge een ernstigen twijfel aan Mark's waarheidsliefde doen ontstaan, maar toch is het niet te ontkennen, dat er op dat oogenblik in zijn gezicht en zijn manieren iets was, dat met zijn nadrukkelijke verklaring betreffende zijn gemoedstoestand heel moeilijk te vereenigen was.

„Waarachtig, mijnheer," vervolgde Mark, „zij houden hier in het land zooveel van de Vrijheid, dat zij haar overal koopen en verkoopen. Zij zijn zoo op de Vrijheid verliefd, dat zij niet kunnen nalaten zich een beetje vrijheid met haar te veroorloven. Daar zit het hem."

„Nu goed," zei Martin, die liever van dit onderwerp wilde afstappen. „Nu gij zoover doorgeredeneerd hebt, Mark, zult gij misschien even naar mij kunnen luisteren. Op dit kaartje staat, waar de bagage zijn moet. Mrs. Pawkins' Boarding-House."

„Goed," antwoordde Mark. „Kom, Cicero!"

„Heet hij zoo?" vroeg Martin.

„Ja, mijnheer, zoo heet hij," zei Mark.

Door een grijnzenden lach zijn toestem-

ming te kennen gevend, nam de neger een van de koffers op zijn schouder, en strompelde met dat gedeelte van Martin's wereldsche goederen de trap af, terwijl Mark met een ander deel hem al voor was gegaan.

Martin en zijn vriend gingen eveneens naar beneden; maar toen zij bij de deur waren gekomen, bleef de laatste, terwijl Mark en de neger hun vracht op den kruiwagen deponeerden, stilstaan en vroeg met eenige aarzeling, of de jongeman wel alleen te vertrouwen was.

„Mark? O ja, dien kan ik volkomen vertrouwen."

„Gij begrijpt mij niet. Ik geloof, dat het beter zou zijn, als hij met ons meeging. Hij is een eerlijke jongen, en zegt zoo openhartig zijn meening."

„Dat is zoo zijn gewoonte," zei Martin glimlachend, „omdat hij nog niet aan een vrije republiek gewend is."

„Hij moest maar met ons meegaan," hernam de ander; „hij mocht anders in moeilijkheden raken. Dit is wel geen slavenstaat; maar met schaamte moet ik zeggen, dat de geest van verdraagzaamheid hier niet zoo gewoon is als de vorm. Als wij onder elkaar verschil hebben, is onze verdraagzaamheid niet groot; maar met vreemdelingen — neen, ik geloof heusch, dat het beter zou zijn, als hij met ons meeging."

Martin riep daarop Mark om hen gezelschap te houden, en zoo ging Cicero met den kruiwagen dus den eenen kant op, en het drietal den anderen.

Zij maakten een wandeling van een uur of twee, drie door de stad, om deze vanuit de fraaiste punten te bezichtigen, en bleven nu en dan een poos staan in de voornaamste straten en voor de openbare gebouwen, die Bevan hun aanwees. Toen het donker begon te worden, stelde Martin voor, dat zij samen naar zijn kosthuis zouden gaan, om koffie te drinken; maar zijn nieuwe kennis bracht hem van dit voornemen af, daar hij er op gesteld scheen te zijn om Martin, al was het maar voor een uurtje, naar het huis van een vriend te brengen. Voelend (hoewel hij erg vermoeid was, en daarom liever naar huis had willen gaan), dat het onwellevend en tegelijk niet bijzonder vriendelijk zou zijn, den openhartigen man, die hem graag nieuwe kennissen scheen te willen bezorgen, ronduit te weigeren, offerde Martin — voor het eerst van zijn leven — zijn eigen wil en verlangen aan die van een ander op, en gaf met bereidwilligheid zijn toestemming. Zooveel goed had het reizen hem al gedaan.

Bevan klopte aan de deur van een keurig huis van matige grootte, uit welks benedenramen een helder licht in de nu donkere straat scheen. Spoedig werd de deur geopend door een man met zoo'n echt Iersch gezicht, dat de eigenaar daarvan van rechtswege alleen maar enkele vodden scheen te moeten dragen, en in een compleet costuum volstrekt niet op zijn gemak kon zijn.

Mark aan de zorg van dit vreemde verschijnsel overlatend — want dat was zoo'n Ier in Martin's oogen — ging Bevan naar de voorkamer, waar hij den heer Chuzzlewit aan het daar verzamelde gezelschap voorstelde, als een heer uit Engeland, met wien hij onlangs het genoegen had gehad kennis te maken. Men verwelkomde hem heel beleefd, en in minder dan vijf minuten zat hij volkomen op zijn gemak bij den haard, en was hij aardig op weg om met de heele familie op den besten voet te raken.

Deze bestond uit twee jongedames — de een van achttien, de ander van twintig jaar — beiden heel tenger, maar bijzonder aardig; voorts haar moeder, die er, naar Martin dacht, veel ouder en vervallener uitzag, dan met haar leeftijd overeenkwam; en haar grootmoeder, een levendig oud vrouwtje, met scherpe oogen, die den tijd van verval voorbij en nu weer tot herstel scheen te zijn gekomen. Bovendien vond Martin hier den vader en den broer van de jongedames, de eerste een koopman, de tweede student — beiden eenige gelijkenis vertoonend met zijn vriend door een zekere gulheid in hun manieren, en ook in uiterlijk eenigszins op hem lijkend, wat niet te verwonderen was, daar zij, zooals spoedig bleek, van nabij aan elkaar verwant waren. Martin lette bijzonder op de jonge meisjes, niet alleen omdat zij, zooals reeds gezegd is, er heel lief uitzagen, maar ook omdat zij verwonderlijk kleine schoentjes en de dunst mogelijke zijden kousen droegen, waarvan, daar zij op schommelstoelen zaten, veel meer zichtbaar was, dan een preutsche Engelsche dame zou hebben goedgekeurd.

Het was ongetwijfeld iets heel genoeglijks, zoo in een fraai gemeubileerde kamer, bij een vroolijk vuur te zitten, en dat wel in een gezelschap, waaronder vier kleine schoentjes en evenveel zijden kousen en — wel ja, waarom niet? — de daarin maar half verscholen voetjes en fijne enkeltjes begrepen waren, en ongetwijfeld dacht Martin, na de ervaring, die hij pas

in „De Schroef" en het kosthuis van mevrouw Pawkins had opgedaan, er zoo over. Het gevolg was, dat hij zich natuurlijk van zijn besten kant liet zien, en later, toen er thee en koffie, met de daarbij behoorende gebakjes en confituren, werden binnengebracht, heel vroolijk was en ook al de leden van de familie met hem ingenomen waren.

Er kwam nog een genoeglijke omstandigheid aan het licht, vóór het eerste kopje thee was uitgedronken. De heele familie was in Engeland geweest. Dat was aardig. Maar Martin was er toch niet zoo heel erg blij over, toen hij merkte, dat zij alle lords, hertogen, hertoginnen en andere aanzienlijke personen, heel intiem kenden, en het grootste belang stelden zelfs in de kleinste bijzonderheden betreffende die groote dames en heeren. Maar niettemin, als zij naar den eigenaar van dit of dat adellijke wapenschild informeerden, en vroegen of het hem nog goed ging, antwoordde Martin: „O ja, even goed als altijd;" en als zij vroegen, of de moeder van zijn lordschap, de oude hertogin, veel veranderd was, zei hij: „O neen! gij zoudt haar nog dadelijk herkennen;" en zoo kwam hij er goed doorheen. Ook wanneer de jongedames hem naar de goudvisschen in de Grieksche fontein van de oranjerie van dezen of genen edelman vroegen, en weten wilden of er nog zooveel in waren, zei hij heel ernstig, dat hun aantal nu zeker wel verdubbeld was, en wat de vreemde gewassen betrof, „o! dat was niet te vertellen; men moest ze zien, om het te gelooven." Deze gunstige berichten herinnerden de familie aan het schitterende feest, waarop zij eens genoodigd waren, en dat eigenlijk gedeeltelijk ter harer eere gegeven was, wat weer aanleiding gaf om te herdenken, wat de oude heer Norris tegen den markies had gezegd, en wat mevrouw Norris tegen de markiezin had gezegd, en wat de markies en de markiezin allebei gezegd hadden, toen zij zeiden, dat zij op hun woord van eer niets anders wenschten, dan dat de familie Norris voor altijd in Engeland mocht komen wonen, en hun het genoegen van haar eeuwigdurende vriendschap schenken.

Martin vond het eenigszins vreemd en tegenstrijdig, dat de twee heeren Norris (die nog druk correspondentie voerden met vier leden van de Engelsche aristocratie) onder deze verhalen, en, terwijl zij zich aan deze herinneringen te goed deden, uitweidden over het onschatbare geluk, dat er in hun verlichte vaderland niet van dergelijke willekeurige onderscheidingen bestonden, dat daar geen edellieden waren dan die van de natuur, en de heele maatschappij gebaseerd was op den breeden grondslag van broederlijke liefde en natuurlijke gelijkheid. De redevoering van den ouden heer Norris over dit verheven onderwerp werd zelfs eenigszins langdradig en vervelend, toen Bevan zijn gedachten afleidde door een toevallige vraag naar den bewoner van het aangrenzende huis; waarop de oude heer ten antwoord gaf, dat de bedoelde persoon er godsdienstige meeningen op nahield, die hij niet kon goedkeuren, en dat hij daarom de eer niet had dien heer te kennen. Mevrouw Norris voegde daarbij nog haar reden, eigenlijk dezelfde met andere woorden, namelijk, dat zij wel dacht, dat die menschen op hun manier beste lieden, maar dat zij niet fatsoenlijk waren.

Nog een kleine trek kwam er te voorschijn, die Martin bijzonder in het oog viel. Bevan vertelde aan de familie van Mark en den neger, en toen bleek het, dat al de Norrissen abolitionisten [1]) waren. Het deed Martin genoegen dit te hooren, en het gaf hem moed om zijn medelijden met de ongelukkige onderdrukte zwarten naar voren te brengen. Een van de jongedames — de aardigste en teerste — vond den ernst, waarmee hij sprak, heel grappig, en toen hij de vrijheid nam haar te vragen waarom, kon zij een poos lang niet spreken van het lachen. Zoodra zij echter daartoe in staat was, zei zij, dat de negers zoo'n koddig volk waren, zoo allerbespottelijkst in hun voorkomen en manieren, dat het iemand, die goed met hen bekend was, onmogelijk was om aan zulke zotte schepsels met eenigen ernst te denken. De overige leden van de familie waren van dezelfde opinie, en hielden deze voor onbetwistbaar; — alsof er in ellende en slavernij geen akeligheid genoeg was, om een schaduw van ernst te werpen op eenig menschelijk dier, al was het naar het lichaam zoo belachelijk als de koddigste aap, of naar den geest als de welgemaaktste republikeinsche Nimrod.

„Kortom," zei de oude heer Norris, om de quaestie heelemaal af te doen, „er bestaat een natuurlijke antipathie tusschen de verschillende menschenrassen."

„Die zich zelfs uitstrekt," zei Martin's vriend met een zachte stem, „tot de wreedste martelingen, en het koopen en verkoopen van ongeboren geslachten."

De heer Norris junior zei niets, maar trok een heel scheef gezicht, en veegde zijn

1) Voorstanders van de afschaffing der slavernij.

vingers af zooals Hamlet doet nadat hij den schedel van Yorick heeft neergelegd, alsof hij juist een neger had aangeraakt, en er iets van het zwart aan zijn handen was blijven zitten.

Om het gesprek weer zijn vorigen aangenamen loop te geven, stapte Martin van het onderwerp af, waarvan hij begreep, dat het in Amerika altijd netelig en gevaarlijk moest zijn, en voegde zich weer bij de jongedames, die bijzonder kostbaar en zwierig gekleed waren; waarbij ieder kleedingstuk, wat de maat betrof, overeenkomst vertoonde met de kleine schoentjes en de dunne zijden kousjes. Dit bracht hem op het idee, dat zij heel veel werk van Fransche modes moesten maken, en dit bleek ook inderdaad het geval te zijn; want, hoewel haar kennis niet erg nieuw kon heeten, was ze toch heel uitgebreid, vooral die van de oudste zuster, die heel veel smaak had in de studie der methaphysica, der mechanica en der beschouwingen over den mensch, en een eigenaardige begaafdheid bezat om deze kundigheden met alles, waarover zij sprak, van het modemaken tot aan het duizendjarige rijk, in verband te brengen — zoo zelfs, dat zij doorgaans een vreemde in den tijd van vijf minuten half gek maakte.

Martin voelde zijn hoofd duizelen, en om zich te herstellen verzocht hij de andere zuster (daar hij een piano in de kamer zag staan) iets te spelen. Zij voldeed bereidwillig aan dit verzoek, en daarop volgde een bravour-concert, uitsluitend door de dames Norris gegeven. Zij zongen in alle talen, behalve haar eigen — Duitsch, Fransch, Spaansch, Portugeesch en Italiaansch — maar Engelsch zou te ordinair zijn geweest; want het gaat in dit opzicht met talen precies als met reizigers, die thuis dikwijls heel gewoon, maar in het buitenland aanzienlijke personen zijn.

GENERAAL FLADDOCK!

Er bestaat weinig twijfel, of de dames Norris zouden mettertijd ook nog wel aan het Hebreeuwsch zijn gekomen, als zij niet gestoord waren geworden door den Ier, die plotseling de deur opende, en zoo hard hij kon schreeuwde: „Generaal Fladdock!"

„Mijn hemel!" riepen de zusters, onmiddellijk ophoudend, „daar is de generaal terug!"

Tegelijkertijd kwam de generaal, in volle uniform gekleed, met zooveel haast de kamer binnen, dat hij met zijn voet aan het tapijt bleef haken, en daar hij tevens zijn degen tusschen zijn beenen kreeg, zoo lang als hij was neerplofte, en voor de oogen van het verbaasde gezelschap een vreemde kale plek op de kruin van zijn hoofd vertoonde. Dit was het ergste nog niet; want daar hij tamelijk dik was en heel stijf in zijn kleeren zat, kon hij niet alleen overeind komen, maar bleef liggen haspelen en schoppen, alsof hij dol was geworden.

Natuurlijk schoot men hem dadelijk te hulp, en hielp hem haastig op; maar zijn uniform was zoo wonderlijk gemaakt, dat hij zich stijf en zonder doorbuigen overeind liet zetten, net als een doode harlekijn, en geen lid kon bewegen voor hij weer plat op zijn voeten stond; waarop hij plotseling, als door een wonder, weer buigzaam werd, en, schuins voortschuivend, om zijn gouden epauletten nergens tegen te schaven, met een glimlachend gezicht de vrouw des huizes naderde.

Nooit had de familie een grootere blijdschap ten toon kunnen spreiden dan bij deze onverwachte verschijning van generaal Fladdock. Hij werd zoo hartelijk ontvangen, alsof New-York in staat van beleg was geweest, en men geen anderen generaal voor geld of goede woorden had kunnen krijgen. Hij gaf al de Norrissen wel driemaal de hand, en bleef hen toen op eenigen afstand een poosje aanstaren, zooals een dapper commandant zijn troepen zou doen.

„Zoo, mag ik dus de edelste sieraden van mijn vaderland terugzien!" riep de generaal uit.

„Ja, hier zijn wij, generaal," antwoordde de oude heer Norris.

Daarop drongen zij allen om den generaal heen, om hem te vragen, hoe hij het sedert zijn laatsten brief had gemaakt, of hij in het buitenland veel pleizier had gehad, en bijzonder en vooral, in hoeverre hij bekend was geworden met de hertogen, graven, markiezen, ridders, baronets en andere getitelde personen, waarop die nog in nachtelijke duisternis levende landen zich verhoovaardigden.

„Vraag maar niets!" antwoordde de generaal, met zijn hand wenkend. „Ik heb onophoudelijk met hen omgegaan, en heb in mijn koffer een paar couranten meegebracht, waarin" — dit zei hij zacht en met nadruk — „onder het society-nieuws mijn naam te lezen staat. Maar o, wat een dwaasheden in dat ongelukkige Europa."

„Ja!" riep de oude heer Norris, terwijl hij treurig zijn hoofd schudde, en Martin aankeek, als wilde hij zeggen: „Ik kan het niet tegenspreken, hoezeer ik ook zou willen dat ik het kon."

„Hoe weinig verlicht is men daar nog!" riep de generaal uit. „Hoe weinig gevoel heeft men daar voor de zedelijke waarde van den mensch!"

„Ja!" zuchtten al de Norrissen, overstelpt van neerslachtigheid.

„Ik had het mij niet kunnen voorstellen, als ik het niet had gezien," hernam de generaal. „Norris, gij hebt een sterke verbeeldingskracht, maar ook gij hadt het u niet kunnen voorstellen, als gij het niet hadt gezien."

„Nooit!" zei Norris.

„Dat standgevoel, die trots, die stijfheid, dat ceremonieel," riep de generaal uit, telkens grooter nadruk leggend op het woordje die of dat. „Die kunstmatige scheidsmuren tusschen den eenen mensch en den anderen, die verdeeling van het menschelijk geslacht in troefkaarten en lage kaarten van alle soorten, in klaveren, schoppen, ruiten — alles behalve harten!"

„Ja!" riep de heele familie uit. „Maar al te waar, generaal!"

„Maar wacht eens," riep de oude heer Norris, hem bij zijn arm pakkend. „Gij zijt zeker met „De Schroef" overgekomen?"

„Ja."

„Is het mogelijk?" riepen de jongedames uit. „Neen maar!"

De generaal scheen niet te kunnen begrijpen, waarom het zooveel opzien moest baren, dat hij met „De Schroef" was overgekomen, en zijn denkbeelden werden niet helderder, toen de oude heer Norris, Martin aan hem voorstellend, zei:

„Een van uw medepassagiers, naar ik meen."

„Neen!" zei de generaal kortaf.

Hij had Martin nooit gezien; maar deze had hem wel gezien en herkende hem nu als den heer, die tegen het einde van de reis, met de handen in zijn zakken, en met wijd opengespalkte neusgaten over het dek had gewandeld.

Allen keken Martin aan. Er was niets aan te doen. De waarheid moest uitkomen.

„Ik ben met dezelfde paketboot overgekomen als de generaal," zei Martin, „maar niet in dezelfde klasse. Daar ik in de noodzakelijkheid verkeerde mijn geld zooveel mogelijk te sparen heb ik mij met de goed-

koopste plaats tevreden gesteld."

Als men den generaal bij een geladen kanon had gebracht, en hem gelast had het oogenblikkelijk af te vuren, had hij niet erger kunnen ontstellen dan toen hij deze woorden hoorde. Van hem, generaal Fladdock, in volle uniform, de lieveling van vreemde edellieden — van hem veronderstelde men, dat hij een kerel kende, die in het vooronder van een paketboot naar Amerika was gekomen, en dien kerel ontmoette hij in het heiligdom der fashion van New-York, zich koesterend aan den haard der New-Yorksche aristocratie! Hij sloeg bijna de hand aan zijn degen.

Een doodsche stilte heerschte onder de Norrissen. Als dit voorval ruchtbaar werd, had hun neef van buiten de stad hen door zijn onvoorzichtigheid voor altijd geschandvlekt. Zij waren de schitterendste sterren van een verheven New-Yorksche sfeer. Er waren nog andere fashionable sferen boven en ook andere beneden hen, en geen van de sterren van die sferen sprak ooit een woord tegen die van een andere. Maar nu zou het toch door al die sferen worden uitgegalmd, dat de Norrissen, door een fatsoenlijk voorkomen bedrogen, van hun hoogen rang waren vervallen, door een bezoek te accepteeren van een onbekend en dollar-loos persoon. O bescherm-arend der zuivere republiek, moesten zij dit beleven!

„Gij zult mij wel vergunnen afscheid te nemen," zei Martin, na een verschrikkelijke stilte. „Ik voel, dat ik hier de oorzaak van een minstens even groote verlegenheid ben, als ik mij zelf op mijn hals heb gehaald. Maar voor ik wegga, ben ik verplicht dezen heer te rechtvaardigen, die, toen hij mij in zulk gezelschap bracht, volkomen onbekend was met mijn onwaardigheid."

Daarmee maakte hij een buiging voor de Norrissen, en verdween. Hij had op dat oogenblik veel weg van een sneeuwpop, uitwendig heel koud, maar van binnen tamelijk warm.

„Kom, kom!" zei de oude heer Norris, toen Martin de deur achter zich sloot, terwijl hij de anderen met een bleek gezicht aanstaarde; „de jongeman heeft vanavond een voorbeeld van fijne gezelligheid en smaakvolle deftigheid gezien, waaraan zijn eigen land totaal vreemd is. Laten wij hopen, dat het een zedelijk gevoel in hem zal doen ontwaken!"

Als dat echt Amerikaansche artikel, een zedelijk gevoel — want als men de Amerikaansche staatslieden en schrijvers mag gelooven, heeft de nieuwe wereld het monopolie daarvan — ook een welwillende liefde voor het heele menschdom omvat, had dat van Martin op dat oogenblik zeker heel veel noodig om wakker te worden; want, terwijl hij, met Mark achter zich, de straat afliep, was zijn onzedelijk gevoel bijzonder werkzaam, en dreef hem tot het uiten van een aantal eenigszins hatelijke opmerkingen, die tot zijn geluk niemand hoorde. Hij was echter al zoover bekoeld, dat hij om het gebeurde begon te lachen, toen hij voetstappen achter zich hoorde, en, toen hij omkeek, zijn vriend Bevan zag, die hem buiten adem naliep.

Hij nam Martin bij zijn arm, verzocht hem wat langzamer te loopen, en hield zich toen een poos stil. Eindelijk zei hij:

„Ik hoop, dat gij mij ook in een anderen zin zult rechtvaardigen?"

„Wat bedoelt gij?" vroeg Martin.

„Gij gelooft toch, hoop ik, niet, dat ik den afloop van ons bezoek heb bedoeld of voorzien? Maar ik zal u dat nauwelijks hoeven te vragen."

„Neen, werkelijk niet," antwoordde Martin. „Ik ben u des te meer verplicht voor uw vriendelijkheid, nu ik merk uit welk hout de brave burgers hier gesneden zijn."

„Ik geloof, dat zij ongeveer uit hetzelfde hout gesneden zijn als andere menschen," hernam zijn vriend, „als zij het maar wilden bekennen, en geen valsche vertooning wilden maken."

„Ja inderdaad, zoo is het!"

„Ik durf wel zeggen," hernam zijn vriend, „dat ge zoo'n scène in een Engelsch blijspel zoudt kunnen ontmoeten, zonder er veel onwaarschijnlijks of bijzonders in te vinden."

„Zoo is het inderdaad."

„Ik moet u toegeven, dat het hier belachelijker is dan ergens anders," hervatte zijn vriend. „Wat mij zelf betreft, kan ik zeggen, dat ik van het begin af wel wist, dat gij in het vooronder waart meegekomen; want ik had de passagierslijst gezien, en er uw naam niet op gevonden."

„Des te meer ben ik u verplicht," zei Martin.

„Norris is op zijn manier een uitstekende kerel," merkte Bevan op.

„O, ja?" zei Martin droogjes.

„Zeker; hij heeft een massa goede eigenschappen, en als gij of iemand anders hem als een ander soort wezen hadt aangesproken, en hem in forma pauperis om zijn gunst had verzocht, zou hij een en al goedheid en vriendelijkheid zijn geweest."

„Ik hoefde geen drie duizend mijl ver te reizen, om zoo'n karakter te vinden," zei

Martin, en daarbij bleef het gesprek steken. Ieder met zijn eigen gedachten bezig, gingen zij verder naar huis.

Het avondmaal was al afgeloopen, toen zij de woning van majoor Pawkins bereikten; maar het tafellaken, met nog wat meer vlekken en smeren versierd, lag nog op de tafel. Aan het eene einde daarvan zaten mevrouw Brick en twee andere dames thee te drinken, die blijkbaar pas thuis waren gekomen, daar zij haar hoeden en shawls nog niet hadden afgelegd. Bij het licht van drie flikkerende kaarsen van verschillende lengte, op drie kandelaars van verschillend model geplaatst, zag de kamer er bijna even onbehaaglijk uit, als bij het volle daglicht.

Deze drie dames waren op een heel schellen toon aan het praten, toen Martin en zijn vriend binnenkwamen; maar zoodra zij deze twee heeren zagen hielden zij op, en werden buitengewoon keurig, om niet te zeggen stijf. Zij spraken nu en dan maar een enkel woord op een fluisterenden toon, en met een koelheid, alsof haar thee in ijs was veranderd.

„Zijt gij naar de meeting geweest, mevrouw Brick?" vroeg Martin's vriend, met iets schalks in zijn oogen.

„Naar de lezing, mijnheer!"

„O, neem mij niet kwalijk; ik versprak mij. Gij gaat niet naar de meeting, geloof ik?"

Hier gaf de dame aan den rechterkant van mevrouw Brick een vroom kuchje, als wilde zij zeggen „ik wel", en zij woonde dan ook bijna dagelijks de een of andere godsdienstige vergadering bij.

„Een mooie preek gehoord, mevrouw?" vroeg Bevan, deze dame aansprekend.

Ze sloeg heel vroom haar oogen neer, en antwoordde: „Ja!" Zij was erg gesticht door een sterk gepeperde predikatie, die al haar vrienden en bekenden op zich konden toepassen; bovendien was haar hoed veel mooier geweest dan al de andere hoeden in de vergadering, en dus was zij bijzonder voldaan.

„Welke lezingen volgt gij momenteel, mevrouw?" zei Bevan, zich weer tot mevrouw Brick wendend.

„Op Woensdag over de philosophie der ziel."

„En op Maandag?"

„Over de philosophie der misdaad."

„En op Vrijdag?"

„Over de philosophie der voeding."

„Gij vergeet Donderdag — de philosophie van het Staatsbestuur," merkte de derde dame op.

„Neen," zei mevrouw Brick, „dat is op Dinsdag."

„O ja," hervatte de ander. „Donderdag is het de Philosophie der Stoffelijkheid."

„Gij ziet, mijnheer Chuzzlewit," zei Bevan, „dat onze dames genoeg om handen hebben."

„Dat vind ik ook," antwoordde Martin. „Met die ernstige studiën en haar huiselijke bezigheden moeten zij niet veel tijd overhouden."

Hij zweeg hier, daar hij zag dat de dames hem met verre van gunstige blikken aankeken, hoewel hij niet begrijpen kon, wat hij gedaan had om de verontwaardiging te verdienen, die zich op haar gezichten vertoonde. Toen zij echter kort daarop naar haar slaapkamers gingen, gaf Bevan hem te kennen, dat huiselijke slavernij veel te laag was voor de verheven geesten van deze vrouwelijke philosofen, en dat men honderd tegen een kon wedden, dat geen van de drie in staat was het minste huishoudelijke werk te verrichten, of voor een van haar kinderen het eenvoudigste kleedingstuk te maken.

„Hoewel het de vraag is," vervolgde hij, „of zij niet beter zouden doen, als zij een paar stompe breinaalden hanteerden, in plaats van zulk scherp speeltuig. Eén ding kan ik echter zeggen, dat zij er zich niet dikwijls mee snijden. Godsdienstige vergaderingen en lezingen zijn onze bals en concerten. Zij gaan daarheen om de verveling te ontvluchten, elkaars kleeren te bekijken, en dan weer thuis te komen."

„Als gij „thuis" zegt, bedoelt gij zeker zoo'n huis als dit?"

„Heel dikwijls. Maar ik zie dat gij doodmoe zijt, en wil u dus goedennacht wenschen. Morgen zullen wij over uw plannen spreken. Gij zult wel al gezien hebben, dat gij hier niet kunt hopen uw doel te bereiken. Gij zult verder moeten gaan."

„Waar het misschien nog erger zal zijn," zei Martin.

„Ik hoop van niet. Maar voor vandaag is het genoeg. Goedennacht!"

Zij gaven elkaar hartelijk de hand, en Bevan ging weg. Zoodra Martin alleen was, verdween de opwinding van het nieuwe, dat hem bij al de vermoeienissen van den dag had ondersteund, en voelde hij zich zoo terneergeslagen en afgemat, dat het hem zelfs aan energie ontbrak om naar boven te kruipen en naar bed te gaan.

Wat een verandering was er in twaalf of vijftien uren in zijn hoopvolle verwachtingen ontstaan! Hoe nieuw en vreemd de grond, waarop hij stond ook voor hem zijn

mocht, hij kon toch — als hij zich de voorvallen herinnerde, die zich in dien enkelen dag hadden samengedrongen — niet nalaten te vreezen, dat zijn onderneming als volkomen mislukt moest worden beschouwd. Aan boord van de paketboot — in Engeland nooit — had hij die wel eens wat vermetel en ondoordacht gevonden; maar nu liet zij zich zoo ellendig aanzien, dat hij er van schrikte. Welke gedachten hij zich ook voor den geest mocht roepen, zij namen een donkere ontmoedigende kleur aan, en drukten hem nog meer terneer. Zelfs de diamanten aan zijn vinger hadden de helderheid van tranen, en uit haar schitterenden glans schoot geen enkele straal van hoop.

Droefgeestig peinzend bleef hij bij de kachel zitten, zonder op de kostgangers te letten, die een voor een van hun kantoren of uit een tapperij naar huis kwamen, en, nadat zij uit een groote witte waterkan hadden gedronken, en zich een poos bij de kwispedoren hadden opgehouden, slaapdronken naar bed gingen, tot eindelijk Mark Tapley bij hem kwam, en hem in de meening dat hij sliep, aan zijn arm heen en weer schudde.

„Mark!" riep hij uit, verschrikt opkijkend.

„Ik ben het, mijnheer," zei deze altijd opgeruimde bediende, terwijl hij de kaars, die hij had meegebracht, met zijn vingers snoot. „Uw bed is niet heel groot, mijnheer, en iemand, die wat dorstig was, zou voor het ontbijt al het water wel op kunnen drinken, dat gij hebt om u mee te wasschen, en er den handdoek bij opeten. Maar gij zult vannacht toch slapen zonder gewiegd te worden, mijnheer."

„Het is alsof ik nog op zee ben," zei Martin strompelend opstaand. „Ik ben heelemaal onwel."

„Ik voor mij ben zoo vroolijk als een vischje in het water, mijnheer," zei Mark. „Maar ik heb er ook reden voor. Ik had hier geboren moeten worden. Pas op waar gij loopt," want zij gingen de trap nu op. „Ge weet nog wel van dien heer aan boord van „De Schroef" met dat kleine valiesje?"

„Met dat valiesje? Ja."

„Wel, mijnheer, vanavond is de wasch hier thuis gebracht, en het schoone goed staat bij de slaapkamers voor de deur. Als ge onderweg oplet, hoe weinig overhemden er zijn en hoeveel chemisettes, zult ge het geheim van die kleine bagage wel begrijpen."

Martin was te vermoeid en te neerslachtig, om eenig belang in deze ontdekking te stellen, en luisterde bijna niet. Mark, door deze onverschilligheid geenszins uit het veld geslagen, bracht hem echter al pratend naar de voor hem bestemde kamer: een benauwd vertrekje, waarin slechts de helft van een raam uitkwam, met een bedstee, als een pakkist zonder deksel, twee stoelen, een lapje tapijt, zooals men in een Engelschen schoenenwinkel doorgaans heeft om schoenen op te laten passen, een spiegeltje tegen den muur gespijkerd, en een waschtafeltje met een waterkan en kom, die men voor een melkkan en spoelkom had kunnen aanzien.

„Ik geloof, dat zij zich hier maar met een drogen doek afwrijven, mijnheer," zei Mark. „Zij moeten vast en zeker een tik van de watervrees beethebben."

„Help mij mijn laarzen eens uittrekken, Mark," zei Martin, terwijl hij zich op een stoel liet neervallen. „Ik ben doodaf — volkomen kapot."

„Dat zult ge morgenochtend niet zeggen, mijnheer," zei Mark, „of zelfs straks al niet, als ge dit geproefd hebt."

Bij deze woorden zette hij een groot glas op de tafel, tot aan den rand vol stukjes doorschijnend ijs, waardoorheen men onderin een paar dunne schijfjes citroen en een goudgeel vocht zag.

„Wat is dat?" vroeg Martin.

Maar Mark gaf geen antwoord. Hij stak alleen maar een rietje in het mengsel, en gaf door nadrukkelijke gebaren te kennen, dat het vocht daardoor moest worden opgezogen.

Martin nam met verwondering het glas aan, bracht zijn lippen aan het rietje, en sloeg onmiddellijk in verrukking zijn oogen op. Daarna haalde hij nauwelijks adem, voordat hij den laatsten druppel had opgezogen.

„Zoo, mijnheer," zei Mark, hem met een triomfantelijken lach het glas uit de hand nemend. „Als gij nu ooit weer eens kapot zijt, en ik niet bij u ben, hebt gij niets anders te doen, dan den eersten den besten te vragen een cobbler voor u te halen."

„Een cobbler te halen?" herhaalde Martin.

„Ja, mijnheer," zei Mark, terwijl hij met zijn hand liefkoozend over het leege glas streek; „deze wonderbaarlijke uitvinding heet een cobbler. Nu kunt gij zelf uw laarzen wel uittrekken. Ik wed, dat gij een heel ander mensch zijt geworden."

„Als ik maar niet weer instort," zei Martin; „maar lieve hemel, als wij eens zonder geld of goed in een wilde streek van dit land moesten blijven?"

„Ja, mijnheer," antwoordde de onverzettelijke Mark; „naar wat ik al gezien heb, weet ik niet, of wij het, zonder geld of goed, niet beter zouden hebben in de wilde streken dan in de tamme."

„O Tom Pinch, Tom Pinch!" zei Martin peinzend; „wat zou ik niet willen geven, om weer bij u te zitten en uw stem te hooren, zelfs al was het in het slaapkamertje bij Pecksniff!"

„O Draak, o Draak!" riep Mark schertsend uit. „Als er niet zooveel water tusschen ons in was, en als het niet wat laf zou zijn om terug te komen, zou ik bijna ook zooiets zeggen, maar daar zit ik nu, Draak, in New-York in Amerika, en gij staat in Wiltshire in Europa, en hier moet fortuin gemaakt worden, Draak, en dat wel voor een schoone jongedame; en als gij ooit het Monument gaat bekijken, Draak, moet gij niet beneden aan de trap blijven staan, of gij zult nooit bovenkomen."

„Goed gezegd, Mark!" riep Martin uit. „Wij moeten vooruitzien."

„In al de sprookjes, die ik ooit gelezen heb, mijnheer," antwoordde Mark, „werden de menschen, die achteromkeken, in steen veranderd, en mijn meening is, dat zij het verdienden en het hun eigen schuld was. Nu wensch ik u goedennacht, mijnheer, en pleizierige droomen!"

„Dan zullen zij van thuis moeten zijn," zei Martin, terwijl hij zich in zijn bed neerlegde.

„Dat zeg ik ook," zei Mark bij zich zelf, terwijl hij naar zijn eigen slaapkamertje ging; „want als er niet, voordat wij van hier vertrekken, een tijd komt, waarin er een beetje meer eer in zal steken om vroolijk te blijven, mag ik zelf een Amerikaan zijn."

Terwijl zij liggen te slapen, stappen wij, die in ons verhaal, evenmin als zij in hun droomen, aan tijd of plaats gebonden zijn, den Oceaan over, om naar Engeland terug te keeren.

HOOFDSTUK XVIII.

Handelend over het kantoor van Anthony Chuzzlewit en Zoon, waaruit een compagnon zich onverwachts terugtrekt.

Verandering brengt verandering voort. Er is niets, dat zich zoo vlug voortplant. Laat iemand, aan een nauwen kring van zorgen en genoegens gewoon, waarbuiten hij zich maar zelden begeeft, één stap daarover heen doen, al is het maar voor den kortst mogelijken tijd, en zijn verwijdering van het eentonige tooneel, waarop hij een belangrijke rol speelt, schijnt het signaal te zijn voor een eindelooze verwarring. Alsof in de opening, die hij heeft achtergelaten, de verandering als een wig werd ingedreven, om, wat een vaste massa was, in stukken te doen splijten, zoo barsten dingen, die door de gewoonte van jaren aan elkaar waren gehecht, in evenveel weken uiteen. De mijn, die de tijd langzaam onder het gebouw van het alledaagsche leven heeft gegraven, springt in een oogenblik, en wat tevoren een rots was, wordt zand en stof.

De meeste menschen hebben dit op het een of andere oogenblik in meerdere of mindere mate ondervonden. In hoeverre de natuurlijke wetten der verandering in den bekrompen kring, dien Martin verlaten had, hun kracht uitoefenden, zal in deze bladzijden trouw worden opgeteekend.

„Wat hebben we een koud voorjaar!" zei Anthony op een huilenden toon, terwijl hij dichter bij het vuur schoof, dat tegen den avond was aangelegd. „Toen ik jong was, hadden wij in dezen tijd van het jaar veel warmer weer."

„Of dat zoo is of niet, gij hoeft toch in ieder geval geen gaten in uw kleeren te branden," merkte de beminnelijke Jonas op, uit de courant opkijkend. „Het laken is heusch zoo goedkoop niet."

„Een beste jongen!" riep de vader uit, terwijl hij op zijn verkleumde handen ademde, en die wreef, zoo goed hij met zijn zwakke krachten kon. „Een voorzichtige jongen! Hij heeft zich nooit aan de ijdelheid van mooie kleeren vergaapt."

„Ik had ze wel willen hebben, als ik ze voor niets had kunnen krijgen," zei de zoon, de courant weer opnemend.

„Hè, hè!" grinnikte de oude man. „Als! — Maar het is toch koud."

„Blijf van het vuur af!" snauwde Jonas, terwijl hij de hand van zijn geëerden vader tegenhield, die den pook had gegrepen. „Wilt gij op uw ouden dag nog tot gebrek komen, dat gij nu aan het verspillen slaat?"

„Ik heb er geen tijd meer voor, Jonas," zei de oude man.

„Waar geen tijd voor?" schreeuwde zijn erfgenaam.

„Om tot gebrek te komen. Ik wou dat ik er tijd voor had."

„Gij hebt altijd maar alleen om u zelf gedacht," zei Jonas, maar zoo zacht dat de oude man hem niet verstaan kon, terwijl hij zijn vader toornig aankeek; „en ge zijt

en blijft dezelfde. Gij zoudt zeker nog wel tot gebrek willen komen, niet waar? Ik geloof het graag. En uw eigen vleesch en bloed zou ook tot gebrek mogen komen, zonder dat het u schelen kon! Hebt gij dan heelemaal geen gevoel, kerel?"

Na deze eerbiedige toespraak nam hij zijn theekopje op — want vader en zoon zaten in gezelschap van Chuffey aan de thee — en terwijl hij, zijn vader strak aankijkend, nu en dan een teugje nam, vervolgde hij op denzelfden toon:

„Gebrek! Aardig om op dien leeftijd nog over gebrek te gaan praten! Heb ik ooit van mijn leven! Geen tijd meer voor? Ik hoop het zeker niet. Maar gij zoudt wel tweehonderd jaar oud willen worden, als gij kondt, en dan nog ontevreden zijn. Ik ken u wel."

De oude man zuchtte en kroop zoo dicht mogelijk bij het vuur. Jonas schudde dreigend zijn namaak-zilveren theelepeltje naar hem, en begon de zaak uit een verhevener oogpunt te beschouwen.

„Als gij er zoo over denkt," zei hij brommend, maar op denzelfden zachten toon, „waarom doet gij uw zaken dan niet aan kant? Koop voor een prijsje een lijfrente, en maak zoo uw leven tot een punt van belang voor u zelf en de anderen, die in de speculatie betrokken zijn. Maar neen, dat zou voor u niet deugen. Dat zou een natuurlijke zorg zijn voor uw eigen zoon, en het is uw pleizier onnatuurlijk te zijn, en hem het zijne te onthouden. Als ik u was, zou ik mij voor mij zelf schamen en blij zijn als ik mij ergens kon verschuilen."

Misschien moest de onbepaalde uitdrukking ergens dienen, om het graf, het kerkhof of iets dergelijks aan te duiden, dat Jonas uit kieschheid en kinderlijke teederheid niet noemen wilde. Hij sprak nu niet verder, daar Chuffey, die, terwijl hij in zijn gewone hoekje zat, zonderling genoeg, gewaar werd, dat Anthony naar zijn zoon scheen te luisteren, eensklaps uitriep, alsof de woorden hem werden ingegeven:

„Hij is uw eigen zoon, mijnheer Chuzzlewit! Uw eigen zoon, mijnheer!"

De oude Chuffey vermoedde weinig, voor hoeveel uitlegging deze woorden vatbaar waren, of hoe de bittere satire, die zij inhielden, den vader door de ziel had moeten boren, als hij had kunnen hooren wat zijn zoon zei, of raden wat er in zijn gedachten omging. De uitroep gaf nu aan de overdenkingen van Anthony alleen maar een andere richting, en deed hem uit zijn mijmering ontwaken.

„Ja, ja, Chuffey! Jonas is een telg van den ouden stam. Het is nu een heel oude stam, Chuffey," zei de grijsaard, met een zonderlingen blik van onrust en ontevredenheid.

„Oud genoeg," zei Jonas.

„O, neen, neen!" riep Chuffey uit. „Neen, mijnheer Chuzzlewit! Gij zijt nog volstrekt niet oud, mijnheer!"

„Nu wordt hij nog gekker dan anders!" riep Jonas verachtelijk uit. „Bij mijn ziel, vader, hij maakt het al te erg. — Houd uw bek, zeg ik!"

„Hij zegt dat gij het niet weet," riep Anthony den ouden boekhouder toe.

„Tut, tut!" was Chuffey's antwoord. „Ik zeg, dat hij het niet weet. Hij is nog maar een jongen; dat is hij. Dat zijt ge ook nog, mijnheer Chuzzlewit — zoo te zeggen, nog maar een jongen. Ha, ha, ha! Ge zijt nog een jongen, bij menigeen, dien ik gekend heb. Gij zijt nog maar een jongen bij mij, en bij honderden zooals wij. Stoor u niet aan hem!"

Met deze buitengewone redevoering — want voor Chuffey was dit een onvergelijkelijke uitbarsting van welsprekendheid — haalde de arme schim van een man de hand van zijn meester door zijn bevenden arm, en hield die met zijn eigen hand zoo stevig vast, als wilde hij hem verdedigen.

„Ik word alle dagen doover, Chuffey," zei Anthony met zooveel zachtheid, of, om het juister uit te drukken, met zoo weinig hardheid, als zijn gezicht kon aannemen.

„Neen, neen!" schreeuwde Chuffey hem in het oor. „Dat wordt gij niet. En wat zou het dan nog? Ik ben al twintig jaar doof."

„Ik word ook blinder," zei de oude man, zijn hoofd schuddend.

„Dat is een goed teeken!" schreeuwde Chuffey weer. „Ha, ha, ha! Het beste teeken van de wereld! Vroeger was uw gezicht al te scherp."

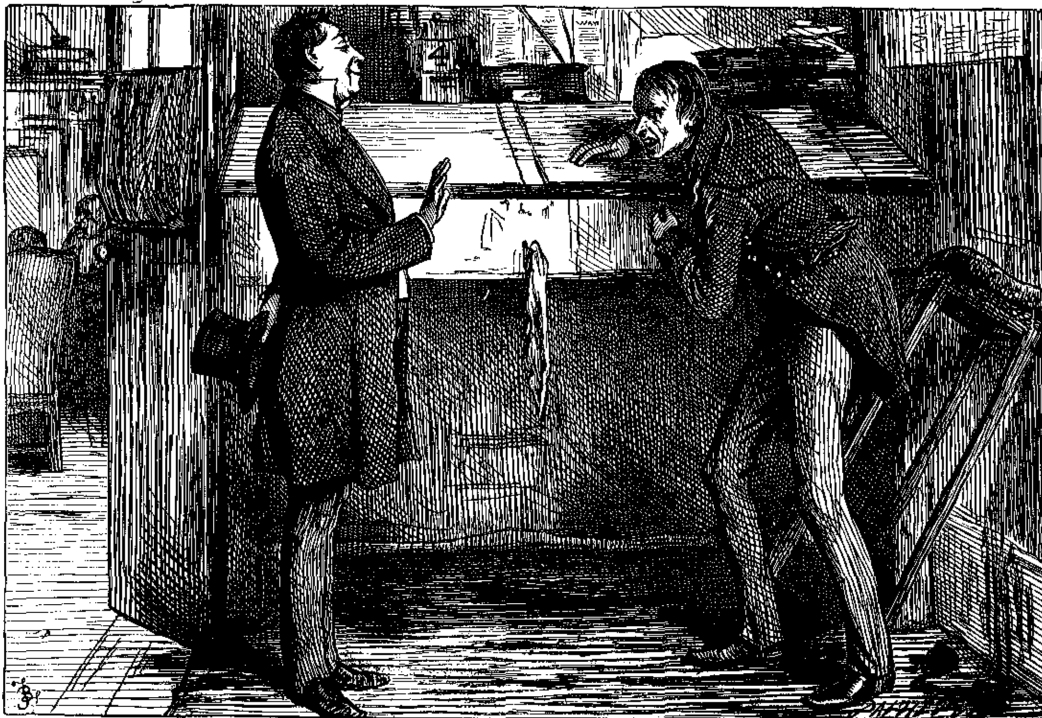
Hij klopte Anthony op de hand, zooals iemand een kind zou troosten, en, terwijl hij den arm van den ouden man nog verder door den zijnen trok, wenkte hij met zijn andere hand naar de plaats waar Jonas zat, als wilde hij dezen de kamer uitdrijven. Daar Anthony zich echter volkomen stilhield, en geen woord sprak, liet Chuffey hem langzamerhand los, en kroop weer in zijn gewone hoekje, waar hij als versteend bleef zitten, behalve dat hij nu en dan zijn hand uitstak, om de jas van zijn ouden meester zachtjes aan te raken, als om zich te verzekeren, dat hij dezen nog naast zich had.

Jonas was over deze vertooning zoo verbaasd, dat hij niets anders kon doen dan de

twee oude lieden aanstaren, tot Chuffey weer in zijn gewonen toestand was verzonken, en Anthony in slaap was gevallen. Toen gaf hij lucht aan zijn aandoening door den eerstgenoemden persoon van achteren te naderen, en een gebaar te maken, alsof hij hem, vulgair gezegd, „een opstopper" wilde geven.

„Zij hebben nu twee of drie weken lang dit spelletje gespeeld," prevelde Jonas bij zich zelf. „Ik heb nooit gezien, dat mijn vader zooveel met hem ophad, als nu. Wat! hoofd tegenhield, en een papier openvouwde. „Hier is het testament, mijnheer Chuffey! Dertig pond per jaar als pensioen, oude jongen, en de heele rest voor zijn eenigen zoon Jonas. Gij hoeft u de moeite niet te geven om teerhartig te zijn. Gij zult er niets mee winnen. — Wat is dat?"

Het was inderdaad om van te schrikken. Een gezicht aan den anderen kant van het glazen beschot keek nieuwsgierig naar binnen — niet naar hem, maar naar het papier, dat hij in zijn hand had; want de

„WIE IK BEN?" RIEP DE STEM VAN PECKSNIFF, TERWIJL PECKSNIFF ZELF, IN LEVENDEN LIJVE, HEM VRIENDELIJK TOELACHTE. „WIE IK BEN, MIJNHEER JONAS?"

Hengelt gij misschien naar een legaat, mijnheer Chuffey? Hè?"

Maar Chuffey was zich even weinig bewust van zoo'n gedachte, als van de gebalde vuist, die Jonas dreigend om zijn oor liet zweven. Toen Jonas zijn hart aan deze pantomime had opgehaald, nam hij de kaars van de tafel, ging daarmee naar het glazen kantoortje, en haalde een bos sleutels uit zijn zak. Met een er van opende hij een geheime lade van den lessenaar; maar terwijl hij dit deed, keek hij angstig rond, om zeker te zijn, dat de twee oude lieden nog voor het vuur zaten.

„Alles nog in orde!" zei Jonas, terwijl hij de klep van den lessenaar met zijn voor- oogen waren turend op dat geschrift gevestigd en werden snel opgeslagen, toen hij den bovengemelden uitroep slaakte. Daarop ontmoetten zij de zijne, en leken op de oogen van den heer Pecksniff.

Terwijl hij de klep van den lessenaar met een harden slag liet dichtvallen, maar toch niet vergat dien te sluiten, staarde Jonas, bleek en ademloos, dit verschijnsel aan. Het bewoog zich, opende de deur, en kwam binnen.

„Wie zijt gij?" riep Jonas terugdeinzend. „Wie zijt gij? Waar komt gij vandaan? Wat moet gij hier?"

„Wie ik ben?" riep de stem van Pecksniff, terwijl Pecksniff zelf, in levenden lij-

ve, hem vriendelijk toelachte. „Wie ik ben, mijnheer Jonas?"

„Wat hebt gij hier te komen gluren en loeren?" zei Jonas kwaad. „Wat hebt gij zoo naar de stad te komen, en iemand onverwachts te overvallen? Het is werkelijk vreemd, dat iemand niet eens een — een courant in zijn kantoor kan lezen, zonder dat men hem schrik aanjaagt, door onverhoeds binnen te komen. Waarom hebt gij niet aan de deur geklopt?"

„Ik heb geklopt, mijnheer Jonas," antwoordde Pecksniff; „maar niemand hoorde mij. Ik was nieuwsgierig," vervolgde hij op zijn zoetsappige manier, terwijl hij zijn hand op Jonas' schouder legde, „om te zien welk gedeelte van de courant zoo uw aandacht trok; maar de ruiten waren al te dof en te vuil."

Jonas wierp haastig een blik naar de ruiten. Ja — zij waren niet erg schoon. Zoover had Pecksniff de waarheid gesproken.

„Was het de poëzie?" hervatte Pecksniff, terwijl hij vroolijk schertsend zijn wijsvinger schudde. „Of was het de politiek? Of waren het de effecten? Nummer een, mijnheer Jonas, nummer een, denk ik."

„Gij zijt niet ver bezijden de waarheid," antwoordde Jonas, terwijl hij zich volkomen herstelde, en de kaars snoot. „Maar hoe drommel komt gij nu alweer in Londen? Het is waarachtig wel in staat om een mensch te doen schrikken, als hij daar opeens iemand voor zich ziet, dien hij dacht dat zestig of zeventig mijl van hem vandaan was."

„Dat is ook zoo, beste vriend," zei Pecksniff. „Zonder twijfel, mijnheer Jonas. Want, terwijl het menschelijk gemoed zoo geschapen is..."

„Och, loop naar de maan met het menschelijk gemoed!" viel Jonas hem ongeduldig in de rede. „Zeg mij liever, waarom gij hier komt."

„Om een kleine zaak af te handelen," antwoordde Pecksniff, „die zich onverwachts heeft voorgedaan."

„O, is dat alles?" riep Jonas uit. „Wel, vader is hier in de andere kamer. — Hei, vader, daar is Pecksniff! — Hij wordt iederen dag suffer en slaperiger, geloof ik," prevelde hij, terwijl hij zijn geëerden vader stevig heen en weer schudde. „Hoort gij niet, dat Pecksniff hier is, stomkop?"

De vereenigde kracht van het schudden en van deze liefelijke toespraak deed den ouden man ontwaken. Hij heette Pecksniff grinnikend welkom, wat gedeeltelijk daaraan was toe te schrijven, dat hij blij was dien heer te zien, gedeeltelijk in de pret, die de herinnering hem altijd gaf, dat hij hem voor een huichelaar had uitgescholden. Daar Pecksniff nog geen thee had gedronken (hij bevond zich eigenlijk nog geen uur in Londen), werd hem het overschot van het maal, waarop de drie anderen zich hadden vergast, als versnapering aangeboden, en daar Jonas een boodschap voor het kantoor moest doen, ging hij daartoe uit, met de belofte dat hij terug zou zijn, voor Pecksniff klaar was met theedrinken.

„En nu, mijn waarde heer," zei Pecksniff tot Anthony, „daar wij nu alleen zijn, laat mij nu hooren waarmee ik u dienen kan. Ik zeg alleen; want ik geloof, dat onze goede vriend Chuffey — hoe zal ik het uitdrukken — als een nulliteit kan worden beschouwd."

„Hij hoort ons niet en ziet ons niet," antwoordde Anthony.

„Wel," zei Pecksniff, met zijn zoetsappigsten glimlach en met zijn hoofd op zij; „dan mag ik wel zeggen — met het grootste medelijden met zijn kwalen, en met de grootste bewondering voor de edele eigenschappen, die zijn hoofd evenveel eer aandoen als zijn hart — dat hij, schertsend namelijk, wel een nulliteit kan worden genoemd. Gij wildet juist zeggen, mijn waarde heer..."

„Ik weet niet, dat ik iets wilde zeggen," antwoordde de oude man.

„O, dan wilde ik iets zeggen," hernam Pecksniff zachtmoedig.

„Zoo! En wat dan?"

Pecksniff stond eerst op, om te zien of de deur gesloten was, en toen hij terugkwam, zette hij zijn stoel zoo, dat zij niet geopend kon worden, zonder dat hij dit dadelijk moest zien.

„Dat ik nooit in mijn leven zoo verwonderd ben geweest," zei hij, na het nemen van deze voorzorgen, „dan toen ik gisteren uw brief ontving. Dat gij mij de eer zoudt bewijzen van in eenig geval mijn raad in te winnen, verbaasde mij; maar dat gij dit zoudt verlangen te doen, zelfs met voorbijgaan van mijnheer Jonas, toonde een graad van vertrouwen in iemand, dien gij met woorden hadt beleedigd — alleen maar met woorden, die gij zelf verlangend waart te herroepen — die mij streelde, ontroerde, overstelpte."

Pecksniff was altijd welbespraakt; maar deze korte toespraak rolde hem met bijzondere vlugheid uit den mond; daar hij, op de diligence zittend, eenigen tijd had besteed om die te bedenken.

Hoewel hij op een antwoord wachtte, en ook naar waarheid had gezegd, dat hij op

Anthony's verzoek daar was verschenen, bleef de oude man hem in de diepste stilte en met een volkomen wezenloos gezicht aanstaren. Hij scheen ook geen lust of plan te hebben het gesprek voort te zetten, hoewel Pecksniff naar de deur keek, zijn horloge te voorschijn haalde, en andere wenken gaf, dat hun tijd beperkt was, en Jonas, als hij zijn woord hield, spoedig zou terugkomen. Maar de vreemdste bijzonderheid van deze vreemde manier van handelen was, dat plotseling — in één oogenblik — zoo snel, dat het onmogelijk was te zien hoe die verandering plaats had — zijn gelaatstrekken hun oude uitdrukking aannamen, en hij, met zijn hand driftig op de tafel slaand, alsof er heelemaal geen tusschentijd verloopen was, toornig uitriep:

„Wilt gij uw mond wel eens houden, mijnheer, en mij laten spreken!"

Pecksniff gaf door een nederige buiging zijn bereidwilligheid te kennen, en zei bij zich zelf: „Ik zag wel, dat zijn schrift veranderd was en zijn hand beverig was geworden. Ik zei dat gisteren al. Ahem! Lieve Hemel!"

„Jonas heeft een oogje op uw dochter, Pecksniff," zei de oude man, op zijn gewonen toon.

„Wij hebben daarover, als gij u herinnert, ten huize van juffrouw Todgers al gesproken, mijnheer," antwoordde de vriendelijke architect.

„Gij hoeft zoo hard niet te schreeuwen," zei Anthony barsch. „Zoo doof ben ik niet."

Pecksniff had inderdaad zijn stem vrij sterk uitgezet, niet zoozeer omdat hij meende dat Anthony doof was, als wel omdat hij dacht dat deze eenigszins stomp van begrip was geworden; maar deze bitse beantwoording van zijn welwillendheid bracht hem nu volkomen in de war, en daar hij niet wist hoe hij het verder zou aanleggen, boog hij nog maar eens zijn hoofd, nog onderdaniger dan den eersten keer.

„Ik heb gezegd," herhaalde de oude man, „dat Jonas een oogje op uw dochter heeft."

„Een bevallig meisje, mijnheer," prevelde Pecksniff, daar hij zag dat Anthony op antwoord wachtte. „Een lief, zachtzinnig meisje, mijnheer Chuzzlewit, al zeg ik het zelf."

„Dat weet gij wel beter!" snauwde de oude man, terwijl hij zich op zijn stoel vooroverboog, en zijn magere gezicht wel een el vooruit stak. „Gij liegt! Wat, wilt gij dan een huichelaar zijn?"

„Mijn beste...." begon Pecksniff.

„Noem mij niet best," viel Anthony er op in, „en u zelf ook niet. Als uw dochter was, wat gij mij wilt wijs maken, zou zij voor Jonas niet deugen. Maar nu zij is, wat zij is, geloof ik dat zij wèl voor hem deugen zal. Hij had een verkeerde keuze kunnen doen. Zijn vrouw zou kunnen brassen, schulden maken, en zijn geld kunnen verkwisten. Nu, als ik dood ben...." bij het uitspreken van dit woord vertrok hij zijn gezicht zoo akelig, dat Pecksniff niet kon nalaten een anderen kant uit te kijken — „zal het veel erger voor mij zijn van zulke dingen te weten, dan toen ik nog leefde; want gepijnigd te worden voor het bijeenhalen van datgene, dat, terwijl ik er voor lijd, op straat in de goten wordt gesmeten, zou een onuitstaanbare marteling zijn. Neen," vervolgde hij met een schorre stem, „dat moet er tenminste gered worden; iets moet er gewonnen en behouden worden, als er zooveel verloren gaat."

„Mijn waarde mijnheer Chuzzlewit," zei Pecksniff „dat zijn zwartgallige fantasieën, die volkomen overbodig zijn, waarvoor niet de minste grond bestaat; daarvan ben ik zeker. De waarheid is, beste man, dat gij niet goed zijt."

„Toch nog niet op sterven!" riep Anthony met een stem, die op den rauwen kreet van een wild dier leek. „Nog niet! Ik heb nog levenskracht voor jaren. Kijk eens naar hem," vervolgde hij, naar zijn zwakken boekhouder wijzend. „De dood zou onrecht doen, als hij hem liet staan, om mij weg te maaien."

Pecksniff was zoo bang voor den ouden man, en zoo volkomen overbluft door den toestand, waarin hij dezen vond, dat hij zelfs geen tegenwoordigheid van geest genoeg had om uit het groote magazijn van zedekunde in zijn binnenste een toepasselijke spreuk te voorschijn te brengen. Hij stotterde dus, dat zonder twijfel, naar alle regelen van recht en billijkheid, Chuffey het eerst aan de beurt was om te sterven; en dat uit alles wat hij van mijnheer Chuffey had gehoord, en het weinige dat hij het genoegen had gehad van hem te zien, hij zich in zijn hart overtuigd voelde, dat deze heer ook wel zou inzien, hoe gepast het voor hem zou zijn om binnenkort den geest te geven.

„Kom hier!" hervatte de oude man, hem wenkend om dichterbij te komen. „Jonas zal mijn erfgenaam zijn. Jonas zal rijk worden, en een goede buit voor u zijn; dat weet gij wel. Jonas heeft een oogje op uw dochter."

„Zeker weet ik dat," dacht Pecksniff; „want gij hebt het dikwijls genoeg gezegd."

„Hij zou met een ander meer geld kunnen krijgen dan met haar," vervolgde de oude man; „maar zij zal hem helpen om te passen op wat zij hebben. Zij is niet te jong of te onbezonnen, en zij is uit een familie, die ook weet van krijgen en houden. Maar speel geen al te fijn spel. Zij houdt hem maar aan een draadje; en als er te hard aan getrokken wordt (ik ken zijn karakter), zal het breken. Bind hem vast, wanneer hij er voor in de stemming is, Pecksniff. Gij zijt al te slim. Met uw manier van hem te willen trekken, zult gij hem mijlen ver achterlaten. Bah! gij gladde aal, heb ik niet met mijn eigen oogen gezien, hoe gij van het begin af naar hem gehengeld hebt?"

„Het zal mij toch verwonderen," dacht Pecksniff, terwijl hij den ander onderzoekend aankeek, „of dit alles is wat hij te zeggen heeft."

De oude Anthony wreef in zijn handen, mompelde in zich zelf, klaagde weer dat het koud was, trok zijn stoel nog dichter naar het vuur, zoodat hij Pecksniff heelemaal zijn rug toekeerde, liet zijn hoofd op zijn borst zinken, en scheen volkomen te vergeten dat er iemand bij hem was.

Hoe'n zonderlingen en onaangenamen loop dit korte gesprek ook genomen had, het had Pecksniff toch een wenk gegeven, die, al kwam hij verder niets te weten, de kosten van zijn reis en terugreis volkomen vergoedde. Want de goede man had, uit gebrek aan gelegenheid, nooit het karakter van Jonas bestudeerd; en een recept om zoo'n schoonzoon te vangen (vooral een, dat op een blad uit zijn eigen vaders boek was geschreven) was wel iets waard. Teneinde de kans niet te verliezen, om uit zoo'n schoone gelegenheid verder voordeel te trekken, door Anthony in slaap te laten vallen, voor hij alles had gezegd wat hij zeggen wilde, nam Pecksniff, terwijl hij de versnapering, die op de tafel stond, aansprak — waaraan hij nu eerst begon — heel veel schrandere middelen te baat, om de aandacht van den ouden man te trekken. Hij hoestte, niesde, rammelde met de kopjes, zette de messen aan, liet het brood vallen, en zoo voort; maar alles tevergeefs; want Jonas kwam terug, en Anthony had niets meer gezegd.

„Wat! zit mijn vader weer te slapen?" zei deze, terwijl hij zijn hoed ophing en even naar den ouden man keek. „En te snorken ook? Hoor maar eens!"

„Hij snorkt heel zwaar," zei Pecksniff.

„Zwaar?" hervatte Jonas. „Ja, daarin is hij een baas. Hij kan snorken als zes anderen."

„Weet gij wel, mijnheer Jonas," zei Pecksniff, „dat, naar mijn idee — maak u niet al te ongerust — maar dat, naar mijn idee, uw vader sterk aan het afnemen is? Hij zal het niet lang meer maken, vrees ik."

„Denkt gij dat?" zei Jonas, zijn hoofd schuddend. „Och, gij weet niet hoe taai hij is. Hij denkt nog niet aan opmarcheeren."

„Het trof mij, dat hij zoowel in uiterlijk als in zijn manieren erg veranderd is," zei Pecksniff.

„Hij is nooit gezonder geweest dan nu," antwoordde Jonas, terwijl hij met een droefgeestig gezicht ging zitten. „Hoe gaat het thuis? Hoe maakt Charity het?"

„Als een roos, mijnheer Jonas. Als een roos!"

„En die andere? Hoe maakt die het?"

„O gij spotvogel!" antwoordde Pecksniff, vriendelijk schertsend. „Zij maakt het uitstekend, uitstekend. Altijd in beweging. Zoemend van de voorkamer naar de slaapkamer als een bij; fladderend van voren naar achteren als een kapelletje; onzen bessenwijn met haar bekje opnippend als een kolibrietje. Ach! Als zij maar een beetje minder onbezonnen was, en de ernstige deugden van Charity bezat, mijn jonge vriend!"

„Is zij dan zoo onbezonnen?" vroeg Jonas.

„Och, och!" zei Pecksniff met groote aandoening; „laat ik niet te streng zijn voor mijn eigen kind! Bij haar zuster Charity schijnt zij zeker onbezonnen. — Wat een vreemd geluid, mijnheer Jonas!"

„Er zal iets aan de klok haperen," antwoordde Jonas, even daarheen kijkend. „Die andere is dus uw gunsteling niet, hè?"

De liefhebbende vader wilde juist antwoorden, en had zijn gezicht al in de plooi gezet voor een blik van de innigste aandoening, toen het geluid, dat hij al eenmaal had opgemerkt, zich opnieuw liet hooren.

„Op mijn woord, mijnheer Jonas, dat is een heel eigenaardige klok," zei hij.

Dat zou zij inderdaad ook geweest zijn, als zij het geluid had gemaakt, dat hen verschrikt deed opkijken; maar er was een andere soort klok aan het afloopen, en deze veroorzaakte dat geluid. Een gil van Chuffey, die honderdmaal luider en akeliger klonk, doordat hij anders zoo stil was, klonk door het huis, van het dak tot in den kelder; en toen zij omkeken, zagen zij Anthony Chuzzlewit op den grond liggen, en zijn ouden boekhouder op zijn knieën naast hem.

Anthony was, door een beroerte getroffen, van zijn stoel gevallen, en lag daar

worstelend en stuiptrekkend naar adem te hijgen, terwijl zijn verschrompelde spieren en aderen als koorden opzwollen. Het was vreeselijk om te zien, hoe het leven, in dat afgemagerde lichaam opgesloten, als een razende demon worstelde om uit zijn oude gevangenis los te breken. Een jonge man, in zijn vollen bloei, zoo met de kracht der wanhoop tegen den dood kampend, zou een afschuwelijke aanblik zijn geweest; maar zoo'n oud, uitgemergeld lichaam, dat met bovennatuurlijke krachten begiftigd scheen te zijn, en met elke forsche beweging zijn verzwakte uiterlijk scheen te willen logenstraffen, was werkelijk een afgrijselijk schouwspel.

Zij beurden hem op en haalden haastig een dokter, die den patiënt aderliet en eenige andere middelen toepaste; maar de aanval duurde zoolang, dat het middernacht was, voor zij hem — nu stil, maar volkomen uitgeput en bewusteloos — in bed kregen.

„Ga niet weg," fluisterde Jonas met loodkleurige lippen Pecksniff in het oor. „Het was een geluk, dat gij er bij waart, toen het hem overkwam. Men had anders wel eens kunnen zeggen, dat ik er schuld aan had."

„G ij er schuld aan hadt?" riep Pecksniff uit.

„Wie weet!" zei Jonas. „De menschen kunnen zoo raar praten. Hoe ziet hij er nu uit?"

Pecksniff schudde zijn hoofd.

„Ik maakte wel eens gekheid, weet ge?" hervatte Jonas. „Maar ik — ik verlangde toch nooit naar zijn dood. Denkt gij, dat het heel gevaarlijk met hem is?"

„De dokter zei van wel. Dat hebt gij zelf gehoord," antwoordde Pecksniff.

„Ja; maar dat heeft hij misschien gezegd, om meer te kunnen rekenen, als hij weer beter werd!" zei Jonas. „Gij moet niet weggaan, Pecksniff. Ik zou voor geen duizend pond zonder getuigen willen zijn."

Chuffey sprak geen woord, en hoorde geen woord. Hij was op een stoel naast het bed gaan zitten, en verroerde zich niet, behalve dat hij nu en dan zijn hoofd over de peluw boog, en scheen te luisteren. Anders deed hij niets; hoewel Pecksniff één keer in den langen, akeligen nacht, toen hij even was ingesluimerd, ontwaakte met de flauwe herinnering, dat hij hem had hooren bidden, en wel met een zonderlinge menging van afgebroken verzuchtingen en optellingen van cijfers.

Jonas bleef daar eveneens den heelen nacht zitten, maar niet waar zijn vader hem had kunnen zien, als hij zijn bewustzijn had herkregen. Hij verschool zich, als het ware, achter het hoofdeinde van het bed, en las in de oogen van Pecksniff, hoe het met den zieke ging. Hij, de gemeene druktemaker, die zoolang in het huis den baas had gespeeld, was nu te bang om zich te bewegen, en sidderde zoo, dat men zijn schaduw tegen den wand zag trillen.

Het was klaarlichte dag, toen zij, den ouden boekhouder bij den zieke achterlatend, naar beneden gingen om te ontbijten. Menschen draafden door de straten af en aan; de ramen en deuren werden geopend; dieven en bedelaars begaven zich naar hun gewone posten; arbeiders gingen aan het werk; winkeliers stalden hun waren uit; deurwaarders en politieagenten hielden de wacht; alle soorten van menschelijke wezens werkten, ieder op zijn manier, even hard om te blijven leven, als die eene zieke grijsaard, die voor elken zandkorrel in zijn bijna leeggeloopen uurglas streed en worstelde, alsof het een koninkrijk was geweest.

„Als er iets mocht gebeuren, Pecksniff," zei Jonas, „moet gij mij beloven hier te blijven, tot alles voorbij is. Gij zult zien, dat ik alles zal doen, wat iemand van mij zou kunnen verlangen."

„Daarvoor ken ik u wel, mijnheer Jonas," antwoordde Pecksniff.

„Ja, ja, maar ik wil niet hebben, dat iemand er aan twijfelt. Niemand moet een woord op mij te zeggen hebben. Ik weet wel hoe de menschen praten. — Alsof hij niet oud was, of dat ik het geheim bezat om hem in het leven te houden."

Pecksniff beloofde dat hij zou blijven, zoolang de omstandigheden dit zijn geachten vriend wenschelijk zouden doen schijnen; en zij gingen in stilte aan het ontbijt, toen er eensklaps zoo'n akelige verschijning voor hen stond, dat Jonas een luiden gil gaf, en beiden vol ontzetting terugdeinsden.

De oude Anthony, op zijn gewone manier gekleed, stond in de kamer, naast de tafel. Hij leunde op den schouder van zijn eenigen vriend; op zijn lijkkleurig gezicht, op zijn hoornige handen, in zijn glazige oogen, zelfs door een almachtigen vinger in de zweetdruppels op zijn voorhoofd geschreven, las men het woord — d o o d!

Hij begon tot hen te spreken — en wel met een stem, die naar zijn gewone stem zweemde, maar holler en scherper, als de gelaatstrekken van een doode. Wat hij wilde zeggen, was den hemel bekend. Het schenen woorden te zijn; maar het waren woorden, zooals nog nooit iemand gehoord

had. Hem een dergelijke brabbeltaal te hooren uitstotteren, was nog het vreeselijkste van alles.

„Hij is nu veel beter, veel beter," zei Chuffey. „Laat hij nu maar op zijn gewonen stoel gaan zitten, dan mankeert hem niets meer. Ik heb hem gezegd, dat hij er zich maar niets van aan moest trekken."

Zij zetten hem in zijn leunstoel, en schoven dien naar het raam; vervolgens zetten zij de deur open, opdat de vrije doorstraling van de morgenlucht hem verfrisschen zou. Maar geen morgenkoeltje of stormwind had hem nieuw leven kunnen inblazen. Al had men hem nu tot aan de keel in goudstukken begraven, zijn verstijfde vingers hadden er niet één van kunnen grijpen.

HOOFDSTUK XIX.

De lezer wordt met eenige merkwaardige personen in kennis gebracht en kan een traan storten over het kinderlijke gevoel van den goeden Jonas.

Pecksniff zat in een vigilante; want Jonas Chuzzlewit had gezegd: „Ontzie geen kosten!" De menschen zijn achterdochtig en kwaadsprekend, en Jonas had besloten, dat zij volstrekt geen vat op hem zouden hebben. Men zou nooit zijn vaders zoon kunnen nageven, dat hij te karig was geweest om zijn vader fatsoenlijk te laten begraven. Daarom had Jonas, tot na den afloop van de begrafenisplechtigheden, de woorden: „Ontzie geen kosten!" tot zijn lijfspreuk gemaakt.

Pecksniff was naar den aanspreker geweest, en was nu op weg naar een ander hoog noodig personage — een vrouw, die door den aanspreker was aanbevolen, en, behalve andere posten, ook bij gelegenheid die van ziekenoppasster, waakster en lijkenaflegster waarnam. Haar naam, zooals geschreven stond op een papiertje, dat Pecksniff in zijn hand hield, was Gamp, en haar woonplaats in Kingsgate-street, High Holborn. Zoo kwam het, dat Pecksniff nu in een vigilante over de straatsteenen van Holborn ratelde, om juffrouw Gamp op te zoeken.

Deze juffrouw woonde boven bij een vogelkoopman, twee huizen van een vermaarde bakkerij van schapenvleeschpasteitjes, en vlak tegenover een groot magazijn van kattenvoer.

Het huis was laag en klein, en dit was des te beter; want daar het eigenlijke beroep van juffrouw Gamp dat van baker was (op het bord voor het huis had zij brutaalweg „vroedvrouw" gezet), en zij op de bovenvoorkamer sliep, kon zij 's nachts gemakkelijk door middel van een stok of een paar steentjes gewekt worden; middelen waardoor men beter zijn doel bereikte, dan door aan de straatdeur te kloppen, daar de klopper zoo was geconstrueerd, dat men daarmee gemakkelijk de heele straat kon wakker maken, zonder dat men er in het huis iets van hoorde.

Bij deze gelegenheid wilde het toeval, dat juffrouw Gamp den heelen nacht was op geweest, om een plechtigheid bij te wonen, waaraan vroedvrouwen en bakers gewoon zijn een naam van twee lettergrepen te geven, die tegelijk den vloek uitdrukt, die over Adam werd uitgesproken. Juffrouw Gamp was echter niet daarbij aangenomen geweest, maar alleen, wegens haar bijzondere vermaardheid, in een oogenblik van crisis geroepen om een andere dame van haar vak met haar raad bij te staan; en zoo kwam het, dat zij, toen het belangrijkste van de zaak was afgeloopen, weer naar huis en naar bed was gegaan. Toen Pecksniff dus voor het huis stilhield, waren de gordijnen bij juffrouw Gamp dichtgeschoven, en lag zij daarachter rustig te slapen.

Als de vogelkoopman thuis was geweest, zooals hij had behooren te zijn, zou dit niet zoo erg zijn geweest, maar hij was uit en zijn winkel gesloten. De vensterluiken waren wel afgenomen, en achter elke ruit zag men minstens één vogeltje, in een kooitje, van louter wanhoop zingend en springend, zoodat het zijn kopje tegen de boventralies stootte, terwijl een ongelukkige goudvink, die niet in, maar vóór een rood huisje woonde, zijn drinken met een emmertje ophaalde en, hoewel hij niet spreken kon ieder barmhartig mensch scheen te smeeken er vergif in te doen. Maar intusschen was de deur gesloten. Pecksniff lichtte den klink op en schudde aan de deur, zoodat een gebarsten schel, die er aan hing, naargeestig begon te tinkelen; maar er kwam niemand. De vogelkoopman was tegelijk barbier, haarsnijder en kapper, en misschien had men hem met een expresse naar het adellijke gedeelte van de stad laten halen, om een Lord het haar te knippen of een Lady te kappen; maar hoe dit zij, hier, op zijn eigen grond, was hij niet, en er was geen spoor van hem achtergebleven, dat iemands verbeelding kon helpen hem op te zoeken, behalve een van die prenten (geliefde zinnebeelden van zijn beroep), waar-

op een elegante kapper is afgebeeld die een modieuse dame coiffeert, in het bijzijn van een fraaie piano.

In de onschuld van zijn hart greep Pecksniff den klopper; maar nauwelijks had hij aangeklopt, of uit al de ramen van de straat werden vrouwelijke hoofden gestoken; en voor hij voor de tweede maal kon aankloppen, had zich een troep gehuwde dames (waarvan sommige binnenkort zelf juffrouw Gamp zouden lastig vallen) om de stoep verzameld, en allen riepen als met één stem en met buitengewonen ijver: „Klop aan het raam, mijnheer! Klop aan het raam! Verlies toch geen tijd! Klop aan het raam!"

Dezen raad volgend en daartoe de zweep van den koetsier leenend, richtte Pecksniff spoedig een ernstige verwarring aan onder de bloempotten, die voor het bovenraam stonden, en wekte op die manier juffrouw Gamp, die men — tot groote tevredenheid van de dames om de stoep — hoorde roepen: „Ik kom!"

„Hij is zoo bleek als een wittebroodje," zei een dame, op Pecksniff doelend.

„Dat mag een man ook heusch wel zijn, als hij ook maar zooveel gevoel heeft," merkte een andere op.

Een derde, die er met over elkaar geslagen armen bij stond te kijken, zei dat zij wel wou, dat hij wat vroeger of wat later om juffrouw Gamp was gekomen, maar dat zij het altijd zoo trof.

Het was Pecksniff bijzonder onaangenaam uit deze opmerkingen te moeten concludeeren, dat de dames meenden, dat zijn boodschap bij juffrouw Gamp niet het einde van het leven, maar het begin er van betrof. Juffrouw Gamp verkeerde in dezelfde meening; want toen zij het raam had opgeschoven, riep zij achter de gordijnen, terwijl zij zich haastig aankleedde:

„Is het juffrouw Perkins?"

„Neen!" antwoordde Pecksniff scherp. „Niets daarvan!"

„Niet?" riep juffrouw Gamp. „Zijt gij het dan mijnheer Whilks? En die lieve juffrouw heeft nog niet eens een speldenkussen gereed! Lieve hemel, gij zijt het toch niet, mijnheer Whilks?"

„Het is mijnheer Whilks niet," antwoordde Pecksniff. „Ik ken dien man niet eens. Niets van dien aard. Er is een heer gestorven, en daar er iemand in huis noodig is, heeft mijnheer Mould, de aanspreker, u gerecommandeerd."

Daar zij zich nu al kon laten zien, keek juffrouw Gamp, die voor elke gelegenheid een ander gezicht had, met haar rouwbeklag-gezicht uit het raam, en zei, dat zij dadelijk beneden zou komen. De verzamelde buurvrouwen waren echter heel verontwaardigd, dat Pecksniff met zoo'n onbelangrijke boodschap was gekomen; en de dame met de over elkaar geslagen armen begon zelfs rechtstreeks ruzie met hem te maken, door op te merken, dat zij wel eens wilde weten, wat hem er toe bracht een vrouw in haar omstandigheden zoo'n schrik op het lijf te jagen, en dat hij leelijk genoeg was om beter te moeten weten. De andere dames bleven daarop niet achter met de betuigingen van haar ongenoegen, en de kinderen, waarvan er nu een paar dozijn bijeengekomen waren, begonnen den onschuldigen Pecksniff heel vijandig uit te jouwen. De goede man was dus blij dat juffrouw Gamp te voorschijn kwam, duwde haar met heel weinig complimenten in de vigilante, en reed weg, gevolgd door het geschreeuw van de verontwaardigde menigte.

Juffrouw Gamp had een groot pak, een paar overschoenen en een reusachtige paraplu bij zich; het laatste voorwerp had de kleur van afgevallen bladeren, behalve aan den top, waar men er heel netjes een ronden lap blauw katoen had ingezet. Zij was door de haast, die zij gemaakt had, heelemaal van de wijs, en scheen zich te verbeelden dat zij niet in een vigilante maar in een postrijtuig zat, want zij probeerde onophoudelijk haar bagage door het voorraampje te duwen en riep den koetsier toe, dit voor haar op te bergen. Van dit idee teruggebracht, liet zij, uit overmatige bezorgdheid voor haar overschoenen, deze voorwerpen ieder oogenblik op Pecksniff's teenen vallen, en niet voordat zij dicht bij het sterfhuis waren, had zij haar bedaardheid voldoende herkregen om te zeggen:

„En zoo heeft mijnheer het dus afgelegd, mijnheer! Het is wel jammer." — Zij kende zijn naam niet eens. — „Maar dat is iets wat alle menschen eenmaal overkomt. Het is even zeker als geboren te worden, behalve dat wij den tijd niet zoo precies kunnen berekenen. Och, die arme man!"

Juffrouw Gamp was een dikke oude vrouw, met een heesche stem en glinsterende oogen, die zij bijzonder hoog kon opdraaien, zoodat men er alleen het wit van zag. Daar zij een heel korten hals had, kostte het haar eenige moeite, om, als men het zoo mag uitdrukken, over zich zelf heen te kijken, en diegenen aan te zien, tegen wie zij sprak. Zij droeg een rossig zwarte japon, waaraan de kleur van snuif hier en daar niet bepaald tot sieraad diende, en een daarbij passenden hoed en shawl. Dit waren

de kleedingstukken, waarmee zij zich sedert onheuglijken tijd, bij gelegenheden als deze had getooid; want daardoor toonde zij tegelijkertijd een gepasten eerbied voor den overledene, en lokte zij tevens den naasten bloedverwant uit om haar een fraaier rouwgewaad cadeau te doen; een onschuldige list, die haar zoo dikwijls lukte, dat men in minstens tien oudekleerenwinkels, in den omtrek van Holborn, een volmaakt model van juffrouw Gamp's gestalte kon zien hangen. Haar gezicht — de neus in het bijzonder — was eenigszins rood en gezwollen, en het was onmogelijk de eer van haar gezelschap te genieten, zonder aan den reuk van sterken drank te denken. Evenals de meeste menschen, die in hun beroep uitmunten, beoefende zij het hare met groote liefde, zoo zelfs, dat zij, haar natuurlijke vooringenomenheid als vrouw vergetend, met evenveel lust naar een sterfhuis als naar een kraamvrouw ging.

„Och," zei juffrouw Gamp, want bij alle sterfgevallen kon zij dit rustig zeggen, „och lieve hemel! Toen mijn arme man het tijdelijke met het eeuwige verwisselde, en ik hem in Guy's hospitaal zag liggen, met een penny op ieder oog, en zijn houten been onder zijn linkerarm, dacht ik dat ik flauw zou vallen. Maar ik hield mij taai."

Als zeker gerucht, dat in Kingsgate-street werd rondgefluisterd, de waarheid zei, dan had zij zich inderdaad verwonderlijk taai gehouden, en zoo'n buitengewone flinkheid weten te bewaren, dat zij het overschot van mijnheer Gamp ten bate van de wetenschap had afgestaan. Om billijk te zijn, moeten wij echter hier bijvoegen, dat dit twintig jaar geleden was, en dat mijnheer Gamp en zijn vrouw lang gescheiden hadden geleefd, omdat hun temperamenten, als beiden wat gedronken hadden, volstrekt niet met elkaar harmonieerden.

„WEL, JUFFROUW GAMP, HOE GAAT HET, JUFFROUW GAMP?" ZEI DEZE HEER, MET EEN STEM EVEN ZACHT ALS ZIJN STAP.

„Gij zult later wel ongevoelig zijn geworden, denk ik," zei Pecksniff. „Gewoonte is een tweede natuur."

„Gij moogt wel zeggen een tweede natuur, mijnheer," antwoordde juffrouw

Gamp. „Eerst ziet men tegen zulke dingen op als tegen een berg, maar dan went men er aan. Maar toch, als ik mijn zenuwen niet nu en dan met een enkel dropje drank versterkte (want meer dan een klein slokje kan mijn hoofd niet verdragen), zou ik nooit door zulke dingen kunnen heenkomen, als ik soms moet. ‚Juffrouw Harris,' zei ik nog in het laatste huis, waar ik geweest ben en waar het maar een jong meisje was, ‚laat de flesch maar op den schoorsteenmantel staan, en vraag mij niet om wat te nemen, maar laat ik er even mijn lippen aanzetten als ik er zin in heb, en dan zal ik mijn zaakjes doen, zoo goed als het van iemand te verwachten is.' — ‚Juffrouw Gamp,' zei zij daarop, ‚als er ooit een nuchter en bekwaam mensch te krijgen is geweest, voor achttien stuivers per dag bij den werkenden stand en voor drie en een halve shilling in fatsoenlijke huizen — nachtwaken,' " voegde de spreekster er met nadruk tusschen in, ' „wordt afzonderlijk betaald — dan moet ik zeggen, dat gij het zijt.' — ‚Juffrouw Harris,' zei ik toen, ‚spreek niet over het geld; want als ik maar de middelen had om al mijn medemenschen voor niets af te leggen, zou ik het graag doen, zoo menschlievend ben ik. Maar wat ik altijd zeg tegen wie de zaak aangaat,' " — hierbij keek zij Pecksniff veelbeteekenend aan — „ ‚ik zeg altijd, vraag mij nooit, of ik iets drinken wil of niet, maar laat de flesch maar op den schoorsteenmantel staan, en laat ik er mijn lippen aanzetten, als ik er trek in heb.' "

Nauwelijks was dit aandoenlijke verhaal ten einde, of zij hadden het huis bereikt. In de gang ontmoetten zij al Mould den aanspreker, een kort oudachtig heertje, met een kaal hoofd en een zwart pak, een notitieboekje in zijn hand, een zware gouden horlogeketting onder zijn vest bengelend, en een gezicht, waarop een vrij dwaze poging om treurig te schijnen in openlijken strijd was met een glimlach van genoegen; zoodat hij er uitzag als iemand, die, terwijl hij met zijn lippen smakte over het lekkere van een teug voortreffelijken wijn, een ander wilde doen gelooven dat het een apothekersdrankje was.

„Wel, juffrouw Gamp, hoe gaat het, juffrouw Gamp?" zei deze heer, met een stem even zacht als zijn stap.

„Dank u, mijnheer, tamelijk goed," antwoordde zij met een nijging.

„Gij moet hier bijzonder attent zijn, juffrouw Gamp! Het is hier geen gewoon geval. Alles moet keurig netjes zijn, juffrouw Gamp," zei de aanspreker, terwijl hij met bijzondere plechtigheid zijn hoofd schudde.

„Ik zal er voor zorgen, mijnheer," antwoordde zij, opnieuw nijgend. „Gij kent mij langer dan vandaag, zou ik denken."

„Dat zou ik zeker denken, juffrouw Gamp," hernam de aanspreker. Juffrouw Gamp neeg nog eens. „Dit is een van de treffendste gevallen, mijnheer," vervolgde hij, Pecksniff aansprekend, „die ik ooit heb bijgewoond, zoolang ik mijn beroep uitoefen."

„Inderdaad, mijnheer Mould?" riep de ander uit.

„Zoo'n eerbied voor den overledene heb ik nog nooit gezien, mijnheer. Er wordt over de kosten niet gesproken, eenvoudig niet gesproken, mijnheer!" Dit zeggend, deed hij zijn oogen zoo wijd mogelijk open, en ging tegelijk op zijn teenen staan. „Ik heb opdracht, mijnheer, om al mijn bidders te gebruiken, en die komen duur uit, mijnheer Pecksniff, om er nog niet eens over te spreken hoeveel drank er voor hen noodig is. Ik moet verzilverde hengsels leveren van de beste soort, met engelenkopjes versierd, en van het kostbaarste model. Verder zooveel pluimen, als maar mogelijk is. Kortom, mijnheer, het geheel zal prachtig zijn."

„Mijn vriend Jonas is een voortreffelijk mensch," zei Pecksniff.

„Ik heb in den loop der jaren al heel wat ouderliefde gezien, mijnheer," antwoordde Mould daarop, „en veel gebrek aan ouderliefde ook. Dat is ons lot. Wij komen achter al zulke familiegeheimen. Maar zoo'n ouderliefde als hier, zoo vereerend voor het menschelijke gemoed, zoo volkomen berekend om ons met dit ondermaansche te verzoenen, heb ik nog nooit onder mijn oogen gehad. Het bewijst alleen maar, mijnheer, zooals zoo juist werd opgemerkt door een beroemd, helaas overleden, tooneeldichter — die in Stratford begraven ligt — dat er in alles iets goeds is."

„Het is heel verheugend u zoo te hooren spreken, mijnheer Mould," merkte Pecksniff op.

„Gij zijt al te vriendelijk, mijnheer! En wat een man was mijnheer Chuzzlewit, mijnheer! Wat een man! Gij moogt spreken van Lord Mayors," vervolgde hij, nu in gedachten tot een heel publiek het woord richtend, „van sheriffs, aldermen en al die snoeshanen meer, maar laat mij hier in de stad eens één man zien, die waardig is in de schoenen van den overleden heer Chuzzlewit te staan. Neen, neen!" riep hij uit met bittere spotternij; „laat ze verzoolen, achterlappen en dan opbergen, om ze ge-

reed te houden voor zijn zoon, tegen dat hij oud genoeg is om ze te dragen; maar probeer maar niet om ze zelf aan te trekken, want ze zouden u niet passen. Wij hebben hem gekend," aldus besloot hij met dezelfde bitterheid, terwijl hij zijn notitieboekje in zijn zak stak, „wij hebben hem gekend, en wij laten ons geen knollen voor citroenen verkoopen. Mijnheer Pecksniff, ik wensch u goedenmorgen!"

Pecksniff beantwoordde dit compliment; en Mould, die begreep dat hij bijzonder geschitterd had, wilde nu vlug en lachend wegstappen, toen hij nog gelukkig bedacht waar hij was. Hij werd haastig weer neerslachtig, zuchtte, keek in den bol van zijn hoed, alsof hij daar naar troost zocht, zette den hoed op, zonder den troost gevonden te hebben en verwijderde zich met langzame stappen.

Juffrouw Gamp en Pecksniff gingen daarop naar boven, en, nadat men de eerste kamer was binnengegaan, waar al wat er van Anthony Chuzzlewit was overgebleven was neergelegd, met maar één enkel liefhebbend hart, en dat nog bijna stilstond, om hem te betreuren, begaf de laatste zich naar de donkere benedenkamer, om Jonas op te zoeken, van wien hij nu bijna twee uur verwijderd was geweest.

Hij vond dat puikje van treurende zonen, dat voorbeeld voor de wereld in de oogen van alle begrafenis-ondernemers, bij den lessenaar zitten met een stuk papier voor zich, waarop hij mijmerend cijfers krabbelde. De stoel van den ouden man, benevens zijn hoed en rotting, waren van hun gewone plaatsen weggenomen en uit het gezicht gezet; de gordijnen, zoo vuil als een Novembermist, waren neergelaten; Jonas zelf was zoo terneergedrukt, dat men hem nauwelijks kon hooren spreken, en in het geheel niet kon hooren loopen.

„Pecksniff," zei hij fluisterend, „denk er nu aan, dat gij alles moet regelen. Gij zult iedereen, die er over praten mocht, kunnen zeggen, dat alles behoorlijk en uit een ruime beurs gedaan is. Er is zeker niemand, dien gij op de begrafenis zoudt willen vragen, hè?"

„Neen, mijnheer Jonas. Niet dat ik weet."

„Omdat, als er iemand is," zei Jonas, „vraag hem dan. Wij hoeven er geen geheim van te maken."

„Neen," herhaalde Pecksniff, na een poosje te hebben nagedacht. „Ik ben u bijzonder verplicht, mijnheer Jonas, voor uw vriendelijkheid; maar er is werkelijk niemand."

„Goed," zei Jonas. „Dan zullen gij en ik, Chuffey en de dokter precies één koets vullen. Wij zullen den dokter meenemen, Pecksniff, omdat hij weet wat hem gescheeld heeft, en dat er niets aan te doen was."

„Maar waar is onze beste vriend, mijnheer Chuffey?" zei Pecksniff, terwijl hij in de kamer rondkeek, en met zijn beide oogen knipte; want zijn gevoel overweldigde hem.

Hier werd het gesprek echter afgebroken door juffrouw Gamp, die, nu zonder hoed en shawl, met het hoofd in den nek en een onvergenoegd gezicht, de kamer binnenkwam, en met eenige bitsheid verzocht om mijnheer Pecksniff even buiten de deur te mogen spreken.

„Wat gij wenscht te zeggen moogt gij hier ook wel zeggen, juffrouw Gamp," zei deze heer, terwijl hij nog droevig zijn hoofd schudde.

„Het is niet veel wat ik te zeggen heb, als de menschen over een sterfgeval treuren," antwoordde juffrouw Gamp; „maar wat ik te zeggen heb, is iets, dat te pas komt, en kan mij daarom niet kwalijk worden genomen. Ik ben in den loop der jaren al in heel veel huizen geweest, heeren, en ik hoop, dat ik weet wat ik te doen heb, en hoe ik dat doen moet; en als ik dat niet wist, zou het wel vreemd zijn, dat iemand als mijnheer Mould mij recommandeerde, die in de voornaamste families begrafenissen heeft bezorgd, en over wien men altijd tevreden is geweest. Ik heb zelf veel doorgemaakt," hier begon zij met meer nadruk te spreken, „en ik kan best medelijden hebben met anderen, die in zulke omstandigheden zijn. Maar ik ben geen Rus en geen Pruis, en daarom kan ik geen spionnen bij mij velen."

Voor het mogelijk was haar antwoord te geven, vervolgde zij al, terwijl haar gezicht nog rooder werd:

„Het is geen gemakkelijk ding, mijne heeren, om als een arme weduwvrouw door de wereld te komen, vooral als daarbij komt, dat men dikwijls door zijn goedhartigheid wordt verleid om voor zoo'n prijsje er op uit te gaan, dat men er schade in plaats van voordeel bij heeft. Maar op welke manier iemand zijn brood ook verdient, men kan toch altijd zekere regels en condities hebben, waaraan men zich houden moet. Sommige menschen," zei zij met verheffing van stem, om zich weer achter haar machtspreuk te verschansen, alsof geen menschelijke schranderheid iets daartegen in kon brengen, „mogen Russen zijn, en

sommigen mogen Pruisen zijn; zoo zijn zij dan geboren, en zij moeten er tevreden mee zijn. Maar wie van een andere afkomst is, denkt er anders over."

„Als ik de goede juffrouw wel begrijp," zei Pecksniff, zich tot Jonas wendend, „is mijnheer Chuffey haar hinderlijk. Zal ik hem naar beneden halen?"

„Als het u belieft," antwoordde Jonas. „Ik wilde u juist zeggen, dat hij daar boven was, toen zij binnenkwam. Ik zou wel zelf gaan, en hem naar beneden halen; maar ik — ik had liever dat gij het deedt, als gij er geen bezwaar tegen hebt."

Pecksniff ging onmiddellijk naar boven, gevolgd door juffrouw Gamp, wier ongenoegen merkbaar bedaarde, toen zij zag, dat hij een flesch en een glas uit een kast haalde en meenam.

„Als het niet voor zijn eigen bestwil was," zei zij, „zou het mij even weinig kunnen schelen, of hij er bij bleef, de arme man, dan alsof hij een vlieg was. Maar menschen, die aan zulke dingen niet gewoon zijn, blijven zij zoolang in de gedachten, dat het alleen uit goedheid voor hen is, als men hun hun zin niet wil geven. Zelfs als men hen wat uitscheldt," voegde zij er bij, waarschijnlijk doelend op eenige vriendelijke benamingen, die zij Chuffey al naar het hoofd had geslingerd, „is het alleen om hen wakker te maken."

Welke fraaie namen zij echter den ouden boekhouder mocht hebben toegevoegd, zij hadden h e m niet wakker gemaakt. Hij zat nog naast het bed, op den stoel, waarop hij den heelen nacht gezeten had, met gevouwen handen en gebogen hoofd; en hij keek niet op, toen zij binnenkwamen, noch gaf hij eenig blijk van bewustzijn, voordat Pecksniff hem bij zijn arm greep, en hij gewillig opstond.

„Zestig en tien!" zei Chuffey. „Nul, ik hou zeven. Sommige menschen zijn zoo sterk, dat zij tachtig jaar worden — tachtig is viermaal twintig, vier maal nul is nul — viermaal twee is acht — tachtig. O! waarom — waarom — waarom bleef hij niet leven tot viermaal nul is nul, viermaal twee is acht — tachtig."

„Ach, wat trekt hij het zich vreeselijk aan!" zei juffrouw Gamp, terwijl zij de flesch en het glas in beslag nam.

„Waarom is hij gestorven vóór zijn armen, ouden onnoozelen bediende," zei Chuffey wanhopig zijn handen in elkaar slaand. „Nu hij weg is, wat blijft mij nu over?"

„Mijnheer Jonas," antwoordde Pecksniff. „Mijnheer Jonas, beste vriend."

„Ik hield zooveel van hem," zei de oude man schreiend. „Hij was zoo goed voor mij. Wij hebben op school samen de tafels van vermenigvuldiging geleerd. Ik was hem eens in het rekenen zes plaatsen voor. De hemel moge mij vergeven! Hoe kon ik het hart hebben om hem voor te komen!"

Nu gaf hij toe aan de hand, die hem meetrok, en liet zich wegbrengen. Juffrouw Gamp bleef met de flesch op haar eene knie en het glas op de andere op een stoel zitten, en schudde lang haar hoofd, tot zij, in een oogenblik van verstrooiing, het glas vol schonk en aan haar mond zette. Dit glas werd door een tweede en een derde gevolgd, en toen — hetzij door de treurigheid van haar overdenkingen, of van opgetogenheid over den smaak van den drank — draaide zij haar oogen zoo hoog op, dat de appels volkomen onzichtbaar werden. Maar zij bleef steeds haar hoofd schudden.

De arme Chuffey werd naar zijn gewonen hoek gebracht, en bleef daar stil zitten, behalve dat hij van tijd tot tijd opstond, en, zijn handen wringend, de kamer op en neer stapte, of plotseling een vreemden huilenden kreet aanhief. Een heele week lang bleven de drie daar om den haard zitten, zonder een enkele maal uit te gaan. Pecksniff had in den avond wel eens een wandeling willen maken, maar Jonas was zoo bang dat hij zich een oogenblik zou verwijderen, dat hij er maar van af zag; en zoo zaten zij van den morgen tot den avond, zonder afwisseling of bezigheid, in de donkere kamer te mijmeren.

Het gewicht van wat in die akelige kamer daarboven recht en stijf lag uitgestrekt, drukte Jonas zoo terneer, dat hij bijna onder dien last bezweek. Die heele zeven dagen en nachten lang werd hij onafgebroken neergedrukt en gepijnigd door het angstige bewustzijn, dat d a t in huis was. Als de deur openging, keek hij er naar, met een bleek gezicht en starende oogen, alsof hij werkelijk geloofde, dat de hand van een spook de kruk omdraaide. Als het vuur door den tocht opflikkerde, keek hij over zijn schouder, als vreesde hij bijna een verschijning te zullen zien, die met haar lijkkleed de vlam aanwakkerde. Het minste gerucht joeg hem schrik aan; en toen hij eens in den nacht een voetstap boven zijn hoofd hoorde, schreeuwde hij luid, dat de doode uit zijn kist was gekomen, en door de kamer stapte.

Hij sliep 's nachts op een matras op den vloer van de woonkamer, daar zijn eigen slaapvertrek aan juffrouw Gamp was toegewezen, en Pecksniff behielp zich even-

eens. Het huilen van een hond voor het huis vervulde hem met een angst, dien hij niet kon verbergen. Het schijnsel van het licht, dat boven brandde, op de ramen aan den overkant vermeed hij, alsof het een toornig gloeiend oog was geweest. 's Nachts stond hij verscheidene malen uit zijn onrustigen slaap op, om verlangend naar den dageraad uit te zien. Alle beschikkingen, zelfs de orders voor hun dagelijkschen maaltijd, liet hij aan Pecksniff over. En deze goede man, begrijpend dat de treurende wat versterking noodig had, en stevige kost hem goed zou doen, maakte van deze gelegenheid gebruik, om, zoolang het lijk boven aarde stond, een keurige tafel te houden. 's Avonds zorgde hij bovendien voor wat gebraad of gebak, oesters of een anderen smakelijken en lichten kost, en bij deze lekkernijen en eenige glazen heete punch sprak hij zooveel troostrijke en stichtelijke woorden, dat een heiden er door bekeerd had kunnen worden — vooral als die heiden niet al te best met de Engelsche taal bekend was geweest.

Pecksniff was overigens de eenige niet, die zich in dien treurigen tijd door het goede der aarde trachtte op te beuren. Juffrouw Gamp bleek heel kieskeurig op haar eten te zijn, en wees haché van schapenvleesch met verachting af. In haar drinken was zij ook stipt en nauwkeurig; zij eischte een pint porter vóór het eten, een pint bij den maaltijd, een halve pint (als een soort steuntje, om in dien tijd niet te bezwijken) tusschen het middagmaal en de thee, en een pint van de koppigste ale bij het avondmaal; behalve de flesch op den schoorsteenmantel, en nu en dan een glas wijn, wanneer haar tijdelijke meesters zoo beleefd waren haar dit aan te bieden. Ook de dienaren van mijnheer Mould achtten het raadzaam, hun smart, evenals een jong katje, in den ochtend van zijn bestaan te verdrinken; om deze reden bezorgden zij zich meestal een halven roes, voor zij iets begonnen te doen, opdat hun smart zich niet zou schrap zetten, en hun misschien den baas zou worden. Kortom, die heele zonderlinge week was een periode van akelige vroolijkheid en naargeestig genot; ieder, die in de schaduw van Anthony's graf kwam, de arme Chuffey uitgezonderd, braste als een vampier.

Eindelijk kwam de dag van de vrome plechtigheid. Mijnheer Mould, met een glas besten portwijn in zijn eene hand en zijn gouden horloge in de andere tegen den lessenaar in het glazen kantoortje leunend, stond met juffrouw Gamp te praten. Twee rouwdragers stonden bij de straatdeur, met zulke treurige gezichten, als men van menschen, die zoo'n voordeelig karweitje bij de hand hadden, redelijkerwijze kon verwachten. Al de andere dienaren van mijnheer Mould waren in of voor het huis op hun posten; paarden brieschten, pluimen zwierden, zijden en fluweelen stoffen fladderden; kortom, zooals Mould zelf met nadruk zei, alles was gedaan, wat geld maar doen kon. — „En wat kan men meer doen, juffrouw Gamp?" zei de aanspreker, terwijl hij zijn glas uitdronk.

„Niets ter wereld, mijnheer."

„Niets ter wereld," herhaalde Mould. „Gij hebt gelijk, juffrouw Gamp. Maar waarom," hier schonk hij zijn glas nog eens vol, „besteden de menschen toch meer geld voor een begrafenis dan voor een geboorte? Kom, dat is iets dat uw vak betreft; dat hoort gij te weten. Hoe verklaart gij dat?"

„Misschien omdat een aanspreker meer rekent dan een baker, mijnheer," zei juffrouw Gamp grinnikend, terwijl zij haar nieuwe zwarte japon met haar handen gladstreek.

„Ha, ha!" lachte Mould. „Gij hebt vanmorgen ook niet op uw eigen zak ontbeten, juffrouw Gamp!" Maar daar hij, door middel van een scheerspiegeltje, dat aan den muur hing, ontdekte, dat hij er te vroolijk uitzag, zette hij zijn gezicht weer in de juiste plooi, en bleef treurig.

„Ik heb het aan uw vriendelijke recommandaties te danken, mijnheer, dat ik dikwijls niet op mijn eigen zak ontbijt, en ik hoop dat het nog dikwijls zal gebeuren," zei juffrouw Gamp nijgend.

„De hemel geve het," hervatte Mould. „Neen, juffrouw Gamp; ik zal u zeggen hoe het komt. Het is omdat het geld, dat men besteedt, om een fatsoenlijken aanspreker te hebben, die zijn vak verstaat, het gebroken hart geneest, en het gewonde gemoed vertroost. Harten moeten genezen worden, en gemoederen hebben troost noodig, als er iemand sterft, maar niet als er iemand geboren wordt. Let maar eens op mijnheer hier!"

„Hij is zoo mild, als iemand maar zijn kan!" riep juffrouw Gamp met verrukking uit.

„Neen, neen," viel de aanspreker hierop in, „in gewone tijden is hij heelemaal niet mild. Maar nu is hij bedroefd en verslagen, en hij weet hoeveel kracht het geld heeft om hem verlichting te bezorgen en zijn eerbied voor den overledene te toonen. Wat kan het hem niet al geven," vervolgde

Mould, terwijl hij zijn horlogeketting langzaam liet rondzwieren, zoodat deze bij elk voorwerp, dat opgenoemd werd, een kring beschreef: „vier paarden voor elke koets — fluweelen dekkleeden — koetsiers met zwarte mantels en kaplaarzen — zwarte struisveeren — zooveel rouwdragers als hij maar verkiest, naar de laatste mode gekleed, en elk met een stok met een koperen knop in de hand — een fraaie graftombe — zelfs een plaats in de Westminster-Abdij, als hij genoeg besteden wil. O! laten wij niet zeggen, dat het geld smerig slijk is, als men er zulke dingen voor kan koopen, juffrouw Gamp."

„Maar wat een geluk, mijnheer," zei juffrouw Gamp, „dat er zulke menschen zijn als gij, bij wien men ze koopen of huren kan."

„Ja, juffrouw Gamp, daarin hebt gij gelijk," antwoordde de aanspreker. „Ons beroep moest geëerd worden. Wij doen meer goed dan de menschen denken, en wij schamen ons bijna nog om het op onze rekening te zetten. Hoeveel troost heb ik," riep hij uit, „mijn medemenschen al geschonken met mijn vier wilde langstaarten, die nooit onder de tien pond worden ingespannen!"

Juffrouw Gamp wilde hierop een gepast antwoord geven, toen zij daarin verhinderd werd door de komst van een van de rouwdragers — Mould's meesterknecht — een man met een dikken buik en een rood puisterig gezicht. Eens was hij een tengere plant geweest; de vette begrafenisgrond, waarop hij was overgebracht, had hem in het zaad doen schieten.

„Wel, Tacker, is alles gereed beneden?" vroeg Mould.

„Het is een liefhebberij om 't te zien, mijnheer," antwoordde Tacker. „De paarden zijn zoo dartel en lustig, als ik ze nog maar zelden gezien heb, en zij zwaaien met hun koppen, alsof zij wisten hoeveel hun pluimen kosten. — „Een, twee, drie, vier," telde hij, terwijl hij dit aantal mantels over zijn arm hing.

„Is Tom er met de cake en den wijn?" vroeg Mould.

„Hij staat er mee te wachten, mijnheer," antwoordde Tacker.

„Dan," hervatte Mould, terwijl hij zijn horloge bij zich stak, en in het scheerspiegeltje keek, om zeker te zijn, dat zijn gegezicht in de juiste plooi stond, „dan denk ik, dat wij kunnen beginnen. Geef mij het pakje met de handschoenen, Tacker! Ja, het is wel een verlies! Een zwaar verlies, Tacker!"

Tacker, die een voortreffelijk pantomimespeler zou zijn geweest, gaf juffrouw Gamp, zonder de stemmigheid van zijn gezicht in het minst te verstoren, een schertsenden wenk, en volgde zijn meester naar de andere kamer.

Het was een principe van Mould, dat zijn tact in de uitoefening van zijn beroep bewees, dat hij zich hield alsof hij den dokter niet kende — hoewel zij in werkelijkheid buren waren, en niet zelden, zooals ook in het onderhavige geval, samenwerkten. Hij bood hem dus een paar zwarte handschoenen aan om te passen, met een stijfheid, alsof hij hem volkomen onbekend was, terwijl de dokter, van zijn kant, zoo strak en vreemd keek, alsof hij wel eens van aansprekers had gehoord en hun winkels was voorbijgeloopen, maar er nog nooit een van dichtbij had gezien.

„Handschoenen?" zei de dokter. „Na u, mijnheer Pecksniff."

„Volstrekt niet, mijnheer," antwoordde Pecksniff.

„Gij zijt al te vriendelijk," zei de dokter, een paar nemend. „Nu, mijnheer, ik wilde juist zeggen, het was ongeveer halftwee, toen ik geroepen werd. — Cake en wijn? Wat is portwijn? Dank je."

Pecksniff nam ook een glas.

„Het was ongeveer halftwee, mijnheer," hervatte de dokter. „Zoodra er aan de nachtschel werd getrokken, stond ik op, schoof het raam open en stak mijn hoofd naar buiten. — O, een mantel? Niet te stijf binden. Goed zoo."

Nadat Pecksniff eveneens van zoo'n kleedingstuk was voorzien, vervolgde de dokter:

„En stak mijn hoofd naar buiten. — Hoed? Dat is de mijne niet, beste vriend. Mijnheer Pecksniff, neem mij niet kwalijk, maar ik geloof dat wij geruild hebben. Dank u. — Nu, ik wilde u vertellen...."

„Wij zijn gereed," viel Mould hem met een zachte stem in de rede.

„Gereed?" herhaalde de dokter. „Goed, mijnheer Pecksniff, ik zal u de rest wel vertellen, als wij in de koets zitten. Het is nogal eigenaardig. — Het regent toch niet, hoop ik?"

„Bijzonder helder weer, mijnheer," antwoordde Mould.

„Ik was bang dat het gras nat zou zijn," hernam de dokter; „want mijn barometer was gisteren aan het dalen. Wij mogen wel blij zijn, want het is werkelijk een meevallertje." Daar hij echter op dit oogenblik zag, dat Jonas en Chuffey de deur uitgingen, hield hij een witten zakdoek voor zijn

gezicht, alsof hem eensklaps een geweldige vlaag van smart overviel, en ging naast Pecksniff de kamer uit, en verder naar buiten.

Mould en zijn dienaren hadden niet te hoog opgegeven van de pracht van de toebereidselen. Zij waren luisterrijk. Vooral sprongen en steigerden de vier paarden voor de lijkkoets zoo vroolijk, alsof zij wisten, dat er een mensch dood was, en daarover juichten. „Zij spannen ons in, rijden ons, mishandelen ons, verminken en verlammen ons voor hun pleizier," schenen zij te denken. „Maar gelukkig — zij sterven!"

Zoo trok de begrafenisstoet van Anthony Chuzzlewit door de nauwe en bochtige straten der City. Jonas keek nu en dan tersluiks door het portier, om te zien welken indruk de staatsie op het volk maakte; Mould luisterde, terwijl hij voortstapte, met nederigen hoogmoed naar de uitroepen der voorbijgangers; de dokter fluisterde Pecksniff zijn vertelling in het oor, zonder dat het scheen, dat er een einde aan kwam; en de arme Chuffey zat, zonder dat iemand op hem lette, in een hoek te snikken. Hij had al bij het begin van de plechtigheid mijnheer Mould geweldig geërgerd, door zijn zakdoek op de onfatsoenlijkste manier in zijn hoed te stoppen, en zijn oogen met zijn vingers af te vegen. Zooals Mould zelf had gezegd, zijn gedrag was heel onbehoorlijk en ongepast, en het zou veel beter zijn geweest, als hij thuis was gebleven.

Hij was echter in de koets, en op het kerkhof was hij ook, en gedroeg zich daar op een niet minder onhebbelijke manier, zoodat Tacker, aan wien hij zich vasthield om niet in elkaar te zakken, hem ronduit zei, dat hij voor niets anders geschikt was, dan voor een begrafenis te voet. De arme Chuffey hoorde echter geen ander geluid, dan de echo in zijn leege hart van een stem, die nu voor altijd zweeg.

„Ik hield zooveel van hem!" riep de oude man, op het graf neerzinkend, toen alles voorbij was. „Hij was zoo goed voor mij. Och, mijn dierbare oude vriend en meester!"

„Kom, kom, mijnheer Chuffey," zei de dokter. „Dat kan zoo niet. De grond is vuil, mijnheer Chuffey. Gij moet niet — werkelijk...."

„Mijne heeren," zei Mould, hun een smeekenden blik toewerpend, terwijl zij Chuffey ophieven, „als het een begrafenis van de minste soort en mijnheer Chuffey een drager geweest was, had hij het niet erger kunnen maken."

„Gedraag u als een man, mijnheer Chuffey," zei Pecksniff.

„Denk toch aan uw fatsoen, mijnheer Chuffey," prevelde Mould.

„Op mijn woord, beste vriend," zei de dokter op een toon van deftig verwijt, „dit is erger dan zwakheid. Dit is egoïstisch, verkeerd, zondig, mijnheer Chuffey. Gij moest een voorbeeld aan de anderen nemen, mijnheer. Gij zijt geen bloedverwant van onzen overleden vriend; er is iemand hier, die hem veel nader staat."

„Ja, zijn eigen zoon!" riep de oude man uit, terwijl hij met buitengewone hartstochtelijkheid zijn handen samensloeg. „Zijn eenige zoon!"

„Hij is niet goed bij het hoofd, weet ge?" zei Jonas, verbleekend. „Gij moet niet letten op wat hij zegt. Het zou mij niet verwonderen, als hij de een of andere malligheid uitkraamde. Luister er maar niet naar. Ik doe het ook nooit. Mijn vader heeft hem aan mij aanbevolen, en wat hij ook zegt of doet, dat is genoeg. Ik zal voor hem zorgen."

Een gemompel van bewondering werd door de rouwdragers aangeheven (speciaal door Mould en zijn vroolijke trawanten) over dit nieuwe blijk van de menschlievendheid en edelmoedigheid van Jonas. Chuffey stelde die deugden echter niet verder op de proef. Hij sprak geen woord meer, en nadat men hem een poosje aan zich zelf had overgelaten, kroop hij weer in de koets.

Wij hebben gezegd dat Jonas verbleekte, toen het gedrag van den ouden boekhouder de algemeene aandacht trok. Zijn ontroering was echter maar voorbijgaand, en hij herstelde zich onmiddellijk. Dit waren echter de eenige veranderingen niet, die zijn gemoedsstemming dien dag onderging. De nauwlettende oogen van Pecksniff hadden al opgemerkt, dat hij, zoodra zij het huis verlieten, begon bij te komen; dat hij, naarmate de stoet verder kwam, langzamerhand zijn gewone voorkomen, zijn gewone houding, zijn gewone aangename eigenschappen in spreken en doen hernam, met één woord, dat hij weer dezelfde aardige man werd als vroeger. En toen zij in de koetsen zaten, om naar huis te rijden, en nog meer toen zij daar aankwamen, en de ramen open, overal lucht en licht, en alle sporen van de jongste gebeurtenissen verdwenen vonden, voelde hij zich zoo overtuigd, dat Jonas weer de Jonas van voor een week was, en niet de Jonas van den tusschentijd, dat hij vrijwillig al zijn pas verworven macht aflegde, zonder de minste poging om die verder te laten gelden, en

zich oogenblikkelijk weer schikte in de betrekking van een vriendelijken en eerbiedigen gast.

Juffrouw Gamp ging naar huis, en werd dienzelfden nacht gehaald, om de geboorte van een paar tweelingen bij te wonen; Mould genoot van een genoeglijken maaltijd in den schoot van zijn gezin, en sleet een vroolijken avond in zijn club; de lijkkoets reed, na een poos voor een herberg te hebben stilgestaan, naar den stal, met de pluimen er binnenin, en twaalf rouwdragers met roode neuzen er bovenop, die zich ieder vasthielden aan een pen, waarop, zoolang de staatsie duurde, een zwierende vederbos gestoken was; de rouwkleeden werden zorgvuldig in kasten geborgen, om ze voor den volgenden huurder te bewaren; de vurige rossen stonden stil in hun stallen; de dokter dronk zich een roes op een bruiloftsmaal, en vergat het midden van het verhaal, waar nooit een eind aan kwam; en nergens stonden de sporen van de praalvertooning van enkele uren half zoo duidelijk, als in het boek van den aanspreker.

Niet op het kerkhof? Neen, zelfs daar niet. Het hek was gesloten; de nacht was donker en vochtig, en de regen viel zonder gedruisch tusschen het onkruid en de brandnetels. Slechts één nieuwe heuvel was er, die er den vorigen avond niet was geweest. De tijd, als een mol in den grond gravend, had zijn weg geteekend door weer een hoop aarde op te werpen. En dat was alles.

HOOFDSTUK XX.

Een liefdesverklaring.

„Pecksniff," zei Jonas, zijn hoed afnemend, om te zien of de rouwband goed zat, waarop hij dien, toen hij zag dat dit zoo was, met een zeker genoegen weer opzette; „wat denkt gij uw dochters mee te geven, als zij trouwen?"

„Mijn lieve mijnheer Jonas," riep de liefhebbende vader met een ongekunstelden glimlach uit, „wat een zonderlinge vraag!"

„Zeg mij niet, of gij die vraag zonderling vindt of niet," hervatte Jonas, Pecksniff niet bijzonder vriendelijk aankijkend; „maar geef er antwoord op, of zeg dat gij er niets voor voelt. Het een of het ander!"

„Hm! De vraag, beste vriend," zei Pecksniff, terwijl hij zijn hand vertrouwelijk op de knie van zijn neef legde, „geeft veel te denken. Wat ik haar zou meegeven?"

„Ja, wat gij haar zoudt meegeven," herhaalde Jonas.

„Nu ja," zei Pecksniff; „dat zou natuurlijk grootendeels daarvan afhangen, lieve vriend, wat voor soort mannen zij zouden kiezen."

Jonas was blijkbaar uit het veld geslagen, en wist niet hoe hij verder zou gaan. Het antwoord was goed, en toch had hij er niets aan; zoo groot is de wijsheid van den eenvoud.

„Mijn maatstaf voor de verdiensten, die ik in een schoonzoon zou eischen," hervatte Pecksniff na een poos van stilte, „is tamelijk hoog. Vergeef mij, mijnheer Jonas," vervolgde hij met groote ontroering, „als ik zeg, dat gij mij bedorven hebt, en dien maatstaf eigenlijk tot een denkbeeldig iets, een ideaal, als ik het zoo noemen mag, hebt gemaakt."

„Wat bedoelt gij daarmee?" vroeg Jonas met toenemende minachting.

„Dat moogt gij inderdaad wel vragen, lieve vriend," antwoordde Pecksniff. „Het hart is niet altijd een koninklijke munt, met een machinerie, om het metaal er van in gangbaar geld om te zetten. Soms strooit het dat uit in vreemde vormen, die niet gemakkelijk als muntstukken te herkennen zijn. Maar het is echt goud. Die waarde heeft het tenminste. Het is echt goud!"

„O ja?" bromde Jonas, en schudde twijfelend zijn hoofd.

„Ja," zei Pecksniff, warm wordend; „dat is het. Om oprecht met u te spreken, mijnheer Jonas, als ik twee zulke schoonzonen kon vinden, zooals gij er eens een zult zijn voor een of ander waardig man, die in staat is een karakter als het uwe te waardeeren, zou ik — mijn eigen belang vergetend — mijn dochters een uitzet geven zoover mijn vermogen maar reiken kon."

Dit was sterk gesproken, en werd met hartelijkheid gezegd. Maar wie kan zich verwonderen, dat een man als Pecksniff, na alles wat hij van Jonas had gehoord en gezien, met nadruk en hartelijkheid sprak over een jongeman, die zelfs den wereldschen mond van een begrafenis-ondernemer welsprekend maakte!

Jonas zweeg en keek nadenkend naar het landschap; want zij zaten, terwijl zij dit gesprek voerden, buiten op een diligence. Hij zou, om zich door verandering van lucht en bezigheden wat van zijn aandoeningen te herstellen, eenige dagen bij Pecksniff komen logeeren.

„Welnu," zei hij eindelijk, met innemende openhartigheid. „Veronderstel eens, dat

gij zoo'n schoonzoon als ik krijgen zoudt, wat dan?"

Pecksniff keek hem eerst met onbeschrijfelijke verwondering aan, en zei toen met een zekere schertsende treurigheid: „Dan weet ik wel, wie van de twee zijn vrouw zal worden."

„Wie dan?" vroeg Jonas droog.

„Mijn oudste dochter, mijnheer Jonas," antwoordde Pecksniff met vochtige oogen. „Mijn lieve Cherry, mijn schat, mijn steun, mijn troost, mijnheer Jonas. Een harde strijd! Maar het ligt in den loop der dingen. Eens moet ik haar aan een echtgenoot afstaan. Ik weet het, beste vriend. Ik ben er op voorbereid."

„Voor den drommel!" zei Jonas, „ik zou denken, dat gij er al tamelijk lang op voorbereid moet zijn."

„Menigeen heeft getracht haar aan mij te ontrooven," zei Pecksniff; ‚maar niemand is het nog gelukt. ‚Ik zal nooit mijn hand geven, papa, als mijn hart niet gewonnen is!' dat waren haar eigen woorden. Sedert eenigen tijd is zij niet zoo opgeruimd meer als vroeger. Ik weet niet waarom."

Weer keek Jonas naar het landschap, toen naar den koetsier, toen naar de bagage; eindelijk keek hij Pecksniff weer aan.

„Ik denk, dat gij ook van de andere binnenkort afscheid zult moeten nemen," zei hij, toen hij den blik van dien heer ontmoette.

„Waarschijnlijk," zei deze weer. „De jaren zullen de wildheid van mijn vroolijke vogeltje wel temmen, en dan zal het zich in een kooitje laten zetten. Maar Cherry, mijnheer Jonas, Cherry . . ."

„O ja," viel Jonas hem in de rede, „de jaren hebben hun best al aan haar gedaan; dat is duidelijk genoeg. Maar gij hebt nog niet geantwoord op wat ik u gevraagd heb. Gij hoeft het natuurlijk niet te zeggen, als gij niet wilt. Daarover kunt gij zelf het beste oordeelen."

Er was een waarschuwende norschheid in deze toespraak, die Pecksniff duidelijk deed inzien, dat zijn beste vriend geenszins den gek met zich wilde laten steken, en dat hij een onbewimpeld antwoord zou moeten geven, of duidelijk zeggen, dat hij de verlangde inlichting niet wenschte te verstrekken. Zich in dit moeilijke oogenblik de waarschuwing herinnerend, die de oude Anthony hem bijna met zijn laatsten adem gegeven had, besloot hij eindelijk ter zake te komen, en vertelde Jonas dus — nadat hij eerst over deze mededeeling als een blijk van buitengewone vriendschap en vertrouwen had uitgeweid — dat hij in het veronderstelde geval, namelijk, als zoo'n man als hij om de hand van zijn dochter vroeg, haar vier duizend pond zou meegeven.

„Ik zou mij verschrikkelijk moeten bekrimpen, om dat te doen," was zijn vaderlijke opmerking; „maar dat zou mijn plicht zijn, en mijn geweten zou er mij voor beloonen. Wat mij zelf betreft, mijn geweten is mijn bank. Ik heb daarin een kleinigheid uitgezet — een kleinigheid, mijnheer Jonas — maar ik waardeer haar als een kostbare schat, dat verzeker ik u."

De vijanden van den goeden man zouden zich over de vraag, of hij op dit oogenblik de waarheid sprak, in twee partijen hebben verdeeld. De eene zou hebben gezegd, dat, als Pecksniff's geweten zijn bank was, en hij daarmee een rekening-courant hield, de wissels, die hij daarop had getrokken, zijn crediet zeker veel verder te boven gingen, dan eenig mensch zou kunnen berekenen. De andere zou beweerd hebben, dat een dergelijke rekening heelemaal niet bestond, en er alleen maar voor de leus een blanco boek werd gehouden, of wel een, waarin de posten met een bijzonderen onzichtbaren inkt werden geschreven, om op zekeren onbepaalden tijd leesbaar te worden, en dat hij zich nooit daarover bekommerde.

„Ik zou mij verschrikkelijk moeten bekrimpen, beste vriend," herhaalde Pecksniff. „Maar de Voorzienigheid — misschien mag ik wel zeggen een speciale Voorzienigheid — heeft mijn werk gezegend, en ik zou wel in staat zijn dat offer te brengen."

Hier doet zich een wijsgeerige vraag op, of Pecksniff al of niet goede reden had, om te zeggen, dat hij in zijn ondernemingen een bijzondere begunstiging en aanmoediging had ondervonden. Zijn leven lang had hij in achterbuurten rondgezworven, met een haak in zijn eene hand en een schop in de andere, om alles, wat hij van eenige waarde zag liggen, in zijn zak te schrapen. En, daar er een speciale Voorzienigheid bestaat bij het vallen van een muschje, volgt daaruit (zoo redeneerde Pecksniff misschien), dat er ook een speciale Voorzienigheid moet zijn in het raken van den steen, stok of ander voorwerp, waarmee naar het muschje gemikt wordt. En daar Pecksniff, met zijn haak steentjes werpend, altijd het muschje op den kop raakte, zal die heer zich misschien beschouwd hebben als bijzonder gerechtigd om musschen te schieten, en zich verbeeld hebben, dat een speciale Voorzienigheid hem bestemd had tot het bezit en genot van al de vogels, die hij in zijn zak had verzameld. Dat vele on-

dernemingen zoowel nationale als bijzondere — maar inzonderheid de eerste — waarvan men meent, dat zij door een speciale Voorzienigheid tot een gelukkig en roemrijk einde zijn gebracht, in hetzelfde licht moeten worden beschouwd, moet iedereen duidelijk zijn. Hieruit zou men moeten besluiten, dat Pecksniff goede reden had voor wat hij zei, en niet uit verwaandheid, ijdelheid of hoogmoed zoo sprak, maar in een lofwaardigen geest van geloof en met groote wijsheid.

Jonas, niet gewoon om zijn hersenen met dergelijke theorieën te vermoeien, zei niet hoe hij over het geval dacht. Hij antwoordde zelfs op de mededeeling van zijn reisgenoot met geen enkel woord, goed, kwaad of onverschillig. Hij bleef ruim een kwartier zitten zwijgen, en scheen dien tijd door te brengen met een zeker bedrag aan een groote verscheidenheid van rekenkunstige bewerkingen te onderwerpen, tot zelfs aan de eenvoudige en samengestelde interestberekening. De uitkomst van deze berekening scheen bevredigend te zijn; want toen hij eindelijk de stilte verbrak, was het als iemand, die tot een bepaald besluit is gekomen, en daardoor zijn gemoed van een onaangename onzekerheid heeft ontlast.

„Kom, oude Pecksniff," aldus luidde zijn schertsende toespraak, bij het eerstvolgende station, terwijl hij den genoemden heer een klap op den rug gaf, „laten wij iets gebruiken!"

„Heel graag," zei Pecksniff.

„En laten wij den koetsier eens tracteeren," zei Jonas.

„Als gij denkt, dat het den man geen kwaad zal doen, of ontevreden met zijn maatschappelijke positie zal maken?" zei Pecksniff aarzelend.

Jonas lachte hierom alleen maar even, klom met groote haast van de diligence af, en maakte voor de herberg een paar stijve capriolen. Daarna ging hij naar binnen, en bestelde zoo'n omvangrijke portie sterken drank, dat Pecksniff eenigszins twijfelde of hij misschien niet goed bij het hoofd was, tot Jonas hem volkomen geruststelde, door, toen de conducteur niet langer wachten wilde, te zeggen:

„Ik heb u een heele week lang, of zelfs nog langer getrakteerd, en u het lekkerste gegeven, dat er te krijgen was. Dit moet gij nu eens betalen, Pecksniff!"

En dit was geen grap, zooals Pecksniff eerst veronderstelde; want Jonas ging zonder verdere complimenten naar de diligence, en liet zijn geëerde slachtoffer de vertering betalen.

Maar Pecksniff was een zachtmoedig man, en Jonas was zijn vriend. Bovendien was zijn genegenheid voor dien heer, zooals wij weten, op zuivere achting en de kennis van diens voortreffelijke karakter gebaseerd. Hij kwam met een lachend gezicht de herberg uit, en dreef zelfs zijn beleefdheid zoover, dat hij de aardigheid in de volgende herberg op een kleinere schaal herhaalde. Er was een zekere woestheid in de vroolijkheid van Jonas (anders geen gewone trek van zijn karakter), die door dit middel geenszins getemperd werd; en zoolang de reis verder duurde, was hij zoo opgewonden — om niet te zeggen luidruchtig — dat het Pecksniff eenige moeite kostte hem bij te houden.

Zij werden niet verwacht — neen, zeker niet! Pecksniff was in Londen op den inval gekomen de meisjes te verrassen, en had gezegd, dat hij haar geen woord wilde schrijven van zijn terugkomst, opdat hij en Jonas haar eens zouden overvallen en zien wat zij wel uitvoerden, terwijl zij dachten, dat haar papa mijlen ver weg was. Een gevolg van deze aardigheid was, dat er niemand bij den wegwijzer wachtte om hen af te halen; maar dit was van niet de minste beteekenis, daar Pecksniff slechts een valies, en Jonas een koffer bij zich had. Zij namen den koffer tusschen zich in, legden het valies daarop, en stapten zoo de laan in; terwijl Pecksniff al op zijn teenen liep, alsof, zonder deze voorzorg, zijn dochters op een afstand van een half uur, zijn nadering aan haar hartjes hadden kunnen voelen.

Het was een mooie voorjaarsavond, en in de zachte schemering was de heele natuur kalm en beminnelijk. Overdag was het helder en warm geweest, maar bij het vallen van den avond werd de lucht koeler, en in de verte zag men den rook uit de schoorsteenen van de boerenwoningen opstijgen. Duizend aangename geuren verspreidden zich in het rond van jonge bladeren en uitbottende knoppen; de koekoek had den heelen dag geroepen, en hield zich pas even stil; de reuk van versch omgeploegde aarde — de eerste opwekking tot hoop voor den boer, na den winterslaap van de natuur — werd door het avondkoeltje aangewaaid. Dit is een tijd, waarin de mensch geneigd is goede voornemens op te vatten en leed te voelen over het verzuim van het verleden; waarin de meeste menschen, op de langzaam toenemende duisternis acht gevend, denken aan den avond, die voor allen komen moet, en aan dien morgen, waarop geen tijd meer volgt.

„Drommels eentonig!" zei Jonas, om zich heen kijkend. „Het is hier goed om iemand melancholiek te maken."

„Wij zullen spoedig licht en vuur hebben," antwoordde Pecksniff.

„Dat zal wel noodig zijn, tegen dat wij aan uw huis komen," hervatte Jonas. „Wat weerga, waarom spreekt gij niet? Waar denkt gij toch aan?"

„Om u de waarheid te zeggen, mijnheer Jonas," antwoordde Pecksniff met plechtigen ernst, „mijn gedachten hielden zich juist bezig met onzen overleden vriend, uw waardigen vader."

Jonas liet oogenblikkelijk zijn vracht vallen, en zei, dreigend zijn hand opheffend:

„Zwijg daarover, Pecksniff!"

Pecksniff keek hem met ongeveinsde verbazing aan.

„Zwijg daarover!" riep Jonas woest. „Hoort gij? Zwijg daarover, nu en voor altijd! Het is u geraden; wees gewaarschuwd."

„Het was een onbedachtzaamheid," zei Pecksniff, verlegen en ontsteld. „Neem het mij niet kwalijk! Het is waar, ik had kunne weten, dat het een teedere snaar was."

„Spreek mij niet van teedere snaren!" zei Jonas, terwijl hij met de manchet van zijn mouw zijn voorhoofd afveegde. „Ik wil mij niet door u laten overkraaien, omdat ik niet van dood gezelschap houd."

Pecksniff had juist de woorden „overkraaien, mijnheer Jonas!" uitgestotterd, toen de andere hem met een dreigend gezicht nogmaals in de rede viel.

„Onthoud het!" zei hij. „Ik wil het niet. Ik raad u aan nooit weer over dat onderwerp te spreken, tegen mij of iemand anders. Als gij wilt, weet gij heel goed een wenk te begrijpen. Nu is er genoeg over gezegd. Kom mee!"

Met deze woorden nam hij zijn deel van den last weer op, en stapte voort met zulke haastige schreden, dat Pecksniff op een heel ongemakkelijke en ongracieuse manier aan het andere eind werd meegetrokken, waarbij zijn schenen nu en dan heel onzacht in aanraking kwamen met de harde kanten van den koffer. Na verloop van enkele minuten verminderde Jonas echter zijn haast, zoodat zijn reisgenoot weer met hem gelijk kon komen.

Het was vrij duidelijk dat zijn uitbarsting hem speet, en hij eenigszins bezorgd was voor den indruk, dien hij daardoor op Pecksniff had gemaakt; want zoo dikwijls deze naar Jonas keek, ontdekte hij dat die hem eveneens aankeek, wat een nieuwe bron van verlegenheid was. Deze duurde echter maar kort; want Jonas begon spoedig te fluiten, waarop Pecksniff, om zijn vriend te toonen, dat hij wel een wenk wist te begrijpen, heel melodieus een wijsje begon te neuriën.

„Nu moeten wij er toch zeker wel bijna zijn, niet waar?" zei Jonas, toen dit eenigen tijd had geduurd.

„Bijna, beste vriend," antwoordde Pecksniff.

„Wat zouden zij doen, denkt gij?" vroeg Jonas.

„Dat zou ik onmogelijk kunnen zeggen," zei Pecksniff. „Het zijn vroolijke schepseltjes. Misschien zijn zij niet thuis. Ik zou — hi, hi, hi! Ik zou de aardigheid wel willen hebben om de achterdeur binnen te komen, en als een donderslag op haar neer te vallen, mijnheer Jonas!"

Het zou niet gemakkelijk te zeggen zijn geweest, uit hoofde van welke van hun sterk uiteenloopende eigenschappen Pecksniff, Jonas, de koffer en het valies bij een donderslag te vergelijken waren. Maar daar Jonas dit voorstel goedkeurde, slopen zij achter het huis om, en gingen zachtjes naar het keukenraam, waardoor het gemengde licht van een vuur en een kaars naar buiten scheen.

Pecksniff was werkelijk heel gelukkig met zijn kinderen — in ieder geval met een van de twee. Daar zat de zorgzame Charity — de staf, steun en troost van haar liefhebbenden vader — voor een tafeltje zoo wit als sneeuw, bij het keukenvuur, haar huishoudboekje op te tellen. Zie het keurige meisje daar zitten, met een pen in haar hand en een rekenenden blik op de zoldering gevestigd, terwijl zij met haar mandje met sleutels naast zich, haar huishoudelijke rekening opmaakt. Strijkijzers, schotels, potten en ketels schijnen haar goedkeuring toe te stralen. Zelfs de uien, die aan den dwarsbalk van de zoldering hangen, glanzen als lachende engelenkopjes. Iets van den invloed van deze laatste keukensieraden schijnt op het gemoed van Pecksniff te werken. Hij schreit.

Dit duurt echter maar een oogenblik, en hij verbergt het voor zijn opmerkzamen vriend door, eigenlijk met vrij veel vertoon, zijn zakdoek voor zijn oogen te houden; want hij zou niet graag gewild hebben, dat men zijn zwakheid bespeurde.

„Streelend," prevelde hij, „streelend voor het hart van een vader! Mijn lieve dochter! Zouden wij haar laten merken, dat wij hier zijn, mijnheer Jonas?"

„Gij zijt toch, denk ik, niet van plan den avond in den stal of het koetshuis door te

brengen?" antwoordde deze.

„Dat zou inderdaad geen gastvrijheid zijn, zooals ik u die wilde bewijzen, mijn vriend!" riep Pecksniff, terwijl hij hem de hand drukte. Daarop haalde hij diep adem, tikte tegen het raam, en riep met bulkende vriendelijkheid:

„Boe!"

Charity liet haar pen vallen en gaf een gil. Maar de onschuld is altijd dapper — of behoort dit tenminste te zijn. Toen zij de deur openden, riep het dappere meisje met een vaste stem, en een tegenwoordigheid van geest, die haar zelfs in dit moeilijke oogenblik niet verliet: „Wie zijt gij? Wat moet gij hier? Spreek, of ik zal mijn papa roepen!"

Pecksniff stak zijn armen uit. Zij herkende hem oogenblikkelijk, en snelde zijn teedere omhelzing tegemoet.

„Het was onbezonnen van ons, mijnheer Jonas, heel onbezonnen," zei Pecksniff, terwijl hij het haar van zijn dochter gladstreek. „Mijn lieveling, ziet gij wel dat ik niet alleen ben?"

Zij had er niet op gelet. Zij had niemand dan haar vader gezien. Nu zag zij Jonas echter, en bloosde, en liet haar hoofdje hangen, terwijl zij hem welkom heette.

Maar waar was Mercy? Pecksniff vroeg dit niet verwijtend, maar op een toon van zachte vriendelijkheid, met even zachte smart gemengd. Zij was boven in de voorkamer, en zat daar op de sofa te lezen. Huiselijke bezigheden bevielen haar niet. „Maar roep haar beneden," zei Pecksniff met kalme berusting. „Roep haar beneden, liefste!"

Zij werd geroepen en kwam, hoogrood van verlegenheid, omdat zij op de sofa haar kleeren zoo had gekreukeld. Maar dit misstond haar niet — integendeel.

„O, DAT GIJ MIJ KNIJPT, KAN MIJ NIET SCHELEN," GRINNIKTE JONAS.

„O lieve deugd!" riep het schalksche meisje uit, toen zij haar vader op beide wangen en in haar dartelheid ook nog op het puntje van zijn neus had gekust. „Gij hier, leelijkerd? Nu, ik ben blij, dat ik niet veel last van u zal hebben."

„Zoo, zijt gij nog net zoo levendig als altijd?" zei Jonas. „Wat zijt gij toch een ondeugd!"

„Pak je maar weg," zei Mercy, hem van zich afduwend. „Ik weet niet waar ik nog toe komen zou, als ik u veel onder mijn oogen moest hebben. Ga toch heen, in 's hemels naam!"

Daar Pecksniff hierop inviel met een verzoek, dat mijnheer Jonas naar boven zou gaan, voldeed deze in zooverre aan de bezwering der jongedame, dat hij onmiddellijk ging. Maar hoewel hij de schoone Charity aan zijn arm had, kon hij niet nalaten naar haar zuster om te kijken, en met deze het gesprek op denzelfden schertsenden toon voort te zetten, terwijl zij samen naar boven gingen, waar — aangezien de zusters, door een gelukkig toeval, wat later dan anders thee dronken — het theeservies juist gereed stond.

Pinch was niet thuis, zoodat zij volle vrijheid hadden en heel vroolijk en spraakzaam waren, daar Jonas tusschen de zusters in zat, en op de innemende manier, die hem zoo eigen was, zijn galanterie ten toon spreidde. Het viel hem hard, zei Pecksniff, toen het theegoed was weggenomen, zoo'n genoeglijk gezelschap te moeten verlaten; maar daar hij eenige belangrijke papieren had na te zien, moesten zij het hem niet kwalijk nemen, dat hij een half uurtje naar zijn eigen kamer ging. Daarmee ging hij weg, terwijl hij luchtig een wijsje neuriede. Nauwelijks was hij vijf minuten weg geweest, of Mercy, die op eenigen afstand van Jonas en haar zuster bij het raam had gezeten, barstte in een half gesmoord gelach uit, en wipte naar de deur.

„Heidaar!" riep Jonas. „Ga niet weg!"

„Neen maar, leelijkerd," zei Mercy, omkijkend, „zijt gij er zoo op gesteld, dat ik hier blijf?"

„Zeker ben ik dat," antwoordde Jonas. „Op mijn woord. Ik moet u spreken."

Daar zij echter de kamer uitging, liep hij haar na en haalde haar terug, na een korte worsteling in de gang, die Cherry geweldig ergerde.

„Op mijn woord, Mercy," zei deze jongedame, „ik ben verbaasd over uw manieren. Men moet zich weten in te houden, zelfs in zijn dwaze streken, kindlief!"

„Dank je wel, lieve!" antwoordde Mercy, haar rozenlippen samenknijpend. „Heel verplicht voor uw raad. Och, laat mij toch met rust, akelige vent!" Deze uitroep werd haar afgedwongen door een nieuwe galanterie van Jonas, die haar nu, terwijl zij nog buiten adem was, naast zich op de sofa trok, terwijl hij Charity aan den anderen kant had.

„Zoo!" zei Jonas, terwijl hij beiden om haar middel vatte. „Nu heb ik allebei mijn armen vol."

„En een daarvan zal morgen bont en blauw zijn, als gij mij niet loslaat," riep de dartele Mercy.

„O, dat gij mij knijpt, kan mij niet schelen," grinnikte Jonas.

„Och, Cherry, knijp hem eens voor mij," zei Mercy. „Ik heb nooit zoo'n hekel aan iemand gehad, als aan dit creatuur; dat is zeker."

„Neen, neen, zeg dat niet," zei Jonas, „en knijp ook niet, want ik wilde nu ernstig zijn. Zeg eens, nichtje Charity!"

„Wel — wat is er?" vroeg deze scherp.

„Ik wilde eens ernstig spreken," zei Jonas. „Ik wou alle vergissingen voorkomen, weet ge, en alles op een vaste basis brengen. Dat is immers zooals het hoort, niet waar?"

Geen van beide zusters sprak een woord, en Jonas schraapte zijn keel, die bijzonder droog was.

„Zij zal niet gelooven, wat ik zeggen wil; is 't wel, nicht?" zei Jonas, terwijl hij Charity schroomvallig drukte.

„Dat kan ik natuurlijk niet weten, mijnheer Jonas, voor ik hoor wat het is," antwoordde deze.

„Weet ge," zei Jonas, „het is altijd haar manier, de menschen voor den gek te houden; ik weet vooruit, dat zij lachen zal, of zich zal houden, alsof het gekheid was. Maar gij kunt haar zeggen, dat ik het ernstig meen; niet waar, nicht? Gij zult immers bekennen? Gij zult immers eerlijk zijn?" vroeg hij vleiend.

Er kwam geen antwoord, en zijn keel scheen hoe langer hoe droger te worden.

„Weet ge, nichtje Charity," hervatte Jonas, „niemand als gij is zoo goed in staat om haar te zeggen, hoeveel moeite ik gedaan heb om haar in Londen op te sporen, omdat niemand het zoo goed weet als gij. Niemand anders kan haar ook zeggen, hoeveel ik gedaan heb om haar te leeren kennen, zonder dat zij er erg in had. Ik vroeg altijd naar haar, waar zij was, en wanneer zij komen zou, en of zij nog zoo vroolijk was, en al die dingen meer; niet waar, nicht? Ik weet, dat gij haar dit zeggen kunt, als gij het niet al gezegd hebt, en ik geloof wel, dat gij het al zult gedaan hebben, omdat gij eerlijk zijt; niet waar?"

Nog geen woord. De rechterarm van Jonas — de oudste zuster zat aan zijn rechterzijde — kon wel een onstuimig kloppen voelen, maar anders duidde niets hem aan, dat zijn woorden eenigen indruk maakten.

„Zelfs als gij het tot nu toe verzwegen hebt, en haar niets hebt gezegd," hervatte Jonas, „kan het niet veel kwaad, omdat gij er nu wel eerlijke getuigenis van zult geven; is 't niet? Wij zijn van het begin af aan goede vrienden geweest, niet waar?

En natuurlijk zullen wij in het vervolg ook vrienden blijven, en daarom durf ik alles wel te zeggen, terwijl gij het hoort. Nichtje Mercy, gij hebt gehoord wat ik gezegd heb, en zij kan en moet het bevestigen. Wilt gij mij nu tot man hebben? Wel?"

Daar hij, om deze vraag met meer nadruk te doen, Charity losgelaten had, sprong deze op, en snelde naar haar kamer, onder het uiten van zulk een onverstaanbare en hartstochtelijke reeks van geluiden, als alleen maar een teleurgestelde vrouw in haar toorn kan voortbrengen.

„Laat mij los! Ik moet haar na!" riep Mercy, terwijl zij Jonas van zich afstiet, en, om de waarheid te zeggen, meer dan één klinkenden klap op zijn vooruitgestoken gezicht gaf.

„Niet voordat gij ja zegt. Gij hebt mij nog geen antwoord gegeven. Wilt gij mij tot man hebben?"

„Neen! Ik kan u niet zien! Ik heb u dat al honderdmaal gezegd. Ge zijt een akelige vent. Bovendien heb ik altijd gedacht, dat gij het meest van mijn zuster hieldt. Dat dachten wij allemaal."

„Maar dat was mijn schuld niet," zei Jonas.

„Dat was het wel. Dat weet gij zelf heel goed."

„In de liefde zijn alle listen geoorloofd," zei Jonas. „Misschien heeft zij gedacht, dat ik het meest van haar hield; maar g ij dacht het zeker niet."

„Dat dacht ik wel."

„Gij hebt nooit kunnen denken, dat ik het meest van haar hield, terwijl gij er bij waart."

„De smaken zijn verschillend," antwoordde Mercy, „maar dat bedoelde ik niet te zeggen. Ik weet zelf niet wat ik zeggen wil. Laat mij naar haar toe gaan!"

„Zeg ja, dan laat ik u los!"

„Als ik er ooit toe kwam om dat te zeggen, zou het alleen zijn om u mijn heele leven te haten en te kwellen."

„Dat is evengoed als ronduit ja zeggen," riep Jonas uit. „Het is in orde, nichtje! Wij zijn een paar."

Deze galante toespraak werd gevolgd door een verward geluid van kussen en klappen, en daarop rukte de schoone, maar zeer gehavende Mercy zich los, en volgde de voetstappen van haar zuster.

Of nu Pecksniff had staan luisteren (wat bij iemand van zijn karakter onmogelijk schijnt), of dat hij als door een ingeving geraden had, hoe de zaak stond (wat bij een man van zijn schranderheid veel waarschijnlijker is), of dat hij zich alleen door een gelukkig toeval op het juiste oogenblik op de juiste plaats bevond (wat bij de bijzondere bescherming, waaronder hij leefde, ook wel gebeuren kon), dit is zeker, dat hij, zoodra de zusters samen op haar kamer waren, in de deur van dit vertrek verscheen. Verwonderlijk was het contrast: zij zoo verhit, driftig en luidruchtig; hij zoo kalm, bedaard en vol zielerust, dat er geen haartje op zijn hoofd verkeerd lag.

„Kinderen!" zei Pecksniff, verwonderd zijn armen uitspreidend, maar niet voordat hij de deur gesloten en zich met zijn rug daartegen geplaatst had. „Meisjes! Dochters! Wat beteekent dit?"

„Die ellendeling! Die valsche, gemeene, goddelooze schurk heeft voor mijn oogen Mercy gevraagd!" was het antwoord van de oudste dochter.

„Wie heeft Mercy gevraagd?" zei Pecksniff.

„Hij; die kerel beneden; Jonas."

„Jonas Mercy gevraagd?" herhaalde Pecksniff. „Zoo, zoo, werkelijk?"

„Zegt gij daar niets anders van!" riep Charity uit. „Moet ik dan krankzinnig worden, papa? Hij heeft Mercy gevraagd, en niet mij!"

„O foei! Schaam u!" zei Pecksniff ernstig. „Kan de voorkeur voor een zuster u zoo buiten u zelf brengen, mijn kind? O, dat is wel heel treurig! Het spijt mij; ik ben verwonderd en het doet mij innig leed, dat van u te zien. Mercy, kindlief, draag zorg voor haar. O afgunst, afgunst, wat een hartstocht zijt gij!"

Dezen uitroep op een toon vol smart en beklag herhalend, verliet Pecksniff het vertrek (zorg dragend de deur achter zich te sluiten) en ging naar beneden, naar de voorkamer. Daar vond hij zijn aanstaanden schoonzoon, wiens beide handen hij greep.

„Jonas!" riep hij uit. „Jonas! de vurigste wensch van mijn hart is vervuld."

„Goed; dat doet mij pleizier," antwoordde Jonas. „Maar zeg eens! Daar het niet degene is, van wie gij zooveel houdt, moest gij er nog duizend pond opleggen, Pecksniff! Maak de vijf vol. Het is wel iets waard om zoo'n schat voor u zelf te houden, is 't niet? Gij komt er zoo heel goedkoop af, zonder u een groote opoffering te getroosten."

De grijns waarmee hij deze woorden vergezelde, deed zijn andere bekoorlijkheden zoo heerlijk uitkomen, dat zelfs Pecksniff voor een oogenblik zijn tegenwoordigheid van geest verloor, en den jongeman aanstaarde, alsof hij van bewondering en verbazing versteend was. Hij herstelde zich

echter spoedig, en wilde juist over iets anders beginnen te spreken, toen er in de gang haastige voetstappen werden gehoord, en Tom Pinch, heelemaal buiten adem, de kamer kwam binnenstuiven.

Toen hij daar een vreemde zag, die, naar het scheen, met Pecksniff een vertrouwelijk gesprek voerde, stond Tom heel verlegen; maar men kon hem toch aanzien, dat hij iets van bijzonder veel belang te zeggen had, dat zijn binnendringen voldoende kon verontschuldigen.

„Mijnheer Pinch," zei Pecksniff, „dit kan ik niet behoorlijk noemen. Gij zult mij verontschuldigen, als ik zeg, dat ik uw gedrag niet behoorlijk kan noemen."

„Neem het mij niet kwalijk, mijnheer," antwoordde Tom, „dat ik niet heb aangeklopt."

„Verzoek liever dezen heer om het niet kwalijk te nemen, mijnheer Pinch," zei Pecksniff.

„Ik ken u; hij niet. Mijn assistent, mijnheer Jonas."

De aanstaande schoonzoon groette Pinch met een hoofdknik, niet met zooveel verachting, als waartoe hij wel in staat was, want hij was in een goede bui.

„Zou ik u even kunnen spreken, mijnheer, als het u belieft?" zei Tom. „Het is iets dat haast heeft."

„Het moet heel veel haast hebben, om deze zonderlinge manier van doen te rechtvaardigen, mijnheer Pinch," antwoordde zijn meester. „Excuseer mij voor een oogenblik, beste vriend. Nu, mijnheer Pinch, wat is de reden van deze ongemanierdheid?"

„Het spijt mij wel, mijnheer," zei Tom, met zijn hoed in zijn hand voor zijn beschermheer in de gang staand, „en ik begrijp wel, dat het heel lomp moet schijnen."

„Inderdaad, mijnheer Pinch."

„Ja, dat voel ik, mijnheer, maar de waarheid is, dat ik zoo verwonderd was toen ik hen zag, en begreep, dat gij dit ook zijn zoudt, dat ik zoo hard ik kon naar huis liep, en haast niet wist wat ik deed. Ik was zooeven in de kerk, mijnheer, en speelde voor mijn pleizier op het orgel, toen ik bij toeval omkeek, en een heer en een dame zag, die in het ruim stonden te luisteren. Zij schenen vreemdelingen te zijn, voor zoover ik in de schemering kon onderscheiden, en ik dacht dat ik hen niet kende. Ik hield daarom op, en vroeg hen of zij op de galerij wilden gaan zitten. Zij zeiden „neen!" maar zij bedankten mij voor de muziek, die zij gehoord hadden — voor de v e r r u k k e l i j k e muziek, zeiden zij," voegde Tom er tusschen in, terwijl hij bloosde van verlegenheid. „Z ij, tenminste, zei dat; en dat was heusch een grooter eer en genoegen voor mij dan alle complimenten, die zij hadden kunnen maken. Ik — ik — neem mij niet kwalijk, mijnheer;" hij beefde zoo van verlegenheid, dat hij voor de tweede maal zijn hoed liet vallen; „maar ik — ik ben wat van mijn stuk, en ik vrees dat ik van mijn onderwerp ben afgeraakt."

„Als gij er weer op wilt komen, Thomas," zei Pecksniff, met een ijskouden blik, „zult gij mij bijzonder verplichten."

„O ja, mijnheer, dadelijk," antwoordde Tom. „Zij hadden een postrijtuig voor de deur van de kerk staan, en zij hadden daar stilgehouden om naar het orgel te luisteren, en zij zeiden — z ij zei, bedoel ik: „ik geloof dat gij bij mijnheer Pecksniff woont?" Toen zei ik, dat ik die eer had, en ik nam ook de vrijheid, te zeggen, mijnheer," vervolgde Tom, zijn oogen naar zijn weldoener opslaand, „zooals ik met uw verlof altijd zal en moet zeggen, dat ik groote verplichtingen aan u had, en daarvoor nooit genoeg mijn erkentelijkheid kan bewijzen."

„Dat was verkeerd, heel verkeerd," zei Pecksniff. „Vertel maar op uw gemak, mijnheer Pinch."

„Als 't u belieft, mijnheer," antwoordde Tom. „Toen vroegen zij mij — z ij vroeg mij, bedoel ik — of er niet een voetpad naar het huis van mijnheer Pecksniff liep," — Pecksniff werd eensklaps heel aandachtig — „zonder „De Draak" voorbij te gaan. Toen ik zei, dat er een was en het hun graag wilde wijzen, lieten zij het rijtuig den straatweg nemen, en gingen met mij mee over het veld. Bij het draaihek ben ik vooruitgeloopen, om u te zeggen, dat zij kwamen; en nu zullen zij, denk ik, op het oogenblik wel hier zijn."

„Wie zouden die menschen kunnen zijn?" zei Pecksniff peinzend.

„Lieve hemel, mijnheer!" riep Tom uit. „Dat had ik het eerst willen zeggen, en ik meende ook, dat ik het gezegd had. Ik herkende hen — ik bedoel h a a r — onmiddellijk. De oude heer, die verleden winter in „De Draak" ziek heeft gelegen, en de jongedame, die hem toen oppaste."

Tom deinsde terug van verbazing en schrik, toen hij zag welken indruk deze eenvoudige woorden op Pecksniff teweegbrachten. De vrees om de gunst van den ouden man, nu zij pas verzoend waren, weer aanstonds te verliezen, alleen doordat Jonas in huis was — de onmogelijkheid om Jonas de deur uit te zetten, of hem, aan handen en voeten gebonden, in den kelder op te sluiten, zonder hem onherstelbaar te

beleedigen — het verschrikkelijke ongenoegen in het huishouden, en de onmogelijkheid om een behoorlijke harmonie te herstellen, terwijl Charity het op haar zenuwen had, Mercy's hoofd op hol was, Jonas in de voorkamer zat, en Maarten Chuzzlewit en zijn jeugdige oppasster op de stoep stonden — het wanhopige denkbeeld, dat hij nooit in staat zou zijn om de verwarring in zijn huis te verbloemen of voldoende te verklaren, het plotselinge, waarmee alle benauwdheden en moeilijkheden, die hij mettertijd had gedacht uit den weg te kunnen ruimen, op zijn ongelukkige hoofd opeengestapeld werden — dit alles vervulde den verrasten architect met zoo'n ontsteltenis, dat, als Tom een Medusakop was geweest, die Pecksniff aanstaarde, en Pecksniff een andere, die Tom aanstaarde, hun wederkeerige verbijstering niet grooter had kunnen zijn dan nu.

„Wel lieve hemel!" riep Tom uit, „wat heb ik gedaan! Ik hoopte dat het een aangename verrassing zou zijn, mijnheer. Ik dacht, dat gij het met pleizier zoudt hooren."

Maar op dat oogenblik hoorde men een luid geklop aan de voordeur.

HOOFDSTUK XXI.

Meer Amerikaansche ondervinding. Martin krijgt een compagnon en wordt landeigenaar. Iets over Eden (op papier), alsmede over den Britschen Leeuw en over de Vereenigde Watertoast-Vrienden.

Het kloppen aan Pecksniff's deur, hoewel hard genoeg, was nog niets, vergeleken bij het geweld van een Amerikaanschen spoortrein in volle vaart. Met deze openhartige verklaring dienen wij dit hoofdstuk te beginnen, opdat de lezer niet denken zou, dat het lawaai, dat nu de ooren van deze geschiedenis verdooft, in eenig verband stond met den klopper van Pecksniff's huisdeur, of met de ontsteltenis, die deze brave man en Pinch tamelijk gelijk tezamen deelden.

Pecksniff's huis is meer dan duizend zeemijlen ver; en deze gelukkige historie heeft opnieuw vrijheid en menschenwaarde tot gezelschap. Opnieuw ademt zij de gezegende lucht van de onafhankelijkheid in; opnieuw beschouwt zij met vromen eerbied dat zedelijke gevoel, dat den keizer niets geeft van wat des keizers is; opnieuw betreedt zij denzelfden grond, die hem het leven gaf — dien edelen patriot, met vele volgelingen — die in de armen van een slavin van vrijheid droomde, en, toen hij wakker werd, haar kroost en het zijne op de markt ging verkoopen.

Hoe ratelen de wielen en dreunt de weg, terwijl de trein voortsnelt! Nu gilt de locomotief, alsof hij gezweept en afgejaagd werd, als een levende negerslaaf. Maar dit is een ijdele inbeelding; want ijzer en staal worden in deze republiek veel meer ontzien dan vleesch en bloed. Als men van het werkstuk van menschenhanden te veel vergt, bezit het in zich zelf het vermogen om wraak te nemen; maar het rampzalige gewrocht van de hand des Scheppers bezit dergelijke gevaarlijke eigenschappen niet, en kan gejaagd, mishandeld en vernield worden, zooveel de drijver maar wil. Zie die locomotief! Als iemand uit baldadigheid dien gevoelloozen klomp metaal beschadigde, zou het hem aan boete en schadevergoeding meer dollars kosten, dan wanneer hij twintig menschelijke wezens van het leven had beroofd! Zoo sluiten de sterren haar oogen voor de bloedige striemen, en de vrijheid trekt haar muts over haar gezicht, en geeft de schandelijkste dwingelandij als zuster de hand.

De machinist van den trein, waarvan het lawaai ons in dit hoofdstuk ontvangt, werd zeker niet door zulke overdenkingen gehinderd; het is zelfs niet waarschijnlijk, dat zijn brein zich met eenige overdenkingen vermoeide. Hij stond met over elkaar geslagen armen tegen het beschot van den wagen te leunen, rookte zijn korte pijp, en gaf alleen maar nu en dan door een kort gebrom zijn genoegen te kennen, als zijn kameraad, de stoker, die zich vermaakte met blokken hout naar de runderen en schapen te werpen, die zich te dicht bij den spoorweg waagden, bijzonder handig mikte en raakte. Behalve dat bleef hij zoo onverschillig en onbekommerd voor zich uit kijken, alsof het hem volstrekt niet aanging wat er met de machine gebeurde; hoewel de trein met tamelijk onvoorzichtige snelheid over den weg vloog, en, daar men de sporen niet bijzonder zorgvuldig had gelegd, de stooten niet weinig en niet zacht waren.

Achter den houtwagen waren drie groote wagens aangehaakt, een voor dames, een voor heeren en een voor negers; de laatste was zwart geschilderd, als een passend compliment voor de passagiers. Martin en Mark zaten in den tweeden, die de gemakkelijkste was, en waarin ook andere heeren hadden plaats genomen. Zij zaten naast elkaar en voerden een ernstig gesprek.

„Gij zijt dus blij, Mark," zei Martin, terwijl hij zijn kameraad met een zekere bezorgdheid aankeek, „dat wij New-York zoover achter den rug hebben?"

„Ja, mijnheer," antwoordde Mark. „Dat ben ik. Heel blij."

„Vondt gij het daar dan niet vroolijk?" vroeg Martin weer.

„Integendeel mijnheer," antwoordde Mark. „Die week bij Pawkins is de vroolijkste week van mijn heele leven geweest."

„Wat denkt gij van onze vooruitzichten?" vroeg Martin, op een manier, waaruit duidelijk bleek, dat hij lang geaarzeld had die vraag te doen.

„Voortreffelijk, mijnheer," antwoordde Mark. „Een plaats zou met geen mogelijkheid een beteren naam kunnen hebben dan de Vallei van Eden. Waar zou iemand liever heen willen gaan, dan naar de Vallei van Eden? En ik heb ook gehoord, mijnheer," vervolgde hij, na zich even te hebben bedacht, „dat men er slangen vindt bij troepen, zoodat wij daar aan alle kanten klaar zijn."

„Wie heeft u dat gezegd?" vroeg Martin barsch.

„Een officier," antwoordde Mark.

„Wel, dwaze kerel," zei Martin, tegen wil en dank lachend. „Wat voor officier? Gij weet toch wel, dat ze hier overal uit den grond schijnen op te komen..."

„Net als de vogelverschrikkers in Engeland, mijnheer," viel Mark er op in. „Die zijn ook een soort militairen — niets anders dan jas en vest, met een stok van binnen. Ha, ha! — Neem mij niet kwalijk, mijnheer. Dat is zoo mijn manier. Ik kan het niet helpen, dat ik vroolijk ben. — Het was een van die ijzervreters bij Pawkins, die het mij vertelde. 'Ben ik goed ingelicht,' zei hij, wel niet precies door zijn neus, maar toch alsof die heelemaal omhoog een beetje verstopt was, 'dat gij naar de Vallei van Eden gaat?' — 'Ik heb er iets van gehoord,' zei ik. — 'Zoo,' zei hij. 'Als gij daar ooit naar bed mocht gaan — en dat zou kunnen gebeuren, als na verloop van tijd de beschaving zoover gevorderd is, vergeet dan niet een bijl mee te nemen.' — Ik keek hem eens aan, en vroeg toen, of er zooveel vlooien waren. — 'Erger,' zei hij. — 'Vleermuizen dan?' zei ik. — 'Nog erger,' zei hij. — 'Muskieten misschien?' zei ik. — 'Nog erger,' zei hij. — 'Wat dan nog erger?' zei ik. — 'Slangen,' zei hij; 'ratelslangen. Maar in zeker opzicht hadt gij gelijk, vreemdeling! Er zijn ook van die kleine menschenvreters, die tamelijk hard bijten; maar daar kunt gij niets op tegen hebben — die zijn gezellig. Maar de slangen — dat is minder pleizierig. Als gij eens wakker wordt, en er een op uw bed ziet zitten, net als een kurketrekker, zonder handvat, hak hem dan zijn kop af; want dan wil hij bijten.'"

„Waarom hebt gij mij dat niet eerder gezegd?" vroeg Martin, terwijl zijn gezicht een uitdrukking aannam, die de vroolijkheid van Mark's gezicht bijzonder gunstig deed uitkomen.

„Ik heb er niet meer aan gedacht, mijnheer," antwoordde Mark. „Het ging het eene oor in, het andere uit. Maar ik geloof zeker, dat hij bij een andere Compagnie behoorde, en mij dat maar wijs maakte, om te probeeren of wij niet naar zijn Eden wilden komen, en zijn concurrenten met het hunne wilden laten zitten."

„Dat is niet onwaarschijnlijk," zei Martin. „Ik hoop van harte, dat het zoo zijn mag."

„Ik twijfel er niet aan, mijnheer," zei Mark, die niet bedacht had, welken indruk deze voor hem zoo bemoedigende anecdote op zijn meester zou kunnen maken. „Maar ergens moeten wij toch gaan leven, mijnheer."

„Leven!" riep Martin uit. „Ja, leven is gemakkelijk gezegd; maar op een plaats, waar de ratelslangen op iemands bed komen zitten, kon het wel eens niet zoo gemakkelijk te doen zijn."

„Dat is waar," zei een stem vlak aan zijn oor. „Dat is maar al te waar."

Martin keek om, en zag nu, dat een heer, die op de bank achter hem zat, zijn hoofd tusschen hem en Mark had ingestoken, en met zijn kin op de leuning van hun bank naar hun gesprek luisterde. Zijn houding was even traag en lusteloos als die van de meeste heeren, die zij gezien hadden; zijn wangen waren zoo hol, alsof hij die altijd inzoog; en de zon had zijn huid niet tot een gezond bruin of rood, maar tot een vuil geel verbrand. Zijn glanzende zwarte oogen hield hij half gesloten en gluurde tusschen de oogleden door, als wilde hij met zijn blik zeggen: „Ik zie, dat gij mij wilt beetnemen, maar ik zal op mijn hoede zijn." Terwijl hij zich vooroverboog, liet hij zijn armen op zijn knieën rusten, en in zijn linkerhand hield hij een klomp pruimtabak, in de rechter een mesje. Hij viel met zoo weinig terughouding in het gesprek, alsof men hem speciaal had besteld om de redeneering van beide zijden aan te hooren en er dan zijn meening over te zeggen; en het kwam even weinig bij hem op, dat de twee vrienden misschien zijn bemoeiing met hun bijzondere aangelegenheden in 't geheel

niet zouden wenschen, als wanneer hij een beer of een wilde buffel was geweest.

„Ja," herhaalde hij, terwijl hij Martin, als een volslagen vreemdeling, goedgunstig toeknikte, „dat is maar al te waar. Dat ongedierte dringt overal binnen."

Martin was op het punt om te zeggen, dat de spreker dat eveneens scheen te willen doen; maar daar hij zich herinnerde, dat het altijd verstandig is zich naar de gebruiken van het land te schikken, glimlachte hij zoo vriendelijk als hij zoo haastig doen kon.

Zijn nieuwe vriend sprak daarop niet verder, maar hield zich een poos bezig met zijn klomp tabak tot een behoorlijke pruim te fatsoeneeren, terwijl hij zachtjes bij zich zelf floot. Toen hij die naar zijn zin had gefatsoeneerd, haalde hij de oude uit zijn mond, legde haar op de bank tusschen Martin en Mark, en stak de nieuwe achter zijn kiezen, zoodat zij onder zijn holle wang een knobbel vormde, zoo groot als een flinke noot. Daarop stak hij de oude pruim op de punt van zijn mesje, en terwijl hij die omhoog hield, om ze te laten zien, maakte hij met het genoegen van iemand, die zijn tijd goed besteed heeft, de opmerking, dat ze schoon was uitgezogen. Toen wierp hij de oude pruim weg, stak het mesje in één zak, het overschot van de tabak in een anderen, legde zijn kin weer op de leuning, en, daar het patroon van Martin's vest hem bijzonder beviel, stak hij zijn hand uit, om de stof er van te betasten.

„Hoe noemt men die stof?" vroeg hij.

„Op mijn woord, ik weet het niet," antwoordde Martin.

„Ze zal u wel een dollar per el gekost hebben, of meer, zou ik denken."

„Ik weet het werkelijk niet."

„In mijn land," zei de Amerikaan, „weten wij altijd wat onze eigen producten kosten."

Daar Martin hierop geen antwoord gaf, bleef het gesprek steken.

„Wel," hernam zijn nieuwe vriend, nadat hij hem in die tusschenpoos van stilte heel aandachtig had aangekeken, „hoe gaat het met de onnatuurlijke oude moeder tegenwoordig?"

„Gij bedoelt waarschijnlijk Engeland?" zei Martin.

„Ja," was het antwoord. „Hoe gaat het met haar? Zeker nog altijd zoo hard achteruit als een paard maar trekken kan, is 't niet? Net als altijd. En hoe gaat het met koningin Victoria?"

„Gezond en wel, geloof ik."

„Koningin Victoria zal zeker niet op haar koninklijke beenen staan te beven," hervatte de vreemdeling, „als zij over den dag van morgen hoort spreken?"

„Ik weet er tenminste niets van," antwoordde Martin. „Waarom zou zij?"

„Zij zal niet huiveren en rillen," vervolgde de vreemdeling, „als zij hoort wat hier omgaat?"

„Neen," antwoordde Martin. „Daarop zou ik wel haast een eed durven doen."

De vreemdeling keek hem aan, alsof hij medelijden had met zijn onwetendheid of vooroordeelen, en zei:

„Wel, mijnheer, dan zeg ik u — er is in Godalmachtigs vrije Vereenigde Staten geen locomotief met een gebarsten ketel, die zoo gruwelijk te morzel is geslagen, als dat jonge schepseltje in haar weelderige woning in den Tower van Londen zijn zal, als zij het volgende dubbele extra nummer van de Watertoast Gazette leest."

Eenige andere heeren waren onder dit gesprek van hun banken gekomen en hadden zich om de sprekers verzameld. Het laatste gezegde scheen hun bijzonder te bevallen. Een bijzonder magere heer, met een loshangende witte das, een lang wit vest en een groote zwarte jas, die een zeker aanzien scheen te bezitten, voelde zich geroepen om er op te antwoorden.

„Hm! mijnheer Lafayette Kettle," zei hij, zijn hoed afnemend.

„Sst, sst!" hoorde men in het rond.

„Mijnheer Lafayette Kettle!"

De heer Kettle maakte een buiging.

„Uit naam van dit gezelschap, mijnheer, en uit naam van ons vaderland, en uit naam van de rechtvaardige zaak van heilige sympathie, waaraan wij ons gewijd hebben, zeg ik u dank. Ik zeg u dank, mijnheer, uit naam van de Watertoast-Vrienden; ik zeg u dank, mijnheer, uit naam van de Watertoast Gazette; en ik zeg u dank, mijnheer, uit naam van de sterrenbanier van de groote Vereenigde Staten, voor uw welsprekende en krachtige verklaring. En mijnheer," dit zeggend gaf hij Martin, die luisterde naar iets, dat Mark hem influisterde, een stomp met zijn paraplu, om zijn aandacht te trekken, „als ik, op zoo'n tijd en zoo'n plaats, het wagen mag om met een wensch te besluiten, die — hoewel eenigszins zijdelings — het onderwerp betreft, dan zou ik zeggen, mijnheer, moge de Britsche Leeuw zijn klauwen uitgerukt hebben door den edelen bek van den Amerikaanschen Arend, en op de Iersche harp en de Schotsche viool die muziek leeren spelen, die men hoort ruischen in elken ledigen kinkhoren, die op de kusten van het

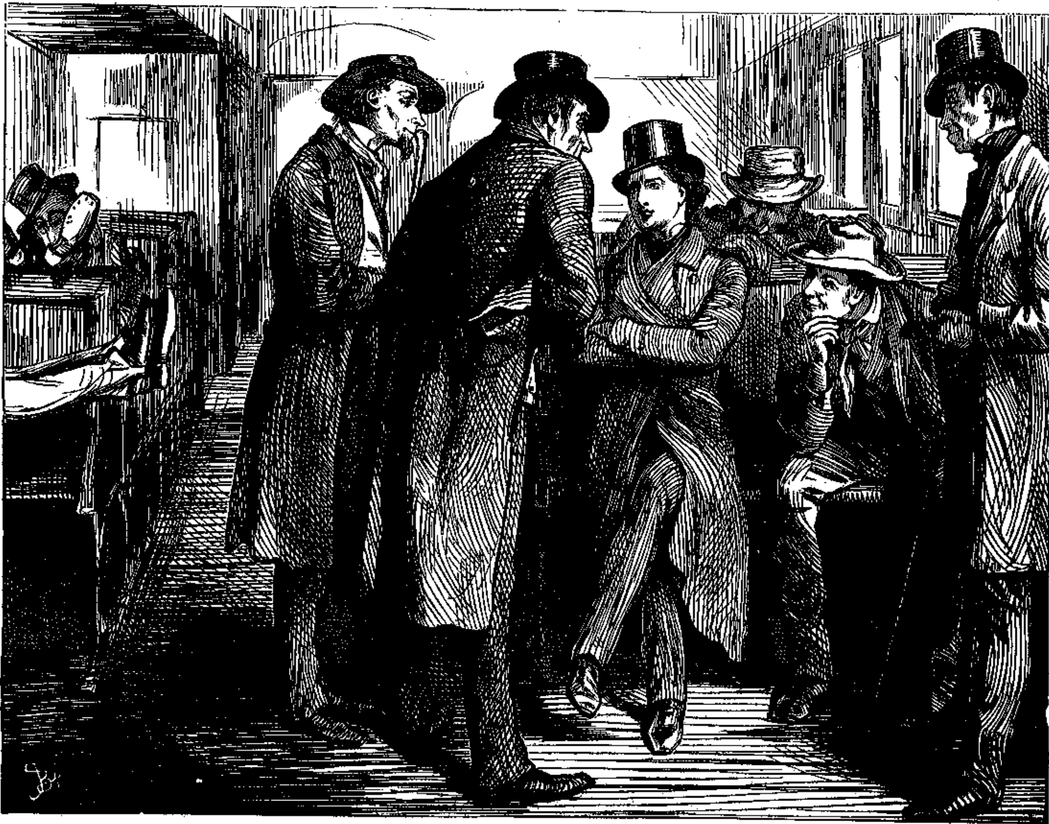
groene Columbia ligt."

Nadat hij dit gezegd had, ging de magere heer onder een algemeene opschudding weer zitten, en iedereen zette een heel ernstig gezicht.

„Generaal Choke," zei Lafayette Kettle, „gij maakt mij het hart warm. Gij maakt mij het hart warm, mijnheer. Maar de Britsche leeuw heeft hier een vertegenwoordiger, en ik zou graag eens willen hooren, wat hij op deze opmerkingen te antwoorden heeft."

„Maar als die naar den Tower van Londen wordt geadresseerd, vrees ik, dat ze haar waarschijnlijk niet zal bereiken," zei Martin, „want daar woont zij niet."

„De koningin van Engeland, heeren," zei Tapley, met de grootste beleefdheid en een heel strak gezicht, „woont doorgaans in de Munt, om op het geld te passen. Zij heeft ook, uit kracht van haar ambt, een appartement bij den Lord Mayor in het Mansion-House, maar zij bewoont dat niet dikwijls, omdat de schoorsteen van de voorkamer rookt."

„IK WILDE ALLEEN MAAR OPMERKEN, MIJNE HEEREN — HOEWEL HET EEN PUNT VAN WEINIG BELANG IS — DAT DE KONINGIN VAN ENGELAND NIET IN DEN TOWER WOONT."

„Op mijn woord," zei Martin lachend. „Daar gij mij de eer bewijst mij als zijn vertegenwoordiger te beschouwen, kan ik niets anders zeggen, dan dat ik nooit gehoord heb, dat koningin Victoria die courant las, en het ook niet voor waarschijnlijk houd."

Generaal Choke keek de anderen glimlachend aan, en zei toen, bij wijze van goedgunstige inlichting:

„Die courant wordt haar per post toegezonden, mijnheer."

„Mark," zei Martin, „het zal mij veel pleizier doen, als gij mij niet meer met zulke ongerijmdheden in de rede valt, al vindt gij zelf ze nog zoo grappig. — Ik wilde alleen maar opmerken, mijne heeren — hoewel het een punt van weinig belang is — dat de koningin van Engeland niet in den Tower woont."

„Generaal!" riep Lafayette Kettle uit, „hoort gij dat?"

„Generaal! Generaal!" riepen verscheidene andere stemmen.

„Sst! Stilte, als het u belieft!" zei generaal Choke, zijn hand opheffend, met een zachtmoedigheid en geduldige vriendelijkheid, die inderdaad treffend mochten heeten. „Ik heb het altijd als iets heel opmerkelijks beschouwd, iets dat ik aan den aard van de staatsinstellingen van Engeland toeschrijf, en aan haar strekking om dien populairen geest van onderzoek en kennis uit te dooven, die zelfs in de ongebaande wouden van dit uitgestrekte vasteland, aan deze zijde van den Westelijken Oceaan zoo wijd verspreid is — dat de kennis van de Engelschen zelf betreffende zulke punten niet te vergelijken is bij de kennis, die onze scherpzinnige en altijd reizende medeburgers daaromtrent bezitten. Dit is een belangrijk geval, dat mijn opmerking bevestigt. Als gij zegt, mijnheer," vervolgde hij, zich tot Martin wendend, „dat uw koningin niet in den Tower van Londen woont, vervalt gij in een dwaling, die bij uw landgenooten niet ongewoon is, zelfs bij hen, wier bekwaamheden en zedelijke beginselen allen eerbied vereischen. Maar gij vergist u, mijnheer. Zij woont daar...."

„Als zij op het hof van St. James is," viel Kettle hierop in.

„Natuurlijk — als zij op het hof van St. James is," antwoordde de generaal op dezelfde vriendelijke manier; „want als zij in het paviljoen van Windsor logeert, kan zij niet tegelijkertijd in Londen zijn. Uw Tower van Londen, mijnheer," vervolgde hij, terwijl het besef van zijn meerdere kennis hem vergenoegd deed glimlachen, „is natuurlijkerwijs de koninklijke residentie. Daar hij vlak in de buurt van het park, de wandelwegen, de triomfbogen, de opera en de koninklijke Almacks staat, moest hij natuurlijk gekozen worden als de meest geschikte plaats voor een loszinnig en weelderig hof. En om die reden wordt daar ook het hof gehouden."

„Zijt gij in Engeland geweest?" vroeg Martin.

„In boeken, mijnheer, anders niet," antwoordde de generaal. „Wij zijn hier een volk van lezers, mijnheer. Gij zult onder ons zooveel kennis aantreffen, dat gij er u over verwonderen zult, mijnheer."

„Daaraan twijfel ik volstrekt niet, mijnheer," antwoordde Martin. Hij wilde nog iets zeggen, maar werd daarin door Kettle verhinderd, die hem in het oor fluisterde:

„Kent gij generaal Choke?"

„Neen," antwoordde Martin fluisterend.

„Weet gij waarvoor men hem houdt?"

„Voor een van de merkwaardigste mannen in het land," antwoordde Martin, op goed geluk af.

„Juist," hernam Kettle. „Ik dacht wel, dat gij van hem gehoord zoudt hebben."

„Ik meen," zei Martin, den generaal opnieuw aansprekend, „dat ik het genoegen heb een aanbevelingsbrief voor u te hebben, mijnheer. Van mijnheer Bevan uit Massachusetts," vervolgde hij, den brief overhandigend.

De generaal las den brief heel oplettend door, nu en dan ophoudend, om de twee vreemdelingen aan te kijken. Toen hij klaar was met lezen, kwam hij van zijn bank, ging naast Martin zitten, en gaf dezen de hand.

„Zoo!" zei hij. „Gij zijt dus van plan u in Eden te gaan vestigen?"

„Dat zal van uw raad en de inlichtingen van den agent afhangen," antwoordde Martin. „Ik hoor, dat er in de oude steden niets voor mij te doen is."

„Ik kan u wel bij den agent brengen, mijnheer," zei de generaal. „Ik ken hem. Ik ben zelf lid van de Edensche Landcompagnie."

Dit was voor Martin een belangrijk nieuws; want zijn vriend had er veel gewicht aan gehecht, dat de generaal, naar hij meende, in geen enkele betrekking stond tot eenige Landcompagnie, en hem dus onpartijdig raad zou geven. De generaal zei ter nadere verklaring, dat hij pas enkele weken tevoren deelgenoot in de Compagnie was geworden, en mijnheer Bevan hem in dien tijd niet gesproken had.

„Wij kunnen heel weinig wagen," zei Martin beschroomd, „maar enkele ponden — dat is alles wat wij bezitten. Denkt gij, dat het voor iemand van mijn beroep een speculatie zou zijn, die eenige kans op succes heeft?"

„Ja," merkte de generaal heel ernstig op; „als de speculatie geen kans op succes bood, zou ik er mijn dollars niet in hebben gestoken."

„Ik bedoel niet voor de verkoopers," zei Martin, „maar voor de koopers."

„Voor de koopers, mijnheer?" herhaalde de generaal, met heel veel nadruk. „Maar gij komt uit het oude land, mijnheer, uit een land, waar men gouden kalveren heeft opgestapeld zoo hoog als Babel, en die eeuwen lang heeft aangebeden. Wij zijn een nieuw land, mijnheer. De mensch is hier in zijn natuurstaat. Wij kunnen ons niet verontschuldigen, mijnheer, dat wij in den langen loop der tijden tot kwade practijken zijn vervallen. Wij hebben geen val-

sche goden, mijnheer. De mensch is hier mensch in zijn volle waarde. Daarvoor hebben wij gestreden, of voor niemendal. Hier sta ik, mijnheer," vervolgde hij, terwijl hij zijn paraplu op den vloer plantte, als moest die oude verlepte paraplu een zinnebeeld van hem en zijn menschlievendheid zijn; „hier sta ik met grijze haren, mijnheer, en zedelijk gevoel in mijn borst. Zou ik, met mijn principes, mijn kapitaal in deze speculatie beleggen, als ik niet dacht, dat zij tot welzijn van mijn medemenschen zou dienen?"

Martin deed zijn best om een gezicht te zetten, alsof hij overtuigd was; maar daar hij tegelijk aan New-York dacht, vond hij dit vrij moeilijk.

„Waartoe zouden de groote Vereenigde Staten dienen, mijnheer," hervatte de generaal, „als het niet was voor de wedergeboorte van het menschdom? Maar in u is het natuurlijk, zoo'n vraag te doen; want gij komt uit Engeland, en kent mijn vaderland niet."

„Dus gij denkt," zei Martin, „dat daar, natuurlijk met eenige moeilijkheden, waarop wij voorbereid zijn, toch een redelijk — de hemel weet, dat wij niet veel verwachten — een redelijk vooruitzicht voor ons bestaan zou?"

„Een redelijk vooruitzicht in Eden, mijnheer? Maar spreek met den agent — bekijk de kaarten en plannen, mijnheer, en neem dan uw besluit, om er heen te gaan of niet, al naar den indruk, dien gij van de zaak zult krijgen. Eden hoeft nog niet te gaan bedelen, mijnheer!"

„Het is een buitengewoon aardige lieve plaats; en ontzaglijk gezond bovendien," viel Kettle hierop in.

Martin voelde dat het heel onfatsoenlijk en onbeleefd zou zijn een dergelijk getuigenis, om geen betere reden dan een heimelijk wantrouwen, in twijfel te trekken. Hij zei daarom den generaal dank voor het aanbod om hem met den agent in kennis te brengen, en besloot dezen heer den volgenden morgen te gaan bezoeken. Daarop verzocht hij den generaal, hem te willen vertellen, wie de Watertoast-Vrienden waren, over wie hij in zijn toespraak tot Kettle gesproken had, en aan welke ongelukken zij hun vriendschap wijdden. De generaal gaf daarop heel ernstig ten antwoord, dat hij den volgenden dag alle mogelijke inlichtingen dienaangaande kon krijgen, door een groote vergadering van die vereeniging bij te wonen, die in de stad, waarheen zij reisden, gehouden zou worden, „en waarbij," zei de generaal, „mijn medeburgers mij tot president hebben benoemd."

Laat in den avond bereikten zij het doel van hun reis. Dichtbij den spoorweg stond een groot wit gebouw, dat op een heel leelijk hospitaal leek en waarop men las: National Hotel. Langs dit huis liep een houten galerij, en over de balustrade daarvan zag Martin, toen de trein stilhield, tot zijn verwondering een groot aantal schoenen en laarzen uitsteken, terwijl het heele gebouw verder geen spoor vertoonde, dat het bewoond was. Langzamerhand werden er echter eenige hoofden en schouders zichtbaar, die, met de laarzen en schoenen in verband gebracht, tot de ontdekking leidden, dat sommige in het hotel logeerende heeren, de liefhebberij bezaten hun voeten daar te plaatsen, waar anderen doorgaans hun hoofd plaatsen, en zich op hun manier, met de koelte van den avond verkwikten.

In het hotel had men een groote gelagkamer, waarin de tafel gedekt werd, en verder een massa lange gangen, smalle trappen, en kleine slaapkamers, allen met gewitte muren; in het midden had men een groote, vierkante, geplaveide binnenplaats, waarop kleeren hingen te drogen. Hier en daar zag men eenige geeuwende heeren, met hun handen in hun zakken, op en neer kuieren; maar waar men ook in of buiten het huis zes menschen bij elkaar zag, herkende men een Jefferson Brick, kolonel Diver, majoor Pawkins, generaal Choke en Lafayette Kettle. Al deze heeren schenen naar dezelfde modellen gevormd, zeiden en deden allen hetzelfde, en maten alles met denzelfden maatstaf. Toen Martin gewaar werd hoe zij leefden en altijd elkaars verrukkelijke gezelschap genoten, begon hij te begrijpen, hoe het kwam, dat zij zulke gezellige, vroolijke en innemende menschen waren.

Op het geluid van een naargeestige gong, liep dit vermakelijke gezelschap uit alle hoeken van het huis bij troepen naar de gelagkamer, en uit de naburige winkels kwamen nog andere gasten bij hoopen aanzetten; want de helft van de inwoners van de stad, zoowel getrouwde als ongetrouwde lieden, woonde in het National Hotel. Thee, koffie, gerookt en gedroogd vleesch, ham, brood, gebak en andere eetwaren werden met de gebruikelijke haast verzwolgen, en daarna dropen de leden van het gezelschap een voor een af, om naar den lessenaar, de toonbank of de tapperij te kuieren. De dames hadden een afzonderlijke tafel, waaraan haar echtgenooten en broers, desverkiezend, werden toegelaten; in alle andere opzichten ging het

precies als bij Pawkins.

„Mark, beste jongen," zei Martin, terwijl hij de deur van zijn slaapkamertje sloot, „nu moeten wij eens ernstig overleggen; want morgenochtend wordt ons lot beslist. Gij hebt dus besloten uw spaargeld in het gemeenschappelijke kapitaal te beleggen, niet waar?"

„Als ik niet van plan was geweest, het daaraan te wagen, zou ik niet hier gekomen zijn, mijnheer," antwoordde Tapley.

„Hoeveel is er ook weer?" vroeg Martin, een zakje omhoog houdend.

„Zeven en dertig pond en tien en een halve shilling. Dat zeiden ze aan de spaarbank tenminste. Ik heb het niet nageteld. Maar daar weten ze heusch wel wat tellen is!" zei Mark, met een hoofdknik, die zijn onbeperkte vertrouwen in de rekenkunde van een spaarbank aanduidde.

„Het geld dat wij meegebracht hebben," zei Martin, „is nu tot een paar shillings beneden de acht pond gesmolten."

Tapley glimlachte, en trok allerlei gezichten opdat men niet zou denken, dat hij aan dit feit het minste gewicht hechtte.

„Op den ring — haar ring...." hervatte Martin, treurig naar zijn leegen vinger kijkend.

„Och!" zuchtte Tapley. „Neem het mij niet kwalijk, mijnheer."

„Op den ring hebben wij, in Engelsch geld, veertien pond gekregen, zoodat zelfs daarmee uw aandeel in het kapitaal nog grooter is dan het mijne. Nu, Mark," zei Martin, op zijn oude manier, precies alsof hij tegen Pinch sprak, „heb ik op een middel gezonnen om u dit te vergoeden — meer dan te vergoeden, hoop ik — en u veel betere vooruitzichten te geven, dan gij ooit gehad hebt."

„Och spreek daar niet van, mijnheer," antwoordde Mark. „Ik verlang niet naar hooge dingen. Ik ben best tevreden zooals ik ben, mijnheer."

„Neen, maar luister," hervatte Martin; „want het is iets van veel belang voor u, en heel aangenaam voor mij. Mark, gij zult deelgenoot in mijn zaken worden; wij zullen gelijk deelen. Om wat ik aan kapitaal te kort kom aan te vullen, breng ik mijn kennis en bekwaamheden in; en de helft van de winst van de zaak, zoolang die wordt voortgezet, zal voor u zijn."

Martin kon nog altijd niet nalaten luchtkasteelen te bouwen. Het was juist zijn zelfzucht, die hem altijd alles deed vergeten, behalve zijn hoogvliegende plannen en stoute verwachtingen. Op dit oogenblik was hij niet weinig trotsch op de gunst, die hij Mark door zijn mildheid bewees.

„Ik weet werkelijk niet, wat ik zeggen zal, om u hiervoor te danken, mijnheer," zei Mark, treuriger dan hij gewoonlijk sprak, hoewel om een heel andere reden dan Martin dacht. „Ik zal u helpen, mijnheer, zooveel ik kan, en tot het laatste toe. Dat is alles!"

„Wij begrijpen elkaar, beste vriend," zei Martin, met vriendelijke goedheid en streelende zelfvoldoening. Wij zijn niet langer meester en knecht, maar vrienden en compagnons. Als wij naar Eden gaan, zullen wij de zaak opzetten, zoodra wij daar komen, onder de firma," vervolgde hij, want als Martin eenmaal aan het smeden was, liet hij het ijzer nooit koud worden, „onder de firma Chuzzlewit en Tapley."

„Lieve hemel, mijnheer!" riep Mark uit. „Zet er mijn naam toch niet bij. Ik heb immers geen verstand van de zaken. Ik moet maar Co. zijn, mijnheer. Ik heb wel eens gedacht," vervolgde hij zachter, „dat ik graag eens een Co. zou willen zien; maar ik heb nooit gedacht, dat ik er zelf nog een zou worden."

„Welnu, gij zult uw zin hebben, Mark."

„Dank u, mijnheer. Als een herbergier, of iemand anders, daar een kegelbaan gemaakt wil hebben, zou ik dat karweitje wel op me kunnen nemen, mijnheer!"

„Zoo goed als eenig architect in Amerika," zei Martin. „Ga nu een paar cobblers halen, Mark, dan zullen wij op het welzijn van de firma drinken."

Hij vergat nu al (en dikwijls daarna), dat zij niet langer meester en knecht waren; of hij beschouwde deze soort bezigheid misschien als tot de functie van den Co. te behooren. Mark gehoorzaamde echter met zijn gewone vlugheid; en voor zij elkaar goedennacht wenschten, maakten zij een afspraak, dat zij den volgenden morgen samen naar den agent zouden gaan, maar dat Martin, volgens zijn eigen oordeel, de vraag zou beslissen, of zij zich naar Eden zouden begeven of niet. Mark rekende zich deze inschikkelijkheid niet als een verdienste aan, daar hij heel goed begreep, dat de zaak toch daarop zou neerkomen.

Generaal Choke zat den volgenden morgen aan de algemeene tafel, en zoodra zij ontbeten hadden, deed hij het voorstel om zonder verder tijdverlies naar den agent te gaan. Daar de twee anderen hiertoe bereid waren, stapten zij onmiddellijk op en kwamen spoedig aan het kantoor van de Volksnederzetting Eden, dat heel dicht bij het National Hotel stond.

Het gebouw leek veel op een huisje bij

een tolhek. Maar men kan een heel stuk land in een dobbelbeker schudden, en waarom zou men het dan ook niet in een schuur kunnen verhandelen? Het was ook alleen maar een hulpkantoor; want de Edeners zouden „eerlang" een prachtig gebouw daartoe stichten, en hadden de plaats daarvan al afgebakend, wat in Amerika al veel is. De deur van het kantoor stond wijd open, en in de deuropening zag men den agent, die bepaald heel vlug moest zijn, want hij scheen geen achterstallig schrijfwerk te hebben, maar zat, met zijn eenen voet tegen den deurpost, op een schommelstoel te wiegelen.

Hij was een lange, magere man, met een grooten strooihoed en een groene jas; en daar het warm weer was, droeg hij geen das, en stond zijn hemdsboord wijd open, zoodat men, telkens als hij sprak, iets aan zijn keel op en neer zag wippen, als de hamertjes van een piano, wanneer men de toetsen aanslaat. Misschien was het de waarheid, die naar zijn tong wilde springen. Maar als dat het geval was, bereikte zij die toch nooit.

Diep in het hoofd van den agent stonden twee grijze oogen; maar het eene was blind en stond stijf. Met dien kant van zijn gezicht scheen hij te luisteren naar wat de andere kant deed; zoo had elk profiel een verschillende uitdrukking; en als de beweeglijke kant het levendigst in werking was, stond de strakke des te stijver op wacht. Het was alsof men den man binnenste buiten keerde, wanneer men, als hij levendig aan het spreken was, naar dien kant van zijn gezicht keek, en opmerkte hoe strak en berekenend het daar stond.

Een zonderling contrast vormden zijn haren en zijn wenkbrauwen; de eerste hingen zoo strak neer, alsof ieder haar een paslood was, terwijl de laatste zoo ruig waren als kleine ragebollen.

Zoo zag de man er uit, bij wien zij nu binnengingen, en wien de generaal met den naam van Scadder aansprak.

„Wel, generaal," antwoordde hij, „hoe maakt gij het?"

„Frisch en vlug, mijnheer. Altijd op de bres voor mijn land en de zaak der vriendschap. Twee heeren om over zaken te spreken, mijnheer Scadder."

Hij drukte allen de hand — want in Amerika kan er niets gedaan worden, zonder elkaar de hand te drukken — en ging toen voort met schommelen.

„Ik denk, dat ik wel weet, waarom gij deze vreemdelingen hier gebracht hebt, generaal."

„Dat zou ik ook wel denken, mijnheer."

„Gij zijt wat al te goed van den tongriem gesneden, generaal, want gij spreekt veel te veel," zei Scadder. „In het publiek kunt gij verschrikkelijk goed uw woord doen, maar onder vier oogen moest gij niet zoo haastig zijn."

„Als ik begrijp wat gij bedoelt, mag ik in een spoortrein veranderen," zei de generaal, na zich een poos bedacht te hebben.

„Gij weet wel, dat wij die perceelen niet zoo maar wilden verkoopen aan ieder, die er op bieden mocht," zei Scadder, „maar besloten hadden ze voor aristocraten van geboorte te bewaren."

„En hier zijn zij, mijnheer!" riep de generaal met warmte uit. „Hier zijn zij!"

„Als ze daar zijn," hervatte Scadder op een verwijtenden toon, „is het goed. Maar gij hadt tegen m i j niet zoo hoeven op te stuiven, generaal."

De generaal fluisterde Martin toe, dat Scadder de beste man van de wereld was, en dat hij hem voor geen tien duizend dollars eenige reden tot ongenoegen zou willen geven.

„Ik doe mijn plicht; en dan moeten mijn medemenschen, die ik goed wil doen, tegen mij opstuiven!" zei Scadder, alsof hij tot zich zelf sprak. „Zij varen tegen mij uit, omdat ik niet hebben wil, dat zij Eden te goedkoop verkoopen. Zoo zijn de menschen."

„Mijnheer Scadder," zei de generaal op zijn redenaarstoon, „hier is mijn hand, en hier is mijn hart. Ik acht u hoog, mijnheer, en ik vraag u excuus. Deze heeren zijn vrienden van mij, anders zou ik hen niet hier hebben gebracht, want ik weet wel, dat de perceelen tegenwoordig veel te goedkoop gaan. Maar dit zijn vrienden, mijnheer, bijzondere vrienden."

Scadder was met deze verklaring zoo tevreden, dat hij den generaal hartelijk de hand drukte, en daartoe van zijn schommelstoel afkwam. Daarop verzocht hij de vrienden van den generaal om binnen te komen. Wat den generaal zelf betreft, deze zei, dat hij, daar hij tot de Compagnie behoorde, zich volstrekt niet met de onderhandeling wilde bemoeien. Hij nam dus plaats op den schommelstoel, en bleef naar buiten kijken, alsof hij een barmhartige Samaritaan was, die op een reiziger wachtte.

„Wat is dat?" zei Martin, toen hem een groote kaart in het oog viel, die bijna een heelen wand van het kantoor besloeg. Verder bevatte het kantoor bijna niets, dan een

paar klompen steen en aarde en blokken hout (stalen van de producten van Eden), een lessenaar, een kantoorkruk en een paar schrijfboeken.

„Dat is Eden," zei Scadder, terwijl hij zijn tanden uitpeuterde met een soort kleine bajonet, die, als men op een veer drukte, uit zijn zakmes sprong.

„Zoo! Ik dacht niet dat het een stad was."

„Niet? Ja zeker is het een stad."

Het was zelfs een bloeiende, heel fraai aangelegde stad, met kerken, marktpleinen, een bank, fabrieken, winkels, werven, een beurs, een schouwburg, alle soorten van openbare gebouwen, zelfs een dagbladbureau — wat allemaal trouw op de kaart was weergegeven.

„Het is werkelijk een plaats van beteekenis," zei Martin, zich omkeerend.

„Dat is het ook."

„Maar ik vrees," hervatte Martin, nog eens naar de openbare gebouwen kijkend, „dat ik er niets meer te doen zal vinden."

„O, het is allemaal nog niet afgebouwd," antwoordde de agent.

Dat was een geluk.

„De overdekte marktplaats, is die al gebouwd?" vroeg Martin.

„Die? Wacht eens!" antwoordde de agent. „Neen! Die nog niet."

„Iets goeds om mee te beginnen — hè, Mark?" zei Martin, terwijl hij zijn compagnon met zijn elleboog aanstootte.

Mark, die met een heel strak gezicht beurtelings de kaart en den agent had aangekeken, zei alleen maar: „Dat kan wel."

Er volgde een poos van stilte, waarin Scadder bij afwisseling in zijn tanden peuterde en Yankee Doodle floot.

„Ik zou denken," zei Martin, nog eens de kaart bekijkend, en terwijl het beven van zijn stem aantoonde, van hoeveel gewicht het antwoord op deze vraag was: „ik zou denken, dat daar al verscheidene architecten zullen zijn."

„Nog niet een," antwoordde Scadder.

„Hoort gij dat, Mark?" fluisterde Martin, hem aan zijn mouw trekkend. „Maar wiens werk is dan dat allemaal?" vroeg hij luid.

„Daar de grond zoo vruchtbaar is, groeien de openbare gebouwen misschien vanzelf," merkte Tapley op.

Hij stond aan den blinden kant van den agent, toen hij dit zei; maar Scadder keerde zich onmiddellijk om, teneinde hem onder het bereik van zijn bruikbare oog te krijgen.

„Voel mijn handen eens, jongmensch," zei hij.

„Waarom?" vroeg Mark, zijn handen terugtrekkend.

„Zijn zij vuil, of zijn zij schoon, mijnheer?" hervatte Scadder, ze nog verder uitstekend.

Eigenlijk gezegd, waren zij tamelijk vuil. Maar daar het duidelijk was, dat de agent zich door een zinnebeeldige handeling op de zuiverheid van zijn zedelijke karakter wilde beroepen, haastte Martin zich te verklaren, dat zij zoo zuiver waren als pas gevallen sneeuw.

„Ik verzoek u, Mark," zei hij eenigszins verstoord, „geen verdere opmerkingen van dien aard te maken, die, hoewel gij er geen kwaad mee bedoelt, toch heel ongepast zijn, en vreemdelingen niet bepaald aangenaam kunnen zijn."

„Ik begrijp, dat de Co. het recht heeft zijn mond te houden," zei Mark bij zich zelf.

Scadder zei niets, maar zette zich met zijn rug naar de kaart, en stak zijn tandenstoker eenige malen zoo nijdig in den lessenaar, alsof hij in zijn gedachten Mark, dien hij daarbij aankeek, doodstak.

„Gij hebt nog niet gezegd, wiens werk dit allemaal is," zei Martin eindelijk op een heel vriendelijken toon.

„Wat doet er dat toe?" antwoordde de agent knorrig. „Het kan zijn, dat hij met een hoop dollars is gaan strijken, of ook, dat hij geen cent er aan verdiend heeft."

„Daar ziet gij nu, wat gij gedaan hebt, Mark!" zei Martin.

„Misschien," hervatte de agent, „zijn die lessenaar en die kruk niet van hout uit Eden gemaakt! Misschien gaan er wel geen kolonisten bij heele troepen naar toe! Misschien is er in de Vereenigde Staten niet eens een plaats, die zoo heet."

„Ik hoop dat gij tevreden zijt met de uitwerking van uw grap, Mark," zei Martin.

Nu kwam echter, precies van pas, de generaal tusschenbeide, en riep van voor de deur Scadder toe, om zijn vriend de bijzonderheden op te geven van dat plekje van vijftig acres, met dat huis er op, dat eerst verkocht was, en nu weer in handen van de Compagnie was gekomen.

„Gij zijt veel te loslippig, generaal," was het antwoord. „Dat is een perceel, dat veel hooger getaxeerd moest worden."

Hij opende echter brommend zijn boek, zorg dragend, hoe lastig hem dit ook zijn mocht, om Mark aan zijn zienden kant te houden, en wees eindelijk op een zekere bladzijde. Martin las het haastig over, en vroeg toen:

„Maar waar ligt nu dat perceel op de kaart?"

„Op de kaart?" herhaalde Scadder.

„Ja, op de kaart."

Scadder bedacht zich een poos, als wilde hij zorg dragen zich geen haarbreedte te vergissen, zwaaide toen zijn tandenstoker eenige malen in een kring voor de kaart, en stak op eens een gat midden door de voornaamste werf.

„Daar!" zei hij, terwijl hij zijn mes trillend in den muur liet steken.

Martin keek Mark aan, en Mark zag, dat de zaak beklonken was.

De koop werd echter niet zoo gemakkelijk gesloten, als men had kunnen verwachten; want Scadder, die uit zijn humeur was, bracht allerlei tegenwerpingen naar voren. Nu eens verzocht hij Martin er nog eens over te denken, en over een paar weken terug te komen; dan weer voorspelde hij, dat het perceel hem niet zou bevallen; dan verwenschte hij weer de dwaasheid van den generaal, en wilde hij de onderhandeling heelemaal afbreken. Eindelijk werd echter de verbluffend lage koopprijs — maar honderd vijftig dollars — betaald, en Martin voelde zijn hoofd wel twee duim dichter bij de zoldering van het kantoortje, nu hij wist dat hij in de bloeiende stad Eden een stuk grond in eigendom bezat.

„Als het u nu niet aanstaat," zei Scadder, terwijl hij Martin de eigendomsbewijzen overhandigde, „is het mijn schuld niet."

„Neen, neen," antwoordde Martin vroolijk. „Generaal, gaat gij met ons mee?"

„Ik ben tot uw dienst, mijnheer, en ik wensch u geluk met uw eigendom," antwoordde de generaal, terwijl hij Martin met ernstige hartelijkheid de hand drukte. „Gij zijt nu een burger, mijnheer, van de machtigste en beschaafdste republiek, die ooit de wereld tot sieraad heeft gestrekt; een republiek, mijnheer, waarin het menschdom in een uitgestrekt verbond van liefde en trouw is samengestrengeld. Ik hoop, mijnheer, dat gij uw aangenomen vaderland waardig zult zijn."

Martin zei hem dank, en nam daarop afscheid van Scadder, die zich, zoodra de generaal opstond, weer op den schommelstoel had geplaatst, en voorthobbelde, alsof men hem volstrekt niet in dat tijdverdrijf had gestoord. Terwijl zij naar het National Hotel gingen, keek Mark verscheidene malen om; maar nu was Scadder's blinde kant naar hem toegekeerd, en daarop was niets anders dan strakke ernst te lezen. Volkomen anders zag de andere kant er echter uit; lachen deed Scadder bijna nooit; maar elke trek van zijn beweeglijk profiel vormde nu een deel van een spottende grijns, die met het strakke profiel een allerzonderlingst contrast maakte.

De generaal stapte haastig voort; want het was al dicht bij twaalven, en op dat uur was de groote vergadering van de Watertoast-Vrienden in de groote zaal van het National Hotel bepaald. Nieuwsgierig om te weten wat er toch eigenlijk verhandeld zou worden, bleef Martin dicht bij den generaal, en kwam zoo op een verhevenheid van naast elkaar geplaatste tafels aan het einde van de zaal, waarop een leunstoel voor den generaal gereed stond, en Lafayette Kettle al gezeten was, die, als secretaris, een aantal beschreven papieren voor zich had liggen.

„Wel, mijnheer," zei deze, terwijl hij Martin de hand gaf, „dat is een schouwspel, naar mij dunkt, dat den Britschen Leeuw zijn staart wel tusschen zijn pooten zou doen trekken, en van angst zou doen huilen."

Martin achtte het wel mogelijk, dat de Britsche Leeuw zich in zoo'n volgepropte ark eenigszins buiten zijn element zou voelen, maar hield deze gedachte voor zich zelf.

Daarop nam de generaal plaats op zijn voorzitters-zetel, en dadelijk daarop begon een bleek jongmensch, een duplicaat van Jefferson Brick, een hoogdravende toespraak, waarin veel over vrijheid en dwingelandij en het verbreken van boeien voorkwam. De Britsche Leeuw zou voor zoo'n redevoering ongetwijfeld angstig zijn weggekropen. De verontwaardiging van den jongen Columbiaan was grenzenloos. Als hij maar een van zijn eigen voorvaders was geweest, zei hij, zou hij dien Leeuw wel geranseld hebben; hij zou een dierentemmer voor hem zijn geweest, en hem een lesje hebben gegeven, dat hij niet licht zou hebben vergeten. „Die Leeuw," riep de jonge Columbiaan uit, „waar is hij? Wie is hij? Wat is hij? Laat mij hem zien! Laat hij maar hier komen! Hier, op dit heilige altaar!" De eettafel werd door de vurige verbeelding van den spreker in een altaar herschapen. „Hier, op de asch van onze vaderen, doorweekt met het edele bloed, dat op onze slagvelden als water is neergedropen! Breng hier dien Leeuw! Alléén tart ik hem. Ik daag hem uit, dien Leeuw! Ik zeg dien Leeuw, dat, als de hand der Vrijheid eens in zijn manen wordt gewrongen, hij stervend voor mijn voeten rolt, en de arenden van onze Groote Republiek hun lachend „ha, ha!" laten hooren."

Toen men merkte dat de Leeuw niet kwam, maar wegbleef, en dat de jonge

Columbiaan in zijn vollen luister daar alleen bleef staan, zoodat de arenden nu ook waarschijnlijk op hun bergtoppen zouden zitten lachen — ging er zoo'n daverend gejuich op, dat Engeland er zeker van gebeefd zal hebben.

„Wie is die man?" vroeg Martin door een telegraphisch sein aan Lafayette Kettle.

De secretaris schreef heel ernstig iets op een stukje papier, vouwde het op, en liet het hem van hand tot hand overreiken. Het was een variatie van het oude liedje: „Misschien zoo'n merkwaardig man, als er maar één in het land is."

Op dezen jongen Columbiaan volgde een ander, even welsprekend als hij, en die even luidruchtig werd toegejuicht. Maar deze beide merkwaardige jongelieden vergaten in hun ijver te zeggen, wat de Watertoasters beoogden, en waarom zij dat deden. Martin begreep dus even weinig van de zaak als tevoren, tot eindelijk de secretaris hem eenige inlichtingen gaf, door de notulen der vorige vergadering voor te lezen. Daaruit maakte hij op, dat de Watertoasters met een zekeren staatsman in Ierland sympathiseerden, die het over zekere punten met Engeland oneens was; en dat zij dit alleen uit haat tegen Engeland deden, en niet uit liefde voor Ierland; want dat zij de Ieren altijd wantrouwden, en dat zij hen alleen duldden, omdat zij zoo hard werkten, en daarom wel te gebruiken waren, aangezien men in deze eenvoudige republiek nog minder van werken hield dan in eenig ander land. Hierdoor werd Martin nieuwsgierig, welke redenen de Watertoasters wel voor hun sympathie zouden opgeven; en gelukkig hoefde hij niet lang te wachten, want de generaal stond op, om een brief aan dien staatsman voor te lezen, dien hij eigenhandig geschreven had.

„Luistert, mijne vrienden en medeburgers!" zei de generaal. „Mijn brief luidt aldus:

Mijnheer!

„Ik richt tot u het woord uit naam van het Genootschap der Vereenigde Watertoast-Vrienden, dat in de groote Amerikaansche Republiek is gevestigd, en nu met ingespannen aandacht, den adem als het ware inhoudend, zoodat zijn aderen opzwellen, en met sympathieke belangstelling, uw edele pogingen voor de zaak der vrijheid gadeslaat."

Telkens als het woord „vrijheid" werd uitgesproken, hieven de Vrienden een luiden juichkreet aan, die negenmaal herhaald werd.

„In naam der vrijheid, mijnheer — der heilige vrijheid — richt ik het woord tot u. In den naam der vrijheid zend ik u hierbij een bijdrage voor de kas van uw Vereeniging. In den naam der vrijheid, mijnheer, geef ik mijn verontwaardiging te kennen over het vervloekte monster met bloedigen muil, welks razende barbaarschheid en gloeiende bloeddorst altijd een geesel der wereld zijn geweest. De naakte bezoekers van Crusoë's eiland, mijnheer, de vluchtende vrouwen van Peter Wilkins, ja, de reusachtige mannen, die vroeger in de mijndistricten van Cornwall werden geteeld, zijn allen getuigen van zijn woesten aard. Waar, mijnheer, zijn de groote geesten, door de geschiedenis vermeld? Allen verdelgd door zijn vernielende hand.

Het monster, dat ik bedoel, is de Britsche Leeuw!

Met hart en ziel, lichaam en geest, aan de vrijheid toegewijd, mijnheer — aan de vrijheid, dien zoeten troost voor de slak op de kelderdeur, voor de oester in haar schelp, voor de kleine mijt in haar woning van kaas — bieden wij u, in haar onbevlekten naam, onze sympathie aan. O, mijnheer, in ons geliefd en gelukkig vaderland brandt haar vuur helder, en zonder rook; als het eens in het uwe ontstoken is, zal de Leeuw in zijn geheel gebraden worden.

Ik ben, mijnheer, in den naam der vrijheid

Uw liefhebbende vriend en trouwe medestander,

Cyrus Choke,
Generaal in het leger der
Vereenigde Staten.

Het geval wilde, dat er juist, toen de generaal dezen brief begon te lezen, een spoortrein aankwam, die de post uit Engeland meebracht. Onder het lezen had de secretaris een pakje ontvangen, geopend en nagezien. De inhoud daarvan scheen hem bijzonder te verontrusten, en zoodra de generaal zich weer had neergezet, snelde hij naar dezen toe, en reikte hem een brief en eenige Engelsche couranten over, waarin sommige artikelen waren aangestreept. Met groote ontroering verzocht hij den president deze stukken onmiddellijk te lezen.

De generaal was door het voorlezen van zijn brief al in vuur geraakt; maar niet zoodra had hij de ontvangen papieren ingezien, of zijn gezicht nam zoo'n verschrikkelijke uitdrukking van ergernis en woede aan, dat de luidruchtige vergadering zich uit louter verwondering plotseling stilhield.

„Vrienden!" zei de generaal opstaand, „vrienden en medeburgers! wij hebben ons in den man bedrogen."

„In welken man?" was het algemeene geroep.

„In dezen," zei de generaal hijgend, terwijl hij den brief, dien hij juist had voorgelezen, omhoog hield. „Ik bemerk, dat hij een voorstander van de neger-emancipatie is, en altijd geweest is."

Als de bedoelde persoon zelf onder deze zonen der vrijheid had gestaan, is het zoo zeker, dat zij hem op het oogenblik zouden hebben doodgeslagen, dat niemand ook maar een strootje op zijn leven zou hebben willen verwedden. Zij scheurden den brief in stukken, vertrapten dien onder hun voeten, en schreeuwden en tierden, tot zij volkomen buiten adem waren.

„Ik doe het voorstel," zei de generaal, zoodra hij zich weer kon doen verstaan, „het genootschap der Vereenigde Watertoast-Vrienden onmiddellijk te ontbinden."

„Weg er mee!" riep men van alle kanten. „Laat men er niet meer van hooren! Verbrand de papieren! Breek zelfs het huis af, opdat niemand er ooit iets van kan hooren!"

„Maar, vrienden en medeburgers!" zei de generaal. „De contributies? Wij hebben een kas. Wat moet men met de kas doen?"

Men besloot haastig een stuk zilverwerk aan te bieden aan een zekeren rechter, die in de rechtbank het edele beginsel had gehandhaafd, dat het blanke gepeupel het recht heeft een zwarte te vermoorden; en een soortgelijk stuk aan een edelen patriot, die in de wetgevende vergadering had verklaard, dat, als hij en zijn vrienden een abolitionist in handen kregen, zij hem zonder vorm van proces zouden ophangen. Het overschot werd bestemd om bij te dragen tot de handhaving van die wetten, die het tot een grootere en gevaarlijker misdaad maken, een neger lezen en schrijven te leeren, dan hem op de openbare straat levend te verbranden. Na het nemen van deze besluiten, ging de vergadering in groote verwarring uiteen, en dat was het einde van het Genootschap der Watertoast-Vrienden.

Toen Martin naar zijn slaapkamer ging, viel hem de vlag van de republiek in het oog, die men bij deze gelegenheid op het huis had geplaatst.

„Jawel," zei hij, „in de verte ziet gij er mooi uit; maar laat niemand dichtbij u komen, aan den anderen kant van het licht, en door u heen kijken — dan zijt gij maar een vodderig lapje doek."

HOOFDSTUK XXII.

Waarin men zien zal, hoe en waarom Martin in Watertoast een bijzonder populair persoon werd.

Zoodra het in het National Hotel algemeen bekend werd, dat de jonge Engelschman, mijnheer Chuzzlewit, een stuk grond in de vallei van Eden gekocht had, en van plan was zich met de eerstvertrekkende stoomboot naar dat aardsche paradijs te begeven, werd hij op slag populair. Hoe of waarom dit gebeurde, hiervan wist Martin even weinig, als juffrouw Gamp in Kingsgate-street er iets van wist; maar dat hij in een merkwaardig persoon was veranderd, en men in Watertoast meer werk van zijn gezelschap maakte, dan hem wel aangenaam was, daaraan kon hij niet twijfelen.

Het eerste blijk van deze verandering in zijn maatschappelijke positie, dat hij ontving, was het volgende briefje in een fijne loopende hand geschreven, met een enkele dikke letter hier en daar, om den algemeenen indruk te versterken.

National Hotel, Maandagmorgen.

Mijnheer,

„Toen ik eergisteren het voorrecht had uw reisgenoot in den trein te zijn, hebt gij eenige opmerkingen over den Tower van Londen gemaakt, die ik, en eveneens mijn medeburgers in het algemeen, u graag in een openbare voordracht zouden hooren herhalen.

Als secretaris van het Jongelingengenootschap alhier, is mij verzocht u te berichten, dat het voor het genootschap een eer zou zijn u, morgenavond om zeven uur, in hun vergaderzaal, een voorlezing over den Tower te hooren houden; en daar men verwacht, dat er veel entreebiljetten van een kwartdollar zullen worden verkocht, zal uw toestemming ons bijzonder verplichten.

Het genootschap wil u echter niet strikt tot den Tower van Londen bepalen. Laat mij u onder het oog mogen brengen, dat eenige opmerkingen over de beginselen der geologie, of, als u dit aangenamer is, over uw schranderen en geestigen landgenoot, Mr. Miller, met genoegen zouden worden aangehoord.

Ik ben, mijnheer,

Geheel de uwe
Lafayette Kettle."

Den Weledelen Heer
M. Chuzzlewit.

Tamelijk verlegen met deze uitnoodiging, antwoordde Martin met een beleefde weigering; en nauwelijks had hij die geschreven, of hij ontving nog een brief.

47, Bunker's Hillstreet, Maandagmorgen.

Geheim.

Mijnheer,

„Ik ben geboren en opgevoed in die eindelooze woestijn, waar de trotsche Mississippi, de vader der stroomen, zijn troebele golven voortrolt.

Ik ben jong en vurig; want er is poëzie in de wildernis en elke alligator, die zich in de modder ligt te koesteren, is op zich zelf een episch gedicht. Ik haak, ik dorst naar roem.

Kent gij ook, mijnheer, een of ander lid van het congres in Engeland, die op zich zou willen nemen mijn reiskosten naar dat land en mijn verblijfkosten voor zes maanden te betalen?

Ik voel iets in mij, dat mij verzekert, dat deze verlichte begunstiging niet verspild zou zijn. In de letterkunde of in de kunsten — voor de balie, op den kansel of het tooneel — in een van deze vakken, of in alle tegelijk, zou ik zeker opgang maken.

Als gij te veel te doen hebt om zelf aan zoo iemand te schrijven, zend mij dan, als het u belieft, een lijstje van drie of vier van hen, die mij het waarschijnlijkst zullen antwoorden; ik zal dan zelf per post aan hen schrijven. Mag ik u ook verzoeken mij te begunstigen met de critische opmerkingen, die misschien wel eens bij u zijn opgekomen over ‚Cain, a Mystery,' door Lord Byron?

Ik ben, mijnheer,

De uwe (vergeef mij, dat ik er bijvoeg, steeds omhoogstrevende)

Putnam Smiff.

P.S. Mijn adres is bij de heeren Hancock & Floby, groothandel in drogerijen."

Beide deze brieven, met Martin's antwoorden daarop, werden, volgens een loffelijk gebruik, dat het gevoel voor kieschheid en het vertrouwelijke in den maatschappelijken omgang uitstekend bevordert, in het volgende nummer van de Watertoast Gazette afgedrukt.

Nauwelijks was Martin met zijn correspondentie gereed, of kapitein Kedgick, de huisheer, kwam vriendelijk boven, om te vragen, hoe het hem ging. Voor hij een woord sprak, zette de kapitein zich op het bed, en daar hij dit nog wat hard vond, op het hoofdkussen neer.

„Wel, mijnheer," zei de kapitein, „gij zijt nu een publiek persoon geworden, zou ik denken."

„Dat schijnt wel zoo," antwoordde Martin, die geen lust had het gesprek te rekken.

„Onze medeburgers, mijnheer," hernam de kapitein, „zijn van plan u hun compliment te maken. Terwijl gij hier zijt, moet gij een soort audiëntie geven."

„Maar, mijn hemel!" riep Martin; „dat kan ik toch niet, beste vriend!"

„Ik denk, dat gij wel m o e t," zei de kapitein.

„M o e t is een leelijk woord, kapitein," gaf Martin daarop ten antwoord.

„Ik heb het niet in de taal gebracht, en ik kan het er niet uithalen," antwoordde de kapitein koeltjes. „Gij moet audiëntie verleenen. Dat is alles."

„Maar om welke reden zou ik menschen bij mij laten, die zich even weinig om mij bekommeren, als ik mij om hen bekommer?" vroeg Martin.

„Wel, omdat ik een muniment heb aangeplakt."

„Wat voor een ding?" riep Martin uit.

„Een muniment," herhaalde de kapitein.

Volkomen verbijsterd keek Martin Mark aan, die hem daarop meedeelde, dat de kapitein een geschreven bekendmaking bedoelde, dat mijnheer Chuzzlewit dien dag, na twee uur, de Watertoasters bij zich zou ontvangen, en dat zoo'n papier inderdaad in het voorportaal was aangeplakt, zooals Mark met zijn eigen oogen had gezien.

„Gij zoudt toch niet impopulair willen worden, is 't wel?" zei de kapitein, op zijn nagels bijtend. „Onze medeburgers zijn heel vlug in het kwaad worden, en onze Gazette zou u villen als een wilde kat."

Martin was op het punt om op te stuiven; maar hij bedacht zich, en zei:

„Laat hen dan in 's hemels naam komen!"

„Ja, zij zullen zeker komen," zei de kapitein. „Ik heb de groote kamer al voor hen laten ontruimen."

„Maar," zei Martin, toen hij zag dat de kapitein weg wilde gaan, „beantwoord mij tenminste nog één vraag. Wat is de reden, dat zij mij wenschen te zien? Wat heb ik gedaan, dat zij opeens zoo nieuwsgierig naar mij zijn geworden?"

Kapitein Kedgick streek een paar keer met zijn hand over zijn gezicht, keek Martin en Mark beurtelings eenige malen aan, kneep zijn oogen dicht, en verdween.

„Werkelijk," zei Martin, met zijn hand op de tafel slaand, „zoo'n wonderlijken kerel heb ik nog nooit gezien. Wat zegt gij er van, Mark?"

„Ja, mijnheer," antwoordde de Co., „mijn meening is, dat wij eindelijk den allermerkwaardigsten man van het land moeten hebben gevonden; en nu hoop ik, dat er niet meer zullen komen."

Hoewel Martin op dit gezegde lachte, kon het toch het uur van tweeën niet verschuiven, en zoodra dat geslagen had, kwam er meer de trap op, en steeds hoorde men den kapitein roepen: „Er zijn er nog meer beneden. Komaan, heeren! als gij kennis hebt gemaakt met mijnheer Chuzzlewit, maakt dan wat ruimte. Maakt toch wat meer ruimte, heeren! Mag ik u verzoeken om ruimte te maken voor anderen, heeren!"

Maar zonder zich aan den kapitein te storen, bleven zij stokstijf staan. Twee medewerkers van de Watertoast Gazette waren speciaal gekomen, om stof voor een artikel over Martin te verzamelen. Zij hadden af-

„WEL, MIJNHEER," ZEI DE KAPITEIN, „GIJ ZIJT NU EEN PUBLIEK PERSOON GEWORDEN, ZOU IK DENKEN."

kapitein Kedgick terug, om hem naar de audiëntiezaal te brengen; en toen zij daar aangekomen waren, riep hij op het portaal van de trap zijn medeburgers toe, dat mijnheer Chuzzlewit hen verwachtte.

Onmiddellijk stormden zij naar boven. In een oogenblik was de kamer vol, en door de deur zag men op de trap het akelige verschiet van een menigte die nog niet kon binnenkomen. Allen gaven Martin de hand; zoo'n verscheidenheid van handen — vleezige, magere, lange, korte, grove, fijn; en zoo verschillend van temperatuur — heet, koud, droog, klam en lauw; en zoo'n verscheidenheid van uitdrukking — stijf en los, langdurig en vluchtig! Steeds kwamen gesproken het werk te verdeelen; de een zou hem boven, de ander beneden zijn broeksband opnemen. Beiden stonden vlak voor hun onderwerp, ieder het oog op zijn gedeelte houdend. Als Martin den eenen voet voor den anderen zette, nam de beneden-redacteur dit nauwkeurig waar; als hij zijn neus wreef, schreef de boven-redacteur het op; als hij zijn mond opende om te spreken, liet dezelfde redacteur zich op een knie zakken, om zijn tanden te bekijken. Liefhebbers van de gelaatkunde en schedelleer dwaalden met onderzoekende oogen en jeukende vingers om hem heen, en soms stak een van hen, brutaler dan de andere, een hand uit om zijn achterhoofd

te betasten, en verschool zich dan weer onder den hoop. De anderen vergenoegden zich met hem uit allerlei oogpunten te bekijken. Zijn gewone bezoekers, wien het niet om een bijzondere wetenschap te doen was, bemoeiden zich alleen maar met zijn uiterlijk in het algemeen, en zagen er geen kwaad in om daarover met elkaar te praten. Over zijn neus hoorde Martin veel nieuws, en over de kleur van zijn haar scheen men het niet eens te kunnen worden. Steeds hoorde men de stem van den kapitein — maar door de volte zoo gesmoord, alsof die van onder een bed kwam: „Heeren, die nu kennis hebt gemaakt met mijnheer Chuzzlewit, mag ik u verzoeken om ruimte te maken?"

Maar toen zij begonnen ruimte te maken, werd het er voor Martin niet beter op; want toen kwamen de getrouwde heeren, ieder met een dame aan den arm, en ieder vol versche nieuwsgierigheid. Als zij hem aanspraken, wat niet dikwijls gebeurde, herhaalden zij telkens dezelfde vragen, met zoo weinig kieschheid of bescheidenheid, alsof hij een steenen beeld was geweest, dat zij gekocht en betaald hadden, en voor hun pleizier daar hadden laten neerzetten. Zelfs toen na verloop van tijd ook deze verdwenen, werd het nog niet beter, zoo niet nog erger; want toen kwamen de jongens, als een afzonderlijke klasse, en deden precies als de volwassenen. Ook vertoonden zich enkele spookachtige gedaanten, die als zij even binnen waren, niet wisten hoe weer weg te komen, zoodat zelfs een zwijgende heer, met glazige vischoogen en maar één knoop aan zijn vest (maar die eene dan ook bijzonder groot en blinkend) achter de deur raakte en daar stokstijf bleef staan nadat al de anderen al vertrokken waren.

Martin voelde zich zoo uitgeput van vermoeienis, benauwdheid en verveling, dat hij wel op den vloer had willen gaan liggen, als men hem maar alleen had gelaten. Maar daar er telkens weer brieven en boodschappen kwamen, die hem met de wraak van het publiek bedreigden als hij de afzenders niet ontving, en daar Mark, met al zijn vlugheid, deze achteraan komende bezoekers niet buiten de deur kon houden, nam Martin het besluit om naar bed te gaan, niet omdat hij er zeker van was daar veilig te zullen zijn, maar om geen redmiddel onbeproefd te laten.

Hij had dit plan aan Mark te kennen gegeven, en wilde juist stil de wijk nemen, toen de deur met groote haast geopend werd, en er een oudachtige heer binnenkwam, die een dame aan zijn arm had. Jong was zij niet, en Martin vond haar ook niet knap — maar daarin heeft ieder zijn smaak. Zij was lang, mager en stijf, zoowel wat haar gestalte als wat haar gelaatstrekken betrof. Op haar hoofd droeg zij een grooten stroohoed, met strikken van dezelfde stof — waarmee zij er uitzag, alsof iemand, die dat ambacht niet verstond, een rieten dak op haar had willen bouwen — en in haar hand hield zij een ontzaglijken waaier.

„Mijnheer Chuzzlewit, geloof ik?" zei de vreemde.

„Zoo heet ik."

„Ik heb weinig tijd, mijnheer."

„Goddank!" dacht Martin.

„Ik moet dadelijk met den trein mee. Dat is mevrouw Hominy, mijnheer."

Martin maakte een buiging.

„De echtgenoote van majoor Hominy, mijnheer, die een van onze grootste geesten is, en tot een van onze voornaamste families behoort. Misschien zijt gij wel bekend met de geschriften van mevrouw Hominy, mijnheer?"

Martin kon deze vraag niet bevestigend beantwoorden.

„Dan is er nog veel voor u te leeren en te genieten, mijnheer," hervatte de vreemde. „Mevrouw Hominy gaat tot het einde van den herfst bij haar getrouwde dochter logeeren, in Nieuw Thermopyle, drie dagen aan dezen kant van Eden. Elke attentie, mijnheer, die gij mevrouw Hominy op reis kunt bewijzen, zal den majoor en onzen medeburgers bijzonder aangenaam zijn. Mevrouw Hominy, ik wensch u goedennacht en een pleizierige reis."

Martin kon het nauwelijks gelooven; maar hij was weg, en mevrouw Hominy dronk zijn melk uit.

„Ik ben doodaf, dat kan ik zeggen," merkte zij op. „Die wagens stooten, alsof de sporen vol snags en sawyers lagen."

„Snags en sawyers, mevrouw?" herhaalde Martin, die niet wist, dat men in Amerika deze namen geeft aan de boomstammen en tronken, die de vaart op de rivieren belemmeren.

„Ik kan wel denken, dat gij mij niet begrijpt, mijnheer," zei mevrouw Hominy. „Wel, wel! Denk eens aan! Heb ik ooit!"

Ofschoon deze uitroepen met een vraag besloten, scheen daarop toch geen antwoord noodig te zijn; want mevrouw Hominy zei onmiddellijk daarop, dat zij even haar hoed zou gaan afzetten, en dadelijk terug zou komen.

„Mark," zei Martin. „Stoot mij toch eens

even aan. Ben ik wel wakker?"

„Die mevrouw Hominy is in ieder geval wakker en bij de hand genoeg, mijnheer," antwoordde de Co. „Ik zou haast denken, dat zij zelfs als zij slaapt haar oogen openhoudt, om altijd bij de hand te zijn."

Voor zij verder konden spreken, kwam mevrouw Hominy weer binnen, nu zonder hoed en waaier, maar met een rooden zakdoek in haar hand, en een bijzonder zwierige muts op, die bij haar gezicht zoo fraai paste, dat men, om zich iets dergelijks te verbeelden, niet beter kan doen, dan zich wijlen den heer Grimaldi (hansworstiger nagedachtenis) voor te stellen, met een muts van mevr. Siddons op het hoofd.

Martin gaf haar een stoel; maar voor hij den zijnen weer bereikt had, deed een vraag, die mevrouw Hominy deed, hem stilstaan.

„Zeg eens, mijnheer, waar is uw roep vandaan?"

„Ik vrees, dat ik eenigszins stomp van begrip ben," antwoordde Martin, „daar ik zoo vermoeid ben; maar, op mijn woord, ik begrijp u niet."

Mevrouw Hominy schudde haar hoofd met een treurigen glimlach, als wilde zij zeggen: „In dat oude land bederven zij zelfs de taal." En daarop zei zij, een paar treden afdalend, om zich tot zijn laagte van begrip te vernederen:

„Van wat voor stam zijt gij?"

„O," antwoordde Martin. „Ik ben in Kent geboren."

„En hoe bevalt u ons land, mijnheer?" vroeg mevrouw Hominy verder.

„Voortreffelijk," antwoordde Martin, half slapend. „Tenminste — ik wil zeggen — vrij goed, mevrouw."

„De meeste vreemdelingen — en vooral de Engelschen — staan verwonderd over wat zij in de Vereenigde Staten zien," merkte mevrouw Hominy op.

„Daar hebben zij goede reden toe, mevrouw," antwoordde Martin. „Ik zelf heb mij nooit in mijn leven zoo verwonderd."

„Onze instellingen maken de menschen heel schrander, mijnheer," hervatte mevrouw Hominy.

„Dat kan men met het bloote oog wel zien, al was men nog zoo kortzichtig," zei Martin.

Mevrouw Hominy had heel veel boeken geschreven en de philosophie bestudeerd, maar deze onkiesche uitdrukking was haar toch bijna te machtig. Zij schrok er van, dat een heer, onder vier oogen met een dame, van het „bloote oog" kon spreken.

Er verliep een geruime tijd, voor zij — hoewel zij voor een vrouw een mannelijke kracht van geest bezat — zich voldoende kon herstellen, om het gesprek te hervatten. Maar mevrouw Hominy had gereisd, boeken en recensies geschreven, had met de oogen van een echte republikeine vreemde landen beschouwd, en kon uren achtereen daarover spreken of schrijven. Eindelijk verzamelde zij dan ook de noodige krachten om Martin stevig door te zagen, en daar hij nu rustig was ingeslapen, was er niets, dat haar daarin hinderde.

Het is tamelijk onverschillig wat zij zei. Het waren de gewone tirades van een talrijke klasse onder haar landgenooten, die met ieder woord hun volkomen onvatbaarheid aan den dag leggen voor de edele beginselen, waardoor Amerika zich tot een natie heeft verheven; die evenmin voelen, of er zich evenmin om bekommeren, dat zij, door hun vaderland in de oogen van alle eerlijke menschen verachtelijk te maken, de rechten van nog ongeboren volken, ja zelfs den vooruitgang van de heele menschheid in de waagschaal stellen, als de zwijnen, die op hun straten in het slijk wentelen. Die denken, dat, als zij andere natiën, oud in hun goddeloosheid, toeroepen: „Wij zijn niet slechter dan gij," dit een voldoende verontschuldiging is voor de jeugdige republiek, die pas gisteren haar edele loopbaan is begonnen, en nu al zoo lam en kreupel, zoo vol striemen en zweren, zoo afzichtelijk en bijna onherstelbaar bedorven is, dat haar beste vrienden zich met walging van haar afkeeren. Die, daar hun voorvaders hun onafhankelijkheid verklaard en gewonnen hebben, omdat zij niet voor zekere openbare schandelijkheden wilden knielen en niet van de waarheid wilden afwijken, zich nu in alle kwaad onderdompelen en alle goed den rug toekeeren, en tevreden blijven liggen met de ellendige pocherij, dat andere tempels ook van glas zijn, en zij de steenen, die de hunnen vergruizen, wel kunnen terugwerpen; en die zich daardoor alleen al de gewichtige taak, die hun is opgedragen, zoo volkomen onwaardig toonen, alsof al de gemeene knoeierijen van hun kleine staten — elk een koninkrijk in bandeloosheid — tot een stapel van bewijzen tegen hen werden bijeengebracht.

Martin werd langzamerhand zoover wakker, dat hij een akelige benauwdheid kon gewaarworden, een onduidelijken droom, dat hij zijn besten vriend had vermoord en zich niet van het lijk kon ontdoen. Toen hij zijn oogen opende, zag hij wat hem zoo benauwd had. Daar zat de afschuwelijke

mevrouw Hominy haar wijsheid uit te kramen met een kracht en een stem, dat de bitterste vijand van den majoor, als hij haar hoorde, hem uit den grond van zijn hart vergeven zou hebben. Misschien zou Martin tot een wanhopigen stap zijn gekomen, als de gong zich niet juist had doen hooren, om het teeken voor het avondmaal te geven. Nu zette hij mevrouw Hominy aan het boveneinde van de tafel, nam zelf de wijk naar het benedeneinde, en nadat hij haastig had gegeten, sloop hij weg, terwijl mevrouw nog bezig was met haar gedroogde vleesch en een heel schoteltje zuur.

Het zou moeilijk zijn er een denkbeeld van te geven, met hoeveel kracht mevrouw Hominy den volgenden morgen, door den slaap verfrischt, bij het ontbijt haar redevoeringen over allerlei zedenkundige en wijsgeerige onderwerpen weer opvatte. Den heelen dag bleef zij aan Martin's zijde, zelfs toen hij zijn gasten ontving — want er was weer een receptie, nog drukker dan de vorige — kraamde theorieën uit en beantwoordde de denkbeeldige tegenwerpingen (zoodat Martin begon te denken, dat hij droomde en zelf voor twee personen sprak); haalde eindelooze passages aan uit zekere vertoogen over de politiek, door haar zelf geschreven; gebruikte haar rooden zakdoek zoo druk, alsof haar neusklank een tijdelijke kwaal was, die zij met geweld de baas wilde worden, kortom, trad zoo allermerkwaardigst op, dat Martin het met zijn geweten volkomen had overeengebracht, dat het in een nieuwe nederzetting absoluut noodzakelijk zou zijn, zoo'n schepsel, om den algemeenen vrede te bewaren, de hersens in te slaan.

Intusschen was Mark, van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, druk bezig met gereedschappen, levensmiddelen en andere dingen, die men hem gezegd had, dat zij noodig zouden hebben, aan boord van de stoomboot te brengen. De aankoop van dit alles en de betaling van hun rekening in het National Hotel had hun kas zoo uitgeput, dat zij zich, als de kapitein zijn vertrek nog langer had uitgesteld, in een bijna even benarden toestand zouden hebben bevonden, als de armere emigranten, die (door een advertentie aan boord gelokt) al een heele week tusschendeks gewoond, en hun geringen voorraad al bijna verbruikt hadden voor de reis begon. Daar zaten zij allen op elkaar gepakt bij de machine en stookplaats — boeren, die nooit een ploeg hadden gezien — houthakkers, die nooit een bijl hadden gehanteerd — timmerlieden, die geen pakkist konden maken, zonder dat iemand hen een handje hielp — uit hun vaderland overgekomen, en nu in een nieuwe wereld, kinderen in onbedrevenheid, maar volwassenen in behoeften, met jongere kinderen bij zich, om te leven of te sterven, zooals het toeval wilde.

Het werd ochtend en nu zou de stoomboot 's middags afvaren. Het werd middag, en nu zou zij 's avonds vertrekken. Maar niets in de wereld duurt eeuwig, zelfs niet het uitstel van een Amerikaanschen schipper, en 's avonds was alles gereed.

Vermoeid en afgetobd, maar populairder dan ooit (hij had den heelen middag niets anders gedaan, dan brieven van vreemden beantwoorden, waarvan de meesten hem volstrekt niets te zeggen hadden, anderen geld van hem wilden leenen, maar allen oogenblikkelijk antwoord verzochten) wandelde Martin, met mevrouw Hominy aan zijn arm, door een drom van volk, naar de werf, en begaf zich aan boord. Mark was er echter op gesteld om te ontdekken, wat de reden was, dat zijn metgezel eensklaps zoo populair was geworden, en liep daarom, niet zonder gevaar van achter te blijven, naar het hotel terug.

Kapitein Kedgick zat voor de deur, met een sigaar in zijn mond. Zoodra hij Mark zag, zei hij:

„Wat weerga komt gij hier doen?"

„Dat zal ik u eerlijk zeggen, kapitein," antwoordde Mark. „Ik moet u iets vragen."

„Vragen staat altijd vrij," hervatte Kedgick, als wilde hij zeggen, dat het dan nog aan hem stond om de vraag al of niet te beantwoorden.

„Waarom hebben zij zooveel met hem opgehad?" vroeg Mark sluw. „Zeg mij dat toch eens!"

„Ons volk houdt altijd van wat raars," antwoordde Kedgick, aan zijn sigaar trekkend.

„Maar wat voor raars was er dan aan hem?" vroeg Mark weer.

De kapitein keek hem aan, alsof hij half de neiging voelde om zijn gemoed van een grappigen zet te ontlasten.

„Gij gaat toch weg?" zei hij.

„Of ik ga!" riep Mark uit. „Ieder oogenblik is immers kostbaar?"

„Ons volk houdt altijd van wat raars," zei de kapitein fluisterend; „en het rare aan hem was, dat hij zoo'n heel ander soort mensch is, dan emigranten gewoonlijk zijn. Dat maakte hen nieuwsgierig. Scadder," vervolgde hij met een spottenden blik en een gesmoorden lach, „Scadder is een han-

dige kerel, en — en niemand, die naar Eden gaat, komt ooit levend terug."

De werf was dichtbij, en op dit oogenblik hoorde Mark zich roepen — hij hoorde zelfs Martin hem toeroepen, dat hij zich haasten moest, of dat zij elkaar anders zouden kwijtraken. Het was te laat om iets aan de zaak te veranderen. Hij groette den kapitein en liep weg als een harddraver.

„Mark, Mark!" riep Martin.

„Hier ben ik, mijnheer," zei Mark, met een wip op het dek van de stoomboot springend. „Nooit ben ik half zoo vroolijk geweest. Nu zal het gebeuren. Vooruit maar!"

De vonken van het houtvuur schoten uit de twee schoorsteenen omhoog, alsof het vaartuig een groot vuurwerk was, en bruisend stoof het voort over den donkeren spiegel van de rivier.

HOOFDSTUK XXIII.

Martin en zijn compagnon nemen hun eigendom in bezit, en beginnen eenigszins in te zien hoe het in Eden is gesteld.

Toevallig vond Martin aan boord van de stoomboot eenige heeren van denzelfden stempel als zijn New-Yorksche vriend Bevan, en in hun gezelschap was hij vergenoegd en opgeruimd. Zij verlosten hem, zooveel zij konden, van de verbijsterende gezelligheid van mevrouw Hominy, en legden in alles wat zij zeiden en deden zooveel gezond verstand en rechtschapen gevoel aan den dag, dat hij hen niet hoog genoeg wist te waardeeren. „Als dit een republiek van eerlijkheid en verstand was," zei hij, „en niet van knoeierij en pocherij, zou men geen gebrek hebben aan hefboomen om de staats-machine in beweging te houden."

„Dat zij goed gereedschap hebben, en het slecht gebruiken," antwoordde Tapley, „zou iemand haast doen denken, dat de timmerlieden hun werk niet verstaan; niet waar, mijnheer?"

Martin knikte en zei: „Of dat zij een werk hebben aangenomen, dat boven hun macht en bekwaamheid gaat, en dat zij het daarom maar afknoeien."

„Het mooiste er van is," hervatte Mark, „dat, als zij eens een ordentelijken hamerslag doen — zooals betere werklieden, die niet eens zooveel gelegenheid hebben om te leeren, ieder oogenblik doen, zonder er trotsch op te zijn — zij er zoo verbazend hard over schreeuwen. Let op wat ik zeg, mijnheer. Als ooit de kwade betalers van dit land hun schulden voldoen — omdat zij zien, dat het in den handel eigenlijk nadeelige gevolgen heeft, als men niet betaalt — zullen zij er zoo trotsch op zijn, en er zooveel drukte over maken, dat men zou denken, dat, zoolang de wereld draait, nog nooit iemand geleend geld had teruggegeven. Zoo doen zij hier. Ja, ik heb ze al door."

„Gij begint bijzonder scherpzinnig te worden," zei Martin lachend.

„Of het komt," dacht Mark, „doordat ik een dag dichter bij Eden ben, en nog wat opflikker voor ik sterf, weet ik niet. Tegen dat ik daar kom, zal ik misschien een profeet zijn geworden."

Hij hield deze gedachten voor zich; maar de spottende vroolijkheid, die zij op zijn lachende gezicht te voorschijn riepen, was genoeg voor Martin. Hoewel hij soms deed alsof hij de onuitputtelijke opgeruimdheid van zijn metgezel niet veel waard achtte, en zijn grappige opmerkingen, zooals bij de onderhandeling met Scadder, ontijdig en ongepast vond, voelde hij heel goed, hoe nuttig dit voorbeeld voor hem was om hem hoop en moed te geven. Of hij al of niet in een stemming was om er behagen in te scheppen, deed er niet toe. Het was aanstekelijk en sleepte hem onwillekeurig mee.

In het begin gebeurde het dagelijks een paar maal, dat zij passagiers ontscheepten en andere aan boord namen; maar langzamerhand werden de steden langs de rivier schaarscher, en zag men uren ver geen andere menschelijke woningen dan de hutten van houthakkers, waarbij de stoomboot aanlegde, om brandstof in te nemen. Den heelen dag zag men niets anders dan lucht, water en bosch, en daarbij heerschte er een hitte, die alles verzengde. Het houtgewas langs de oevers was zoo dicht, dat het oog nergens kon binnendringen. De boomen hingen zelfs tot in de rivier, en staken hun takken uit de diepte van den stroom op, half groeiend en half verrottend in het modderige water. Zoo voer men voort, door den vervelenden dag en den akeligen nacht, onder een brandende zon en in den mist van den avond, tot het bijna een onmogelijkheid scheen om ooit terug te keeren, en het terugvinden van het vaderland een ijdele droom leek.

Er waren nu nog maar enkele passagiers meer aan boord, en deze enkelen waren even vervelend en droefgeestig als het geboomte, dat zij overal om zich heen zagen. Nooit hoorde men een vroolijk of opbeurend woord; geen genoeglijk gesprek deed

den tijd vlugger voorbijgaan; aan gemeenschappelijke gezelligheid, om de verveling gezamenlijk het hoofd te bieden, werd niet gedacht. Indien zij niet op bepaalde tijden samen voedsel hadden ingeslokt, had men het vaartuig voor de met droefgeestige schimmen beladen boot van den ouden Charon kunnen houden.

Eindelijk naderde men Nieuw Thermopyle, waar mevrouw Hominy dien avond aan land zou gaan. Dit bericht beurde Martin tenminste weer voor een oogenblik op. Mark had dit niet noodig; maar ook hij was er niet rouwig om.

Het was bijna donker, toen zij aan de landingsplaats kwamen — een steile dam of dijk, met een herberg aan het einde, die op een boerenschuur leek, een paar houten winkelhuizen, en wat verspreid staande hutten.

„Gij zult zeker vannacht hier slapen, en morgen verder gaan, mevrouw?" zei Martin.

„Waar zou ik dan verder naar toe gaan?" vroeg zij.

„Naar Nieuw Thermopyle."

„Wel, dat is immers hier?"

Martin keek om zich heen, maar was genoodzaakt te zeggen, dat hij het niet zag.

„Wel, dáár is het," zei mevrouw Hominy, naar de bovenbedoelde schuren en hutten wijzend.

„Daar?" riep Martin uit.

„Ja zeker. En het is minstens nog tien maal beter dan Eden," voegde mevrouw Hominy er bij, terwijl zij heel nadrukkelijk met haar hoofd knikte.

Haar getrouwde dochter, die met haar man aan boord was gekomen, bevestigde deze verklaring, zooals die heer eveneens deed. Martin wees hun uitnoodiging van de hand om, terwijl de stoomboot een half uur bleef stil liggen, bij hen in huis te komen om iets te gebruiken, en nadat hij mevrouw Hominy behouden over de loopplank had gebracht, keerde hij weer aan boord terug, en bleef peinzend staan kijken naar de emigranten, die hun bagage aan land brachten.

Mark bleef naast hem staan, nieuwsgierig om te zien, welken indruk dit gesprek op zijn compagnon had gemaakt, en wel eenigszins wenschend, dat de hoop van Martin eenige treden mocht dalen voor zij de plaats van hun bestemming bereikten, opdat de slag waarvoor hij beducht was, daardoor zou worden gebroken. Maar behalve dat Martin nu en dan een haastigen blik naar de armoedige hutten wierp, gaf hij geen blijk van wat er in hem omging, voordat zij weer onderweg waren.

„Mark," zei hij toen; „zijn wij inderdaad de eenigen aan boord, die naar Eden gaan?"

„Ja, mijnheer," antwoordde Mark. „De meesten hebben zich, zooals gij weet, al vroeger aan land laten zetten, en de enkelen, die nu nog op de boot zijn, gaan nog verder. Maar wat maakt dat uit? Des te meer ruimte is er voor ons, mijnheer!"

„O ja," zei Martin. „Maar ik dacht zoo. ." Hier bleef hij steken.

„Wat, mijnheer?", vroeg Mark.

„Dat het toch zonderling is, dat iemand zijn fortuin wil gaan beproeven in zoo'n akelig gat als dit, terwijl er een zooveel betere en heel andere plaats, om zoo te zeggen, dicht bij de hand ligt."

Hij zei dit op een toon, die zoo volkomen afweek van zijn gewone blijmoedige vertrouwen, en met zoo'n in het oog loopende vrees voor het antwoord, dat Mark zou geven, dat deze hartelijk medelijden met hem kreeg.

„Ja maar, mijnheer, weet u," zei Mark, om hem op de zachtst mogelijke manier terecht te wijzen, „wij moeten niet al te veel verwachten. En dat hoeft ook niet, omdat wij toch van plan zijn om alles van den besten kant op te nemen, als wij den ergsten kant er van kennen. Dat is immers zoo, mijnheer?"

Martin keek hem aan, maar gaf geen antwoord.

„Eden is ook nog niet heelemaal afgebouwd," zei Mark.

„In 's hemels naam, kerel!" riep Martin toornig uit, „spreek toch niet van Eden, om het met dat nest te vergelijken! Zijt ge gek? Maar — och, hoe kan ik zoo opstuiven! Neem het mij maar niet kwalijk, dat ik een beetje uit mijn humeur ben!"

Daarmee keerde hij zich om, en bleef wel twee uur lang over het dek heen en weer stappen. Ook sprak hij dien avond verder geen woord, behalve „goedennacht!" en den volgenden dag vermeed hij zorgvuldig dit onderwerp, en sprak alleen maar over onverschillige dingen.

Naarmate zij het einde van hun reis naderden, werd het tooneel nog eentoniger en akeliger; het was werkelijk, alsof zij in levenden lijve het ellendige gebied van den reus der wanhoop al waren binnengetrokken. Een rottend moeras, met weelderig onkruid begroeid, of met geboomte, dat zelf den aard van onkruid scheen te hebben aangenomen, waaruit 's nachts verpestende dampen opstegen, en waar zelfs de heerlijke zon, wier stralen een blakenden gloed uitzonden, alleen maar verderf en dood scheen te kunnen voortbrengen, dat was

het oord, waarop zij hun hoop moesten vestigen.

Eindelijk hielden zij stil. Daar lag Eden! Het scheen wel, alsof de wateren van den zondvloed het eerst een week geleden hadden droog gelaten, zoo drassig was het afzichtelijke moerasland, waaraan men dien naam had gegeven.

Daar het water bij den oever heel ondiep was, werden de twee reizigers en hun bagage met een bootje aan land gezet. Tusschen het donkere geboomte zagen zij eenige van boomstammen gebouwde huizen, die op zijn best schuren of stallen konden worden genoemd; maar de werven, publieke gebouwen — waar mochten die zijn?

„Daar komt een Edenaar aan," zei Mark. „Hij zal ons wel een handje helpen om onze spullen verder te brengen. Houd u nu goed, mijnheer. — Hei daar!"

Een man, die op een stok leunde, kwam heel langzaam naar hen toe. Hij zag er bleek en vervallen uit, en zijn doffe oogen lagen diep in zijn hoofd gezonken. Zijn kleeren hingen hem aan flarden om zijn lijf, en zijn voeten en zijn hoofd waren volkomen bloot. Nog een eind van hen af, bleef hij op een boomstam zitten en wenkte hen om bij hem te komen. Toen zij dit deden, drukte hij zijn hand tegen zijn zij, alsof hij daar pijn had, en terwijl hij naar adem hijgde, staarde hij hen verwonderd aan.

„Vreemdelingen?" zei hij, zoodra hij spreken kon.

„Precies," antwoordde Mark. „Hoe gaat het u, mijnheer?"

„Ik heb erg de koorts gehad," antwoordde de man met een flauwe stem. „Ik heb weken lang niet op mijn beenen kunnen staan. Gij hebt daar uw bagage, zie ik?"

„Ja, mijnheer," zei Mark. „Zoudt gij niet iemand weten, die ons een handje zou willen helpen, om het naar — naar de stad te dragen?"

„Mijn oudste zoon zou het wel doen, als hij kon," antwoordde de man; „maar vandaag is het zijn koude-koortsdag, en hij ligt onder de dekens. Mijn jongste is verleden week gestorven."

„Dat spijt mij van harte," zei Mark, hem de hand drukkend. „Bekommer u maar niet over ons. Ga met mij mee. Ik zal u een arm geven, om u weer naar huis te brengen. — De bagage is daar heusch wel veilig, mijnheer," vervolgde hij tot Martin; „er zijn hier niet veel menschen om er van te stelen. Dat is een groote geruststelling."

„Neen," zei de man. „Zulke menschen moet gij daar zoeken," dit zeggend, stampte hij met zijn stok op den grond, „of ginds in het bosch, naar het Noorden. De meesten hebben wij begraven. De anderen zijn weggetrokken. Die hier nog wonen, komen 's avonds niet buiten."

„De avondlucht is hier zeker niet erg gezond," zei Mark.

„Zij is een doodelijk vergif," was het antwoord van den kolonist.

Mark liet over deze mededeeling niet de minste onrust blijken, maar gaf den man zijn arm, en terwijl zij voortliepen, vertelde hij van hun koop, en vroeg waar het terrein lag.

Dicht bij zijn eigen huis, antwoordde de man; zoo dichtbij, dat hij hun huis als bergplaats voor zijn koren had gebruikt. Dien nacht moesten zij dit maar goedvinden; den volgenden dag zou hij zijn best doen het weg te halen. Daarop deelde hij hun nog mee, als een plaatselijk nieuwtje, dat hij den vorigen eigenaar eigenhandig had begraven; een bericht, dat Mark weer met onverstoorbare gelijkmoedigheid aanhoorde.

Hij bracht hen naar een armoedige, van boomstammen gebouwde hut, waarvan de deur al lang geleden was weggeraakt, of gestolen, en waarin dus de nachtlucht vrijen toegang had. Behalve die kleine voorraad koren, waarover de man gesproken had, was er niets in; maar zij hadden op de landingsplaats een kist, en de man gaf hun een soort toorts, in plaats van een kaars. Mark plantte die in den grond, zeggend, dat het huis hem nu heel geriefelijk voorkwam, en ging daarop met Martin weg, om de kist te halen. Onderweg praatte hij onophoudelijk, alsof hij werkelijk van meening was, zijn compagnon tenminste eenigszins in de verbeelding te kunnen brengen, dat hun verblijf er heel goed uitzag en hun vooruitzichten zoo gunstig en vroolijk waren als zij maar met mogelijkheid hadden kunnen verwachten.

Maar dikwijls ziet men de standvastigheid van een man, die bij zijn vernielde woning dapper zou hebben pal gestaan en niets dan wraak zou hebben geademd, bezwijken, wanneer een luchtkasteel, dat hij gebouwd heeft, in duigen valt. Toen zij voor de tweede maal de hut binnenkwamen, wierp Martin zich op den grond en begon luid te schreien.

„Lieve hemel, mijnheer," riep Tapley verschrikt uit. „Doe dat toch niet! Doe dat toch niet! Dat heeft nog nooit een man, vrouw of kind over het laagste hek geholpen, en zal het ook nooit doen. En behalve dat het voor u niets helpt, is het voor mij

nog erger dan iets, dat niet helpt. Als ik dat geluid hoor, zak ik plat in elkaar. Ik kan het niet verdragen, mijnheer! Doe dat toch niet!"

De ontsteltenis, waarmee hij Martin aankeek, terwijl hij voor de kist, die hij wilde opensluiten, op zijn knieën bleef liggen, bewees voldoende, dat hij de waarheid sprak.

„Ik vraag u duizendmaal excuus, beste vriend," zei Martin. „Ik kon het niet laten, al had de dood er op gestaan."

„Vraagt gij mij excuus?" zei Mark, op zijn gewonen opgeruimden toon, terwijl hij de kist begon te ontpakken. „Vraagt het hoofd van de firma aan den Co. om vergiffenis? Dan moeten de zaken in de war zijn. Ik zal heusch de boeken eens nakijken. Kijk nu eens hier! Alles in orde. Hier is het pekelvleesch. Hier de beschuit. Hier de jenever — hè, wat ruikt die lekker! Hier de tinnen kan. Zoo'n tinnen kan alleen is al een schat. Hier de dekens. Hier de bijl. Wie zegt nu, dat wij niet goed zijn ingespannen? Ik zou mij haast verbeelden, dat ik een rijkeluiszoontje was, die als cadet naar Indië gaat. Als ik nu nog wat water uit de rivier heb gehaald, om grog te maken, hebben wij een heerlijk soupeetje. — Zoo," zei hij, toen hij terugkwam; „nu is alles in orde. Wij moeten maar denken, dat wij in Engeland zijn, en op een uitstapje voor ons pleizier kampeeren."

In het gezelschap van zoo'n man was het onmogelijk neerslachtig te blijven. Martin ging naast de kist op den grond zitten, en begon stevig te eten en te drinken.

„Let nu eens op," zei Mark, toen zij klaar waren; „nu zal ik met onze messen deze deken voor de deur hangen, of daar, waar in een hoog beschaafd land de deur zijn zou. Kijk eens hoe mooi dat staat! Voor de opening van onderen zet ik de kist. Staat dat niet netjes? Hier is uw deken, mijnheer, en hier is de mijne. Wat zou ons nu beletten om vannacht rustig te slapen?"

Hoe opgeruimd hij ook spreken mocht, duurde het toch lang voor hij sliep. Met een deken om zich heen, en een bijl dicht bij de hand, ging hij dwars voor de deur liggen, veel te bezorgd en te waakzaam om zijn oogen te sluiten. Het nieuwe van hun akeligen toestand, de vrees voor een wild dier of een menschelijken vijand, de verschrikkelijke onzekerheid omtrent hun middeleen van bestaan, de ontzettende afstand en de ontelbare hinderpalen tusschen Eden en Engeland, en de gedachte aan den dood, waren rijke bronnen van onrust in de diepe stilte van den nacht. Hoewel Martin zich hield alsof hij sliep, hoorde Mark echter, dat hij eveneens wakker lag, en begreep hij dat dezelfde gedachten ook hem kwelden. Dit was nog het ergste van alles; want als Martin over hun ellende begon te mijmeren, in plaats van zijn best te doen om die het hoofd te bieden, zou zijn gemoedstoestand hem nog vatbaarder maken voor den invloed van het verderfelijke klimaat. Nooit was het daglicht Mark half zoo welkom geweest, als toen hij het, uit een lichte sluimering ontwakend, door de deken zag heenschijnen, die voor den ingang van zijn slaapplaats hing.

Hij ging stil naar buiten — want zijn compagnon sliep nu — en nadat hij zich verfrischt had, door zich in de rivier te wasschen, ging hij de nederzetting wat nauwkeuriger opnemen.

Het aantal hutten bedroeg niet meer dan twintig, en de helft daarvan scheen onbewoond te zijn, terwijl zij zonder uitzondering bouwvallig en wrak waren. De slechtste en wrakste van allen heette, heel eigenaardig, de Nationale Credietbank. Hier en daar was zij gestut, maar zij zonk toch steeds dieper en dieper in de modder weg.

Op sommige plaatsen had men een poging gedaan om het land te ontginnen, en iets, dat naar een akker zweemde, afgebakend, waarop, tusschen de stompen van verbrande boomen, een schrale oogst van Turksch koren groeide. Hier en daar was men ook met een heining begonnen, maar nergens was deze voltooid, en de daartoe bestemde palen lagen, half in den grond verzonken, te verrotten. Drie of vier magere honden, nijdig van honger, een paar varkens op hooge pooten, die in het bosch hun kostje opscharrelden, en enkele bijna naakte kinderen, die uit de hutten naar hem keken, waren de eenige levende wezens, die hij zag. Een klamme damp, zoo heet en walgelijk als de walm van een kachel, steeg uit den grond op, en benevelde het verschiet, en zijn voetstappen in den moerassigen grond liepen onmiddellijk vol zwart slijkerig water.

Hun eigen terrein was nog een en al bosch. De boomen stonden er zoo dicht, dat zij elkaar verdrongen, en de zwakste, in zonderlinge bochten verdraaid, als kreupelen verkwijnden. Zelfs de beste waren, uit gebrek aan ruimte, slecht opgeschoten, en om de stammen groeiden het lange, waterige gras, onkruid en kreupelhout, hoog en dicht op. Soorten van planten kon men niet onderscheiden; alles was in één klomp dooreen geward tot een donker oerwoud, waarvan de wortelen niet uit aarde of water, maar uit een rottend mengsel van gistende

plantaardige stoffen voedsel trokken.

Hij ging vervolgens naar de landingsplaats waar zij den vorigen avond hun bagage hadden achtergelaten, en vond daar vijf of zes menschen, allen even bleek en ziekelijk van uiterlijk, maar bereidwillig om hem te helpen, en deze brachten met hem de bagage naar hun huis. Toen er over de kolonie werd gesproken, schudden zij hun hoofden, en konden hem geen troost geven. Allen, die nog middelen hadden om te vertrekken, hadden haar verlaten. Zij die er gebleven waren, hadden hun vrouwen, kinderen, broers of vrienden verloren, en zelf zwaar geleden. De meesten waren ziek; niemand was meer de man, die hij eens geweest was. Zij boden hem gulhartig hun raad en bijstand aan, en hem voor een poos verlatend, gingen zij treurig ieder naar hun werk.

Martin was nu opgestaan; maar zelfs in dien enkelen nacht was hij al sterk veranderd. Hij was bleek en lusteloos; hij sprak over pijn en loomheid in zijn leden, en klaagde dat hij niet goed kon zien en het spreken hem moeilijk viel. Vlugger en ijveriger wordend naarmate de vooruitzichten akeliger werden, haalde Mark van een van de verlaten huizen een deur, en maakte die pasklaar voor hun eigen woning. Toen ging hij er weer op uit om een bank te halen, die hij ergens had zien staan, zette die tegen den wand, en deponeerde er zijn hooggeachte tinnen kan en ander keukengereedschap op, om er een soort van aanrecht van te maken. Bijzonder in zijn schik met deze uitvinding, rolde hij vervolgens hun meelvaatje in huis, en zette het in een hoek, waar het als bijzet-tafel kon dienen. Voor etenstafel kon men niets beter verlangen dan de kist, die dan ook onmiddellijk daarvoor bestemd werd. De dekens, kleeren en soortgelijke voorwerpen hing hij aan pennen en spijkers op; en tenslotte haalde hij een groot biljet te voorschijn (dat Martin, in zijn eerste vreugde, in het National Hotel had gereed gemaakt) met het opschrift „Chuzzlewit en Co., Architecten en Landmeters", en bevestigde dat aan het meest in het oog vallende deel van hun huis, met zooveel ernst, alsof de bloeiende stad Eden werkelijk bestaan had, en zij konden verwachten met opdrachten overstelpt te worden.

„Dit gereedschap," zei Mark, terwijl hij Martin's instrumentdoos nam en den passer in den stomp van een boom voor de deur stak, „zal ik buiten zetten, opdat men kan zien, dat wij behoorlijk ingespannen zijn. En als nu iemand een huis wil laten bouwen, moet hij maar heel gauw komen, voor wij andere opdrachten aannemen."

De drukkende warmte van het weer in aanmerking nemend, had hij nu wel kunnen denken, dat hij voor dien morgen genoeg had gedaan; maar zonder een oogenblik te rusten, hoewel het zweet hem van zijn lichaam droop, liep hij weer het huis in, en kwam dadelijk daarop terug met een bijl, waarmee hij van plan was de een of andere onmogelijkheid te verrichten.

„Daar staat een leelijke oude boom in den weg, mijnheer," zei Mark; „dien zal ik maar eens omhakken. Vanmiddag kunnen wij een oven bouwen. Ik ben nooit ergens geweest, waar men zoo'n overvloed van klei had, als hier in Eden. Dat is in ieder geval één voordeel."

Maar Martin gaf geen antwoord. Hij was den heelen morgen met zijn hoofd tusschen zijn handen blijven zitten, op de voorbijstroomende rivier starend, misschien denkend, hoe die in de zee uitliep, de weg naar het vaderland, dat hij nooit terug zou zien.

Zelfs de krachtigste bijlslagen, die Mark den boom toebracht, wekten hem niet uit zijn treurige mijmering op; en daar Mark zag, dat al zijn pogingen, om zijn kameraad op te vroolijken, vergeefsch waren, staakte hij zijn werk en kwam naar hem toe.

„Laat den moed niet zakken, mijnheer," zei hij.

„O Mark," zei zijn vriend, „wat heb ik in mijn leven gedaan, om zoo'n droevig lot te verdienen!"

„Ja, mijnheer," antwoordde Mark; „wat dat betreft, iedereen, die hier is, zou hetzelfde kunnen zeggen, en menigeen misschien met meer reden dan gij of ik. Houd u maar goed, mijnheer. Doe het een of ander. Zou het uw gemoed misschien niet wat lucht geven, als gij eens een brief op pooten aan dien Scadder gingt schrijven?"

„Neen," zei Martin, treurig zijn hoofd schuddend; „daar ben ik over heen."

„Maar als gij daar over heen zijt," hervatte Mark, „dan moet gij ziek zijn, en hoor ik voor u te zorgen."

„Bekommer u niet om mij," zei Martin. „Zorg maar zooveel gij kunt voor u zelf. Gij zult spoedig om niemand anders hoeven te denken. En dan moge God u weer naar huis helpen en mij vergeven, dat ik u hier gebracht heb! Ik ben voorbestemd om hier te sterven. Dat voelde ik op het oogenblik, dat ik hier aan land stapte. Den heelen nacht heb ik er van gedroomd."

„Ik zei daar al, dat gij ziek waart," zei Mark met teederheid, „en nu zie ik het duidelijk. Zeker een tikje van de koorts,

die gij op de rivier hebt te pakken gekregen. Maar dat is niets. Zooiets is zelfs goed om aan het klimaat te wennen, en dat moet iedereen."

Martin schudde alleen maar zuchtend zijn hoofd.

„Wacht eens," zei Mark op een vroolijken toon. „Ik zal eens naar onze buren loopen, en vragen, wat het beste is om er tegen in te nemen, en er wat van leenen, om het u in te geven; dan zult gij morgen weer zoo frisch en sterk zijn als ooit. Ik zal geen minuut wegblijven. Houd u nu zoolang maar goed!"

Hij wierp zijn bijl neer en liep weg; maar toen hij op een kleinen afstand was, bleef hij staan, keek om, en liep toen weer verder.

„Nu, Tapley," zei hij, terwijl hij zich zelf een forschen slag op zijn borst gaf; „luister nu eens naar wat ik u te zeggen heb. De zaken zien er nu zoo leelijk uit, als zij maar kunnen, jongetje! Nooit zult gij weer zoo'n gelegenheid hebben, om te toonen, wat een vroolijke aard er in u steekt. En daarom, Tapley, nu is het uw tijd om eer in te leggen — nu of nooit!"

HOOFDSTUK XXIV.

Over liefde, haat, jaloezie en wraakzucht.

„Holla, Pecksniff!" riep Jonas uit de voorkamer. „Moet er niet iemand die kostbare deur van u opendoen?"

„Dadelijk, mijnheer Jonas, dadelijk."

„Drommels!" mompelde het weeskind, „het zal tijd worden. Er is al driemaal geklopt, en elke maal hard genoeg om" — hij had zoo'n afschuw van het denkbeeld om dooden wakker te maken, dat hij zich bedacht, toen de woorden al op zijn tong lagen, en in plaats daarvan zei: „om de zevenslapers wakker te maken."

„Dadelijk, mijnheer Jonas, dadelijk," herhaalde Pecksniff. „Thomas Pinch" — in zijn agitatie kon hij het met zich zelf niet eens worden, of hij Tom zijn lieven vriend zou noemen of hem voor een schavuit zou uitmaken; hij dreigde hem dus alleen maar met zijn vuist — „ga naar de kamer van mijn dochters, en zeg haar wie er is. Zeg, dat zij stil — doodstil moeten zijn, verstaat gij?"

„Jawel, mijnheer," antwoordde Tom, terwijl hij vol verbazing wegging, om zijn opdracht te gaan uitvoeren.

„Gij zult het mij niet kwalijk nemen, mijnheer Jonas — ha, ha, ha! — als ik die deur even dicht doe? Misschien is het iemand, die over zaken komt spreken; ik denk haast van wel."

Nadat Pecksniff de kamerdeur gesloten had, zette hij zijn tuinhoed op, nam een spa in zijn hand, en zachtjes een eenvoudig wijsje zingend, opende hij de voordeur, met een bedaardheid, alsof hij meende, dat hij in zijn tuin had hooren aankloppen, maar er niet zeker van was.

Toen hij een heer en een dame voor zich zag staan, deinsde hij terug met zooveel verbazing, als iemand met een kristalhelder geweten heel goed uit louter verrassing aan den dag kan leggen. Maar een oogenblik later zag hij al wie het waren, en riep uit:

„Mijnheer Chuzzlewit! Kan ik mijn oogen gelooven? Mijn goede, beste mijnheer! Dat is werkelijk een heuglijk, gelukkig oogenblik. Maar kom toch binnen. Gij vindt mij in mijn tuincostuum; dat zult gij mij niet kwalijk nemen. Het tuinieren is een oud beroep. Aartsvaderlijk, mag ik wel zeggen; want als ik mij niet bedrieg, was Adam de eerste tuinman. Mijn Eva, met smart zeg ik het, is niet meer; maar" — hier wees hij naar zijn spa, en schudde zijn hoofd, als wilde hij zeggen, dat het hem eenige moeite kostte te schertsen — „maar ik speel toch nog zoo'n beetje voor Adam."

Met deze woorden had hij hen naar den salon gebracht, die met het portret en de buste was versierd.

„Wat zullen mijn dochters blij zijn," hervatte Pecksniff. „Als zoo'n onderwerp mij ooit kon vervelen, zouden zij mij verschrikkelijk verveeld hebben, mijn beste mijnheer, met zoo dikwijls over haar vooruitzichten op dit geluk en haar herinneringen aan onze ontmoeting bij juffrouw Todgers te spreken. En haar lieve, jonge vriendin," vervolgde hij, „die zij zoo verlangen te leeren kennen en te beminnen — maar kennen en beminnen is hier werkelijk hetzelfde — ik hoop, dat zij ook in goeden welstand verkeert? Ik hoop, als ik zeg „welkom onder mijn nederig dak," dat ik dan een weerklank vind in haar eigen gevoel. Als het gezicht de spiegel is van het hart, dan twijfel ik daar niet aan. Een allerinnemendst gezichtje, mijnheer Chuzzlewit — inderdaad!"

„Marie," zei de oude man, „mijnheer Pecksniff vleit u. Maar vleierij van hem is het wel waard te worden aangenomen. Hij is geen handelaar daarin, en zij komt uit zijn hart. Wij dachten, dat mijnheer...."

„Pinch," zei Marie.

„Dat mijnheer Pinch ons zou zijn voorgeweest, Pecksniff!"

„Hij is u ook voor geweest, mijnheer," antwoordde Pecksniff, zijn stem verheffend, opdat Pinch hem boven zou kunnen hooren, „en hij zou mij zeker wel bericht hebben gegeven van uw komst, als ik hem niet eerst had verzocht naar de kamer van mijn dochters te gaan, en te vragen hoe het met Charity was, die het niet zoo goed maakt, als ik wel wenschen zou. Neen," vervolgde hij, de vragende blikken van de beide bezoekers beantwoordend, „zij is niet al te goed; maar het is niet anders dan een zenuwaandoening. Ik maak er mij volstrekt niet ongerust over. — Mijnheer Pinch! Thomas!" riep hij op zijn vriendelijksten toon, „kom toch hier! Gij zijt immers geen vreemde. — Gij moet weten, mijnheer Chuzzlewit, dat Thomas al een tamelijk oude vriend van mij is."

„Ik dank u, mijnheer," zei Tom. „Ik ben er werkelijk trotsch op, dat gij zoo goed zijt om zoo over mij te spreken."

„O, Tom!" riep zijn meester schertsend uit.

Tom berichtte nu, dat de jongedames onmiddellijk te voorschijn zouden komen, en samen bezig waren om het beste, dat het huis bezat, tot verversching gereed te laten maken. Terwijl hij sprak, keek de oude man hem oplettend aan, hoewel met minder scherpte, dan hem anders eigen was; ook scheen de wederzijdsche bedremmeling van Tom en zijn jonge geleidster zijn aandacht niet te ontsnappen, aan welke oorzaak hij die dan ook toe mocht schrijven.

„Pecksniff," zei hij na een poos, terwijl hij opstond en dezen terzijde naar het raam bracht; „ik was diep getroffen, toen ik den dood van mijn broer vernam. Wij waren elkaar jarenlang vreemd geweest. Mijn eenige troost is, dat hij er gelukkiger en beter door moet zijn geweest, omdat hij ten opzichte van mij geen verwachtingen of plannen kon koesteren. Vrede zij zijn nagedachtenis! Eens waren wij speelmakkers, en het zou voor ons beter zijn geweest, als wij toen gestorven waren."

Toen Pecksniff deze zachte stemming van den ouden man opmerkte, begon hij te hopen, dat hij nog een middel zou kunnen vinden om uit zijn neteligen toestand te raken, zonder Jonas over boord te werpen.

„Gij moet het mij niet kwalijk nemen, mijnheer," antwoordde hij, „als ik er aan twijfel, dat iemand met mogelijkheid gelukkiger zou kunnen zijn, omdat hij u niet kende. Maar ik kan u zeggen, dat mijnheer Anthony, in den avond van zijn leven, gelukkig was in de liefde van een voortreffelijken zoon — een voorbeeld voor alle zonen — en in de zorg van een verwijderden bloedverwant, die, hoe gering zijn middelen tot dienstbetoon ook waren, daartoe toch een grenzenlooze bereidwilligheid bezat."

„Hoe bedoelt gij dat?" zei de oude man. „Gij hebt toch geen legaat?"

„Gij kent mijn karakter nog niet goed, naar ik zie," zei Pecksniff, terwijl hij den ander met treurige aandoening de hand drukte. „Neen, mijnheer, ik heb geen legaat. Ik ben er trotsch op, te kunnen zeggen: ‚ik heb geen legaat, en geen van mijn kinderen heeft een legaat.' En toch ben ik op zijn verzoek bij hem geweest. Hij kende mij eenigszins beter, mijnheer. Hij schreef: ‚Ik ben ziek; ik neem af; kom bij mij!' En ik ging. Ik heb naast zijn bed gezeten, bij zijn graf gestaan, mijnheer. Ja, zelfs op het gevaar af, u daardoor onaangenaam te zijn, heb ik dat gedaan. Al moest deze bekentenis onze oogenblikkelijke scheiding veroorzaken, en de teedere banden tusschen ons verscheuren, die sedert kort zijn aangeknoopt, ik beken het. Maar ik heb geen legaat," besloot hij met een glimlach; „en ik heb nooit een legaat verwacht. Ik wist dat wel beter."

„Zijn zoon een voorbeeld!" riep de oude Maarten uit. „Hoe kunt gij dat zeggen? Mijn broer had in zijn geld den gewonen vloek van het geld en den wortel van alle ellende. Hij droeg zijn verderfelijken invloed mee, waarheen hij mocht gaan, en verspreidde dien zelfs aan zijn eigen haard om zich heen. Die invloed maakte zijn eigen kind tot een ongeduldigen erfgenaam, die iederen dag berekende hoeveel dichter zijn vader bij het graf was gekomen, en vloekte, dat die gruwelijke reis zoo langzaam ging."

„Neen," riep Pecksniff op een overtuigden toon. „Dat beslist niet, mijnheer!"

„Maar ik zag dien vloek in zijn huis," zei Maarten, „toen wij elkaar den laatsten keer spraken, en waarschuwde hem er voor. Ik weet immers wel, waar ik dien zie? Ik, die er al deze jaren onder geleefd heb!"

„Ik ontken het," antwoordde Pecksniff met vuur. „Ik ontken het ten sterkste. Die achtergebleven zoon is op het oogenblik hier in huis, mijnheer, om door verandering van omgeving zijn verloren gemoedsrust te hervinden. Zal ik achterblijven om dien jongeman recht te doen, terwijl zelfs aansprekers en doodkistenmakers door zijn handelwijze getroffen werden, terwijl zelfs

gehuurde rouwdragers zijn lof hebben verkondigd, en de dokter in zijn groote aandoening niet wist wat hij doen zou? Er is een vrouw, mijnheer — Juffrouw Gamp heet zij — vraag het haar. Zij heeft mijnheer Jonas gezien in een tijd van beproeving. Vraag het h a a r, mijnheer. Zij is niet sentimenteel, maar fatsoenlijk, en zij zal het feit bevestigen. Als gij haar een briefje schrijft — zij woont boven een vogelkoopman, in Kingsgate-street, High Holborn, in Londen —, zal zij zeker antwoorden. Doe bij haar onderzoek, mijnheer. Sla, mijnheer Chuzzlewit, maar hoor! — spring op, maar zie! — Vergeef mij, mijn waarde heer," vervolgde hij, den ouden man bij beide handen grijpend, „als ik warm word; maar ik ben een eerlijk man, en moet de waarheid zeggen."

Als bewijs, dat hij zijn karakter naar waarheid beschreef, perste Pecksniff de tranen der eerlijkheid uit zijn oogen.

De oude man staarde hem een poos verwonderd aan, bij zich zelf herhalend: „Hier? Hier in huis?" Maar hij bedwong weldra zijn verbazing, en zei:

„Laat mij hem zien!"

„In een geest van vriendschap toch, hoop ik?" zei Pecksniff. „Neem het mij niet kwalijk, mijnheer, maar hij geniet mijn nederige gastvrijheid."

„Ik heb gezegd ‚laat mij hem zien,' " antwoordde de oude man. „Als ik niet genegen was dit in een geest van vriendschap te doen, zou ik gezegd hebben, ‚houd ons van elkaar.' "

„Ja zeker, mijn waarde heer, dat zoudt gij ook. Gij zijt de openhartigheid zelf; dat weet ik. Ik zal hem met dit geluk bekend gaan maken," zei Pecksniff, terwijl hij de kamer verliet. „Excuseer mij een oogenblik!"

Het oogenblik werd echter een kwartier, voor Pecksniff met Jonas terugkwam. In dien tijd waren ook de jongedames te voorschijn gekomen, en hadden eenige ververschingen voor de reizigers op de tafel gezet.

Hoe nadrukkelijk Pecksniff ook door zijn zedenlessen Jonas den plicht had ingeprent om zijn oom eerbiedig te bejegenen, en hoe voortreffelijk de schrandere Jonas hem ook begrepen had, was toch de houding van dit jongmensch, toen hij voor zijn vaders broer verscheen, alles behalve innemend. Misschien zag men nog nooit in een menschelijke gedaante zoo'n zonderling mengsel van uitdagenden trots en gedienstigheid, van vrees en brutaliteit, van stugge norschheid en een poging om kruipend vriendelijk te zijn, als in de gedaante van Jonas, toen hij zijn neergeslagen oogen ophief, om Maarten aan te kijken, en ze daarop weer neersloeg, terwijl hij, zijn handen ongedurig openend en sluitend, en op zijn voeten heen en weer wiegelend, stond te wachten tot men hem aansprak.

„Neef," zei de oude man, „gij zijt een goede zoon geweest, hoor ik."

‚Zoo goed als zoons gewoonlijk zijn, denk ik," antwoordde Jonas, weer even opkijkend. „Ik poch er niet op, dat ik beter ben geweest dan andere zoons; maar ik ben ook niet slechter geweest, durf ik wel te zeggen."

„Een voorbeeld voor alle zonen, zegt men mij," hervatte de oude man, met een blik naar Pecksniff.

„Wat drommel," zei Jonas, nog eens opkijkend. „Ik ben net zoo'n goede zoon geweest, als gij ooit een broer zijt geweest. Het is de pot en de ketel, wat dat betreft."

„De heftigheid van uw verdriet maakt u bitter," zei Maarten na een poos. „Geef mij uw hand."

Jonas deed dit, en was nu bijna op zijn gemak.

„Pecksniff," fluisterde hij, toen zij zich aan de tafel zetten, „ik heb hem dien veeg goed betaald gezet, hè? Hij mag wel eerst naar zich zelf kijken, voor hij over anderen spreekt, zou ik denken."

Pecksniff antwoordde alleen met een elleboogstoot, dien men als een bewijs van verontwaardiging en tegenspraak of van hartelijke instemming kon opvatten, maar in ieder geval voor zijn uitverkoren schoonzoon een nadrukkelijke wenk was om te zwijgen. Daarop begon hij met zijn gewone vriendelijkheid de honneurs van zijn tafel waar te nemen.

Maar zelfs Pecksniff's schuldelooze vroolijkheid was ontoereikend om een dergelijk gezelschap in een genoeglijke stemming, of zulke tegenstrijdige en vijandige elementen in harmonie te brengen. De onbeschrijfelijke jaloezie en haat, die de opheldering van dien avond bij Charity had opgewekt, konden niet zoo gemakkelijk gesmoord worden; en meer dan eens vertoonden deze hartstochten zich zoo krachtig, dat het onmogelijk scheen een onmiddellijke onthulling van wat er gebeurd was, te verhinderen. Daarbij tergde de schoone Mercy, in den jongen luister van haar pas behaalde overwinning, haar teleurgestelde zuster zoo, door de gehoorzaamheid van Jonas door allerlei plagerige invallen op de proef te stellen, dat zij deze daardoor bijna dol maakte, en haar noodzaakte zich van de tafel te verwijderen met een uit-

barsting van drift, bijna even heftig als waaraan zij zich in de eerste vervoering van haar woede had overgegeven. De dwang, die de aanwezigheid van Marie Graham (onder dien naam had de oude Maarten zijn geleidster voorgesteld) de familie oplegde, maakte den toestand niet veel beter, hoe zacht en innemend haar optreden ook was. Pecksniff's situatie was bijzonder netelig; want terwijl hij voortdurend moest zorgen om vrede tusschen zijn dochters te houden, een schijn van liefde en eendracht in zijn gezin te bewaren, en de toenemende vroolijkheid van Jonas te bedwingen, waaraan deze lucht gaf door eenige onhebbelijkheden tegen Pinch en een ondefinieerbare onbeschoftheid in zijn houding tegenover Marie (daar hij beiden ver beneden zich beschouwde), om nog niet eens te spreken van de moeite om zijn rijken ouden bloedverwant in een goed humeur te houden, en den slechten indruk, die op dezen ongelukkigen avond door alles scheen te worden opgewekt, althans eenigszins te bedekken en te verzachten — terwijl hij dat alles, en nog veel meer te doen had, zonder dat iemand hem afloste of hielp, kan men zich gemakkelijk voorstellen, dat het pleizier van Pecksniff met iets meer dan de gewone portie onaangenaamheid was vermengd, die met de beste genoegens van het menschelijke leven samengaat. Misschien had hij nog nooit zoo'n verademing gevoeld, als toen de oude Maarten, nadat hij op zijn horloge had gekeken, zei, dat het tijd was om weg te gaan.

„Wij hebben voor het oogenblik kamers in „De Draak" genomen," zei hij. „Ik heb lust in een avondwandeling; maar de avonden zijn dezer dagen donker. Misschien zou mijnheer Pinch er niet op tegen hebben ons naar huis bij te lichten?"

„Dat zal ik met alle genoegen doen, mijn waarde heer!" riep Pecksniff uit. „Mercy, kind, de lantaren."

„De lantaren, als het u belieft, meisjelief," zei de oude man. „Maar ik denk er niet aan om uw vader vanavond nog zijn huis uit te halen; en om kort te gaan, ik wil het niet."

Pecksniff had zijn hoed al in zijn hand, maar dit werd zoo nadrukkelijk gezegd, dat hij niet verder ging.

„Ik neem mijnheer Pinch mee, of ik ga alleen," zei Maarten; „wat zal het zijn?"

„Neem Thomas mee, mijnheer," zei Pecksniff, „als gij er beslist op staat. — Thomas, mijn vriend, pas goed op."

Tom had deze vermaning wel eenigszins noodig; want hij was zoo zenuwachtig en beverig, dat hij moeite had om de lantaren vast te houden. En hoeveel moeilijker was hem dit nog, toen Marie, op bevel van den ouden man, hem — Tom Pinch — haar arm gaf!

„Gij schijnt daar een goede betrekking te hebben, niet waar, mijnheer Pinch?" zei de oude man onderweg.

Tom antwoordde met nog meer dan gewone geestdrift, dat hij aan Pecksniff verplichtingen had, die de toewijding van een heel leven niet goed kon maken.

„Hoelang kent gij mijn neef al?" vroeg Maarten.

„Uw neef, mijnheer?" stotterde Tom.

„Mijnheer Jonas Chuzzlewit," zei Marie.

„O juist!" riep Tom opgelucht uit, want hij had aan Martin gedacht. „Ik heb hem nooit gesproken vóór vanavond, mijnheer."

„Misschien zal een half leven wel voldoende zijn om *zijn* goedheid recht te doen," merkte de oude man op.

Tom voelde dat dit op hem gemunt en ook een zijdelingsche steek op zijn meester was. Hij zweeg dus. Marie begreep, dat tegenwoordigheid van geest niet tot de bijzondere gaven van Pinch behoorde, en hij op het oogenblik niet te weinig zeggen kon. Zij zweeg dus eveneens. De oude man, zich ergerend aan wat zijn achterdochtige karakter voor een schaamtelooze ophemeling van Pecksniff hield, die een deel van de diensten uitmaakte, waarvoor Tom was gehuurd, kwam dadelijk tot het besluit, dat deze een leugenachtige, slaafsche pluimstrijker was. Ook hij zweeg. En hoewel zij allen tamelijk ontstemd waren, is het billijk te zeggen, dat Maarten's aandoeningen van den onaangenaamsten aard waren, daar hij in het eerst eenige genegenheid voor Tom had gevoeld, en diens schijnbare eenvoud zijn belangstelling had opgewekt.

„Gij zijt net als de anderen," dacht hij, met een blik op den niets vermoedenden Tom. „Gij hadt mij bijna bedrogen; maar gij hebt uw moeite verspild. Gij zijt al te vol ijver, en verraadt u zelf, mijnheer Pinch!"

Zoolang de verdere wandeling duurde, werd er geen woord meer gesproken. Deze ontmoeting, waarnaar Tom lang met een kloppend hart had uitgezien, had niets gedenkwaardigs dan onaangename verlegenheid. Zij scheidden voor de deur van de herberg; en zuchtend, terwijl hij de kaars in de lantaren uitdeed, aanvaardde Tom den terugweg over de duistere velden.

Toen hij het eerste overstaphek naderde, dat in een eenzame streek lag, waar het bovendien nog door een aanplant van jon-

ge dennen heel duister was, schoot hem een man voorbij, die, toen hij bij het hek kwam, er opstapte en er bovenop ging zitten. Tom schrok eerst en stond een oogenblik stil; maar onmiddellijk daarna stapte hij weer door, tot hij vlak voor den onbekende stond.

Het was Jonas, die, met zijn beenen slingerend en op den knop van zijn stok bijtend, Tom grijnzend aankeek.

„Lieve hemel!" zei Tom, „wie zou gedacht hebben, dat gij het waart! Zijt gij ons nagegaan?"

„Wat raakt dat u?" antwoordde Jonas. „Loop naar den duivel."

„Gij zijt niet erg beleefd, vind ik," merkte Tom op.

„Beleefd genoeg voor u," snauwde Jonas. „Wie zijt gij?"

„Iemand, die evengoed recht heeft fatsoenlijk behandeld te worden, als iemand anders," antwoordde Tom zachtmoedig.

„Dat liegt ge," zei Jonas. „Gij hebt geen recht op een fatsoenlijke behandeling. Er is niets waar ge recht op hebt. Gij zijt, bij mijn ziel, een aardige kerel, om over rechten te praten. Ha, ha!"

„Als gij zoo door wilt gaan," hervatte Tom, rood wordend, „zal ik een anderen toon moeten aannemen. Maar ik hoop dat uw grap uit is."

„Dat is de manier van al die schooiers," zei Jonas, „om, als iemand in vollen ernst is, te doen, alsof het gekheid was, om er zoo van af te komen. Maar dat lukt met mij niet. Luister nu eens even naar mij, mijnheer Pik, of Blik of Bliksem, of hoe gij heeten moogt."

HIJ ZWAAIDE ZIJN STOK BOVEN TOM'S HOOFD; MAAR EEN OOGENBLIK LATER VLOOG DIE STOK DRAAIEND DOOR DE LUCHT, EN LAG JONAS ZELF MET ZIJN RUG OP DEN GROND.

„Ik heet Pinch," merkte Tom op. „Wees zoo goed mij zoo te noemen."

„Wat! Moet men nog de moeite doen uw naam te onthouden?" riep Jonas uit. „Armhuisleerlingen beginnen hier grootsch te worden, geloof ik. Drommels, in de stad weten wij hen beter klein te krijgen."

„Het doet hier volstrekt niet ter zake, wat gij in de stad doet," antwoordde Tom. „Wat hebt gij mij te zeggen?"

„Dit, mijnheer Pinch," antwoordde Jonas, zijn gezicht zoover vooruitstekend, dat Tom genoodzaakt was een stap achteruit te gaan. „Ik raad u aan u een beetje stil te houden, en niet te babbelen, en uw neus niet in zaken te steken, die u niet aangaan. Ik heb zoo het een en ander van u gehoord, vriendje, en van uw lieve manieren; en ik raad u aan die te vergeten, tot ik met een van de meiden van Pecksniff getrouwd ben, en om onder mijn familieleden niet te loopen pluimstrijken, maar de baan vrij te laten. Gij weet wel, als schooiers de baan niet vrij willen laten, worden zij weggeranseld, dus is dit een goede raad. Verstaat gij mij? Wat drommel, wie zijt ge," riep Jonas met toenemende verachting uit, „om met hen naar huis te gaan, of het moest achter hen zijn, zooals andere knechts zonder livrei doen!"

„Kom, kom," zei Tom, „gij zoudt beter doen van het hek te gaan, en mij niet op te houden. Ga uit den weg, als het u belieft!"

„Niet voordat ik het verkies," antwoordde Jonas, zijn beenen uitspreidend, „en nu verkies ik het nog niet. Wat! Zijt gij bang, dat ik u dwingen zal uw gebabbel weer in te slikken, verklikker?"

„Ik ben niet gauw bang," antwoordde Tom, „en zeker niet bang voor u. Ik ben geen verklikker en houd mij nooit met laagheden op. Gij kent mij niet. Is dit de houding van een man," riep hij met verontwaardiging uit, „van iemand in uw stand tegen iemand in den mijnen? Laat mij voorbij, als 't u belieft! Hoe minder ik zeg, des te beter."

„Hoe minder gij zegt?" snauwde Jonas, nog sterker met zijn beenen slingerend. „Gij zegt heel weinig, is 't niet? Voor den drommel, ik zou wel eens willen weten, wat er tusschen u en een vagebond uit mijn familie omgaat. Daar steekt zeker ook niets achter."

„Ik ken geen vagebond van uw familie," antwoordde Tom op vastberaden toon.

„Niet?" riep Jonas uit.

„Neen," antwoordde Tom. „Als gij den naamgenoot van uw oom bedoelt, die is geen vagebond. Elke vergelijking tusschen hem en u" — hier knipte Tom met zijn vingers, want hij begon nu driftig te worden — „is geweldig in uw nadeel."

„Zoo zoo?" zei Jonas smalend. „En wat denkt gij van zijn liefje — van het brokje, dat de bedelaar heeft laten liggen — hè, mijnheer Pinch?"

„Ik zal u geen woord meer antwoorden, en geen oogenblik langer hier blijven," antwoordde Tom.

„Nu liegt gij weer, net als zooeven," snauwde Jonas. „Gij zult hier blijven zoolang het mij bevalt. Blijf staan, waar gij staat — hoort ge me niet?"

Hij zwaaide zijn stok boven Tom's hoofd; maar een oogenblik later vloog die stok draaiend door de lucht, en lag Jonas zelf met zijn rug op den grond. In de korte worsteling om den stok, had Tom dien met kracht in aanraking gebracht met het hoofd van zijn vijand, en het bloed stroomde rijkelijk uit een diepe snee aan de zijde van diens voorhoofd. Tom merkte dit eerst, toen hij den ander zijn zakdoek tegen de wond zag drukken en haspelend op zag staan; want de val had hem bedwelmd.

„Zijt gij geblesseerd?" vroeg Tom. „Dat spijt mij. Leun maar even op mij. Dat kunt gij wel doen, zonder mij te vergeven, als gij nog kwaad op mij zijt. Maar ik begrijp niet waarom; want ik heb u nooit eenig kwaad gedaan, voor wij elkaar hier ontmoetten."

Jonas gaf geen antwoord. In het eerst scheen hij Tom niet te verstaan, en zelfs niet te begrijpen, dat hij gekwetst was, hoewel hij verscheidene malen naar het bloed aan zijn zakdoek keek. Toen hij dit nog eens gedaan had, keek hij Tom aan; en toen gaf de uitdrukking van zijn gezicht duidelijk te kennen, dat hij zich herinnerde wat er gebeurd was, en het niet vergeten zou.

Er werd, terwijl zij naar huis gingen, geen woord tusschen hen gewisseld. Jonas liep een beetje vooruit, en Tom volgde in een treurige stemming, denkend aan het verdriet, dat deze twist zijn weldoener moest veroorzaken. Zijn hart klopte angstig, toen Jonas aan de deur klopte; nog angstiger, toen Mercy de deur opende, en op het zien van haar gewonden aanbidder een luiden gil gaf; nog angstiger, toen hij met beiden de voorkamer binnenging; en nog veel angstiger, toen Jonas begon te spreken.

„Maak maar geen bombarie," zei deze. „Het is de moeite niet waard om er over te spreken. Ik wist den weg niet; het is donker, en juist toen ik mijnheer Pinch ontmoette" — hij keerde zich met deze woorden naar Tom, maar zonder dezen aan te kijken — „liep ik tegen een boom aan. Het vel is maar geschaafd."

„Koud water, Mercy, mijn kind!" riep Pecksniff. „Grauw papier! Een schaar! Een stukje oud linnen! Lieve Charity, maak een verband gereed. Genadige hemel, mijnheer Jonas!"

„Och, zeur niet!" antwoordde de vriendelijke aanstaande schoonzoon. „Help wat, als gij kunt, en zoo niet, verdwijn dan!"

Charity bleef, hoewel haar hulp werd ingeroepen, stokstijf zitten, met een glimlach op haar gezicht, en bewoog geen vinger. Hoewel Mercy de wond afwiesch, en Pecksniff het hoofd van den patiënt tusschen zijn beide handen hield, alsof het zonder die hulp onvermijdelijk in tweeën had moeten vallen, en Tom van schuldbesef bevend, met zijn eene hand een spiritusfleschje heelemaal tot schuim schudde, en met de andere een groot voorsnijmes gereed hield, eigenlijk om daarmee eventueel een draad af te snijden, maar naar het scheen met de bedoeling, om, zoodra de eerste wond verbonden was, er een tweede mee toe te brengen — bewees Charity niet de minste hulp en sprak geen woord. Maar toen Jonas verbonden, naar bed gebracht, de familie uiteengegaan, het heele huis stil was, en Tom nog treurig op den kant van zijn bed zat te peinzen, hoorde hij zacht aan zijn deur kloppen, en toen hij die opende, zag hij tot zijn groote verbazing haar voor zich staan, met een vinger op haar mond.

„Pinch," fluisterde zij, „lieve Pinch, zeg mij toch de waarheid! Gij hebt dat gedaan? Gij hebt twist met hem gekregen en hem geslagen? Ik ben er zeker van."

Het was, in de vele jaren, die zij in hetzelfde huis hadden gewoond, de eerste maal, dat zij Tom vriendelijk toesprak. Hij was van verbazing als versteend.

„Was het zoo of niet?" vroeg zij heftig.

„Hij heeft mij eerst erg getreiterd," antwoordde Tom.

„Dus het is zoo!" riep Charity uit, met fonkelende oogen.

„Nu — ja! Hij wilde mij niet doorlaten," zei Tom; „maar ik was niet van plan hem zoo erg te bezeeren."

„Niet?" riep zij uit. „Zeg dat niet! Het was dapper van u. Ik acht er u om. Als gij ooit weer twist met hém krijgt, spaar hem dan niet, maar ransel hem tot hij er bij neervalt, en trap hem onder uw voeten. Spreek tegen niemand een woord hiervan. Lieve mijnheer Pinch, van vanavond af ben ik uw vriendin. Ik zal van heden af altijd uw vriendin blijven."

Zij boog haar hoogroode gezicht naar Pinch over, om door de uitdrukking daarvan haar woorden te bevestigen, en zijn rechterhand grijpend, drukte zij die aan haar borst en kuste die. Er was hierin niets persoonlijks, dat iemand er mee verlegen had kunnen maken; want zelfs Tom, die niet heel helder van doorzicht was, begreep uit het vuur, waarmee zij dit deed, dat zij elke hand zou hebben geliefkoosd, onverschillig van welke kleur of hoe vuil, die Jonas Chuzzlewit een gat in zijn hoofd had geslagen.

Vol onrustige gedachten ging Tom naar bed. Dat er zoo'n verschrikkelijke verdeeldheid in de familie was ontstaan, als hij wel wist, dat plaats gegrepen moest hebben, om Charity in zijn vriendin te veranderen, en dat om die reden — dat Jonas, die hem zoo opzettelijk en laaggeestig had beleedigd, nu edelmoedig genoeg was om den twist geheim te houden — en dat een samenloop van omstandigheden hem had kunnen verleiden om zich aan iemand te vergrijpen, die zich een vriend van Pecksniff noemde — dit waren dingen, die hem zooveel te denken en te klagen gaven, dat hij niet in slaap kon komen. Zijn eigen gewelddadigheid vooral kwelde hem zoo, dat hij, die in verband brengend met de talrijke vroegere gelegenheden, waarbij hij Pecksniff zorg of verdriet had veroorzaakt (gelegenheden, waaraan deze heer hem dikwijls herinnerde) eindelijk begon te denken, dat hij door een geheimzinnig noodlot bestemd was om de booze geest of kwelduivel van zijn beschermer te zijn. Tenslotte viel hij toch in slaap, en droomde — een nieuwe bron van onrust, toen hij ontwaakte — dat hij het in hem gestelde vertrouwen had verraden, en met Marie Graham er vandoor was gegaan.

Het moet erkend worden, dat, hetzij slapend of wakend, Tom's betrekking tot die jongedame zeer verontrustend was. Hoe meer hij haar zag, des te meer bewonderde hij haar schoonheid, haar verstand en de beminnelijke hoedanigheden, die zelfs op het verdeelde huisgezin van Pecksniff zoo'n invloed uitoefenden, dat zij binnen enkele dagen ten minste een schijn van harmonie tusschen de booze zusters herstelde. Als zij sprak, hield Tom zijn adem in, zoo aandachtig luisterde hij; als zij zong, zat hij, alsof hij betooverd was. Zij speelde eens op zijn orgel, en van dat verrukkelijke oogenblik af begon zelfs voor dat instrument, waaraan hij zijn gelukkigste uren te danken had, en waarvan hij de waarde niet voor eenige vermeerdering vatbaar had geacht, een nieuw tijdperk van verhevener, als het ware verhemelscht bestaan.

Alle engelen mogen uw geduld bewonderen, Tom! Wie, die u drie weken achtereen den halven nacht bij dat oude vermolmde klavier in de achterkamer had zien zitten, om het bijna vergane binnenwerk te herstellen, zou het geheim van uw hart niet hebben geraden, al was het u zelf bijna onbekend? Wie, die uw wang had zien gloeien, als gij na uren werken de proef naamt met een weerspannige toets, en de

snaar eindelijk een toon voortbracht, eenigszins zweemend naar dien zij behoorde te geven, zou niet hebben vermoed, dat die toetsen voor geen gewone kunstenares waren bestemd, maar voor een hand, waarvan de zachtste aanraking de teerste snaren van uw hart deed trillen! Als een blik — even vriendelijk en schuldeloos als de uwe, goede Tom — de schemering had kunnen doordringen, toen zij met een zachte, treurige, maar toch hoopvolle stem, voor het eerst bij het verbeterde instrument zong, en zich over de verbetering verwonderde — en gij op een afstand, zwijgend en met een van vreugde zwellende borst bij het raam zat — had dan die blik in uw ziel niet het begin van een liefde moeten lezen, die men, voor uw geluk, had moeten wenschen, dat gij nooit hadt opgevat!

De toestand van Tom Pinch werd niet minder moeilijk of gevaarlijk gemaakt door de omstandigheid, dat er geen woord over Martin tusschen hen gewisseld werd. Met het eerlijkste voornemen om zijn woord te houden, gaf Tom haar allerlei gelegenheden. Vroeg en laat was hij in de kerk, op haar geliefde wandelwegen, in het dorp, in den tuin, op het veld, en daar had zij overal vrijuit met hem kunnen spreken. Maar neen; bij zulke gelegenheden vermeed zij hem zorgvuldig, of kwam niet zonder ander gezelschap in zijn nabijheid. Het kon niet uit afkeer of wantrouwen zijn; want door duizend kiesche attenties, te gering om er bijna op te letten, gaf zij hem, als er anderen aanwezig waren, voortdurend bewijzen van vriendelijkheid en achting. Kon het zijn, dat zij met Martin gebroken had, of dat zij nooit zijn liefde had beantwoord, behalve in zijn eigen vermetele en vurige verbeelding? Tom's wangen bloosden van zelfverwijt, terwijl hij deze gedachte van zich afzette.

Al dien tijd kwam en ging de oude Maarten, op zijn eigen bijzondere manier, en zat in zich zelf verdiept bij de anderen, zonder met iemand veel te spreken. Hoewel hij geen gezelschapsmensch was, was hij in andere dingen toch niet grillig, onaangenaam of lastig; nooit was hij tevredener dan wanneer zij hem, zonder op hem te letten, bij zijn boek lieten zitten, en in zijn bijzijn ongedwongen hun eigen bezigheden voortzetten. Het was onmogelijk op te merken, in wien hij belang stelde, en of hij in iemand van hen belang stelde. Als men hem niet rechtstreeks aansprak, liet hij nooit blijken, dat hij oogen of ooren had voor iets, dat er omging.

Op zekeren dag voelde de levendige Mercy — toen zij met neergeslagen oogen onder een schaduwrijken boom op het kerkhof zat, waarheen zij zich had begeven, nadat zij zich had vermoeid met proefnemingen om het geduld van Jonas uit te putten — dat er een nieuwe schaduw tusschen haar en de zon kwam. Toen zij haar oogen opsloeg, in de verwachting haar aanbidder te zien, was zij niet weinig verwonderd, dat het de oude Maarten was, en haar verwondering werd niet geringer, toen hij zich naast haar neerzette en aldus een gesprek met haar begon:

„Wanneer denkt gij te gaan trouwen?"

„O, mijnheer Chuzzlewit! Wel, lieve tijd! Dat weet ik heusch niet. Nog lang niet, hoop ik."

„Hoopt gij dat?" hervatte de oude man. Hij zei dit heel ernstig; maar zij nam het als scherts op, en lachte.

„Kom," zei de oude man, met buitengewone vriendelijkheid. „Gij zijt jong, ziet er goed uit, en hebt een goed karakter, geloof ik. Lichtzinnig zijt gij zeker, en dat is uw pleizier; maar gij moet toch een hart hebben."

„Ik heb het nog niet heelemaal weggegeven, dat kan ik u zeggen," antwoordde Mercy schalks, terwijl zij een paar grashalmen van de zodenbank, waarop zij zat, uitplukte.

„Dus wel een gedeelte er van?"

Zij strooide het gras om zich heen, en keek een anderen kant uit, maar antwoordde niet.

Maarten herhaalde zijn vraag.

„Heere, mijnheer Chuzzlewit! Hoe kan ik daarop antwoorden? Wat zijt ge toch raar!"

„Als het raar van mij is, dat ik wensch te weten, of gij den man liefhebt, met wien ik hoor dat gij zult trouwen, dan ben ik zeker raar," zei Maarten; „want dat wensch ik inderdaad te weten."

„Gij weet wel, hij is een monster," antwoordde Mercy met een pruilend lipje.

„Gij hebt hem dus niet lief?" hernam de oude man. „Bedoelt ge dat?"

„Wel, mijn lieve mijnheer Chuzzlewit, ik zeg hem wel honderdmaal op een dag, dat ik een hekel aan hem heb. Dat moet gij toch wel gehoord hebben."

„Dikwijls," zei Maarten.

„En ik meen het ook; — heusch!" zei Mercy.

„Terwijl gij toch van plan zijt hem te trouwen," merkte de oude man op.

„O ja," antwoordde Mercy. „Maar toen de leelijkerd mij vroeg, heb ik hem gezegd, dat, als ik hem ooit trouwde, ik het alleen zou doen, om hem mijn heele leven te ha-

ten en te kwellen."

Zij had eenig vermoeden, dat de oude man Jonas alles behalve met toegenegenheid beschouwde, en wilde door dit gezegde een goeden indruk op hem maken. Het bleek echter niet, dat zij haar doel bereikte; want toen Maarten weer sprak, was het op een strengen toon.

„Kijk om u heen," zei hij, naar de graven wijzend, „en bedenk dat gij van uw trouwdag tot op dien, wanneer gij in zoo'n bed zult liggen, geen middel van verzet tegen

„O, lieve hemel, mijnheer Chuzzlewit! Al is hij nog zoo'n monster, het zou toch wat al te hard zijn, hem de schuld te geven van een anders ijdelheid. Die goede lieve Cherry is de ijdelheid zelf."

„Het was dus een vergissing van haar?"

„Ik hoop van ja," zei Mercy; „maar het lieve kind is altijd zoo vreeselijk jaloersch en zoo dwars geweest, dat het onmogelijk is om het met haar te kunnen vinden."

„Niet gedwongen of overgehaald," zei Maarten peinzend. „En dat is waar, naar ik

„KIJK OM U HEEN," ZEI HIJ, NAAR DE GRAVEN WIJZEND. „EN BEDENK DAT GIJ VAN UW TROUWDAG TOT OP DIEN, WANNEER GIJ IN ZOO'N BED ZULT LIGGEN, GEEN MIDDEL VAN VERZET TEGEN HEM HEBBEN ZULT."

hem hebben zult. Denk, spreek en handel voor één keer als een wezen, dat voor zich zelf verantwoordelijk is. Doet men uw neiging geweld aan? Wordt gij tot dit huwelijk gedwongen? Is er iemand, die er u met list toe raadt of verlokt? Ik vraag niet wie, maar is er iemand?"

„Neen," antwoordde Mercy, haar schouders ophalend. „Niet dat ik weet."

„Weet gij het niet? Is het dan niet zoo?"

„Neen. Niemand heeft ooit een woord er over tegen mij gesproken. Als iemand mij had willen dwingen om hem te nemen, had ik hem beslist niet willen hebben."

„Naar ik hoor, meende men eerst, dat hij het oog op uw zuster had," zei Maarten.

zie. Er is nog een mogelijkheid. — Misschien zijt gij uit louter onbezonnenheid tot deze verbintenis gekomen. Misschien was het een dartele opwelling van een lichtzinnig hoofd. Is dat zoo?"

„Mijn lieve mijnheer Chuzzlewit," antwoordde Mercy met een gemaakt lachje, „wat mijn hoofd betreft, dat is zoo licht als een veertje, ik zou wel haast mogen zeggen als een luchtballon."

Hij wachtte bedaard tot zij had uitgesproken, en zei toen langzaam en met een zachte stem, alsof hij nog altijd haar vertrouwen wilde uitlokken:

„Hebt gij eenig verlangen — of voelt gij iets in uw hart, dat u zegt, dat gij, als gij

tijd hebt om na te denken, ooit zult verlangen van deze verbintenis vrij te zijn?"

Mercy zette weer een pruilend lipje, keek voor zich, plukte aan het gras, en haalde haar schouders op. Neen. Zij wist daar niets van. Zij geloofde het niet. Zij kon wel zeggen, zeker niet. Het „interesseerde haar niet."

„Is het nooit bij u opgekomen," zei Maarten, „dat uw huwelijksleven ongelukkig, vol bitterheid, rampzalig zou kunnen zijn?"

Mercy keek weer voor zich, en rukte nu het gras met wortel en al uit.

„Maar, mijn lieve mijnheer Chuzzlewit, wat een leelijke woorden! Ik zal natuurlijk met hem twisten, zooals ik met iederen man zou doen. Getrouwde menschen twisten altijd, geloof ik. Maar wat rampzalig en bitter en al die akeligheden betreft, daar zal ik nooit toe komen, of hij moest altijd het hoogste woord hebben, en ik denk, dat ik zelf wel het hoogste woord zal hebben. Dat heb ik nu al steeds," riep zij lachend uit; „ik maak hem heelemaal tot mijn slaaf."

„Laat het zoo gebeuren!" zei Maarten opstaand. „Laat het zoo gebeuren! Ik verlangde uw gemoed te leeren kennen, en gij hebt mij dat laten zien. Ik wensch u geluk. Geluk!" herhaalde hij, haar strak aankijkend en met zijn vinger naar het hek wijzend, waardoor Jonas op dat oogenblik binnenkwam. Daarop ging hij, zonder op zijn neef te wachten, een ander hek uit.

„Gij akelige oude man!" zei de grappige Mercy bij zich zelf. „Wat een naar spook zijt gij, om zoo op klaarlichten dag op kerkhoven rond te dwalen, en iemand een schrik op het lijf te jagen! — Kom niet hier, Grijpvogel, of ik ga dadelijk weg."

De bedoelde Grijpvogel was Jonas. Ondanks deze waarschuwing, ging hij op het gras naast haar zitten, en vroeg stroef:

„Waarover heeft mijn oom gesproken?"

„Over u," antwoordde Mercy. „Hij zegt, dat gij lang niet goed genoeg voor mij zijt."

„Ja, dat weten wij wel. Hij is toch zeker van plan u een behoorlijk cadeau te geven, hoop ik? Heeft hij niets gezegd, dat daarop doelde?"

„Niets!" antwoordde Mercy beslist.

„Die gierige oude hond!" zei Jonas. „Nu?"

„Wat doet gij?" riep Mercy met geveinsde verbazing uit.

„Ik geef u maar een drukje," antwoordde de uit het veld geslagen Jonas. „Daar steekt toch geen kwaad in, zou ik denken?"

„Daar steekt heel veel kwaad in, als het mij niet aanstaat," zei Mercy. „Kom, ga weg! Gij maakt mij zoo warm."

Jonas nam zijn arm weg, en keek haar een oogenblik aan, meer als een moordenaar dan als een aanbidder; langzamerhand helderde zijn gezicht echter op, en toen brak hij zijn stilzwijgen af met de woorden:

„Zeg eens, Mercy?"

„Wat moet gij nu weer, akelige kerel?" vroeg zijn schoone verloofde.

„Wanneer zal het gebeuren? Ik hoef u niet te zeggen, dat ik hier niet mijn halve leven kan rondslenteren, en Pecksniff zegt, dat het weinig uitmaakt, dat vader zoo kort geleden gestorven is; want wij kunnen hier zoo stil trouwen, als wij maar willen; en dat ik zoo eenzaam ben, is een goede reden voor de buren om zoo gauw een vrouw te nemen, vooral een waar h ij al van wist. Wat den dwarskop betreft (mijn oom bedoel ik), die zal zeker geen spaak in het wiel steken; want hij zei vanmorgen nog tegen Pecksniff, dat, als gij er zin in mocht hebben, hij niets te zeggen had. Daarom, Mercy," aldus besloot Jonas, nog een drukje wagend, „wanneer zal het zijn? Wat zegt gij van komende week?"

„Komende week?" riep Mercy uit. „Als gij gezegd hadt komend kwartaal, zou ik mij verwonderd hebben over uw onbeschaamdheid."

„Maar ik zeg niet komend kwartaal," hervatte Jonas; ‚ik zeg komende week."

„Dan zeg ik neen, Grijpvogel!" antwoordde Mercy, terwijl zij hem van zich afduwde en opstond. „Niet komende week. Niet voordat ik het verkies, en dat is misschien nog in geen maanden. Daar!"

Hij keek haar aan, bijna even donker als hij Tom Pinch had aangekeken, maar zei geen woord.

„Geen vrees voor een Grijpvogel, met een pleister boven zijn oog, zal mij de wet stellen of eenigen invloed in de zaak hebben," zei Mercy. „Daar!"

Nog zweeg Jonas.

„Als het de volgende maand is, zal dat het allervroegste zijn; maar ik wil niet voor morgen zeggen, wanneer het zijn zal, en als u dat niet bevalt, zal het nooit gebeuren," zei Mercy; „en als gij mij zoo naloopt en mij niet met rust laat, zal het ook nooit gebeuren. Daar! En als gij niet alles doet wat ik zeg, zal het ook nooit gebeuren. Blijf daarom hier. Daar, nu weet gij het!"

Met deze woorden huppelde zij weg tusschen de boomen.

„Drommels, dametje!" zei Jonas, terwijl hij haar nakeek en op een strootje beet, „gij zult daarvoor boeten, als gij getrouwd

zijt. Het is nu goed en wel — het houdt iemand in ieder geval aan het lijntje, en dat weet gij wel — maar gij zult er toch voor boeten. Dit is een akelige plaats om alleen te zitten. Ik heb nooit een somber oud kerkhof kunnen uitstaan."

Toen hij zelf de laan insloeg, keek Mercy, die hem ver vooruit was, juist om.

„Ja!" zei Jonas met een knorrigen glimlach en een hoofdknik, die niet tot haar gericht was; „doe uw best maar, zoolang het nog duurt. Haal uw hooi binnen, terwijl de zon schijnt. Doe uw eigen zin, zoolang gij nog kunt, jongedame!"

HOOFDSTUK XXV.

Handelt gedeeltelijk over beroepszaken, en bevat verder eenige wenken, die in een ziekenkamer te pas kunnen komen.

De aanspreker Mould zat in den schoot van zijn gezin. Hij genoot de zoetheden van de huiselijke rust, waaraan hij met kalme tevredenheid zijn oogen te gast liet gaan. Daar het warm weer was en het raam openstond, zat hij met zijn beenen op de vensterbank en met zijn rug tegen het luik. Over zijn hoofd was een zakdoek gespreid, om de vliegen van zijn kale kruin af te weren. De kamer rook heel aangenaam naar punch, en een glas vol van dien verkwikkenden drank, natuurlijk koud, stond op een rond tafeltje naast hem en blonk zoo helder, dat, toen zijn oog in het goudgele vocht naar beneden keek, een ander oog onder het krullende reepje citroenschil in het zijne scheen te turen.

Diep in de City en de wijk van Cheap stond het huis van den heer Mould. Zijn harem, of met andere woorden de gewone huiskamer van juffrouw Mould en haar gezin, was achterin, boven het kantoortje achter den winkel, en keek op een klein, lommerrijk kerkhof uit. Het was in deze kamer, dat Mould nu, als een stil en ordentelijk man, naar zijn punch en zijn huisgezin zat te turen. Als hij voor een oogenblik een ruimer uitzicht zocht, om met vernieuwden lust tot zijn huiselijk genot terug te keeren, keek hij, tusschen de landelijke schermen van Turksche-boonranken, die tegen touwtjes voor zijn venster opklommen, door, en liet zijn kennersblik over de graven dwalen.

Zijn levensgezellin en zijn twee dochters vormden zijn gezelschap. De beide meisjes Mould waren zoo rond als tonnetjes, en haar moeder nog ronder dan zij samen. Zoo gevuld en mollig waren haar knappe gestalten, dat zij heel goed de volwassen lichamen hadden kunnen zijn van de engelenkopjes in den winkel beneden, met andere hoofden er op, om ze tot stervelingen te maken; zelfs haar perzikwangen waren zoo bol en opgeblazen, alsof het haar van rechtswege toekwam op hemelsche trompetten te spelen, evenals de lichaamlooze engeltjes in den winkel, die zonder longen toch zonder ophouden schenen te blazen.

Mould keek zijn vrouw, die dicht bij hem zat, en in het drinken van punch, evenals in andere dingen, zijn trouwe helpster was, vriendelijk aan; ook zijn engelachtige dochters werden van tijd tot tijd met een vriendelijken blik begroet en beantwoordden dien op dezelfde wijze. Zoo ruim was hij voorzien van alle benoodigdheden voor zijn vak, dat er zelfs in zijn huiselijke heiligdom een groote kast voor lijkkleeden, doodlakens en andere begrafenisbehoeften stond. Maar hoewel de jongedames Mould, als het ware, in de schaduw van die kast waren opgevoed, was haar bloeiende jeugd daardoor toch niet verduisterd. Van de wieg af gewoon tusschen tooneelen van dood en graf rond te huppelen, wisten zij wel beter. Lamfers waren voor haar niets anders dan een paar el zijde of krip, het laatste kleed was niets anders dan zooveel linnen. De jongedames Mould konden wel het costuum van een tooneelspeler of het gewaad van een hofdame tot een ideaal verheffen, maar met doodkistenkleeden lieten zij zich niet beet nemen; die hadden zij zelf wel eens genaaid.

In de woning van Mould hoorde men weinig van het lawaai der drukke straten; in dezen stillen hoek was het geraas van de City slechts een slaperig gebrom, dat zich nu eens verhief, dan weer daalde, en soms volkomen ophield, waaruit dan een nadenkende geest kon opmaken dat er in Cheapside een opstopping was. Het licht scheen tusschen de Turksche boonen zoo schemerachtig door, alsof het kerkhof tegen den aanspreker knipoogde en zei: „wij begrijpen elkaar," terwijl men beneden uit den winkel het hameren van de doodkistenmakers hoorde, een welluidend, „tik, tik, tik — tak, tak, tak," even bevorderlijk voor den slaap als voor de spijsvertering.

„Volkomen het gonzen van insecten," zei Mould, in wellustig genot zijn oogen sluitend. „Het herinnert iemand aan de geluiden van de natuur, in landbouw-streken. Het is precies het pikken van een specht in een hollen boom.

„Het spechtje dat pikt in den hollen iep," merkte juffrouw Mould op, de woorden van het volksliedje door een kleine verandering toepasselijk makend op den boom, waarvan het hout gewoonlijk in haar mans beroep gebruikt werd.

„Ha, ha!" lachtte Mould, „dat is zoo kwaad niet, vrouwtje. Zoo moest ge er meer vertellen! Hollen iep! Ha, ha! Heel aardig! Ik heb ze wel flauwer in de zondagsbladen gezien."

Zoo aangemoedigd nam juffrouw Mould nog een teugje punch en reikte het glas aan haar dochters toe, die als goede kinderen het voorbeeld van haar moeder volgden.

„Hollen iep!" zei Mould weer, en kon van pret zijn beenen niet stilhouden. „Het liedje zegt beuk. Iep! Heel goed. Het is waarachtig een van de aardigste dingen, die ik ooit gehoord heb!" Hij kon die geestigheid nog een heele poos niet vergeten, en herhaalde voortdurend: „Iep! Heel goed. Bij mijn ziel, dat moest aan iemand gestuurd worden, die het te pas kon brengen. Het is het aardigste dat ik ooit gehoord heb. Hollen iep. Natuurlijk. Heelemaal hol! Ha, ha!"

Hier hoorde men aan de deur kloppen.

„Daar is Tacker," zei juffrouw Mould; „ik hoor het aan zijn hijgen en snuiven. Wie zou denken, dat hij eens zoo mager en vlug is geweest! Kom binnen, Tacker."

„Neem het mij niet kwalijk, juffrouw," zei Tacker, zijn hoofd binnen de deur stekend. „Ik dacht, dat de patroon hier was."

„Hier ben ik ook," riep Mould.

„O, ik had u niet gezien," zei Tacker, wat verder naar binnen komend. „Gij hebt zeker geen lust om een voet-begrafenis aan te nemen, met een ongeverfde doodkist met tinnen plaat?"

„Neen, zeker niet," antwoordde Mould. „Veel te ordinair. Daar laat ik mij absoluut niet mee in."

„Ik heb hun al gezegd, dat het erg ordinair was," merkte Tacker op.

„Stuur ze maar naar iemand anders. Hier nemen wij zooiets niet aan," zei Mould. „Hoe durft men er mee aan te komen! Wie is het?"

„Ja," antwoordde Tacker peinzend, „daarom denk ik er over. Het is de schoonzoon van den kostersknecht."

„Zoo!" hervatte Mould. „Nu, dan zal ik het doen, als de kostersknecht zijn driekantigen hoed opzet; anders niet. Dan kan het den schijn hebben van een begrafenis in speciaal costuum; maar het zal toch heel ordinair zijn. Denk er aan — zijn besten hoed."

„Ik zal er voor zorgen, mijnheer," antwoordde Tacker. „O ja —, juffrouw Gamp is beneden en wou u spreken."

„Laat haar maar boven komen," zei Mould. „Wel juffrouw Gamp, wat voor nieuws brengt gij mee?"

De bedoelde juffrouw stond al in de deur voor juffrouw Mould te nijgen. Op hetzelfde oogenblik verspreidde zich een bijzondere lucht in het vertrek, alsof een toovernimf, die eerst in een wijnkelder was geweest, in het voorbijzweven gehikt had.

Juffrouw Gamp gaf geen antwoord, maar neeg nog eens, en hief haar oogen en handen ten hemel, als in vromen dank voor het feit, dat juffrouw Mould er zoo goed uitzag. Zij was netjes, maar niet zwierig gekleed, in de rouwjapon, die zij droeg, toen Pecksniff de eer had kennis met haar te maken, en die misschien een tikje meer besnuifd was.

„Er zijn sommige gelukkige menschen," merkte juffrouw Gamp op, „voor wie de tijd achteruitgaat, en gij zijt een daarvan, juffrouw Mould. Het schijnt heusch, dat gij altijd jong zult blijven. Ik zei laatst nog tegen juffrouw Harris (het was verleden Maandag vóór veertien dagen) toen juffrouw Harris eerst tegen mij zei: ‚Onze jaren en bezwaren, juffrouw Gamp, zijn ons toch altijd aan te zien.' Toen zei ik: ‚Neen, juffrouw Harris, zeg dat niet, als wij goede vrienden zullen blijven, want dat is niet waar. Juffrouw Mould — ik was zoo vrij u bij uw naam te noemen,' (hier neeg zij weer) ‚is een van de menschen, met wie het net andersom is; en zoolang ik nog adem kan halen, juffrouw Harris, wil ik van niemand hooren kwaadspreken.' — ‚Neem het mij niet kwalijk,' zei juffrouw Harris, ‚ik hoop mij te pardonneeren; want als er ooit iemand was, die zich zou doodwerken om haar medemenschen goed te doen, dan ken ik een juffrouw, die Sara Gamp heet.' "

Hier moest zij ophouden om adem te halen, en wij maken van deze gelegenheid gebruik den lezer er van in kennis te stellen, dat die juffrouw Harris een heel geheimzinnig wezen was, dat niemand onder de kennissen van juffrouw Gamp ooit had gezien; ook wist geen mensch waar zij woonde, hoewel juffrouw Gamp, naar haar eigen zeggen, geregeld met haar scheen om te gaan. Er liepen tegenstrijdige geruchten over dit onderwerp; maar de meest algemeene opinie was, dat zij een voortbrengsel van juffrouw Gamp's brein was, geschapen met het opzettelijke doel, om daarmee

denkbeeldige gesprekken over allerlei onderwerpen te houden, die altijd met een lofspraak op haar eigen karakter besloten.

„En ook, wat een genoegen," hervatte juffrouw Gamp, zich met een aandoenlijken glimlach naar de dochters keerend, „om die twee jongemeisjes te zien, die ik al gekend heb voor zij een tand in haar lieve mondjes hadden, en die ik later zoo dikwijls in den winkel begrafenisje heb zien spelen. Maar dat is allemaal voorbij, mijnheer Mould." Terwijl zij op die manier langs een wel overlegden omweg, tot dien heer kwam, schudde zij schalks haar hoofd. „Dat is allemaal voorbij!"

„Alles verandert, juffrouw Gamp," antwoordde de aanspreker.

„En er zullen nog wel meer veranderingen komen, voor de veranderingen de wereld uit zijn, mijnheer," zei juffrouw Gamp, nog schalkscher. „Jonge meisjes met zulke gezichtjes denken soms aan heel andere dingen dan aan begrafenissen, niet waar, mijnheer?"

„Ja, dat weet ik niet, juffrouw Gamp," antwoordde Mould grinnikend. „Dat was geen slechte zet van juffrouw Gamp, vrouwlief!"

„Ja, gij weet het wel, mijnheer," hervatte juffrouw Gamp, „en de juffrouw weet het ook wel, en ik ook, al heb ik nooit het geluk gehad een dochter te hebben. Maar als wij er een gehad hadden, zou mijn man haar zeker ook wel de schoenen van haar voeten hebben verzopen, zooals hij met onzen lieven jongen deed, en toen stuurde hij later het kind uit, om zijn houten been te verkoopen, en het geld in drank thuis te brengen; maar het kind was nog te onnoozel voor zoo'n boodschap, want het verloor al het geld, met naar koek te gooien; en toen kwam hij brutaalweg naar huis, om te zeggen wat hij gedaan had, en dat hij zich zou verdrinken, als wij kwaad op hem waren — ja, gij weet het wel, mijnheer," vervolgde zij, terwijl zij haar oogen afveegde, en den afgebroken draad van haar gesprek weer opvatte; „er staat nog meer in de

„IK MAG ZIEKEN OPPASSEN OF BAKEREN, JUFFROUW...... IK HEB HET NOODIG, EN DAT ZEG IK OOK ALTIJD RONDUIT."

courant, behalve geboorten en sterfgevallen."

Mould knikte zijn vrouw toe, die hij nu op zijn knie had genomen, en zei: „Zeker, juffrouw Gamp, nog veel meer. — Hè, lieve vrouw, die juffrouw Gamp weet haar weetje wel."

„Er staan ook huwelijken in, niet waar, mijnheer?" zei juffrouw Gamp, terwijl de beide dochters bloosden en lachten. „Zij weten het wel, de lieve kinderen! En gij hebt het ook wel geweten, en de juffrouw ook, toen gij zoo jong waart als zij. Maar naar mijn meening zijt gij nu allemaal even oud. Want als gij ooit kleinkinderen krijgt...."

„Foei, juffrouw Gamp, wat een malligheid!" antwoordde de aanspreker. „Maar een aardige zet," vervolgde hij fluisterend. „Vrouwlief!" zei hij weer hardop, „juffrouw Gamp zal zeker wel een glaasje rum willen gebruiken. Ga zitten, juffrouw Gamp, ga zitten."

Juffrouw Gamp nam den stoel, die het dichtst bij de deur stond, en veinsde, terwijl zij haar oogen op de zoldering vestigde, volkomen onbewust te zijn van de omstandigheid, dat er een glas rum werd ingeschonken, totdat het haar door een van de meisjes in haar hand werd gegeven, waarop zij de grootste verwondering liet blijken.

„Dat is iets, dat ik bijna nooit gebruik, juffrouw Mould," zei zij, „behalve wanneer ik niet heelemaal goed ben, en voel, dat mijn halve pintje porter mij zwaar op de maag ligt. Juffrouw Harris zegt zoo dikwijls tegen mij: ,Juffrouw Gamp, ik ben werkelijk verbaasd over u.' — ,Waarom?' zeg ik dan. — ,Wel, lieve juffrouw,' zegt zij, ,om de zuivere waarheid te zeggen, ik heb nooit gedacht, voor ik u kende, dat iemand uit bakeren en ziekenoppassen kon gaan, met zoo weinig te drinken.' — ,Ja, juffrouw Harris,' zeg ik, ,een mensch weet nooit wat hij kan, voor hij het probeert; en vroeger, toen mijn man nog leefde, dacht ik ook zoo; maar nu,' zeg ik, ,heb ik aan mijn halve pintje porter compleet genoeg; maar,' zeg ik, ,ik moet het ook op mijn tijd hebben, en niet te koppig. Ik mag zieken oppassen of bakeren, juffrouw, ik doe altijd mijn best; maar ik ben een arm mensch en moet hard werken, en daarom heb ik het noodig, en dat zeg ik ook altijd ronduit.' "

Het juiste verband tusschen deze opmermerkingen en het glaasje rum was niet heel duidelijk; want nadat juffrouw Gamp den toast had ingesteld: „Gezondheid samen!" dronk zij den borrel uit, als een kunstenares in dat vak.

„En wat voor nieuws brengt gij mee, juffrouw Gamp?" zei Mould, terwijl zij haar mond afveegde en een beschuitje opknabbelde, dat zij in haar zak scheen te dragen, om, als zij hier of daar een borrel mocht oploopen, er iets bij te hebben. „Hoe gaat het met mijnheer Chuffey?"

„Net als altijd," was het antwoord. „Niet beter en niet erger. Ik vind het heel vriendelijk van mijnheer, dat hij u order gaf, om mij, zoolang hij uit was, daar te laten, om het huis te bewaren en op mijnheer Chuffey te passen; trouwens, alles wat hij doet is even menschlievend. Als alle menschen waren zooals hij, zouden wij geen kerken noodig hebben."

„Maar waarover woudt gij mij spreken, juffrouw Gamp?" zei Mould, tot de zaak komend.

„Dat zal ik u zeggen, mijnheer," antwoordde zij, „en wel bedankt, dat gij er naar vraagt. In „De Stier" in Holborn is een vreemdeling ziek geworden. Een oppasster voor overdag hebben zij al; gij kent haar wel, mijnheer Mould, juffrouw Prig, een heel best mensch. Maar 's nachts kan zij daar niet blijven, en daardoor waren zij om een waakster verlegen. Daarom zei ze, want wij kennen elkaar al twintig jaar: ,Ik ken geen bekwamer en nuchterder mensch, en geen grooter zegen in een ziekenkamer, dan juffrouw Gamp. Stuur een jongetje naar Kingsgate-street, en zie dat gij haar krijgt; want zij is haar gewicht in gouden guinjes waard.' Toen mijn huisbaas mij de boodschap kwam brengen, zei hij: ,Gij hebt het hier gemakkelijk genoeg, en dit schijnt een voordeelig karweitje te zijn. Dat zoudt gij er nog wel bij kunnen waarnemen.' — ,Neen, mijnheer,' zei ik, ,zonder dat mijnheer Mould het weet, wil ik het niet aannemen; maar ik zal het hem gaan vragen.' " Hierop keek zij den aanspreker van terzijde aan, en wachtte op antwoord.

„Voor den nacht alleen, niet waar?" zei Mould, zijn kin wrijvend.

„Van acht uur tot acht uur. Ik zou u niet willen bedriegen," antwoordde juffrouw Gamp.

„En dan onmiddellijk naar het huis?" hervatte Mould.

„Ja, mijnheer, niets belet mij dus om mijnheer Chuffey op te passen. De man houdt veel van slapen, en zal wel haast den heelen tijd in bed liggen. Ik wil niet ontkennen," vervolgde zij fleemend, „dat ik een arm mensch ben, en het geld mij best te pas zou komen; maar daaraan moet gij u niet storen, mijnheer Mould. Rijke menschen mogen op kameelen rijden, maar zij

zullen niet licht door het oog van een naald kijken. Daarmee troost ik mij."

„Nu, juffrouw Gamp," antwoordde Mould; „ik zie er geen bijzonder bezwaar in, dat gij op die manier een eerlijk stuivertje verdient. Maar ik zou het stilhouden, dunkt mij. Ik zou het bij voorbeeld, mijnheer Chuzzlewit, als hij terugkomt, niet zeggen, of hij moest er rechtstreeks naar vragen."

„Gij neemt mij de woorden uit den mond, mijnheer," zei juffrouw Gamp. „Maar als die zieke sterven mocht, zou ik dan zoo vrij mogen zijn om te zeggen, dat ik een aanspreker ken, mijnheer?"

„Wel zeker, juffrouw Gamp," antwoordde Mould met neerbuigende vriendelijkheid. „Gij kunt dan zoo terloops wel vertellen, dat ik de zaak op allerlei manieren weet te behandelen, en alles voor de overblijvenden zoo gemakkelijk en aangenaam maak, als maar mogelijk is. Maar gij moet mij niet opdringen. Voorzichtig aan. Voorzichtig aan! — Lieve vrouw, gij moest juffrouw Gamp eens een paar kaartjes geven."

Juffrouw Gamp nam ze aan, en daar zij geen rum meer in den wind rook (want de flesch was weer weggezet), stond zij op, om te vertrekken.

„Ik wensch u allemaal van ganscher harte het beste," zei zij. „Goedenavond, juffrouw Mould. Als ik mijnheer was, zou ik werkelijk jaloersch op u zijn, en nog zekerder zou ik jaloersch op hem zijn als ik u was."

„Kom, kom, juffrouw Gamp. Maak dat gij wegkomt," riep de verrukte aanspreker.

„Wat de meisjes betreft," hernam juffrouw Gamp nijgend, „zij zien er lief uit — maar ik weet niet, hoe zij het in haar hart durven te halen om zoo op volwassen menschen te lijken, met zulke jonge ouders."

„Malligheid, malligheid, juffrouw Gamp. Maak nu maar dat ge wegkomt!" riep Mould; maar hij was zoo bijzonder in zijn schik, dat hij, van louter genoegen, zijn vrouw in haar arm kneep.

„Wil ik u eens wat zeggen, vrouwlief," zei hij, toen juffrouw Gamp eindelijk was verdwenen, en de deur gesloten had. „Die juffrouw Gamp weet haar weetje wel. Haar verstand is veel hooger dan haar stand in de wereld. Zij heeft oordeel en doorzicht. Zij is iemand," aldus besloot hij, terwijl hij er voor ging zitten om een dutje te doen, „die men werkelijk graag voor niets zou begraven, en fatsoenlijk ook."

Terwijl juffrouw Mould en haar dochters haar instemming met deze opmerking te kennen gaven, had het onderwerp er van de straat al bereikt, waar de lucht haar zoo beving, dat zij een poos in een steegje bleef staan, om zich te herstellen. Zelfs na deze voorzorg, was haar gang zoo onvast, dat haar ongesteldheid de medelijdende aandacht trok van een paar menschlievende straatjongens, die haar, in den eenvoud van hun hart, den raad gaven „haar roer recht te houden."

De lucht had echter niet zooveel invloed op juffrouw Gamp, of zij wist den weg naar haar tijdelijke woning nog wel; en toen zij het huis van Anthony Chuzzlewit en Zoon had bereikt, ging zij wat liggen uitrusten. Toen het bijna zeven uur was, stond zij op, overreedde den ouden Chuffey om maar naar bed te gaan, en stapte toen de deur uit. Eerst ging zij naar haar eigen woning in Kingsgate-street, om het nachtgoed te halen, dat zij bij dergelijke gelegenheden gebruikte, en daarna begaf zij zich naar „De Stier" in Holborn, waar zij juist arriveerde, toen de klok acht uur sloeg.

Toen zij het voorplein opkwam, bleef zij stilstaan; want de kastelein, de kasteleines en het eerste kamermeisje stonden samen aan de deur met een jongeman te praten, die zooeven scheen te zijn aangekomen, of juist scheen te willen weggaan. De eerste woorden, die juffrouw Gamp opving, doelden blijkbaar op haar patiënt; en daar het voor een goede oppasster van belang is, zich alle mogelijke inlichtingen aangaande den staat en de omstandigheden van den zieke, dien zij verzorgen moet, te verschaffen, achtte zij het haar plicht te blijven luisteren.

„Hij is dus niet beter?" vroeg de heer.

„Erger," antwoordde de kastelein.

„Veel erger," voegde de kasteleines er bij.

‚Een boel slimmer," bevestigde het kamermeisje, haar hoofd schuddend.

„Die arme man," zei de heer. „Het spijt mij. Het ergste is, dat ik volstrekt niet weet, wat voor familie of vrienden hij heeft, of waar zij wonen, behalve dat zij zeker niet hier in Londen wonen."

De kastelein en de kasteleines keken elkaar aan; en het kamermeisje zei met een zenuwachtigen lach, dat men met dat adres moeilijk iemand zou kunnen „uitvinden".

„Ik heb u gisteren al gezegd," hernam de heer, „dat ik eigenlijk heel weinig van hem afweet. Wij zijn schoolkameraden geweest; maar na dien tijd heb ik hem maar twee keer gezien. Beide keeren was ik voor een korten tijd uit Wiltshire naar Londen gekomen, en verloor hem dadelijk weer uit

het oog. De brief van mij, dien gij op zijn tafel hebt gevonden, en die u aanleiding heeft gegeven om bij mij te komen, is, zooals gij zult hebben gezien, een antwoord op een brief van hem, dien hij op denzelfden dag, dat hij ziek is geworden, heeft geschreven, en waarin hij niets anders zei, dan dat hij mij graag wilde spreken. Hier is zijn brief, als gij hem zien wilt."

De kastelein las den brief, terwijl de kasteleines en het kamermeisje over zijn schouders keken.

„Hij heeft heel weinig bagage, zegt gij?" merkte de heer op, die niemand anders was, dan onze oude vriend John Westlock.

„Niets anders dan een valies," antwoordde de kasteleines, „en weinig er in."

„Maar wat geld in zijn beurs?"

„Ja. Dat heb ik verzegeld en in mijn kast gelegd. Ik heb er een aanteekening van gemaakt, die ik u wel wil laten zien."

„Nu," zei Westlock, „daar de dokter zegt, dat de koorts moet uitrazen, en er vooreerst niet anders te doen is, dan hem geregeld zijn drankje te geven en hem zorgvuldig op te passen, weet ik ook niets verder meer te zeggen, voor hij in staat is ons eenige inlichtingen te geven. Weet gij er iets anders op?"

„Ne — — en," antwoordde de kasteleines, „behalve...."

„Behalve, wie u betalen zal, denk ik?" zei John.

„Nu ja," antwoordde de kastelein aarzelend. „Het zou niet kwaad zijn dat te weten."

„Niet kwaad," voegde de kasteleines er bij.

„Ook voor de bedienden," fluisterde het kamermeisje.

„Het is niet meer dan billijk, moet ik zeggen," zei Westlock. „In ieder geval hebt gij voor den eersten tijd geld in handen; en ik wil wel op mij nemen den dokter en de verpleging te betalen."

„Een echte gentleman!" riep juffrouw Gamp binnensmonds uit, maar toch zoo duidelijk hoorbaar, dat allen zich naar haar toekeerden, en zij genoodzaakt was, zich met haar pak onder haar arm voor te stellen.

„Ik ben de nacht-oppasster uit Kingsgate-street," zei zij, „die juffrouw Prig, dat goede mensch, gerecommandeerd heeft. Hoe is het met den zieken heer, vanavond? Als hij nog niet beter is, dan zullen we onze maatregelen moeten nemen. Het is de eerste maal niet, juffrouw," hierbij neeg zij voor de kasteleines, „dat juffrouw Prig en ik samen een zieke oppassen, beurt om beurt, een op en een af. Wij kennen elkaars manier, en werken elkaar in de hand, en dat is altijd het beste voor een zieke. En wij rekenen niet veel, mijnheer," — nu richtte zij zich tot John Westlock — „als men bedenkt, wat een zwaren post wij hebben. Als het aan ons lag, zouden wij het wel voor niets willen doen."

Na deze toespraak maakte juffrouw Gamp een nijging in het rond, en gaf vervolgens te kennen, dat zij naar het tooneel van haar werkzaamheden gebracht wenschte te worden. Het kamermeisje bracht haar, een aantal gangen door en trappen op, heelemaal boven in het huis, en wees haar in de verte een deur aan het eind van een gang, met de opmerking, dat de patiënt daar lag. Daarna rende zij zoo hard zij kon weer weg.

Juffrouw Gamp ging hijgend de gang door, daar zij haar pak zooveel trappen had moeten opdragen, en klopte aan de deur van de kamer, die onmiddellijk door juffrouw Prig geopend werd, met hoed en shawl toegerust, en vol ongeduld om weg te gaan. Juffrouw Prig was naar hetzelfde model gemaakt als juffrouw Gamp, alleen niet zoo dik; en haar stem was zwaarder en mannelijker. Zij had ook een baard.

„Ik begon al te denken, dat gij niet komen zoudt," merkte juffrouw Prig met eenige ontevredenheid op.

„Ik zal het morgenavond eerlijk inhalen," zei juffrouw Gamp. „Ik moest mijn goed gaan halen." Met teekenen en wenken deed zij vervolgens onderzoek naar den toestand van den zieke, en of deze haar kon beluisteren, want er stond een scherm in de kamer; maar juffrouw Prig stelde haar in dit opzicht spoedig gerust.

„Hij is stil," zei zij hardop, „maar heelemaal buiten westen. Gij kunt spreken waarover gij wilt."

„Is er misschien nog iets te zeggen, voor gij weggaat?" vroeg juffrouw Gamp, terwijl zij haar pak neerlegde, met een vriendelijk vragenden blik.

„De gemarineerde zalm is verrukkelijk," antwoordde juffrouw Prig. „Koud vleesch moet gij niet eten; dat is oud. Het drinken is allemaal goed."

Juffrouw Gamp gaf hierover haar genoegen te kennen.

„Het drankje en al dat spul staan op de latafel en den schoorsteenmantel," merkte juffrouw Prig terloops op. „Om zeven uur heeft hij het laatst ingenomen. De leunstoel is niet erg zacht; gij zult zijn kussen moeten nemen."

Juffrouw Gamp dankte haar voor deze

vriendschappelijke raadgevingen, en hield de deur open, tot zij het andere einde van de gang had bereikt. Daarna sloot zij die op het nachtslot, nam haar pak op, ging om het scherm heen, en aanvaardde zoo haar post.

„Een beetje eentonig, maar toch niet zoo erg als het zijn kon," zei juffrouw Gamp bij zich zelf. „Ik ben blij dat er een breede goot is met een borstwering, als er brand mocht komen, en daken genoeg om zich te bergen."

Uit deze opmerkingen zal men wel begrijpen, dat juffrouw Gamp uit het raam keek. Toen het uitzicht haar verveelde, probeerde zij den leunstoel, waarvan zij met verontwaardiging verklaarde, dat hij zoo hard was als een steen. Vervolgens ging zij de medicijnfleschjes, glazen, kopjes en andere dingen nakijken; en toen zij haar nieuwsgierigheid volkomen had voldaan, maakte zij haar hoed los, en ging naar het bed, om den patiënt eens op te nemen.

Een jongeman — donker en niet ongunstig van uiterlijk — met lange zwarte haren, die, tegen het witte beddegoed afstekend, nog zwarter schenen. Zijn oogen waren half open, en hij keerde zijn hoofd voortdurend heen en weer op het kussen, terwijl zijn lichaam bijna heelemaal stil bleef liggen. Hij sprak geen woord, maar deed nu en dan een uitroep, van ongeduld of verveling, soms van verwondering en steeds bleef zijn rustelooze hoofd, zonder een oogenblik op te houden, heen en weer draaien.

Juffrouw Gamp nam een snuifje, en bekeek hem met haar hoofd op zij, zooals een kenner een twijfelachtig kunstwerk zou doen. Langzamerhand kwam er een gruwelijke herinnering bij haar op aan een anderen tak van haar beroep; zij bukte en spelde de slappe armen van den zieke tegen zijn zijden, om te zien, hoe hij er uit zou zien, als hij was afgelegd. Hoe afschuwelijk zoo'n verlangen ook moge schijnen, haar vingers jeukten om zijn leden uit te rekken.

„Hè!" zei juffrouw Gamp, van het bed weggaand. „Hij zou een mooi lijk zijn!"

Nu maakte zij haar pak los, stak een kaars aan, vulde een keteltje met water, als voorbereiding om zich met een kopje thee te verkwikken, maakte met dezelfde menschlievende bedoeling een vuurtje aan, en zette ook vast het theegoed gereed. Deze toebereidselen hielden haar zoolang bezig, dat het, toen zij er mee klaar was, hoog tijd werd om aan het avondeten te denken, zij schelde dus, om dit te bestellen.

„Ik denk, meisje," zei juffrouw Gamp, toen het tweede kamermeisje binnenkwam, op een toon, waaruit blijken moest hoe zwak en flauw zij was, „dat ik wel een stukje gemarineerde zalm zou kunnen gebruiken met een takje venkel en een snuifje peper. Ik eet versch brood, kindlief, met een ziertje versche boter en een klein stukje kaas. Als er ingelegde komkommers in huis mochten zijn, moest gij er mij een brengen; want ik houd er veel van, en zij zijn in een branderige ziekenkamer ook erg gezond. Als ik waken moet, drink ik altijd ale; want de dokters zeggen, dat iemand daarvan wakker blijft. En, wat ik zeggen wil, meisje, als ik straks nog eens schel, breng dan niet meer dan voor een shilling jenever, en heet water; want ik drink nooit een druppel daarboven."

Na deze matige bestelling, merkte juffrouw Gamp op, dat zij in de deur zou blijven staan, tot het verlangde haar gebracht werd, opdat de zieke er geen hinder van zou hebben, dat deze nog eens geopend werd; en daarom zou het haar pleizier doen, als het meisje wat voortmaakte.

Er werd een blad gebracht, met alles er op, zelfs tot den ingelegden komkommer toe, en dus ging juffrouw Gamp heel vergenoegd zitten eten en drinken. Hoe de azijn haar verkwikte, en met hoeveel smaak zij dat verfrisschende vocht van de punt van haar mes opslurpte, kan moeilijk in woorden worden uitgedrukt.

„Och!" zuchtte zij, toen zij bij haar glas jenever en water zat te peinzen, „wat is het toch een zegen in dit tranendal, als iemand altijd tevreden is! Wat een zegen, als men het de zieken zoo aangenaam kan maken, zonder om eigen gemak of genoegen te denken! — Ik geloof niet, dat ik ooit zoo'n mooien komkommer heb gezien."

In dezen trant zette zij haar bespiegelingen voort tot het glas leeg was, en gaf toen den zieke zijn drankje in, door het hoogst eenvoudige middel van zijn keel dicht te knijpen tot hij gaapte, en toen het kopje in zijn mond leeg te gieten.

„Ik had werkelijk haast het kussen vergeten," zei zij, terwijl zij dit wegtrok. „Daar, nu ligt hij zoo gemakkelijk als hij kan, en moet ik probeeren om zelf ook een beetje mijn gemak te nemen."

Met dit oogmerk maakte zij van den leunstoel en een gewonen stoel een soort rustbed, en haalde toen uit haar pak een groote, vuile nachtmuts, die zij heel zorgvuldig opzette, nadat zij eerst een rij kaal gesleten krullen had afgedaan, die nauwelijk valsch konden worden genoemd,

zoo weinig waren zij berekend om iemand te bedriegen. Nadat dit gebeurd was, trok zij een nachtjak aan; en tenslotte hing zij een ouden nachtwachtsjas over haar schouders en knoopte de mouwen om haar hals, zoodat men in de verte had kunnen denken, dat zij dubbel was, of dat een lid van de oude nachtwacht haar omhelsde.

Na al deze preparatieven stak zij een nachtkaars aan, rolde zich op haar rustbed ineen, en ging slapen. De kamer werd spookachtig donker; het lawaai op de straat werd hoe langer hoe minder. En tenslotte was alles bijna even duister en stil als het graf.

O akelige nacht voor den verbijsterden geest, die zonder den leidraad der rede, in het doolhof van het verleden rondwaart, niet in staat zich aan het ellendige heden te ontrukken, zijn zorg als een zware keten door ingebeelde feesten en tooneelen van ontzagwekkende pracht voortgesleept, en slechts voor een oogenblik uitrust tusschen de lang vergeten speeloorden der jeugd of in het verblijf, dat hij eerst kort geleden verliet, maar overal een duister gevoel van angst en afgrijzen meeneemt! O akelig rondwaren! Wat was daarbij vergeleken het omzwerven van Kaïn!

Nog bleef, zonder een oogenblik van tusschenpoozen, het gloeiende hoofd heen en weer slingeren. Steeds weer werd er op die folterbank van tijd tot tijd een kreet van ongeduld, smart of verwondering geslaakt, duidelijk onderscheiden, hoewel er geen woorden werden gebruikt. Eindelijk, op het plechtige uur van middernacht, begon de zieke te spreken, nu en dan met angstig ontzag op antwoord wachtend, alsof er onzichtbare wezens om zijn bed stonden, die hij dan weer antwoordde en ondervroeg.

Juffrouw Gamp werd wakker en kwam overeind; haar schaduw op den muur scheen een reusachtige nachtwacht te zijn, die met een gevangene worstelde.

„Kom! Wilt gij u wel eens stilhouden?" riep zij bits. „Maak niet zoo'n lawaai!"

De zieke scheen haar niet te hooren; hij bleef met zijn hoofd slingeren, en sprak op denzelfden wilden toon voort.

„Ja," zei juffrouw Gamp, huiverend van haar stoelen komend, „dat slaapje, dacht ik al, was al te pleizierig om lang te duren. Wat is het vannacht duivelsch koud!"

„Drink niet zooveel!" riep de zieke. „Gij zult ons allemaal ongelukkig maken. Ziet gij niet hoe de bron zakt? Daar is het teeken, waar het water zooeven nog stond."

„Water?" herhaalde juffrouw Gamp. „Ja, ik kon wel een kopje thee zetten. Ik wou, dat ge u stilhieldt."

De zieke barstte uit in een gelach, dat eindelijk in een jammerkreet overging. Maar plotseling hield hij op, en begon te tellen:

„Een, twee, drie, vier, vijf, zes...."

„Een, twee, wie gaat er mee?" zei juffrouw Gamp, die nu op haar knieën lag, om het vuur aan te maken. Drie, vier, wijn en bier. Vijf, zes, ik leer mijn les. Ik wou, dat ik wat meer hout had, om het water vlugger aan den kook te krijgen."

Daarop wachtend, bleef zij droomerig voor den haard zitten, zoo dichtbij en zoo diep voorovergebogen, dat haar neus den koperen haardrand aanraakte; en een tijdlang vermaakte zij zich met dit lichaamsdeel langs het gladde metaal heen en weer te laten glijden, zoover zij dit zonder op te rijzen doen kon. Onder die beweging bleef zij ook het ijlen van den zieke met haar schertsende opmerkingen vergezellen.

„Dat zijn er nu al vijfhonderd een en twintig, allemaal precies gelijk gekleed, en die allemaal hetzelfde leelijke gezicht trekken, die het raam zijn binnengekomen en de deur zijn uitgegaan!" riep hij angstig. „Vijfhonderd twee en twintig — drie en twintig — vier en twintig. Ziet gij ze?"

„Jawel," zei juffrouw Gamp. „Allemaal genummerd, net als huurkoetsen — niet waar?"

„Raak mij aan! Ik moet er zeker van zijn. Raak mij aan!"

„Als het water kookt, zal ik u het drankje weer ingeven," zei juffrouw Gamp bedaard, „en dan zal ik u aanraken. En als gij u niet stilhoudt, zal ik u goed raken."

„Vijfhonderd acht en twintig, negen en twintig, dertig. Kijk eens!"

„Wat is er nu weer?" vroeg juffrouw Gamp.

„Nu komen zij op rijen van vier aan vier, allemaal gearmd. Maar wat is dat op den arm van iederen man, en op de vlag?"

„Spinnekoppen misschien," zei juffrouw Gamp.

„Krip; zwart krip. Lieve God! waarom dragen zij dat van buiten?"

„Zoudt gij dan willen, dat zij zwart krip binnen in hun lijf droegen?" zei juffrouw Gamp. „Houdt u toch stil, en maak zoo'n drukte niet!"

Daar het vuur nu een aangename warmte begon te verspreiden, gaf juffrouw Gamp den zieke verder geen antwoord, wreef haar neus al langzamer en langzamer en viel eindelijk rustig in een dut. Zij werd plotseling gewekt, daar de kamer (zooals

zij zich verbeeldde) weergalmde door het roepen van een naam, dien zij kende:

„Chuzzlewit!"

Het woord was zoo duidelijk, en de stem zoo vol dringenden angst, dat juffrouw Gamp opsprong en naar de deur liep. Zij dacht de gang vol menschen te zien, die haar kwamen zeggen, dat het huis, dat zij had moeten bewaken, in brand stond; maar er was niemand. Zij opende het raam en keek naar buiten. Alles was donker; zij onderscheidde niets anders dan de daken van de aangrenzende huizen. Terwijl zij weer naar haar stoelen ging, keek zij eens naar den patiënt. Hij lag nog precies zoo, maar was nu stil. Juffrouw Gamp was nu zoo warm geworden dat zij de jas afdeed en zich met haar zakdoek waaierde.

„Het was alsof de kopjes er van rinkelden," zei zij. „Waar zou ik van gedroomd hebben? Zeker van dien verwenschten Chuffey."

Deze veronderstelling was tamelijk waarschijnlijk. Althans een snuifje en het zingen van den ketel boven het vuur brachten de zenuwen van juffrouw Gamp, die niet van de zwakste waren, weer in haar normalen toestand terug. Zij zette thee, roosterde een paar sneden brood, smeerde die met boter, en zette zich bij het theeblad neer, met haar gezicht naar het vuur.

Maar nog eens, en op een nog akeliger toon, dan die in haar slapende ooren had gegalmd, werden de woorden uitgegild:

„Chuzzlewit! Jonas! Neen!"

Juffrouw Gamp liet het kopje vallen, dat zij juist aan haar mond wilde brengen, en sprong zoo verschrikt op, dat het theeblad eveneens opsprong. — Het geroep was uit het bed gekomen.

Toen juffrouw Gamp weer uit het raam keek, was het al licht en ging de zon vroolijk op. De lucht werd hoe langer hoe helderder, en de straten drukker; hoog in de zomerlucht steeg de rook van de pas aangelegde vuren op, en eindelijk was de bedrijvige dag klaar wakker.

Juffrouw Prig kwam precies op haar tijd, om de waakster af te lossen, daar zij bij haar anderen patiënt een goeden nacht had gehad. Westlock kwam tegelijk, maar werd niet bij den patiënt toegelaten, omdat de ziekte besmettelijk was. De dokter kwam ook. Hij schudde zijn hoofd. Het was alles wat hij in de gegeven omstandigheden kon doen, en hij deed het met heel veel geleerdheid.

„Hoe is de nacht geweest?"

„Onrustig, dokter," antwoordde juffrouw Gamp.

„Veel gepraat?"

„Ja, nogal, dokter."

„Maar niets verstandigs, zeker?"

„O, hemel, neen, dokter. Allemaal gekkepraat."

„Nu," zei de dokter; „hij moet rust hebben en koelte in zijn kamer, zijn dranken geregeld innemen, en goed verzorgd worden. Verder is er niets aan te doen."

„Zoolang juffrouw Prig en ik hem oppassen, dokter, zal het hem aan niets ontbreken," zei juffrouw Gamp.

„Geen nieuws, niet waar?" vroeg juffrouw Prig, toen zij den dokter had uitgelaten.

„Och neen," was het antwoord. „Zijn praten is wat vervelend, omdat hij zooveel namen overhoop haalt; maar verder hoeft gij niet eens op hem te letten."

„O, ik zal mij niet aan hem storen," zei juffrouw Prig. „Ik heb wel wat anders om aan te denken."

„Vanavond doe ik mijn schuld af en zal ik wat vroeger komen," zei juffrouw Gamp. „Maar Betsy Prig," dit zei zij met veel gevoel, „gij moet om ingelegde komkommers vragen. Heere, dan zult gij eens wat proeven!"

HOOFDSTUK XXVI.

Een onverwachte ontmoeting en een blij vooruitzicht.

De wetten der sympathie tusschen baarden en vogels, en de geheime oorsprong der aantrekkingskracht, die hem, die de eerste scheert, zoo vaak er toe brengt om in de andere te handelen, zijn vraagstukken, waarvan wij de beantwoording aan de schranderheid van geleerde genootschappen overlaten; vooral, daar het grondigste onderzoek tot geen resultaat van eenig belang schijnt te kunnen leiden. Het is voldoende te weten, dat de man, op wiens bovenvoorkamer juffrouw Gamp woonde, de twee beroepen van barbier en vogelkoopman vereenigde; en dat deze vereeniging geen origineel denkbeeld van hem was, maar een, waarin hij in de achterstraten en voorsteden van de hoofdstad een groot aantal mededingers had.

De naam van dezen man was Paul Sweedlepipe; maar gewoonlijk werd hij Poll Sweedlepipe genoemd, en velen, zelfs onder zijn vrienden en buren, dachten dat hij werkelijk met dien vrouwennaam gedoopt was.

POLL SWEEDLEPIPE

De trap en de kamer van zijn inwoonster uitgezonderd, was Poll Sweedlepipe's huis één groot vogelnest. In de keuken huisden kippen; op den zolder spreidden fazanten hun veerenpracht ten toon; allerlei kleinere vogels sjilpten, floten en neurieden in den winkel, in de slaapkamer, ja zelfs in den kelder. De trap was uitsluitend voor de konijnen gereserveerd, die zich daar in allerlei van oude kisten, koffers en latafels gemaakte hokken, op een wonderbaarlijke wijze vermenigvuldigden, en niet weinig bijdroegen tot den samengestelden geur, die, volkomen onpartijdig en zonder onderscheid van persoon, elken neus begroette, die in Sweedlepipe's scheersalon werd gestoken.

En heel veel neuzen werden daarin gestoken, vooral op Zondagmorgen, vóór kerktijd. Zelfs aartsbisschoppen moeten zich 's Zondags scheren of laten scheren, en baarden groeien nog na Zaterdagavond, zelfs om de kinnen van gewone arbeiders, die, daar zij geen knecht bij het kwartaal kunnen huren, elken keer scheren afzonderlijk betalen. Poll Sweedlepipe, die zondaar, schoor iedereen, die bij hem kwam, voor een stuiver, en knipte het haar voor twee; en daar hij ongetrouwd was, en zijn vogelhandel ook nog had, kon Poll het vrij aardig stellen.

Hij was een klein, oudachtig mannetje, met een klamme, koude rechterhand, die zelfs de vogels en konijnen niet van den reuk van de scheerzeep konden ontdoen. Poll had zelf wel iets vogelachtig in zijn karakter; niet van den arend of havik, maar van de musch, die tusschen de schoorsteenen haar nestje bouwt en menschelijk gezelschap schijnt te zoeken. Hij was echter niet zoo twistziek als de musch, maar vreedzaam als de duif. Zijn gang was wijdbeens, en daarin had hij wel iets van de duif, evenals in een zekere droomerigheid in zijn spreken, dat, wat de eentonigheid betrof, heel goed bij het koeren van dien vogel vergeleken kon worden. Hij was erg nieuwsgierig; en als hij 's avonds aan de deur van zijn winkel stond, en met zijn hoofd op zij en met een half dichtgeknepen oog naar zijn buren stond te kijken, had hij een zweempje van de raaf. Toch was er in Poll even weinig boosaardigheid als in een roodborstje. En het was ook gelukkig, dat, als een van zijn vogelachtige eigenschappen op het punt was om te ver te gaan, die allemaal opgelost en geneutraliseerd werden in zijn algemeene hoedanigheid van barbier; evenals zijn kale hoofd — op den kop van een geschoren ekster lijkend — zich verborg in een pruik met krullende, zwarte lokken, op het voorhoofd bijna tot aan de kruin van zijn hoofd heelemaal weggeknipt, om een enorm verstand aan te duiden.

Poll had een heel schelle, pieperige stem, wat de spotboeven van Kingsgate-street misschien des te meer aan zijn vrouwelijke benaming deed hechten. Hij had ook een teeder hart; want als hij een paar dozijnen musschen moest leveren om op te schieten, maakte hij dikwijls op een medelijdenden toon de opmerking, dat het zonderling was, dat de musschen daartoe opzettelijk in de wereld waren gebracht. De vraag, of de menschen ook opzettelijk waren geschapen om op musschen te schieten, kwam niet in hem op.

Als vogelkoopman eenigszins met een jager verwant, droeg Poll als zoodanig een groene jas, blauwe kousen, een halsdoek van een of andere schitterende kleur, en een bijzonder hoogen hoed. In zijn nederige beroep van barbier daarentegen vergenoegde hij zich met een linnen buisje en een niet bijster helder voorschoot. Het was in dit laatste costuum, maar met zijn voorschoot om zijn middel omgeslagen, ten teeken, dat hij nu geen klanten meer verwachtte, dat hij op zekeren avond, eenige weken na de in het laatste hoofdstuk verhaalde gebeurtenissen, zijn winkel sloot, en op de stoep bleef staan luisteren, tot de gebarsten schel aan den binnenkant van de deur ophield met rinkelen; want hij achtte het onvoorzichtig het huis alleen te laten, voor het daarin heelemaal stil was.

„Die schel weet nooit van uitscheiden," zei Poll; „maar nu is ze toch stil."

Met deze woorden stopte hij zijn voorschoot wat vaster in, en liep haastig de straat op. Juist toen hij Holborn insloeg, liep een jongmensch in livrei tegen hem op. Dit jongmensch, hoewel klein, was dapper, en gaf zonder aarzelen lucht aan zijn verontwaardiging.

„Domme ezel!" riep hij, „kunt ge niet uitkijken waar ge loopt? Hebt ge geen oogen om voor u uit te kijken? Waartoe denkt ge wel dat een mensch zijn oogen heeft? Hè? Wat zegt ge? Kom!"

Deze laatste woorden sprak de jongeman heel luid en met ontzaglijken nadruk uit, als hadden zij een geheime, bijzonder beleedigende beteekenis. Maar nauwelijks had hij dit gedaan, of zijn woede maakte plaats voor verwondering, en hij riep op een zachter toon:

„Wat, Polly!"

„Wat, zijt gij dat?" riep Poll uit.

„Neen, ik ben het niet," antwoordde de jongeman. „Het is mijn zoon, mijn oudste. Hij doet zijn vader eer aan; hè, Poll?" Deze grap vergezelde hij met een pantomime, die daarin bestond, dat hij zich in een tamelijk wijden kring voortdurend om en om draaide, om zich aan alle kanten te laten bekijken, eenigszins tot hinder van de voorbijgangers, die niet zoo vroolijk waren als hij.

„Ik zou het niet geloofd hebben," zei Poll. „Wat, zijt gij dan niet meer in uw oude betrekking? Hebt gij een andere?"

„Of ik een andere heb?" was de weervraag van zijn jongen vriend, die nu, met zijn handen in zijn broekzakken, zwierend en zwaaiend naast den barbier voortstapte. „Kent gij een paar kaplaarzen, als gij ze ziet, Polly? — Kijk eens!"

„Prachtig!" riep Sweedlepipe uit.

„En kent gij echte livreiknoopen, als gij ze ziet?" hernam de jongeling. „Als gij er geen verstand van hebt, kijk dan niet naar de mijne; want die leeuwenkopjes zijn voor lui van smaak gemaakt, en niet voor beunhazen."

„Prachtig!" herhaalde de barbier. „En een groen jasje met goud afgezet, en een kokarde op uw hoed!"

„Dat zou ik denken," zei de jongeling. „Maar de kokarde mag naar de maan vliegen; want behalve dat ze niet ronddraait, lijkt ze precies op dat ding, in het keukenraam van juffrouw Todgers, waardoor de rook moest wegvliegen. Hebt gij den naam van de oude juffrouw misschien al op de lijst van faillissementen gezien?"

„Neen," antwoordde de barbier. „Is zij dan failliet?"

„Als zij het niet is, zal ze het binnenkort worden," antwoordde onze oude bekende Bailey, want deze was het. „Die zaak kan zonder mij nooit aan den gang worden gehouden. Maar hoe gaat het er mee?"

„O, heel goed," antwoordde Poll. „Woont ge aan dezen kant van de stad, of woudt gij mij komen opzoeken? Of wat hebt ge in Holborn te maken?"

„Ik heb in Holborn niets te maken," antwoordde Bailey met eenig ongenoegen. „Ik heb nergens iets te maken dan in het West-End. Ik heb nu het goede soort patroon gekregen. Gij kunt zijn gezicht niet zien door zijn bakkebaarden, en zijn bakkebaarden niet door al de kleurpommade, die er op zit. Dat is een gentleman, hè? Zoudt gij ook wel in een cabriolet willen rijden? Maar het zou voor u te gevaarlijk zijn. Ge zoudt al flauw vallen, als gij ons in een sukkeldrafje den hoek om zaagt slaan."

Om een denkbeeld te geven, welken indruk zijn nadering op die manier teweeg zou brengen, bootste Bailey de beweging van een hoog dravend paard na, en wierp daarbij zijn hoofd zoo ver in zijn nek, dat zijn hoed er door afviel.

„Het paard, dat wij nu hebben," zei Bailey, „is een oom van Steenbok en een eigen broer van Bloemkool. Sedert we hem hebben, is hij al door de ruiten van twee porceleinwinkels gevlogen, en hij is verkocht omdat hij zijn mevrouw haar nek had laten breken. Dat is nog eens een paard, zou ik denken, hè?"

„Gij zult nu zeker geen sijsjes meer koopen," merkte Poll op, terwijl hij zijn jongen vriend met treurigheid aankeek. „Gij zult nu zeker geen sijsjes meer koopen, om boven den gootsteen te hangen?"

„Natuurlijk niet," antwoordde Bailey. „Ik zou mij met geen vogel willen bemoeien beneden een pauw, en die zou mij nog te gewoon zijn. Maar hoe gaat het er mee?"

„O, heel goed," antwoordde Poll. Hij beantwoordde deze vraag voor de tweede maal, omdat Bailey die voor de tweede maal deed, en Bailey deed die voor de tweede maal, omdat ze hem — terwijl hij zijn beenen wijd uiteen plantte en zijn schouders naar achteren trok — zoo bijzonder knap en mannelijk afging.

„Waar moet ge naar toe, oude jongen?" vroeg Bailey daarop met dezelfde zwierige flinkheid. Hij was in dit gesprek de volwassen man, terwijl de barbier het kind was.

„Ik ga de juffrouw, die bij mij boven woont, afhalen," antwoordde Paul.

„Een mooie, flinke meid?" vroeg Bailey.

De kleine barbier haastte zich de inlichting te geven, dat de bedoelde juffrouw niet mooi of flink, zelfs niet jong was, maar een oude baker, die eenige weken lang op het huis van een heer had gepast, en dien avond haar ontslag kreeg, omdat zij door een andere, meer rechthebbende huisbewaarster werd vervangen, namelijk de vrouw van den bedoelden heer.

„Hij is pas getrouwd en brengt vanavond zijn jonge vrouw thuis," zei de barbier; „en daarom ga ik nu de huisbewaarster afhalen, om haar koffer te helpen dragen. Het is bij mijnheer Chuzzlewit, achter het postkantoor."

„Jonas Chuzzlewit?" zei Bailey.

„Ja," antwoordde de barbier. „Kent gij hem?"

„Of ik hem ken!" riep Bailey uit. „Wel neen, ik zou hem niet kennen. Het was, om zoo te zeggen, mijn werk, dat zij elkaar

leerden kennen."

„O ja?" zei Paul.

„Ja," herhaalde Bailey met een lonk; „en zij ziet er niet kwaad uit. Maar haar zuster is de knapste, en die is ook de vroolijkste. Ik heb in vroeger dagen heel vaak pret met haar gehad."

Bailey sprak alsof hij al met één been in het graf stond, en dit twintig of dertig jaar geleden gebeurd was. De zachtzinnige Paul Sweedlepipe was door Bailey's vroegrijpe manhaftigheid en zijn voorname manieren, waarbij nog de laarzen, kokarde en livrei kwamen, zoo overweldigd en verbijsterd, dat er een nevel voor zijn oogen zweefde; en wat hij voor zich zag, scheen hem niet die Bailey, dat jongetje in Todgers' „Commercial Boarding House", dat nog geen jaar geleden kennis met hem had gemaakt door nu en dan een sijsje van hem te koopen, maar de zeer geconcentreerde verpersoonlijking van alle rijknechts in Londen, een kort begrip van alle stalkennis, een phenomeen, dat al een lange reeks van jaren had bestaan en een ontzaglijke ondervinding bezat. Inderdaad, hoezeer Bailey's genie door zijn vroegtijdige ontwikkeling in de nevelachtige atmosfeer van juffrouw Todgers' etablissement ook al mocht hebben uitgeblonken, nu verhief het zich werkelijk boven alle ruimte en tijd, en deed hen, die het zagen, aan het getuigenis van hun zinnen wantrouwen, of het geloof aan de wetten der natuur vaarwel zeggen. Hij stapte daar over de werkelijke en tastbare steenen van Holborn-Hill als een nietig jongetje, en toch dacht, sprak en deed hij als een oude man. Zijn ziel scheen oud te zijn, terwijl zijn lichaam nog jong was. Hij was een onverklaarbaar schepsel; een sphinx met kaplaarzen. De barbier moest kiezen, of hij zich zelf voor gek wilde verklaren, of het bestaan van Bailey, hoe onverklaarbaar ook, erkennen; en hij deed wijselijk het laatste.

„HIJ KENT EN WEET ALLES, ZOU IK DENKEN," ANTWOORDDE JUFFROUW GAMP. „IK GELOOF DAT HIJ IN ALLE GODDELOOSHEID VOLLEERD IS."

Bailey was wel zoo vriendelijk om hem gezelschap te blijven houden en hem onderweg te vermaken met een ongedwongen gesprek over het vak, waaraan hij zich nu had gewijd. Vooral over de verschillende verdiensten van paarden met en zonder bles was hij bijzonder uitvoerig; en wat de manier van den staart te dragen betrof, erkende hij, dat hij zijn bijzondere opvattingen koesterde, die zijn vriend echter niet onvoorwaardelijk moest aannemen, daar

hij het ongeluk had, met enkele personen van gevestigd gezag daaromtrent van meening te verschillen. Hij onthaalde Sweedlepipe op een borrel, die naar zijn eigen voorschrift moest worden gereedgemaakt, welk recept, zooals hij vertelde, door een lid van de Jockey Club was uitgedacht; en toen zij de plaats van bestemming van den barbier hadden bereikt, zei hij, dat hij, daar hij nog een uurtje overhad, graag met juffrouw Gamp wilde kennis maken.

Paul klopte aan, en toen juffrouw Gamp de deur had geopend, werden de twee eminente personen aan elkaar voorgesteld. Het was een gelukkige eigenaardigheid van juffrouw Gamp's dubbele beroep, dat het haar belangstelling inboezemde, zoowel voor alles wat jong als voor alles wat oud was. Zij ontving Bailey dan ook heel vriendelijk.

„Het is erg aardig van u, dat gij komt en zoo'n knappen vriend meebrengt," zei zij tot haar huisheer. „Maar ik vrees dat ik u nog even zal moeten laten wachten; want het jonge paar is er nog niet."

„Zij komen laat, hè?" zei Paul, toen zij hen naar de keuken had gebracht.

„Ja, als men aan de Vleugelen der Liefde denkt, komen zij wel laat," antwoordde juffrouw Gamp.

Bailey vroeg, of de Vleugelen der Liefde ooit een prijs had gewonnen, en toen men hem vertelde dat men daarmee geen paard bedoelde, maar alleen een dichterlijke of figuurlijke uitdrukking gebruikte, gaf hij heel duidelijk te kennen, dat hij hiermee maar matig tevreden was. Juffrouw Gamp was zoo verbaasd over zijn ongedwongen en vrijpostige manieren, dat zij op het punt was Paul Sweedlepipe de netelige vraag te stellen, of hij een man of een kind was, toen Paul haar voor was door te zeggen:

„Hij kent mevrouw Chuzzlewit."

„Hij kent en weet alles, zou ik denken," antwoordde juffrouw Gamp. „Ik geloof dat hij in alle goddeloosheid volleerd is."

Bailey nam dit als een complimentje op, en trok vergenoegd grinnikend zijn das wat omhoog.

„Als gij mevrouw Chuzzlewit kent, weet gij misschien ook haar voornaam?" zei juffrouw Gamp.

„Charity," antwoordde Bailey.

„Neen!" riep juffrouw Gamp uit.

„Cherry dan," zei Bailey. „Dat is een afkorting, maar dezelfde naam."

„Hij begint niet met een C," hervatte juffrouw Gamp, haar hoofd schuddend; „hij begint met een M."

„Wat weerga!" riep Bailey, terwijl hij een klap op zijn dij gaf, „dan heeft hij de vroolijke getrouwd!"

Daar deze woorden geheimzinnig waren, eischte juffrouw Gamp een verklaring, waarnaar zij, toen Bailey haar die gaf, met gretige ooren luisterde. Hij was nog midden in zijn vertelling, toen het geratel van wielen en een dubbele klop aan de straatdeur de komst van het jonge paar aankondigden. Juffrouw Gamp verzocht Bailey daarom haastig, om wat hij nog te zeggen had voor onderweg naar huis te bewaren, nam de kaars op, en haastte zich de jonge vrouw des huizes te gaan ontvangen en te verwelkomen.

„Ik wensch u van ganscher harte alle heil en zegen," zei zij, toen de twee reizigers het huis binnenkwamen; „en u ook, mijnheer. Uw vrouwtje schijnt een beetje vermoeid van de reis, mijnheer Chuzzlewit."

„Zij heeft er genoeg over gemaald," bromde Jonas. „Kom, licht ons maar voor."

„Hierheen, mevrouw, als het u belieft," zei juffrouw Gamp, haar de trap op, voorgaand. „Ik heb alles zoo goed in orde gebracht als ik kon; maar gij zult zelf nog veel te beredderen hebben, als gij tijd hebt om rond te kijken. — Maar gij ziet er niet naar uit, alsof gij erg vroolijk zijt, dat moet ik zeggen," voegde zij er in gedachten bij.

Het was de waarheid. Het sterfgeval, dat het huwelijk zoo kort was voorafgegaan, scheen zijn schaduw op het huis te hebben achtergelaten. De lucht er in was zwaar en drukkend, de kamers waren naargeestig en donker, in alle hoeken scheen iets te schuilen. Bij den haard, als een onheilspellende gedaante, zat de oude boekhouder met een strakken blik op een paar verdorde takken in den rooster te turen. Hij stond op en keek haar aan.

„Zoo, zijt gij daar, Chuffey?" zei Jonas onverschillig, terwijl hij het stof van zijn laarzen sloeg. „Nog in het land der levenden?"

„Nog in het land der levenden, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp. „En mijnheer Chuffey mag u daar wel voor bedanken, zooals ik hem meer dan eens heb gezegd."

Jonas was niet in het beste humeur; want terwijl hij om zich heen keek, zei hij niets anders dan: „Gij weet, wij hebben u nu niet meer noodig, juffrouw Gamp."

„Ik ga dadelijk weg, mijnheer," antwoordde zij: „of ik moest nog iets voor u kunnen doen, mevrouw? Is er ook iets," vervolgde zij, met een heel vriendelijk gezicht en terwijl zij ijverig in haar zak zocht,

„is er ook iets, dat ik voor u doen kan, vrouwtjelief?"

„Neen," antwoordde Mercy bijna schreiend. „Gij moest nu maar liever gaan."

Met een half vriendelijken, half listigen lonk, met één oog op de toekomst, en één op de jonge vrouw, en met een schalksche uitdrukking in haar gezicht, geestig en geestrijk tegelijk, en bijzonder eigen aan dames van haar beroep, zocht juffrouw Gamp nog eens in haar zak, en haalde daaruit een reusachtige adreskaart, waarop hetzelfde stond te lezen als op haar uithangbord.

„Zoudt gij zoo goed willen zijn, mijn lief jong vrouwtje," zei juffrouw Gamp met een zachte stem, „dit ergens te bergen, waar gij het in gedachte kunt houden? Het is mijn kaartje, en ik ben bij heel veel dames bekend, en omdat ik zoo dicht in de buurt woon, zal ik zoo vrij zijn nu en dan eens aan te komen, om te hooren hoe het met uw gezondheid gaat, mijn lieverdje!"

Met ontelbare lonken, wenken, kuchjes, knikjes, lachjes en nijgingen, die allen moesten strekken om tot een geheimzinnige en vertrouwelijke verstandhouding met de jonge vrouw te raken, schoof juffrouw Gamp, onder het uiten van nog een zegenwensch, de kamer uit.

„Maar dat zeg ik, en dat zou ik zeggen, al moest ik er een martelares op den brandstapel voor worden," fluisterde juffrouw Gamp, toen zij beneden was gekomen, „dat zij er op 't oogenblik heelemaal niet uitziet, alsof zij zoo vroolijk is."

„O!" zei Bailey, „wacht dan maar tot gij haar ziet lachen."

„Hm!" zei juffrouw Gamp met een zucht. „Dat zal ik, kind!"

Zij spraken niet verder; want juffrouw Gamp zette haar hoed op, Sweedlepipe nam haar koffer op zijn schouder, en Bailey vergezelde hen naar Kingsgate-street en vertelde onderweg het vervolg van de historie van zijn kennismaking met mevrouw Chuzzlewit en haar zuster. Het was een aardig voorbeeld van de vroegtijdige ontwikkeling van dit jongmensch, dat hij zich verbeeldde dat juffrouw Gamp een oogje op hem had gekregen, en hij deze misplaatste genegenheid tegelijk vleiend en grappig vond.

Toen de deur achter dit drietal dichtsloeg, zette mevrouw Chuzzlewit zich op een stoel neer, en voelde, terwijl zij om zich heen keek, zich door een zonderlinge huivering bekruipen. De kamer was nog precies zooals zij die vroeger had gezien, maar kwam haar nu veel akeliger voor. Zij had gedacht dat men die wat opgevroolijkt zou hebben, om haar te ontvangen.

„Het is hier zeker niet goed genoeg voor u?" zei Jonas, haar blikken bespiedend.

„Het is wel een beetje somber," antwoordde Mercy, terwijl zij zich probeerde te herstellen.

„Het zal nog wel erger worden als gij u zulke airs wilt geven," zei Jonas. „Gij zijt een lieverdje, om zuur te kijken, nu gij voor het eerst thuis komt. Wat drommel! vroeger, toen gij er mij mee plagen kondt, waart ge zoo verschrikkelijk levendig! De meid is beneden in de keuken. Schel eens, om eten te laten brengen, terwijl ik mijn laarzen uittrek."

Zij stond hem peinzend na te kijken, terwijl hij de kamer uitging, en wilde zich juist dwingen om te doen wat hij haar gezegd had, toen de oude Chuffey zijn hand op haar arm legde.

„Gij zijt toch niet getrouwd?" zei hij angstig. „Niet getrouwd?"

„Ja," antwoordde zij; „een maand geleden. Lieve hemel, wat scheelt u?"

Hij antwoordde niet, maar keerde zich van haar af. Maar toen zij zich, verwonderd en verschrikt, eveneens omkeerde, zag zij hem zijn bevende handen boven zijn hoofd heffen, en hoorde hem zeggen:

„O wee, wee, wee, dit goddelooze huis!"

Dit was haar welkomst-thuis.

HOOFDSTUK XXVII.

Waarin oude bekenden optreden, maar in nieuwe gedaanten, en waarin verder blijkt, dat slimme menschen soms andere vinden die nog slimmer zijn.

Bailey junior — want dezen naam, die hem door de commensaals van juffrouw Todgers uit de grap was gegeven, had hij nu voor goed aangenomen, zonder het Parlement lastig te vallen om hem daartoe in een bijzondere „bill" vrijheid te schenken, of liever voor een onredelijke groote som te verkoopen — Bailey junior dan, juist groot genoeg, dat een oplettend oog hem over het voetkleed van zijn meesters cabriolet kon zien heenkijken, reed tegen het middaguur, op zijn „heerschap" wachtend, langzaam Pall Mall op en neer. Het hoog aanzienlijke paard, de neef van Steenbok en broer van Bloemkool, toonde zich zijn hooge verwantschap waardig, door op zijn gebit te kauwen, tot zijn borst heelemaal wit van schuim was, en zoo hoog te

steigeren als de eenhoorn, die het Engelsche wapen vasthoudt. Het tuig glinsterde in de zon; de voorbijgangers waren in bewondering; en Bailey was vergenoegd, maar heel koel. Zijn gezicht scheen te zeggen: „Dat is nog heelemaal niets, goede vrienden, bij wat wij konden laten zien." En zoo reed hij voort, met zijn korte groene armen over het voetkleed, alsof hij er bij zijn oksels aan was vastgehaakt.

Bailey had een hooge opinie over Bloemkool's broer en maakte veel werk van hem; maar hij zei hem dit nooit. Het was integendeel zijn gewoonte, het edele dier, onder het rijden, allerlei oneerbiedige, zoo al niet beleedigende uitdrukkingen naar zijn kop te smijten, zooals: „Komaan dan! — Zul je haast? — Wat beteekent dat nu? — Laat eens kijken! — Durf je niet?" en dergelijke afgebroken schimpscheuten. Daar zulke gezegden meestal met een ruk aan de teugels of een klap met de zweep werden begeleid, gaven zij tusschen het paard en den rijder aanleiding tot menigen wedstrijd om de overhand te krijgen, en niet zelden kwam men daardoor tenslotte in een porseleinwinkel of andere ongewone stalling terecht, zooals Bailey al op ingewikkelde wijze aan zijn vriend Poll Sweedlepipe te kennen had gegeven.

Op den morgen, waarover wij nu spreken, was Bailey nukkiger dan gewoonlijk tegen het paard, en het gevolg daarvan was, dat het vurige ros zich bijna uitsluitend van zijn achterpooten bediende om op te loopen, en ten opzichte van de cabriolet nu en dan een richting aannam, waarover de voorbijgangers zich sterk verwonderden. Bailey, zich daaraan volstrekt niet storend, vermaakte zich met kwinkslagen en potsen ten koste van ieder, die hem in den weg kwam. Een volwassen steenkolenrijder, die hem met zijn wagen een oogenblik ophield, riep hij toe: „Hé, kar, waar ga je met dat jongetje naar toe?" En een paar oude dames, die de straat wilden oversteken, en voor hem terugdeinsden, vroeg hij waarom ze niet naar het werkhuis gingen, om voor niets begraven te worden. Jongens, die zich door zijn vriendelijke uitnoodiging lieten verlokken om achterop te klimmen, joeg hij dadelijk met de zweep weer weg; en nu en dan wisselde hij deze uitspattingen van zijn vroolijke humeur af met de aardigheid om St. James' Square in vliegenden ren om te rijden, en dan van een anderen kant langzaam Pall Mall in te komen, alsof hij aldoor stapvoets gereden had.

Eerst nadat hij deze aardigheid verscheidene malen had herhaald, en het appelstalletje op den hoek even dikwijls, als door een wonder, aan het gevaar van omgereden te worden was ontsnapt, werd Bailey naar de deur van een zeker huis in Pall Mall geroepen, hield daarvoor stil, en sprong van het rijtuig. Terwijl hij het paard bij den teugel vasthield, lichtte elke beweging van zijn kop hem heelemaal van den grond, en het speet hem dus niet, toen er eindelijk twee heeren in de cabriolet stapten en een van deze de teugels overnam. Men reed snel voort, en Bailey moest de cabriolet wel tweehonderd yards ver naloopen, voor het hem lukte een van zijn korte beentjes op de achtertrede te krijgen en zoo op het voetenbankje te komen. Toen werd het inderdaad een aardigheid hem te zien, zooals hij daar nu eens op zijn eene dan weer op zijn andere been stond te wiegelen, nu eens aan den eenen dan weer aan den anderen kant van den kap van de cabriolet trachtte heen te kijken; dan weer er over heen probeerde te gluren, terwijl het rijtuig tusschen wagens en koetsen doorsnorde — hij was van top tot teen een model van een rijknecht.

Het voorkomen van Bailey's meester was een volkomen bevestiging van de beschrijving, die het opgetogen jongmensch den verwonderden Poll had gegeven. Zijn hoofd, zijn wangen, kin en bovenlip waren met een woud van gitzwart haar bedekt. Zijn als aan het lichaam gegoten kleeren waren naar de nieuwste mode en van de duurste stoffen. Over zijn vest lagen gouden, blauwe, roode en groene bloemen gestrooid; kostbare juweelen schitterden op zijn borst; zijn vingers stonden stijf van briljanten ringen; zijn hoed en zijn laarzen kaatsten in het zonlicht terug, alsof zij van spiegelglas waren gemaakt. En toch, hoe veranderd hij ook mocht zijn, het was niemand anders dan — Tigg. Al had hij zelfs zijn naam veranderd, en noemde hij zich nu niet meer Montague Tigg, maar Tigg Montague, het was nog dezelfde Tigg. De compositie was gepoetst, gevernist, nieuw gestempeld; maar het was toch echt Tiggmetaal gebleven.

Naast hem zat een heer met een vriendelijk gezicht, minder zwierig, en met een zakelijk voorkomen, wien hij onder het spreken den naam van David gaf. Het was toch niet de David van — hoe zal ik het zeggen? — van het driemanschap der gouden ballen? Plat uitgedrukt, David de lommerdklerk? Ja zeker; dezelfde man.

„Het inkomen van den secretaris, David," zei mijnheer Montague, „nu de zaak

haar beslag heeft, is achthonderd pond per jaar, benevens vrij woning, vuur en licht. Zijn vijf en twintig aandeelen houdt hij natuurlijk in eigendom. Is dat genoeg?"

David glimlachte, knikte en kuchte achter een portefeuille, die hij in zijn hand had, met een gezicht, waaruit duidelijk bleek, dat hij de bedoelde secretaris was.

„Als gij er tevreden mee zijt," hervatte Montague, „zal ik het vandaag, als president, aan den Raad voorstellen."

De secretaris glimlachte weer, eigenlijk lachte hij nu, en wreef nadenkend zijn neus met den kant van de portefeuille.

„Het was toch een kapitaal idee!" zei hij eindelijk.

„Wat?" vroeg Montague.

„Die Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering," zei de secretaris nadenkend.

„De Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering is een kapitale zaak, hoop ik, David," zei Montague.

„Ja, zeker kapitaal, in één opzicht!" riep de secretaris uit, opnieuw lachend.

„In het eenige gewichtige opzicht," merkte de president op, „namelijk nummer één."

„Hoe groot zal in het volgende prospectus het ingeschreven kapitaal zijn?" vroeg David schertsend.

„Een tweetje en zooveel nullen als er nog op een regel kunnen staan," antwoordde zijn vriend.

Hierop begonnen beiden te lachen, de secretaris met zooveel geweld, dat hij het voetendek openschopte, en de broer van Bloemkool daardoor bijna in een oesterwinkel deed springen, terwijl Bailey zoo'n onverwachten schok kreeg, dat hij een oogenblik, als een jonge Faam, aan een van de riemen los in de lucht zweefde.

„Wat zijt ge toch een kerel!" riep David met bewondering uit, toen het paard weer bedaard was.

„Zeg genie, David, genie."

„Ja," zei David; „bij mijn ziel, ge zijt een genie. Ik heb natuurlijk altijd wel geweten, dat ge bij de hand waart; maar ik had nooit gedacht, dat ge half zoo knap waart, als ge zijt. Hoe had ik het ook kunnen denken!"

„Ik houd altijd gelijken tred met de fortuin, David. Dat is op zich zelf een trek van genie. Hoe hooger zij mij verheft, des te hooger verheft zich ook mijn geest. Als ge nu op het oogenblik een weddenschap van honderd duizend pond aan mij verloren en ze betaald hadt (wat verduiveld onwaarschijnlijk is) zou mijn geest dadelijk een nog hoogere vlucht nemen."

Wij zijn het aan Tigg verplicht te zeggen, dat hij inderdaad met de fortuin gelijken tred had gehouden: nu hij op een groote schaal zwendelde, was hij in alle opzichten een veel grooter personage geworden.

„Ha, ha!" lachte de secretaris, terwijl hij met toenemende familiariteit zijn hand op den arm van den president legde. „Als ik u aankijk, en dan bedenk, dat uw bezittingen in Bengalen — ha, ha, ha!"

Het denkbeeld, dat hij maar half uitsprak, scheen zijn vriend niet minder grappig voor te komen dan hem; want ook deze lachte hartelijk.

„Dat uw bezittingen in Bengalen," hervatte David, „als waarborgen dienen voor alle schuldvorderingen ten laste van de Compagnie, dan ben ik heusch bijna in staat mij stuipen te lachen."

„De waarborg is groot genoeg voor alle mogelijke schuldvorderingen," zei Tigg. „Het tijgerpark alleen al is een schat van geld waard, David."

David kon in zijn tusschenpoozen van lachen niets anders dan eenige afgebroken uitroepen van bewondering doen hooren, en bleef een geruimen tijd lachen, zijn oogen afvegen en zijn zijden vasthouden.

„Een kapitaal idee?" zei Tigg eindelijk, weer op het eerste gezegde van zijn vriend terugkomend. „Zeker was het een kapitaal idee. En het was een idee van mij."

„Toch niet," zei David. Het was mijn idee. Ieder het zijne. Ben ik er niet over begonnen dat ik een sommetje had overgespaard....?"

„Gij?" viel Tigg er op in. „Ik was het toch zeker, die zei, dat ik wat geld had liggen?"

„Nu ja," antwoordde David met warmte; „maar dat was het idee niet. Wie heeft gezegd, dat wij, als wij het geld bij elkaar legden, best een kantoor konden oprichten en flink wat bluf slaan?"

„En wie heeft gezegd," hervatte Tigg, „dat we, als we het maar op een groote schaal deden, wel heelemaal zonder geld een kantoor konden oprichten? Wees nu eens even bedaard en billijk, en zeg mij dan eens, wiens idee het was!"

„Nu goed," zei David, aldus tot erkentenis gedwongen, „gij zijt mij voor geweest. Maar ik wil mij zelf ook niet met u gelijk stellen. Ik wil maar een heel klein beetje van de eer hebben."

„Ik geef u al de eer, die gij verdient, David," zei Tigg. „Al het loopende werk van de Compagnie neemt gij uitstekend waar. Boeken, rekeningen, circulaires, advertentiën, alles wat met pen, papier en

inkt gedaan moet worden, daarin zal niemand u verbeteren. Gij zijt een echte werkezel; dat spreek ik niet tegen. Maar het hoogere werk, David, waar uitvinding en genie bij te pas komt...."

„Dat is heelemaal uw afdeeling," zei zijn vriend. „Zonder eenigen twijfel. Maar met zoo'n equipage, en al het moois dat gij om en aan hebt en het leventje dat gij er van neemt, is het toch ook een weergaasch pleizierig werkje."

„Hoort het niet zoo? Is dat niet echt Anglo-Bengaalsch?" vroeg Tigg.

„Ja," antwoordde David.

„Zoudt gij het kunnen doen?"

„Neen."

„Wel," zei Tigg lachend. „Wees dan tevreden met uw afdeeling en met uw winst, Davidjelief, en zegen den dag, dat wij over de toonbank van onzen gemeenschappelijken oom kennis hebben gemaakt; want dat is een gouden dag voor u geweest."

Men zal uit het gesprek van deze twee achtenswaardige heeren al hebben opgemaakt, dat zij samen een groote onderneming hadden opgezet, waarin zij zich bijzonder sterk konden voelen, doordat zij alles te winnen en niets te verliezen hadden, en die, op dit voorname principe gebaseerd, al heel aardig floreerde.

De Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering was op zekeren morgen in de wereld verschenen, niet als een kind, maar als een volwassen Compagnie, die al alleen liep, of liever holde, rechts en links zaken deed, een bijkantoor had op een bovenkamer bij een kleermaker in het West-End, en een hoofdkantoor in een nieuwe straat van de City, dat de heele benedenverdieping van een voornaam huis besloeg, met horren voor de ramen, waarin de naam van de Compagnie was ingewerkt. Op den deurpost stond nog eens met groote letters „Kantoor van de Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering," en op de deur zag men een koperen plaat met hetzelfde opschrift, die altijd heel blinkend werd gehouden, als om ieders oog te trekken en ieders onderzoek uit te dagen, en zoo op werkdagen na kantoortijd en 's Zondags den heelen dag lang de City overbluffend met een nog indrukwekkender aanblik dan de Bank. Van binnen waren de kantoorlokalen nieuw geplafonneerd, nieuw behangen, nieuw geschilderd, met nieuwe lessenaars, toonbanken, tafels, stoelen en tapijten voorzien, in alle opzichten nieuw voorzien met dingen die even kostbaar als degelijk waren, en dus (evenals de Compagnie) bestemd om lang te duren. Drukke zaken? Men had maar naar de dikke groene boeken met roode ruggen te kijken, naar de liasplaten, almanakken, brievendoozen, brievenwegers, rijen brandemmers om de minste vonk van een brand te blusschen, en den schat van bankbiljetten en contracten, die aan de Compagnie toebehoorden, te redden; naar de ijzeren kisten, de klok en het groote kantoorzegel, op zich zelf al een waarborg. Soliditeit? Kijk maar eens naar de blokken marmer, die er voor de trappen en schoorsteenmantels zijn gebruikt. Publiciteit? De woorden „Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering" staan zelfs op de kolenemmers. Men leest ze zoo dikwijls, dat de oogen er van schemeren en het hoofd er van duizelt. Zij staan boven aan ieder blad postpapier, zij maken een rand om het zegel; zij blinken op elken knoop van den portier, zij worden twintig maal herhaald in elke circulaire, waarin David Crimple, secretaris en inwonend directeur, de vrijheid neemt uw aandacht te vestigen op de geweldige voordeelen die de Compagnie biedt, en ten volle bewijst, dat men, door met haar zaken van welken aard ook te doen, zich zoo goed als een goudmijn opent, en dat niemand er ooit iets bij waagt behalve de Compagnie zelf, die door haar groote mildheid waarschijnlijk bij alle zaken, die zij doet, moet verliezen, wat — dit verzekert David Crimple, en met goede kans dat men hem gelooft — de beste waarborg is van haar duurzaamheid en stabiliteit.

Deze heer, om dit in het voorbijgaan te zeggen, heette eigenlijk Crimp; maar daar dit woord door de lagere klassen als gelijkluidend met het leelijke woord zielverkooper wordt gebruikt, had hij er Crimple van gemaakt.

Mocht nog, in spijt van al deze blijken en bewijzen, iemand geneigd zijn de Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering te wantrouwen, en aan den president Tigg Montague met zijn rijtuig, rijknecht en schitterende statie, of aan een anderen naam op de lijst van de denkbeeldige directeuren, te twijfelen, dan stond er een portier in de hall — een wonder van een man, met een breed rood vest en een grijze jas — die alle twijfelaars moest overtuigen. Tusschen hem en Tigg had nooit de minste betrekking bestaan; niemand wist waar hij het laatst had gediend; men had niet naar getuigen gevraagd, zelfs geen onderzoek naar zijn capaciteiten ingesteld. Hij zelf had daar ook niet over gesproken.

Zich volkomen op zijn gestalte verlatend, had dit geheimzinnige wezen om de betrekking gevraagd, en was onmiddellijk aangenomen tegen het loon, dat hij zelf eischte. Dit was hoog; maar hij wist ongetwijfeld, dat niemand in staat was een vest van zoo'n omvang te dragen als hij, en voelde de volle waarde van zoo'n omvang voor een inrichting als deze. Als men hem op zijn stoel in een hoek van het kantoor zag zitten, terwijl zijn glimmende hoed aan een haak boven zijn hoofd hing, was het onmogelijk aan de deugdelijkheid van de zaak te twijfelen. Die verdubbelde zich zelf met elken vierkanten duim van zijn vest, tot zij, evenals de spijkers in het rekenvraagstuk van het hoefijzer, onoverzienbaar werd. Het was bekend, dat er menschen waren gekomen, die hun leven voor duizend pond wilden doen verzekeren, en toen zij hem zagen, zich over de geringheid van die som schamend, twee duizend hadden gezegd. En toch was hij geen reus; zijn jas was zelfs eerder klein dan groot; de heele tooverkracht lag in zijn vest. Dat éene kleedingstuk bewees van de Compagnie, die hij diende, alles, waarvan iemand maar een bewijs kon verlangen.

Andere kantoren hadden getracht hem weg te troonen; Lombardstreet zelfs had hem gewenkt; rijke gilden hadden hem de kostbare livrei van gildeknecht aangeboden; maar hij bleef den Anglo-Bengaal trouw. Of hij een doortrapte schelm of een statige domkop was, kon niemand uitmaken; maar hij scheen aan de Anglo-Bengaalsche zaak te gelooven. De denkbeeldige zorgen van zijn betrekking maakten hem ernstig; en terwijl hij niets te doen en voor nog minder te zorgen had, vertoonde zijn gezicht een uitdrukking alsof de zwaarte van zijn plichten en het besef van de schatten in de safe van de Compagnie hem in voortdurende spanning en bezorgdheid hielden.

Toen de cabriolet voor de deur stilhield, kwam deze deftige portier blootshoofds op de stoep, en riep luidkeels: „Plaats voor den president, plaats voor den president, als het u belieft!" tot groote verwondering van de omstanders, wier aandacht — het is noodeloos dit te zeggen — hierdoor met geweld op de Compagnie werd gevestigd. Tigg sprong met bevalligen zwier uit het rijtuig, gevolgd door den secretaris (die nu heel stijf en eerbiedig was), en ging de hall in, steeds voorafgegaan door den portier, die voortdurend riep: „Plaats, als het u belieft, voor den president van den raad, heeren!" Op dezelfde wijze, maar zijn stem nog meer uitzettend, geleidde hij den president door het kantoor voor het publiek, waar eenige nederige cliënten stonden te wachten tot zij geholpen werden, naar een eerbiedwekkende kamer, met het opschrift Bestuurskamer. Zoodra Tigg binnen was, sloot de portier de deur weer, en verborg zoo den grooten kapitalist voor de oogen van vulgaire nieuwsgierigen.

Het ameublement van de bestuurskamer bestond uit een Smirnaasch tapijt, een buffet, een portret van Tigg Montague als president, een statigen voorzitterszetel, waarvoor een ivoren hamer en een schel waren geplaatst, en een lange tafel, waarop van afstand tot afstand vellen papier en nieuwe pennen lagen, en inktkokers stonden. De president zette zich deftig neer, en de secretaris nam aan zijn rechterhand plaats, terwijl de portier stokstijf achter hen bleef staan en met zijn roode vest een warmen achtergrond vormde. Dit was de raad van commissarissen. De overige leden waren alleen maar een aardig verzinsel.

„Bullamy!" zei Tigg.

„Mijnheer?" zei de portier.

„Ga den dokter mijn compliment brengen en zeg, dat ik hem wensch te spreken."

Bullamy schraapte zijn keel, en liep met veel beweging het kantoor door, roepend: „De president wenscht den dokter te spreken. Plaats als het u belieft, plaats als het u belieft!" Weldra kwam hij met den bedoelden heer terug, en telkens, als hij de deur van de bestuurskamer opende, zag men enkele onnoozele cliënten op hun teenen gaan staan en hun halzen uitrekken, van verlangen brandend om een blik in dat geheimzinnige vertrek te werpen.

„Ha, Jobling, beste vriend, hoe gaat het?" zei Tigg. — „Bullamy, gij kunt gaan; maar blijf buiten wachten. Blijf zitten, Crimple! — Ik ben blij, dat ik u zie, Jobling."

„En hoe maakt gij het, mijnheer Montague?" zei de dokter, zich op zijn gemak in een armstoel neervlijend (want in de bestuurskamer stonden niets anders dan armstoelen) en een fraaie gouden snuifdoos uit het zakje van zijn zwart satijnen vest halend. „Hoe gaat het? Wat vermoeid door drukke bezigheden? Dan moet gij rusten. Een beetje koortsig van den wijn, hm? Dan, water. Scheelt u niets? Volkomen gezond en frisch? Dan een kleine versnapering. Dat is op dezen tijd van den dag een bijzonder heilzaam ding om de maag te versterken, mijnheer Montague."

De dokter (het was dezelfde, die den ouden Anthony Chuzzlewit naar het graf had begeleid, en den patiënt van juffrouw

Gamp in „De Stier" had bezocht) glimlachte bij deze woorden, en terwijl hij een korreltje snuif van zijn jabot knipte, liet hij er achteloos op volgen: „Ik zelf gebruik om dezen tijd van den dag ook altijd iets."

„Bullamy!" zei de president, terwijl hij schelde.

„Mijnheer!"

„Een lunch."

„Toch niet om mij, hoop ik?" zei de dokter. „Gij zijt al te goed. Ik ben er werkelijk beschaamd over. Ha, ha! als ik zoo inhalig was, als sommigen van mijn vak, mijnheer Montague, zou ik het niet gezegd hebben, zonder er een visite voor te rekenen; want gij kunt mij gelooven, mijnheer, als gij er geen vaste gewoonte van maakt om tusschen het ontbijt en het diner iets te gebruiken, zult gij heel gauw onder mijn handen komen. Laat ik zoo vrij mogen zijn dit met een voorbeeld te verduidelijken. In mijnheer Crimple's been...."

De secretaris zette onwillekeurig een verschrikt en benauwd gezicht, toen de dokter, in zijn demonstratie-ijver zijn been pakte en het dwars over zijn eigen been legde, alsof hij het op slag wilde afzetten.

„In mijnheer Crimple's been moet gij weten," hervatte de dokter, nadat hij zijn mouwen had opgeslagen, en terwijl hij het been met zijn beide handen strak hield, „daar in het kniegewricht, tusschen de beenderen in, bevindt zich een zekere hoeveelheid dierlijke olie."

„Waarom neemt gij juist mijn been?" zei Crimple, met een zekeren angst naar het bedoelde lid kijkend. „Het is immers precies hetzelfde met alle andere beenen?"

„Bekommer er u maar niet om, mijn waarde heer," zei de dokter, „of het met andere beenen precies zoo is, of niet."

„Maar ik moet er mij wel om bekommeren," zei David.

„Ik neem een bijzonder geval, om mijn stelling te verduidelijken, mijnheer Montague," hervatte de dokter. „In dit deel van mijnheer Crimple's been, mijnheer, bevindt zich een zekere hoeveelheid dierlijke olie, en in alle gewrichten van mijnheer Crimple is een grootere of geringere hoeveelheid van dezelfde stof aanwezig. Welnu! Als mijnheer Crimple verzuimt een gepaste hoeveelheid voedsel te gebruiken, of de noodzakelijke rust te nemen, vermindert die olie, en verdwijnt tenslotte zelfs volkomen. Wat is dan het gevolg? Al de beenderen en gewrichten van mijnheer Crimple verdrogen als het ware, en mijnheer Crimple zelf wordt een uitgeteerd, verschrompeld, nietig, ellendig mannetje."

De dokter liet het been plotseling vallen, sloeg zijn mouwen weer neer, en keek den president triomfantelijk aan.

„Wij in ons vak kennen eenige geheimen van de natuur, mijnheer," zei hij. „Dat spreekt ook vanzelf. Daarvoor studeeren wij; daarvoor behalen wij een graad, en daardoor nemen wij onzen rang in de maatschappij in. Het is verwonderlijk, hoe weinig men in het algemeen van deze zaken weet. Waar denkt gij nu wel" — met deze woorden liet hij zich in zijn stoel achteroverzakken, en maakte met zijn handen een driehoek, waarvan zijn duimen de basis vormden — „waar denkt gij nu wel, dat mijnheer Crimple's maag zit?"

Nog meer verontrust dan tevoren, bracht Crimple zijn hand onder zijn vest.

„Volstrekt niet," riep de dokter uit; „volstrekt niet. Dat is nu juist weer de algemeene vergissing. Gij zijt volkomen mis, mijnheer!"

„Ik voel haar daar, als zij van streek is. Dat is alles wat ik er van weet," zei Crimple.

„Gij denkt, dat gij haar daar voelt," hernam de dokter; „maar de wetenschap weet het beter. Ik heb eens een patiënt gehad," met deze woorden raakte hij een van de vele rouwringen aan, die hij aan zijn vingers had, en boog met een zekere treurigheid zijn hoofd, „die mij de eer heeft bewezen mij in zijn testament een bijzonder vereerende gedachtenis na te laten, „als erkentenis," zooals hij zei, „van den nimmer rustenden ijver, de talenten en attenties van mijn vriend en geneeskundigen raadsman, John Jobling," die zoo verslagen was over het denkbeeld, dat hij zijn heele leven een verkeerd begrip betreffende de plaatsing van dit gewichtige orgaan had gekoesterd, dat hij, toen ik hem op mijn eer als dokter verzekerde, dat hij abuis was, in tranen uitbarstte, mij de hand drukte, en daarna geen woord meer gesproken heeft."

„Plaats, als 't u belieft!" riep Bullamy buiten de deur, „Lunch voor de Bestuurskamer!"

„Ha!" zei de dokter schertsend, terwijl hij in zijn handen wreef, en zijn stoel dichter bij de tafel schoof. „Dat is de beste levensverzekering, mijnheer Montague. De beste polis van de wereld. Wij moeten zorgen voor de toekomst, en eten en drinken als wij daartoe de gelegenheid hebben, niet waar, mijnheer Crimple?"

De secretaris zei ja, maar eenigszins stug, alsof het genot van zijn maag te vullen voor hem bedorven was, door het omverwerpen van zijn eens gevestigde meening

betreffende haar plaatsing. De aanblik van den portier en zijn assistent, met een blad, bedekt met een sneeuwwit servet, dat, toen het weggenomen werd, een paar koude hoenders en alles wat daarbij behoorde te zien gaf, bracht hem echter spoedig weer in een goed humeur, dat nog verbeterd werd door de verschijning van een flesch madera en champagne; en hij viel onmiddellijk op het maal aan, met een graagte, die voor die van den dokter weinig onderdeed.

De lunch werd heel fraai opgediend in een overvloed van kristal, zilver en porcelein, die scheen aan te duiden, dat eten en drinken op een gesoigneerde wijze een niet onbelangrijk gedeelte van het werk van den raad uitmaakte. Onder den maaltijd werd de dokter hoe langer hoe levendiger, zoodat elke druppel wijn, dien hij inslurpte, een nieuwen glans aan zijn oogen en nieuw vuur aan zijn neus en voorhoofd scheen mee te deelen.

In zekere wijken van de City was Jobling, zooals wij reeds eenigszins gezien hebben, een bijzonder populair persoon. Hij had een ontzettend geleerde onderkin en een deftige stem, waarvan het eenigszins heesche geluid tot in het hart doordrong, als de warmte van een glas ouden bourgonje. Zijn linnen was altijd hagelwit, zijn overige kleeding glanzend zwart, en zijn gouden horlogeketting met groote cachetten zoo zwaar als een horlogeketting maar zijn kan. Zijn glimmende laarzen kraakten bij elken stap. En misschien verstond hij beter dan iemand anders de kunst om met diepe geleerdheid zijn hoofd te schudden, zijn handen te wrijven en zich voor het vuur te warmen. Hij had ook een bijzondere manier om, terwijl zijn patiënten hun kwalen opsomden, van tijd tot tijd „Ah!" te zeggen, welke woorden nooit misten hen met vertrouwen te vervullen, daar zij duidelijk schenen te beteekenen: „Ik weet wel wat gij zeggen wilt, beter dan gij zelf; maar ga maar door." Bovendien, daar hij niets voor te onbeduidend hield om het te zeggen, ging hij voor bijzonder spraakzaam en geestig door, en om dezelfde reden hield men zijn ervaring, en bijgevolg zijn praktijk, voor ontzaglijk uitgebreid. Zijn vrouwelijke patiënten konden hem nooit hoog genoeg prijzen, en zelfs zijn koudste mannelijke patiënten konden niet minder zeggen, dan dat Jobling — met zijn knapheid in het vak, mocht het dan zijn zooals het wilde (hoewel niemand kon tegenspreken dat hij veel naam had) — een alleraardigste kerel was.

Jobling was om vele redenen, onder andere ook omdat hij vooral bij zakenlieden praktizeerde, precies de dokter, zooals de Anglo-Bengalen er een noodig hadden. Maar Jobling was ook veel te slim om zich nauwer aan de Compagnie te verbinden, dan als een gesalarieerd (goed gesalarieerd) ambtenaar, en droeg veel zorg om elk misverstand onder het publiek in dit opzicht te voorkomen. Daarom liet hij zich, als een patiënt hem naar de zaak vroeg, altijd op deze wijze uit:

„Ja, mijnheer, wat de Anglo-Bengaalsche affaire betreft, daar weet ik eigenlijk heel weinig van te zeggen. Ik ben op een maandelijksch salaris als medisch adviseur aangesteld. De arbeider is zijn loon waardig; b i s d a t q u i c i t ò d a t." — („Een heel belezen man," denkt de patient.) — „En ik ontvang het regelmatig. Ik ben daarom verplicht, zooveel ik in gemoede kan, alles goeds van de onderneming te zeggen." — („Een heel gemoedelijk man," denkt de patiënt, die juist een rekening aan Jobling heeft betaald.) — „Als gij mij naar de waarborgen of het kapitaal van de Compagnie vraagt, moet ik in gebreke blijven; want rekenen is mijn vak niet, en daar ik geen aandeelhouder ben, zou het onkiesch zijn als ik daar nieuwsgierig naar was. Kieschheid — dit zal uw lieve vrouw zeker wel met mij eens zijn — is een van de eerste vereischten van een dokter." — („Een echte gentleman," denkt de patiënt.) — „Zoo staan de zaken, mijnheer. Kent gij mijnheer Montague niet? Dat spijt mij. Een buitengewoon fatsoenlijk man, in alle opzichten. Ik hoor, dat hij in Indië heel groote bezittingen heeft. Het huis en alles wat daarbij behoort is prachtig. Kostbare meubelen, zoo elegant en rijk als maar mogelijk is, en schilderijen, die zelfs in een anatomisch opzicht de volmaaktheid zelf zijn. Als gij ooit iets met de Compagnie mocht willen doen, zal ik u onvoorwaardelijk goedkeuren, daar kunt gij van op aan. Ik kan in gemoede verklaren, dat gij volkomen gezond zijt. Als ik iemands gestel ken, is 't het uwe, en deze kleine ongesteldheid, mevrouw," vervolgt hij, zich tot de vrouw van den patiënt wendend, „heeft hem meer goed gedaan, dan wanneer hij al de onzinnige medicijnen uit mijn apotheek had geslikt. Want medicijnen zijn onzinnig — om de zuivere waarheid te zeggen, onzinnig, bij zoo'n gestel vergeleken." — („Jobling," denkt de patiënt, „is de aardigste en vriendelijkste man, dien ik ooit in mijn leven ontmoet heb. Ik zal het eens bij mij zelf overleggen.")

„Vanmorgen hebt gij weer uw provisie

van vier verzekeringen en één beleening, dokter," zei Crimple, toen hij, na het einde van den maaltijd, eenige door den portier gebrachte papieren had doorgekeken. „Dat gaat goed."

„Uw gezondheid en een lang leven, Jobling!" zei Tigg.

„Och kom, gekheid!" antwoordde de dokter. „Ik heb werkelijk niet het minste recht om provisie te trekken. Het is net, of ik het geld uit uw zak steel. Ik recommandeer hier niemand. Ik zeg alleen maar wat ik weet. Mijn patiënten vragen mij, wat ik van de Compagnie weet, en ik vertel het hun. Anders niets. Voorzichtigheid is altijd mijn zwakke zijde geweest. Wel te verstaan, voorzichtigheid voor de belangen van andere menschen. Of ik zelf geen zaken met de Compagnie zou doen, als ik niet al jarenlang bij een andere maatschappij geld had gestort — dat is een heel andere vraag."

Hij wilde een gezicht zetten, alsof er volstrekt niet aan te twijfelen viel; maar daar hij voelde, dat hem dit niet al te best gelukte, koos hij een ander onderwerp, en prees den wijn.

„Deze flesch," zei hij, „doet mij aan een glas van den oudsten portwijn denken, dien ik ooit in mijn leven heb gedronken; het was op een begrafenis. — Deze is nog niet bij u geweest, mijnheer Montague?" vervolgde hij, een kaartje overreikend.

„Hij is toch niet begraven?" zei Tigg, het aannemend. „Anders zou ik niet bijzonder op zijn gezelschap gesteld zijn."

„Neen, hij is nog niet begraven," antwoordde de dokter lachend; „maar hij was bij die gelegenheid wel van de partij."

„Wacht," zei Tigg, zich bedenkend. „Nu herinner ik het mij. Neen! Hij is nog niet hier geweest."

Nauwelijks had hij dit gezegd, of Bullamy kwam binnen en overhandigde den dokter een kaartje.

„Spreek van den gij weet wel," zei de dokter opstaand.

„En gij ziet zijn staart, hè?" zei Tigg.

„Neen, toch niet, mijnheer Montague," antwoordde de dokter. „Dat kunnen wij van dezen heer niet zeggen."

„Zooveel te beter," hervatte Tigg. „Bullamy, neem de tafel af, en breng alles weg, maar de andere deur uit. Mijnheer Crimple, zaken, waarde heer!"

„Wil ik hem gaan halen en voorstellen?" vroeg de dokter.

„Gij zult mij bijzonder verplichten," antwoordde Tigg, met een bevalligen glimlach en een handkus.

De dokter verdween voor een oogenblik, en kwam dadelijk daarop terug met Jonas Chuzzlewit.

„Mijnheer Montague," zei Jobling, „mag ik zoo vrij zijn? Mijn vriend, mijnheer Chuzzlewit. Waarde vriend — onze president. Kijk nu toch eens," vervolgde hij glimlachend, „wat een opmerkelijk bewijs voor de kracht van het voorbeeld. Ik zeg o n z e president. En waarom zeg ik dat? Niet omdat hij m ij n president is, want ik sta in geen verdere relatie met de Compagnie, dan dat ik haar voor een bepaald salaris mijn medisch advies geef, precies zooals ik dat aan ieder ander geef. Waarom zeg ik dan o n z e president? Eenvoudig omdat ik die uitdrukking telkens hoor. Zoo onwillekeurig werken de geestvermogens van het imiteerende tweebeenige dier, de mensch. Gij snuift niet, mijnheer Crimple, geloof ik? Ik kan het u aanbevelen."

Onder deze opmerkingen en onder het lange, luid hoorbare snuifje, dat de dokter nu nam, had Jonas zich bij de tafel neergezet, met dezelfde bevalligheid, die de lezer altijd in hem heeft opgemerkt. Het is bij alle menschen, maar vooral bij onontwikkelde menschen, iets heel gewoons, dat zij zich door fraaie kleeren en meubelen laten overbluffen. Op Jonas oefenden zij een heel zichtbare werking uit.

„Gij hebt over zaken te spreken, en ik weet dat uw tijd kostbaar is," zei de dokter. „De mijne is het ook; want in het kantoor staan verscheidene menschen op mij te wachten, en daarna moet ik mijn visites nog maken. Nu ik het geluk heb gehad, u met elkaar in kennis te brengen, kan ik wel aan mijn zaken gaan. Goedenmorgen! Maar, mijnheer Montague, laat ik u dit nog mogen zeggen van mijn vriend, die naast u zit. Deze heer, mijnheer," hier tikte hij plechtig op zijn snuifdoos, „heeft meer gedaan om mij met de menschheid te verzoenen, dan iemand anders, levend of dood."

Nadat hij dit gezegd had, verliet hij met haastige stappen het vertrek, en ging zijn best doen om de wachtenden in het kantoor een hoog denkbeeld te geven van het gewicht van zijn beroep en van de groote moeilijkheid om in de Anglo-Bengaalsche Compagnie te komen. Hij voelde hun pols, bekeek hun tong, luisterde aan hun ribben, enz.; maar als hij niet geweten had, dat alle cliënten de onderneming welkom waren, zou zijn advies van weinig nut zijn geweest.

Crimple ging er eveneens voor zijn zaken op uit, zoodat Jonas Chuzzlewit en Tigg alleen bij elkaar bleven zitten.

„Ik hoor van onzen vriend," zei Tigg, zijn stoel met innemende familiariteit naar dien van Jonas schuivend, „dat gij op de gedachte zijt gekomen...."

„Hoe drommel kon hij dat zeggen?" viel Jonas hem in de rede. „Ik heb hem mijn gedachten niet verteld. Als hij gedacht heeft, dat ik om deze of gene reden hier kwam, is dat zijn zaak. Daardoor acht ik mij niet gebonden."

Jonas zei dit tamelijk lomp en beleedigend; want behalve zijn gewone wantrouwen, werkte nu in hem een zekere nijd over de fraaie kleeren en meubelen, die nog versterkt werd door het besef, dat hij den invloed daarvan niet kon weerstaan.

„Als ik hier kom om een paar vragen te doen, en een paar biljetten te halen, om eens over de zaak na te denken, verbind ik mij daarmee tot niets. Dat moet goed begrepen worden," zei Jonas.

„Beste man," antwoordde Tigg, hem op zijn schouder kloppend, „uw openhartigheid bevalt mij. Als menschen, zooals gij en ik, dadelijk ronduit spreken, kan er geen misverstand plaats hebben. Waarom zou ik verbloemen wat gij wel weet, maar wat de groote hoop nooit vermoedt? Ondernemingen als de onze zijn allemaal roofvogels, anders niet. De eenige vraag is maar, of wij, terwijl wij ons eigen voordeel doen, ook het uwe kunnen doen; of wij, terwijl wij ons eigen nest dubbel voeren, het uwe een enkele voering kunnen geven. Gij zijt in het geheim, achter de schermen; en daarom maken wij van den nood een deugd, en trachten niets voor u te verbergen."

Wij hebben bij een vroegere gelegenheid al gezegd, dat er zoowel een domheid uit schurkerij, als een domheid uit onschuldige onnoozelheid bestaat, en dat Jonas in alle dingen, waarbij geloof aan schurkerij vereischt werd, de lichtgeloovigste van alle menschen was. Als Tigg zich den minsten schijn van eerlijkheid had willen geven, zou Jonas hem verdacht hebben, al was de ander ook de eerlijkheid zelf geweest; maar nu hij Jonas' eigen gedachten over alles en iedereen tot de zijne maakte, vond Jonas hem een pleizierig man, met wien men vrijuit kon spreken.

Hij nam een andere houding aan, niet minder ongemanierd, maar trotscher, en uit jammerlijke inbeelding glimlachend, zei hij:

„Gij zijt niet onervaren, mijnheer Montague. Gij weet hoe men een zaak moet aanpakken. Dat moet ik zeggen."

„Ja zeker," antwoordde Tigg met een vertrouwelijk knikje. „Wij zijn geen kinderen, mijnheer Chuzzlewit. Wij zijn volwassen mannen, zou ik denken."

Jonas stemde hiermee in, en na een korte poos van stilte, nadat hij eerst zijn beenen had uitgestoken, en zijn eenen arm in zijn zij had gezet, om te toonen hoe volkomen hij op zijn gemak was, zei hij:

„De waarheid is...."

„Zeg niet de w a a r h e i d," viel Tigg grijnzend hierop in. „Dat lijkt zoo op humbug."

Hierdoor bijzonder gestreeld, begon Jonas opnieuw:

„Wat ik u van de zaak zeggen wil is.."

„Beter, veel beter," zei Tigg.

„Dat ik mij door een paar van de Maatschappijen, waar ik zaken mee heb ge daan — vroeger zaken mee heb gedaan, wil ik zeggen — niet al te best behandeld acht. Zij maakten ongegronde zwarigheden, deden ongepaste vragen, en gingen veel te diep op de zaken in, naar mijn zin."

Terwijl hij dit zei, sloeg hij zijn oogen neer en keek naar den vloer. Tigg sloeg hem oplettend gade.

Hij hield zich vervolgens zoolang stil, dat Tigg meende hem te moeten voorthelpen, en daartoe losweg zei:

„Neem een glas wijn."

„Neen, neen," antwoordde Jonas, veelbeteekenend zijn hoofd schuddend. „Geen wijn bij zaken. Dat is goed voor u, maar voor mij zou het niet deugen."

„Wat zijt gij toch uitgekookt, mijnheer Chuzzlewit," zei Tigg, hem achterovergeleund met half gesloten oogen aanglurend.

Jonas schudde zijn hoofd, als om te zeggen, „daarin hebt gij wel gelijk," en hervatte toen op een schertsenden toon:

„Maar toch niet zoo, of ik ben niet lang geleden getrouwd. Dat is tamelijk dom, zult gij zeggen. Misschien wel, vooral omdat zij jong is. Maar men kan nooit weten wat er met die vrouwen kan gebeuren, en dat heeft mij op de gedachte gebracht haar leven te verzekeren. Ik vind het niet meer dan billijk, dat iemand zorgt, ingeval van een dergelijk verlies eenigen troost te hebben."

„Als iets hem in zulke hartbrekende omstandigheden k a n troosten," merkte Tigg op.

„Juist," zei Jonas, „als iets hem kan troosten. Nu, ik zou het dan denkelijk hier op een gemakkelijke en goedkoope manier kunnen doen, zonder er haar zelf mee lastig te vallen, wat ik liever niet zou doen; want als men met een vrouw over zooiets spreekt, zet zij zich dadelijk in het hoofd,

dat zij binnenkort dood zal gaan."

„Gij hebt volkomen gelijk," zei Tigg, terwijl hij, ter eere van de zwakke sekse, een handkus in de lucht wierp. „Zulke lieve, onnoozele dwarskopjes!"

„Wel," hervatte Jonas, „om die reden, en omdat anderen mij reden tot ongenoegen hebben gegeven, zou ik deze Compagnie wel willen begunstigen. Maar ik moet weten, welke zekerheid er is, dat de Compagnie zal blijven bestaan. Dat is nu de...."

„Zeg niet waarheid!" viel Tigg hierop in, terwijl hij zijn bejuweelde hand ophief. „Laat dat woord toch voor zondagsscholen over."

DE SPIN EN DE VLIEG.

„Om kort te gaan," zei Jonas. „Welke zekerheid heeft de Compagnie?"

„Het ingeschreven kapitaal, mijnheer," antwoordde Tigg, een papier opnemend, dat op de tafel lag, „het ingeschreven kapitaal is op dit oogenblik...."

„O, wat zoo'n ingeschreven kapitaal beteekent, weet ik wel," zei Jonas.

„Weet ge dat?" riep Tigg uit.

„Dat zou ik denken."

Tigg legde het papier weer neer, stond op, en fluisterde den ander in het oor:

„Ik wist wel, dat gij het wist. Kijk mij eens goed aan!"

Het lag eigenlijk niet in Jonas' aard, iemand recht aan te kijken; maar op dit verzoek deed hij zijn best om het gezicht van den president nauwkeurig te beschouwen. De president stapte een beetje achteruit, om hem daartoe beter gelegenheid te geven.

„Kent gij mij nu?" vroeg deze. „Herinnert gij u niets? Hebt gij mij nooit eerder gezien?"

„Toen ik pas binnenkwam, meende ik, dat uw gezicht mij bekend was," antwoordde Jonas; „maar ik kon mij niet herinneren, waar ik het gezien had. En nu ook niet. Op straat misschien?"

„Was het misschien bij Pecksniff in den salon?" zei Tigg.

„Bij Pecksniff?" herhaalde Jonas, diep adem halend. „Gij bedoelt toch niet, toen...."

„Ja," zei Tigg, „op dat alleraangenaamste

familiepartijtje, waarbij gij en uw vader ook aanwezig waart."

„Zwijg over h e m !" zei Jonas. „Hij is dood — en daar is niets meer aan te veranderen."

„Is hij dood!" riep Tigg uit. „Die achtenswaardige oude heer! Ik vind dat gij sprekend op hem lijkt."

Jonas nam dit compliment alles behalve gunstig op; misschien omdat hij, wat het voorkomen van zijn overleden vader betrof, zijn eigen meening had; misschien omdat het hem niet bijzonder beviel, dat Montague en Tigg dezelfde persoon waren. Deze heer bemerkte dit, nam hem familiaar bij zijn mouw, en bracht hem zoo naar het raam. Van dat oogenblik af werd hij bijzonder vroolijk en vlug van tong.

„Vindt gij ook, dat ik veranderd ben, sedert gij mij de laatste maal hebt gezien?" vroeg Tigg. „Spreek maar ronduit."

Jonas keek oplettend naar het vest en de juweelen, en antwoordde: „Drommels, dat zou ik denken."

„Zag ik er in dien tijd misschien wat verloopen uit?" vroeg Montague.

„Ja, tamelijk verloopen," antwoordde Jonas.

Montague wees naar de straat, waar Bailey met de cabriolet stond te wachten.

„Een fraaie equipage, hè? Weet ge van wie die is?"

„Neen."

„Van mij. — Hoe bevalt u deze kamer?"

„Zij moet aardig wat geld gekost hebben," antwoordde Jonas.

„Gij hebt gelijk. Ook van mij. Waarom," dit fluisterde hij den ander in het oor, terwijl hij hem tegelijk met zijn elleboog in zijn zij stootte, „waarom ontvangt gij geen premies, in plaats van ze te betalen? Dat zou beter zijn voor een man als gij. Doe met ons mee!"

Jonas staarde hem verbaasd aan.

„Is die straat niet druk?" vroeg Montague, naar buiten wijzend.

„Zeker," antwoordde Jonas, nadat hij een enkelen blik uit het raam had geworpen.

„Hier hebt gij een berekening," hervatte Tigg, „waaruit gij ten naastenbij kunt zien, hoeveel menschen er in één dag die straat doorkomen, en ik kan u zeggen, hoeveel daarvan hier binnenkomen, alleen omdat zij het kantoor daar zien, hoewel zij niet meer van ons weten, dan van de pyramiden. Kom, doe met ons mee! Wij zullen het u gemakkelijk maken."

Jonas keek hem hoe langer hoe scherper aan.

„Ik kan u zeggen," fluisterde Tigg hem in het oor, „hoeveel van hen een lijfrente koopen, verzekeringen nemen, ons op allerlei manieren hun geld brengen, opdringen zelfs, ons vertrouwen alsof wij de munt waren, en toch niet meer van ons weten, als gij van den straatveger daar op den hoek weet. Nog niet eens zooveel. Ha, ha!"

Jonas begon langzamerhand te glimlachen.

„Gij zijt ons veel te slim," zei Montague, hem schertsend een stomp gevend, „anders zou ik het u niet verteld hebben. Kom morgen in Pall Mall bij mij eten."

„Goed! Ik kom," antwoordde Jonas.

„Dat is dus afgesproken," zei Montague. „Maar wacht eens even. Neem deze papieren mee, en kijk ze eens door. Kijk hier!" op een daarvan wijzend. „B is een winkeliertje, een boekhouder, een dominé, een schilder, of wat gij maar wilt."

„Ja," zei Jonas, gretig toeluisterend. „En verder?"

„B wil geld leenen. Zeg vijftig of honderd pond, of meer, dat is hetzelfde. Hij verbindt zich zelf en twee borgen. De twee borgen teekenen het contract. B verzekert zijn eigen leven voor het dubbele van de som, en het leven van zijn twee vrienden ook, om de Compagnie te vriend te houden. Ha, ha, ha! Wat dunkt u van die speculatie?"

„Wat drommel, dat is prachtig!" riep Jonas uit. „Maar doet hij het inderdaad?"

„Of hij het doet?" antwoordde de president. „B is erg om geld verlegen, en doet er alles voor. Begrijpt gij het nu? Dat is een idee van mij."

„Het doet u eer aan," zei Jonas.

„Dat dunkt mij ook," zei de president; „maar het is mij toch aangenaam, het u te hooren zeggen. B betaalt den hoogsten wettigen interest...."

„Dat is niet veel," viel Jonas hierop in.

„Daarin hebt gij volkomen gelijk," zei Tigg. „En het is ellendig, dat de wet ons ongelukkige crediteuren zoo kort houdt, terwijl zij zelf iedereen uitzuigt zooveel zij maar kan. Maar de liefde begint thuis, en de rechtvaardigheid naast de deur. Nu, daar de wet ons zoo hard valt, laten wij B ook niet al te gemakkelijk los. Behalve den interest, krijgen wij zijn inleg, en dien van zijn borgen, en de kosten van het contract; en hetzij wij hem aannemen of niet, wij brengen hem de informaties in rekening (wij hebben iemand, voor een pond in de week, om die in te winnen), en wij laten hem nog iets voor den secretaris betalen, kortom, wij plukken B aan alle kanten, en krijgen zoo een aardig sommetje van hem."

Jonas lachte hartelijk, want dergelijke grappen waren volkomen in zijn lijn.

„Verder," vervolgde Tigg, „geven wij lijfrenten op de voordeeligste condities, die men kan verlangen; en de oude dames en heeren, die buiten wonen, koopen ze, ha, ha — en wij betalen ze — misschien. Ha, ha, ha!"

„Maar dat geeft toch een groote verantwoordelijkheid," zei Jonas weifelend.

„Die neem ik heelemaal alleen op mij," antwoordde Tigg. „Ik alleen ben voor alles verantwoordelijk. Ha, ha, ha! Dan hebben wij de levensverzekeringen zonder leeningen, op de gewone manier. Voordeelige zaakjes. Alle jaren zooveel. Een prachtbedrijf."

„Maar als zij vervallen?" merkte Jonas op. „Zooiets gaat goed terwijl de zaak nog jong is, maar als de deelnemers beginnen te sterven — dan komt het mij bedenkelijk voor."

„Om u te toonen hoe juist uw oordeel is," antwoordde Tigg, „moet ik u bekennen, dat wij, toen wij pas begonnen waren, een paar ongelukkige sterfgevallen hadden, die ons niets overlieten dan een piano."

„Wat?" vroeg Jonas verwonderd.

„Ik geef u mijn woord van eer," zei Tigg, „dat ik alles wat de Compagnie bezat moest verpanden, en niets in de wereld overhield dan een piano; en dat was nog een staande piano, zoodat ik haar niet eens als tafel kon gebruiken; maar dat kwamen wij al heel gauw te boven. Diezelfde week kregen wij een aantal nieuwe deelhebbers (à propos, solliciteurs geven wij altijd een flinke provisie), en zoo waren wij al gauw weer ruim bij kas. Als het toeval mocht willen, dat er velen tegelijk kwamen te sterven, wat wel eens zou kunnen gebeuren, zooals gij heel juist opmerkt, dan...." Wat hij verder zei fluisterde hij zoo zacht, dat er alleen maar één woord van verstaanbaar was: „noorderzon."

„Gij durft, dat moet ik zeggen," zei Jonas vol bewondering.

„Iemand als ik durft alles," antwoordde Montague. „Nu, gij komt dus morgen bij mij eten?"

„Hoe laat?"

„Zeven uur. Hier is mijn adres. Neem die papieren mee. Ik zie wel, gij zult met ons meedoen."

„Dat weet ik nog niet," zei Jonas. „Ik moet eerst nog meer weten."

„Gij zult alles weten wat gij maar wilt," antwoordde Montague, hem op zijn rug kloppend; „maar ik weet vooruit, dat gij met ons mee zult doen. Gij zijt er voor geboren. — Bullamy!"

Op dezen roep en het klinken van de schel verscheen het vest, en toen het opdracht had gekregen om Jonas uit te laten, ging het vooruit, en de stem, die er in zat, riep, als naar gewoonte: „Plaats, als 't u belieft. Een heer uit de bestuurskamer!"

Toen Tigg Montague alleen gebleven was, peinsde hij een korte poos, en riep toen, zijn stem verheffend:

„Is Nadgett daar in het kantoor?"

„Hier is hij, mijnheer," zei de geroepene, terwijl hij binnenkwam, en de deur zoo zorgvuldig achter zich sloot, alsof zij samen een moord moesten beramen.

Hij was de man, die voor een pond in de week informaties inwon. Het was geen deugd of verdienste in Nadgett, dat hij al de zaken van de Anglo-Bengaalsche Compagnie heel geheim behandelde, want hij was voor het geheim geboren. Hij was een kort, uitgedroogd, oud mannetje, dat zelfs zijn bloed geheim scheen te houden; want niemand zou bij zijn aanblik hebben gedacht, dat hij een halven liter van dat vocht in zijn heele lichaam had. Waar hij woonde, hoe hij leefde en wat hij was, was een driedubbel geheim. In zijn oude versleten portefeuille had hij elkaar tegensprekende kaartjes, waarop hij zich nu eens een steenkolenhandelaar, dan weer een wijnkooper, dan een solliciteur, dan een commissionnair noemde, alsof hij zelf niet achter het geheim was. Altijd wachtte hij hier of daar op iemand, en nooit scheen er iemand te komen. Op de beurs en in koffiehuizen, waar veel zakenlieden komen, zat hij soms uren lang iedereen, die binnenkwam, aan te kijken; soms stond hij ook voor het vuur om een vochtigen zakdoek te laten drogen, onophoudelijk over zijn schouder turend en wachtend op den man die nooit kwam. Hij was altijd even kaal en schraal gekleed, had altijd pluizen op zijn broek en jas, en hield zijn linnen geheim, door zijn jas altijd zoo dicht te knoopen, alsof hij geen linnen aanhad; — misschien was het ook zoo. Hij had altijd één vuilen kastoren handschoen in zijn hand, meestal liet hij dien aan een vinger bengelen; maar de andere handschoen was een geheim. Sommige menschen zeiden, dat hij failliet was geweest; anderen, dat hij als kind een proces in de kanselarij had geërfd, dat nog altijd niet was afgewikkeld; maar alles was een geheim. Hij had altijd een stukje lak en een oud hiëroglyphisch cachet in zijn zak, en schreef dikwijls op een van zijn bovengenoemde wachtplaatsen heel in het geheim een brief; maar het bleek niet, dat iemand

dien ooit las, want altijd stak hij dien in een geheimen zak van zijn jas, om hem daar, na eenige weken, tot zijn eigen verwondering, terug te vinden. Hij was een man, van wien de wereld, als hij een millioen of een halven shilling had nagelaten, in beide gevallen zou hebben gezegd, dat men het altijd verwacht had. En toch behoorde hij tot een klasse, die de City bijzonder eigen schijnt te zijn, en wier geheimen voor elkaar even ondoorgrondelijk zijn als voor alle andere menschen.

„Mijnheer Nadgett," zei Montague, nadat hij het adres van Jonas Chuzzlewit op een stukje papier had geschreven, „ik wensch persoonlijk alle mogelijke informaties aangaande dezen man te hebben. Het komt er niet op aan wat; alles wat gij maar te weten kunt komen. Breng van alles rapport aan mij uit, mijnheer Nadgett."

Nadgett zette zijn bril op, las met groote aandacht het adres, keek toen óver de glazen heen den president aan en boog, zette zijn bril weer af, stak dien in een huisje en het huisje in zijn zak. Zoover gekomen, keek hij zonder bril naar het voor hem liggende papiertje en haalde uit een geheimen zak van zijn jas, naar het scheen uit zijn rug, een groote portefeuille, die al vol papieren zat, zocht en vond nog een plaatsje voor dit papiertje, en stak, met een zekere goochelaarsbehendigheid, zijn portefeuille weer bij zich. Met nog een buiging, zonder een woord te spreken, ging hij weg, waarbij hij de deur niet wijder opende dan volstrekt noodzakelijk was, en toen heel zorgvuldig weer sloot.

De president besteedde de rest van den morgen om een aantal nieuwe contracten voor lijfrenten en levensverzekeringen te teekenen. Het ging voortreffelijk met de Compagnie.

HOOFDSTUK XXVIII.

Montague en Jonas Chuzzlewit beiden thuis.

Er bestonden verscheidene krachtige redenen, die Jonas het plan, dat hem door den grooten ontwerper zoo openhartig was blootgelegd, met bijzondere ingenomenheid deden overwegen; maar drie daarvan hadden het meeste gewicht. Vooreerst, er was geld mee te verdienen. Ten tweede, dit geld had iets bijzonder bekoorlijks, omdat het ten nadeele van anderen in zijn zak zou komen. Ten derde, hij zelf zou daardoor een man van aanzien en gewicht worden; want directeur van een Compagnie en lid van een raad van commissarissen waren titels, die, om er het minst van te zeggen, heel deftig klonken. „Een zoet winstje te halen, een troep kerels onder zich te krijgen om naar believen te commandeeren, en bovendien in zoo'n pleizierig gezelschap te komen, en alles zoo gemakkelijk, is zoo'n slechte speculatie nog niet," dacht Jonas. De twee laatste bedenkingen hadden maar weinig minder kracht dan zijn geldzucht; want hoewel hij er zich heel goed van bewust was, dat hij in zich zelf niets bezat, dat hem iemands achting kon doen verwerven, was hij in zijn hart toch zoo'n heerschzuchtige dwingeland als eenig gelauwerd veroveraar, van wien de geschiedenis melding maakt.

Hij besloot echter bijzonder op zijn hoede te zijn, en er goed op te letten, of het er bij Montague aan huis ook zoo rijk en prachtig uitzag, als op zijn kantoor. Het kwam den dommen schurk niet in de gedachten, dat Montague dit juist verlangde, of hem anders niet zou hebben uitgenoodigd, zoolang hij nog geen bepaald besluit had genomen; evenmin als de mogelijkheid, dat het genie van den president hem te knap zou kunnen zijn, den minsten toegang tot zijn eigenwaan kon vinden. Montague had gezegd, dat Jonas hem te slim was; en Jonas, die slim genoeg zou zijn geweest om hem in geen enkel ander opzicht te gelooven, al had hij er den duursten eed op gedaan, geloofde hem in dit opzicht oogenblikkelijk.

Het was met een bevende hand, en met een jammerlijke poging om zich kordaat te houden, dat hij op het bepaalde uur aan de woning van zijn nieuwen vriend in Pall Mall aanklopte. Bailey opende de deur. De jongeman was niet trotsch, en had Jonas graag op den voet van een ouden vriend behandeld; maar Jonas had hem vergeten.

„Is mijnheer Montague thuis?"

„Dat zou ik wel denken, en het eten is ook klaar," antwoordde Bailey met de familiariteit van een ouden bekende. „Wilt gij uw hoed meenemen of hier laten?"

Jonas verkoos het laatste.

„De oude naam denk ik?" zei Bailey grinnikend.

Jonas keek hem met stomme verontwaardiging aan.

„Wat, weet gij niet meer van oude moeder Todgers?" zei Bailey. „Weet gij niet meer, hoe ik u bij de jongedames heb gebracht, toen ge haar het hof woudt gaan maken? Dat was daar een hondenbaantje,

hè? Nu is het een heel andere tijd. Wat zijt ge groot geworden."

Zonder op eenig antwoord op dit compliment te wachten, wees hij den gast den weg naar boven, en liet hem in een voorkamer.

Het huis gelijkvloers werd door een rijken winkelier bewoond; maar Montague had het heele bovenhuis, dat op een grooten voet was ingericht. De kamer, waarin hij Jonas ontving, was een ruim en fraai vertrek, met de grootste pracht gemeubileerd, en met schilderijen, kopieën van antieke standbeelden in marmer en albast, porceleinen vazen, groote spiegels, zijden gordijnen, verguld snijwerk, weelderige sofa's, fraai ingelegde kasten en een kwistigen overvloed van kostbare snuisterijen opgesierd. De eenige gasten, behalve Jonas, waren de dokter, de secretaris en twee andere heeren, die Montague met alle deftigheid voorstelde.

„NU IS HET EEN HEEL ANDERE TIJD. WAT ZIJT GIJ GROOT GEWORDEN."

„Zoo, beste vriend. Ik ben verheugd u te zien. Jobling kent gij, geloof ik?"

„Dat zou ik denken," zei de dokter genoeglijk, terwijl hij Jonas zijn hand aanbood.

„Hoe maakt gij het, mijnheer? Uitstekend? Daar ben ik blij om."

„Mijnheer Wolf," zei Montague, zoodra de dokter hem tijd liet de twee anderen voor te stellen. „Mijnheer Chuzzlewit, mijnheer Pip, mijnheer Chuzzlewit."

Beide heeren waren bijzonder verheugd, dat zij de eer hadden, met mijnheer Chuzzlewit kennis te maken. De dokter trok Jonas een beetje op zij, en fluisterde hem in het oor:

„Mannen van de wereld, mijnheer. — Mijnheer Wolf, een letterkundige — laat het niet merken — een weekblad, met veel talent geschreven. Mijnheer Pip, een liefhebber van het theater — reciteeren kan hij — o!"

„Wel," zei Wolf, het gesprek weer opvattend, dat door de komst van Jonas gestoord was, „en wat zei Lord Nobley daarop?"

„Wel," antwoordde Pip met een vloek, „hij wist niet wat hij zeggen zou. Hij bleef zoo stom als een visch, mijnheer. Maar ge weet wat een goede kerel die Nobley is."

„De beste kerel van de wereld," zei Wolf. „Verleden week nog, zei Nobley tegen mij: „Drommels, Wolf, ik heb een pastorie te vergeven, en als ge nu maar gestudeerd hadt, mag ik blind worden, als ik ze niet

aan u zou geven."

„Ja, zoo is hij," zei Pip weer met een vloek; „hij zou het gedaan hebben ook."

„Daar is geen twijfel aan," zei Wolf. „Maar ge zoudt ons vertellen...."

„O ja," viel Pip er op in. „Zeker. Dat zou ik ook. In het eerst was hij dan stom — heelemaal verslagen, mijnheer; maar een poosje later, zei hij tegen den hertog: ,Hier is Pip. Vraag het hem. Hij is een vriend van ons allebei. Vraag het Pip. Hij weet het.' — ,Verduiveld,' zei de hertog, ,dan beroep ik mij op Pip. Kom, Pip. Gekheid of geen gekheid? Spreek op!' — ,Natuurlijk is het gekheid, uw genade,' zei ik. ,Ha, ha!' schaterde toen de hertog. ,Bravo Pip. Ik mag doodvallen als ge niet een kerel zijt, Pip. En ik zal u altijd met pleizier bij mij zien, als ik in de stad ben, Pip.' En zoo ga ik hem sindsdien nu en dan een visite brengen."

Het slot van deze vertelling gaf algemeen genoegen, en dat genoegen werd niet verminderd door het bericht dat het diner gereed was. Jonas stapte naast zijn voornamen gastheer naar de eetkamer, en nam daar plaats tusschen hem en den dokter. De anderen gingen zitten als gasten, die gewoon waren daar aan huis te komen, en allen vielen met smaak op den maaltijd aan.

Het diner was zoo goed, als er voor geld (of crediet, dat is hetzelfde) een te krijgen was. Het eten, de wijnen, het dessert, alles was even keurig, en alles werd met evenveel smaak opgediend. Het zilverwerk was prachtig. Jonas was juist midden in een berekening, hoeveel dit artikel alleen wel waard was, toen zijn gastheer hem stoorde.

„Een glas wijn?"

„O!" antwoordde Jonas, die al verscheidene glazen gedronken had, „zooveel gij maar wilt. Hij is te goed om hem te weigeren."

„Goed gezegd, mijnheer Chuzzlewit!" riep Wolf uit.

„Bij mijn ziel, precies op de manier van Tom Gagg!" zei Pip.

„Het is zoo puntig als een epigram," zei de dokter, voor een oogenblik zijn mes en vork neerleggend, maar onmiddellijk weer aan het werk gaand.

„Ik hoop, dat gij het hier eenigszins naar uw genoegen hebt?" vroeg Tigg zacht aan Jonas.

„Wees daarvoor maar niet bang," antwoordde deze. „Uitstekend".

„Ik achtte het 't best geen omslag te maken," zei Tigg, „geen eigenlijk d i n e r te geven."

„Hoe noemt gij dit dan?" hervatte Jonas. „Gij wilt toch niet zeggen, dat gij het er alle dagen zoo van neemt?"

„Wel zeker, beste vriend!" antwoordde Montague, alsof hij zich over de vraag verwonderde. „Altijd, als ik thuis eet. Dat is mijn gewone manier van leven. Het zou niets hebben geholpen, als ik voor u een bijzondere vertooning had willen maken. Gij zoudt onmiddellijk gemerkt hebben, wat er achter stak. Crimple had wel gewild, dat ik er een groot diner van had gemaakt; maar ik zei: „Neen, hij moet onzen dagelijkschen kost voor lief nemen."

„Hm! dagelijksche kost," zei Jonas, terwijl hij de tafel overzag. „Dat kost toch geen kleinigheid."

„Om ronduit te spreken, neen," was het antwoord. „Maar ik ben een liefhebber van een goede tafel. Dat is de manier, waarop ik mijn geld verteer."

Jonas kon niet nalaten schamper te lachen.

„Als gij met ons meedoet, zult ge uw aandeel in de winst zeker niet op die manier opmaken?" zei Tigg.

„Neen, beslist niet," antwoordde Jonas.

„En gij hebt groot gelijk," zei Tigg, met vriendelijke openhartigheid. „Dat hoeft ook niet. Het is niet noodig. Een van de Compagnie moet het doen, om de menschen te vriend te houden; en daar ik er pleizier in heb, is het mijn afdeeling. Maar gij hebt er toch niets op tegen om lekker te eten, als het ten koste van een ander gaat, zou ik hopen?"

„Neen zeker niet," antwoordde Jonas.

„Dan hoop ik, dat gij dikwijls bij mij zult komen eten."

„Daar heb ik volstrekt niets tegen," zei Jonas.

„En ik beloof u," hervatte Tigg, „dat ik onder de flesch nooit over zaken zal beginnen te praten. Ja, dat was vanmorgen een goede zet van u. Ik moet hem vertellen; zij zullen er pleizier in hebben. — Pip, luister eens! Ik moet u een aardigen zet van mijnheer Chuzzlewit vertellen. Ik kan u verzekeren, Pip, dat hij de grootste schelm is, die er leeft."

Pip betuigde met een krachtigen vloek, dat hij dit al lang geweten had, en daarop werd de anecdote verteld, en als een ontegenzeggelijk bewijs van de voorbeeldelooze schranderheid van Jonas toegejuicht.

Pip verhaalde daarop, in edelen wedijver, eenige voorbeelden van zijn eigen slimheid; en Wolf, om niet achter te blijven, deelde de hoofdpunten mee van een paar humoristische artikelen, die hij onder-

handen had. Daar deze pennevruchten een „warme kleur" hadden, zooals hij het noemde, werden zij bijzonder goedgekeurd, en algemeen erg geestig gevonden.

„Mannen van de wereld, mijnheer," fluisterde de dokter Jonas toe, „door en door mannen van de wereld. Voor iemand die zoo'n droog beroep heeft als ik, is het verfrisschend in zulk gezelschap te komen. Het is niet alleen aangenaam — en niets kan aangenamer zijn — maar het is tegelijk nuttig en leerzaam. Het is karakteristiek, mijnheer, karakteristiek."

Het is zoo verheugend ware verdienste op prijs gesteld te zien, van welken aard die verdienste ook moge zijn, dat de algemeene harmonie van het gezelschap ongetwijfeld sterk bevorderd werd doordat iedereen wist, dat deze twee mannen van de wereld bijzonder in de gunst stonden, zoowel bij de hoogste klassen der maatschappij als bij de dappere verdedigers van hun vaderland in land- en zeemacht, maar vooral bij de eersten. In de onbeduidendste van hun vertellingen kwam minstens een kolonel voor; lords waren even overvloedig als vloeken; en zelfs een sprankje van het koninklijke bloed vermengde zich met den troebelen stroom van hun herinneringen.

„Mijnheer Chuzzlewit kent hem nog niet, vrees ik," zei Wolf, op iemand van doorluchtige afkomst doelend, die in zijn laatste vertelling was opgetreden.

„Neen," zei Tigg. „Maar wij moeten hem met zulke lieden in aanraking brengen."

„Hij hield altijd veel van literatuur," merkte Wolf op.

„O ja?" zei Tigg.

„Ja zeker, hij was jarenlang op mijn blad geabonneerd. En wist ge wel, dat hij zelf geestige invallen kon hebben. Hij vroeg eens aan zekeren markies, die een vriend van mij is — Pip kent hem wel. — ,Hoe heet de redacteur?' — ,Wolf,' was het antwoord. — ,Wolf,' zei hij. ,Een scherpe bijter, die Wolf. Wij moeten den Wolf van de deur houden, zooals het spreekwoord zegt.' Niet onaardig, hè? En daar het tevens een complimentje was, liet ik het drukken."

„Maar de Markies is een kraan," riep Pip nu, die tot inleiding van wat hij te zeggen had, telkens een nieuwen vloek verzon. „De markies is een kraan. Hij kwam eens op een avond bij ons om haar af te halen; een beetje aangeschoten, maar niet erg, en toen zei hij: ,Waar is Pip? Ik moet Pip hebben! Laat Pip voor den dag komen!' — ,Wat is er aan de hand, mylord?' — ,Shakespeare is een weergasche lor, Pip. Wat heeft men aan Shakespeare? Ik lees hem nooit. Wat drommel vindt men in hem, Pip? Hij heeft wel een boel voeten in zijn verzen, die Shakespeare, maar in al zijn stukken zijn geen beenen, die de moeite waard zijn om over te spreken. Is 't wel, Pip? Julia, Desdemona, Lady Macbeth, en al de rest, hoe zij ook heeten mogen, zouden evengoed heelemaal geen beenen kunnen hebben, voor zoover het publiek er wat van ziet. Ik zal je zeggen hoe het zit, Pip. Wat men tooneelstukken noemt zijn niets anders dan bundels preeken. Ga ik naar de komedie om zedenlessen te krijgen? Neen, Pip. Als ik die wilde hebben, zou ik naar de kerk gaan. Wat is het eigenlijke doel van het drama, Pip? De menschelijkheid. Wat zijn beenen? Menschelijkheid. Laten wij dan stukken hebben waar meer been in zit, Pip, en ik zal u helpen, mijn jongen!'

„En ik mag met trots zeggen," voegde Pip er bij, „dat hij mij ook dikwijls terdege geholpen heeft."

Daar het gesprek nu algemeen werd, vroeg men Jonas naar zijn meening over dit punt; en daar deze tenvolle met het inzicht van Pip overeenstemde, was deze heer er bijzonder mee vereerd. Hij en Wolf hadden zooveel overeenkomst met Jonas, dat zij heel vriendschappelijk met elkaar werden, en door hun toenemende vriendelijkheid en de kracht van den wijn, werd Jonas spraakzaam.

Het is echter met een dergelijk iemand geen vaststaande regel, dat, als hij spraakzamer wordt, zijn gezelschap ook aangenamer wordt; zijn grootste verdienste zou integendeel in een volstrekt stilzwijgen bestaan. Daar Jonas geen ander middel wist, om zich met de anderen op gelijken voet te plaatsen, dan door nieuwe blijken van die slimheid te geven, waarover men hem zooveel complimenten had gemaakt, deed hij zijn best om deze edele hoedanigheid in vollen luister te doen uitkomen. Het was vooral ten koste van zijn gastheer, dat hij zijn ironische opmerkingen ten beste gaf, en terwijl hij zich tot zat wordens toe met lekkernijen volpropte en zich een roes dronk aan den duren wijn, stak hij den gek met de dwaze verkwisting, die hem zoo'n kostbaar onthaal had voorgezet. Zelfs aan zoo'n tafel en in zulk gezelschap, hadden deze aardigheden tot onaangename gevolgen kunnen leiden; maar gelukkig gaven Tigg en Crimple, die hun man door en door wilden leeren kennen, hem zooveel vrijheid, als hij zelf verkoos te nemen, wel wetend, dat het, hoe meer hij dronk, des te

beter voor hun bedoeling was. Terwijl dus de slimme domkop meende, dat hij zich als een stekelvarken ineenrolde, en hun niets dan scherpe pennen liet zien, verried hij in werkelijkheid al zijn zwakke en kwetsbare plekken aan zijn steeds waakzame bespieders.

De dokter maakte zich stil uit de voeten, nadat hij zijn gewone portie wijn naar binnen had laten loopen; maar de twee andere heeren, wier gezelschap de dokter zoo leerzaam en nuttig vond, hetzij dat Tigg hun vooraf het parool had gegeven, of dat zij schrander genoeg waren, om het uit wat zij hoorden en zagen te raden, speelden hun rollen voortreffelijk. Zij verzochten, de eer te mogen hebben, met Jonas nader kennis te maken, verlangden naar het genoegen hem in de hooge kringen te brengen, waarin een man als hij zonder eenigen twijfel een schitterende figuur zou maken, en stelden zich, op de vriendelijkste manier, volkomen te zijner beschikking. Kortom, ook zij zeiden: „Doe met ons mee!" En Jonas antwoordde daarop bij zich zelf, dat hij niets liever wilde doen, zoolang zij hem „vrijhielden."

„Na de koffie, die in den salon werd gebruikt, scheen het gesprek, dat grootendeels door Pip en Wolf met sterk gekruide geestigheden gaande gehouden werd, eenigszins te verflauwen. Maar nu trad Jonas weer op, en toonde opnieuw zijn humoristische gezindheid door zijn opmerkingen over het ameublement, vragend, wat dit of dat gekost had, of het betaald was, enz., waarbij hij, naar hij meende, zijn gastheer geweldig in het nauw dreef, en dezen zijn eigen meerdere schranderheid deed voelen.

Een glas champagne-punch bracht weer nieuw leven in het gezelschap, maar slechts voor eén korten tijd, want na een luidruchtige woordenwisseling, waarvan niemand iets verstond of begreep, gingen Pip en Wolf met heel onvaste schreden weg, en viel Jonas op een van de sofa's in slaap.

Daar het onmogelijk bleek, hem tot het besef te brengen, dat hij niet thuis was, kreeg Bailey opdracht om een huurkoets te halen en hem naar zijn woning te brengen, een boodschap, die dit jongmensch niet met zijn gewone vlugheid ten uitvoer bracht, daar hij zelf eerst moest worden wakker gemaakt; want het was bijna drie uur in den nacht.

„Is hij aan den haak, denkt gij?" fluisterde Crimple zijn makker toe, terwijl zij op een afstand naar den slapende stonden te kijken.

„Ik denk het wel," antwoordde deze even zacht. „Hij zal niet gemakkelijk weer los komen. Is Nadgett vanavond hier geweest?"

„Ja; ik ben even de kamer uitgegaan en bij hem geweest. Toen hij hoorde, dat er bezoek was, is hij weer vertrokken."

„Waarom is hij niet gebleven?"

„Hij zei, dat hij vanmorgen vroeg terug zou komen."

„Zeg dan, dat zij hem aan mijn bed sturen. Sst. Daar is de jongen. — Bailey, breng dezen heer naar zijn huis, en zorg, dat hij er goed komt. — Hei! Chuzzlewit! Hei!"

Met vrij veel moeite kregen zij hem overeind en naar beneden, waarna zij hem zijn hoed opzetten en in de koets stopten. Bailey ging naast den koetsier op den bok zitten, en rookte met bijzonder genoegen een sigaar, bij zich zelf grinnikend over de grap, dat hij mijnheer Jonas onder zijn hoede had.

Toen zij voor het huis in de City stilhielden, sprong Bailey van het rijtuig, en gaf zijn levendige aandoeningen lucht door een geklop, waarvan waarschijnlijk sedert den grooten brand van Londen het gelijke in deze straat niet was gehoord. Een beetje achteruitgaand, om de gevolgen van deze heldendaad af te wachten, zag hij, dat een licht, dat eerst door een bovenraam had geschenen, al in beweging was en naar beneden kwam. Uit nieuwsgierigheid, om des te eerder te weten, wie het was, die er aankwam, ging Bailey weer naar de deur, en drukte zijn oog voor het sleutelgat.

Het was de „vroolijke" zelf — maar treurig veranderd. Zoo vervallen en uitgeteerd, zoo angstig en naargeestig van uiterlijk, zoo diep terneergeslagen en moedeloos, dat het minder verrassend zou zijn geweest, haar stil in haar doodkist te zien liggen.

Zij zette de kaars op een bank in de vestibule, en legde toen haar hand op haar hart, op haar oogen, op haar gloeiende voorhoofd. Daarop kwam zij zoo wild en haastig naar de deur, dat Bailey zijn tegenwoordigheid van geest verloor, en nog zijn oog hield, waar het sleutelgat geweest was, toen zij de deur opende.

„Aha!" zei Bailey, met moeite zijn gewonen luchtigen toon aannemend. „Zijt gij daar? Wat scheelt er aan? Zijt gij niet wel?"

Terwijl zij hem met verwondering in zijn voor haar vreemde kleeding herkende, kwam er zooveel van haar ouden glimlach op haar gezichtje terug, dat Bailey er zich over verblijdde. Maar het volgende oogenblik werd hij weer verdrietig; want hij zag tranen in haar flauwe oogen staan.

„Schrik maar niet," zei Bailey. „Er is geen kwaad bij. Ik kom mijnheer Chuzzlewit thuis brengen. Hij is niet ziek, maar een beetje boven zijn bier, weet ge?" Bij deze woorden liet hij zich een paar maal heen en weer waggelen, om te verstaan te geven dat Jonas dronken was.

„Komt gij van juffrouw Todgers?" vroeg Mercy bevend.

„Van Todgers? Wel neen!" riep Bailey uit. „Ik heb niets meer met Todgers te maken. Die heb ik al lang de bons gegeven. Hij is bij mijn heerschap in het West-End op een diner geweest. Wist ge niet dat hij daar naar toe ging?"

„Neen," antwoordde zij flauw.

„Nu, zoo is het. We zijn vroolijke gasten, dat kan ik zeggen. Kom maar niet buiten. Ge zoudt kou vatten. Ik zal hem wel wakker maken."

Bailey had zoo'n goeden dunk van zich zelf, dat hij rustig op zich zou hebben genomen om Jonas naar binnen te dragen. Zonder te aarzelen deed hij het portier open, en gaf den slapende een duw, roepend: „Wij zijn thuis, lieverdje. Kom er eens uit!"

Jonas was in zooverre bijgekomen, dat hij deze woorden begreep, en kwam plotseling het rijtuig uitstommelen, met groot gevaar om, met Bailey er bij, overhoop te tuimelen. Toen hij op de straat was, gaf Bailey hem eerst een stoot van voren, en toen van achteren; en toen hij hem op deze manier in evenwicht had gebracht, schoof hij hem de deur in.

„Ga maar vooruit met het licht," zei Bailey tot Mercy. „Ik zal hem wel naar boven helpen. Beef niet zoo. Hij zal u geen kwaad doen. Als ik een drupje te veel heb gehad, ben ik de goedhartigheid in eigen persoon."

Zij ging vooruit, en haar man en Bailey kwamen met veel gehaspel en gestommel eindelijk boven op de voorkamer, waar Jonas zich op een stoel liet vallen.

„Daar," zei Bailey. „Nu is hij er. Gij hoeft er heusch niet om te huilen. Met uitslapen is hij weer klaar."

Het dronken beest, met scheef geknoopte kleeren, opgezwollen gezicht en verwarde haren, zat knikkebollend met slaperige oogen om zich heen te kijken, tot hij tenslotte zooveel besef kreeg, dat hij zijn vrouw herkende, en toen schudde hij zijn vuist tegen haar.

„Wat?" riep Bailey uit, met onwillekeurige verontwaardiging zijn armen op zijn heupen zettend. „Zijt ge kwaadaardig? Pas op, mannetje! Dat zou ik u niet raden...."

„Och, ga maar weg," zei Mercy. „Bailey, beste jongen, ga maar naar huis — Jonas!" vervolgde zij, terwijl zij haar hand bedeesd op zijn schouder legde en haar hoofd over hem heenboog. „Jonas!"

„Kijk haar daar nu eens!" snauwde Jonas, haar op armslengte van zich afstootend. „Kijk haar daar nu eens! Een mooie koop, dien ik gedaan heb."

„Lieve Jonas!"

„Loop naar den duivel!" snauwde hij nog harder. „'t Is mooi, om voor zijn heele leven zoo'n blok aan het been te hebben. Eeuwig mauwende, valsche kat! Ga uit mijn oogen!"

„Och Jonas, dat meent gij niet. Dat zoudt gij niet zeggen, als gij nuchter waart."

Met geveinsde opgeruimdheid gaf zij Bailey een fooi, en smeekte hem nogmaals om weg te gaan. Zij deed dit zoo dringend, dat de jongen het hart niet had om te blijven; maar hij bleef onder aan de trap staan luisteren.

„Zou ik het niet zeggen, als ik nuchter was?" antwoordde Jonas. „Dat weet gij wel beter. Heb ik het dan nooit gezegd, als ik nuchter was?"

„Och ja, dikwijls," antwoordde zij in tranen.

„Verstaat ge?" snauwde Jonas, met zijn voet op den grond stampend. „Gij hebt mij eens uw kuren laten verdragen, en nu zal ik u de mijne leeren verdragen. Dat heb ik mij zelf altijd beloofd. Daarom heb ik u getrouwd. Ik wil weten, wie de meester is en wie de slavin."

„De hemel weet, dat ik gehoorzaam ben," antwoordde Mercy snikkend; „meer dan ik ooit had gedacht."

Jonas schaterde. „Zoo! begint gij dat nu te merken? Geduld maar, dan zult gij het nog wel beter ondervinden. Grijpvogels hebben klauwen. Er is geen scheldwoordje, dat ge mij ooit hebt gegeven, en geen lief streekje, dat ge mij ooit hebt gespeeld, en geen onbeschaamdheid, die ik ooit van u heb moeten verdragen, of gij zult ze honderdvoudig terug hebben. Waarom heb ik u anders getrouwd! Zoo'n schepsel!" zei hij, met ruwen hoon.

Misschien zou het hem in een zachtere stemming brengen, als hij de wijs van een liedje hoorde, waarvan hij vroeger gezegd had, dat het hem beviel. Met een vol hart probeerde zij dit.

„Zoo!" zei hij; „zijt gij doof? Hoort gij mij niet? Zooveel te beter voor u. Ik haat u. Ik haat mij zelf, dat ik gek genoeg ben geweest, om mij zoo'n pak op mijn hals te laden, alleen om het pleizier van er op te trappen, zoo vaak ik het wil. Ik ben nu

een andere man dan toen; ik zou nu kunnen trouwen met wie ik wilde. Maar ik zou niet trouwen, ik zou alleen blijven. Ik heb nu vrienden genoeg, om pleizier mee te hebben. Dat moest ik doen, in plaats van hier zoo'n blok aan mijn been te hebben. Bah! Waarom laat gij mij altijd uw bleeke gezicht zien, als ik thuis kom? Zal ik u dan geen oogenblik kunnen vergeten?"

„Wat is het al laat!" zei zij op een opgeruimden toon, toen zij na een poos van stilte het gordijn ophaalde. „Het is klaarlichte dag, Jonas."

„Klaarlichte dag of donkere nacht, wat gaat mij dat aan?" was het vriendelijke antwoord.

„Maar de nacht is vlug omgegaan. Ik vind het heelemaal niet erg, te blijven opzitten."

„Blijf weer eens voor mij op, als gij durft!" bromde Jonas.

„Ik heb den heelen nacht zitten lezen," vervolgde zij. „Het was zoo'n vreemde geschiedenis, en de schrijver zei, dat alles waar was. Ik zal het u morgen vertellen."

„Zoo, was alles waar?" zei Jonas stug.

„Dat stond tenminste in het boek."

„Stond er dan ook iets in van een man, die een vast besluit had genomen, om zijn wijf onder den duim te houden, om haar klein te krijgen, haar haar kuren af te leeren, al — al zou zij er ook mee naar de andere wereld gaan?"

„Neen — geen woord," antwoordde zij snel.

„Dat zal toch binnenkort een ware geschiedenis zijn," zei hij, „al zegt het boek er niets van. Het zal natuurlijk een boek vol leugens zijn; juist geschikt voor een leugenaarster om te lezen. Maar gij zijt doof; dat had ik vergeten."

Er volgde weer een poos van stilte, en Bailey was op het punt om weg te gaan, toen hij haar voetstap op den vloer hoorde, en bleef luisteren. Het scheen, dat zij naar hem toeging en hem vriendelijk toesprak. Zij wilde hem in alles zijn zin geven, zijn wenschen voorkomen, en zij zouden samen gelukkig kunnen zijn, als hij haar maar wat zacht behandelde. Hij antwoordde met een vloek en ....

Toch niet met een slag? Ja! Het enkele woord is genoeg om den laaghartige te schandvlekken: met een slag.

Er volgden geen woedende kreten, geen luide verwijten. Zij hield hem zoo stijf vast, dat zij zelfs haar snikken smoorde. Haar zielesmart kon haar niets anders afpersen dan de dikwijls herhaalde woorden: „Hoe kunt gij! hoe kunt gij!" tot haar tranen haar stem volkomen verstikten.

O vrouwen, de besten onder ons mogen wel zacht met uw gebreken omgaan, al was het alleen maar wegens het leed dat uw gemoed zal drukken, als gij op den dag des oordeels tegen ons zult moeten getuigen.

HOOFDSTUK XXIX.

Eenige grepen uit het dagelijksche leven.

Misschien was het een onaangename herinnering van wat hij 's nachts had gezien en gehoord, misschien ook geen diepzinniger werking van zijn geest dan de ontdekking, dat hij niets te doen had, die Bailey den volgenden middag bijzonder naar pleizierig gezelschap deed verlangen, en hem er toe bracht zijn vriend Poll Sweedlepipe te gaan opzoeken.

Toen het gebarsten schelletje met een langdurig geklingel zijn komst aankondigde (want Bailey, die graag zooveel leven maakte als mogelijk was, kwam met een vaartje de deur binnen), draaide Poll, die juist in de beschouwing van zijn uil, een bijzondere gunsteling van hem, was verdiept, zich om, en heette zijn jongen vriend hartelijk welkom.

„Gij ziet er bij daglicht nog knapper uit dan bij kaarslicht," zei Poll. „Ik heb nog nooit zoo'n flinken jongen gezien."

„Dat zou ik ook denken. Hoe gaat het met onze schoone vriendin Sara?"

„Tamelijk goed," antwoordde Poll. „Zij is thuis."

„Men kan aan Sara nog wel zien, dat zij eens knap is geweest," zei Bailey met elegante onverschilligheid.

Poll keek heel vreemd op. Hij twijfelde weer, of zijn vriendje niet werkelijk een oude man was.

„Wat al te veel vleesch en vet, Poll?" zei Bailey. „Maar op haar leeftijd zijn er heel wat, met wie het nog veel erger is."

„Zelfs de uil zet er groote oogen van op," dacht Poll. „Maar dat verwondert mij niet van zoo'n schrander beest."

Toevallig had de barbier zijn scheermessen aangezet, die nu half geopend op een rij lagen. Deze aanblik deed Bailey op een inval komen; hij streek met zijn hand over zijn kin, en zei:

„Poll, ik ben om mijn kaken niet zoo glad, als ik wel zou willen. En nu ik toch hier ben, zoudt ge mij wel eens kunnen scheren."

De barbier stond verbaasd. Maar Bailey

deed zijn das af en zette zich met alle mogelijke bedaardheid en deftigheid op den scheerstoel. Zijn manier van doen was een onweerstaanbaar overredingsmiddel; het getuigenis van het gezicht en gevoel was daartegen niets. Zijn kin was zoo glad als een versch ei; maar Poll Sweedlepipe had het niet onder eede durven ontkennen, dat hij den baard van een Joodschen rabijn had.

„Scheer alles maar weg, Poll," zei Bailey, zijn gezicht strak zettend. „De bakkebaarden kunnen mij niet schelen."

De goede barbier stond hem met zijn zeepkwast in zijn hand aan te gapen, in grappige verbijstering, en alsof een tooverkracht hem ditmaal belette zijn gewone werk te beginnen. Eindelijk kwam hij met de kwast naar Bailey's gezicht; maar toen hield hij weer op, alsof de baard, dien hij zich verbeeld had te zien, weer eensklaps verdwenen was. Bailey moest hem een paar keer aanmoedigen voor hij hem werkelijk inzeepte; en toen grijnsde Bailey van genoegen onder het zeepsop.

„Pas op, dat gij mijn puistjes ontziet, Poll!" zei Bailey.

Poll gehoorzaamde en schraapte met bijzondere oplettendheid het schuim weg. Telkens, als hij zijn mes afveegde, keek Bailey naar het doekje op zijn schouder, en scheen er met een microscopisch oog eenige haartjes op te ontdekken, want hij prevelde verscheidene malen: „Een beetje rosser dan ik wel wenschte, Poll." Toen het werk was afgeloopen, staarde Poll hem nog eens verbaasd aan, terwijl Bailey zijn gezicht afveegde, met de opmerking, dat niets iemand, als hij laat naar bed was gegaan, zoo verfrischte als het scheren.

Hij stond juist voor den spiegel zijn das om te doen, toen juffrouw Gamp naar beneden kwam en in het voorbijgaan even in den winkel keek, om haar buurman Sweedlepipe goedendag te zeggen. Bailey, die medelijden had met haar ongeluk, dat daarin bestond, dat zij een genegenheid voor hem had opgevat, die hij onmogelijk kon beantwoorden, haastte zich haar een vriendelijk woordje toe te spreken.

„Hallo, Sara!" zei hij. „Ik hoef u niet te vragen hoe gij het al dien tijd gemaakt hebt, want ge zijt zoo frisch als een hoentje. Niet waar, Polly?"

„Waar drommel haalt die deugniet zijn onbeschaamdheid vandaan!" zei juffrouw Gamp, hoewel niet weinig in haar schik. „Het is onbegrijpelijk. Ik zou voor geen vijftig pond zijn moeder willen zijn."

Bailey hield dit voor een ingewikkelde verklaring van haar gehechtheid, en een kieschen wenk, dat geen geld haar voor de hopeloosheid daarvan schadeloos kon stellen. Hij voelde zich gevleid. Onbaatzuchtige genegenheid is altijd vleiend.

„Och Heere!" zuchtte juffrouw Gamp, terwijl zij zich op den scheerstoel liet neerzinken; „die man in „De Stier" zal mijn dood nog zijn. Onder alle ongemakkelijke zieken in dit tranendal is hij werkelijk wel de ergste."

Het was de gewoonte van juffrouw Gamp en haar vriendinnen, dit van alle zieken te zeggen, zoowel om verdere concurrenten af te schrikken, als om een reden te geven, waarom zij zooveel versterkende middelen noodig hadden.

„Iemand moet wel een gestel van baksteen hebben om het uit te houden," merkte juffrouw Gamp verder op. „ ‚Sara,' zei juffrouw Harris laatst nog tegen mij, ‚ik weet niet hoe gij het uithoudt.' — ‚Och juffrouw Harris,' zei ik, ‚wij vertrouwen ook niet op ons zelf, maar op iemand anders; dat is ons godsdienstig gevoel, en dat moet ons helpen.' — ‚Ja,' zei juffrouw Harris, ‚zoo is de wereld; en dat is ook het eind van alle dingen.' "

De barbier liet daarop een goedkeurend gebrom hooren, als wilde hij zeggen, dat de opmerking van juffrouw Harris, hoewel niet zoo begrijpelijk als men wel kon verlangen, haar hoofd en hart evenveel eer aandeed.

„En nu moet ik twintig mijlen ver," zei juffrouw Gamp, „zoo'n gewaagde reis maken, als nog nooit een baker gemaakt heeft, geloof ik. Juffrouw Harris, want zij is zoo bezorgd voor mij, alsof zij mijn eigen zuster of moeder was, zei nog tegen me: ‚Gij zult toch niet gaan, Sara?' — ‚Wel zeker zal ik gaan,' zei ik. ‚Juffrouw Gill,' zei ik, ‚heeft al zes kinderen gehad, en zou het dan denkbaar zijn, dat zij zich nu misrekenen zou? Ik heb mijnheer Gill zoo dikwijls hooren zeggen, dat zijn vrouw zoo zeker ging als de almanak; en zou zij het dan nu verkeerd hebben? Neen, juffrouw,' zei ik tegen juffrouw Harris, ‚dat is niet denkbaar.' — ‚Maar,' zei zij, met tranen in haar oogen, ‚gij zijt een vrouw van ondervinding, en gij weet nog beter dan ik, hoe weinig er noodig is om ons van de wijs te brengen. Een poppenkast, of een schoorsteenveger, of een groote hond, of een dronken man, die ons laat schrikken, is er toe in staat.' — En dat is ook zoo, mijnheer Sweedlepipe! En ik kan u verklaren, hoewel ik rekenen kan dat ik nog veertien dagen vrij zal zijn, dat ik toch met een bezwaard hart wegga."

„Ja, maar gij zijt al te vol ijver," antwoordde Poll. „Gij tobt u zelf al te veel af."

„Of ik mij aftob!" zei juffrouw Gamp, haar handen plechtig opheffend. „Gij spreekt de zuivere waarheid, mijnheer Sweedlepipe, al hadt gij ook nooit een waar woord gesproken. Ik voel het lijden van anderen veel meer dan mijn eigen, al zou men dat ook zoo niet denken. En zooveel kinderen als ik in de wereld heb geholpen! — ze zouden in geen week gedoopt kunnen worden, al doopte men dag en nacht door."

„Waar moet de zieke heen?" vroeg Poll.

„Naar Herefordshire, waar hij geboren is. Maar de buitenlucht zal h e m niet meer helpen," antwoordde juffrouw Gamp.

„Is het zoo slecht met hem gesteld?" vroeg de barbier.

Juffrouw Gamp schudde geheimzinnig haar hoofd.

„Iemand kan de koorts op zijn lijf hebben," zei ze, „maar iemand kan ook de koorts in zijn ziel hebben, en al neemt hij daartegen nog zooveel drankjes in, het helpt hem niet."

„O!" zei de barbier, en zette daarbij zijn ravengezicht.

„Ja," hernam juffrouw Gamp. „Als iemand in zijn ijlen en in zijn slaap over zulke akelige dingen praat, dan heeft hij wat op zijn gemoed."

„Waarover praat hij dan?" vroeg de barbier nieuwsgierig. „Over spoken?"

Juffrouw Gamp, die zich al had laten verlokken om meer te zeggen dan zij van plan was geweest, haalde veelbeteekenend haar neus op, en zei, dat dat er niet toe deed.

„Ik moet tegen den avond met hem op de diligence," vervolgde zij, „en een paar dagen bij hem blijven, tot hij een andere oppasster heeft — een buitenmensch. Ik wou, dat die buitenmenschen.... Ze weten van niets. En dan moet ik alleen terugkomen. Alles even ongelegen. Als nu de boel maar goed gaat zoolang ik weg ben, dan kan juffrouw Gill beginnen als zij maar verkiest; want dag of nacht is voor mij hetzelfde."

Onder dit gesprek, dat juffrouw Gamp uitsluitend met den barbier hield, had Bailey zich beziggehouden met zijn das om te doen, en in den spiegel leelijke gezichten tegen zich zelf te trekken. Maar nu richtte juffrouw Gamp het woord tot hem, en dit deed hem zich omkeeren.

„Sedert wij alle drie samen bij mijnheer Chuzzlewit waren, zijt gij zeker niet in de City geweest?" zei zij vragend.

„Jawel, Sara. Vannacht nog."

„Vannacht?" riep de barbier uit.

„Ja. Of wilt gij liever vanmorgen zeggen, dat is mij ook goed. Hij had bij ons gedineerd."

„Wie bedoelt die malle jongen toch met o n s?" zei juffrouw Gamp ongeduldig.

„Mij zelf en mijn heerschap. Hij heeft bij ons gegeten, en wij hadden een vroolijke partij. Zoo vroolijk, dat ik hem vannacht om drie uur met een huurkoets naar huis moest brengen." Hij was in de grootste verzoeking om ook het overige te vertellen; maar zich herinnerend, hoe gemakkelijk dit aan zijn meester kon worden overgebracht, en hoe dikwijls Crimple hem had gewaarschuwd niet te babbelen, bedwong hij zich, en zei alleen maar: „Zij was nog opgebleven, om op hem te wachten."

„Zij had wel voorzichtiger kunnen zijn, dan zich te vermoeien met zoo laat op te blijven," zei juffrouw Gamp scherp. „Maar schenen ze samen nogal pleizierig te leven?"

„Ja, heel pleizierig," antwoordde Bailey.

„Daar ben ik blij om," zei juffrouw Gamp, voor de tweede maal veelbeteekenend haar neus ophalend.

„Zij zijn nog niet zoolang getrouwd," merkte Poll op, terwijl hij in zijn handen wreef, „of zij kunnen nog wel pleizierig met elkaar leven."

„Neen," zei juffrouw Gamp met een derde neusophalen.

„Vooral," vervolgde de barbier, „als die heer zoo iemand is, zooals gij gezegd hebt."

„Ik spreek maar zoover ik weet, mijnheer Sweedlepipe," zei juffrouw Gamp. „Het zou jammer zijn, als het anders was. Maar wij weten niet, wat er in de harten van andere menschen omgaat. Als er glazen ramen in waren, zouden sommige menschen er wel luiken voor mogen zetten; dat kan ik u wel zeggen."

„Gij bedoelt toch niet...." begon Poll.

„Ik bedoel niemendal, en ik zeg niemendal," viel juffrouw Gamp hem in de rede, „al lag ik ook op de pijnbank. Alles wat ik zeg is, dat het hoog tijd voor mij is om naar „De Stier" te gaan."

De barbier was heel nieuwsgierig om den patiënt van juffrouw Gamp te zien, en deed daarom het voorstel haar met Bailey te vergezellen. De jongeman toonde zich hiertoe bereid, en zoo gingen zij op weg.

Toen zij de herberg bereikten, liet juffrouw Gamp haar vrienden beneden staan, en ging alleen naar de ziekenkamer, waar haar vriendin, juffrouw Prig, bezig was geweest met den zieke te kleeden. Deze was zoo vermagerd, dat zijn beenderen schenen te zullen klapperen als hij zich bewoog. Zijn wangen waren hol, en zijn oogen had-

den een onnatuurlijke grootte. Hij lag, naar het scheen meer dood dan levend, in een armstoel, en keerde, toen juffrouw Gamp binnenkwam, langzaam zijn oogen naar de deur, alsof zelfs deze beweging hem zwaar viel.

„Wel, hoe staan de zaken?" zei juffrouw Gamp. „Dat begint er lief uit te zien!"

„Veel liever dan het wel is," zei juffrouw Prig, die tamelijk uit haar humeur was. „Hij is vast met zijn verkeerde been uit bed gestapt; want hij is zoo dwars als hij groot is. Ik heb nog nooit zoo'n man gezien. Ik zou hem niet eens gewasschen hebben, als hij zijn zin had gehad."

„Zij laat de zeep in mijn mond komen," zei de patiënt met een flauwe stem.

„Waarom houdt gij hem dan niet dicht?" zei juffrouw Prig. „Denkt gij soms, dat men voor een halve kroon per dag zijn oogen zal bederven, om zoo nauw te kijken? Als men alles zoo precies wil hebben, moet men er ook naar betalen."

„Och Heer! och Heer!" zuchtte de patiënt.

„Daar," zei juffrouw Prig; „zoo heeft hij zich nu aldoor aangesteld, Sara, sedert ik hem uit zijn bed heb geholpen. Zou iemand het willen gelooven?"

„In plaats van dankbaar te zijn voor al onze zorg," zei juffrouw Gamp. „Foei, mijnheer, gij moest u schamen."

Nu greep juffrouw Prig den armen zieke bij zijn kin, en begon zijn hoofd met een haarborstel te raspen.

„Dat zoudt gij misschien ook liever niet hebben?" zei zij, even ophoudend, om hem aan te kijken.

Het was heel goed mogelijk, dat hij het liever niet had gehad; want de haarborstel was misschien de hardste, die er ooit gemaakt is, en zelfs zijn oogleden waren rood van het wrijven. Juffrouw Prig zag met genoegen hoe juist zij geraden had, en merkte zegevierend op, dat zij het wel had gedacht.

Toen zijn haar behoorlijk in zijn oogen was gestreken, kleedden juffrouw Prig en juffrouw Gamp hem verder aan, deden zijn das om, en haalden daarbij zijn boordje zoo hoog op, dat de punten ook weer in zijn oogen kwamen, deden vervolgens zijn vest en zijn jas aan, en, daar elke knoop in een verkeerd knoopsgat werd gewrongen, kan men zich gemakkelijk voorstellen hoe hij er uitzag.

„Ik geloof niet, dat het goed zit," zei de zwakke patiënt. „Het is net of ik iemand anders kleeren aanheb. Alles zit scheef. Aan den eenen kant is mijn broek hooger opgehaald dan aan den anderen. Er zit een fleschje in mijn zak. Waarom laat ge mij op een fleschje zitten?"

„Wat drommel!" zei juffrouw Gamp, het te voorschijn halend; „daar heeft hij warempel mijn nachtfleschje nog. Ik heb een kastje van zijn jas gemaakt, toen die achter de deur hing; dat had ik vergeten, Betsy. In zijn anderen zak zult gij nog een paar uien en een peperhuisje met thee en een met suiker vinden, als gij er eens even naar zoeken wilt."

Betsy haalde de bedoelde voorwerpen en nog eenige andere kruidenierswaren te voorschijn, en juffrouw Gamp stak ze dadelijk in haar eigen zak, die een verbazende ruimte had. Nu werden er eenige ververschingen gebracht: karbonaden en zwaar bier voor de dames, en een kop bouillon voor den patiënt; en nauwelijks was dit gebruikt, of John Westlock kwam binnen.

„Zoo, al op en gekleed?" zei John, zich naast den patiënt neerzettend. „Dat is mooi. Hoe voelt gij u nu?"

„Veel beter; maar erg zwak."

„Geen wonder. Gij zijt er erg aan toe geweest; maar de buitenlucht en verandering van verblijf zullen u wel gauw weer op dreef helpen," zei John. „Wel, juffrouw Gamp," vervolgde hij lachend, terwijl hij vriendelijk de kleeren van den patiënt eenigszins in orde begon te brengen, „gij hebt een zonderling denkbeeld, hoe manskleeren moeten zitten."

„Mijnheer Lewsome is geen gemakkelijk kind om aan te kleeden, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp heel deftig; „dat zouden Betsy en ik voor het gerecht kunnen getuigen."

John stond op dit oogenblik vlak voor den patiënt, om hem van de kwelling van het bovengemelde boordje te bevrijden, en de zieke nam deze gelegenheid waar, om te fluisteren:

„Mijnheer Westlock. Laat niemand ons beluisteren, ik heb u iets heel bijzonders en vreemds te zeggen; iets, dat mij in mijn ziekte zwaar op het hart heeft gelegen."

Heftig in al zijn doen, keerde John zich al om, teneinde de vrouwen de kamer uit te sturen, toen de zieke hem bij zijn mouw trok, en zei:

„Nu niet! Ik ben niet sterk genoeg. Ik heb er geen moed toe. Mag ik het u zeggen, als ik moed en kracht heb? Mag ik het u schrijven, als ik dat gemakkelijker en beter vind?"

„Of gij moogt?" vroeg John. „Wat is het dan, Lewsome?"

„Vraag mij niet wat het is. Het is onnatuurlijk en barbaarsch. Het is vreeselijk om aan te denken. Vreeselijk om te zeggen. Vreeselijk het te weten. Vreeselijk er aan meegewerkt te hebben. Laat mij uw hand kussen voor alles wat gij voor mij gedaan hebt; en bewijs mij nog die eene weldaad, dat gij nu niet meer vraagt."

In het eerst keek John hem heel verwonderd aan; maar toen hij zich herinnerde, hoe zwak hij was, en hoe kort het geleden was, dat de koorts zijn verstand volkomen had verbijsterd, dacht hij, dat de een of andere inbeelding hem nog kwelde. Om zich hiervan eenigszins meer te verzekeren, nam hij de gelegenheid waar, om juffrouw Gamp ter zijde te nemen, terwijl juffrouw Prig den patiënt in een mantel wikkelde, en haar te vragen, of hij nu volkomen rustig en bij zijn verstand was.

„Och hemel, mijnheer," antwoordde zij. „Hij is nog verschrikkelijk op zijn oppassters gebeten. Dat is een veeg teeken, mijnheer. Als gij gehoord hadt, hoeveel de arme man nog geen half uur geleden op mij en Betsy Prig te zeggen had, zoudt gij u verwonderen, dat wij niet half dood zijn van narigheid."

Dit sterkte John in zijn vermoeden. Hij zette zich dus de gezegden van Lewsome uit het hoofd, nam zijn vorigen vroolijken toon weer aan, en bracht den zieke, met behulp van de twee oppassters, naar beneden en naar de diligence, die op het punt stond om weg te rijden.

Poll Sweedlepipe stond bij de deur, met over elkaar geslagen armen en wijd open oogen, aandachtig toe te kijken, terwijl de zieke langzaam in het rijtuig werd geholpen. De beenderige handen en het vervallen gezicht maakten op Poll een zonderlingen indruk. De barbier fluisterde Bailey vertrouwelijk toe, dat hij voor geen pond het genoegen had willen missen hem te zien; maar Bailey, die een heel anderen smaak had, antwoordde, dat hij graag voor vijf shillingen van dat genoegen afstand had gedaan.

Het bergen van de bagage van juffrouw Gamp kostte vrij wat moeite; want deze dame stond er op, dat elk daartoe behoorend artikel afzonderlijk in een van de wagenkasten zou worden ondergebracht, daar zij anders alle eventueele schade aan haar kostbaarheden gerechtelijk op de eigenaars van de diligence zou verhalen. Met haar gelapte paraplu had men bijzonder veel last. In haar zorg om voor dit instrument een veilige bergplaats te vinden, verplaatste zij het zoo dikwijls, dat men gedacht zou hebben, dat zij wel vijftig paraplu's had. Tenslotte was zij weg, dat zei men tenminste, en nu liep zij den voerman overal na, om hem te zeggen, dat de schade vergoed moest worden, al moest zij de zaak ook voor het parlement brengen.

Eindelijk was echter alles in orde, en daarop zei zij Poll en Bailey vriendelijk vaarwel, neeg voor John Westlock, en nam van juffrouw Prig een hartroerend afscheid.

„Ik wensch u een boel zieken en goede betrekkingen, Betsy," zei zij. „Het zal niet lang duren, hoop ik, voor wij weer samen wacht houden, beurt om beurt, en dan wensch ik dat het in een groot gezin mag zijn, waar het van den een op den ander overgaat, tot het rond is geweest."

„Ik hoop ook dat het gauw mag gebeuren en weken lang mag duren," zei Betsy.

Met een gepast antwoord ging juffrouw Gamp achteruit naar de diligence, met dit gevolg, dat zij een heer en een dame, die juist de stoep voorbijkwamen, tegen het lijf liep.

„Pas op, kijk voor je!" riep de heer. „Hemel, het is juffrouw Gamp!"

„Wat zie ik, mijnheer Mould?" riep zij uit; „en de juffrouw ook? Wel, wie zou gedacht hebben, dat wij elkaar hier zouden ontmoeten?"

„Gaat gij de stad uit, juffrouw Gamp?" zei Mould. „Wel, dat is iets buitengewoons."

„Ja, iets heel buitengewoons," antwoordde zij. „Maar het is maar voor een paar dagen. Dat is die heer," fluisterde zij, „over wien ik gesproken heb."

„Wat, daar in de diligence?" hervatte Mould. „Die, voor wien gij mij dacht te recommandeeren? Wel, dat is iets vreemds! Begrijp eens, vrouwlief, die heer, die juffrouw Gamp al dacht dat bij ons zou komen, zit daar in de diligence."

Juffrouw Mould scheen heel veel belang in dit bericht te stellen.

„Als gij op de stoep gaat staan," vervolgde haar echtgenoot, „zult gij hem wel kunnen zien. Kijk! Daar is hij. Waar is mijn lorgnet? O hier! Ziet gij hem, vrouwlief?"

„Duidelijk," antwoordde juffrouw Mould.

„Dat is werkelijk iets buitengewoons," zei Mould opgetogen. „Het zou mij gespeten hebben, als ik dit was misgeloopen. Het lijkt wel een comedie. Het is om te lachen. Maar hij ziet er toch slap uit, vindt gij niet?"

Juffrouw Mould knikte.

„Hij zal misschien toch nog wel bij ons komen," zei Mould. „Wie weet! Het is mij

werkelijk, alsof ik al eenige verplichting aan hem heb. Ik zou bijna mijn hoed voor hem afnemen."

„Nu kijkt hij juist naar ons," merkte juffrouw Mould op.

„Dan zal ik het doen," zei Mould. „Uw dienaar, mijnheer! Goede reis! — Ha! Hij buigt ook. Heel beleefd. Juffrouw Gamp zal de kaartjes toch wel in haar zak hebben? Dat is wel iets zonderlings. Ik ben niet bijgeloovig; maar het is toch werkelijk, alsof ik een voorgevoel heb, dat ik hem zal bedienen. Gij moogt hem gerust een handkus geven, vrouwlief!"

Juffrouw Mould deed dit.

„Kijk," zei Mould, „dat doet hem pleizier. Die arme man. Ik ben blij, dat gij dat nog gedaan hebt, vrouw. — Goede reis, juffrouw Gamp!" vervolgde hij, met zijn hand wuivend. „Daar gaan zij!"

Zoo was het ook; want de diligence reed op dit oogenblik weg, en mijnheer en juffrouw Mould vervolgden vroolijk hun weg. Bailey vertrok nu ook met Poll Sweedlepipe, maar had eenige moeite om zijn vriend mee te krijgen, die zich door juffrouw Prig als het ware geboeid voelde, van wie hij, uit hoofde van haar baard, verklaarde, dat zij een wonderschoone vrouw was.

Toen de drukte, door het afrijden van de diligence veroorzaakt, volkomen bedaard was, zag men Nadgett in den donkersten hoek van de gelagkamer in „De Stier" zitten, oplettend naar de klok kijkend, alsof de man, die nooit verscheen, nu niet op zijn tijd paste.

HOOFDSTUK XXX.

Dat een voorbeeld bevat van de treurige waarheid, dat ook tusschen de beste menschen een misverstand kan ontstaan.

Nu wij hebben gezien, hoe het met het teedere takje ging, dat van den Pecksniffschen stam was afgenomen en op den vreemden geënt, mogen wij wel eens gaan kijken, hoe het met den vaderlijken stam zelf gesteld is.

Wat Pecksniff betreft, moeten wij in de allereerste plaats opmerken, dat hij, na zijn jongste dochter de grootste van alle zegeningen, een goed en liefhebbend echtgenoot, bezorgd te hebben, en na den vurigsten wensch van zijn vaderlijk hart te hebben voldaan door het geluk van haar leven te verzekeren, zijn jeugd als het ware voelde hernieuwen en zijn hagelwitte geweten met nog meer nederigen trots ten toon droeg. Bij vaders in tooneelspelen is het gewoon, dat zij, als zij een van hun dochters met den man van haar hart vereenigd zien, zich streelen met de gedachte, dat zij nu niets meer te doen hebben dan op hun gemak te sterven; hoewel zij daarmee toch zelden haast maken. Pecksniff, die geen tooneelvader en veel verstandiger was, begreep, dat hij nog heel veel andere dingen te doen had, en voorloopig niets beters kon doen dan te leven en vroolijk te zijn.

Hoe geneigd de goede man echter ook zijn mocht om zich door hartelijke vroolijkheid over zijn verlies te troosten en (om het zoo te zeggen) als een architectonisch katje in den tuin van zijn verbeelding rond te dartelen, was er toch iets, dat hem daarin voortdurend belemmerde. De zachtmoedige Cherry — wier gevoel van verongelijking en versmading, in plaats van uit te slijten, steeds scherper en bitterder werd — de zachtmoedige Cherry was in openlijken opstand. Zij deed haar dierbaren papa een vinnigen oorlog aan, zoodat zij, om het vulgair uit te drukken, met elkaar leefden als kat en hond. Hoewel geen huishond, hofhond of kettinghond ooit zoo'n lastig leven had als Pecksniff met zijn dochter.

Vader en dochter zaten aan het ontbijt. Tom had zich al verwijderd, en zij waren alleen. Pecksniff keek eerst donker; maar nadat hij zijn best had gedaan om zijn gezicht op te helderen, keek hij tersluiks zijn dochter aan. Haar neus was bijzonder rood en vinnig opgetrokken.

„Charity," zei Pecksniff, „wat zit er toch tusschen ons in den weg? Waarom gaan wij niet vriendelijk met elkaar om?"

Charity's antwoord was eigenlijk geen antwoord op zoo'n uitstorting van gevoel, want het luidde eenvoudig: „Och, zeur niet!"

„Zeur niet," herhaalde Pecksniff op een zielsbedroefden toon.

„Och, papa," zei zijn dochter bedaard, „geef u maar geen moeite om zoo te spreken. Ik weet tegenwoordig heusch wel wat dat beteekent, en wat het waard is."

„Het is hard," zei Pecksniff, zich tot zijn theekopje wendend. „Het is heel hard! Zij is mijn kind. Ik heb haar in mijn armen gedragen, toen zij nog wollen sokjes aanhad — heel veel jaren geleden."

„Dat hoeft gij mij niet te verwijten, papa," antwoordde Cherry bits. „Ik ben toch niet zooveel ouder dan mijn zuster, al is zij met uw vriend getrouwd."

„O, menschdom, menschdom! Arm menschdom!" riep Pecksniff uit terwijl hij

tegen het menschdom zijn hoofd schudde, alsof hij zelf er niet toe behoorde. „Als ik denk, dat uit zooiets oneenigheid kan voortkomen! O hemel, o hemel!"

„Uit zooiets?" herhaalde Charity. „Neen, zeg de ware reden maar, anders zal ik het doen."

Misschien was de drift, waarmee zij dit zei, aanstekelijk; Pecksniff verwisselde tenminste zijn vorigen toon met een anderen, die misnoegd, zoo niet kwaadaardig mocht heeten, en zei:

„Dat hoeft heusch niet. Gij laat de ware reden duidelijk genoeg zien. Gij schaamt u voor niets. Gij houdt uw humeur nooit in. Gij hebt u zelf wel honderdmaal voor Chuzzlewit te kijk gesteld."

„Ik mij zelf?" antwoordde Charity met een bitteren glimlach. „Nu, wat kan mij dat schelen?"

„Mij dan wel," zei Pecksniff.

Charity antwoordde slechts met een verachtelijk lachen.

„En daar wij nu tot ronde woorden gekomen zijn, Charity," herhaalde Pecksniff dreigend, „moet ik u zeggen, dat ik dit niet langer hebben wil. Geen kuren of impertinenties meer, meisje, want ik wensch ze niet te verdragen."

„Ik zal doen wat mij belieft, papa," antwoordde Charity met een luide schelle stem. „Ik zal mij niet in alles achteraf laten zetten; daar kunt gij zeker van zijn. Ik ben schandelijker behandeld, dan ooit met iemand in de wereld het geval is geweest," hier begon zij te schreien, „en ik weet wel, dat ik van u het ergste heb te wachten. Maar dat kan mij niet schelen."

De gillende toon, waarop dit gezegd werd, maakte Pecksniff zoo dol, dat hij, na een poos verbijsterd te hebben rondgekeken, als zocht hij naar een middel om dien te dempen, opstond, zijn dochter bij haar schouders greep, en haar heen en weer schudde zoodat de strik in haar haren als een pluim begon te trillen. Deze aanval verbaasde haar zoo, dat hij inderdaad zijn doel bereikte.

„Dat zal ik weer doen," zei Pecksniff, terwijl hij weer ging zitten, „als gij nog eens zoo hard durft te spreken. Wat bedoelt gij met schandelijk behandelen? Als Jonas uw zuster boven u verkoos, wie kon dat helpen? Wat heb i k daarmee te maken?"

„Heeft men dan geen speelbal van mij gemaakt? Heeft men met mijn gevoel den spot niet gedreven? Deed hij niet eerst, alsof hij mij bedoelde?" snikte Cherry, „en, lieve Hemel, moet ik nu nog door elkaar geschud worden!"

„Dat zal u nog wel meer gebeuren," antwoordde haar vader, „als gij mij noodzaakt, dat middel te gebruiken om den goeden naam van deze nederige woning te bewaren. Ik sta verwonderd over u. Het bevreemdt mij dat gij niet meer gevoel van eer hebt. Als Jonas niet om u gaf, hoe kondt gij hem dan willen hebben?"

„Ik hem willen hebben, papa?" riep Charity uit.

„Waarom maakt gij dan zooveel drukte," zei haar vader, „als dat het geval niet is?"

„Omdat men mij valsch heeft behandeld," antwoordde Charity; „omdat mijn eigen vader en mijn eigen zuster mij lagen hebben gelegd. Op h a a r ben ik niet boos," vervolgde zij met een nog nijdiger gezicht. „Ik heb medelijden met haar. Ik weet wat voor een leven zij bij dien ellendeling zal hebben."

„Jonas zal er niet van sterven, dat gij hem uitscheldt, kind," zei Pecksniff, zijn kalmte herwinnend; „scheld hem dus maar uit zooveel gij wilt, en houd u dan stil."

„Neen, papa, dan houd ik mij nog niet stil," antwoordde Charity. „Dat is het eenige niet, waarover wij het niet eens zijn. Ik wil mij dat niet laten welgevallen. Het is 't beste dat gij het nu maar in eens weet. Neen, ik wil niet. Ik ben niet gek en niet blind. Alles wat ik zeg is, dat ik het mij niet wil laten welgevallen."

Wat zij ook mocht bedoelen, zij had Pecksniff nu in zijn zwak geraakt; want zijn poging, om zich bedaard te houden, mislukte jammerlijk. Zijn toorn ging in kruipende zachtheid over.

„Kindlief," zei hij, „als ik in een kortstondige opwelling van drift ben overgegaan tot een of ander onbehoorlijk middel om een lawaai te smoren, dat zoowel u als mij zelf moest benadeelen — en ik erken de mogelijkheid, dat ik dit gedaan heb — dan vraag ik om vergiffenis. Een vader, die zijn kind om vergiffenis vraagt, is, geloof ik, een schouwspel om het hardste hart te verzachten."

Het verzachtte echter Charity niet; misschien omdat haar hart niet hard genoeg was. Zij bleef integendeel bij haar gezegde, en herhaalde nog verscheidene malen, dat zij niet gek en niet blind was, en het zich niet wilde laten welgevallen.

„Gij moet in de een of andere dwaling verkeeren, kind," zei Pecksniff; „maar ik wil niet vragen wat het is. Ik wensch het niet te weten. Kom," vervolgde hij, haar zijn hand toestekend, en weer blozend.

„Laten wij er niet verder over spreken, wat het ook zijn mag."

„Heel goed," zei Charity. „Maar ik wensch ook alle aanleiding daartoe te vermijden, en daarom moet ik u verzoeken mij een woning te bezorgen."

„Een woning, kind?" zei Pecksniff, terwijl hij in de kamer rondkeek.

„Een andere woning, papa!" hervatte Charity, met nog grooter statigheid. „Breng mij onder bij juffrouw Todgers, of ergens anders; maar hier wil ik niet blijven, als dat het geval moet zijn."

Het is mogelijk dat er, aan juffrouw Todgers denkend, een visioen voor Charity's geest opprees van verliefde heeren, gereed om aan haar voeten te vallen. Het is ook mogelijk, dat Pecksniff, bij zijn herboren jeugd, in dat etablissement een middel zag om zich van een lastig toezicht te ontslaan. Zeker is het, dat het voorstel hem niet onaangenaam in de ooren klonk. Maar hij was een man van diep en fijn gevoel, en drukte daarom zijn zakdoek met beide handen tegen zijn oogen — zooals zulke lieden altijd doen, vooral als zij weten, dat men op hen let.

„Een van mijn vogeltjes," zei Pecksniff, „heeft aan de borst van een vreemde een schuilplaats gezocht, en nu wil het andere naar Todgers vliegen! Maar wat ben ik! Ik weet zelf niet precies wat ik ben. Het komt er niet op aan."

Maar zelfs deze opmerking, misschien des te aandoenlijker door haar onbegrijpelijkheid, maakte op Charity geen indruk. Zij bleef even koud en stug.

„Maar ik heb altijd," zei Pecksniff, „het geluk van mijn kinderen aan mijn eigen — ik wil zeggen mijn eigen geluk aan dat van mijn kinderen opgeofferd, en ik wil nu niet beginnen een andere gedragslijn te volgen. Als gij bij juffrouw Todgers gelukkiger kunt zijn, dan in uw vaders huis, mijn kind, ga dan naar juffrouw Todgers. Stoor u niet aan mij. Ik zal het wel zonder u stellen."

Charity, die heel goed wist, dat hij de voorgestelde verandering met heimelijk genoegen tegemoet zag, verborg haar eigen tevredenheid, en opende de onderhandeling over de voorwaarden. Zijn begrippen daaromtrent waren zoo bekrompen, dat er gemakkelijk een tweede ruzie en mogelijk een tweede door-elkaar-schudden uit had kunnen ontstaan, maar langzamerhand kwam men tot een vergelijk, en zoo dreef het onweer voorbij. Charity's inval was, om de waarheid te zeggen, zoo aangenaam voor beiden, dat het een wonder zou zijn geweest, als zij niet tot een vriendschappelijke schikking waren gekomen. Men had weldra afgesproken, dat er een proef met het plan zou worden genomen, en dat Charity's vertrek bij den ouden Chuzzlewit en Marie zou worden verontschuldigd, op grond dat het meisje onwel was, een verandering van levenswijze noodig had, en heel erg naar haar zuster verlangde. Toen dit was vastgesteld, gaf Pecksniff haar zijn zegen, met al de statigheid van een man, die een groot offer brengt, maar zich troost met de gedachte, dat de deugd haar eigen belooning in zich draagt. En op die manier waren zij voor de eerste maal verzoend sedert dien onvergetelijken avond, toen Jonas, de oudste zuster verstootend, zijn liefde voor de jongste had bekend, en Pecksniff hem op moreele gronden had voorgesproken.

Maar hoe kwam het — zoo mag men wel vragen, als het oude getal der zeven wereldwonderen zoo onverwachts met één vermeerderd wordt — hoe kwam het, dat Pecksniff en zijn dochter zoo genegen waren om te scheiden? Hoe waren beider belangen zoo plotseling van elkaar vervreemd? Waarom zei Charity zoo nadrukkelijk, dat zij niet gek en niet blind was, en dat zij het zich niet wilde laten welgevallen? Zou het mogelijk zijn, dat Pecksniff op de gedachte was gekomen om te hertrouwen, en dat zijn dochter, met den scherpen blik van een oude vrijster, zijn plannen had doorgrond?

Laten wij dit eens overwegen.

Pecksniff, als een man zonder blaam, op wien de laster even weinig vat had als de adem op een spiegel, kon rustig doen, wat een ander niet kon doen. Hij kende de zuiverheid van zijn eigen beweegredenen; en als hij een beweegreden had, volgde hij die zoo standvastig, als alleen een door en door braaf (of een door en door slecht) mensch kan doen. Had hij nu eenige gewichtige beweegredenen om een tweede vrouw te nemen? Ja — en wel niet een of twee, maar een heeleboel.

De oude Maarten Chuzzlewit had langzamerhand een aanmerkelijke verandering ondergaan. Zelfs op den avond, toen hij zoo ontijdig bij Pecksniff aankwam, was hij, in vergelijking met vroeger, zachtzinnig en gemakkelijk om mee om te gaan. Pecksniff schreef dit toen toe aan den indruk, dien de dood van zijn broer op hem had gemaakt. Maar van dien tijd af scheen zijn karakter langzamerhand te veranderen en over te gaan in een doffe onverschilligheid voor bijna iedereen, behalve Pecksniff. Zijn voorkomen was bijna hetzelfde gebleven,

maar zijn geest was volkomen veranderd. Niet dat deze of gene drift sterker of flauwer was geworden, maar de kleur van het heele beeld was verschoten, en voor de trekken, die daardoor verdwenen, kwamen geen andere in de plaats. Ook zijn zintuigen verzwakten. Hij was minder scherp van gezicht, nu en dan doof, sloeg weinig acht op wat er om hem heen gebeurde, en sprak soms dagen achtereen bijna geen woord. Deze verandering greep zoo langzaam plaats, dat zij bijna niet werd opgemerkt, voor zij volkomen was; maar Pecksniff had er van het begin af aan op gelet, en daar Anthony Chuzzlewit hem nog versch in het geheugen lag, zag hij in diens broer Maarten hetzelfde verval naar lichaam en ziel.

Voor iemand van Pecksniff's teerhartigheid was dit een bijzonder treurige aanblik. Hij begreep maar al te duidelijk de mogelijkheid, dat zijn geëerde bloedverwant het slachtoffer van baatzuchtige menschen zou kunnen worden, en zijn bezittingen in onwaardige handen zouden kunnen vallen. Dit deed hem zoo smartelijk aan, dat hij het besluit nam, zijn best te doen om alles voor zich zelf te krijgen, en den ouden heer zoo te bewaken, dat geen ander in zijn testament kon komen. Zachtjes aan begon hij daarom te probeeren, of de oude Maarten inschikkelijk genoeg zou zijn om zich als een werktuig te laten gebruiken; en toen hij merkte, dat hij onder zijn bekwame vingers inderdaad heel buigzaam was, maakte hij er — uit louter goedhartigheid — zijn levenstaak van, den ouden man in zijn macht te brengen. Elke kleine proef, die hij durfde te wagen, viel boven verwachting gelukkig uit, en hij begon dus te denken, dat hij het geld van den ouden Maarten al in zijn eigen onbaatzuchtigen zak hoorde rinkelen.

Wanneer Pecksniff echter met een verruimd en dankbaar hart over den samenloop van omstandigheden nadacht, die den ouden man, allen goddeloozen ten spijt, in zijn handen had gebracht, hinderde hem altijd de gedachte, dat Marie Graham een gevaarlijk struikelblok op zijn weg was. De oude man mocht zeggen wat hij wilde, Pecksniff wist, dat hij veel genegenheid voor dit meisje had, dat hij dit door duizend kleinigheden aan den dag legde, en nooit op zijn gemak was, als hij eenigen tijd haar gezelschap miste. Dat hij ooit inderdaad gezworen had haar in zijn testament iets na te laten, betwijfelde Pecksniff sterk; en al had hij dit gedaan, dan wist Pecksniff toch, dat er veel middelen bestonden, waardoor hij, zonder zijn geweten te kwetsen, zijn eed krachteloos kon maken. Dat haar eenzame en onzekere toestand den ouden man bezorgd maakte, wist Pecksniff eveneens, want Maarten had hem dit zelf gezegd. „Als ik haar dan eens trouwde?" zei Pecksniff bij zich zelf, streek daarbij zijn haren op en keek zijn borstbeeld eens aan. „Eerst moest ik zijn goedkeuring zien te krijgen — en de goede man is bijna kindsch — en dan haar trouwen."

Pecksniff had een levendig gevoel voor schoonheid, vooral in vrouwen. Zijn manieren jegens de zwakke sekse waren bijzonder teeder. Het is al vroeger van hem gezegd, dat hij bij de allergeringste aanleiding juffrouw Todgers omhelsde, en dat was zoo zijn manier; het lag in de bedaarde vriendelijkheid van zijn karakter. Voor hij nog aan trouwen dacht, had hij Marie al vele kleine blijken van bewondering geschonken. Zij waren wel met versmading beantwoord, maar dat beteekende niets. Toen zijn eigen denkbeelden hem duidelijker werden, waren die blijken te vurig geworden om aan het doordringende oog van Charity te ontsnappen, die zijn plan dadelijk doorzag; maar hij had altijd het vermogen van Marie's bekoorlijkheden gevoeld, en zoo gingen belang en genegenheid hand aan hand.

Wat de gedachte betreft om op den jongen Martin wraak te nemen voor zijn beleedigende gezegden bij het afscheid, en hem tot een verzoening met zijn grootvader volkomen den weg af te sluiten, van zooiets kan men een zoo zachtmoedig en vergevensgezind man, als Pecksniff was, niet verdenken. Wat het bezwaar betrof, dat Marie hem zou kunnen afwijzen, hield Pecksniff zich overtuigd, dat zij het nooit zou kunnen uithouden, als hij en de oude Maarten gemeene zaak tegen haar maakten. De wenschen van haar hart in zoo'n geval te raadplegen, behoorde niet tot de voorschriften van Pecksniff's zedenleer; want hij wist hoe'n braaf man hij was, en hoe'n zegen hij voor elke vrouw moest zijn. Nu zijn dochter het ijs had gebroken, en zij beiden wisten wat zij aan elkaar hadden, schoot er voor Pecksniff niets meer over, dan met de meest mogelijke schranderheid en sluwe voorzichtigheid zijn plan door te zetten.

„Wel, mijn waarde heer," zei Pecksniff, toen hij den ouden Maarten in den tuin ontmoette; want deze was nu gewoon, wanneer hij verkoos, langs dien weg in en uit te gaan. „Hoe gaat het met mijn vriend vanmorgen?"

„Bedoelt gij mij?" vroeg de oude man.

„Ha!" dacht Pecksniff, „hij is vandaag weer doof. — „Wien zou ik anders kunnen bedoelen, mijnheer?"

„Ik wist niet, of ik u vriend of vriendin hoorde zeggen, en dacht dat gij Marie kondt bedoelen."

„Nu ja; die had ik ook kunnen bedoelen. Ik mag haar toch wel mijn vriendin noemen?" merkte Pecksniff op.

„Dat hoop ik," hervatte de oude heer. „Ik geloof, dat zij het wel verdient."

„Gelooft gij dat, mijnheer Chuzzlewit?" zei Pecksniff.

„Wat zegt gij?" hervatte Maarten. „Ik versta u niet. Spreek wat harder!"

„Hij wordt zoo doof als een kwartel," dacht Pecksniff. — „Ik zei, mijnheer, dat ik vrees, dat Charity ook weg zal gaan."

„Wat heeft z i j uitgevoerd?" vroeg de oude man.

„Heb ik ooit zulke belachelijke vragen gehoord!" prevelde Pecksniff. „Hij is vandaag volslagen kindsch. — Zij heeft niets uitgevoerd," antwoordde hij vervolgens met een zachtzinnig geschater.

„Waarom moet zij dan weggaan?"

„Zij is den laatsten tijd niet gezond," antwoordde Pecksniff. „Zij mist haar zuster al te veel; van de wieg af zijn zij samen geweest. Nu denk ik haar een poosje naar Londen te sturen, en als het haar daar bevalt, kan zij er een heelen tijd blijven."

„Goed," zei Maarten. „Dat is uitstekend overlegd."

„Het verheugt mij, dat gij dit zegt," hervatte Pecksniff. „Ik hoop, dat gij van plan zijt mij in mijn eenzaamheid gezelschap te blijven houden, zoolang zij weg is."

„Ik ben nog niet van plan een andere woonplaats te zoeken," antwoordde Maarten.

„Waarom," zei Pecksniff, terwijl hij den ouden man onder den arm nam, en langzaam voortwandelde, „waarom neemt gij dan uw intrek niet bij mij? Gij zoudt bij mij, hoe nederig mijn hutje ook mag zijn, meer comfort hebben dan in een herberg; en neem het mij niet kwalijk, mijnheer Chuzzlewit, als ik zeg, dat zoo'n huis als „De Draak", hoe fatsoenlijk het ook mag zijn (want zoover ik weet, is juffrouw Lupin een heel ordentelijke vrouw), toch eigenlijk geen verblijf is voor juffrouw Graham."

Maarten dacht een oogenblik na, en zei toen, terwijl hij Pecksniff's hand greep: „Gij hebt gelijk. Dat is het ook niet."

„De aanblik alleen al van een kegelbaan," hervatte Pecksniff met welsprekend vuur, „is verre van verheffend voor een beschaafden geest."

„Het is zeker een ordinair spel," zei de oude Maarten.

„Een heel ordinair spel," hernam Pecksniff. „Waarom brengt gij juffrouw Graham dan niet hier, mijnheer? Ik woon hier heelemaal alleen, want Thomas Pinch beschouw ik als niemand. Onze lieve vriendin kan de kamer van mijn dochter krijgen, en gij kunt een andere uitkiezen. Wij zullen geen ruzie krijgen, zou ik denken."

„Dat is niet waarschijnlijk," zei Maarten.

Pecksniff drukte hem de hand. „Wij verstaan elkaar, mijn waarde heer," zei hij. — „Ik kan hem om mijn vinger winden," dacht hij met verrukking.

„Gij laat de vergoeding aan mij over?" zei de oude man, na een korte poos van zwijgen.

„O, spreek toch niet van vergoeding!" riep Pecksniff uit.

„Ik zeg, gij laat de vergoeding aan mij over," herhaalde Maarten, met een opflikkering van zijn oude hardnekkigheid. „Is dat afgesproken?"

„Als gij het wenscht, mijnheer."

„Ik wensch dat altijd," zei de oude man, „dat weet gij wel. Ik wil alles betalen, wat ik gebruik, zelfs als ik het van u krijg. Maar toch zal ik tenslotte nog bij u in schuld blijven, Pecksniff!"

Pecksniff was te ontroerd om te spreken. Hij deed zijn best een traan op de hand van zijn begunstiger te laten vallen, maar kon er geen te voorschijn persen.

„Moge die dag nog heel ver weg zijn!" was zijn vrome uitroep. „O, mijnheer, als ik zeggen kon, hoeveel belangstelling ik voel voor u en de uwen! Ik bedoel onze mooie jonge vriendin."

„Ja," antwoordde Maarten. „Ja, zij mag wel iemand hebben, die belang in haar stelt. Ik heb verkeerd gedaan, haar zoo groot te brengen. Al was zij een wees, zij zou toch wel iemand gevonden hebben, die haar wilde liefhebben en beschermen. Toen zij nog een kind was, streelde mij de gedachte, dat ik, terwijl ik mijn grilligheid voldeed, door haar als een scheidsmuur tusschen mij en een troep valsche schelmen te plaatsen, haar tegelijk een weldaad bewees. Maar nu zij een volwassen meisje is, heb ik dien troost niet meer. Wie zal haar beschermen, als zij het zelf niet doet? Ik heb haar zoo vreemd aan de wereld gemaakt, dat er geen hond is, of hij kan haar, naar verkiezing, aanblaffen of de hand likken. Zij had werkelijk wel iemand noodig, die op een kiesche wijze voor haar welzijn zorgde."

„Als men haar eens een andere, meer

bepaalde positie verschafte?" merkte Pecksniff op.

„Hoe is dat mogelijk? Moet ik misschien een naaister of een gouvernante van haar maken?"

„Dat verhoede de hemel!" zei Pecksniff. „Er zijn nog wel andere wegen. Inderdaad, die zijn er. Maar ik ben nu te bewogen en ontroerd en zou liever niet verder over de zaak willen spreken. Ik weet zelf niet precies, wat ik bedoel. Vergun mij er een anderen keer op terug te komen."

had ondergaan, was in zijn gestalte zoo weinig te bespeuren, dat Pecksniff, terwijl hij hem nakeek, niet kon nalaten bij zich zelf te zeggen:

„En toch kan ik hem om mijn vinger winden. Denk eens aan!"

Op dit oogenblik keek Maarten bij toeval om, en knikte vriendelijk. Pecksniff deed hetzelfde.

„Nog niet lang geleden," hervatte Pecksniff, „wilde hij mij niet eens aankijken. Hoe streelend is zoo'n verandering! Hoe

EN PECKSNIFF BEWEES ZIJN HULDE AAN DEN STRALENDEN DAG, DOOR AL WANDELEND OVER ZIJN PLANNEN NA TE DENKEN.

„Zijt gij onwel?" vroeg Maarten bezorgd.

„O, neen!" antwoordde Pecksniff. „Maar laten wij liever een anderen keer daarover spreken. Ik wilde een wandeling gaan maken. Goedenmorgen!"

De oude Maarten beantwoordde vriendelijk zijn groet. Terwijl hij langzaam naar huis ging, keek Pecksniff hem na; want hij had zich nu al hersteld van de ontroering, die men bij iemand anders voor een kunstgreep had kunnen houden om den ouden man te polsen. De verandering, die deze

teeder is het menschelijk hart, en hoe ingewikkeld de wijze, waarop het zich laat verzachten! Voor het uiterlijk is hij dezelfde, en toch kan ik hem om mijn vinger winden."

Er scheen in vollen ernst ook niets te zijn, dat Pecksniff niet met den ouden Chuzzlewit had kunnen wagen; want alles wat Pecksniff zei of deed, was goed, en alles wat hij aanraadde, werd gedaan. Maarten was aan de strikken van zooveel fortuinjagers ontsnapt, en had zich zelf zoo-

veel jaren in achterdocht en wantrouwen gekweld, alleen om nu het werktuig en de speelbal van dezen braven man te worden. Met het genoegen van deze overtuiging op zijn gezicht ging de architect zijn wandeling maken.

In de natuur vond hij, als het ware, een weerspiegeling van het zomerweer in zijn borst. Zoo wandelde Pecksniff in vreedzaam gepeins voort door lange, groene lanen, waar het zonlicht hier en daar tusschen de overhangende takken doorschoot; door de bedauwde heidevelden, waaruit de verschrikte hazen opsprongen; langs waterplassen en gevallen boomen en door kleine valleien, waarin de bladeren van het vorige jaar lagen opgehoopt; langs de heggen om de velden, geurig van de wilde rozen, en voorbij de met stroo gedekte hutten, waarvan de bewoners den braven en wijzen man met nederige buigingen begroetten. De vogels, als hadden zij Pecksniff's geweten, zaten vroolijk op alle takken te zingen, en Pecksniff bewees z ij n hulde aan den stralenden dag, door al wandelend over zijn plannen na te denken.

Bij toeval struikelde hij in zijn mijmering over den uitstekenden wortel van een ouden boom, en dit deed hem zijn vrome oogen opslaan om beter voor zich te kijken. Hij schrikte eenigszins, toen hij het voorwerp van zijn gedachten, Marie zelf, niet ver voor zich uit zag loopen.

Eerst bleef hij stilstaan, als wilde hij haar liefst niet ontmoeten; maar dadelijk daarop bedacht hij zich, en stapte met vlugge schreden voort, al zingend onder het loopen, zoo lief en onschuldig, dat hem alleen maar veeren en vleugels ontbraken om een vogeltje te zijn.

Toen zij klanken achter zich hoorde, die niet van de zangers in de bosschen afkomstig waren, keek Marie om; Pecksniff wierp haar een handkus toe, en was oogenblikkelijk naast haar.

„Gij verlustigt u in de natuur, evenals ik?" zei Pecksniff.

Marie antwoordde, dat zij, door het fraaie weer uitgelokt, verder was gegaan, dan zij van plan was, en nu wilde terugkeeren. Pecksniff zei daarop, dat dit met hem ook het geval was, en dat hij haar gezelschap zou houden.

„Neem mijn arm, meisjelief," zei hij.

Marie bedankte hem, en stapte zoo haastig voort dat hij niet kon nalaten te zeggen: „Toen ik bij u kwam, waart gij op uw gemak aan het wandelen. Waarom zoudt gij zoo wreed zijn u nu te haasten? Gij wilt mij toch niet ontloopen?"

„Ja," antwoordde zij, met gloeiende wangen en een blik van verontwaardiging. „Laat mij los, mijnheer Pecksniff! Het is mij onaangenaam, dat gij mij aanraakt."

Wat? Was die kuische, aartsvaderlijke druk haar onaangenaam, dien juffrouw Todgers — toch zeker een keurige dame — zich niet alleen zonder morren, maar met kennelijk genoegen had laten welgevallen? Dat was werkelijk verkeerd van haar. Het speet Pecksniff, zooiets te hooren.

„Als gij het nog niet wist," zei Marie, „geloof het dan nu ik het u zeg; en als gij een fatsoenlijk man zijt, beleedig mij dan niet langer."

„Kom, kom," zei Pecksniff zachtmoedig, „ik neem het u niet kwalijk. Ik zou het mijn dochter ook niet kwalijk nemen, als zij in uw plaats was. Het is wel hard. Het snijdt mij door de ziel; maar ik kan niet boos op u worden, Marie."

Zij wilde zeggen, dat haar dit speet; maar zij barstte in tranen uit. Pecksniff sloeg nu meer op zijn gemak zijn arm om haar heen, als was hij van plan dien een poos zoo te houden, nam toen met zijn andere hand een van de hare, en terwijl hij zich vermaakte met die te drukken en van tijd tot tijd te kussen, vervolgde hij het gesprek aldus:

„Het verheugt mij, dat wij elkaar ontmoet hebben. Het verheugt mij bijzonder. Ik kan mijn hart nu van een zwaren last ontheffen, en in vertrouwen met u spreken. Marie," zei Pecksniff op zijn teedersten toon, zoo teeder zelfs, dat hij bijna piepte, „ik bemin u!"

De gemaaktheid van een meisje kan toch al heel ver gaan. Zij wilde doen, alsof zij moest huiveren.

„Ik bemin u, mijn liefste lief," vervolgde Pecksniff, „ik bemin u met een innigheid, waarover ik zelf verbaasd sta. Ik had gemeend, dat dit gevoel begraven was in het stille graf van die eene, die alleen bij u in geest en schoonheid niet te vergelijken was; maar ik bedroog mij."

Zij trachtte haar hand los te maken; maar zij had evengoed kunnen probeeren, zich uit de bochten van een verliefde ratelslang te bevrijden, als zoo'n arglistig schepsel met Pecksniff vergeleken mag worden.

„Hoewel ik een weduwnaar ben," hervatte Pecksniff, terwijl hij met zijn vleezigen duim over haar teere vingers streek, „een weduwnaar met twee dochters, ben ik toch zoo goed als een vrij man. Een van haar is al getrouwd; en de andere is, op haar eigen verlangen, maar — waarom zou ik het niet bekennen? — niet geheel onkundig omtrent de verandering in mijn leven,

op het punt haar vaders huis te verlaten. Ik heb een goeden naam, mag ik, geloof ik, wel zeggen. De menschen spreken waardeerend over mij, naar ik hoor. Mijn voorkomen is niet monsterachtig leelijk, mag ik zeggen. O, gij stoute hand!" vervolgde hij, de weerspannige gevangene toesprekend, „waarom hebt gij mij gevangen genomen?"

Hij gaf de hand tot straf een tikje, maar dadelijk weer barmhartig wordend, drukte hij die tegen zijn vest.

„Vergenoegd in elkaars gezelschap, en in dat van onzen geachten vriend, lieve kind," vervolgde Pecksniff, „zullen wij gelukkig zijn. Als hij de haven van rust binnenloopt, zullen wij elkaar tot troost zijn. Wat zegt gij, mijn madeliefje?"

„Het is mogelijk," antwoordde Marie haastig, „dat ik voor dit bewijs van vertrouwen dankbaar zou moeten zijn. Ik kan niet zeggen, dat ik dit ben; maar ik wil wel veronderstellen, dat gij mijn dank verdient. Wees daarmee tevreden, mijnheer Pecksniff, en laat mij alleen."

De brave man glimlachte zoetsappig en trok haar dichter naar zich toe.

„Laat mij los, mijnheer Pecksniff, ik kan uw voorstel niet aannemen; ik kan er niet naar luisteren. Voor velen zou het aannemelijk kunnen zijn, maar voor mij niet. Ik verzoek u, als een daad van goedheid en medelijden, mij alleen te laten."

Pecksniff bleef voortwandelen, met zijn arm om haar middel, en haar hand in de zijne, zoo vergenoegd, als waren zij door de banden van de teederste liefde aan elkaar verbonden geweest.

„Als gij mij door uw overmacht wilt dwingen om met u terug te gaan," zei Marie, die, toen zij zag dat goede woorden geen indruk maakten, geen moeite meer deed om haar verontwaardiging te verbergen, „en onderweg uw onbescheidenheid te verdragen, kunt gij mij toch niet beletten mijn meening te zeggen. Ik ken uw werkelijke karakter, en ik veracht het. Ik verfoei u zoo diep, als men iemand maar verfoeien kan."

„Kom, kom," zei Pecksniff zachtzinnig. „Toch niet!"

„Door welke kunstgrepen of door welk ongelukkig toeval gij zooveel invloed op mijnheer Chuzzlewit hebt gekregen, weet ik niet," zei Marie. „Mogelijk is die sterk genoeg om hem zelfs dit over het hoofd te doen zien. Maar hij zal dit weten; daar kunt gij van op aan."

Pecksniff sloeg langzaam zijn oogleden op, en liet ze toen weer zakken. Het was alsof hij zei: „Ik vind het best."

„Is het nog niet genoeg," zei Marie, „dat gij misbruik maakt van zijn karakter, dat gij al zijn vooroordeelen voor uw slechte bedoelingen aanwendt, dat gij zijn van nature zoo goede hart verhardt, door hem alles in een verkeerd licht voor te stellen? Is het nog niet genoeg, dat gij dat alles doen kunt en doet, en moet ik nu ook nog het slachtoffer van uw laagheid en lafhartigheid zijn?"

Nog ging Pecksniff bedaard met haar voort, zoo vreedzaam als ooit een lam naar de weide ging.

„Kan niets u dan treffen, mijnheer?" riep Marie uit.

„Meisjelief," antwoordde Pecksniff met een vriendelijk lonkje, „de gewoonte van zelfonderzoek, en de beoefening — zal ik zeggen van de deugd?"

„Zeg maar huichelarij," zei Marie.

„Neen," hervatte Pecksniff, terwijl hij zacht bestraffend de gevangen hand streek, „de beoefening van zelfonderzoek en deugd heeft mij mij zelf zoo leeren bewaken, dat het inderdaad moeilijk is mij te verstoren. Het is zonderling, maar toch de waarheid, dat bijna niemand in staat is mij te verstoren. En dacht zij dan, dat zij het kon?" vervolgde hij, schertsend haar hand drukkend. „Hoe weinig kende zij dan zijn hart!"

Zij moet hem zeker weinig gekend hebben, of al heel vreemd van smaak zijn geweest; want de liefkoozingen van een slang of een ander venijnig dier, zelfs de omarming van een beer, zou haar werkelijk liever zijn geweest dan de teederheid van Pecksniff.

„Kom, kom," zei die brave man; „met een paar woorden zullen wij elkaar begrijpen. Ik ben niet kwaad, liefste."

„G i j kwaad!"

„Neen," hervatte Pecksniff. „En gij ook niet. Dat weet ik."

Een hart, dat tegen zijn hand klopte, had echter iets anders kunnen zeggen.

„Ik ben er zeker van, dat gij niet kwaad zijt," vervolgde Pecksniff; „en ik zal u zeggen waarom. Er zijn twee Maartens in de wereld, meisjelief; en als uw kwaadheid aan den eenen ter oore kwam, zou dat mogelijk slechte gevolgen voor den anderen kunnen hebben. Gij zoudt hem toch zeker niet willen benadeelen, zou ik denken?"

Zij beefde, maar keek hem toch met zooveel trotsche verachting aan, dat hij zijn oogen afwendde; zonder twijfel uit vrees, dat hij, ondanks zijn betere gevoelens, kwaad op haar zou worden.

„Een stille, werkelooze vijandschap," zei Pecksniff, „kan in een openlijke, daadwer-

kelijke vijandschap overgaan. Het zou treurig zijn de vooruitzichten van den ongelukkigen jongeman, die toch al geen al te beste vooruitzichten heeft, volkomen den bodem in te slaan; maar hoe gemakkelijk zou het te doen zijn! Heb ik eenigen invloed op onzen achtenswaardigen vriend, denkt gij? Wel mogelijk, niet waar? Wel mogelijk."

Hij keek haar aan, en knikte met een schalkschheid, die hem allerbekoorlijkst stond.

„Neen," vervolgde hij daarop peinzend. „Over het geheel, liefje, zou ik, als ik u was, het geheim maar voor mij zelf houden. Niet omdat ik er zoo zeker van ben dat het onzen vriend eenigszins verwonderen zou — integendeel; want vanmorgen nog heb ik met hem gesproken, en hij denkt heel ernstig over de mogelijkheid om u de een of andere vastere positie te bezorgen. Maar of het hem verwonderde of niet, de gevolgen zouden toch dezelfde zijn. Maarten's kleinzoon zou er heel erg door kunnen lijden. Ik zou medelijden met zijn kleinzoon hebben, weet ge?" zei hij met een overredenden glimlach. „Ja, hij verdient het wel niet, maar toch zou ik medelijden met hem hebben."

Zij schreide nu bitter en bewoog zich zoo hartstochtelijk, dat hij het voorzichtig achtte haar middel los te laten en haar alleen bij haar hand vast te houden.

„Wat ons eigen aandeel in het kleine geheim betreft," zei Pecksniff, „dat zullen wij voor ons zelf houden en er alleen onder ons over spreken, en gij kunt er over denken. Gij zult wel *ja* zeggen, liefste, dat weet ik. Hoe gij ook denken moogt, gij zult wel *ja* zeggen. Ik meen mij te herinneren, maar ik weet werkelijk niet hoe of waar ik het gehoord heb," vervolgde hij, met betooverende openhartigheid, „dat er tusschen u en den kleinzoon van onzen vriend, toen gij nog kinderen waart, een soort kinderlijke genegenheid bestond. Als wij getrouwd zijn, zult gij u kunnen verheugen met de gedachte, dat die genegenheid niet is blijven bestaan, om hem te ruïneeren, maar opgehouden heeft, om hem goed te doen; want dan zullen wij zien, wat wij doen kunnen om hem een beetje vooruit te helpen. *Heb* ik eenigen invloed op onzen achtenswaardigen vriend? Wel mogelijk, niet waar?"

Zij waren nu aan het einde van het bosch en tegelijk dicht bij het huis van Pecksniff gekomen. Hij stond stil en haar pink omhoog houdend, zei hij schertsend, als een afscheidsaardigheid:

„Zal ik er eens in bijten?"

In plaats daarvan, drukte hij, toen hij geen antwoord ontving, een kus er op, en met een zegenwensch, die uit zoo'n mond een ontzaglijke mate van geluk moest aanbrengen, gaf hij haar vrijheid om hem te verlaten.

Ware liefde is anders een gevoel, dat den mensch verheft en veredelt, zelfs wat het uiterlijk betreft. Maar bij Pecksniff scheen het die uitwerking niet te hebben, misschien omdat het, als een aardsch gevoel, zijn verheven geest toch altijd eenigszins moest vernederen. Toen hij alleen bleef staan, scheen hij wel in zich zelf te willen wegkruipen, en verdrietig te zijn dat hij dit niet kon doen. Hij scheen werkelijk ingekrompen en verschrompeld te zijn. Zijn schoenen leken te groot, zijn mouwen te lang, zijn haar al te piekerig, zijn hoed te klein, zijn gezicht gemeen; zijn bloote hals wekte het denkbeeld op dat een strop er uitstekend om zou passen. Een paar minuten lang zag hij er werkelijk flauw, bleek, verhit, bedremmeld, laaggeestig en dus lang niet Pecksniffachtig uit. Maar weldra herstelde hij zich, en ging met zoo'n patriarchale houding naar huis als was hij de hoogepriester van het zomerweer.

„Ik heb alles geregeld om morgen te vertrekken, papa," zei Charity.

„Zoo gauw, mijn kind?"

„Onder de bestaande omstandigheden kan ik niet gauw genoeg vertrekken," antwoordde Charity. „Ik heb aan juffrouw Todgers geschreven, om een schikking te maken, en haar verzocht mij in ieder geval van de diligence af te halen. — Gij zult nu heelemaal uw eigen meester zijn, mijnheer Pinch."

Pecksniff was nu weggegaan en Pinch was binnengekomen.

„Mijn eigen meester?" herhaalde Tom.

„Ja; er zal nu niemand zijn, om u daarin te hinderen," antwoordde Charity. „Dat hoop ik tenminste — maar de wereld is altijd vol verandering."

„Wat? Gaat gij ook trouwen, juffrouw Pecksniff?" vroeg Tom heel verwonderd.

„Dat juist niet," antwoordde Charity, met een haperende stem. „Ik heb er nog niet toe besloten. Als ik wilde, zou ik wel kunnen, mijnheer Pinch, dat is zeker."

„Natuurlijk," antwoordde Tom, volkomen te goeder trouw; want niets kwam hem natuurlijker voor, dan dat Charity zou kunnen trouwen, zoodra zij wilde.

„Neen," hervatte Charity; „*ik* ga niet trouwen. Niemand, zoover ik weet. Hm! Maar ik blijf niet langer bij papa wonen. Ik heb mijn redenen daarvoor; maar dat is

een geheim. Ik zal u altijd heel genegen zijn, dat verzeker ik u, voor den moed, dien gij dien avond getoond hebt. Wat u en mij betreft, mijnheer Pinch, wij scheiden als de beste vrienden."

Tom bedankte haar voor haar vertrouwen en haar vriendschap; maar in het eerste was iets geheimzinnigs, dat hem volkomen verbijsterde. Zijn buitensporige verknochtheid aan de familie had hem het verlies van Mercy dieper doen voelen, dan iemand zou kunnen begrijpen, die niet wist, dat hij van al de verachtelijke bejegeningen, die hij onderging, aan zijn eigen gebreken de schuld gaf. Hij had zich nauwelijks over dit verlies getroost, en nu zou Charity vertrekken! Zij was, als het ware, onder Tom's oogen opgegroeid. Hij beschouwde de zusters als onmisbare deelen van Pecksniff en van zich zelf; wezens, die mede aanspraak hadden op zijn eerbied en zijn dankbaarheid. Hij kon dit niet verdragen. Dien nacht sliep hij geen twee uren, zoo lang mijmerde hij over die verschrikkelijke verandering.

Toen de morgen aanbrak, verbeeldde hij zich, dat hij dit raadsel moest hebben gedroomd; maar neen, toen hij beneden kwam, was men bezig met het pakken van koffers en doozen, en het maken van verdere toebereidselen voor Charity's vertrek. 's Avonds legde Charity met veel staatsie haar sleutels op de tafel van den salon neer, nam vriendelijk afscheid van alle huisgenooten, en verliet het vaderlijk huis — een zegen, waarvoor, zooals eenige profane spotters zeiden, de meid den volgenden Zondag in de kerk vurig dankte.

HOOFDSTUK XXXI.

Pinch wordt ontslagen van een verplichting, die hij nooit aan iemand schuldig was, en Pecksniff vervult een plicht, dien hij aan de maatschappij verschuldigd is.

De laatste woorden van het vorige hoofdstuk geven een natuurlijke aanleiding om dit nieuwe te beginnen, aangezien daarin over een kerk wordt gesproken; dezelfde kerk, die al eenige malen ter sprake is gekomen, en waarin Tom Pinch belangeloos het orgel bespeelde.

Toen Pecksniff op een zoelen middag, ongeveer een week na Charity's vertrek naar Londen, alleen een wandeling maakte, kwam hij op den inval het kerkhof eens op te gaan. Terwijl hij tusschen de grafzerken ronddwaalde, en zijn best deed om uit de opschriften een paar nieuwe zedenspreuken te halen — want hij verzuimde nooit een gelegenheid om eenige zedelijke voetzoekers te fabriceeren, die hij dan, als zij te pas kwamen, afstak — begon Tom te spelen. Tom kon dit telkens doen, als hij een uurtje tijd had; want het orgel was klein, en werd door den organist zelf van wind voorzien, zoodat Tom nooit op een orgeltrapper hoefde te wachten, hoewel, als hij er een noodig had gehad, er geen man of jongen in het dorp zou zijn geweest, die niet voor hem had willen trappen, tot hij er bij neerviel.

Pecksniff had niets tegen muziek; volstrekt niets. Hij was tegenover alles inschikkelijk — dat zei hij dikwijls. Hij hield de muziek voor een soort kinderspel, dat precies voor iemand van Tom's bekrompen verstand geschikt was. Zijn inschikkelijkheid ging zelfs zoover, dat hij, als Tom 's Zondags op het orgel speelde, zich eenigszins als een weldoener van de gemeente beschouwde, omdat hij hem niet had verhinderd dit talent te ontwikkelen. Wanneer het hem onmogelijk was om Tom op een andere manier te gebruiken, liet Pecksniff hem dus de volle vrijheid om zich op dit instrument te oefenen, en Tom was voor deze goedheid heel dankbaar.

Het weer was heel warm, en Pecksniff had een lange wandeling gemaakt. Hij bezat wel geen muzikaal gehoor, maar hij wist dat er soms in de muziek een streelende, bedarende en slaapverwekkende kracht verborgen lag; en dit was nu het geval, want zij klonk hem als een welluidend snurken in de ooren. Hij ging naar de kerk, en zag door een raam bij de deur Tom op de orgelgalerij, waarvan de gordijnen opengeschoven waren, zitten, en met veel aandacht spelen.

De aanblik van de schaduwrijke kerk was verlokkend koel. Het oude dak, door eiken balken gesteund, de grauwe muren, de marmeren gedenkplaten, de gebarsten vloersteenen waren verfrisschend om naar te kijken. Takjes klimop tikten zachtjes tegen de ramen, en door maar één daarvan scheen de zon naar binnen, zoodat het ruim van de kerk in een weldadige schaduw bleef. Maar de meest verlokkende plek was de bank met roode gordijnen en zachte kussens, waarin 's Zondags de notabelen van het dorp, Pecksniff voorop, hun eereplaatsen innamen. Pecksniff's plaats was in den gemakkelijksten hoek, waar het grootste kerkboek lag. Hij besloot naar binnen te gaan en een poosje uit te rusten.

Heel zachtjes stapte hij de kerk in, gedeeltelijk omdat het een kerk was en Tom een statig lied speelde, gedeeltelijk omdat hij altijd zacht stapte, en nu Tom wilde verrassen als hij ophield met spelen. Hij opende de hooge staatsiebank, schoof er zachtjes in, zette zich op zijn gewone plaats, en legde zijn beenen dwars over de kussens, om op zijn gemak naar de muziek te luisteren. Weldra begon hij slaperig te worden. Een poos zat hij te knikkebollen, maar eindelijk knikte hij niet meer. In zijn slaap hoorde hij nog wel het orgel, maar zonder zich precies bewust te zijn wat hij hoorde; tenslotte hoorde hij ook menschenstemmen spreken, en nu werd hij, half droomend, nieuwsgierig, en opende zijn oogen.

Hij was echter nog zoo slaperig, dat hij, na even opgekeken te hebben, zijn oogen alweer wilde sluiten; maar plotseling viel het hem weer in, dat hij toch inderdaad hoorde spreken, en nu deed hij zich zelf geweld aan om wat verder wakker te worden. Hij luisterde, en nauwelijks had hij een halve minuut geluisterd, of hij was zoo klaar wakker, als hij ooit in zijn leven geweest was. Met open mond, oogen en ooren, verschoof hij zich heel voorzichtig een beetje, tilde even het gordijn van de bank op, en keek er uit.

Ja, het waren Tom Pinch en Marie. Hij had hun stemmen wel herkend, en ook al begrepen, waarover zij spraken. Met zijn hoofd even boven den rand van de bank, zoodat hij oogenblikkelijk naar beneden kon duiken, als een van beiden mocht omkijken, bleef hij luisteren.

„Neen," zei Tom; „ik heb geen brief gekregen, behalve dien uit New-York. Maar maak u daarover niet ongerust; want het is heel waarschijnlijk, dat zij naar de een of andere afgelegen plaats zijn gegaan, waar de post niet dikwijls en niet geregeld vertrekt. Hij zei ook in zijn brief, dat het wel zoo zijn kon, zelfs in die stad, waar zij van plan waren te gaan wonen — Eden, zooals gij weet."

„Het is een zwaar pak op mijn hart," zei Marie.

„O, dat moet het niet zijn," hervatte Tom. „Er is een waar spreekwoord, dat niets zoo snel reist als kwaad nieuws; en als Martin het minste ongeluk was overkomen, kunt gij er zeker van zijn, dat gij het al lang gehoord zoudt hebben. Ik heb u dat al dikwijls willen zeggen," vervolgde Tom, met een verlegenheid, die hem heel goed stond, „maar gij hebt er mij nooit gelegenheid toe gegeven."

„Ik ben soms wel eens bang geweest," zei Marie, „dat gij denken zoudt, dat ik u niet wilde vertrouwen, mijnheer Pinch."

„Neen," stotterde Tom, „ik weet niet, dat ik dat ooit gedacht heb; en zeker, als het al gebeurd mocht zijn, heb ik die gedachte onmiddellijk bedwongen, daar ik heel goed begreep, dat ik u daarmee onrecht deed. Ik voel wel, dat het u niet aangenaam kan zijn, dat gij door omstandigheden genoodzaakt zijt mij geheimen toe te vertrouwen; maar ik zou mijn leven willen wagen, om u een enkelen dag ongerustheid te besparen. Dat zou ik werkelijk."

Die arme Tom!

„Ik ben soms wel eens bang geweest," vervolgde Tom, „dat ik u ongenoegen had gedaan, omdat ik nu en dan zoo vrijpostig ben geweest om te probeeren of ik uw wenschen kon voorkomen. En op andere oogenblikken verbeeldde ik mij weer, dat het uit vriendschap was, dat gij u op een afstand hieldt."

„Werkelijk?"

„Het was wel dwaas, dat ik dat dacht; een ongerijmde inbeelding," hervatte Tom; „maar ik was bang, dat gij het mogelijk zoudt achten, dat — dat ik u al te veel bewonderde voor mijn eigen rust, en dat ge u zelf daarom de geringe hulp onthieldt, die gij anders van mij zoudt hebben aangenomen. Als er soms zoo'n denkbeeld bij u is opgekomen," vervolgde Tom met een haperende stem, „laat het dan voor altijd varen. Ik heb weinig noodig om gelukkig te zijn, en ik zal hier tevreden leven, lang nadat gij en Martin mij vergeten hebt. Ik ben een stil, teruggetrokken en ongepolijst mensch, heelemaal geen man van de wereld, en gij hoeft u even weinig aan mij te storen, als wanneer ik een oude monnik was."

Als monniken zulke harten hadden, als gij, Tom, zou het bijna te wenschen zijn, dat de wereld vol monniken was.

„Beste mijnheer Pinch," zei Marie, hem een hand gevend. „Ik kan u niet zeggen hoe uw goedheid mij treft. Ik heb u nooit het onrecht aangedaan ook maar een oogenblik aan u te twijfelen, en altijd gevoeld, dat gij alles, ja meer dan dat alles waart, wat Martin in u gevonden heeft. Zonder de zwijgende zorg en vriendschap, die ik van u heb ondervonden, zou mijn leven hier heel ongelukkig zijn geweest. Maar gij zijt een goede engel voor mij geweest, en hebt mijn hart met dankbaarheid, hoop en moed vervuld."

„Ik vrees, dat ik even weinig op een engel lijk," antwoordde Tom, zijn hoofd schuddend, „als die steenen engeltjes op de

zerken, en ik geloof niet, dat de werkelijke engelen naar dat model gemaakt zijn. Maar ik zou wel willen weten (als gij het mij zeggen wilt), waarom gij zoo volkomen over Martin hebt gezwegen."

„Omdat ik bang was u te benadeelen," antwoordde Marie.

„Mij te benadeelen?" herhaalde Tom.

„Bij uw patroon."

De bedoelde heer dook onder de bank.

„Bij Pecksniff?" zei Tom, met vroolijk vertrouwen. „O hemel neen — die let niet op ons. Hij is de beste van alle menschen. Hoe gelukkiger gij u voelt, des te tevredener zou hij zijn. O neen, voor Pecksniff behoeft gij niet bang te zijn. Hij is geen spion.

Menigeen, in Pecksniff's plaats, had zeker, als het mogelijk was geweest, wel door de bank willen heen duiken, om aan den anderen kant van de wereld zijn hoofd weer op te steken; maar Pecksniff zette zich glimlachend op een knielkussen, en luisterde met nog meer oplettendheid.

In dit oogenblik scheen Marie toch iets gezegd te hebben, dat hem ontsnapt was; want Tom vervolgde met vuur:

„Ik weet niet hoe het komt, maar het is waar; als ik zoo spreek, tegen wien dan ook, vind ik bijna nooit iemand, die Pecksniff recht wil doen. Het is een van de gekste dingen, die ik ooit beleefd heb, maar toch is het zoo. Daar hebt gij John Westlock, die hier leerling was, en in alle andere opzichten het beste hart van de wereld had — ik geloof dat hij Pecksniff wel had willen laten geeselen, als hij gekund had. En John is de eenige niet, want bijna al de leerlingen, die wij hier gehad hebben, zijn met een ingekankerden haat tegen hem weggegaan. Dan Mark Tapley, iemand van een heel anderen stand; het was vreeselijk, zooals die gewoon was met Pecksniff den draak te steken. En Martin — die was nog de ergste van allemaal. Maar daar schiet mij plotseling iets te binnen. Hij heeft u natuurlijk tegen Pecksniff ingenomen. Gij zijt met een vooroordeel tegen hem hier gekomen, juffrouw Graham, en bent dus geen oprechte getuige."

Tom verheugde zich bijzonder over deze ontdekking, en wreef vergenoegd in zijn handen.

„Mijnheer Pinch," zei Marie, „gij vergist u in hem."

„Neen, neen!" antwoordde Tom. G i j vergist u in hem. — Maar," vervolgde hij, plotseling van toon veranderend, „wat scheelt u? Juffrouw Graham, wat scheelt u?"

Pecksniff keek voorzichtig over de bank. Zij zat op een bank bij de deur, en Tom stond voor haar.

„Wat scheelt u?" vroeg Tom. „Heb ik iets gezegd, dat u verdriet heeft gedaan? Of heeft iemand anders iets gezegd? Schrei toch niet! Zeg mij wat het is! Ik kan het niet verdragen, u zoo bedroefd te zien. Lieve hemel, nog nooit in mijn leven heeft iets mij zoo verbaasd en gespeten."

Pecksniff bleef kijken. Men had hem met een gloeiend ijzer moeten dreigen, voor hij zijn oogen had willen afwenden.

„Ik zou het u niet gezegd hebben, mijnheer Pinch," zei Marie, „als ik het had kunnen laten; maar uw verblinding is zoo gevaarlijk, en het is ook voor u zoo noodig, dat gij weet met wien gij te doen hebt, dat ik geen keus heb. Ik kwam met opzet hier, om het u te zeggen; maar ik geloof, dat ik er geen moed toe zou hebben gehad, als gij er niet bij toeval aanleiding toe hadt gegeven."

Tom keek haar strak en vragend aan; maar hij sprak geen woord.

„Die man, dien gij voor den besten van alle menschen houdt," zei Marie, met vlammende oogen opkijkend.

„Lieve hemel!" prevelde Tom, terugdeinzend. „Een oogenblikje! Die man, dien ik voor den besten van alle menschen houd! Gij bedoelt natuurlijk Pecksniff. Ja, ik zie dat gij Pecksniff bedoelt. O, spreek toch niet, zonder dat gij volkomen op de hoogte zijt. Wat heeft hij gedaan? Als hij de beste van alle menschen niet is, wat is hij dan?"

„De slechtste. De valschte, huichelachtigste, laaghartigste, wreedaardigste, onbeschaamdste booswicht, dien men op de wereld kan vinden," antwoordde het meisje, bevend van verontwaardiging.

Tom zette zich op een bank neer en sloeg zijn handen in elkaar.

„Wat is h ij," hervatte Marie, „die mij in zijn huis als gast heeft ontvangen, die weet wat ik ben, hoe eenzaam en hulpeloos, en mij in het bijzijn van zijn dochter zoo onbeschoft durft te behandelen, dat, als ik een broer had, al was hij maar een kind, dat kind mij zou hebben bijgestaan?"

„Hij is een schurk!" riep Tom uit. „Wie hij zijn mag, hij is een schurk!"

„Wat is hij," zei Marie, „die, toen mijn eenige vriend bij zijn volle verstand was, voor hem kroop, en weggeschopt werd (want toen kende men hem) als een hond; en die nu zoo vergevensgezind is, dat hij, nu de geestvermogens van dezen vriend beginnen af te nemen, weer naar hem toe komt kruipen en den invloed, dien hij door

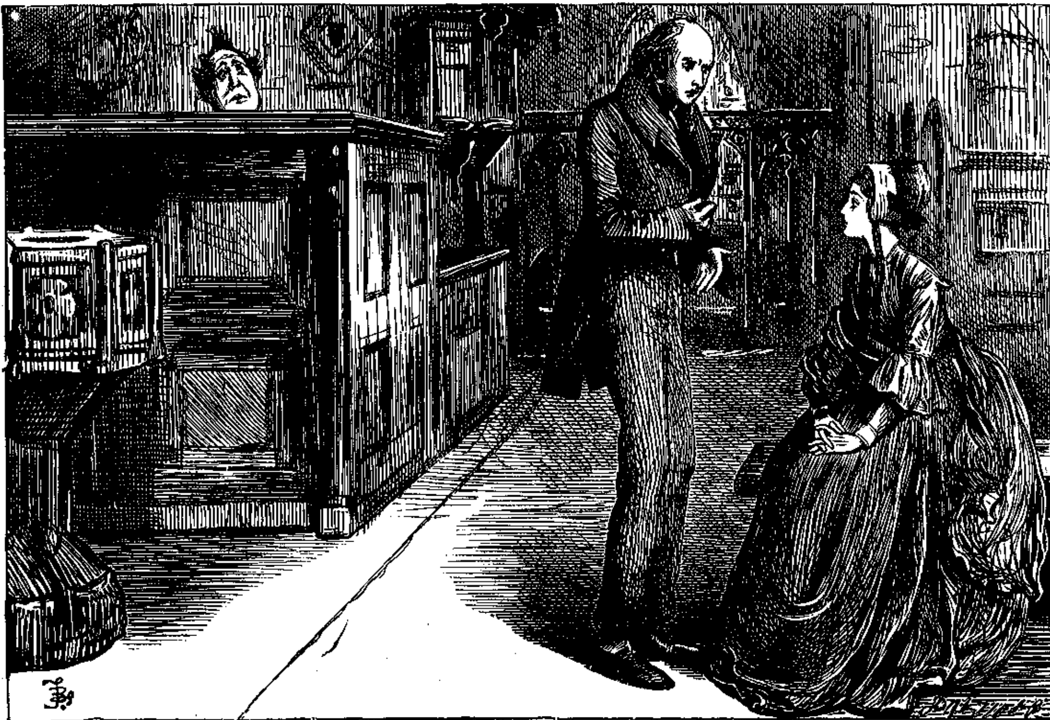
zijn laaghartigheid weet te verkrijgen, tot allerlei schandelijke en goddelooze oogmerken misbruikt?"

„Ik zeg, hij is een schurk!" antwoordde Tom.

„Maar wat is hij, mijnheer Pinch, wat is hij, die, omdat hij denkt, dat hij zijn oogmerken beter zou kunnen bereiken als ik zijn vrouw was, mijn toestemming wil afdwingen door de lafhartige reden, dat, als ik hem trouw, Martin, wien ik zooveel ongeluk op het hoofd heb gehaald, weer hand aan zijn lippen drukt," vervolgde zij vol ontroering terwijl zij haar hoofd ophief, „die ik wel zou willen afhakken, als ik daarmee het denkbeeld kon vernietigen, dat hij die heeft aangeraakt?"

„Ik zeg, hij is een schurk en een booswicht!" riep Tom opgewonden uit. „Het kan mij niet schelen wie hij is, maar ik zeg, hij is een driedubbele schurk!"

Alsof de hartstocht, die haar de kracht had verleend, deze onthullingen te doen, zich in een overstelpend gevoel van

„IK ZEG, HIJ IS EEN SCHURK EN EEN BOOSWICHT!" RIEP TOM OPGEWONDEN UIT. „HET KAN MIJ NIET SCHELEN WIE HIJ IS, MAAR IK ZEG, HIJ IS EEN DRIEDUBBELE SCHURK!"

eenige hoop op herstel zal krijgen, en als ik het niet doe, nog dieper in het verderf zal worden gestort? — Wat is hij, die van mijn trouw aan iemand, dien ik met mijn volle hart bemin, een marteling voor mij en een onheil voor hem maakt? Die mij, wat ik ook doen mag, tot het werktuig maakt om hem te grieven, dien ik met zegeningen zou willen overladen? Wat is hij, die, terwijl hij mij in zulke strikken vangt, mij, met een lachend gezicht en een gladde tong, bij het heldere daglicht zegt, wat hij doen kan en doen zal, en mij, terwijl hij zoo wreed is, aan zijn arm voortsleept, en een schaamte en smart oploste, bedekte zij haar gezicht weer met haar handen, en liet haar tranen den vrijen loop.

Droefheid bewoog Tom altijd tot medelijden, hoeveel te meer haar droefheid. Haar tranen en snikken waren dolksteken in zijn hart. Hij probeerde haar te troosten, ging naast haar zitten, putte zijn heelen schat van eenvoudige welsprekendheid uit, en sprak met woorden van lof en hoop over Martin. Ja, hoewel hij haar beminde, met zoo'n alles opofferende liefde, als maar zelden een vrouw ten deel valt, sprak hij van het begin tot het einde over Martin. Al de

schatten van Indië hadden hem niet kunnen bewegen, om zich zelf een enkele maal het noemen van den naam van haar geliefde te besparen.

Toen zij bedaarder was geworden, maakte zij het Tom nog verder duidelijk, dat de man, dien zij beschreven had, Pecksniff was in zijn waren aard, en vertelde hem woordelijk, zoo precies als zij zich dit kon herinneren, wat er tusschen hen was voorgevallen; een verhaal, dat de heer, die in de bank zat te luisteren, zeker met veel genoegen moet hebben aangehoord. Toen zij aan het einde van haar verhaal was gekomen, betuigde zij Tom nogmaals haar dank, en verzocht hem haar voortaan te behandelen, alsof hij nergens van wist; en daar zij toen voetstappen op het kerkhof hoorden, scheidden zij, en bleef Tom weer alleen in de kerk.

Nu eerst werd Tom overstelpt door al de ontroering en zielesmart, die een dergelijke ontdekking moest veroorzaken. De leidstar van zijn heele leven was in een oogenblik in vuilen damp veranderd. Het was niet, dat Pecksniff, Tom's Pecksniff, had opgehouden te bestaan; maar hij had nooit bestaan. Als hij gestorven was, zou voor Tom de troost van de herinnering aan wat hij geweest was zijn overgebleven; maar bij deze ontdekking had hij het verdriet van de herinnering aan wat hij nooit geweest was. Want zooals Tom's verblinding in dit opzicht niet gedeeltelijk, maar volslagen was geweest, zoo had hij ook nu volkomen zijn gezicht herkregen. Zijn Pecksniff had nooit de goddeloosheid kunnen plegen, die hij nu had gehoord; wie zooiets kon doen, was een andere Pecksniff, en die andere Pecksniff kon ook alles doen, en had dan zeker ook vroeger alles gedaan, behalve iets dat goed mocht heeten. Van de hoogte waarop Tom zijn afgod had geplaatst, was deze plotseling neergeploft, en geen legioen Titans had hem weer uit het slijk kunnen oprichten. Pecksniff verdiende het; maar hij was het niet, die er nu door leed — het was Tom. Zijn kompas was gebroken; zijn kaart verscheurd; zijn chronometer stond stil; zijn masten waren over boord; hij was wel duizend mijlen ver van zijn anker gedreven.

Pecksniff sloeg hem met oplettendheid gade; want hij begreep wel wat er bij Tom omging, en was nieuwsgierig om te zien, wat deze deed. Een pooslang dwaalde Tom door de kerk rond, als iemand, die niet bij zijn zinnen is; nu eens bleef hij een oogenblik tegen een bank leunen; dan weer stond hij stil bij een leelijke oude graftombe, en staarde die aan, als vond hij dit het schoonste kunstwerk, dat hij ooit gezien had, hoewel hij anders het smakelooze ding ten diepste verachtte; dan weer ging hij naar het orgel, en sloeg de toetsen aan; maar er was geen muziek meer in het instrument; het gaf één treurigen galm, en Tom liet hopeloos zijn hoofd in zijn handen zakken.

„Het zou mij niet hebben kunnen schelen," zei Tom Pinch, terwijl hij van zijn bankje opstond, en naar beneden in de kerk keek, alsof hij de dominé was, „het zou mij niet hebben kunnen schelen, wat hij mij ook gedaan had, want ik heb zijn geduld dikwijls uitgeput, en van zijn genade geleefd, zonder hem zooveel te helpen, als anderen hadden kunnen doen. Het zou mij niet hebben kunnen schelen, Pecksniff," vervolgde hij, weinig denkend wie hem hoorde, „wat voor kwaad gij mij ook gedaan hadt. Daarvoor zouden er altijd een massa verontschuldigingen zijn geweest; en al hadt gij mij gegriefd, ik had u toch kunnen blijven achten. Maar waarom moest gij zoo laag in mijn achting dalen! O Pecksniff! Pecksniff! er is niets — niets dat ik niet zou willen geven, als gij maar weer kondt verdienen, dat ik zoo over u dacht, als ik vroeger deed."

Terwijl Tom, tot in zijn hart getroffen, deze toespraak hield, zat Pecksniff op de voetenbank en trok aan zijn halsboordje. Na eenigen tijd hoorde hij Tom naar beneden komen en met de sleutels rammelen, en toen hij weer voorzichtig over de bank keek, zag hij hem langzaam de kerk uitgaan en de deur sluiten. Hij durfde het echter nog niet te wagen, zijn schuilplaats te verlaten, uit vrees dat Tom misschien terug zou komen, en wachtte daarom nog een geruimen tijd. Eindelijk stond hij toch op, en ging met een vergenoegd gezicht naar de consistoriekamer, waar hij wist, dat een raam was, zoo laag bij den grond, dat hij er gemakkelijk uit kon stappen.

Pecksniff bevond zich in een tamelijk vreemden gemoedstoestand. De tijd scheen hem lang te vallen, en toch had hij geen lust om haast te maken. Deze tegenstrijdigheid bewoog hem, om een kast te openen, en in het spiegeltje te kijken, dat de dominee gebruikte, om zich te kleeden. Daar hij zag, dat zijn haar eenigszins in de war was, leende hij den haarborstel van den dominee, om het in orde te brengen. Hij was ook zoo vrij nog een andere kast te openen, maar schrikte eenigszins bij den aanblik van de wit en zwarte ambtsgewaden, die dan ook sterk den indruk maakten, alsof twee dominees zich in die kast hadden op-

gehangen. Daar hij zich herinnerde, dat hij in de eerste kast een flesch wijn en een paar beschuitjes had gezien, keek hij er nog eens in, en bediende zich met alle bedaardheid van deze ververschingen, als onder een diep, maar verstrooid gepeins.

Hij kwam echter weldra tot een besluit, indien hij al getwijfeld had; en nadat hij de flesch en de overgebleven beschuitjes weer had weggezet, opende hij het raam, stapte er uit, en ging regelrecht naar huis.

„Is mijnheer Pinch thuis?" vroeg hij aan de dienstbode.

„Net thuis gekomen, mijnheer," was het antwoord.

„Zoo, net thuis gekomen?" herhaalde Pecksniff, op een opgeruimden toon. „En naar boven gegaan, zeker?"

„Ja, mijnheer. Moet ik hem roepen?"

„Neen," antwoordde Pecksniff; „gij hoeft hem niet te roepen, Jane. Hoe gaat het met uw familie, Jane?"

„Heel goed, dank u, mijnheer."

„Dat doet mij genoegen. Zeg hun, dat ik naar hen gevraagd heb, Jane. Is mijnheer Chuzzlewit ook bij de hand, Jane?"

„Hij zit in de zijkamer te lezen, mijnheer."

„Zoo, zit hij in de zijkamer te lezen? Goed. Dan denk ik, dat ik maar eens even naar hem toe zal gaan, Jane."

Nooit had men Pecksniff in een kalmer en vriendelijker humeur gezien.

Maar toen hij eenmaal in de zijkamer was, waar de oude man zat, met pennen, inkt en papier op een tafeltje dicht bij zich (want Pecksniff zorgde er altijd angstvallig voor, hem ruim van schrijfbehoeften te voorzien), werd zijn opgeruimdheid minder. Hij was niet verstoord, niet wraakzuchtig, niet knorrig; maar hij was gegriefd, diep gegriefd. Terwijl hij tegenover den ouden man zat, rolden twee tranen — niet zulke tranen, waarmee beschuldigende engelen hun schrift uitwisschen, maar zulke kostbare druppels, dat zij die voor inkt gebruiken om mee te schrijven — over zijn rechtschapen wangen.

„Wat scheelt er aan?" vroeg de oude Maarten. „Pecksniff, wat mankeert u, man?"

„Het spijt mij, dat ik u stoor, mijnheer, en nog meer spijt het mij, om de oorzaak. Mijn beste, waarde vriend, men bedriegt mij!"

„Bedriegt men u?"

„O!" antwoordde Pecksniff, zielsbedroefd. „Ik word bedrogen door iemand, in wien ik het onbeperktste vertrouwen stelde. Door Thomas Pinch, mijnheer Chuzzlewit."

„O, dat is heel erg," zei Maarten, zijn boek neerleggend. „Heel erg. Ik hoop toch van niet. Zijt gij er wel zeker van?"

„Volkomen zeker, mijnheer. Mijn oogen en ooren zijn mijn getuigen; anders zou ik het niet geloofd hebben. Ik zou het niet geloofd hebben, mijnheer Chuzzlewit, al had een vurige slang het boven van den toren van Salisbury uitgebazuind. Ik zou gezegd hebben, dat de slang het loog; zooveel vertrouwen had ik in Thomas Pinch. Maar ik zelf ben geen slang, mijnheer, tot mijn spijt moet ik het zeggen, en geen twijfel of uitvlucht is mij overgebleven."

Maarten voelde zich door Pecksniff's ontroering en onverwachte mededeeling onaangenaam aangedaan. Hij verzocht hem zich bedaard te houden, en vroeg toen, bij welke gelegenheid de valschheid van Pinch aan het licht was gekomen.

„Dat is nog bijna het ergste van alles, mijnheer," antwoordde Pecksniff. „Zij is aan het licht gekomen in een zaak, die u van nabij betreft. O!" vervolgde hij, zijn oogen ten hemel richtend, „is het niet genoeg, dat zoo'n slag mij moet overkomen, maar moet hij nu ook mijn vrienden nog treffen!"

„Gij maakt mij ongerust," zei de oude man verbleekend. „Ik ben niet meer zoo sterk als vroeger. Gij doet mij schrikken, Pecksniff."

„Houd u sterk, mijnheer," zei Pecksniff, moed vattend; „en wij zullen alles doen, wat van ons geëischt kan worden. Gij zult alles hooren, mijnheer, en u zal recht geschieden. Maar veroorloof mij eerst, mijnheer — ik moet een plicht vervullen, dien ik aan de maatschappij verschuldigd ben."

Hij schelde en de dienstbode verscheen.

„Laat mijnheer Pinch eens hier komen, Jane!"

Tom kwam binnen. Hij was zichtbaar verslagen, gedwongen in zijn houding, en verlegen. Hij scheen het te vermijden om Pecksniff aan te kijken.

De rechtschapen man gaf den ouden Chuzzlewit een wenk, als wilde hij zeggen: „Ziet gij wel?" en sprak toen Tom aldus aan:

„Mijnheer Pinch, ik heb het raam van de consistoriekamer opengelaten. Wilt gij zoo goed zijn het even te gaan sluiten, en mij dan de sleutels van de kerk te brengen?"

„Het raam van de consistoriekamer, mijnheer?" riep Tom uit.

„Gij verstaat mij toch wel, denk ik, mijnheer Pinch," antwoordde Pecksniff. „Ja, het raam van de consistoriekamer. Ik moet tot mijn leedwezen zeggen, dat ik, vermoeid

„MIJNHEER PINCH," ZEI PECKSNIFF, ZIJN HOOFD SCHUDDEND. „O MIJNHEER PINCH, IK WEET NIET HOE GIJ MIJ DURFT AAN TE KIJKEN." (BLZ. 279).

van een lange wandeling, in de kerk in slaap ben gevallen, en daardoor eenige g e d e e l t e n," hij legde een bijzonderen nadruk op dit woord, „heb gehoord van een gesprek tusschen twee personen. Een van hen sloot de kerk toen hij wegging, en daardoor was ik genoodzaakt mij door het raam van de consistoriekamer uit te laten. Wees zoo goed dat raam te gaan sluiten en dan weer hier te komen."

Geen physionomist op de wereld had het gezicht van Tom, toen hij deze woorden hoorde, kunnen ontcijferen. Er lag verbazing in en een zacht verwijt, maar zeker geen vrees of schuldbesef, hoewel een menigte van hartstochten schenen te worstelen om in zijn trekken de overhand te nemen. Hij boog, en zonder een woord, goed of kwaad, te zeggen, verliet hij de kamer.

„Pecksniff," zei Maarten, bevend van ongerustheid, „wat beteekent dit alles? Wees toch niet te haastig met iets te doen, waarvan ge mogelijk berouw kunt hebben!"

„Neen, mijnheer, neen," antwoordde Pecksniff, met een vaste stem. „Ik heb een plicht jegens de maatschappij te vervullen, en wat het mij ook moge kosten, ik zal dien vervullen."

Mocht er nog een bewijs noodig zijn, voor welk gruwelijk en schandelijk misbruik de heiligste zaken en denkbeelden vatbaar zijn, men kan het vinden in de manier, waarop het woord p l i c h t, helaas zoo dikwijls wordt gebruikt.

Pecksniff's plicht jegens de maatschappij kon niet vervuld worden voor Tom terugkwam. Den tijd, die nog vóór die terugkomst verliep, besteedde hij aan een vertrouwelijk gesprek met zijn vriend, zoodat Tom, toen hij eindelijk kwam, die twee volkomen gereed vond om hem te ontvangen. Marie was boven op haar kamer; want Pecksniff, altijd zoo bezorgd voor anderen, had den ouden Maarten geprest, haar te verzoeken daar nog een half uurtje te blijven, teneinde haar gevoel te sparen.

Toen Tom terugkwam, vond hij den ouden Maarten bij het raam zitten, en Pecksniff in een deftige houding voor de tafel. Aan zijn eene hand lag zijn zakdoek; aan de andere stond een klein, heel klein hoopje goud-, zilver- en kopergeld. Tom zag onmiddellijk, dat het zijn salaris voor het loopende kwartaal was.

„Hebt gij het raam gesloten, mijnheer Pinch?" zei Pecksniff.

„Ja, mijnheer!"

„Dank u. Leg de sleutels op de tafel, als 't u belieft, mijnheer Pinch."

Tom deed dit. Hij hield den sleutelbos bij den sleutel van de orgelgalerij, hoewel die een van de kleinste was, en bekeek dien eerst nog eens. Het was een oude vriend van Tom, die hem menigen dag gezelschap had gehouden.

„Mijnheer Pinch," zei Pecksniff, zijn hoofd schuddend. „O! mijnheer Pinch, ik weet niet hoe gij mij durft aan te kijken."

Pinch deed dit echter toch; en hoewel hij doorgaans eenigszins gebukt liep, stond hij nu zoo kaarsrecht overeind, als iemand maar staan kan.

„Mijnheer Pinch," zei Pecksniff, zijn zakdoek opnemend, als begreep hij, dat hij dien spoedig noodig zou hebben, „ik zal niet bij het verleden stilstaan. Ik zal u en mij zelf tenminste die smart besparen."

Tom had geen bijzonder donkere oogen, maar zij hadden toch heel veel uitdrukking, toen hij Pecksniff aankeek en zei:

„Dank u, mijnheer. Ik ben heel blij, dat ge niet over het verleden spreekt."

„Het tegenwoordige is genoeg," zei Pecksniff, terwijl hij een penny liet vallen; „en hoe spoediger d a t voorbij is, hoe beter. Ik wil u niet wegsturen, mijnheer Pinch, zonder daarvan de reden te vermelden. Onder de bestaande omstandigheden zou zoo'n handelwijze wel te billijken zijn, maar het zou een schijn van drift en overijling kunnen hebben, en daarom wil ik het niet doen; want," dit zeggend liet hij nog een penny vallen, „ik ben volkomen bedaard. Daarom zal ik u hetzelfde zeggen, wat ik mijnheer Chuzzlewit al gezegd heb."

Tom keek den ouden man aan, die nu en dan knikte, om zijn instemming met wat Pecksniff zei aan te duiden, maar overigens niet tusschenbeide kwam.

„Uit eenige gedeelten van een gesprek, mijnheer Pinch, dat ik zooeven tusschen u en juffrouw Graham in de kerk heb gehoord — ik zeg gedeelten, omdat ik op een vrij grooten afstand van u af in slaap was gevallen, toen ik door uw spreken werd wakker gemaakt — en uit wat ik zag, is mij gebleken — en ik zou er veel voor willen geven, mijnheer Pinch, dat het mij niet gebleken was — dat gij, mijnheer — alle voorschriften van plicht en eer vergetend, zonder acht te slaan op de heilige wetten van de gastvrijheid, waaraan gij als huisgenoot in deze nederige woning gehouden waart — u verstout hebt, juffrouw Graham te naderen met onbeantwoorde liefdesverklaringen en proposities."

Tom keek hem strak aan.

„Ontkent gij het, mijnheer?" vroeg Pecksniff, terwijl hij ettelijke stukken zilvergeld liet vallen, waarna hij veel moeite had om

ze weer op te rapen.

„Neen, mijnheer, neen!" antwoordde Pinch.

„Niet?" zei Pecksniff, den ouden man aankijkend. „Wilt gij zoo goed zijn dit geld na te tellen, en deze quitantie te teekenen? Gij ontkent het dus niet?"

Tom wilde het niet ontkennen. Hij zag dat Pecksniff, nu hij zijn eigen schande had beluisterd, er zich niet om bekommerde, of hij zich nog verachtelijker maakte. Hij begreep, dat hij deze leugen had verzonnen, als het gemakkelijkste middel om hem weg te sturen, maar dat het toch op de een of andere manier daartoe komen moest. Hij begreep, dat het 't beste was niet te ontkennen, omdat hij, als hij dit deed en zei wat er inderdaad was voorgevallen, den ouden man nog maar des te meer tegen Martin en Marie zou verbitteren, terwijl Pecksniff zich altijd kòn redden door te zeggen, dat hij het gehoorde verkeerd verstaan had. Daarom wilde hij niet ontkennen.

„Is het zoo in orde, mijnheer Pinch?" vroeg Pecksniff.

„Ja, mijnheer," antwoordde Tom.

„Er staat iemand in de keuken te wachten," hervatte Pecksniff, „om uw bagage te brengen waarheen gij verkiest. Wij scheiden onmiddellijk, mijnheer Pinch, en zijn voortaan vreemden voor elkaar."

Een namelooze aandoening — medelijden, smart, oude gehechtheid, dankbaarheid, gewoonte, dat alles was het niet, en toch iets van dat alles — bewoog het hart van Tom bij dit scheiden. In dien vleeschklomp stak niet zoo'n ziel, als hij den naam van Pecksniff had gegeven; en toch, zelfs al had hij niet gevreesd, door zijn spreken een wezen, dat hij liefhad, te zullen benadeelen, had hij niet als beschuldiger tegen de uitwendige gedaante van dien man kunnen optreden.

„Ik zal niet zeggen," hervatte Pecksniff met tranen, „wat voor slag dit voor mij is. Ik wil niet zeggen, hoe die mij grieft, hoe die mijn gevoelens aantast. Daarom bekommer ik mij niet. Ik kan mijn leed dragen, zoo goed als iemand anders. Maar wat ik hoop, en wat ook gij hopen moogt, mijnheer Pinch — anders zou er een zware verantwoordelijkheid op u rusten — is dit, dat deze teleurstelling mijn ideeën omtrent de menschheid niet zal veranderen; dat zij, om het zoo uit te drukken, den frisschen bloesem van mijn hart niet zal doen verwelken, of mijn vleugelen zal kortwieken. Ik hoop het niet; en ik denk het ook niet. Het moge voor u een troost zijn, zoo niet nu, dan toch mettertijd, dat ik mijn best zal doen, om uit hoofde van wat er tusschen ons is voorgevallen, niet slechter over mijn evennaasten te denken."

Tom was van plan geweest hem een kleinen speldeprik, dien hij hem kon toebrengen, te besparen; maar toen hij dit hoorde, veranderde hij van gedachten, en zei:

„Ik geloof, dat gij in de kerk iets vergeten hebt, mijnheer."

„Ik dank u voor uw waarschuwing, mijnheer Pinch," antwoordde Pecksniff; „ik wist niet dat ik iets vergeten had."

„Dit is uw bril, geloof ik," zei Tom.

„O!" zei Pecksniff, eenigszins verlegen. „Dank u. Leg hem maar neer, als het u belieft."

„Toen ik het raam ging sluiten," hervatte Tom heel langzaam, „heb ik hem in uw bank gevonden."

Pecksniff had eerst zijn bril opgezet, om beter in de verte te kunnen zien, en hem daarna, uit vrees dat hij door zijn voortdurend bukken zou afvallen, naast zich neergelegd en vergeten. Toen Tom, vol verwondering dat men hem beluisterd had, in de kerk was gekomen, had hij overal rondgekeken, en zoo gemerkt, dat de deur van de statiebank openstond. Toen hij er in keek, had hij den bril gevonden. Dus wist hij, en maakte het, door den bril terug te geven, aan Pecksniff duidelijk, dat hij wist, w a a r deze had zitten luisteren, en dat hij, in plaats van eenige gedeelten, beslist het heele gesprek had gehoord.

„Ik ben blij, dat hij weg is," zei Maarten, diep ademhalend, toen Tom zich had verwijderd.

„Het is een opluchting," antwoordde Pecksniff, „een groote opluchting. Maar nu ik den plicht, dien ik aan de maatschappij verschuldigd was, naar ik hoop, met tamelijke standvastigheid heb vervuld, zult gij mij wel vergunnen, om als een nederig mensch in den tuin eenige tranen te gaan storten."

Tom ging naar boven, nam zijn boeken van de plank, pakte die met zijn muziek en een oude viool in zijn koffer, zocht zijn kleeren bij elkaar (hij had er niet lang werk mee), legde ze boven op de boeken, en ging toen naar de werkkamer, om zijn doos met instrumenten te halen. Daar stond een oud bankje, met een versleten leeren kussen, waaruit overal het paardenhaar te voorschijn kwam. Jarenlang had hij dagelijks op dat bankje gezeten; samen waren zij oud geworden en versleten. Leerlingen hadden hun tijd uitgediend; jaargetijden waren verloopen; Tom en zijn versleten bankje waren bij elkaar gebleven. Die hoek

van het vertrek werd bij overlevering „Tom's hoekje" genoemd. Hij was hem, toen hij pas kwam, toegewezen, omdat hij het meest in den tocht en het verst van het vuur was, en sedertdien was hij er altijd blijven zitten. Op den muur waren caricatuurportretten van hem zelf geteekend met leelijke gezegden, volkomen vreemd aan zijn karakter, die als in luchtballons zwevend, uit zijn mond kwamen. Iedere leerling had er een geleverd, sommigen zelfs een fantasie-portret van zijn vader met één oog en van zijn moeder met een ontzaglijken neus — ook van zijn zuster; maar deze teekende iedereen zoo fraai als hij kon, wat Tom met al de andere plagerijen verzoende. Onder minder buitengewone omstandigheden zou het voor Tom een onbeschrijfelijk verdriet zijn geweest, dit alles voor altijd te moeten verlaten; maar nu greep het hem niet aan. Er was geen Pecksniff; er was nooit een Pecksniff geweest; al zijn andere verdriet was daarin opgelost.

Toen hij weer naar de slaapkamer was gegaan, zijn koffer had gesloten, zijn jas had aangetrokken en zijn hoed en stok in zijn hand had, keek hij voor de laatste maal om zich heen. 's Zomers in den vroegen ochtend, en in winternachten bij het licht van een heimelijk gekochte kaars, had hij in diezelfde kamer zich half blind zitten lezen. Daar had hij ook de viool willen leeren bespelen, 's nachts onder de dekens, tot hij door de klachten van de andere leerlingen gedwongen was zijn voornemen te laten varen. Op een anderen tijd zou het hem ontzettend veel gekost hebben die kamer te verlaten als hij bedacht hoeveel hij daar had geleerd, hoeveel uren hij daar geslapen, ja zelfs welke schoone droomen hij daar gedroomd had. Maar er was geen Pecksniff; er was nooit een Pecksniff geweest; en het scheen, alsof met het verdwijnen van dat droombeeld, dat eens Pecksniff heette, zelfs de kamer iets anders was geworden, waarin de schijngedaante, die voor de realiteit van dit ijdele denkbeeld was gehouden, zoo dikwijls zedenpreeken had zitten houden, die Tom de tranen in de oogen hadden gebracht.

De man, die den koffer zou dragen — Tom kende hem wel; het was een knecht uit „De Draak" — maakte een boersche buiging voor Tom (op een anderen tijd zou hij alleen maar lachend geknikt hebben), alsof hij wist wat er voorgevallen was, en wilde doen blijken, dat hij daarom mijnheer Pinch niet minder achtte. Het was een lomp compliment, want de man was maar een stalknecht; maar Tom kreeg hem er lief om, en het trof hem meer, dan het heele afscheid.

Tom wilde hem den koffer helpen dragen; maar hoewel deze tamelijk zwaar was, nam de knecht hem zoo gemakkelijk op, alsof hij zelf een olifant was geweest, en liep er zoo vlug mee naar beneden, alsof hij gemakkelijker met een koffer de trap kon afkomen, dan zonder iets te dragen. Tom volgde hem. Bij de deur stond de meid jammerlijk te schreien, en op de stoep juffrouw Lupin, die ook schreide, en Tom, zoodra zij hem zag, haar hand toestak.

„Komt gij nu naar mijn huis, mijnheer Pinch?" zei zij.

„Neen," antwoordde Tom, „neen. Ik ga vanavond nog naar Salisbury. Ik zou hier niet kunnen blijven. Om 's hemels wil, juffrouw Lupin, maak mij toch niet weekhartig!"

„Maar gij komt toch bij mij logeeren, mijnheer Pinch? Al is het maar voor vannacht. Als een goede vriend, begrijpt gij? Niet als een reiziger."

„Lieve hemel," zei Tom, zijn oogen afvegend. „De vriendelijkheid van die goede menschen is genoeg om iemands hart te doen smelten. Ik moet vanavond nog naar Salisbury, lieve juffrouw, maar als gij mijn koffer voor mij bewaren wilt, tot ik er om schrijf, zult gij mij een groot pleizier doen."

„Ik wou dat gij twintig koffers hadt, mijnheer Pinch," antwoordde juffrouw Lupin, „om ze allemaal voor u te kunnen bewaren."

„Dank u," zei Tom. „Gij meent het goed met mij, vaarwel!"

Er stond een troepje menschen uit het dorp voor de deur, jong en oud. Sommigen schreiden, evenals juffrouw Lupin; anderen trachtten zich goed te houden, evenals Tom; nog anderen stonden Pecksniff, den man, die op een stuk papier een kerk kon bouwen, vol bewondering aan te gapen; eenigen stonden als het ware besluiteloos tusschen dit gevoel en hun medelijden met Tom. Pecksniff was tegelijk met zijn gewezen assistent op de stoep gekomen, en stond, zoolang deze met juffrouw Lupin sprak, met een uitgestrekten arm, als wilde hij zeggen: „Ga!" Tom ging, en toen hij den hoek om was, schudde Pecksniff zijn hoofd, kneep zijn oogen dicht, slaakte een diepen zucht, ging zijn huis binnen, en sloot de deur. Nu zeiden zelfs de ijverigsten van Tom's aanhangers, dat hij een verschrikkelijk vergrijp moest hebben gepleegd, om een man als Pecksniff zoo van zijn stuk te brengen. Als het een gewone oneenigheid was geweest (zoo begrepen zij het), dan zou hij zeker iets gezegd hebben; maar nu hij hee-

lemaal niets zei, moest mijnheer Pinch hem verschrikkelijk hebben beleedigd.

Tom hoorde hiervan niets, en stapte stevig voort, tot hij bij het tolhuisje kwam, waar het heele gezin van den tolbaas, op den ochtend, toen hij Martin van Salisbury ging halen, naar buiten was komen loopen. Het dorp was hij door, en dat tolhek was zijn laatste beproeving; maar toen de kleine tolbaasjes naar buiten kwamen, had hij grooten lust om het veld in te slaan, en op een drafje weg te loopen.

„Lieve help, mijnheer Pinch," zei de vrouw van den tolbaas, „hoe komt gij zoo laat op weg, en dan nog wel met een valies?"

„Ik ga naar Salisbury," antwoordde Tom.

„Heere, en waar is dan de sjees?" hernam zij, den weg opkijkend, alsof zij dacht, dat Pinch de sjees wel ergens onderweg had kunnen laten staan, zonder er op te letten.

„Die heb ik niet," zei Tom. „Ik...." — Hij kon er niet aan ontkomen; hij begreep wel, dat, al redde hij zich door deze vraag heen, zij hem toch met de volgende zou vangen; „ik ben bij mijnheer Pecksniff vandaan."

De tolbaas, een grove knaap, die altijd met een kort pijpje in zijn mond achter de deur zat, om op te passen dat niets den tol ontsnapte, schoot onmiddellijk naar buiten.

„Bij mijnheer Pecksniff vandaan?" zei de tolbaas.

„Ja," antwoordde Tom.

De tolbaas keek zijn vrouw aan, onzeker of hij haar zou vragen, wat zij hiervan dacht, of waarom zij niet op de kinderen paste. De verbazing maakte hem zoo knorrig, dat hij het laatste verkoos, en zijn vrouw met een snauw naar binnen stuurde.

„Van Pecksniff vandaan?" zei de tolbaas, zijn armen over elkaar slaand. „Ik had gedacht, dat gij daar nooit vandaan zoudt zijn gegaan."

„Ja," antwoordde Tom, „dat dacht ik gisteren ook nog. Goedenavond!"

Als er niet juist een groote troep ossen was aangekomen, zou de tolbaas onmiddellijk naar het dorp zijn geloopen, om navraag te doen. Maar nu stak hij alleen maar een versche pijp op, en sprak met zijn vrouw over het raadselachtige voorval. Met hun vereenigde schranderheid konden zij er echter niet uit wijs worden, en zij gingen — figuurlijk gesproken — in het donker naar bed. Maar 's nachts gebeurde het verscheidene malen, dat er een wagen voorbij kwam, en de voerman den tolbaas vroeg: „Wat nieuws?" Dan belichtte deze den voerman met zijn lantaren, om zich te verzekeren, dat het een bekende was, en zei:

„Gij hebt zeker wel eens van mijnheer Pecksniff, daarginder, gehoord?"

„Ja zeker!"

„En van mijnheer Pinch, dat jongmensch bij hem in huis?"

„Ja!"

„Die is daar vandaan."

Telkens, na zoo'n gesprek, wipte de tolbaas zijn huisje weer binnen, en de ander vervolgde vol verbazing zijn weg.

Dit gebeurde echter lang nadat Tom al in bed lag, en hij was nu pas op weg naar Salisbury. Eerst was het goed weer geweest; maar toen de zon onderging, betrok de lucht, en daarna begon het te regenen, zoodat Tom, na een wandeling van verscheidene uren, doornat in Salisbury aankwam.

Hij ging naar de herberg, waar hij Martin had opgewacht, beantwoordde alle vragen naar Pecksniff zoo kort mogelijk, en bestelde een bed. Hij had geen lust om iets te eten of te drinken, maar bleef voor een leege tafel zitten nadenken over al de gebeurtenissen van dien gewichtigen dag, zich zelf afvragend wat hij nu zou doen. Hij was blij, toen men kwam zeggen, dat zijn bed gereed was.

Het bed was niet zoo ruim en gemakkelijk, als men had kunnen wenschen, en stond in een kamer vol kasten met vochtig linnen. Een olieverf-schilderij van een bijzonder vetten os hing voor den schoorsteenmantel, en aan het voeteinde van het bed staarde het portret van een vorigen kastelein hem aan, zoo sprekend het evenbeeld van den os, dat hij wel zijn broer had kunnen zijn. Een mengeling van vreemde geuren werd eenigszins vermomd door de lucht van heel oude lavendelbloemen, en het raam was in zoo'n langen tijd niet open geweest, dat het nu een verjaringsrecht liet gelden, en zich heelemaal niet meer wilde laten opschuiven.

Dit waren op zich zelf wel kleinigheden, maar zij maakten de plaats nog vreemder en waren niet geschikt om Tom de verandering van zijn toestand te doen vergeten. Er was geen Pecksniff meer in de wereld — hij was er nooit geweest — en het viel Tom moeilijk om buiten hem zijn avondgebed te doen. Toen hij het gedaan had, voelde hij zich echter rustiger, viel in slaap, en droomde van Pecksniff, zooals hij nooit geweest was.

HOOFDSTUK XXXII.

Een verscheurd hart aangeboden en aangenomen.

Op den tweeden dag, nadat zij de verblijfplaats van haar jeugd had vaarwelgezegd, stapte juffrouw Charity Pecksniff 's morgens voor het diligencekantoor in Londen af, en werd door juffrouw Todgers in eigen persoon naar de vreedzame woning van deze dame, in de schaduw van het Monument, gebracht. Juffrouw Todgers scheen een beetje verouderd door haar huishoudelijke zorgen, maar spreidde in haar manieren haar gewone hartelijkheid ten toon.

„En hoe gaat het met uw allerbesten papa, lieve juffrouw?" was een van haar vragen.

Charity antwoordde (in vertrouwen), dat deze van plan was, haar een nieuwe mama te geven, en herhaalde haar gezegde, dat zij niet gek en niet blind was, en het zich niet wilde laten welgevallen.

Juffrouw Todgers ontstelde door dit bericht meer dan iemand had kunnen verwachten. Zij liet zich zelfs heel bitter uit. Zij zei, dat alle mannen valschaards waren, en die het eerlijkste schenen de valschte. Zij had een verbazend duidelijk voorgevoel, dat het voorwerp van Pecksniff's genegenheid een listig, boosaardig en verachtelijk schepsel was, en toen Charity haar in deze meening bevestigde, betuigde zij met tranen in haar oogen, dat zij juffrouw Pecksniff zoo lief had als een zuster, en zich het ongelijk, dat men haar aandeed, even sterk aantrok, alsof het haar zelf gold.

„Uw lieve zuster heb ik na haar huwelijk maar één keer gezien," zei juffrouw Todgers, „en toen vond ik, dat zij er niet al te best uitzag. Ik had altijd gedacht, dat gij zijn vrouw zoudt worden, lieve juffrouw."

„O hemel, neen," antwoordde Charity. „Ik dank u wel. Ik had hem voor alles op de wereld niet willen hebben."

„Ik geloof, dat gij groot gelijk hebt," hervatte juffrouw Todgers met een zucht. „Ik ben er altijd wel bang voor geweest. Maar zooveel narigheid, als ik in mijn huis door dat huwelijk heb gehad, lieve juffrouw, dat is niet te vertellen."

„Heere, juffrouw Todgers!"

„Het was vreeselijk. Gij herinnert u onzen jongsten commensaal nog wel?"

„Natuurlijk," antwoordde Charity.

„Gij zult wel gezien hebben," hervatte juffrouw Todgers, „hoe hij op uw zuster lette; dat hij, als zij er bij was, om zoo te zeggen, in een steenen beeld veranderde?"

„Ik heb nooit zooiets opgemerkt, juffrouw," antwoordde Charity tamelijk bits.

„Ik verzeker u," hervatte juffrouw Todgers met een holle stem, „ik heb hem dikwijls voor zijn bord zien zitten, met zijn lepel in zijn mond, alsof die er in vastgegroeid was, terwijl hij strak naar uw zuster zat te kijken; en ik heb hem ook dikwijls in een hoek van de kamer zien staan, met zijn oogen strak op haar gericht, en met zoo'n akelig gezicht, dat men er bij gehuild zou hebben."

„Ik heb het nooit gezien," zei Charity. „Dat is alles wat ik er van zeggen kan."

„Maar toen het huwelijk in de courant stond," hernam juffrouw Todgers, haar verslag voortzettend, „en het aan het ontbijt werd voorgelezen, toen dacht ik heusch, dat hij zijn verstand zou verliezen. Zoo geweldig als hij toen te keer ging, lieve juffrouw Pecksniff, en zoo afschuwelijk als hij toen sprak van zich zelf te vermoorden, en zooals hij zijn thee gloeiend heet uitdronk, en zooals hij in zijn boterhammen beet, en zooals hij tegen mijnheer Jinkins uitvoer, dat zal ik nooit vergeten."

„Het is jammer, dat hij zich zelf maar niet van kant heeft gemaakt," merkte Charity op.

„Neen, van dat denkbeeld raakte hij af," hervatte juffrouw Todgers; „maar 's avonds werd het nog erger. Toen wilde hij de anderen vermoorden. De heeren plaagden elkaar zoo'n beetje, en daar stoof hij ineens op, dol van kwaadaardigheid, en als drie anderen hem niet hadden vastgehouden, zou hij mijnheer Jinkins met een laarzenknecht hebben doodgeslagen."

Charity's gezicht drukte de grootste onverschilligheid uit.

„En nu," zei juffrouw Todgers, „is hij de treurigheid zelf. Als men hem maar aankijkt, krijgt hij tranen in zijn oogen. 's Zondags zit hij den heelen dag bij mij, en zegt zulke akelige dingen, dat ik er te naar van word, om behoorlijk met de anderen te kunnen praten. Zijn eenige troost is het gezelschap van dames. Hij neemt mij zoo dikwijls mee naar de komedie, dat ik wel eens bang ben, dat zijn beurs het niet lijden kan; en altijd heeft hij onder het spel tranen in zijn oogen, vooral wanneer het een grappig stuk is. Zooals ik gisteren schrikte, toen de meid het slaapkamerkleedje uit het raam liet vallen! Ik dacht, dat hij het zelf was, en dat hij naar beneden was gesprongen."

De onverschilligheid, waarmee Charity dit verslag van den ongelukkigen toestand,

waarin de jongste commensaal verzonken was, aanhoorde, kon geen hoog denkbeeld van haar teergevoeligheid geven. Zij stapte er luchtig over heen, en vroeg welke veranderingen er verder in het huis waren voorgevallen.

Bailey was vertrokken, en door een oude vrouw opgevolgd, wier naam als Tamaroo werd opgegeven, wat een onmogelijkheid scheen te zijn. Het bleek dan ook later, dat deze naam door de geestige commensaals aan een liedje was ontleend, waarin hij gebruikt werd om den vurigen aard van een huurkoetsier aan te duiden, en op haar was toegepast omdat zij niets vurigs over zich had, behalve een onderhevigheid aan het zoogenaamde Antoniesvuur. [1]) Juffrouw Todgers had deze oude vrouw aangenomen tengevolge van een plechtige gelofte die zij had gedaan, om nooit weer een jongen in dienst te nemen. Overigens viel er weinig van haar te zeggen. Haar voornaamste eigenaardigheden waren: haar volslagen gebrek aan alle begrip, wat tengevolge had, dat een boodschap, die aan haar werd afgegeven, zoo goed als begraven was, en haar geweldige afkeer om de straatdeur open te doen. Zij was bijzonder klein, droeg altijd een groven boezelaar met een borstlap, en riempjes om haar polsen, die permanent verstuikt schenen te zijn, en hield als zij aan tafel diende, haar hoed op.

Dit was de eenige groote verandering, buiten de verandering, die er in den jongsten commensaal had plaats gehad, en die nog merkwaardiger was, dan juffrouw Todgers had gezegd. Zijn teergevoeligheid ging inderdaad elke voorstelling te boven. Bovendien koesterde hij eenige akelige begrippen omtrent het Noodlot, dat, naar hij meende, Mercy had veroordeeld om hem voor altijd ongelukkig te maken, en hem om eeuwig te weenen. Dikwijls herhaalde hij juffrouw Todgers ook, dat het altijd nacht voor hem was, of dat hij schipbreuk had geleden en de golven hem overstelpt hadden, dat hij onder de wielen van den wagen van het Noodlot verpletterd was, en dergelijke vreemde zaken. Zijn naam was Moddle.

Tegenover den allerongelukkigsten Moddle gedroeg Charity zich aanvankelijk met stuurschen trots, daar zij geen lust had om klaagliederen ter eere van haar zuster aan te hooren. De arme jongeman voelde zich hierdoor gegriefd, en sprak er met juffrouw Todgers over.

„Zelfs zij versmaadt mij, juffrouw Todgers," zei Moddle.

„Waarom doet gij dan uw best niet om een beetje vroolijker te zijn, mijnheer?" was het antwoord.

„Vroolijk, juffrouw Todgers, vroolijk?" riep hij uit. „Terwijl zij mij herinnert aan de dagen, die voor altijd vervlogen zijn!"

„Dan moest gij haar liever een poosje vermijden," zei juffrouw Todgers, „en probeeren om langzamerhand aan haar te wennen."

„Maar ik kan haar niet vermijden," klaagde Moddle. „Ik heb daartoe geen kracht genoeg. O juffrouw Todgers, als gij wist hoeveel troost haar neus mij geeft!"

„Haar neus, mijnheer?" riep juffrouw Todgers uit.

„Haar profiel in het algemeen," antwoordde hij, „maar speciaal haar neus. Die lijkt zoo sprekend," hier barstte hij in tranen uit, „zoo sprekend op dien van haar, die nu aan een ander toebehoort."

De opmerkzame dame verzuimde niet, dit gesprek aan Charity over te brengen, die er om lachte, maar dien avond Moddle veel vriendelijker behandelde, en zorg droeg om haar gezicht zooveel mogelijk op zij te laten zien. Moddle was niet minder sentimenteel dan anders, zelfs nog iets meer; maar hij staarde haar met glinsterende oogen aan, en scheen dankbaar te zijn.

„Wel, mijnheer," zei juffrouw Todgers den volgenden morgen, „gisterenavond hebt gij u bijzonder goed gehouden. Mij dunkt, gij begint al bij te komen."

„Dat komt alleen, doordat zij zoo lijkt op haar, die nu aan een ander toebehoort," antwoordde hij. „Als zij spreekt en glimlacht, verbeeld ik mij, dat ik haar terugzie, juffrouw Todgers."

Dit werd eveneens aan Charity overgebracht, die 's avonds heel druk praatte en op de innemendste wijze glimlachte, Moddle plaagde met zijn droefgeestigheid, en hem uitdaagde om een partijtje te spelen. Zij speelden er verscheidene, die Charity alle won. Gedeeltelijk kan dit misschien aan de galanterie van den jongsten commensaal worden toegeschreven, maar gedeeltelijk was het toch ook een gevolg van zijn gemoedstoestand; want zijn oogen werden zoo dikwijls door tranen verduisterd, dat hij achten voor tienen, en heeren voor boeren aanzag, waardoor het spel zelfs nu en dan in de war raakte.

Op den zevenden speelavond zei juffrouw Todgers, dat zij zoo vreedzaam samen speelden, alsof zij een verloofd paartje waren; een gezegde, dat Moddle een hoo-

1) Oude benaming voor gordeldoos en soortgelijke ziekten.

gen blos deed krijgen. Op den veertienden avond drukte hij in de gang, toen Charity naar boven ging, een kus op haar snuiter; hij had het op haar hand willen doen, maar kwam er een beetje naast.

Kortom, Moddle begon te denken, dat Charity door het noodlot voorbestemd was om hem te troosten; en Charity begon na te denken over de mogelijkheid, dat zij door het noodlot voorbestemd was om tenslotte mevrouw Moddle te worden. Hij was een jongeman (zij was geen erg jonge dame) met gunstige vooruitzichten, en bijna genoeg om van te leven. Dat zag er inderdaad niet zoo kwaad uit.

Bovendien, men had gedacht, dat hij op Mercy verliefd was. Mercy had over hem geschertst en hem wel eens haar aanbidder genoemd. Hij had een beter voorkomen, betere houding, beter humeur en betere manieren dan Jonas. Hij was gemakkelijk te leiden, en zou zich als een lam gedragen, terwijl Jonas een beer was. Dat was een voornaam punt.

Intusschen ging het spelen voort, en liet de jongste commensaal juffrouw Todgers aan haar lot over, daar hij meestal Charity mee naar de komedie nam. Hij maakte nu ook dikwijls een „slippertje" van zijn kantoor, om op een ongewonen tijd thuis te komen, en vertelde juffrouw Todgers eens, dat hij een schandelijken anonymen brief had ontvangen, waarvan hij dien gemeenen Jinkins als den schrijver beschouwde, maar waaraan hij niet van plan was zich te storen. Dat alles was, zooals juffrouw Todgers tegen Charity zei, zoo duidelijk als de dag.

OP DEN VEERTIENDEN AVOND DRUKTE HIJ IN DE GANG, TOEN CHARITY NAAR BOVEN GING, EEN KUS OP HAAR SNUITER; HIJ HAD HET OP HAAR HAND WILLEN DOEN, MAAR KWAM ER EEN BEETJE NAAST.

„Gij kunt er op rekenen, lieve juffrouw Pecksniff," zei zij, „dat hij brandt van verlangen om tot een verklaring te komen."

„Maar lieve hemel, waarom doet hij het dan niet?" riep Charity uit.

„De mannen zijn veel beschroomder dan wij denken, lieve juffrouw," antwoordde juffrouw Todgers. „Zij zijn altijd zich zelf in den weg. Ik heb de woorden maanden lang op Todgers' tong gezien, voor hij sprak."

Charity was van meening, dat het voorbeeld van den overleden heer Todgers misschien niet algemeen geldig was.

„Daar kunt gij zeker van zijn," hervatte juffrouw Todgers. „Als gij verlangt dat mijnheer Moddle spreekt, juffrouw Pecksniff, hebt gij hem maar een klein beetje aan te moedigen; dan zult gij eens zien hoe gauw hij spreken zal."

„Ik weet niet welke aanmoediging hij zou willen, juffrouw Todgers," zei Charity. „Hij gaat met mij wandelen, en speelt met mij, en komt bij mij zitten als ik heelemaal alleen ben."

„Goed," zei juffrouw Todgers. „Zoo hoort het."

„En hij komt heel dicht bij mij zitten."

„Ook goed."

„En kijkt mij onophoudelijk aan."

„Juist."

„En houdt zijn arm achter op de sofa of op mijn stoel."

„Allemaal, zooals het hoort."

„En dan begint hij te schreien."

Juffrouw Todgers gaf toe, dat dit laatste verkeerd van hem was, maar hij zou toch, zei zij, den knoop wel doorhakken, als Charity hem het vuur maar wat na aan de schenen legde.

Met het besluit om zich naar dezen raad te gedragen, ontving de jongedame den heer Moddle, bij de eerst volgende gelegenheid, met een heel gedwongen voorkomen; en nadat zij hem langzamerhand tot de vraag had gebracht, waarom zij zoo veranderd was, bekende zij, dat zij de noodzakelijkheid inzag om voor hun beider geluk en zielsrust tot een beslissenden stap te komen. Zij hadden sedert eenigen tijd veel met elkaar omgegaan, en het genot van een oprechte uitwisseling van gevoelens gesmaakt. Zij zou hem nooit vergeten, of anders dan met levendige vriendschap aan hem denken; maar de menschen waren aan het praten geraakt, men begon op hen te letten, en het was noodzakelijk dat zij voortaan niet anders met elkaar omgingen, dan zooals jongelui gewoonlijk met elkaar omgingen. Zij was blij, dat zij moed genoeg bezat om dit te zeggen, voor haar gevoel te diep werd aangedaan; het was erg geschokt, dat moest zij bekennen; maar, hoewel zij een zwak en onnoozel meisje was, hoopte zij het toch spoedig te boven te komen.

Moddle, die deze toespraak schreiend had aangehoord, maakte er uit op, dat het noodlot hem voorbestemd had om anderen even rampzalig te maken als hij zelf was, en dat juffrouw Pecksniff, ondanks alles wat hij kon doen en lijden, zijn eerste slachtoffer moest zijn; maar toen Charity deze meening zondig noemde, vroeg hij haar, of zij met een verscheurd hart tevreden kon zijn; en daar het door eenige verdere navraag bleek, dat zij dit wel kon, zwoer hij haar op een akelige manier een eeuwigdurende trouw, en ontving daartegenover een soortgelijken eed.

Hij praalde niet met zijn geluk, maar droeg het met de grootst mogelijke ingetogenheid. Hij schreide zoo hard, als men hem ooit had zien schreien, en zei snikkend:

„O, wat een dag is dit voor mij geweest! Ik kan vanavond onmogelijk weer naar mijn kantoor gaan, zoo ben ik van streek. O, wat een vreeselijke dag is dit geweest!"

HOOFDSTUK XXXIII.

Waarin beschreven wordt, wat er verder in Eden voorviel, en hoe Martin tot een gewichtige ontdekking kwam.

Onze overgang van Moddle tot Eden is gemakkelijk en natuurlijk. Moddle, die in de atmosfeer van Charity's liefde ademde, woonde (als hij het maar geweten had) in een aardsch paradijs. De bloeiende stad Eden was eveneens een aardsch paradijs — volgens het zeggen van haar eigenaren. Dichterlijk had men de schoone Charity kunnen beschrijven als iets, te goed voor den mensch in zijn gevallen en vernederden staat; en dit paste precies op Eden, zooals de schoonheden daarvan door Scadder, Generaal Choke en andere edele Amerikanen met dichterlijke kleuren werden afgeschilderd, terwijl die heeren zich lieten opstijgen als aanhangsel van de klauwen van den grooten Amerikaanschen adelaar, die altijd omhoog in den reinsten aether zweeft, en nooit, neen nooit naar beneden tuimelt en zijn vlerken door de modder sleept.

Toen Mark Tapley, Martin in hun woning achterlatend, zich zelf voldoende had opgebeurd en bemoedigd door de beschouwing van hun rampen, ging hij, met vernieuwde opgeruimdheid, hulp zoeken, en onderweg wenschte hij zich zelf geluk met de benijdenswaardige omstandigheden, waarin hij eindelijk gekomen was.

„Soms heb ik wel eens gedacht," zei hij bij zich zelf, „dat een woest en onbewoond eiland het beste voor mij zou zijn; maar daar zou ik alleen voor mij zelf hoeven te zorgen, en omdat ik nogal gemakkelijk ben om mee om te gaan, zou daarin niet veel

verdienste hebben gestoken. Maar nu heb ik een compagnon, voor wien ik zorgen moet, en hij is zoo ongeveer wat ik noodig had. Ik moet iemand hebben, die altijd van de been raakt, als hij juist pal zou moeten staan; iemand, die zoo hardleersch is in de school om door de wereld te komen, dat hij altijd maar nummertjes één op de lei schrijft en het nooit verder kan brengen; iemand, die zijn eigen overjas en mantel is, en zich zelf altijd daarmee inbakert. En ik zie nu dat ik hem gekregen heb," vervolgde hij, na een poos. „Wat een fortuintje!"

Hij keek rond, niet wetend naar welke hut hij zich zou begeven.

„Ik weet werkelijk niet welk huis ik zal kiezen," zei hij. „Van buiten zien zij er allemaal even aanlokkelijk uit, en van binnen zullen zij zeker allemaal even goed zijn ingericht, met al de gemakken, die een alligator in den staat der natuur maar zou kunnen verlangen. Laat ik eens zien! De burger, die gisterenavond buiten kwam, woont onder water in het laatste hondenhok aan mijn rechterhand. Ik wil den armen man niet lastig vallen, als ik het laten kan; want hij is zich zelf genoeg tot last. Daarginds zie ik een huis met een raam; maar ik ben bang, dat de lui daar te trotsch zullen zijn. Ik weet niet of een deur ook niet al te voornaam is; maar dat zal ik er maar op wagen."

Hij ging naar de eerste hut, klopte aan, en toen men „binnen!" riep, ging hij naar binnen.

„Buurman," zei Mark; „want ik ben een buurman, al kent gij mij niet, ik kom een beetje bedelen. — Wat weerga! Lig ik in bed te slapen en te droomen?"

De reden van dezen uitroep was, dat hij zijn eigen naam hoorde noemen, en tegelijk bij zijn beenen werd gepakt door twee kleine jongens, wier gezicht hij aan boord van „De Schroef" dikwijls had gewasschen.

„Mijn oogen bedriegen me," zei Mark. „Ik geloof ze niet. Dat kan mijn reisgenoote niet zijn, die daar met haar kleine meid zit, die er tot mijn spijt zoo ziek uitziet; en dat kan haar man niet zijn, die haar van New-York kwam halen. En dat," vervolgde hij, naar omlaag kijkend, „kunnen de twee kleine deugnieten niet zijn, die zoo familiaar met mij waren — hoewel zij er heel veel op lijken; dat moet ik bekennen."

De vrouw begon te schreien van blijdschap, dat zij hem zag; en de man drukte hem beide handen, en kon die bijna niet loslaten; de twee kleine jongens hingen aan zijn lichaam; en het zieke meisje, in de armen van haar moeder, stak haar van koortshitte gloeiende handjes naar hem uit, en murmelde met moeite zijn nog goed onthouden naam.

Het waren dezelfde menschen — door de gezonde lucht van Eden wel sterk veranderd, maar toch dezelfde.

„Dat is een nieuw soort ochtendvisite," zei Mark, diep ademhalend. „Zoo'n vreemde verrassing zou iemand wel over stag helpen. Een oogenblikje! Zoo, nu kom ik al bij. — Deze heeren hooren niet tot mijn gezelschap. Zijn zij gewoon hier als vrienden aan huis te komen?"

Deze vraag doelde op een paar magere varkens, die met hem waren binnengekomen en heel veel belang schenen te stellen in de hielen van het gezin. Daar zij niet tot het huis behoorden, werden zij door de twee jongens naar buiten gejaagd.

„Ik heb geen bijgeloof wat padden betreft," vervolgde Mark, om zich heen kijkend, „maar als gij die twee of drie, die ik daar zie, kondt beduiden om liever met de varkens mee te gaan, jonge vriendjes, dan geloof ik dat zij de open lucht veel verfrisschender zouden vinden. Niet dat ik iets tegen padden heb. Een pad is een aardig beestje, mooi gespikkeld en glad van huid; maar ik vind, dat zij buitenshuis nog wel zoo fraai zijn."

Terwijl Mark, door zoo te praten, den schijn aannam, alsof hij zoo onverschillig en oppervlakkig was, dat hij op niets anders dan kleinigheden lette, nam hij alles wat hij om zich heen zag nauwkeurig waar. Hij zag de ziekelijke en vermagerde gezichten van de bewoners van deze hut, de verandering in de moeder en het zieke kind op haar schoot, de moedeloosheid en hopeloosheid, die hier heerschten. Hij zag dit alles even snel en duidelijk, als hij de ruwe planken en balken zag, waarvan de hut was opgeslagen, het meelvat in den hoek, dat tegelijk als tafel diende, de dekens, spaden en andere dingen langs de wanden, de vochtige smerigheid van den grond, en het rottende onkruid in alle hoeken, gaten en spleten.

„Hoe zijt gij hier gekomen?" vroeg de man, toen de eerste verwondering voorbij was.

„Wel, met de stoomboot, gisterenavond," antwoordde Mark. „Wij zijn van plan hier met allen spoed ons fortuin te maken, en dàn van ons geld te gaan leven. Maar hoe gaat het met u allen? Gij ziet er uitstekend uit."

„Wij zijn nu wat sukkelend," antwoordde de arme vrouw, zich over het zieke kind buigend; „maar dat zal wel beter

gaan, als wij aan de lucht gewend zijn."

„Ik zie er hier," dacht Mark, „die eerder aan den grond, dan aan de lucht zullen wennen." Maar hij zei op een opgeruimden toon: „Ja zeker zal het beter gaan. Het zal met ons allemaal mettertijd wel beter gaan. Alles wat wij te doen hebben, is, moed te houden en elkaar als goede buren bij te staan. Dan zal alles tenslotte wel terecht komen. Wees daarvoor maar niet bang. Dat doet mij er aan denken, dat mijn compagnon op 't oogenblik wat van streek is, en dat ik eigenlijk hier kwam om te vragen, of gij eens naar hem woudt komen kijken."

Het had al een heel onredelijk verzoek van Mark moeten zijn, dat zij, uit dankbaarheid voor zijn vriendendiensten tijdens de overvaart, niet oogenblikkelijk zouden hebben ingewilligd. De man stond dadelijk op, om met hem mee te gaan; maar vóór zij gingen, nam Mark het zieke meisje even in zijn armen, en trachtte de moeder te troosten; maar hij zag wel, dat het kind den dood onder de leden had.

Zij vonden Martin in een deken gewikkeld, op den grond liggen. Hij was, naar allen schijn, heel ziek, en huiverde en rilde sterk, niet zooals men van kou doet, maar met een soort van stuiptrekkingen, die zijn heele lichaam deden schokken. De vriend van Mark zei, dat hij de soort van koorts had, die in die streek gewoon was, en voorspelde, dat hij zeker nog verscheidene dagen hoe langer hoe erger zou worden. Hij zelf had die koorts wel een paar jaar zoo nu en dan gehad; maar hij was dankbaar, dat hij, daar zoovelen er aan gestorven waren, er het leven had afgebracht.

„Toch niet veel leven," dacht Mark, terwijl hij op zijn uitgeteerde gezicht lette. „Eden boven!" Zij hadden in hun kist wat medicijnen meegebracht, en deze man van treurige ondervinding vertelde Mark, wat hij daarvan gebruiken moest, en hoe hij het lijden van Martin 't best kon verlichten. Hij stelde zich daarmee niet tevreden, maar kwam telkens naar Martin kijken, en hielp Mark zooveel hij kon, om hun toestand draaglijker te maken. Hoop of troost voor de toekomst kon hij niet geven. Het jaargetijde was bijzonder ongezond, en de kolonie een kerkhof. Dien nacht stierf het kind, en Mark hielp hem den volgenden dag het te begraven, maar wachtte zich wel Martin hiervan iets te zeggen.

Terwijl hij Martin oppaste, die, naarmate hij verergerde, ook ongemakkelijker en lastiger werd, liet Mark niet na vroeg en laat buitenshuis te werken. Hij deed zijn best om met behulp van zijn vriend en anderen iets van hun land te maken. Zijn werkzame aard dreef hem daartoe, hoewel hij geen bepaald doel of vooruitzicht er mee had; want voor zich zelf beschouwde hij hun toestand als volkomen hopeloos, maar hij begreep ook, dat hij, om zijn eigen woorden te gebruiken, nu eens moest toonen, „wat er in hem stak."

„Wat eer inleggen betreft, mijnheer," zei hij tegen Martin, toen hij eens even tijd had — dat wil zeggen op een zekeren avond, toen hij, na den heelen dag hard gewerkt te hebben, hun linnengoed stond te wasschen — „daar zie ik maar van af. Dat is toch een fortuintje, dat mij nooit te beurt zal vallen. Ik had graag willen toonen, onder welke nare omstandigheden ik vroolijk zou kunnen blijven; maar ik krijg er eenvoudig de gelegenheid niet toe."

„Zoudt gij dan nog ellendiger omstandigheden willen hebben dan nu?" vroeg Martin met een kermenden zucht.

„Hoe gemakkelijk hadden zij niet nog erger kunnen zijn, mijnheer," hervatte Mark, „als de fortuin mij niet altijd zoo dwarsboomde. Op den avond, toen wij hier aankwamen, dacht ik, dat de zaken er tamelijk vroolijk uitzagen, dat wil ik niet ontkennen."

„En hoe zien zij er nu uit!" zuchtte Martin.

„Ja, dat wilde ik juist zeggen," antwoordde Mark. „Wat gebeurt mij den eersten morgen, dat ik uitga? Ik vind een gezin, dat ik ken, en dat ons van dien dag af tot nu toe zooveel heeft geholpen, als het maar kan. Dat was immers regelrecht tegen mijn belang, en iets dat ik onmogelijk kon verwachten. Als ik een slang had gevonden en gebeten was, of een eerste-klas patriot, die mij zijn mes in mijn lijf had gestoken, of een stelletje Watertoast-vrienden, die mij tot een publiek persoon hadden gebombardeerd, dan had ik eer kunnen inleggen. Maar zooals nu de zaken staan, is het groote doel van mijn reis de bodem ingeslagen; en zoo zal het overal met mij gaan. Hoe is het vanavond met u, mijnheer?"

„Erger dan ooit," antwoordde Martin.

„Dat is iets voor mij," antwoordde Mark; „maar toch nog niet genoeg. Ik moet zelf ziek zijn, en toch nog vroolijk; dan zal het blijken, wat er in mij steekt."

„In 's hemels naam, spreek daar niet van!" zei Martin, huiverend van angst. „Wat zou ik moeten beginnen, Mark, als gij ziek werdt?"

Mark scheen door deze opmerking, hoe-

wel niet heel vleiend, eenigszins opgebeurd te worden, en begon weer met nieuwen lust te wasschen.

„Er is één goed ding, mijnheer," begon hij weer, „dat mij wat opvroolijkt, en dat is, dat dit kostelijke Eden op zich zelf een heel Noord-Amerika is. Er zijn hier nog een paar echte Amerikaansche kolonisten, die iemand willen opdringen, dat het hier het gezondste en aangenaamste plekje van de heele wereld is. Maar zij lijken op den haan, die wegkroop om zijn leven te bergen, en gevonden werd door het geluid, dat hij maakte. Zij kunnen het kraaien niet laten. Zij zijn er voor geboren."

Toen hij dit gezegd had, keek hij bij toeval naar buiten, en zag juist een langen mageren man, met een blauwe jas en een stroohoed, een korte pijp in zijn mond en een dikken knoestigen stok in zijn hand. Hij rookte en pruimde tegelijk, en teekende zijn weg met een bijna onafgebroken straal tabakssap op den grond.

„Daar komt er een aan," zei Mark. „Hannibal Chollop."

„Laat hem niet binnenkomen," zei Martin met een zwakke stem.

„Hij zal niet wachten tot ik hem binnenlaat, mijnheer," antwoordde Mark. „Als hij wil, komt hij binnen zonder het te vragen."

Dit bleek de waarheid te zijn, want de man verscheen in hun hut. Zijn gezicht en zijn handen waren even knoestig als zijn stok, en zijn hoofd had veel weg van een ragebol. Zonder zijn hoed af te nemen, zette hij zich op een kist, sloeg zijn beenen over elkaar, en zei, zonder zijn pijp uit zijn mond te nemen:

„Wel, mijnheer Co., hoe gaat het?"

Het zal noodig zijn hier even op te merken, dat Mark Tapley zich bij alle vreemden onder den naam Co. had bekend gemaakt.

„Tamelijk goed, mijnheer. Tamelijk goed," antwoordde Mark.

„En dat is mijnheer Chuzzlewit, niet waar?" zei de bezoeker. „Hoe maakt u het, mijnheer?"

Martin schudde zijn hoofd en trok onwillekeurig de deken daarover heen; want hij zag dat Hannibal zou spuwen, en het was of deze op hem mikte.

„Gij hoeft niet bang te zijn, dat ik door de koorts van u zal worden aangestoken, mijnheer," zei Chollop vriendelijk. „Ik ben immuun."

„Ik dacht niet zoozeer om u als om mij zelf," zei Martin, weer opkijkend. „Ik was bang, dat gij. . . ."

„O, ik kan op een duim af mikken, mijnheer," viel Chollop hem in de rede, en tegelijk gaf hij een bewijs van deze bijzondere bekwaamheid. „Ik moet een kring van twee voet om mij heen hebben, mijnheer," hervatte Chollop, „en kan mij verbinden om daar binnen te blijven. Ik heb wel eens een kring van tien voet om mij heen gemaakt, maar dat was om een weddenschap."

„Ik hoop, dat gij die gewonnen hebt, mijnheer?" zei Mark.

„Ja, mijnheer, dat heb ik ook," antwoordde Chollop.

Hij zweeg daarop een poos, en hield zich in dien tijd bezig met om de kist, waarop hij zat, een toovercirkel te teekenen. Toen dit gedaan was, begon hij weer te spreken.

„Hoe bevalt u ons land, mijnheer?" vroeg hij, Martin aankijkend.

„Het bevalt mij volstrekt niet," antwoordde de zieke.

Chollop rookte voort, zonder eenige aandoening te laten blijken, tot hij lust voelde om opnieuw te spreken. Eindelijk was dit het geval, en nu nam hij zijn pijp uit zijn mond en zei:

„Het verwondert mij niet u zoo te hooren spreken. — Het verstand en de geest moeten voorbereid worden om de vrijheid te genieten en te waardeeren, mijnheer Co."

Hij richtte zich nu tot Mark, omdat Martin, wien de eentonige krakende stem van zijn bezoeker ondraaglijk was, zijn oogen gesloten en zich omgekeerd had.

„Dat het lichaam een beetje werd voorbereid, mijnheer," zei Mark, „zou ook lang niet kwaad zijn, als men naar zoo'n modderpoel gaat, als hier."

„Houdt gij dit dan voor een modderpoel, mijnheer?" vroeg Chollop ernstig.

„Zeker doe ik dat," antwoordde Mark.

„De opvatting is volmaakt Europeesch," hervatte Chollop, „en verwondert mij daarom volstrekt niet; maar wat zouden uw Engelsche millioenen wel zeggen van zoo'n modderpoel in Engeland, mijnheer?"

„Zij zouden zeker zeggen, denk ik, dat het een bijzonder vuile modderpoel is," antwoordde Mark, „en dat zij, als zij de koorts moesten krijgen, zich die liever op een andere manier op het lijf wilden halen, dan door in zoo'n modderpoel te wonen."

„Europeesch!" zei Chollop, met hoonend medelijden. „Volmaakt Europeesch!"

En daar zat hij, zoo bedaard en rustig, alsof het huis zijn eigen huis was, en rookend als de schoorsteen van een ijzersmelterij.

Chollop was natuurlijk een van de merkwaardigste mannen van het land, en in werkelijkheid behoorde hij in de kolonie inder-

daad tot de notabelen. Zijn vrienden in het Zuiden en Westen noemden hem doorgaans een „prachtig staaltje van onze vaderlandsche ruwe grondstof", en achtten hem hoog wegens zijn verlichte vrijheidsliefde, tot welker handhaving en verspreiding hij doorgaans een paar revolvers met zeven loopen in zijn zakken droeg. Onder andere snuisterijen bezat hij ook een degenstok, dien hij zijn „prikker" noemde, en een groot mes, dat hij (want hij was een geestig en humoristisch man) zijn „torner" noemde, zinspelend op de geschiktheid er van om een vijand zijn buik open te tornen. Meermalen had hij van deze wapenen een schitterend gebruik gemaakt, zooals de couranten naar behooren hadden uitgebazuind, en hij was heel populair geworden door de dapperheid en behendigheid, waarmee hij eens een heer, die juist aan zijn eigen deur aanklopte, een oog had uitgestompt.

De heer Chollop hield veel van reizen en zwerven, en zou in een minder verlichte maatschappij misschien als een gevaarlijke landlooper zijn beschouwd. Maar in zijn vaderland, dat rijk is aan zulke hoogvliegende geesten, werden zijn edele hoedanigheden op de juiste wijze begrepen en gewaardeerd, zoodat men wel mag zeggen, dat hij onder een gelukkig gesternte geboren was, wat lang niet altijd het geval is met iemand, die de eeuw, waarin hij leeft, zoo ver vooruit is. Om des te gemakkelijker aan zijn zucht tot prikken en tornen te kunnen voldoen, hield hij zich doorgaans aan de grenzen van de beschaafde wereld, in afgelegen steden op, trok van de eene plaats naar de andere, en begon, waar het hem beviel, de een of andere zaak — meestal de uitgave van een courant — die hij spoedig weer verkocht; en doorgaans bekrachtigde hij het accoord door den nieuwen uitgever uit te dagen, overhoop te steken, of dood te schieten, voor deze nog goed en wel wist wat hij gekocht had.

Hij was naar Eden gekomen om een speculatie van dien aard te ondernemen, maar had er van afgezien, en was nu van plan te vertrekken. Tegenover vreemden gaf hij zich altijd uit voor een aanbidder der vrijheid; hij was een standvastig verdediger van de Lynch-wet en de slavernij, en altijd gereed het volk op te zetten om iedereen, die het waagde met hem van opinie te verschillen, met teer te besmeren en in veeren te rollen. Dit noemde hij „den standaard der beschaving in den nog woesten tuin van mijn vaderland planten."

Er valt niet aan te twijfelen, of Chollop zou ten koste van Mark, die hem zoo rond-uit zijn meening had gezegd, dezen standaard ook in Eden geplant hebben, als de kolonie niet zoo diep in verval en arm aan bewoners was geweest. Nu vergenoegde hij zich met Mark een van zijn pistolen te laten zien, en te vragen wat hij van dat wapen dacht.

„Het is niet lang geleden, dat ik iemand daarmee heb doodgeschoten, mijnheer, in den staat Illinois," zei Chollop.

„Zoo!" antwoordde Mark, zonder het minste blijk van ontroering. „Dat was wel vrij en onafhankelijk van u."

„Ik schoot hem voor zijn kop, mijnheer," hervatte Chollop, „omdat hij in een nieuwsblad, de „Spartaansche Porticus", had geschreven, dat de oude Atheners verder waren dan het tegenwoordige Locofoco Ticket."

„Wat is dat?" vroeg Mark.

„Echt Europeesch, volmaakt Europeesch, om dat niet te weten," zei Chollop, medelijdend glimlachend.

Nadat hij zich een poosje had beziggehouden, met den tooverkring verder te volmaken, hervatte Chollop het gesprek met de opmerking:

„Gij zijt zeker hier in Eden nog niet half thuis, durf ik wedden."

„Neen," antwoordde Mark; „zeker niet."

„Gij mist hier de belastingen van uw land. De belasting op de huizen."

„En de huizen ook eenigszins," voegde Mark er bij.

„Hier hebt gij geen belasting op de ramen," zei Chollop.

„En geen ramen, om ze van te heffen," liet Mark er op volgen.

„Geen kerkers, schavotten, schandpalen, pijnbanken, duimschroeven of bajonetten," hervatte Chollop.

„Niets anders dan revolvers en messen," antwoordde Mark. „En wat beteekenen die? Het is niet de moeite waard om er over te spreken."

De man, dien de twee fortuinzoekers op den avond van hun aankomst hadden ontmoet, kwam nu aankruipen, en keek de deur in.

„Zoo, mijnheer," zei Chollop. „Hoe gaat het met u?"

Het viel hem moeilijk genoeg om te kruipen, en dit zei hij ook.

„Mijnheer Co. en ik, mijnheer," hervatte Chollop, „zijn een beetje aan het disputeeren. Hij moest er eigenlijk eens geducht van langs hebben, dat hij over de oude en de nieuwe wereld durft te disputeeren. Dat dunkt mij."

„Dat dunkt mij ook," antwoordde de el-

lendige schim van een man.

„Ik zei alleen maar," zei Mark, den nieuwen bezoeker aansprekend, „dat de stad, waarin wij de eer hebben te wonen, naar mijn meening, veel van een modderpoel heeft. Wat dunkt u daarvan?"

„Ik zou denken," was het antwoord, „dat ze, op sommige tijden van het jaar, misschien een beetje vochtig is."

„Maar niet zoo vochtig als Engeland, mijnheer!" snauwde Chollop, met een kwaad gezicht.

„O neen," zei de man, „niet zoo vochtig als Engeland, om niet eens van de instellingen te spreken."

„Ik zou zoo zeggen, dat er geen modderpoel in heel Amerika is, die dat nietige eilandje niet beschaamd maakt," zei Chollop op een beslissenden toon. „Gij hebt uw perceel immers voorgoed van Scadder gekocht, mijnheer, zonder condities van rouwkoop of zooiets?" vervolgde hij tegen Mark.

Deze beantwoordde de vraag toestemmend.

„Scadder is slim, mijnheer," zei Chollop, den anderen burger een wenk gevend. „Een knappe kerel. Iemand, die het ver zal brengen."

„Als het aan mij stond om hem ver te brengen," zei Mark, „zou hij waarschijnlijk in de hel terecht komen."

Chollop had er zooveel pleizier in, dat zijn slimme landgenoot den Engelschman had beetgenomen, en dat de Engelschman daarom kwaad werd, dat hij zijn pret uitschaterde. Maar het verwonderlijkste voorbeeld van den alles overheerschenden hartstocht was in den ander op te merken. De uitgeteerde, ternauwernood nog rondkruipende schim van een man scheen zooveel behagen in dit staaltje van Scadder's slimheid te scheppen, dat hij vergat hoe hij zelf aan dezen zijn onherstelbare ongeluk moest toeschrijven, en hardop lachend zei, dat Scadder een knappe kerel was, en op die manier al een hoop Engelsch kapitaal in het land had getrokken.

Nadat hij zich genoeg met deze grap had vermaakt, bleef Hannibal Chollop zitten rooken en spuwen, zonder er aan te denken, om een ander gesprek te voeren of weg te gaan. Hij scheen in den vrij algemeenen waan te deelen, dat, als een vrij en verlicht burger van de Vereenigde Staten een andermans huis voor enkele uren tot zijn kwispedoor maakt, hij dezen daarmee een blijk van beschaafde attentie geeft, dat niemand ooit kan vervelen. Eindelijk stond hij op, en zei:

„Ik zal maar eens opstappen — maar voor ik ga," vervolgde hij barsch, „heb ik nog een woordje te zeggen. Gij zijt duivelsch snedig, dat moet ik zeggen."

Mark bedankte hem voor dit compliment.

„Maar ge zijt veel te snedig om er wel bij te varen. Ik wed dat het niet lang zal duren, of gij zult een kogel door uw lijf krijgen."

„Waarom?" vroeg Mark.

„Men moet ons te vriend houden, mijnheer!" antwoordde Chollop op een dreigenden toon. „Gij zijt hier niet in een despotisch land. Wij zijn een voorbeeld voor de wereld, en men moet ons te vriend houden, dat zeg ik u."

„Wat, spreek ik misschien wat te vrij?" zei Mark.

„Ik heb om vrij wat minder op iemand gemikt en geschoten," antwoordde Chollop, zijn wenkbrauwen fronsend. „Ik heb gezien, dat iemand om vrij wat minder zich uit de voeten moest maken, als hij niet door een verlicht volk tot pap geslagen wilde worden. Wij zijn het verstand en de deugd van de wereld, de room van de menschheid, en de bloem van zedelijke kracht. Wij zetten heel gauw een hoogen rug, en laten onze tanden zien, dat zeg ik u. Gij zoudt beter doen, als gij ons te vriend hieldt."

Na het geven van deze waarschuwing ging Chollop weg met zijn prikker, zijn torner en zijn revolvers, die hij steeds tot onmiddellijk gebruik gereed hield.

„Kijk maar weer op, mijnheer," zei Mark. „Hij is weg. — Wat is dat?" vervolgde hij, neerknielend, om zijn metgezel beter in het gezicht te kunnen zien. „Dat komt nu van al dat snateren en zwetsen. Hij ijlt en kent mij niet eens meer."

Martin was inderdaad gevaarlijk ziek, zoo zelfs, dat zijn dood nabij scheen te zijn. In dien toestand lag hij verscheidene dagen, terwijl Mark's arme vrienden hem oppasten, zonder om hun eigen gevaar te denken. Mark, die zich naar geest en lichaam afmatte, den heelen dag hard werkte en 's nachts meestal waakte, terwijl de ongewone arbeid van zijn nieuwe leven en het karige voedsel zijn krachten ondermijnden, en hij niets om zich heen en vóór zich zag, dan wat geschikt was om hem te ontmoedigen en te beangstigen, klaagde nooit en liet zich door niets uit het veld slaan. Had hij wel eens gedacht, dat Martin zelfzuchtig en onmeedoogend was, eerst te kwader ure te heftig en daarna in het ongeluk al te passief was geweest, nu vergat hij dit. Hij herinnerde zich niets anders dan de betere hoedanigheden van zijn reisgenoot, en offerde zich volkomen voor hem op.

Er verliepen vele weken, voor Martin weer sterk genoeg was om, op een stok en den arm van Mark leunend, buiten de hut te komen, en zijn verdere herstel ging, uit gebrek aan gezonde lucht en behoorlijk voedsel, ook heel langzaam vooruit. Hij was nog zwak, toen de ramp, waarvoor hij zoo gevreesd had, hem overviel. Mark werd ziek.

Mark trachtte zijn ziekte met geweld te keeren, maar zij was hem te sterk.

„Nu lig ik ook, mijnheer," zei hij op zekeren morgen, toen het hem onmogelijk was om op te staan. „Maar toch nog vroolijk."

Dat het eindelijk zoover komen moest, had iemand anders dan Martin wel vooruit kunnen zien.

Hadden Mark's vrienden zich zelf vergeten om Martin te helpen (en dit hadden zij inderdaad), nog twintigmaal meer deden zij dit voor Mark. Het was nu de beurt van Martin om te werken, bij het bed te zitten waken, in den langen nacht naar elk geluid in de akelige wildernis te luisteren, en te hooren hoe de arme Mark, in zijn ijlende koorts, op het voorplein van „De Draak" kegelde, met juffrouw Lupin schertste, met Tom Pinch over de velden wandelde, op „De Schroef" bezig was en in Eden boomen rooide — alles door elkaar.

Maar wanneer Martin hem drinken of medicijnen gaf, of hem eenige hulp bewees, of, na buitenshuis iets verricht te hebben, weer binnenkwam, scheen Tapley telkens weer op te fleuren, en riep hij: „Ik ben nog vroolijk, mijnheer, nog vroolijk!"

Toen Martin Mark daar nu zoo zag liggen, hem nooit, zelfs niet door eenige uitdrukking van spijt, iets verwijtend, nooit morrend, maar altijd zich inspannend om moedig en standvastig te blijven, begon hij er over na te denken, hoe het toch kwam, dat die man, die zoo weinig voorrechten had gehad, zooveel beter was dan hij, die er zooveel had gehad; en dit gaf hem aanleiding om door vergelijking te onderzoeken, waarin zij dan wel van elkaar verschilden.

Wat hem vooral hielp om een antwoord op deze vraag te vinden, was de voortdurende aanwezigheid van Mark's vriendin, die hun zeereis had meegemaakt. Hij vond één groot punt van verschil in het feit, dat Mark haar had bijgestaan en hij niet. Hij wist zelf niet, hoe Tom Pinch hem daarbij

„MAAR TOCH NOG VROOLIJK."

in de gedachten kwam. Tom zou waarschijnlijk onder dezelfde omstandigheden precies als Mark hebben gehandeld; en nu werd de vraag, in welk opzicht twee zoo verschillende menschen met elkaar overeenkwamen, en beiden van hem verschilden. Het zou wel kunnen lijken, alsof het nadenken hierover niets pijnlijks kon hebben, en toch werd dit pijnlijk voor Martin. Hij was openhartig en edelmoedig van aard; maar hij was in het huis van zijn grootvader opgevoed, en men ziet gewoonlijk, dat lage huiselijke ondeugden zich verder voortplanten en juist daardoor zich zelf bestrijden en straffen. Met zelfzucht is dit speciaal het geval; maar ook met wantrouwen, listigheid, huichelarij en inhaligheid. Als kind had Martin, zonder het zelf duidelijk te weten, aldus geredeneerd: „Mijn grootvader denkt altijd zoo om zich zelf, dat men mij vergeten zal, als ik ook niet om mij zelf denk." Zoo was hij zelfzuchtig geworden. Maar hij had het nooit geweten. Als iemand hem die ondeugd ten laste had gelegd, zou hij de beschuldiging met verontwaardiging hebben tegengesproken. Hij zou het nooit geweten hebben, als hij niet, pas van een ziekbed opgestaan, om bij een ander ziekbed te waken, gevoeld had, hoe weinig een mensch op zich zelf is en doen kan.

Het was heel natuurlijk, dat hij over zijn eigen behoud en het gevaar van Mark nadacht — want hij had er maanden den tijd toe — en zoo kwam hij er toe om te overwegen, wie van hen beiden het best gemist zou kunnen worden, en waarom. Toen ging het gordijn een beetje omhoog, en de zelfzucht liet zich daarachter merken.

Daar hij bang was dat Mark zou sterven, vroeg hij zich zelf ook af — zooals alle menschen bij zoo'n gelegenheid doen en moeten — of hij zijn plicht jegens hem had vervuld, en zijn trouw en ijver had verdiend en beantwoord. „Neen," moest hij antwoorden. In den korten tijd, dat zij samen hadden geleefd, had hij zich verscheidene malen niet behoorlijk gedragen; en toen hij verder vroeg hoe en waarom, ging het gordijn nog een beetje verder omhoog, en werd de zelfzucht nog duidelijker zichtbaar.

Het duurde lang voor hij voldoende in zelfkennis vorderde om de waarheid duidelijk te zien; maar in die akelige eenzaamheid, waar de hoop zich op een onmetelijken afstand had verwijderd, de eerzucht geen plaats kon vinden, en de dood dreigend om hem heen waarde, drong zich het nadenken aan hem op, precies als in een stad, waarin de pest heerscht, en zoo leerde hij de ondeugd van zijn leven voelen en kennen, en zag hij duidelijk in, wat een leelijke vlek zij daarop vormde.

Eden was een harde school om zoo'n harde les te leeren; maar het moeras, het bosch en de verpestende lucht waren vermaners, die zich niet lieten afwijzen.

Martin nam het vaste besluit, dat hij, als hij zijn gezondheid herkreeg, zijn overtuiging niet zou wegredeneeren of uit zou dooven, maar het voor een uitgemaakte waarheid zou houden, dat de zelfzucht zich meester van zijn hart had gemaakt en daaruit verdreven moest worden. Hij twijfelde (en met recht) zoo aan zijn eigen karakter, dat hij besloot om Mark geen woord van zijn berouw of van zijn goede voornemen te zeggen, maar zijn doel alleen voor zich zelf in het oog te houden; en hij deed dit niet uit trots, maar uit nederigen twijfel aan zijn eigen standvastigheid. Zóó diep had Eden hem vernederd. Zóó hoog had Eden hem verheven.

Na een langdurige slepende ziekte, waarin perioden waren geweest, dat hij te ver heen was om te spreken, maar toch met een zwakke hand „nog vroolijk" op een lei schreef, scheen Mark eenigszins beter te worden. De blijken van terugkeerende gezondheid vertoonden zich eerst flauw en aarzelend; maar eindelijk werden zij duidelijk en duurzaam, en nam zijn beterschap van dag tot dag toe.

Zoodra hij sterk genoeg was om zonder vermoeienis te spreken, raadpleegde Martin hem over een plan, dat hij gevormd had, en dat hij enkele maanden geleden ten uitvoer zou hebben gebracht, zonder iemands raad of goedkeuring te vragen.

„Wij zijn hier in een wanhopigen toestand," zei Martin. „De plaats is volkomen ongeschikt om te bebouwen, en daar de eerste bewoners haar bijna allemaal weer verlaten hebben, zal dit ook wel algemeen bekend zijn geworden; de plek, die wij hier hebben gekocht, weer aan iemand te verkoopen, zal wel ondoenlijk zijn, zelfs al zou het eerlijk zijn. Wij hebben roekeloos gewaagd en verloren. Het eenige, wat ons overschiet, en waartoe wij alle middelen moeten bedenken en inspannen, is, dit Eden zoo gauw mogelijk te verlaten en naar Engeland terug te keeren."

„Gij hebt groot gelijk, mijnheer," zei Mark met volkomen overtuiging.

„Nu hebben wij aan dezen kant van het water maar één vriend, die ons helpen kan," hervatte Martin, „en dat is mijnheer Bevan."

„Ik heb al aan hem gedacht, toen gij ziek waart," zei Mark.

„Als er niet zooveel tijd mee verloren zou gaan, zou ik zelfs aan mijn grootvader schrijven," vervolgde Martin, „en hem om geld smeeken, om ons te bevrijden uit den val, waarin men ons zoo schandelijk gelokt heeft. Wil ik het dan eerst met mijnheer Bevan probeeren?"

„Mij dunkt van ja," antwoordde Mark. „Hij schijnt een heel aardige man te zijn."

„De enkele bezittingen, die wij hier hebben meegebracht, zullen, als wij ze weer verkoopen, toch nog wel iets opbrengen," hervatte Martin, „en wat er van komt, zullen wij hem in mindering van onze schuld geven. Maar hier kunnen wij ze niet verkoopen."

„Hier is niemand om ze te koopen, dan lijken en varkens," merkte Tapley met een treurig hoofdschudden op.

„Wil ik hem dan schrijven, en hem om zooveel geld vragen, als wij noodig hebben om op de goedkoopste manier naar New-York of een andere havenstad te gaan, waar wij hopen kunnen op een gelegenheid, om in de een of andere betrekking op een schip naar Engeland te komen en hem er bij schrijven welke relaties ik heb, en dat ik mijn best zal doen hem, zoodra ik weer in Engeland ben, zijn geld terug te sturen?"

„Wel zeker," antwoordde Mark. „Het ergste kan niets anders zijn, dan dat hij neen zegt, en mogelijk zegt hij ja. Als gij er niets op tegen hebt om hem te vragen, mijnheer...."

„Ik er iets op tegen hebben?" riep Martin uit. „Het is mijn schuld, dat wij hier zijn, en ik wil alles doen om weer weg te komen. Ik schaam mij, als ik aan het verleden denk. Als ik vroeger uw meening had gevraagd, Mark, zouden wij niet hier gekomen zijn."

Mark was heel verwonderd over dit gezegde, maar betuigde toch met grooten nadruk, dat het precies hetzelfde zou zijn geweest, want dat hij er zijn hart op gezet had om naar Eden te gaan, zoodra hij er een woord over gehoord had.

Martin las hem een brief voor, dien hij al aan Bevan geschreven had. Deze brief was heel oprecht en ongekunsteld, beschreef onbewimpeld hun toestand en de ellenden, die zij al hadden doorstaan, en verzocht bescheiden, maar openhartig, om de noodige hulp.

Mark prees dezen brief bijzonder, en zij besloten hem te verzenden met de eerste stoomboot, die in Eden zou aanleggen om hout in te nemen — waar aan alles gebrek was, behalve aan brandhout. Daar Martin de woonplaats van Bevan niet kende, sloot hij den brief in een couvert aan den bekenden heer Norris te New-York, met verzoek hem zoo gauw mogelijk door te sturen.

Er verliepen meer dan acht dagen voor zij een stoomboot zagen; maar eindelijk ontwaakten zij op zekeren morgen door het puffen van de „Ezau Slodge" (aldus genoemd naar een van de merkwaardigste mannen van het land, die hier of daar een aanzienlijk persoon was geweest), en spoedden zich naar de aanlegplaats, om den kapitein het gewichtige document ter hand te stellen. Zij bleven staan om het met de boot te zien vertrekken, en dachten er niet aan, dat zij nog op de loopplank waren; een achteloosheid, die de kapitein deed zeggen: „Dat hij dit en dat mocht zijn en worden, maar hij zou hen, als ze daar niet vandaan gingen, in den grooten drinkbak roeren;" waarmee hij zinnebeeldig aanduidde, dat hij gereed was hen in de rivier te smijten.

Het was niet waarschijnlijk, dat zij in minder dan acht of tien weken antwoord zouden krijgen. Dien tijd besteedden zij de weinige krachten, die zij hadden, aan het ontginnen van hun land. Hoe gebrekkig hun landbouw ook was, zij waren toch hun buren oneindig ver vooruit; want Mark had eenige ervaring in dit vak, en Martin leerde nu van hem; terwijl de andere kolonisten, die in dit verpeste moeras woonden (weinig in getal en door ziekte uitgeteerd) daarheen schenen te zijn gekomen met het denkbeeld, dat de kennis van den landbouw alle menschen is ingeboren. Zij hielpen elkaar op hun manier zoowel bij dit als bij al hun andere gezwoeg; maar zij werkten even treurig en hopeloos, als een troep misdadigers in een strafkolonie.

Wanneer Mark en Martin 's nachts alleen waren, spraken zij dikwijls over het vaderland en de plaatsen en menschen, waarmee zij vroeger bekend waren geweest, soms in de levendige hoop van hen terug te zien en soms met een treurige kalmte, alsof die hoop voor altijd vervlogen was; maar altijd verwonderde het Mark ten hoogste, dat hij in de denkwijze van Martin een eigenaardige verandering opmerkte.

„Ik weet niet wat ik van hem denken moet," dacht Mark op zekeren nacht. „Hij is niet zoo iemand, als waarvoor ik hem gehouden heb. Hij denkt niet half zooveel om zich zelf. Ik zal hem nog eens uithooren. Slaapt ge, mijnheer?"

„Neen, Mark."

„Gij denkt zeker aan de plaats, waar wij vroeger thuis waren, mijnheer?"

„Ja, Mark!"

„Daar was ik ook mee bezig, mijnheer. Ik vroeg mij af, hoe mijnheer Pinch en mijnheer Pecksniff het nu wel zouden maken."

„Die arme Tom," zei Martin nadenkend.

„Een onnoozele hals, mijnheer," merkte Tapley op. „Hij speelt voor niets op het orgel. Hij zal nooit voor zich zelf leeren zorgen."

„Ik zou werkelijk wel graag willen, dat hij wat meer voor zich zelf zorgde," antwoordde Martin. „En toch weet ik zelf niet, waarom ik dat zou willen. Wij zouden dan misschien niet half zooveel van hem houden."

„Hij laat zich door iedereen beetnemen," zei Mark.

„Ja," zei Martin na een korte poos van zwijgen, „dat weet ik maar al te goed, Mark."

Hij zei dit op zoo'n verdrietigen toon, dat zijn compagnon niet verder over dit onderwerp wilde spreken, en een poos zweeg, tot hij een ander had gevonden.

„Och, mijnheer," zei hij met een zucht, „wat hebt gij om die jongedame toch veel gewaagd en uitgestaan!"

„Wil ik u eens wat zeggen, Mark?" antwoordde Martin, haastig overeind komend. „Ik geloof niet, dat dat zooveel beteekent. Ik begin er heel anders over te denken. Ik geloof, dat zij de ongelukkigste van ons tweeën is. Zij is vast heel ongelukkig. Zij heeft haar zielsrust opgeofferd, haar belangen en vooruitzichten benadeeld, en zij kan hen, die haar benijden of verdriet aandoen, niet ontwijken, zooals ik gedaan heb. Zij moet lijden, het arme meisje, zonder zich tegen iets te kunnen verzetten. Ik begin nu te denken, Mark, dat zij veel meer te lijden heeft, dan ik ooit gehad heb."

Mark zette in het donker een paar groote oogen op, maar sprak niet.

„Ik zal u nog een geheim vertellen, Mark," vervolgde Martin, „nu wij toch over dit onderwerp spreken. Dien ring, weet ge wel...."

„Welken ring, mijnheer?" vroeg Mark, zijn oogen nog wijder opensperrend.

„Dien ring, dien zij mij gaf, toen wij afscheid namen, Mark, dien heeft zij zelf gekocht, omdat zij wist, dat ik geldgebrek had, en arm en trotsch was — trotsch — de hemel moge het mij vergeven!"

„Maar wie zegt dat, mijnheer?" vroeg Mark.

„Dat zeg ik. Ik weet het. Ik heb er honderdmaal over nagedacht, beste jongen, terwijl gij ziek waart. En ik, domkop, ik heb dien ring van haar aangenomen en gedragen, zonder daar ook maar een oogenblik aan te denken, zelfs niet op het oogenblik toen ik hem verkocht, toen ik heusch wel op de waarheid had moeten komen! Maar het is laat," vervolgde Martin, zich bedenkend, „en ik weet dat gij zwak en moe zijt. Gij praat alleen om mij op te beuren. Goedennacht, Mark!"

„Goedennacht, mijnheer!" zei Mark. „Maar ik ben geweldig bedrogen," vervolgde hij in gedachten, terwijl hij zich met een vergenoegd gezicht omkeerde. „Het is oplichterij. Zoo'n dienst heb ik nooit willen hebben. Bij h e m zal er volstrekt geen verdienste in steken om vroolijk te zijn."

De tijd verliep, en er kwamen verscheidene stoombooten van het punt, waarop hun hoop gevestigd was, en legden aan, om hout in te nemen; maar zij brachten geen antwoord op den brief. De regen, de hitte, de moerassigheid en de ongezonde damp werden hoe langer hoe erger. De grond, de lucht, de plantengroei en het water, dat zij dronken, alles bevatte doodelijk vergif. Hun medereizigster had al lang geleden twee kinderen verloren, en begroef nu het laatste. Zulke dingen zijn echter al te gewoon, dan dat iemand er zich om zou bekommeren. Slimme speculanten worden rijk, en hun onbekende slachtoffers verkwijnen en sterven. Dat is alles.

Eindelijk kwam er een stoomboot de modderige rivier op, en legde bij Eden aan. Aan Mark, die op de landingsplaats stond te wachten, werd een brief ter hand gesteld. Hij snelde daarmee naar Martin. Zij keken elkaar aan en beefden.

„Hij is zwaar," zei Martin met een haperende stem. Hij opende den brief, en er kwam een pakje bankbiljetten van een dollar uit te voorschijn.

Wat zij nu voelden, zeiden en deden, wisten zij zelf niet. Alles wat Mark later kon vertellen, was, dat hij, nog voor de boot was weggevaren, weer heelemaal buiten adem op den oever van de rivier stond, om te vragen, wanneer het vaartuig op de terugreis weer voorbij zou komen.

Het antwoord was „over tien of twaalf dagen;" maar zij begonnen toch denzelfden avond hun bagage te pakken. Toen deze eerste opwinding voorbij was, geloofden zij allebei (zij hoorden dit later van elkaar), dat zij zeker zouden sterven voor de boot terugkwam.

Zij bleven echter leven, en na verloop van drie eindelooze weken kwam de boot

terug. Op een herfstochtend, bij het opgaan van de zon, stonden zij op het dek.

„Houdt maar moed!" riep Martin, met zijn hand wuivend, de twee uitgeteerde schimmen op den oever toe. „Wij zullen elkaar in de Oude Wereld terugzien."

„Of in een andere wereld," fluisterde Mark. „Ze daar zoo stil naast elkaar te zien staan, is bijna het ergste van alles."

Zij keken elkaar aan, terwijl de boot wegvoer, en wierpen toen weer een blik naar de plek, waarvan zij zich snel verwijderden. De hut van boomstammen met de open deur en het geboomte daar omheen — de dikke ochtendnevel, en de roode zon, die men flauw daar doorheen zag, de damp, die van het land en uit het water opsteeg — de snelstroomende rivier, die haar eentonige oevers hoe langer hoe meer afknabbelde — hoe dikwijls zagen zij dit alles in hun droomen terug! Hoe dikwijls verheugden zij zich, als zij wakker werden, dat het maar een droom was!

HOOFDSTUK XXXIV.

De zwervelingen aanvaarden de thuisreis, en ontmoeten nog eenige merkwaardige personen.

Onder de passagiers aan boord van de stoomboot was een heer, die, toen onze twee reizigers hem voor het eerst zagen, hun aandacht trok. Hij zat op een laag vouwstoeltje, en rustte met zijn beenen op een hoog meelvat, alsof hij met zijn hielen naar het uitzicht keek.

Hij had lange, sluike, zwarte haren, die op zijn voorhoofd gescheiden waren en over zijn jaskraag afhingen. Om zijn kin had hij ook een krans van haar laten groeien. Hij droeg geen das, en een zwart pak met heel lange mouwen en korte broekspijpen, waaruit bruine kousen en rijgschoenen te voorschijn kwamen. Zijn kleur, van nature donker, scheen nog donkerder door zijn groote spaarzaamheid met water en zeep, die zich tot het heele waschbare gedeelte van zijn kleeding uitstrekte. Hij was ongeveer vijf en dertig jaar oud, en zat in de bovengemelde sierlijke houding, onder de schaduw van een groote, groene paraplu, een pruim tabak te kauwen.

In deze bijzonderheden was hij echter niet erg bijzonder; want alle heeren aan boord schenen met hun waschvrouw overhoop te liggen, en met het persoonlijke gebruik van water en zeep onbekend te zijn. Allen hadden ook een volgestopten mond en niet weinigen zaten in een even fatsoenlijke houding. Maar het bijzondere van dezen heer was zijn buitengewoon wijze en deftige uiterlijk, dat Martin onmiddellijk den indruk gaf, dat hij geen gewoon mensch was; en dit bleek ook het geval te zijn.

„Hoe maakt gij het, mijnheer?" zei een stem, vlak aan het oor van Martin.

Deze beantwoordde dien groet op dezelfde manier, en keerde zich tegelijk om.

De man, die tot hem gesproken had, was een lange, magere heer, met een bontgekleurde pet op, en gekleed met een lange, loshangende jas van groene wollen stof, om de zakken met zwart fluweel afgezet.

„Gij zijt uit Europa, mijnheer?"

„Ja," antwoordde Martin.

„Dan zijt gij wel gelukkig."

Martin vond dit ook, maar begreep al gauw, dat de vreemde heer een andere beteekenis aan dit gezegde hechtte.

„Dan zijt gij wel gelukkig, mijnheer, dat gij gelegenheid hebt, onzen Elia Pogram te zien."

„Uw Eliapogram?" zei Martin, in de meening dat dit één woord en de naam van het een of andere gebouw was.

„Ja, mijnheer."

Martin trachtte een gezicht te zetten, alsof hij het begreep, maar begreep er toch niets van.

„Ja, mijnheer," hervatte de vreemde. „Onze Elia Pogram zit op dit oogenblik in eigen persoon bij den stoomketel."

De heer onder de paraplu drukte zijn rechterwijsvinger tegen zijn voorhoofd, alsof hij diepzinnig over staatszaken nadacht.

„Is dat Elia Pogram?" vroeg Martin.

„Ja, mijnheer," was het antwoord. „Dat is Elia Pogram!"

„Wel, dat verbaast mij," zei Martin. Maar hij kon zich toch volstrekt niet voorstellen, wie Elia Pogram was, daar hij dien naam nog nooit gehoord had.

„Als die ketel nu barstte, mijnheer," hervatte zijn nieuwe kennis, „dan zou het een feestdag zijn in den almanak van het despotisme. Ja, mijnheer, dat is de Honourable Elia Pogram, lid van het Congres, een van de lichten van ons land. Daar ziet gij een voorhoofd, mijnheer!"

„Heel opmerkelijk," zei Martin.

„Ja, mijnheer. Onze eigen onsterfelijke Chiggle heeft, naar men verhaalt, gezegd, toen hij van Pogram dat marmeren standbeeld maakte, dat in Europa zooveel opzien en vooroordeel heeft gebaard, dat dat voorhoofd boven het sterfelijke verheven was. En dat was vóór het Pogramsche Manifest

van uitdaging, zoodat het als een voorspelling is te beschouwen. Schrander, hè?"

„Wat was dat voor een manifest?" vroeg Martin. „Wie daagde hij daarin uit?"

„Het was een redevoering, mijnheer, waarin hij de heele wereld uitdaagde om zich in eenig opzicht met ons land te meten, en waarin hij onze intellectueele hulpbronnen aanwees om het heele menschdom den oorlog aan te doen. Zoudt gij met Elia Pogram willen kennis maken, mijnheer?"

„Als het u belieft," antwoordde Martin.

„Mijnheer Pogram," zei de vreemde — Pogram had het heele gesprek gehoord — „dit is een heer uit Europa, uit Engeland. Maar edelmoedige vijanden kunnen elkaar op den neutralen grond van het particuliere leven wel ontmoeten, denk ik."

Pogram gaf Martin heel langzaam en deftig een hand.

„Mijnheer Pogram," zei de vreemde, „is een dienaar van het algemeen, mijnheer. Tusschen de zittingen van het Congres reist hij, om zich bekend te maken met die Vereenigde Staten, wier hoogbegaafde zoon hij is."

Het viel Martin in, dat de Honourable Elia Pogram evengoed had kunnen thuis blijven, en zijn schoenen op reis had kunnen sturen, daar hij die alleen gelegenheid gaf om iets te zien.

Na verloop van eenigen tijd stond Pogram echter op, en nadat hij een stuk van zijn pruim had uitgespuwd, die hem in het spreken gehinderd zou hebben, zocht hij een plaats op, waar hij tegen iets kon leunen. Daar bleef hij staan, met zijn paraplu boven zijn hoofd, en opende een gesprek met Martin.

Daar hij begon met de woorden: „Hoe bevalt u," viel Martin hem in de rede met: „Ons land, wilt gij zeggen?"

„Ja, mijnheer," antwoordde Pogram.

Een troepje passagiers had zich om hen heen verzameld, om te hooren, wat hierop volgen zou; en Martin hoorde zijn eersten kennis een ander influisteren: „Pogram zal hem er van langs geven, dat het hem groen en geel voor de oogen wordt. Wacht maar!"

„Ja," zei Martin, na zich een oogenblik bedacht te hebben, „ik heb ondervonden, dat gij nooit billijk voor een vreemde zijt, als gij hem die vraag doet. Gij wilt er maar één antwoord op hebben; en daar ik dat antwoord niet wil geven, omdat ik het niet oprecht geven kan, zal ik maar liever heelemaal niet antwoorden."

Maar Pogram was van plan in de volgende zitting een groote redevoering over de buitenlandsche betrekkingen te houden, en daarover ook een paar vinnige artikelen te schrijven; en daar hij een groot liefhebber was van de even vrije als onschuldige en aangename gewoonte om zich onder den schijn van een vertrouwelijk gesprek alle mogelijke inlichtingen te verschaffen, teneinde daarvan in het openbaar een zoodanig gebruik te maken als hij goedvond, had hij besloten er op de een of andere manier achter te komen, wat Martin dacht; want als hij dit niet uit hem krijgen kon, moest hij het voor hem verzinnen, en dat was veel meer moeite. Van dit antwoord hield hij in gedachten aanteekening, en hervatte:

„Gij komt van Eden, mijnheer. Hoe is Eden u bevallen?"

Martin zei in tamelijk sterke bewoordingen, wat hij van dat deel van het land dacht.

„Het is iets vreemds," zei Pogram, onder de groep rondkijkend, „die haat tegen ons vaderland en zijn instellingen! Die nationale antipathie is diep in het Engelsche karakter geworteld."

„Maar mijn hemel, mijnheer!" riep Martin uit, „is dan de Land-Compagnie van Eden, met mijnheer Scadder aan het hoofd, en al de ellende, die zij heeft teweeggebracht, een instelling van Amerika? Kan zij een deel uitmaken van eenigen vorm van bestuur, waar men ooit van gehoord heeft?"

„Ik beschouw als de oorzaak hiervan," zei Pogram, zijn rede hervattend, waar hij was gebleven, toen Martin hem stoorde, „gedeeltelijk jaloezie en vooroordeel, en gedeeltelijk een natuurlijke ongeschiktheid van het Engelsche volk om de waarde van de verheven instellingen van ons vaderland te voelen. — Ik denk, mijnheer," vervolgde hij, zich weer tot Martin wendend, ‚dat gij, terwijl gij daar te Eden woondet, wel eens bezoek hebt gehad van een heer, die Chollop heet?"

„Ja," antwoordde Martin; „maar mijn vriend kan die vraag beter beantwoorden dan ik, want ik was toen erg ziek. — Mark, mijnheer spreekt van mijnheer Chollop."

„O ja, dien ken ik wel," zei Mark.

„Een prachtig staaltje van de ruwe grondstof van ons vaderland, mijnheer?" zei Pogram vragenderwijs.

„Dat zou ik denken, mijnheer," antwoordde Mark.

Pogram wierp een blik in het rond, als wilde hij zeggen: „Nu zult gij mij eens hooren!" en zij huldigden Pogram's genie door een zacht gemompel.

„Onze landgenoot is een toonbeeld van

een man, zoo versch uit den gietvorm van de natuur," zei Pogram met geestvervoering. „Hij is een echte zoon van dit vrije halfrond. Zoo groen als de bergen van ons vaderland; zoo helder en vlug als onze rivieren; onaangetast door uitmergelende kunstbeschaving, evenals onze uitgestrekte prairiën. Ruw mag hij zijn — dat zijn ook onze beren. Wild mag hij zijn — dat zijn ook onze buffels. Maar hij is een zoon van de natuur en een zoon van de vrijheid; en zijn onversaagd en brullend antwoord aan den despoot en den tiran is, dat hij woont, waar de zon in luister ondergaat."

Dit sloeg gedeeltelijk op Chollop en gedeeltelijk op een zekeren postmeester in het Westen, die, daar hij niet lang geleden het geld van den Staat had verduisterd (wat in Amerika geen zeldzaamheid is) uit zijn ambt was ontzet, en tot wiens verdediging Pogram, omdat de postmeester voor hem gestemd had, den president van het Congres de laatste zinsnede naar het hoofd had geslingerd. Zij maakte ook nu veel effect; want de omstanders waren opgetogen, en een van hen zei tot Mark, dat hij nu een staaltje van Amerikaansche welsprekendheid had gehoord en „tamelijk fijn gemalen" moest zijn.

Pogram wachtte tot zijn toehoorders weer bedaard waren, en zei toen tot Mark:

„Gij schijnt het niet met mij eens te zijn, mijnheer?"

„Om de waarheid te zeggen," antwoordde Mark, „ik had het niet erg op hem begrepen, mijnheer. Ik hield hem voor een opsnijder, en het beviel mij ook niet, dat hij die kleine moorddadige dingen bij zich droeg, en daarmee altijd zoo klaar stond."

„Het is vreemd," zei Pogram, zijn paraplu hoog genoeg oplichtend, om daaronder overal rond te kijken; „maar gij ziet hoe het Engelsche karakter altijd tegen onze instellingen is gekant."

„Wat voor zonderlinge menschen zijt gij toch!" riep Martin uit. „Zijn dan Chollop en de klasse, waartoe hij behoort, een instelling hier te lande? Zijn pistolen met draaiende loopen, degenstokken, moordmessen en zulke dingen instellingen, waar gij trotsch op zijt? Is het hier een instelling, dat men elkaar op de straat aanvalt en doodsteekt of overhoop schiet?"

Misschien was het gelukkig, dat juist op dit oogenblik de etensklok begon te luiden. Allen snelden nu naar de kajuit, waar ook de honourable Elia Pogram met zooveel overhaasting heen rende, dat hij vergat, dat hij zijn paraplu ophad, en deze in de deur van de kajuit zoo beklemd raakte, dat zij niet heen of weer kon. Een korte poos veroorzaakte dit een geweldig tumult onder de hongerige passagiers achter hem, die, daar zij messen en vorken hoorden rammelen, wel begrepen, wat er gebeuren zou, als zij niet maakten dat zij er bij waren, en daarom half dol van ongeduld werden; terwijl de brave burgers, die al aan tafel zaten, zich aan het gevaar van stikken blootstelden, door hun onmenschelijke pogingen om alles te verzwelgen voor de anderen kwamen.

Eindelijk liep men storm op de paraplu, en baande zich zoo met geweld een doorgang. Toen het gestommel en gedrang voorbij was, zag Martin dat hij naast Pogram was terecht gekomen, die zich nu volle vier minuten lang bezighield met alles wat hij grijpen en vangen kon, net als een raaf, bij groote brokken in te slikken. Toen hij met zijn buitengewoon langen maaltijd gedaan had, begon hij een gesprek met Martin, hem vooraf verzoekend om vrijuit te spreken, daar hij een kalm en onbevooroordeeld philosoof was. Martin was blij, dat hij dit hoorde; want hij had zich al verbeeld, dat Pogram tot de school van die republikeinsche philosofen behoorde, die hun edele stellingen den leerlingen met messen en pistoolkogels in het lijf jagen.

„Wat dunkt u van onze landgenooten, die hier zijn, mijnheer?" vroeg Pogram.

„O, heel aardig," antwoordde Martin.

Het was inderdaad een aardig gezelschap. Niemand had een woord gesproken, niemand had om iets anders gedacht dan om zich vol te proppen, en de meesten schenen de eerste beginselen van goede tafelmanieren nog niet te kennen.

Pogram keek Martin aan, alsof hij dacht: „Dat meent gij vast niet." En kort daarop werd hij in dit vermoeden bevestigd.

Tegenover hem zat een heer, die een bijzonder liefhebber van pruimtabak was, en wiens lippen en kin daarvan de aangedroogde blijken vertoonden. Op zich zelf was dit zoo gewoon, dat Martin er niet op lette; maar nu zoog deze Amerikaansche burger, om voor iedereen zijn gevoel van gelijkheid te toonen, eerst een poos op zijn mes, en sneed er toen mee in de boter, juist toen Martin zich daarvan wilde bedienen. Er was iets zoo walgelijks in deze aardigheid, dat een straatveger er vies van zou zijn geworden.

Toen Pogram, voor wien dit iets alledaagsch was, zag, dat Martin de schaal wegschoof, zonder boter te nemen, grinnikte hij van genoegen, en zei:

„Neen maar werkelijk, het is verbazend

hoe'n redeloozen haat gij Engelschen tegen de instellingen van ons vaderland hebt."

„Neen maar werkelijk," zei Martin op zijn beurt, „dit is het wonderlijkste vaderland, waar ik ooit van heb gehoord. Iemand maakt zich opzettelijk tot een zwijn, en dan is dat een instelling."

„Wij hebben geen tijd om manieren te leeren, mijnheer," zei Pogram.

„Leeren?" riep Martin uit. „Van iets te leeren wordt hier niet gesproken. De vraag is alleen maar, of het goed is de natuurheer," hervatte Martin. „Het gros van uw landgenooten begint met opzettelijk die eenvoudige regels van welvoeglijkheid te overtreden, die met het verschil van land, zeden of manieren niets te maken hebben, maar zoo natuurlijk zijn als de natuur zelf. Daarin stijft gij hen, alsof hun lompheid een edele trek van het volkskarakter was. Nu hebben zij eerst geleerd kleine plichten te verachten; vervolgens verachten zij ook grootere, en achten een vrij man ook niet gebonden zijn schulden te betalen. Waar-

„WEL, DAAR STA IK VAN TE KIJKEN!" RIEP HIJ UIT.

lijke beleefdheid van een wilde te verliezen, die aan alle menschen instinctmatig beveelt om datgene na te laten, wat een ander moet doen walgen. Denkt gij, bij voorbeeld, niet, dat die man aan den overkant wel beter weet, maar het voor iets fraais en onafhankelijks houdt om in kleinigheden onbeschoft te zijn?"

„Hij is in ons vaderland geboren en getogen, en daardoor natuurlijk rond en vrijpostig," zei Pogram.

„Kijk nu eens, waar dat op uitloopt, mijntoe zij zich nu verder niet gebonden zullen achten, weet ik niet; maar dat zij, op dezen weg voortgaand, tenslotte tot excessen moeten komen, die een natuurlijk gevolg van het voorafgaande zijn, kan iedereen zien."

Pogram was een te groot philosoof om dit in te zien, waarom hij het gesprek afbrak, en weer naar het dek ging.

Na een vervelende reis van verscheidene dagen kwamen zij aan de werf, waarop Mark bijna was achtergelaten, toen zij naar

Eden vertrokken. Kapitein Kedgick, de herbergier, stond daar, en was heel verbaasd, toen hij hen van de boot zag stappen.

„Wel, daar sta ik van te kijken!" riep hij uit.

„Wij kunnen zeker wel tot morgen bij u logeeren, kapitein?" vroeg Martin.

„Een jaar lang, als gij wilt," antwoordde Kedgick. „Maar het zal den menschen hier niet erg bevallen, dat gij terugkomt."

„Niet bevallen?" riep Martin uit.

„Zij dachten dat gij daar blijven zoudt," antwoordde Kedgick, terwijl hij zijn hoofd schudde. „Gij hebt hen te pakken genomen, dat kunt gij niet ontkennen."

„Wat bedoelt gij toch?" vroeg Martin.

„Gij hadt hun geen receptie moeten geven," antwoordde de kapitein.

„Maar, mijn beste vriend," hervatte Martin, „was dat dan m ij n verlangen of bedrijf? Hebt gij mij niet met allerlei dingen gedreigd, onder anderen, dat zij mij zouden villen als een wilde kat, als ik hen niet ontving?"

„Daar weet ik niets van," antwoordde de kapitein. „Maar als zij hier kwaad worden, zijn zij niet malsch, dat zeg ik u."

Met deze woorden stapte hij naast Martin voort, daar Pogram al met Mark vooruit ging.

„Wij zijn levend terug, zooals ge ziet," zei Mark.

„Dat is lijnrecht tegen mijn verwachting," bromde de kapitein. „Iemand heeft niet het recht zich tot een publiek persoon te maken, als hij niet aan de verwachtingen van het publiek wil voldoen. Er zou niemand op zijn receptie zijn gekomen, als men dit geweten had."

Niets kon den kapitein tevreden stellen. Hij bleef het heel kwalijk nemen, dat zij niet allebei in Eden waren gestorven, en de commensaals van zijn hotel waren eveneens erg uit hun humeur. Gelukkig hadden zij echter niet veel tijd om zich over deze teleurstelling boos te maken, daar zij al heel gauw op de gedachte kwamen om den Honourable Elia Pogram een receptie te geven.

Daar het algemeene souper al was afgeloopen voor de stoomboot aankwam, lieten de reizigers zich aan de groote tafel thee en het een en ander daarbij geven, en zij waren bezig dit te consumeeren, toen er een deputatie binnenkwam, bestaande uit zes heeren, allen commensaals, en een piepjonge man, met een heel pieperige stem.

„Mijnheer," zei de woordvoerder van de deputatie.

„Mijnheer Pogram," riep de piepjonge man.

De spreker, aldus aan de tegenwoordigheid van den piepjongen man herinnerd, stelde hem het eerst voor. „Dokter Ginery Dunkle, mijnheer. Een heer van de grootste poëtische talenten. Hij is kort geleden bij ons gekomen, en is een schat voor ons, dat verzeker ik u. Mijnheer Jod, mijnheer," en zoo noemde hij al de namen van de leden der deputatie, en besloot met te zeggen, dat hij zelf Oscar Buffum heette.

Ieder, die genoemd werd, deed een stap naar voren, maakte een gebaar alsof hij Pogram met zijn hoofd een stomp wilde geven, gaf hem een hand, en stapte dan weer naar achteren. Daarna hervatte de spreker:

„Mijnheer!"

„Mijnheer Pogram!" riep de piepjonge man.

„Misschien zult gij wel zoo goed willen zijn, dokter Ginery Dunkle," zei de spreker volkomen ontmoedigd, „om u met de uitvoering van onze opdracht te belasten?"

Dit had de piepjonge man juist verlangd, en hij stapte onmiddellijk naar voren.

„Mijnheer Pogram," zei hij, „een handvol van uw medeburgers, mijnheer, die van uw aankomst in het National Hotel hebben gehoord, en gevoelig zijn voor den patriotistischen geest van uw publieke leven, wenschen, mijnheer, het genoegen te hebben u te zien en met u te spreken, mijnheer, en openhartig met u om te gaan, in die oogenblikken, die — — ons groot en gelukkig vaderland ons verschaft."

„Luister, luister!" riep een lid van de deputatie.

„En daarom, mijnheer," vervolgde de dokter, „verzoeken zij, als blijk van hun achting, de eer van een receptie mijnheer, om acht uur."

Pogram maakte een buiging, en antwoordde: „Landgenooten!"

„Luister, luister!" riep hetzelfde lid van de deputatie.

Pogram maakte een buiging voor hem in het bijzonder, en vervolgde: „Uw goedkeuring van mijn arbeid voor het algemeen welzijn treft mijn hart. Altijd en overal, op een receptie en op het slagveld, zal ik er een eer in stellen met u, mijne vrienden, samen te zijn, en moge men op mijn graf lezen: ‚Hij was lid van het Congres van ons gemeenschappelijk vaderland, en hij heeft zijn roeping met ijver vervuld.' "

„De commissie zal om vijf minuten vóór achten bij u zijn, mijnheer," zei de piepjonge man. „Ik neem afscheid, mijnheer."

Pogram gaf daarop ieder nogmaals de hand; en toen de commissie om vijf minuten voor achten terugkwam, deed hij dit nogmaals, en daarop begaf men zich in processie naar het voor de receptie bestemde vertrek, waar al een aantal dames en heeren bijeen waren, die hem met applaus ontvingen, en waarvan sommigen zelfs op stoelen klommen, om hem beter te kunnen zien.

Pogram had zich wat opgeknapt, en zijn haren en gelaatstrekken zoo geschikt en geplooid, dat hij op zijn standbeeld leek, zoodat iedereen hem met een half oog kon herkennen en moest uitroepen: „Daar is hij, zooals hij het manifest uitsprak!" Het voorwerp van de volksgenegenheid keek vriendelijk om zich heen, en zei tegen den piepjongen man, dat hij heel goed bekend was met de schoonheid van de dochters van hun gemeenschappelijk vaderland, maar die nog nooit in zooveel luister had gezien als nu; welk gezegde de piepjonge man, tot verwondering van Pogram, den volgenden dag in de courant liet zetten.

„Wij wilden u verzoeken, mijnheer," zei Buffum, terwijl hij Pogram beetpakte, alsof hij hem de maat voor een jas wilde nemen, „om in den versten hoek met uw rug tegen den muur te gaan staan, dan blijft er zooveel te meer ruimte voor onze medeburgers — bij voorbeeld met uw schouder tegen dien stijl en uw eene been achter de kachel, dat zou zoo prachtig zijn."

Pogram deed wat hem gevraagd werd, en wrong zich zelf in zoo'n benauwd hoekje, dat zijn standbeeld er zeker geen plaats zou hebben gehad.

De audiëntie begon. Er kwamen heeren zonder tal, sommigen alleen, anderen bij troepen, nog anderen met dames, en vroegen Pogram, wat hij van dit of dat politieke vraagstuk dacht, en keken hem en elkaar aan, alles met een zekere treurige deftigheid. De dames op de stoelen begluurden Pogram door haar lorgnetten, en luisterden naar de wijsheid, die men hem afperste; maar het groote doel van allen scheen te zijn, hem geen oogenblik de gelegenheid te laten om uit zijn hoek te ontsnappen.

In den loop van den avond ontstond er een opschudding aan de deur, die de komst van een buitengewoon merkwaardig persoon aankondigde, en terstond daarop drong een oudachtig heer met groote haast door de menigte heen. Martin, die in een afgelegen hoekje stond, met Mark naast zich (want hij vergat dezen nu niet meer zoo vaak als vroeger, hoewel het nog wel eens gebeurde), meende dezen heer te herkennen, en twijfelde niet meer, toen hij hem zoo hard als hij kon hoorde roepen:

„Mijnheer, mevrouw Hominy!"

„Wel drommels," fluisterde hij Mark toe. „Daar hebt gij dat wijf weer!"

„Zij moet altijd een oogje op haar vaderland houden, mijnheer," antwoordde Mark. „Als dat oude heertje haar man is, zal hij een prettig leven hebben, denk ik."

Er werd ruimte gemaakt, en mevrouw Hominy met haar zakdoek, samengevouwen handen en klassieken hoed, stapte met statige schreden langzaam door het open pad — een processie van één persoon. Pogram scheen verrukt toen hij haar zag, en er ontstond een algemeene stilte; want men wist wel, dat, wanneer een vrouw als mevrouw Hominy een man als Pogram ontmoette, er een gewichtig gesprek moest volgen.

De eerste begroetingen waren te zacht om algemeen gehoord te worden; maar weldra verhief mevrouw Hominy haar stem, want zij kende haar positie, en wist wat men van haar verwachtte. Eerst las zij Pogram geducht de les over een zekere gelegenheid, waarbij hij niet naar haar zin had gestemd; maar Pogram kalmeerde haar door een welsprekende tirade over de sterrenbanier van Amerika, en toen begonnen zij heel genoeglijk te praten over de quaesties van commercieele tarieven, het handelsverdrag, de grensbepaling, den uitvoer en den invoer, enz. Mevrouw Hominy sprak niet alleen als een boek, zooals men zegt, maar het was zelfs alsof zij uit haar eigen boeken voorlas.

„Neen maar!" riep mevrouw Hominy uit, nadat zij een briefje had gelezen, dat de gedienstige oude heer haar had overhandigd. „Denk eens aan!"

En daarop las zij:

„Twee letterkundige dames maken haar complimenten aan de moeder der Nieuwe Gracchen, en verzoeken haar als landgenoote, om haar aan den Honourable (en eminenten) Elia Pogram voor te stellen, dien zij dikwijls hebben bewonderd in het sprekende marmer van den genialen Chiggle. Op een boodschap van de moeder van de N. G., dat zij het verzoek van de twee dames toestaat, zullen deze onmiddellijk het genoegen hebben in de sterrensfeer te verschijnen, die thans verzameld is, om het patriotisme van een Pogram te vereeren. Het zal nog een band van gemeenschap tusschen de twee dames en de moeder der N. G. zijn, dat de eerstgenoemden transcendentale philosofen zijn."

Mevrouw Hominy ging onmiddellijk naar de deur en kwam dadelijk daarop met de beide letterkundige dames terug, die zij heel plechtstatig naar den grooten Elia Pogram leidde. Het was, zooals de piepjonge man in verrukking uitkraaide, precies het slottooneel van den Coriolanus. Een van de dames droeg een ontzaglijke bruine pruik; de andere had op haar voorhoofd een camee, zoo groot als een theekopje, waarin het kapitool van Washington was gesneden.

„De dames Toppit en Codger!" zei mevrouw Hominy.

„Juffrouw Codger is zeker de dame, over wie zoo dikwijls in de Engelsche couranten wordt gesproken, mijnheer," fluisterde Mark; „die oudste inwoonster, die zich nooit iets herinnert."

„Door een Hominy aan een Pogram te worden voorgesteld," zei juffrouw Codger, „is een treffend oogenblik voor wat wij ons gevoel noemen. Maar waarom noemen wij dat zoo? En hoe wordt het getroffen? En wordt het wel getroffen? En zoo ja, bestaan er dan werkelijk zulke bewegingsoorzaken, die wij Pogram en Hominy noemen? Dat zijn vragen, al te diepzinnig, helaas zoo dikwijls veronachtzaamd, maar veel te gewichtig, om in deze onverwachte crisis te behandelen."

„Geest en stof," zei de dame met de pruik, „storten zich tezamen in de draaikolk van het onmetelijke. Het verhevene roept luid; maar zacht sluimert het ideale in de fluisterende verbeelding. Hoe liefelijk dat te hooren! Maar de stroeve wijsbegeerte lacht er mee, en wanneer zij het groteske ziet, roept zij: „Sta! Arresteer den weggeloopen slaaf! Breng hem mij hier!" En zoo verdwijnt het droomgezicht."

Daarop kusten zij beiden de patriottische hand van Pogram, en vervolgens liet de moeder der Nieuwe Gracchen stoelen neerzetten, en begonnen de drie letterkundige dames haar best te doen den armen Pogram al zijn wijsheid uit te persen.

Pogram verloor in een oogenblik den grond onder zijn voeten, en de drie dames hadden in het geheel geen grond; geen van vieren konden zij zwemmen, en dus plasten zij in een vloed van woorden rond, zonder te weten waar zij zouden belanden. Het was het diepzinnigste gesprek, dat men ooit in het National Hotel had gehoord, en velen van het gezelschap berokkenden zich hoofdpijn door hun vruchtelooze inspanningen om er iets van te begrijpen.

Toen het eindelijk tijd was geworden om Pogram uit zijn hoek te laten, bracht de commissie hem weer in veiligheid naar de algemeene zaal, en nu nam Buffum het woord.

„Onze bewondering," zoo zei hij, moet lucht hebben, of bersten. Ik ben u dankbaar, mijnheer Pogram! Diepe eerbied en edele ontroering vervullen mij. De wensch, dien ik uiten wil, mijnheer, is deze: Moogt gij altijd zoo vast staan, mijnheer, als uw marmeren standbeeld, en moge dat een even groote schrik voor zijn vijanden zijn, als gij zijt!"

Het standbeeld was inderdaad leelijk genoeg om een schrik voor alle kleine kinderen te zijn, want het was een werk uit de verheven of spookachtige school, waardoor de achtbare heer werd voorgesteld als staande in een vliegenden storm, met al zijn haren overeind en zijn neusgaten wijd opengewaaid. Maar Pogram dankte zijn vriend hartelijk voor zijn ontboezeming, en daarop gaven al de leden der commissie hem nogmaals plechtig een hand, en gingen vervolgens naar bed, behalve de dokter, die naar het bureau van de courant liep, en daar een gedicht schreef, waarvan het opschrift was: Gedachten, verwekt bij het aanhooren van een philosophisch dispuut tusschen den Honourable Elia Pogram en drie der schoone dochters van Columbia.

Wij weten niet of Pogram even blij was, dat hij naar bed kon gaan, als Martin vroeger bij een dergelijke gelegenheid was geweest. Den volgenden dag gingen zij samen verder op reis, nadat Mark en Martin de goederen, die zij weer mee hadden gebracht, hadden verkocht, voor wat de winkeliers, die ze hun verkocht hadden, geven wilden. Toen zij samen in New-York waren aangekomen, en elkaar zouden verlaten, scheen Pogram in een diep gepeins te verzinken. Eindelijk nam hij Martin terzijde.

„Wij zullen nu scheiden, mijnheer," zei hij.

„Trek u dat niet aan," antwoordde Martin. „Er zit niets anders op."

„Neen," hervatte Pogram, „dat bedoel ik niet, maar ik zou u wel een exemplaar van mijn redevoering willen meegeven."

„Gij zijt al te goed," antwoordde Martin. „Het zal mij pleizier doen."

„Neen, gij begrijpt nog niet wat ik bedoel," hervatte Pogram. „Hebt gij moed genoeg om een exemplaar er van uw land in te voeren?"

„Wel zeker," antwoordde Martin. „Waarom niet?"

„De uitdrukkingen zijn bijzonder sterk," zei Pogram bedenkelijk.

„Dat doet er niet toe," zei Martin. „Geef mij er maar een dozijn mee, als gij wilt."

„Neen, mijnheer," antwoordde Pogram. „Geen dozijn. Dat is meer dan ik noodig acht. Als gij het waagstuk wilt ondernemen, mijnheer, dan is er hier een voor den Lord Kanselier en een voor den Secretaris van Staat. Ik zou graag willen, dat zij zagen hoe ik denk, opdat zij zich in het vervolg niet met onwetendheid kunnen verontschuldigen. Maar steek u om mijnentwil niet in gevaar, mijnheer!"

„Er is volstrekt geen gevaar bij," zei Martin. Hij stak de boekjes in zijn zak, en zoo scheidden zij.

Bevan had hun in zijn brief gemeld, dat hij zich op een bepaalden tijd, en gelukkig was dit juist nu, in een bepaald logement in New-York zou bevinden, waar hij hen met verlangen zou verwachten. Zij begaven zich onmiddellijk daarheen, en hadden het genoegen hem te vinden, en met de hem eigen hartelijkheid ontvangen te worden.

„Ik ben beschaamd en verlegen, dat ik bij u heb moeten bedelen," zei Martin, „maar kijk ons maar aan, en oordeel dan hoever het met ons gekomen was."

„Wel verre van te denken, dat gij mij iets verplicht zijt," antwoordde Bevan, „verwijt ik mij zelf, dat ik onbedacht de oorzaak van uw ongelukken ben geweest. Ik had volstrekt niet gedacht, dat gij, door wat men u van Eden kon vertellen, u zoudt laten bewegen er heen te gaan. Ik dacht integendeel, dat gij daardoor het vlugst zou terugkomen van de gedachte, dat gij hier zoo gemakkelijk uw fortuin kondt maken.

„De waarheid is, dat ik er in overijling toe besloot," zei Martin; „en hoe minder ik er van zeg, des te beter voor mij. Mark had volstrekt niets in de zaak te zeggen."

„Ik geloof dat hij ook overigens niet veel te zeggen had," zei Bevan lachend, maar op een manier waaruit bleek, dat hij wel begreep, in welke betrekking Martin en Mark tot elkaar stonden.

„Niet veel," antwoordde Martin blozend. „Maar al levende leert men; en als men bijna stervend leert, leert men des te sneller."

„Maar wat is nu uw plan?" hervatte Bevan. „Denkt gij dadelijk naar Engeland terug te keeren?"

„Ik hoop, dat gij dit plan goedkeurt," antwoordde Martin haastig; want de gedachte aan iets anders deed hem al schrikken.

„Zeker! Want ik weet eigenlijk niet, waarom gij ooit hier gekomen zijt. Maar dat is helaas niet zoo ongewoon, en daarom hoeven wij er verder niet over te spreken. Gij weet zeker wel, dat hetzelfde schip, waarmee gij met generaal Fladdock zijt overgekomen, nu weer in de haven ligt?"

Werkelijk?" zei Martin.

„Ja; en morgen moet het weer uitzeilen."

Dit op zich zelf heuglijke bericht hielp Martin weinig; want hij wist wel, dat hij op een schip van die soort geen betrekking kon krijgen. Het geld, dat hij nu in zijn zak had, was niet half toereikend om de som, die hij al geleend had, terug te betalen, en al zou het genoeg voor hun passage zijn geweest, dan zou hij het daarvoor toch niet hebben willen gebruiken. Hij zei dit tegen Bevan, en maakte dezen verder met zijn plan bekend.

„Dat is al even gek als dat van Eden," zei Bevan. „Gij moet als passagier meegaan, en mij een paar dollars meer schuldig blijven dan gij van plan waart. Als Mark eens naar dat schip wil gaan kijken, en onderzoeken hoeveel passagiers het al heeft, en als gij dan ziet, dat gij er nog in kunt zonder te stikken, dan is mijn raad: ga mee. Gij en ik zullen intusschen een beetje rondwandelen — de Norrissen zullen wij nu maar niet opzoeken, of gij moest er op gesteld zijn — en vanmiddag zullen wij samen eten."

Martin kon niet anders doen dan zijn dankbaarheid betuigen, en het bleef dus bij deze afspraak. Hij liep echter Mark nog buiten de kamer na, en raadde hem aan, plaatsen op „De Schroef" te nemen, al moesten zij op het bloote dek liggen, wat Mark, die dit zelf al van plan was geweest, heel graag beloofde.

Toen hij Martin weer ontmoette, en zij alleen waren, was hij heel vroolijk, en had blijkbaar iets te vertellen, waarmee hij bijzonder was ingenomen.

„Ik heb mijnheer Bevan er tusschen genomen, mijnheer," zei hij.

„Mijnheer Bevan er tusschen genomen?" herhaalde Martin.

„De kok van „De Schroef" is gisteren getrouwd," hervatte Mark.

Martin keek hem aan, en wachtte op een nadere verklaring.

„En toen ik aan boord kwam," vervolgde Mark, „en men hoorde dat ik het was, kwam de bootsman naar mij toe, en vroeg mij, of ik op de thuisreis als kok wilde dienen; „want," zei hij, „op de heenreis waart gij altijd bezig met voor iedereen te koken." En dat is ook zoo; maar daarvóór

had ik nooit iets gekookt; daar kan ik op zweren."

„En wat hebt gij daarop gezegd?" vroeg Martin.

„Wat ik er op gezegd heb?" antwoordde Mark. „Dat ik alles wilde aannemen wat ik krijgen kon." „Als dat zoo is," zei de bootsman, „geef dan eens hier een glas rum," en dat kwam ook. „En mijn gage, mijnheer," vervolgde hij, opgetogen van blijdschap, „is voldoende voor uw vracht, en ik heb de gemakkelijkste kooi, bovenaan in den hoek, al voor u in beslag genomen."

„Er is nooit zoo'n beste jongen geweest als gij," zei Martin hem de hand drukkend. „Maar wat bedoelt gij te zeggen met mijnheer Bevan er tusschen te nemen, Mark?"

„Begrijpt gij dat niet?" antwoordde Mark. „Wij zeggen hem er niets van. Wij nemen zijn geld aan; maar wij laten het hier, met een briefje, om aan hem af te geven, als wij weg zijn."

Martin was even ingenomen met dit plan als Mark zelf. Het werd zoo ten uitvoer gebracht. Nadat zij in het logement hadden geslapen, gaven zij den brief aan den kastelein, en gingen 's morgens vroeg naar het schip, met zulke vroolijke harten, als alleen na al de ellende, die zij hadden doorstaan, mogelijk was.

„Vaarwel! Honderdduizendmaal vaarwel!" zei Martin tot hun vriend. „Hoe zal ik al uw goedheid erkennen? Hoe zal ik u daarvoor danken?"

„Als gij ooit tot rijkdom of invloed komt," antwoordde Bevan, „moet gij probeeren uw regeering wat meer zorg te doen dragen voor haar onderdanen, als zij naar het buitenland zwerven om den kost te zoeken. Zeg haar wat gij uit eigen ervaring van het emigreeren weet, en doe haar begrijpen hoeveel ellende door een klein beetje moeite voorkomen kan worden."

De ankers worden gelicht. Het schip is onder zeil. De boegspriet wijst recht naar Engeland. Weldra is Amerika alleen nog maar een wolk, die achter hen aan den gezichtseinder verdwijnt.

„Wel kok, waar staat ge zoo strak aan te denken?" zei Martin.

„Wel mijnheer," antwoordde Mark, „ik stond mij te bedenken, als ik een schilder was en den Amerikaanschen arend uit moest schilderen, hoe ik dat dan zou doen."

„Zooveel op een arend lijkend als ge maar kondt, zou ik denken."

„Neen," zei Mark. „Dat zou mij niet voldoen, mijnheer. Ik zou hem schilderen als een vleermuis, om zijn kortzichtigheid; als een kalkoenschen haan om zijn brallen; als een ekster om zijn eerlijkheid; als een pauw om zijn ijdelheid; als een struisvogel, omdat hij zijn kop in de modder steekt, en dan denkt dat niemand hem ziet...."

„En als een feniks om zijn vermogen van uit de asch van zijn gebreken en ondeugden te herleven en weer opnieuw in de lucht op te stijgen!" zei Martin. „Wel Mark, laten wij dat hopen!"

HOOFDSTUK XXXV.

Martin is bij zijn terugkomst in Engeland getuige van een plechtigheid, waaruit hij kan opmaken, dat men hem gedurende zijn afwezigheid niet volkomen vergeten heeft.

Het was middag en hoog water in de Engelsche haven, die het einddoel van „De Schroef" was, toen dit schip met het getij de rivier opzeilde en het anker liet vallen.

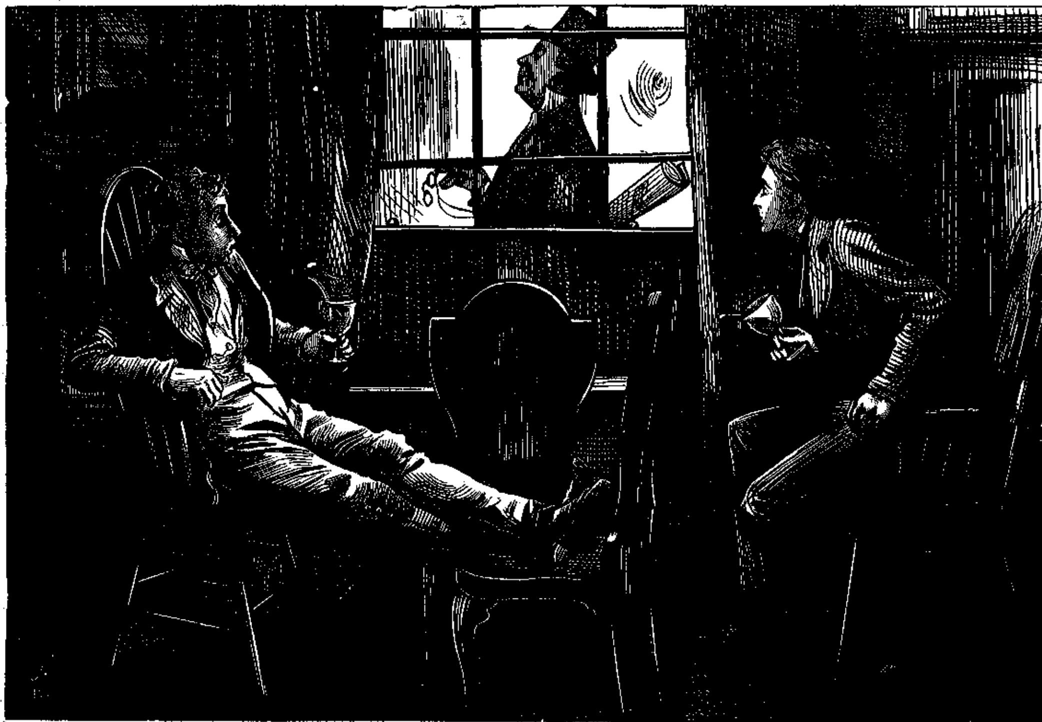
Het tooneel was vol schoonheid, drukte en beweging, maar dit alles beteekende niets bij de verrukking van de twee reizigers, toen zij de kerktorens en daken van hun vaderland weer zagen. Het doffe gedruisch, dat hun uit de rumoerige straten tegemoet klonk, was muziek in hun ooren; de menschen, die op de werven naar hen stonden te kijken, waren dierbare vrienden; de rook, die als een verhemelte boven de stad hing, was schooner in hun oogen, dan een Perzisch tapijt had kunnen zijn. Het water, dat glinsterend om het schip kabbelde, voor de slagen der riemen van de boot dartelend opstoof en als een regen van diamanten neerviel, was niet half zoo woelig en rusteloos, als hun onstuimig kloppende harten, terwijl zij naar het oogenblik verlangden om hun voet weer op vaderlandschen grond te zetten.

Een jaar was verloopen, sedert die kerktorens en daken uit hun oogen verdwenen; maar voor hun verbeelding waren het wel twaalf jaren. Zij vonden hier en daar eenige kleine veranderingen, en verwonderden zich, dat die zoo gering waren. Wat gezondheid en vermogen, vooruitzichten en hulpbronnen betreft, kwamen zij armer terug dan zij vertrokken waren — maar zij waren weer thuis, en dat deed hen met alles tevreden zijn.

Toen zij aan land waren gezet, met heel weinig geld op zak, en zonder eenig bepaald plan te hebben, zochten zij een goedkoope herberg op, en vergastten zich daar aan een biefstuk en een kan bier, zooals alleen menschen, die pas van zee komen,

zich op de lekkernijen van het land kunnen vergasten. Toen dit feestmaal was afgeloopen, schoven zij de gordijnen open, maakten elk een sofa van een paar stoelen, en gingen vergenoegd naar de straat zitten kijken.

Zelfs de straat had iets tooverachtigs, daar zij door den invloed van het feestmaal half onzichtbaar werd gemaakt; want de ruiten waren zoo beslagen, dat Tapley moest opstaan en ze met zijn zakdoek moest afvegen, voor hij zien kon of de voorbijgangers wel gewone menschen waren. En nog stegen er twee tooverachtige wolkjes op, uit de glazen heete grog, die zij voor zich hadden staan.

HET WAS PECKSNIFF. KALM EN BEDAARD, MAAR MET EDELEN TROTS, GLEED HIJ VOORBIJ ALS EEN FIGUUR IN EEN TOOVERLANTAARN.

De kamer, waarin zij zaten, was er een van die soort, die men zelden ergens anders dan in een herberg vindt, en waarover men zich altijd afvraagt, waarom men die zoo heeft gebouwd, zoo vol hoeken en uitstekken, met zooveel kasten, die nergens toe schijnen te dienen, en zoo'n onverklaarbare, ongelijke zoldering. Er hing een sterk in het oog loopende schel, waarvan het koord, geen twee voeten ver, in de kamer zelf getrokken moest worden, zoodat zij niet met een ander deel van het huis in verband stond. De vloer lag lager dan de straat, en de ramen kwamen vlak daarop uit, zonder stoep, zoodat de voorbijgangers met hun jasknoopen, of de mandjes die zij droegen, langs de ruiten schuurden; en vreeselijk dartele jongens, plotseling tusschen een peinzenden gast en het licht komend, hem uitlachten, of hun tong uitstaken, als hielden zij hem voor een dokter, of de punten van hun neuzen tot witte kringetjes maakten, door ze tegen het glas plat te drukken en dan als spoken verdwenen.

Terwijl Martin en Mark naar de straat zaten te kijken, beraadslaagden zij tevens, wat nu hun eerste stap zou zijn.

„Wij moeten natuurlijk juffrouw Marie opzoeken," zei Mark.

„Ja," zei Martin; „maar ik weet niet, waar zij is. In ons ongeluk had ik het hart niet haar te schrijven — gij zelf dacht ook, dat zwijgen het beste was — en daardoor heb ik niets van haar gehoord, sedert wij den eersten keer in New-York waren."

„Mijn meening is," hervatte Mark, „dat wij regelrecht naar „De Draak" moeten marcheeren, mijnheer. Gij zelf hoeft niet zoover mee te gaan, als gij er iets op tegen hebt, om u te vertoonen, waar gij bekend

zijt. Gij blijft er een paar uur vandaan, en ik ga alleen verder. Juffrouw Lupin en mijnheer Pinch zullen mij alles vertellen, wat wij wenschen te weten. Mijn voorstel is, om vanmiddag op weg te gaan, te rusten als we vermoeid zijn, nu en dan een eindje te rijden, als we dat voor een bedankje kunnen doen, en anders te loopen. Dat is de kortste en goedkoopste manier."

„Het laatste is wel het noodzakelijkste vereischte," zei Martin, terwijl hij hun geld te voorschijn haalde en natelde.

„Reden te meer om geen tijd te verliezen, mijnheer," hervatte Mark. „Als gij de jongedame gesproken hebt, en weet in wat voor humeur de oude heer tegenwoordig is, dan zult gij altijd nog kunnen zien, wat u verder te doen staat."

„Gij hebt volkomen gelijk," zei Martin.

Zij wilden nu hun glazen uitdrinken; maar nauwelijks hadden zij ze opgelicht, of zij zetten ze weer neer, en keken strak naar de gedaante, die heel langzaam het raam voorbijkwam.

Het was Pecksniff. Kalm en bedaard, maar met edelen trots, bijzonder keurig gekleed, en met een glimlach, nog vriendelijker dan gewoonlijk, ongetwijfeld in abstract gepeins over de schoonheden van zijn beroep verdiept, zonder op minderwaardige wereldsche zaken acht te geven, gleed hij voorbij als een figuur in een tooverlantaren.

Toen hij voorbijging, bleef iemand, die van den anderen kant kwam, stilstaan, om hem met belangstelling, bijna met eerbied, na te kijken, en de herbergier schoot naar buiten, alsof hij Pecksniff ook gezien had, sprak dien man aan, schudde ernstig zijn hoofd, en keek toen Pecksniff eveneens na.

Martin en Mark staarden elkaar aan, alsof zij het niet konden gelooven; maar de herbergier en de andere man stonden daar nog. Ondanks de verontwaardiging, die de aanblik van Pecksniff in hem had opgewekt, kon Martin niet nalaten hartelijk te lachen, en Mark lachte mee.

„Wij moeten hooren wat dit beteekent," zei Martin. „Gij moest den kastelein eens verzoeken om hier te komen, Mark."

Mark ging onmiddellijk en kwam al heel gauw met den herbergier op sleeptouw terug.

„Zeg eens, kastelein," zei Martin, „wie is die heer, die daar zooeven voorbijkwam, en dien ik u zag nakijken?"

De kastelein pookte in het vuur, als bedacht hij zich zoo ernstig op een waardig antwoord, dat hij daardoor de duurte van de steenkolen vergat; toen stak hij zijn handen in zijn zakken, en nadat hij diep adem had gehaald, om zijn antwoord nog meer kracht te geven, zei hij:

„Dat is de beroemde mijnheer Pecksniff, de groote architect, heeren!"

Terwijl hij dit zei, keek hij van den een, naar den ander, als wilde hij zich gereed houden om den eersten, die uit ontroering over dit bericht flauw viel, onmiddellijk bij te staan.

„De beroemde mijnheer Pecksniff, de groote architect," hervatte hij, „is hier gekomen, om den eersten steen te helpen leggen voor een prachtig openbaar gebouw."

„Zal dat naar zijn ontwerp gebouwd worden?" vroeg Martin.

„De beroemde mijnheer Pecksniff, de groote architect," antwoordde de kastelein, die een bijzondere liefhebberij scheen te hebben om deze woorden uit te spreken, „heeft den eersten prijs behaald, en zal architect van het werk zijn."

„En wie zal den eersten steen leggen?" vroeg Martin.

„Ons parlementslid is speciaal daartoe overgekomen," antwoorde de kastelein. „De heeren directeuren zouden met niemand anders tevreden zijn geweest."

„Wanneer moet die plechtigheid plaats hebben?" vroeg Martin verder.

„Vandaag," antwoordde de kastelein, en toen zijn horloge te voorschijn halend, vervolgde hij, „bijna dadelijk."

Martin vroeg haastig, of er gelegenheid zou zijn de plechtigheid te zien; en toen hij vernam, dat een behoorlijk gekleed man zeker daarbij zou worden toegelaten, of er moest volstrekt geen plaats meer zijn, ging hij met Mark onmiddellijk er heen.

Zij waren zoo gelukkig een plaatsje te vinden, waar zij alles konden zien, zonder groot gevaar te loopen, dat Pecksniff hen zou zien. Zij waren ook geen minuut te vroeg gekomen; want nauwelijks stonden zij op hun plaats, of men hoorde in de verte een groote drukte, en iedereen keek naar het hek. Verscheidene dames maakten haar zakdoeken gereed om te wuiven; en een meester van de armschool, die er juist aankwam en voor een verkeerden werd gehouden, werd eerst toegejuicht, en daarop, toen men de vergissing bemerkte, geweldig uitgejouwd.

„Misschien zal hij Pinch bij zich hebben," zei Martin tot Tapley.

„Dat zou wel wat al te veel pleizier voor mijnheer Pinch zijn, is het niet, mijnheer?" antwoordde Mark.

Er was geen tijd om over de waarschijnlijkheid daarvan te redeneeren, want nu

kwamen de kinderen van de armschool er aan, in een rij, twee aan twee, die er allen zoo vroolijk en gezond uitzagen, dat alle aanwezigen, die geen bijdrage schonken aan de school, wel mochten schreien van aandoening. Er volgde een troep muzikanten, aangevoerd door een zoo gewetensvollen trommelslager, dat hij geen oogenblik ophield. Toen kwam er een groot aantal heeren, met lange staven in hun handen en strikken op hun borst. Wat die bij de plechtigheid te doen hadden, wist men eigenlijk niet; maar zij trapten op elkaars hielen en versperden een geruimen tijd den ingang. Op dezen volgden de Mayor en de leden van het stedelijk bestuur, met het parlementslid in het midden, aan wiens rechterhand de beroemde mijnheer Pecksniff liep, met wien het parlementslid al voortwandelend heel familiaar sprak. Toen begonnen de dames met haar zakdoeken en de heeren met hun hoeden te wuiven, de kinderen van de armschool te gillen, en het parlementslid buigingen te maken.

Er ontstond tenslotte weer stilte, en het parlementslid wreef in zijn handen, wiegelde met zijn hoofd en keek genoeglijk om zich heen; en er was niets dat hij deed of de een of andere dame barstte in een verrukt zakdoekwuiven uit. Als hij naar den steen opkeek, zei men: hoe gracieus! als hij in het gat tuurde, zei men: hoe familiaar! als hij met den Mayor praatte, zei men: hoe vriendschappelijk! als hij zijn armen over elkaar sloeg, riep men eenstemmig: hoe deftig!

Men lette ook heel nauwkeurig op Pecksniff. Als hij met den Mayor sprak, zei men: Wat is hij beschaafd in zijn manieren! En als hij zijn hand op den schouder van een metselaar legde, terwijl hij dezen iets beduidde, weidde men uit over zijn vriendelijkheid voor de arbeidende klasse, en vond hem precies een man om den arme lust in zijn werk in te boezemen.

Nu werd er een zilveren troffel gebracht, en toen het parlementslid, nadat hij zijn mouw had opgeslagen, daarmee een schep kalk nam, daverde de lucht van het gejuich. Het was verbazend zoo handig als hij dit deed. Niemand kon begrijpen, waar zoo'n voornaam man de bekwaamheid kon hebben opgedaan om zoo met kalk te werken.

Toen hij met behulp van een metselaar een hoopje kalk bijeen had geschept, bracht men een doosje met muntstukken. Het parlementslid rammelde daarmee een poosje, alsof hij wilde gaan goochelen, en men vond deze aardigheid heel geestig. Toen dit doosje op zijn plaats was gezet, las een knap persoon het opschrift — natuurlijk Latijn, want Engelsch deugt daarvoor niet — en de lange woorden op „um" en „o" schenen een diepen indruk op de toehoorders te maken.

Nu liet men, onder een luid gejuich, den steen op zijn plaats zakken, en vervolgens klopte het parlementslid driemaal daarop met het heft van zijn troffel, als wilde hij schertsend vragen of er iemand thuis was. Pecksniff ontrolde daarop zijn teekeningen (op een verbazend groote schaal), en men drong zich om hem heen, om die te bekijken.

Martin, die zich al erg kwaad had gemaakt — volkomen onnoodig, dacht Mark — kon zich niet langer bedwingen, maar drong onder de menigte naar voren en keek over den schouder van den argeloozen Pecksniff naar de plannen en teekeningen. Blakend van woede kwam hij bij Mark terug.

„Wat is er, mijnheer?"

„Het is m ij n werk," antwoordde Martin.

„Uw werk, mijnheer?" zei Mark.

„Ja, de dorpsschool, die ik ontworpen en geteekend heb. De schurk heeft er niets aan gedaan, dan er vier ramen ingezet, die er niet in deugen."

Mark kon dit in het begin nauwelijks gelooven, en toen Martin het hem nogmaals verzekerde, hield hij dezen goed vast, om hem te verhinderen een dollen stap te doen.

Intusschen hield het parlementslid een redevoering over het schoone werk, dat nu verricht was. Sedert hij de eer had zijn medeburgers in het parlement te vertegenwoordigen, zei hij, had hij zich nooit met zoo'n edel en onvermengd genoegen in hun midden bevonden — en zoo sprak hij voort, tot hij begreep, dat het lang genoeg geduurd had. „Deze dag," zei hij tenslotte, „zal voor mij altijd gedenkwaardig blijven; niet alleen om de redenen, die ik zooeven heb aangevoerd, maar ook daar hij mij de gelegenheid heeft verschaft om persoonlijk bekend te worden met een heer. . . ."

Hier legde hij zijn hand op zijn hart en wees met den troffel naar Pecksniff, waarop het gejuich hem noodzaakte zijn rede een poos te onderbreken.

„Met een heer," hervatte hij, „die, naar ik geloof en hoop, op dit terrein zoowel roem als voordeel zal oogsten, wiens faam reeds tot mij was doorgedrongen — want tot wien, die ooren heeft, is zij niet gekomen? — maar wiens intellectueele trekken ik nooit de eer had te aanschouwen tot op

dezen dag, en wiens leerzame conversatie ik nog nooit de eer had te genieten."

Uit het hernieuwde applaus scheen te blijken, dat allen hierover heel blij waren.

„Maar ik hoop," vervolgde het parlementslid, „dat mijn geëerde vriend" — natuurlijk voegde hij er tusschen twee haakjes bij „als hij mij vergunnen wil hem zoo te noemen," en natuurlijk maakte Pecksniff een buiging — „mij vele gelegenheden zal geven hem nader te leeren kennen, en dat ik het genoegen zal hebben voortaan te mogen denken, dat ik heden twee eerste steenen heb gelegd van gebouwen, die mijn leven lang zullen duren."

Men begon opnieuw luid te juichen, terwijl Martin even hartelijk stond te vloeken en Pecksniff tot in het diepst van zijn ziel verwenschte.

„Mijne vrienden!" zei Pecksniff tot antwoord. „Bouwen is mijn plicht, niet spreken. Ik ben diep getroffen. Moge God u zegenen!"

Deze woorden, die Pecksniff als het ware uit het hart gepompt schenen te worden, voerden het enthousiasme ten top. Men wuifde weer met hoeden en zakdoeken; men vermaande de kinderen van de armschool om ieder, hoofd voor hoofd, tot een Pecksniff op te groeien. Een negenmaal herhaald hoera werd ter eere van Pecksniff aangeheven. Kortom, men begreep, dat Pecksniff iets groots had gedaan, en hij werd daarvoor ruimschoots bewierookt. Terwijl de processie zich verwijderde, waren zijn verdiensten het onderwerp van alle gesprekken; hij volgde in ieders achting onmiddellijk op het parlementslid.

„Vergelijk nu de omstandigheden van dien kerel eens met de onze," zei Martin bitter, toen hij weer met Mark alleen was.

„Wat zou dat helpen, mijnheer?" zei Mark. „Sommige architecten zijn knap om fundamenten te leggen, en andere om er op te bouwen als zij gelegd zijn. Maar het zal alles terecht komen, mijnheer, het zal alles terecht komen."

„En intusschen...." begon Martin.

„Goed dat gij daarover spreekt, mijnheer," viel Mark hierop in. „Intusschen hebben wij veel te doen en veel te loopen. Daarom — vlug en vroolijk!"

„Gij zijt de beste meester in de wereld, Mark!" zei Martin, „en ik ben vast van plan geen slechte leerling te zijn. Komaan dan — het beste beentje voor!"

HOOFDSTUK XXXVI.

Hoe Pinch zijn fortuin gaat zoeken, en wat hij al dadelijk vindt.

Wat een heel andere stad was Salisbury in de oogen van Tom Pinch, nu de Pecksniff van zijn hart, dien hij voor een werkelijk bestaand persoon had gehouden, als een ijdele droom verdwenen was! Nog bewonderde hij de prachtige winkels; nog was hij beducht voor de geheime goddeloosheden en gevaren van de stad; nog maakte hij een even hooge berekening van haar schatten, bevolking en hulpbronnen; maar zij leek toch niet meer op de stad van vroeger. Terwijl zijn ontbijt werd gereedgemaakt, kuierde hij de markt eens over, en hoewel zij nog dezelfde markt was, waar dezelfde koopers en verkoopers door elkaar krioelden, hetzelfde rumoer van pratende menschen en kakelende kippen het oor verdoofde, de boter nog even geel en de groente nog even groen was, en de marktkramers nog met een even rijken voorraad van allerlei snuisterijen te koop liepen — voor Tom had zij toch een vreemde verandering ondergaan. Want op het midden van de markt miste hij een standbeeld, dat hij daar, evenals overal elders waar hij kwam, geplaatst had, en zonder dat sieraad had zij een kaal en armoedig voorkomen.

Verder ging echter de verandering niet; want Tom was nog niet wijs genoeg om te weten, dat het, nu hij zich in één mensch had vergist, heel billijk en verstandig van hem zou zijn geweest, als hij zich op het menschdom in het algemeen had gewroken, door alle menschen zonder uitzondering te wantrouwen. Om de waarheid te zeggen, lijkt ook een dergelijk blijk van rechtvaardigheid, hoewel door het voorbeeld van verscheidene diepdenkende dichters en genieën aangeprezen, meer op de rechtvaardigheid van dien goeden Vizier in de Duizend-en-één-Nacht, die al de lastdragers van Bagdad wilde laten ombrengen, omdat één lid van dat ongelukkige gilde voor een boosdoener werd gehouden, dan op eenigen redelijken, om niet te zeggen christelijken levensregel, waarmee de wereld in later tijd bekend is geworden.

Tom was zoolang gewoon geweest om den Pecksniff van zijn verbeelding, als het ware, in zijn thee te laten smelten en op zijn boterham te smeren, dat zijn schrale ontbijt op den eersten morgen na zijn verbanning hem maar volstrekt niet wilde smaken; en zijn eetlust voor het middag-

maal werd niet veel beter, toen hij ernstig over zijn omstandigheden nadacht, en met zijn vriend, den assistent van den organist, daarover van gedachten wisselde.

De vriend was van oordeel, dat Tom, wat hij ook mocht willen beginnen, naar Londen moest gaan; want er was maar één zoo'n stad op de heele wereld. Over het geheel zal dit ook wel waar zijn; maar op zich zelf was het toch geen bepaald afdoende reden, waarom Tom er heen moest.

Tom had echter ook al aan Londen gedacht, en daarbij aan zijn zuster en aan zijn vriend John Westlock, wiens raad hij in de huidige crisis van zijn leven graag wilde inwinnen. Hij besloot daarom naar Londen te gaan, en begaf zich onmiddellijk naar het diligencekantoor, om een plaats te nemen. Daar de diligence al vol was, zag hij zich genoodzaakt zijn vertrek tot den volgenden avond uit te stellen; maar ook deze omstandigheid had zoowel haar vóór als haar tegen; want hoewel zijn schrale beurs daardoor tot eenige onverwachte uitgaven werd genoodzaakt, kreeg hij toch ook gelegenheid om aan juffrouw Lupin te schrijven, en haar te verzoeken zijn koffer op den gewonen tijd bij den gewonen wegwijzer te laten brengen, zoodat hij dien schat nu zelf naar de hoofdstad kon meenemen en er geen afzonderlijke vracht voor hoefde te betalen. „Dat maakt dus bijna geen verschil," zei Tom, om zich zelf te troosten.

Het is niet te ontkennen, dat hij, nu hij zoover met zijn gedachten gekomen was, een heel aangenaam en ongewoon gevoel van vrijheid ontwaarde, bijna alsof hij op een feestdag vrijaf had. Wel overvielen hem oogenblikken van neerslachtigheid en zorg; zij waren zelfs, om goede redenen, vrij talrijk; maar toch was het voor hem een genoeglijke gedachte, dat hij nu zijn eigen meester was, en over zijn eigen doen en laten kon beslissen. Het was wel een bijna al te verheven en treffende gedachte, een bijna onbegrijpelijke waarheid, die hem met groote verantwoordelijkheid belaadde en vermaande om zich zelf te wantrouwen; maar ondanks al zijn zorgen, gaf zij toch een bijzonderen smaak aan het middagmaal, dat hij in de herberg gebruikte, en deed zij een nevel tusschen zijn oogen en zijn vooruitzichten oprijzen, waarin deze soms een tooverachtigen luister aannamen.

In een dergelijke wisselvallige gemoedsstemming ging Tom 's avonds weer naar bed, tot dezelfde stompzinnige verwondering van de afbeeldsels van den dikken kastelein en den vetten os, en bracht hij ook den heelen volgenden dag door. Toen eindelijk de diligence voorkwam, met het woord „Londen" in gouden letters op de bank, schrikte Tom er zoo van, dat hij bijna zou zijn weggeloopen. Hij deed dit echter niet, maar beklom zijn plaats op den bok, en keek vandaar naar omlaag, volkomen verbijsterd door het nieuwe en voorname van zijn toestand.

En inderdaad had het wel iemand, die minder bescheiden was dan Tom, kunnen verbijsteren, om naast zoo'n koetsier te zitten, die wel de koning had mogen heeten van alle Brammen, die ooit de zweep hanteerden. Zelfs terwijl hij naast de diligence op den grond stond en zijn handschoenen aantrok, was het alsof hij een vierspan onder het bedwang van zijn vingers had. Precies hetzelfde was het met zijn hoed. Hij deed dingen met zijn hoed, die alleen een onbeperkte kennis van paarden en onbegrensde koetsiersvrijheid hem zoo volmaakt hadden kunnen leeren. De brieven en pakjes van waarde, die hem met bijzondere aanbeveling ter hand werden gesteld, smeet hij in dien hoed, en zette hem dan weer zoo luchtig op, alsof er volstrekt geen mogelijkheid bestond, dat zijn hoofddeksel af kon waaien. En de conducteur! Zeventig mijlen per dag stonden hem op zijn gezicht geschreven. Zijn manieren waren een draf, en zijn gesprek een galop. Met zoo'n conducteur en zijn horen had een vrachtwagen niet langzaam kunnen rijden.

Dit alles was in Tom's oogen een voorproefje van Londen, en de diligence zelf was dit niet minder. Met verbazing zag Tom van zijn verheven zetel, hoe onverschillig zij door de aanzienlijkste straten van Salisbury ratelde, hoe brutaal zij de moeilijkste hoeken omsloeg, alles voor zich uit den weg deed vliegen, en eindelijk den open weg opsnorde, terwijl de conducteur, tot afscheid aan de stad, een uitdagende fanfare op zijn horen blies.

Het was een fraaie, heldere en zachte avond. Zelfs met de benauwende gedachte aan de onmetelijkheid van het onbekende Londen, kon Tom den vervroolijkenden invloed van de snelle beweging door de frissche lucht niet weerstaan. De vier paarden liepen, alsof zij er evenveel pleizier in hadden, als Tom in het rijden; de conducteur blies, en de koetsier zong daarbij van tijd tot tijd; de wielen bromden een soort van bas; het koperwerk van het tuig was een klokkenspel; en zoo was het heele span, terwijl het rinkelend, rammelend en ratelend voortreed, van de voorste gespen tot aan de achterste trede, één groot muziekinstrument.

Voort ging het, voorbij heggen, hekken en boomen — voorbij boerenwoningen en schuren, en menschen, die van hun werk naar huis stapten — voorbij ezelkarretjes, die zoover uithaalden, dat zij bijna in de sloot raakten, en leege vrachtwagens, met steigerende paarden, die door de voerlieden al worstelend werden vastgehouden, tot de diligence voorbij was — voorbij kerken, hier en daar afgezonderd op stille eenzame plekjes staand, met kerkhoven er om heen, waarop wilde bloemen de graven der dooden versierden — voort alweer, langs beken en riviertjes met biezen begroeid, en waarin het rundvee zich de hoeven verkoelde, voorbij omtuinde weiden en hooilanden met de hooibergen van het vorige jaar, nu zoo afgestoken, dat zij in de schemering op vervallen ouderwetsche gebouwen leken — voort maar, door den met keien geplaveiden overlaat van een beekje, zoodat het water vroolijk in het rond plaste, en dan weer den vlakken weg op — altijd voort.

En was de koffer er, toen zij aan den ouden wegwijzer kwamen? — De koffer? Juffrouw Lupin was er zelf. Zij was zoo deftig uitgereden als een kasteleines paste, met haar eigen paard en karretje op veeren, waarin zij een mahoniehouten stoel voor zich neer had laten zetten. Rakelings schoot de diligence langs haar karretje, voor zij plotseling stilhield; en terwijl de conducteur den koffer opheesch, liet hij nog een vroolijk horengeschal in het rond klinken, dat zelfs in het huis van Pecksniff te hooren moet zijn geweest, als een teeken van blijdschap dat Pinch uit zijn handen was verlost.

„Dat is heel vriendelijk," zei Tom, bukkend om juffrouw Lupin een hand te geven; „maar het was niet mijn bedoeling u die moeite te veroorzaken."

„Moeite, mijnheer Pinch?" riep de kasteleines uit.

„Nu, ik weet wel, dat dit voor u een genoegen is," zei Tom, haar hartelijk de hand drukkend. „Is er ook iets nieuws?"

De kasteleines schudde haar hoofd.

„Zeg haar, dat gij mij gezien hebt," hervatte Tom, „en dat ik welgemoed en vroolijk was, volstrekt niet neerslachtig, en dat ik haar verzoek zich ook zoo te houden, want tenslotte zal alles vast en zeker terecht komen. Vaarwel!"

„Gij zult mij toch schrijven, als gij ergens gevestigd zijt, mijnheer Pinch?" zei juffrouw Lupin.

„Als ik ergens gevestigd ben?" herhaalde Pinch, onwillekeurig een paar groote oogen opzettend; „o ja, zeker. Maar misschien zal het beter zijn, nog vóór dien tijd te schrijven; want het kan wel een poosje duren voor ik ergens gevestigd ben, daar ik weinig geld en maar één vriend heb. A propos, ik zal dien vriend van u groeten. Gij weet nog wel, dat mijnheer Westlock altijd veel werk van u maakte. Vaarwel!"

„Vaarwel!" zei juffrouw Lupin, terwijl zij haastig een mandje opnam, waaruit men den hals van een flesch zag steken. „Neem dat mee. Vaarwel!"

„Moet ik dat in Londen voor u bezorgen?" vroeg Tom, terwijl het karretje al omkeerde.

„Neen," antwoordde zij. „Het is iets, om onderweg te gebruiken. Rijd maar voort, Jack! Nog eens vaarwel!"

Zij was al een heel eind weg, voor Tom de zaak goed begreep; en toen wuifde hij haar nog eens toe met zijn hand, terwijl zij hetzelfde deed.

„Daar zie ik dus voor het laatst dien ouden wegwijzer," dacht Tom, terwijl hij zijn oogen inspande, „waarbij ik zoo dikwijls gestaan heb, om deze zelfde diligence te zien voorbijrijden, en waarbij ik van zoo veel vrienden afscheid heb genomen. Ik heb deze diligence altijd vergeleken bij een reusachtig monster, dat nu en dan verscheen om mijn vrienden weg te voeren de wijde wereld in; en nu voert ze mij weg, om mijn fortuin te zoeken, de hemel weet waar en hoe!"

Tom werd treurig, toen hij zich voor den geest haalde, hoe hij vroeger van Pecksniff's huis naar dien wegwijzer en van daar weer terugwandelde, en zijn treurigheid deed hem naar omlaag kijken, waardoor hem het mandje in het oog viel, dat hij een poos vergeten had.

„Zij is toch de beste en goedhartigste vrouw van de wereld," dacht Tom. „Ik weet zeker, dat zij haar knecht opzettelijk had gezegd, niet naar mij te kijken, alleen opdat ik hem geen shilling zou geven. Ik had dien al gereed, maar hij keek niet om, en als hij zijn eigen zin had gevolgd, zou hij zeker niets anders hebben gedaan dan mij aankijken en grinniken; want ik ken hem wel. Werkelijk, de vriendelijkheid van die menschen overstelpt mij bijna."

Bij toeval keek hij den koetsier aan.

„Een knappe vrouw voor haar jaren," zei de koetsier, terwijl hij één oog dichtkneep.

„Dat is zij zeker," antwoordde Tom.

„Knapper dan menige jonge; dat bedoelde ik," hervatte de koetsier. „Hè?"

„Ja, knapper dan menige jonge," herhaalde Tom toestemmend.

„Ik voor mij mag ze niet zoo erg, als zij al te jong zijn," merkte de koetsier op.

Dit was een quaestie van smaak, waarover Tom niet geneigd was te redetwisten.

„Gij zult, bij voorbeeld, zelden zien, dat zij begrijpen, hoe goed een versnapering te pas komt, als zij al te jong zijn," hervatte de koetsier. „Een vrouw moet al wat op jaren zijn, voor zij er om denkt zoo'n mandje mee te brengen."

„Gij zoudt zeker wel eens willen weten wat er in zit?" zei Tom glimlachend.

Daar de koetsier hierop alleen maar lachte, en Tom zelf nieuwsgierig was, pakte hij het mandje op de voetenbank uit. De inhoud bestond uit een koude kip, een papier met gesneden ham, een brood, een stuk kaas, een paar beschuiten, een half dozijn appelen, een mes, een kluit boter, een flesch madera, en tenslotte een brief, dien Tom in zijn zak stak.

De koetsier schonk zooveel loftuitingen aan de schrandere attenties van juffrouw Lupin, en wenschte Tom zoo hartelijk geluk met zijn fortuintje, dat onze vriend het noodig achtte, om hartentwil te verklaren, dat het een zuiver Platonisch mandje was, en hem alleen uit vriendschap geschonken was. Toen hij dit heel ernstig gezegd had, daar hij zich verplicht achtte, zijn eenigszins lichtzinnigen makker van alle mogelijke verkeerde gedachten terug te brengen, gaf hij verder te kennen, dat hij het geschenk graag met hem wilde deelen, en daarom voorstelde er zich samen als goede vrienden op te vergasten, tijdens dat gedeelte van de reis, dat de koetsier, die den weg kende, daartoe het meest geschikt zou achten. Van dien tijd af zaten zij zoo genoeglijk met elkaar te praten, dat, hoewel Tom eigenlijk meer van eenhoorns wist dan van paarden, de koetsier, op het eind van het station, zijn vriend, den conducteur, vertelde, „dat de passagier op den bok er wel wat wonderlijk uitzag, maar toch zoo'n pleizierige kameraad was, als hij altijd wel naast zich zou willen hebben."

Voort gaat het nu weer door de donkerder wordende schemering, alsof de lantarens van Londen, nog vijftig mijlen ver, zelfs hier op den weg licht genoeg gaven — langs het grasveld van een dorp, waarop nog eenige achtergebleven cricketspelers toeven en het vertrapte gras een frisschen geur verspreidt. Voort gaat het met versche paarden, van de herberg, waar al de drinkebroers buitenkomen om de diligence te bewonderen, terwijl het laatste span met loshangend tuig naar den waterbak stapt, en een troep jongens het joelend naloopt — over de oude steenen brug, in een galop, zoodat de vonken in het rond vliegen, en weer naar beneden, het openstaande tolhek door, en den beschaduwden weg op.

„Hé, daar achter, houd eens even op met blazen! Klauter eens over naar voren, conducteur, en proef eens mee van het mandje! Niet, dat wij daarom zachter rijden; wij zetten liever de paarden nog wat aan, als het ware ter eere van het onthaal. Ha! het is al lang geleden sedert de kurk in die flesch is geslagen; daar kunt gij zeker van zijn. Dat is goed om een hoornblazer de keel te smeren. Proef maar eens, en laat ons dan eens hooren wat gij kunt! Dat is een toon! Zoo kan men hooren, dat wij aankomen."

De maan is opgegaan, zonder dat wij er op gelet hebben, en schijnt nu zoo helder, dat alle voorwerpen op den grond schijnen te spiegelen, alsof zij door een watervlakte werden weerkaatst. Heggen, boomen, hutjes, kerktorens, vermolmde stompen en frissche jonge spruiten, alles schijnt plotseling ijdel te zijn geworden en van plan om tot aan den morgen hun verfraaide afbeeldsels te beschouwen. De populieren daarginder ritselen, opdat hun trillende bladeren zich zelf op den grond kunnen zien. De eik doet dit niet; het beven past hem niet, en hij staat manhaftig pal zich zelf te bekijken, zonder een takje te bewegen. Het met mos begroeide hek, half uit zijn knarsende hengsels gezakt, wiegelt voor zijn spiegel heen en weer, als een oude ingebeelde douairière, terwijl naast ons nog een diligence meerijdt, over alles heen, over effen grond en omgeploegd land, zelfs over de hellingen van heuvels en loodrechte muren.

Nu komen er wolken en een nevel in de vallei. Geen druilige mist, die haar verbergt, maar een luchtige, gaasachtige nevel, die in onze bescheiden bewonderende oogen een nieuwe bekoorlijkheid verleen aan de schoonheden, die zij ten toon spreidt; zooals werkelijk gaas wel eens gedaan heeft, en ook nog wel eens doen zal, al zou de paus het verbieden. Nu lijkt onze tocht op dien van de maan zelf, het eene oogenblik verscholen in een boschje, het andere in een nevelwolk, en dan weer helder te voorschijn komend, maar altijd voortspoedend, zoo is onze reis een tegenbeeld van de hare. Wij houden een wedren tegen de maan. Voort maar, voort!

Nog zijn wij niet verzadigd van de schoonheden van den nacht, en reeds breekt de dag aan. Nog twee stations verder, en de weg is bijna in een straat veranderd. Voort gaat het voorbij boomgaar-

den, tuinen, buitenplaatsen en gehuchten — voorbij werklieden, die al op zijn, en nachtbrakers, die nog niet naar bed zijn geweest — eindelijk tusschen een dubbele rij van steenen, in allerlei vormen opeengemetseld, ontelbare hoeken om en bochten door, over ratelende keien, waarop het lang niet gemakkelijk is, stil te blijven zitten — zoo bereikt men het voorplein van een oude herberg, en Tom Pinch stapt af, en staat nu duizelig en verbijsterd in het hart van Londen.

„Nog vijf minuten vóór den tijd!" zei de koetsier, terwijl hij het fooitje van Tom in zijn zak stak.

„Op mijn woord," antwoordde deze, „het had mij niet kunnen schelen, al waren wij vijf uren over onzen tijd gekomen; want zoo vroeg weet ik niet wat ik doen moet of waar ik blijven zal."

„Verwachten zij u dan niet?" vroeg de koetsier.

„Wie?" vroeg Tom op zijn beurt.

„Wel, waar gij heengaat," antwoordde de koetsier.

Hij bleek er zoo vast van overtuigd te zijn, dat Tom naar Londen was gegaan, om een uitgebreiden kring van verlangend wachtende familieleden en vrienden te bezoeken, dat het heel moeilijk zou zijn geweest hem tot andere gedachten te brengen. Tom probeerde dit ook niet. Het onderwerp op een vroolijken toon ontwijkend, ging hij de herberg binnen, en viel voor een vuur, dat in een van de gelagkamers brandde, in slaap. Toen hij wakker werd, was alles in de herberg in vol bedrijf, want het was nu acht uur, en nadat Tom zich gewasschen en verkleed had, wat hem na de nachtreis erg verkwikte, ging hij er op uit, om zijn ouden vriend John Westlock op te zoeken.

John Westlock woonde in Furnival's Inn, High Holborn, geen kwartier van de herberg, waar Tom was aangekomen; maar Tom vond het heel ver, daar hij, door een korten weg te willen nemen, ongeveer een half uur omliep. Toen hij eindelijk voor het appartement stond, dat John bewoonde, twee verdiepingen hoog, had hij den moed niet om aan te kloppen; zoo onaangenaam was hem de gedachte, dat hij wat er tusschen hem en Pecksniff was voorgevallen zou moeten vertellen, terwijl hij bang was, dat John zich over deze ontdekking verschrikkelijk zou verblijden.

„Ik moet het vroeger of later toch doen," dacht Tom, „en daarom hoe eer hoe beter."

Hij klopte aan — tik, tik.

„Ik vrees, dat ik niet op de Londensche manier aanklop," dacht Tom. „Het was te zacht, en misschien is dat de reden, dat niemand de deur komt opendoen."

Zeker is het, dat er niemand kwam, en dat Tom zich sterk verwonderde, waar er iemand in de buurt kon wonen, die zoo hard hij kon „binnen!" riep.

„Lieve hemel!" dacht Tom eindelijk. „Misschien woont hij hier, en bedoelt hij mij. Dat was mij niet ingevallen. Zou die deur van buiten opengaan? Jawel!"

Het was zoo: de deur ging van buiten heel gemakkelijk open, en tegelijk klonk Tom nog duidelijker de stem in het oor, die luidkeels riep: „Waarom komt gij niet? Binnen! Waarom blijft gij daar staan?"

Tom kwam de kamer binnen, en nauwelijks was hij er in, of een heer, die daar, in een kamerjapon en met pantoffels aan (terwijl zijn laarzen naast hem stonden), met een courant in zijn hand, aan het ontbijt zat, sprong op, met groot gevaar van zijn tafel om te smijten, en sloot Pinch in zijn armen.

„Wel Tom, zijt gij daar?" riep hij uit.

„Wat ben ik blij, dat ik u zie, mijnheer Westlock," zei Pinch, terwijl hij den ander de hand drukte, maar nog bevend. „Hoe zal ik u danken voor zoo'n vriendelijke ontvangst!"

„Mijnheer Westlock?" herhaalde John. „Wat moet dat beteekenen? Zijt gij mijn voornaam vergeten?"

„Neen, John, neen, dien ben ik niet vergeten," antwoordde Pinch. „Lieve hemel, hoe zal ik u danken voor zoo'n vriendelijke ontvangst!"

„Heb ik ooit zoo'n raren kerel gezien?" riep John uit. „Wat moet dat beteekenen, dat gij dat tweemaal zegt? Wat hadt gij dan van mij verwacht? Kom, ga zitten, Tom, en wees verstandig. Hoe gaat het met u, beste jongen? Ik ben blij, dat ik u zie."

„En ik ben blij, dat ik u zie," zei Tom.

„Dat is dan wederkeerig," hervatte John; „en dat is het ook altijd geweest, hoop ik. Als ik geweten had, dat gij komen zoudt, Tom, zou ik gemaakt hebben, dat gij een ontbijt vondt. Ik voor mij verkies zoo'n verrassing boven het beste ontbijt in de wereld; maar met u is het een ander geval, gij zijt vast zoo hongerig als een jachthond. Gij moet u nu maar behelpen, Tom; vanmiddag zullen wij de schade inhalen. Gij gebruikt suiker, dat weet ik. Ha, ha! Dat doet mij aan de suiker bij Pecksniff denken. Ha, ha, ha! Hoe gaat het met Pecksniff? Wanneer zijt gij hier in de stad gekomen? Begin maar met een of ander, Tom. Er zijn nog maar kliekjes, maar zij zullen toch nog

niet zoo heel erg oudbakken zijn. Hier heb ik nog een pot met gemarineerden zwijnskop. Proef dat eens! Kom, begin maar met wat gij wilt! Gij zijt nog heelemaal de oude. Wat ben ik blij, dat ik u zie!"

Terwijl John zoo druk voortpraatte, liep hij met de grootste haast heen en weer, naar de kast en naar de tafel, haalde allerlei potten met conserven voor den dag, deed een onbesuisden schep thee in den trekpot, liet een paar Fransche broodjes in zijn laarzen vallen, schonk heet water op de boter, en beging nog een reeks van dergelijke vergissingen, zonder zich daardoor ook maar eenigszins van zijn stuk te laten brengen.

„Daar!" zei hij, terwijl hij voor de vijftigste maal ging zitten en onmiddellijk weer opwipte, om nog iets voor het ontbijt te halen. „Daarmee moeten wij ons nu behelpen tot vanmiddag. Laat mij nu het nieuws eens hooren, Tom! In de eerste plaats, hoe gaat het met Pecksniff?"

„Dat weet ik niet," antwoordde Pinch heel ernstig.

John zette den trekpot neer, en keek hem vol verbazing aan.

„Dat weet ik niet," herhaalde Pinch; „en behalve dat ik hem geen kwaad wensch, kan het mij niet schelen. Ik heb hem verlaten, John, voor altijd."

„Vrijwillig?"

„Eigenlijk niet, want hij heeft mij weggestuurd. Maar ik had toch eerst ontdekt, dat ik mij in hem vergist had; en ik had toch onmogelijk bij hem kunnen blijven. Het spijt mij te moeten zeggen, dat gij zijn karakter vroeger heel juist beoordeeld hebt. Het mag een belachelijke zwakheid zijn, John, maar het heeft mij heel veel verdriet gedaan, toen ik dit ontdekte; dat verzeker ik u."

Het was niet noodig, dat Tom zijn vriend smeekend aankeek, als om hem vriendelijk te verzoeken, niet met een gelach te antwoorden. John Westlock dacht er even weinig aan, als om den goeden Tom een slag in zijn gezicht te geven.

„Het was een droom van mij," hervatte Tom, „en die is voorbij. Ik zal u wel eens op een anderen keer vertellen hoe het gebeurd is. Heb geduld met mijn kinderachtigheid, John. Ik wilde er nu liever niet over spreken of er aan denken."

„Ik verzeker u, Tom," zei zijn vriend met hartelijken ernst, nadat beiden een korte poos hadden gezwegen, „nu ik zie, hoe diep het u treft, weet ik werkelijk niet of ik er blij of bedroefd om moet zijn, dat gij het ontdekt hebt. Het spijt mij, dat ik er ooit den gek mee heb gestoken. Ik had wijzer moeten zijn."

„Beste vriend," antwoordde Tom, „het is heel inschikkelijk en edelmoedig van u, dat gij mijn openhartige woorden op deze manier beantwoordt, en het maakt mij beschaamd, dat ik, terwijl ik hierheen kwam, er een oogenblik ongerust over ben geweest. Gij kunt u niet voorstellen, van hoe'n zwaren last mijn gemoed is ontheven," zei Tom, terwijl hij met een vroolijk gezicht zijn mes en vork weer opnam. „Nu zal de zwijnskop er van lusten."

De gastheer, aldus aan zijn plichten herinnerd, begon dadelijk Tom's bord met allerlei tegenstrijdige lekkernijen te overladen, en de gast ging met den grootsten smaak aan het eten.

„Goed zoo!" zei John, terwijl hij met het grootste genoegen toekeek. „Maar nu over uw plannen! Gij blijft natuurlijk bij mij logeeren. Waar is uw koffer?"

„Nog in de herberg," antwoordde Tom. „Ik was niet van plan...."

„Het doet er niet toe, wat gij niet van plan waart," viel John Westlock hierop in; „wat gij wel van plan zijt, is de zaak. Toen gij hier kwaamt, waart gij natuurlijk van plan mij om raad te vragen, is 't niet, Tom?"

„Zeker."

„En om dien aan te nemen, als ik hem gaf?"

„Ja," antwoordde Tom glimlachend, „als het een goede raad is, waaraan ik niet twijfel, daar hij van u komt."

„Laat mij eens zien!" hervatte zijn vriend. „Allereerst zult gij uw zuster vanmorgen zeker wel willen spreken, en natuurlijk zult gij het liefst alleen naar haar toegaan. Ik zal u een eindje brengen; dan ga ik een paar eigen zaken doen, en in den middag zie ik u hier terug. Steek dit in uw zak. Het is de sleutel van mijn kamer. Als gij het eerst thuis komt, zult gij hem noodig hebben."

„Heusch," zei Tom, „zoo vrijpostig...."

„Wel, ik heb twee sleutels," viel John hem in de rede; „en ik kan toch niet met allebei tegelijk mijn deur opendoen? Wat kunt gij toch wonderlijk zijn, Tom! Is er ook iets, dat gij bijzonder graag bij het middagmaal zoudt willen hebben?"

„O hemel neen!" antwoordde Tom.

„Nu, laat het dan maar aan mij over. Een glas kersenbrandewijn, Tom?"

„Geen druppel," antwoordde Pinch. „Wat een prachtige kamers zijn dit! Zoo keurig in orde, en alles zoo gemakkelijk ingericht!"

„Och, Tom," was het antwoord, „een vrijgezellenhuishouden; een paar uitvindingen voor het gemak, zooals een Robinson Crusoë zich die waarschijnlijk ook zou aanschaffen, anders niets. Wat dunkt u, zullen wij gaan?"

„Graag," antwoordde Tom. „Zoodra gij maar wilt."

John Westlock haalde dus de Fransche broodjes uit zijn laarzen en trok deze aan. Daarop ging hij zich kleeden, terwijl hij Pinch de courant gaf, om intusschen te lezen. Toen hij terugkwam, vond hij Tom in een diepe mijmering zitten, met de courant in zijn hand.

„Zit gij te droomen, Tom?"

„Neen," antwoordde Pinch. „Ik heb de advertenties doorgekeken, daar ik dacht, misschien iets te zullen vinden, dat mij te pas zou komen. Maar, zooals ik al dikwijls gedacht heb, het schijnt, dat er niets in staat, dat voor iemand te pas komt. Allerlei soorten van dames en heeren zoeken allerlei soorten van bedienden, en allerlei soorten van bedienden zoeken allerlei meesters, en toch schijnen zij nooit bij elkaar te komen. Hier is een heer, die een vast inkomen heeft, maar zich in een tijdelijke verlegenheid bevindt, en daarom vijfhonderd pond wil opnemen; en daar is iemand, die precies dezelfde som wil uitzetten; maar hij zal ze nooit aan den eersten leenen. Daar is een dame met een matig inkomen, die in een stil maar vroolijk huisgezin kost en inwoning verlangt; en een huisgezin, dat zich precies zoo uitduidt, „een stil maar vroolijk huisgezin," verlangt precies zoo'n dame ter inwoning. Maar zij zal er nooit komen, John! Ook schijnt het niet, dat die ongetrouwde heeren, die een luchtige slaapkamer en kleine spreekkamer zoeken, ooit terecht komen bij die andere menschen, die niet ver van de beurs in een luchtige en vroolijke buurt wonen. Zelfs die letters van het alphabet, die hun familie hebben verlaten en verzocht worden terug te komen, komen nooit terug, wat men tenminste daaruit moet opmaken, dat zij er zoo dikwijls opnieuw om verzocht worden. Het schijnt werkelijk," zei Tom, terwijl hij met een peinzenden zucht de courant neerlegde, „of de menschen evenveel genoegen er in hebben hun klachten te laten drukken, als om te klagen; alsof zij er troost en opbeuring in vinden, aan iedereen bekend te maken: ‚Ik zoek dit en dat, maar ik kan het niet krijgen, en ik geloof niet, dat ik het ooit krijgen zal.'"

John Westlock lachte om dezen inval, en zij gingen samen uit. Het was zooveel jaren geleden sedert Tom in Londen was geweest, en hij had er toen zoo weinig van gezien, dat zijn belangstelling in alles wat hij zag buitengewoon groot was. Vooral was hij nieuwsgierig naar die straten, die, naar hij zich verbeeldde, berucht waren, doordat er buitenlieden in van kant werden gemaakt; en hij voelde zich eenigszins teleurgesteld, toen hij een half uur onderweg was en merkte, dat men zijn zakken nog niet had gerold. Maar toen John, om hem pleizier te doen, een zakkenroller voor hem verzon en hem een heel deftig heer als een lid van die broederschap aanwees, was hij heel verblijd.

Zijn vriend bracht hem tot Camberwell, en na hem in de onmogelijkheid gebracht te hebben zich in het huis van den rijken kopergieter te vergissen, liet hij hem alleen verder gaan. Tom trok heel zacht aan den grooten schelknop. De portier verscheen.

„Wilt gij zoo goed zijn mij te zeggen of juffrouw Pinch hier woont?" zei Tom.

„Juffrouw Pinch is hier gouvernante," antwoordde de portier, en bekeek Tom tegelijk van het hoofd tot de voeten, als wilde hij zeggen: „Waar komt gij vandaan en hoe durft gij hier te komen?"

„Juist, dat is de juffrouw, die ik bedoel," hervatte Tom. „Is zij thuis?"

„Dat weet ik niet," was het antwoord.

„Zoudt gij zoo goed willen zijn, het even te gaan vragen?" zei Tom. Hij was bijna al te bescheiden om dit te vragen, daar de portier niet aan de mogelijkheid scheen te denken een dergelijken stap te doen.

Het eigenlijke van de zaak was, dat de portier, toen hij het hek kwam openen, naar het gebruik, aan de huisschel had getrokken — want in een voornaam huis moet men alles op een voornamen voet doen — en dat daarmee zijn taak volbracht was. Daar hij gehuurd was om het hek te openen en te sluiten, en niet om vreemden te recht te helpen, liet hij het beantwoorden van Tom's vraag aan den livreiknecht over, die op dit oogenblik van de stoep riep:

„Heidaar! Wat moet dat? Hier, vriend!"

„O zoo!" zei Tom, haastig naar hem toe komend. „Ik zag niet, dat er iemand anders was. Kunt gij mij ook zeggen of juffrouw Pinch thuis is?"

„Zij is h i e r," antwoordde de knecht, als wilde hij te kennen geven, dat Tom geen recht had om de woning van den voornamen kopergieter h a a r h u i s te noemen.

„Ik zou haar graag willen spreken," zei Tom.

De knecht was een jongeman, heel levendig en geestig van aard, en daar op dat oogenblik een duif over het huis vloog, trok die vogel zoo sterk zijn aandacht, dat hij hem nakeek, tot hij uit het gezicht was. Daarop verzocht hij Tom om binnen te komen, en liet hem in een zijkamer.

„Wie ben je?" vroeg de knecht, met de deur in zijn hand.

Deze manier van zich uit te drukken was met opzet gekozen om te toonen, dat hij den vreemde een te gering persoon achtte om op een beleefder manier naar zijn naam te vragen. Dat hij daarbij de deur in zijn hand hield, was heel voorzichtig; want een driftig of lichtgeraakt mensch had zoo'n vraag wel eens met een klap kunnen beantwoorden.

„Zeg haar als 't u belieft, dat haar broer er is," antwoordde Tom.

„Haar moeder?" zei de knecht lijmend.

„Broer," herhaalde Tom, eenigszins zijn stem verheffend. „En als gij eerst zeggen wilt „een heer" en dan „haar broer" zult gij mij pleizier doen, omdat zij mij niet verwacht, of weet dat ik in Londen ben, en ik haar niet wil laten schrikken."

De knecht had al lang niet meer naar Tom geluisterd, maar toch gewacht tot deze zweeg. Nu sloot hij de deur en ging weg.

„Dat vind ik al heel onbeleefd en stuursch," dacht Tom bij zich zelf. „Ik hoop dat het een nieuwe knecht is, en dat Ruth niet zoo behandeld wordt."

Zijn overdenkingen werden afgebroken door het rumoer van stemmen in de aangrenzende kamer, die een hevig geschil schenen te hebben, of toornige verwijten te doen, en zich tusschenbeide tot een hoogte verhieven, die op het uitbarsten van een stormvlaag leek. Het was, naar het scheen, in een van die vlagen, dat de knecht Tom aandiende; want er ontstond een plotselinge en onnatuurlijke stilte. Hij stond bij het raam, zich afvragend wat de reden van zoo'n huiselijken twist kon zijn, en hopend dat zijn zuster er niet in betrokken mocht zijn, toen de deur geopend werd, en Ruth in zijn armen snelde.

„Wel mijn tijd," zei Tom, terwijl hij haar met trotsche blijdschap aankeek, nadat zij elkaar innig omhelsd hadden, „wat zijt gij veranderd, Ruth! Ik zou u bijna niet herkend hebben, zusjelief, als ik u ergens anders had gezien. Gij zijt zooveel aangekomen," vervolgde hij, met innig genoegen, „zoo volkomen een volwassen vrouw — zoo — ja werkelijk, zoo mooi geworden!"

„Nu, als gij dat vindt. . . ." begon zij.

„Wel, dat moet iedereen vinden," viel Tom haar in de rede; „want het is werkelijk zoo. Maar wat scheelt u?" vervolgde hij, terwijl hij haar met meer oplettendheid aankeek. „Gij ziet er zoo ontsteld uit. Gij hebt geschreid?"

„Wel neen," antwoordde zij.

„Niet jokken!" hervatte Tom. „Ik zie het wel beter. Wat scheelt er aan, lieve Ruth? Ik ben niet meer bij Pecksniff. Ik zal mij hier in Londen trachten te vestigen, en gij moet hier niet blijven, als gij het hier niet goed hebt, waar ik maar al te bang voor ben; want ik begin nu te denken, dat gij mij met de beste en vriendelijkste bedoelingen hebt misleid."

Het bloed van Tom was warmer dan gewoonlijk, wat gedeeltelijk aan de manieren van den livreiknecht, gedeeltelijk aan het gezicht van zijn bekoorlijke zuster was toe te schrijven. Voor zich zelf kon Tom veel verdragen, maar op haar was hij trotsch, en trots is gevoelig. Hij begon te denken: „er zijn misschien meer Pecksniff's dan één," en bij die gedachte was het hem, alsof hij over zijn heele lijf met spelden werd geprikt.

„Daarover zullen wij nog wel eens spreken, Tom," zei Sara, terwijl zij hem een kus gaf, om hem gerust te stellen. „Ik vrees, dat ik hier niet blijven kan."

„Niet kunt?" hervatte Tom. „Wel, dan moet gij het ook niet doen, lieve Ruth! Wat weerga, gij hebt nog geen aalmoezen noodig!"

Hier zweeg hij, daar de knecht binnenkwam met een boodschap van zijn meester, inhoudend dat deze den broer van juffrouw Pinch wenschte te spreken voor hij wegging, en juffrouw Pinch eveneens.

„Wijs mij den weg maar," zei Tom, „dan zal ik dadelijk naar hem toe gaan."

Zij gingen de aangrenzende kamer binnen, waarin Tom het gekijf had gehoord, en vonden daar een heer van middelbaren leeftijd, met een buitengewoon deftig voorkomen, waarmee zijn manieren en stem volkomen overeenstemden, en een dame van denzelfden leeftijd, van wier gezicht men aan het tolkantoor wel belasting had kunnen vorderen, zooveel stijfsel en azijn was er in. Bij deze twee vonden zij verder nog de oudste leerlinge van juffrouw Pinch, die juffrouw Todgers bij een vorige gelegenheid een colombijntje had genoemd, en die nu kwaadaardig zat te huilen.

„Mijn broer, mijnheer," zei Ruth bedeesd.

„Aha!" zei de heer, Tom oplettend aankijkend. „Zijt gij inderdaad de broer van

juffrouw Pinch? Gij moet mij die vraag niet kwalijk nemen, want ik zie niet de minste gelijkenis."

„Ik weet, dat juffrouw Pinch een broer heeft," merkte de dame op.

„Juffrouw Pinch praat altijd over haar broer, als zij voor mij moet zorgen," snikte de leerlinge.

„Houd uw mond, Sophia!" zei de heer. „Ga zitten, als 't u belieft," vervolgde hij tot Tom.

Tom ging zitten, en keek in zwijgende verwondering allen beurtelings aan.

„Blijf hier, als 't u belieft, juffrouw Pinch!" vervolgde de heer, even over zijn schouder kijkend.

Tom stoorde hem hier, door op te staan en een stoel voor zijn zuster neer te zetten, waarna hij weer ging zitten.

„Het verheugt mij, mijnheer," hervatte de voorname kopergieter, „dat gij juist vandaag uw zuster komt bezoeken. Want hoewel ik het, uit principe, niet goedkeur, dat een meisje, dat in mijn gezin als gouvernante is geëngageerd, visites ontvangt, is het in dit geval toch juist à propos. Het spijt mij u te moeten berichten, dat wij over uw zuster volstrekt niet tevreden zijn."

„Wij zijn heel ontevreden over haar," merkte de dame op.

„Ik zal nooit weer een les bij juffrouw Pinch opzeggen, al werd ik er voor doodgeslagen," snikte de leerlinge.

„Houd uw mond, Sophia!" zei haar vader.

„Mag ik vragen, wat de reden van uw ontevredenheid is?" zei Tom.

„O ja!" antwoordde de voorname kopergieter. „Ik zal het u zeggen, zonder u echter het recht toe te kennen zulke vragen te doen. Uw zuster heeft volstrekt geen macht om respect af te dwingen. Dat is een voortdurende oorzaak van geschil tusschen ons geweest. Hoewel zij nu al geruimen tijd in mijn huis heeft gewoond, en deze jongedame, om zoo te zeggen onder haar surveillance is opgegroeid, heeft deze jongedame geen respect voor haar. Juffrouw Pinch is absoluut niet in staat om mijn dochter respect in te boezemen, of haar vertrouwen te winnen. En nu zeg ik," vervolgde hij, terwijl hij zijn hand met deftigen nadruk op de tafel liet neervallen, „dat hieruit blijkt, dat er ergens iets mis is. Gij, als haar broer, zult dit misschien willen ontkennen...."

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer," viel Tom hem in de rede, „ik wil het heelemaal niet ontkennen. Ik geloof ook, dat er ergens iets mis is."

„Lieve hemel," riep de voorname kopergieter uit, terwijl hij statig om zich heen keek, „wat een toestand! Welke gevolgen moet ik van deze zwakheid van karakter bij juffrouw Pinch verwachten! Wat moet ik als vader voelen, terwijl ik verlang — zooals ik juffrouw Pinch zoo dikwijls gezegd heb, wat zij wel niet zal ontkennen — dat mijn dochter fatsoenlijk in haar uitdrukkingen en beschaafd in haar manieren zou zijn, en zich op een deftigen afstand van haar minderen zou houden, zooals voor haar stand in de maatschappij past; dat ik nu, vanmorgen nog moest hooren, dat zij tegen juffrouw Pinch zelf het woord „bedelaarster" gebruikte."

„Kale bedelaarster," merkte de dame terechtwijzend op.

„Nog erger," zei de heer, triomfantelijk. „Nog erger. Kale bedelaarster! Wat een onfatsoenlijke, gemeene, verachtelijke uitdrukking!"

„Een heel verachtelijke uitdrukking," zei Tom. „Ik ben blij, dat gij er zoo den juisten naam aan geeft."

„Ik vind die zoo onfatsoenlijk, mijnheer," hervatte de voorname kopergieter, terwijl hij zijn stem liet dalen, om met meer nadruk te spreken, „dat, als ik niet geweten had, dat juffrouw Pinch een arme wees is, volkomen alleen op de wereld, zonder relaties of vrienden, ik op staanden voet de connectie tusschen ons zou hebben afgebroken, zooals ik de juffrouw zelf daarstraks al gezegd heb."

„O mijnheer," zei Tom opstaand, want hij kon zich nu niet langer bedwingen, „laat u door zulke bedenkingen niet weerhouden. Zij zijn volkomen ongegrond. Mijn zuster staat niet heelemaal alleen op de wereld. Zij is gereed om oogenblikkelijk te vertrekken. Lieve Ruth, ga uw hoed opzetten!"

„Een fraaie familie!" riep de dame uit. „Ja, hij zal haar broer wel zijn; daar is geen twijfel aan."

„Even weinig twijfel, mevrouw!" antwoordde Tom, „als dat die jongejuffrouw haar manieren en uitdrukkingen van u heeft geleerd, en niet van mijn zuster. — Kom, Ruth, maak u gereed."

„Als gij zeggen wilt, vriend," zei de voorname kopergieter op een trotschen toon, „als gij met een brutaliteit, waarop ik mij niet verwaardig te letten, zeggen wilt dat die jongejuffrouw, mijn oudste dochter, door iemand anders dan juffrouw Pinch is geïnstrueerd, dan moet ik zeggen dat gij — maar ik hoef niet verder te gaan. Gij zult mij wel begrijpen. Gij zijt er zeker wel aan gewoon."

„Mijnheer!" hervatte Tom, nadat hij den ander een poos zwijgend had aangekeken, „als gij niet begrepen hebt, wat ik bedoelde, zal ik het u nog eens zeggen. Mijn meening is, dat iemand niet kan verwachten, dat zijn kinderen achting zullen hebben voor wat hij zelf verachtelijk maakt."

„Ha, ha!" lachte de heer. „De gewone praatjes."

„Ja, mijnheer, heel gewoon, maar nog nooit tot leugens gemaakt," zei Tom. „Uw gouvernante is niet in staat om de achting en het vertrouwen van uw kinderen te winnen, niet waar? Begin met haar uw achting en vertrouwen te geven, en zie wat er dan gebeurt."

„NIET?" RIEP DE ANDER UIT.

„Juffrouw Pinch is immers bezig zich gereed te maken?" zei de voorname kopergieter tegen zijn vrouw.

„Dat doet zij zeker," zei Tom, het antwoord voorkomend. „Intusschen zal ik u nog iets zeggen, mijnheer! Gij hebt mij in uw klachten willen betrekken, en daarom heb ik het recht er op te antwoorden. Ik voel mij verplicht de waarheid te verklaren."

„Gij kunt alles verklaren, wat gij maar wilt, jongeman," antwoordde de heer, terwijl hij deed alsof hij geeuwen moest. „Waar is het geld voor juffrouw Pinch?" vervolgde hij tegen zijn vrouw.

„Gij zegt mij," hervatte Tom, die, hoewel hij zich uiterlijk bedaard hield, toch van verontwaardiging gloeide, „dat mijn zuster niet in staat is zich te doen respecteeren; en ik zeg u, dat dit haar schuld niet is. Zij is zoo beschaafd en bekwaam, en wat haar karakter betreft, zoo geschikt om iemands achting te verwerven, als gij van eenige gouvernante maar zoudt kunnen verlangen. Maar wanneer gij haar lager plaatst dan alle bedienden in uw huis, hoe kunt gij dan, met een grein gezond verstand, verwachten, dat uw kinderen haar niet nog veel lager zullen plaatsen?"

„Jawel, heel goed!" zei de voorname kopergieter.

„Het is integendeel heel slecht, laaggees-

tig en onredelijk, mijnheer," zei Tom. „Achting, zegt gij? Ik geloof, dat kinderen heel vlug zijn, om het gedrag van anderen op te merken en na te volgen; hoe zullen zij dan achten, wat zij door iedereen zien minachten? Zij moeten wel heel veel lust in het leeren krijgen, als zij zien hoever de bekwaamheid in wat zij moeten leeren hun gouvernante geholpen heeft! Achting! Stel het achtenswaardigste, dat er is, aan uw kinderen in hetzelfde licht voor, waarin gij hun gouvernante voorstelt, en gij zult het even verachtelijk voor hen maken."

„Gij spreekt al heel impertinent, jongmensch!" merkte de voorname kopergieter op.

„Ik spreek zonder drift, maar met de grootste verontwaardiging en verachting voor een dergelijke handelwijze en voor allen, die zoo handelen," antwoordde Tom. „Hoe kunt gij, als gij billijk wilt zijn, u verwonderen, of er ontevreden over zijn, dat uw dochter tegen mijn zuster zegt, dat zij een door haar armoede verachtelijk wezen is, terwijl gij haar dagelijks hetzelfde zegt, wel niet met woorden, maar met allerlei teekenen, die even duidelijk spreken, en terwijl uw portier en livreiknecht het iedereen, die hier komt, op een even kiesche manier te kennen geven? Als gij zelf haar niet kunt of wilt achten en vertrouwen, moet en moogt gij haar niet te werk stellen."

„Niet?" riep de ander uit.

„Neen," antwoordde Tom. „Als gij denkt, dat alles met geld betaald kan worden, vergist gij u heel erg. Gij kunt uw gouvernante stipt op tijd betalen en haar toch verschrikkelijk te kort doen. — Ik heb niets meer te zeggen," vervolgde hij, eenigszins bedremmeld nu het voorbij was, „behalve dat ik verlof vraag om in uw tuin te wachten, tot mijn zuster gereed is."

Zonder op dit verlof te wachten, ging Tom naar buiten; en voor hij nog goed was bekoeld, kwam zijn zuster bij hem. Zij schreide, en Tom kon de gedachte niet verdragen, dat iemand uit dit huis dit zou zien.

„Zij zullen denken, dat het u spijt dat gij weggaat," zei hij. „Dat spijt u toch niet?"

„Neen, Tom," antwoordde zij. „Ik heb al lang verlangd om weg te gaan."

„Welnu, schrei dan niet," zei Tom.

„Maar het spijt mij zoo voor u," snikte zijn zuster.

„Om mij moest gij er blij om zijn," zei Tom. „Ik zal het in uw gezelschap eens zoo pleizierig hebben. Houd uw hoofd op. Zoo, nu gaan wij zooals het hoort. Niet dat wij brutaal willen zijn, maar wij moeten toonen, dat wij onze eigenwaarde kennen."

Tom en zijn zuster hoefden wel niet bang te zijn, dat iemand hen met recht ooit voor brutaal zou houden; maar hij ging toch met zoo'n strak gezicht het hek door, dat de portier hem nauwelijks herkende.

Eerst nadat zij een heel eind van het huis verwijderd waren, en nadat Tom langzamerhand koeler en bedaarder was geworden, werd hij geheel tot bezinning gebracht door een vraag van zijn zuster, die met haar zilveren stemmetje zei:

„Waar gaan wij heen, Tom?"

„Dat is waar," zei Tom stilstaand. „Ik weet het niet."

„Niet — woont gij dan niet ergens, lieve broer?" vroeg zij, hem met zekere bezorgdheid aankijkend.

„Neen," antwoordde Tom; „eigenlijk nog niet. Ik ben vanmorgen pas hier gekomen. Wij zullen een paar kamers moeten huren."

Hij vertelde haar niet, dat hij bij zijn vriend John Westlock zou zijn blijven logeeren, en er niet aan denken kon, dezen twee gasten op zijn hals schuiven, vooral daar de tweede een jongedame was; want hij wist, dat dit haar verdriet zou doen en op de gedachte zou brengen, dat zij hem tot last was. Hij wilde haar ook niet ergens laten wachten, terwijl hij John ging zeggen, welke verandering er in zijn plan was gekomen, daar hij te veel kieschheid bezat, om zelfs den schijn te willen hebben, dat hij van de edelmoedigheid van zijn vriend misbruik zou willen maken. Hij zei daarom nog eens: „wij moeten een paar kamers huren;" en dat zoo eenvoudig, alsof hij een lijst van al de kamers, die in Londen te huur stonden, in zijn hoofd had.

„Waar zullen wij ze gaan zoeken?" vervolgde hij. „Wat dunkt u?"

Zijn zuster was in dit opzicht niet veel wijzer dan hij. Zij stak daarom alleen maar haar beursje in zijn jaszak, drukte haar hand vaster op zijn arm, en zei niets.

„Het moet in een goedkoope buurt zijn," hervatte Tom, „en niet te ver van Londen. Laat eens zien. Zoudt gij denken, dat Islington goed was?"

„Uitstekend, zou ik denken, Tom."

„Men noemde het vroeger het vroolijke Islington," hervatte Tom. „Misschien is het nog vroolijk, en dat zou des te beter zijn. Hè?"

„Als het maar niet te duur is," zei zijn zuster.

„Natuurlijk; duur mag het niet zijn," zei Tom. „Nu, wij kunnen waarschijnlijk niet beter doen, dan maar naar Islington te

gaan, zou ik denken. Laten we dus gaan!"

Zijn zuster zou naar het eind van de wereld met hem gegaan zijn, en stapte dus vol vertrouwen naast hem voort. Daar zij echter weldra merkten, dat Islington heelemaal aan den anderen kant van de stad lag, informeerde Tom, of er ook een gelegenheid was om er heen te rijden, en weldra vond hij er een. Onder het rijden voerden zij zoo'n druk gesprek, daar Tom vertelde wat hem gebeurd was, en zijn zuster wat haar gebeurd was, en beiden veel meer te zeggen hadden dan in zoo'n korten tijd kon gezegd worden, dat zij nog niet half uitgepraat waren, toen zij het einde van hun tocht bereikten.

„Nu moeten wij eerst een niet al te voorname straat zoeken," zei Tom, „en dan naar de huurbriefjes kijken."

Zij wandelden dus weer verder, zoo genoeglijk alsof zij uit een pleizierig eigen huisje kwamen, en voor iemand anders naar kamers gingen kijken. Tom was nog even eenvoudig als altijd; maar daar er nu iemand was, die op hem vertrouwde, moest hij ook wat meer op zich zelf vertrouwen, en in zijn eigen schatting was hij een held geworden.

Nadat zij uren lang hadden rondgedwaald en een massa kamers hadden gezien, begonnen zij dit toch wat vervelend te vinden, vooral daar zij niets ontdekten, dat voor hen geschikt was. Eindelijk vonden zij toch in een ouderwetsch huisje, in een doodloopende straat, twee kleine slaapkamertjes en een driehoekig voorkamertje, die hun voldoende voorkwamen. Hun verlangen, om daarvan onmiddellijk bezit te nemen, was een verdachte omstandigheid; maar Tom ruimde alle bezwaren uit den weg door een week huur vooruit te betalen, en te zeggen dat men bij den heer Westlock naar hem kon informeeren.

Het was aardig, om Tom en zijn zuster, nu zij een woning hadden, naar den bakker, den slager en den kruidenier te zien loopen, met een soort van vreesachtig genoegen in de ongewone huiselijke zorgen; telkens, terwijl zij iets kochten, heimelijk elkaar raadplegend, en volkomen in de war rakend, als de winkelier hun het een of ander wilde aanbevelen. Toen zij weer in hun voorkamertje waren, en Ruth druk bezig was met allerlei pleizierige karweitjes, en daaronder telkens ophield om haar broer eens aan te spreken, of zelfs maar glimlachend aan te kijken, wreef Tom in zijn handen, alsof heel Islington hem toebehoorde.

Het was nu evenwel laat in den middag, en hoog tijd dat Tom zijn vriend ging opzoeken. Hij sprak daarom eerst met zijn zuster af, dat zij, in aanmerking nemend dat zij geen middagmaal hadden gehad, de buitensporige verkwisting zouden wagen om 's avonds om negen uur lamskarbonaden te eten, en ging toen weg om al deze wonderbaarlijke voorvallen aan John te gaan vertellen.

„Daar heb ik nu opeens een huishouden gekregen," dacht Tom. „Als ik nu maar wat te doen krijg, hoe genoeglijk zouden Ruth en ik dan kunnen leven! Och, die maren! Klagen helpt toch niet. Daar is het nog vroeg genoeg voor, als ik alles geprobeerd heb en alles mislukt is, en zelfs dan zal het nog niet veel helpen. — Maar John zal niet begrijpen waar ik gebleven ben," dacht hij verder, terwijl hij zijn schreden versnelde. „Hij zal bang zijn, dat ik verdwaald ben geraakt in een van die straten, waar men buitenmenschen vermoordt, en dat men vleeschpasteitjes of andere akeligheden van mij heeft gemaakt."

HOOFDSTUK XXXVII.

Tom Pinch verdwaalt, en bemerkt dat hij niet de eenige verdwaalde is. Hij wreekt zich op een gevallen vijandin.

Tom was zoo gelukkig om niet in een van de holen van die kannibaalsche pasteibakkers terecht te komen, die, zooals vele plattelandsprookjes zeggen, in de hoofdstad zoo'n winstgevend beroep uitoefenen; en ook werd hij de prooi niet van een van die minder bloeddorstige afzetters en oplichters, die bij de politie misschien wat beter bekend staan. Hij ontmoette geen heer, die hem aansprak en mee naar een herberg nam, om hem daar met de een of andere listige weddenschap zijn geld uit zijn zak te kloppen; en even gelukkig ontkwam hij aan alle onzichtbare voetangels en klemmen, die, zonder eenige waarschuwing, overal in Londen worden opgezet. Iets overkwam hem echter wel. Hij raakte van den weg af, en toen hij zijn best deed om dien terug te vinden, verdwaalde hij nog verder.

Met zijn onnoozele wantrouwen in Londen, hield Tom zich zelf voor heel schrander, daar hij het vaste besluit nam, alleen als hij het volstrekt niet vermijden kon, naar den weg naar Furnival's Inn te vragen, of hij moest zoo gelukkig zijn de Munt of de Bank te zien, in welk geval hij even

naar binnen zou stappen om beleefd te informeeren, daar men hem in zoo'n solide kantoor zeker niet misleiden zou. Hij liep dus de eene straat uit en de andere in, overal rondkijkend, tot hij eindelijk, hoe wist hij toen en later niet te zeggen, vlak hij het Monument kwam.

De Man in het Monument was voor Tom een even geheimzinnig wezen als de Man in de Maan. Dadelijk viel het hem in, dat die eenzame wachter, die, van het heele menschdom afgezonderd, evenals een oude heremiet, in zijn pilaar woonde, precies de man was om den weg aan te vragen. Als er in zoo'n eerwaardig monument geen eerlijkheid te vinden was, dan wist Tom werkelijk niet, waar hij die in Londen zou moeten zoeken.

Toen hij dicht bij den pilaar kwam, deed het Tom veel genoegen te zien, dat de bewoner daarvan een onbedorven smaak bezat, en, terwijl hij als het ware in een hollen steen leefde, zich verlustigde met eenige herinneringen aan de vrije natuur, bloemen in potten en vogels in kooitjes. De man zat bij de deur — zijn deur en de deur van het monument; wat een verheven denkbeeld! — en op dit oogenblik zat hij te geeuwen, als was er geen monument, om hem den mond te stoppen en hem een oneindige belangstelling in te boezemen.

Tom naderde juist dezen wonderbaarlijken man, om hem den weg naar Furnival's Inn te vragen, toen er nog twee menschen aankwamen, die het Monument wilden zien. Het waren een heer en een dame. De heer vroeg naar het entreegeld, betaalde een shilling, en werd toen door een laag deurtje binnengelaten. Toen hij het deurtje weer gesloten had, zette de man zich weer op zijn stoel neer en lachte.

„Zij weten niet hoeveel trappen er zijn," zei hij. „Het is wel dubbel het geld waard om beneden te blijven."

De man was een inhalige bedrieger. Tom durfde hem niet naar den weg te vragen. Hij had toch geen woord kunnen gelooven van wat hij zei.

„Lieve hemel!" riep een welbekende stem achter hem. „Hij is het!"

Tegelijkertijd kreeg hij een stoot in zijn rug met de punt van een parasol, en toen hij zich omkeerde, om te weten wat deze begroeting moest beduiden, zag hij de dochter van zijn gewezen patroon voor zich staan.

„Juffrouw Pecksniff," zei hij.

„Wel, lieve deugd, mijnheer Pinch," riep Charity uit, „hoe komt gij hier?"

„Ik ben eenigszins van den weg geraakt," antwoordde Tom. Ik...."

„Ik hoop dat gij weggeloopen zijt," viel Charity hem in de rede. „Dat zou niet meer dan goed en billijk zijn, nu mijn papa zich zelf zoo vergeet."

„Ik heb hem verlaten," antwoordde Tom; „maar het was tevoren afgesproken. Ik heb niets heimelijk gedaan."

„Is hij al getrouwd?" vroeg Charity, met een stuiptrekkende beweging van haar kin.

„Neen, nog niet," antwoordde Tom blozend; „en om u de waarheid te zeggen, ik houd het niet voor waarschijnlijk, dat hij ooit trouwen zal, als — juffrouw Graham het voorwerp van zijn keuze is."

„Tut, tut, mijnheer Pinch," zei Charity, bits en ongeduldig. „Gij laat u al heel gemakkelijk bedriegen. Gij weet niet tot welke streken zoo'n schepsel in staat is. O, het is een booze wereld!"

„Gij zijt niet getrouwd?" zei Tom, om het gesprek een andere wending te geven.

„Neen — neen!" antwoordde Charity, terwijl zij met haar parasol een van de straatsteenen scheen te willen schrapen. „Ik — maar ik kan er eigenlijk niets van zeggen. Wilt gij niet binnenkomen?"

„Woont gij dan hier?" vroeg Tom.

„Ja," antwoordde Charity, met haar parasol naar het huis van juffrouw Todgers wijzend. „Ik woon *op het oogenblik* bij deze juffrouw."

De nadruk, dien zij op de woorden „op het oogenblik" legde, deed Tom denken, dat zij er nog iets meer van wilde zeggen. Hij hervatte daarom:

„Op het oogenblik? Gaat gij dan binnenkort weer naar huis?"

„Neen, mijnheer Pinch," antwoordde zij. „Dank u wel. Neen! Een stiefmoeder, die jonger is dan ik — ik wil zeggen, die misschien ongeveer even oud is als ik ben, zou mij niet best bevallen."

„Omdat ik u zoo „op het oogenblik" hoorde zeggen, dacht ik...." begon Tom weer.

„Neen maar heusch," viel zij hem blozend in de rede, „ik dacht niet, dat gij zoo over een woord zoudt vallen, mijnheer Pinch, of ik zou zoo dwaas niet geweest zijn mij die uitdrukking te laten ontglippen. Maar in ernst, wilt gij niet binnenkomen?"

Tom zei, om zich te verontschuldigen, dat iemand in Furnival's Inn op hem wachtte, en dat hij, van Islington komend, een verkeerde straat was ingeslagen, en zoo bij het Monument was gekomen. Charity glimlachte met een zonderlinge bedeesdheid, toen hij haar vroeg of zij den weg naar Furnival's Inn wist; maar eindelijk vatte zij

moed om te antwoordden:

„Een heer, een vriend van mij, of eigenlijk niet zoozeer een vriend, als wel een soort kennis — op mijn woord, ik weet werkelijk haast niet wat ik zeg, mijnheer Pinch, gij moet niet denken, dat er een engagement tusschen ons bestaat; tenminste, als er iets van aan is, is het toch nog lang niet vast — die heer gaat, als ik het wel heb, aanstonds naar Furnival's Inn, en zal u zeker graag den weg wijzen. Kom daarom liever binnen. Waarschijnlijk vindt gij mijn zuster Mercy ook nog."

Dit laatste zei zij met een zonderlinge beweging van haar hoofd, tusschen knikken en schudden in, en een alles behalve innemenden glimlach.

„Dan zal ik maar probeeren om alleen den weg te vinden," zei Tom; „want ik geloof niet, dat zij blij zou zijn mij te zien. Dat ongelukkige voorval, waarover wij onder vier oogen vriendschappelijk enkele woorden hebben gewisseld, zal haar waarschijnlijk niet erg voor mij hebben ingenomen, hoewel het toch werkelijk mijn schuld niet was."

„Gij kunt er van op aan, dat zij daarvan niets gehoord heeft," zei Charity, haar mond samentrekkend; „en al had zij er van gehoord, dan geloof ik toch niet, dat zij er bijzonder kwaad om zou zijn."

„Wat zegt gij?" riep Tom uit, bij wien deze wenk inderdaad een pijnlijk gevoel deed ontstaan.

„Ik zeg niets," antwoordde Charity. „Als ik niet al geweten had, welke afschuwelijke dingen valschheid en bedrog op zich zelf zijn, mijnheer Pinch, zou ik het nu misschien geleerd hebben uit de gevolgen, die er van komen." Hier glimlachte zij evenals tevoren. „Maar ik zeg niets. Daar acht ik mij zelf te goed voor. Gij moest liever binnenkomen."

Er bestond hier een geheim, dat Tom's belangstelling opwekte en zijn teedere hart in onrust bracht. Toen hij Charity besluiteloos aankeek, kon hij niet nalaten in haar gelaatstrekken een strijd tusschen een gevoel van blijdschap en schaamte op te merken; ook moest hij wel zien, dat zij, toen zij zijn blik ontmoette, waarvoor zij anders zoo weinig bang was, haar oogen afwendde, hoewel zij tegelijk een trotsche houding aannam.

Tom werd ongerust; er kwam een onbestemde vrees in hem op, dat de verandering in de betrekking tusschen hem en Pecksniff hem op de een of andere wijze ook andere menschen in een ander licht zou doen voorkomen en hem veel zou doen ontdekken, waarvan hij vroeger niets vermoedde. Toch wist hij aan Charity's gedrag geen bepaalde uitleggging te geven. Het kwam niet in hem op, dat zij, daar Pinch de getuige van haar vernedering was geweest, zich verheugde in de gelegenheid om haar zuster, in het veel diepere ongeluk dat deze getroffen had, door zijn aanblik te grieven; want hij wist niets van Mercy's tegenwoordige lot, en stelde zich haar voor als hetzelfde loszinnige en ijdele meisje, dat zij altijd geweest was, en meende dat zij nog dezelfde minachting voor hem koesterde, die zij nooit noodig had geacht te verbergen. Kortom, hij had maar een verwarden indruk, dat Charity niet erg zusterlijk of menschlievend dacht; en daar hij in dit opzicht graag achter de waarheid wilde komen, ging hij met haar mee.

Zij ging hem voor het huis binnen, verzocht Tom om haar te volgen, en bracht hem in de zijkamer.

„O Mercy," zei zij, toen zij nog half buiten de deur was, „wat ben ik blij, dat gij nog niet naar huis zijt! Wien denkt ge wel, dat ik daar op straat heb ontmoet en meegebracht? Mijnheer Pinch. Dat verwondert u zeker wel, is 't niet?"

Het verwonderde haar niet half zooveel als Pinch zich verwonderde, toen hij Mercy aankeek.

„Mijnheer Pinch heeft papa verlaten, lieve zuster," vervolgde Charity, „en zijn vooruitzichten zijn prachtig. Ik heb beloofd, dat Augustus, die denzelfden weg op moet, hem een eindje weg zal brengen. Augustus, jongetje, waar zijt ge?"

Dit laatste riep zij in de gang, en ging tegelijk weg, om Augustus Moddle op te zoeken, zoodat Pinch met Mercy alleen bleef.

Al was het zijn beste vriendin geweest, al had zij hem den heelen tijd van zijn dienstbaarheid met de grootste toegeeflijkheid behandeld, al had zij hem ieder oogenblik van de vele jaren veraangenaamd, hem altijd ontzien en nooit gegriefd — zijn oprechte hart had geen dieper medelijden met haar kunnen voelen, zuiverder van alle laaggeestige en hatelijke herinneringen kunnen zijn, dan nu inderdaad het geval was.

„Wel lieve deugd! Gij zijt werkelijk wel de laatste, dien ik gedacht zou hebben vandaag te zullen zien," zei zij.

Het speet Tom, haar op haar ouden toon te hooren spreken. Hij had dit niet verwacht. Hij zag er echter niets tegenstrijdigs in, dat het hem speet haar zoo veranderd te vinden, en het hem tegelijk speet haar

op haar vroegeren toon te hooren spreken. Beide scheen heel natuurlijk samen te gaan.

„Het verwondert mij, dat gij er pleizier in hadt mij te komen opzoeken. Ik weet niet hoe het in uw hoofd is gekomen. Wij zijn toch nooit zulke groote vrienden geweest, dunkt mij, mijnheer Pinch."

Haar hoed lag naast haar op de sofa, en terwijl zij sprak fronselde zij de linten tusschen haar vingers, zonder er op te letten wat zij deed.

„Wij hebben toch ook nooit twist gehad," zei Tom, en hij had gelijk; want iemand kan evenmin twist hebben, zonder een ander, die hem tegenspreekt, als iemand alleen kan schaakspelen of duelleeren. „Ik had gehoopt, dat het u verheugen zou een ouden vriend te zien. Laten wij geen oude koeien uit de sloot halen. Als ik u ooit beleedigd heb, vergeef mij dan!"

Zij keek hem een oogenblik aan, liet toen haar hoed op den grond vallen, sloeg haar handen voor haar vervallen gezicht, en barstte in tranen uit.

„O, mijnheer Pinch," zei zij, „al heb ik u nooit goed behandeld, ik dacht toch, dat gij vergevensgezind van aard waart. Ik dacht niet, dat gij zoo onbarmhartig zoudt kunnen zijn."

Zij sprak nu op zoo'n volmaakt anderen toon dan vroeger, als Pinch met mogelijkheid kon hebben verlangd. Maar er scheen in haar uitroep iets verwijtends te zijn, en dit begreep hij niet.

„Ik heb het zelden laten blijken — of nooit — dat weet ik wel," hervatte zij. „Maar ik geloofde dat toch van u; en als ik iemand had moeten noemen, van wien ik vertrouwde, dat hij geen wraak op mij zou nemen, zou ik u genoemd hebben."

„Zoudt gij mij dan genoemd hebben?" zei Tom met bevreemding.

„Ja," antwoordde zij met nadruk; „en dat heb ik dikwijls gedacht."

Na een korte poos van nadenken zette Tom zich naast haar op een stoel.

„Gelooft gij dan," zei hij, „kunt gij denken, dat wat ik daar zei, anders bedoeld was, dan eerlijk en oprecht, zooals het gezegd werd? Ik meen het werkelijk. Als ik u ooit beleedigd heb, vergeef het mij dan. Het is wel mogelijk, dat ik het vaker gedaan heb. Gij hebt mij nooit iets misdaan of mij beleedigd. Hoe zou ik dan wraak op u kunnen nemen, al was ik ook slecht en hardvochtig genoeg om dat te willen doen?"

Na een poos zei zij, schreiend en snikkend, dat zij hem dankbaar was, en nooit zoo bedroefd en zoo getroost was geweest, sedert zij van huis was gegaan. Zij bleef echter bitter weenen, en dit speet Tom des te meer, daar hij wel zag, dat zij juist bijzondere behoefte aan medelijden en teederheid had.

„Kom, kom," zei hij. „Gij waart vroeger zoo vroolijk als de dag lang was."

„Ja, vroeger!" riep zij op een toon, die den goeden Pinch het hart verscheurde.

„En dat zult gij ook wel weer worden," zei hij.

„Neen, nooit meer! Nooit, nooit meer! Als gij den ouden heer Chuzzlewit weer eens spreken mocht," vervolgde zij — „het kwam mij soms voor, dat hij veel van u hield, maar het niet wilde toonen — beloof mij dan, dat gij hem zeggen zult, dat gij mij hier gezien hebt, en dat ik nog heel goed onthouden heb, wat hij zei, toen wij op het kerkhof met elkaar spraken."

Tom beloofde dit.

„Menigmaal daarna, als ik wenschte, dat men mij lang tevoren daarheen had gedragen, heb ik aan zijn woorden gedacht. Ik zou hem graag willen laten weten, hoe zij bewaarheid zijn, hoewel ik dat niet heb willen erkennen, en het ook nooit zal doen."

Tom beloofde haar dit eveneens, maar onder voorbehoud. Hij vertelde haar niet, hoe onwaarschijnlijk het was, dat hij den ouden man ooit weer spreken zou, omdat hij haar daardoor nog maar meer dacht te zullen verontrusten.

„Als hij dit ooit door u te weten komt, mijnheer Pinch," hervatte Mercy, „zeg hem dan dat ik hem die boodschap heb gestuurd, niet voor mij zelf, maar opdat hij voor iemand anders, in een ander geval van nood, inschikkelijker, geduldiger en vertrouwelijker zou zijn. Zeg hem, dat, als hij slechts weten kon, hoe mijn hart toen beklemd was, hoe besluiteloos ik was, en hoe weinig er noodig zou zijn geweest om de schaal anders te doen overslaan, zijn eigen hart zeker van medelijden voor mij bloeden zou."

„Ja," zei Tom, „dat zal ik."

„Toen hij mij zijn hulp het meest onwaardig achtte, toen was ik in werkelijkheid — ik weet het zeker, want ik heb er later dikwijls over gedacht — het meest geneigd om te luisteren naar wat hij mij voorhield. O! als hij maar een beetje meer goedheid voor mij had gehad, als hij nog maar één kwartiertje aan mij had willen besteden, als hij maar een beetje meer medelijden had gehad met een ijdel, loszinnig, ongelukkig meisje, dan had hij haar kunnen redden, en zou hij haar, geloof ik, ge-

red hebben! Zeg hem, dat ik hem niets verwijt, maar dat ik dankbaar ben voor de moeite, die hij gedaan heeft; maar bid hem ook, om 's hemels wil — en uit barmhartig medelijden met de onnadenkende jeugd, die uit valsche schaamte haar beter gevoel wil verbergen — bid hem om dit nooit te vergeten, als hem ooit weer iets dergelijks mocht overkomen!"

Hoewel Pinch niet precies wist, wat zij bedoelde, kon hij het toch wel ongeveer raden. Ten diepste getroffen, nam hij haar hand en sprak haar eenige woorden van troost toe, of meende tenminste dit te doen. Zij begreep en voelde het, hetzij zij sprak of niet. Later was hij er niet zeker van, of zij niet voor zijn voeten had willen knielen en hem had willen zegenen.

Hij merkte, toen zij de kamer verlaten had, dat hij toch niet alleen was. Juffrouw Todgers stond daar, en schudde haar hoofd. Tom had juffrouw Todgers nooit gezien, maar begreep toch, als bij instinct, dat zij de vrouw des huizes was, en hij zag een oprecht medelijden in haar oogen, dat hem voor haar innam.

„Ik zie, gij zijt een oud vriend, mijnheer," zei zij.

„Ja," antwoordde Tom.

„En toch," hervatte juffrouw Todgers, terwijl zij zacht de deur sloot, „zal zij u niet gezegd hebben, welk verdriet zij heeft. Dat weet ik wel."

Tom verbaasde zich over dit gezegde, want het was de waarheid. „Gij hebt gelijk," zei hij. „Zij heeft het mij niet gezegd."

„En dat zou zij nooit doen," hervatte juffrouw Todgers, „al zaagt gij haar alle dagen. Tegen mij klaagt zij ook nooit, en nooit vertelt zij wat zij te dragen heeft. Maar ik weet het toch wel," voegde zij er zachter bij.

„Ik begrijp het ook wel," zei Tom, met een treurigen hoofdknik.

„Ik ben vast overtuigd," hernam juffrouw Todgers, terwijl zij haar zakdoek uit haar reticule haalde, „dat niemand zich half kan voorstellen, wat dat arme schepsel te lijden heeft. Maar van haar hoor ik toch niets. Zij komt wel geregeld hier, zonder dat hij het weet, om haar hart te luchten, en dan zegt zij: „juffrouw Todgers, ik ben heel akelig vandaag; ik geloof dat ik er spoedig niet meer zijn zal," en dan zit zij te schreien tot de bui over is. Maar meer zegt zij mij nooit; en ik geloof toch, dat zij mij voor een goede vriendin houdt."

Voor haar beste vriendin, had zij wel mogen zeggen. De commensaals hadden op den langen duur het humeur van juffrouw Todgers bedorven. Nummer één — het geld (haar nummer één was zoo'n klein cijfertje, dat zij er wel scherp op moest letten, om het niet uit het gezicht te verliezen) — nam bijna al haar aandacht in beslag. Maar in een afgelegen hoekje van haar hart, heel gemakkelijk voorbij te zien, was een geheime deur, op welker veer het woord „vrouw" stond; en een enkele druk van Mercy's hand had die deur wijd open doen vliegen, om haar een schuilplaats te verleenen.

Wanneer, met alle andere boeken, die door wachtengelen worden gehouden, ook de boeken van hospita's worden opgemaakt, zal er misschien een saldo voor u overschieten, leelijke juffrouw Todgers, dat u tot een eerste schoonheid zal maken.

In de oogen van Tom werd zij hoe langer hoe mooier, want hij zag, dat zij arm was, en dat het goede in haar hart tusschen de doornen en distelen van knellende aardsche zorgen had moeten opgroeien. Misschien was zij in zijn oog nog een Venus geworden, als Charity niet met haar vriend was binnengekomen.

„Mijnheer Thomas Pinch — mijnheer Moddle," zei Charity, die deze plechtigheid van het voorstellen met kennelijken trots vervulde. „Waar is mijn zuster?"

„Naar huis gegaan, juffrouw Pecksniff," antwoordde juffrouw Todgers. „Zij had geen tijd meer."

„Zoo," zei Charity teleurgesteld, terwijl zij Tom aankeek.

„Zij is erg veranderd sedert zij een ander — sedert zij getrouwd is, juffrouw Todgers," merkte Moddle op.

„Maar Augustus!" zei Charity zacht, „ik geloof, dat ik u dit nu al vijftig duizendmaal heb hooren zeggen. Hoe kunt gij toch zoo teemen?"

Hierop volgde een verliefd tooneeltje, waarin Charity de hoofdrol speelde, als zij al niet het woord alleen had. Moddle was tenminste veel langzamer in zijn antwoorden, dan men van jonge aanbidders gewoon is en legde een neerslachtigheid aan den dag, die bijna aanstekelijk was.

Hij werd volstrekt niet beter toen hij met Tom op straat was, maar zuchtte zoo diep, dat het akelig was om aan te hooren. Om hem wat op te vroolijken, zei Tom, dat hij hem gelukwenschte.

„Geluk?" riep Moddle. ‚Ha, ha!"

„Wat een zonderling mensch!" dacht Tom.

„De engel van het verderf heeft zijn zegel niet op u gedrukt. U kan het nog sche-

len wat er van u worden zal," zei Moddle.

Tom bekende, dat dit inderdaad iets was, waarin hij nogal belang stelde.

„Mij niet," zei Moddle. „De elementen mogen mij tot hun prooi maken, als zij willen. Ik ben gereed."

Tom maakte uit deze en soortgelijke uitdrukkingen op, dat hij jaloersch was. Hij liet hem daarom maar op zijn eigen manier voortpraten; maar deze was zoo naargeestig, dat Tom zijn gemoed van een zwaren last bevrijd voelde, toen zij bij de poort van Furnival's Inn afscheid namen.

Het was nu al een paar uur later geworden, dan John Westlock gewoon was te dineeren; en hij stapte de kamer op en neer, werkelijk ongerust, waarom Pinch wegbleef. De tafel stond gedekt, en de schotels verspreidden een verkwikkelijken geur.

„Wel, Tom, waar drommel blijft gij zoolang?" riep hij uit. „Uw kist is hier. Trek gauw uw laarzen uit, en ga zitten."

„Het spijt mij te moeten zeggen, dat ik niet blijven kan, John," antwoordde Pinch, nog buiten adem van de haast, waarmee hij naar boven was geloopen.

„Kunt gij niet blijven?"

„Als gij aan tafel wilt gaan," zei Tom, „zal ik u intusschen vertellen, wat de reden daarvan is. Ik zelf zal niet eten, want dan zou ik mijn trek in de lamskarbonaden bederven."

„Hier zijn geen lamskarbonaden, beste kerel."

„Neen; maar wel in Islington," antwoordde Tom.

John verbaasde zich zoo over dit gezegde, dat hij verklaarde geen hapje te zullen eten, voor Pinch alles had verteld. Deze ging dus zitten, en vertelde wat er gebeurd was, waarnaar zijn vriend met de grootste belangstelling luisterde.

Hij kende Tom te goed, en ontzag zijn kieschheid te zeer, om hem te vragen, waarom hij deze maatregelen genomen had, zonder hem eerst te raadplegen. Hij achtte het ook geraden, dat Tom spoedig weer naar zijn zuster terugging, daar hij zoo weinig wist van het huis, waarin hij haar had achtergelaten, en bood zelfs goedhartig aan, om hem met een cabriolet naar Islington te brengen, daar men dan tegelijk den koffer kon meenemen. Tom's uitnoodiging, om dien avond te blijven eten, wees hij resoluut van de hand, maar een invitatie voor den volgenden dag nam hij aan.

„En nu, Tom," zei hij, terwijl zij voortreden, „moet ik u een vraag doen, waarop ik een openhartig antwoord verwacht. Hebt gij geld noodig? Dat zal zeker wel het geval zijn, is 't niet?"

„Neen, werkelijk niet," antwoordde Tom.

„Ik geloof, dat gij mij bedriegen wilt."

„Neen. Ik ben u dankbaar, maar ik spreek in vollen ernst," antwoordde Tom. „Mijn zuster heeft nog wat geld, en ik ook. En dan heb ik nog, als dat op is, een bankbiljet van vijf pond, dat juffrouw Lupin, die goede vrouw, mij op de diligence heeft gegeven, in een brief, waarin zij mij verzocht om dat van haar te leenen. En toen reed zij weg zoo hard zij kon."

„Gezegend zij haar lief en vriendelijk gezichtje," riep John; „hoewel ik niet begrijp, waarom gij haar de voorkeur boven mij zoudt geven. Maar dat komt er niet op aan. Ik wacht mijn tijd af, Tom!"

„En ik hoop, dat gij daarop zult blijven wachten," antwoordde Pinch op een vroolijken toon; „want ik ben u op honderd manieren al veel meer schuldig, dan ik ooit kan hopen te betalen."

Voor de deur van Tom's nieuwe woning namen zij afscheid.

En toen John Westlock, in de cabriolet zittend, even het vlugge, van gezondheid blozende meisje te zien kreeg, dat naar buiten kwam springen, om haar broer met een kus te ontvangen, en hem den koffer te helpen dragen, zou hij er volstrekt niet op tegen hebben gehad met Tom te ruilen.

Zij was dan ook een vroolijk klein ding, en had daarbij een zachte bedaardheid, die een lust was om te zien. Als eenig gezelschap in staat was, een eenvoudig avondmaal smakelijk te maken, dan was het zeker het hare. Zij zelf dacht bijna niet om eten of drinken, haar broer was het, die al haar aandacht trok. En terwijl zij tegenover hem aan de tafel zat, een van zijn liefste wijsjes op het tafellaken trommelde, en hem daarbij glimlachend aankeek, voelde Tom zich zoo vergenoegd, als hij misschien nog nooit in zijn leven was geweest.

HOOFDSTUK XXXVIII.

De geheimzinnige Spion.

Toen Tom Pinch met zijn sentimenteelen vriend uit de City kwam, was hij iemand zoo rakelings voorbijgegaan, dat hij niet kon nalaten hem recht in zijn gezicht te kijken. Deze man was Nadgett, de geheimzinnige handlanger van de Anglo-Bengaalsche Compagnie van Beleening en Levensverzekering; maar natuurlijk verdween hij uit Tom's geheugen zoodra hij uit zijn gezicht was, want Tom kende hem niet en had nooit zijn naam gehoord.

Evenals er een massa menschen in de groote hoofdstad van Engeland zijn, die elken morgen opstaan, zonder te weten waar zij 's avonds hun hoofd zullen neerleggen, zoo zijn er ook een aantal, die er hun dagelijksch werk van maken om pijlen over de huizen te schieten, zonder te weten waar zij zullen neerkomen. Nadgett had Tom Pinch tienduizendmaal kunnen voorbijgaan, had zelfs goed bekend kunnen zijn met zijn gezicht, naam, beroep en karakter, en zou misschien toch nooit vermoed hebben dat Tom eenig belang kon stellen in een van zijn bezigheden of geheimen. Met Pinch had het natuurlijk hetzelfde geval kunnen zijn. En toch stond hun op hetzelfde oogenblik dezelfde man voor den geest, die, hoewel op verschillende manieren, met wat hun dien dag overkomen was in verband stond, en die, toen zij elkaar op straat voorbijgingen, het voornaamste onderwerp van beider gedachten uitmaakte.

Waarom Tom aan Jonas Chuzzlewit dacht, zal wel niet behoeven te worden uitgelegd; maar waarom Nadgett aan hem dacht, is een heel ander geval.

Op de een of andere manier was dat beminnelijke weeskind een gedeelte geworden van het mysterie van Nadgett's bestaan. Deze stelde een groot, nimmer verflauwend belang in het minste wat Jonas deed. Hij sloop hem na in en uit het kantoor, waarin deze nu voorgoed directeur was geworden, hield hem op straat in het oog, stond te luisteren als hij sprak, zat in koffiehuizen den naam van Jonas Chuzzlewit ontelbare malen in zijn zakboekje op te schrijven, schreef voortdurend brieven aan zich zelf, allen over denzelfden persoon, en als hij die brieven in zijn zak vond, wierp hij die met zoo'n angstvallige zorgvuldigheid in het vuur, dat hij zelfs bukte om de uitgebrande stukjes na te kijken, die met den rook opvlogen, alsof hij bang was, dat het geheim, dat zij bevat hadden, door de schoorsteenpijp zou uitlekken.

En toch bleef dit alles een diep geheim, dat Nadgett trouw voor zich zelf hield. Jonas vermoedde volstrekt niet, dat Nadgett hem in het oog hield. Het is waar, Nadgett's oogen waren zelden op iets anders gevestigd dan op den grond, het vuur en de klok; maar hij zag toch zooveel, alsof elke knoop van zijn jas een oog was.

De geheimzinnige manieren van Nadgett ontwapenden alle achterdocht, daar zij iedereen deden denken, niet dat hij iemand bespiedde, maar dat hij zich verbeeldde door iemand bespied te worden. Hij sloop zoo heimelijk rond en hield zich zoo angstig schuil, dat het grootste doel van zijn leven scheen te bestaan in te zorgen dat men niet op hem lette, en zijn geheim te bewaren. Jonas zag hem soms op de straat of bij de deur staan wachten op den man, die nooit kwam, of wegsluipen met zijn onbeweeglijk gezicht en hangend hoofd, maar zou eerder gedacht hebben dat het kruis op de St. Paulskerk aanteekening hield van wat hij deed, en langzaam een groot net knoopte om hem er in te vangen, dan dat Nadgett zich daarmee bezighield.

Nadgett had sedert eenigen tijd een geheimzinnige verandering in zijn geheimzinnige leven gebracht; want, terwijl men hem vroeger elken morgen Cornhill zag afkomen, zoo volkomen dezelfde als den vorigen dag, dat heel veel menschen geloofden, dat hij nooit zijn kleeren uittrok, zag men hem nu in Holborn, Kingsgate-street uitkomend, en spoedig bleek het, dat hij elken morgen naar een barbier in die straat ging, om zich te laten scheren, en dat die barbier Sweedlepipe heette. Hij scheen met den man, die nooit kwam, een afspraak te hebben gemaakt om bij den barbier op hem te wachten; want dikwijls bleef hij lang in den winkel talmen, en soms vroeg hij om pen en inkt, haalde dan zijn portefeuille te voorschijn, en bleef wel een uur achtereen daarin krabbelen. Juffrouw Gamp en Sweedlepipe hielden menig ernstig gesprek over dezen geheimzinnigen klant; maar gewoonlijk kwamen zij tot geen andere conclusie, dan dat hij te veel gespeculeerd had, en zich daarom schuil hield.

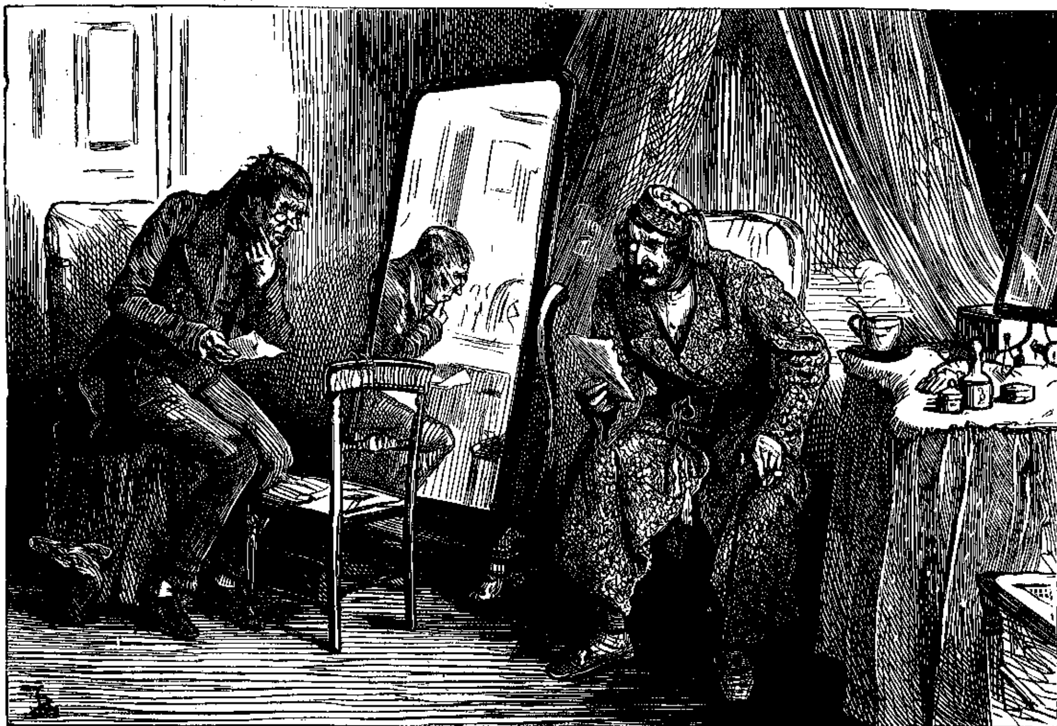
Het scheen ook, dat hij den man, die nooit zijn woord hield, op nog een andere plaats besteld had; want op zekeren morgen ontdekte de kellner hem in „Het Rouwpaard," de gewone verzamelplaats van de aansprekers in de City, terwijl hij met een pijpesteel in het zand van een schoon spuwbakje letters zat te schrijven. Hij wilde niets gebruiken, aangezien hij ieder oogenblik een heer verwachtte; maar daar deze heer zijn woord niet hield, kwam hij den volgenden dag terug met zoo'n dikke portefeuille, dat men hem voor iemand van een ontzaglijk vermogen begon te houden. Daarna kwam hij dagelijks, en altijd had hij zooveel te schrijven, dat het een kleinigheid voor hem was den inktkoker in twee bezoeken leeg te maken. Hoewel hij nooit veel sprak, kwam hij toch in kennis met de geregelde bezoekers van de herberg, die hem dagelijks zagen, en na verloop van tijd werd hij een speciale vriend van Tacker, den meesterknecht van den aanspreker Mould, en ook van Mould zelf,

die veel met zijn schranderheid ophad.

Tegelijkertijd vertelde hij op het kantoor, op zijn bijzondere geheimzinnige manier, dat hij een gebrek aan zijn lever had (natuurlijk een geheimzinnig gebrek), en dat hij vreesde een dokter te zullen moeten raadplegen. Dit had tengevolge, dat men hem bij Jobling aanbeval, en hoewel Jobling zei, dat hij niet kon ontdekken, waar Nadgett's lever een gebrek zou hebben, hield deze toch staande, dat hij er een gebrek aan had, opmerkend, dat het zijn eigen lever was, en hij het meende te moeten weten. Hij werd dus een patiënt van Jobling, en daar hij de verschijnselen van zijn ziekte op zijn bijzonder langzame en geheimzinnige manier moest vertellen, was hij wel twaalfmaal per dag in de kamer van den dokter.

Daar hij dit alles tegelijk deed, en alles met dezelfde volharding en dezelfde geheimzinnigheid, en zijn aandacht in alles wat Jonas Chuzzlewit zei en deed, of ook niet zei en niet deed, geen oogenblik verflauwde, is het niet onwaarschijnlijk, dat al die geheimzinnige handelwijzen gewichtige onderdeelen waren van een of ander belangrijk geheim plan, dat Nadgett in zijn hoofd had.

Het was juist op den morgen van den dag, die voor Tom Pinch zooveel gewichtige gebeurtenissen had opgeleverd, dat Nadgett, toen de klok negen uur sloeg, plotseling voor het huis van Montague in Pall Mall stond; want als hij verscheen, was het altijd alsof hij uit den grond te voorschijn kwam. Hij schelde zoo zacht en voorzichtig aan, alsof hij vreesde, dat het schellen op doodstraf verboden was. Zoodra de deur ver genoeg geopend was om hem door te laten, ging hij naar binnen, en daarop sloot hij die haastig zelf.

MIJNHEER NADGETT GEEFT ZIJN PATROON DE DOOR HEM GEMAAKTE AANTEEKENINGEN.

Bailey ging hem onmiddellijk aandienen, en kwam terug met het verzoek om hem naar de kamer van zijn meester te volgen. De president van den raad van de Anglo-Bengaalsche Maatschappij van Beleening en Levensverzekering was bezig zich te kleeden, en ontving hem als iemand, die altijd toegang had om over zaken te spreken.

„Wel, mijnheer Nadgett!"

Nadgett zette zijn hoed op den grond en kuchte. Toen de jongen weg en de deur ge-

sloten was, sloop hij zacht daar naar toe, voelde aan de kruk, en kwam toen terug naar den stoel, waarop Montague zat.

„Iets nieuws, mijnheer Nadgett?"

„Ik geloof, dat wij eindelijk iets nieuws hebben, mijnheer."

„Daar ben ik blij om. Ik begon te vreezen, dat gij het spoor hadt verloren, mijnheer Nadgett."

„Neen, mijnheer. Het wordt wel eens wat flauw. Daar kan ik niets aan doen."

„Gij zijt de waarheid in eigen persoon, mijnheer Nadgett. Hebt gij iets van belang mee te deelen?"

„Dat hangt er van af hoe gij er over oordeelt, mijnheer," antwoordde Nadgett, terwijl hij zijn bril opzette.

„Wat dunkt u er zelf van? Zijt gij over u zelf tevreden?"

Nadgett wreef in zijn handen, streek langs zijn kin, keek in de kamer rond, en antwoordde: „Ja, mij dunkt dat het aardig gelukt is. Wilt gij het dadelijk nazien?"

„Ja zeker, graag."

Nadgett zocht onder al de stoelen één stoel uit, en nadat hij dien zoo zorgvuldig op een uitgezochte plaats had gezet, alsof hij er over wilde voltigeeren, zette hij er een tweeden stoel voor, tusschen beide ruimte latend voor zijn beenen. Daarop zette hij zich op stoel nummer twee, en legde zijn portefeuille heel voorzichtig op nummer een. Hij maakte de portefeuille los, hing het touwtje over den rug van den stoel, schoof toen de beide stoelen wat dichter bij Montague, opende de portefeuille, en spreidde de papieren, die er in waren, op den stoel uit. Eindelijk nam hij enkele aanteekening en reikte deze zijn patroon toe, die onder de voorafgaande ceremoniën zich zelf geweld had aangedaan om zijn ongeduld te verbergen.

„Ik wou dat gij niet zoo'n liefhebberij in het schrijven hadt, beste vriend," zei Montague met een akeligen glimlach; „het zou veel beter zijn, als gij mij de zaken maar mondeling overbracht."

„Ik houd niet van mondeling overbrengen," zei Nadgett ernstig. „Men weet nooit, wie er luistert."

Montague wilde hierop weer antwoorden; maar Nadgett gaf hem het papier over, en zei met een zekeren trots: „Wij zullen maar met het begin beginnen, en dit eerst nemen, mijnheer. Als het u belieft."

De president keek het geschrift heel koel in, en met een glimlach, die voor de langzame en methodische werkwijze van zijn spion niet erg vereerend was; maar hij had nog geen zes regels gelezen, of er kwam een heel andere uitdrukking op zijn gezicht, en voor hij het papier heelemaal had doorgelezen, was het vol ernstige aandacht.

„Nummer twee," zei Nadgett, terwijl hij hem een ander papier overgaf, en het eerste terug ontving. „Lees nummer twee, mijnheer! Hoe verder gij komt, des te interessanter worden zij."

Tigg Montague liet zich achterover in zijn stoel zakken, en wierp op zijn missionaris zoo'n blik van verbijsterde verbazing, niet geheel vrij van een zekeren angst, dat Nadgett het noodig achtte zijn verzoek te herhalen. Montague las daarop nummer twee, en volgens nummer drie, vier, vijf, en zoo verder.

Deze documenten waren alle van Nadgett's eigen hand, naar het scheen een reeks van aanteekeningen, van tijd tot tijd gekrabbeld op den achterkant van een ouden brief, of het eerste het beste stukje papier, dat hem voor de hand kwam. Het waren vodderige krabbeltjes, die er alles behalve netjes en zindelijk uitzagen; maar de inhoud was van groot belang, als men dien tenminste uit het gezicht van den president kon opmaken.

Het inwendige genoegen van den schrijver, dat uit den indruk, dien zijn geschriften maakten, ontstond, bleef in evenredigheid met de aandoeningen van den lezer. Eerst zat Nadgett met zijn bril laag op zijn neus, en keek daaroverheen zijn patroon aan, terwijl hij ongedurig in zijn handen wreef. Na eenigen tijd zette hij zich gemakkelijker op zijn stoel, en keek het document, dat hij gereed hield, nog eens door, alsof het genoeg was, dat hij nu en dan maar een enkelen blik op zijn patroon wierp, en er volstrekt geen reden tot bezorgdheid meer bestond. Tenslotte stond hij op en ging naar het raam, waar hij in een triomfantelijke houding bleef staan wachten, tot Montague klaar was met lezen.

„En is dit het laatste, mijnheer Nadgett?" vroeg deze, diep ademhalend.

„Ja, mijnheer, dat is het laatste."

„Gij zijt een verwonderlijk man, mijnheer Nadgett."

„Ik geloof, dat het aardig gelukt is," zei Nadgett, terwijl hij zijn papieren weer bijeenzamelde; „maar het heeft ook heel wat moeite gekost, mijnheer."

„De moeite zal goed beloond worden, mijnheer Nadgett!" — Deze maakte een buiging. — „De ontdekkingen zijn van nog veel erger aard, dan ik verwacht had. Ik mag mij zelf gelukkig achten, dat gij zoo goed geheimen kunt bewaren."

„O, ik heb nergens anders liefhebberij

in, dan in wat geheim is," antwoordde Nadgett, terwijl hij het touwtje weer om zijn portefeuille deed. „Het bederft bijna al het pleizier, dat ik in deze ontdekkingen heb gehad, dat ik ze nu aan iemand heb overgebracht, zelfs aan u."

„Een onwaardeerbare aanleg," zei Tigg, „een kostbare gave voor iemand, die zulke zaken doet als gij, mijnheer Nadgett. Veel beter dan voorzichtigheid en bescheidenheid, hoewel gij die twee hoedanigheden ook in de hoogste mate bezit. Ik geloof, dat er geklopt wordt. Wilt gij uw hoofd eens even buiten het raam steken, en mij zeggen of er iemand aan de deur is?"

Nadgett schoof zachtjes het raam open, en keek door het hoekje van de reet naar buiten, zooals iemand doen zou, die een salvo van geweerschoten van de straat verwachtte. Toen hij zijn hoofd even voorzichtig weer naar binnen had gehaald, zei hij, zonder eenige verandering van stem of manieren:

„Mijnheer Jonas Chuzzlewit."

„Dat dacht ik wel," zei Tigg.

„Zal ik maar weggaan?"

„Dat zal wel het beste zijn. Maar wacht eens! Neen, blijf hier, mijnheer Nadgett, als het u belieft!"

Het was zonderling, hoe Tigg plotseling verbleekte en beefde. Er was geen reden voor te zien. Zijn oog was op zijn scheermessen gevallen; maar wat zouden die?

Mijnheer Chuzzlewit werd aangediend.

„Laat hem onmiddellijk binnen, Nadgett! Maar zorg, dat gij ons niet alleen laat, hoort gij? — Ik weet niet, wat er gebeuren kan," fluisterde hij bij zich zelf.

Hij nam haastig een paar haarborstels en begon daarmee over zijn hoofd te wrijven, alsof hij zich met niets anders dan zijn toilet had beziggehouden. Nadgett ging naar den haard, waarin een klein vuur brandde om krulijzers te warmen, en maakte van deze gelegenheid gebruik om zijn zakdoek te drogen. Daar stond hij, zoolang het gesprek duurde, met zijn zakdoek uitgespreid voor het vuur, terwijl hij soms, maar niet vaak, over zijn schouder omkeek.

„Mijn beste Chuzzlewit," riep Montague uit, toen Jonas binnenkwam, „gij staat werkelijk met de leeuweriken op. Al gaat gij met den nachtegaal naar bed, gij staat met den leeuwerik op. Gij hebt bovenmenschelijke krachten."

„Voor den drommel!" zei Jonas, met een stem, waaruit vermoeidheid en ontevredenheid spraken, terwijl hij een stoel nam, „ik zou graag niet met den leeuwerik opstaan, als ik het laten kon; maar ik ben een onrustige slaper, en het is beter op te staan, dan wakker in bed te liggen, en die ellendige klokken te hooren slaan."

„Een onrustige slaper?" riep zijn vriend uit. „Wat is dat toch, een onrustige slaper? Ik heb de uitdrukking dikwijls gehoord, maar ik heb niet het minste begrip, wat een onrustige slaper eigenlijk is."

„Wie staat daar?" zei Jonas. „O, de oude — hoe heet hij ook alweer? En hij staat daar, net als altijd, alsof hij in den schoorsteen zou willen kruipen."

„Ha, ha! Ik geloof dat hij dat wel zou willen."

„Hij is hier immers niet noodig. Hij kan toch zeker wel weggaan?"

„Och, laat hem maar blijven, laat hem maar blijven!" zei Tigg. „Hij is niets anders dan een meubelstuk. Hij heeft zijn rapport uitgebracht en wacht op verdere orders. — Ik heb hem gezegd," vervolgde hij, zijn stem verheffend, „dat hij bepaalde vrienden niet uit het oog moet verliezen, en niet moet denken, dat hij al met hen heeft afgedaan. Hij verstaat zijn zaak."

„Dat mag hij ook wel," antwoordde Jonas. „Want van alle oude stuipekoppen die ik ooit gezien heb, is hij de ergste. Ik geloof, dat hij bang voor mij is."

„Ik geloof, dat hij u wel zou kunnen vergiftigen," zei Tigg. „Nadgett, geef mij dien handdoek eens aan!"

Hij had evenmin een handdoek noodig, als er voor Jonas eenige reden was, om met schrik op te springen. Maar Nadgett bracht toch spoedig het gevraagde, en ging eerst, nadat hij een poos had getalmd, weer naar zijn post bij den haard.

„Weet ge, beste vriend," hervatte Tigg; „gij zijt te — maar wat scheelt er aan uw lippen? Waarom zijn ze zoo wit?"

„Dat zal van den azijn komen," antwoordde Jonas. „Ik heb oesters bij mijn onbijt gehad. Waar zijn zij wit?" mompelde hij verder met een vloek, terwijl hij zijn lippen met zijn zakdoek wreef. „Ik geloof niet, dat ze wit zijn."

„Neen, nu niet meer," zei zijn vriend. „Zij krijgen nu alweer een natuurlijke kleur."

„Zeg wat gij te zeggen hebt," hervatte Jonas korzelig, „en laat mijn lippen met rust. Zoolang ik mijn tanden nog kan laten zien, als het noodig is (en dat kan ik tamelijk goed), komt de kleur van mijn lippen er niet op aan."

„Daarin geef ik u volkomen gelijk," zei Tigg. „Ik wilde maar zeggen, dat gij te driftig zijt voor onzen vriend. Hij is te schuw om tegen zoo iemand te spreken; maar hij doet toch zijn zaken goed, bijzon-

der goed. Maar wat is nu toch een onrustige slaper?"

„Och, loop naar den duivel met uw onrustigen slaper!" riep Jonas geprikkeld uit.

„Neen, neen!" viel Tigg hierop in. „Daar heb ik geen lust in."

„Een onrustige slaper is geen geruste slaper," zei Jonas knorrig; „hij slaapt niet veel, niet goed, en niet vast."

„En droomt zwaar," vervolgde Tigg, „en schreeuwt in zijn slaap, en is in doodsangst als de nachtkaars is uitgebrand, en zoo al meer. Ja, nu begrijp ik het."

„Zij zwegen een poos. Toen begon Jonas weer te spreken.

„Nu wij met de kinderpraatjes gedaan hebben," zei hij, „heb ik een woordje met u te spreken, voor wij vandaag daarginder bijeenkomen. Ik ben niet tevreden met den gang van zaken."

„Niet tevreden?" riep Tigg. „Het geld komt toch mooi binnen."

„Het komt mooi genoeg binnen," zei Jonas hierop; „maar het komt er niet weer uit. Er is geen aankomen aan. Het blijft alles in uw handen. Ik heb er niet genoeg over te zeggen. Wat duivel! met dit bij-artikel en dat bij-artikel van het reglement, en met uw stem in die hoedanigheid en in die hoedanigheid, en met uw rechten als president, en uw rechten als particulier, en de rechten van anderen, die altijd weer op u neerkomen, blijven er geen rechten voor mij over. Alle rechten zijn in mijn nadeel. Wat helpt mij mijn stem, als ik altijd overstemd word! Ik zou evengoed stom kunnen zijn, en dat zou nog minder hatelijk zijn. Ik wensch dit niet langer te verdragen, begrijpt ge?"

„Niet?" zei Tigg, op een vriendelijken toon.

„Neen, zeker niet," antwoordde Jonas. „Als gij een van uw streken bij mij wilt probeeren, zal ik ten opzichte van het kantoor uit een ander vaatje gaan tappen, zoodat gij blij zult zijn, mij voor een goede, ronde som te kunnen uitkoopen."

„Ik verzeker u op mijn eer...." begon Tigg.

„De duivel hale uw eer!" viel Jonas hem in de rede, die onstuimiger en grover werd, naarmate de ander scheen te willen protesteeren, wat misschien juist de bedoeling van zijn vriend was. „Ik wil meer over het geld te zeggen hebben. De eer moogt gij alleen houden; die zal ik u nooit in rekening brengen. Maar ik wil het niet langer zoo laten, als het nu is. Als gij het, met al uw eer, in uw kop mocht krijgen, er met de kas vandoor te gaan, zie ik niet in wat u daarin zou beletten. En dat gaat niet. Ik heb hier een paar keer een goed diner gehad; maar op die manier zouden die diners mij te duur uitkomen, en daarom zal ik er een stokje voor steken."

„Het spijt mij wel, dat ik u in zoo'n humeur tref," zei Tigg met een eigenaardigen glimlach; „want ik wilde u juist het voorstel doen — in uw eigen voordeel, uitsluitend in uw eigen voordeel — om nog wat meer in onze zaak te steken."

„Zoo, werkelijk?" riep Jonas met een schamperen lach.

„Ja," hervatte Montague; „en dan wilde ik u nog onder het oog brengen, dat gij zeker vrienden hebt — ik weet, dat gij er hebt — die ons uitstekend zouden lijken, en die wij graag als aandeelhouders zouden accepteeren."

„Heel vriendelijk van u! Gij zoudt hen wel willen aannemen, niet waar?" zei Jonas spottend.

„Op mijn woord van eer, met het grootste genoegen, dat wil zeggen, omdat zij uw vrienden zijn."

„Ja juist, omdat zij mijn vrienden zijn," herhaalde Jonas. „Ik twijfel er niet aan, of gij zoudt heel blij met hen zijn, en de zaak zou heelemaal in mijn voordeel zijn, niet waar?"

„Heel speciaal in uw voordeel," antwoordde Montague, terwijl hij in elke hand een haarborstel balanceerde, en den ander strak aankeek. „Heel speciaal in uw voordeel, dat verzeker ik u."

„Kunt gij mij ook zeggen hoe?" vroeg Jonas.

„M o e t ik u dat zeggen?" vroeg de ander op zijn beurt.

„Dat zou wel dienstig zijn," antwoordde Jonas. „Er zijn met assurantie-compagnieën wel eens vreemde dingen gebeurd, en ik ben van plan op te passen."

„Chuzzlewit!" zei Montague, zich vooroverbuigend, om den ander recht in zijn gezicht te kijken; „er gebeuren alle dagen vreemde dingen, waarvan niemand iets vermoedt. Maar soms komen zij op een vreemde manier uit, en zoo zijn wij ook eenige heel vreemde dingen te weten gekomen."

Hij wenkte Jonas om zijn stoel dichterbij te schuiven, keek even om, als om hem aan het bijzijn van Nadgett te herinneren, en begon hem toen in zijn oor te fluisteren.

Rood, wit, en weer rood, en eindelijk een blauwachtige, met zweet beparelde lijkkleur, al deze tinten nam het gezicht van Jonas aan in den korten tijd, dat Montague hem in zijn oor fluisterde; en toen hij eindelijk zijn hand op den mond van den fluis-

teraar legde, opdat geen enkel woord het oor van den derden aanwezige zou bereiken, was ook die hand zoo bleek en koud als die van een doode.

Hij schoof zijn stoel weg, en zat daar als een toonbeeld van schrik, razernij en angst. Hij durfde niet op te kijken, niet te spreken, zich niet te bewegen. Zoo verslagen zittend, was hij een afzichtelijker beeld van menschelijke ellende, dan wanneer hij van het hoofd te de voeten met melaatschheid bedekt was geweest.

Tigg kleedde zich verder op zijn gemak aan, nu en dan met een glimlach kijkend naar de verandering, die hij bewerkt had, maar zonder een woord te spreken.

„Gij zult er wel niet op tegen hebben, vriend Chuzzlewit," zei hij, toen hij gereed was, „om u nog wat verder met ons in te laten?"

„Neen!" stamelde Jonas met bleeke lippen.

„Goed zoo. Nu herken ik u weer. Weet ge, gisteren dacht ik er aan, dat uw schoonvader, die u in geldzaken voor zoo schrander houdt, wat gij inderdaad ook zijt, zich wel bij ons zou aansluiten, als hem de zaak maar op de juiste manier door u werd voorgedragen. Hij heeft immers geld?"

„Ja!"

„Zal ik dan mijnheer Pecksniff aan u overlaten? Neemt gij hem voor uw rekening?"

„Ik zal het probeeren. Ik zal mijn best doen."

„Duizendmaal dank!" zei de ander, hem op zijn schouder kloppend. „Willen wij nu maar naar beneden gaan? Mijnheer Nadgett, volg ons, als het u belieft!"

Zij gingen dus naar beneden. Wat Jonas ook ten opzichte van Montague voelde — hoe duidelijk hij mocht inzien, dat men hem beloerd, gevangen en gekneveld had, dat hij in een afgrond van verderf was gestort — welke gedachten zelfs toen al in hem mochten opkomen, van één gevaarlijke kans om te ontsnappen, van één roode schemering in de zwarte duisternis — hij dacht zeker evenmin, dat die gedaante, die zoo armzalig achter hem aansloop, het hem vervolgende noodlot was, als hij geneigd was om die andere gedaante, naast hem, voor zijn goeden engel te houden.

HOOFDSTUK XXXIX.

Het huishouden van Tom Pinch en zijn zuster, benevens een zonderling voorval waarin Tom betrokken is.

Geen poppenhuis heeft ooit zijn kleine meesteres meer blijdschap en genoegen geschonken, dan de heerschappij over het driehoekige voorkamertje en de twee slaapvertrekjes voor de vergenoegde Ruth opleverde.

Tom's huishoudster te zijn — wat een hooge waardigheid! Een huishouden te bestieren geeft altijd allerlei soort van hooge verantwoordelijkheid; maar dit voor Tom te doen, moest iemand met zorgen van den ernstigsten aard overladen. Wel mocht Ruth den sleutel uit de chiffonnière nemen, waarin de thee en suiker bewaard werden, en ook uit de vochtige kastjes naast den schoorsteen, waarin zelfs de zwarte krieken beschimmelden, en, als Tom kwam ontbijten, zegevierend met den sleutelbos rammelen; wel mocht zij dien vergenoegd lachend en met grappigen trots in haar zak steken; want het was voor haar iets zoo volkomen nieuws, over iets meesteres te zijn, dat, al was zij de despotiekste van alle huishoudsters geweest, zij zich daarmee volkomen had kunnen verontschuldigen.

Maar wel verre van despotiek te zijn, was er zelfs in de manier, waarop zij thee schonk, iets zoo schroomvalligs, dat Tom niet kon nalaten er zich in te verlustigen. En toen zij hem vroeg, wat hij 's middags wel zou willen eten, en met eenige aarzeling opnieuw lamskarbonaden voorstelde, evenals den vorigen avond, moest Tom haar zelfs hartelijk uitlachen, en vroeg haar plagend, of zij dan niets anders wist.

„Ik weet het niet," antwoordde zij blozend. „Ik durf er niet op te rekenen, maar ik geloof wel, dat ik een biefstuk-pudding zou kunnen klaarkrijgen, als ik het probeerde."

„Er staat werkelijk in alle kookboeken niets, dat mij zoo heerlijk zou smaken als biefstuk-pudding," riep Tom uit, terwijl hij, om zijn gezegde meer kracht bij te zetten, een kletsenden slag op zijn dijbeen gaf.

„Dat is uitstekend," hernam zijn zuster. „Maar als hij den eersten keer niet goed uitvalt," stotterde zij, „en er niet precies een pudding van mocht komen, maar een soort brij of pap, dan moet gij er niet boos om worden, Tom."

De ernst, waarmee zij Tom hierbij aankeek, de blik, waarmee Tom daarop antwoordde, en de vroolijkheid, waarmee zij tenslotte zich zelf uitlachte, zouden wel wat

waard zijn geweest om mee aan te zien.

„Nu, dat is werkelijk prachtig," zei Tom. „Het zal ons den heelen ochtend nieuwsgierig maken naar het eten. Het is een loterij om een biefstuk-pudding, en wij kunnen niet raden wat wij trekken zullen. Misschien doen wij wel de een of andere wonderbaarlijke ontdekking, en komt er een kostje voor den dag, zooals nog nooit iemand gezien heeft."

„Het zou mij niet verwonderen, Tom," zei Ruth, nog hartelijk lachend; „en ook niet, als het een kostje was, dat wij niet graag nog eens zouden eten. Maar het vleesch moet toch op de een of andere manier uit den vorm komen. Dus, als gij het er op wagen wilt, wil ik ook wel."

„Ik twijfel er volstrekt niet aan, of er zal een lekkere pudding voor den dag komen," hervatte Tom; „in ieder geval, ik beloof, dat ik het daarvoor houden zal. Gij zijt zoo handig en knap, Ruth, dat ik u op uw woord zou gelooven, al woudt ge mij vertellen, dat gij kans zaagt om ons vanmiddag schildpadsoep te geven.

Tom had gelijk. Zijn zuster was precies een meisje, om iemand alles te doen gelooven, wat zij maar wilde. Het was te verwonderen, hoe iemand in staat zou kunnen zijn haar aanvallige manier van doen te weerstaan. En het beste van alles was, dat zij zelf niet eens wist, dat zij zoo'n manier had.

Zij waschte het theegoed om, onophoudelijk pratend en allerlei anecdoten over den kopergieter vertellend, ruimde alles op, tot de kamer er even netjes uitzag als zij zelf, en borstelde Tom's hoed net zoolang af, tot die even glad was als mijnheer Pecksniff. Toen ontdekte zij, dat Tom's halsboordje een beetje getornd was, wipte naar boven, om een naald met een draad te halen, kwam in een oogenblik terug met haar vingerhoed aan haar vinger, en herstelde handig het bijna onzichtbare euvel, zonder Tom een enkelen keer in zijn gezicht te prikken, hoewel zij onder het naaien zijn lijfdeuntje zong en met de vingers van haar linkerhand op zijn kraag de maat tikte. Nauwelijks was zij hiermee klaar, of zij wipte weer weg, en strikte haar nette kinnetje in een even net hoedje, om vlug even naar den slager te loopen, terwijl zij Tom uitnoodigde om mee te gaan en met eigen oogen den biefstuk te zien afsnijden. Tom bedacht zich niet, en zij stapten gearmd voort, onderweg elkaar vertellend, hoe pleizierig het was, dat zij zoo'n stille straat hadden gevonden, en zoo goedkoop en zoo luchtig.

De behendigheid, waarmee de slager een groot stuk vleesch op het blok kletste en zijn mes aanzette, voor hij aan het snijden ging, was genoeg om iemand zijn ontbijt te doen vergeten. Zelfs het afsnijden van den gladden, sappigen lap was een plezierig gezicht. Het had niets moorddadigs, hoewel het mes heel groot en scherp was, maar leek veel meer een goochelkunstje. Misschien was er nooit een groener koolblad in een tuin gegroeid, dan dat, waarin de slager het vleesch wikkelde, voor hij het aan Tom overreikte. En de man bewees nog verder, dat hij hart voor zijn vak had; want toen Tom het pakje vrij onhandig in zijn zak wilde stoppen, kwam de slager hem heel beleefd te hulp, zeggend, dat men vleesch zachtjes moest laten glijden, want dat het te teer was om te worden geknepen.

Nadat de twee wandelaars nog meel, eieren en een paar andere kleinigheden hadden gehaald, keerden zij naar hun woning terug; en daar ging Tom aan het eene einde van de tafel heel ernstig zitten schrijven, terwijl Ruth zich gereed maakte om aan het andere einde den pudding te beslaan; want er was niemand in huis dan een oude vrouw — de huisheer was een oude, eenzelvige man, die 's morgens vroeg uitging, en zich bijna nooit liet zien — en, behalve wat het grofste huiswerk betrof, moesten zij zich zelf helpen.

„Wat schrijft gij daar, Tom?" zei Ruth, haar hand op zijn schouder leggend.

„Gij begrijpt wel, zusje," zei Tom, achteroverleunend, om haar aan te kijken, „ik ben natuurlijk erg verlangend om op de een of andere manier aan het werk te komen, en daarom wilde ik, voor mijnheer Westlock vandaag komt, een soort kennisgeving schrijven, wat ik ben en wat ik kan; dat papiertje kan hij dan meenemen, om het hier en daar te laten zien."

„Dat mocht gij voor mij ook wel doen, Tom," zei Ruth, haar oogen neerslaand. „Ik zou wel graag altijd bij u blijven, om uw huishouden waar te nemen en voor u te zorgen, maar daartoe zijn wij niet rijk genoeg."

„Wij zijn zeker niet rijk," hervatte Tom, „en misschien worden wij nog wel armer; maar wij moeten elkaar niet verlaten, zoolang wij het kunnen vermijden. Neen, Ruth, wij moeten maar vast besluiten om samen voort te tobben, zoolang wij niet zóó ongelukkig worden, dat ik er niet aan twijfelen kan, of gij zoudt het ver van mij weg beter hebben dan bij mij. Ik geloof zeker, dat wij beter tevreden zullen zijn, als wij maar

samen kunnen blijven voorttobben. Denkt gij dat ook niet?"

„Of ik dat denk, Tom?...."

„Kom, kom," zei Tom met ontroering. „Gij moet niet schreien."

„Neen, dat zal ik niet. Maar gij kunt het niet bekostigen, lieve broer! Onmogelijk!"

„Dat weten wij nog niet," antwoordde Tom. „Dat kunnen wij niet weten, zoolang wij het niet geprobeerd hebben. Wel Heere!" hier werd zijn energie inderdaad geweldig, „wij weten niet, wat er gebeuren kan, als wij maar alles probeeren. Ik ben zeker, dat wij tevreden kunnen leven van heel weinig geld — als wij maar zooveel kunnen krijgen."

„Ja, dat geloof ik ook zeker, Tom."

„Welnu, dan moeten wij ons best maar doen. Mijn vriend John Westlock is een beste man, en weet van alles. Ik zal hem om raad vragen. Wij zullen allebei met hem er over spreken. Als gij John nader leert kennen, zult gij zeker veel van hem houden. Kom, schrei nu niet. — Is dat een meisje, dat den moed heeft om een biefstukpudding te willen maken? Als gij zoo den moed laat zakken, geloof ik nooit, dat er een pudding van zal komen."

„Gij hebt mij toch beloofd, dat gij het voor een pudding zoudt houden, Tom?"

„Nu, dat zal ik ook, of het moest iets anders worden, dat nog beter was," zei Tom. „Zoo, zoo, gaat ge nu toch in ernst aan het werk?"

Dat deed zij inderdaad, en wel met zoo'n grappigen ernst, dat zij Tom's aandacht telkens van zijn schrijfwerk aftrok. Eerst wipte zij de trap af naar de keuken, om het meel te halen, toen weer om den deegroller en de plank, toen om de eieren, toen om een kan water, toen om den puddingvorm, toen om peper en zout; voor elk ding maakte zij een afzonderlijken tocht, en telkens, als zij weer weg moest, lachte zij er zelf om. Toen zij alle benoodigdheden bijeen had gehaald, schrikte zij er van, dat zij geen schort voor had, en nu wipte zij, voor de verandering, de trap op, naar boven, om er een te halen. Zij bracht dit in haar hand mee; en daar zij een van die meisjes was, voor wie een schort zelfs een sieraad is, kostte het haar vrij wat tijd en overleg om het netjes voor te doen. Toen moest zij nog de manchetten van haar mouwen omslaan, om ze niet met meel te bemorsen, en een ringetje van haar vinger trekken, dat er niet afwilde; en onder al die toebereidselen, keek zij Tom, onder haar lange zwarte wimpers, telkens ernstig aan, alsof alles wat zij deed onvermijdelijk noodzakelijk was, om den pudding goed te doen uitvallen.

Tom kon met zijn schrijven onmogelijk verder komen dan „een fatsoenlijk jongmensch van vijf en dertig jaar." Want haar bezorgdheid om zich bovennatuurlijk stil te houden, en voortdurend op haar teenen te trippelen, opdat zij hem niet storen zou, leidde zijn aandacht nog meer af, door hem nog meer op haar te doen letten.

„Tom," zei zij eindelijk heel verheugd. „Tom!"

„Wat nu?" vroeg Tom, en herhaalde bij zich zelf, „van vijf en dertig jaar."

„Wilt gij nu eens even kijken?"

Alsof hij niet al dien tijd naar haar gekeken had!

„Ik ga nu beginnen, Tom. Weet gij wel, waarom ik den vorm van binnen met boter besmeer?"

„Ik denk, evengoed als gij; want ik geloof, dat gij er ook niet veel van weet."

„Foei, hoe kunt gij zoo ongeloovig zijn, Tom! Hoe denkt gij, dat de pudding anders uit den vorm zou willen? Dat een architect en landmeter zooiets niet eens weet."

Er viel niet aan schrijven te denken. Tom schoof het papier van zich af, en bleef met de pen in zijn hand en met een vriendelijken glimlach zitten toekijken.

Ruth ging nu met ijver aan het werk, haar best doend om er niet bij te lachen, en niet te laten blijken, dat zij van het een of ander niet zeker was. Tom verlustigde er zich in, haar, met samengetrokken wenkbrauwen en dichtgeknepen lippen, het deeg te zien kneden, uitrollen, aan reepjes snijden en in den vorm schikken, vervolgens het vleesch te zien klein hakken, met peper en zout bestrooien en in het midden van het deeg doen, met water er bij voor de jus, alles zonder een oog naar hem op te slaan, uit vrees, dat zij zich dan niet ernstig zou kunnen houden, totdat zij eindelijk, toen de vorm vol was, en alleen nog met deeg afgedekt moest worden, in haar handen klapte, die natuurlijk heelemaal vol meel zaten, en in zoo'n genoeglijk zegevierend gelach uitbarstte, dat dit alleen al genoeg zou zijn, om den pudding smakelijk te maken.

„Waar is nu de pudding?" vroeg Tom, om haar te plagen.

„Waar?" antwoordde zij, terwijl zij met beide handen den vorm opnam. „Wel hier!"

„Is dat ding een pudding?" hervatte Tom.

„Het zal er een zijn, domoor, als hij gaar is," antwoordde zij, en toen Tom nog een ongeloovig gezicht zette, dreigde zij hem lachend met den deegroller. Daarop ging zij weer aan het werk, om de dekkorst te

„IK GA NU BEGINNEN, TOM. WEET GIJ WEL, WAAROM IK DEN VORM VAN BINNEN MET BOTER BESMEER?" (BLZ. 332).

maken — maar plotseling schrikte zij en werd bloedrood. Tom schrikte eveneens; want toen hij omkeek, zag hij John Westlock in de kamer staan.

„Wel mijn tijd, John, hoe zijt gij binnengekomen?"

„Ik vraag u excuus," antwoordde John, „vooral uw zuster. Er stond een oude vrouw op de stoep, die mij zei, dat ik hier maar naar binnen moest gaan, en omdat er op mijn kloppen geen antwoord kwam en de deur openstond, ben ik zoo vrij geweest. Ik weet werkelijk niet," vervolgde hij, „of er iemand verlegen hoeft te worden, omdat ik u bij ongeluk heb overvallen onder een huishoudelijk werkje, dat zoo pleizierig en knap gedaan wordt; maar ik moet toch bekennen, dat ik er verlegen mee ben, en ik hoop, dat gij zoo goed zult zijn, mij te hulp te komen, Tom!"

„Mijnheer John Westlock — mijn zuster," zei Tom.

„Ik hoop, dat zij als de zuster van zoo'n ouden vriend," zei John lachend, „wel zoo goed zal willen zijn, niet over mij te blijven denken, zooals mijn ongelukkige binnenkomen haar misschien heeft doen denken."

„Misschien zou mijn zuster wel hetzelfde willen zeggen," antwoordde Tom.

John zei daarop natuurlijk, dat dit volstrekt niet noodig was, en bood Ruth zijn hand aan, die deze echter niet kon aannemen, omdat haar hand vol deeg zat. Dit, wat bijzonder geschikt scheen om de verlegenheid nog grooter en de zaak nog erger te maken, had integendeel een heel gelukkig gevolg; want beiden konden niet nalaten te lachen, en zoo kwamen zij dadelijk op hun gemak.

„Ik ben blij, dat ik u zie," zei Tom. „Ga zitten."

„Dat wil ik wel doen," antwoordde zijn vriend; „maar op één voorwaarde, namelijk, dat uw zuster met het gereedmaken van haar pudding zal doorgaan, precies alsof ik er niet bij was."

„Dat zal zij ook wel," zei Tom; „maar met nog één voorwaarde, en die is, dat gij hier blijft om er van mee te eten."

De arme Ruth kreeg hartkloppingen, toen zij haar broer deze ontzettende onvoorzichtigheid hoorde begaan; want als de pudding nu mislukte, dacht zij, zou zij mijnheer Westlock nooit weer durven aan te kijken. Zonder iets van haar gemoedstoestand te vermoeden, nam John de uitnoodiging dankbaar aan, en na nog eenige scherts over den pudding en de geweldige verwachtingen, die hij er van zei te hebben, hervatte zij blozend haar werk, terwijl hij ging zitten.

„Ik kom veel vroeger dan ik van plan was, Tom," zei hij; „maar ik zal u vertellen, wat mij hier brengt, en ik geloof, dat gij er blij mee zult zijn. Is dat iets dat gij mij woudt laten zien?"

„O neen," antwoordde Tom, die het papier, dat hij in zijn hand hield, volkomen vergeten had, voor deze vraag hem er aan herinnerde. „Een fatsoenlijk jongmensch van vijf en dertig jaar — het is het begin van een soort advertentie — anders niets."

„Ik geloof niet, dat gij die zult hoeven af te maken, Tom. Maar hoe komt het, dat gij mij nooit gezegd hebt, dat gij vrienden in Londen hadt?"

Tom en zijn zuster keken elkaar met verbazing aan.

„Vrienden in Londen?" herhaalde Tom.

„Ja zeker," antwoordde Westlock.

„Hebt gij soms vrienden hier, lieve Ruth?" vroeg Tom.

„Neen, Tom."

„Ik ben blij te hooren, dat *ik* ze heb," zei Tom. „Maar het is werkelijk een nieuwtje voor me. Ik heb het nooit geweten. Zij moeten er al bijzonder knap in zijn een geheim te bewaren, John."

„Ik zal u zelf laten oordeelen," hervatte John Westlock. „In vollen ernst, Tom. Ik zal u doodeenvoudig vertellen wat het geval is. Toen ik vanmorgen zat te ontbijten, werd er aan mijn deur geklopt."

„En toen hebt gij zeker „binnen!" geschreeuwd, zoo hard als gij maar kondt," viel Pinch hem in de rede.

„Precies. En degene, die klopte, en die geen fatsoenlijk jongmensch van vijf en dertig jaar was, zoo versch van buiten, kwam binnen toen hij mij hoorde, in plaats van op het portaal te blijven staan kijken. Toen ik hem zag, was hij mij volkomen vreemd, een deftig, bejaard man, heel ouderwetsch gekleed en stijf in zijn houding. ‚Mijnheer Westlock?' zei hij. — ‚Die ben ik,' zei ik. — ‚Ik wilde u graag een oogenblik spreken,' zei hij. — ‚Ga zitten als het u belieft,' zei ik."

Hier hield John even op, om naar de tafel te kijken, waaraan Ruth, terwijl zij oplettend toeluisterde, nog met den pudding bezig was, die er nu bijzonder veelbelovend begon uit te zien.

„Toen de pudding een stoel had genomen...."

„Wat?" viel Tom er op in.

„Toen hij een stoel had genomen...."

„Pudding zegt gij."

„Wel neen," antwoordde John eenigszins

bedremmeld, „een stoel. Waar zou iemand 's morgens om halfnegen op mijn kamer een pudding vinden? Wat een idee! De vreemde heer nam een stoel, en toen begon hij, tot mijn verbazing, het gesprek met te zeggen: ,Ik meen, mijnheer, dat gij bekend zijt met een zekeren Thomas Pinch?' "

„Onmogelijk!" riep Tom uit.

„Dat waren zijn eigen woorden, verzeker ik u. Ik zei hem van ja. — Of ik uw tegenwoordige woonplaats wist? — Ja. — Of gij in Londen waart? — Ja. — Hij had bij geruchte gehoord, dat gij niet meer in uw betrekking bij Pecksniff waart. Of dat waar was? — Ja. — Of gij misschien naar een andere betrekking zocht? — Ja."

„Dat is ook zoo," zei Tom knikkend.

„Dat verzekerde ik hem ook zoo nadrukkelijk, dat er geen mogelijkheid tot twijfel overbleef. Nu verder. ,Dan geloof ik, dat ik hem helpen kan,' zei hij."

Ruth liet haar pudding staan.

„Lieve hemel!" riep Tom uit. „Denk eens aan, Ruth. Hij dacht, dat hij mij helpen kon!"

„Ik verzocht hem om verder te gaan," hervatte Westlock, met een blik naar Ruth, die nu niet minder belangstelling toonde dan Tom zelf, „en zei, dat ik u wel dadelijk wilde gaan opzoeken. Hij antwoordde, dat hij weinig te zeggen had, want dat hij kort van stof was, en dat bleek ook zoo te zijn; want hij vertelde mij heel beknopt, dat hij een vriend had, die een soort secretaris en blibliothecaris noodig had. Het inkomen was wel gering, honderd pond per jaar, zonder kost en inwoning; maar het werk was ook niet zwaar. Dat was de betrekking, en gij zoudt die dadelijk kunnen krijgen."

„Wel lieve hemel!" riep Tom uit. „Honderd pond per jaar! Beste John! Lieve Ruth! Honderd pond per jaar!"

„Maar het zonderlingste van het geval," hervatte John, terwijl hij zijn hand op Tom's arm legde, om zijn verrukking voor het oogenblik tot bedaren te brengen, „het zonderlingste van het geval, juffrouw Pinch, is, dat ik dien man volstrekt niet ken, en dat hij ook Tom niet kent."

„Hij kan mij ook niet kennen, als hij een Londenaar is," zei Tom verbijsterd; „want ik ken niemand in Londen."

„Toen ik zei," vervolgde John, „dat hij het niet kwalijk moest nemen, als ik zoo vrij was te vragen, wie hem naar mij verwezen had, hoe hij de verandering, die er met u was voorgevallen, was te weten gekomen, en hoe hij wist, dat gij voor de betrekking, waarover hij sprak, geschikt waart, antwoordde hij droogjes, dat het hem niet vrijstond daarover uitleg te geven."

„Dat het hem niet vrijstond daarover uitleg te geven?" herhaalde Tom verwonderd.

„Ik kon wel begrijpen, zei hij, dat iedereen, die in de buurt van mijnheer Pecksniff was geweest, evengoed bekend was met mijnheer Thomas Pinch en zijn bekwaamheden, als met den kerktoren of „De Blauwe Draak."

„De Blauwe Draak!" herhaalde Tom, beurtelings zijn vriend en zijn zuster aanstarend.

„Ja, denk eens aan! Hij sprak, op mijn woord, zoo familiaar over „De Blauwe Draak", alsof hij Mark Tapley was geweest. Ik kan u verklaren, dat ik mijn oogen goed openzette, toen ik dit hoorde; maar ik kon mij niet herinneren, dat ik den man ooit eerder had gezien, hoewel hij lachend zei: ,Gij kent „De Blauwe Draak" wel, mijnheer Westlock. Gij hebt daar zelf een paar keer een vroolijke partij gehad.' En dat is ook zoo; weet gij nog wel, Tom?"

Tom knikte heel nadrukkelijk maar scheen nog verbijsterder dan tevoren, en merkte op, dat dit het onverklaarbaarste geval was, waarvan hij ooit in zijn leven had gehoord.

„Onverklaarbaar?" zei zijn vriend. „Ik moet bekennen, dat ik bang voor den man werd. Het was klaarlichte dag en de zon scheen, en toch werd ik werkelijk bang voor hem. Ik verbeeldde mij half en half, dat hij niet op deze wereld thuis hoorde, tot hij een heel gewone portefeuille uit zijn zak haalde, en mij zijn adreskaartje gaf."

„Mr. Fips," zei Tom, hardop lezend. „Austin Friars. Dat Austin Friars klinkt wel een beetje spookachtig, John."

„Maar Mr. Fips toch niet," antwoordde Westlock. „Daar woont hij, en daar verwacht hij ons vanmorgen. En nu weet gij, op mijn eer, evenveel van dit vreemde geval, als ik zelf."

Voor Tom's gezicht, waarop de vreugde over de honderd pond per jaar en de verbazing over de toedracht van het geval zich even sterk vertoonden, was geen evenbeeld te vinden, behalve het gezichtje van zijn zuster, die, terwijl zij daar zat, een schilder tot model voor een fraaie schets van „de verwondering" had kunnen dienen. Hoe het met den biefstuk-pudding zou zijn afgeloopen, als hij niet al in den vorm was geweest, had zelfs geen sterrenwichelaar kunnen voorspellen.

„Tom," zei Ruth met eenige aarzeling „misschien weet mijnheer Westlock, die zoo'n goede vriend van u is, er wel meer van, dan hij zeggen wil."

„Neen, werkelijk niet," zei John heftig. „Ik wilde wel dat het zoo was. Ik kan er mij zelf niet de minste verdienste bij toeschrijven, juffrouw Pinch. Alles wat ik er van weet, en, voor zoover ik er over kan oordeelen, van weten kan, heb ik u gezegd."

„Zoudt gij er niet nog wat meer van weten, als gij het weten wildet?" vroeg Ruth, terwijl zij de tafel weer opruimde.

„Neen, heusch niet," antwoordde John. „Het is niet edelmoedig van u, dat gij mij zoo wantrouwt, terwijl ik u blindelings geloof. Ik stel het onbeperktste vertrouwen in uw pudding, juffrouw Pinch."

Ruth lachte hierom; maar al heel gauw kwam men weer in een ernstige stemming en begon men heel ijverig over het geval te redeneeren. Wat er ook duister in zijn mocht, zooveel scheen tenminste heel duidelijk, dat Tom een inkomen van honderd pond per jaar werd aangeboden; en daar dit de hoofdzaak was, deed de duisternis, die haar omgaf haar nog sterker uitkomen.

Tom, die op heete kolen zat, wilde dadelijk naar mijnheer Fips gaan; maar op raad van Westlock wachtten zij nog een uurtje. Voor hij er heenging, knapte Tom zich zooveel mogelijk op, en toen John door de half openstaande deur zag, hoe zijn knappe zuster in den gang den kraag van zijn jas nog eens afborstelde, nog haastig een torntje in zijn handschoen naaide, en in den ijver van haar ouderwetsche preciesheid en keurigheid om hem heen trippelde, om hem hier en daar nog een veegje te geven, dacht hij aan haar portretten op de muren in Pecksniff's teekenkamer, en verklaarde die met verontwaardiging voor schandelijke caricaturen, hoewel, zooals wij reeds gemeld hebben, de teekenaars hun best hadden gedaan haar als een heel mooi meisje af te beelden en hij zelf er eigenhandig een half dozijn van geteekend had.

„Tom," zei hij, terwijl zij voortstapten, „ik begin te denken, dat gij iemands zoon moet zijn."

„Dat denk ik ook," zei Tom op zijn bedaarde manier.

„Ik bedoel van iemand van aanzien."

„Och wel neen!" antwoordde Tom. „Mijn arme vader was niet van aanzien, en mijn moeder evenmin."

„Herinnert gij u die nog goed?"

„Of ik mij hen nog herinner? Ja zeker! Mijn arme moeder bleef het laatst over; maar zij stierf toch toen Ruth nog een klein meisje was, en toen kwamen wij ten laste van die goede oude grootmoeder, van wie ik u wel eens heb verteld. Och neen, er is heusch niets dat romantisch kan heeten in onze geschiedenis, John."

„Dan zie ik geen middel om het bezoek van dien vreemden heer te verklaren, Tom," zei John met een zonderlinge teleurstelling. „Laten wij het dan ook maar niet verder probeeren."

Zij probeerden het echter toch opnieuw, en hielden niet op er over te spreken, tot zij „Austin Friars" bereikten, waar zij achter in het huis, op de eerste verdieping, in een heel donkere gang een deur vonden, waarop men ternauwernood den naam Mr. Fips kon onderscheiden, voor welke deur een mat lag, die tot een netwerk was uitgesleten en sedert langen tijd geen anderen dienst verrichtte, dan dat al de bezoekers van het kantoor van mijnheer Fips er over struikelden.

Fips, die een bons hoorde van een hoed tegen zijn deur, werd door dit gewone geluid verwittigd, dat er iemand was om hem te spreken, en opende daarop voor dien iemand de deur, met de opmerking, dat het een beetje donker was.

„Een beetje erg donker," fluisterde John zijn vriend in het oor. „Het zou hier precies een hol zijn, om een buitenman zijn nek om te draaien. Vindt gij ook niet, Tom?"

Pinch had ook al gedacht aan de mogelijkheid, dat men hen in dat huis had gelokt, om materiaal voor vleeschpasteitjes op te leveren; maar de aanblik van mijnheer Fips, een klein mager mannetje, heel vreedzaam van uiterlijk, met een zwarte korte broek en gepoederd haar, deed zijn wantrouwen verdwijnen.

„Komt binnen!" zei Fips.

Zij gingen het kantoor binnen, waar niemand een overgroote zindelijkheid had kunnen misprijzen. In een hoek zag men, bij voorbeeld, een groote, gesterde, zwarte vlek op den vloer, alsof daar, jaren geleden, een oude klerk zich de keel had afgesneden, en, in plaats van bloed, een plas inkt gestort had.

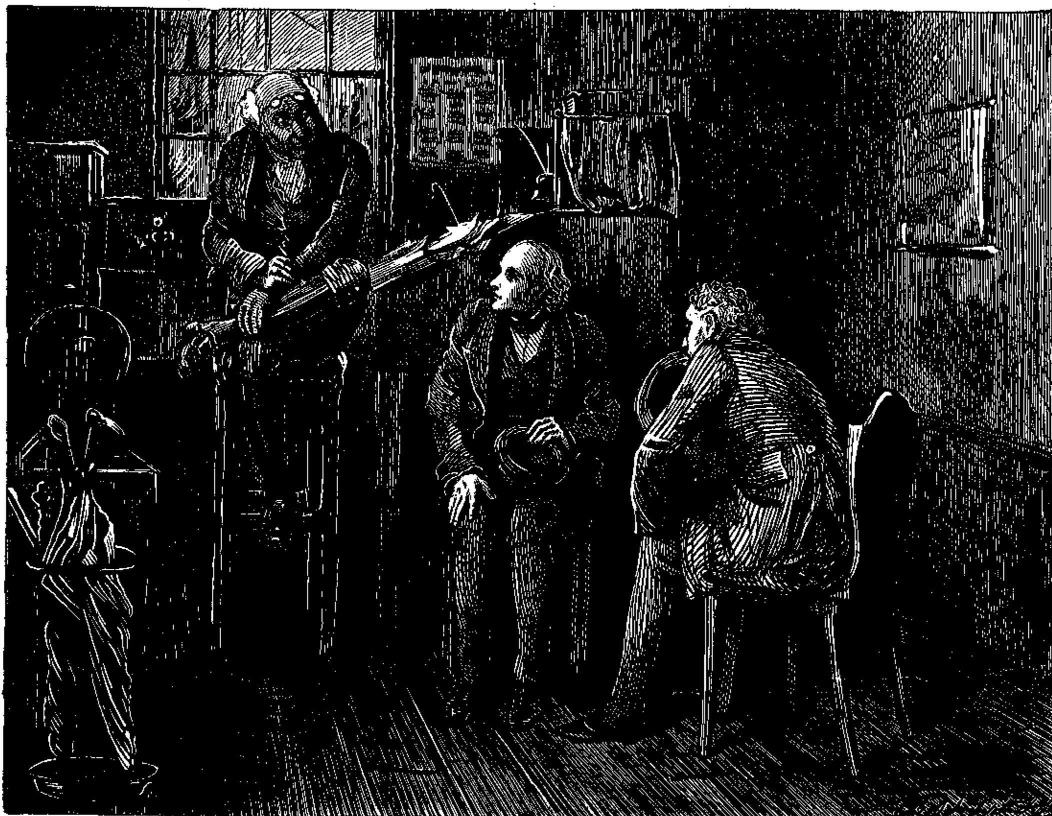
„Ik heb mijn vriend, mijnheer Pinch, meegebracht, mijnheer," zei Westlock.

„Gà zitten als 't u belieft," zei Fips.

Zij bezetten twee stoelen, en Fips nam de hooge kantoorkruk, uit welker zitting hij een verwonderlijk lang paardenhaar haalde, dat hij, schijnbaar met veel smaak, in zijn mond stak.

Hij keek Tom Pinch nieuwsgierig aan, maar zijn gezicht bleef volkomen vrij van alles, waaruit men een bijzondere belangstelling had kunnen opmaken. Na een korte poos van stilte, waaronder Fips zoo volkomen op zijn gemak bleef, dat hij daardoor klaarblijkelijk toonde, hoe weinig hij geaarzeld zou hebben haar vroeger te verbreken, als hij dit verkozen had, vroeg hij Westlock, of hij zijn aanbod aan Pinch had meegedeeld.

John beantwoordde deze vraag bevestigend.

„DAT KAN IK WERKELIJK NIET ZEGGEN. DAT WEET IK VOLSTREKT NIET. MAAR," VERVOLGDE FIPS, TERWIJL HIJ HET CACHET MET ALLE KRACHT OP DE KUIT VAN ZIJN LINKERBEEN DRUKTE EN TOM STRAK AANKEEK, „IK GELOOF NIET, DAT DIT EEN ZAAK VAN VEEL BELANG IS.

„En zoudt gij het de moeite waard achten het aan te nemen, mijnheer?" vroeg Fips vervolgens aan Tom.

„Ik beschouw het als een buitengewoon fortuintje, mijnheer," antwoordde Tom. „Ik ben u bijzonder verplicht voor het aanbod."

„Mij niet," zei Fips. „Ik volg alleen mijn instructies."

„Dan dank ik uw vriend, mijnheer," hervatte Tom, „den heer, bij wien ik werkzaam zal zijn, en wiens vertrouwen ik zal trachten te verdienen. Ik hoop dat hij zijn goede meening over mij niet zal verliezen, mijnheer, als hij mij nader leert kennen. Hij zal merken, dat ik nauwkeurig en ijverig ben, en graag in alle eerlijke dingen mijn best wil doen. Daarvoor meen ik te kunnen instaan, en mijnheer Westlock eveneens." Met deze woorden keek hij zijn vriend aan.

„Zeer zeker," zei John bevestigend.

Fips scheen het eenigszins moeilijk te vinden het gesprek weer te hervatten. Om zich zelf te hulp te komen nam hij een cachet op, en begon groote F's op zijn beenen te stempelen.

„Om de waarheid te zeggen," begon hij eindelijk, „mijn vriend is op het oogenblik niet in de stad."

Het gezicht van Tom betrok; want hij dacht, dat dit evenveel beteekende, als dat zijn voorkomen niet beviel, en dat men naar iemand anders zou uitkijken.

„Wanneer denkt gij dat hij weer in de stad zal komen, mijnheer?" vroeg Tom.

„Dat kan ik werkelijk niet zeggen. Dat weet ik volstrekt niet. Maar," vervolgde Fips, terwijl hij het cachet met alle kracht op de kuit van zijn linkerbeen drukte en Tom strak aankeek, „ik geloof niet, dat dit een zaak van veel belang is."

De arme Tom boog beleefd zijn hoofd, maar scheen toch aan het gezegde te twijfelen.

„Het doet er eigenlijk heel weinig toe," hervatte Fips. „De zaak wordt heelemaal geregeld tusschen u en mij, mijnheer Pinch. Wat úw werk betreft, kan ik u aan den gang helpen, en wat uw salaris betreft, dat kan ik betalen — per week," vervolgde Fips, die nu het cachet neerlegde en Pinch en Westlock beurtelings aankeek, „hier in dit kantoor, tusschen vier en vijf uur 's middags." Toen Fips dit gezegd had, trok hij een gezicht, alsof hij wilde fluiten, maar hij deed dit toch niet.

„Gij zijt wel heel goed," antwoordde Tom, wiens gezicht nu van genoegen glansde; „en ik kan niet anders dan volkomen tevreden zijn. De tijd van mijn werk...."

„Van halftien tot vier uur, of zoo om en nabij," antwoordde Fips.

„Ik wilde eigenlijk zeggen, dat ik den tijd van mijn werk heelemaal aan uw bepaling overliet, en alleen vragen, waar ik zijn moest," hervatte Tom.

„In den Temple," antwoordde Fips. „Misschien zoudt gij graag eerst eens willen zien...."

„O lieve hemel neen," antwoordde Tom. „Ik ben blij dat ik een betrekking heb; de plaats, waar ik werken moet, is mij altijd goed genoeg."

„Dat is dus afgesproken," zei Fips. „Zoudt gij mij nu over een uurtje bij de Temple Gate in Fleetstreet kunnen opwachten?"

Natuurlijk zei Tom met blijdschap „ja!"

„Goed!" zei Fips opstaand. „Dan zal ik u laten zien, waar gij zijn moet, en kunt gij morgenochtend met uw werk beginnen. Over een uurtje dus. U zal ik zeker ook nog wel zien, mijnheer Westlock? Kijk goed uit. Het is wat donker."

Met deze vrij overtollige opmerking opende hij de deur en liet hen verder alleen op den tast den weg naar buiten zoeken.

Dit onderhoud had het geheimzinnige van Tom's nieuwe betrekking zoo weinig opgehelderd, dat de beide vrienden niet konden nalaten om elkaars verbijsterde gezichten te lachen. Zij begrepen echter, dat zij wel eenig licht zouden krijgen, wanneer Tom met zijn nieuwe kantoor en de nieuwe collega's, die hij daar zeker zou vinden, bekend werd, en stelden dus alle gissingen uit, tot zij Fips zouden hebben teruggezien.

Nadat zij een poos op de kamer van John Westlock hadden gewacht, begaven zij zich naar de afgesproken plaats. Het was nog vóór den vastgestelden tijd; maar Fips stond al bij de Temple-Gate, en prees hen om hun stiptheid.

Hij ging hun voor, verscheidene gangen door en plaatsen over, tot hij op een pleintje kwam, nog stiller en afgelegener dan de andere; daar ging hij een huis binnen, en een trap op, terwijl hij, onderweg, een roestigen sleutelbos uit zijn zak haalde. Hij bleef boven in het huis voor een deur staan, die geen andere verf had dan een streek geel, waarop de naam van den bewoner had moeten staan, en begon toen heel bedaard op de leuning van de trap het stof uit een van zijn sleutels te kloppen.

„Gij moogt er wel een houtje in steken," zei hij tegen Tom, nadat hij in het pijpje van den sleutel had geblazen. „Als men dat niet doet, raken zij altijd verstopt. Ook zou het niet kwaad zijn, als het slot wat geolied werd."

Tom dankte hem voor zijn raad, maar was te vol van gedachten om erg spraakzaam te zijn. Intusschen opende Fips de deur, die heel moeilijk en met een verschrikkelijk geknars op haar scharnieren draaide. Toen haalde hij den sleutel er uit, en gaf dien aan Tom.

„Er ligt hier nogal wat stof," zei hij, terwijl hij naar binnen ging.

Hij had gerust kunnen zeggen, dat er verbazend veel stof lag, want alles was met een laag daarvan bedekt, en in een zonnestraal, die door een reet in een van de vensterluiken binnendrong, dwarrelde zooveel stof rond, dat men er niet doorheen kon zien.

Stof was hier het eenige, dat in langen tijd eenige beweging scheen te hebben gehad. Toen Fips de luiken had geopend en het raam had opgeschoven, om de frissche lucht binnen te laten, kon men zien, dat het beschimmelde huisraad, de kleurlooze zoldering en wanden, en de roestige haard, zeker sedert lang door geen hand waren aangeraakt. Dicht bij de deur stond een kaars, met een domper er op, alsof de laatste, die hier geweest was, nadat hij zich een veiligen uitweg had verzekerd, nog even had rondgekeken, en toen alle licht en leven tegelijk had uitgedoofd, om het vertrek als een graf te sluiten.

Op die verdieping waren twee kamers, en in de voorste daarvan had men een smalle trap, die naar nog twee kamers daar-

boven leidde, die als slaapvertrekken waren gemeubileerd. Zoowel daar als in de benedenkamers bespeurde men geen gebrek aan allerlei gemakkelijk huisraad, hoewel alles heel ouderwetsch; maar langdurige verwaarloozing deed het veel slechter schijnen dan het inderdaad was. Hoewel nu heel onooglijk en bijna onbruikbaar, kon het meeste met weinig moeite weer in goeden staat worden gebracht.

Stoelen en andere meubelen stonden zonder eenige orde hier en daar in het rond, tusschen kisten, manden en allerlei prullen. Op den vloer lagen stapels boeken, misschien eenige duizenden in getal, sommige nog in kisten en papier gepakt, zooals zij daar gebracht waren, andere op hoopen geworpen of overal verstrooid; maar op de planken, die tegen de wanden waren gespijkerd stond er niet een. Naar deze boeken wijzend zei Fips:

„Voor er iets anders kan worden gedaan, mijnheer Pinch, moeten deze boeken gecatalogiseerd en op de planken gerangschikt worden. Dat is genoeg om mee te beginnen, denk ik."

Tom wreef vergenoegd in zijn handen, bij het vooruitzicht op een taak, die zoo precies met zijn smaak overeenkwam, en zei:

„Dat is precies een bezigheid naar mijn zin. Misschien zal ik er wel werk aan hebtot mijnheer...."

„Tot mijnheer?" herhaalde Fips, als wilde hij vragen, waarom Tom niet voortging.

„Ik dacht er niet aan, dat gij mijnheer's naam nog niet genoemd hebt," zei Tom.

„Niet? — zoo!" zei Fips, terwijl hij zijn handschoen weer aantrok. „Neen — het is waar — ik geloof, dat gij gelijk hebt. Hij zal wel gauw eens hier komen, denk ik, en ik twijfel er niet aan, of gij zult wel met elkaar overweg kunnen. Ik wensch u veel geluk. Gij zult niet vergeten de deur te sluiten? Als gij haar maar een trek geeft, springt het slot vanzelf in. Halftien, zooals ge weet, tot vier uur, wat vroeger of wat later, naarmate het met uw werk uitkomt. Mijn adres zult gij wel onthouden. Mr. Fips, Austin Friars. Nu, vergeet niet de deur dicht te trekken."

Dit alles zei hij zoo familiaar en genoeglijk, dat Tom niet anders kon doen dan in zijn handen wrijven en toestemmend knikken, wat hij nog deed, toen Fips heel bedaard wegging.

„Wat — is hij weg?" riep Tom.

„En wat meer is," antwoordde Westlock, terwijl hij op een stapel boeken ging zitten, „hij schijnt niet van plan ooit terug te komen. Zoo zijt gij dan hier heer en meester, op een vrij zonderlinge manier."

De heele zaak was wonderlijk, en Tom zette, terwijl hij met zijn hoed in zijn eene en den sleutel in zijn andere hand tusschen de boeken stond, zoo'n verbijsterd gezicht, dat zijn vriend er hartelijk om moest lachen. Tom zelf moest tenslotte meelachen, niet alleen omdat John hem het voorbeeld gaf, maar ook omdat hij nu het onverwachte afbreken van zijn gesprek met mijnheer Fips heel grappig begon te vinden.

Toen zij uitgelachen waren, wat niet heel gauw het geval was, keken zij wat nauwkeuriger om zich heen, en begonnen in den rommel naar het een of ander te zoeken, dat hun eenige inlichting kon geven. Zij vonden echter niets. In de boeken, die blijkbaar op verkoopingen gekocht en hier van tijd tot tijd verzameld waren, stonden verschillende namen geschreven; maar zij konden onmogelijk bepalen, of een van alle de naam van Tom's tegenwoordigen patroon was. John kwam op den schranderen inval, om bij den administrateur navraag te doen, aan wien de kamers toebehoorden of wie ze in huur had; maar hij kwam even wijs terug, daar het antwoord luidde: „Mijnheer Fips, in Austin Friars."

„Ik geloof alles wel beschouwd," zei John, „dat het geheim tenslotte niet zoo heel diep gaat, en dat het hierop neerkomt: Fips is een zonderling; hij kent Pecksniff, veracht hem natuurlijk, heeft genoeg van u gehoord om te weten, dat gij de man zijt, dien hij noodig heeft, en neemt u op zijn eigenaardige wonderlijke manier in dienst.

„Maar waarom op zoo'n wonderlijke manier?" vroeg Tom.

„Ja — waarom heeft iemand een wonderlijken smaak? Waarom draagt Fips een korte broek, en poeder in zijn haar, terwijl zijn naaste buurman laarzen en een pruik draagt?"

Tom, die zich in een gemoedstoestand bevond, die de opheldering van een geheim tot een groot geluk maakt, nam deze (die evengoed was als een andere) voor waarheid aan, zeggend, dat hij er niet aan twijfelde, en dit meende hij niet minder oprecht, omdat hij op elke gissing van zijn vriend hetzelfde gezegd had, en bereid bleef om van een nieuwe gissing opnieuw hetzelfde te zeggen.

Zij wilden echter weggaan. Tom schoof het raam dicht, sloot de luiken, trok, zooals hem was aanbevolen, de deur dicht, duwde er nog eens tegen aan, en stak den sleutel in zijn zak.

Om weer naar Islington te gaan, namen

de vrienden een tamelijk grooten omweg; want zij hadden nog tijd over, en Pinch werd het kijken nooit moe. Het was gelukkig, dat hij zoo'n vriend had als John Westlock; want de meeste menschen zouden ongeduldig zijn geworden over zijn gedurig turen voor de winkels en zijn herhaalde wegloopen naar het midden van de straat, waardoor hij zijn leven in gevaar bracht om een kerktoren of een ander openbaar gebouw beter te kunnen zien. Maar John verheugde zich, dat Tom zooveel pleizier had, en telkens als deze opgetogen terugkwam, nadat hij tusschen een paar wagens was doorgeworsteld, zonder op de complimenten te letten, die de koetsiers hem toeschreeuwden, scheen John meer met hem ingenomen te zijn dan vroeger.

Ruth had geen meel meer aan haar handen, toen zij hen in het driehoekige voorkamertje ontving; maar er lag een vriendelijke glimlach op haar gezichtje, en in elk van haar heldere oogen schitterde een „welkom!" En hoe helder waren die oogen! Als men er maar een oogenblik in keek, zag men twee alleraardigste miniatuurportretjes van zich zelf, die het toppunt van vleiende gelijkenis waren.

Had men ze maar als zulke portretjes kunnen bewaren! Maar voor die levendige, rustelooze, al te onpartijdige oogen was het genoeg, dat iemand, wie het ook zijn mocht, er voor kwam, en onmiddellijk flikkerde en danste hij daar even vroolijk als gij hadt gedaan.

De tafel was al gedekt, en hoewel er geen keur van glaswerk of tafelgoed op te zien was, de messen beenen heften hadden en de vorken van staal waren, was er toch geen gebrek aan damast, kristal, porselein of zilver, omdat niemand die dingen miste. Wat er was, was er; en nu het er was, had niets anders beter of maar evengoed kunnen zijn.

De pudding, de eerste proef van Ruth's kookkunst, was zoo voortreffelijk uitgevallen, dat John en Tom beiden verklaarden, dat zij die kunst al lang in het geheim bestudeerd moest hebben, en haar wilden noodzaken om dit te bekennen. Deze plagerij deed allen heel vroolijk worden, en menige grap was er het gevolg van. Maar John speelde eigenlijk geen zuiver spel; want nadat hij Tom had verlokt om zich geweldig bloot te geven, liep hij plotseling tot den vijand over, en wilde alles bezweren wat zijn zuster zei. Het was echter maar uit de grap, zooals Tom dien avond, voor hij naar bed ging, opmerkte, en John was altijd bijzonder beleefd voor dames, zelfs toen hij nog een kleine jongen was. „Zoo, zoo," zei Ruth hierop; en verder zei zij niets.

Het is verbazend, hoeveel stof tot praten drie menschen kunnen hebben. Het gesprek bleef geen oogenblik steken. Maar het was niet allemaal nonsens wat zij praatten; want toen Tom vertelde, hoe hij de dochters van Pecksniff had gezien, en welke verandering er met de jongste had plaats gehad, werden zij heel ernstig.

John Westlock luisterde met bijzondere aandacht, en hij had veel over dat huwelijk te vragen, en informeerde of haar man die heer was, dien Tom eens naar Salisbury had meegebracht; en toen hij hoorde, dat het een ander was, of die twee dan familie van elkaar waren; kortom, hij wilde alles weten. Tom vertelde alles wat hij wist; hoe Martin naar Amerika was gegaan en Mark uit „De Draak" had meegenomen; hoe Pecksniff den ouden suffigen grootvader in zijn macht had gekregen, en op wat voor laaghartige manier hij Marie Graham tot een huwelijk trachtte te dwingen. Maar hij sprak geen woord over wat er diep in zijn eigen hart verborgen lag; in dat hart, zoo trouw en vol eergevoel, en waarin nog zooveel ruimte was voor alle edele en onbaatzuchtige aandoeningen — geen enkel woord.

O Tom Pinch! De schranderste man van de heele wereld, die zich het meest verheft op zijn slimheid en zijn wantrouwen van andere menschen, die het meeste goud en zilver kan laten zien, als de winst, die zijn schranderheid hem heeft bezorgd, de grootste voorstander van de wijze leer: „ieder voor zich zelf en God voor ons allen" (want hoe wijs is de gedachte, dat de Eeuwige iemands zelfzuchtige lusten en begeerten zal begunstigen!) zal zeker nooit het uur beleven — zeker niet — dat al zijn wijsheid een ongerijmde dwaasheid wordt bij den eenvoud van uw argelooze hart.

En hoe eenvoudig moest weer uw hart zijn, Tom, hoewel in een ander opzicht, om zoo naar die komedie te verlangen, waarvan John, toen er thee gedronken was, zei, dat hij het voorrecht had er zonder een halven shilling te betalen heen te gaan, en zooveel menschen mee te brengen als hij wilde — eenvoudig genoeg zelfs, om niet te vermoeden, dat John betaalde, toen hij eerst alleen naar binnenging! En hoe eenvoudig moest gij zijn om bij de armzalige vertooning op zoo'n armzalig tooneel zoo van harte te lachen en te schreien, en om zoo vroolijk en spraakzaam met Ruth naar huis te stappen, en om u den volgenden

morgen zoo te verwonderen, toen er een pakje voor Ruth werd gebracht, en er een kookboek in zat, waarin het blad met het recept van een biefstukpudding omgevouwen en doorgeschrapt was! — Uw ziel was louter eenvoud — bespottelijk van eenvoud, Tom Pinch!

HOOFDSTUK XL.

Tom Pinch en zijn zuster maken zich een nieuwe kennis, en krijgen nieuwe redenen om zich te verwonderen.

Er was iets geheimzinnigs en spookachtigs in die onbewoonde kamers in den Temple en in alles wat met het tegenwoordige werk van Tom in verband stond, dat hem een onweerstaanbare belangstelling inboezemde. Elken morgen, wanneer hij in Islington zijn deur uitging, was het hem alsof hij een geheimzinnigen nevel binnenging, die hoe langer hoe dichter werd, en hem den heelen dag omringde, tot de tijd kwam, dat hij weer naar huis ging.

Wanneer Tom uit de drukke straten de stille binnenplaatsen van den Temple binnenkwam, begon hij den eersten zweem van dien duisteren nevel te bespeuren. Elke echo van zijn voetstappen scheen een stem uit de oude muren te zijn, wie het aan woorden ontbrak om hem de geschiedenis van die naargeestige vertrekken te verhalen — om hem te zeggen, welke verloren documenten in vergeten hoeken van die gesloten kelders lagen, door welker traliën hem die duffe lucht tegemoet kwam — om hem het geheim in te fluisteren van manden vol ouden wijn, die tusschen de fundamenten van de Hall waren vergeten — of om hem de geheimen te laten raden van die lang begraven kruisvaarders, wier marmeren beelden de graven in de kerk versieren. Zoodra Tom zijn voet op de trap zette, werd die nevel veel dichter, en met elke trede hooger nam hij toe, tot hij zich in de boekenkamers volkomen ondoordringbaar samenpakte.

Elke dag bracht een nimmer uitgeput onderwerp van nadenken met zich mee. Zijn patroon — zou hij dien dag komen, en wat voor man zou hij zijn? Want Tom kon niet bij Fips blijven stilstaan. Hij geloofde vast, dat Fips de waarheid had gezegd, toen hij verklaarde, dat hij in opdracht van een ander handelde, en wat voor man die ander zijn zou, werd een wonderschoone bloem van geheimzinnigheid in den tuin van Tom's verbeelding, die nooit verwelkte.

Eens dacht hij, dat Pecksniff, berouw voelend over zijn valschheid, misschien door de tweede of derde hand dit middel had aangewend om hem een bestaan te bezorgen, en hij vond, na wat er tusschen dien braven man en hem was voorgevallen, dit denkbeeld zoo ondraaglijk, dat hij het dienzelfden dag aan John Westlock meedeelde, er bijvoegend, dat hij liever als een kruier zou willen zwoegen, dan zich zoo diep te verlagen om van Pecksniff de kleinste weldaad aan te nemen. Maar John verzekerde Pinch, dat hij het karakter van Pecksniff nog lang niet voldoende recht liet wedervaren, als hij dacht dat die man tot eenig bewijs van edelmoedigheid in staat was; en dat hij zich daarover niet ongerust hoefde te maken, voor hij de zon groen en de maan zwart zag worden, en met het bloote oog twaalf kometen tegelijk door de lucht zag zwieren. Bij zoo'n ongewonen stand van zaken, zei hij, en eerder niet, mocht iemand, die nog niet heelemaal gek was, Pecksniff van een dergelijke dwaasheid verdenken. Kortom, hij stak zoo den gek met het denkbeeld, dat Tom het wel moest laten varen en zijn hersenen weer moest pijnigen, om een andere oplossing van het raadsel te vinden.

Intusschen ging Tom dagelijks naar zijn werk en maakte daarmee goeden voortgang. Spoedig waren de boeken al voorloopig gerangschikt en maakten in zijn keurig geschreven catalogus een heel deftigen indruk. In zijn werkuren besteedde hij nu en dan een poosje aan het lezen, en gewoonlijk nam hij 's avonds een van die geheimzinnige boeken mee naar huis, er echter wel voor zorgend het den volgenden morgen weer terug te brengen, uit vrees dat zijn patroon onverwachts zou komen en zou vragen waar het gebleven was. Zoo leidde hij een stil, maar werkzaam en, voor hem, heel genoeglijk leven.

Hoe nieuw en belangrijk een boek ook voor hem mocht zijn, het kon Tom, terwijl hij in die geheimzinnige kamers zat, nooit zoo ernstig boeien, dat hij onder het lezen het minste geluid niet gehoord zou hebben. Een voetstap buiten de deur deed hem oplettend luisteren, en wanneer die het huis naderde en de trap opkwam, dacht hij altijd, met een kloppend hart: „Nu zal ik hem zien." Maar geen andere voetstap dan die van hem zelf, kwam ooit hooger, dan tot de verdieping beneden hem.

Deze zonderlinge geheimzinnige eenzaamheid deed dikwijls gedachten bij Tom opkomen, waarvan zijn gezonde verstand

wel dadelijk de opgerijmdheid inzag, maar die hij toch niet van zich af kon zetten; want het gezonde verstand lijkt, in zoo'n geval, bij de meeste menschen op de oude Fransche politie — heel vlug om iets te ontdekken, maar heel zwak om iets te verhinderen. Een onbestemde, zonderlinge, onverklaarbare, ongerijmde argwaan, dat iemand zich in de andere kamer had verscholen, boven zijn hoofd sloop, door een reet hem beloerde, waar hij niet was heimelijk het een of ander uitvoerde, kwam wel honderdmaal per dag in hem op, en maakte hem, als hij het raam openschoof, blij met het gezelschap van de musschen, die in de goot huisden en daar den heelen dag sjilpten.

Hij zat altijd met de deur wijd open, om de menschen te hooren, die de trap opkwamen en naar een van de lager gelegen kamers gingen. Soms kwamen er ook wonderlijke vermoedens bij hem op, als hij op straat iemand zag, die in zijn kleeding of voorkomen iets zonderlings had. „Het zou mij niet verwonderen als hij het was," dacht hij dan. Maar nooit was hij het. En hoewel Tom meer dan een van deze verdachte personen naging, in het ongerijmde geloof, dat zij naar de plaats gingen, waar hij vandaan kwam, kreeg hij daardoor nooit eenige andere zekerheid, dan die, dat het niet zoo was.

Mijnheer Fips maakte het geheimzinnige van de zaak eer nog duisterder dan lichter; want toen Tom de eerste maal bij hem kwam, om het wekelijksche gedeelte van zijn salaris te ontvangen, zei hij:

„Ja, à propos, mijnheer Pinch, gij moet er maar niet over spreken."

Tom dacht, dat Fips hem een geheim wilde vertellen, en zei daarom, dat men zich op zijn stilzwijgendheid kon verlaten. Maar toen Fips hierop niets anders antwoordde dan „heel goed!" kon Tom niet nalaten, hem op den weg te helpen door te zeggen:

„Gij woudt mij iets vertellen."

„O neen, heelemaal niet," zei Fips. Maar toen hij het verbijsterde gezicht van Tom opmerkte, vervolgde hij: „Ik bedoel, dat gij niet rond hoeft te vertellen, waar en hoe gij tegenwoordig werkt. Het is beter van niet."

„Ik heb het genoegen nog niet gehad mijn patroon te zien, mijnheer," zei Pinch, terwijl hij het geld in zijn zak stak.

„Niet?" zei Fips daarop. „Neen, dat dacht ik ook wel."

„Ik zou hem graag willen bedanken, en vragen of hij tevreden is over wat ik doe," stotterde Tom.

„Jawel," zei Fips geeuwend. „Geen wonder. Ik moet het zelfs prijzen."

Tom nam haastig het besluit om hem op een andere manier aan te vallen.

„Ik zal weldra met de boeken klaar zijn, mijnheer," zei hij. „Ik hoop niet, dat dit een einde aan mijn betrekking zal maken, of dat ik dan niets meer te doen zal hebben."

„O Heere neen," antwoordde Fips; „er is nog genoeg te doen. Pas op, dat gij u niet stoot. Het is wat donker."

Dit was alle inlichting, die Tom van Fips kon krijgen. Het was dan ook inderdaad donker genoeg voor zijn oogen, en als Fips in zijn laatste woorden een dubbele beteekenis had gelegd, moest hij er zeker goede redenen voor hebben.

Er gebeurde nu echter iets, dat Pinch zijn gedachten van al dit geheimzinnige deed afwenden en ze op iets anders deed vestigen, dat nog geheimzinniger was. De wijze, waarop dit gebeurde, was als volgt.

Tom was altijd gewoon geweest vroeg op te staan, en nu hij geen orgel had, om de eerste morgenuren met muziek te veraangenamen, had hij de gewoonte aangenomen, om, voor hij naar zijn werk ging, een frissche wandeling te maken; en daar hij als vreemdeling natuurlijk het liefst die gedeelten van de stad bekeek, waar de grootste drukte heerschte, werd hij een trouw bezoeker van markten, bruggen, kaden, en vooral van de aanlegplaatsen van de stoombooten.

Op deze ochtendwandelingen hield Ruth hem veelal gezelschap. Daar hun huisheer altijd vroeg uitging, om zijn zaken te doen (wat die zaken waren, scheen niemand te weten) bezorgden zij door hun vroege spoken niemand in huis eenigen overlast, en zoo gebeurde het dikwijls, dat zij om zeven uur al ontbeten hadden, en uitgingen om een wandeling van een paar uren te maken, die zij zoo inrichtten, dat zij op een geschikt punt afscheid konden nemen, waarna Tom naar den Temple ging en zijn zuster naar huis kuierde.

Vaak wandelden zij naar Covent-Gardenmarkt, om zich met den geur van de vruchten en bloemen te verkwikken, zich over de grootte der ananassen en meloenen te verwonderen, of de rijen van oude vrouwen, die allen op omgekeerde manden erwten zitten te doppen, te bekijken; vaak ook naar vogelmarkten, waar hoenders en eenden, met onnatuurlijk lange halzen, bij paren gereed liggen voor den pot of de braadpan, en men metworsten, die van buiten komen, te koop vindt, waarbij men aan

honden-, katten-, paarden- of ezelvleesch moet denken; waar men in hokken en kooien levende vogels ziet, veel te groot schijnend om gewone vogels te zijn, omdat de kooien en hokken zoo klein zijn, benevens ontelbare levende en doode konijnen. Vaak wandelden zij ook tusschen de koele, verzilverde vischbanken rond, waarop het zonlicht een soort maaneffect teweegbrengt, en vaak tusschen de zware wagens, met geurig hooi beladen, waaronder honden en voerlieden lagen te slapen. Maar de pleiten in de zwarte gaten, kerktorens, pakhuizen, daken, bruggen, kranen, kisten, balen, paarden en menschen, zoowel leegloopers als werklieden, dit alles zagen zij op een zomerochtend zoo dooreengemengd, dat Tom het onmogelijk kon ontwarren.

Onder al het rumoer hoorde men nog het snorren van de schoorsteenen der stoombooten, die even ongeduldig schenen te zijn als de passagiers, en niet ophielden met knorren en snuiven, voor zij uit het gedrang waren en in volle vaart wegvoe-

JUFFROUW GAMP VEROORZAAKT OPSCHUDDING MET HAAR PARAPLU.

zierigste wandeling was op een helderen morgen naar de stoombooten.

Daar lagen zij naast elkaar, onbeweeglijk vast naar het scheen, maar toch stellig van plan om op de een of andere manier los te komen en weg te varen, terwijl in het geloof, dat dit inderdaad zou gebeuren, troepen passagiers aan boord kwamen. Kleine stoombooten glipten onophoudelijk de rivier op en af. Straten van schepen, bosschen van masten, een netwerk van tuigage, plassende riemen, voorbijglijdende booten en vrachtschuiten, half verzonken paalwerk met woonplaatsen voor waterratren. En zelfs dan was er weinig noodig om haar opnieuw te doen beginnen; want als de een of andere hindernis haar dwong zich een oogenblik op te houden, hoorde men haar opnieuw ongeduldig snorren en razen, en zij hielden daarmee niet voorgoed op, tot zij op den heelemaal vrijen stroom bijna uit het gezicht waren.

Tom's stoomboot — dat is die stoomboot, waarop Tom en zijn zuster bij deze gelegenheid hun aandacht bijzonder hadden gevestigd — was echter nog niet op weg, maar integendeel op het hoogste punt van haar ongeduld. De passagiers verdrongen elkaar

op de loopplanken; want de boot lag tusschen twee andere in. Velen, die naar Gravesend moesten, konden in hun verbijstering maar niet begrijpen, dat deze boot voor Antwerpen bestemd was, namen met geweld de beste plaatsen op het dek in bezit, en stopten mandjes met ververschingen onder banken en achter beschotten en watervaten, wat de verwarring niet weinig vermeerderde.

Het tooneel was zoo onderhoudend, dat Tom, met Ruth aan zijn arm, er aandachtig naar bleef staan kijken, zonder iets te merken van een oudachtige juffrouw achter hem, die een groote paraplu had meegebracht, en niet wist, waar zij daarmee blijven zou. Dit verschrikkelijke instrument was van een grooten haak voorzien, en het eerste blijk van zijn nabijheid, dat Tom ontwaarde, was een pijnlijke druk op zijn luchtpijp, daar de haak hem om zijn keel had gepakt. Kort nadat hij zich heel zachtzinnig van deze aanhaking had bevrijd, voelde hij de punt in zijn rug, vervolgens den haak weer om zijn been; daarna merkte hij een gefladder om zijn hoed, als van een grooten vogel; en tenslotte kreeg hij zoo'n pijnlijken stoot tusschen zijn ribben, dat hij niet kon nalaten zich om te keeren om te kijken, wie hem zoo kwelde.

Nu zag hij de eigenares van de paraplu met een heel nijdig gezicht op haar teenen staan en haar hals uitrekken om de stoombooten in het oog te krijgen, waaruit hij opmaakte, dat zij hem met opzet had gestompt, daar zij hem, die voor haar stond, als haar natuurlijken vijand beschouwde.

„Hoe kunt gij zoo ongemanierd zijn?" zei Tom.

„Waar is de pelisie!" riep de oude juffrouw vertoornd, en zei vervolgens, terwijl zij haar paraplu tegen Tom schudde, dat zij hem zeker naar het bureau zou laten brengen, als die kerels niet altijd zoek waren, als men ze noodig had.

„Als ze wat beter hun plicht deden, waarvoor zij zoo duur betaald worden," merkte zij op, „zou een fatsoenlijk mensch niet zoo gedrongen worden."

Zij was ook inderdaad erg in de klem geweest; want haar hoed had den vorm van een steek aangenomen, en bovendien moest iemand met zoo'n kort en dik postuur in zoo'n gedrang wel buitengewoon warm worden. In plaats van de discussie verder voort te zetten, vroeg Tom haar dus beleefd, op welke boot zij zijn moest.

„Wel, lomperd," antwoordde de juffrouw, „denkt gij dan, dat niemand naar de stoombooten kan komen kijken zonder er zelf op te moeten zijn?"

„Naar welke wilt gij dan kijken?" hervatte Tom. „Wij zullen plaats voor u maken, als wij maar kunnen. Wees maar niet zoo boos!"

„Geen enkele vrouw op de wereld, die ooit mijn geduld op de proef heeft gesteld, en dat hebben er heel wat gedaan, heeft mij ooit kunnen verwijten, dat ik niet altijd even zachtzinnig en bedaard ben," zei de juffrouw, eenigszins tevreden gesteld. „Gij hoeft u niet te ontzien om mij tegen te spreken, juffrouw," zeg ik dikwijls, „want gij weet wel, dat Sara nooit een woord terugheeft." Maar ik wil niet ontkennen, dat ik vandaag een beetje ongemakkelijk en uit mijn humeur ben, en met goede reden. Och heere!"

Juffrouw Gamp — want het was niemand anders dan deze uitmuntende baker en ziekenoppasster — had zich nu met behulp van Tom in een hoekje tusschen Ruth en het hek gewerkt, en nadat zij een poos geweldig had gehijgd en eenige gevaarlijke manoeuvres met haar paraplu ten uitvoer had gebracht, lukte het haar een plaatsje naar haar zin te krijgen.

„Wel lieve deugd!" zei zij eindelijk, „wat zou nu onder al die rookmirakels de Handwerksche stoomboot zijn?"

„Welke boot zoekt gij?" vroeg Ruth.

„De Handwerksche," antwoordde juffrouw Gamp. „Ik wil u niet bedriegen, meisjelief! Waarom zou ik?"

„Dat is de Antwerpsche boot, daar in het midden," zei Ruth.

„En ik wou, dat zij in Jonas zijn buik zat!" riep juffrouw Gamp uit, die bij deze wonderlijke verwensching den profeet met den walvisch scheen te verwarren.

Ruth gaf hierop geen antwoord; maar toen juffrouw Gamp haar kin tegen het koele ijzer van het hek legde, en, terwijl zij strak naar de Antwerpsche boot keek, nu en dan een zucht slaakte, vroeg het medelijdende meisje vriendelijk, of er een zoon van haar, of mogelijk haar man, dien ochtend mee op reis ging.

„Daaraan kan ik wel hooren, dat ge nog niet ver in dit tranendal zijt gekomen, meisjelief," antwoordde juffrouw Gamp. „Zooals een goede vriendin van mij dikwijls tegen mij zegt — juffrouw Harris heet ze, en ze woont de tweede straat links den hoek om, twee deuren voorbij den tabakswinkel. ‚Och, Sara, Sara," zegt ze; ‚we weten weinig wat ons boven het hoofd hangt." — ‚Ja, juffrouw Harris,' zeg ik; ‚veel weten wij er niet van, maar toch meer, dan gij denken zoudt. Onze berekening, hoeveel er

in een gezin wel komen zullen, komt meestal beter uit, dan men wel zou zeggen.' — ,Sara," zei juffrouw Harris toen, ,wat is dan mijn getal wel?' — ,Neen, lieve juffrouw Harris,' zei ik, ,dat moet ge zoo niet vragen. Ik wil maar zeggen, dat kunnen we wel berekenen; maar hoeveel er blijven zullen, dat weten we niet. Een van mij is van drie trappen gevallen, een ander kreeg het op zijn borst van de koude stoepsteenen, en nog een is weggegaan, ik weet niet waaraan. Daarom, juffrouw,' zei ik, ,reken maar niet vooruit, maar neem het zooals het valt.' — Ja, meisjelief, de mijne zijn er allemaal geweest; en ook mijn man, al had hij maar één been, is den weg van alle vleesch gegaan. Och, dien ging hij al, toen hij nog leefde; want hij wou nooit uit de herberg komen, als hij er niet met geweld werd uitgehaald. Och ja, zoo gaat het in de wereld."

Na het uitspreken van deze redevoering legde juffrouw Gamp haar kin weer tegen het hek, en keek nogmaals naar de stoomboot. Nadat zij weer een paar maal had gezucht, zei zij:

„Al was ik een man, ik zou zooiets niet op mijn geweten willen hebben; maar men moet er wel een man voor zijn, om het te durven."

Tom en zijn zuster keken elkaar aan; en na een poos geaarzeld te hebben, vroeg Ruth aan juffrouw Gamp, waarover zij zoo verdrietig was.

„Gij zijt nog ongetrouwd, meisjelief, niet waar?" zei juffrouw Gamp zacht.

Ruth lachte, bloosde en antwoordde: „Ja!"

„Zooveel te erger, of zooveel te beter," hervatte juffrouw Gamp. „Maar anderen zijn wel getrouwd, en hun kan men het aanzien wat er van trouwen komt; en vanmorgen moet er een lief jong vrouwtje met die stoomboot mee, dat het eigenlijk niet moest wagen er in de verte naar te kijken."

Zij hield op, om haar oogen te laten rondgaan over de bedoelde stoomboot en de bruggen, die er heenleidden; en nadat zij zich op die manier had overtuigd, dat het voorwerp van haar medelijden nog niet was aangekomen, verhief zij haar oogen langzaam naar den top van den schoorsteen, en sprak, op een toon van verontwaardiging, de stoomboot aan:

„Ik zou je wel...." hierbij schudde zij haar paraplu. „Ge zijt een lief ding, met dat gesis en gesnor, voor een zwakke, jonge vrouw, om mee te varen! Gij maakt nooit ongelukken op die manier, hè met dat stampen, en brullen, en snuiven, en fladderen, ezelachtig ding? Die duivelsche stoombooten," hier schudde zij nogmaals haar paraplu, „hebben meer schuld aan misrekeningen, die geen mensch helpen kan, dan alle andere schrikken in de wereld. En die spoorwegen, met hun geratel en gepiep, zijn nog erger. Ik heb gehoord van een conducteur op een spoorweg — juffrouw Harris kent hem, want hij is nog familie van haar zusters man, die tegenwoordig al peet heeft gestaan over zes en twintig kinderen, allen even onverwacht. — Bah," vervolgde zij, weer de stoomboot aansprekend; „men kan wel merken, dat ge door een man zijt uitgevonden, anders zoudt gij de zwakke vrouwen wat meer ontzien, beestachtig rookmirakel!"

Het bleek juffrouw Gamp niet, welken indruk haar beklag op haar toehoorster maakte; want toen zij zoover gekomen was, viel zij zich zelf in de rede met den uitroep:

„Daar gaat zij, dat arme vrouwtje, zoo geduldig als een lam. Als zij zeeziek wordt, is het haar dood; maar dan zeg ik dat zij vermoord is, en dat wil ik voor het gerecht getuigen."

Zij scheen dit zoo ernstig te meenen, dat Ruth, die even goedhartig was als Tom zelf, niet kon nalaten iets tot antwoord te zeggen.

„Waar is de juffrouw, met wie gij zoo begaan zijt?" vroeg zij.

„Daar!" antwoordde juffrouw Gamp. „Daar gaat zij! Nu is zij juist op die plank. Daar glijdt zij over een sinaasappelschil!" hier klemde zij haar paraplu krampachtig vast. „Hè, is dat schrikken!"

„Bedoelt gij de juffrouw daar naast dien man, die een mantel zoo dicht omgeslagen heeft, dat men zijn gezicht bijna niet zien kan?"

„Ja, hij mag het wel wegstoppen!" riep juffrouw Gamp uit. „Hij mag zich wel schamen om zijn gezicht te laten zien. Ziet gij, hoe hij haar bij haar arm trekt?"

„Ja! Hij schijnt haar niet vriendelijk te behandelen."

„En nu brengt hij haar in die benauwde kajuit," zei juffrouw Gamp ongeduldig. „Wat scheelt den man toch? Ik geloof, dat hij den duivel in zijn lijf heeft. Waarom kan hij haar niet in de open lucht laten?"

Hij deed dit echter niet, wat er ook zijn reden voor mocht zijn, maar bracht haar onmiddellijk naar beneden, en ging zelf mee, zonder zijn mantel af te doen of een oogenblik langer op het dek te blijven, dan volstrekt noodzakelijk was om door het ge-

drang te komen.

Tom had dit gesprek niet gehoord, want iets heel onverwachts had zijn aandacht op een andere wijze beziggehouden. Een stootje tegen zijn elleboog had hem doen omkijken, juist toen juffrouw Gamp haar toespraak tot de stoomboot afbrak, en nu zag hij, tot zijn verwondering, zijn huisheer naast zich staan.

Hij was niet zoozeer verwonderd, dat die man daar stond, als wel hoe hij daar zoo snel en ongemerkt gekomen was; want een oogenblik tevoren had hij nog niemand anders naast zich gezien, en hij had geen beweging of gedrang bespeurd. Hij en Ruth hadden wel dikwijls opgemerkt, hoe stil hun huisheer zijn eigen deur kon uit- en ingaan; maar het verwonderde Tom daarom niet minder, dat de man zoo opeens naast hem stond.

„Neem het mij niet kwalijk, mijnheer Pinch," fluisterde de man hem in het oor. „Ik ben tegenwoordig wat zwak, en daardoor buiten adem, en mijn oogen zijn ook niet best meer. Ik ben zoo jong niet meer, als ik wel geweest ben, mijnheer. Ziet gij daarginds ook een heer met een mantel om en een dame aan zijn arm, die een zwarten doek om heeft?"

Als hij zelf de personen, die hij beschreef, niet zag, was het zonderling, dat hij hen zoo nauwkeurig onder de menigte kon onderscheiden, en hen Tom als het ware met zijn oogen kon aanwijzen.

„Een heer met een mantel, en een dame met een zwarten doek?" zei Tom. „Wacht eens!"

„Ja!" zei de ander heel ongeduldig; „een heer, die geheel en al in zijn mantel is gemoffeld, precies alsof hij ziek was, en die misschien op het oogenblik nog zijn hand voor zijn gezicht houdt. — Neen, neen! daar niet," ging hij voort, Tom's oogen volgend. „Den anderen kant op — daar!" En nogmaals wees hij, maar nu in zijn haast met zijn vinger, naar de plek, waar de bedoelde personen werden opgehouden.

„Er is zooveel volk en zooveel drukte," antwoordde Tom, „dat het moeilijk is — neen, ik zie geen heer met een mantel, en geen dame met een zwarten doek, maar wel een met een rooden."

„Neen, neen!" hervatte zijn huisheer, opnieuw heftig wijzend. „Daar niet! Aan den anderen kant. Kijk naar de trap van de kajuit. Links. Zij moeten bij de trap van de kajuit zijn. Daar wordt de bel al geluid. Ziet gij de trap niet?"

„Wacht!" zei Tom. „Ja! gij hebt gelijk — daar gaan zij. Is dat de heer, dien gij bedoelt? Hij gaat daar juist naar beneden, en zijn mantel sleept hem achterna."

„Die is het," antwoordde de huisheer, hoewel hij niet zag waar Tom naar wees, maar Tom zelf aankeek. „Wilt gij mij een dienst, een grooten dienst bewijzen, mijnheer? Wilt gij hem dien brief overhandigen? Alleen maar afgeven. Hij verwacht hem. Ik ben er door mijn patroon mee belast; maar ik kom wat laat, en daar ik niet zoo jong meer ben als vroeger, zou ik niet bijtijds door het gedrang heen en terug kunnen komen. Neem het mij niet kwalijk, dat ik u die moeite aandoe."

Zijn handen beefden en zijn gezicht gaf de grootste belangstelilng en ontroering te kennen, toen hij Tom den brief in zijn hand stopte, en naar de kajuitstrap wees; hij had daarbij veel van den Verzoeker op dat oude houten beeldhouwwerk, dat men nog hier en daar in ouderwetsche gebouwen ziet.

Het was Tom's aard niet om zich te bedenken, als hij iemand een dienst kon bewijzen. Hij nam den brief aan, fluisterde Ruth toe om even op hem te wachten, en snelde weg. Het gedrang van gaanden en komenden, velen met bagage beladen, en het rumoer van stemmen, luidende bellen en snorrende stoomketels was zoo groot, dat hij veel moeite had er doorheen te komen en te onthouden welken kant hij uit moest. Hij kwam echter gelukkig aan de trap van de kajuit, liep dadelijk naar beneden, en zag nu in den hoek den man staan, dien hij zocht, en die, met zijn rug naar hem toe, een aan den wand hangend biljet scheen te lezen. Toen hij Tom hoorde aankomen, scheen hij te schrikken en keerde zich om.

Hoe groot was Tom's verbazing, toen hij in hem den man herkende, met wien hij eens in het veld gevochten had — Jonas, nu de echtgenoot van de arme Mercy!

Tom meende hem te hooren vragen wat hij, voor den duivel, wilde; maar het was niet gemakkelijk hem te verstaan, zoo onduidelijk sprak hij.

„Ik zelf wil niets van u," antwoordde Tom. „Iemand heeft mij verzocht u dezen brief te geven. Hij heeft mij u aangewezen; want ik kende u niet zoo vreemd gekleed. Als het u belieft."

Jonas opende den brief en las den inhoud. Deze was blijkbaar heel kort, misschien niet meer dan een enkele regel; maar het scheen alsof de lezer door een steen uit een slinger werd getroffen. Hij wankelde alsof hij vallen zou.

Zijn ontroering was zoo in het oog loopend en bevreemdend, dat Tom onwille-

keurig bleef staan. Zijn besluiteloosheid duurde echter maar een oogenblik; want de bel hield op met luiden, en een schorre stem riep naar beneden, of er nog iemand naar den wal moest.

„Ja!" riep Jonas terug. „Ik — ik kom. Wacht even! Waar is die vrouw nu? Hier! Kom! Terug!"

Met deze woorden opende hij de deur van een afgesloten kamertje, en sleepte haar bijna mee. Zij was bleek en ontsteld, en stond verbaasd dat zij haar ouden bekende zag; maar zij had geen tijd om te spreken, want boven liep iedereen heen en weer, en Jonas trok haar met groote haast mee.

„Waar moeten wij heen? Wat is er aan de hand?" vroeg zij.

„Wij moeten terug," antwoordde Jonas woest. „Ik ben van gedachte veranderd. Ik kan niet van huis. Vraag mij niets, of ik zal een doodslag begaan aan u of een ander. — Heidaar! Wacht even! Wij moeten nog aan wal. Hoort gij niet? Wij moeten aan wal!"

Zelfs in die razende haast, keerde hij zich om, en dreigde Pinch met zijn gebalde vuist. Weinig menschelijke gezichten zijn in staat zoo'n uitdrukking aan te nemen, als waarmee hij dit gebaar vergezelde.

Hij sleepte haar voort, en Tom volgde hen. Over het dek en de loopplank trok hij haar mee, zonder een enkele maal naar haar om te kijken. Zijn oogen zochten starend onder de menschen, die op de werf stonden. Plotseling keerde hij zich weer naar Pinch, en vroeg met een afgrijselijken vloek:

„Waar is hij?"

Voor Tom, in zijn verbazing en verontwaardiging, eenig antwoord kon geven op een vraag, die hij zoo weinig begreep, kwam hen een heer achterop en noemde Jonas Chuzzlewit bij zijn naam. Het was iemand, die het voorkomen van een vreemdeling had, met zwarte bakkebaarden en een knevel, en die hen aansprak met een beleefde bedaardheid, die sterk bij de opwinding van Jonas afstak.

„Chuzzlewit, beste vriend," zei hij, terwijl hij, om mevrouw Chuzzlewit zijn compliment te maken, zijn hoed even oplichtte, „ik vraag u twintig duizendmaal excuus. Het spijt mij ontzettend, dat ik een struikelblok moet zijn bij een uitstapje van dezen aard — het moet zoo genoeglijk zijn om en famille een uitstapje te maken, hoewel ik er niet veel van kan zeggen; want ik heb geen familie, en dat is het ongeluk van mijn leven. Maar de bijenkorf, mijn vriend, de bijenkorf. Wilt gij mij niet even voorstellen?"

„Dit is mijnheer Montague," zei Jonas, wien de woorden in de keel schenen te blijven steken.

„De ongelukkigste van alle menschen, mevrouw Chuzzlewit," hervatte de genoemde heer; „zooveel berouw heeft hij, omdat hij uw pleizier moet bederven. Maar, zooals ik tegen mijn vriend zeg, die bijenkorf, die bijenkorf! Gij waart zeker van plan eens even op het vasteland te gaan kijken — niet waar, beste vriend?"

Jonas bleef norsch zwijgen.

„Ik wil sterven, als het mij niet spijt," vervolgde Montague. „Bij mijn ziel, het spijt mij ontzaglijk. Maar die verwenschte bijenkorf van ons in de City moet vóór alles gaan; en dat is mijn beste verontschuldiging. Daar staat hier een wonderlijk oud portret nijgingen te maken," zei hij, plotseling zijn rede afbrekend, toen hij juffrouw Gamp zag. „Ik ken haar niet. Kent gij haar misschien?"

„Ja zeker kennen zij mij, de lieve menschen, en vroolijke hartjes mogen zij houden," zei juffrouw Gamp; „en gij ook mijnheer! Ik wou wel," dit zei zij op een manier, alsof zij een toast instelde, „dat iedereen zoo vroolijk was en er zoo goed uitzag, als een zekere heer, dien ik niet noemen wil, omdat ik altijd bang ben, dat mij iets kwalijk genomen zal worden. — Wel, lieve mevrouw," hier hield zij plotseling op met lachen, want zij had zich gehouden alsof zij verbazend veel pret had, „gij ziet mij veel te bleek naar mijn zin."

„Zoo, gij ook hier?" mompelde Jonas. „Er zijn er al genoeg, voor den duivel!"

„Ik hoop, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp, met verontwaardiging nijgend, „dat niemand zijn hals over mij zal breken, omdat ik met juffrouw Harris op een openbare werf ben gekomen. De goede ziel vroeg me nog — het waren haar eigen woorden, al moesten dit de laatste zijn, die ik ooit spreken zou: „Sara," zei ze, „is dit wel een openbare werf?" — „Wel zeker, juffrouw Harris," zei ik daarop. „Gij kent mij nu al acht en dertig jaar, en hebt ge mij ooit een voet ergens zien zetten, waar ik niet komen mocht?" — „Neen, Sara," zei ze; „integendeel. Ik heb u nooit ergens zien komen, of gij waart er dubbel welkom!" En zoo is het ook, mijnheer. Ik ben een arme vrouw, mijnheer, en toch kan ik u verzekeren, dat de menschen mij hebben nageloopen. Ik ben opgeklopt op alle uren van den nacht, zoo dikwijls zelfs, dat ik er soms om heb moeten verhuizen, omdat mijn

huisheer telkens dacht dat er brand was. Ik ga uit werken voor mijn brood, dat is waar; maar, met uw verlof, ik hoef geen mensch voor iets te bedanken. Ik weet wat een ander toekomt, en ik ben zoo zacht als een lam; maar als iemand een kannetje aanraakt, dat ik moet gebruiken, of iets te zeggen heeft over mijn eten of drinken, al was het de knapste of mooiste meid, die ooit in een dienst was, dán gaat zij de deur uit, of ik. Ik verdien niet veel, mijnheer, maar ik moet een beetje ontzien worden. Dat is wat ik altijd zeg: de moeder en het kind gaan voor, maar de baker moet ontzien worden."

Juffrouw Gamp besloot met haar doek strak over haar schouders te trekken, en, volgens haar gewoonte, de belanghebbenden naar juffrouw Harris te verwijzen, òm de bevestiging van al haar gezegden te krijgen. Haar hoofd vertoonde die eigenaardige bevende en schokkende bewegingen, die bij dames van haar driftige gestel het zekere voorteeken van een naderende nieuwe uitbarsting is; maar Jonas voorkwam haar nog bijtijds.

„Nu gij toch hier zijt," zei hij, „kondt gij wel op haar passen en haar naar huis brengen; ik heb wat anders te doen." En zonder verder iets te zeggen, keek hij Montague aan, als wilde hij dezen te kennen geven, dat hij gereed was om mee te gaan.

„Het spijt mij wel, dat ik u zoo weghaal," zei Montague.

Jonas wierp hem een donkeren blik toe, die Tom nog lang voor den geest bleef, en dien hij zich later nog dikwijls herinnerde.

„Op mijn eer, het spijt mij," vervolgde Montague. „Waarom hebt gij het noodzakelijk gemaakt?"

Na een oogenblik van stilte antwoordde Jonas met denzelfden donkeren blik als tevoren: „Ik heb het niet noodzakelijk gemaakt; gij zelf hebt het er toe gebracht."

Verder zei hij niets, en zelfs deze woorden sprak hij op een toon alsof hij wel voelde dat de ander hem in zijn macht had, maar hij zijn wrok toch niet kon verbijten. Zelfs zijn gang, terwijl zij samen weggingen, was als die van een geketenden gevangene; maar uit zijn dichtgeknepen vuisten, gefronste wenkbrauwen en samengeperste lippen bleek duidelijk, welke razernij hij bedwong.

Zij stapten in een fraaie cabriolet, die op eenigen afstand stond te wachten, en reden weg.

Dit heele vreemde tooneel was zoo snel afgeloopen en scheen in de algemeene drukte zoo volstrekt niet te zijn opgemerkt, dat het Pinch, hoewel hij zelf een van de hoofdpersonen was geweest, als een droom voorkwam. Nadat zij de stoomboot hadden verlaten, had niemand acht op hem geslagen. Hij stond daar, met zijn zuster aan zijn arm, op een gelegenheid wachtend en hopend om tenminste zijn zonderlinge aandeel in deze onverklaarbare zaak op te helderen, zoo dicht achter Jonas, dat hij alles hoorde. Maar Jonas had zijn oogen niet opgeslagen; zelfs had niemand anders naar hem omgekeken; en voor hij besluiten kon, wat hij doen zou, waren allen weg.

Hij keek rond naar zijn huisheer, zooals hij al een paar malen had gedaan; maar deze was niet te vinden. Nog tuurde hij om zich heen, toen hij een hand uit een huurkoets zag komen en hem wenken. Hij snelde naar het portier, en nu boog Mercy zich daaruit, en zei haastig, maar zacht, opdat juffrouw Gamp haar niet zou beluisteren:

„Wat beteekent dit? Hemel, wat beteekent dit toch? Waarom zei hij mij gisterenavond, dat ik mij voor een lange reis gereed moest maken, en waarom hebt gij ons teruggehaald, alsof wij voortvluchtige misdadigers waren? Beste mijnheer Pinch," hier sloeg zij wanhopig haar handen ineen, „heb barmhartigheid met ons! Wat dit verschrikkelijke geheim ook moge zijn, heb barmhartigheid met ons, en God zal u zegenen!"

„Als ik eenige macht had om barmhartigheid te bewijzen," antwoordde Tom, „wees verzekerd, dat gij die niet vergeefs zoudt vragen; maar ik weet nog minder en kan nog minder doen dan gij zelf."

Zij trok haar hoofd weer in de koets. Tom zag, dat zij hem nog een teeken met haar hand gaf; maar of het verwijt, ongeloof, angst, droefheid of alleen maar een treurige afscheidsgroet moest aanduiden, kon hij in zijn verbijstering niet begrijpen. Zij was nu weggereden, en er schoot hem niets anders over, dan zich met Ruth over het gebeurde te verbazen, en eveneens weg te gaan.

Had Nadgett den man, die nooit kwam, dien morgen op de London-Bridge besteld? Hij keek tenminste op dat oogenblik over de balustrade naar de stoombootwerf. Voor zijn pleizier was het zeker niet; want hij deed nooit iets voor zijn pleizier. Neen; hij moest daar zeker iets te verrichten hebben.

HOOFDSTUK XLI.

Jonas en zijn vriend komen tot een minnelijke schikking, en gaan samen op reis.

Daar het kantoor van de Anglo-Bengaalsche Maatschappij van Beleening en Levensverzekering dichtbij was, hadden Montague en Jonas niet lang te rijden. Maar de tocht had heel best eenige uren kunnen duren, zonder dat een van beiden gesproken zou hebben; want Jonas was blijkbaar niet van plan de stilte te verbreken, en zijn vriend had vooralsnog geen reden om hem tot een gesprek te verlokken.

Jonas, die zich nu niet meer hoefde schuil te houden, had zijn mantel afgedaan, en met dat kleedingstuk op zijn knieën zat hij zoover van zijn compagnon als de bekrompen ruimte in het rijtuig toeliet. Er vertoonde zich sedert enkele minuten iets in zijn voorkomen, dat sterk verschilde van zijn uiterlijk, toen Tom hem op de stoomboot zoo onverwachts onder de oogen kwam, en zelfs van de afschuwelijke verandering, die zijn trekken in Montague's slaapkamer hadden ondergaan. Toen zag hij er uit als een betrapte misdadiger, verslagen en versuft; maar nu was er op zijn gezicht iets te bespeuren van een opkomend vast besluit, dat daaraan een volkomen andere uitdrukking gaf. Nog was het angstig, wrokkend, benauwd, lafhartig, kwaadaardig en gemeen; maar, wat het einde van den innerlijken strijd ook mocht zijn, er kwam één krachtig voornemen in hem op, dat alle aandoeningen scheen te zullen overweldigen.

Daar hij in zijn besten tijd al niet bijzonder innemend van voorkomen was, kan men zich gemakkelijk voorstellen, dat hij dit nu nog veel minder kon heeten. Zijn voortanden hadden diepe sporen in zijn onderlip gedrukt, en deze overblijfselen van de gemoedsstemming, die hij zooeven had doorstaan, verfraaiden hem even weinig als de diepe rimpels in zijn voorhoofd. Hij was nu bedaard, maar onnatuurlijk bedaard, evenals men weet, dat menschen, verre van dapper, in den uitersten nood soms plotseling vermetel zijn; en toen het rijtuig stilhield, wachtte hij niet op een verzoek om uit te stappen, maar sprong stevig op het trottoir en ging naar boven.

De president volgde hem, sloot de deur van de bestuurskamer zoodra zij er binnen waren, en wierp zich op een sofa. Jonas stond voor het raam naar de straat te kijken, terwijl hij zijn hoofd op zijn handen liet steunen.

„Dat is niet fraai van u, Chuzzlewit," zei Montague eindelijk. „Werkelijk, niet fraai."

„Wat woudt gij dan van mij?" zei deze, omkijkend. „Wat hadt gij verwacht?"

„Vertrouwen, mijn beste vriend! Een klein beetje vertrouwen," antwoordde Montague, op een minzaam verwijtenden toon.

„Wat duivel!" hervatte Jonas. „Gij schijnt ook nogal groot vertrouwen in mij te stellen, hè?"

„Doe ik dat niet?" zei zijn compagnon, zijn hoofd oplichtend om hem aan te kijken; maar Jonas had zich alweer omgekeerd. „Doe ik dat niet? Heb ik u al de plannen niet toevertrouwd, die ik tot ons beider voordeel heb ontworpen, let wel tot ons beider voordeel, niet tot het mijne alleen. En wat is mijn belooning? Dat gij u uit de voeten probeert te maken."

„Hoe weet gij dat? Wie zegt u, dat ik mij uit de voeten probeerde te maken?"

„Wie dat zegt? Kom, kom vriendje! Op een vreemde stoomboot, zoo vroeg in den ochtend, en zoo toegetakeld! Als gij mij niet hadt willen ontsnappen, wat hadt gij daar dan te doen? Als gij dat niet van plan waart, waarom kwaamt gij dan terug?"

„Ik kwam terug om onaangenaamheden te voorkomen," antwoordde Jonas.

„Daar deedt gij verstandig aan," zei zijn vriend.

Jonas zweeg en bleef naar de straat kijken.

„Welnu, Chuzzlewit," zei Montague, „in weerwil van wat er is voorgevallen, zal ik openhartig met u spreken. — Luistert ge naar mij? Ik zie niets anders dan uw rug."

„Ik hoor u wel. Ga maar voort!"

„Ik zeg, dat ik, in weerwil van wat er is voorgevallen, openhartig met u wil spreken."

„Dat hebt gij al eens gezegd, en ik heb gezegd, dat ik het hoorde. Ga voort!"

„Gij zijt een beetje knorrig, maar dat kan ik wel vergeven, en gelukkig ben ik zelf in een uitstekend humeur. Laten wij nu eens zien hoe de zaken staan! Een paar dagen geleden, beste vriend, heb ik u gezegd, dat ik meende ontdekt te hebben...."

„Wilt ge uw bek wel eens houden?" zei Jonas, woest omkijkend en met een blik naar de deur.

„Gij hebt gelijk," zei Montague. „Het is voorzichtiger. Als mijn ontdekkingen openbaar werden, zouden zij, zooals de ontdekkingen van heel veel anderen in deze eerlijke wereld, van geen nut meer voor mij zijn. Gij ziet, Chuzzlewit, hoe eerlijk en openhartig ik ben, dat ik u de zwakheid

van mijn eigen positie aanwijs. Maar om weer op de zaak terug te komen. Ik doe een ontdekking, of meen er een te doen, die ik u bij de eerste gelegenheid in het oor fluister, met dien geest van vertrouwen, waarvan ik werkelijk hoopte, dat hij tusschen ons bestond en door u beantwoord werd. Misschien is er iets van aan, misschien ook niet. Ik weet wat ik weet en heb er mijn eigen opinie over — gij ook. Daarover zullen wij niet twisten. Maar, beste vriend, gij zijt zwak geweest; ik wil u alleen maar onder het oog brengen, dat gij zwak zijt geweest. En nu is het mogelijk, dat ik met deze omstandigheid mijn voordeel zou willen doen — dat ontken ik zelfs niet — maar ik zou er mijn voordeel niet mee doen, als ik die verder wilde onderzoeken, of ten uwen nadeele wilde gebruiken."

„Wat bedoelt gij met ten mijnen nadeele gebruiken?" vroeg Jonas.

„O!" herhaalde Montague lachend, „daarover zullen we maar niet spreken."

„Bedoelt ge daarmee, mij tot een bedelaar te maken? Is dat het gebruik dat gij bedoelt?"

„Neen!"

„Daarmee doet ge, voor den duivel, wel uw voordeel," zei Jonas vinnig.

„Ik wensch alleen maar, dat gij nog wat meer in onze zaak steekt, wat gij veilig doen kunt, en dat gij u stilhoudt," zei Montague. „Gij hebt het mij beloofd, en gij moet. Ik zeg het ronduit, Chuzzlewit, gij m o e t. Overleg de zaak maar eens terdege. Als gij het niet doet, heeft mijn geheim geen waarde meer voor mij, en dan is het voor mij evengoed dat het openbaar wordt, beter zelfs; want ik zal er eer van hebben, dat ik het aan den dag breng. Bovendien moet gij mij helpen om iemand te lokken, over wien ik al gesproken heb. Daar kunt gij niets op tegen hebben. De kerel zelf kan u niet schelen — niemand kan u schelen; daarvoor zijt gij te slim, en ik ook, naar ik hoop. Dat hij zijn geld verliest, zult gij wel met vrome berusting kunnen aanzien, ha, ha, ha! Aan het eerste gevolg van de omstandigheden hebt gij u willen onttrekken, maar dat kunt gij niet. Ik heb het u, naar ik meen, duidelijk aangetoond. Gij weet wel, ik ben niet teer van geweten. Wat gij gedaan of welke kleine onvoorzichtigheid gij begaan hebt, trek ik mij niet aan; maar ik wil er mijn voordeel mee doen als ik kan, en tegen iemand van uw verstand durf ik dit wel ronduit te zeggen. Het is ook geen bijzonder zwak van mij. Iedereen tracht met de onvoorzichtigheid van een ander zijn voordeel te doen, en menschen van den besten naam het meest. Waarom bezorgt gij mij zooveel moeite? Het moet tot een minnelijke schikking of tot een openlijke breuk komen. Een andere mogelijkheid is er niet. In het eerste geval hebt gij weinig nadeel. In het laatste — nu, gij zult zelf het beste weten wat er dan gebeuren kan."

Jonas verliet zijn plaats bij het raam en kwam naar Montague toe. Hij keek dezen niet aan, want dat was zijn gewoonte niet, maar hield zijn oogen op de borst van den president gevestigd — of daaromtrent — en deed veel moeite om langzaam en duidelijk te spreken, zooals iemand doet, die weet dat hij dronken is.

„Liegen helpt niet meer," zei hij. „Ik was vanmorgen inderdaad van plan om het land uit te gaan, en dan betere condities te maken."

„Jawel," antwoordde Montague. „Heel natuurlijk. Ik had het voorzien, en heb er bijtijds een stokje voor gestoken. Maar laat ik u niet in de rede vallen."

„Hoe voor den duivel gij aan dien boodschapper, die mij dien brief bracht, zijt gekomen," hervatte Jonas, met nog meer moeite om te spreken, „en waar gij hem gevonden hebt, zal ik maar niet vragen. Ik heb nog een oude rekening met hem te vereffenen. Als de menschen u zoo weinig kunnen schelen, als gij juist gezegd hebt, zal het u wel volkomen onverschillig zijn, hoe het met zoo'n kalen jakhals afloopt, en zult gij mij wel de vrijheid laten om op mijn eigen manier met hem af te rekenen."

Als hij Montague's gezicht had gezien, zou hij gemerkt hebben, dat deze niet begreep wat hij bedoelde; maar daar hij lager keek, en alleen maar even ophield, om zijn droge lippen met zijn tong te bevochtigen, merkte hij het niet. Het zou een oplettend toeschouwer in het oog zijn gevallen, dat deze strakke en scherpe blik een deel uitmaakte van de verandering, die het voorkomen van Jonas had ondergaan. Hij hield zijn oogen op een punt gevestigd, waarmee zijn gedachten blijkbaar niets te maken hadden, precies zooals een voltigeur, die op een gevaarlijke hoogte over een gespannen koord loopt, een onverschillig voorwerp strak in het oog houdt, uit vrees van duizelig te worden en mis te stappen.

Montague antwoordde snel, hoewel maar op goed geluk af, dat hij en zijn vriend over die kleinigheid geen ruzie zouden krijgen.

„Uw groote ontdekking," hervatte Jonas met een smalend gegrijns, dat hij op het

oogenblik niet laten kon, „mag waarheid zijn of niet; ik durf toch wel te zeggen, dat ik niet erger ben dan andere menschen."

„Volstrekt niet, volstrekt niet," antwoordde Montague. „Wij zijn allemaal precies gelijk — het zal tenminste weinig schelen."

„Maar dit wil ik weten," vervolgde Jonas, „is het uw eigendom? Gij zult u toch niet verwonderen, dat ik dit vraag?"

„Mijn eigendom?" herhaalde Montague.

„Ja," hervatte de ander ongeduldig. „Weet iemand anders er iets van? Kom, zeg mij dat tenminste."

„Neen," antwoordde Montague, zonder zich te bedenken. „Wat zou het geheim mij waard zijn, als ik het niet alleen had!"

Nu keek Jonas hem voor de eerste maal aan. Daarop stak hij den ander zijn hand toe, en zei met een lach:

„Kom, maak mij de zaak maar wat pleizierig, dan kunt gij op mij rekenen. Misschien is het beter voor mij, dat ik hier ben gebleven, dan het zou geweest zijn, als ik vanmorgen was weggegaan. Maar hoe dat ook zij, ik ben nu hier, en blijf hier."

Hij schraapte zijn keel, want zijn stem was schor, en vervolgde toen op een luchtigen toon:

„Zal ik naar Pecksniff gaan? Zeg maar wanneer."

„Zoo gauw mogelijk," antwoordde Montague. „Hij kan niet te vroeg worden ingepalmd."

„Het is, voor den duivel, toch een grap, dien ouden huichelaar te vangen," zei Jonas met een woesten lach. „Ik kan hem niet uitstaan. Wanneer zal ik gaan — vanavond?"

„Prachtig!" riep Montague opgetogen uit. „Dat noem ik zaken doen. Nu begrijpen wij elkaar. Uitstekend, beste vriend! Vanavond."

„Gij gaat toch zeker mee?" zei Jonas. „Wij moeten hem overbluffen, in staatsie bij hem komen, en documenten meebrengen; want hij laat zich niet gemakkelijk beetnemen, en hij moet heel handig worden gelokt, anders komt hij niet. Ik ken hem. Daar ik uw kamers en diners niet kan meenemen, moet gij zelf mee. Gij wilt immers wel?"

Zijn vriend aarzelde; hij scheen dit voorstel niet voorzien te hebben, en er ook weinig voor te voelen.

„Onderweg kunnen wij alles afspreken," hervatte Jonas. „Wij moeten niet rechtstreeks naar hem toegaan, maar een omweg maken en hem in het voorbijgaan bezoeken. Misschien zal ik u niet bij hem brengen, maar ik moet u bij de hand hebben. Ik ken den man, zeg ik u."

„Maar als hij mij nu eens herkende?" zei Montague, zijn schouders ophalend.

„Hij u herkennen?" riep Jonas uit. „Daaraan waagt gij u immers alle dagen met vijftig menschen. Zou uw eigen vader u herkennen? Heb ik u herkend? Drommels, toen ik u voor het eerst zag, waart gij een heel ander mensch. Ha, ha! Mij dunkt, ik zie nog de scheuren en lappen. Waar was toen het valsche haar en de pommade? En uw grappen van dien tijd? Mij dunkt gij hadt toen zelfs een andere spraak. Gij hebt met zooveel ernst den grooten heer gespeeld, dat gij u zelf in de luren hebt gelegd. En als hij u herkende, wat dan nog? Zoo'n verandering is een bewijs van uw fortuin. Dat weet gij zelf heel goed, anders zoudt gij u niet aan mij bekend gemaakt hebben. Gaat gij mee?"

„Och, beste vriend," zei Montague, nog aarzelend. „Ik kan u wel alleen vertrouwen".

„Mij vertrouwen! Gij kunt mij nu, voor den drommel, heel goed vertrouwen! Ik zal niet meer probeeren om er vandoor te gaan." Hier hield hij even op, en vervolgde toen op een ernstiger toon: „Zonder u lukt het niet. Gaat gij mee?"

„Als gij dat gelooft — ja," antwoordde Montague, en zij gaven er elkaar de hand op.

De heftigheid, die Jonas op het laatst van dit gesprek ten toon had gespreid, en die, sedert hij zijn vriend voor het eerst had aangekeken, hoe langer hoe grooter was geworden, bedaarde nu niet, maar bleef hem bij en steeds op dezelfde hoogte. Hoe ongewoon zooiets in hem mocht zijn, hoe strijdig met zijn aard en gestel, hoe onnatuurlijk vooral bij iemand in zulke netelige omstandigheden — die heftigheid bleef hem toch bij. Zij leek niet op de werking van wijn of sterken drank; want hij was volstrekt niet verward. Hij was zelfs ongevoelig voor den gewonen invloed van zulke prikkelende middelen; want hoewel hij dien dag verscheidene malen buitengewoon veel dronk, bleef hij volkomen dezelfde. Men kon niet bemerken, dat hij er levendiger of stiller door werd.

Na eenige discussie besloten zij om 's nachts te reizen, teneinde den dag vrij te hebben om zaken te doen. Daarop beraadslaagden zij, hoe zij zouden reizen. Montague was van meening, dat er, tenminste voor het eerste station, vier paarden genomen moesten worden, daar het hun voordeel was zooveel mogelijk staatsie

te maken, en er werd dan ook tegen negen uur een reiskoets met vier paarden besteld. Jonas ging niet naar huis. Hij begreep, dat de noodzakelijkheid, om met zooveel haast een binnenlandsche reis te maken, een goed voorwendsel was voor de onverwachte verandering van zijn plannen, die 's morgens had plaats gehad. Hij schreef een briefje om zijn valies. Dit werd hem gebracht, en tegelijk een briefje van dien nutteloozen ballast, zijn vrouw, waarin zij verzocht hem nog een oogenblik te mogen spreken. Jonas liet op dit verzoek antwoorden, dat „hij het haar niet raden zou;" en dit ingewikkelde dreigement was genoeg om haar thuis te doen blijven.

Daar Montague in den loop van den dag nog veel te doen had, schonk Jonas zijn aangename gezelschap den meesten tijd aan dokter Jobling, in wiens kamer hij ook de gewone versnapering tusschen het ontbijt en het zoogenaamde middagmaal ging gebruiken. Onderweg daarheen ontmoette hij Nadgett in het groote kantoor, en stak er den gek mee, dat deze schuwe heer er altijd zoo op uit scheen te zijn om hem te ontwijken. Toen hij hem tenslotte vroeg, of hij bang voor hem was, antwoordde Nadgett bedeesd van neen, maar dat hij geloofde, dat het een aanwendsel van hem was, want men had het hem wel meer verweten.

Montague had dit gesprek afgeluisterd, of fatsoenlijker gezegd, toevallig opgevangen. Zoodra Jonas was weggegaan, wenkte hij Nadgett en fluisterde dezen in het oor:

„Wie heeft hem vanmorgen mijn brief gegeven?"

„Een jongmensch, mijnheer, aan wien ik een deel van mijn huis heb verhuurd," antwoordde Nadgett, achter de palm van zijn hand.

„Hoe komt dat zoo?"

„Ik vond hem op de kade, mijnheer. Daar de tijd zoo kort was, en gij er nog niet waart, was het noodig iets te doen. Gelukkig viel het mij in, dat ik, als ik den brief zelf gaf, u verder niet meer van dienst zou kunnen zijn. Hij zou mij onmiddellijk door hebben gehad."

„Nadgett, gij zijt een juweel," zei Montague, den ander op den rug kloppend. „Hoe heet dat jongmensch?"

„Pinch, mijnheer, Thomas Pinch."

Montague dacht een oogenblik na, en vroeg toen:

„Is hij van buiten gekomen? Weet gij dat ook?"

„Uit Wiltshire heeft hij mij gezegd."

Zij scheidden zonder verder een woord te wisselen; en als iemand, toen zij elkaar weer ontmoetten, Nadgett had zien buigen, en Montague had zien knikken, zou hij zeker hebben durven zweren, dat zij nooit in hun leven vertrouwelijk met elkaar gesproken hadden.

Intusschen zaten Jonas en de dokter heel genoeglijk bij elkaar met een flesch oude Madera en een paar boterhammen; want daar de dokter tegen zes uur beneden op het diner was genoodigd, achtte hij het 't beste om nu maar een lichten maaltijd te gebruiken. Dit was in twee opzichten raadzaam, zei hij; in de eerste plaats omdat het op zich zelf gezond was, en in de tweede plaats, omdat men dan met meer smaak aan het diner ging.

„En terwille van ons allen, mijnheer Chuzzlewit, moet gij bijzondere zorg voor uw digestie dragen. Gij kunt mij gelooven, dat is heusch de moeite waard. Maar de uwe moet wel voortreffelijk zijn, zoo geregeld als een chronometer, anders kondt gij zoo opgeruimd niet zijn. „Uw boezems heer zit luchtig op zijn troon," zooals — hoe heet hij ook weer — in dat tooneelstuk zegt. Ik mocht echter wel lijden, dat hij het in een tooneelstuk had gezegd, waarin ons vak wat meer recht werd gedaan. Er komt een apotheker in dat stuk voor, mijnheer — neen maar, zoo ordinair, eenvoudig een caricatuur."

Dit zeggend haalde Jobling zijn fijne, hagelwitte jabot uit, als wilde hij zeggen: „zoo moet een man van ons deftige vak er uitzien," en keek daarbij Jonas aan als wachtte hij op een antwoord.

Daar Jonas geen lust had om dit onderwerp voort te zetten, nam hij een kokertje met lancetten op, dat op de tafel lag, en opende het.

„Ja," zei de dokter, achterover in zijn stoel leunend; „dat leg ik altijd uit mijn zak, als ik ga eten. Mijn zakken zijn wat nauw. Ha, ha, ha!"

Jonas had een van de blinkende instrumentjes geopend, en bekeek het met een blik, even scherp als de punt van het lancet.

„Dat zal zeker wel goed staal zijn, dokter?"

„Ja—a!" antwoordde Jobling, met de dralende bescheidenheid van een eigenaar. „Daarmee en met een beetje handigheid kan men vlug een ader openen, mijnheer Chuzzlewit."

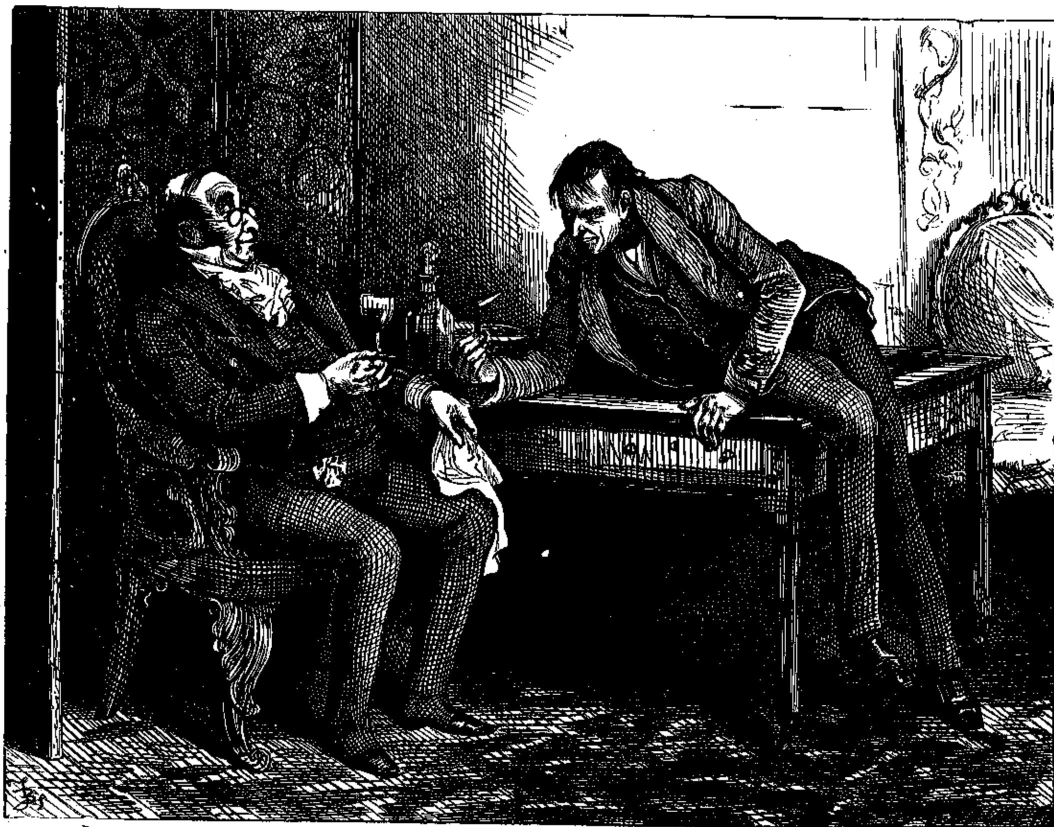
„Er zullen er zeker al heel wat mee geopend zijn, denk ik," zei Jonas, terwijl hij het lancet met toenemende belangstelling bekeek.

„Niet weinig, mijnheer. Het heeft al heel wat praktijk achter den rug," antwoordde Jobling, en kuchte toen, alsof de waarheid zoo droog was, dat zij hem in de keel bleef steken. Hij dronk ook terstond daarop zijn glas uit.

„Zou men met zoo'n ding wel iemands keel kunnen afsnijden?" vroeg Jonas.

„O zeker, zeker, als men de juiste plaats maar treft," antwoordde Jobling. „Daar hangt alles van af."

„Waar gij nu uw vinger hebt, hè?" zei Jonas, heftig vooroverbuigend om te zien.

„ZOU MEN MET ZOO'N DING WEL IEMANDS KEEL KUNNEN AFSNIJDEN?" VROEG JONAS.

„Ja," antwoordde de dokter; „dat is de halsslagader."

In zijn vroolijkheid gaf Jonas een haal door de lucht, zoo dicht bij Jobling's halsslagader, dat deze er bleek van werd. En daarop barstte Jonas, met dezelfde zonderlinge vroolijkheid, in een krijschend gelach uit.

„Neen, neen," zei dokter Jobling, zijn hoofd schuddend. „Men moet nooit met messen spelen. A propos, gij zoudt mij bijna een anecdote doen vergeten, die mij daar juist te binnen schoot. Het was een voorbeeld, hoe gevaarlijk zoo'n klein ding kan zijn — een moord, ik vrees door een lid van ons vak gepleegd, zoo kunstig en handig was het gedaan."

„Zoo?" zei Jonas. „Wat was dat dan?"

„Och, er is eigenlijk niet veel aan te vertellen," antwoordde Jobling. „Op een ochtend vond men in een donkere straat een man, recht overeind, in een hoek van een deurpost — of eigenlijk tegen de deur leunen, zoodat de post hem overeind hield. Hij was dood, koud en stijf. Men had hem doodgestoken."

„Een enkele druppel bloed?" herhaalde Jonas.

„Ja, mijnheer," antwoordde de dokter; „men had hem met zooveel kunst en handigheid precies in zijn hart gestoken, dat hij oogenblikkelijk was doodgebleven, en inwendig gebloed had. Men veronderstelde, dat een van zijn kennissen, een lid van ons vak, een praatje met hem had gemaakt,

hem waarschijnlijk vertrouwelijk bij een knoop had gepakt, met zijn andere hand op zijn gemak naar het juiste plekje had gezocht, toen hij heelemaal klaar was het instrument, wat het dan ook geweest mag zijn te voorschijn had gehaald, en toen...."

„Zijn slag had geslagen," vulde Jonas aan.

„Juist," zei de dokter. „Het was werkelijk in zijn soort een keurige operatie. De kennis, over wien ik sprak, maakte zich uit de voeten, en werd algemeen als de dader beschouwd. Of hij het gedaan heeft, weet ik niet. Maar ik heb de eer gehad met een paar van mijn collega's de wond te onderzoeken, en ik aarzel niet te verklaren, dat zij den knapsten chirurg eer zou hebben aangedaan, en dat men den steek, als hij door een leek in de anatomie was toegebracht, voor een buitengewoon kunststuk of voor een wonderbaarlijk gevolg van een bijzonder gunstigen samenloop van omstandigheden moest houden."

Jonas stelde zooveel belang in dit geval, dat de dokter niet kon nalaten het omstandiger te verklaren, en op zijn eigen vest de juiste plek aan te wijzen. Op verzoek van Jonas was hij zelfs zoo vriendelijk in een hoek te gaan staan en beurtelings voor den moordenaar en den vermoorde te spelen, wat hij heel natuurlijk deed. Toen de flesch leeg en het verhaal uit was, begon Jonas weer even buitengewoon luidruchtig te worden als tevoren. Indien, volgens Jobling's theorie, zijn voortreffelijke spijsvertering de oorzaak hiervan was, moest hij wel een maag als een struisvogel hebben gehad.

Onder het diner bleef 't hetzelfde met hem, en daarna eveneens, hoewel hij veel had gedronken en van verschillende vette schotels niet weinig had gegeten. Om negen uur was zijn stemming niet veranderd. Daar men licht in het rijtuig had aangestoken, wilde hij volstrekt een flesch wijn en een spel kaarten meenemen, en met deze dingen onder zijn mantel ging hij naar de deur.

„Uit den weg, klein duimpje, ga naar bed!"

Met deze woorden stapte hij ons vriendje Bailey voorbij, die, met een jas en laarzen aan, bij het portier stond.

„Naar bed, mijnheer?" zei Bailey. „Wel neen! Ik ga mee."

Jonas stapte weer van de trede, terwijl hij Bailey bij zijn kraag meesleurde, en ging de hall in, waar Montague een sigaar aanstak.

„Gij zult dien aap van een jongen toch zeker niet meenemen?" zei hij.

„Jawel," antwoordde Montague.

Jonas schudde den jongen heen en weer, en duwde hem toen ruw van zich af. Deze handelwijze leek meer op zijn gewone manier van doen, dan iets anders, dat hij dien dag had gedaan; maar onmiddellijk daarop barstte hij weer in lachen uit, en deed met zijn hand een uitval naar den dokter, zooals deze hem bij het vertellen van den kunstigen moord had voorgedaan. Daarop ging hij weer naar het rijtuig en stapte er in; zijn reisgenoot volgde hem dadelijk, en Bailey klom op de achterbank.

„Het zal een stormachtige nacht zijn!" riep de dokter uit, terwijl zij wegreden.

HOOFDSTUK XLII.

Vervolg van de onderneming van Jonas en zijn vriend.

De voorspelling van den dokter betreffende het weer werd al heel gauw bewaarheid. Hoewel het weer geen patiënt van hem was, en niemand hem had verzocht zijn advies over de zaak te geven, kan men toch de spoedige vervulling van zijn profetie als een bewijs van zijn bekwaamheid in zijn vak beschouwen; want als het dreigende voorkomen van de lucht niet absoluut onmiskenbaar was geweest, zou Jobling zich nooit hebben blootgegeven, door te zeggen wat hij er van dacht. In zijn geneeskundige praktijk was dit principe hem van te veel nut, om het, zelfs in zijn meest alledaagsche handelingen, te vergeten.

Het was een van die zoele, drukkende avonden, waarop de menschen aan de ramen zitten, om naar het onweer te luisteren, waarvan zij weten dat het los zal barsten; waarop zij aan akelige geschiedenissen denken van orkanen en aardbevingen, van eenzame reizigers op open vlakten, en van schepen, die op zee door den bliksem werden getroffen. Het weerlicht flikkerde zelfs al aan den zwarten horizont, en in den wind hoorde men een dof gerommel, alsof hij gewaaid had, waar de donder rolde, en een flauwe echo daarvan meevoerde. Maar hoewel het onweer dreigde en zich met snelheid samenpakte, kwam het nog niet tot een uitbarsting, en de heerschende stilte was des te plechtiger door de, als het ware, in de lucht zwevende mare van het oproer, dat al op een afstand in de natuur was ontstaan.

Het was donker; maar sommige wolken in de lucht hadden een dof rooden gloed, als bergen van gloeiend koper. Deze wolken waren langzaam komen aandrijven,

maar bleven nu roerloos hangen; en telkens, als het rijtuig een zijstraat voorbijratelde, zag men op den hoek een troep menschen, die daar gekomen waren — sommigen, van huizen dichtbij, zonder hoed — om naar die streek van den hemel te kijken. Eindelijk begonnen er enkele groote regendruppels te vallen, en hoorde men den donder in de verte rommelen.

Jonas zat in een hoek van het rijtuig, met zijn hand om den hals van de op zijn knie rustende flesch, dien hij zoo vast omknelde, als had hij hem tusschen zijn vingers willen vermorzelen. De indruk van het dreigende onweer had hem onwillekeurig zijn spel kaarten doen neerleggen, en dezelfde indruk, dien beiden zoo duidelijk voelden, dat niemand er een woord over sprak, had zijn compagnon bewogen om de lamp uit te doen. De voorraampjes waren neergelaten, en beiden zaten zij zwijgend in de duisternis te staren.

Zij waren nu buiten Londen, voor zoover reizigers, die naar het Westen rijden, gezegd kunnen worden buiten deze ontzaglijke stad te zijn, voor zij een station achter den rug hebben. Nu en dan ontmoetten zij een voetganger, die zich haastte om een schuilplaats te bereiken, of een zwaren vrachtwagen, waarvan de paarden, met dezelfde bedoeling, in een loggen draf waren gezet. Heele troepen van zulke voertuigen stonden bij de herbergen langs den weg, terwijl de koetsiers in de deuren naar het weer stonden te kijken, of zich binnenshuis vroolijk maakten. Overal waren de menschen meer geneigd om elkaar gezelschap te houden, dan om alleen te blijven zitten, zoodat bijna in ieder huis een groep aandachtige gezichten naar de voorbijrijdende reizigers scheen te staren.

Het mag vreemd schijnen, dat dit Jonas hinderde en onrustig maakte; maar het was toch zoo. Nadat hij, binnensmonds prevelend, een paar keer was gaan verzitten, haalde hij het raampje aan zijn kant op, en keerde zich zelfs nog met zijn rug er naar toe; maar hij keek zijn reisgenoot niet aan, en verbrak met geen enkel woord de stilte, die zijn luidruchtigheid nu plotseling had vervangen.

De bliksem flikkerde, de donder rolde, en de regen stortte bij stroomen neer. Het eene oogenblik door een onverdraaglijk licht, het volgende door de zwartste duisternis omringd, zetten zij toch hun reis voort. Zelfs aan het eind van het station, waar zij een poos hadden kunnen wachten, deden zij dit niet, maar lieten onmiddellijk versche paarden voorspannen. Zij dachten hierbij in het geheel niet aan de korte poos van stilte, die op dat oogenblik het ophouden van het onweer scheen te voorspellen. Zij snelden verder, alsof zijn woede hen voortjoeg. Hoewel zij geen twaalf woorden hadden gewisseld, en heel goed een poosje hadden kunnen blijven, schenen zij allebei overtuigd te zijn, dat zij zonder uitstel verder moesten.

Nog zwaarder dreunde de donder, als weergalmde hij door duizenden gewelven in de lucht; nog feller en vuriger werden de bliksemstralen; nog dichter en geweldiger werd de regen. De paarden (zij reden nu met één paar) schrikten en steigerden telkens voor de beken van vuur, die voor hun hoeven over den weg schenen te kronkelen; maar de twee reizigers bleven rustig zitten en reden door, alsof een onzichtbare macht hen voorttrok.

Het oog, dat nu in de scherpheid van het flikkerende licht scheen te deelen, zag telkens in zijn glans een menigte voorwerpen, die het bij helder daglicht niet in vijftigmaal zooveel tijd had kunnen onderscheiden. De klokken in de torens, met touwen, om ze te trekken — vogelnesten in hoeken en spleten — gezichten vol schrik en angst in de huifkarren, die hen juist voorbijreden — eggen en ploegen, die men op het veld had achtergelaten — een uitzicht over het door heggen afgezette land van mijlen ver, met een zoom van geboomte op een grooten afstand, en de vogelverschrikkers in het erwtenveld vlak bij — in het bevende en flikkerende licht van één oogenblik zag men dat alles duidelijk; dan kwam er een roode schijn in het gele licht; dan ging het in blauw over; dan in een helderheid zoo verblindend, dat er niets meer scheen te bestaan dan licht; en dan weer in de diepste duisternis.

Daar de bliksem zoo verblindend was, is het wel mogelijk, dat een zonderling gezichtsbedrog, dat zich eensklaps voor de verbijsterde oogen van Montague vertoonde, en met dezelfde snelheid weer verdween, geheel of gedeeltelijk daaraan was toe te schrijven. Hij meende, dat hij Jonas zag, met de flesch in zijn hand omhoog, alsof hij hem daarmee een slag op zijn hoofd wilde geven; en tegelijk verbeeldde hij zich in het gezicht van Jonas zelf een uitdrukking op te merken — een vereeniging van de onnatuurlijke heftigheid, waardoor hij zich dien dag had onderscheiden, met een doodelijken haat en een helschen angst — die een wolf een minder verschrikkelijke reisgenoot zou hebben doen zijn.

Met een onwillekeurigen uitroep beval

Montague den postiljon om stil te houden. De voorraampjes waren open, zoodat de postiljon hem onmiddellijk hoorde en met allen spoed gehoorzaamde.

Het kon echter niet geweest zijn, zooals Montague het zich had verbeeld; want hoewel hij zijn oogen niet van zijn reisgenoot had afgewend, en hij dezen niet had zien bewegen, zat Jonas evenals tevoren in zijn hoek.

„Wat scheelt u?" vroeg Jonas. „Is dat uw gewone manier van wakker worden, als gij zit te slapen?"

„Ik zou er een eed op kunnen doen, dat ik nog geen oog heb gesloten," was het antwoord.

„Als gij dan dien eed hebt gedaan," hervatte Jonas bedaard, „moesten wij maar weer verder rijden, als dat de eenige reden is, waarom gij hebt laten stilhouden."

Hij trok met zijn tanden de kurk van de flesch, zette die aan zijn mond, en nam een langen teug.

„Ik wou, dat wij niet op reis waren gegaan. Dit is geen weer om te reizen," zei Montague met een stem, die zijn opwinding verried.

„Daar hebt gij gelijk in," antwoordde Jonas, „maar het is uw eigen schuld. Als gij mij niet den heelen dag hadt laten wachten, zouden wij nu al in Salisbury rustig in bed liggen. Waarom staan wij nu eigenlijk stil?"

Zijn reisgenoot stak zijn hoofd buiten het rijtuig, en toen hij het weer binnenhaalde, merkte hij op — alsof dit de reden van zijn ongerustheid was — dat zijn jongen door en door nat was.

„Dat is wel goed voor hem," zei Jonas. „Het doet mij pleizier. Waar wachten wij nu nog op? Woudt ge hem te drogen hangen?"

„Ik denk er over om hem binnen te halen," zei de ander aarzelend.

„Dank je wel!" antwoordde Jonas. „Ik ben niet op doornatte jongens gesteld. Laat den aap maar zitten waar hij zit. Hij zal zeker wel de laatste zijn, die bang is voor een beetje donder en bliksem. Rijd maar op, postiljon! Of zouden wij hem en de paarden ook misschien binnenhalen?" vervolgde hij met een lach.

„Rijd niet te hard!" riep Montague den postiljon toe, „en pas goed op. Toen ik u riep, lagen wij haast in de sloot."

Dit was niet waar, en Jonas zei dit ronduit, toen zij weer verder reden. Montague scheen echter niet op deze tegenspraak te letten, maar herhaalde nog eens, dat het geen weer was om te reizen, en toonde zich vervolgens buitengewoon angstig.

Jonas hernam nu zijn vroegere vroolijkheid, als men dit woord gebruiken kan voor de gemoedsstemming, waarin hij vóór het afrijden had verkeerd. Hij zette dikwijls de flesch voor zijn mond, brulde brokken van allerlei liedjes uit, zonder maat of wijs te houden, en spoorde zijn zwijgenden vriend aan om ook vroolijk te zijn.

„Gij zijt een alleraangenaamst man in gezelschap, beste vriend," zei Montague geforceerd, „en doorgaans moet men wel met u meelachen, of men wil of niet; maar vannacht. — Hoort gij dat?"

„Wel zeker, voor den drommel, hoor ik dat, en ik zie het ook," antwoordde Jonas, terwijl hij zijn hand voor zijn oogen hield, daar op dit oogenblik een bliksemstraal tusschen hen beiden scheen door te schieten. „Wat maakt dat uit? In ons en de zaken brengt het geen verandering. Nog een liedje!"

Laat het bliksemen en donderen,
Dat er 't galgeveld van beeft.
't Schaadt geen man, die niet meer leeft,
't Baat geen man, die toch moet hangen......

Dat moet al een verduiveld oud liedje zijn," zei hij met een vloek, nadat hij, met een zekere verwondering over zich zelf, had opgehouden. „Ik heb het niet gehoord sedert ik een kind was, en hoe het mij nu in het hoofd komt, weet ik niet, of de bliksem moet het er in brengen. 't Schaadt geen man, die niet meer leeft! Zeker niet. En het helpt geen man, die — neen, ook niet. Ha, ha, ha!"

Zijn vroolijkheid was van zoo'n woesten en buitengewonen aard, en, op een zonderlinge manier, tegelijk zoo in overeenstemming en zoo strijdig met het verschrikkelijke van den onweersnacht, dat zijn medereiziger, die in zijn hart een groote lafaard was, van angst ineenkroop. Jonas, die zijn werktuig en speelbal moest zijn, scheen met hem van rol verwisseld te hebben. Maar daarvoor was wel een reden, dacht Montague vervolgens. Het besef van zijn vernedering kon een dergelijken man heel natuurlijk den lust inboezemen een schijn van woeste onafhankelijkheid aan te nemen, teneinde daardoor zijn waren toestand te vergeten. Daar hij in zulke bespiegelingen scherpzinnig genoeg was, vond hij hierin spoedig een verklaring van het buitengewone optreden van Jonas; maar hij bleef toch angstig zonder precies te weten waarvoor, en verlangde heel erg naar het eind van de reis.

Het was zeker, dat hij niet geslapen had; maar zijn oogen konden hem toch bedro-

gen hebben, want nu hij in het donker naar Jonas keek, kon hij zich gemakkelijk verbeelden, dezen allerlei houdingen te zien aannemen, die met zijn woorden overeenstemden. Aan den anderen kant wist hij heel goed, dat Jonas geen reden had om hem genegen te zijn, en zelfs wanneer hij die onrustbarende pantomime als iets werkelijks beschouwde, kon er niets anders van gezegd worden, dan dat zij een grap was, die volkomen bij de andere duivelachtige dwaasheden van zijn reisgenoot paste, en slechts een blijk te meer gaf van zijn machtelooze woede. „Als hij mij met wenschen den dood kon aandoen, zou ik niet lang leven," dacht de zwendelaar.

Hij nam het besluit om Jonas, zoodra hij hem gebruikt had, met een ijzeren boei te bedwingen, maar begreep, dat hij nu niets kon doen, dan hem zijn gang te laten gaan, en hem volle vrijheid te laten om zich op zijn bijzondere manier vroolijk te maken. De opoffering, om hem een poos te verdragen, was niet zoo groot; „want als ik alles van hem gehaald heb, wat er van hem te halen is," dacht Montague, „neem ik een sprongetje naar den overkant van het water, en dan is het mijn beurt om te lachen."

Zoo peinsde hij het eene uur na het andere — want hij was nu in die stemming, waarin dezelfde gedachten zich, tot vermoeiens toe, steeds opnieuw aan den geest opdringen — terwijl Jonas, die alle nadenken vaarwel scheen te hebben gezegd, zich op dezelfde manier als tevoren bleef vermaken. Zij spraken nog af, om tot Salisbury door te rijden, en den volgenden morgen Pecksniff te gaan opzoeken. Het vooruitzicht van dien braven man in hun netten te lokken, scheen de vroolijkheid van zijn beminnelijken schoonzoon nog luidruchtiger te maken.

Toen het later in den nacht werd, nam het onweer af; maar men hoorde nog gedurig in de verte den donder rollen, en de bliksemstralen, hoewel minder fel, bleven even veelvuldig. De regen bleef even sterk als hij geweest was.

Het ongeluk wilde, dat de reizigers tegen het aanbreken van den dag en op het laatste station van hun reis een paar schichtige paarden kregen. In den stal had het onweer hun schrik aangejaagd, en nu zij in de schemering buiten kwamen, terwijl het licht van den bliksem nog niet door dat van den dag werd verzacht, en voorwerpen, die in het donker volkomen onzichtbaar zouden zijn geweest, zich in een onduidelijke en angstaanjagende gedaante vertoonden, lieten zij zich hoe langer hoe moeilijker besturen. Tenslotte schrikten zij van het een of ander, holden blindelings een steilen heuvel af, smeten den postiljon uit den zadel, en kwamen aan den rand van een sloot terecht, waarin een van de paarden struikelend neerplofte, zoodat het heele rijtuig omsloeg.

De reizigers hadden het portier geopend, en waren er uitgevallen of gesprongen — zij wisten zelf niet wat. Jonas was de eerste, die strompelend opstond. Hij was flauw en duizelig, en moest zich een poos aan een hek vasthouden, daar alles hem voor zijn oogen draaide. Langzamerhand kwam hij tot bezinning, en nu zag hij Montague bewusteloos op den weg liggen, dicht achter het paard, dat niet in de sloot was geraakt.

In een oogenblik scheen het alsof een booze geest hem reuzenkrachten gaf. Hij liep naar het paard, greep het bij den teugel, en liet het zoo dol steigeren en springen, dat de hoeven ieder oogenblik dichter bij den bewusteloozen Montague kwamen, en het dezen binnen een minuut de hersenen had moeten verbrijzelen. Terwijl hij dit deed, sleurde en rukte hij het paard, alsof hij inderdaad bezeten was, en maakte het door zijn geschreeuw nog wilder.

„Hoep!" riep hij. „Nog wat! Nog eens! Hallo! Terug voor den duivel!"

Toen hij den postiljon, die opgestaan was en zoo hard hij kon kwam aanloopen, hoorde roepen om het paard los te laten, maakte hij nog meer lawaai.

„Houd op!" riep de postiljon. „Die heer, die daar ligt — voorzichtig — hij zal doodgetrapt worden."

Jonas gaf geen ander antwoord dan dat hij opnieuw begon te schreeuwen en te rukken. Met eigen levensgevaar schoot de postiljon toe, en sleepte Montague, door modder en waterplassen heen, buiten het gevaar. Daarop nam hij Jonas het paard af, en sneed vervolgens de strengen door, waarmee het andere nog aan het rijtuig vast zat, zoodat het ook kon opstaan. Nu eerst hadden de postiljon en Jonas tijd om elkaar aan te kijken.

„Dat is tegenwoordigheid van geest," zei Jonas. „Als ik er niet geweest was, zou het paard zijn weggerend."

„En als ik er niet geweest was, zou het met dien anderen heer slecht zijn afgeloopen," zei de postiljon, zijn hoofd schuddend. „Gij hadt hem eerst weg moeten halen. Het scheelde weinig of hij was om koud geweest."

„Ik moest immers het paard vasthouden," bromde Jonas. „Heeft hij een trap gekregen, denkt ge?"

Beiden gingen nu naar Montague kijken, en Jonas prevelde iets binnensmonds, toen hij dezen overeind zag zitten, terwijl hij verbijsterd om zich heen keek.

„Wat is er gebeurd?" vroeg Montague. „Is er iemand gekwetst?"

„Het schijnt van niet," antwoordde Jonas. „Het is nog zonder beenen breken afgeloopen."

Zij hielpen hem op, en hij probeerde of hij kon loopen. Dit ging eerst moeilijk; maar hij had toch geen ander letsel opgeloopen, dan een paar schrammen en kneuzingen.

„O, is het anders niet?" zei Jonas. „Die heb ik ook gekregen."

„Als het nog een halve minuut langer had geduurd, zou ik geen shilling meer op mijnheer zijn hoofd verwed hebben, al is hij er nog zoo goed afgekomen," zei de postiljon. „Als gij ooit weer zoo'n ongeluk hebt, mijnheer — maar ik hoop dat het nooit meer gebeuren zal — houd dan nooit een wild paard met geweld vast, als er iemand vlak achter ligt. Als het een stap achteruit doet, kan er een doode van komen, en dat zou nu ook gebeurd zijn, als ik niet net nog op tijd er bij was gekomen."

Tot antwoord beval Jonas hem met een vloek om zijn mond te houden, en ergens heen te loopen, waar de ander waarschijnlijk niet graag heen zou gaan. Maar Montague, die heel aandachtig had geluisterd, leidde zelf de aandacht van het onderwerp af, door uit te roepen: „Waar is mijn jongen?"

„Wat drommel, ik had den aap heelemaal vergeten," zei Jonas. „Waar zou hij gebleven zijn?"

Men zocht, en spoedig kon men de vraag beantwoorden. De ongelukkige Bailey was over het hek heengevlogen, en lag, naar allen schijn dood, in het aangrenzende veld.

Toen ik vannacht wenschte, dat ik nooit op reis was gegaan, wist ik wel, dat het een ongelukkige reis zou zijn," riep zijn meester uit. „Kijk dien jongen daar eens!"

„Is het anders niet?" bromde Jonas. „Als gij d a t een teeken daarvan noemt. . . ."

„Wat zou ik er anders een teeken van noemen?" vroeg Montague haastig. „Wat bedoelt gij?"

„Ik bedoel," zei Jonas, bij den bewusteloozen Bailey bukkend, „dat gij, zoover ik weet, zijn vader niet zijt, of eenige bijzondere reden hebt om u hem aan te trekken. Vooruit! Kom eens overeind."

Maar de jongen kwam niet overeind en liet zich niet overeind houden; hij gaf geen ander teeken van leven, dan dat zijn hart flauw en onregelmatig klopte. Na eenig beraad besteeg de postiljon het paard, dat zich het minst bezeerd had, en nam den jongen zoo goed hij kon in zijn armen, terwijl Montague en Jonas het andere paard bij den teugel leidden, en zoo, tusschen hen in een koffer dragend, in de richting van het nu nabijgelegen Salisbury verder gingen.

„Draaf maar door, postiljon," zei Jonas. „Dan zijt gij er gauw, en kunt ons iemand tegemoet sturen, om ons te helpen."

„Neen, dat niet!" riep Montague haastig. „Wij blijven bij elkaar."

„Wat scheelt u nu weer?" vroeg Jonas. „Zijt ge bang voor roovers?"

„Ik ben voor niets bang," antwoordde Montague, wiens gezicht en stem zijn woorden logenstraften; „maar wij blijven bij elkaar."

„Gij waart zooeven zoo verschrikkelijk bezorgd voor dien jongen," zei Jonas. „Gij begrijpt toch zeker wel, dat hij in dien tijd kan sterven?"

„Ja, dat begrijp ik; maar wij blijven bij elkaar."

Daar het duidelijk bleek, dat hij zich niet van zijn besluit liet afbrengen, gaf Jonas geen ander antwoord, dan wat er op zijn gezicht te lezen was, en zij stapten samen voort. Zij moesten nog bijna een uur loopen, en de wandeling werd hun niet verlicht door den toestand van den weg, den last, dien zij te dragen hadden, en hun eigen stijve en pijnlijke ledematen. Het duurde lang voor zij de herberg bereikten; en nadat zij de menschen hadden opgeklopt (want het was nog heel vroeg in den morgen), stuurden zij een paar knechts er op uit, om voor het rijtuig en de bagage te zorgen, en lieten een dokter uit zijn bed halen, om naar Bailey te komen kijken. Deze deed vlug en handig wat hij doen kon, maar was van meening, dat de jongen een gevaarlijke hersenschudding had opgeloopen, en daaraan sterven zou.

Indien men Montague's belangstelling in dit bericht voor eenigszins onbaatzuchtig had kunnen houden, had men daarin één goeden trek kunnen vinden van een karakter, dat niet al te veel van dergelijke trekken bezat. Maar het was gemakkelijk te zien, dat hij, om de een of andere reden, die hem zelf het beste bekend moest zijn, het gezelschap en het bijzijn van dezen jongen, die nog bijna een kind was, bijzonder op prijs stelde. Toen hij, nadat hij zelf eenige hulp van den dokter had ontvangen, naar zijn slaapkamer was gegaan, waren zijn gedachten nog daarmee bezig.

„Ik had liever duizend pond willen verliezen," zei hij, „dan dat ik juist nu dien jongen kwijt moet raken. Maar ik ga alleen naar huis; dat heb ik vast besloten. Chuzzlewit moet maar vooruit, en dan volg ik, als ik dat verkies. Ik wil het niet weer zoo hebben," vervolgde hij, zijn klamme voorhoofd afvegend. „Als dat vier en twintig uur zoo duurde, zou ik er grijze haren van krijgen."

Nadat hij zijn kamer had opgenomen, en, hoewel het nu klaarlichte dag was, met onwoordelijk was, kwelde hem zelfs in dezen droom een pijnlijke onzekerheid betreffende zijn werkelijken aard. Verward door dezen droom heen liep een andere, waarin deze deur de schuilplaats van een vijand, een schim, een spooksel was, en het zijn levenstaak was, dat verschrikkelijke wezen daarachter opgesloten te houden, dat er doorheen wilde breken, om bij hem te komen. Met dit doel werkten Nadgett, hij en een vreemde man met een bloedige streep over zijn hoofd (die hem zei, dat hij

JONAS STOND VLAK VOOR ZIJN BED EN KEEK HEM AAN, EN DE BEWUSTE DEUR STOND WIJD OPEN.

gewone voorzichtigheid, onder het bed, in de kasten en zelfs achter de gordijnen had gekeken, deed hij de deur, waardoor hij was binnengekomen, op het nachtslot, en begaf zich naar bed. Er was nog een deur in de kamer; maar die was aan den buitenkant gesloten, en hij wist niet waar zij uitkwam.

Zijn bezorgdheid of zijn kwade geweten bracht die deur in al zijn droomen. Hij droomde, dat daarmee een vreeselijk geheim in verband stond; een geheim, dat hij kende, en toch weer niet kende; want hoewel hij er in betrokken en voor verantzijn speelmakker was geweest, en hem ook den waren, maar vroeger volkomen vergeten naam van een ouden schoolkameraad noemde) met ijzeren platen en spijkers, om de deur te versterken. Maar hoe hard zij ook werkten, het was tevergeefs; want de spijkers braken, of veranderden tusschen hun vingers in buigzame takjes, of, wat nog erger was, in kruipende wormen; het hout van de deur was zoo vermolmd, dat geen spijker er in wilde houden, en de ijzeren platen krulden om, als papier in het vuur. Al dien tijd kwam het wezen achter de deur — hij wist niet en wilde niet weten,

of het de gestalte van een mensch of van een beest had — al dichter en dichter bij zijn doel om los te breken. Maar zijn grootste schrik was, toen de man met de bloedige veeg hem vroeg, of hij wist hoe dat wezen heette, en zei, dat hij hem den naam wilde influisteren. De droomende zonk op zijn knieën, sidderde van een voor hem zelf onverklaarbaren angst, en hield zijn ooren dicht. Maar toen hij den spreker aankeek, zag hij, dat zijn lippen zich bewogen om een j uit te spreken, en nu schreeuwde hij het uit, dat het geheim was uitgekomen, en dat zij allen verloren waren — en ontwaakte.

Jonas stond vlak voor zijn bed en keek hem aan, en de bewuste deur stond wijd open.

Toen hij zijn oogen opsloeg, ging Jonas een paar passen achteruit, en Montague sprong uit het bed.

„Heisa!" zei Jonas. „Wat zijt ge levendig vanochtend!"

„Levendig?" stamelde Montague, terwijl hij hevig aan de schel trok. „Wat doet gij hier?"

„Het is uw kamer wel," antwoordde Jonas, „maar ik zou u toch ook bijna vragen, wat doet gij hier? Mijn kamer is aan den anderen kant van die deur. Niemand heeft gezegd, dat ik haar niet mocht opendoen. Ik dacht, dat zij in de gang uitkwam, en wilde een ontbijt bestellen. Er is — er is geen schel in mijn kamer."

Montague had intusschen den bediende binnen gelaten, die hem heet water en zijn laarzen bracht; en toen deze dit hoorde, zei hij, dat er wel een schel was, en ging naar de andere kamer, om te wijzen waar zij hing, aan het hoofdeinde van het bed.

„Dan heb ik haar niet kunnen vinden," zei Jonas. „Dat komt op hetzelfde neer. Zal ik een ontbijt bestellen?"

Montague antwoordde toestemmend. Toen Jonas fluitend zijn eigen kamer was doorgegaan, opende Montague de tusschendeur, om er den sleutel uit te nemen en haar aan zijn kant te sluiten; maar de sleutel was al uit het slot genomen. Daarop schoof hij een tafel voor de deur, en ging zitten om wat tot bedaren te komen; want zijn droom scheen hem nog te verontrusten.

„Een noodlottige reis!" herhaalde hij verscheidene malen. „Maar ik ga alleen naar huis. Ik wil het niet weer zoo hebben."

Zijn voorgevoel of bijgeloof, dat hij een noodlottige reis was begonnen, weerhield hem echter geenszins om het plan ten uitvoer te brengen, dat hem deze reis had doen ondernemen. Hij kleedde zich met buitengewone zorg, om een gunstigen indruk op Pecksniff te maken, en, tot bedaren gebracht door zijn voorkomen in den spiegel, de schoonheid van den morgen en het glinsteren van de natte takken in den vroolijken zonneschijn voor zijn raam, had hij weldra weer moed genoeg om eens stevig te vloeken en een wijsje te neuriën.

Maar toch prevelde hij van tijd tot tijd nog binnensmonds: „Ik ga alleen weer naar huis."

HOOFDSTUK XLIII.

Waarin Pecksniff zich op het toppunt van zijn macht vertoont, en daarvan een indrukwekkend en edelmoedig gebruik maakt.

Op den avond van het onweer zat juffrouw Lupin, de kasteleines van „De Blauwe Draak", alleen in haar gelagkamer. De eenzaamheid, of het slechte weer, of beide tezamen, maakten haar nadenkend, om niet te zeggen treurig, en terwijl zij, met haar kin in haar hand, door een laag raampje zat te turen, dat op het helderste van den dag door de daarvoor hangende wingerdbladeren werd verduisterd, schudde zij dikwijls haar hoofd, met de woorden: „Och Heere! Och Heere!"

Het zag er op dat oogenblik treurig uit, zelfs in die aardige gelagkamer. Het vroolijke verschiet van korenvelden, weilanden, groene hellingen en golvende heuvels, met glinsterende beekjes, talrijke heggen en fraaie boomgroepen afgewisseld, was nu donker en akelig, van het raam af, waardoor men het beschouwde, tot aan den verren gezichtseinder, waar de donder langs de heuvels scheen te rollen. De zware regen sloeg de tengere wingerdranken en jasmijntakjes los en scheen ze woedend te vertrappen; en als de bliksem schitterde, zag men hoe de betraande blaadjes zich huiverend en angstig bij de ramen samendrongen, en dringend daartegen tikten, als smeekten zij om een schuilplaats voor het akelige nachtweer.

Als een bewijs van eerbied voor den bliksem, had juffrouw Lupin haar kaars op den schoorsteenmantel gezet. Haar naaimandje stond naast haar, zonder dat zij er aan dacht, en haar avondmaal, dat op een rond tafeltje gereed stond, had zij nog niet aangeraakt; de messen waren weggeborgen, uit vrees voor de aantrekking. Zoo had zij een geruimen tijd gezeten, en zij was op het punt om nog eens „Och Heere!" te zeggen,

toen de klink van de voordeur — die gesloten was, opdat het niet zou binnenregenen — werd opgelicht, en er iemand de herberg binnenkwam, die, nadat hij de deur weer gesloten had, naar de gelagkamer kwam, en met een brommende stem zei:

„Een pintje best oud bier!"

Hij had wel eenige reden om knorrig te zijn; want al had hij den heelen dag onder een waterval gestaan, dan had hij niet natter kunnen zijn. Hij was tot aan zijn oogen in een ruige matrozenjas gewikkeld, en had een hoed van zeildoek op, van welks breeden rand het water met stralen afliep. Op den gunstigen vorm van zijn kin afgaand — want, om zich tegen het weer te beschermen, had hij zijn hoed zoo diep in zijn oogen getrokken en zijn kraag zoo hoog opgehaald, dat juffrouw Lupin niets meer van zijn gezicht kon zien, en zelfs zijn kin bedekte hij nog dikwijls door haar met zijn mouw af te vegen — hield de kasteleines hem voor een goedaardig man.

„Slecht weer vanavond," zei zij op een vroolijken toon.

De vreemde schudde zich als een natte hond, en antwoordde, dat zij wel eenigszins gelijk had.

„Er is vuur in de keuken, en gezelschap ook," zei juffrouw Lupin. „Gij moest u wat gaan drogen."

„Dank u wel!" antwoordde de vreemde, en keek, terwijl hij dit zei, naar de keuken. Hij scheen den weg te weten.

„Het is genoeg om er een doodelijke kou van op te loopen," merkte de kasteleines op.

„Ik ga zoo gauw niet dood," antwoordde de reiziger, „anders zou ik het waarschijnlijk al veel eerder gedaan hebben. Uw gezondheid, juffrouw!"

Maar in plaats van de kan aan zijn mond te zetten, zette hij die weer neer, keek, zich stijf omdraaiend en zijn hoofd achteroverbuigend, als iemand, wiens kleeren hem hinderen en die zijn hoed diep in zijn oogen heeft, in het rond, en zei:

„Hoe heet deze herberg? Dit is toch „De Draak," is 't niet?"

„Jawel, „De Draak," antwoordde juffrouw Lupin vriendelijk.

„Wel, dan moet hier nog een soort neef van mij zijn, juffrouw," zei de reiziger; „een jongmensch, Tapley is zijn naam. Zoo, zoo, Mark," vervolgde hij, een onzichtbaar persoon toesprekend, „heb ik u eindelijk getroffen?"

Dit trof juffrouw Lupin in haar zwak. Zij ging naar den schoorsteen om de kaars te snuiten, en zei, terwijl zij met haar rug naar den reiziger stond:

„Niemand zou meer welkom in „De Draak" zijn, beste vriend, dan iemand die mij tijding van Mark kwam brengen; maar het is al heel wat dagen en maanden geleden, dat hij hier vandaan en uit het land is gegaan, en of de arme jongen levend of dood is, dat weet de Hemel alleen."

Zij schudde haar hoofd, en haar stem beefde. Haar hand moet ook gebeefd hebben, want zij snoot de kaars bijna uit.

„Waar is hij dan naar toe gegaan, juffrouw?" vroeg de reiziger met een zachtere stem.

„Naar Amerika," antwoordde juffrouw Lupin met toenemende ontroering. „Hij was altijd menschlievend en goedhartig, en misschien zit hij op dit oogenblik in de gevangenis te wachten op zijn dood, omdat hij, uit medelijden met de arme negerslaven, er een geholpen heeft om weg te loopen. Hoe kon hij ook naar Amerika gaan! Waarom ging hij niet liever naar een van die andere landen, waar het niet zóó erg is, en de wilden elkaar tenminste alleen maar opeten? — Daar had hij zijn mannetje kunnen staan."

Nu volkomen door haar aandoening overweldigd, begon juffrouw Lupin te snikken, en wilde naar een stoel gaan, om haar smart den vrijen loop te laten, toen de reiziger haar in zijn armen ving, en zij een blijden gil van herkenning gaf.

„Ja, ik zal!" zei Mark. „Nog een — en nog een — en nog twintig! Die hoed en jas maakten, dat ge mij niet kondt herkennen. Ik dacht, dat gij mij altijd herkend zoudt hebben."

„Ik zou u ook wel herkend hebben, als ik uw gezicht maar had kunnen zien. En dan was uw spraak zoo barsch! Ik had niet gedacht, dat gij zoo barsch tegen mij zoudt kunnen spreken, Mark, als gij zoo pas terugkwaamt."

„Nog twaalf!" zei Tapley. „Wat ziet gij er frisch en jeugdig uit! Nog zes! Het laatste half dozijn was niet vol, en moet overgedaan worden. Het doet iemand werkelijk goed u aan te kijken. Nog maar een! Ik ben nog nooit in mijn leven zoo vroolijk geweest. Nog maar een paar, omdat er toch geen verdienste in steekt!"

Mark hield nu op met tellen, daar hij zich herinnerde, dat er nog wat anders te doen was.

„Mijnheer Chuzzlewit staat buiten te wachten," zei hij. „Ik heb hem in de wagenschuur gelaten, om eerst eens te kijken of er ook iemand hier was. Wij willen ons

stil houden, tot wij van u gehoord hebben wat voor nieuws er is, en weten wat wij verder het beste kunnen doen."

„Er is niemand in huis, behalve het gezelschap in de keuken," antwoordde juffrouw Lupin. „Als zij wisten, dat gij terug waart, Mark, zouden zij op straat een vreugdevuur stoken, al is het nog zoo laat."

„Maar zij moeten er vanavond niets van weten, mijn beste mensch," zei Mark. „Daarom moest gij het huis laten sluiten, en het vuur in de keuken opstoken, en als alles gereed is, zet dan een kaars voor het raam, dan komen wij binnen. Ik verlang er naar om alles over de oude vrienden te hooren; over mijnheer Pinch en den slagershond aan het eind van de straat, en den poedel aan den overkant. Toen ik vanavond de kerk in het gezicht kreeg, dacht ik, dat ik in den toren zou stikken. Nog een! Wilt gij niet? Niet nog een kleintje tot besluit?"

„Gij hebt er al genoeg gehad," antwoordde de kasteleines. „Loop rond met uw buitenlandsche manieren."

„Het zijn geen buitenlandsche manieren, heelemaal niet," hervatte Mark. „Net zoo Engelsch als gij zelf. Dan nog een, omdat het echt Engelsch is, uit achting voor ons vaderland. Die telt nu niet tusschen ons beiden. Dat is er niet een voor u, maar voor mijn vaderland — ik ben onder patriotten geweest, moet ge weten."

Het zou heel onbillijk zijn geweest te klagen, dat het blijk van vaderlandsliefde, dat Mark op deze verklaring liet volgen, flauw of onverschillig was. Toen hij er zijn hart mee lucht had gegeven, snelde hij weg naar Martin, terwijl juffrouw Lupin, met veel haast en ontroering, aanstalten ging maken om hen te ontvangen.

Weldra kwam het gezelschap uit de keuken de deur uitstommelen, elkaar verzekerend, dat de klok van „De Draak" een half uur voorliep, en het onweer haar in de war moest hebben gebracht. Hoe vermoeid en ongeduldig de reizigers ook waren, verheugde het hen toch bijzonder, dat

BEKENDE GEZICHTEN.

zij die oude bekenden terugzagen, die nu uit het huis kwamen en hen dicht voorbijgingen.

„Daar is de oude kleermaker, Mark," fluisterde Martin.

„Ja, daar gaat hij, mijnheer," antwoordde Mark. „Zijn beenen zijn nog wat krommer geworden. Het komt mij tenminste voor, dat men er een grootere ton tusschen zou kunnen steken, dan toen wij weggingen. En daar is Sam, mijnheer."

„Ja, Sam, de paardenkooper. Het zal mij benieuwen of dat paard van Pecksniff nog leeft," merkte Martin op.

„O zeker, mijnheer," zei Mark. „Dat beest zal nog leven, als het heelemaal een geraamte is geworden. En daar is de koster, mijnheer — dronken, als gewoonlijk."

„Ik zie hem," zei Martin lachend. „Maar, mijn hemel, wat zijt gij nat, Mark!"

„Ik? — Wat dunkt u dan van u zelf, mijnheer?"

„O, ik ben niet half zoo nat," zei zijn medereiziger verdrietig. „Ik heb u wel gezegd, dat gij niet altijd aan den windkant moest blijven, maar dat we om moesten wisselen. Gij hebt de helft van den regen opgevangen, die ik had moeten hebben."

„Gij weet niet, hoe het mij bevalt, mijnheer," zei Mark na een poos van stilte, „als ik u zoo over mij hoor spreken met een bezorgdheid, die mij wel niet schelen kan, maar die ge altijd voor mij hebt getoond sedert ik in Eden ziek lag."

„Och, Mark," antwoordde Martin met een zucht; „hoe minder wij daarvan zeggen, des te beter. Ziet gij dat licht daar?"

„Dat is de kaars!" riep Mark uit. „Wel weergaas, wat is zij vlug! Kom, nu naar binnen! Heerlijke wijn, lekkere bedden, en goed logies voor man en paard."

Het vuur in de keuken brandde helder, de tafel stond gedekt, de ketel hing te koken, de pantoffels en de laarzenknecht stonden gereed, sneden ham lagen op den rooster, een half dozijn eieren siste in de pan, en een dikgebuikte brandewijnflesch hield een schuimende bierkan gezelschap; nog allerlei dingen bengelden aan de zolderbalken, alsof men zijn mond maar had open te doen, en het een of ander lekkers zou blij zijn dat het een verontschuldiging had om er in te vallen. Juffrouw Lupin had zelfs de keukenmeid, de priesteres van dezen gastronomischen tempel, verjaagd, en was bezig eigenhandig den maaltijd gereed te maken.

Het was onmogelijk het te laten — men had geen mensch moeten zijn, om het niet te willen doen — Martin sloeg zijn armen om haar hals, en dankte haar met een kus voor haar welkom. Met groote deftigheid, alsof het iets nieuws was, dat nog nooit bij hem op was gekomen, volgde Mark zijn voorbeeld.

„Ik heb altijd wel gezegd," zei juffrouw Lupin, terwijl zij lachend en blozend haar muts recht zette, „dat de jongelui van mijnheer Pecksniff de ziel en het leven van „De Draak" waren, en dat het er, zonder hen, te vervelend zou zijn om uit te houden; maar ik had nooit gedacht, dat een van hen ooit zóó vrijpostig zou zijn, mijnheer Martin! En nog minder had ik gedacht, dat ik er niet eens boos om zou worden, maar blij zou zijn, dat ik hem nog eens welkom kon heeten. Daar zijt gij nu gelukkig weer terug uit Amerika, met Mark Tapley als uw...."

„Als mijn vriend, juffrouw Lupin!" viel Martin er op in.

„Als zijn vriend," zei de kasteleines, kennelijk in haar schik, dat Mark zooveel eer werd bewezen, hoewel zij dezen tegelijk met de vork, die zij in haar hand had, een wenk gaf, om zich op een eerbiedigen afstand te houden. „Nooit had ik dat gedacht, maar nog minder, dat ik ooit zulke veranderingen te vertellen zou hebben, als gij hooren zult, zoodra gij klaar zijt met eten."

„Lieve hemel!" riep Martin verbleekend uit, „welke veranderingen?"

„Zij maakt het best," antwoordde de kasteleines, „en logeert nu bij Pecksniff. Maak u over haar niet ongerust. Zij is nog volkomen zooals gij haar zoudt kunnen wenschen. Wij hoeven er geen doekjes om te winden, niet waar?" vervolgde zij. „Ik weet er alles van, zooals gij ziet."

„Als iemand alles weten mag, beste juffrouw Lupin, dan zijt gij het," zei Martin. „Ik ben zelfs blij, dat gij alles weet. Maar welke verandering bedoelt gij dan? Heeft er een sterfgeval plaats gehad?"

„Neen, zoo erg is het niet," antwoordde de kasteleines. „Maar ik verzeker u, dat ik geen woord meer uit mijn keel laat halen, voor gij klaar bent met eten. Al doet ge mij in dien tijd ook vijftig vragen, ik beantwoord er niet een."

Zij bleef zoo stellig bij haar besluit, dat er niets anders op zat, dan zich zoo vlug mogelijk door het avondmaal heen te werken; en daar zij een langen weg afgelegd en sedert den middag niet gegeten hadden, hoefden zij zich niet veel geweld aan te doen, om fiks aan het eten te gaan. Zij bleven er zelfs langer mee bezig, dan men had kunnen verwachten, want wel zes maal gebeurde het, dat, toen zij meenden gedaan te hebben, juffrouw Lupin hun duidelijk be-

wees, dat zij volkomen abuis waren. Maar eindelijk moest zij het hun toch gewonnen geven, en toen zetten zij zich bij den haard; want daar het na het onweer vrij guur was geworden, was de warmte heel aangenaam, en zij staarden met onwillekeurige bewondering hun bevallige gastvrouw aan, terwijl het licht van het vuur in haar oogen schitterde en op haar gitzwarte haren spiegelde, om af te wachten wat zij vertellen zou.

Veelvuldig waren de uitroepen van verbazing, waarmee Martin haar in de rede viel, terwijl zij vertelde hoe Pecksniff van zijn dochters en van Pinch was afgekomen. Maar deze waren niets bij zijn verontwaardiging, toen zij, als een in de buurt algemeen verspreid gerucht, vertelde, hoe Pecksniff den ouden heer Chuzzlewit onder den duim en in zijn macht had gekregen, en welke groote eer hij voor Marie bestemde. Op het hooren van dit bericht schopte Martin oogenblikkelijk zijn pantoffels uit, en begon zijn natte laarzen aan te trekken, met dat onbepaalde plan om ergens heen te vliegen en iemand iets te doen, dat de eerste veiligheidsklep van een opstuivend karakter is.

„Hij?" riep hij uit. „Die huichelachtige schurk! Die laaghartige pluimstrijker? Geef mij mijn andere laars, Mark!"

„Waar woudt ge naar toe gaan, mijnheer?" vroeg Tapley, die de laars voor het vuur hield om te drogen, en ze, terwijl hij dit zei, heel bedaard bekeek.

„Waar?" herhaalde Martin. „Gij denkt toch niet, dat ik hier stil zal blijven zitten — hè?"

De onverzettelijke Mark antwoordde, dat hij dit gedacht had.

„Zoo, dacht gij dat?" hervatte Martin. „Wel verplicht! Waar houdt gij mij dan voor?"

„Ik houd u voor wat gij zijt, mijnheer," antwoordde Mark; „en daarom geloof ik vast, dat gij niet anders doen zult, dan wat behoorlijk en verstandig is. Daar is de laars, mijnheer."

Martin wierp hem een ontevreden blik toe, maar nam de laars niet aan, en stapte eenige malen met snelle schreden de keuken op en neer, op één laars en één kous. Hij herinnerde zich echter het voornemen, dat hij in Eden had opgevat. Hij had in gevallen, waarin Mark betrokken was, al verscheidene malen zich zelf overwonnen, en besloot dit ook nu te doen. Hij ging daarom naar den laarzenknecht, legde zijn hand op Tapley's schouder, om zich in evenwicht te houden, trok zijn laars weer uit en zijn pantoffels aan, en ging weer zitten. Hij kon echter niet nalaten zijn handen diep in zijn zakken te steken en binnensmonds te prevelen: „En dat die Pecksniff! Die kerel! Waarachtig! Dat ontbrak er nog maar aan!" en dergelijke afgebroken uitroepingen. Ook kon hij niet nalaten een paar keer, met een dreigend gezicht, zijn vuist tegen den schoorsteen te schudden; maar dit ging spoedig over, en hij luisterde verder, zoo niet met bedaardheid, dan toch in ieder geval zwijgend, naar wat juffrouw Lupin nog te zeggen had.

„Wat mijnheer Pecksniff zelf betreft," merkte de kasteleines tot slot op, terwijl zij den rok van haar japon gladstreek, en daarbij heel krachtig met haar hoofd schudde, „weet ik niet wat ik er van zeggen zal. De een of ander moet hem op slechte gedachten hebben gebracht, of, ik weet niet hoe, hebben opgestookt. Ik kan niet gelooven, dat iemand, die zoo spreekt als hij, uit eigen beweging iets kwaads zou doen."

Hoevelen zijn er in de wereld, die, om geen betere redenen, hun Pecksniff tot het laatste toe aanhangen, en de braafste menschen veroordeelen, als een Pecksniff hen alleen maar met zijn adem beroert!

„Wat mijnheer Pinch betreft," hervatte de kasteleines, „als er ooit een goedhartig, gedienstig en welwillend mensch op de wereld is geweest, is hij het. Maar hoe kunnen wij weten, of de oude heer Chuzzlewit niet zelf de oorzaak is geweest, dat er tusschen hem en mijnheer Pecksniff ongenoegen is ontstaan? Niemand weet dat, behalve zij zelf; want al is mijnheer Pinch nog zoo stil, hij is toch hooghartig, en toen hij wegging, achtte hij er zich zeker te goed voor zich schoon te praten, en zei er niets van, zelfs niet tegen mij."

„Die arme, oude Tom," zei Martin op een toon, die veel van zelfverwijt had.

„Het is één geruststelling," hervatte de kasteleines, „dat wij weten, dat hij zijn zuster bij zich heeft, en dat het hem goed gaat. Nog pas gisteren heeft hij mij over de post een kleinigheid teruggestuurd," — hier kreeg zij een hoogere kleur op haar wangen — „die ik zoo vrijpostig was geweest hem te leenen, toen hij wegging. Hij schreef, dat hij mij bedankte, dat hij een goede betrekking had gekregen, en dit nu niet noodig had. Het was hetzelfde bankbiljet; hij had het niet gewisseld. Ik had nooit gedacht, dat het mij zoo weinig pleizier zou doen een bankbiljet terug te krijgen, als het mij toen deed."

„Dat is gul en hartelijk gezegd, niet waar, Mark?" merkte Martin op.

„Zij kan niets zeggen, of het is dat alle-

bei, mijnheer," antwoordde Mark; „dat hoort evengoed tot „De Draak", als het uithangbord. Maar nu wij weer koel en bedaard zijn geworden, mijnheer, laten wij nu nog eens over de groote zaak spreken. Wat zullen we doen? Als gij niet te trotsch zijt, en kans ziet om te doen, waarover gij onderweg gesproken hebt, ga dan uw gang. Als gij het met uw grootvader verkeerd hebt aangelegd — en, neem het mij niet kwalijk, dat schijnt wel zoo te zijn — ga dan naar hem toe, en zeg hem dat het u spijt, en dat gij u op zijn vroegere genegenheid beroept. Maak maar geen zwarigheid, mijnheer! Hij is veel ouder dan gij, en als hij driftig is geweest, waart gij het zeker niet minder. Bedenk u maar niet!"

De welsprekendheid van Tapley maakte wel eenigen indruk op Martin; maar deze bleef toch nog aarzelen, en gaf daarvan aldus de reden op:

„Dat is allemaal volkomen waar, Mark, en als het om niets anders ging, dan om mij voor hem te vernederen, zou ik er geen tweemaal over denken. Maar ziet gij niet, dat, nu hij heelemaal onder de plak van dien huichelaar zit, en — als het waar is, wat wij hooren — geen eigen zin of wil meer heeft, ik eigenlijk niet voor hem, maar voor Pecksniff zou knielen? En als ik dan misschien verachtelijk word afgewezen," de gedachte deed hem bloedrood worden, „is het niet door hem, maar door Pecksniff — door Pecksniff, Mark!"

„Jawel," hervatte de diplomatieke Mark; „maar wij weten vooruit, mijnheer, dat Pecksniff een schavuit, een huichelachtige schurk is."

„De doortraptste schurk, die er leeft," zei Martin.

„Juist, dat weten wij vooruit, mijnheer, en bijgevolg hoeft niemand zich er over te schamen om door Pecksniff vernederd te worden. Pecksniff!" zei Mark met vuur. „Wat duivel, laat de kerel barsten! Wat hoeven wij ons om hem te bekommeren? Een Pecksniff is niet in staat om ons te beschamen, of hij moest een vriend van ons worden of ons een dienst willen bewijzen; en als hij dat durfde, dan zouden wij hem in goed Engelsch onze meening zeggen. Pecksniff!" herhaalde hij met verachting. „Wat voor kerel is hij, dat wij ons zoo aan hem zouden storen? En wij hebben niet alleen rekening te houden met ons zelf," vervolgde hij met nadruk, terwijl hij Martin strak aankeek, „maar wij moeten ook ons best doen, voor een jongedame, die eveneens het noodige heeft geleden, en in het beetje, dat wij voor haar kunnen doen, zullen wij ons niet door Pecksniff laten hinderen. — Pecksniff! Ik zou den kerel niet eens zien; ik zou niet eens hooren, of hij iets zei; ik zou niet eens willen weten, of hij er bij was. Ik zou de mat, waarop ik mijn schoenen afveegde, in mijn gedachten misschien Pecksniff noemen, maar meer eer zou ik hem niet aandoen."

De verwondering van juffrouw Lupin over deze hartstochtelijke redevoering was heel groot, maar die van Mark zelf was niet veel minder. Martin keek een poos nadenkend in het vuur, en zei toen:

„Gij hebt gelijk, Mark. Het mag naar wensch afloopen of niet, ik zal het doen."

„Nog één woord, mijnheer," hervatte Mark. „Stoor u alleen in zooverre aan hem, dat gij hem geen vat op u geeft. Gij moet niets in het geheim doen, dat hij kan overbrengen, voor gij zelf voor den dag komt. Gij moet zelfs juffrouw Marie niet van te voren spreken, dat zal onze vriendin wel doen," hierbij keek hij de kasteleines glimlachend aan. „Zij zal haar wel op de ontmoeting voorbereiden, en haar uw boodschap overbrengen, als gij soms een kleinigheid te zeggen mocht hebben. Ik denk, dat ze er wel kans toe ziet. — Is het niet?" — Juffrouw Lupin antwoordde met een veelbeteekenend lachje. — „Dan gaat gij brutaalweg naar hem toe, zooals een fatsoenlijk man behoort te doen, en zegt: „Ik heb niets tersluiks willen doen, ik heb niet om het huis geloerd en rondgeloopen; maar hier ben ik, om u vergiffenis te vragen. Vergeef mij, en God zegene u!"

Martin glimlachte, maar voelde toch dat de raad goed was, en besloot dien op te volgen. Toen zij van juffrouw Lupin hadden vernomen, dat Pecksniff al was teruggekomen van de groote plechtigheid, waarbij zij hem in al zijn glorie hadden gezien, en verder nog het een en ander hadden afgesproken, begaven zij zich naar bed, om den gewichtigen morgen af te wachten.

Den volgenden dag ging Tapley, ingevolge hun afspraak, al vroeg op weg met een brief van Martin aan zijn grootvader, waarin hij om een kort onderhoud verzocht. De talrijke vrienden, die hij ontmoette, verzocht hij om hun gelukwenschen tot een gelegener tijd uit te stellen, en zoo bereikte hij al gauw het huis van Pecksniff, en klopte aan de deur met zoo'n strak gezicht, dat de schranderste gelaatskenner onmogelijk had kunnen raden, waaraan hij dacht en of hij aan iets dacht.

Iemand van Tapley's talent kon niet lang onkundig blijven van de omstandigheid, dat Pecksniff de punt van zijn neus tegen

een ruit van het raam plat drukte, om schuinsweg te kijken, wie er aanklopte, en hij bedacht zich niet lang om deze manoeuvre van den vijand tegen te werken, door zich op de bovenste trede van de stoep neer te zetten en den bol van zijn hoed te laten zien. Maar misschien had Pecksniff hem al ontdekt; want weldra hoorde Mark zijn schoenen kraken, terwijl hij aankwam om zelf de deur te openen. Hij was zoo opgeruimd als ooit, en zong, terwijl hij de gang doorging, een vroolijk liedje.

„Hoe maakt gij het, mijnheer?" zei Mark.

„Hé!" riep Pecksniff uit. „Tapley geloof ik. De verloren zoon terug. Wij hebben vandaag geen bier noodig, vriend."

„Ik zou er u ook niet aan kunnen helpen, mijnheer," hervatte Mark. „Maar hier is een brief. Ik moet op antwoord wachten."

„Een brief voor mij, en op antwoord wachten?" riep Pecksniff uit.

„Ik geloof niet voor u, mijnheer," antwoordde Mark, op het adres wijzend. „Chuzzlewit is de naam, als ik het wel heb."

„O ja, dank je," zei Pecksniff. „Van wien komt die brief, jongeman?"

„De heer, van wien hij komt, heeft in den brief zijn naam gezet, mijnheer," antwoordde Mark, met de grootste beleefdheid. „Ik zag hem dat doen, terwijl ik stond te wachten."

„En zei hij, dat hij er antwoord op moest hebben?" vroeg Pecksniff op zijn vriendelijksten toon.

„Ja," antwoordde Mark.

„Hij zal ook antwoord hebben," zei Pecksniff, terwijl hij den brief in kleine stukjes scheurde, met zoo'n zoetsappig gezicht, alsof dit de streelendste beleefdheid was die men een briefschijver kon aandoen. „Wees zoo goed hem dat te geven, met mijn complimenten, als het u belieft. Goedenmorgen!"

Daarop reikte hij Mark de stukjes over, ging achteruit, en sloot de deur.

Mark achtte het 't best zijn persoonlijke emoties te bedwingen, en naar Martin terug te keeren. Zij waren niet onvoorbereid op een dergelijke ontvangst, en wachtten een uur voor zij een nieuwe poging deden. Toen gingen zij samen naar het huis van Pecksniff. Ditmaal klopte Martin aan, terwijl Tapley zich gereed hield, om zijn voet en schouder tusschen de deur te duwen, zoodra zij geopend werd, opdat men hen niet dadelijk zou kunnen buitensluiten. Maar deze voorzorg was overbodig; want het was de dienstbode, die opendeed. Haar snel voorbijdringend, zooals hij in een dergelijk geval van plan was geweest, ging Martin, door zijn trouwen bondgenoot gevolgd, dadelijk naar de kamer, waarin hij wist, dat hij de gasten waarschijnlijk zou vinden, liep naar binnen en stond onverwachts en onaangediend voor zijn grootvader.

Pecksniff was in de kamer, en Marie eveneens. In het oogenblik van wederzijdsche herkenning zag Martin, dat de oude man zijn hoofd liet zinken, en zijn handen voor zijn gezicht hield.

Het trof hem in zijn ziel. Zelfs toen zijn eigen ik nog heelemaal op den voorgrond stond, zou dit overblijfsel van de oude genegenheid van den grijsaard, dit overgebleven bolwerk van het verwoeste kasteel, dat hij eens met zooveel trots en hoop had opgebouwd, Martin gevoelig hebben aangedaan; maar nu hij in dit opzicht zoo veranderd was, nu hij zijn vroegeren vriend met andere oogen bekeek, en den verzorger van zijn jeugd zoo vervallen en verslagen zag, nu werd al zijn wrok, trots en zelfvertrouwen door de tranen op die uitgedorde wangen weggewischt. Hij kon die niet aanzien. Hij kon de gedachte niet verdragen, dat zijn aanblik die tranen te voorschijn riep, en dat hij daarin een verwijtend, onherroepelijk verleden zag weerspiegeld.

Hij kwam haastig naar voren, om den ouden man bij de hand te vatten, toen Pecksniff zich tusschen hen in plaatste.

„Neen, jongmensch," zei Pecksniff, op zijn eigen borst wijzend, terwijl hij zijn anderen arm uitstrekte, alsof die een vleugel was, waarmee hij zijn gast wilde bedekken. „Neen, mijnheer! Dat niet. Tref hier, mijnheer, hier. Richt uw pijlen op mij, als gij zoo goed wilt zijn — niet op hem."

„Grootvader!" riep Martin uit. „Luister naar mij! Ik smeek u, laat mij spreken!"

„Hoe durft gij, mijnheer, hoe durft gij?" zei Pecksniff, heen- en weerschuivend, zoodat hij steeds tusschen hen in bleef. „Is het niet genoeg, mijnheer, dat gij in mijn huis komt, als een dief in den nacht, of liever — want men kan nooit te zorgvuldig zijn om de zuivere waarheid te spreken — als een dief overdag, en dat gij uw losbandige kornuiten meebrengt, om met den rug tegen de deur te gaan staan, en te beletten, dat iemand uit- of ingaat" — Mark had zich aldus geplaatst, en bleef onbeweeglijk op zijn post — „maar wilt gij ook de eerwaardige deugd aanranden? Durft gij dat? Weet dan, dat zij niet onverdedigd is. Ik zal haar beschermen, jongmensch! Rand mij aan! Ik tart u, mijnheer!"

„Pecksniff," zei de oude man, met een

zwakke stem, „wees toch bedaard! Houd u toch stil!"

„Ik kan niet bedaard blijven, ik kan mij niet stil houden," antwoordde Pecksniff. „Mijn weldoener en vriend! Zal zelfs mijn huis geen veilige schuilplaats zijn voor zijn grijze hoofd?"

„Ga wat op zij," zei de oude man, zijn hand uitstrekkend. „Laat ik zien wat hij nu is, van wien ik eens zooveel hield!"

„Het is niet meer dan recht, dat gij hem ziet, mijn edele vriend!" antwoordde Pecksniff. „Het is zelfs wenschelijk, dat gij hem ziet, zooals hij zich in zijn ware gedaante vertoont. Daar staat hij, mijnheer, daar staat hij!"

Martin had geen sterfelijk mensch moeten zijn, om niet een klein gedeelte van den toorn en de verontwaardiging, waarmee Pecksniff hem vervulde, door zijn gelaatstrekken uit te drukken. Maar dit uitgezonderd, gaf hij geen blijk van eenig besef, dat die heer bestond of aanwezig was. Wel had hij hem in het begin een blik van trotsche verachting toegeworpen, maar verder had hij niet meer acht op hem geslagen, dan alsof de plaats, die Pecksniff innam, alleen maar ijdele lucht was geweest.

Toen Pecksniff op zij was gegaan, schoof de oude Maarten, die Marie Graham bij de hand gevat en vriendelijk tegen haar gefluisterd had, als wilde hij haar zeggen, dat zij zich niet ongerust hoefde te maken, haar zacht van zich af, en keek zijn kleinzoon strak aan.

„En dat is hij dus!" zei hij, diep ademhalend. „Zeg wat gij mij zeggen wildet, maar kom niet dichterbij."

„Zijn gevoel van rechtvaardigheid is zoo fijn," zei Pecksniff, „dat hij zelfs hem wil aanhooren, hoewel hij vooruit weet dat het nergens toe dienen zal. Edel gemoed!" Pecksniff zei dit tegen niemand in het bijzonder, maar nam de rol van het koor in een Grieksch treurspel op zich, en openbaarde zijn gedachten alleen maar als commentaar op wat er gebeurde.

„Grootvader," zei Martin met ernst, „na een gevaarlijke reis, een moeilijk leven, na een ziekbed, na gebrek en verschrikkelijke teleurstellingen, bijna mag ik zeggen na radelooze wanhoop, ben ik teruggekomen om u op te zoeken."

„Zwervers van deze soort," merkte Pecksniff als koor op, „komen doorgaans terug, als het hun op hun strooptochten niet zoo voor den wind gaat als zij verwacht hadden."

„Als ik dezen trouwen man niet bij mij had gehad," vervolgde Martin, naar Mark wijzend, „dien ik hier heb leeren kennen, en die vrijwillig als bediende met mij meeging, maar een onbaatzuchtig vriend, een broer voor mij is geweest — als ik hem niet had gehad, zou ik in een vreemd land gestorven zijn — ver van mijn vaderland, ver van eenige hulp of troost. Waarschijnlijk zou zelfs de tijding van mijn rampzalig lot niemand bereikt hebben, die er eenig belang in stelde — o, dat ik daarbij aan u mocht denken!"

De grijsaard keek Pecksniff en deze hem aan.

„Hoorde ik u iets zeggen, mijn waarde heer?" vroeg Pecksniff met een glimlach.

De oude man antwoordde „neen".

„Ik weet toch wel, wat gij dacht," hervatte Pecksniff, nogmaals glimlachend. „Laat hem voortgaan, vriend. De ontwikkeling van de eigenliefde in den menschelijken geest is altijd een merkwaardig schouwspel. Laat hem voortgaan, mijnheer."

„Ga voort," zei de grijsaard, naar het scheen werktuiglijk Pecksniff's raad opvolgend.

„Ik ben zoo arm en ongelukkig geweest," hervatte Martin, „dat ik in dat vreemde land aan de hulp van een vreemde de middelen had te danken om terug te komen. Ik weet, dat dit alles u tegen mij moet innemen. Ik heb u reden gegeven om te denken, dat ik alleen door gebrek hierheen word gedreven. Toen ik u verliet, grootvader, verdiende ik die achterdocht; maar nu niet — niet meer."

Het koor stak zijn hand in zijn vest, en zei glimlachend: „Laat hem voortgaan, mijnheer. Ik weet wel wat gij denkt, maar zeg het niet te voorbarig."

De oude Maarten keek naar Pecksniff op, en toen hij, naar het scheen, in diens oogen had gelezen wat hij verder doen moest, zei hij nogmaals: „Ga voort!"

„Ik heb weinig meer te zeggen," hervatte Martin. „En daar ik nu met weinig of geen hoop spreek, hoezeer ik mij, toen ik pas hier kwam, met eenige hoop mocht vleien, kunt gij gerust gelooven, dat ik de waarheid spreek. Ach, geloof ten minste, dat ik de waarheid spreek!"

„Hemelsche waarheid!" riep het koor, naar de zoldering kijkend, „hoe wordt uw naam door ondeugden ontheiligd! Gij woont niet in een put, mijn heilig beginsel, maar op de lippen van het valsche menschdom. Het is moeilijk geduld te hebben met het menschdom, mijnheer" — hier werd het woord tot den ouden Maarten gericht — „maar laten wij zachtmoedig zijn. Het is onze plicht. Laten wij tot de weinigen be-

hooren, die hun plicht doen. Indien," vervolgde het koor, een hooge dichterlijke vlucht nemend, „Engeland verwacht, dat iedereen zijn plicht zal doen, is Engeland wel het lichtgeloovigste land op de wereld, en zal het zich gedurig teleurgesteld vinden."

„Wat het onderwerp betreft," dat het eerst oneenigheid tusschen ons teweegbracht," hervatte Martin, den ouden man bedaard aankijkend, en maar een enkelen blik werpend op Marie, die nu, terwijl zij achter den leunstoel stond, haar gezicht in haar handen verborg, „kunnen mijn gedachten en mijn hart niet veranderen. Wat er sedert dien ongelukkigen tijd gebeurd is, heeft mijn gevoel niet verzwakt, maar versterkt. Ik kan niet bekennen, dat ik daaromtrent weifel, of er berouw of schaamte over voel. Ik weet ook, dat gij dit niet van mij zoudt wenschen. Maar dat ik mij op uw liefde had kunnen verlaten, als ik mij oprecht aan u had toevertrouwd — dat ik u tot alles had kunnen bewegen, als ik toegeeflijker en eerbiediger was geweest, dat ik ook voor mij zelf het best zou hebben gehandeld, als ik mij zelf had vergeten en om u had gedacht — dat hebben eenzaamheid, nadenken en ongeluk mij geleerd. Ik kwam hier met het plan om u dit te zeggen en uw vergiffenis te vragen, niet zoozeer uit hoop voor de toekomst, als wel uit berouw over het verleden; want alles wat ik u vragen wilde, is, dat gij mij eenigen onderstand geeft om te leven. Help mij om aan eerlijk werk te komen, en ik zal werken. Mijn omstandigheden plaatsen mij in den ongunstigsten schijn, alsof eigenbaat mijn eenige beweegreden zou zijn; maar stel mij op de proef, of het zoo is, of niet. Stel mij op de proef, of ik nog zoo eigenlievend, hardnekkig en trotsch ben, als vroeger, of dat ik in een harde school anders en beter heb geleerd. Laat de stem van de natuur en van oude gehechtheid tusschen ons spreken, grootvader, en verstoot mij niet geheel om één verkeerdheid, hoe ondankbaar die ook geweest mag zijn!"

Toen hij ophield met spreken, liet de oude man zijn grijze hoofd weer zinken, en bedekte zijn gezicht met zijn handen.

„Mijn edele vriend," zei Pecksniff, zich naar hem overbuigend, „gij moet daaraan niet zoo toegeven. Het is wel heel natuurlijk en fijngevoelig, maar gij moet u niet zoo laten ontroeren door de schaamteloosheid van iemand, dien gij al lang verzaakt hebt. Kom tot u zelf! Denk aan mij, mijn vriend!"

„Ja, dat wil ik," antwoordde de oude Maarten, zijn hoofd opheffend en Pecksniff aankijkend. „Gij brengt mij weer tot mij zelf."

„Wat scheelt mijn standvastigen, grootmoedigen landgenoot," zei Pecksniff, terwijl hij zich op een stoel naast den ouden man neerzette, en dezen schertsend op den arm tikte, „als ik zoo vrij mag zijn, hem zoo'n vriendschappelijken naam te geven? Zal ik mijn meester moeten berispen, of met zoo'n helderen geest als hij is, moeten redeneeren? Ik geloof van neen!"

„Neen, neen, dat hoeft niet," antwoordde de oude man. „Het is een oogenblik van ontroering; anders niet."

„De verontwaardiging k a n een gloeiende traan in een rechtschapen oog brengen, dat weet ik," merkte Pecksniff op, terwijl hij met veel omslag zijn oogen afveegde. „Maar wij hebben hoogere plichten te vervullen. Kom tot u zelf, mijnheer Chuzzlewit. Of zal ik de tolk van uw gedachten zijn, mijn vriend?"

„Ja," antwoordde de oude Maarten, terwijl hij zich achterover in zijn stoel liet zakken, en Pecksniff half wezenloos, half bewonderend aanstaarde. „Doe het woord voor mij, Pecksniff. Ik dank u. Gij zijt mij trouw. Ik dank u."

„Maak mij niet weekhartig, mijnheer," zei Pecksniff, zijn hoofd schuddend, „of ik zal onbekwaam voor mijn taak zijn. Het is niet aangenaam voor mij, mijnheer, den man, die daar voor ons staat, te moeten aanspreken, want toen ik hem, nadat ik van u zijn onnatuurlijke gedrag had vernomen, dit huis uitzette, heb ik verklaard, dat ik nooit weer iets met hem te maken wilde hebben. Maar gij verlangt het, en dat is genoeg. — Jongmensch! vlak achter den metgezel van uw schande vindt gij de deur. Bloos, als gij dat kunt; en kunt gij dat niet, ga dan heen zonder te blozen."

Martin bleef intusschen zijn grootvader aankijken, alsof er geen woord gesproken werd; en de oude man hield zijn oogen even strak op Pecksniff gevestigd.

„Toen ik u destijds gelastte dit huis te verlaten," hervatte Pecksniff, „toen ik, tot in mijn ziel getroffen door uw schaamtelooze ondankbaarheid jegens dezen edelen man, uitriep: „Vertrek!" toen zei ik u, dat uw verdorvenheid mij tranen deed storten. Verbeeld u niet, dat de traan, die gij nu in mijn oog ziet, om u wordt gestort; neen, om hem, mijnheer, om hem."

Hier liet Pecksniff de bedoelde traan bij toeval op de hand van den grijsaard vallen, maar veegde die onmiddellijk met zijn zakdoek af, en vroeg om excuus.

„Zij wordt om hem gestort, mijnheer," hervatte Pecksniff, „dien gij tot het slachtoffer van uw kunstgrepen probeerdet te maken, dien gij probeerdet te misleiden, te bedriegen en te berooven. Uit bewondering en medelijden voor hem, maar niet uit beklag; want gelukkig kent hij u voor wat gij zijt. Gij zult hem niet weer beleedigen, mijnheer," riep Pecksniff in vervoering uit, „zoolang ik ademhaal. Gij moogt mijn gevoelloos lijk vertreden, mijnheer! Dat is heel waarschijnlijk. Ik kan mij wel voorstellen, dat iemand met uw opvattingen veel behagen zou scheppen in een dergelijke handelwijze. Maar zoolang ik geroepen blijf om te leven, mijnheer, moet gij door mij heen boren, om hem te treffen. Ja!" vervolgde hij, terwijl hij met schertsende verontwaardiging zijn hoofd schudde; „en in een dergelijk geval zult gij in mij een ongemakkelijken tegenstander vinden."

Martin bleef even strak en kalm zijn grootvader aankijken. „Wilt gij mij geen antwoord geven?" vroeg hij eindelijk zacht, „geen enkel woord?"

„Gij hebt gehoord wat er gezegd is," antwoordde de oude man, zonder zijn oogen van Pecksniff af te wenden, die aanmoedigend knikte.

„Ik heb uw stem niet gehoord. Ik heb uw hart niet gehoord," zei Martin.

„Zeg het hem nog eens," zei de oude man, steeds Pecksniff aankijkend.

„Ik hoor niets anders dan wat gij zegt, grootvader," viel Martin hierop in, die des te vaster bij zijn opzet bleef, daar hij wel begreep, hoe Pecksniff onder zijn verachting sidderde en wegkromp.

Het was misschien gelukkig voor Pecksniff, dat de oude Maarten in zijn gezichtskring zoo'n aantrekkelijk voorwerp van beschouwing vond; want als zijn oogen even waren afgedwaald, en hij de houding van den jongen Martin met die van zijn ijverigen verdediger had vergeleken, zou deze belangelooze man misschien een niet veel gunstiger indruk hebben gemaakt, dan op dien gedenkwaardigen dag, toen hij de laatste quitantie van Pinch aannam. Men had zich werkelijk kunnen indenken, dat Pecksniff de een of andere eigenschap bezat — misschien was het een uitstraling van de reinheid van zijn ziel — die zijn vijanden verfraaide en beter deed uitkomen, zoo edel en mannelijk was de indruk, dien zij tegenover hem maakten.

„Geen enkel woord?" zei Martin voor de tweede maal.

„Ik bedenk mij, dat ik iets te zeggen heb, Pecksniff," zei de oude man. „Eén woord maar. Gij hebt gesproken over een vreemde, wiens liefdadige hulp u de middelen had verschaft om naar Engeland terug te komen. Wie is hij, en wat heeft hij voor u gedaan — ik bedoel, hoeveel geld heeft hij gegeven?"

Hoewel hij deze vraag tot Martin richtte, keek hij dezen echter niet aan, maar bleef Pecksniff in het gezicht staren. Het scheen al zijn vaste gewoonte om dezen, zoowel in letterlijken als in figuurlijken zin, steeds naar de oogen te zien.

Martin scheurde een blaadje uit zijn portefeuille, en schreef daarop met potlood een opgave van zijn schuld aan Bevan.

„Het zou een armzalige trots en een valsche nederigheid zijn," zei Martin met een zachte stem, „als ik zei, dat ik niet verlangde, dat dit betaald werd, of dat ik vooreerst kans zie om het te betalen; maar ik heb mijn armoede nooit zoo diep gevoeld, als nu."

„Lees het mij eens voor, Pecksniff," zei de oude man.

Pecksniff deed dit, nadat hij het papier had aangenomen, alsof het de schriftelijke bekentenis van een moord was.

„Mij dunkt, Pecksniff," zei de grijsaard, „ik zou wel willen, dat dit betaald werd. Ik zou niet graag willen, dat de leener, die in het buitenland geen gelegenheid had om navraag te doen, en die, naar hij meende, iets goeds deed, daardoor schade leed."

„Een edele gedachte, mijnheer, waaraan ik u volmaakt herken," zei Pecksniff; „maar vergun mij u onder het oog te brengen — het is een gevaarlijk precedent."

„Het zal geen precedent zijn," antwoordde de oude man; „verder doe ik niets meer voor hem. Maar wij zullen er nog wel eens over spreken, en gij moet mij raad geven. Is er nog iets anders?"

„Niets meer," zei Pecksniff verheugd, „dan dat gij u zoo spoedig mogelijk van deze lafhartige en onverantwoordelijke beleediging van uw gevoelens herstelt, en weer opgeruimd wordt."

„Gij hebt dus niets meer te zeggen?" hervatte de oude man met buitengewonen ernst, terwijl hij zijn hand op Pecksniff's arm legde.

Pecksniff wilde niet zeggen wat hem op de tong lag; want hij wist wel, dat verwijten toch niets zouden helpen.

„Gij hebt dus niets meer op uw hart? Zijt gij er zeker van? Zoo ja, onverschillig wat het is, spreek vrij uit. Ik wil geen zwarigheid maken tegen iets, wat gij mij zoudt willen raden," zei de oude man.

Dit blijk van onbeperkt vertrouwen deed zoo'n vloed van tranen in Pecksniff's oogen komen, dat hij er zijn hand voor moest houden, voor het hem gelukte om wat te bedaren. Toen hij weer spreken kon, zei hij, met groote ontroering, dat hij hoopte zich dit nog eens waardig te zullen maken en voegde er bij, dat hij volstrekt niets meer te zeggen had.

Eenige oogenblikken zat de grijsaard hem aan te staren met die strakke wezenloosheid, die bij oude menschen, wier geestvermogens beginnen te verzwakken, niet zeldzaam is. Maar toen stond hij nog krachtig op, en ging met vaste schreden naar de deur, terwijl Mark voor hem uit den weg ging.

De gedienstige Pecksniff bood hem zijn arm aan. De oude man nam die. Bij de deur keerde hij zich om naar Martin, en zei, met zijn hand van zich af wenkend:

„Gij hebt hem gehoord. Alles is afgeloopen. Verdwijn!"

Pecksniff prevelde onder het weggaan nog eenige woorden van medelijden en aanmoediging, en Martin, uit de verdooving ontwakend, waarin de afloop van dit tooneel hem gedompeld had, nam haastig het oogenblik van hun afwezigheid waar, en sloot de onschuldige oorzaak van dit alles in zijn armen.

„Liefste Marie!" zei hij. „Hij heeft u niet doen veranderen. Hoe machteloos is toch de kwaadaardigheid van den schurk!"

„Gij hebt u zelf zoo edelmoedig bedwongen! Gij hebt zooveel verdragen!"

„Mij zelf bedwongen?" hervatte Martin opgeruimd. „Gij waart er bij, en niet veranderd — dat wist ik. Welke opbeuring kon ik meer verlangen? Mijn aanblik moet voor den schurk zoo bitter zijn geweest, dat het al een triomf voor mij was, dat hij het moest verdragen. Maar zeg mij, liefste — want de enkele woorden, die wij haastig kunnen wisselen, zijn kostbaar — wat is er van dat gerucht, dat ik gehoord heb, waar? Heeft de schurk u inderdaad met zijn aanzoeken vervolgd?"

„Ja, beste Martin, en dat doet hij zelfs nu nog eenigszins; maar de grootste oorzaak van mijn angst en verdriet zijt gij geweest. Waarom hebt gij mij in zoo'n verschrikkelijke onzekerheid gelaten?"

„Ziekte, afstand, de vrees om u met onzen werkelijken toestand bekend te maken, en de onmogelijkheid om die anders te verbergen, dan door volkomen te zwijgen, de overtuiging, dat de waarheid u oneindig meer zou hebben doen lijden dan twijfel en onzekerheid," antwoordde Martin haastig, zooals in die enkele oogenblikken alles haastig gezegd en gedaan werd, „zijn de redenen geweest, dat ik u maar één keer geschreven heb. Maar om nog eens op Pecksniff terug te komen. Gij hoeft niet bang te zijn mij alles te zeggen; want gij hebt gezien, dat ik vlak voor hem heb gestaan en hem heb hooren spreken, zonder hem naar zijn keel te vliegen. Wat is er eigenlijk gebeurd? Weet mijn grootvader er van?"

„Ja!"

„En steunt hij hem daarbij?"

„Neen," antwoordde zij snel.

„Goddank," riep Martin uit, „dat zijn geest in dit éene opzicht onbeneveld is gebleven!"

„Ik geloof niet, dat hij er in het begin iets van wist," zei Marie. „Toen die man hem voldoende had voorbereid, heeft hij het hem bij stukjes en beetjes verteld. Ik geloof dit, omdat ik het zoo denk; maar zij hebben mij er niets van gezegd. Toen sprak hij met mij alleen."

„Mijn grootvader?" vroeg Martin.

„Ja — en toen zei hij mij. . . ."

„Wat die hond gezegd had. Herhaal het maar niet."

„En zei verder, dat hij wel wist, welke eigenschappen die man bezat; dat hij tamelijk rijk was, algemeen geacht, en dat hij ook zijn achting en vertrouwen genoot. Maar toen hij zag, dat ik erg bedroefd werd, zei hij, dat hij mijn genegenheid geen geweld wilde aandoen, maar mij alleen maar van de feiten op de hoogte wilde brengen. Hij wilde mij geen verdriet doen door er over uit te weiden of er op terug te komen; en dat heeft hij ook nooit gedaan, maar trouw zijn woord gehouden."

„En de man zelf?" vroeg Martin.

„Hij heeft weinig gelegenheid gehad om zijn aanzoeken te hernieuwen," antwoordde Marie. „Ik ga nooit alleen uit, en blijf geen oogenblik met hem alleen. — Maar ik moet u zeggen, lieve Martin," vervolgde zij, „dat uw grootvader even goed voor mij blijft als altijd. Ik houd hem nog altijd gezelschap. Een onbeschrijfelijke teederheid en medelijden schijnen zich met zijn oude genegenheid voor mij vermengd te hebben; en als ik zijn eenig kind was, kon ik geen zachter vader hebben. Welke oude gewoonte of betrekking in dit opzicht levendig blijft, terwijl zijn hart zoo van u is vervreemd, is een geheim, dat ik niet kan doorgronden. Maar ik heb mij dikwijls verheugd, en verheug mij nog, dat ik hem trouw gebleven ben — dat, als hij, al was het kort vóór zijn dood, uit zijn begooche-

ling mocht ontwaken, ik hier ben om u in zijn gedachten terug te roepen."

Martin staarde met bewondering op haar gloeiende gezichtje, en drukte zijn lippen op de hare.

„Ik heb wel eens gehoord en gelezen," hervatte zij, „dat menschen, wier geestvermogens lang verzwakt zijn, en die als het ware wakend droomen, kort voor hun sterven dikwijls weer wakker worden, en dan naar menschen vragen, die zij eens liefhadden, maar die zij in dien tijd vergeten, miskend of zelfs gehaat hebben. Stel u eens voor dat hij, die dezen man voorheen zoo heel anders beoordeelde, plotseling weer werd wat hij vroeger was, en dan niemand anders dan hem bij zich vond!"

„Ik zou u niet willen aansporen, om hem te verlaten, liefste," zei Martin, „al kon ik de jaren tellen, die wij nog van elkaar gescheiden zullen moeten doorbrengen. Maar de invloed, dien de kerel op hem heeft, is hoe langer hoe sterker geworden, vrees ik."

Zij kon niet nalaten dit toe te stemmen. Ongemerkt, maar regelmatig en zeker, was die invloed al sterker en sterker geworden, tot hij alle begrip en verbeelding te boven ging. Zij zelf had volstrekt geen invloed, en toch behandelde de grijsaard haar vriendelijker dan ooit tevoren. Martin hield deze tegenstrijdigheid voor een gevolg van zijn verzwakking naar lichaam en geest.

„Gaat die invloed zoover, dat mijn grootvader werkelijk bang voor hem is?" vroeg Martin. „Aarzelt hij, om in het bijzijn van den kerel, die hem zoo verblind heeft, voor zijn eigen meening uit te komen? Ik verbeeldde mij zooeven dit op te merken."

„Ik heb dat ook dikwijls gedacht. Dikwijls, als wij alleen zaten, bijna zooals wij gewoon waren, en ik hem uit een boek naar zijn smaak voorlas, en hij daarover opgeruimd en levendig praatte, heb ik opgemerkt, dat hij volkomen veranderde, zoodra Pecksniff binnenkwam. Dan zweeg hij oogenblikkelijk, en werd zooals gij hem nu gezien hebt. Toen wij pas hier kwamen, had hij nog wel eens zijn uitbarstingen van drift en ongeduld, waarbij zelfs Pecksniff, met al zijn pluimstrijken, hem moeilijk tot bedaren kon brengen. Maar dat is al lang opgehouden. Hij laat alles aan hem over, en heeft nooit een andere meening, dan die verraderlijke huichelaar hem opdringt."

Dit was het verslag — snel gefluisterd, en, hoe kort het ook was, dikwijls afgebroken door een loos alarm van Pecksniff's terugkomst — dat Martin ontving omtrent zijn grootvaders verzwakking en de heerschappij van zijn zoogenaamden vriend. Hij hoorde ook van Tom Pinch en van Jonas, en niet weinig over zich zelf; want hoewel verliefde menschen bij alle gelegenheden veel vergeten te zeggen, en daarom altijd verlangen om elkaar spoedig opnieuw te spreken, bezitten zij toch een wonderbaarlijk talent om, als het noodig is, elkaar in een heel korten tijd verbazend veel te zeggen; zij kunnen in een gegeven korte tijdruimte meer uitdrukken — en dat met welsprekende taal — dan al de zeshonderd acht en vijftig leden van het Lagerhuis, die ongetwijfeld toch vurige minnaars zijn, maar alleen van hun vaderland, waarin juist het verschil gelegen is; want bij een liefde van dien aard (die niet altijd beantwoord wordt) is men gewoon zooveel woorden als maar mogelijk is te gebruiken en zoo goed als niets uit te drukken.

Een waarschuwing van Mark Tapley, een haastige wisseling van het woord „vaarwel" en van iets anders, waarvan het spreekwoord zegt, dat men er later niet over spreken moet, een blanke hand, die Mark zelf werd toegereikt, en die hij met al den eerbied van een dolenden ridder kuste — nog eenige malen vaarwel, en nog eenige malen iets anders, een belofte tot afscheid, dat Martin vanuit Londen zou schrijven — en hij stond met Mark buiten de vreedzame woning van Pecksniff.

„Een kort gesprek na zoo'n lange afwezigheid," zei Martin treurig. „Maar het is toch goed, dat wij de deur uit zijn. Als wij langer gebleven waren, hadden wij in een valsche positie kunnen komen, Mark."

„Van ons zelf weet ik het niet, mijnheer," antwoordde Mark; „maar iemand anders had in een valsche positie kunnen raken, als hij was teruggekomen, terwijl ik er nog was. Ik hield de deur klaar. Als Pecksniff er zijn kop tusschen had gestoken, om te kijken of te luisteren, zou ik hem gekraakt hebben als een okkernoot."

Iemand, die zich blijkbaar naar het huis van Pecksniff wilde begeven, ging hen op dit oogenblik voorbij. Toen hij den naam van den architect hoorde, keek hij op; en toen hij eenige passen voorbij was, bleef hij staan, om hen na te kijken. Tapley en Martin keken eveneens om; want de vreemde had, terwijl hij hen voorbijging, hen scherp aangekeken.

„Wie zou dat zijn?" zei Martin. „Zijn gezicht komt mij bekend voor; maar ik weet niet wie hij is."

„Hij schijnt er op gesteld te zijn, dat zijn gezicht ons bekend blijft," merkte Tapley op, „want hij staat te kijken als een paal.

Hij zou beter doen zijn moois wat te sparen, want hij heeft er niet al te veel van."

Toen zij „De Draak" in het gezicht kregen, zagen zij een reiskoets voor de deur staan.

„En een rijtuig uit Salisbury?" zei Tapley. „Daarmee zal hij zeker gekomen zijn. Wat zou er op til zijn? Het zou mij niet verwonderen, als het een nieuwe leerling was. Of misschien nog een opdracht voor een schoolgebouw, van hetzelfde model als het laatste."

Voor zij binnengingen, kwam juffrouw Lupin de deur uitloopen, en wenkte hen naar het rijtuig, om hun een valies te wijzen, waarop de naam van Chuzzlewit stond.

„Het is de man van de vroegere juffrouw Pecksniff," zei de goede vrouw tot Martin. „Ik wist niet hoe gij tegenover elkaar stondt, en was verschrikkelijk ongerust tot ik u zag terugkomen."

„Hij en ik hebben nog nooit een woord met elkaar gewisseld," zei Martin, „en daar ik geen lust heb nader kennis met hem te maken, zal ik hem niet in den weg komen. Hij was het zeker, dien wij onderweg ontmoetten. Ik ben blij, dat hij niet eerder gekomen is. De schoonzoon van mijnheer Pecksniff schijnt op een grooten voet te reizen."

„En hij heeft een heel voornamen heer bij zich, die nu in de duurste kamer is," fluisterde juffrouw Lupin, naar de ramen van het bedoelde vertrek opkijkend. „Hij heeft voor het diner alles besteld wat er maar te krijgen is, en hij heeft de zwartste bakkebaarden, die gij ooit gezien hebt."

„Zoo, werkelijk?" hervatte Martin, de herberg binnengaand. „Wij zullen hem toch ook maar vermijden, in de hoop, dat de nieuwsgierigheid ons niet te veel plagen zal. Het is maar voor een paar uurtjes," vervolgde hij terwijl hij zich op een stoel liet zinken, die in de gelagkamer achter een soort scherm stond. „Ons bezoek is heel slecht afgeloopen, juffrouw Lupin, en ik moet nu naar Londen."

„Och Heere!" riep de kasteleines uit.

„Ja! Maar één gure wind maakt evenmin een winter, als één zwaluw een zomer. — Ik zal het nog eens probeeren. Tom Pinch heeft een bestaan gevonden. Met zijn raad zal het mij misschien ook wel lukken. Eens heb ik Tom onder mijn bescherming genomen, God beter het," zei Martin, met een treurigen glimlach, „en beloofd, dat ik zijn fortuin zou maken. Nu zal Tom mij misschien onder z ij n bescherming nemen, en mij mijn brood leeren verdienen."

HOOFDSTUK XLIV.

Het vervolg van de onderneming van Jonas en zijn vriend.

Onder de vele bewonderenswaardige hoedanigheden, die Pecksniff bezat, was ook deze bijzondere hoedanigheid, dat hij de huichelarij des te verder dreef, hoe meer gevaar hij liep ontmaskerd te worden. Als hij aan den eenen kant verslagen werd, herstelde hij zijn krachten door den oorlog naar een anderen kant over te brengen. Als zijn goochelarijen door A werden ontdekt, was dit zooveel te meer reden om er spoedig B mee te bedriegen, al was het alleen maar om de kunst niet te verleeren. Nooit was hij voor allen om hem heen zoo'n model van heilgheid geweest, als toen Pinch hem had betrapt. Nooit was misschien zijn menschlievendheid zoo teeder en zijn deugd zoo verheven geweest, als toen hij de verachting van den jongen Martin nog voelde gloeien.

Daar hij nu bovendien een grooten voorraad van overtollig gevoel en moraal had liggen, waarvan hij zich, het mocht kosten wat het wilde, moest ontlasten, ontving Pecksniff niet zoodra het bericht van de komst van zijn schoonzoon, of hij besloot van deze gelegenheid gebruik te maken om zijn voorraad te loozen. Hij ging haastig naar de voorkamer, sloot Jonas in zijn armen, en riep, met blikken en gebaren, die de ontroering van zijn gemoed aanduidden, uit:

„Jonas! — Mijn kind — mijn dochter — is zij welvarend? Er scheelt immers niets aan?"

„Wat, begint gij alweer?" antwoordde zijn schoonzoon. „En dat bij mij? Schei maar uit!"

„Zeg mij dan, dat zij het nog goed maakt" riep Pecksniff uit. „Zeg mij, dat zij het nog goed maakt, mijn zoon!"

„Ja, zij maakt het nog goed," antwoordde Jonas. „Er scheelt h a a r niets."

„Haar niets!" riep Pecksniff uit, terwijl hij zich op den dichtstbijzijnden stoel neerzette en zijn haren opstreek. „O foei, wat ben ik zwak! Ik kan het niet helpen, Jonas. Ik dank u. Ik ben nu beter. Hoe gaat het mijn andere kind, mijn andere dochter, mijn Cherrywerrigo?" vroeg hij, een schertsend naampje voor haar uitvindend om te toonen hoe vroolijk hij weer geworden was.

„Net als altijd," antwoordde Jonas. „Zij houdt zich trouw aan de azijnflesch. Gij

zult zeker wel weten, dat zij een vrijer heeft gekregen?"

„Dat heb ik van haar zelf gehoord," zei Pecksniff. „Ik wil niet ontkennen, Jonas, dat de gedachte mij deed ontroeren, om mijn overgebleven dochter ook nog te verliezen. Jonas, ik vrees, dat wij ouders zelfzuchtig zijn. Maar het is mijn taak geweest haar voor het huiselijk leven op te voeden; dat is een sfeer, die Cherry tot sieraad zal strekken."

„Zij mag wel de een of andere sfeer versieren," antwoordde zijn schoonzoon, met innemende openhartigheid, „want van zich zelf heeft ze niet al te veel sierlijks."

„Mijn dochters zijn nu bezorgd," zei Pecksniff, „gelukkig bezorgd, en ik heb niet vergeefs gearbeid."

Hij zou hetzelfde gezegd hebben, als een van zijn dochters dertig duizend pond uit de loterij had getrokken, of op straat een goudbeurs had gevonden, waarvoor geen eigenaar opdaagde. In beide gevallen zou hij op haar gelukkige hoofd een patriarchalen zegen hebben uitgestort, en zich zelf er al de eer van hebben gegeven, alsof hij het van haar wieg af zoo bedoeld had.

„Als wij nu eens over wat anders praatten," merkte Jonas droogjes op, „alleen maar voor de verandering? Wat dunkt u daarvan?"

„O gij ondeugende grappenmaker," zei Pecksniff. „Gij lacht om den ouden dwazen papa! Nu, hij verdient het wel, en het hindert hem niet, want zijn gevoelens zijn hun eigen belooning. Komt gij bij mij logeeren, Jonas?"

„Neen, want ik heb een vriend meegebracht," antwoordde Jonas.

„Kom dan met uw vriend hier!" riep Pecksniff in een overmaat van gastvrijheid uit. „Kom met zooveel vrienden als gij wilt."

„Het is niet een man om zoo maar mee te komen," antwoordde Jonas verachtelijk. „Hem hier brengen om hem te laten kijken! Dank u wel! Daarvoor heeft hij het wat te ver in de wereld gebracht, Pecksniff!"

De brave man stak zijn ooren op. Zijn belangstelling werd gaande. Het „ver in de wereld gebracht hebben", was voor Pecksniff een eigenschap, niet minder achtenswaardig, of eigenlijk oneindig achtenswaardiger, dan deugd, verstand of talent. Tegen een man, die laag op Pecksniff kon neerzien, kon deze met niet genoeg nederigheid opzien. Zoo gaat het altijd met groote geesten.

„Ik zal u zeggen wat gij doen kunt, als gij wilt," hervatte Jonas. „Gij kunt in „De Draak" bij ons komen eten. Wij moesten gisteren, voor zaken, in Salisbury zijn, en ik heb hem overgehaald om mij vanmorgen met zijn eigen rijtuig hier te brengen; of eigenlijk niet met zijn eigen rijtuig, want daarmee zijn we omgeslagen, en toen hebben wij een ander gehuurd; maar dat is hetzelfde. Gij moet hem wat ontzien, weet ge? Hij is wat kieskeurig op zijn gezelschap, omdat hij geen anderen omgang heeft dan met menschen uit de hoogste kringen."

„Een jonge edelman, die tegen behoorlijken intrest geld van u geleend heeft, hè?" zei Pecksniff, schertsend met zijn vinger dreigend. „Het zal mij verheugen kennis met hem te maken."

„Geleend? Van mij?" riep Jonas uit. „Als gij voor een twintigste deel zoo rijk waart als hij, zoudt ge uw zaken wel aan den kant kunnen doen. Het zou best met ons staan, als wij samen zijn meubelen, zilver en schilderijen konden koopen. Mijnheer Montague is er wel de man naar om geld te moeten leenen! Sedert ik gelukkig genoeg was (of laat ik maar zeggen, slim genoeg) om een aandeel te krijgen in het assurantiekantoor, waarvan hij president is, heb ik — maar dat doet er niet toe," zei hij, naar het scheen plotseling zijn gewone voorzichtigheid hernemend. „Gij kent mij tamelijk goed, en ik babbel niet over zulke dingen. Maar toch, ik heb een aardig sommetje er mee verdiend; dat durf ik wel te zeggen."

„Inderdaad, mijn beste Jonas!" riep Pecksniff met warmte, „zoo'n man kan men met niet te veel attenties behandelen. Zou hij lust hebben om de kerk te zien? Of heeft hij gevoel voor de schoone kunsten — na wat gij mij over hem verteld hebt, twijfel ik daaraan bijna niet — dan kan ik hem een paar portefeuilles sturen. De hoofdkerk van Salisbury, mijn beste Jonas," vervolgde hij, daar de gedachte aan de portefeuilles en zijn ijver om vertooning te maken hem in zijn gewone manier van opsnijden deden vervallen, „is een gebouw, uitermate geschikt om de verhevenste aandoeningen en de eerwaardigste herinneringen op te wekken. Hier beschouwen wij den arbeid van lang vervlogen eeuwen. Hier luisteren wij naar de zwellende tonen van het orgel, terwijl wij door de weergalmende zijgangen rondwandelen. Wij hebben teekeningen van dit vermaarde gebouw uit alle gezichtspunten; van het noorden, van het zuiden, van het oosten, van het westen, van het zuidoosten, van het noordwesten...."

Onder deze uitweiding, of eigenlijk on-

der dit heele gesprek, had Jonas, met zijn hoofd op zij en zijn handen in zijn zakken, op zijn stoel zitten wiegelen. Nu keek hij Pecksniff met zoo'n scherp onderzoekenden blik aan, dat deze ophield, en vroeg wat hij zeggen wilde.

„Drommels, Pecksniff!" antwoordde hij; „als ik maar wist, hoe gij van plan zijt over uw geld te beschikken, zou ik u wel een weg kunnen aanwijzen om het in één ommezien te verdubbelen. Het zou niet kwaad zijn om zoo'n fortuintje in de familie te houden. Maar gij houdt u zoo gesloten!"

„Jonas!" riep Pecksniff met ontroering uit, „ik ben geen diplomaat. Het hart ligt mij op de tong. Het grootste gedeelte van het onbeduidende sommetje, dat ik in den loop van een, naar ik hoop, niet nutteloos of oneerzaam leven heb overgespaard, is al vermaakt, getestateerd en gelegateerd — als ik een verkeerde uitdrukking gebruik, zeg het mij dan ronduit, Jonas — met betuigingen van vertrouwen, die ik niet wil herhalen, en onder verbanden, die het onnoodig is te vermelden, aan iemand, dien ik niet kan, wil of hoef te noemen." Hier gaf hij de hand van zijn schoonzoon een krachtigen druk, als wilde hij er bijvoegen: „Als gij het eenmaal hebt, pas er dan vooral goed op!"

Jonas lachte, schudde zijn hoofd, scheen zich te bedenken en zei: „Neen, ik zal het maar voor mij zelf houden." Maar toen hij daarna opmerkte, dat hij een wandeling wilde gaan maken, drong Pecksniff er op aan hem te vergezellen, zeggend, dat hij dan mijnheer Montague in het voorbijgaan een kaartje kon brengen, om voorloopig kennis met hem te maken. En zoo gebeurde het.

Onder de wandeling bewaarde Jonas den schijn van die achterhoudende voorzichtigheid, die hem het vorige gesprek had doen afbreken; en daar hij verder geen moeite deed om Pecksniff voor zich in te nemen, maar zich integendeel nog lomper en onaangenamer gedroeg dan gewoonlijk, vermoedde de ander niet het minste van zijn bedoeling, maar gaf zich op allerlei wijzen bloot. Want het ligt in den aard van een schurk, zich te verbeelden dat de middelen, die hij zelf gebruikt, bij alle schurkerij onmisbaar zijn, en daar hij wist, wat hij zelf in een dergelijk geval zou doen, redeneerde Pecksniff: „Als Jonas iets tot zijn eigen voordeel in den zin had, zou hij beleefd en voorkomend zijn."

Hoe meer Jonas hem dus bij al zijn vragen en informeeren terugstiet, des te vuriger werd Pecksniff's nieuwsgierigheid naar het gouden geheim, waaromtrent hij maar één enkele toespeling had ontvangen. Waarom zouden bloedverwanten koude en stugge geheimen voor elkaar hebben? merkte hij op. Wat was het leven zonder vertrouwelijkheid? Als de uitverkoren echtgenoot van zijn dochter, de man, aan wien hij haar met zooveel hoop en trots, met zoo'n verrukking van vreugde en vertrouwen had overgegeven — als hij geen groene plek in de barre woestijn van het leven was, waar zou die oase dan wel te vinden zijn? Weinig vermoedde Pecksniff, hoe hartelijk hij eenmaal wenschen zou, dat hij nooit iets van dat gouden geheim had gehoord.

Jonas hield zich, alsof ieder woord hem uit de keel moest worden gehaald, en speelde deze rol voortreffelijk; want de hoop om Pecksniff op die teere plek te kwetsen, waar hij zelf zooveel pijn had — zijn zak — deed hem een kwaadaardig vermaak scheppen in de listen en streken, die hij moest aanwenden om zijn doel te bereiken. Bij kleine beetjes, alsof hem alles tegen wil en dank werd afgeperst, opende Jonas voor zijn gretigen toehoorder de schitterende vooruitzichten van de Anglo-Bengaalsche Maatschappij, en op dezelfde manier — namelijk door kort afgebroken knorrige gezegden en uitroepen — liet hij Pecksniff concludeeren, als hij het verkoos — en natuurlijk verkoos deze het — dat een gevoel van het weinig innemende van zijn manier van doen en spreken hem deed verlangen om iemand, die in dit opzicht zooveel boven hem voor had, met Montague in relatie te brengen, opdat deze hem de hand boven het hoofd zou houden, en bij gelegenheid het woord voor hem zou doen. Anders, zooals hij knorrig mompelde, zou hij zoo gek niet zijn geweest om zijn schoonvader tot zijn vertrouwde te maken.

Zoo handig warm gemaakt, kwam Pecksniff, ten tijde van het diner, te voorschijn met zoo'n rijkdom van zachtmoedigheid, beleefdheid, vriendelijkheid, opgeruimdheid en hartelijkheid, als hij misschien nog nooit tevoren had ten toon gespreid. De openhartigheid van den buitenman, de fijne beschaving van den kunstenaar, de goedhartige inschikkelijkheid van den man van de wereld, menschlievendheid, geduld, vroomheid en verdraagzaamheid, alles samengesmolten tot een welwillende geneigdheid om alles, wat het ook zijn mocht, voor lief te nemen, stonden op Pecksniff's gezicht te lezen, toen hij den grooten kapitalist en speculant de hand gaf.

„Welkom, geëerde heer," zei hij, „welkom in ons nederige dorp! Wij zijn eenvoudige menschen, onbeschaafde menschen, mijnheer Montague, maar wij zijn toch in staat om de eer van uw bezoek naar waarde te schatten, zooals mijn schoonzoon getuigen kan. Het is vreemd," vervolgde hij, terwijl hij den ander bijna met eerbied de hand drukte, „maar gij komt mij bekend voor. — Dat edele voorhoofd, beste Jonas," dit werd heel verstaanbaar gefluisterd, „en die golvende zwarte lokken — ik moet u al eerder gezien hebben onder de aanzienlijksten van het land, mijnheer!"

Allen achtten dit heel waarschijnlijk.

„Ik had wel gewenscht," hervatte Pecksniff, „de eer te mogen hebben, u met een grijzen huisgenoot van mij — den oom van onzen vriend — bekend te maken. Mijnheer Chuzzlewit zou er een eer in gesteld hebben u te mogen ontmoeten, mijnheer."

„Is die heer tegenwoordig hier?" vroeg Montague, bloedrood wordend.

„Ja," antwoordde Pecksniff.

„Daar hebt gij mij niets van gezegd, Chuzzlewit."

„Ik dacht niet, dat het u interesseerde," antwoordde Jonas. „Gij zoudt weinig pleizier van hem gehad hebben, dat kan ik u wel zeggen."

„Maar Jonas, Jonas!" zei Pecksniff berispend.

„Ja, gij kunt hem licht voorspreken," hervatte deze. „Gij hebt hem beet. Gij zult van hem erven en uw fortuin maken."

„Aha, waait de wind uit dien hoek?" riep Montague uit. „Ha, ha, ha!" En hierop begonnen zij alle drie te lachen, vooral Pecksniff.

„Neen, neen!" zei deze, terwijl hij zijn schoonzoon schertsend op zijn schouder klopte, „gij moet niet alles gelooven, wat deze jongeman zegt, mijnheer Montague! In zaken moogt gij hem gelooven en vertrouwen; maar aan de spelingen van zijn vernuft moet gij geen gewicht hechten."

„Ik verzeker u, mijnheer Pecksniff," zei Montague, „dat ik aan dat laatste gezegde van hem heel veel gewicht hecht. Ik hoop van harte dat het waar is. Op de gewone manier kan het geld niet snel genoeg worden omgezet, mijnheer Pecksniff! Niets is voordeeliger dan op de zwakheden van het menschdom te speculeeren."

„O FOEI, FOEI!" RIEP PECKSNIFF WEER UIT. „GIJ STEEKT ER DEN GEK MEE. IK GELOOF NOOIT, DAT GIJ DAT DOET. HOE KUNT GIJ ZOO SPREKEN?"

„O foei, foei, foei!" riep Pecksniff uit. Maar allen lachten weer — Pecksniff het hardst.

„Ik geef u mijn woord van eer, dat wij dat doen," zei Montague.

„O foei, foei!" riep Pecksniff weer uit. „Gij steekt er den gek mee. Ik geloof nooit, dat gij dat doet. Hoe kunt gij zoo spreken?"

Weer volgde er een algemeen gelach, en nogmaals lachte Pecksniff het hardst.

Dit alles was heel pleizierig. Het was vertrouwelijk, ongegeneerd en begrijpelijk, en liet Pecksniff toch de eer van op een zachte manier de mentor van het gezelschap te zijn. Het grootste meesterstuk van kookkunst, dat ooit in „De Draak" het licht had gezien, werd voor hen opgediend; de oudste flesschen werden uit den kelder gehaald. Duizend geestige gezegden, allen op Montague's rijkdom en aanzien, en de manier, waarop hij die verkregen had, zinspelend, kruidden het gesprek, en zij waren zoo vroolijk en openhartig, als drie eerlijke menschen maar zijn kunnen. Pecksniff vond het jammer, dat Montague zoo lichtzinnig over het menschdom en zijn zwakheden dacht. Dit kwelde hem; hij kwam er voortdurend op terug; hij moest een bekeerling van Montague maken, zei hij. En telkens als Montague zijn gezegde herhaalde, dat niets voordeeliger was, dan op de zwakheden van het menschdom te speculeeren, en er openhartig bijvoegde: „Wij doen dat!" zei Pecksniff weer: „O foei, foei! Ik geloof nooit, dat gij dat doet. Hoe kunt gij zoo spreken?"

De voortdurende herhaling van deze schertsende vraag van Pecksniff gaf eindelijk tot schertsende antwoorden van Montague aanleiding; maar nadat men een poos zoo had geschermutseld, werd Pecksniff plotseling ernstig, en zei met tranen in zijn oogen, dat hij, met verlof van mijnheer Montague, de gezondheid van zijn schoonzoon Jonas wilde instellen, en dezen gelukwenschen met de voordeelige en aanzienlijke relatie, die hij had aangeknoopt, en waarvan hij hem niets benijdde, dan de gelegenheid, die hij daardoor bezat, om zijn medemenschen nuttig te zijn. Want als hij den aard van de onderneming, waarvan Jonas sedert kort deel uitmaakte, goed begreep, was het hoofddoel er van op een groote schaal goed te doen, en wat hem zelf betrof, als hij iets kon bijdragen om dat doel te bevorderen, meende hij, dat hij elken avond zijn hoofd op zijn kussen zou kunnen leggen met de zekerheid van onmiddellijk rustig te zullen inslapen.

De overgang van deze toevallige ontboezeming — want zij was volkomen toevallig, en Pecksniff door het onweerstaanbare van zijn gevoelens onwillekeurig ontvallen — tot een ernstig gesprek over het bedoelde onderwerp was heel gemakkelijk. Boeken, opgaven, brieven, tabellen, berekeningen van allerlei soort, waren al heel gauw voor hen uitgespreid; en daar alle met dezelfde bedoeling waren opgemaakt, was het niet te verwonderen, dat zij alle op hetzelfde neerkwamen. Maar toen Montague, over de voordeelige zaken van de maatschappij uitweidend, zei, dat zij winst moesten opleveren, zoolang er eenden waren om in het net te vliegen, zei Pecksniff toch: „O foei!" en zou hem zeker ernstig ter verantwoording hebben geroepen, als hij niet geweten had, dat Montague er den gek mee stak. Maar dit wist hij zeker; dat zei hij tenminste.

Nooit was er zoo'n gunstig oogenblik geweest; en nooit zou er weer zoo een komen, om een aanzienlijke som in de maatschappij te beleggen — want de winst steeg in evenredigheid met het kapitaal — als juist nu. De eenige tijd, die er eenigszins nabijkwam, was toen Jonas deelgenoot was geworden; en dit maakte hem nu zoo wrevelig, dat hij hier en daar een gezochte aanmerking maakte, en Pecksniff brommend aanraadde er nog eens over te denken. De som, waarvoor hij een aandeel in deze veelbelovende zaak zou kunnen verkrijgen, bedroeg ongeveer Pecksniff's geheele bezit; dat wil zeggen, zonder het geld van den ouden Maarten mee te tellen, waarop hij al zoo zeker rekende, alsof hij het zelf op de bank had staan, en waarvan het zoo goed als zekere bezit hem des te meer geneigd maakte om zijn eigen spieringen uit te werpen naar zoo'n walvisch, als Montague hem liet zien. De uitkeeringen begonnen onmiddellijk en waren geweldig. Het slot van alles was, dat Pecksniff er toe over ging, om de laatste deelgenoot in de Anglo-Bengaalsche Maatschappij te worden, en een afspraak maakte om twee dagen later in Salisbury bij Montague te dineeren, om dan de onderhandeling tot een einde te brengen.

Men had zoolang werk om tot dit besluit te komen, dat het bijna middernacht was, toen zij scheidden. Toen Pecksniff wegging, stond juffrouw Lupin aan de deur naar buiten te kijken.

„Zoo, lieve vriendin!" zei hij. „Nog niet naar bed? Staat gij de sterren te bekijken, juffrouw Lupin?"

„Ja, het is zoo'n mooie sterrenhemel, mijnheer!"

„Een prachtige sterrenhemel," zei Pecksniff, naar boven kijkend. „Aanschouw de planeten, hoe zij schitteren! Aanschouw — die twee menschen, die vanmorgen hier waren, zijn immers alweer weg, niet waar, juffrouw?"

„Ja, mijnheer."

„Dat hoor ik met genoegen," zei Pecksniff. „Aanschouw de wonderen van het firmament, juffrouw Lupin! Hoe majestueus is dit tooneel! Als ik opzie naar die lichtende bollen, stel ik mij voor, dat zij elkaar toewenken om acht te geven op de ijdelheid van het bedrijf der menschen. Ach, mijn medemenschen!" riep hij uit, en schudde medelijdend zijn hoofd. „Hoe bedriegt gij u, mijn medeaardwormen! De sterren zijn alle volmaakt tevreden, denk ik, ieder in haar sfeer. Waarom zijt gij dat ook niet? O! zwoegt en worstelt zoo niet, om u zelf te verrijken of elkaar iets af te winnen, mijn verdoolde vrienden, maar kijkt hier met mij omhoog!"

Juffrouw Lupin schudde haar hoofd en slaakte een zucht. Het was zoo aandoenlijk!

„Kijkt hier met mij omhoog!" herhaalde Pecksniff, zijn hand uitstrekkend; „met mij, een nederig man, een insect zooals gij. Kunnen zilver, goud of edelgesteenten schitteren zooals die gesternten? Neen immers! Dorst dan niet naar zilver, goud of edelgesteenten, maar kijkt met mij omhoog!"

Met deze woorden kneep de brave man de hand van juffrouw Lupin tusschen de zijne, als wilde hij zeggen: „Denk daar eens over na, goede vrouw!" en ging toen weg in een soort verrukking, met zijn hoed onder zijn arm.

Jonas bleef in dezelfde houding zitten, als toen Pecksniff hem verliet, en staarde misnoegd naar zijn vriend, die, door een hoop documenten omringd, bezig was iets op een langwerpige strook papier te schrijven.

„Gij denkt dus tot na overmorgen in Salisbury te blijven?" zei Jonas.

„Gij hebt onze afspraak gehoord," antwoordde Montague, zonder zijn oogen op te slaan. „Ik zou toch in ieder geval gewacht hebben, om te zien hoe het met den jongen ging."

Zij schenen weer van rol verwisseld te hebben, daar Montague bijzonder opgeruimd en Jonas verdrietig en naargeestig was.

„Gij hebt mij niet meer noodig, denk ik?" zei Jonas.

„Ik heb niets anders van u noodig, dan dat gij uw naam hieronder zet, als ik klaar ben met schrijven," antwoordde Montague, hem met een glimlach aankijkend. „Ik mag voor dat nieuwe kapitaal uw handteekening zeker wel hebben; verder verlang ik niets. Als gij naar huis wilt gaan, kan ik Pecksniff nu wel alleen regeeren. Wij begrijpen elkaar volkomen."

Jonas zat kwaadaardig te kijken, terwijl de ander verder schreef. Toen hij klaar was, en het schrift tusschen een vel vloeipapier had gedroogd, wierp hij Jonas de pen toe.

„Wat, geen dag uitstel of crediet?" zei Jonas bitter. „Niet eens na de moeite, die ik vanavond heb gedaan?"

„Die moeite was in onze afspraak inbegrepen," zei Montague, „en dit ook."

„Gij trekt aan het langste eind," zei Jonas, naar de tafel komend. „Dat weet gij het best. Geef maar hier!"

Montague schoof hem het papier toe. Na een oogenblik gewacht te hebben, alsof hij niet tot het besluit kon komen om het te teekenen, doopte Jonas zijn pen haastig in den dichtstbijstaanden inktkoker, en begon te schrijven. Maar nauwelijks was hij begonnen een letter op het papier te zetten, of hij deinsde terug, bleek van schrik.

„Wat duivel is dat?" zei hij. „Het is bloed!"

Hij had, zooals dadelijk bleek, zijn pen in rooden inkt gedoopt. Maar hij hechtte een zonderling gewicht aan deze vergissing. Hij vroeg, hoe die inktkoker daar kwam, wie hem daar had neergezet, en waarom, en keek eerst Montague aan, alsof hij dacht, dat deze hem een poets had gebakken; zelfs toen hij een andere pen en den goeden inkt gebruikte, maakte hij eerst een paar krabbels op een ander papier, alsof hij half en half geloofde, dat het weer rood zou worden.

„Het is nu zwart genoeg," zei hij, Montague het papier overreikend. „Goedennacht!"

„Gaat gij al weg? Hoe denkt gij te vertrekken?"

„Morgenochtend, voor gij opstaat, ga ik een eind te voet tot aan den grooten weg, en wacht daar de diligence af. Goedennacht!"

„Gij schijnt haast te hebben?"

„Ik heb nog *iets* te doen," antwoordde Jonas. „Goedennacht!"

Zijn vriend keek hem verwonderd na; maar langzamerhand maakte die verwondering plaats voor een gevoel van gerustheid en blijdschap.

„Het is zooveel te beter," zei hij. „Ik

krijg zoo mijn zin zonder eenige moeite. Ik zal alleen naar huis gaan."

HOOFDSTUK XLV.

Waarin Tom Pinch en zijn zuster een pleizierigen avond hebben.

Daar Tom Pinch en zijn zuster, onmiddellijk na het vertrek van de andere personen, die de lezer op de stoombootwerf bijeen heeft gezien, beiden huns weegs moesten gaan om hun zaken te doen, hadden zij toen geen tijd meer om over het gebeurde te spreken. Maar terwijl Tom in zijn eenzame bibliotheek en Ruth in het driehoekige voorkamertje zat, dachten zij beiden den heelen dag aan niets anders, en toen het middaguur naderde, waarop zij elkaar zouden terugzien, waren zij er nog vol van.

Er was een afspraak tusschen hen gemaakt, dat Tom altijd langs denzelfden weg uit den Temple zou komen, namelijk langs de fontein. Als hij het Fonteinplein overkwam, moest hij even naar de trap gaan, die naar het Tuinplein leidt, en daar uitkijken; en als Ruth hem kwam halen, zou hij haar daar zien aankomen, niet zachtjes wandelend (om de klerken), maar haastig voortstappend, met een lachje op haar gezicht, dat de vroolijkheid van de springende fontein te schande maakte. Want het was vijftig tegen een, dat Tom den verkeerden kant uit naar haar zocht, en meestal al dacht dat zij er niet was, terwijl zij hem onmiddellijk in het oog had gehad, en op hem toekomend, om zijn aandacht te trekken, met den sleutelbos in haar reticule rammelde.

Of er zooveel leven was in de kwijnende en berookte heesters van het Fonteinplein, dat zij eenig besef hadden van de nabijheid van het levendigste en onschuldigste meisje op de wereld, is een vraag, die tuiniers of geleerden in de physiologie der planten zouden moeten beslissen. Maar dat het een feest was voor het plein, als er zoo'n teer en bevallig figuurtje overheen zweefde, en als een zonnestraal langs de oude, donkere muren gleed, om ze daarna nog stuurscher en naargeestiger te laten blijven, valt niet te betwijfelen. De fontein mocht wel twintig voet hooger hebben opgesprongen, om de jeugdige maagdelijke lente te begroeten, die zij in den dorren, stoffigen tuin van den tempel der rechtsgeleerdheid vertegenwoordigde; de sjilpende musschen, in de spleten der muren uitgebroed, hadden zich wel stil mogen houden, om naar ingebeelde leeuweriken te luisteren, als zich zooveel frischheid op een meisjesgezicht vertoonde; de schrale takken hadden van haar wel een lesje mogen nemen om sierlijk te wuiven, in plaats van steil omhoog te steken of even onbevallig neer te hangen, en oude minnebrieven, in de omliggende kantoren tusschen hoopen familiepapieren verdwaald, in kasten gesloten en vergeten, hadden wel van aandoening mogen ritselen bij het naderen van een hartje zoo vol warm en teer gevoel. Alles wat niet gebeurde en nooit gebeuren zal, had om Ruth's wil wel mogen gebeuren.

Maar er gebeurde toch iets op den middag, waartoe het verhaal nu gevorderd is; maar niet om haar. O neen, heelemaal bij toeval, zonder dat iemand om haar gedacht had.

Zij kwam een beetje te vroeg, of Tom kwam een beetje te laat — doorgaans paste zij zoo precies op haar tijd, dat zij geen minuut te vroeg of te laat kwam; maar nu was Tom er nog niet. Maar was er dan iemand anders, dat zij, na even omgekeken te hebben, zoo hoog bloosde, en de trap met zoo'n buitengewone haast afwipte?

Om de waarheid te zeggen, het was John Westlock, die er op dat oogenblik aankwam. De Temple is een publieke doorloop; men mag het tegendeel op de poorten zetten, maar zoolang die poorten openstaan is het toch zoo, en John had evenveel recht om er door te gaan als iemand anders. Maar waarom liep Ruth dan weg? Niet omdat zij slecht gekleed was, want daartoe was zij veel te keurig. Een lok van haar bruine haren was onder haar hoed uitgeschoven en krulde dartel over haar voorhoofd; maar dit kon de reden niet zijn, waarom zij wegliep, want het stond haar heel bekoorlijk. O dat dwaze, angstig kloppende hartje! Waarom liep zij weg? Vroolijk sprong de fontein en vroolijk scheen de zonneschijn over de golfjes in het bassin. John Westlock snelde haar na. Zachtjes fluisterden de kabbelende golfjes, en schalks lachten de rimpeltjes toen hij haar achterop kwam.

O, dat dwaze, angstig kloppende hartje! Waarom hield zij zich alsof zij niets van hem wist? Waarom wenschte zij dat zij ver daar vandaan was, terwijl toch de schrik, die haar deed trillen, veel meer van vreugde had, dan van smart?

„Ik wist wel, dat gij het waart," zei John, toen hij haar op het Tuinplein inhaalde. „Ik was zeker, dat ik mij niet vergiste."

Zij was heel verbaasd.

„Gij wacht zeker op uw broer," hervatte John. „Laat ik u zoolang gezelschap houden."

Zoo licht was de druk van het schuwe handje, dat hij omlaag keek, om zich te verzekeren dat het op zijn arm lag. Maar toen zijn blik in het afglijden maar even op de heldere oogen rustte, vergat hij zijn plan en keek niet verder.

Zij wandelden drie of vier keer op en neer, over Tom en zijn geheimzinnige bezigheid pratend. Dat was nu toch wel een natuurlijk en onschuldig onderwerp. Waarom was het dan, dat Ruth, zoo vaak zij haar oogen opsloeg, die dadelijk weer op de onaantrekkelijke straatsteenen van het plein liet neerdalen? Haar oogen hoefden het licht niet te schuwen, en evenmin zich te verschuilen om den indruk van hun glans te vergrooten. Die glans was veel te mooi en te echt, om zulke kunstjes noodig te hebben. Het moet zeker geweest zijn, omdat iemand er al te strak in keek.

Zij ontdekten Tom echter al heel gauw. Zij onderscheidden hem in de verte, zoodra hij zich vertoonde. Hij keek, als altijd, naar alle kanten om zich heen, behalve naar den goeden kant; het was zelfs, alsof hij het er op toelegde om vooral niet dien kant uit te kijken. Daar het duidelijk bleek, dat hij, als men hem aan zich zelf overliet, alleen naar huis zou gaan, liep John Westlock vooruit, om hem tegen te houden.

Dit bracht de arme Ruth, die nu alleen moest aankomen, in een netelige positie. Daar stond Tom, die een overmatige verwondering aan den dag legde (want bij kleine gebeurtenissen bezat Tom niet de minste tegenwoordigheid van geest), en daar stond John, die zich zoo koel en onverschillig hield als hij kon, en toch met heel noodelooze omslachtigheid deze ontmoeting wilde ophelderen; en daar kwam zij aan, terwijl beiden naar haar keken, wel wetend, dat zij een verschrikkelijke kleur had, maar toch haar best doend om haar wenkbrauwen op te trekken en haar rozenlippen dicht te knijpen, alsof zij zoo koel en onbezorgd was, als iemand maar zijn kon.

Vroolijk klaterde de fontein, totdat de rimpels in het bassin in elkaar vloeiden tot een algemeenen glans van verrukking, die den heelen waterspiegel tot één enkelen glimlach maakte.

„Wat een wonderlijke ontmoeting!" zei Tom. „Ik had nooit gedroomd, dat ik u beiden samen hier zou vinden."

„Heelemaal toevallig," hoorde men John prevelen.

„Juist," riep Tom uit; „zoo bedoel ik het ook. Als het niet toevallig was, zou er niets bijzonders in zijn."

„Zeker," zei John.

„Dat gij hier elkaar moest treffen," hervatte Tom opgetogen. „Zoo'n afgelegen hoek was wel het alleronwaarschijnlijkste."

John moest dit eenigszins tegenspreken. Hij hield het integendeel voor heel natuurlijk, dat het hier was geweest. Hij ging geregeld den Temple door, zei hij, en het zou hem niet verwonderen als het weer gebeurde. Het eenige, waarover hij zich verwonderde, was dat het nooit eerder gebeurd was.

Ruth had zich nu aan den anderen kant van haar broer geplaatst en dezen bij zijn arm genomen. Een druk van haar hand vroeg als het ware: „Kom, mijn wonderlijke broer Tom, zult gij hier den heelen dag blijven staan?"

Tom antwoordde op dien handdruk, alsof het inderdaad een vraag met woorden was geweest. „John," zei hij, „als gij mijn zuster uw arm wilt geven, zullen wij haar tusschen ons innemen en verder wandelen. Ik heb u een zonderling geval te vertellen. Deze ontmoeting kon nooit beter te pas zijn gekomen."

Vroolijk sprong en danste de fontein, en spreidden de lachende rimpels zich al meer en meer uit, tot zij met een schaterend klotsen tegen den rand van het bassin braken en zoo verdwenen.

„Tom," zei Westlock, toen zij uit den Temple op straat waren gekomen, „ik heb iets te vragen, namelijk, of gij en uw zuster — als zij de woning van een eenvoudigen vrijgezel zooveel eer wil bewijzen — mij het genoegen wilt doen bij mij te komen eten."

„Wat? Vandaag?" riep Tom uit.

„Ja, vandaag," antwoordde John. „Het is dichtbij, zooals gij weet. Kom, juffrouw Pinch, beweeg uw broer om ja te zeggen. Dat kunt gij met volkomen belangeloosheid doen, want ik heb nog niets om u voor te zetten."

„Geloof hem niet, Ruth," viel Tom hierop in. „Hij heeft een huishouden en een tafel, zooals men nog nooit van een vrijgezel heeft gezien. Hij behoorde Lord-Mayor te zijn. Nu, wat zegt gij? Zullen wij gaan?"

„Zooals het u belieft, Tom," zei het gehoorzame zustertje.

„Maar ik bedoel," hervatte Tom, haar met een glimlach van bewondering aankijkend, „is er ook iets, dat gij moest aanhebben en niet aanhebt? Ik weet het niet, John, maar het zou wel mogelijk zijn, dat

zij niet in staat was om haar hoed af te zetten."

Hierop volgde een hartelijk gelach en een aantal complimenten van John Westlock — of eigenlijk geen complimenten (dat zei hij tenminste, en hij had inderdaad gelijk), maar eenvoudige, ronde waarheden, die niemand kon tegenspreken. Ruth lachte en zoo al meer, maar maakte geen zwarigheden; het was dus afgesproken.

„Als ik het maar wat eerder had geweten," zei John, „zou ik ook een pudding geprobeerd hebben, niet om te wedijveren, maar alleen om den glans van dien vermaarden pudding nog te verhoogen. Ik zou er zeker in geen geval reuzel in hebben gebruikt."

„Waarom niet?" vroeg Tom.

„Omdat dat kookboek het zoo wil," antwoordde John. „En de onze was van meel en eieren."

„Meel en eieren!" riep Tom uit. „Ha, ha, ha! Gij weet er wat van. Een biefstuk-pudding van meel en eieren! Dat weet ik wel beter."

Het is onnoodig te zeggen, dat Tom heel goed op het beslaan van den pudding had gelet, en onwankelbaar vaststond in het geloof, dat het niet beter gedaan kon worden; maar hij had er zooveel pleizier in om zijn huishoudelijke zuster te plagen, en zooveel pret, dat hij haar zoo beetnam, dat hij onder den boog van Temple Bar bleef staan om uit te lachen. Dat verscheidene korzelige voorbijgangers tegen hem op liepen en tegen hem vloekten, hinderde hem evenmin, alsof hij een steenen paal was geweest; en hij bleef staan lachen, tot John en zijn zuster wegliepen, om hem alleen uit te laten lachen. Eindelijk was hij weer eenigszins bedaard, en toen kwam hij, door het gewoel van de straat heendringend, naar hen toe, terwijl er zoo'n vergenoegdheid en vriendelijkheid van zijn gezicht straalde, dat hij daarmee de lucht wel had kunnen zuiveren, al was Temple Bar, zooals in den goeden ouden tijd, nog met een rij rottende menschenhoofden versierd geweest.

De vrijgezellen, die in de Inns wonen, hebben fraaie kamers en voor de eenzaamheid en naargeestigheid, die zij daar beweren te verduren, hebben zij het verwonderlijk goed. John weidde heel aandoenlijk uit over het akelige leven, dat hij leidde, en de ellendige manier, waarop hij zich moest behelpen; maar naar het scheen wist hij het zich toch tamelijk aangenaam te maken. Zijn kamers waren in ieder geval een puikje van verzorgdheid en comfort, en als hij het niet naar zijn genoegen had, lag de schuld niet aan zijn woning.

Nauwelijks had hij Tom en zijn zuster in zijn beste vertrek gelaten, waar op de tafel een fraai vaasje met versche bloemen stond (precies alsof hij Ruth had verwacht en haar daarmee had willen verrassen, zooals Tom zei), of hij nam zijn hoed, en liep met groote haast weer weg. Kort daarop kwam hij met dezelfde haast terug, zooals zij door de half openstaande deur van de andere kamer zagen, vergezeld door een vrouw met een vuurrood gezicht en een gehavende muts op haar hoofd, waarvan de lange linten over haar rug zwierden; en met behulp van deze begon hij de tafel te dekken, eigenhandig wijnglazen afvegend, fleschen opentrekkend en den wijn in karaffen overschenkend, met een inderdaad verwonderlijke vlugheid en behendigheid. Daarop, als was John een toovenaar geweest, die zich door geesten liet bedienen, verscheen er eensklaps een wezen met een wit vest en met een servet onder zijn arm, vergezeld door een ander wezen, met een langwerpige doos op zijn hoofd, waaruit een keurige maaltijd snikheet te voorschijn kwam. Zalm, lamskarbonaden, doperwten, witte en kruimige aardappelen, salade, komkommers, een pudding en een taart — alles kwam precies op zijn tijd. Waar vandaan dit kwam bleek niet; de langwerpige doos ging telkens heen en weer, en maakte aan den man met het witte vest haar terugkomst bekend door even tegen de deur te bonzen; want na de eerste maal kwam zij niet meer binnen de kamer. De man met het witte vest scheen zich volstrekt niet te verwonderen over de lekkernijen, die hij in de doos vond, maar nam die er uit, met een gezicht, waarop niets dan onverzettelijke bedaardheid te lezen was, en plaatste ze op de tafel. Hij was een goedaardig man, vriendelijk en voorkomend in zijn manieren, en heel bezorgd, dat het iemand aan niets zou ontbreken. Geleerd was hij ook; want den smaak der specerijen, die hij in kleine fleschjes ronddiende, wist hij allernauwkeurigst te beschrijven; en bescheiden was hij ook; want toen het dessert op de tafel stond, verdween hij met servet en al, alsof hij er nooit geweest was.

„Heb ik niet gezegd, wat een tafel hij hield?" zei Tom. „Het is om er van versteld te staan."

„Och, juffrouw Pinch," zei John, „dit is de lichtzijde van het leven, dat wij hier leiden. Het zou wel een heel akelig leven zijn,

als het vandaag niet zijn besten kant vertoonde."

„Gij moet geen woord gelooven van wat hij zegt!" riep Tom uit. „Hij leeft hier als een koning, en zou zijn manier van leven voor niets op de wereld willen veranderen. Hij houdt zich maar alsof hij ontevreden is."

Neen, John scheen inderdaad te meenen wat hij zei; want hij herhaalde met grooten ernst, dat zijn leven op gewone dagen zoo eenzaam, eentonig en ongenoeglijk was, als dat van een jongmensch maar zijn kon. Het was een rampzalig leven, zei hij; een jammerlijk leven. Hij dacht zich, zoodra hij kon, van deze kamers af te maken, en ze binnenkort weer te huur te laten zetten.

„Ik weet toch werkelijk niet, John," zei Tom, „waar gij aangenamer zoudt kunnen wonen. Dat is alles, wat ik er van zeggen kan. Wat dunkt u er van, Ruth?"

Ruth speelde met de kersen op haar bord en zei, dat mijnheer Westlock, naar haar meening, heel tevreden moest zijn, en dat zij er ook niet aan twijfelde of hij was dat. — Maar waarom zei zij dit zoo bedeesd, en waarom klopte haar hartje daarbij zoo gejaagd?

„Maar gij denkt niet om wat gij te vertellen hebt, Tom — wat ons vanmorgen gebeurd is," vervolgde zij in denzelfden adem.

„Dat is waar ook," zei Tom. „Wij hebben zoo druk over andere dingen gepraat, dat ik geen tijd heb gehad er aan te denken. Ik zal het u nu maar dadelijk vertellen, John, anders mocht ik het nog heelemaal vergeten."

Toen Tom vertelde wat hem op de werf gebeurd was, keek zijn vriend eerst heel verwonderd op, en toonde vervolgens zoo'n belangstelling in de zaak, dat Tom zich op zijn beurt daarover verwonderde. John zei, dat hij meende de oude juffrouw te kennen, met wie Tom kennis had gemaakt, en dat zij waarschijnlijk juffrouw Gamp heette. Maar wat de inhoud van het briefje kon zijn geweest, dat men Tom had laten bezorgen, en waarom men hem dit had laten doen — hoe die menschen met elkaar in aanraking waren gekomen, en welke geheimen er onder het geval schuilden — daarover peinsde hij zonder eenig resultaat. Tom had wel gedacht, dat zijn vriend eenig belang in de zaak zou stellen, maar niet zóó veel; want John bleef er nog over redeneeren nadat Ruth de kamer verlaten had, en dat met veel meer ernst, dan hij aan een gewoon onderwerp van gesprek zou hebben gewijd.

„Ik zal er met mijn huisheer over spreken," zei Tom, „hoewel hij een bijzonder zwijgzaam en geheimzinnig man is, en mij waarschijnlijk niet veel opheldering zal geven, zelfs al wist hij wat er in den brief stond."

„Gij kunt er zeker van zijn, dat hij dit wel wist," viel John hierop in.

„Denkt gij dat?"

„Daar zou ik wel een eed op durven doen."

„Nu," zei Tom, „ik zal hem er over aanspreken, als ik hem zie. Hij sluipt zoo stil in en uit. Maar ik zal mijn best doen om hem morgenochtend op te vangen. Hij moet mij zeggen, waarom hij mij gevraagd heeft zoo'n onaangename boodschap over te brengen. Ik heb ook al gedacht, John, als ik eens ging naar die juffrouw in de City, bij wie ik laatst ben geweest — juffrouw Todgers — dan zou ik misschien die arme Mercy daar vinden, en haar kunnen uitleggen, hoe het kwam, dat ik de hand in de zaak had."

„Gij hebt gelijk, Tom," antwoordde zijn vriend, na een korte poos van nadenken. „Gij kunt niet beter doen. Ik zie duidelijk, dat, wat er ook achter de zaak steekt, het weinig goeds zal zijn; en ik vind het voor u zoo raadzaam, goed te doen blijken, dat gij er u niet uit eigen beweging mee hebt ingelaten, dat ik u zelfs zou aanraden naar haar man te gaan, en allen schijn van u af te schuiven, door hem ronduit te zeggen, hoe het zich heeft toegedragen. Ik twijfel er sterk aan, of er niet de een of andere schurkerij onder schuilt, Tom. Op een anderen tijd, als ik zelf nog een paar dingen heb onderzocht, zal ik u wel eens zeggen, waarom."

Dit alles klonk heel geheimzinnig voor Tom. Maar daar hij wist, dat hij zich op zijn vriend kon verlaten, besloot hij diens raad op te volgen.

Het zou wel aardig zijn geweest, als iemand een hoed, muts of ander ding had gehad, waarmee hij zich, zooals men in oude sprookjes leest, onzichtbaar kon maken, om zoo de kleine Ruth te kunnen bespieden, terwijl zij John en haar broer bij de flesch alleen liet. Hij zou pleizier hebben gehad in de lieftallige manier, waarop zij een soort gesprek trachtte aan te knoopen met de vrouw met het vuurroode gezicht (die haar kwam bedienen, nadat zij eerst een wanhopige poging had gedaan, om zich fraai te kleeden, en daartoe een verschoten, gele japon had aangetrokken, met bloemen van dezelfde kleur, die er uit-

zag alsof het patroon met boter was gedrukt), en in de stroeve stugheid, waarmee de geduchte vrouw deze uitlokkende toenadering afwees, daar zij van een gevaarlijke vijandige macht afkomstig was, die daar niets anders kon beoogen, dan haar van een klant te berooven, of te helpen raden, waar de thee en suiker bleven, die zoo wonderbaarlijk vlug opraakten; en verder in de bedeesde, maar toch onweerstaanbare nieuwsgierigheid, waarmee Ruth, toen juffrouw Vuurgezicht was weggegaan, de boeken inkeek, en de snuisterijen beschouwde, die hier en daar verspreid lagen, met bijzondere belangstelling in een paar souvenirs op den schoorsteenmantel, waarvan zij zich afvroeg, wie ze gemaakt zou hebben. Het zou wel de moeite waard zijn geweest te zien, met hoe'n bevende hand zij de bloemen uit het vaasje nam, bijeenbond, en, bijna blozend voor haar eigen schoone beeld in den spiegel, het ruikertje op haar borst bevestigde, en met haar hoofdje op zij er naar keek, nu eens half van plan om het weer weg te nemen, dan weer half besloten om het daar te laten blijven.

John scheen haar met dat bouquetje heel bekoorlijk te vinden; want toen hij met Tom binnenkwam om thee te drinken, zette hij zich naast haar, alsof zij hem door tooverij naar zich toe trok; en toen het theegoed was weggenomen, en Tom, die zich voor de piano had gezet, zich volkomen verdiepte in stukken, die hij vroeger op het orgel had gespeeld, stond hij weer naast haar voor het open raam, en keken zij samen uit in de schemering.

Er is in Furnival's Inn niet veel te zien; want het is een stil plekje, waar men de voetstappen van de weinige menschen, die voorbijgaan, hoort weergalmen. Wat trok hen dan zoo aan, dat zij even weinig dachten om het voorbijvliegen van den tijd als Tom zelf, die droomer, terwijl de harmonieën, die zijn ziel zoo dikwijls hadden gestreeld en verteederd, weer om hem heen zweefden? Wat gaf aan het wegkwijnende licht en de neerdalende duisternis, aan de sterren die hier en daar begonnen te blinken, aan het gebrom van het stadsrumoer, zelfs aan het slaan van de oude kerkklokken, zoo'n heel bijzondere bekoorlijkheid, dat het schoonste plekje van de aarde, als het voor hun oogen uitgespreid had gelegen, hen niet met sterker banden had kunnen boeien?

De schaduwen werden al zwarter en zwarter, tot eindelijk de kamer volkomen donker was; maar nog steeds zwierven Tom's vingers over de toetsen van de piano, en nog steeds stond het paar voor het raam. Eindelijk deed het voelen van haar hand op zijn schouder, en van haar adem op zijn voorhoofd, Tom uit zijn mijmering ontwaken.

„Hemeltje!" riep hij uit, met een soort schrik ophoudend. „Ik had u heelemaal vergeten. Hoe onvriendelijk en onbeleefd van mij!"

Tom dacht weinig, hoeveel vriendelijkheid en beleefdheid hij betoond had.

„Nu moest gij iets voor ons zingen, zusje," zei Tom. „Laten wij uw stem eens hooren. Kom!"

John Westlock ondersteunde dit verzoek, met zooveel ernst en vuur, dat een hart van steen hem niet had kunnen weerstaan, en haar hart was lang niet van steen.

Zij zette zich dus voor de piano, en begon met een liefelijke stem de romances te zingen, waarvan Tom zooveel hield, oude berijmde vertellingen, hier en daar met een pauze voor een paar accoorden, zooals een harpspeler in vroegeren tijd zou hebben aangeslagen, terwijl hij, omhoog kijkend, wachtte tot hem het vervolg van een half vergeten legende inviel; woorden van oude dichters, gepaard met melodieën, alsof zij uit de ziel van den dichter zelf waren genomen, om zijn gedachten tweemaal uit te drukken; nu eens een wijsje zoo vlug en vroolijk, dat de zangeres onmogelijk ooit treurig scheen te kunnen zijn, tot zij, in haar wispelturigheid, in een anderen toonaard overging, en de harten van haar toehoorders weer deed wegsmelten. Dit waren de eenvoudige middelen, die zij aanwendde om hen te behagen, en dat deze eenvoudige middelen heel goed slaagden, kon de duisternis van de kamer, waarin men nog in langen tijd geen licht aanstak, getuigen.

Eindelijk kwamen er toch kaarsen, en nu was het tijd om naar huis te gaan; maar eerst moest er nog een papiertje om de stelen van die bloemen worden gewikkeld. Dit hield nog een poosje op, maar ook hieraan kwam tenslotte een einde, en Ruth was gereed.

„Goedennacht!" zei Tom. „Dit is een heel genoeglijke avond geweest, waaraan ik nog lang zal denken, John! Goedennacht!"

John had wel zin om mee te gaan.

„Wel neen, volstrekt niet," zei Tom. „Wat een gekheid! Wij zullen alleen heel goed thuiskomen. Ik zou er niet aan durven denken om u nu nog uw huis uit te halen."

Maar John wilde het werkelijk heel graag, zei hij.

„Weet gij dat wel zeker?" zei Tom. „Ik vrees, dat gij het maar uit beleefdheid zegt."

Daar John echter volkomen zeker van zijn zaak was, gaf hij Ruth zijn arm, en leidde haar naar de deur. Juffrouw Vuurgezicht, die hen uitliet, groette Ruth met een nijging, zoo koel, dat zij bijna niet te merken was, en Tom keek zij zelfs niet aan.

De gastheer wilde hen tot aan hun woning brengen, zonder naar Tom's tegenspraak te luisteren. Genoeglijke tijd, genoeglijke wandeling, genoeglijk afscheid, genoeglijke droomen! Maar er zijn dagdroomen zoo liefelijk, dat zij alle visioenen van den nacht beschaamd maken.

De fontein in den Tempel klaterde in den maneschijn, terwijl Ruth met haar bloemen naast zich lag te slapen, en John Westlock uit zijn geheugen een portret schetste. — Van wie zou dat wel geweest zijn?

HOOFDSTUK XLVI.

Waarin Cherry vrijt, juffrouw Gamp thee schenkt, Jonas zich kwaad maakt, en Chuffey zich zonderling aanstelt.

Toen Tom den volgenden dag met zijn werk klaar was, snelde hij, zonder zich onderweg op te houden, naar huis; en kort nadat hij gegeten had, ging hij, door zijn zuster vergezeld, weer uit, om het voorgenomen bezoek bij juffrouw Todgers af te leggen. Tom nam zijn zuster mee, niet alleen omdat hij haar graag overal, waar dit maar eenigszins mogelijk was, tot gezelschap had, maar ook omdat hij hoopte, dat zij de ongelukkige Mercy zou kunnen troosten en opbeuren, wat Ruth zelf, nadat zij van haar broer de rampzalige geschiedenis van de jonge vrouw had gehoord, vurig verlangde te kunnen doen.

„Zij was zoo blij, dat zij mij zag," zei Tom, „en zal met u zeker ook blij zijn. Uw troost zal ongetwijfeld veel kiescher en aangenamer zijn dan de mijne."

„Daar ben ik lang niet zeker van, Tom," antwoordde Ruth. „Gij doet u zelf onrecht aan — heusch. Maar ik hoop, dat ik haar bevallen zal."

„O, dat is zeker," zei Tom met vast vertrouwen.

„Wat een massa vrienden zou ik hebben, als iedereen dacht zooals gij — niet waar, Tom?" zei zijn zuster, hem in zijn wang knijpend.

Tom lachte en antwoordde, dat hij er in dit bijzondere geval volstrekt niet aan twijfelde, of Mercy zou er precies zoo over denken als hij. „Want gij vrouwen," zei hij, „gij vrouwen zijt zoo welwillend, en hebt daarbij zoo'n fijn oordeel — gij verstaat zoo goed de kunst om teeder medelijdend te zijn, zonder het te sterk te laten blijken — uw gevoel lijkt zoo op uw hand, zoo fijn en voorzichtig — dat gij de wonden van de ziel even zacht kunt behandelen als die van het lichaam. Gij zijt zoo.."

„Lieve hemel, Tom!" viel zijn zuster hem in de rede. „Gij moest maar dadelijk verliefd worden."

Tom maakte zich vriendelijk, maar met een zekeren ernst, van dit onderwerp af, en kort daarop praatten zij weer over iets anders.

Toen zij een straat in de City, niet ver van de woning van juffrouw Todgers, doorgingen, hield Ruth haar broer staande voor een groot meubelmagazijn, om hem een prachtig en kunstig stuk te wijzen, dat tot lokaas van het bewonderende publiek buiten de deur was gezet. Tom had al verschrikkelijk verkeerd naar den prijs van dit stuk geraden, en zijn zuster had hartelijk om zijn vergissing gelachen, toen zij haar arm tegen den zijnen drukte, en met haar andere hand wees naar twee menschen, die op eenigen afstand voor hetzelfde magazijn naar de meubelen stonden te kijken.

„Juffrouw Pecksniff," fluisterde Tom, „en de heer, met wien zij zal gaan trouwen."

„Waarom kijkt hij zoo benauwd, alsof hij zijn dood tegemoet ging?" vroeg Ruth.

„Ik geloof, dat hij zoo'n naargeestig karakter heeft," antwoordde Tom; „maar hij is toch een fatsoenlijk en beleefd jongmensch, en doet niemand kwaad."

„Ik denk dat zij aan het meubileeren van hun huis zijn," fluisterde Ruth.

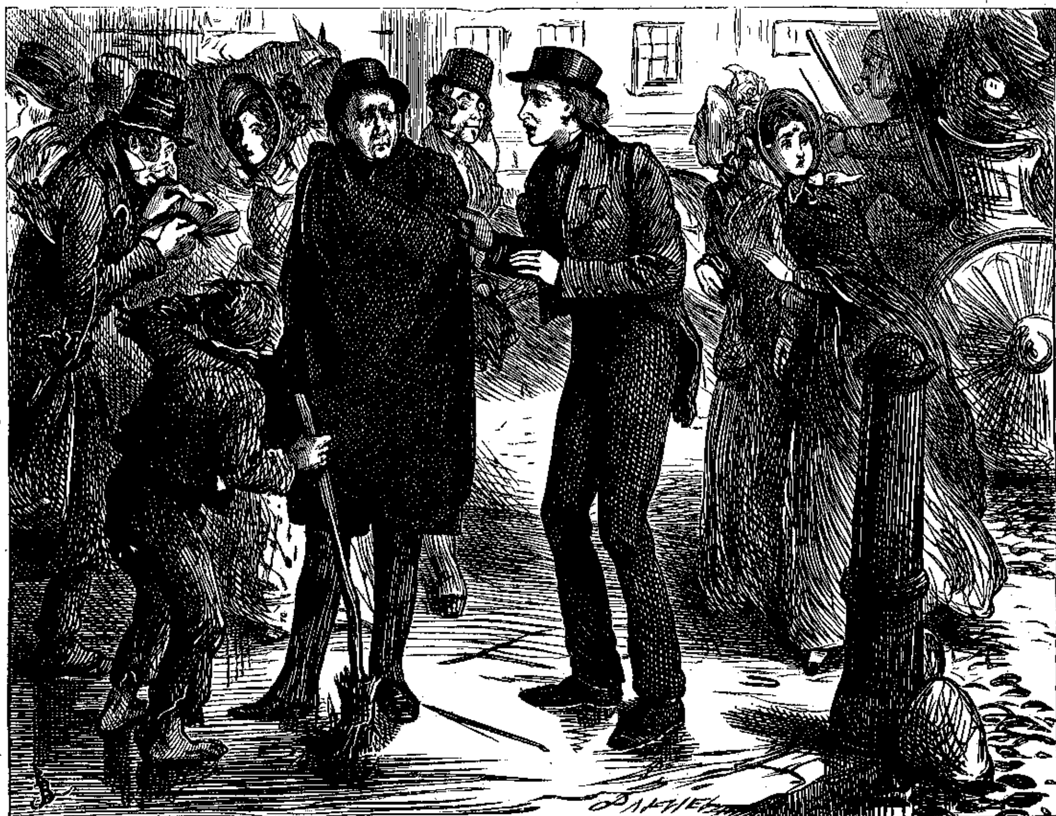
„Dat denk ik ook," antwoordde Tom. „Wij moesten maar doen alsof wij hen niet zagen."

Zij konden echter niet nalaten naar hen te kijken, vooral daar een gedrang op de straat een eind verder hen noodzaakte een poos te blijven staan. Het had volkomen den schijn, alsof Cherry den ongelukkigen Moddle gevankelijk had weggevoerd, en hem nu naar het meubelmagazijn had gebracht, als een geduldig lam naar het altaar. Hij bood geen tegenstand, maar berustte in zijn lot. De grootste neerslachtigheid stond op zijn kwijnende gezicht te lezen en sprak uit zijn heele houding, en

er blonken tranen in zijn oogen.
„Augustus, lieve jongen," zei Cherry, „vraag eens hoeveel die acht rozenhouten stoelen en dat tafeltje kosten."
„Misschien zijn zij al besteld," antwoordde Augustus; „misschien behooren zij al aan een ander toe."
„Dat hindert niet," hervatte Cherry. „Zij kunnen er meer van maken."
„Neen, dat kunnen zij niet. Het is onmogelijk," zei Moddle.
Hij scheen een oogenblik volkomen bedwelmd en versuft te zijn, door het vooruitzicht op zijn naderend geluk; maar, zich herstellend, ging hij den winkel in. Hij kwam onmiddellijk weer terug en zei op een toon vol wanhoop:
„Vier en twintig pond en tien shillingen."
Toen Cherry zich omkeerde om dit bericht te ontvangen, vielen Pinch en zijn zuster haar in het oog.
„Heere!" riep zij uit, terwijl zij om zich heen keek, als zocht zij naar een gat in den grond om er in te kruipen. „Ik zou werkelijk — mijnheer Augustus Moddle — juffrouw Pinch!"
Na deze zegepralende voorstelling, groette Cherry juffrouw Pinch heel vriendelijk. Zij was zelfs meer dan vriendelijk; zij was gul en hartelijk. Hetzij de herinnering aan den dienst, dien Tom haar had bewezen, door Jonas een gat in zijn hoofd te slaan, deze verandering in haar vroegere gezindheid had teweeggebracht, of dat de scheiding van haar vader haar met het heele menschdom had verzoend, althans met dat steeds toenemende gedeelte van het menschdom, dat hem niet genegen was; of dat het de blijdschap was over het vinden van een nieuwe kennis, aan wie zij haar belangwekkende vooruitzichten, kon meedeelen, Cherry was hartelijk en gul en gaf Ruth tweemaal een kus op haar wang.
„Augustus — mijnheer Pinch. Meisjelief," vervolgde zij zacht tegen Ruth, „ik ben nog nooit in mijn leven zoo verlegen geweest."
Ruth antwoordde, dat zij volstrekt niet verlegen moest zijn.
„Met uw broer ben ik wel vertrouwder dan met iemand anders," zei Cherry met gemaaktheid; „maar het is zoo indelicaat om in zulke omstandigheden een heer te ontmoeten. Augustus, hebt gij...."
Het overige fluisterde zij hem in het oor. De lijdende Moddle herhaalde:
„Vier en twintig pond en tien shillingen."
„Och, malle jongen, dat bedoel ik niet," hervatte zij. „Ik spreek van...."
Hier fluisterde zij opnieuw.
„Van hetzelfde patroon, als daar voor het raam," antwoordde Moddle met een zucht, „komen zij heel duur. Twaalf of veertien...."
Cherry verhinderde hem in verdere verklaringen te treden, door haar hand op zijn lippen te leggen, en keerde zich toen tot Pinch, met de vraag, welken kant hij uitging.
„Ik wilde probeeren of ik uw zuster kon vinden, om haar iets te zeggen," antwoordde Tom. „Wij gingen naar juffrouw Todgers, waar ik laatst het genoegen had haar te zien."
„Dan kunt gij u die moeite wel besparen," hervatte Cherry, „want wij zijn nog niet lang van huis, en weten dat zij daar niet is. Maar ik zal u bij mijn zuster aan huis brengen, als gij dat wenscht. Augustus — mijnheer Moddle bedoel ik — en ik wilden juist daarheen gaan, om thee te drinken. Gij hoeft voor h e m niet bang te zijn," vervolgde zij, toen zij merkte dat Tom aarzelde. „Hij is uit de stad."
„Weet gij dat zeker?" vroeg Tom.
„O ja! Hij hoeft nu niets meer te hebben. Eenmaal is mij genoeg," antwoordde Charity met bijzonderen nadruk. „Nu moet ik werkelijk de heeren verzoeken om samen te wandelen; dan volg ik met juffrouw Pinch. Lieve hemel, ik ben nog nooit zoo beschaamd geweest!"
Om deze zedige regeling ten uitvoer te brengen, gaf Moddle zijn arm aan Tom, en Cherry den haren aan Ruth.
„Na wat gij gezien hebt, lieve kind," zei Charity, „zou het een nuttelooze dwaasheid zijn, te willen verbloemen, dat ik binnenkort in het huwelijk denk te treden met den heer, die daar naast uw broer loopt. Wat dunkt u van hem? Zeg mij nu eens oprecht uw meening."
Ruth antwoordde, dat hij, voor zoover zij er over kon oordeelen, een heel goede partij scheen te zijn.
„Ik ben er benieuwd naar," hervatte Charity met spraakzame openhartigheid, „of gij ook in dien korten tijd hebt opgemerkt of u verbeeld, dat hij eenigszins melancholiek van aard is."
„Het is nog zoo kort...." antwoordde Ruth.
„Neen, geen uitvluchten," zei Charity. „Ik ben werkelijk benieuwd om te hooren, wat gij er van denkt."
Ruth bekende nu, dat het haar op het eerste gezicht in het oog was gevallen, dat Moddle een erg neerslachtig voorkomen had.
„Inderdaad?" riep Charity uit. „Nu, dat is toch wel zonderling. Alle menschen vin-

den dat van hem. Juffrouw Todgers heeft er mij dikwijls over gesproken, en Augustus zelf zegt, dat de heeren in het huis er hem altijd mee plagen. Als ik het hem niet zoo streng had verboden, geloof ik werkelijk, dat er al meer dan eens een duel door zou zijn veroorzaakt. Maar wat denkt gij nu wel, dat de oorzaak van die neerslachtigheid is?"

Ruth dacht aan allerlei dingen, zooals zijn spijsvertering, zijn kleermaker, zijn moeder, en dergelijke; maar daar zij het van den slag, dien deze wreedaardigheid hem heeft toegebracht. Want het was werkelijk wreedaardig," vervolgde Charity met een zelfbeschuldigende oprechtheid, die de kroon van haar eigen papa had kunnen sieren. „Ik kan het niet tegenspreken. Ik bloos nu over mijn gedrag, want ik hield altijd veel van hem. Ik voelde wel, dat hij iets anders voor mij was dan die drom van jongemannen, die mij met hun aanzoeken lastig vielen. Welk recht had ik om hem driemaal af te wijzen!"

MODDLE ANTWOORDDE MET EEN SOMBEREN BLIK: „DAT KUNNEN DE KOETSIERS NIET, OOK AL ZOUDEN ZIJ HET WILLEN."

eenigszins gewaagd achtte iets daarvan op te noemen, antwoordde zij, dat zij het zich niet verklaren kon.

„Luister dan," hervatte Charity. „ik zou niet willen, dat het algemeen bekend werd, maar u wil ik het wel vertellen, omdat ik uw broer zooveel jaren gekend heb — ik heb Augustus driemaal afgewezen. Hij is heel gevoelig en zacht van aard; de tranen staan hem in de oogen zoodra men hem maar aankijkt — iets, dat op zich zelf allerliefst is — en hij heeft zich nooit hersteld

„Het was ongetwijfeld een zware proef voor zijn trouw," zei Ruth.

„Het was verkeerd en slecht," hervatte Charity. „Maar zoo groot is de grilligheid en loszinnigheid van onze sekse. Laat mijn voorbeeld u tot waarschuwing zijn! Pijnig nooit het hart van een man, die u om uw hand vraagt, zooals ik het hart van Augustus heb gepijnigd; maar als gij ooit voor een man voelt, wat ik voor hem voelde, zelfs toen ik hem tot wanhoop dreef, en als die man zich voor uw voeten werpt, zooals

Augustus voor de mijne, onderdruk dan uw gevoelens niet. Verbeeld u," aldus besloot zij, „wat ik geleden zou hebben, als ik hem tot zelfmoord had gedreven, en het in de courant was gekomen!"

Ruth merkte op, dat dit haar een vreeselijke wroeging had moeten veroorzaken.

„Wroeging?" herhaalde Charity, met een soort genoeglijke boetvaardigheid. „Hoe groot mijn wroeging nu nog is, zelfs nu ik mijn kwaad heb goedgemaakt, door hem mijn jawoord te geven, zou ik onmogelijk kunnen beschrijven. Als ik mij thans, nu ik zoo dicht bij het huwelijk tot ernstig nadenken ben gekomen, mijn vroegere lichtzinnigheid herinner, en bedenk wat ik was, toen ik was wat gij nu zijt, dan huiver ik er van. Wat is het gevolg van mijn vroegere gedrag? Voordat Augustus mij naar het altaar heeft geleid, is hij niet zeker van mij. Ik heb zijn hart zoo gegriefd, dat hij niet meer aan oprechte liefde kan gelooven. Ik zie, dat het wantrouwen en de vrees zijn hart doorknagen. Wat moet mijn geweten mij verwijten, als ik dit zie in den man, dien ik bemin!"

Ruth deed haar best om Charity te doen begrijpen hoe zij haar edele opvattingen bewonderde en zich gestreeld voelde door haar vertrouwen, en vroeg daarop of zij spoedig zou trouwen.

„Ja," was het antwoord, „zoodra ons huis gereed is. Wij maken met het meubileeren zooveel spoed als wij kunnen."

Op denzelfden vertrouwelijken toon noemde Charity een lijst op van alles wat zij al gekocht had en nog van plan was te koopen, vertelde hoe zij zich voor de huwelijksplechtigheid dacht te kleeden, en wanneer die zou plaats hebben; kortom, zij gaf Ruth, zooals zij zei, de eerste en voor alle andere menschen een diep geheim blijvende mededeeling van alle gewichtige punten, die met de gewichtige zaak in verband stonden.

Terwijl dit gebeurde, stapten Tom Pinch en Moddle gearmd vooruit, maar in een diepe stilte, die Tom eindelijk verbrak, nadat hij lang gepeinsd had om een onverschillig onderwerp te vinden, waarvan hij, met reden, kon denken, dat het Moddle's gemoed niet zou schokken.

„Het verwondert mij," zei hij eindelijk, „dat het in deze drukke straten niet vaker gebeurt, dat er een voetganger overreden wordt."

Moddle antwoordde met een somberen blik: „Dat kunnen de koetsiers niet, ook al zouden zij het willen."

„Bedoelt gij....?" begon Tom.

„Er zijn sommige menschen," viel Moddle hem met een akeligen lach in de rede, „die niet overreden kunnen worden. Zij hebben een betooverd leven. Steenkolenwagens en cabriolets zouden op hen afstuiten. Ja," vervolgde hij, Tom's verbazing opmerkend, „er zijn zulke menschen. Een van hen is een vriend van mij."

„Werkelijk," dacht Tom, „die jongeman verkeert in een heel bedenkelijken geestestoestand." Hiermee zag hij van elk gesprek af, daar hij het gevaarlijk achtte nog een enkel woord te spreken, maar hield Augustus stevig bij zijn arm, uit vrees dat deze zich plotseling midden op de straat mocht werpen, om zich voor de oogen van zijn bruid te laten overrijden. Tom was zoo bang voor een dergelijke krankzinnige daad, dat hij zelden zoo blij was geweest, als toen zij het huis van Jonas Chuzzlewit bereikten.

„Kom binnen, mijnheer Pinch," zei Charity, want Tom bleef besluiteloos bij de deur staan.

„Ik betwijfel of ik wel welkom zal zijn," antwoordde Tom, „of liever moest ik zeggen, ik twijfel er heelemaal niet aan. Ik zal maar een boodschap afgeven, dunkt mij."

„Wat een gekheid!" hervatte Charity, zacht tegen Tom sprekend; „ik weet zeker dat hij niet thuis is, en Mercy heeft er nooit iets van gehoord, dat gij...."

„Dat zou ik ook niet graag gewild hebben," viel Tom haar in de rede. „Ik ben heelemaal niet trotsch op die vechtpartij, dat verzeker ik u."

„Dat komt doordat ge al te bescheiden zijt," hervatte Charity glimlachend. „Maar kom nu toch binnen. Als gij niet wilt dat zij het weten zal, en gij haar iets te zeggen hebt, kom dan binnen. Ga binnen, juffrouw Pinch. Blijf hier niet staan."

Tom bedacht zich nog; want hij voelde wel, dat hij in een moeilijke positie verkeerde. Maar Charity leidde nu zijn zuster de trap op, en daar tegelijkertijd de straatdeur gesloten werd, volgde Pinch de twee dames, zonder goed te weten of wat hij deed wel raadzaam was.

„Lieve Mercy," zei de schoone Charity, terwijl zij de deur van de bovenvoorkamer opende, „daar zijn mijnheer Pinch en zijn zuster, die u komen bezoeken. — Zoo, juffrouw Todgers, ik dacht wel, dat wij u hier zouden vinden. Hoe maakt gij het, juffrouw Gamp? — En gij, mijnheer Chuffey? — maar ik weet wel, dat het heelemaal geen zin heeft, u dat te vragen."

Zij vereerde elk van de aangesproken personen met een glimlach zoo zuur als

azijn, en stelde daarop den heer Moddle voor.

„Ik geloof dat gij hem wel eens meer gezien hebt," merkte zij schertsend op. „Augustus, lieve jongen, geef mij een stoel."

De lieve jongen deed wat hem gelast werd, en wilde daarop naar een hoek gaan om daar heimelijk te zitten treuren, toen Charity, hem heel verstaanbaar fluisterend, haar „hondje" noemend, hem verlof gaf naast haar te komen zitten. Of een andere dame wel eenige liefhebberij in zoo'n druiloorig hondje gehad zou hebben, is heel twijfelachtig. Moddle was zoo melancholiek, dat hij zelfs geen blijk van eenige verrukking gaf, toen Charity haar blanke hand in de zijne legde, en dit bewijs van bijzondere gunst voor den blik van onverschillige toeschouwers verborg, door beide handen met een punt van haar shawl toe te dekken. Hij scheen nog naargeestiger dan anders te zijn, bleef stokstijf op zijn stoel zitten, en keek met waterige oogen om zich heen, als wilde hij zonder spreken zeggen: „Och, lieve menschen, hebt medelijden."

De verrukking van juffrouw Gamp was echter voldoende om de stilte van het verliefde paar te vergoeden, en de oorzaak daarvan was voornamelijk de aanblik van Tom Pinch en zijn zuster. Juffrouw Gamp had een zoo gelukkig temperament, dat zij zich zelf ieder oogenblik in verrukking kon brengen, zonder andere reden dan haar verlangen om zich alle menschen zooveel mogelijk tot vrienden te maken, en daardoor den kring van haar klanten uit te breiden. Zij spande dagelijks zooveel nieuwe pezen op haar boog, dat zij er een complete harp van gemaakt had, en begon nu op dit instrument te fantaseeren.

„Wel, lieve hemel, mevrouw Chuzzlewit," zei zij, „als ik er aan denk, dat ik in dit gezegende huis — en ik weet wel, lieve juffrouw Pecksniff, dat ik niet heel veel huizen ken, die er op lijken, en ik wou wel dat het anders was, mijnheer Chuffey, want dan zou dit tranendal wat meer van een paradijs hebben — als ik daaraan denk, dat ik hier, mijnheer Pinch — neem mij niet kwalijk, dat ik zoo vrij ben u aan te spreken, al ben ik u bijna vreemd — het vriendelijkste en liefste gezichtje, behalve het uwe, mevrouw Chuzzlewit, en dat van uw aanstaande, mijnheer Moddle, als ik zoo vrij mag zijn om ronduit te spreken over iets, dat zoo duidelijk is als de zon aan den hemel schijnt — niet waar, juffrouw Todgers? — maar ik hoop niet dat iemand iets kwalijk nemen zal, dat niet kwaad gemeend wordt — als ik denk, dat ik hier onder dit dak dat vriendelijke en lieve gezichtje terugvind, dat ik laatst op de werf bij de Londensche brug heb gezien, dan mag ik werkelijk verwonderd staan."

Nadat het haar op deze schrandere manier gelukt was, ieder lid van het gezelschap persoonlijk in haar toespraak te betrekken, maakte juffrouw Gamp verscheidene nijgingen voor Ruth, en vervolgde:

„Vanavond hebben wij werkelijk geen gebrek aan lieve gezichtjes, dat zeg ik. Ik ken een juffrouw, gij moogt mij gelooven, mevrouw Chuzzlewit, zij heet juffrouw Harris; haar mans broer is over de zes voet lang, en heeft een dollen stier, met laarzen aan zijn pooten, op zijn linkerarm, omdat zijn moeder eens voor zoo'n beest in een schoenmakerswinkel is gevlucht, toen zij in gezegende omstandigheden was — en dikwijls heb ik tegen juffrouw Harris gezegd: ,Werkelijk, juffrouw Harris, gij hebt een gezichtje als een engel,' en dat zou zij ook, als zij die roode puistjes niet had. ,Neen, Sara,' zei zij dan; ,ge zijt wel de beste vrouw, die zich ooit voor half geld heeft afgesloofd, en dat doet gij alle dagen, maar dat hebt gij toch mis; want voor wij trouwden heeft mijn man mijn portret wel laten schilderen, voor tien shillingen en zes stuivers, en het trouw op zijn hart gedragen, tot de kleur verschoot, en toen wilde men er niet van hooren om het geld terug te geven; maar hij heeft nooit gezegd, dat het op een engel leek, hoewel ik niet weet wat hij er van gedacht heeft.' Als juffrouw Harris' man op het oogenblik hier was," vervolgde juffrouw Gamp, om zich heen kijkend, met een nijging voor het heele gezelschap, „zou hij zeggen dat ik de waarheid spreek, en zijn lieve vrouw zou er geen woord tegen inbrengen, want als ik ooit een vrouw heb gekend, die het best velen kon dat haar man zonder erg en in alle eer en deugd naar een lief gezichtje keek, dan is het die engelachtige juffrouw Harris."

Met deze woorden ging de goede vrouw, die, naar het scheen, thans geen officieele functie in huis bekleedde, maar alleen een beleefdheidsvisite was komen brengen, naar den ouden Chuffey, die in zijn gewonen hoek zat, en schudde hem bij zijn schouder.

„Kom, kijk eens op, mijnheer Chuffey!" zei zij. „Er is bezoek."

„Dat spijt mij," zei de oude man, bedrukt om zich heen kijkend. „Ik weet wel, dat ik in den weg zit. Ik vraag excuus, maar ik

kan nergens anders heengaan. Waar is zij?"

Mercy kwam onmiddellijk naar hem toe.

„O, daar is zij," zei de oude man, haar hand streelend. „Daar is zij! Zij spreekt nooit een hard woord tegen den armen ouden Chuffey."

Terwijl Mercy zich binnen het bereik van de hand van den armen man neerzette, keek zij even op naar Tom. Het was een treurige blik, hoewel er een flauwe glimlach om haar mond speelde. Het was een sprekende blik, en Tom verstond dat Mercy met dien blik zei: „Gij ziet hoe het ongeluk mij veranderd heeft. Ik kan nu iets voor een afhankelijke voelen en zijn verknochtheid op prijs stellen."

„Kom, kom," zei Chuffey op een troostenden toon; „stoor u niet aan hem. Het is zwaar te dragen, maar trek het u niet aan. Eens zal hij toch sterven. Er zijn driehonderd vijf en zestig dagen in het jaar, en driehonderd zes en zestig in een schrikkeljaar, en op ieder van al die dagen kan hij sterven."

„Ge wordt een onverdraaglijke oude sukkel, dat is de zuivere waarheid," zei juffrouw Gamp, die op eenigen afstand, niet erg vriendelijk, naar hem keek, terwijl zij bij zich zelf bleef mompelen: „Het is jammer dat gij zelf niet weet wat gij zegt, want dan zou uw eigen geduld wel opraken."

„Zijn zoon, zijn zoon!" prevelde de oude man, zijn hand opheffend.

„Ja, ja, mijnheer Chuffey," zei juffrouw Gamp hierop; „gij zult het wel weten. Gij hebt er verstand van. Maar ik zelf zou er geen nieuw speldenkussen op willen verwedden, al zijt gij er nog zoo zeker van. Die oude sufferd. Hij schijnt de wet te willen gaan voorschrijven. Ja, hij weet veel van zonen of dochters! Zoudt gij ook zoo goed willen zijn, mijnheer, om eens te zeggen hoe gij over tweelingen denkt?"

Deze bittere woorden van juffrouw Gamp maakten volstrekt geen indruk op den onnoozelen ouden man, die even weinig begreep dat er tot hem werd gesproken, als dat hij juffrouw Gamp eenige reden tot ongenoegen had gegeven. Maar deze hooghartige vrouw, heel jaloersch op alles wat op een inbreuk op de rechten van haar vak leek, en zich verbeeldend, dat Chuffey had willen voorspellen dat Jonas een mannelijken erfgenaam zou krijgen — een voorspelling, die alleen in haar eigen mond wettig gezag kon hebben, althans niet zonder haar goedkeuring mocht worden uitgesproken — bedaarde nog niet gauw. Zij bleef Chuffey met vijandige blikken aanstaren, en hem met heel veel andere schimpende opmerkingen bestoken, die zij uitsprak op dien gedempten toon, die gewoonlijk een lang onderdrukten wrok aanduidt, tot eindelijk het binnenbrengen van het theeblad, en een verzoek van Mercy om voor het onverwachte gezelschap aan een zijtafel thee te schenken, haar gedachten een anderen loop gaf. Zij glimlachte nu weer, en ging met bereidwilligen ijver aan haar taak.

„Wat een pleizier om voor zoo'n gezelschap thee te schenken!" zei zij. „Meisjelief!" — dit was tot de meid gericht — „misschien zou iemand wel een paar niet al te hard gekookte eitjes willen gebruiken, en een paar sneetjes geroosterd brood, met de korstjes er af, omdat alle menschen niet even goede tanden hebben, en ook niet evenveel. Ik bij voorbeeld ben er vier kwijt, die mijn man mij eens heeft uitgeslagen toen hij dronken was, en een daarvan heeft juffrouw Harris altijd in haar zak, als een gedachtenis, en behalve dat nog twee krampbeentjes, en een stukje gember, en een muskaatraspje in den vorm van een kinderschoentje met een doosje in het hieltje om de noot in te doen, dat ik dikwijls gezien heb, en ook zelf heb gebruikt als het te pas kwam om kandeel te maken."

Daar onder de voorrechten van de theeschenkster — behalve die van het dichtst bij het brood te zitten, en twee kopjes thee te drinken, tegen de anderen een, en die voor zich zelf altijd sterker te kunnen schenken — ook behoort dat men het heele gezelschap beter kan overzien, en als van een spreekgestoelte het woord er toe kan richten, nam juffrouw Gamp haar functie met buitengewoon genoegen en voorkomende vriendelijkheid waar. Nu en dan bleef zij een poosje zitten, met haar schoteltje op haar uitgespreide hand en haar elleboog op de tafel, terwijl zij nu en dan een teugje slurpte, en het gezelschap tusschenbeide met een glimlach, lonkje of knikje, of een ander blijk van haar oplettendheid begunstigde; en op zulke oogenblikken schitterde haar gezicht van een vroolijkheid en schalkschheid, die iemand onwillekeurig aan de heilzame uitwerking van geestrijke dranken deed denken.

Zonder juffrouw Gamp zou het gezelschap bijzonder stil zijn geweest. Charity sprak tegen niemand dan haar Augustus, en dan nog fluisterend. Augustus sprak tegen niemand, maar zuchtte zoo, dat iedereen het hooren kon, en gaf zich zelf van tijd tot tijd zoo'n kletsenden klap voor het voorhoofd, dat juffrouw Todgers, die eenigszins zenuwachtig was, er verschrikt van opsprong. Juffrouw Todgers zat te

breien, en opende maar zelden haar mond. De arme Mercy hield de hand van de lieftallige Ruth in de hare, en luisterde met zichtbaar genoegen naar alles wat deze zei, maar sprak zelf heel zelden, terwijl zij Ruth soms een kus op haar wang gaf, en soms haar hoofd afwendde, om de tranen, die haar in de oogen kwamen, te verbergen. Tom voelde deze verandering in haar zoo diep, en was zoo blij, toen hij zag hoe vriendelijk Ruth haar behandelde, dat hij het hart niet had om over weggaan te spreken, hoewel hij al lang alles had gezegd, wat hij te zeggen had gehad.

Terwijl het gezelschap zich op die manier onderhield, zat de oude Chuffey, nu weer in zijn gewonen toestand verzonken, te mijmeren over herinneringen, wat die dan ook mochten zijn, die nauwelijks meer de kracht schenen te hebben zijn tragen geest in beweging te houden, en het scheen wel, dat de strekking van dit gepeins, waarschijnlijk vereenigd met den ongewonen aanblik van een theevisite, en een flauwe herinnering van de laatste gelegenheid, waarbij hij een soort van feestelijke samenkomst had bijgewoond, hem op een zonderlingen inval bracht. Plotseling keek hij op en vroeg:

„Wie ligt er boven dood?"

„Niemand," antwoordde Mercy, zich naar hem omkeerend. „Wat scheelt u? Wij zijn allemaal hier."

„Allemaal hier?" riep de oude man uit. „Waar is dan — waar is dan mijn oude meester, mijnheer Chuzzlewit, die dien eenigen zoon had? Waar is hij?"

„Stil, stil!" zei Mercy, hem vriendelijk toesprekend. „Dat is al lang geleden. Herinnert gij het u niet?"

„Of ik het mij herinner!" riep de oude man, met een kreet van smart. „Alsof ik het ooit vergeten kon! Alsof ik het ooit vergeten kon!"

Hij hield zijn hand een oogenblik voor zijn gezicht, en vroeg toen weer, op denzelfden toon als tevoren:

„Wie ligt er boven dood?"

„Niemand," antwoordde Mercy.

Eerst keek hij haar verstoord aan, als een vreemde, die hem wilde bedriegen; maar toen hij een poos op haar gezicht had getuurd, en zag, dat zij het inderdaad was, schudde hij met treurig medelijden zijn hoofd.

„Gij denkt van neen," zei hij. „Zij zeggen het u niet. Neen, neen, arme vrouw, zij zeggen het u niet. Wie zijn deze menschen, en waarom maken zij zich vroolijk, als er niemand dood is? Daar schuilt wat achter! Ga kijken wie het is."

Mercy gaf den anderen een teeken om niet tegen hem te spreken, waartoe zij trouwens weinig lust hadden, en sprak zelf ook niet. Ook Chuffey hield zich een poos stil; maar toen herhaalde hij dezelfde vraag, met een angstigheid, die iets bijzonder akeligs had.

„Er is iemand dood," zei hij, „of er ligt iemand op sterven, en ik moet weten wie het is. Ga kijken! Ga kijken! Waar is Jonas?"

„Uit de stad," antwoordde Mercy.

De oude man keek haar aan, als twijfelde hij aan wat zij zei, of als had hij haar niet verstaan; toen stond hij op, en ging de kamer uit en naar boven, bij zich zelf prevelend: „Daar schuilt wat achter!" Zij hoorden zijn voetstappen boven hun hoofden, naar dien hoek van de kamer gaan, waar het bed stond, waarin de oude Anthony gelegen had; en toen hoorden zij hem dadelijk weer naar beneden komen. Zijn verbeelding was niet sterk of levendig genoeg, om zich in de eenzame slaapkamer iets voor te stellen, dat niet bestond; want toen hij terugkwam was hij veel bedaarder, en scheen gerustgesteld te zijn.

„Zij zeggen het u niet," zei hij met zijn bevende stem tegen Mercy, terwijl hij zich weer neerzette, en haar met zijn hand op haar hoofd klopte. „Zij zeggen het mij ook niet; maar ik zal waken, ik zal waken. Zij zullen u geen kwaad doen; wees niet bang. Als gij hebt zitten waken, heb ik ook zitten waken. Ja, dat heb ik," piepte hij, zijn krachtelooze, uitgeteerde vuist opheffend. „Menigen nacht heb ik mij gereed gehouden."

Hij zei dit zoo afgebroken, daar hij telkens naar adem hijgde, en, door zijn angstig wantrouwen, heel dicht bij haar oor kwam, dat de overigen er weinig of niets van verstonden. Maar zij hadden genoeg gehoord en gezien om ongerust te worden, en waren van hun stoelen opgestaan, om zich rondom den ouden man te scharen; waardoor zij juffrouw Gamp, wier door de ondervinding in haar vak geoefende koelbloedigheid haar niet zoo licht verliet, een voortreffelijke gelegenheid verschaften, om al de krachten van haar sterken geest en even sterken eetlust op het brood, de thee en de eieren te richten. Zij deed dit met zooveel ijver, dat haar gezicht er bloedrood van werd, en toen er niets meer te eten of te drinken viel, achtte zij het tijd om tusschenbeide te komen.

„Wel wat drommel, mijnheer Chuffey!" riep zij uit, „wat zijn dat voor manieren?

Ik geloof, dat het 't beste zou zijn, u een emmer koud water over uw hoofd te gieten, om u tot rede te brengen; en als Betsy Prig u onder behandeling had, zou dat ook zeker gebeuren. Spaansche vliegen zouden ook wel goed zijn, om u die dwaasheid uit te trekken, en als iemand u een dienst wilde bewijzen, moest hij er dadelijk een op uw hoofd leggen, en een mosterdpap in uw nek. Wie er dood is! Het zou heusch geen zwaar verlies zijn, als zeker iemand dat was, denk ik."

werking, dat de patiënt zoo duizelig werd, dat hij niet meer spreken kon, wat juffrouw Gamp als de triomf van haar kunst beschouwde.

„Daar!" zei zij, terwijl zij de das van den ouden man losliet, omdat hij, ten gevolge van deze geneeskundige behandeling, eenigszins blauw in zijn gezicht begon te worden. „Nu hoop ik, dat ge wat tot bedaren zijt gekomen. Als ge flauw mocht worden, kunnen wij u heel gauw weer bijbrengen. Als men iemand in zijn duimen

JUFFROUW GAMP GREEP HEM BIJ DEN KRAAG VAN ZIJN JAS EN SCHUDDE HEM EEN POOS HEEN EN WEER.

„Hij is nu stil, juffrouw Gamp," zei Mercy. „Laat hem nu met rust."

„Och, mevrouw Chuzzlewit, die oude gek doet iemand zijn geduld verliezen," antwoordde de ijverige baker. „En gij geeft hem te veel zijn zin. Hij is werkelijk niet houdbaar."

Zonder twijfel om te toonen, dat zij even krachtig kon handelen als spreken, greep juffrouw Gamp hem bij den kraag van zijn jas, en schudde hem een poos heen en weer op zijn stoel, welke beweging door zulk soort ziekenoppassters als bijzonder heilzaam voor het zenuwgestel en een uitmuntend middel om den lijder tot rust te brengen wordt beschouwd. Het had nu de uit-

bijt, of zijn vingers omdraait," vervolgde zij, terwijl het besef, dat zij haar toehoorders tegelijk vermaakte en onderrichtte, haar vergenoegd deed glimlachen, „komt hij verwonderlijk gauw weer bij."

Daar deze brave vrouw bij een vorige gelegenheid uitdrukkelijk met de zorg voor den ouden Chuffey was belast, had noch Mercy, noch iemand anders moed genoeg, om rechtstreeks tegen haar manier van behandeling in te gaan, hoewel alle aanwezigen (vooral Pinch en zijn zuster) bijzonder geneigd schenen haar opvattingen te bestrijden. Want zoo groot is de ondoordachte vermetelheid van leeken, dat zij dikwijls met het een of andere dwaze

abstracte principe van menschlievendheid, of medelijden, of iets dergelijks, tegen alle vaste regels en gewoonten in willen gaan, en het zelfs wagen, een dergelijk principe te verdedigen tegen hen, die deze regels gemaakt en deze gewoonten ingevoerd hebben, en dus de onpartijdigste rechters over alle daarmee in verband staande zaken zijn.

„Och, mijnheer Pinch," zei Charity, „dat komt allemaal door dat ongelukkige huwelijk. Als mijn zuster niet zooveel haast had gehad, en niet met een ellendeling was getrouwd, zou zij geen Chuffey in huis hebben gehad."

„Sst," zei Tom. „Zij zal u hooren."

„Het zou mij erg spijten als zij mij hoorde," hervatte Charity, haar stem verheffend; „want het ligt niet in mijn karakter om iemands leed te willen vergrooten, en zeker niet dat van mijn zuster. Ik weet wat zusterplicht is, mijnheer Pinch, en ik geloof, dat ik dat altijd in mijn daden heb getoond. Augustus, lieve jongen, zoek eens naar mijn zakdoek."

Augustus gehoorzaamde, en nam juffrouw Todgers ter zijde, om zijn smart aan haar vriendschappelijke borst uit te storten.

„Ik ben overtuigd, mijnheer Pinch," zei Charity, nadat zij naar haar aanbidder had omgekeken, en een blik naar haar zuster werpend, „dat ik dankbaar behoor te zijn, voor de zegeningen, die ik geniet, en voor de zegeningen, die voor mij nog zijn weggelegd. Als ik Augustus," — dit zei zij met zedige openhartigheid — „die zoo zachtzinnig, teergevoelig en goedwillig is, vergelijk met den afschuwelijken man, dien mijn zuster heeft getrouwd, en als ik bedenk, mijnheer Pinch, dat, naar de beschikkingen van de Voorzienigheid, het geval andersom had kunnen zijn, dan heb ik werkelijk heel veel reden om dankbaar te zijn, en evenveel reden om nederig en tevreden te zijn."

Tevreden was zij misschien wel, maar nederig zeker niet. Haar gezicht en stem drukten iets uit, zoo verschillend van nederigheid, dat zelfs Tom de lage driften, die in haar hart woelden, opmerkte en verachtte. Hij keerde zich van haar af, om zijn zuster te zeggen, dat het tijd was om weg te gaan.

„Ik zal aan uw man schrijven," zei hij tot Mercy, „en het hem duidelijk maken, zooals ik gedaan zou hebben, als ik hem hier had ontmoet, dat het mijn schuld niet is, als hem door mijn bemiddeling eenige onaangenaamheid is overkomen; want een brievenbesteller kan niet onschuldiger zijn aan de tijding, die hij brengt, dan ik was, toen ik hem dien brief overhandigde."

„Ik dank u," antwoordde Mercy. „Dat kan misschien eenig goed doen. God zegene u!"

Zij nam daarop teeder afscheid van Ruth, die gereed stond om met haar broer weg te gaan, toen men in het slot van de straatdeur een sleutel hoorde omdraaien, en dadelijk daarop haastige voetstappen in de gang. Tom keek Mercy aan, en deze zei bedeesd, dat het Jonas was.

„Het zal misschien beter zijn, dat ik hem niet op de trap tegenkom," zei Tom, terwijl hij zijn zuster bij haar arm nam, en een paar stappen terug deed. „Ik zal hier een oogenblik op hem wachten."

Nauwelijks had hij dit gezegd, of de deur ging open, en Jonas kwam binnen. Zijn vrouw ging hem tegemoet, maar hij schoof haar met zijn hand op zij, en zei op een stuurschen toon:

„Zoo! Ik wist niet, dat gij hier een partij hadt."

Daar hij, dit zeggend, hetzij toevallig of opzettelijk, naar Charity keek, en deze niets liever verlangde dan ruzie met hem te hebben, trok zij het zich oogenblikkelijk aan.

„O lieve hemel!" zei zij opstaand, „laten wij uw huiselijke geluk niet storen, dat zou jammer zijn. Wij hebben hier in uw afwezigheid thee gedronken, mijnheer! Maar als gij zoo goed wilt zijn, ons een quitantie voor de kosten te sturen, zullen wij het met groot pleizier betalen. Kom, Augustus, laten wij gaan, als het u belieft. Juffrouw Todgers, als gij niet nog een beetje mocht willen blijven, zullen wij u met genoegen meenemen. Het zou werkelijk jammer zijn het pleizier te bederven, dat deze heer altijd met zich meebrengt, speciaal in zijn eigen huis."

„Charity, Charity!" zei haar zuster, op een angstig smeekenden toon.

„Mercylief, ik ben u heel verplicht voor uw raad," antwoordde Charity met statige bitsheid, hoewel haar zuster haar niet den minsten raad had gegeven; „maar i k ben zijn slavin niet...."

„Neen, maar ge zoudt het wat graag geweest zijn, als ge er de kans maar toe hadt gekregen," viel Jonas haar in de rede. „Daar weten wij allemaal van mee te praten."

„W a t zegt gij daar, mijnheer?" vroeg Charity scherp.

„Hebt gij het niet verstaan?" antwoordde Jonas, terwijl hij zich op een stoel liet zakken. „Ik ben toch niet van plan om tweemaal hetzelfde te zeggen. Als gij wilt blij-

ven, blijf. Als gij wilt weggaan, ga dan weg. Maar als gij blijft, wees dan wat beleefder, als het u belieft."

„Beest!" zei Charity, hem voorbijzwevend. „Augustus, hij is beneden uw waardigheid!" Hij had een flauw gebaar gemaakt van zijn vuist te willen schudden. „Augustus!" riep zij nog eens met een gil, „kom mee!"

De gil werd veroorzaakt door een beweging van Augustus, alsof hij wilde terugkeeren, om op Jonas aan te vallen. Maar toen Charity den vurigen jongeman een ruk, en juffrouw Todgers hem een duw gaf, stommelden zij alle drie de kamer uit.

Tot nog toe had Jonas Tom en zijn zuster niet gezien; want zij stonden bijna achter de deur toen hij deze opende, en hij was met zijn rug naar hen toe gaan zitten, en had, gedurende zijn woordenwisseling met Charity, met opzet uit het raam gekeken, om door deze schijnbare onverschilligheid de ergernis van de verongelijkte jongedame te vergrooten. Zijn vrouw zei nu stamelend, dat Tom gekomen was om hem te spreken, en deze kwam naar voren.

Zoodra Jonas hem zag, sprong hij op, en greep, met een zwaren vloek, den stoel, waarop hij gezeten had, alsof hij Tom daarmee een slag wilde geven. Ongetwijfeld zou hij dit ook gedaan hebben, als niet juist zijn drift en verrassing hem verbijsterd hadden, en Tom die bedaard bleef, daardoor gelegenheid had gekregen om zich te doen hooren.

„Gij hebt geen reden om u driftig te maken, mijnheer," zei Tom. „Wat ik u te zeggen heb, staat wel met uw zaken in verband; maar toch weet ik van die zaken niets af, en wensch er ook niets van te weten."

Jonas kon van woede niet spreken. Met zijn voet op den grond stampend, wees hij Tom naar de open deur.

„Daar ik, zooals gij wel denken kunt," vervolgde Tom, „niet hier ben gekomen voor mijn eigen genoegen, of om vriendschap met u te sluiten, is het mij ook onverschillig hoe gij mij ontvangt, of dat gij mij de deur wijst. Als gij niet volkomen dol zijt, luister dan naar wat ik te zeggen heb. Ik heb u laatst, toen gij op reis wildet gaan, een brief overhandigd."

„Inderdaad, schobbejak!" viel Jonas hierop in. „Eens zal ik u voor het brengen van dien brief betalen, en meteen een oude rekening vereffenen. Dat zal ik."

„Kom, kom," zei Tom, „verspil maar geen kwade woorden of ijdele dreigementen. Eenvoudig omdat ik het liefst niets met u of uw zaken te maken wil hebben, en niet omdat ik ook maar eenigszins bang voor u ben, want dat zou laf zijn, wilde ik u zeggen, dat ik geen deel heb aan het schrijven van dien brief, dat ik niet weet wat er in stond, niet eens wist, dat gij het waart, aan wien ik hem moest overhandigen, en dat ik hem gekregen had van...."

„Voor den duivel!" schreeuwde Jonas, razend den stoel opnemend, „ik zal u de hersenen inslaan, als gij nog een woord spreekt!"

Daar Tom echter bij zijn voornemen bleef, en zijn mond opende om verder te spreken, vloog Jonas als dol op hem aan, en zou hem zeker een ongeluk hebben toegebracht, daar Tom zich niet verweren kon, aangezien zijn verschrikte zuster zich aan zijn arm vastklemde, als Mercy zich niet tusschen beiden had geworpen, Pinch angstig smeekend, toch dadelijk weg te gaan. De zielsangst van deze arme vrouw, de schrik van zijn zuster, de onmogelijkheid om zich te doen verstaan, en de even groote onmogelijkheid om het tegen juffrouw Gamp uit te houden, die nu met al het gewicht van haar logheid tegen hem aanbonsde, en hem zoo de deur uit en de trap afdrong — dit alles was Tom te sterk, en hij schudde het stof van dat huis van zijn voeten, zonder den naam van Nadgett te hebben uitgesproken.

Als die naam over zijn lippen had kunnen komen — als Jonas hem, door zijn laaggeestige onbeschoftheid, nooit tot die noodweer had gedwongen, waarvoor (en niet voor Tom's laatste handeling) hij dezen zoo'n doodelijken haat toedroeg — als Jonas had vernomen, zooals hij van Pinch had kunnen vernemen, wie de spion was, die, zonder dat hij dit vermoedde, hem overal nasloop — dan zou hij bewaard zijn gebleven voor een misdrijf, tot welks verschrikkelijke vervulling het uur thans naderde. Maar hij had zich zijn eigen noodlot berokkend; hij had zelf den kuil voor zijn voeten gegraven; de duisternis, die zich om hem samenpakte, was de schaduw van zijn eigen leven.

Zijn vrouw had de deur gesloten, en zich voor deze op haar knieën geworpen. Zij stak nu haar handen naar hem op, en smeekte hem, niet boos op haar te zijn, daar zij alleen uit vrees voor bloedvergieten tusschenbeide was gekomen.

„Zoo, zoo!" zei Jonas, op haar neerkijkend, terwijl hij diep ademhaalde. „Zijn dat uw vrienden, terwijl ik weg ben? Gij knoeit en konkelt met zulk slag van menschen, hè?"

„Neen, heusch niet! Ik weet niets van deze geheimen, en ik begrijp er niets van. Ik heb hem vóór vandaag maar eens — tweemaal gezien."

„Zoo!" zei John smalend. „Eens — tweemaal? Wat beteekent dat? Eens en tweemaal misschien? Dus driemaal! Hoevaak meer, leugenachtige heks?"

„In het geheel niet meer. Laatst op dien ochtend, en vandaag, en nog eens."

Zij kromde zich haastig, toen hij een toornige beweging met zijn hand maakte. Het was een dreigement vol verschrikkelijke waarheid!

„Hoevaak meer?" herhaalde hij.

„Geen enkele maal meer. Op dien ochtend, en vandaag, en nog eens."

Hij wilde weer antwoorden, toen juist de klok sloeg. Hij schrikte en luisterde. Deze herinnering aan het verloop van den tijd scheen hem een afspraak of iets anders, een geheim, dat in zijn eigen borst bewaard lag, te binnen te brengen.

„Blijf daar niet liggen! Sta op!" zei hij.

Nadat hij haar had helpen opstaan, of liever bij haar arm overeind had gesleurd, vervolgde hij:

„Luister nu, mevrouwtje, en huil niet zonder reden, of ik zal er u misschien reden toe geven. Als ik hem weer in mijn huis vind, of hoor dat gij hem op een andere plaats ontmoet hebt, zal het u berouwen. Als gij niet doof en stom zijt voor alles wat mij aangaat, tenzij ik u verlof geef om te hooren en te spreken, zal het u berouwen. Als gij niet nauwkeurig gehoorzaamt aan wat ik u gelast, zal het u berouwen. Pas nu op! Hoe laat is het?"

„Het heeft juist acht uur geslagen."

Hij keek haar strak aan, en zei met nadrukkelijke langzaamheid en duidelijkheid, alsof hij de woorden van buiten had geleerd:

„Ik heb dag en nacht door gereisd, en ben vermoeid. Ik heb geld verloren, en dat doet mij ook geen goed. Laat mijn avondeten in het kleine achterkamertje beneden brengen, en de slaapbank daar zetten. Ik zal vannacht daar slapen, en misschien morgennacht ook; en als ik morgen den heelen dag kan doorslapen, zooveel te beter, want ik mag mijn verdriet wel uitslapen, als ik kan. Houd alles stil in huis, en roep mij niet. Hebt gij mij verstaan? Roep mij niet. Laat niemand mij roepen. Ik wil uitslapen."

Zij antwoordde, dat zij het doen zou, en vroeg of dat alles was.

„Wat?" antwoordde hij toornig: „wilt gij soms vragen en uitvisschen? Wat hoeft gij meer te weten?"

„Ik hoef niets meer te weten, Jonas, dan wat gij mij zegt. Alle hoop op vertrouwelijkheid tusschen ons heb ik lang laten varen."

„Voor den drommel, dat is maar te hopen ook," mompelde hij.

„Maar als gij mij zegt wat gij wenscht, zal ik gehoorzaam zijn en mijn best doen. Ik beschouw dat niet als een verdienste, want ik ben volkomen alleen op de wereld. Aan mijn vader en mijn zuster heb ik niets. Ik ben immers stil en onderdanig! Gij hebt gezegd, dat gij mij wel klein zoudt krijgen, en dat hebt gij ook gedaan; maar breek nu mijn hart niet."

Terwijl zij dit zei, waagde zij het, haar hand op zijn schouder te leggen, en om zijn triomf te genieten, stond hij haar dit toe. Zijn heele lage, zwarte ziel keek haar een oogenblik door zijn loerende oogen aan.

Maar slechts voor een oogenblik — want onmiddellijk daarop scheen hij weer aan iets te denken, dat hem alleen bekend was, en beval haar, op een stuurschen toon, haar gehoorzaamheid te toonen door dadelijk te doen wat hij haar gelast had. Toen zij zich verwijderd had, stapte hij de kamer verscheidene malen op en neer, steeds met zijn rechterhand dichtgeknepen, alsof hij daarin iets vasthield, hoewel zij leeg was. Toen dit hem verveelde, wierp hij zich op een stoel, en sloeg peinzend de mouw van zijn rechterarm op, alsof hij nadacht over de kracht, die hij daarin hebben zou; maar zelfs toen hield hij zijn handen dichtgeknepen.

Hij zat nog op zijn stoel te mijmeren, toen juffrouw Gamp hem kwam zeggen, dat het kleine kamertje in orde was. Daar zij, na haar tusschenkomst in den twist, niet zeker was hoe zij zou worden ontvangen, zocht zij naar een middel om haar begunstiger voor zich in te nemen, en veinsde daartoe een groote bezorgdheid voor Chuffey.

„Hoe is hij nu, mijnheer?" vroeg zij.

„Wie?" zei Jonas, terwijl hij vreemd opkeek.

„O, dat is waar ook," hervatte juffrouw Gamp, glimlachend en nijgend. „Waar zijn mijn gedachten? Gij waart er niet bij, toen hij zich zoo wonderlijk aanstelde. Ik heb nooit iemand zoo wonderlijk gezien, behalve een patiënt, dien ik eens had, bijna even oud als hij; hij had een betrekking aan het tolkantoor; het was juffrouw Harris' eigen vader, mijnheer, hij kon prachtig zingen, en had een stem als een Turksche trom; maar als die het zoo te pakken kreeg, stond het schuim op zijn mond, en dan had men wel

zes man noodig om hem baas te worden."

„O! Chuffey?" zei Jonas onverschillig, toen hij zag, dat juffrouw Gamp naar den ouden boekhouder ging.

„Zijn hoofd gloeit zoo," zei zij, „dat men er een strijkijzer op zou kunnen warmen; en geen wonder, als iemand over zulke dingen praat."

„Praat?" riep Jonas uit. „Waarover heeft hij dan gepraat?"

Juffrouw Gamp legde haar hand op haar hart, om het kloppen te doen bedaren, en zei, terwijl zij haar oogen opsloeg, met een flauwe stem:

„Van de akeligste dingen, mijnheer Chuzzlewit, waar ik ooit van gehoord heb. Als de vader van juffrouw Harris het zoo te pakken kreeg, sprak hij nooit een woord, want sommigen praten, en sommigen niet, behalve dat hij wel, als hij weer bijkwam, vroeg: „Waar is Sara Gamp?" Maar mijnheer Chuffey vroeg, wie er boven dood lag, en..."

„Wie er boven dood lag?" herhaalde Jonas.

Juffrouw Gamp knikte, alsof zij een groot brok moest doorslikken, en vervolgde:

„Wie ligt er boven dood? dat waren zijn eigen woorden, mijnheer, en toen vroeg hij, waar mijnheer Chuzzlewit was, die dien eenigen zoon had; en toen ging hij naar boven, om de kamers te doorzoeken en in de bedden te kijken, en toen kwam hij weer naar beneden, en mompelde, dat er iets achter schuilde, en zoo al meer. Ik wil wel bekennen, dat het mij zoo van streek bracht, mijnheer Chuzzlewit, dat ik mij zeker niet goed had kunnen houden, als ik niet een druppeltje drank had genomen; ik gebruik dat zelden, maar weet toch altijd graag, waar ik het vinden kan, ingeval van nood, omdat de wereld zoo onzeker is, dat men geen oogenblik weet, wat er kan gebeuren."

„De oude gek is dol geworden!" zei Jonas, heel verontrust.

„Zoo denk ik er ook over, mijnheer," zei juffrouw Gamp; „en ik zou u nooit willen bedriegen. Ik geloof, dat het beter zou zijn, als mijnheer Chuffey opgepast werd — als ik zoo vrij mag zijn — en dat men hem niet moest toestaan uw lieve vrouw zoo aan haar hoofd te malen."

„Och, wie trekt het zich aan, wat hij zegt?" antwoordde Jonas.

„Maar hij verveelt iemand toch, mijnheer," hervatte juffrouw Gamp. „Niemand trekt het zich aan, maar hij is toch een verschrikkelijke last."

„Ik geloof dat gij gelijk hebt," zei Jonas, het onderwerp van hun gesprek twijfelachtig aankijkend. „Ik zou haast lust hebben hem op te sluiten."

Juffrouw Gamp wreef in haar handen, glimlachte, schudde haar hoofd, en haalde met nadruk haar neus op, als rook zij een voordeelig buitenkansje.

„Zoudt gij wel op zoo'n gek kunnen passen, in een van de leege kamers boven?" vroeg Jonas.

„Ik en een vriendin van mij zouden het best kunnen doen, mijnheer Chuzzlewit, als wij elkaar om beurten aflosten," antwoordde juffrouw Gamp. „Ons loon is niet hoog, en voor bekenden schikken wij altijd nog wat. Ik en Betsy Prig, mijnheer, zouden mijnheer Chuffey wel voor een zacht prijsje willen aannemen," vervolgde zij, hem met haar hoofd op zij aankijkend, alsof hij een stuk goed was, waarover zij bezig was te pingelen, „en goed op hem passen. Betsy heeft al heel veel gekken opgepast, en weet met ze om te gaan. Zij weet ook wel, dat er geen zekerder middel is, om hen tot bedaren te brengen, als zij lastig zijn, dan hen met hun gezicht vlak voor het vuur te zetten."

Terwijl juffrouw Gamp zoo sprak, stapte Jonas de kamer op en neer, nu en dan een schuinschen blik werpend op den ouden boekhouder. Nu bleef hij staan, en zei:

„Ik zal op hem moeten laten passen, of hij zal nog een ongeluk krijgen. Wat dunkt u daarvan?"

„Dat geloof ik ook, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp. „En ik kan u verzekeren, dat ik er ondervinding van heb."

„Nu, blijf dan hier om hem op te passen, en laat dan — wacht eens — overmorgen die andere vrouw komen, dan zullen wij zien of wij tot een accoord kunnen komen. Laat zij dan 's avonds tusschen negen en tien uur hier komen. Houd hem intusschen in het oog, en praat nergens over. Hij is zoo gek als een ui."

„O, nog veel gekker, nog veel gekker!" riep juffrouw Gamp uit.

„Nu, pas dan op hem, en zorg dat hij geen ongelukken maakt, en denk om wat ik u gezegd heb."

Juffrouw Gamp verlatend, terwijl zij nog bezig was te herhalen wat hij haar gezegd had, en tot bewijs van haar goed geheugen een keur uit de gezegden van de beroemde juffrouw Harris aan te voeren, ging Jonas naar het kamertje, dat voor hem gereed was gemaakt, trok daar zijn jas en zijn laarzen uit, en zette die buiten de deur, voor hij deze sloot. Bij het sluiten droeg hij zorg, den sleutel zoo in het slot te laten

steken, dat een nieuwsgierige, die door het sleutelgat wilde kijken, teleurgesteld zou worden. Na het nemen van deze voorzorgen, zette hij zich aan zijn maaltijd.

„Mijnheer Chuffey," mompelde hij, „met u zal ik gemakkelijk klaarkomen. Men moet niets half doen, en zoolang ik nog hier blijf, zal ik goed op u passen. Als ik eenmaal weg ben, moogt gij zeggen wat gij wilt. Maar het is verduiveld vreemd," zei hij, terwijl hij zijn bord, nog onaangeroerd, van zich af schoof, „dat zijn gereutel nu juist die richting neemt."

Nadat hij het kamertje een paar maal op en neer had gestapt, zette hij zich op een anderen stoel.

„Ik zeg juist nu, maar wat weet ik er van, of hij niet al lang hetzelfde spelletje heeft gespeeld. Ik zal dien ouden schobbejak wel muilbanden."

Weer begon hij onrustig op en neer te stappen; eindelijk ging hij op den rand van de slaapbank zitten, met zijn kin in zijn handen, en tuurde naar de tafel. Toen hij een poos zoo gezeten had, dacht hij weer aan zijn avondeten, en nadat hij zich opnieuw op zijn eersten stoel had gezet, begon hij met groote gulzigheid te eten, niet als iemand die honger heeft, maar als het ware met het vooropgezette doel zich vol te proppen. Hij dronk ook veel, maar midden in een teug hield hij soms op, om nog eens op en neer te loopen, en dan viel hij weer op een stoel neer, om met dezelfde vraatzuchtige haast te eten.

Het werd nu donker. En terwijl de duisternis van den avond toenam, verspreidde zich nog een andere schaduw, die uit zijn binnenste scheen voort te komen, over zijn gezicht, en deed de trekken daarvan langzamerhand veranderen. Langzamerhand werd het al donkerder en donkerder, al woester en woester, tot het zoo zwart was, als de nacht om hem heen.

De kamer, waarin hij zich had opgesloten, was beneden en achter in het huis, alleen van boven door een van vuilheid ondoorzichtbaar lantaren-raam verlicht en had een deur, die in een soort van poort of gang uitkwam, waarin na het vallen van den avond bijna nooit iemand een voet zette. Deze poort had een uitgang in een zijstraat. De grond, waarop deze kamer stond, was op een tijd, die ver buiten zijn herinnering lag, een achterplaats geweest, en later had men dit hokje er op gebouwd, dat voor kantoor was bestemd. Na den dood van den bouwer had men het echter niet meer noodig gehad; en behalve dat het soms in geval van nood als slaapkamer diende, en de oude boekhouder (maar dat was jaren geleden) er in had gewoond, hadden Anthony Chuzzlewit en zijn zoon er weinig gebruik van gemaakt. Het was een vochtige, bedompte, kelderachtige kamer, en onder den grond liepen waterbuizen door, die soms in den nacht, als verder alles stil was, plotseling een gegorgel lieten hooren, dat op het gerochel van een stervende leek.

De deur in de gang was in langen tijd niet open geweest, maar de sleutel had altijd op dezelfde plaats gehangen, waar hij nu nog hing. Jonas had er op gerekend, dat die sleutel roestig zou zijn, want hij had een fleschje met olie en een penneveer in zijn zak, en smeerde daarmee zorgvuldig den sleutel en het slot. Al dien tijd was hij in zijn vest en op zijn kousen geweest. Hij legde zich nu zoo te bed en wentelde zich daarin rond, teneinde het in wanorde te brengen, wat hem in zijn onrustige stemming gemakkelijk genoeg viel.

Toen hij was opgestaan, haalde hij uit zijn valies, dat hij bij zijn thuiskomst daar had laten brengen, een paar lompe schoenen en een paar leeren beenstukken, zooals de boeren dragen, die hij langzaam aantrok. Tenslotte nam hij een kiel van grove stof, dien hij over zijn eigen kleeren aantrok, en een vilten hoed; zijn eigen hoed had hij met opzet boven laten liggen. Zoo zette hij zich, met den sleutel in zijn hand, bij de deur neer om te wachten.

Hij had geen licht, en de tijd viel hem akelig lang. In een naburige kerk waren de luiders bezig zich te oefenen, en het geklep van de klokken was bijna om dol te worden. Die vervloekte luidruchtige klokken schenen te weten, dat hij aan de deur luisterde, en het met metalen stemmen in de heele stad te willen verkondigen. Zouden zij zich dan nooit stilhouden?

Eindelijk hielden zij op, en toen was de stilte zoo vreemd en akelig, dat er een of ander verschrikkelijk geluid op scheen te moeten volgen. Voetstappen in de gang! Twee mannen! Hij sloop op zijn teenen van de deur, alsof zij er doorheen hem hadden kunnen zien.

Zij gingen voorbij, sprekend (hij kon dit verstaan) over een geraamte, dat men den vorigen dag ergens had opgegraven, en dat, naar men meende, van een vermoorde was. „Zoo ziet ge, dat een moord toch niet altijd uitkomt," zei de een tegen den ander, terwijl zij den hoek omgingen.

Stil!

Hij stak den sleutel in het slot en draaide dien om. De deur bood een poosje tegen-

stand, maar ging eindelijk stroef open, en nu vermengde zich met een koortsachtigen smaak in zijn mond een vunzige lucht van rottend vuilnis. Hij keek om den hoek, ging de deur uit, en sloot die achter zich dicht.

Alles was eenzaam en stil, toen hij voortsnelde.

HOOFDSTUK XLVII.

Slot van de onderneming van Jonas en zijn vriend.

Was er niemand in de duistere straten, die huiverde, zonder te weten waarom, toen Jonas hem achteropkwam? Was er geen kind, dat, terwijl hij voorbijging, in zijn slaap een onduidelijke gewaarwording had van iets gruwelijks in de nabijheid, dat zijn onschuldige rust verstoorde? Was er geen hond, die huilend zijn ketting in stukken probeerde te trekken, om op hem aan te vliegen, geen rat, die de lucht kreeg van wat hij van plan was, en trachtte zich haastig een doorgang te graven, om te brassen aan het maal, dat hij zou bereiden? Als hij over zijn schouder omkeek, was het dan, om te zien of zijn voetstappen op de met stof bedekte steenen nog een droog spoor nalieten, of dat zij al vochtig waren van het roode slijk, dat aan de naakte voeten van Kaïn kleefde?

Hij richtte zijn schreden naar den grooten westelijken weg, bereikte dien spoedig, en ging dien op, nu eens rijdend, dan weer afstappend en te voet verder gaand. Een eind ver reed hij boven op een diligence, die hem achterop kwam, en toen hij zich daarmee een anderen kant op had laten brengen, dan hij uit moest, gaf hij den postiljon van een leeg terugkeerende postkoets een fooi, om hem weer een eind terug te brengen, en daarop liep hij de velden door, zoodat hij een paar mijlen verder weer op den grooten weg kwam. Eindelijk haalde hij, zooals hij van plan was geweest, een zekere langzaam voortsukkelende nachtdiligence in, die overal ophield, en toen juist voor een herberg stond, waarin de conducteur en de voerman zaten te eten en te drinken.

Hij bedong een plaats buitenop, zette zich daar neer, en bleef zitten tot hij de plaats van zijn bestemming tot op enkele mijlen genaderd was — dus den heelen nacht.

Den heelen nacht! Het is een algemeene inbeelding, dat de natuur 's nachts schijnt te slapen; maar dit denkbeeld is valsch, zooals Jonas nu ondervond.

Misschien sluimerden de visschen in de koude, heldere stroomen; de vogels sliepen op de takken van de boomen, het vee op de weide en in de stallen, en de menschen in hun woningen. Maar wat beteekende dit, terwijl de ernstige nacht waakte, en nooit sluimerde! De statige boomen, de maan en de fonkelende sterren, de zacht suizende wind, de overschaduwde laan, het heldere open veld — alles waakte. Er groeide geen grashalmpje of sprietje, of het waakte; en hoe stiller het was, des te aandachtiger scheen het de wacht over hem te houden.

En toch sliep hij. Tusschen deze door God gestelde wachters doorrijdend, sliep hij, en zag niet af van het voornemen van zijn reis. Al vergat hij het soms in zijn onrustige droomen, telkens kwam het toch weer bij hem op, en deed hem ontwaken. Maar hij ontwaakte nooit om berouw te hebben en van zijn voornemen af te zien.

Eens droomde hij, dat hij rustig in zijn bed lag, en aan een nacht met maneschijn en het geratel van wielen dacht, toen de oude boekhouder zijn hoofd om de deur stak en hem wenkte. Op dit teeken stond hij dadelijk op, daar hij al gekleed was met de kleeren, die hij toen werkelijk aanhad, en ging mee naar een vreemde stad, waar de namen van de straten op de muren stonden met letters, die volkomen nieuw voor hem waren, wat hem niet verwonderde of verontrustte; want in zijn droom herinnerde hij zich, dat hij daar meer geweest was. Hoewel deze straten heel steil waren, zoodat men, om vooruit te komen, genoodzaakt was van groote hoogten af te dalen met ladders, die te kort waren, en touwen, die aan groote klokken vast zaten, en als men er zich aan vasthield, heen en weer zwierden, joeg dit gevaar hem toch weinig angst aan; hij was veel meer beangst over zijn kleeding, die volkomen ongeschikt was voor een feest, dat daar gehouden zou worden, en waaraan hij deel moest nemen. Reeds was er veel volk op de straten, en weldra liepen duizenden menschen denzelfden weg op, een onafzienbaar lange straat in, bloemen strooiend en den weg banend voor anderen, die op witte paarden zaten, toen plotseling een vreeselijke gedaante uit de menigte oprees en riep, dat het de jongste dag voor de heele wereld was. Daarop volgde een woeste oploop naar het laatste oordeel, en het gedrang werd zoo groot, dat hij en zijn metgezel — die ieder

oogenblik veranderde, en geen twee minuten dezelfde man bleef, hoewel hij nooit den eenen zag heengaan en den anderen komen — in een deur bleven staan, en vreesachtig naar het gewoel keken, waaronder hij heel veel bekende gezichten zag, en heel veel onbekende; maar in den droom kende hij ze allen; toen eensklaps een hoofd worstelend boven de menigte uitkwam — het was doodsbleek en misvormd, maar duidelijk kenbaar — en hem verweet dat hij dien ontzaglijken dag had doen komen. Zij grepen elkaar aan. Terwijl hij zich inspande om de hand vrij te krijgen, waarin hij een knuppel hield, en den slag toe te brengen, waaraan hij zoo dikwijls gedacht had, ontwaakte hij, om zich zijn voornemen te herinneren en te zien dat de zon opging.

De zon was hem welkom. Een heele wereld raakte nu in beweging, om de aandacht van den dag van hem af te trekken. Het was het oog van den nacht, van den zwijgenden, waakzamen, oplettenden nacht, die zooveel tijd had om zijn goddelooze gedachten te bespieden, waarvoor hij het meest bevreesd was. In den nacht is er geen valsch licht. Zelfs de krijgsroem vertoont zich 's nachts, op een overladen slagveld, niet in zijn eigen voordeel. Hoe vertoont zich dan zijn bastaardbroeder, de Moord!

Ja! Hij verbloemde niets, en had geen geheim voor zich zelf meer. Een moord wilde hij begaan. Daartoe was hij op reis gegaan.

„Ik moet hier afstappen," zei hij.

„Zoo dicht bij de stad?" vroeg de koetsier.

„Ik mag toch zeker afstappen, waar ik wil, zou ik denken?"

„Ge zijt naar uw eigen zin opgestapt, en kunt naar uw eigen zin afstappen. Wij zullen niet van verdriet sterven als we u kwijt zijn, en als ge nooit waart opgestapt, zou het ons ook niet erg gespeten hebben. Haast u maar wat. Verder heb ik niets te zeggen."

De conducteur stapte af, en bleef op den weg staan wachten, om zijn geld in ontvangst te nemen. Het besef van zijn voornemen maakte Jonas zoo wantrouwig, dat hij zich verbeeldde, dat deze man hem met bijzondere nieuwsgierigheid aankeek.

„Waar kijkt gij naar?" vroeg Jonas.

„Niet naar een mooien jongen," antwoordde de conducteur. „Als gij u wilt laten waarzeggen, kom dan maar bij mij. Gij zult niet verdrinken. Dat is een troost voor je."

Voor hij kon antwoorden of zich omkeeren, maakte de koetsier een einde aan het gesprek, door hem een slag met zijn zweep te geven, en hem, met het scheldwoord „norsche buffel", te bevelen om uit den weg te gaan. Op hetzelfde oogenblik sprong de conducteur op zijn plaats, en reed lachend verder, terwijl Jonas op den weg bleef staan, en hem met zijn vuist dreigde. Bij nader inzien speet het hem echter niet, dat men hem voor een norschen, ezelachtigen boerenlummel had gehouden, maar wenschte hij er zich integendeel geluk mee, als een bewijs, dat zijn vermomming goed was uitgevallen.

Hij ging een boschje van hakhout langs den weg in, trok — doch niet daar, maar een paar mijlen verder — uit een heg een dikken, knoestigen stok, en zette zich daarmee achter een hooischelf, om er den bast af te halen, en met zijn mes den knop wat bij te werken.

Zoo verliep de dag. Het werd middag, avond en de zon ging onder.

Op dien vreedzamen en verkwikkenden tijd kwamen twee heeren in een sjees, over een weinig bezochten weg, uit de stad aanrijden. Het was de dag, waarop Pecksniff had afgesproken bij Montague te gaan eten. Hij had zijn afspraak gehouden, en reed nu naar huis. Zijn gastheer reed een eindje met hem mee, van plan om terug te keeren langs een aangenaam pad, dat Pecksniff hem door de velden zou wijzen. Jonas wist dit alles. Terwijl zij aan tafel zaten, had hij op het voorplein van de herberg rondgeslenterd, en gehoord welke bevelen zij gaven.

Zij voerden een vroolijk en luidruchtig gesprek, zoodat men hen boven de hoefslagen van het paard en het geratel van de wielen uit kon hooren. In dezelfde vroolijke stemming kwamen zij aan het begin van het voetpad, waar zij zouden scheiden, en hielden daar stil.

„Het is te vroeg, veel te vroeg," zei Pecksniff. „Maar dit is de plek, mijnheer. Houd dit pad maar, en loop recht door het boschje, dat gij daar ziet. Het pad is daar smaller; maar gij kunt toch niet misloopen. Wanneer zal ik u terugzien? Spoedig hoop ik?"

„Dat hoop ik ook," antwoordde Montague.

„Goedennacht!"

„Goedennacht, en een pleizierig ritje verder!"

Zoolang Pecksniff nog in het gezicht was, en nu en dan zijn hoofd omkeerde, om te knikken, bleef Montague op den weg staan, en wuifde lachend met zijn hand. Maar

toen zijn nieuwe compagnon verdwenen en deze vertooning dus onnoodig was, zette hij zich op het hek voor het voetpad neer, met zoo'n veranderd gezicht, alsof hij in dien tijd tien jaar ouder was geworden.

Hij was opgewonden door den wijn, dien hij gedronken had, maar niet vroolijk. Zijn plan was gelukt, maar hij toonde geen vreugde. Misschien was hij vermoeid van de inspanning, die het hem gekost had zijn rol te spelen, of mogelijk had de avondstond een zachte stem, die tot zijn geweten zoo koud en traag door de aderen kruipt, als het toen in die van Montague deed? Zoo koud, hoewel het weer warm was; zoo traag, hoewel de heldere lucht het moest prikkelen, dat hij huiverend opstond, en haastig verder liep. Hij bedacht zich echter, en stond besluiteloos of hij het eenzame en afgelegen voetpad zou volgen, of denzelfden weg terug zou gaan.

Hij sloeg het voetpad in.

De glansrijk ondergaande zon scheen hem in het gezicht. De muziek van de

WAT HAD HIJ IN DAT BOSCH ACHTERGELATEN, DAT HIJ ER UITVLOOG, ALSOF HET EEN HEL WAS?

fluisterde; of het kan zijn (en dit is gebeurd), dat er een schaduwachtig floers om hem zonk, dat alle gedachten in hem verdoofde, behalve een onbestemd voorgevoel van naderend onheil.

Er zijn vloeistoffen, zooals iedereen weet, die het naderen van wind, regen en vorst voelen, en daarvoor huiverend in hun glazen aderen wegkruipen. Kan het niet zijn, dat het bloed, die fijne levende vloeistof, er gevoel van heeft, als er een hand is opgeheven om het te vergieten, en dan

vogels klonk in zijn ooren. Liefelijke wilde bloemen bloeiden om hem heen. De rieten daken van de arme boerenhuisjes vertoonden zich in de verte, en een oude torenspits, met een kruis gekroond, rees achter hem op.

Hij had nooit naar de vermaning geluisterd, die zulke voorwerpen prediken; hij had daarvoor altijd zijn ooren gesloten of er mee gespot, maar voor hij in een diepte afdaalde, keek hij om, en beschouwde treurig het avondlandschap. Daarop ging hij

omlaag de diepte in.

Deze voerde hem naar het bosch; een donker, dicht begroeid bosch, waardoor het pad slingerde, en bijna verdween. Hij stond stil, voor hij er in ging; want de stilte van die plek ontzette hem bijna.

De laatste schuinsche stralen van de zon vormden eenige gouden lichtstrepen tusschen de buitenste stammen en takken, die echter, juist terwijl hij er naar keek, begonnen te verbleeken, voor den sluipend naderenden schemeravond. Het was zoo stil, dat het zachte, donzige mos op de stammen van enkele oude boomen, uit de stilte zelf ontsproten scheen te zijn. Enkele andere boomen, door winterstormen ontworteld, waren niet volkomen neergestort, maar, door de omstaande opgevangen, lagen zij verdord en kaal in hun bebladerde takken, als schroomden zij de algemeene rust door den plof van hun val te storen. Verschieten van stilte openden zich tot in de diepste schuilhoeken van het bosch, eerst op een kerkgewelf of kloostergang of op een voor den hemel geopende ruïne lijkend, en zich verder verliezend in groene, ritselende doolhoven, waarin knoestige stammen, gewrongen takken, slingerende klimopranken, trillend gebladerte en bastlooze tronken van oude boomen, alle maar flauw te onderscheiden, een in zijn verwarring bijzonder fraai tafereel vormden.

Toen het zonlicht zoo wegstierf en de avond zoo daalde, ging hij het bosch in en verdween langzaam-aan. Nu en dan bleven zijn kleeren aan een braamstruik haken; een enkele maal kon men hem door een nauwe opening nog zien, of kon men aan het kraken van een dunnen tak hooren, waar hij liep; maar tenslotte zag of hoorde men niets meer van hem.

Geen sterveling zag of hoorde ooit meer iets van hem, één man uitgezonderd. Die man kwam kort daarop aan den anderen kant van het bosch, dicht bij de plaats, waar het pad uitkwam, tusschen de takken te voorschijn.

Wat had hij in dat bosch achtergelaten, dat hij er uitvloog, alsof het een hel was?

Het lijk van een vermoorde. Op een eenzame, dicht beschaduwde plek, lag het onder de eiken- en beukenbladeren van het vorige jaar, zooals het daar was neergeploft. De bladeren, waarop het lag, doorweekend, door den moerassigen grond heensijpelend, alsof zij zich voor het gezicht van de menschen wilde verbergen, tusschen de bladeren door, die krompen en krulden, alsof zij er van afschuw voor terugdeinsden, drong al dieper en dieper een donkerroode vlek, die den heelen zomernacht door haar walm ten hemel zond.

Hij, die deze daad had gepleegd, kwam zoo woest het bosch uitstuiven, dat de bladeren en takjes, die hij in zijn vaart had afgerukt, in de lucht vlogen, en hij zelf voorover op het gras stortte. Hij stond echter spoedig weer op, en liep, voorovergebogen, om onder een heg te blijven, naar den weg, en toen hij dien bereikt had, ging hij met snelle schreden den kant van Londen op.

Hij had geen berouw over wat hij gedaan had. Hij was angstig als hij er aan dacht — en wanneer dacht hij er niet aan? — maar hij had geen berouw. Hij had schrik en afschuw van het bosch gehad, zoolang hij er in was; maar nu hij er uit was, werd, zonderling genoeg, de donkere kamer, die hij in zijn huis gesloten had gelaten, het schrikbeeld, dat hem het meest benauwde. Hij gruwde veel meer van die kamer dan van het bosch. Nu hij op den terugweg was, kwam die kamer hem oneindig veel akeliger en verschrikkelijker voor, dan het tooneel van zijn misdrijf. Zijn afgrijselijke geheim met al zijn gruwelijkheden was in die kamer opgesloten; in zijn verbeelding was het niet het bosch, dat het bewaarde.

Hij stapte een paar uur lang door, en bleef toen rusten bij een herberg aan den weg, om op een diligence naar Londen te wachten, die hij wist, dat binnenkort daar voorbij moest komen, en waarvan hij ook wist, dat het niet dezelfde was, die hem zoover gebracht had, daar zij uit een andere stad kwam. Hij zette zich voor de deur op een bank neer, naast een man, die zijn pijp zat te rooken. Nadat hij om bier had gevraagd, en zelf had gedronken, bood hij de kan aan zijn makker, die hem bedankte en een teug nam. Hij kon niet nalaten te denken, dat deze man, als hij alles geweten had, wel niet graag uit dezelfde kan met hem gedronken zou hebben.

„Een mooie nacht, beste vriend," zei deze man, „en wat ging de zon prachtig onder!"

„Ik heb het niet gezien," was het haastige antwoord.

„Niet gezien?" zei de landman.

„Hoe duivel kon ik het zien, als ik lag te slapen?"

„Te slapen? Ja, dan. . . ." De man scheen verwonderd over dit onverwachte opstuiven, maar sprak niet verder, en rookte zwijgend zijn pijp. Zij hadden niet lang gezeten, toen er binnen in het huis werd geklopt.

„Wat is dat?" riep Jonas uit.

„Hoe kan ik dat weten?" was het antwoord.

Jonas vroeg niet verder; want zijn vraag was hem onwillekeurig ontvallen. Hij dacht op dat oogenblik aan de gesloten kamer, aan de mogelijkheid, dat men om een bijzondere reden aan de deur zou kloppen, zich verwonderen zou, dat men geen gehoor kreeg, de deur met geweld zou openen, de kamer leeg vinden, de deur van de gang van binnen sluiten, en het hem daardoor onmogelijk maken om in huis te komen, zonder zich in zijn vreemde vermomming te vertoonen; en dit zou tot praatjes, de praatjes tot ontdekking, en de ontdekking tot zijn dood leiden. Op dat oogenblik was, als door een opzettelijke schikking van de omstandigheden, het kloppen begonnen.

Het bleef aanhouden, als was het een waarschuwende echo van het gevreesde geluid, dat zijn verbeelding hem had doen hooren. Daar hij het onmogelijk kon blijven aanhooren, betaalde hij zijn bier en ging den weg op. En nu, nu hij zich met zoo'n verhitte verbeelding, in den nacht en in een vreemde kleeding, op een eenzamen weg bevond, nadat hij den heelen dag in vreemde plaatsen had rondgezworven, bleef hij meer dan eens stilstaan, om in het rond te kijken, hopend dat alles een droom mocht zijn.

Maar nog had hij geen berouw. Neen, hij had dien man al te zeer gehaat, en al te lang in wanhoop naar een middel gezocht, om zich van hem te bevrijden. Als het gedane ongedaan had kunnen worden, had hij het nog eens willen doen. Zijn haat en wraakzucht waren niet zoo gemakkelijk te stillen. Hij voelde even weinig leedwezen of berouw, als toen hij de daad bij zich zelf overlegde.

Hij was bevreesd en bang; zoo bang, als hij zich nooit had voorgesteld te zullen zijn, terwijl hij volkomen onmachtig was zich er tegen te verzetten. Hij was verschrikkelijk bang voor die helsche kamer thuis, en dit maakte hem, bij de bijna tot waanzin gerezen spanning van zijn verbeelding, bevreesd voor zich zelf — niet voor iets, dat hem kon overkomen, maar letterlijk voor zich zelf; — want daar hij, als het ware, een deel van die kamer was, iets dat men meende dat er in was, zonder dat het er was, bekleedde hij zich zelf met haar geheimzinnige akeligheid; en als zijn verbeelding hem dat naargeestige vertrek afschilderde, met zijn bedrieglijke stilte, door twee donkere nachten heen, en het platgewoelde bed, waar hij niet in lag, hoewel men dit geloofde, werd hij in zekeren zin zijn eigen spook, tegelijk de vervolgende schim en de booswicht, dien zij kwelde.

Toen de diligence hem achterop kwam, wat al gauw gebeurde, nam hij een plaats buitenop, en kwam nu met elk oogenblik dichter bij huis. Daar zijn medereizigers meerendeels landlieden waren, begon hij bang te worden, dat zij van den moord wisten en hem zouden vertellen, dat het lijk gevonden was; wat echter, zooals hij zelf wel inzag, den tijd en de plaats, waar de misdaad was gepleegd, in aanmerking nemend, bijna een onmogelijkheid was. Maar hoewel hij dit inzag, en daarom geen enkele reden had om hun onwetendheid anders dan als iets heel natuurlijks te beschouwen, was deze onwetendheid toch voldoende om hem moed te geven, zoo zelfs, dat hij begon te gelooven, dat het lijk nooit gevonden zou worden, en hij zijn verdere redeneeringen op die veronderstelling bouwde. Daarmee aanvangend, en den tijd afmetend naar de snelheid van zijn eigen booze gedachten, en de drommen van ongeregelde denkbeelden, die voortdurend in hem opkwamen, begon hij, toen de dag aanbrak, den moord te beschouwen als iets dat al lang geleden gebeurd was, en zich voor betrekkelijk veilig te houden, omdat zijn misdrijf nog niet ontdekt was. Nòg niet ontdekt! Terwijl de zon, die nu bij haar opgaan het gezicht van den doode in het bosch bescheen, nog, toen zij gisteren onderging, dien man levend had bestraald, en getracht had een enkele gedachte aan den hemel in hem op te wekken!

Maar hij was alweer in Londen.

Het was pas vijf uur. Hij had nog ruimschoots den tijd om ongemerkt naar huis te gaan, voor het druk werd op straat; als er tenminste tot dusverre niets was gebeurd, dat tot een ontdekking aanleiding kon geven. Hij liet zich van de diligence afglijden, zonder den voerman lastig te vallen om stil te houden, en sloeg den weg naar zijn woning in, zorgvuldig alle achterstraten opzoekend, die hem niet te ver deden omloopen. Toen hij in zijn buurt kwam, werd hij nog voorzichtiger; eerst bleef hij staan, om de straat, die hij door moest, heelemaal af te kijken; dan sloop hij die snel door, en bleef opnieuw staan, om de volgende te beloeren; en zoo kwam hij eindelijk aan de gang. Deze was leeg, toen hij voorzichtig om den hoek keek.

Hij sloop op zijn teenen naar de deur, als vreesde hij zijn eigen gewaande rust te verstoren. Hij luisterde. Geen enkel geluid. Terwijl hij met een bevende hand den

sleutel omdraaide, en met zijn knie de deur openduwde, kwam een vreeselijke gedachte in hem op.

Als de vermoorde daar eens voor hem stond!

Hij wierp een schuwen blik in het rond; maar er was niets.

Hij ging naar binnen, sloot de deur, sleepte den sleutel een paar keer door het vuil in den haard, en hing hem weer op zijn plaats. Daarop trok hij zijn vreemde kleeren uit, maakte er een pakje van, om ze nog vóór den avond in de rivier te werpen, en sloot ze in een kast. Na deze voorzorgen ontkleedde hij zich en ging naar bed.

De pijnigende dorst — het vuur, dat in hem brandde, terwijl hij onder de dekens lag — zijn klimmende angst voor de kamer, als hij die met het dek voor zijn oogen verborg — de marteling van te liggen luisteren, terwijl elk geluid zijn aandacht trok, en hij telkens dacht, hoe onwaarschijnlijk het ook mocht zijn, dat daarop het kloppen zou volgen, dat hem de tijding moest brengen — de schrik, waarmee hij uit het bed sprong, om in den spiegel te kijken, daar hij zich verbeeldde, dat zijn daad op zijn gezicht te lezen stond, en hoe hij dan weer onder de dekens kroop, en zijn eigen hart in het bed hoorde kloppen: moord, moord, moord! — welke woorden zijn in staat zulke verschrikkelijke feiten weer te geven!

Het werd later in den ochtend. Er kwam beweging in het huis. Hij hoorde vensterluiken openen, en nu en dan een zachten, sluipenden voetstap voor de kamerdeur. Meer dan eens probeerde hij te roepen, maar zijn mond was zoo droog, alsof hij met heet zand was gevuld. Eindelijk kwam hij toch overeind in zijn bed, en riep:

„Wie is daar?"

Het was zijn vrouw.

Hij vroeg haar hoe laat het was. — Negen uur.

„Heeft — heeft er gisteren niet iemand aan mijn deur geklopt?" vroeg hij stotterend. „Ik ben van iets wakker geworden; maar gij zoudt geen antwoord van mij gekregen hebben, of gij hadt de deur moeten openbreken."

„Niemand," antwoordde zij.

Dan was het goed. Hij had in ademloozen angst op het antwoord gewacht. Het was een verlichting voor hem, als iets dat zijn kon.

„Mijnheer Nadgett wilde u spreken," hervatte zij, „maar ik zei hem, dat gij vermoeid waart, en gezegd hadt u niet te storen. Hij zei toen, dat het van weinig belang was, en ging weer weg. Toen ik vanmorgen heel vroeg mijn raam openschoof, om de frissche lucht binnen te laten, zag ik hem de straat doorgaan; maar hij is niet weer hier geweest."

Dien morgen vroeg de straat doorgaan! — Jonas beefde bij de gedachte, dat hij gevaar had geloopen hem te ontmoeten; hij beefde zelfs voor dien man, die om niets anders dacht, dan om alle menschen te vermijden, ongemerkt voorbij te sluipen, en zijn geheimen te bewaren — voor den man, die nooit iets zag.

Hij riep zijn vrouw toe zijn ontbijt gereed te zetten, en maakte toen toebereidselen om naar boven te gaan, waartoe hij zijn gewone kleeren aantrok, met de jas en de laarzen, die nog voor de deur lagen. Uit heimelijke vrees, om na wat hij gedaan had de leden van zijn gezin voor het eerst weer te ontmoeten, bleef hij onder allerlei voorwendsels dicht bij de deur, opdat zij hem zouden zien, zonder op zijn gezicht te letten; hij liet daartoe de deur openstaan, en riep ook om de ramen open te schuiven, en hem het een en ander te brengen, opdat zij aan zijn stem zouden wennen. Zelfs toen hij op allerlei manieren zoolang had gedraald, dat hij iedereen gezien en gesproken had, kon hij nog een geruimen tijd er niet toe besluiten, zich onder hen te begeven, maar bleef bij de deur staan luisteren naar het gemurmel van hun gesprek in de verte.

Maar hij kon daar niet altijd blijven staan, en ging dus naar hen toe. Bij zijn laatsten blik in den spiegel had hij een gezicht gezien, dat hem scheen te moeten verraden; maar dat kon zijn, omdat hij bang was er in te kijken. Hij durfde hen niet aan te kijken, om te weten, of zij op hem letten; maar hij vond, dat zij erg stil waren.

En hoezeer hij zich zelf wilde bedwingen, hij kon niet nalaten te luisteren en te laten merken dat hij dit deed. Hetzij hij deelnam aan hun gesprekken, of zijn best deed om aan iets anders te denken, hetzij hij bij zich zelf mompelde, of zich geweld aandeed, het tikken van de schorre klok achter zijn rug te tellen, toch kon hij niet nalaten, alsof hij betooverd was, met zichtbaren angst te luisteren. Want hij wist, dat het komen moest, en zijn huidige straf en marteling was, te luisteren of het kwam.

———

HOOFDSTUK XLVIII.

Waarin men tijding krijgt van Martin en Mark, alsmede van nog een ander, niet geheel onbekend persoon, en waarin verder een schemerachtige lichtstraal in een zeer zwarte duisternis wordt geworpen.

Tom en zijn zuster zaten op een vroegen morgen samen te ontbijten bij het open raam, waarvoor Ruth eigenhandig een rij fraaie en frissche bloempotten had geschikt. Zij had ook een takje geranium in een knoopsgat van de jas van haar broer gestoken, om hem een zomerschen aanblik te geven, en het vastgespeld, opdat hij het niet verliezen zou. Op de straat liepen menschen met bloemen te koop, en een domme bij, die tusschen het opgeschoven raam naar binnen was gevlogen, zocht brommend naar een uitweg door het glas, en dacht zeker, dat het tooverij was, dat zij niet in de vrije lucht kon komen. Het was zoo'n prachtige morgen als er maar zelden een is; een van die verrukkelijke tijden, die iemand doen wenschen, of moesten doen wenschen, dat alle menschen op de wereld er zich van harte in konden verheugen.

Het ontbijt, altijd al heel genoeglijk, was nu nog genoeglijker dan anders; want Ruth had nu twee leerlingen, twee jongemeisjes, die zij driemaal in de week les gaf; en bovendien had zij een paar lichtschermpjes en souvenirs geschilderd, en was daarmee, zonder dat Tom het wist — hoe pleizierig was dat! — naar een winkel gegaan, waar zulke dingen verkocht werden. Nadat zij lang door het raam had gekeken, had zij eindelijk moed gevat, om de juffrouw in den winkel te vragen, of zij haar werk wilde koopen, en deze had het niet alleen gekocht, maar er ook meer van besteld; en dien morgen had Ruth dit alles aan Tom verteld, en hem het geld gegeven in een beursje, dat zij daartoe opzettelijk had gemaakt. Dit was niet zonder wederzijdsche ontroering afgeloopen, en het kan wel zijn, dat beiden een paar gelukkige tranen hadden geschreid; maar nu was dit voorbij, en zeker had de heldere zon, sedert zij den vorigen avond onderging, nog niet op een paar helderder gezichten geschenen, dan op die van Tom en zijn zuster.

„Zusjelief," zei Tom, wien deze gedachte zoo plotseling inviel, dat hij het mes in het brood liet steken, waarvan hij juist een snee wilde afsnijden, „wat is onze huisheer toch een rare snaak! Ik geloof, dat hij nog heelemaal niet thuis is geweest, sedert hij mij zoo in de klem heeft gebracht. Ik begin nu bijna te denken, dat hij nooit weer thuis zal komen. Wat geheimzinnig is die man toch in al zijn doen!"

„Ja, het is zonderling. Vindt gij dat ook niet?"

„Als het maar niets anders is dan zonderling," hervatte Tom. „Ik hoop, dat er geen kwaad achter schuilt. Soms begin ik er aan te twijfelen. Ik moet er hem eens over aanspreken," vervolgde hij, terwijl hij zijn hoofd schudde, alsof dit een heel ernstig dreigement was, „zoodra ik hem vangen kan."

Een zacht tikken aan de deur deed het dreigende in zijn blik plotseling verdwijnen, om voor een uitdrukking van verwondering plaats te maken.

„Wat is dat?" zei Tom. „Dat is vroeg bezoek. Het zal zeker John zijn."

„Ik — ik geloof niet, dat het zijn klop was, Tom," merkte Ruth op.

„Niet?" hervatte Tom. „Het zal toch mijn patroon niet zijn, die onverwachts in de stad is gekomen, en bij mijnheer Fips heeft gevraagd waar ik woon, om den sleutel van de bibliotheek te komen halen? Het is toch bepaald iemand, die mij spreken moet. — Kom binnen, als 't u belieft!"

De deur ging open. Maar in plaats van te zeggen: „Wien woudt ge hier spreken, mijnheer?" Of: „Ik heet Pinch, mijnheer. Mag ik vragen, wat gij mij te zeggen hebt?" of een andere stijf beleefde vraag te doen, riep hij uit: „Wel lieve hemel!" en greep den binnenkomende, met de levendigste blijken van verrassing en vreugde, bij beide handen.

De bezoeker was niet minder ontroerd dan Tom zelf, en zij schudden elkaar een geruimen tijd de hand, zonder dat iemand een woord sprak. Tom was de eerste, die zijn stem terugvond.

„En daar is Mark Tapley ook," zei hij, naar de deur loopend, om nog iemand de hand te geven. „Kom binnen, beste man! Hoe gaat het, Mark? Hij lijkt geen dag ouder dan toen hij nog in „De Draak" was. Hoe gaat het, Mark?"

„Vroolijk en wel, mijnheer," antwoordde Tapley, lachend en buigend. „Gij maakt het toch ook goed, hoop ik?"

„Lieve hemel!" zei Tom, hem vriendschappelijk op zijn rug kloppend, „wat is dat een pleizier, om nog eens zijn oude stem te hooren! Ga zitten, beste Martin! Zuster, dat is Martin — mijnheer Chuzzlewit wil ik zeggen — en dat is Mark Tapley uit „De Draak". Wel, wel, wat een verrassing! Gaat toch zitten. Heb ik ooit van mijn leven!"

Tom was zoo opgewonden, dat hij zich geen oogenblik kon stilhouden, maar voortdurend heen en weer liep tusschen Martin en Mark, om beiden beurtelings nog eens de hand te geven.

„De dag van ons afscheid heugt mij nog als gisteren, Martin!" hervatte hij. „Wat was dat een dag, en wat waart ge toen driftig! — En weet gij nog wel, Mark, hoe ik u onderweg inhaalde, toen ik met de sjees naar Salisbury reed om hem te halen, toen gij naar een betrekking woudt gaan zoeken? — En weet ge nog wel, Martin, hoe wij met John Westlock in Salisbury gegeten hebben? — Wel, heb ik ooit van mijn leven! — Kom, lieve Ruth, nog een paar kopjes! Wel, wel, wat ben ik blij, dat ik u zie."

Daarop liep Tom — precies zooals John Westlock gedaan had, toen hij kwam — naar het brood, om boterhammen voor zijn gasten te snijden; maar voor hij er een gesmeerd had, viel hem weer iets in, en kwam hij met dezelfde haast terug om het te zeggen, en dan vergat hij het brood heelemaal om aan iets anders te beginnen, waarmee hij zijn blijdschap over hun veilige terugkomst aan den dag wilde leggen; maar alles wat hij kon zeggen of doen was nog niet half genoeg om te toonen hoe blij hij was.

Mark Tapley was de eerste, die zijn bedaardheid herwon. In heel korten tijd had hij zich zelf de functie van kellner bij het gezelschap bezorgd, wat men het eerst opmerkte, doordat hij naar de keuken ging en een ketel kokend water haalde, waaruit hij den trekpot vol schonk, alsof het zoo en niet anders hoorde.

„Ga nu zitten om te ontbijten, Mark," zei Tom. „Martin, zeg hem toch, dat hij gaat zitten!"

„O, ik heb er al lang van afgezien om hem te dresseeren," antwoordde Martin. „Hij gaat altijd zijn eigen gang. Gij zoudt het zeker in hem excuseeren, juffrouw Pinch, als gij wist hoeveel hij waard is."

„Dat weet zij wel," zei Tom. „Ik heb haar alles van hem verteld. Niet waar, Ruth?"

„Ja, Tom!"

„Lang niet alles," zei Martin zacht. „Het beste van hem weet maar één mensch, Tom, en die zou zeker niets meer kunnen vertellen, als hij Mark niet had gehad."

„Mark!" zei Tom met nadruk, „als gij nu niet gaat zitten, zal ik op u vloeken."

„Nu, mijnheer," antwoordde Mark, „liever dan dat te moeten hooren, zal ik het maar doen. Maar voor iemand als mij is het toch wel heel erg, om zoo bijzonder welkom te zijn. Het is een geluk, dat ik bijna van alle vroolijkheid heb afgezien."

„Zijt ge dan nog niet vroolijk genoeg?" vroeg Tom met een glimlach.

„In Amerika begon het te schikken, mijnheer," antwoordde Tapley, „toen zou ik er bijna eer mee hebben ingelegd. Maar alles loopt mij tegen. Ik zal nog in mijn testament zetten, dat er op mijn graf moet staan: „Hier ligt een man, die eer had kunnen inleggen, als hij maar gelegenheid had gehad, maar die er nooit toe gekomen is."

Mark nam echter deze gelegenheid waar om grinnikend om zich heen te kijken, en vervolgens op het ontbijt aan te vallen met een eetlust, die lang geen kenteeken van een ongeneeslijke treurigheid was.

Intusschen schoof Martin zijn stoel wat dichter bij die van Pinch en zijn zuster, en vertelde hun wat er ten huize van Pecksniff was voorgevallen, waarbij hij een heel kort verslag voegde van de rampen en teleurstellingen, die hem overkomen waren, sedert hij Engeland verlaten had.

„Voor uw trouwe vervulling van den dienst, dien ik u had verzocht," zei hij, „en voor al uw onbaatzuchtige vriendschap kan ik u nooit genoeg danken. Als ik Marie's hartelijke dankbetuigingen bij de mijne voeg...."

Die arme Tom! Eerst vloeide het bloed uit zijn wangen; toen kwam het met zooveel geweld terug, dat het hem pijn veroorzaakte, hoewel het tevens zijn gepijnigde hart verlichtte.

„Als ik Marie's hartelijke dankbetuigingen bij de mijne voeg," zei Martin, „hebben wij alles gedaan, wat wij voor 't oogenblik kunnen doen; maar als gij wist hoe diep wij onze verplichting aan u voelen, zoudt gij toch zeker eenige waarde aan onze dankbaarheid hechten."

En als zij geweten hadden wat Tom voelde — maar dat wist nooit iemand — hoe hoog zouden zij hem d a n wel geschat hebben!

Tom gaf het gesprek een andere wending. Het speet hem wel, dat hij niet bij dit onderwerp kon blijven, daar het Martin genoegen deed; maar het was hem onmogelijk. Er was geen druppel afgunst of verbittering in zijn hart; maar hij was niet in staat om met een vaste stem haar naam uit te spreken.

Hij vroeg, welke plannen Martin nu had.

„Ik ben niet langer van plan om u w fortuin te maken, Tom," antwoordde Martin; „maar ik wil probeeren, hoe i k aan den kost kan komen. Ik heb dit al eenmaal hier vergeefs geprobeerd. Als gij mij nu met uw

vriendschappelijken raad wilt bijstaan, is het mogelijk, dat het mij beter zal lukken. Ik wil alles doen, Tom, alles, om op een eerlijke manier mijn brood te verdienen. Mijn verwachtingen gaan nu niet hooger meer."

Edele Tom! Bedroefd, te merken dat de trots van zijn ouden vriend vernederd was en hem op zoo'n heel anderen toon te hooren spreken, verdreef hij onmiddellijk de zwakheid die hem bezielde en hem buiten staat stelde met zijn ontroering te strijden, en hij sprak heldhaftig:

„Niet hooger? Ja, zeker wel. Hoe kunt gij zoo praten? Zij verheffen zich tot den tijd, wanneer gij met haar gelukkig zult zijn, Martin, wanneer gij haar tot uw vrouw zult kunnen maken; wanneer gij niet meer zult kunnen gelooven, dat gij eens arm en ongelukkig waart. — Mijn vriendschappelijken raad? Wel natuurlijk. Maar gij kunt beter raad krijgen dan van mij, al kan die ook onmogelijk beter gemeend zijn. Gij moest John Westlock eens raadplegen. Wij moesten maar dadelijk naar hem toe gaan. Het is nog zoo vroeg, dat ik u wel even bij hem kan brengen, voor ik naar mijn werk ga. Kom, laten wij gaan! Gij moet weten, ik heb tegenwoordig druk werk, en moet op mijn tijd passen," zei hij met een genoeglijken glimlach. „Uw verwachtingen zouden zich niet hooger verheffen? Dat weet ik wel beter. Ik ken u zoo'n beetje. Zij zullen al heel gauw zoo hoog zijn, dat ze de onze allemaal ver beneden zich laten, Martin!"

„Ja, maar ik ben misschien wat veranderd, sedert gij mij zoo'n beetje gekend hebt," zei Martin.

„Wat een gekheid!" riep Tom uit. „Waarin zoudt gij veranderd zijn? Gij praat, alsof gij een oude man waart geworden. Ik heb nog nooit zooiets gehoord. Kom nu maar mee naar John Westlock. Gij ook, Mark! Als gij veranderd zijt, Martin, zal het wel de schuld van Mark zijn. Dat hebt gij er van, dat gij zoo'n brompot hebt meegenomen."

„Bij u is in ieder geval geen eer in te leggen met vroolijkheid, mijnheer Pinch," zei Mark, met een lach over zijn heele gezicht. „Een hospitaaldokter zou bij u vroolijk kunnen zijn. Nu ik u heb teruggezien, zou ik nog een uitstapje naar de Vereenigde Staten moeten maken, als er in mijn vroolijkheid verdienste zou steken."

Tom lachte hierom, en nadat hij van zijn zuster afscheid had genomen, bracht hij zijn vrienden langs den naasten weg naar John Westlock; want zijn werkuur was niet ver meer af, en hij stelde er een eer in, om altijd precies op tijd te zijn.

John was thuis, maar scheen, vreemd genoeg, eenigszins met hun bezoek verlegen; en toen Tom de kamer wilde binnengaan, waarin zijn vriend zat te ontbijten, zei deze, dat daar een vreemde was, sloot tegelijk de deur, als wilde hij niet, dat men zien zou wie er was, en bracht hen naar de andere kamer.

Hij was echter heel blij Mark Tapley te zien, en ontving Martin met de hem eigen, openhartige beleefdheid. Martin voelde echter, dat John niet bijzonder in hem geïnteresseerd was, en merkte een paar keer op, dat deze Pinch met een zeker medelijden aankeek. Hij bloosde bij de gedachte, dat hij hiervan de reden wel wist.

„Ik vrees, dat gij bezet zijt," zei Martin, toen Tom het doel van hun bezoek had verteld, „maar het zal mij genoegen doen, als ik zoo vrij mag zijn nog eens terug te komen, als het u beter gelegen komt."

„Het is waar, ik ben op het oogenblik met iets bezet," antwoordde John met eenige aarzeling; „maar het is eigenlijk een zaak, die u meer aangaat dan mij, en die gij wel weten moogt."

„Hoe zoo?" vroeg Martin.

„Het geval betreft een lid van uw familie, en is van heel ernstigen aard. Als gij zoo goed wilt zijn om hier te blijven, zal ik het u graag onder vier oogen mededeelen, opdat gij er zelf over kunt oordeelen."

„Maar nu moet ik werkelijk weg," viel Tom hierop in.

„Zijn uw zaken zoo dringend," vroeg Martin, „dat gij niet een half uurtje bij ons kunt blijven? Wat hebt gij toch eigenlijk aan de hand?"

Het was nu de beurt van Tom om verlegen te worden; maar na eenige aarzeling zei hij eenvoudig:

„Het staat mij niet vrij te zeggen wat het is, Martin, maar ik hoop, dat ik dit spoedig zal kunnen doen, en ik heb ook geen andere reden om te zwijgen, dan den wensch van den man, voor wien ik werk. Het is een moeilijke situatie," vervolgde hij, daar het hem hinderde, dat hij zijn vriend scheen te wantrouwen; „maar ik kan het heusch niet helpen — is 't wel, John?"

John antwoordde natuurlijk van neen, en Martin zei daarop, dat hij volkomen tevreden was, en verzocht er geen woord verder over te spreken; hoewel hij niet kon nalaten zich af te vragen, wat Tom toch aan de hand zou hebben, en waarom hij er zoo geheimzinnig en met zoo'n verlegenheid over sprak.

Tom Pinch ging nu weg, en nam Mark mee, die hem, zooals hij lachend zei, zonder nadeel tot aan de Fleet-Street gezelschap kon houden.

„Wat gaat gij nu doen, Mark?" vroeg Tom, terwijl zij samen voortstapten.

„Wat ik ga doen, mijnheer?"

„Ja! Hoe denkt gij verder te leven?"

„Om u de waarheid te zeggen, mijnheer," antwoordde Mark, „ik heb al eens over trouwen gedacht."

„Wat zegt gij daar, Mark?" riep Tom uit.

„Ja, werkelijk, mijnheer, ik heb er over gedacht."

„En wie is de dame, Mark?"

„De — wat, mijnheer?"

„De dame. Kom, houd u maar niet zoo! Gij weet wel wat ik bedoel."

Tapley bedwong zijn lachlust, en vroeg met een grappig vertrokken gezicht:

„Zoudt gij dat niet kunnen raden, mijnheer Pinch?"

„Hoe zou ik?" hervatte Tom. „Ik ken niemand van uw vlammen — behalve juffrouw Lupin."

„En als zij het nu eens was?" zei Tapley.

Tom bleef staan, om hem aan te kijken; maar het gezicht van Mark stond zoo strak en stijf, dat het wel een blinden muur leek. Spoedig gingen echter de ramen open en werden zelfs van binnen geïllumineerd, terwijl Mark vervolgde:

„Als wij nu, enkel om er over te praten, het er eens voor hielden, dat zij het was, mijnheer?"

„Ik dacht, dat die partij heelemaal niet geschikt voor u zou zijn, Mark," zei Pinch.

„Dat heb ik vroeger ook gedacht, mijnheer," hervatte Mark; „maar tegenwoordig ben ik er niet zoo zeker meer van. Zij is een beste, lieve vrouw, mijnheer!"

„Dat is zij," zei Pinch. „Maar zij is immers altijd een beste, lieve vrouw geweest, niet waar?"

„Dat zou ik denken!" antwoordde Tapley.

„Waarom voor den drommel hebt gij haar dan niet dadelijk getrouwd, Mark, in plaats van in het buitenland te gaan rondzwerven, zooveel tijd te verliezen, en haar alleen te laten, zoodat licht een ander haar had kunnen wegkapen?"

„Wel, mijnheer," antwoordde Tapley, met onbeperkte vertrouwelijkheid, „ik zal u zeggen, hoe dat zoo gekomen is. Gij kent mij, mijnheer Pinch, beter dan iemand anders op de wereld. Gij kent mijn aard en mijn zwak. Mijn aard is vroolijk te zijn, en mijn zwak is, dat ik daarmee eer wil inleggen. Nu goed! Terwijl het zoo met mij staat, komt het mij in het hoofd, dat zij — dat zij een oogje op mij heeft," zei hij, met bescheiden schroomvalligheid.

„Daar was geen twijfel aan," zei Tom. „Dat wisten wij al, toen wij hierover spraken, terwijl gij nog in „De Draak" waart."

Tapley knikte toestemmend. „Maar," zei hij, „daar ik in dien tijd zoo hoog vloog met mijn gedachten, begreep ik, dat er met zoo'n stil en genoeglijk leventje, als ik daar gehad zou hebben, geen eer was in te leggen. Altijd had ik hoop, dat er nog veel ongeluk en narigheid voor mij bewaard was, en dat ik dan zou kunnen toonen, wat er in mij stak en ik eer zou kunnen inleggen met onder zulke omstandigheden vroolijk te blijven. Daarom trok ik de wijde wereld in, en ging op een schip, maar ik zag al heel gauw in, dat ik daar geen eer zou inleggen, omdat ik al te gemakkelijk vroolijk ben. Dit had mij moeten waarschuwen, om maar van de zaak af te zien; maar ik deed het niet. Ik kwam in de Vereenigde Staten, en daar — ik wil het niet ontkennen — voelde ik, dat er verdienste in begon te steken om vroolijk te blijven. Maar wat gebeurde mij toen? Juist toen ik goed op dreef begon te raken, werd ik door mijn meester bedrogen."

„Bedrogen?" riep Tom uit.

„Gruwelijk bedrogen," antwoordde Tapley, met een gezicht, dat van genoegen schitterde. „Hij schaft alles af, wat mij had kunnen helpen om in zijn dienst eer in te leggen, en stelt mij zoo in alle opzichten teleur. Zoo gaan wij weer naar huis. Nu is al mijn hoop de bodem ingeslagen; ik zie, dat ik nergens eer kan behalen, en uit wanhoop zeg ik bij mij zelf: ‚Dan zal ik dat doen, waar de allerminste verdienste in steekt; ik zal een beste, lieve vrouw trouwen, die veel van mij houdt, en ik ook van haar, een gelukkig leven leiden, en niet meer worstelen tegen het noodlot, dat al mijn plannen verijdelt.' "

„Uw philosophie is wel de grappigste, waar ik ooit van heb gehoord, Mark," zei Tom, hartelijk lachend, „maar toch niet de onverstandigste. Juffrouw Lupin heeft natuurlijk „ja" gezegd?"

„Neen, mijnheer," antwoordde Tapley; „zoover is zij nog niet gekomen; maar dat wijt ik voornamelijk daaraan, dat ik haar nog niet gevraagd heb. Maar op den avond, toen ik thuis kwam, hebben wij heel genoeglijk bij elkaar gezeten. Dat zal wel losloopen, mijnheer!"

„Nu, Mark," zei Pinch, terwijl hij bij de Temple Gate bleef stilstaan, „ik wensch u van ganscher harte geluk. Ik zal u zeker

straks nog wel zien. Tot zoolang goedendag!"

„Goedendag, mijnheer! — Goedendag, mijnheer Pinch!" hervatte Mark, bij wijze van alleenspraak, terwijl hij Tom nakeek. „Maar gij zijt het toch, die alles voor mij hebt doen mislukken. Gij weet het zelf niet, maar gij hebt toch mijn eerste hoop den bodem ingeslagen. Pecksniff zou mij tot een man gemaakt hebben, maar gij hebt mij met uw zachtzinnigheid ten onder gebracht. Goedendag, mijnheer Pinch!"

Terwijl Tom Pinch en Mark zoo vertrouwelijk en genoeglijk met elkaar spraken, hielden John Westlock en Martin zich met iets heel anders bezig. Niet zoodra waren zij alleen, of Martin zei, met een pijnlijke inspanning, die hij niet kon verbergen:

„Mijnheer Westlock, wij hebben elkaar maar één keer ontmoet; maar gij hebt Tom lang gekend, en het is, alsof u dat ook tot een ouden kennis van mij maakt. Ik kan niet vrij met u spreken over wat het ook zijn mag, als ik niet eerst mijn hart ontlast van iets, dat het nu drukt. Ik zie met smart, dat gij mij zoover wantrouwt, om bang te zijn, dat ik van Tom's onbaatzuchtigheid, goedhartigheid of andere goede eigenschappen misbruik zou kunnen maken."

„Het was mijn bedoeling niet u dit te doen denken," antwoordde John, „en het spijt mij, dat dit toch het geval is geweest."

„Maar gij zijt daarvoor toch bang?" hervatte Martin.

„Gij vraagt mij dit zoo ronduit," antwoordde John, „dat ik niet kan ontkennen u beschouwd te hebben als iemand, die, niet uit boos opzet, maar uit louter onbedachtzaamheid, het karakter van mijn vriend niet in het ware licht beschouwt, en hem niet zoo behandelt als hij verdient behandeld te worden. Het is veel gemakkelijker Tom Pinch te minachten, dan hem goed te kennen en te waardeeren."

Dit werd niet driftig, maar toch met nadruk gezegd; want er was niemand op de wereld — met één uitzondering — in wien de spreker meer belang stelde dan in Pinch.

„Ik heb Tom beter leeren kennen, naarmate ik ouder werd en langer met hem omging," vervolgde hij, „en ik heb van hem leeren houden als iemand, die veel beter is dan ik zelf ben. Ik geloof, dat gij hem nog niet hadt doorgrond, toen wij elkaar vroeger ontmoetten, en dat het u ook niet bijzonder interesseerde om hem te doorgronden. De blijken, die ik daarvan opmerkte, waren heel gering, en ik moet zeggen ook heel onschuldig; maar zij waren mij toch onaangenaam, en zij vielen mij vanzelf in het oog; want gij moogt mij gelooven, dat ik er niet naar gezocht heb. Gij zult wel zeggen," vervolgde John, met een glimlach en meer op zijn gewonen toon sprekend, „dat ik niet erg beleefd ben; maar ik kan u verzekeren, dat ik van mijn kant dit onderwerp niet het eerst zou hebben aangeroerd."

„Ik ben er over begonnen," zei Martin, „en wel verre van mij over u te kunnen beklagen, moet ik zeggen, dat ik de hoogste achting koester voor uw vriendschap voor Tom en de tallooze blijken, die gij hem daarvan hebt gegeven. Waarom zou ik voor u willen verbergen," hij bloosde echter, toen hij dit zei, „dat ik, toen ik zijn huisgenoot was, hem niet goed kende en er ook geen werk van maakte om hem te leeren kennen, en dat dit mij nu werkelijk spijt?"

Hij zei dit met zooveel openhartigheid, bescheidenheid en mannelijke rondborstigheid tegelijk, dat John hem zijn hand aanbood, alsof zij elkaar de hand nog niet hadden gegeven; en daar Martin die hand met dezelfde vrijmoedigheid aannam, was onmiddellijk alle gedwongenheid tusschen de twee jongemannen verdwenen.

„Luister nu eens," zei John, „en als ik van uw geduld al te veel verg, bedenk dan dat er toch een slot aan mijn verhaal moet komen, en dat dit slot het eigenlijke punt van belang is."

Na deze inleiding vertelde hij alles wat hem bekend was van de ziekte en het langzame herstel van den patiënt in „De Stier", en daaraan knoopte hij het voorval op de stoombootwerf vast, dat Tom hem verteld had. Toen hij aan het slot was gekomen, keek Martin hem verbijsterd aan, want deze twee verhalen schenen in geen enkel verband met elkaar te staan; hij kon er, zooals men zegt, geen touw aan vastknoopen.

„Excuseer mij voor een oogenblik," zei John, opstaand. „Ik zal u aanstonds verzoeken in de andere kamer te komen."

Daarop liet hij Martin alleen, die heel verwonderd bleef zitten kijken, maar kwam al heel gauw terug om zijn belofte te vervullen. Toen Martin in de andere kamer kwam, vond hij daar een onbekende, die er zonder twijfel al was geweest, toen Tom Pinch die kamer wilde binnengaan.

Het was een jongeman, met zwarte oogen en zwart haar, en zoo vervallen en bleek van uiterlijk, alsof hij pas sedert kort van een zware ziekte hersteld was. Toen Martin binnenkwam, stond hij op; maar op John's verzoek ging hij weer zitten. Hij

had zijn oogen neergeslagen en keek strak voor zich, behalve dat hij een enkele maal een angstigen en beschaamden blik op beiden wierp.

„Deze man heet Lewsome," zei John Westlock; „hij is het, van wien ik verteld heb, dat hij in de herberg hier dichtbij zoo lang ziek is geweest. Hij is na zijn herstel nog lang heel zwak gebleven; maar gij ziet, dat hij nu goed vooruit gaat."

Daar Lewsome zich volstrekt niet bewoog, en Westlock hier zweeg, zei Martin, niet wetend wat te antwoorden, dat het hem pleizier deed dit te hooren.

„SPREEK RONDUIT!" ZEI MARTIN; „ZEG DE WAARHEID."

„Het korte verslag, dat ik wensch dat gij uit zijn eigen mond zult hooren, mijnheer Chuzzlewit," hervatte John, terwijl hij, niet Martin, maar Lewsome oplettend aankeek, „heb ik gisteren voor het eerst van hem gehoord, en vanmorgen heeft hij het herhaald, zonder zich zelf op eenig punt van belang tegen te spreken. Ik heb u al verteld, dat hij, voor hij uit de herberg werd vervoerd, gezegd had, dat hij mij een geheim had mee te deelen, dat hem zwaar op het hart lag. Maar daar hij zoolang zwak bleef, en geslingerd werd tusschen zijn verlangen om zijn gemoed te ontlasten en de vrees om zich daardoor in moeilijkheden te brengen, heeft hij de onthulling tot gisteren uitgesteld. Ik heb daar nooit op aangedrongen — want ik wist niets van den aard of het gewicht van zijn geheim — totdat ik vóór enkele dagen uit een brief van hem vernam, dat het iemand betrof, die Jonas Chuzzlewit heette; en daar ik toen begon te denken, dat het misschien eenig licht zou verspreiden over een geheimzinnig voorval, dat onzen vriend Tom nu en dan met zorg vervulde, zette ik hem nu aan om te spreken, en hoorde ik uit zijn mond het verslag, dat gij nu eveneens zult hooren. Ik ben het aan hem verplicht te zeggen, dat hij, omdat hij bang was te zullen sterven, dit verslag eenigen tijd geleden op schrift gebracht en aan mij geadresseerd, verzegeld heeft. Hij kon echter niet tot het besluit komen het mij in handen te geven. Ik geloof, dat hij het papier op dit oogenblik in zijn borstzak heeft."

De jongeman wees met zijn vinger naar zijn borst, alsof hij deze bijzonderheid wilde bevestigen.

„Misschien zou het 't beste zijn, het ons

ter bewaring te geven," zei John; „maar dat doet er op het oogenblik niet toe."

Dit zeggend, wenkte hij met zijn hand, om Martin tot aandacht aan te manen. Deze had zijn volle attentie al gevestigd op den man, die, na een korte poos van stilte, met een zwakke, holle stem begon:

„Was die Anthony Chuzzlewit, die...."

„Of die Anthony, die dood is, een bloedverwant van mij was?" viel Martin hierop in. „Hij was de broer van mijn grootvader."

„Ik vrees, dat hij van kant gemaakt is. Vermoord!"

„Mijn God!" riep Martin uit. „Door wien?"

„Door mij, vrees ik."

„Door u?"

„Ja, niet door een opzettelijke daad van mij, maar door mijn toedoen, vrees ik."

„Spreek ronduit!" zei Martin; „zeg de waarheid."

„Dat is de waarheid, vrees ik."

Martin wilde hem nogmaals in de rede vallen; maar toen John hem toefluisterde: „Laat hij het op zijn eigen manier vertellen," vervolgde Lewsome aldus:

„Ik ben voor medicus opgeleid, en een paar jaar ben ik als assistent bij een dokter in de City werkzaam geweest. In dien tijd ben ik met Jonas Chuzzlewit in kennis geraakt. Hij is de eigenlijke dader."

„Wat zegt gij daar?" vroeg Martin streng. „Weet gij wel, dat hij de zoon is van den ouden man, over wien gij gesproken hebt?"

„Ja, dat weet ik," antwoordde Lewsome.

Hij zweeg enkele oogenblikken, en sprak toen verder:

„Ik weet het maar al te goed; want ik heb hem ditwijls hooren wenschen, dat zijn vader maar dood was, en hooren klagen, dat hij hem verveelde en tot last was. Dat zei hij altijd op onze bijeenkomsten. Wij hadden namelijk met ons drieën of vieren een vaste plek waar wij 's avonds bijeenkwamen. Gij kunt u wel voorstellen, dat het daar niet veel zaaks was, als gij hoort, dat hij de voornaamste van het gezelschap was. Ik wou, dat ik gestorven was voor ik hem had gezien!"

Hij wachtte weer een poos, en vervolgde:

„Wij kwamen daar drinken en spelen, wel niet om veel geld, maar toch veel voor ons. Hij won gewoonlijk. Maar of hij won of niet, hij schoot geld op interest voor aan hen, die verloren, en op die manier kreeg hij, hoewel ik geloof dat wij hem allemaal heimelijk haatten, ons allen in zijn macht. Om hem te believen dreven wij den spot met zijn vader. Zijn schuldenaars begonnen daarmee, en ik was er een van. Wij dronken op den spoedigen aftocht van den oude, en de aanstaande erfenis van den zoon."

Weer wachtte hij even.

„Op zekeren avond verscheen hij in een erg verdrietig humeur. De oude man had het hem dien dag bijzonder lastig gemaakt, zei hij. Hij en ik waren toen alleen, en hij vertelde mij op een onvergenoegden toon, dat zijn vader volkomen kindsch was, ziekelijk en suf, even onverdraaglijk voor zich zelf als voor anderen, en dat het een weldaad zou zijn, hem uit den weg te ruimen. Hij zwoer, dat hij al dikwijls had gedacht, iets door het drankje te mengen, dat hij tegen zijn hoest innam, om hem het sterven wat gemakkelijker te maken. Menschen, die door een dollen hond waren gebeten, werden soms wel in bed gesmoord, zei hij; en waarom zou men oude menschen, die zoolang sukkelden, ook niet uit hun ellende helpen? Toen hij dit zei, keek hij mij strak aan, en ik hem; maar dien avond bleef het daarbij."

Hij hield weer op en bleef zoolang zwijgen, dat John Westlock tenslotte zei: „Ga voort!" Martin had zijn oogen niet van hem afgewend, maar was zoo in verbazing en afgrijzen verzonken, dat hij geen woord kon uitbrengen.

„Het zal ongeveer een week later zijn geweest — ik kan het mij niet precies herinneren, hoewel die tijd nooit uit mijn gedachten is geweest — dat hij mij weer aansprak. Ook toen waren wij alleen; want het was vóór het gewone uur, waarop wij bijeenkwamen. Wij hadden geen afspraak gemaakt; maar ik geloof toch, dat ik daarheen ging om hem te zoeken, en hij kwam zeker om mij. Hij las een courant toen ik binnenkwam, en hij knikte tegen mij, zonder op te kijken, en alsof hij bleef lezen. Ik ging dicht bij hem zitten. Toen zei hij dadelijk, dat hij graag twee soorten medicamenten van mij wilde hebben; één soort, die dadelijk werkte, en waarvan hij maar weinig noodig had, en een, die langzaam werkte en geen achterdocht kon opwekken, en daarvan moest hij meer hebben. Terwijl hij dit zei, deed hij nog alsof hij de courant las. Hij zei „medicamenten," en gebruikte nooit een ander woord. Ik ook niet."

„Dit komt volkomen overeen met wat ik vroeger gehoord heb," merkte John Westlock op.

„Ik vroeg hem, waarvoor hij die noodig had. Hij zei, niet om kwaad te doen, maar om aan katten in te geven, en vroeg wat mij dat aanging. Ik zou toen naar een van

de koloniën vertrekken — want ik had daar een aanstelling gekregen, die ik, zooals mijnheer Westlock weet, door mijn ziekte verloren heb, en die mijn eenige hoop op redding van een totalen ondergang was — en wat ging het mij dus aan? Hij kon zonder mijn hulp ook wel krijgen wat hij hebben wilde; alleen niet zoo gemakkelijk als van mij. Dit was waar. Misschien had hij het heelemaal niet noodig, zei hij, en hij was ook niet van plan er dadelijk gebruik van te maken; maar hij wilde het bij de hand hebben. Hij keek al dien tijd in de courant. Wij spraken over den prijs. Hij zou mij een kleine schuld kwijtschelden — ik was volkomen in zijn macht — en mij bovendien nog vijf pond geven; en daarbij bleef de zaak steken, daar er anderen binnenkwamen. Maar den volgenden avond, toen wij weer precies zoo bijeenzaten, gaf ik hem wat hij verlangde, nadat hij gezegd had, dat ik gek was als ik dacht, dat hij er ooit eenig kwaad mee zou doen; en hij gaf mij het geld. Na dien tijd hebben wij elkaar nooit teruggezien. Ik weet alleen nog, dat de arme oude vader kort daarop stierf, precies zooals hij d a a r-a a n gestorven zou zijn, en dat ik sedert dien tijd onbeschrijfelijk rampzalig ben geweest. Geen woorden kunnen beschrijven, wat ik geleden heb en nog lijd. Ik heb het verdiend; maar het is met geen woorden te zeggen."

Hij liet zijn hoofd op zijn borst zinken en sprak niet verder. Een zoo gemarteld en diep ellendig schepsel kon men niet met nuttelooze verwijten overladen.

„Laat hem bij de hand blijven," zei Martin, zich van hem afkeerend, „maar in 's hemels naam, buiten mijn gezicht."

„Hij zal hier blijven," fluisterde John. „Kom mee!"

Zacht den sleutel omdraaiend, toen zij de deur uitgingen, bracht hij Martin naar de kamer, waarin zij tevoren geweest waren.

Martin was zoo verbaasd en ontroerd over wat hij gehoord had, dat het eenigen tijd duurde voor hij zijn gedachten kon verzamelen, en goed kon begrijpen hoe alle bijzonderheden met elkaar in verband stonden. Toen hem eindelijk alles duidelijk was geworden, toonde John hem nog aan, dat de schuld van Jonas waarschijnlijk aan anderen bekend was, die met deze kennis tot hun eigen voordeel speculeerden, en daardoor een macht over hem uitoefenden, waarvan Tom Pinch toevallig getuige was geworden, en waartoe deze zonder het te willen de hand had geleend. Dit leek hun zoo duidelijk, dat zij er niet aan twijfelden; maar in plaats dat zij hieruit eenig voordeel konden trekken, merkten zij, dat hun moeilijkheden nog grooter waren geworden.

Zij wisten niets van de menschen, die deze macht bezaten. De eenige, dien zij kenden, was Tom's huisheer; en zij hadden geen recht, om dezen te ondervragen, al konden zij hem vinden, wat, te oordeelen naar hetgeen Tom zei, niet gemakkelijk zou zijn. En verondersteld al, dat zij hem konden ondervragen en dat hij wilde antwoorden — wat nog heel twijfelachtig was — dan hoefde hij, wat het geval op de werf aanging, alleen maar te zeggen, dat hij door dit of dat kantoor gestuurd was, om Jonas te waarschuwen, dat hij om dringende zaken terug moest komen, en daarmee zou alles zijn afgedaan.

Bovendien was het heel moeilijk iets in deze zaak te beginnen, zonder zich aan verantwoordelijkheid bloot te stellen. Wat Lewsome vertelde, kon gelogen of althans door de verwarring van zijn door ziekte geschokte hersenen sterk vergroot zijn; en al had hij de zuivere waarheid gesproken, dan kon de oude man toch heel goed een natuurlijken dood zijn gestorven. Pecksniff was in dien tijd in zijn huis geweest — zooals Tom zich dadelijk herinnerde, toen hij 's middags terugkwam, en aan hun besprekingen deelnam — en men had er geen geheim van gemaakt. Martin's grootvader was de van rechtswege bevoegde persoon om te beslissen hoe men in deze zaak behoorde te handelen; maar zijn eigen meening over de zaak te vernemen, was zoo goed als onmogelijk, daar hij zich in alles door Pecksniff liet leiden; en hoe Pecksniff over zijn schoonzoon zou spreken, kon men gemakkelijk raden.

Al deze bedenkingen nog buiten beschouwing latend, kon Martin de gedachte niet verdragen, dat hij den indruk zou wekken, van een zoo gruwelijke beschuldiging tegen een bloedverwant gebruik te maken om de gunst van zijn grootvader te herwinnen, en dat het dien schijn zou hebben, als hij zijn grootvader nogmaals ten huize van Pecksniff opzocht, om hem dit mee te deelen; en dat Pecksniff zeker niet zou nalaten zijn optreden in zoo'n schandelijk licht voor te stellen, wist hij maar al te goed. Aan den anderen kant maakte men zich bijna tot medeplichtige aan de misdaad, als men, in het bezit van dergelijke mededeelingen, geen pogingen tot verder onderzoek deed.

Kortom, zij konden uit dezen doolhof van moeilijkheden geen uitweg vinden, die niet door een doornig kreupelbosch liep; en

hoewel zij Mark Tapley in hun vertrouwen namen, en de vlugge geest van dezen jongeman verscheidene vermetele oplossingen aan de hand deed, die hij aanbood persoonlijk en op zijn eigen verantwoording ten uitvoer te brengen, kwam men door deze aanbiedingen toch niet veel verder, dan dat men er uit leerde, dat Tapley's ijver voor zijn vrienden nog veel grooter was dan men zich had voorgesteld.

Toen men zoover gekomen was, begon men het zonderlinge gedrag van den ouden boekhouder, dat Tom op den avond van de theevisite had bijgewoond, voor een punt van belang te houden, en te begrijpen, dat men een grooten stap verder zou komen, als men kon ontdekken, waarover die oude man mijmerde en wat hij zich nog herinnerde. Nadat zij zich hadden overtuigd, dat er nooit eenig contact tusschen Chuffey en Lewsome had plaats gehad, waardoor de eerste achterdochtig had kunnen worden, kwamen zij dus tot de conclusie, dat de oude boekhouder de man was, dien zij hebben moesten.

Maar evenals het dikwijls gebeurt, dat een openbare vergadering eenstemmig verklaart dat dit of dat bezwaar niet langer te dragen is, terwijl het daarna toch nog een paar eeuwen zonder eenige verlichting gedragen wordt, hadden zij ook door dit besluit niets anders gewonnen dan de zekerheid, dat zij het op dit punt eens waren; want Chuffey te willen spreken en bij hem te komen, waren twee verschillende dingen; en hem uit te hooren zonder hem zelf of Jonas te verontrusten en zonder op de moeilijkheid te stuiten om op zoo'n ontstemd instrument den toon aan te slaan, dien zij zochten, was iets, dat hun heel moeilijk zou gelukken.

Het werd toen een punt van overweging, wie van degenen, die op dien avond bij den ouden boekhouder waren geweest, den meesten invloed op hem had. Tom zei, dat dit kennelijk zijn jonge meesteres was; maar hij en de anderen huiverden bij de gedachte om haar door list tot het werktuig te maken om haar goddeloozen man in de val te brengen. Was er iemand anders? Ja, zei Tom. Juffrouw Gamp, de baker, die hem, naar hij gehoord had, eens een poosje had opgepast, had ook invloed op hem, hoewel op een andere manier.

Hieraan klampten zij zich onmiddellijk vast. Het was een nieuwe uitweg aan een kant, waarop zij eerst niet gelet hadden. John Westlock kende juffrouw Gamp, was door haar verpleegd, en wist waar zij woonde, want bij het afscheid had de goede vrouw hem een heel pakket van haar adreskaartjes ter uitdeeling gegeven. Men besloot nu om met voorzichtigheid, maar zonder uitstel, juffrouw Gamp aan te klampen, en zorgvuldig te onderzoeken hoeveel zij van Chuffey wist, en of men door haar tusschenkomst met den ouden boekhouder in contact zou kunnen komen.

Martin en John Westlock zouden nog dienzelfden avond naar de woning van juffrouw Gamp gaan, met de kans, dat zij deze daar in zoete rust zouden vinden, of haar elders zouden moeten gaan opzoeken onder de gewichtige zorgen van haar beroep. Tom ging naar huis, teneinde de gelegenheid niet te verzuimen om Nadgett te spreken, wanneer deze terug mocht komen; en Tapley bleef, op zijn eigen verzoek, voorloopig in Furnival's Inn, om op Lewsome te passen, dien men echter veilig alleen had kunnen laten, daar hij er niet aan scheen te denken zich uit de voeten te maken.

Maar vóór zij allemaal er op uit gingen, lieten zij hem het papier, dat hij bij zich had, voorlezen, met de verklaring, die hij daarbij had gevoegd, en die inhield, dat hij, den dood voor oogen ziende en door zijn geweten gepijnigd, deze bekentenis vrijwillig had geschreven. Toen hij dit gedaan had, onderteekenden zij het allen, en borgen het, met toestemming van Lewsome op een veilige plaats weg.

Op raad van John schreef Martin ook een brief aan de regenten van de bewuste dorpsschool, waarin hij het bekroonde plan voor *zijn* werk verklaarde, en Pecksniff beschuldigde van het bedrieglijk voor het zijne te hebben uitgegeven. John stelde buitengewoon veel belang in deze zaak, en zei met zijn gewone oneerbiedigheid, dat Pecksniff tot nu toe al zijn schurkenstreken had zien gelukken, en het hem (John) zijn leven lang zou verheugen, als hij dien huichelaar, al was het maar één enkele maal, te schande kon helpen maken.

Het was een drukke dag geweest. Maar Martin had nog geen woning, en zoodra de bovengemelde zaken waren afgedaan, ging hij er op uit, Westlock's uitnoodiging om te blijven eten van de hand wijzend, om naar een of ander onderdak rond te kijken. Na veel moeite vond hij voor zich zelf en Mark twee zolderkamertjes in een steegje, niet ver van Temple Bar. Hij bracht hun bagage, die zij in het diligencekantoor hadden gelaten, naar deze nieuwe schuilplaats; en het was met een blijde voldoening, die hij, toen de zelfzucht hem nog beheerschte, nooit had gesmaakt of had kun-

nen smaken, dat hij, bedenkend hoeveel moeite hij Mark had bespaard en hoe verwonderd en in zijn schik deze zou zijn, later in den Temple op en neer wandelde, terwijl hij zijn maaltijd deed met een vleeschpasteitje, dat hij onderweg gekocht had.

HOOFDSTUK XLIX.

Waarin juffrouw Harris en een trekpot aanleiding geven tot ernstig ongenoegen tusschen twee vriendinnen.

Het kamertje van juffrouw Gamp in Kingsgate-Street had, figuurlijk gesproken, een staatsiekleed aangetrokken. Het was geveegd, en opgeruimd, om bezoek af te wachten. Juffrouw Prig zou bij haar vriendin komen theedrinken.

Het kamertje van juffrouw Gamp was niet bijzonder ruim; maar voor een tevreden gemoed is een hutje een paleis, en misschien was de bovenvoorkamer van den barbier Sweedlepipe, in juffrouw Gamp's verbeelding, een prachtige zaal. En al was het dit ook niet, het bevatte toch voor iemand, die niet al te buitensporig veel verlangde, zooveel gemakken, als men in een vertrek van die grootte maar kon verwachten. Men hoefde alleen maar om het ledikant te denken, en dan was men veilig. Dit was het groote geheim. Als men maar om het ledikant dacht, kon men zelfs bukken, om onder het ronde tafeltje naar iets te zoeken, dat men had laten vallen, zonder zich erg aan de latafel te stooten, of zich zelf in het ziekenhuis te brengen door zijn kleeren aan het vuur in brand te steken.

Vreemde gasten werden voortdurend aan deze noodzakelijke voorzichtigheid herinnerd door de grootte van het ledikant, waardoor men het onmogelijk kon vergeten. Het was een zoogenaamd tentledikant, en had, in plaats van onderlagen, een lap zeildoek, die zoo laag was doorgezakt, dat de kist van juffrouw Gamp er niet onder kon, maar halverwege bleef steken, wat even leelijk voor het gezicht als gevaarlijk voor de schenen van een vreemde was. Bovendien prijkten de latten van de kap, waarover de gordijnen hadden moeten hangen, met een stel houten ballen, die dikwijls bij het minste gedreun, en soms heelemaal vanzelf, er van afvielen en den vreedzamen gast een schrik op het lijf joegen.

Het bed was met een heel antieke lappendeken versierd, en aan het hoofdeinde, het dichtst naar de deur, hing een blauw geruit gordijntje, dat de zefirs, die in Kingsgate-Street dartelden, moest verhinderen om met het hoofd van juffrouw Gamp een al te baldadig spel te drijven. Aan de stijlen hingen een paar oude japonnen en andere stukken van haar garderobe, die door lang gebruik zoo volkomen haar model hadden aangenomen, dat meer dan één ongeduldige echtgenoot, die in de schemering haastig binnenkwam, ontsteld was door de vermeende ontdekking, dat juffrouw Gamp zich had opgehangen. Een van die heeren, die met een bijzonder haastige boodschap kwam, had wel gezegd, dat zij op wachtengelen leken, die haar slaap bewaakten; maar dat was bij gelegenheid van zijn eerste, zooals juffrouw Gamp zei, en hoewel hij zijn bezoek nog vaak had herhaald, had hij nooit weer zoo sentimenteel gesproken.

De stoelen waren bijzonder breed van zitting en rug, en misschien om die reden maar twee in getal. Het waren allebei leunstoelen van oud mahoniehout, en vooral merkwaardig door de buitengewone gladheid van hun kussens, die vroeger met paardenhaar bekleed waren geweest, maar nu met een blauwachtige stof overtrokken waren, zoo glad, dat een vreemde, die erop ging zitten, altijd een benauwd gezicht zette, daar hij dadelijk begon weg te glijden. Had juffrouw Gamp weinig stoelen, zij had daarentegen een overvloed van hoededoozen, waarin zij allerlei schatten wegborg, die daarin echter niet zoo veilig bewaard waren als de goede vrouw scheen te denken; want hoewel elke doos een zorgvuldig dichtgebonden deksel had, had geen van alle meer een bodem, zoodat de inhoud als het ware alleen maar onder een domper was gezet. De latafel, die eigenlijk gemaakt was als een kastje om boven op een andere kast te zetten, had een dwergachtig voorkomen, maar had in één opzicht iets boven de doozen voor; want, daar al het beslag er al lang was afgetrokken, was het heel moeilijk er iets uit te halen. Dit kon men alleen maar op twee manieren doen; of door het heele meubel voorover te doen kantelen, tot al de laden tegelijk er uitschoten; of door de laden één voor één met een mes open te steken, alsof het oesters waren.

Juffrouw Gamp borg al haar huishoudelijke benoodigdheden in een kastje naast den schoorsteen. Evenals in de natuur had het zwaarste de laagste plaats — daar lagen de steenkolen — en het lichtste de

hoogste — op de bovenste plank stond de brandewijn, dien zij fatsoenshalve in een trekpot bewaarde. De schoorsteenmantel was versierd met een kleinen almanak, dien zij hier en daar eigenhandig had gemerkt op den dag, waarop de een of andere juffrouw haar diensten noodig zou hebben. Bovendien prijkte hij met drie portretten in profiel: een in kleuren van juffrouw Gamp zelf, toen zij nog jong was, een in bister, van een dame met veeren, die men voor juffrouw Harris in balcostuum kon houden, en een in het zwart van den overleden heer Gamp. Dit laatste was ten voeten uit, opdat het houten been de gelijkenis des te sterker zou doen uitkomen.

Een blaasbalg, een paar overschoenen, een braadvork, een ketel, een papkommetje, een lepel om weerspannige patiënten medicijnen in te geven, een paraplu die, als een kostbare rariteit, in het oog vallend te pronk hing, voltooiden den opschik van den schoorsteen en den muur er naast. Naar deze dingen hief juffrouw Gamp met innig genoegen haar oogen op, toen zij haar theegoed had klaargezet, en verder alles gereedmaakte om Betsy Prig te ontvangen. Zij had veel omslag gemaakt; zelfs had zij twee pond gemarineerden zalm gehaald.

„Komaan — blijf nu maar niet lang weg, Betsy," zei juffrouw Gamp, haar afwezige vriendin aansprekend; „want ik kan om den dood niet velen, dat ik wachten moet. Waar ik ook kom, blijf ik bij mijn zeggen: Ik ben gemakkelijk te voldoen, en heb maar weinig noodig, maar het beetje dat ik noodig heb, moet ik goed hebben en op de minuut af, als de klok slaat, anders blijven wij geen goede vrienden."

Haar eigen toebereidselen bewezen, dat zij haar beetje graag goed had; want het bestond uit een versch brood, een bordje met heerlijke boter, een pot met witte suiker, en verdere benoodigdheden in denzelfden trant. Zelfs de snuif, waarop zij haar neus nu vergastte, was zoo lekker, dat zij nog een snuifje nam.

„Daar hoor ik het schelletje," zei juffrouw Gamp, terwijl zij vlug naar het portaal van de trap liep en over de leuning keek. „Betsy, wat — och, het is die akelige Sweedlepipe, geloof ik!"

„Ja, ik ben het," zei de barbier met een flauwe stem. „Ik kom juist binnen."

„Gij komt altijd binnen, geloof ik," mompelde juffrouw Gamp, binnensmonds, „behalve als gij uitgaat. Die man maakt iemand dol."

„Juffrouw Gamp!" riep de barbier. „Luister eens, juffrouw Gamp!"

„Wel, wat is er?" vroeg zij ongeduldig, terwijl zij naar beneden kwam. „Staat de Theems in brand, en kookt de visch er in gaar? Wat weerga, wat heeft de man uitgevoerd? Hij is zoo wit als een doek!"

Dit laatste zei zij toen zij beneden was gekomen, en Sweedlepipe bleek en ontdaan op zijn scheerstoel vond zitten.

„Weet gij nog wel," zei Sweedlepipe, „weet gij nog wel van dien kleinen...."

„Den kleinen Wilkins?" riep juffrouw Gamp uit. „Laat mij niet schrikken, man! Is zijn vrouw....?"

„Ik spreek niet van iemands vrouw," viel de barbier hierop in, „maar van Bailey, dien kleinen Bailey."

„En wat is er met dat onderdeurtje?" hervatte juffrouw Gamp vinnig. „Wat heeft hij uitgevoerd?"

„Hij heeft niets uitgevoerd," riep de arme barbier wanhopig uit. „Waarom gaat gij zoo te keer, terwijl gij ziet, dat ik zoo van streek ben, dat ik nauwelijks spreken kan? Hij zal nooit meer iets uitvoeren. Hij is er geweest. Hij is dood. Den eersten keer dat ik dien jongen zag," vervolgde hij weeklagend, „heb ik hem te veel laten betalen voor een roodborstje. Ik vroeg hem anderhalven stuiver voor een van een stuiver, omdat ik dacht dat hij pingelen zou, maar dat deed hij niet. En nu is hij dood, en al had ik al de stoommachines en electriseermachines, die er ooit geweest zijn, hier in den winkel, en al liet ik ze werken zoo hard ze maar konden, zij konden de rekening toch niet vereffenen, al scheelt het maar een halven stuiver."

Hij keerde zich om naar den handdoek, en veegde daarmee zijn oogen af.

„En wat een knappe jongen was hij!" hervatte hij. „Hoe schrander voor zijn jaren! Wat kon hij praten, en wat wist hij veel! Hier op dezen stoel heb ik hem geschoren — voor de grap natuurlijk — hij zat altijd vol grappen. En als ik nu denk dat hij nooit echt geschoren zal worden! Ik had liever gewild dat al de vogels waren doodgegaan," riep hij uit, terwijl hij in het rond keek naar de kooien, en nog eens zijn oogen afveegde, „dan dat ik dit heb moeten hooren!"

„Maar hoe hebt gij het gehoord?" vroeg juffrouw Gamp. „Wie heeft het u verteld."

„Ik moest naar een jachtliefhebber in de City, die een paar gekortwiekte duiven wilde hebben, om op te leeren schieten, en toen ik bij hem vandaan kwam, ging ik een biertje drinken, en daar hoorde ik er alle

menschen over praten. Het staat in de couranten."

„Gij zijt heelemaal van de wijs, mijnheer Sweedlepipe," zei juffrouw Gamp, haar hoofd schuddend; „en ik geloof dat een half dozijn bloedzuigers aan de slapen van uw hoofd niet kwaad zouden zijn om uw hersenen wat op te frisschen. Waar praatten zij van, en wat staat er in de couranten?"

„Het heele geval!" riep de barbier uit. „Wat zou er anders in staan? Hoe hij en zijn meester een ongeluk hebben gekregen met een rijtuig, en hoe hij naar Salisbury is gebracht, en daar gestorven is, zonder een enkel woord meer te spreken. Dat is het ergste voor mij, maar het is nog niet alles. Zijn meester is niet te vinden, en de andere directeur van hun kantoor in de stad, Crimple, David Crimple, is met het geld er vandoor gegaan, en er zijn biljetten aangeplakt om een prijs uit te loven voor hem, die hem aanhoudt. Mijnheer Montague, de meester van dien armen Bailey, wordt ook gezocht. Sommigen zeggen dat hij al in het buitenland is; maar anderen denken dat hij nog niet weg is kunnen komen, en zoeken hem overal. Hun kantoor is een zwendelarij, een oplichtersbende. Dat is nu uitgekomen; maar daarmee wordt Bailey niet weer levend."

„Het heeft zoo moeten zijn," zei juffrouw Gamp met wijsgeerige koelheid. „Maar hebt gij met dat alles niets van mijnheer Chuzzlewit gehoord?"

„Neen," antwoordde de barbier; „niets van beteekenis. Zijn naam stond niet op de gedrukte lijst van directeuren, hoewel men zegt dat hij er toch bij hoorde. De een denkt, dat hij zelf bedrogen is, de ander, dat hij mee heeft helpen bedriegen; maar dat mag zijn zooals het wil, men heeft geen enkel bewijs tegen hem. Vanmorgen is hij zelf naar den Lord-Mayor en die andere groote pruiken gegaan, om een aanklacht in te dienen, dat men hem had opgelicht, en dat die twee kerels met zijn geld er vandoor waren gegaan, en dat hij juist ontdekt had, dat Montague niet eens Montague heette, maar een anderen naam had. Zij zeggen dat hij er uitzag als de dood, zoo had hij zich zijn verlies aangetrokken. Maar, och Heere," riep de barbier plotseling uit, op het onderwerp van zijn eigen smart terugkomend, „wat kan het mij schelen hoe hij er uitzag! Al stierf hij vijftigmaal, er zou niet zooveel aan hem verloren zijn als aan Bailey."

Op dit oogenblik klingelde het schelletje en mengde zich de grove stem van juffrouw Prig in het gesprek.

„Zoo, zijt gij er over aan het praten?" merkte zij op. „Ik hoop dat gij er mee klaar zijt, want het is een zaak, die mij volstrekt niet aangaat."

„Lieve Betsy, wat komt gij laat," zei juffrouw Gamp.

Haar waardige vriendin antwoordde met eenige bitsheid, dat zij het niet helpen kon, als de menschen, om haar te plagen, op een ongelegen oogenblik wilden sterven; en dat het al erg genoeg was, als iemand zoolang op thee moest wachten, zonder er nog een verwijt over te moeten hooren.

Juffrouw Gamp, die hieruit eenigszins opmaakte hoe het met het humeur van haar vriendin gesteld was, bracht haar dadelijk naar boven, meenend dat het gezicht van de zalm een gunstige verandering teweeg zou brengen.

Maar Betsy Prig had zalm verwacht. Dit bleek duidelijk; want toen zij naar de tafel keek, waren haar eerste woorden:

„Ik dacht wel, dat gij er geen komkommer bij zoudt hebben."

Juffrouw Gamp verschoot van kleur en zette zich op het ledikant neer.

„Gij spreekt waarachtig de waarheid, Betsy," zei zij. „Dat heb ik glad vergeten."

Juffrouw Prig keek haar vriendin strak aan, en stak haar hand in haar zak, waaruit zij met een knorrig, maar triomfantelijk gezicht een paar handenvol groenten haalde: een kropje sla, uien, augurken, radijs en selderij. Zij had dit alles onderweg aan een groentenkar gekocht, maar liet zich zoo weinig op dit verrassende blijk van bedachtzaamheid voorstaan, dat zij niet eens glimlachte, maar droogweg zei, dat juffrouw Gamp dit nu maar moest klaarmaken.

„Maar laat er geen snuif in vallen," voegde zij er bij. „In gort, broodwater, appelmoes en bouillon kan het geen kwaad. Het doet de maag van een zieke goed. Maar zelf houd ik er niet van."

„Wel Betsy, hoe kunt ge zoo praten?" zei juffrouw Gamp.

„Wat, niezen en hoesten uw patiënten dan niet altijd om gek te worden van uw snuif?" hervatte juffrouw Prig.

„En wat zou dat dan nog?" vroeg juffrouw Gamp.

„Niets. Maar gij moet het mij niet heeten liegen."

„Wie heet het u liegen?" vroeg juffrouw Gamp.

Haar vriendin gaf geen antwoord.

„Wie heet het u liegen, Betsy?" vroeg juffrouw Gamp nog eens; en vervolgens verleende zij de vraag nog meer strengheid en statigheid, door die om te keeren,

en te zeggen: „Betsy, wie heet het u liegen?"

Dit had heel gemakkelijk op een hevig geschil tusschen de vriendinnen uit kunnen loopen; maar juffrouw Prig's verlangen naar de gereedstaande versnaperingen was grooter dan haar ongenoegen over deze tegenspraak, en daarom gaf zij voorloopig geen ander antwoord dan: „Niemand, Sara, als gij het niet doet." Want ruzie kan men altijd krijgen, maar zalm niet. Haar toilet was spoedig gemaakt. Zij had alleen haar hoed en shawl maar op het bed te gooien, en een paar rukken aan haar haren te geven, een rechts en een links, alsof zij aan twee schellen trok, en zij was gereed. De thee was al gezet. Juffrouw Gamp haastte zich met de sla, en spoedig waren beiden druk aan het eten en drinken.

Het tafelgenot bracht beiden in een beter humeur, en toen de maaltijd was afgeloopen — wat niet spoedig het geval was — en juffrouw Gamp, nadat zij de tafel had opgeruimd, den trekpot en een paar wijnglazen van de bovenste plank nam, was haar stemming heel vriendschappelijk.

„Betsy," zei juffrouw Gamp, nadat zij haar eigen glas had volgeschonken, en terwijl zij haar vriendin den trekpot toeschoof. „Ik zal een toast instellen. Dat wij nog maar dikwijls samen mogen werken."

„Daarop drink ik graag mee," zei juffrouw Prig.

Van dit oogenblik af begonnen de neuzen van de beide dames teekenen van inwendige hitte te vertoonen, die zich misschien, hoewel dit nog niet bleek, ook aan haar humeuren meedeelde.

„Maar, zeg nu eens, Sara," begon juffrouw Prig, „om het aangename met het nuttige te vereenigen, wat is dat voor een geval, waarin ge mij tot hulp woudt hebben?"

Daar juffrouw Gamp een ontwijkend antwoord scheen te willen geven, voegde Betsy er bij:

„Is het bij juffrouw Harris?"

„Neen," was het antwoord.

„Wel," zei juffrouw Prig met een kort afgebroken lach, „daar ben ik in ieder geval blij om."

„Waarom zoudt gij daar blij om zijn, Betsy?" vroeg juffrouw Gamp met warmte. „Gij kent haar alleen maar van hooren zeggen — waarom zoudt gij er dus blij om zijn? Als gij iets op juffrouw Harris te zeggen weet, kom er dan mee voor den dag. Ik heb de lieve vrouw al gekend," vervolgde zij met tranen in haar oogen, „voor zij haar eerste kind kreeg, toen mijnheer Harris zoo bang was, dat hij in een leeg hondenhok kroop en zijn ooren dicht hield, en er niet uit wilde komen voor men hem het kleintje liet zien, en toen kreeg hij een toeval; maar de dokter greep hem bij zijn kraag en legde hem op de plaats op de koude steenen; en haar stelden wij gerust door haar wijs te maken dat zijn brullen het geluid van een orgel was. Ik heb haar gekend, Betsy, toen hij haar het verdriet aandeed te zeggen, dat zijn negende één te veel was, zoo niet twee, terwijl het lieve schaap hem in zijn gezicht kraaide, en het is toch goed opgegroeid, hoewel met kromme beentjes; maar ik heb nooit geweten, Betsy, dat gij reden zoudt hebben om blij te zijn, dat juffrouw Harris u niet noodig had. Gij zult nooit bij haar hoeven te komen, daarop kunt gij gerust zijn; want als zij ziek is, roept zij nooit iets anders dan ,laat Sara bij mij komen!' "

Onder deze aandoenlijke toespraak had juffrouw Prig gedaan alsof zij zoo aandachtig luisterde, dat zij, zonder zelf te merken wat zij deed, haar glas nog eens uit den trekpot vol schonk. Juffrouw Gamp had dit echter gezien, en er het slot van haar redevoering om verhaast.

„Zij is het dus niet," zei Betsy koeltjes; „maar wie dan wel?"

„Gij hebt mij wel eens hooren spreken, Betsy," antwoordde juffrouw Gamp, nadat zij een veelbeteekenenden blik naar den trekpot had geworpen, „over iemand, dien ik op moest passen, in den tijd, toen wij samen dien patiënt in „De Stier" hadden?"

„De oude Snuffey," merkte Betsy op.

Juffrouw Gamp keek haar aan met een oog, dat vlammen scheen te schieten, want zij zag in dit moedwillige verspreken een boosaardige toespeling op haar eigen vergeetachtigheid, waarop juffrouw Prig al, zoodra zij kwam, had geschimpt, alsof zij het er op toelegde om de bestaande harmonie te verstoren; en zij hield dit voor heel zeker, toen zij, om juffrouw Prig terecht te wijzen, heel duidelijk den naam Chuffey uitsprak, en Betsy deze opheldering met een schamperen lach ontving.

De beste menschen hebben hun gebreken, en van juffrouw Prig moet gezegd worden, dat, als er iets op haar karakter was aan te merken, het dit was, dat zij het onaangename van haar humeur niet uitsluitend voor haar patiënten bewaarde, zooals een onberispelijke ziekenoppasster gedaan zou hebben, maar er ook haar vriendinnen een ruim deel van schonk. Misschien maakte nu de trekpot dit gebrek wat erger dan gewoonlijk; want haar vriendinnen zeiden dikwijls, dat zij erg ongemakkelijk werd,

als zij wat opgewonden was. Hoe dit zij, haar gezicht nam nu een spottende en tergende uitdrukking aan, en zij zat, met haar armen over elkaar en één oog dichtgeknepen, juffrouw Gamp aan te kijken op een manier, die bijzonder geschikt was om iemand haar verstandelijke meerderheid te doen voelen en daardoor korzelig te maken.

Juffrouw Gamp merkte dit op, en achtte het daarom des te noodzakelijker, Betsy te doen voelen, wie zij eigenlijk was en mij niet naar vraagt, Betsy! Maar mijnheer Chuffey's patroon vindt het raadzaam, dat er op hem gepast wordt, en heeft mij gevraagd of ik hem wil aannemen. ,Ik zou hem aan niemand anders willen toevertrouwen dan aan u, Sara,' zei hij; ,want gij zijt als goud uit de smeltkroes. Wilt gij hem aannemen, om nacht en dag zelf op hem te passen, zeg dan maar hoeveel gij hebben moet.' — ,Neen', zei ik toen; ,dat doe ik niet. Dat zou ik voor geen geld willen aannemen. Maar ik heb een vriendin, Betsy

TOEN VERHIEF JUFFROUW GAMP ZICH — VERHIEF ZICH ZOOWEL LICHAMELIJK ALS ZEDELIJK — EN STORTTE DE FIOLEN VAN HAAR TOORN OVER HAAR UIT.

hoeveel zij haar te danken had. Zij nam dus een heel beschermende en voorname houding aan, en besloot wat meer in bijzonderheden te treden.

„Mijnheer Chuffey," zei zij, „is wat licht in zijn hoofd. Gij moet mij niet kwalijk nemen als ik zeg, dat hij misschien niet zoo gek is als sommige menschen denken, en ook houden sommige menschen hem niet voor zoo gek als zij zeggen; maar ik weet wat ik weet; en wat gij niet weet, weet gij niet, zoodat gij goed zult doen, als gij er Prig heet zij, die ik kan recommandeeren, en als die mij mag aflossen, wil ik het wel doen. Als ik haar zeg hoe zij hem behandelen moet, is zij even goed te vertrouwen als ik zelf.' "

Hier vertoonde juffrouw Prig opnieuw een vlaag van verstrooidheid, maar zonder haar stuursche gezicht te vertrekken, en stak nogmaals haar hand naar den trekpot uit. Dit was meer dan juffrouw Gamp kon verdragen. Zij hield de hand van haar vriendin tegen, en zei met aandoening:

„Neen, Betsy, wat ge ook doet, zuiver spel en gelijk op drinken."

Juffrouw Prig, aldus teleurgesteld, liet zich achterover in haar stoel zakken, terwijl zij haar ééne oog nog vaster dichtkneep, haar armen nog stijver over elkaar sloeg, en haar hoofd, met een smadelijken glimlach, langzaam heen en weer liet wiegelen.

„Juffrouw Harris, Betsy!...." hervatte juffrouw Gamp.

„Och, klets niet over juffrouw Harris!" riep de ander uit.

Juffrouw Gamp staarde haar aan met een mengeling van verbazing, ongeloovigheid en verontwaardiging; waarop juffrouw Prig, zich nog steviger in postuur zettend, de vreeselijke woorden uitsprak:

„Ik geloof niet, dat er een juffrouw Harris bestaat!"

Toen zij dit had gezegd, boog zij zich voorover en knipte drie- of viermaal met haar vingers; telkens dichter bij het gezicht van juffrouw Gamp, en daarna stond zij op, om haar hoed op te zetten, als voelde zij wel, dat er nu een kloof tusschen haar beiden was gekomen, waarover niets ter wereld ooit een brug kon slaan.

De slag was zoo geweldig en onverwacht, dat juffrouw Gamp met wijd opengesperde oogen en gapenden mond, alsof het haar aan adem ontbrak, in de lucht bleef zitten staren, tot Betsy Prig haar hoed had opgezet en haar shawl had omgeslagen. Toen verhief juffrouw Gamp zich — verhief zich zoowel lichamelijk als zedelijk — en stortte de fiolen van haar toorn over haar uit.

„Wat, gij gemeen schepsel!" riep zij uit; „heb ik juffrouw Harris vijf en dertig jaar lang gekend, om nu te moeten hooren, dat zij niet bestaat? Heb ik haar daarom bijgestaan in alle moeite en nood, terwijl haar eigen portret al dien tijd voor mijn oogen heeft gehangen, om u tot een leugenaarster te maken? Gij kunt veilig gelooven dat zij niet bestaat, want zij zou zich niet willen verlagen u aan te kijken, en zoo dikwijls ik uw naam noemde, wat mij spijt dat ik ooit gedaan heb, heeft zij gezegd: ‚Sara Gamp, hoe kunt gij u zoo verlagen om met h a a r om te gaan?' Pak je weg!"

„Ik ga al, juffrouw," antwoordde Betsy Prig, en met deze woorden bleef zij staan.

„Dat zou ik u ook raden," zei juffrouw Gamp.

„Weet gij wel tegen wie gij spreekt, juffrouw?" hervatte haar bezoekster.

„Dat zou ik wel denken," antwoordde juffrouw Gamp, haar met verachting van het hoofd tot de voeten bekijkend, „tegen Betsy Prig. Ik ken haar goed — maar al te goed. Pak je weg, zeg ik!"

„En woudt g ij mij onder u stellen?" riep juffrouw Prig uit, terwijl zij juffrouw Gamp op haar beurt van het hoofd tot de voeten bekeek. „Gij, gij? Och, wat vriendelijk! — hoe duivel komt gij zoo onbeschaamd?" vervolgde zij, plotseling van scherts tot woede overslaand. „Wat verbeeldt gij u wel?"

„Pak je maar weg!" zei juffrouw Gamp. „Ik schaam mij over u."

„Als gij daarover spreekt, zoudt gij u beter over u zelf kunnen schamen," hervatte juffrouw Prig. „Gij met uw Chuffey. Is die arme oude suffer dan nog niet gek genoeg? Ha, ha!"

„Hij zou gauw gek genoeg zijn, als gij hem onder uw handen kreegt," snauwde juffrouw Gamp.

„En daarom hebt gij mij dan zeker gevraagd, niet waar?" zei juffrouw Prig triomfantelijk. „Jawel. Maar gij zult verkeerd uitkomen. Ik zal geen voet over zijn drempel zetten; dan zullen wij eens zien, hoe gij het zonder mij stellen zult. Ik zal geen voet over zijn drempel zetten."

„Gij hebt nooit een waarder woord gesproken," antwoordde juffrouw Gamp. „Maak nu maar, dat gij wegkomt!"

Zij werd echter verhinderd om den aftocht van haar gewezen vriendin te zien, doordat deze in haar toornige drift tegen het ledikant stiet, wat ten gevolge had, dat eenige van de vroeger vermelde ballen naar beneden kwamen en gedeeltelijk op juffrouw Gamp's hoofd vielen. Toen deze zich van den schrik over dit houten stortbad had hersteld, was Betsy verdwenen.

Zij had echter het genoegen te hooren, hoe Betsy beneden in de gang en in den winkel nog over haar grieven klaagde, en herhaalde malen verklaarde, dat zij geen voet bij Chuffey over den drempel wilde zetten; en ook, in plaats van Betsy, den barbier Sweedlepipe en twee vreemde heeren in haar kamertje te zien.

„Wel lieve tijd!" riep de kleine barbier uit, „wat is er toch aan de hand? Wat hebt gij met u beiden een leven gemaakt, juffrouw Gamp! Deze twee heeren hebben bijna al dien tijd aan de deur staan kloppen, zonder dat gij hen gehoord hebt. Het zal mijn puttertje den dood aandoen. In zijn angst heeft het zich zoo afgewerkt met water ophalen, dat het in geen jaar zooveel had kunnen drinken. Het beestje dacht zeker, dat er brand was."

Juffrouw Gamp had zich intusschen op haar stoel laten zinken, en barstte, terwijl

zij haar handen in elkaar sloeg, in de volgende weeklacht uit:

„Och, mijnheer Sweedlepipe, en mijnheer Westlock, als mijn oogen mij niet bedriegen, en gij mijnheer, dien ik het pleizier niet heb te kennen, wat ik vanavond van Betsy Prig heb moeten verduren, zou geen sterfelijk mensch zich kunnen verbeelden. Als zij mij had uitgescholden, omdat zij dronken was, wat ik al meende te merken, toen zij kwam, maar ik kon het niet gelooven, omdat ik zelf zoo'n afkeer van drank heb" — juffrouw Gamp was, tusschen haakjes gezegd, tamelijk ver heen, en de geur van den trekpot vervulde de heele kamer — „had ik het in dank van haar aangenomen. Maar wat zij van juffrouw Harris zei, zou geen lam kunnen vergeven. — Neen, Betsy," riep zij, in tranen uitbarstend, „en geen worm kunnen vergeten!"

De kleine barbier krabde zijn hoofd, schudde het eens, keek naar den trekpot, en ging stil de kamer uit. John Westlock nam een stoel en zette zich naast juffrouw Gamp neer, en Martin nam op het voeteneinde van het ledikant plaats.

„Gij zult u wel afvragen, wat wij hier komen doen," zei John. „Ik zal het u aanstonds zeggen, als gij wat bedaard zijt. Het heeft niet zoo'n groote haast. Hoe gaat het nu? Wat beter?"

Juffrouw Gamp stortte nog eenige tranen, schudde haar hoofd en sprak met een flauwe stem den naam van juffrouw Harris uit.

„Drink een beetje...." John was verlegen hoe hij het zou noemen.

„Thee," zei Martin.

„Het is geen thee," zei juffrouw Gamp.

„Het zal de een of andere medicijn zijn, denk ik," hervatte John. „Drink er maar wat van."

Juffrouw Gamp liet zich overhalen om er een glas van te drinken. „Onder beding," merkte zij hartstochtelijk op, „dat Betsy nooit weer een slag werk van u krijgt."

„Zeker niet," zei John. „Zij zal tenminste nooit helpen om mij op te passen."

„Als ik er aan denk," hervatte juffrouw Gamp, „dat zij mij geholpen heeft om dien vriend van u op te passen, en dat het zoo weinig scheelde, of zij had dingen gehoord...." — Zij hield op en slaakte een diepen zucht.

John gaf Martin een wenk.

„Ja, juffrouw Gamp," zei hij, „dat scheelde maar weinig."

„Ja, heel weinig," herhaalde zij. „Het was gelukkig, dat zij den dag had en ik den nacht, wanneer hij het meest ijlde. Wat zou dat valsche, kwaadaardige schepsel wel gezegd en gedaan hebben, als zij gehoord had wat ik weet. Och, och!" vervolgde zij, op den vloer stampend, „dat ik uit den mond van zoo'n mensch zooiets van juffrouw Harris heb moeten hooren!"

„Trek het u maar niet aan," zei John. „Gij weet toch wel, dat het niet waar is."

„Dat het niet waar is!" riep juffrouw Gamp uit. „Weet ik dan niet, dat de lieve vrouw op ditzelfde oogenblik op mij zit te wachten, en uit het raam naar mij uitkijkt, met den kleinen Tom in haar armen, die mij altijd zijn Ootemoe noemt? En ik ben ook werkelijk een grootmoeder voor hem geweest, mijnheer Westlock, sedert ik hem vond met zijn roode sajetten schoentje half in zijn keel, dat hij had willen opeten, terwijl zij door het heele huis er naar zochten, en het arme schaap in de voorkamer er in lag te stikken. O, Betsy Prig, hoe hebt gij vanavond uw kwaadaardigheid laten zien! Maar gij zult nooit weer een voet over Sara's drempel zetten, leelijk serpent!"

„En gij zijt altijd zoo goed voor haar geweest," zei John troostend.

„Ja, dat is juist het ergste. Dat kan ik niet uitstaan, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp, terwijl zij, zonder goed te weten wat zij deed, haar glas ophield, dat Martin vol schonk.

„Gij hadt haar tot hulp genomen om mijnheer Lewsome op te passen," zei John, „en nu weer bij mijnheer Chuffey."

„Ja, maar ik neem haar nooit weer!" riep zij uit. „Ik wil nooit weer met Betsy Prig samenwerken!"

„Neen, neen!" zei John. „Dat zou niet goed zijn."

„Ik geloof niet, dat het ooit goed geweest is, mijnheer," hernam juffrouw Gamp, met die eigenaardige plechtigheid, die aan een bepaalden graad van dronkenschap eigen is. „Nu dat schepsel haar masker heeft afgelegd, geloof ik niet, dat het ooit goed is geweest. Er zijn wel eens redenen in een familie om iets geheim te houden, mijnheer Westlock, en om alleen zulke menschen in huis te nemen, die men vertrouwen kan; en wie zou Betsy Prig kunnen vertrouwen, na wat zij van juffrouw Harris heeft gezegd, terwijl zij daar voor mijn oogen op dien stoel zat!"

„Dat is waar," zei John. „Ik hoop, dat gij nog tijd zult hebben om iemand anders te zoeken om u af te lossen."

Een dubbele oorzaak, haar verontwaardiging en de trekpot, maakte juffrouw Gamp nu wat traag van begrip. Zij keek John aan met tranen in haar oogen, prevelde den

onvergetelijken naam, dien juffrouw Prig zoo had belasterd — alsof die een tooverwoord was om alle leed te verjagen — en scheen niet verstaan te hebben wat er gezegd was.

„Ik hoop, dat gij nog tijd zult hebben om iemand anders te zoeken om u af te lossen," herhaalde John.

„Die tijd is maar heel kort," antwoordde juffrouw Gamp, terwijl zij met moederlijke teederheid haar hand op zijn arm legde. „Morgenavond moet ik bij zijn patroon zijn, mijnheer. Mijnheer Chuzzlewit heeft ons tusschen negen en tien uur besteld."

„Tusschen negen en tien uur," herhaalde John, Martin nogmaals een wenk gevend. „En dan gaat mijnheer Chuffey achter slot, is 't niet?"

„Het wordt hoog tijd dat hij achter slot komt, dat verzeker ik u," antwoordde juffrouw Gamp geheimzinnig. „Andere menschen dan ik mogen ook wel blij zijn, dat zij van Betsy Prig af zijn. Ik kende haar nog niet goed. Zij zou het uitgebracht hebben."

„Gij bedoelt zeker, dat zij hem uit de kamer zou hebben gelaten?" vroeg John.

„Ja, dat bedoel ik," antwoordde juffrouw Gamp. „Ja zeker!"

Een langzame knik en het spottend trekken van haar mond deed den ironischen aard van dit antwoord nog sterker uitkomen. Daarop hervatte zij met buitengewone waardigheid, nadat zij een oogenblikje had zitten dutten:

„Maar ik houd u op, mijne heeren, en de tijd is kostbaar."

Zij begon nu bang te worden zich te zullen verspreken, en daarbij kwam, dat de kracht van den trekpot haar in den waan bracht, dat zij dadelijk ergens heen moest. Zij stond dus op, zette den trekpot weg, sloot heel zorgvuldig de kast, en kleedde zich aan om uit te gaan.

Dit was gauw gebeurd, daar zij er niets anders voor noodig had dan haar rossen zwarten hoed en shawl, haar overschoenen en haar onmisbare paraplu, zonder welke zij onmogelijk bij een kraamvrouw, een zieke of een lijk kon komen. Toen zij zich van deze benoodigdheden had voorzien, zette zij zich weer op haar stoel, en zei, dat zij nu volkomen gereed was.

„Ik ben altijd blij, als een arme vrouw in mijn handen komt," zei zij. „Zooals Betsy Prig haar martelt, is vreeselijk."

In haar innige medelijden met Betsy's patiënten, deed zij, terwijl zij dit zei, haar oogen dicht, en vergat die weer te openen, tot zij haar eenen overschoen op den grond liet vallen. Voor de tweede maal werd haar sluimering gestoord, toen haar andere overschoen, en voor de derde maal, toen haar paraplu haar ontglipte; maar toen zij dit alles gelukkig kwijt was, sliep zij rustig door.

De twee jongemannen keken elkaar met grappige verlegenheid aan. Met moeite zijn lachlust bedwingend, fluisterde Martin zijn vriend in het oor:

„Wat zullen wij nu doen?"

„Hier blijven wachten," antwoordde John.

In haar slaap hoorde men juffrouw Gamp prevelen: „Juffrouw Harris!"

„Geloof mij," fluisterde John, haar voorzichtig in het oog houdend, wij zullen dien ouden boekhouder uitvragen, al moesten wij een van beiden als juffrouw Harris bij hem komen. Wij weten nu genoeg, om haar naar onze hand te zetten; dat hebben wij aan die ruzie te danken, die het oude gezegde bewaarheidt, dat als schurken twisten, eerlijke lieden hun zin krijgen. Laat Jonas Chuzzlewit doen wat hij wil, en zij mag slapen zoolang zij wil, wij zullen mettertijd toch ons doel bereiken."

HOOFDSTUK L.

Waarin Tom Pinch zich buitensporig verbaast en een zeer vertrouwelijk onderhoud heeft met zijn zuster.

Het was de volgende avond. Tom en zijn zuster zaten bij elkaar vóór het theeuurtje, en praatten, op hun gewone bedaarde manier, over allerlei dingen, maar niet over Lewsome of iets, dat met dezen in verband stond; want John Westlock — voor iemand, die nog zoo jong was, was John buitengewoon voorzichtig — had Tom aangeraden zijn zuster nog niets van het gebeurde te vertellen, opdat zij zich nergens ongerust over zou maken. „En ik zou," had hij er met eenige aarzeling bij gevoegd, „voor al de schatten van de wereld geen droevigen trek op haar gelukkige gezichtje, geen zweem van onrust in haar gevoelige hartje willen brengen." Inderdaad, John was buitengewoon vriendelijk. Al was hij haar vader geweest, zei Tom, had hij niet bezorgder voor haar kunnen zijn.

Maar hoewel bijzonder spraakzaam, waren Tom en zijn zuster toch minder levendig en opgeruimd dan anders. Tom dacht er niet aan, dat dit aan Ruth zou zijn toe te schrijven, maar hield het voor zeker, dat hij

zelf eenigszins traag van geest was. En dit was hij ook inderdaad; want het minste wolkje aan den hemel van haar rustige gemoed wierp een schaduw over dat van Tom.

En er zweefde op dien avond een wolkje langs dien hemel. Toen Tom zijn oogen van haar afwendde, en zij hem tersluiks aankeek, schitterden haar oogen nog helderder dan gewoonlijk en werden vervolgens duister; en als Tom zwijgend naar buiten keek, maakte zij soms een haastige beweging, alsof zij hem om zijn hals wilde vallen, maar dan bedwong zij zich, en als hij zich omkeerde, toonde zij een lachend gezicht en sprak hem heel vroolijk toe. Als zij Tom iets moest overreiken, of onder eenig voorwendsel dicht bij hem kon komen, trippelde zij om hem heen, legde haar handje bedeesd op zijn schouder, en haastte zich niet om het weer weg te nemen; en op al deze manieren toonde zij, dat er iets op haar hart lag, dat zij hem in haar teedere liefde graag wilde zeggen, terwijl het haar aan moed ontbrak om te spreken.

Zoo zaten zij daar — zij met haar werk voor zich, maar zonder te werken; Tom met zijn boek naast zich, maar zonder te lezen — toen Martin aan de deur klopte. Vermoedend wie het was, ging Tom opendoen, en kort daarop kwam hij met Martin de kamer in. Hij keek verwonderd, want op zijn hartelijken groet had Martin nauwelijks een woord geantwoord.

Ruth merkte eveneens iets vreemds in de manieren van hun bezoeker op, en keek Tom vragend aan, als verwachtte zij van hem een opheldering; maar haar broer schudde zijn hoofd en deed Martin dezelfde zwijgende vraag.

Martin nam geen stoel, maar ging naar het raam en keek naar buiten. Na een korte poos keerde hij zich om, alsof hij wilde spreken; maar hij wendde zich haastig weer naar het raam en zei niets.

„Wat is er gebeurd, Martin?" vroeg Tom bezorgd. „Wat voor slecht nieuws hebt gij gehoord, beste vriend?"

„O Tom," antwoordde Martin, op een toon van innig verwijt, „u zooveel belangstelling te hooren veinzen in wat mij aangaat, kwetst mij zelfs nog dieper dan uw dubbelhartigheid."

„Mijn dubbelhartigheid, Martin? Mijn..." Tom kon niet meer uitbrengen.

„Tom, hoe kondt gij het dulden, dat ik u zoo vurig en oprecht voor uw vriendschap bedankte, zonder mij als een man te zeggen, dat gij mij in den steek hadt gelaten! Was dat oprecht, Tom? Was dat eerlijk? Was dat den mensch waardig, dien gij geweest zijt — dien ik zeker weet, dat gij geweest zijt? Mij er toe te brengen mijn hart voor u uit te storten, terwijl gij tegen mij waart?"

Zijn toon verried zoo'n diep gevoelde teleurstelling en tegelijk zoo'n teedere smart over het verlies van een vriend, dien hij vertrouwd had — die toon getuigde zoo sterk van de grootte van zijn vroegere genegenheid voor Pinch, en van het innige van zijn verdriet over diens vermeend onwaardige gedrag, dat Tom voor een oogenblik zijn hand voor zijn oogen hield, en evenmin in staat was om zich zelf te rechtvaardigen, alsof hij inderdaad een monster van valschheid was geweest.

„Ik betuig, zoo waar als ik eenmaal zal sterven," zei Martin, „dat ik treur over het verlies van datgene, waarvoor ik u hield, en dat de herinnering aan wat gij mij hebt aangedaan, mij niet verbittert. Het is alleen op zoo'n oogenblik en na zoo'n ontdekking, dat men voelt, hoeveel men vroeger van iemand hield; en ik zweer, hoe weinig ik het ook liet blijken, dat, toen ik u het minst telde, Tom Pinch, ik zooveel van u hield als van een broer."

Tom was nu bedaard, en hij had voor den Geest der Waarheid zelf in een nederig gewaad — zij draagt, Goddank, dikwijls een nederig gewaad — kunnen doorgaan, toen hij antwoordde:

„Martin, ik weet niet wat gij op uw hart hebt, of wie u heeft misleid, evenmin als door welke middelen. Maar die middelen zijn bedrog geweest. Er is geen waarheid in de verdenking, die gij koestert. Het is een misleiding van het begin tot het einde; en ik waarschuw u, dat het onrecht, dat gij mij aandoet, u eens diep zal spijten. Ik kan eerlijk verklaren, dat ik u en mij zelf trouw ben geweest. Het zal u spijten — werkelijk, het zal u heel erg spijten, Martin!"

„Het spijt mij nu al," antwoordde Martin. „Ik heb niet geweten wat werkelijk verdriet was, voor nu."

„Maar al was ik altijd geweest wat gij mij nu verwijt," zei Tom, „al hadt gij nooit eenige genegenheid voor mij gehad, maar mij altijd veracht en ik dat verdiend, dan zoudt gij nu tenminste moeten zeggen, in welk opzicht gij gemerkt hebt, dat ik u heb verraden, en op welke gronden gij mij zoo beschuldigt. Ik verzoek u dus, niet als een gunst, om mij die voldoening te geven, Martin, maar ik eisch het van u, als iets, waar ik recht op heb."

„Mijn eigen oogen zijn mijn getuigen,"

antwoordde Martin. „Moet ik die niet gelooven?"

„Neen," zei Tom bedaard. „Niet als zij mij beschuldigen."

„Uw eigen woorden, uw eigen handelwijze," vervolgde Martin. „Moet ik die niet gelooven?"

„Neen," antwoordde Tom weer. „Niet als zij mij beschuldigen. Maar zij hebben mij nooit beschuldigd. Wie hen daartoe heeft verdraaid, heeft mij bijna evenveel verdriet gedaan," hier begon zijn bedaardheid hem te begeven, „als gij gedaan hebt."

„Ik ben hier gekomen," begon Martin, „en ik beroep mij op uw lieve zuster...."

„Niet op haar," viel Tom hem in de rede. „Beroep u niet op haar. Zij zal u nooit gelooven."

Terwijl hij dit zei, nam hij haar arm in den zijnen.

„Ik het gelooven, Tom?" riep zij uit.

„Neen, neen!" zei Tom. „Dat spreekt vanzelf. Dat zeg ik ook. Wat zijt ge toch onnoozel!"

„Het was mijn bedoeling niet," zei Martin haastig, „mij tegen uw broer op u te beroepen. Houd mij niet voor zoo onedel en ongevoelig. Ik beroep mij alleen op u, om mijn verklaring aan te hooren, dat ik niet hier ben gekomen, om toornige verwijten te doen. Ik wilde niets anders doen dan mij beklagen. Gij kunt niet weten, hoe bitter mijn beklag is, als gij niet weet hoe vaak ik in het buitenland aan Tom heb gedacht; hoe ik in bijna hopelooze omstandigheden verlangd heb om zijn vriendschap beter te kunnen waardeeren, en hoe zeker ik hem geloofd en op hem vertrouwd heb."

„Och!" zei Tom, toen zij spreken wilde. „Hij heeft het verkeerd. Hij wordt bedrogen. Waarom zoudt gij het u aantrekken? Hij zal ongetwijfeld tot andere gedachten komen."

„Gezegend zou de dag zijn, die mij tot andere gedachten bracht," zei Martin, „als die ooit kon komen."

„Amen!" zei Tom; „en die dag zal komen."

Martin zweeg een poos, en zei toen, met een nog zachtere stem:

„Gij hebt uw keuze gedaan, Tom, en onze scheiding zal voor u een verlichting zijn. Wij scheiden niet in vijandschap. Ik draag u geen kwaad hart toe...."

„En ik u ook niet," viel Tom hem in de rede.

„Het is niets anders dan het gevolg van uw eigen bedrijf," hervatte Martin. „Ik zeg nog eens, gij hebt uw keuze gedaan. Die keuze was van de meeste menschen in uw omstandigheden wel te verwachten, maar van u had ik ze niet verwacht. In dit opzicht moet ik misschien meer mijn eigen oordeel misprijzen dan u. Aan den eenen kant staan geld en gunst, aan den anderen staat de nietswaardige vriendschap van een armen jongen zonder vooruitzichten. Gij waart vrij in uw keuze, zij was zelfs niet moeilijk. Maar iemand, die de kracht niet heeft om zulke verzoekingen te weerstaan, had toch de kracht moeten hebben om te bekennen, dat hij daarvoor was bezweken; en daarom misprijs ik u, Tom, dat gij mij met een vertoon van warme belangstelling hebt ontvangen, mij aangemoedigd om openhartig met u te spreken, mij verlokt om u te vertrouwen, en betuigd, dat gij mijn vriend waart en blijven zoudt, terwijl gij u zelf aan anderen hadt verkocht. Ik geloof niet, Tom," vervolgde Martin met diepe ontroering — „ik spreek uit de volheid van mijn hart — ik kan niet gelooven Tom, nu ik u voor mij zie staan, dat gij in staat zoudt zijn geweest, mij werkelijk te benadeelen, al had ik niet bij toeval ontdekt, in wiens dienst gij zijt. Maar ik zou u tot last zijn geweest; ik zou tot nog meer dubbelhartigheid aanleiding hebben gegeven; ik zou u in gevaar hebben gebracht om die gunst te verliezen, die gij zoo duur hebt betaald, waarvoor gij uw vroeger ik hebt opgeofferd, en het is voor ons allebei gelukkig, dat ik ontdekt heb, wat gij zoo graag geheim wilt houden."

„Wees billijk," zei Tom, die onder deze toespraak Martin strak, maar vriendelijk had aangekeken; „wees billijk zelfs in uw onbillijkheid, Martin! Gij vergeet, dat gij mij nog niet gezegd hebt, waarvan gij mij beschuldigt."

„Waartoe zou ik dat zeggen?" antwoordde Martin, met zijn hand wuivend, terwijl hij naar de deur ging. „Gij weet het immers evengoed, al weid ik er niet over uit; en hoewel ik dit niet van plan ben, zou ik mij mogelijk driftig maken. Neen, Tom! Wat voorbij is, moet voorbij zijn tusschen ons. Ik kan op dit oogenblik, en hier, waar ik zie dat gij zoo genoeglijk leeft, met evenveel hartelijkheid, zoo niet met evenveel opgeruimdheid, afscheid van u nemen, als ik ooit gedaan heb, sedert wij elkaar voor het eerst hebben ontmoet. Het moge u welgaan, Tom! Ik...."

„Gaat gij zoo weg? Kunt gij zoo weggaan?" zei Tom.

„Ik — gij — gij hebt uw keuze gedaan," antwoordde Martin haperend. „Ik hoop, dat gij niet onbedacht en onvoorzichtig hebt

gekozen. Ik vrees van ja. Ik ben er zeker van. Vaarwel!"

En hij was verdwenen.

Tom bracht zijn zuster naar haar stoel en zette zich op den zijne. Hij nam zijn boek op en deed alsof hij las. Kort daarop sloeg hij een blad om, en zei daarop luid: „Het zal hem heel erg spijten!" En met deze woorden rolde een traan over zijn wang.

Ruth knielde op een voetenbankje naast hem neer, drukte zich tegen hem aan, en

Toen stortte zij met een stroom van tranen haar heele hart uit.

„O Tom, lieve broer, ik ken het geheim van uw hart. Ik heb het ontdekt; gij kondt het voor mij niet verborgen houden. Waarom hebt gij er tegen mij niet over gesproken? Als gij dat gedaan hadt, had ik u meer kunnen opbeuren. Gij bemint haar zoo vurig!"

Tom bewoog zijn hand, alsof hij zijn zuster haastig van zich af wilde schuiven; maar die hand sloot zich vast om de hare,

BROER EN ZUSTER.

sloeg haar armen om zijn hals.

„Neen, Tom, neen," zei zij. „Laat u troosten, lieve broer!"

„Ik ben — ik ben er getroost onder," antwoordde hij. „Het zal wel terechtkomen."

„Zoo slecht uw vriendschap te beloonen!" riep Ruth uit.

„Neen," zei Tom. „Hij gelooft het. Ik kan mij niet voorstellen waarom. Maar het zal wel terechtkomen."

Zij drukte zich dichter tegen hem aan, en schreide alsof haar hart zou breken.

„Neen, schrei zoo niet!" zei Tom. „Waarom houdt gij uw gezichtje weg, lieve zuster?"

en deze beweging verried de heele geschiedenis van zijn hart.

„Terwijl gij zoo trouw en eerlijk zijt geweest," zei Ruth, „terwijl gij u zelf zoo bedwongen en verloochend hebt, terwijl gij zoo zachtzinnig, zoo vriendelijk en gelijkmatig van humeur zijt geweest, dat ik u nooit een enkel driftig woord heb hooren spreken — ondanks dat alles, heeft men u zoo wreed verdacht! Ach, lieve broer, dien ik liefheb zooals men geen anderen broer zou kunnen liefhebben, zal dat ook terechtkomen? Zult gij altijd dat verdriet in uw hart moeten hebben, gij, die zoo gelukkig verdient te zijn? Of is er eenige hoop?"

Zij schreide nog voort; maar het duurde niet lang, of zij en Tom zaten naast elkaar, en zij keek met een zekeren kalmen ernst naar haar broer op. Toen begon Tom tot haar te spreken op een ernstigen, maar toch opgeruimden toon.

„Ik ben heel blij, zusje," zei hij, „dat dit tusschen ons is voorgevallen; niet omdat het mij van uw teedere genegenheid verzekert — want daarvan was ik al zeker genoeg — maar omdat het mijn hart van een zwaren druk bevrijdt."

Zijn oogen glinsterden, toen hij over haar genegenheid sprak, en hij drukte een kus op haar wang.

„Luister, Ruth," vervolgde hij. „Welk gevoel ik ook voor haar koester" — zij schenen, als het ware volgens afspraak, den naam te vermijden — „ik heb het al lang — ik mag wel zeggen van het begin af — als een droom beschouwd, als iets, dat onder heel andere omstandigheden misschien had kunnen gebeuren, maar dat nu nooit mogelijk is. Zeg mij nu toch, wat zoudt gij willen, dat terechtkwam?"

Zij gaf Tom zoo'n veelbeteekenenden blik, dat hij dien wel als een antwoord moest beschouwen; en hij vervolgde:

„Naar eigen keuze en vrijwillig, lieve zuster, heeft zij zich met Martin verloofd, lang voordat een van beiden wist, dat ik bestond. Zoudt gij willen, dat zij zich nu met mij zou verloven?"

„Ja," antwoordde Ruth, zonder zich te bedenken.

„Maar," hervatte Tom, „dat zou onrecht in plaats van recht zijn geweest. Denkt gij," vervolgde hij met een ernstigen glimlach, „al had zij hem zelfs nooit gezien, dat het waarschijnlijk zou zijn geweest, dat zij op mij verliefd was geworden?"

„Waarom niet, lieve Tom?" zei zij.

Tom schudde zijn hoofd en glimlachte weer.

„Gij denkt over mij, Ruth," zei Tom, „en dat is heel natuurlijk, alsof ik een romanheld was, en gij maakt het tot een soort van dichterlijke rechtvaardigheid, dat ik, op de eene of andere onmogelijke manier, het meisje, dat ik liefheb, moet trouwen. Maar er bestaat een veel hoogere rechtvaardigheid dan de dichterlijke rechtvaardigheid, zuster, en zij regelt de gebeurtenissen naar heel andere wetten. Daarom houden menschen, die veel romans lezen en zich zelf tot romanhelden verkiezen te maken, zich voor gerechtigd om kwaad en droefgeestig, misschien zelfs een beetje goddeloos te zijn, omdat zij niet kunnen bereiken, dat alles naar hun eigen zin wordt beschikt. Zoudt gij willen, dat ik een van die menschen werd?"

„Neen, Tom," antwoordde zij. „Maar ik weet toch," vervolgde zij bedeesd, „dat dit, op uw eigen betere manier, een verdriet voor u is."

Tom wilde eerst deze zienswijze tegenspreken; maar dit zou dwaasheid zijn geweest, en hij zag er van af.

„Lieve zuster," zei hij, „ik zal uw genegenheid met waarheid, met de volle waarheid, vergelden. Het is een verdriet voor mij, dat heb ik dikwijls ondervonden, hoewel ik er altijd tegen gestreden heb. Maar iemand, die u dierbaar is, kan sterven, en gij kunt droomen, dat gij bij den afgestorven geest in den hemel zijt, en het kan een verdriet voor u zijn te ontwaken, om weer in het aardsche leven te komen, dat dan toch niet zwaarder te dragen is, dan voor gij ingeslapen waart. Het is treurig voor mij, aan mijn droom te denken, waarvan ik altijd wist, dat het een droom was, zelfs toen die zich het eerst voor mij vertoonde; maar de werkelijkheid, die mij omgeeft, heeft daaraan geen schuld. Zij is dezelfde als zij was. Mijn zuster, mijn dierbare vriendin, die mij het leven hier zoo aangenaam maakt, is zij minder voor mij, Ruth, dan zij geweest zou zijn, als dat droomgezicht mij nooit had verontrust? Mijn oude vriend John, die mij zoo licht had kunnen vergeten, is hij minder hartelijk voor mij? De wereld om mij heen, bevat zij minder goeds? Moet ik een ontevreden gezicht zetten en stuursch in mijn spreken zijn, en moet mijn hart koud worden, omdat een mooi en edel meisje mij op mijn weg heeft ontmoet, dat, zonder het zelfzuchtige verdriet, dat ik haar niet de mijne kon noemen, zooals alle andere mooie en edele schepselen doen, mij gelukkiger en beter zou hebben gemaakt? Neen, zuster, neen," zei Tom oprecht. „Als ik alles bedenk, wat zich nog tot mijn geluk vereenigt, kan ik dit heimelijke gevoel nauwelijks een verdriet noemen; maar welken naam het ook zou behooren te dragen, ik dank den hemel, dat het mij gevoeliger maakt voor liefde en vriendschap, en op honderd manieren mijn gemoed verzacht. Ik ben daarom niet minder gelukkig, niet minder gelukkig, Ruth."

Zij kon niet tegen hem spreken, maar keek hem aan met een liefde zooals hij die verdiende; want zij had hem lief, zooals hij verdiende.

„Zij zal Martin de oogen openen," zei Tom met een aandoening van trotsche vreugde, „en alles wat inderdaad verkeerd

is zal terechtkomen. Niets zou haar kunnen doen gelooven, dat weet ik, dat ik hem verraden had. Zij zal hem tot andere gedachten brengen, en dan zal het hem spijten. Ons geheim, Ruth, is het onze, en leeft en sterft met ons. Ik geloof niet, dat ik het u ooit had kunnen zeggen," vervolgde hij met een glimlach, „maar ik ben heel blij, dat gij het ontdekt hebt!"

Zij hadden nog nooit zoo'n genoeglijke wandeling gemaakt, als zij dien avond deden. Tom vertelde haar alles zoo vrij en eenvoudig, en was zoo verlangend om haar teederheid met zijn volste vertrouwen te beantwoorden, dat zij pas veel later dan gewoonlijk thuis kwamen, en toen nog lang bij elkaar bleven zitten. En toen zij scheidden, vertoonde zich op het gezicht van den goeden Pinch zoo'n edele kalmte, dat het zijn zuster speet het niet meer te zien, en zij op haar teenen terugsloop naar zijn kamerdeur, en daar bleef staan tot hij haar zag, hem nog eens omhelsde, en toen pas wegging. En in haar gebed en in haar slaap — gelukkig hij, aan wien men dan met liefde denkt, Tom! — noemde zij nog dikwijls haar broer.

Toen Tom alleen was, dacht hij nog lang over Ruth's ontdekking na, en vroeg zich af, hoe zij er achter gekomen was. „Omdat ik," dacht Tom, „altijd zoo voorzichtig ben geweest. Het was wel dwaas van mij, en heelemaal overbodig, zooals ik nu duidelijk inzie, nu het mij zoo verlicht, dat zij het weet; maar ik ben toch zoo voorzichtig geweest om het voor haar verborgen te houden. Ik wist natuurlijk wel, dat zij schrander en vlug van begrip is, en daarom was ik des te meer op mijn hoede; maar dit had ik toch niet van haar verwacht. Zij moet ook zeker die ontdekking plotseling gedaan hebben. Het is werkelijk een buitengewoon voorbeeld van scherpzinnigheid."

Tom kon het zelfs nog niet uit zijn hoofd zetten, toen dat hoofd al op het kussen lag.

„Hoe beefde zij, toen zij begon te vertellen, dat zij het wist," dacht hij, zich alle kleine bijzonderheden nog eens herinnerend, „en hoe rood werden haar wangen! Maar dat was natuurlijk. Daar hoeft geen reden voor te worden gezocht."

Tom begreep niet half hoe natuurlijk het was. Hij wist in 't geheel niet, dat er nog maar kort geleden in Ruth's eigen hart iets was ontstaan, dat haar geholpen had zijn geheim te ontraadselen.

Wie kon levendiger en vroolijker zijn dan de druk bezige Ruth den volgenden morgen! Haar vroegtijdige kloppen aan Tom's kamerdeur en haar vlugge stapjes op het portaal zouden hem als muziek in de ooren hebben geklonken, zelfs al had zij niet gesproken. Maar zij zei, dat het de prachtigste morgen was, dien men ooit beleven kon, en zoo was het ook; en al was het anders geweest, zij zou het voor Tom toch zoo gemaakt hebben.

Zij was gereed met het ontbijt, toen hij in de voorkamer kwam, had haar hoed al bij de hand om uit te gaan, en was zoo vol nieuws, dat Tom er zich over verbaasde. Het was alsof zij den heelen nacht was opgebleven, om het voor zijn pleizier te verzamelen. Mijnheer Nadgett was nog niet thuis gekomen; het brood was een stuiver afgeslagen; deze thee trok eens zoo sterk af als de vorige; de man van de melkvrouw was genezen uit het ziekenhuis gekomen; het kind met den krullebol aan den overkant was gisteren den heelen dag weg geweest; zij had in huis precies zoo'n sauspannetje gevonden, als zij dien middag wilde gebruiken; zij had het dikke boek, dat Tom had meegebracht, al heelemaal doorgelezen; en met alles wat zij had te vertellen, was zij toch het eerst klaar met ontbijten. Toen zette zij haar hoedje op, sloot de thee en de suiker weg, stak de sleutels in haar reticule, en een bloem, naar gewoonte, in een knoopsgat van de jas van haar broer, en stond geheel gereed om hem op zijn wandeling te vergezellen, voor Tom wist dat zij begonnen was zich gereed te maken. Kortom, zooals Tom zei, met een verzekerdheid, die veel van een uitdaging tot tegenspraak had, men had nog nooit zoo'n meisje gezien.

Zij maakte Tom spraakzaam. Het was onmogelijk haar te weerstaan. Zij deed hem zulke uitlokkende vragen over boeken, over den ouderdom van kerken, over orgels en den Temple, en over allerlei dingen. Zij maakte den weg zoo licht — en het hart van haar broer tegelijk — dat de Temple er eenzaam en naargeestig scheen uit te zien, toen zij aan het hek was omgekeerd.

„De vriend van mijnheer Fips zal vandaag wel weer niet komen," dacht Tom, toen hij de trap opklom.

Hij was tenminste nog niet gekomen; want de deur was gesloten, zooals gewoonlijk, en Tom opende die met den sleutel. Hij had de boeken nu heelemaal in orde gebracht, de gescheurde bladen en banden geplakt en hersteld, en voor de uitgesleten rugtitels nieuwe geschreven. De kamer zag er volkomen anders uit, zoo keurig en verzorgd was zij nu; en Tom voelde eenigen trots bij het beschouwen van de verande-

ring, hoewel er niemand was om er zijn goedkeuring over te kennen te geven.

Hij was nu bezig den catalogus in het net te schrijven, waaraan hij, daar er geen haast bij was, al de keurigheid trachtte te geven, waarmee zijn plannen en teekeningen in Pecksniff's werkkamer prijkten. Het was een pronkstuk van een catalogus; want Tom verbeeldde zich dikwijls, dat hij zijn geld eigenlijk al te gemakkelijk verdiende, en had daarom bij zich zelf besloten, dat dit document hem wat van zijn vrijen tijd moest afhelpen.

Zoo zat hij dus den heelen morgen met pennen, liniaal, passer, gomelastiek, potlood en zwarten en rooden inkt te werken. Hij dacht nog veel aan Martin en hun ontmoeting van den vorigen dag, en zijn gemoed zou veel geruster zijn geweest, als hij had kunnen besluiten, om het geval aan zijn vriend John toe te vertrouwen en dezen om raad te vragen. Maar behalve dat hij wist, hoe hevig John's verontwaardiging zou zijn, bedacht hij ook, dat deze Martin nu in een zaak van veel gewicht bijstond, en dat hij dien laatsten sterk zou benadeelen, als hij hem in een dergelijke crisis van zoo'n hulp beroofde.

„Ik zal het dan maar voor mij zelf houden," zei Tom met een zucht, en ging daarop nog ijveriger aan het werk, om het te vergeten.

Toen hij nog een uur of langer had zitten schrijven, hoorde hij een voetstap in de gang beneden.

„Och," dacht Tom, naar de deur kijkend; „het is nog niet lang geleden, dat dit mij nieuwsgierig zou hebben gemaakt; maar dat is nu voorbij."

De voetstappen kwamen de trap op.

„Zes en dertig, zeven en dertig, acht en dertig," zei Tom tellend. „Daarbij blijft het; niemand komt ooit hooger dan de acht en dertigste trede."

Hij, die de trap opkwam, stond wel stil, maar het was alleen maar om adem te halen, en kort daarop kwamen de voetstappen verder naar boven. Veertig, een en veertig, twee en veertig en zoo voort. De deur stond open, en toen het geluid dichterbij kwam, bleef Tom ongeduldig en verwonderd turen; en toen zich eindelijk een gedaante op het portaal vertoonde, daar bleef stilstaan en hem aankeek, vloog Tom van zijn stoel op, en dacht bijna, dat hij een spook zag.

Het was de oude Maarten Chuzzlewit — dezelfde dien hij zoo zwak en voortdurend afnemend bij Pecksniff had achtergelaten.

Dezelfde? Neen, niet dezelfde; want deze oude man was ondanks zijn ouderdom toch forsch en frisch, en steunde met een krachtige hand op zijn stok, terwijl hij onder het naderen Tom met de andere een wenk gaf om geen leven te maken. Een enkele blik op het sprekende gezicht, het levendige oog, de krachtige hand op den stok en de rust van de heele gestalte, waaruit een tevredenheid sprak, die op triomfantelijken trots leek, deed voor Tom een licht opgaan, dat hem bijna verblindde.

„Gij hebt mij verwacht," zei Maarten, „al heel lang."

„Men had mij gezegd, dat mijn patroon spoedig zou komen," antwoordde Tom; „maar...."

„Ja, dat begrijp ik. Gij wist niet wie hij was. Dat wenschte ik zoo, en ik ben blij, dat men er aan voldaan heeft. Ik was van plan veel eerder te komen. Ik meende, dat de tijd er al rijp voor was. Ik dacht, dat ik niets meer en niets ergers van hem vernemen kon, dan op den dag, toen ik u het laatst zag; maar ik was abuis."

Hij was nu bij Pinch gekomen, en greep zijn hand.

„Ik heb in zijn huis gewoond, Pinch," hervatte hij, „en hem weken en maanden lang voor mij laten kruipen. Dat weet gij. Ik heb geduld, dat hij mij voor zijn speelbal en werktuig hield. Dat weet gij. Gij hebt mij daar gezien. Ik heb duizendmaal meer verdragen dan ik had kunnen verdragen, als ik de suffe, simpele grijsaard was geweest, waarvoor hij mij hield. Dat weet gij. Ik heb hem Marie met zijn aanzoeken zien lastig vallen. Dat weet gij. Wie weet het beter dan gij, beste jongen? Ik heb zijn zwarte ziel dag aan dag voor mij bloot gezien en mij zelf geen enkele maal verraden. Ik had een dergelijke marteling niet kunnen doorstaan, als ik dezen dag niet had tegemoet gezien."

Hij had dit met een vaste stem en zonder opwinding gezegd. Nu hield hij op, om Tom nogmaals de hand te drukken, en toen vervolgde hij met meer opwinding en haast:

„Doe de deur dicht, op slot! Hij zal mij wel gauw volgen, maar hij zou te vroeg kunnen komen. De tijd, die nu nadert," vervolgde hij, terwijl zijn heele gezicht opklaarde, „zal alles goedmaken. Ik zou voor geen millioen willen, dat hij nu stierf of zich ophing. Doe de deur op slot!"

Tom deed dit, terwijl hij nauwelijks nog wist of hij wakker was of droomde.

HOOFDSTUK LI.

Waarin nog meer licht in de duisternis komt, en de gevolgen van de onderneming van Jonas en zijn vriend zich vertoonen.

De avond was nu gekomen, waarop de oude boekhouder aan zijn bewaaksters zou worden overgeleverd. Onder al de onrust van zijn schuldige geweten had Jonas dit niet vergeten.

Het was juist een gevolg van zijn schuldbewustzijn, dat hij er aan dacht; want de maatregel was een van de voorzorgen, die hij voor zijn eigen veiligheid moest aanwenden. Een enkel woord van den ouden man, op dat oogenblik door oplettende ooren opgevangen, kon de achterdocht wakker maken en zijn verderf veroorzaken. Zijn waakzaamheid over elken toegang, waardoor men tot de ontdekking van zijn schuld kon naderen, werd des te grooter, naarmate het gevoel van het gevaar dat hem omringde, toenam. Nu hij een moord op zijn geweten had, en deze hem nacht en dag met schrikbeelden vervolgde, zou hij een tweeden moord begaan hebben, als hij daarin veiligheid had gezien. Dit was een gevolg van zijn schuldbewustzijn, en van de kwelling, die hij daardoor leed. Dezelfde daad, die hem zoo'n ondraaglijke vrees aanjoeg, zou hij uit vrees nogmaals bedreven hebben.

Maar als hij, in overeenstemming met zijn plan, den ouden man opgesloten hield, was dat voldoende voor hem. Zijn voornemen was, de vlucht te nemen, als de eerste opschudding en verwondering bedaard zouden zijn, en als hij dit doen kon, zonder oogenblikkelijke achterdocht op te wekken. Intusschen zouden die oude vrouwen den ouden Chuffey stilhouden; en al praatte hij wat, zij zouden er niet van schrikken. Zij waren door de wol geverfd.

Hij had ook niet ondoordacht gesproken, toen hij zei, dat men den ouden man den mond moest stoppen. Hij had besloten hem stil te houden, en lette daarbij alleen op het doel, niet op de middelen. Hij had den ouden man altijd ruw en barsch behandeld, en zou zich niet ontzien hem geweld aan te doen. „Als hij spreekt, laat ik hem een bal in zijn mond stoppen, en als hij schrijft, zijn handen vastbinden," zei Jonas, terwijl hij den ouden boekhouder aankeek, want zij zaten samen alleen. „Hij is er gek genoeg voor. Ik zal het doorzetten."

Sst!

Nog altijd luisterend naar elk geluid. Hij had al dien tijd geluisterd, en het was nog niet gekomen. De val van het assurantiekantoor, de vlucht van Crimple en Bullamy met den buit, en daaronder, vreesde hij, zijn eigen acceptatie, die hij niet in de portefeuille van den vermoorde had gevonden, en die waarschijnlijk, met het geld van Pecksniff, aan een van die trouwe vrienden was overgemaakt — zijn eigen ontzaglijke verliezen, en het gevaar van bovendien als deelgenoot in het gefailleerde kantoor te worden aangesproken — dit alles stond hem ieder oogenblik voor den geest; maar hij kon er zijn gedachten niet bij bepalen, hoewel het hem met woede en wanhoop vervulde. Het eenige, waarover hij dacht, was de gruwelijke vraag, wanneer men het lijk in het bosch zou vinden.

Hij probeerde — dit had hij van het begin af gedaan — niet te vergeten, dat het daar lag, want dat was onmogelijk, maar te vergeten het zich levendig voor zijn verbeelding te halen, zich af te wennen om voortdurend door de verdorde bladeren om dat lijk heen te sluipen, er door openingen tusschen de takken naar te gluren, en door zijn bewegingen den zwarten drom van vliegen op te jagen, die er zich op had neergezet. Zijn geest kon zich met niets anders bezighouden, dan met de ontdekking, waarvan hij ieder oogenblik de bekendmaking verwachtte. Hij luisterde naar iedereen, die in- en uitging, keek naar de menschen, die op de straat voorbijgingen, en wantrouwde zijn eigen blikken en woorden. En hoe meer hij aan die ontdekking dacht, des te sterker kwam dat voorwerp zelf hem voor de verbeelding, dat daar alleen in het bosch lag. Het was hem alsof hij het aan elk mensch, dien hij zag, vertoonde en wees. „Kijk eens! Weet ge daarvan? Is het gevonden? Verdenkt gij mij?" Als hij veroordeeld was geweest om het lijk in zijn armen mee te dragen, en het voor de voeten van ieder, dien hij ontmoette, ter herkenning neer te leggen, had dit geen gruwelijker en eentoniger werk voor hem kunnen zijn, dan het denken in die geestesgesteldheid voor hem was.

Maar nog had hij geen berouw. Het was geen leedwezen of wroeging over wat hij gedaan had, die hem vervulde, het was niets anders dan vrees voor zijn veiligheid. Het duistere bewustzijn, dat hij zich door dat moorddadige waagstuk had geruïneerd, prikkelde nog zijn haat en wraakzucht, en deed hem grootere waarde hechten aan wat hij er door gewonnen had. De man was dood; dat kon door niets ongedaan worden gemaakt. Die gedachte was althans een triomf voor hem.

Sedert hij de daad had gepleegd, had hij Chuffey nauwkeurig in het oog gehouden, en hem niet verlaten, dan wanneer het strikt noodzakelijk was. Zij waren nu samen alleen. Het was schemeravond, en de afgesproken tijd naderde. Jonas stapte in de kamer op en neer. De oude man zat in zijn gewonen hoek.

Het minste was voldoende om den moordenaar ongerust te maken, en hij was nu ongerust over het uitblijven van zijn vrouw, die vroeg in den middag uitgegaan en nog niet terug was. Dit was geenszins uit teedere bezorgdheid voor haar; maar hij maakte zich beangst, dat men haar misschien uitgehoord had en dat zij iets zou kunnen hebben gezegd, dat hem kon beschuldigen als de tijding kwam. Het was immers wel mogelijk, dat zij, terwijl hij weg was, aan zijn kamerdeur geklopt en zoo zijn list ontdekt had. Zij sloop immers, met haar bleeke gezicht, altijd door het huis heen en weer. Waar was zij nu?

„Zij is naar haar oude vriendin, juffrouw Todgers, gegaan," antwoordde Chuffey, toen Jonas hem met een toornigen vloek deze vraag deed.

Zoo! Altijd liep zij naar die vrouw. Dat wijf was geen vriendin van hem. Wie kon weten wat voor kwaad zij samen brouwden? Zij moest onmiddellijk naar huis worden gehaald.

De oude man prevelde een paar woorden bij zich zelf, en stond op, alsof hij zelf wilde gaan; maar Jonas duwde hem met een ruwen snauw weer op zijn stoel, en zond de meid weg om haar te halen. Toen hij deze haar opdracht had gegeven, begon hij weer op en neer te stappen, en hield daarmee niet op, voordat de meid terugkwam, wat spoedig gebeurde; want de afstand was niet groot, en zij had zich gehaast.

„Wel? Waar is zij? Is zij niet meegekomen?"

„Neen! Zij was al drie uur geleden daar vandaan gegaan."

„Zoo! Alleen?"

Dat had de meid niet gevraagd, daar zij dacht, dat dit vanzelf sprak.

„Dom schepsel! Breng maar kaarsen!"

Nauwelijks was zij de kamer uit, of de oude boekhouder, die, sedert Jonas naar zijn vrouw had gevraagd, bijzonder op hem gelet had, begon het hem plotseling lastig te maken.

„Geef haar terug!" riep hij. „Kom, geef haar aan mij terug! Zeg mij, wat gij met haar gedaan hebt! Gauw! Zeg mij, wat gij met haar gedaan hebt!"

Hij greep Jonas bij zijn kraag, en dat wel tamelijk stevig.

„Gij zult niet van mij loskomen," vervolgde de oude man. „Ik ben sterk genoeg om de buren te roepen, en dat zal ik, als gij haar niet teruggeeft. Geef haar aan mij terug!"

Jonas was zoo ontzet, dat hij zelfs geen moed genoeg bezat om de handen van den ouden man los te maken, maar dezen, zoo goed hij in de duisternis kon, aanstaarde, zonder een vinger te bewegen. Het was zelfs met de grootste moeite, dat hij vragen kon, wat hij bedoelde.

„Ik wil weten wat gij met haar gedaan hebt," antwoordde Chuffey. „Als gij een haar op haar hoofd hebt gekrenkt, zult gij het verantwoorden. Die arme vrouw. Die arme vrouw! Waar is zij?"

„Wat is dat voor een kuur, oude gek?" zei Jonas zacht en met bevende lippen.

„Ik zou wel bijna gek kunnen worden van alles wat ik hier in huis heb gezien," antwoordde Chuffey. „Waar is mijn lieve oude meester? Waar is zijn eenige zoon, dien ik als kind op mijn knie heb gehad. Waar is zij, zij — die de laatste was — die ik dag aan dag heb zien wegkwijnen, en in het holst van den nacht heb hooren schreien? Zij was de laatste, de laatste van al mijn vrienden! De hemel moge mij bijstaan, zij was de allerlaatste!"

Ziende, dat de tranen over zijn gezicht rolden, vatte Jonas moed om zijn handen los te maken en hem van zich af te stooten, voor hij antwoordde.

„Hebt gij niet gehoord, dat ik naar haar gevraagd heb? Hebt gij niet gehoord, dat ik naar haar heb laten zoeken? Hoe kan ik u geven, wat ik niet heb, domkop? Voor den duivel, ik zou haar heusch wel aan u geven, als ik maar kon. Gij zoudt een mooi paar zijn!"

„Als haar iets overkomen is," riep Chuffey, „pas dan op! Ik ben oud en suf, maar ik heb soms mijn geheugen nog, en als haar iets overkomen is....!"

„Dat de duivel u hale!" viel Jonas hem in de rede, maar nog met een onderdrukte stem. „Wat zou haar kunnen zijn overkomen? Ik weet evenmin waar zij is als gij. Ik wou, dat ik het wist. Wacht tot ze thuis komt. Zij zal wel niet lang meer wegblijven. Zijt ge nu tevreden?"

„Onthoud het!" hervatte de oude man. „Geen haar op haar hoofd mag worden gekrenkt! Ik wensch dat niet te verdragen. Ik — ik heb het al veel te lang verdragen, Jonas! Ik zwijg, maar ik — ik kan spreken. Ik — ik — kan spreken!" stamelde hij, terwijl hij weer naar zijn stoel kroop, en Jonas

met een dreigenden, hoewel flauwen blik aenkeek.

„Zoo, zoo, kunt ge spreken?" dacht Jonas. „Nu, dan zullen wij u den mond wel snoeren. Het is goed, dat ik het bijtijds weet. Voorkomen is beter dan genezen."

Hij had, maar op een armzalige manier, tegelijk Chuffey willen bang maken en tevreden stellen, maar hij was zoo bang voor den ouden man geworden, dat er groote druppels zweet op zijn voorhoofd stonden. De ongewone toon, waarop hij sprak, had die vrees duidelijk genoeg doen blijken; maar ook op zijn gezicht was zij te lezen, toen hij, gedurende tien minuten, nu en dan naar Chuffey kijkend, weer de kamer op en neer stapte.

Hij bleef bij het raam staan om na te denken. In een winkel aan den overkant had men al licht opgestoken, en de winkelier en een klant waren bezig met dwars over de toonbank samen een gedrukt biljet te lezen. Deze aanblik bracht hem onmiddellijk weer op de bezigheid, die hij een oogenblik had vergeten. „Kijk eens! Weet gij daarvan? Is het gevonden? Verdenkt gij mij?"

Er werd aan de deur geklopt.

„Wie is daar?"

„Een heerlijke avond," zei de stem van juffrouw Gamp, „maar warm, mijnheer Chuzzlewit, zooals men verwachten kan als de komkommers een stuiver het stuk kosten. Hoe gaat het met mijnheer Chuffey vanavond, mijnheer?"

Juffrouw Gamp bleef bijzonder dicht bij de deur, en neeg dieper dan gewoonlijk. Zij scheen niet zoo volkomen op haar gemak te zijn, als zij anders was.

„Breng hem maar naar zijn kamer," fluisterde Jonas, die naar haar toekwam, haar in het oor; „hij is volkomen dol vanavond. Spreek niet, terwijl hij hier is, maar kom weer beneden."

„Die arme, lieve man," zei juffrouw Gamp met buitengewone teederheid. „Hij beeft over al zijn leden."

„Dat is niet te verwonderen na den aanval, dien hij gehad heeft," antwoordde Jonas. Breng hem maar naar boven."

Zij deed haar best om hem te helpen opstaan.

„Kom, mijn beste man," zei juffrouw Gamp, op een tegelijk kalmeerenden en aanmoedigenden toon. „Kom, mijnheer Chuffey, mijn beste man. Ga nu mee naar uw kamer, mijnheertje, en ga een beetje in bed liggen, want ge beeft overal, alsof uw lieve leedjes aan draadjes hingen. Kom, mijn ventje, ga maar met Saartje mee!"

„Is zij thuis gekomen?" vroeg de oude man.

„Zij zal dadelijk wel komen," antwoordde juffrouw Gamp. „Kom nu maar met Saartje mee!"

De goede vrouw dacht eigenlijk niet bepaald aan iemand op de wereld, toen zij beloofde, dat zij, naar wie Chuffey vroeg, dadelijk zou komen. Zij zei dit alleen maar om den ouden man tevreden te stellen, en dit lukte haar in zooverre, dat hij zich liet wegbrengen. Zij gingen samen de kamer uit.

Jonas keek weer uit het raam. In den winkel aan den overkant waren zij nog bezig het papier te lezen, en nu had een derde zich bij hen gevoegd. Wat kon het zijn, dat het die drie zooveel belangstelling inboezemde?

Er scheen een discussie tusschen hen te ontstaan; want zij keken tegelijk op, en een van de drie, die over den schouder van de anderen had staan lezen, ging achteruit, om de een of andere handeling met een gebaar te verduidelijken.

Afgrijselijk! Hoe precies leek die beweging op den slag, dien hij in het bosch had toegebracht.

Hij stoof terug van het raam, als had de slag hem zelf getroffen, en terwijl hij waggelend naar een stoel ging, dacht hij aan de verandering in juffrouw Gamp, die plotseling zoo'n ongewone teederheid voor Chuffey aan den dag legde. Was dat omdat het gevonden was? — Omdat zij er van wist? — Omdat zij hem verdacht?

„Mijnheer Chuffey is wat gaan liggen," zei juffrouw Gamp, „en ik hoop, dat het hem goed zal doen. Kwaad kan het hem zeker niet. Wij moeten het beste hopen."

„Ga zitten," zei Jonas met een schorre stem, en laten wij die zaak afhandelen. Waar is de andere vrouw?"

„De andere is nu bij hem," antwoordde zij.

„Dat is goed," zei Jonas. „Hij is geen oogenblik alleen te vertrouwen. Hij heeft mij zooeven bij mijn jas gepakt, alsof hij een dolle hond was. Zoo oud als hij is, en zoo zwak als hij meestal is, had ik toch nog moeite om hem van mij af te schudden. Gij.... Stil eens!.... Neen, het is niets! Gij hebt mij gezegd hoe die andere vrouw heette, maar ik heb het vergeten."

„Ik had over Betsy Prig gesproken," zei juffrouw Gamp.

„Zij is toch wel te vertrouwen?"

„Neen, dat is zij niet, mijnheer," antwoordde juffrouw Gamp; „en ik heb haar ook niet meegebracht. Ik heb iemand an-

ders meegebracht, die zeker bevallen zal."

„Hoe heet die?" vroeg Jonas.

„Zij heet.." antwoordde juffrouw Gamp. „Zij heet — Harris."

Het was zonderling, hoeveel moeite het haar kostte den naam uit te spreken, dien zij anders altijd zoo vlug gereed had. Zij hijgde wel drie- of viermaal voor zij dien er uit kon krijgen; en toen het haar gelukt was, drukte zij haar hand in haar zij, en verdraaide haar oogen, alsof zij flauw zou vallen. Maar aangezien Jonas wist, dat zij aan een complicatie van kwalen onderhevig was, die soms enkele druppels sterken drank tot een behoefte voor haar maakten, en dat die haar vooral dan sterk aantastten, als dat geneesmiddel niet bij de hand was, meende hij, dat zij alleen maar een dergelijken aanval kreeg.

„Zoo," zei hij haastig, want hij voelde hoe moeilijk het hem viel zijn telkens verstrooide aandacht bij het onderwerp te bepalen, „gij hebt dus met haar afgesproken om op hem te passen, niet waar?"

Juffrouw Gamp antwoordde bevestigend, maar met zoo'n flauwe stem, dat zij het noodig achtte er bij te voegen, dat zij dien avond vreeselijk zwak op haar zenuwen was.

Jonas luisterde een poosje, en zei toen haastig:

„Over het loon zullen wij maar geen ruzie maken. Laat het hetzelfde zijn als destijds. Houd hem stil, en laat hem geen kuren beginnen. Vanavond kreeg hij het in zijn hoofd, dat mijn vrouw dood was, en ging hij tegen mij te keer, alsof ik haar vermoord had. Dat is — dat is gebruikelijk bij gekken, dat zij zich het ergste voorstellen van hen, van wien zij het meeste houden. Is het niet zoo?"

Juffrouw Gamp knikte en slaakte een kermenden zucht.

„Houd hem dus goed onder bedwang, want anders zal hij mij in een van zijn razende buien een ongeluk toebrengen. Gij moet hem nooit vertrouwen; want juist als hij het bedaardste schijnt, slaat hij de zotste taal uit. Maar dat weet gij al wel. Laat mij nu uw vriendin eens spreken!"

„De andere, mijnheer?" vroeg juffrouw Gamp.

„Ja, ga naar hem toe, en laat haar hier komen. Vlug! ik heb meer te doen."

Juffrouw Gamp deed achteruit een paar stappen naar de deur, en bleef toen staan.

„Is het uw verlangen, mijnheer Chuzzlewit," vroeg zij, met een piepende en bevende stem, „dat de andere, die ik meegebracht heb, hier komt?"

Maar de akelige verandering in het gezicht van Jonas zei haar, dat hij al gezien had, wie zij had meegebracht. Voor zij naar de deur kon omkijken, werd zij door den ouden Maarten op zij geschoven, achter wien Chuffey en John Westlock binnenkwamen.

„Niemand het huis uit!" zei Maarten. „Deze man is de zoon van mijn broer, en een goddelooze booswicht. Als hij zich beweegt van de plek, waar hij staat, of tegen iemand hier een woord spreekt, harder dan noodig is om verstaan te worden, schuif dan het raam open en roep om hulp."

„Welk recht hebt gij om hier in huis zulke bevelen te geven?" vroeg Jonas met een flauwe stem.

„Het recht, dat uw goddeloosheid mij gegeven heeft. Kom binnen daar!"

Een onbedwingbare uitroep ontsnapte den mond van Jonas, toen Lewsome de deur binnenkwam. Het was geen schreeuw, geen gil, geen woord, maar een klank, niet te vergelijken bij eenig geluid, dat een van de aanwezigen ooit gehoord had, en tevens de verschrikkelijkste uitdrukking van wat er in zijn schuldige borst omging, die de natuur daarvoor kon hebben uitgedacht.

Daarvoor had hij dus gemoord! Daarvoor had hij zich in gevaren, angsten en benauwdheden gestoken! Hij had zijn geheim in het bosch begraven, het in den bloedigen grond gestampt, en daar rees het nu op mijlen afstand voor hem op, aan velen bekend, uitgebazuind door een ouden man, die als door een wonder zijn krachten scheen te hebben herkregen, om het een stem tegen hem te geven.

Hij leunde op den rug van een stoel en keek Maarten aan. Het was vergeefs, dat hij dit met zijn gewone onbeschaamdheid of met verachting trachtte te doen. Het lukte hem niet. Hij moest zich zelfs aan den stoel vasthouden. Maar hij wilde nog strijden.

„Ik ken dien kerel," zei hij, bijna tusschen ieder woord ademhalend, en met zijn bevenden vinger naar Lewsome wijzend. „Hij is de grootste leugenaar, die er bestaat. Wat is nu zijn laatste vertellinkje? Ha, ha! Ge zijt knappe kerels! Die oom van mij is kindsch; nog suffer dan zijn broer, mijn vader, op zijn ouden dag was, of dan Chuffey is. Wat duivel moet dat beteekenen," vervolgde hij, terwijl hij John Westlock en Mark Tapley — deze laatste was met Lewsome binnengekomen — met een woesten blik aankeek, „dat gij hier komt, en twee gekken en een schurk meebrengt, om mijn huis met geweld binnen te drin-

gen? Heidaar! Doe de deur open, en laat die vreemden uit!"

„Wil ik u eens wat zeggen?" zei Tapley, naar voren komend. „Als het niet om uw naam was, zou ik u, zoo alleen als ik hier sta, over de straat sleepen. Ja, dat zou ik. Doe uw best maar niet om mij kwaad aan te kijken. Gij kunt het toch niet. — Ga nu uw gang maar, mijnheer!" dit zeggend keek hij den ouden Maarten aan. „Breng dien goddeloozen moordenaar op zijn knieën! Als hij lawaai wil hebben, kan hij zijn zin krijgen; want, zoo zeker als hij daar van het hoofd tot de voeten staat te beven, zoo zeker zal ik voor het raam een lawaai maken, dat half Londen zal komen toeloopen. Spreek nu maar, mijnheer! En laat hij eens probeeren, of ik een man van mijn woord ben of niet."

Daarmee sloeg Mark zijn armen over elkaar, en zette zich op de vensterbank, met een gezicht alsof hij op alles was voorbereid, hetzij om zelf uit het raam te springen, of om er Jonas uit te gooien, zoodra hij den geringsten wenk kreeg, dat dit het gezelschap aangenaam zou zijn.

De oude Maarten keerde zich tot Lewsome.

„Dit is de man, niet waar?" zei hij, naar Jonas wijzend.

„Gij hoeft hem maar aan te kijken om daar zeker van te zijn, en om te zien, dat ik u de waarheid heb gezegd," was het antwoord. „Hij zelf is mijn getuige."

„O broeder!" riep de oude Maarten uit, terwijl hij zijn handen ineensloeg. „O broeder, broeder! Zijn wij daarom ons halve leven elkaar vreemd geweest, opdat gij zoo'n zoon zoudt grootbrengen, en ik mijn leven tot een woestijn zou maken, door elke bloem, die voor mij groeide, te vertrappen! Het is het natuurlijke gevolg van uw beginselen en van de mijne, dat zoo'n creatuur de zoon moet zijn, dien gij hebt opgevoed en grootgebracht, voor wien gij hebt gezorgd en gespaard, en dat ik hem zijn straf moet toedienen, nu niets het verleden kan herstellen."

Hij zette zich op een stoel neer, wendde zijn gezicht af, en zweeg enkele oogenblikken. Toen vervolgde hij met meer kracht:

„Maar het vervloekte onkruid, dat wij in ons mislukte leven hebben geteeld, zal uitgeroeid en in den grond vertrapt worden. Daartoe is het nog niet te laat. Ik kom dezen man met u confronteeren, gij monster, niet om u te sparen, maar om volgens recht met u te handelen. Hoor wat hij zegt! Antwoord, zwijg, loochen, beken, tart hem, doe wat gij wilt! Ik zal mij toch niet van mijn weg af laten brengen. En gij, beste man," vervolgde hij tot Chuffey, „als gij ooit uw ouden vriend hebt liefgehad, spreek dan nu."

„Ik heb gezwegen, omdat ik hem liefhad!" riep de oude man uit. „Hij wilde dat zoo. Hij liet het mij op zijn sterfbed beloven. Ik zou nooit gesproken hebben, als gij niet zooveel ontdekt hadt. Ik heb er na dien tijd altijd over gedacht, dat kon ik niet laten; en soms stond het mij voor als een droom; maar overdag, niet in mijn slaap. Zijn er zulk soort van droomen?" vroeg hij, den ouden Maarten angstig aankijkend.

Toen Maarten hem een bemoedigend antwoord gaf, luisterde hij met aandacht en begon te glimlachen.

„Ja, ja!" riep hij uit. „Zoo heeft hij dikwijls tegen mij gesproken. Wij waren samen op school geweest. Ik kon zijn zoon niet te schande maken — zijn eenigen zoon, mijnheer Chuzzlewit!"

„Had de hemel gegeven, dat gij zijn zoon waart geweest!" zei Maarten.

„Uw spraak lijkt zoo op die van mijn lieven ouden meester," riep de oude man met kinderlijke blijdschap uit, „dat het bijna is, alsof ik hem hoor. Ik kan u even goed verstaan, als ik hem altijd heb verstaan. Het maakt mij weer jong. Hij heeft nooit onvriendelijk tegen mij gesproken, en ik verstond hem altijd. Ik kon hem ook altijd zien, al waren mijn oogen slecht. Maar hij is dood — hij is dood! Hij was heel goed voor mij, die lieve oude meester!"

Hij schudde treurig zijn hoofd. Op dit oogenblik verliet Mark, die uit het raam had gekeken, haastig de kamer.

„Ik kon zijn eenigen zoon niet te schande maken," hervatte Chuffey. „Hij heeft er mij dikwijls bijna toe gebracht, vanavond nog. — O!" riep hij plotseling uit, toen hij zich de reden daarvan herinnerde. „Waar is zij? Zij is nog niet thuis."

„Bedoelt gij zijn vrouw?" vroeg Maarten.

„Ja."

„Ik weet waar zij is. Ik heb voor haar gezorgd, en om haar te sparen, zal zij voorloopig nog niet weten wat hier voorvalt. Zij heeft al akeligheid genoeg gehad, zonder dat dit er nog bij hoeft te komen."

Toen Jonas dit hoorde, ontzonk de moed hem nog meer. Hij begreep, dat zij op zijn hielen zaten, en vast besloten waren niet te rusten voor zij hem in het verderf hadden gestort. Duim voor duim scheen de grond, waarop hij stond, voor zijn voeten weg te zinken — hij moest vallen.

En nu hoorde hij de stem van zijn mede-

plichtige, met alle omstandigheden van tijd en plaats, zonder iets te verbergen, te vergrooten of te verkleinen, de heele waarheid openbaar maken. Die waarheid, die niets kon onderdrukken, die het bloed niet kon smoren, de aarde niet verbergen, waarvan het vreeselijke vuur suffende grijsaards in krachtige mannen scheen te veranderen, en op welker wrekende vleugelen iemand, dien hij in een ander werelddeel had gewaand, kwam aansnellen om hem te verdelgen.

Hij wilde alles loochenen, maar hij kon zijn tong niet verroeren. Toen kwam de wanhopige gedachte in hem op, om de deur uit te breken en over de straat de vlucht te nemen; maar zijn ledematen wilden evenmin aan zijn wil gehoorzamen als de trekken van zijn strakke gezicht. Al dien tijd ging de stem langzaam voort met hem te beschuldigen. Het was als had elke druppel bloed in het bosch een stem ontvangen om hem te bespotten. Toen die stem zweeg, vatte een andere het verhaal op, maar met een heel onverwachte wending; want de oude boekhouder, die naar alles geluisterd, en van tijd tot tijd zijn handen had gewrongen, als wist hij maar al te goed dat het de waarheid was, barstte nu uit:

„Neen, neen, gij hebt het verkeerd — alles verkeerd! Hebt geduld, want ik alleen weet de waarheid."

„Hoe kan dat, na wat gij hebt gehoord?" vroeg de broer van zijn meester. „Bovendien hebt gij mij zooeven, daar boven, gezegd, toen ik u vertelde waar hij van beschuldigd werd, dat gij wel wist, dat hij zijn vaders moordenaar was."

„Ja, en dat was hij ook," riep Chuffey met woestheid uit; ,maar niet zooals gij meent, niet zooals gij meent. Wacht! Laat mij een oogenblik tijd! Ik zal het allemaal nog wel weten. Het was slecht, goddeloos slecht, maar niet zooals gij meent. Wacht, wacht!"

Hij bracht zijn handen aan zijn hoofd, alsof dit zwaar was of hem pijn deed. Nadat hij enkele oogenblikken verstrooid had rondgekeken, vielen zijn oogen op Jonas, en werd zijn blik plotseling vaster en levendiger.

„Ja!" riep hij uit; „ja, nu weet ik weer hoe het was. Hij kwam uit zijn bed, voor hij stierf, om te zeggen, dat hij hem vergaf; ja zeker. Hij kwam met mij hier in deze kamer; en toen hij hem zag — den eenigen zoon, den zoon, dien hij liefhad — begaf hem de spraak. Hij kon niet zeggen wat hij wilde, en niemand verstond hem behalve ik. Maar ik verstond hem wèl."

De oude Maarten keek hem vol verbazing aan, en de anderen deden hetzelfde. Juffrouw Gamp, die nog geen woord had gesproken, maar half achter de deur en half in de kamer was gebleven, gereed om de vlucht te nemen, of zich bij de winnende partij te voegen, kwam nu wat verder naar binnen, en merkte snikkend op, dat mijnheer Chuffey een allerliefste man was.

„Hij kocht dien rommel," zei Chuffey, zijn arm naar Jonas uitstrekkend, terwijl een ongewoon vuur in zijn oogen schitterde, „hij kocht dien rommel, zooals gij gehoord hebt, en bracht het mee naar huis. Hij mengde het met iets anders — kijk hem maar aan — dat er precies zoo uitzag als het drankje voor zijn vaders hoest, en in net zoo'n fleschje, en zette het in een la; in die la daar, onder den lessenaar; hij weet wel welke la ik bedoel. Maar hij had geen moed genoeg, of zijn hart werd getroffen — mijn God, ik hoop, dat het zijn hart was! — hij was zijn eenige zoon — en hij zette het fleschje niet op de gewone plaats, waar mijn oude meester er van gebruikt zou hebben."

De oude man beefde van ontroering; maar zijn oogen bleven schitteren, en zijn uitgestrekte arm bleef naar Jonas wijzen. Hij scheen grooter te worden en met bovennatuurlijke kracht bezield te zijn. Jonas durfde hem niet aan te kijken, en zette zich ineengedoken op den stoel, aan welks leuning hij zich had vastgehouden. Het was alsof deze vreeselijke waarheid den stomme kon doen spreken.

„Ik weet het nu allemaal weer!" riep Chuffey uit. „Hij zette het in die la, zooals ik zei. Hij ging er zoo dikwijls naar kijken, en zoo geheimzinnig, dat zijn vader er op lette, en toen hij niet thuis was, de la liet openbreken. Wij deden dit samen, en wij vonden dat drankje — mijnheer Chuzzlewit en ik. Hij nam het weg, en deed toen, alsof hij het zich niet aantrok; maar 's nachts kwam hij voor mijn bed, schreiend, en zei mij, dat zijn eigen zoon van plan was om hem te vergiftigen. ,O Chuffey, ik heb vannacht in mijn kamer een stem gehoord, die zei, dat deze goddeloosheid mijn eigen schuld was. Ik zelf heb die in hem geplant, toen ik hem al te begeerig maakte naar wat ik heb na te laten, en het tot de hoofdzaak van zijn leven maakte daarop te wachten.' Dat waren zijn eigen woorden, ja, zijn eigen woorden. Als hij nu en dan eens hardvochtig was, was het voor zijn eenigen zoon. Hij had zijn eenigen zoon zoo lief, en hij was altijd goed voor mij!"

Jonas luisterde met verdubbelde aan-

dacht; er begon zich eenige hoop voor hem op te doen.

„ ‚Hij moet niet naar mijn dood verlangen, Chuffey!' zei hij verder," hervatte de oude boekhouder, zijn oogen afvegend, „en hij schreide daarbij, als een klein kind; ‚hij moet niet naar mijn dood verlangen, Chuffey! Hij zal het nu krijgen, en hij kan trouwen met wie hij maar wil, al bevalt het mij niet, en gij en ik zullen maar een kleinigheid houden, om samen van te leven. Ik heb hem altijd liefgehad. Misschien zal hij mij dan liefhebben. Het is een verschrikkelijk ding, dat mijn eigen kind naar mijn dood verlangt. Maar ik had het vooruit kunnen weten. Ik heb gezaaid, en moet nu oogsten. Hij moet gelooven, dat ik dat inneem; en als ik zie, dat hij berouw heeft, en hij alles heeft wat hij hebben wil, dan zal ik hem zeggen, dat ik het ontdekt had en hem vergeven. Hij zal van zijn eigen zoon een beter mensch maken, en misschien zelf een beter mensch worden, Chuffey.' "

De arme Chuffey zweeg weer, om zijn oogen af te vegen. De oude Maarten verborg zijn gezicht in zijn handen. Jonas luisterde nog scherper, en zijn borst zwoegde op en neer, als de baren van de zee; maar het was van hoop.

„Mijn lieve oude meester," hervatte Chuffey, „liet het den volgenden dag voorkomen, alsof hij die la bij vergissing had geopend met een sleutel van den ring, die er bij toeval op paste — wij hadden er een laten maken en er aangehangen — en dat hij zich wel had verwonderd, dat hij zijn nieuwe drankje op zoo'n vreemde plaats vond, maar zich verbeeldde, dat hij het er in verstrooidheid zelf had neergezet, toen de la openstond. Wij wierpen het in het vuur; maar zijn zoon geloofde, dat hij het gebruikte — dat weet hij wel. Eén keer deed mijnheer Chuzzlewit, om hem op de proef te stellen, zich zelf geweld aan om te zeggen, dat het een vreemden smaak had; en toen stond hij dadelijk op en ging de deur uit."

Jonas liet hier een kort en droog kuchje hooren, sloeg zijn armen over elkaar en nam een gemakkelijker houding aan, maar zonder iemand aan te kijken, hoewel de anderen nu zijn gezicht konden zien.

„Mijnheer Chuzzlewit schreef aan den vader — ik bedoel den vader van het arme schepsel, dat zijn vrouw is," vervolgde Chuffey, „om bij hem te komen, met het plan om spoed met het huwelijk te maken. Maar zijn vermogens werden gekrenkt door het verdriet, evenals de mijne, en zijn hart brak. Hij verminderde van dag tot dag, sedert dien nacht toen hij voor mijn bed kwam, en hij was nooit weer opgeruimd. Het waren maar enkele dagen, maar hij was in eens zooveel jaren nooit zoo sterk veranderd. ‚Spaar hem, Chuffey,' zei hij, voor hij stierf. ‚Spaar hem, Chuffey.' Ik beloofde het hem, en zooveel ik kon heb ik mijn woord gehouden. Hij is zijn eenige zoon."

De stem van den ouden boekhouder was al zwakker en zwakker geworden, en bij deze herinnering aan het laatste tooneel van zijn meesters leven begaf zij hem geheel. Een gebaar met zijn hand makend, als wilde hij zeggen, dat Anthony die gegrepen had, en met die hand in de zijne gestorven was, sloop hij naar het hoekje, waar hij gewoonlijk zijn smart verborg en zweeg stil.

Nu kon Jonas het gezelschap aankijken, zelfs hoonend aankijken. „Welnu!" zei hij, na een poos van stilte. „Zijt gij nu tevreden? Of hebt gij nog meer complotten aan de hand? Die schurk, die Lewsome, kan ze bij dozijnen voor u verzinnen. Is dat alles? Hebt gij niets anders?"

De oude Maarten keek hem strak aan.

„Of gij zijt wat gij bij Pecksniff scheent te zijn, of dat gij iets anders en een bedrieger zijt, weet ik niet en kan mij niet schelen," hervatte Jonas, hem met een grijnzenden lach aankijkend, „maar ik heb u hier niet noodig. Gij zijt zoo dikwijls hier geweest toen uw broer nog leefde, en hebt zooveel van hem gehouden — wat duivel! uw broertje en gij zoudt elkaar hiervoor oorvegen hebben gegeven — dat het mij niet verwondert, dat gij op het huis gesteld zijt; maar het huis is niet op u gesteld, en gij kunt niet gauw genoeg weggaan, hoewel het wel mogelijk zou zijn, dat ge te laat weggingt. En wat mijn vrouw betreft, oude man, stuur haar dadelijk naar huis, of het zal zooveel te erger voor haar zijn. Ha, ha! Gij blaast wel hoog van den toren! Maar het is nog geen hangwerk, als iemand een beetje vergift in huis heeft, en als het hem door een paar onnoozele warhoofden wordt afgenomen, die er een comedie van maken. Ha, ha! Ziet gij de deur daar?"

Zijn laaghartige triomf, worstelend met zijn lafhartigheid, schaamte en schuldgevoel, was zoo verachtelijk, dat allen zich van hem afkeerden, als was hij een vuil ongedierte, te afzichtelijk om naar te kijken. Het was zijn laatste zwarte misdaad, die nu in hem werkte, en hem naar zijn eigen verderf deed rennen. Had hij die niet begaan, dan had het verhaal van den ouden boekhouder hem kunnen treffen, al was het

ook maar weinig; had hij die niet begaan, dan had de onverwachte verlossing uit zoo'n angst zelfs in hem een heilzame verandering teweeg kunnen brengen. Maar nu die daad gepleegd was, nu hij zich in dat onnoodige gevaar had gestort, nu lag er wanhoop zelfs in de blijdschap over zijn zegepraal, een woeste ontembare wanhoop, die hem verstokte, die hem razend maakte, en hem zelfs in het oogenblik van zijn triomf op zijn tanden deed knarsen.

„Beste vriend," zei Maarten, terwijl hij zijn hand op Chuffey's arm legde, „dit is geen plaats voor u om te blijven. Ga met mij mee."

„Precies zijn manier van doen," riep Chuffey uit, terwijl hij den ouden man aankeek. „Ik zou bijna gelooven, dat mijnheer Chuzzlewit weer leefde. Ja, neem mij mee! Maar neen, ik moet blijven."

„Waarom?" vroeg Maarten.

„Ik kan haar niet verlaten, die arme vrouw," antwoordde Chuffey. „Zij is zoo goed voor mij geweest. Ik kan haar niet verlaten, mijnheer Chuzzlewit! Ik dank u vriendelijk. Ik blijf hier. Ik zal er toch niet lang meer zijn. Het beteekent niet veel."

Toen hij dit zei en treurig zijn hoofd schudde, werd juffrouw Gamp, die nu heelemaal in de kamer was gekomen, tot schreiens toe bewogen.

„Wat een zegen van den hemel!" riep zij uit, ,dat zoo'n beste man niet in de klauwen van Betsy Prig is geraakt, waarin hij zeker gekomen zou zijn, als ik het niet belet had! Want werkelijk gebeurde zaken zijn taai, en kan men iemand niet gemakkelijk uit het hoofd jagen."

„Gij hebt gehoord wat ik gezegd heb, oude man!" beet Jonas zijn oom toe. „Ik wil geen geknoei met mijn menschen meer hebben, hetzij man of vrouw. Ziet gij de deur?"

„Ziet gij zelf de deur wel?" antwoordde de stem van Mark, die van dien kant kwam. „Kijk maar eens!"

Hij keek naar de deur — het was alsof hij versteende. Op dien onheilspellenden, vervloekten drempel, vervloekt door de voetstappen van zijn stervenden vader, vervloekt door de voetstappen van zijn verkwijnende vrouw, vervloekt door de schaduw van den grijzen getuige van zijn goddeloosheid, vervloekt door de schreden van hem, den moordenaar, stonden — wie?

Nadgett was de voorste.

Luister! Daar kwam het als een bulderende zee! Courantenjongens schreeuwden het nu langs de straten; ramen werden opgeschoven, om het te hooren, voorbijgangers bleven er naar staan luisteren; de klokken, diezelfde klokken, begonnen te luiden, over elkaar heen tuimelend in een dans van luidruchtige blijdschap over de ontdekking — die beteekenis had hun klank in het duizelende brein van Jonas.

„Dat is de man," zei Nadgett, „daar bij het raam!"

Drie anderen stapten binnen, grepen hem vast, en boeiden hem. Dit gebeurde zoo snel, dat hij zijn oogen nog niet van zijn aanbrenger had kunnen afwenden, toen zijn handen al gekluisterd waren.

„Moord," zei Nadgett, in het rond kijkend naar de verbaasde groep. „Laat niemand er zich mee bemoeien!"

De galmende straat herhaalde: moord, moord, moord! De klank rolde voort van huis tot huis, van steen tot steen, tot hij zich in het verwijderde gemurmel verloor, dat nog hetzelfde woord scheen te mompelen.

Allen staarden elkaar zwijgend aan, terwijl dat gerucht voortliep.

De oude Maarten was de eerste, die sprak. „Wat voor verschrikkelijke geschiedenis is dit?" vroeg hij.

„Vraag het h e m," antwoordde Nadgett. „Gij zijt zijn vriend, mijnheer! Hij kan het u zeggen, als hij wil. Hij weet er meer van dan ik, hoewel ik veel weet."

„Hoe weet gij zooveel?"

„Ik heb hem niet voor niets zoolang nagegaan," antwoordde Nadgett. „Nooit heb ik iemand zoo zorgvuldig nagegaan als hem."

Weer een van de spookgestalten, die die vreeselijke waarheid aannam om plotseling voor hem op te rijzen! D i e man een spion, die hem had nagegaan! D i e man, zich zelf en zijn aard verloochenend, zijn bedeesdheid en stompzinnigheid afwerpend, om als een waakzame vijand tegen hem op te treden! De doode had uit zijn graf kunnen komen, zonder hem zoo te ontzetten en te verbijsteren.

Hij was verloren. De strop voor zijn hals was al geknoopt. Al mocht hij door een wonder aan dit gevaar ontkomen, hij hoefde maar naar een anderen kant te kijken, en er zou overal een nieuwe wreker oprijzen: een kind, in een uur oud geworden, of een oude man in een uur jong geworden, of een blinde, die ziende, of een doove, die hoorende was geworden. Er was geen hoop meer. Hij zakte tegen den muur ineen, bleef op den grond liggen, en gaf elke verwachting op.

„Ik ben zijn vriend niet, al moet ik tot mijn schaamte bekennen, dat ik familie van

hem ben," zei de oude heer Chuzzlewit. „Gij kunt vrijuit met mij spreken. Waar hebt gij hem nagegaan, en wat hebt gij gezien?"

„Ik heb hem op heel veel plaatsen nagegaan," antwoordde Nadgett, „nacht en dag. Sedert eenige dagen heb ik hem in het oog gehouden, zonder mij zelf bijna een oogenblik rust of slaap te gunnen." Zijn vervallen gezicht en roode oogen bevestigden dit. „Ik kon ternauwernood denken, waar mijn spionneeren op uit zou loopen. Evenmin als hij het kon denken, toen hij 's nachts zijn huis uitsloop, in de kleeren, die hij later bij de London-Bridge in het water wierp."

Jonas kronkelde zich alsof hij op de pijnbank lag. Hij slaakte een kermenden zucht, alsof hij juist een pijnlijke wond had ontvangen, en rukte aan de ijzeren banden om zijn polsen, alsof hij zich zelf had willen verscheuren, als hij maar vrij was geweest.

„Houd u maar bedaard, neef!" zei de aanvoerder van de politieagenten. „Geen kwaadaardigheid!"

„Wien noemt gij hier neef?" vroeg de oude Maarten barsch.

„U onder anderen," antwoordde de man.

Maarten keek hem oplettend aan. Hij zat lui op een stoel, met zijn armen over de leuning noten te peuzelen, waarvan hij de doppen uit het raam wierp, en bleef daarmee bezig, terwijl hij sprak.

„Ja," hervatte hij, met een norschen knik, „gij moogt uw neven verzaken tot uw dood, maar Chevy Slyme blijft toch Chevy Slyme. Misschien voelt zelfs gij, dat er eenige schande in steekt, dat uw eigen bloed zoo'n beroep heeft. Ik wil mij wel laten afkoopen."

„Overal!" riep Maarten uit. „Eigenbaat, eigenbaat! Ieder voor zich zelf."

„Gij zoudt dan wel eens een beetje minder zelfzuchtig mogen zijn, en mij een handje helpen," antwoordde zijn neef. „Kijk mij eens aan! Kunt gij iemand van uw familie, die meer talent in zijn pink heeft, dan de rest tezamen in al hun hersenen, in een politie-uniform zien, zonder u te schamen? Ik heb dit beroep met opzet gekozen, om u beschaamd te maken. Maar ik had toch niet gedacht, dat ik in de familie een vangst zou moeten doen."

„Als uw losbandigheid, en die van uw uitverkoren vrienden, u inderdaad daartoe gebracht heeft, blijf er dan bij," antwoordde de oude man. „Gij komt nu eerlijk aan den kost, hoop ik, en dat is al iets."

„Gij moet mijn uitverkoren vrienden niet hard vallen," hervatte Slyme, „want zij waren soms uw uitverkoren vrienden ook. Zeg maar niet dat gij mijn vriend Tigg nooit gebruikt hebt, want ik weet wel beter. Wij hebben er ruzie over gekregen."

„Ik heb den kerel gehuurd en betaald," zei de oude Maarten barsch.

„Het is goed, dat gij hem betaald hebt," liet zijn neef hierop volgen, „want het zou er nu te laat voor zijn. Hij heeft volle kwijtschelding gegeven, of liever zich laten afdwingen."

De oude man keek hem aan alsof hij nieuwsgierig was om te weten wat Slyme bedoelde, maar het beneden zich achtte verder met hem te spreken.

„Ik heb altijd wel verwacht, dat hij en ik nog eens door mijn betrekking in aanraking zouden komen," zei Slyme, „maar ik dacht, dat ik hem voor de een of andere zwendelarij zou hebben moeten pakken. Het is nooit bij mij opgekomen, dat ik zijn moordenaar in hechtenis zou moeten nemen."

„Z i j n moordenaar!" riep de oude heer Chuzzlewit uit, nu den een en dan den ander aankijkend.

„Zijn moordenaar of dien van mijnheer Montague," zei Nadgett hierop. „Die twee zijn dezelfde personen, naar ik hoor. Ik beschuldig hem, die daar staat, van den moord op mijnheer Montague, wiens lijk gisteren in een bosch is gevonden. Gij zult mij wel vragen, waarom ik hem beschuldig, zooals ge mij gevraagd hebt, hoe ik zooveel weet. Ik zal het u zeggen. Het kan toch niet lang meer geheim blijven."

De overheerschende hartstocht van den liefhebber van geheimen openbaarde zich zelfs op dit oogenblik in den toon van spijt, waarop hij over het aanstaande publiek worden sprak van wat hij wist.

„Ik heb u gezegd, dat ik hem in het oog hield," vervolgde hij. „Ik had daartoe opdracht gekregen van mijnheer Montague, bij wien ik sedert eenigen tijd in dienst was. Wij hadden vermoedens tegen hem, en gij weet wel waarop onze vermoedens uitliepen; want gij hebt er over gesproken, terwijl wij buiten de kamer stonden te wachten. Als ge, nu alles voorbij is, nog nieuwsgierig zijt om te weten, hoe wij oorspronkelijk op die vermoedens kwamen, zal ik het u ronduit zeggen: door een geschil, waarover hij zelf zich iets liet ontvallen, tusschen hem en een andere onderneming, waarbij het leven van zijn vader verzekerd was, en die zooveel achterdocht had, dat hij er een accoord mee aanging en de helft van het geld aannam; en hij was nog blij toe. Stukje voor stukje snuffelde ik nog meer omstandigheden die tegen hem ge-

tuigden op, en dat niet weinig. Er was wat geduld voor noodig; maar het is mijn beroep. Ik vond de ziekenoppasster — zij is hier, en kan mijn woorden bevestigen; ik vond den dokter, den aanspreker en zijn meesterknecht. Ik ontdekte hoe die oude heer daar, mijnheer Chuffey, zich bij de begrafenis had gedragen, en ik ontdekte waarover die man," hier raakte hij Lewsome's arm aan, „in zijn koorts had gepraat. Ik ontdekte hoe hij zelf zich voor en bij zijn vaders dood en daarna had gehouden, en toen ik dat alles opgeschreven en met elkaar in overeenstemming had gebracht, werd de zaak zoo waarschijnlijk, dat mijnheer Montague hem de misdaad kon verwijten, die hij begaan had, zooals hij zelf nog tot vanavond toe geloofde. Ik was er bij toen dat gebeurde. Gij ziet hem nu. Het was toen niet veel beter met hem gesteld."

O ellendige dwaas! O onverdraaglijke marteling! Te zien, dat hij die van alles wist, de eigenlijke ontdekker van het geheim, dat hij had willen begraven, in leven was — de man, die alles zou hebben uitgebracht, al had hij den vermoorde door tooverij in een rots kunnen opsluiten. Hij probeerde met zijn geboeide handen zijn ooren dicht te houden, om het overige niet te hooren.

Terwijl hij daar op den vloer lag te kruipen, schoven allen van hem af, alsof zijn adem verpest was. Eén voor één weken zij allen naar den anderen kant van de kamer, en lieten hem daar alleen. Zelfs zij, die hem onder hun bewaring hadden, walgden van hem en bleven van hem af, met uitzondering van Slyme, die zich nog met zijn noten bezighield.

„Uit dat zolderraam aan den overkant," hervatte Nadgett, naar den overkant van de nauwe straat wijzend, „heb ik dit huis en hem dagen en nachten lang in het oog gehouden. Uit dat zolderraam zag ik hem alleen thuis komen van een reis, waarop hij met mijnheer Montague was vertrokken. Dat was voor mij een teeken, dat Montague zijn doel had bereikt, en ik niet meer zoo zorgvuldig hoefde op te letten, hoewel ik mijn post nog niet mocht verlaten voor ik ontslagen werd. Maar toen ik denzelfden avond aan de deur stond, zag ik een boer dit huis uitkomen door een zijdeur in het slop. Die boer was er niet ingegaan. Ik herkende hem, zoo verkleed, aan zijn gang. Ik volgde hem onmiddellijk; maar op den weg naar het Westen raakte hij uit mijn gezicht."

Jonas keek voor een oogenblik naar hem op, en prevelde een vloek.

„Ik kon niet begrijpen wat dit beteekende," vervolgde Nadgett; „maar nu ik zooveel gezien had, wilde ik meer weten, en ik kwam ook meer te weten. Toen ik aan zijn huis naar hem vroeg, en van zijn vrouw hoorde, dat hij, naar men dacht, lag te slapen in de kamer, waar ik hem had zien uitkomen, en bevolen had, dat men hem niet mocht storen, begreep ik, dat hij zou terugkomen, en lette op zijn terugkomst. Ik bleef den heelen nacht in de straat op de wacht, en den heelen dag weer voor dat raam, en toen het weer avond werd, ging ik opnieuw de straat op; want ik begreep wel, dat hij terug zou komen, op denzelfden tijd als hij was uitgegaan, wanneer de straten stil waren. Dat deed hij ook. 's Morgens vroeg kwam diezelfde boer sluipend terug."

„Haast u toch wat, mijnheer Nadgett," viel Slyme hierop in, die nu zijn noten op had. „Dat is toch geen manier van vertellen."

„Ik bleef den heelen dag voor het raam," vervolgde Nadgett, zonder op hem te letten. „Ik geloof, dat ik geen enkele maal mijn oogen sloot. 's Avonds zag ik hem weer het huis uitkomen met een pakje. Ik volgde hem weer. Hij ging de trap naast de London-Bridge af, en wierp het pakje in het water. Nu begon ik voor iets ernstigs beducht te worden, en deed aangifte bij de politie, die het pakje liet...."

„Opvisschen," viel Slyme hem in de rede. „Haast u toch wat, mijnheer Nadgett!"

„Het bevatte de kleeren, die ik hem had zien dragen, met modder besmeurd en met bloed bevlekt. Gisterenavond kreeg men hier bericht van den moord. Men weet al, dat iemand, met die kleeren aan, bij de plaats is gezien, dat hij zich in den omtrek heeft schuil gehouden, en dat hij van een diligence is gestapt, die van die streek kwam, op een tijd, die precies overeenkomt met het uur, waarop ik hem zag thuis komen. Het bevel tot aanhouding werd uitgevaardigd, en ik heb deze politieagenten al een paar uur bij mij gehad. Wij wachtten onzen tijd af, en toen wij u zagen binnengaan, en dezen man voor het raam zagen...."

„Wenkten wij hem om de deur te openen," zei Mark, den draad van het verhaal opvattend, toen er over hem gesproken werd, „en dat deed hij met het grootste pleizier."

„Dat is voor het oogenblik alles," zei Nadgett, terwijl hij zijn groote portefeuille bij zich stak, die hij uit gewoonte voor den

dag had gehaald, toen hij zijn verslag begon, en al dien tijd in zijn hand had gehouden; „maar er zal nog wel meer komen. Zoover hebt gij mij gevraagd en heb ik verteld, en nu hoef ik deze heeren niet langer op te houden. Zijt gij gereed, mijnheer Slyme?"

„Al lang," antwoordde deze, opstaand. „Als gij vooruit naar het bureau gaat, zullen wij er ongeveer tegelijk zijn. Tom, ga een koets halen."

De politieagent, tot wien hij dit zei, ging weg. De oude Maarten draalde eenige oogenblikken, alsof hij nog iets tegen Jonas wilde zeggen; maar toen hij zag, dat deze op den vloer bleef zitten, en, alsof hij volkomen van zijn zinnen beroofd was, met zijn hoofd heen en weer zwaaide, nam hij Chuffey bij zijn arm, en ging met dezen langzaam weg. Nadgett was al vertrokken, en John Westlock en Mark Tapley volgden onmiddellijk. Juffrouw Gamp (die intusschen een paar kaarsen had aangestoken, daar het donker was geworden) was het eerst van allen de deur uitgewaggeld, en wel, om haar gevoelens uit te drukken, in een soort van wandelende flauwte, want zij kon naar omstandigheden met verschillende soorten van flauwten pronken, evenals de aanspreker Mould met begrafenissen.

„Ha!" mompelde Slyme, hen nakijkend. „Bij mijn ziel! Even ongevoelig voor de schande, dat hij zoo'n neef als ik in zoo'n toestand laat, als hij er voor was, toen ik de familie tot eer en sieraad strekte. Dit is de dank, dat ik mijn geest heb vernederd — zoo'n geest als de mijne — om op deze manier den kost te verdienen!"

Hij stond van zijn stoel op, en schopte dien met verontwaardiging omver.

„Op deze manier! Terwijl honderden menschen, die niet waard zouden zijn om mij met een kaars bij te lichten, in koetsen rijden en van hun geld leven. Waarachtig, het is een mooie wereld!"

Hier vielen zijn oogen op Jonas, die hem ernstig aankeek, en zijn lippen bewoog, alsof hij iets fluisterde.

„Hè?" zei Slyme.

Jonas wenkte met zijn oogen naar den politieagent, die met zijn rug naar hen toe stond, en wees, zoo goed hij met zijn geboeide handen kon, naar de deur.

„Hm!" zei Slyme nadenkend. „Ik kon niet verwachten, dat ik hem door mijn schande tot iets bewegen zou, terwijl gij mij zoover vooruit waart. Dat had ik vergeten."

Jonas herhaalde zijn wenk en zijn beweging.

„Jack!" zei Slyme.

„Wat belieft?" vroeg de man.

„Ga eens kijken, waar de koets blijft, en blijf maar aan de deur, om mij te roepen als ze komt. Ik kan het hier alleen wel af. Nu dan," vervolgde hij, zich haastig tot Jonas wendend, toen de politieagent zich verwijderd had, „wat is er?"

Jonas deed een poging om op te staan.

„Wacht even!" zei Slyme. „Het is niet gemakkelijk om op te staan, als uw handen zoo stijf bij elkaar zijn gebonden. Zoo — op! — Wat is er?"

„Steek uw hand in mijn zak — in mijn borstzak, links," zei Jonas.

Slyme deed dit en haalde er een beurs uit.

„Daar zit honderd pond in," zei Jonas, wiens woorden bijna niet verstaanbaar waren, zoomin als zijn bleek en vertrokken gezicht nauwelijks meer menschelijk was.

Slyme keek hem aan, schudde zijn hoofd, en stopte hem de beurs tusschen zijn handen.

„Ik kan niet — ik durf niet," zei hij. „Ik zou niet kunnen, al durfde ik. Die kerels beneden."

„Vluchten is onmogelijk," prevelde Jonas, „dat weet ik wel. Honderd pond voor maar vijf minuten in de andere kamer."

„Om wat te doen?" vroeg Slyme.

Het gezicht van den gevangene, toen deze dichterbij kwam, om hem iets in zijn oor te fluisteren, deed hem onwillekeurig terugdeinzen. Hij bedwong zich echter en luisterde. Het waren slechts enkele woorden, maar zij deden Slyme verbleeken.

„Ik heb het bij mij," zei Jonas, zijn handen naar zijn hals brengend, alsof datgene, wat hij bedoelde, in zijn das verborgen was. „Hoe zoudt gij er van weten? Hoe kondt gij het denken? Honderd pond voor maar vijf minuten in de andere kamer. De tijd verloopt. Spreek!"

„Het zou — het zou minder schande voor de familie zijn," merkte Slyme met bevende lippen op. „Ik wou, dat ge mij niet zooveel hadt gezegd. Minder zou genoeg voor u zijn geweest. Gij hadt het wel voor u zelf kunnen houden."

„Honderd pond voor vijf minuten. Spreek!" riep Jonas wanhopig.

Slyme nam de beurs aan, en Jonas ging met woeste, onvaste schreden naar de deur.

„Wacht even!" riep Slyme, hem bij zijn jas grijpend. „Ik weet het nog niet. Maar dat moet toch eens het eind zijn. Zijt ge schuldig?"

„Ja," antwoordde Jonas.

„En zijn de bewijzen zoo sterk?"

„Ja."

„Zult ge — belooft ge — dat ge een gebed zult doen of zooiets?" stotterde Slyme.

Jonas rukte zich zonder te antwoorden los en sloot de deur tusschen hen.

Slyme luisterde aan het sleutelgat. Daarop sloop hij op zijn teenen weg, zoover van de deur af als hij kon, en bleef er angstig naar kijken. Hij keek eerst op, toen hij de koets hoorde stilhouden, en men de trede neersloeg.

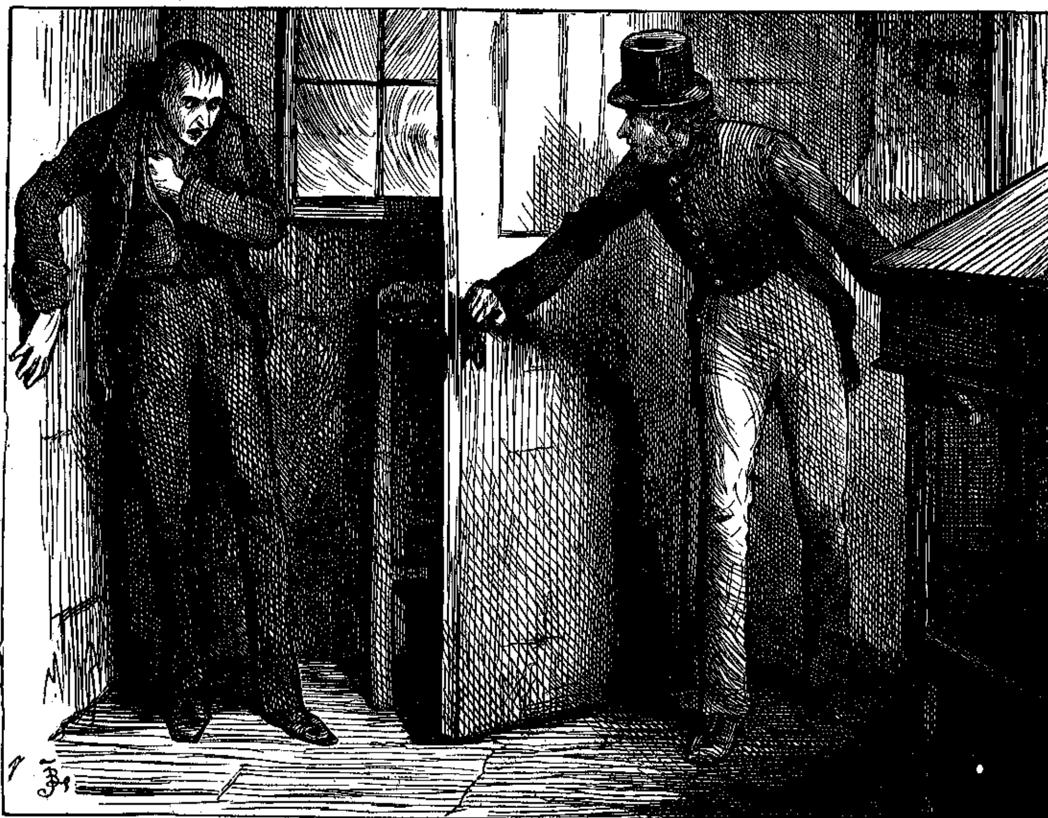
met zijn hoofd, als wilde hij zeggen: „Dichtbij. Ik zie hem."

„Hij zal er aan moeten," merkte de ander op.

„Vast en zeker," antwoordde Slyme.

Zij keken elkaar aan, en de straat op en af. De man, die op de trede zat, nam zijn hoed af, zette hem weer op, en floot een poosje.

„Zeg eens! Hij neemt er den tijd nogal

HIJ DEINSDE ACHTERUIT, TOEN ZIJN OOGEN DIE VAN JONAS ONTMOETTEN, DIE IN EEN HOEK STOND EN HEM AANSTAARDE. HIJ HAD ZIJN DAS AFGEDAAN, EN ZIJN GEZICHT HAD EEN LIJKKLEUR.

„Hij pakt het een en ander bijeen," riep hij uit het raam zijn twee helpers toe, die in het volle licht van een straatlantaarn stonden. „Houdt een van beiden de achterdeur in het oog. Men kan niet weten!"

Een van de twee politieagenten ging naar het steegje. De ander, die zich op de koetstrede neerzette, bleef met Slyme voor het raam staan praten.

„Waar is hij?" vroeg de man.

Slyme keek een oogenblik naar binnen in de kamer, en gaf een schuinschen blik

voor," bromde hij eindelijk.

„Ik heb hem vijf minuten gelaten." zei Slyme. „Maar het is al veel langer. Ik zal hem beneden brengen."

Hij ging van het raam af, en sloop op zijn teenen naar de deur. Hij luisterde. Er was geen geluid te hooren. Hij nam een kaars op, maar merkte, dat het niet gemakkelijk was tot het besluit te komen om die deur te openen. Hij smeet die plotseling en met veel lawaai open, en ging toen achteruit. Nadat hij nog eens geluisterd had,

ging hij naar binnen.

Hij deinsde achteruit, toen zijn oogen die van Jonas ontmoetten, die in een hoek stond en hem aanstaarde. Hij had zijn das afgedaan, en zijn gezicht had een lijkkleur.

„Gij komt te vroeg," zei Jonas, jankend als een hond. „Ik heb geen tijd genoeg gehad. Ik heb het niet kunnen doen. Ik — nog vijf minuten — nog maar twee — maar één!"

Slyme gaf geen antwoord, maar stopte de beurs weer in den zak van Jonas, en riep zijn menschen.

Jonas huilde, schreeuwde, vloekte, dreigde en smeekte in één adem, maar had de kracht niet om te blijven staan. Zij sleepten hem mee en stopten hem in de koets, waarin zij hem op een bank zetten; maar hij zakte al heel gauw kermend op den vloer.

De twee politieagenten waren bij hem, want Slyme zat op den bok bij den koetsier, en zij lieten hem liggen. Toen zij voorbij een fruithandelaar reden, wiens deur openstond, merkte een van de twee op, dat de perziken zoo vreemd en sterk roken.

De andere vond dit ook, maar bukte onmiddellijk daarop en keek verschrikt naar den gevangene.

„Laat de koetsier stilhouden!" riep hij. „Hij heeft zich vergeven. Die reuk komt uit dat fleschje in zijn hand."

Die hand had er zich om vastgeklemd, zoo stijf als geen levend man, in zijn volle kracht, een prijs, dien hij gewonnen heeft, kan vastklemmen.

Zij sleepten hem de koets uit op de donkere straat; maar jury, rechter en beul hadden niets méér kunnen doen, en konden nu niets meer doen. Hij was dood.

HOOFDSTUK LII.

Waarin de bordjes geheel verhangen worden.

De uitvoering van de geliefkoosde plannen van den ouden Maarten, zoolang in zijn eigen borst verborgen, en zoo dikwijls in gevaar van ontijdig te worden onthuld door de uitbarsting van de verontwaardiging, die hij gedurende zijn verblijf bij Pecksniff had opgekropt, werd door de voorvallen, die in het vorige hoofdstuk verhaald zijn, maar enkele uren vertraagd. Hoewel hij in het eerst verpletterd was geweest door het bericht, dat Tom Pinch en John Westlock hem hadden gebracht, over de wijze, waarop men meende, dat zijn broer aan zijn einde was gekomen — hoewel hij overstelpt was geworden door de latere verhalen van Chuffey en Nadgett, en door die aaneenschakeling van omstandigheden, die op den dood van Jonas, waarvan men hem dadelijk op de hoogte had gebracht, was uitgeloopen — hoewel hij zijn plannen voor een oogenblik uit het gezicht had verloren, door de opeenstapeling van gebeurtenissen, die tusschen hem en zijn einddoel werden geworpen — gaf toch die opeenstapeling hem de kracht om zijn plan met spoed en onwrikbare standvastigheid te volvoeren. In elk blijk van barbaarschheid, lafhartigheid en valschheid zag hij den bloesem van hetzelfde weelderig opschietende zaad. De eigenbaat, de driftige, kortzichtige, zich zelf bedriegende eigenbaat, was de wortel van de giftplant. Pecksniff had zijn karakter voor de oogen van den ouden man in een dergelijk licht geplaatst, dat hij, de goede, inschikkelijke, lijdzame man, de incarnatie van zelfzucht en verraderlijke valschheid was geworden; en in hoe hatelijker gedaanten die ondeugden zich nu voor den ouden man vertoonden, een des te ernstiger behagen vond hij in zijn plan, om Pecksniff en hen, die door Pecksniff benadeeld waren, te geven wat hun toekwam.

Tot dit doel bracht hij niet alleen al de voortvarendheid en onbuigzaamheid mee, die zijn karakter van nature eigen waren, dat, zooals de lezer al van het begin van zijn kennismaking met den ouden heer zal hebben opgemerkt, deze eigenschappen in hooge mate bezat, maar ook al de onnatuurlijke hevigheid, die het gevolg van haar langdurige onderdrukking moest zijn, en deze twee vereenigde prikkels werkten nu zoo sterk, dat zij hem misschien wie weet waartoe zouden hebben verleid, als John Westlock en Mark Tapley, die anders ook zoo mak niet waren, hun best niet hadden gedaan hem te kalmeeren.

Hij had onmiddellijk na zijn thuiskomst John laten roepen, en deze was met Pinch bij hem gekomen. Daarop had hij door tusschenkomst van John zich van de hulp van Tapley, dien hij zich nog heel goed herinnerde, verzekerd, en zoo waren deze drie, zooals wij gezien hebben, naar de City gegaan. Zijn kleinzoon had hij echter niet willen zien voor den volgenden dag, wanneer Tapley hem moest verzoeken om 's morgens om tien uur in den Temple te komen. Tom wilde hij tot niets gebruiken, opdat men hem niet zonder grond zou verdenken; maar hij wist van alles wat zij deden, en bleef tot laat in den avond — tot nadat men den dood van Jonas had vernomen — bij

hen. Tom ging naar huis, om al deze wonderen aan Ruth te vertellen, en haar te verzoeken hem den volgenden morgen, op speciale uitnoodiging van den ouden heer Chuzzlewit, naar den Temple te vergezellen.

Het lag in Maarten's karakter, dat hij, hoewel hij een bepaald doel voor oogen had, hun niets van zijn plannen vertelde, behalve dat hij besloten had Pecksniff alles betaald te zetten; wat zij nog hoofdzakelijk opmaakten uit de rol, die hij bij dezen aan huis had gespeeld, en het glinsteren van zijn oogen, als Pecksniff's naam werd genoemd. Zelfs aan John Westlock, in wien hij blijkbaar veel vertrouwen stelde (hoewel dit eigenlijk met allen het geval was), gaf hij geen opheldering. Hij verzocht hem alleen, den volgenden morgen terug te komen, en zoo moesten zij, zonder verdere satisfactie, vertrekken, en hem alleen laten.

De gebeurtenissen van een dergelijken dag hadden wel een veel jongeren man naar geest en lichaam kunnen afmatten; maar hij bleef in diep gepeins zitten tot de dag al was aangebroken. Zelfs toen begaf hij zich niet naar bed, maar sluimerde wat op zijn stoel tot zeven uur, het tijdstip waarop hij Tapley had besteld, die dan ook op den bepaalden tijd verscheen, zoo frisch en vroolijk als de morgen zelf.

„Gij past goed op uw tijd," zei de oude heer Chuzzlewit, de deur voor hem openend, toen zijn zachte kloppen hem onmiddellijk had doen ontwaken. „Kom binnen!"

„Als het u belieft, mijnheer," antwoordde Tapley. „Wat kan ik nu het eerst voor u doen?"

„Hebt gij mijn boodschap aan Martin overgebracht?" vroeg de oude man, hem oplettend aankijkend.

„Ja, mijnheer, en ik heb nooit iemand meer verwonderd gezien, dan hij was," antwoordde Mark.

„Wat hebt ge hem nog meer gezegd?" vroeg de oude man.

„Wel, mijnheer," antwoordde Tapley glimlachend, „ik had hem graag nog veel meer willen vertellen; maar omdat ik dat niet kon, deed ik het niet."

„Gij hebt hem dus alles verteld wat gij wist?"

„Maar dat was verschrikkelijk weinig, mijnheer," zei Tapley. „Van u kon ik hem al heel weinig zeggen. Ik heb alleen gezegd, dat, naar mijn meening, mijnheer Pecksniff bedrogen uit zou komen, en gij ook, mijnheer, en hij ook."

„Bedrogen, waarin?"

„Bedoelt gij hem, mijnheer?"

„Ik bedoel hem en mij zelf."

„Wel, mijnheer," antwoordde Tapley, „in uw vroegere meening over elkaar. Wat hem betreft, mijnheer, ik weet, dat hij een heel ander mensch is geworden. Dat wist ik al lang voordat hij laatst tegen u sprak, en ik moet het zeggen. Niemand weet half zooveel van hem als ik. Niemand kan zooveel van hem weten. Er was altijd veel goeds in hem, maar er was een korst overheen gekomen. Ik kan wel niet zeker zeggen, wie er die korst op gebracht had, maar...."

„Ga voort," zei Maarten. „Waarom houdt gij op?

„Maar — wel — neem het mij niet kwalijk — maar ik denk, dat gij het zelf gedaan hebt, mijnheer! Zonder opzet natuurlijk. Ik geloof, dat gij geen van beiden elkaar goed hebt begrepen. Daar! Nu is het er uit!" zei Mark met komische wanhoop. „Ik kan het niet altijd inhouden, tot ik er van barst. Gisteren den heelen dag was lang genoeg. Het is er nu uit. Ik kan het niet helpen. Het spijt me. Wees er niet kwaad om op hem, mijnheer, dat is alles."

Mark verwachtte blijkbaar dadelijk weggejaagd te worden, en hield zich gereed om te vertrekken.

„Gij denkt dus," zei Maarten, „dat zijn oude gebreken eenigszins mijn eigen schuld zijn, niet waar?"

„Het spijt me, mijnheer," antwoordde Tapley; „maar ik kan het niet tegenspreken. Het is niet heel mooi van u, mijnheer, dat gij een onnoozelen stakker op die manier dwingt om getuigenis tegen zich zelf te geven; maar ik denk het toch. Ik heb zooveel respect voor u, mijnheer, als iemand maar hebben kan; maar ik denk het toch."

Een flauwe glimlach scheen over het strakke gezicht van den ouden man te spelen, toen hij Mark, zonder te antwoorden, oplettend aankeek.

„En toch zijt gij een onnoozele stakker, zegt gij," zei hij na een lange poos van stilte.

„Verschrikkelijk onnoozel," antwoordde Tapley.

„En ik een verstandig en geleerd man, denkt gij?"

„Zeker," antwoordde Tapley.

De oude man stapte, met zijn hand aan zijn kin, een paar maal de kamer op en neer, voor hij vervolgde:

„Hebt gij hem vanmorgen nog gezien?"

„Ik kom regelrecht van hem vandaan, mijnheer."

„Waarom denkt hij, dat hij hier moet komen?"

„Hij weet niet wat hij er van denken moet, mijnheer, evenmin als ik. Ik heb hem verteld wat er gisteren is gebeurd, mijnheer, en dat gij tegen mij gezegd hadt: ‚Kunt gij morgenochtend om zeven uur hier zijn?' en hem door mij hadt laten zeggen: ‚Kunt gij morgenochtend om tien uur hier zijn?' en dat ik, voor ons beiden ‚ja!' had gezegd. Dat is alles mijnheer."

Zijn openhartigheid was zoo oprecht, dat men niet hoefde te twijfelen, of dit was alles.

„Misschien," zei Maarten, „zal hij denken, dat gij hem wilt verlaten en bij mij in dienst wilt komen?"

„Ik heb hem op zoo'n manier gediend, mijnheer," antwoordde Mark, zonder het minste van zijn bedaardheid te verliezen, „en wij zijn op zoo'n manier kameraden in het ongeluk geweest, dat ik denk, dat hij daarvan geen woord zou gelooven; evenmin als gij, mijnheer."

„Wilt gij mij helpen aankleeden, en in het hotel een ontbijt voor mij halen?" vroeg Maarten.

„Met alle pleizier, mijnheer," antwoordde Mark.

„En wilt gij straks," hervatte Maarten, „op de deur passen — ik bedoel, in de kamer blijven en de deur voor de bezoekers opendoen, als zij aankloppen?"

„Zeker, mijnheer," antwoordde Tapley.

„Gij begrijpt wel, dat het niet noodig is eenige verwondering te laten blijken over de komst van dezen of genen, dien gij misschien zien zult," zei de oude man.

„O neen, volstrekt niet, mijnheer," zei Tapley.

Hoewel hij van ganscher harte beloofde zich niet te zullen verwonderen, was zelfs op dat oogenblik zijn verbazing grenzenloos. De oude man scheen dit op te merken, en zich met de grappige houding van den goeden Mark onder deze onverklaarbare omstandigheden eenigszins te vermaken; want hoewel zijn stem even ernstig en zijn gezicht even strak bleef, vloog over het laatste toch weer verscheidene malen dezelfde flauwe glimlach. Mark repte zich echter nu om te doen wat hem was opgedragen, en smoorde spoedig zijn eigen verwondering in zijn ijverige drukte.

Maar toen hij de kleeren van den ouden heer had afgeborsteld, en deze gekleed aan zijn ontbijt zat, kwam Tapley's verbazing met groote kracht terug, en terwijl hij met een servet onder zijn arm naast zijn nieuwen meester stond — het voor hofmeester spelen in den Temple ging Mark even natuurlijk en gemakkelijk af, als het voor kok spelen aan boord van „De Schroef" — viel het hem heel moeilijk de verzoeking te weerstaan om dezen van tijd tot tijd schuins aan te kijken. Dikwijls was het hem zelfs onmogelijk, en hij bezweek zoo vaak voor de verleiding, dat de oude Maarten hem ongeveer vijftigmaal op heeterdaad betrapte. De wonderen, die Tapley met zijn gelaatstrekken verrichtte, als hij zoo betrapt werd — het geweld, waarmee hij plotseling zijn neus of zijn kin moest wrijven — de strakke blik, waarmee hij zich aanstonds in het diepste nadenken liet verzinken, of al zijn belangstelling vestigde op de zeden en gewoonten van de vliegen tegen de zoldering, of van de musschen buitenhuis, of de overstelpende beleefdheid, waarmee hij, om zijn verlegenheid te verbergen, een broodje of een bord aanreikte — dit alles maakte het zelfs voor den ouden heer Chuzzlewit noodig al zijn krachten in te spannen, teneinde zijn gezicht in een effen plooi te houden.

Maar hij hield dit toch volkomen strak en ontbeet op zijn gemak, of liever deed alsof hij ontbeet; want hij at of dronk bijna niets, en zat dikwijls een geruimen tijd te peinzen. Toen hij klaar was, ging Mark aan dezelfde tafel zitten ontbijten, terwijl de oude man zwijgend de kamer op en neer wandelde.

Vervolgens nam Mark de tafel af, en zette een stoel voor den ouden heer gereed, waarop deze, toen het tegen tienen liep, ging zitten, voorovergeleund, met zijn handen op den knop van zijn stok en zijn kin op zijn handen. Er was nu volstrekt geen ongeduld of verstrooidheid meer in zijn voorkomen, en terwijl hij daar met zijn scherpe oogen strak nàar de deur zat te kijken, kon Mark niet nalaten te denken, wat een mannelijk en krachtig gezicht hij toch nog had, en verheugde zich onwillekeurig in de gedachte, dat Pecksniff, die zoolang met den eigenaar van dat gezicht had gekaatst, nu eindelijk goede kans had om den bal tegen zijn schenen te krijgen.

De onzekerheid van wat er zou gaan gebeuren zou alleen al voldoende zijn geweest om Mark brandend nieuwsgierig te maken; maar nu hij wist dat Martin komen moest, en dat wel binnen enkele minuten, vond hij het volstrekt niet gemakkelijk om zich stil te houden. Maar behalve dat hij, om zich wat lucht te geven, nu en dan heel hol en onnatuurlijk hoestte, wachtte hij heel stemmig en bedaard het einde van de langste tien minuten af, die hij ooit had doorleefd.

Een klop aan de deur. Mijnheer Westlock. Toen Mark dezen binnenliet, trok hij

zijn wenkbrauwen zoo hoog mogelijk op, waarmee hij te kennen gaf, dat hij niet op zijn gemak was. De oude heer Chuzzlewit ontving John heel vriendelijk.

Mark wachtte in de deur op Tom Pinch en zijn zuster, die de trap opkwamen. De oude man ging hun tegemoet, nam Ruth bij de hand, en gaf haar een kus op haar wang. Dit scheen iets goeds te beloven, en Tapley glimlachte vergenoegd.

De oude heer had zich weer neergezet, voordat Martin, die dicht achter de twee anderen aanliep, binnenkwam, en dezen wees hij veraf een stoel aan, zonder hem bijna aan te kijken. Dit was niet zoo bemoedigend, en Mark voelde zijn opgeruimdheid weer wat verminderen.

Spoedig riep een klop hem weer naar de deur. Hij sprong niet op, schreeuwde niet, of viel niet omver, toen hij Marie Graham en juffrouw Lupin zag, maar hij haalde heel diep adem, en keerde zich heel gelaten om, terwijl hij deze twee en de anderen aankeek, met een gezicht, dat scheen te zeggen, dat niets hem nu ooit meer zou verwonderen, en dat hij zelfs blij was, voor altijd van die sensatie af te zijn.

De oude man ontving Marie met niet minder teedere vriendelijkheid, dan waarmee hij de zuster van Pinch had ontvangen. Met juffrouw Lupin wisselde hij een blik, die aanduidde, dat zij op den besten voet met elkaar stonden; maar dit verbaasde Mark niet, zooals hij later zei, want hij had het verwonderen al afgeschaft.

Het was nog iets vreemds bij deze bijeenkomst, dat alle aanwezigen zóó verwonderd en verlegen werden bij het zien van de anderen, dat niemand het waagde een woord te spreken. De oude heer Chuzzlewit was de eenige, die de stilte verbrak.

„Zet nu de deur open, Mark," zei hij; „en kom hier."

Mark gehoorzaamde.

De laatste voetstappen, die te verwachten waren, werden nu op de trap gehoord. Zij herkenden die allen. Het was Pecksniff, die zich bijzonder scheen te haasten; want hij repte zich zoo, dat hij verscheidene malen struikelde.

„Waar is mijn achtenswaardige vriend!" riep hij uit, toen hij op het bovenste portaal was, en kwam toen met open armen naar binnen stuiven.

De oude Maarten keek hem alleen maar aan; maar Pecksniff deinsde terug, alsof hij een schok van een electrische batterij had ontvangen.

„Mijn achtenswaardige vriend maakt het toch goed?" riep hij uit.

„Heel goed," was het antwoord.

Dit scheen den angstigen vrager gerust te stellen. Hij sloeg zijn handen samen, keek met vrome blijdschap naar omhoog, en drukte zoo zwijgend zijn dankbaarheid uit. Daarna keek hij rond naar de verzamelde groep, en schudde verwijtend zijn hoofd. Voor een man als hij was zijn verontwaardiging heel streng.

„O gij ongedierte!" riep hij uit. „O gij bloedzuigers! Is het niet genoeg, dat gij het bestaan hebt verbitterd van een man, wiens gelijke men niet vindt in alle levensgeschiedenissen van beminnelijke en achtenswaardige menschen; maar moet gij nu, nu nog, nu hij zijn keuze heeft gedaan, en zijn vertrouwen heeft geschonken aan een nederigen, maar in ieder geval oprechten en onbaatzuchtigen bloedverwant — moet gij nu, gij ongedierte en wespen — het spijt mij, mijn waarde heer, dat ik mij zoo sterk uitdruk, maar er zijn oogenblikken, waarin men zijn eerlijke verontwaardiging onmogelijk kan bedwingen — moet gij nu, gij ongedierte en wespen — want ik *wil* deze woorden herhalen — moet gij nu uw voordeel doen met zijn hulpeloozen staat, en om hem heen vergaderen, zooals wolven en gieren en andere roofvogels samenkomen om — ik wil niet zeggen om een kreng, want mijnheer Chuzzlewit is volkomen het tegendeel — maar om hun prooi, om te vreten en te verscheuren, om hun roofzieke pensen vol te proppen, en hun walgelijke snavels met allerlei soort van bloeddorstig genot te bezwadderen!"

Terwijl hij ophield, om adem te halen, wuifde hij plechtig met zijn hand.

„Gij horde van onnatuurlijke plunderaars en roovers!" vervolgde hij, „verlaat hem, verlaat hem, zeg ik! Vertrekt! Pakt u weg! Ik raad het u. Zwerft over het aangezicht van de aarde, als vagebonden die gij zijt, en vermeet u niet op een plek te blijven, die geheiligd wordt door de grijze haren van dezen patriarchalen heer, wiens waggelende leden ik de eer heb tot een onwaardigen, maar ik hoop onbaatzuchtigen steun en staf te strekken. En gij, mijn teergevoelige vriend," vervolgde hij, zich met een toon van zacht verwijt tot den ouden man richtend, „hoe kondt gij mij ooit verlaten, zelfs voor een zoo korten tijd! Gij hebt u zeker verwijderd met de bedoeling mij een nieuw bewijs van uw goedheid te geven; daaraan twijfel ik niet, en ik zegen u er voor. Maar dat moet gij niet doen; gij moet u zelf zoo niet blootstellen aan gevaar. Ik zou boos op u worden, als ik kon, mijn vriend!"

Hij kwam met uitgestrekte armen naderbij, om den ouden man bij de hand te vatten. Maar hij had niet gezien, hoe die hand den stok, dien hij vast had, omklemde. Toen hij glimlachend naderde, en binnen zijn bereik kwam, vloog de oude Maarten, wiens gloeiende verontwaardiging nu plotseling uitbarstte, en uit alle trekken en rimpels van zijn gezicht sprak, overeind, en gaf hem met zijn stok een slag, waardoor hij suizebollend ineenzakte.

De slag was zoo krachtig en goed gericht, dat Pecksniff zoo zwaar op den grond plofte, alsof de stormloop van een gardegrenadier hem van een zadel had doen tuimelen. En hetzij hij bedwelmd was door dien schok, of alleen maar verbijsterd door zijn verbazing over zoo'n warme ontvangst, hij deed geen poging om op te staan, maar bleef liggen, en keek met een zoetsappig en bedremmeld gezicht om zich heen, zoo buitensporig belachelijk, dat Mark Tapley en John Westlock niet konden nalaten te meesmuilen, terwijl zij tusschenbeide schoten, om de herhaling van den slag te voorkomen, die de schitterende oogen en dreigende houding van den ouden man allerwaarschijnlijkst schenen te maken.

„Sleep hem weg! Sleep hem buiten mijn bereik!" riep Maarten, „of ik kan het niet laten. Het geweld, waarmee ik mijn handen heb stilgehouden, is genoeg om er de kramp in te krijgen. Ik ben mij zelf niet meester, als hij binnen mijn bereik is. Sleep hem weg!"

Ziende dat Pecksniff nog niet opstond, sleepte Mark hem zonder complimenten op zij, en zette hem overeind, met zijn rug tegen den muur aan den overkant.

„Hoor mij aan, schurk!" zei de oude heer Chuzzlewit. „Ik heb u hier laten komen, om u uw eigen werk te laten zien. Ik heb dit gedaan, omdat ik weet, dat het gal en alsem voor u zal zijn; omdat ik weet, dat de aanblik van ieder, die hier is, u als een dolk door uw valsche ziel moet boren. Ha! Kent gij mij nu eindelijk zooals ik ben?"

Pecksniff had werkelijk wel reden om hem verwonderd aan te staren, zooals hij daar zegevierend stond.

„Ziet daar!" zei de oude man tot de overigen, terwijl hij naar Pecksniff wees; „ziet daar! En dan — kom hier, mijn lieve Martin — ziet dan hier, hier, hier!" Telkens, als hij dit woord herhaalde, drukte hij zijn kleinzoon dichter aan zijn borst.

DE VAL VAN PECKSNIFF.

„De drift, die ik opkropte, Martin, toen ik dit nog niet doen mocht," zei hij, „zat in den slag, dien ik hem gegeven heb. Waarom hebben wij elkaar ooit verlaten! Hoe konden wij elkaar verlaten! Hoe kondt gij ooit van mij naar hem vluchten?"

Martin wilde antwoorden; maar zijn grootvader was hem voor, en zei:

‚De schuld lag niet minder bij mij dan bij u. Mark heeft mij dit vandaag gezegd, en ik heb het al lang geweten; hoewel niet zoolang, als ik het had kunnen weten. Marie, mijn liefste kind, kom hier!"

Daar zij beefde en heel bleek was, zette hij haar op zijn eigen stoel en bleef bij haar staan, met haar hand in de zijne, en Martin naast hem.

„De vloek van ons geslacht is de zelfzucht geweest," zei de oude man, haar vriendelijk aankijkend, „is altijd de zelfzucht geweest. Hoe dikwijls heb ik dit gezegd, voor ik wist, dat ik die rampzalige zucht over anderen had gebracht!"

Hij stak zijn eene hand door Martin's arm; en zoo tusschen beiden in staand, vervolgde hij:

„Gij allen weet, hoe ik deze wees heb grootgebracht om mij te verzorgen. Niemand van u kan weten, hoe zij mij er langzamerhand toe gebracht heeft, haar als mijn dochter te beschouwen; want zij heeft mij door haar zelfverloochening, haar teederheid, haar geduld, al het goede in haar karakter, genoodzaakt om haar lief te hebben, terwijl de hemel haar getuige is, hoe weinig moeite ik gedaan heb om dat goede in haar aan te kweeken. Zonder mijn zorg, vanzelf, is het opgegroeid. Het kan mij niet van het hart om te zeggen, dat het mij nu spijt; anders zou die kerel zijn hoofd kunnen opsteken."

Pecksniff stak zijn hand in zijn vest, en schudde even dat deel van zijn lichaam, waarover gesproken was, als wilde hij aanduiden, dat het toch nog rechtop stond.

„Er is een soort van zelfzucht," zei Maarten, „dat weet ik door eigen ondervinding, die voortdurend op zelfzucht in anderen loert; die anderen door wantrouwen en achterdocht op een afstand houdt, zich verwondert waarom zij niet nader komen en vertrouwen bewijzen, en dit zelfzucht in hen noemt. Zoo wantrouwde ik ook eens hen, die mij omringden — in het begin niet zonder reden — en zoo wantrouwde ik u eens, Martin!"

„En ook niet zonder reden," antwoordde Martin.

„Luister, huichelaar!" vervolgde de oude man, zich tot Pecksniff wendend. „Luister, kruipende, fleemende, laaghartige schurk! Luister, gemeene hond! Toen ik naar hem zocht, hadt gij uw netten al uitgezet, om naar hem te visschen, niet waar? Toen ik bij deze goede vrouw in huis ziek lag, en gij zoo onbaatzuchtig voor mijn kleinzoon kwaamt pleiten, toen hadt ge hem al gevangen, niet waar? Op de herleving van mijn genegenheid voor hem rekenend, hadt gij hem voor een van uw dochters bestemd, niet waar? Of, als dat mislukte, dan was het toch een goede speculatie om mij met den glans van uw menschlievendheid te verblinden, en zoo een zeker recht op mij te krijgen! Toen kende ik u al, en zei ik het u. Heb ik u zelfs toen niet gezegd, dat ik u kende?"

„Ik ben niet boos, mijnheer," antwoordde Pecksniff zachtmoedig. „Ik kan veel van u verdragen. Ik wensch u niet tegen te spreken, mijnheer Chuzzlewit!"

„Let op!" hervatte de oude man, om zich heen kijkend. „Ik heb mij zelf in handen van dien man gesteld, op voorwaarden, zoo gemeen en vernederend voor hem, als woorden ze maar konden uitdrukken. Ik zei hem die duidelijk en omstandig, in het bijzijn van zijn eigen kinderen, zoo grof als ik kon, en met zulke sterke bewijzen van mijn verachting, als woorden — niet alleen gezicht en manieren — maar konden uitdrukken. Als ik hem nu alleen maar van toorn had zien rood worden, zou ik in mijn voornemen gewankeld hebben. Als ik hem maar zoo had kunnen treffen, dat hij voor één minuut een man was geworden, zou ik hem hebben losgelaten. Als hij maar één woord ten gunste van mijn kleinzoon had gesproken, van wien hij dacht dat ik hem onterfd had — als hij maar eenigszins, hoe flauw dan ook, zich had verzet tegen mijn eisch, om hem uit zijn huis te verdrijven en aan alle ellende prijs te geven, geloof ik, dat ik daarna altijd geduld met hem zou hebben gehad. Maar geen woord, geen enkel woord. De ergste van alle hartstochten aan te kweeken en te koesteren, was zijn roeping, en hij heeft trouw zijn werk gedaan."

„Ik ben niet boos," merkte Pecksniff op; „ik ben gekrenkt, mijnheer Chuzzlewit, mijn gevoel is gekrenkt; maar boos ben ik niet, mijn waarde heer!"

De oude man hervatte:

„Toen ik eenmaal besloten had hem op de proef te stellen, moest ik de proef ook tot het einde toe doorzetten; maar terwijl ik de diepte van zijn valschheid wilde peilen, sloot ik een heilig verbond met mij zelf, dat ik aan den anderen kant het min-

ste verborgen vonkje van goedhartigheid, van eergevoel — van welke deugd ook — dat nog in hem kon glimmen, op zijn credit zou boeken. Van het begin tot het einde heeft zich niets daarvan vertoond. Geen enkele maal. Hij kan niet zeggen, dat ik hem geen gelegenheid heb gegeven. Hij kan niet zeggen, dat ik hem ooit tot het kwaad heb aangezet; dat ik hem niet in alles de vrije keuze heb gelaten; dat ik mij niet als een lijdzaam werktuig in zijn handen heb overgeleverd, dat hij even gemakkelijk ten goede als ten kwade had kunnen gebruiken. Of als hij dat kan zeggen, dan liegt hij; en dat ligt ook in zijn aard."

„Mijnheer Chuzzlewit," viel Pecksniff hem met tranen in de rede. „Ik ben niet boos, mijnheer. Ik kan niet boos op u worden. Maar hebt gij nooit, mijn waarde heer, uw verlangen te kennen gegeven, dat de ontaarde jongeman, die door zijn goddelooze kunstgrepen uw hart van mij vervreemd heeft, voor dien tijd, alleen maar voor dien tijd, uit mijn huis zou worden verwijderd? Bedenk u toch, mijn Christelijke vriend!"

„Dat heb ik gezegd, niet waar?" antwoordde de oude man barsch. „Ik kon niet weten, schurk, hoever uw huichelarij hem bedrogen had, en ik wist geen betere manier om hem de oogen te openen, dan door hem zelf de valschheid en schandelijkheid van uw karakter te doen ondervinden. Ja, ik heb dat verlangen te kennen gegeven. En toen zijt gij er op afgesprongen, en in een oogenblik naar de hand bijtend, die gij gelikt en bekwijld hadt, zooals alleen zulke lage honden kunnen doen, uw best gedaan om mijn voornemen te rechtvaardigen en mij er in te versterken."

Pecksniff maakte een buiging, een onderdanige, om niet te zeggen kruipende buiging. Als men hem geprezen had over de beoefening van de verhevenste deugden, had hij niet kunnen buigen, zooals hij nu deed.

„De rampzalige man, die vermoord is," hervatte de oude heer Chuzzlewit, „en toen bekend was onder den naam van...."

„Tigg," fluisterde Mark hem in.

„Van Tigg, kwam mij bedelboodschappen brengen ten behoeve van een van zijn kennissen, een onwaardigen achterneef van mij; en daar ik zag, dat hij daartoe de geschikte man was, gebruikte ik hem om eenig bericht omtrent u, Martin, in te winnen. Van hem vernam ik, dat gij bij dien kerel waart gaan wonen. Hij was het, die u op een avond hier in de stad ontmoette; gij herinnert u zeker nog wel, waar?"

„Bij een lommerdhouder," antwoordde Martin.

„En die u toen volgde tot aan uw woning, en mij in de gelegenheid stelde u een bankbiljet te sturen."

„Ik had geen flauw vermoeden, dat dat van u kwam," zei Martin, diep ontroerd. „Ik had geen flauw vermoeden, dat gij belang steldet in mijn lot. Als ik dat vermoed had...."

„Dan zoudt gij getoond hebben beter te weten, wie ik inderdaad was, niet wie ik scheen te zijn," zei de oude man treurig. „Ik hoopte u met berouw en in nederigheid terug te doen komen, Martin! Ik hoopte, dat de nood u daartoe zou dwingen. Hoe lief ik u ook had, ik kon het niet over mij verkrijgen, dit mij zelf te bekennen, voor gij u aan mij onderworpen hadt. En zoo kwam het, dat ik u verloor. Als ik zonder opzet bijgedragen heb tot den ondergang van dien ongelukkigen man, door hem eenig geld te bezorgen, hoewel het weinig was, moge de hemel het mij vergeven! Ik had misschien wel kunnen weten, dat hij het geld zou misbruiken, dat het slecht aan hem besteed was, en dat het in zijn handen niets dan onheil zou veroorzaken; maar ik dacht toen niet, dat hij in staat was om een bedrieger in het groot te worden; ik hield hem voor een losbandigen, onnadenkenden doordraaier, die zich zelf altijd meer zou benadeelen dan anderen."

„Neem het mij niet kwalijk, mijnheer," zei Tapley, die nu juffrouw Lupin heel genoeglijk bij haar arm had genomen, „als ik zoo vrij ben om te zeggen, dat gij, naar mijn idee, groot gelijk hadt met zoo over hem te oordeelen, en het toch natuurlijk was, dat het later zoo heel anders met hem liep. Er zijn menschen genoeg, mijnheer, die, zoolang zij niets anders hebben dan hun eigen schoenen en kousen, heel stilletjes langs de goten zullen kuieren en niet veel kwaad doen. Maar als iemand hun een koets en paarden geeft, mijnheer, dan is het verwonderlijk hoe gauw zij kunnen rijden, en hoe zij midden over den weg draven en rechtuit naar den duivel rennen, met allen die zij in hun koets weten te krijgen. Er loopen iederen dag een heele menigte Tiggs door de Temple-gate, mijnheer, die alleen maar een goede gelegenheid noodig hebben, om complete Montagues te worden."

„Uw onwetendheid, Mark," zei de oude man, „is wijzer dan het verstand van menig ander, en daaronder van mij. Gij hebt gelijk, en dat niet voor de eerste maal vandaag. Luistert nu nog even naar mij, goede vrienden, en luister gij ook, die, als ik de waar-

heid heb vernomen, een niet minder geducht nadeel in uw zak hebt geleden dan in uw goeden naam. En als gij mij hebt aangehoord, verdwijn dan, en vergiftig mijn gezicht niet langer!"

Pecksniff legde zijn hand op zijn borst, en boog nogmaals.

„De boete, die ik in zijn huis heb gedaan," hervatte de oude man, „heeft mij bovenal deze gedachte op het hart gedrukt, dat, als het den hemel behaagd had mij in mijn ouderdom in zoo'n toestand te brengen, als waarin ik veinsde te verkeeren, ik mijn ellende aan mij zelf te wijten zou hebben gehad. O gij, wiens rijkdom, evenals de mijne, een bron van voortdurend onheil is geweest, u verleid heeft om uw naaste en liefste betrekkingen te wantrouwen, en u zelf in een levend graf van koelheid en achterdocht op te sluiten, hoedt u, dat gij, na allen verdreven te hebben, die gij met teederheid aan u hadt kunnen verbinden, in uw achteruitgang niet het werktuig wordt van zoo'n man als deze, en in de andere wereld ontwaakt tot het besef, dat gij een kwaad hebt gesticht, dat u zelfs den hemel zou verbitteren, als gij of iets boosaardigs dien ooit kondt bereiken."

Daarna vertelde hij, hoe hij in het begin soms gedacht had, dat Martin en Marie misschien elkaar lief zouden kunnen krijgen, en hoe hij zich verheugd had met de gedachte, dat hij die liefde, als zij pas ontstond, zou opmerken, en er hen dan, alsof hij twijfelde, afzonderlijk over zou onderhouden, hun dan zou openbaren, dat dit ook het verlangen van zijn hart was geweest, en hoe hij eindelijk, door hun wenschen te bekronen en voor hen te zorgen, zich een recht op hun genegenheid en dankbaarheid zou verzekeren, dat nooit kon verouderen en zijn ouderdom gelukkig zou maken. Hoe, toen hij zich pas met dit ontwerp voor het geluk van anderen vleide, Martin, die begreep dat zijn grootvader een of ander plan in dit opzicht had, maar niet precies wist welk, hem was komen zeggen, dat hij al een keuze voor zich zelf had gedaan. Hoe het hem weinig troostte te vernemen, dat Martin haar had gekozen, omdat nu al de schoonheid van zijn plan bedorven was; en hoe, toen hij merkte, dat zij de liefde van zijn kleinzoon beantwoordde, de gedachte hem gekweld had, dat deze twee, nog zoo jong, en wien hij zooveel goeds had bewezen, al precies waren als alle andere menschen, en heimelijk hun eigen zelfzuchtige oogmerken najoegen. Hoe hij in de bitterheid van deze teleurstelling en zijn vroegere ervaring, vergetend dat hij Martin's vertrouwen nooit had uitgelokt, en wat hij had willen doen met wat hij gedaan had verwarrend, zijn kleinzoon zulke booze verwijten had gedaan, dat het tot hooge woorden tusschen hen was gekomen en zij in ongenoegen waren gescheiden. Hoe hij echter zijn kleinzoon nog lief had gehad en gehoopt had, dat hij terug zou komen. Hoe hij op den avond, toen hij in „De Draak" ziek lag, in het geheim een testament in zijn voordeel had geschreven en zijn huwelijk met Marie had goedgekeurd, en hoe hij, na het gesprek met Pecksniff, hem weer had gewantrouwd, het document had verbrand, en zich zelf weer met eindelooze twijfelingen en vermoedens had gemarteld.

Daarna vertelde hij, hoe hij, met het voornemen om dien Pecksniff te doorgronden en de oprechtheid en trouw van Marie (zoowel aan hem als aan Martin) op de proef te stellen, zijn laatste plan had ontworpen, en hoe door haar geduld en zachtmoedigheid, maar vooral ook door de goedhartigheid, eenvoud en mannelijke oprechtheid van Tom Pinch, zijn hart steeds meer en meer verzacht was. En toen hij over Tom sprak, zei hij: „God zegene hem!" en stonden hem de tranen in zijn oogen; want hij zei, dat Tom, dien hij eerst had gewantrouwd, hem later met de wereld had verzoend en hem geleerd had om aan iets beters in den mensch te gelooven. En toen gaven alle aanwezigen, Pecksniff natuurlijk uitgezonderd, Tom de hand, en klopte het hart van den goeden Pinch zoo kalm, alsof zijn rust nooit verstoord was.

De oude man vertelde toen, hoe edel Pecksniff zich van zijn plicht jegens de maatschappij had gekweten, door Tom weg te sturen, en hoe hij, daar hij uit den mond van Pecksniff veel kwaad van mijnheer Westlock had gehoord, en wist dat deze een vriend van Tom was, door middel van een vertrouwden solliciteur, een onschuldige kunstgreep had aangewend, om Tom in Londen en bij de hand te houden. En toen vermaande hij Pecksniff — wien hij den naam van schavuit gaf — om zich te herinneren, dat hij in dàt opzicht niet verlokt was om kwaad te doen, maar het uit eigen, vrijen wil had gedaan, ja er zelfs nog voor gewaarschuwd was. En daarna herinnerde hij Pecksniff — hem nu galgebrok noemend — er aan, dat toen Martin volkomen veranderd terugkwam, en zijn grootvader om vergiffenis smeekte, hij, Pecksniff, hem met zijn eigen woorden had afgewezen, en zonder eenig gemoedsbezwaar het kleinste vonkje van natuurlijke genegenheid in de

borst van den, naar hij meende, kindschen grijsaard had trachten uit te dooven. „En daarom," zei de oude man, „al kon ik, door mijn pink te buigen, uw hals uit den strop redden, ik zou hem niet buigen."

„Martin," vervolgde hij, „gij hebt geen gevaarlijken medeminnaar gehad, maar juffrouw Lupin heeft toch een paar weken voor Duenna gespeeld, niet zoozeer om uw beminde, als wel om haar aanbidder te bewaken; want dat stinkdier" — zijn vernuft, om nieuwe namen voor Pecksniff uit te denken, was inderdaad verwonderlijk — „zou anders op haar wandeling over haar pad gekropen en de frissche lucht besmet hebben. Wat is dat? Hoe beeft haar handje zoo? Probeer eens of gij het vast kunt houden!"

Heel waarschijnlijk, als hij zijn vingers maar half zoo vast om de hare sloot, als hij zijn arm om haar middel had geslagen.

Maar het was toch iets goeds in hem, dat hij zelfs toen, op het toppunt van geluk en met zijn beminde in zijn arm, nog een hand overhad om naar Tom Pinch uit te steken.

„O Tom, beste vriend," zei hij, „ik zag u toevallig hier binnengaan. Vergeef het mij!"

„U vergeven?" riep Tom uit. „Ik zal het u nooit vergeven, zoolang ik leef, Martin, als gij er nog een woord over spreekt. Ik wensch u beiden geluk, beste vriend, vijftig duizendmaal geluk!"

Geluk zei hij; maar er was geen zegening te bedenken, die hij hun niet geschonken zou hebben, als het in zijn macht was geweest.

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer," zei Mark naar voren stappend, „maar gij hebt daar zooeven over een dame gesproken, die juffrouw Lupin heet."

„Ja," zei Maarten.

„Dat is een mooie naam, mijnheer," hervatte Mark.

„Een heel goede naam," zei Maarten.

„Het zou bijna jammer zijn om zoo'n naam in dien van Tapley te veranderen, niet waar?" vroeg Mark.

„Dat hangt van de dame zelf af. Hoe denkt zij er over?"

„Zij denkt, mijnheer," antwoordde Tapley met een buiging, terwijl hij weer naar de knappe kasteleines ging, „dat de eene naam niet beter is dan de andere, maar de man mogelijk wel, en daarom, als niemand wettige redenen van verhindering weet, zal „De Blauwe Draak" veranderd worden in „De Vroolijke Tapley", een uithangbord, dat ik heb uitgevonden, en dat, geloof ik, heel nieuw en origineel is."

Dit alles was zoo verheugend voor Pecksniff, dat hij stokstijf staan bleef, met zijn oogen op den vloer gevestigd, en zijn handen in elkaar geknepen, alsof hij niet alleen figuurlijk, maar ook werkelijk aan den schandpaal stond. Niet alleen scheen zijn gestalte te zijn ingeschrompeld, maar zijn schande scheen zich zelfs aan zijn kleeren te hebben meegedeeld. Zijn jas scheen kaal en smerig, zijn linnen geel, zijn haar vaal en piekerig te zijn geworden; zelfs zijn laarzen leken oud en dof, alsof met zijn glans ook haar glans verdwenen was.

Toen hij meer voelde dan zag, dat de oude man naar de deur wees, sloeg hij zijn oogen op, raapte zijn hoed van den vloer, en begon te zeggen:

„Mijnheer Chuzzlewit, gij hebt mijn gastvrijheid genoten."

„En betaald," merkte de ander op.

„Ik dank u," zei Pecksniff, terwijl hij zijn zakdoek te voorschijn haalde. „Nu herken ik weer uw oude familiare openhartigheid. Gij hebt mij betaald. Dat wilde ik juist opmerken! Gij hebt mij bedrogen, mijnheer! Ik dank u nogmaals. Ik ben er blij om. U, op welke manier dan ook, in het bezit van uw gezondheid en geestvermogens te zien, is op zichzelf een voldoende belooning. Om bedrogen te worden, moet men goed van vertrouwen zijn. Ik ben goed van vertrouwen. Daarvoor ben ik dankbaar. Ik wil veel liever te goed van vertrouwen zijn, mijnheer, dan achterdochtig."

Hier veegde hij, met een buiging en een treurigen glimlach, zijn oogen af.

„Er is bijna niemand hier, mijnheer Chuzzlewit," vervolgde hij, „die mij niet bedrogen heeft. Ik heb het die menschen dadelijk vergeven. Dat was mijn plicht, en daarom was het heel natuurlijk, dat ik het deed. Of het goed van u gehandeld was, mijn gastvrijheid aan te nemen, en een dergelijke rol te spelen, als gij in mijn huis gespeeld hebt, dat is een vraag, mijnheer, die ik aan uw eigen geweten overlaat. En uw geweten spreekt u niet vrij. Neen, mijnheer, neen!"

Terwijl Pecksniff deze woorden luid en plechtig uitsprak, was hij niet zoo volkomen door zijn ijver verblind, of hij begreep, dat het raadzaam was om wat dichter naar de deur te schuiven.

„Ik heb zooeven een slag ontvangen," hervatte Pecksniff, „met een stok (waarvan ik alle reden heb om aan te nemen, dat er dikke knoesten op zaten), op dat teedere en kunstige deel van het menschelijk lichaam, de hersenen. Meer dan één slag,

mijnheer, heb ik ontvangen, zonder stok, op dat nog veel teerder deel van mijn lichaam, mijn hart. Gij hebt gezegd, mijnheer, dat ik een geweldig verlies in mijn beurs heb geleden. Ja, mijnheer, dat heb ik. Door een ongelukkige speculatie en een laaghartig verraad, zie ik mij zelf tot armoede gebracht, op een tijd, mijnheer, nu het kind van mijn liefde een weduwe is, en droefenis en schande mijn familie hebben getroffen."

Hier veegde Pecksniff nog eens zijn oogen af, en gaf zich zelf een paar tikjes op zijn borst, als tot antwoord op een paar tikjes van binnen, door het tinkelende hamertje van zijn geweten gegeven, om te zeggen: „Houd u goed, mijn jongen!"

„Ik ken den mensch, en toch vertrouw ik hem. Dat is mijn zwak. Weet ik niet, mijnheer," hier werd zijn toon bijzonder klagend, en wierp hij een blik naar Tom Pinch, „dat mijn rampen mij deze behandeling op den hals halen? Weet ik niet, mijnheer, dat ik, als die niet waren voorgevallen, nooit gehoord zou hebben wat ik nu gehoord heb? Weet ik niet, dat in de stilte en eenzaamheid van den nacht een zachte stem, mijnheer Chuzzlewit, u in het oor zal fluisteren: ‚Dat was niet goed gedaan. Dat was niet goed gedaan.' Denk hieraan, mijnheer — als gij zoo goed wilt zijn — zonder hartstocht of vooroordeel. En als gij ooit het stille graf beschouwt, mijnheer — ik moet zoo vrij zijn er aan te twijfelen of gij dat ooit doet, na het gedrag, waartoe gij u vandaag hebt laten verleiden — als gij ooit het stille graf beschouwt, mijnheer, denk dan aan mij. Wanneer gij merkt, dat gij het stille graf nadert, mijnheer, denk dan aan mij. Als gij iets op uw graf wilt laten schrijven, mijnheer, laat het dan zijn — ach, mocht het dan zijn vol boete en berouw — dat ik, de nederige man, die nu de eer heeft u uw gedrag te verwijten, dat ik u vergiffenis heb geschonken. Dat ik dit gedaan heb op het oogenblik, toen ik pas was beleedigd, toen mijn hart versch gewond was. Het moge nu bitter voor u zijn, dit te hooren, mijnheer, maar later zult gij er troost in zoeken. Moogt gij er troost in vinden, wanneer gij dien noodig hebt, mijnheer! Goedenmorgen!"

Na deze plechtige toespraak ging Pecksniff even plechtig heen; maar de indruk van dezen aftocht werd sterk verminderd, doordat hij bijna op hetzelfde oogenblik tegen het lijf, ja bijna omver geloopen werd door een verschrikkelijk driftig mannetje, met een korte broek en een bijzonder hoogen hoed, die als razend de trap kwam opstuiven, regelrecht naar de kamer van den ouden heer Chuzzlewit.

„Is hier iemand, die hem kent?" riep dit mannetje. „Is hier iemand, die hem kent?"

Zij keken elkaar vragend aan; maar niemand wist iets meer, dan dat een opgewonden, misschien dronken mannetje, met een bijzonder hoogen hoed, zoo hard als hij kon de kamer in- en uitliep, zoodat zijn twee blauwe kousen er wel twaalf leken, en dat hij voortdurend met een piepende stem riep: „Is hier iemand, die hem kent?"

„Als uw hersenen niet heelemaal in de war zijn, mijnheer Sweedlepipe," riep een andere stem, „maak dan zoo'n kabaal niet!"

Tegelijkertijd zag men in het portaal juffrouw Gamp, buiten adem van het trappenklimmen en geweldig hijgend, maar toch onophoudelijk nijgingen makend.

„Neem het den man niet kwalijk," zei juffrouw Gamp, terwijl zij Sweedlepipe met groote verontwaardiging aankeek. „Ik had het wel haast kunnen denken, en wel mogen wenschen, dat hij in den Teems was verdronken, voor ik hem hier had gebracht. Een uur geleden heeft hij een vader van drie paar tweelingen bijna zijn neus afgeschoren, en het zou zeker gebeurd zijn, als de ander het niet in den spiegel had zien aankomen, en het scheermes ontweken was. Nooit, mijnheer Sweedlepipe, heb ik zoo goed geweten, wat een ongeluk het is, als men met u iets te doen heeft, en dat zeg ik u ronduit, want ik wil u niet bedriegen."

„Ik vraag u excuus, dames en heeren allemaal," zei de kleine barbier, terwijl hij zijn hoed afnam; „en u ook, juffrouw Gamp, maar," vervolgde hij, half lachend en half schreiend, „is er iemand hier, die hem kent?"

Toen de barbier dit zei, kwam een ding met kaplaarzen en een verbonden hoofd waggelend de kamer binnen, en begon al maar in het rond te loopen, naar het scheen in de veronderstelling, dat hij rechtuit liep.

„Kijk, daar is hij!" riep de barbier. „Dat draaien zal wel gauw overgaan. Hij is evenmin dood als ik. Hij is frisch en gezond; niet waar, Bailey?"

„Gaat wel, Polly," was het antwoord.

„Kijk maar!" riep de barbier, zelf niet wetend of hij lachen of schreien zou. „Als ik hem vasthoud, blijft hij wel staan. Daar! Nu is hij klaar. Nu scheelt hem niets meer, dan dat hij nog een beetje duizelig is; niet waar, Bailey?"

„Gaat wel, Polly!" antwoordde Bailey. „Wat, mijn lieve Saartje, zijt gij daar ook?"

„Wat een jongen!" zei de teerhartige

Polly, snikkend. „Ik heb nog nooit zoo'n jongen gezien. Hij steekt vol grappen, overal en altijd. Ik zal hem in mijn zaken nemen; dat staat vast. Wij zullen er Sweedlepipe en Bailey van maken. Hij zal de vogelkooperij waarnemen, en ik het scheren. Dat zal goed gaan. Ik zal hem de vogels overdoen, zoodra hij weer gezond genoeg is. Hij krijgt het puttertje dat in den winkel hangt, en alles. Zoo'n jongen! Ik vraag excuus, dames en heeren, maar ik dacht, dat hier iemand zijn zou, die hem kende."

Juffrouw Gamp had niet zonder afgunst opgemerkt, dat men Sweedlepipe en zijn kleinen vriend met gunstige oogen scheen te beschouwen, en zij bijgevolg eenigszins in de schaduw was geraakt. Zij kwam daarom nu naar voren, en begon haar belangen te bepleiten.

„Mijnheer Chuzzlewit," zei zij, „zal juffrouw Harris wel kennen, die van haar moeders kant een lief kind in de familie heeft — hoewel ze het niet graag wil weten — dat in een flesch met sterk water wordt bewaard; en dat lieve kind heeft zij laatst op de kermis van Greenwich in een spul gezien, met een witte dame, een Pruisischen dwerg en een levend geraamte. Men kan zich voorstellen hoe aangedaan zij werd, toen zij haar eigen zusters kind zag, dat zij, naar de afbeelding buiten, heelemaal niet verwacht had te zullen zien; want daar was het levend geschilderd en veel grooter, en daar speelde het ook op een harp, wat het lieve kind nooit gekend of gedaan had, omdat het, om zoo te zeggen, in dit tranendal nauwelijks adem heeft gehaald. Maar wat ik zeggen wilde, die juffrouw Harris heeft mij jarenlang gekend, en kan informaties geven, dat de juffrouw, die nu weduwe is geworden, nooit beter zou kunnen doen, dan mij bij zich te nemen, om haar op te passen, en daarom wou ik u dat verzoeken, met permissie van de lieve gezichtjes, die ik hier voor mij zie."

„Zoo," zei de oude heer Chuzzlewit; „was dat uw boodschap? — Is die vrouw betaald voor de moeite, die wij haar veroorzaakt hebben?"

„Ik heb haar betaald, mijnheer," antwoordde Mark Tapley. „Rijkelijk."

„De jongeman spreekt de waarheid, en ik dank u vriendelijk," zei juffrouw Gamp.

„Dan zullen wij hiermee onze kennismaking afbreken, juffrouw Gamp," liet de oude man hierop volgen. „En mijnheer Sweedlepipe — is dat niet uw naam?"

„Jawel, mijnheer," antwoordde Poll, met nederige dankbaarheid een paar klinkende schijven aannemend, die de oude man hem in zijn hand stopte.

„Mijnheer Sweedlepipe, pas zoo goed op uw inwoonster als gij kunt, en geef haar nu en dan een goeden raad, zooals," vervolgde de oude Maarten, de verbaasde juffrouw Gamp ernstig aankijkend, „om wat minder sterken drank en wat meer menschelijkheid te gebruiken, wat minder om zich zelf en wat meer om haar patiënten te denken, en mogelijk zou het niet kwaad zijn, haar wat meer eerlijkheid aan te bevelen. Want, als juffrouw Gamp in de val mocht loopen, mijnheer Sweedlepipe, zou het 't beste voor haar zijn, als ik niet dicht genoeg bij Old Bailey was, om getuigenis over haar karakter en vroegere gedrag af te leggen. Doe uw best om haar dat aan het verstand te brengen."

Juffrouw Gamp sloeg haar handen samen, draaide haar oogen om, zoodat de appels bijna onzichtbaar werden, schoof haar hoed achteruit, om haar gloeiende voorhoofd te laten bekoelen, en terwijl zij zuchtte: „Minder sterken drank — dat van mij te zeggen!" viel zij in een van haar wandelende flauwten, en werd in dien beklagenswaardigen toestand door Sweedlepipe weggebracht, die met zijn twee patiënten, de moeilijk loopende juffrouw Gamp en den duizeligen Bailey, niet weinig moeite had.

De oude man keek glimlachend om zich heen tot zijn oogen op de zuster van Tom Pinch vielen, en toen werd zijn glimlach nog vriendelijker.

„Wij zullen hier allen gezamenlijk eten," zei hij; „en daar gij en Marie genoeg te praten hebt, Martin, zult gij wel tot vanmiddag op het huis willen passen, met mijnheer en juffrouw Tapley. Ik moet intusschen uw kamers eens gaan bekijken, Tom."

Tom was hierover bijzonder in zijn schik, en Ruth eveneens. Zij wilde meegaan.

„Ik dank u, liefje!" zei de oude man. „Maar ik zal met Tom een eindje om moeten loopen, voor een paar boodschappen. Als gij eens vooruitgingt?"

De lieve Ruth wilde dit even graag.

„Maar niet alleen," hervatte de oude man; „niet alleen. Misschien zal mijnheer Westlock u wel willen wegbrengen?"

Natuurlijk wilde hij wel. Wat zou Westlock anders verlangen? Hoe suf zijn die oude menschen toch!

„Gij hebt immers geen andere afspraak?" vroeg de oude man nog, alsof het mogelijk was, dat John eenige afspraak kon hebben.

Zoo gingen zij arm in arm weg; en toen

Tom en de oude heer Chuzzlewit eenige minuten later eveneens vertrokken, glimlachte de laatste nog, en dat wel, voor iemand van zijn manieren, tamelijk schalks.

HOOFDSTUK LIII.

Hoe John Westlock, Tom Pinch en zijn zuster dien dag verder doorbrachten, en wat zij tegen elkaar zeiden.

Vroolijk schitterde de fontein van den Temple in de zon, en vroolijk speelde haar klaterende muziek, terwijl de dartelende waterdruppels in het bassin vielen en dansend weer opsprongen, nu eens als schertsend tusschen het geboomte kwamen uitkijken en dan weer vlug onderdoken om zich te verbergen, toen de kleine Ruth en haar geleider hun schreden naar die plek richtten.

Waarom zij eigenlijk naar de fontein gingen, is een raadsel; want zij hadden daar niets te doen. De fontein was niet op hun weg, integendeel volkomen uit hun weg. Zij hoefden zich met die fontein evenmin te bemoeien, als met — met vrijage of iets anders, dat zij rustig hadden kunnen vergeten.

Wel waren Tom en zijn zuster gewoon een afspraak te maken, om elkaar bij de fontein te ontmoeten; maar dat was heel iets anders. Zij moest dan natuurlijk een poosje op hem wachten, en dat wachten zou eenigszins onaangenaam zijn geweest, als zij het niet op een tamelijk stil plekje had kunnen doen, en dit plekje was zoo stil, als zij er maar een had kunnen vinden. Maar nu zij John Westlock had, om haar te begeleiden, en met hem gearmd naar huis ging — haar huis was echter een heel anderen kant uit — was het werkelijk iets vreemds, dat zij zoo naar die fontein wandelden.

Zij kwamen er echter; en even vreemd was het, dat zij, tengevolge van een stilzwijgende overeenkomst, daarheen schenen gegaan te zijn. Toen zij er bij kwamen, werden zij echter een beetje verlegen, en dit was het vreemdste van het heele geval; want een fontein heeft niets, waarom men verlegen hoeft te worden, dat is algemeen bekend.

„Wat een lief bekend plekje!" zei John, met oprechte hartelijkheid.

„Ja, een heel lief plekje," antwoordde Ruth. „Zoo koel beschaduwd."

Die ondeugende kleine Ruth!

Toen John het plekje begon te prijzen, waren zij stil blijven staan. Het was een heerlijke dag, en dus was het, toen zij eenmaal stilstonden, heel natuurlijk, dat zij het tuinplein eens opkeken; want dat plein grenst aan den tuin, en de tuin weer aan de rivier, en dat uitzicht is op een zomerdag heel mooi en frisch. Waarom keek Ruth dan niet vrij om zich heen? Waarom stak zij haar voetje in den afgebroken hoek van dien gevoelloozen vloertegel, en waarom scheen zij zoo nieuwsgierig om te zien, of de punt er precies in paste?

Als juffrouw Vuurgezicht, met haar verfomfaaide muts, hen had kunnen zien, terwijl zij zoo samen voortkuierden, voor hoeveel jaren inkomen had zij dan haar betrekking als waschvrouw en verzorgster van John Westlock dan wel willen verkoopen?

Zij kuierden voort, maar niet door de straten van Londen — neen, door een betooverde stad, waar men niet liep, maar door de lucht zweefde, waar de onaangename geluiden van het stadsgewoel als een zachte muziek klonken, waar geen afstand of tijd bestond, waar iedereen gelukkig en tevreden moest zijn. Twee forsche en vroolijke sjouwerlieden waren ergens bezig zware biervaten in een kelder neer te laten; en toen John haar over het touw, dat op de straat lag, heen hielp, bijna tilde — en zij was zoo licht als een veertje en zoo vlug als een vogeltje — zeiden zij, dat hij hun wel mocht bedanken voor het buitenkansje, dat zij hem bezorgd hadden. Wat een aardige snaken, die sjouwerlieden!

Dat edele paard verdiende wel een altijd groene weide in den zomer, en een altijd volle ruif in den winter, dat zoo galant was om met een sjees achter zich een luchtsprong te probeeren, en haar te doen schrikken, zoodat zij met haar beide handen zijn arm greep — denk eens met beide handen zijn arm greep — en hem smeekte om bij een banketbakker binnen te vluchten. En met wat voor oogen keek zij hem later aan, toen zij beschroomd had uitgekeken, en hem vroeg of hij nu wel zeker wist dat zij veilig verder konden gaan! Waarom was er niet een heele troep steigerende paarden, waarom geen leeuw, beer of dolle stier, om haar nog eens zoo vertrouwelijk haar handen om zijn arm te doen knellen?

Zij praatten natuurlijk veel. Zij praatten over Tom en al die veranderingen, en hoeveel werk mijnheer Chuzzlewit van hem maakte, en wat voor goede vooruitzichten hij had met een dergelijken vriend, en zoo al meer. Hoe meer zij praatten, des te meer

beangst werd Ruth voor een oogenblik stilte, en liever dan een oogenblik stilte te hebben, zei zij hetzelfde verscheidene malen nog eens, of, als zij daartoe geen moed of tegenwoordigheid van geest genoeg had — en, om de waarheid te zeggen, dit gebeurde vaak genoeg — zag zij er in haar bedremmeling nog honderdmaal bekoorlijker uit dan anders.

„Martin zal nu wel gauw trouwen, denk ik," zei John.

Zij dacht dit ook; maar waarom zei zij dit zoo schuchter?

Zij voelde echter weer een van die onrustbarende oogenblikken van stilte naderen, en merkte daarom op, dat hij een knappe vrouw kreeg, tevens vragend, of mijnheer Westlock dit ook niet vond.

„Ja — ja zeker," antwoordde John.

Zij vreesde, dat het moeilijk moest zijn om bij hem in den smaak te vallen, omdat hij dit zoo koel zei.

„Zeg maar liever, dat het niet meer mogelijk is bij mij in den smaak te vallen, op één uitzondering na," hervatte John. „Ik heb haar bijna niet aangekeken. Ik had vanmorgen geen oogen voor h a a r."

Niet? Hoe was het mogelijk!

Het was gelukkig, dat zij nu thuis waren; want zoo bevend had zij onmogelijk verder kunnen gaan.

Tom was er nog niet. Zij gingen samen het driehoekige voorkamertje binnen, en bleven daar alleen. O juffrouw Vuurgezicht, voor hoeveel doet gij nu uw betrekking over?

Zij zette zich op de sofa neer en maakte de linten van haar hoed los. Hij ging naast haar zitten, dicht, heel dicht naast haar. O gij jagend, beklemd hartje, gij wist immers wel, dat het hiertoe zou komen, en hooptet het zelfs! Waarom klopt gij dan nu zoo onrustig?

„Lieve Ruth, als ik u minder had liefgehad, had ik u al veel eerder kunnen zeggen, dat ik u liefhad. Ik heb u liefgehad van het oogenblik af dat ik u zag. Nooit is een meisje op de wereld met oprechter liefde bemind, dan gij door mij."

Zij sloeg haar handen voor haar gezichtje. De opwellende tranen van aandoening, verrukking, hoop en onschuldige liefde wilden zich niet laten bedwingen. Die tranen waren het antwoord, dat haar volle en gelukkige hartje hem gaf.

„Liefste meisje, als dit geen smart of droefheid aanduidt, zooals ik nu wel bijna durf te hopen, maakt gij mij gelukkiger, dan ik u kan zeggen of gij u voor kunt stellen. Lieve Ruth! Mijn zachtaardige, gevoelige, goedhartige Ruth! Ik hoop, dat ik de waarde van uw hart en engelachtige wezen ken. Laat mij de proef nemen om u te toonen dat ik dit doe, en gij zult mij gelukkiger maken. . . ."

„Niet gelukkiger," viel zij hem snikkend in de rede, „dan gij mij maakt. Geen mensch kan gelukkiger zijn, John, dan gij mij maakt."

Juffrouw Vuurgezicht, zoek nu maar een andere betrekking. Binnenkort wordt u de dienst opgezegd. Het is gedaan met u, juffrouw Vuurgezicht! Men zal u niet lang meer noodig hebben.

Haar handjes konden zich nu om zijn arm vastklemmen, zonder dat een steigerend paard haar daartoe hoefde te bewegen. Men hoefde nu niet meer naar een leeuw, beer of dollen stier te verlangen. Het ging zonder zoo'n beest uitmuntend. Er was geen forsche sjouwerman of zwaar biervat noodig, om een excuus aan de hand te doen. Er was heelemaal geen excuus meer noodig. Haar zachte hand viel licht en schuw, maar toch heel natuurlijk, op den schouder van haar verloofde; het dunne middeltje, het gebogen hoofdje, de sprekende oogen, zelfs het frissche mondje — alles was een en al natuur. Al waren al de paarden van Arabië tegelijk op hol geslagen, zij hadden er niets aan kunnen verbeteren.

Al heel gauw begon zij weer over Tom te spreken.

„Ik hoop, dat hij blij zal zijn, als hij er van hoort," zei John met schitterende oogen.

Ruth klemde haar handjes nog wat vaster om zijn arm, toen hij dit zei, en keek hem ernstig aan.

„Ik zal hem toch nooit hoeven te verlaten, niet waar, lieve?" zei zij. „Ik zou hem niet kunnen verlaten. Dat weet ge toch wel?"

„Denkt gij, dat ik u dat vragen zou?" hervatte hij, met een — nu, het komt er niet op aan waarmee.

„Neen, ik wist wel, dat gij dat nooit zoudt doen," antwoordde zij, met heldere tranen in haar oogen.

„Nu, ik wil het u bezweren, lieve Ruth, als gij dit verlangt. Tom verlaten! Dat zou een mooi begin zijn. Tom verlaten! Als Tom en wij niet onafscheidelijk zijn, en Tom — God zegene hem! — in ons huis niet met alle eer en liefde behandeld wordt, mijn vrouwtje, dan mogen wij nooit samen één huis hebben. En dat is een zware vloek, Ruth!"

Zullen wij het te boek stellen, hoe zij hem bedankte? Zeker zullen wij dat. In al-

len eenvoud, onschuld en reinheid van hart, en toch met een schroomvallige, maar bekoorlijke bedeesdheid, bezegelde zij die belofte met haar rozenlippen, welker kleur weerspiegelde op haar gezichtje, tot aan de scheiding van haar donkerbruine lokken.

„Tom zal zoo gelukkig, zoo verrukt zijn," zei zij, haar handjes samenslaand. „Maar zoo verwonderd ook. Hij heeft vast nooit aan zooiets gedacht."

En nu vroeg John haar — want beiden bevonden zich in dien toestand van halven waanzin, waarin men iemand veel moet toegeven — wanneer z i j aan zooiets was begonnen te denken, en dit gaf aan hun gesprek een wijdloopigheid, die voor hen heel bekoorlijk was, maar voor ons niet bijzonder belangrijk is; maar tenslotte kwamen zij weer op Tom terug.

„O die goede Tom!" zei Ruth. „Ik geloof, dat ik u nu alles moet vertellen, ik moet geen geheimen meer voor u hebben, niet waar, John?"

Wij hoeven niet te zeggen, welk antwoord die wonderlijke John haar gaf, omdat dit antwoord, hoewel op zich zelf voldoende, niet op papier te brengen is; maar het beteekende: „Neen zeker niet, lieve Ruth," of iets dergelijks.

Toen vertelde zij hem het groote geheim van haar broer, zonder precies te zeggen hoe zij dit ontdekt had, maar het aan hem overlatend om dit te raden, en het deed John erg veel verdriet dit te hooren. Maar, zei hij, zij zouden hierom des te meer hun best doen om hem gelukkig te maken, en hem met zijn liefhebberijen voort te helpen. En toen vertelde hij haar, met al de vertrouwelijkheid van een dergelijk oogenblik, dat hij een voortreffelijke gelegenheid had om zich op het land in zijn oude beroep te vestigen, en dat hij er al over had gedacht, wanneer het nu aanstaande geluk voor hem verwezenlijkt was — dit bracht weer een uitweiding teweeg — hoe hij er al over had gedacht om op die manier ook Tom aan bezigheid te helpen, zoodat zij dan samen heel ruim zouden kunnen leven, zonder dat Tom zich ook maar eenigszins afhankelijk hoefde te voelen, en met elkaar zoo gelukkig zouden kunnen zijn als de dag lang was. En toen Ruth dit met blijdschap had aangehoord, gingen zij voort met plannen voor Tom te maken. Zij hadden zelfs al een keurige bibliotheek voor hem aangekocht, en een groot orgel voor hem laten maken, toen zij hem zelf aan de deur hoorden kloppen.

Hoewel zij hartelijk verlangde om hem te zeggen wat er gebeurd was, ontroerde de arme Ruth toch sterk, toen zij hem hoorde, en nog meer, toen zij bedacht, dat hij den ouden heer Chuzzlewit meebracht. Bevend zei zij dit tegen John.

„Wat zal ik toch doen, lieve?" vroeg zij. „Ik kan er niet aan denken, dat hij het van iemand anders hooren zou, dan van mij; en ik kan het hem onmogelijk zeggen, als wij niet alleen zijn."

„Doe maar, liefste, wat u op het oogenblik vanzelf invalt," antwoordde John, „en ik ben zeker, dat het goed zal zijn."

Hij had nauwelijks tijd om dit te zeggen, en Ruth had nauwelijks tijd om op de sofa een eindje van hem af te schuiven, toen haar broer en de oude heer Chuzzlewit binnenkwamen. Deze laatste kwam het eerst binnen en Tom een oogenblik daarna.

Nu nam Ruth het besluit om Tom, na een korte poos, te wenken, en het hem in haar slaapkamer te vertellen. Maar toen zij hem met zijn vriendelijke gezicht zag binnenkomen, werd haar hart zoo vol, dat zij zich onmiddellijk in zijn armen wierp, haar hoofd op zijn borst liet zinken, en snikkend uitbracht: „Wensch mij geluk, Tom, en zegen, lieve broer!"

Tom keek verwonderd op, en zag nu John Westlock, die hem zijn hand toestak.

„John!" riep hij uit. „John!"

„Geef mij uw hand, beste Tom," zei zijn vriend. „Wij zijn broers."

Tom drukte hem hartelijk de hand, omhelsde nogmaals zijn zuster, en voerde haar toen in de armen van zijn vriend.

„Spreek maar niet tegen mij, John! God is heel goed voor ons. Ik. . . ." Hij kon verder niets uitbrengen, maar verliet de kamer, en Ruth liep hem na.

Toen zij een poosje later terugkwamen, was haar gezichtje mooier, en dat van haar broer vriendelijker en openhartiger — als dat mogelijk was — dan ooit; en hoewel Tom zelfs nu nog niet over de zaak kon spreken, want zijn blijdschap was nog te nieuw, drukte hij met beide handen die van John met een vuur, voldoende voor de beste toespraak, die iemand ooit gehouden heeft.

„Ik ben blij, dat gij juist vandaag hebt uitgekozen," zei de oude Maarten tegen John, met denzelfden schalkschen glimlach, waarmee hij dezen had nagekeken. „Ik dacht het wel. Ik hoop, dat ik met Tom een behoorlijken tijd ben uitgebleven. Het is zoolang geleden, dat ik bij ondervinding kennis van dergelijke zaken heb gehad, dat ik er werkelijk bang voor ben geweest."

„Uw kennis gaat nog tamelijk ver, mijn-

heer," antwoordde John, „als zij u heeft doen voorzien wat er vandaag gebeuren zou."

„Ik geloof niet, dat men daarvoor juist een profeet hoefde te zijn, mijnheer Westlock, als men u en Ruth samen zag," zei de oude man. „Kom eens hier, liefje! Kijk eens wat Tom en ik vanmorgen gekocht hebben, terwijl gij met dien jongen koopman aan het ruilhandeltje spelen waart!"

De manier, waarop de oude man zich naast haar neerzette en een zacht stemmetje opzette, alsof zij een klein meisje was, was heel grappig, maar ook vol teederheid, en bij zoo'n teer, aanvallig meisje, als Ruth, volstrekt niet ongepast.

„Kijk eens," zei hij, een doosje uit zijn zak halend; „wat een fraaie collier! Wat schittert dat, hè? En oorringen ook, en braceletten, en een ceintuur voor om uw middeltje. Dit stelletje is voor u, en Marie heeft er precies zoo een. Tom kon niet begrijpen waarom ik er twee moest hebben. Wat heeft die Tom weinig doorzicht! Oorringen, braceletten, een collier en een ceintuur. Laat nu eens zien hoe mooi zij u staan! Vraag mijnheer Westlock om ze u eens aan te doen."

Het was aardig om te zien, hoe zij haar blanken, molligen arm ophield, en hoe John — die oolijke John! — deed alsof de braceletten heel moeilijk vast te maken waren; het was aardig om te zien, hoe zij die kostbare ceintuur omdeed, en weer zijn hulp noodig had, omdat haar vingers zoo beefden; het was aardig om te zien, hoe zij daar verlegen en half beschaamd bleef staan, terwijl lachjes en blosjes over haar gezichtje speelden, precies als de lichtstralen op de fonkelende juweelen; het was werkelijk een tooneeltje zoo aardig, als iemand misschien in een gewoon rond jaar niet te zien krijgt.

„Dat stelletje juweelen en de eigenares passen zoo uitstekend bij elkaar," zei de oude man, „dat ik werkelijk niet weet wie de andere tot sieraad strekt. Mijnheer Westlock zou het mij wel kunnen zeggen; maar ik wil het hem niet vragen, want hij is niet onpartijdig. Gezondheid om ze te dragen, liefje, en geluk om ze u te doen vergeten, behalve als een gedachtenis van een liefhebbenden vriend!"

Hij tikte haar op haar wang, en vervolgde, zich tot Tom wendend:

„Ik moet hier ook de rol van vader spelen, Tom! Er zijn niet veel vaders, die twee zulke dochters op één dag uithuwelijken. Maar om een ouden man zijn zin te geven, zullen wij de onwaarschijnlijkheid maar voorbijzien. Ik mag zooveel toegeeflijkheid wel vragen," voegde hij er bij; „want de hemel weet, dat de grillen, die ik in mijn leven heb opgevolgd, om het geluk van anderen te vergrooten, tamelijk weinig zijn geweest."

Dit alles had zooveel tijd gekost, en men bleef daarna in zoo'n pleizierig gesprek bijeen, dat het nog maar een kwartier voor den tijd van het middagmaal was, voordat iemand daarom dacht. Een huurkoets bracht hen echter spoedig naar den Temple, en daar vonden zij alles voor hun ontvangst gereed.

Mark Tapley, die onbeperkte volmacht had gekregen om voor een diner te zorgen, had, ter eere van het gezelschap, zoo zijn best gedaan dat er, onder zijn toezicht en dat van zijn aanstaande, een inderdaad geweldig feestmaal werd opgediend. De oude heer Chuzzlewit wilde deze twee bij het gezelschap hebben, en ook Martin drong hier op aan; maar het was onmogelijk, Mark over te halen om zich aan tafel te zetten. Hij zei, dat hij, nu hij de eer had om voor hun bediening te zorgen, zich al verbeeldde kastelein in „De Vroolijke Tapley" te zijn, en zich zonder veel moeite zou kunnen voorstellen, dat hij hen onder zijn eigen dak ontving.

Om zich zelf in dit fantastische geloof te versterken, nam Tapley de vrijheid om de kellners uit het hotel zijn bevelen te geven, aangaande de manier, waarop zij de schotels moesten opdienen, enz.; en daar deze manier doorgaans tegen alle antecedenten inging, en hij zijn bevelen met zijn grappigste invallen en uitdrukkingen doorspekte, verwekte hij onder de kellners een groote pret, waaraan hij zelf hartelijk deelnam. Ook onderhield hij hen met kleine anecdoten over zijn reizen, voor deze gelegenheid uitgekozen en opgesierd, en nu en dan met een grappig tooneeltje tusschen hem en juffrouw Lupin, zoodat men van het buffet en achter de stoelen telkens een uitbarsting van onbedwingbaar gelach hoorde, en de eerste kellner uit het hotel — die gepoederd haar en een korte broek droeg, en anders heel ernstig was — vuurrood in zijn gezicht werd, en een paar knoopen van zijn vest voelde springen.

Martin zat aan het boveneinde van de tafel, en Tom Pinch tegenover hem; en als er aan die tafel één blij gezicht was, dan was het dat van Tom. Hij was het middelpunt van de algemeene belangstelling. Ieder dronk met hem, keek naar hem, en ieder had hem lief. Als hij zijn mes en vork maar neerlegde, stak de een of ander zijn

hand uit om de zijne te drukken. Martin en Marie hadden hem vóór den maaltijd terzijde genomen, en zoo hartelijk met hem gesproken over den tijd, die nu komen zou, er zoo vurig op aangedrongen, dat hij hun geluk door zijn vriendschappelijken omgang zou voltooien, dat hij er tot tranen toe door bewogen werd. Hij kon het bijna niet dragen. Zijn hart was te vol van geluk, zei hij. En dat was ook zoo. Tom sprak de zuivere waarheid. — Hoe ruim uw hart ook was, Tom Pinch, er was dien dag geen plaats voor iets anders in, dan voor geluk en blijdschap over het geluk van uw vrienden.

Een van de gasten aan de tafel was Fips, de oude Fips van Austin Friars, die nu de grappigste snaak bleek te zijn, die ooit zijn hang naar gezelligheid geweld aandeed, door zich in een donker kantoor op te sluiten.

„Waar is hij?" riep Fips, toen hij binnenkwam. En toen pakte hij Tom beet, en zei, dat hij nu aan alle stijfheid en gedwongenheid een einde wilde maken, en om te toonen dat hij dit werkelijk meende, gaf hij Tom de hand, klopte hem op zijn schouder, prikte hem met zijn vinger tusschen zijn ribben, kortom, deed alles wat hij kon om zijn vreugde en zijn vriendschap te toonen. Hij zong liedjes, hield toespraken, dronk een stevig glas — kortom, Fips was nu in alle opzichten een vroolijke gast.

Maar hoe genoeglijk was het dien avond naar huis te wandelen — die eigenzinnige Ruth wilde beslist niet rijden — evenals zij op dien gedenkwaardigen avond van Furnival's Inn hadden gedaan! Hoe genoeglijk onderweg over alles te praten en hun vreugde voor elkaar uit te storten. Hoe genoeglijk Tom al hun plannetjes mee te deelen, en te zien hoe zijn heldere gezicht nog helderder werd terwijl zij spraken.

Toen zij thuis kwamen, liet Tom John en zijn zuster in de voorkamer, en ging naar zijn kamer, onder voorwendsel, dat hij een boek wilde halen; en onder het weggaan kneep hij zijn eene oog dicht. Hij dacht dat hij erg slim was geweest, die goede Tom!

„Zij willen nu zeker graag alleen zijn," dacht hij, „en ik ben zoo ongemerkt weggegaan, dat zij mij zeker ieder oogenblik terug zullen verwachten. Zoo is het goed!"

Maar hij had nog niet lang zitten lezen, toen hij aan zijn deur hoorde kloppen.

„Mag ik binnenkomen?" vroeg John.

„Wel zeker," antwoordde Tom.

„Laat ons nu niet alleen, Tom, om zelf hier alleen te gaan zitten. Wij willen u vroolijk, niet droevig maken."

„Lieve vriend," begon Tom met een opgeruimden glimlach.

„Broer, Tom, broer."

„Lieve broer!" hervatte Tom, „er is volstrekt geen gevaar dat ik droevig zal worden. Hoe kan ik droevig zijn, terwijl ik weet dat gij en Ruth zoo gelukkig zijt? Het is alsof ik vanavond mijn tong niet kan vinden, John," vervolgde hij, na een poos van stilte; „maar ik zou u toch nooit kunnen zeggen, wat een onuitsprekelijke vreugde deze dag mij geschonken heeft. Ik zou u onrecht aandoen, als ik er over sprak, dat gij een meisje zonder geld hebt genomen, want ik weet, dat gij haar waarde kent; en die zal niet minder worden in uw oogen, John, zooals geld wel zou kunnen doen."

„Zooals geld zeker zou doen, Tom," liet Westlock hierop volgen. „Haar waarde? O wie zou haar kunnen zien, en haar niet liefkrijgen! Wie zou een hart als het hare kunnen bezitten, en onverschillig worden voor dien schat! Wie zou de verrukking kunnen voelen, die ik vandaag voel, en haar kunnen beminnen zooals ik haar bemin, zonder iets van haar waarde te kennen! Uw vreugde is onuitsprekelijk, Tom? Neen, neen, dat is de mijne, dat is de mijne."

„Neen, neen, John," antwoordde Tom. „De mijne is het."

Hun vriendelijke twist werd hier afgebroken door Ruth zelf, die door de deur kwam kijken. En o, wat een verrukkelijken, half trotschen, half beschroomden blik wierp zij haar broer toe, toen haar verloofde haar naast zich trok! Het was als wilde zij zeggen: „Ja, Tom, dat doet hij; maar hij mag het doen, weet ge, omdat ik hem werkelijk liefheb, Tom!"

Wat Tom betreft, hij was opgetogen. Hij had uren lang naar hen kunnen zitten kijken, zooals zij daar stonden.

„Ik heb Tom, volgens onze afspraak, gezegd, liefste," zei John, „dat wij hem niet willen toestaan om zoo weg te loopen. Het verlies van één persoon, en dat nog wel zoo een als Tom, uit ons kleine gezin van drieën, is niet te verdragen. Of hij het om ons doet, of om zich zelf, weet ik niet. Maar om ons hoeft hij het niet te doen, want hij hindert ons niet in het minst. Is het wel, lieve Ruth?"

Inderdaad, te oordeelen naar wat hierop volgde, scheen hij hen niet bijzonder te hinderen.

Was het dwaas van Tom, dat het hem zoo verheugde, dat zij op zoo'n oogenblik aan hem dachten? Waren hun bekoorlijke

liefde, hun zoete gekoos en langdurige afscheid allemaal dwaasheid? Was het dwaas van John, dat hij op straat nog naar haar raam keek, en het licht, dat er uit scheen, boven alle diamanten waardeerde? Was het dwaas van haar, dat zij op haar knieën zijn naam fluisterde, en haar zuivere hart voor dat Wezen uitstortte, van wien zulke harten en zulke aandoeningen afkomstig zijn?

Als dat alles dwaasheid is, dan zal het nog wel met u schikken, juffrouw Vuurgezicht! Zoo niet, maak dan maar dat gij wegkomt, en doe uw best om een anderen eenzame te krijgen; want één zijt gij er voor altijd kwijt.

HOOFDSTUK LIV.

Dat den schrijver heel veel leed doet; want het is het laatste van het boek.

In het huis van juffrouw Todgers was het groot gala; er waren ontzaglijke toebereidselen gemaakt voor een déjeuner dinatoire. De gezegende morgen was aangebroken, waarop Charity door den heiligen huwelijksband met haar Augustus vereenigd zou worden.

Charity bevond zich in een gemoedsstemming, die haar even natuurlijk eigen was, als zij op voortreffelijke wijze bij deze gelegenheid paste. Zij was vol liefderijkheid en vergevensgezindheid. Zij had verscheidene schepels vurige kolen opgedaan, en hield zich gereed om die op de hoofden van haar vijanden op te stapelen, want zij droeg niemand een kwaad hart toe.

Oneenigheden in families waren akelige dingen, zei zij; en hoewel zij haar lieven papa nooit vergiffenis schenken kon, was zij bereid haar overige bloedverwanten te ontvangen. Zij waren, zooals zij opmerkte, al te lang van elkaar verwijderd geweest. Het was genoeg om een oordeel over de familie te brengen. Zij geloofde, dat de dood van Jonas inderdaad een oordeel over hen was, om hun onderlinge tweedracht, en zij werd in dit geloof versterkt, doordat die bezoeking haar persoonlijk zoo weinig had getroffen.

Als een zelfverloochening — niet om te triomfeeren, zeker niet, maar in alle nederigheid van geest — had het beminnelijke meisje aan haar nicht de weduwe geschreven, dat haar huwelijk op dien en dien dag zou plaats hebben; dat zij zich bijzonder gekrenkt had gevoeld door haar onnatuurlijke gedrag en dat van haar dochters, en hoopte, dat haar geweten haar niet gepijnigd zou hebben; dat zij verlangde haar vijanden te vergeven en vrede met de heele wereld te sluiten, voor zij met den vriend van haar ziel in een plechtig verbond trad, en dat zij haar daarom de vriendschapshand aanbood; dat, als haar nicht die hand aannam, in denzelfden geest, waarin die haar werd toegereikt, zij haar uitnoodigde om haar huwelijksplechtigheid bij te wonen, en haar drie roodgeneusde dochters — Charity sprak echter niet speciaal over de neuzen — mee te brengen, om als bruidsmeisjes te fungeeren.

De weduwe antwoordde, dat zij en haar dochters heel goede en rustige gewetens hadden, wat juffrouw Pecksniff zeker met genoegen zou hooren. Dat zij haar briefje met groot pleizier gelezen had, omdat zij zelf nooit het minste belang had gehecht aan de gemeene en kleingeestige afgunst, waarmee men haar en de haren had trachten te grieven; dat zij daaraan zelfs nooit had gedacht, behalve als een bron van onschuldige vroolijkheid. Dat zij met alle pleizier juffrouw Pecksniff's bruiloft zou bijwonen, en ook haar lieve dochters heel graag bij zoo'n o n v e r w a c h t e — dit woord had zij onderstreept — o n v e r w a c h t e gelegenheid behulpzaam wilden zijn.

Na de ontvangst van dit vriendelijke antwoord, strekte Charity haar vergiffenis en uitnoodigingen verder uit tot mijnheer en mevrouw Spottletoe, tot haar ongetrouwden neef George Chuzzlewit, de nicht die altijd kiespijn had, en den ruigbehaarden jongeman met het domme gezicht, de nog in leven zijnde leden van het gezelschap, dat zich eens in Pecksniff's voorkamer had verzameld. Daarna merkte zij op, dat plichtsvervulling iets zoets had, dat alle bitterheid in ons lot wegnam.

De bruiloftsgasten waren nog niet gekomen, want het was nog zoo vroeg, dat Charity pas begonnen was zich op haar gemak te kleeden, toen er dicht bij het Monument een rijtuig bleef stilstaan, en Mark, van het achterbankje springend, den ouden heer Chuzzlewit hielp afstappen. Het rijtuig bleef daar staan wachten, en Mark eveneens. De oude man ging naar het huis van juffrouw Todgers.

Hij werd door de onwaardige opvolgster van Bailey in de eetzaal gelaten, waar juffrouw Todgers onmiddellijk bij hem kwam, want men had zijn bezoek verwacht.

„Gij zijt voor de bruiloft gekleed, naar ik zie," merkte hij op.

Juffrouw Todgers, die door al de drukte eenigszins van streek was, antwoordde hem bevestigend.

„Het is wel tegen mijn zin, dat het juist nu moet gebeuren; dat verzeker ik u, mijnheer," liet zij er op volgen; „maar juffrouw Pecksniff had er haar zinnen op gezet, en het wordt ook werkelijk tijd dat zij trouwt. Dat kan niemand tegenspreken, mijnheer."

„Neen, zeker niet," hervatte de oude man. „Haar zuster bemoeit zich zeker met niets?"

„O hemel neen, mijnheer. Die arme vrouw," antwoordde juffrouw Todgers, terwel zij haar hoofd schudde en haar stem liet dalen. „Sedert zij het ergste heeft gehoord, is zij niet uit mijn kamer geweest — hier vlak naast."

„Is zij er op voorbereid om mij te ontmoeten?"

„Jawel, mijnheer."

„Laten wij dan geen tijd verliezen."

Juffrouw Todgers bracht hem naar het achterkamertje, dat op het plat uitzag, en daar zat de arme Mercy, in rouwkleeren — een treurig verschil met den tijd toen zij daar voor het eerst logeerde. Het kamertje was naargeestig en treurig, en zij eveneens; maar zij had een trouwen vriend naast zich zitten — de oude Chuffey.

Toen de oude heer Chuzzlewit zich naast haar neerzette, greep zij zijn hand en bracht die aan haar lippen. Zij was heel ontroerd. Ook hij was aangedaan, want hij had haar niet gezien sedert dat gesprek op het kerkhof.

„Ik heb u te haastig en ik vrees te hard beoordeeld," zei hij met een zachte stem. „Laat ik van u hooren, dat gij het mij vergeeft!"

Zij kuste nogmaals zijn hand, en terwijl zij die in de hare bleef houden, dankte zij hem, met een haperende stem, voor al zijn latere goedheid voor haar.

„Tom Pinch," zei de oude man, „heeft mij trouw meegedeeld, wat gij hem voor mij hadt opgedragen, op een tijd, toen hij het heel onwaarschijnlijk achtte, dat hij ooit gelegenheid zou hebben mij uw boodschap over te brengen. Geloof mij, als ik ooit weer te doen heb met een verdoold gemoed, dat de kracht, die het voor zwakheid houdt, wil onderdrukken en verbergen, zal ik er lang geduld mee hebben, en het zacht behandelen."

„Dat hebt gij ook voor mij gehad, zelfs voor mij," antwoordde zij. „Ik zie het nu. Ik sprak die woorden, toen mijn verdriet heel bitter en zwaar was. Ik zou ze nu nog wel voor anderen willen herhalen, maar niet voor mij zelf. Nadat gij mij dag aan dag hadt gezien en in het oog hadt gehouden, hebt gij mij nog toegesproken. Dat was een groote goedheid. Misschien hadt gij vriendelijker kunnen spreken; misschien hadt gij kunnen probeeren om door nog meer zachtheid mijn vertrouwen te winnen, maar het resultaat zou toch hetzelfde zijn geweest."

Hij schudde twijfelend, en niet zonder innerlijk zelfverwijt, zijn hoofd.

„Hoe kan ik hopen," hervatte zij, „dat uw vermaning mij iets geholpen zou hebben, daar ik weet, hoe verhard ik was! Ik dacht nooit over iets na, mijnheer Chuzzlewit. Ik dacht niet, ik voelde niet, en het kon mij toen niet schelen, dat het zoo met mij stond. Mijn ongeluk heeft mij nadenken en gevoel gegeven. Ik zou mijn ongeluk niet ongedaan willen maken, al kon ik het; het is nog licht, vergeleken bij wat honderden andere brave en goede menschen te dragen hebben. Het ongeluk heeft mij goed gedaan; want zonder dat had niemand of niets mij tot andere gedachten kunnen brengen. Wantrouw mij niet om deze tranen. Ik kan het schreien niet laten, maar ik ben werkelijk dankbaar voor mijn lot."

„Dat is zij inderdaad," zei juffrouw Todgers. „Ik geloof haar met hart en ziel, mijnheer."

„Ik ook," zei de oude Maarten. „Luister nu, lieve kind. Als de nalatenschap van uw man al niet wordt uitgeput door een groote schuld aan het failliete kantoor, waarvan de gevluchten het bewijs, dat voor hen geen waarde had, hebben overgezonden, niet zoozeer om de schuldeischers te bevoordeelen, als uit haat tegen hem, daar zij denken dat hij nog leeft, dan zal zijn vermogen toch door het gerecht in beslag worden genomen, want het is, naar ik hoor, niet vrij van de aanspraken van hen, die door de fraude, waarin hij betrokken was, benadeeld zijn. Al het geld van uw vader, of bijna alles, was in dezelfde speculatie gestoken. Mocht er iets over zijn, dan wordt het eveneens in beslag genomen. D a a r hebt gij dus geen thuis meer."

„Het zou mij niet mogelijk zijn weer bij hem te gaan wonen," zei zij, want een soort instinct had haar de oogen doen opengaan, om te zien, wat voor man haar vader was, en hoe hij haar tot haar huwelijk had bewogen.

„Dat weet ik," hervatte de oude man, „en daarom ben ik hier gekomen. Ga met mij mee. Van allen, die mij omringen, hebt gij een vriendelijk welkom te wachten; dat weet ik zeker, want ik heb er naar geïnfor-

meerd. Maar tot uw gezondheid hersteld is, en gij bedaard genoeg zijt om die ontmoeting te kunnen doorstaan, kunt gij een woning krijgen in een of ander stil hoekje, dat gij zelf kunt kiezen, niet te ver van Londen, opdat deze vriendelijke dame u zoo dikwijls als zij wil kan komen bezoeken. Gij hebt veel geleden; maar gij zijt nog jong en hebt een betere toekomst voor u. Ga nu met mij mee. Uw zuster bekommert zich niet om u; dat weet ik. Zij haast zich met dit huwelijk op een manier, die, om er en was gereed om te vertrekken, toen haar zuster plotseling de kamer binnen kwam vliegen.

Charity bracht zich zelf door haar haast in een onaangename verlegenheid; want hoewel zij haar bruidstoilet had voltooid wat haar hoofd betrof, waarop een fraaie muts met oranjebloesems prijkte, was zij verder nog gehuld in een gebloemd katoenen nachtjapon. Zij was eigenlijk, midden onder het kleeden, komen binnenstuiven, om haar zuster in haar droefenis met den

„JA, MIJNHEER," ANTWOORDDE CHARITY ZEDIG. „IK — MIJN KLEEDING — WERKELIJK, JUFFROUW TODGERS......"

niets meer van te zeggen, ternauwernood welvoeglijk kan heeten, en die een bewijs is van haar slechte en liefdelooze hart. Verlaat dit huis voor haar gasten komen. Zij wil u opzettelijk verdriet aandoen. Bespaar haar die beleediging, en kom met mij mee."

Juffrouw Todgers, hoewel heel ongenegen om van Mercy te scheiden, voegde haar overreding hierbij. Zelfs de goede oude Chuffey, die natuurlijk in het plan begrepen was, deed zijn best om haar moed in te spreken. Zij kleedde zich haastig aan, aanblik van de bovengemelde muts te troosten; en daar zij geen vreemden verwachtte, was haar verrassing, toen de oude heer Chuzzlewit plotseling vlak voor haar stond, tamelijk onaangenaam.

„Zoo, jongedame," zei de oude man, haar heel onvriendelijk aankijkend, „gij gaat trouwen vandaag?"

„Ja, mijnheer," antwoordde Charity zedig. „Ik — mijn kleeding — werkelijk, juffrouw Todgers. . . ."

„Gij schaamt u eenigszins, zie ik," her-

vatte Maarten. „Nu, dat verwondert mij niet. Gij hebt den tijd om te trouwen ongelukkig gekozen."

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer Chuzzlewit," zei Charity hierop, plotseling heel rood en kwaad wordend; „maar als gij daarover iets te zeggen hebt, moet ik u verzoeken om met Augustus te spreken. Ik hoop, dat gij zelf het niet fatsoenlijk zult vinden, om met mij een geschil te beginnen, terwijl Augustus ieder oogenblik gereed is om u daarover te woord te staan. Ik heb niets te maken met de schurkenstreken, die anderen mijn vader gespeeld hebben," vervolgde zij schimpend, „en daar ik op een oogenblik als dit graag met iedereen op goeden voet zou willen zijn, zou ik ook blij zijn geweest, als gij ons met uw gezelschap bij het dejeuner hadt vereerd. Maar nu wil ik het u niet vragen; daar ik wel begrijp dat een ander u tegen mij heeft ingenomen. Ik hoop dat ik voor een ander mijn natuurlijke gevoelens heb, en zooveel medelijden als iemand hebben kan; maar ik kan mij niet altijd naar een ander schikken en plooien, mijnheer Chuzzlewit! Dat zou een beetje te veel zijn. Ik vertrouw, dat ik meer achting voor mij zelf heb, zoowel als voor den man, die mij zijn bruid noemt."

„Daar gij u, naar ik denk — niet volgens haar zeggen, want zij heeft er niets over gezegd — weinig om uw zuster bekreunt, gaat zij met mij mee," zei de oude man.

„Ik ben heel blij dat zij eindelijk eens een gelukje heeft," antwoordde Charity, haar hoofd in den nek werpend. „Ik wensch er haar werkelijk geluk mee. Het verwondert mij niet, dat de gebeurtenis van dezen dag haar verdriet moet doen; maar ik kan het niet helpen, mijnheer Chuzzlewit, het is mijn schuld niet."

„Kom, juffrouw Pecksniff," hervatte de oude man bedaard. „Ik zou u beiden graag op een beteren voet zien scheiden — van uw kant bedoel ik. Dat zou mij tot uw vriend maken, en gij kunt op den een of anderen dag wel eens een vriend noodig hebben."

„Neem mij niet kwalijk, mijnheer Chuzzlewit," antwoordde Charity deftig, „alle relaties en vrienden voor mijn heele leven zijn nu in Augustus vereenigd en verzegeld. Zoolang Augustus de mijne is, kan ik aan geen enkelen vriend behoefte hebben. Als gij over vrienden spreekt, mijnheer, moet ik zoo vrij zijn u, eens en voor altijd, naar Augustus te verwijzen. Dat is mijn opvatting van de godsdienstige plechtigheid, die aanstonds plaats zal hebben bij het altaar, waar Augustus mij heen zal leiden. Ik draag nooit iemand een kwaad hart toe, allerminst in een uur van vreugde, en allerminst mijn zuster. Integendeel, ik wensch haar geluk. Als gij mij dit niet hebt hooren zeggen, is het mijn schuld niet. En daar ik het aan Augustus verplicht ben, om op mijn tijd te passen bij een gelegenheid, die hem natuurlijk heel — heel ongeduldig moet maken — inderdaad, juffrouw Todgers! — moet ik zoo vrij zijn om weg te gaan, mijnheer!"

Daarop verdween de bruidsmuts met zooveel staatsie, als de gebloemde nachtjapon toeliet.

De oude Maarten gaf de jongste zuster zijn arm en leidde haar naar buiten. Juffrouw Todgers bracht hen tot aan de koets, terwijl de linten van haar feestgewaad in den wind fladderden, viel bij het afscheidnemen Mercy om haar hals, en ging schreiend haar donkere huis weer binnen. Zij was leelijk, bijna tot mismaaktheid toe, die juffrouw Todgers, maar in dat onbevallige lichaam huisde een welgeschapen ziel. Misschien was de barmhartige Samaritaan ook wel leelijk en mismaakt, en had hij ook moeite om aan den kost te komen. Wie weet het!

De oude man volgde haar zoo oplettend met zijn oogen, dat hij Mark Tapley, die vlak voor het portier stond, niet zag, voor zij haar deur had gesloten.

„Wat scheelt er aan, Mark?" zei hij, zoodra hij dezen aankeek.

„Wel, mijnheer, een wonderlijk geval," antwoordde Mark, met een stem, alsof het hem een geweldige moeite kostte genoeg lucht in zijn longen te pompen, om te kunnen spreken. „Zooiets toevalligs, als men nog maar zelden heeft gezien, mijnheer! Ik heb daar waarachtig twee oude buren teruggevonden, mijnheer!"

„Welke buren?" vroeg de oude man, uit het portier kijkend. „Waar?"

„Ik wandelde even op en neer," antwoordde Tapley, nog buiten adem, „en toen stonden zij op eens voor mijn oogen, als schimmen van zich zelf, waarvoor ik hen ook aanzag. Zooiets verwonderlijks heeft men nog nooit beleefd. Als iemand nu een veertje had, kon hij er mij wel mee omgooien."

„Wat bedoelt hij toch?" riep de oude Maarten uit, die nu door het zien van Mark's opgewondenheid bijna even opgewonden raakte als deze zonderlinge jongeman zelf. „Waar zijn die buren?"

„Hier, mijnheer," antwoordde Mark. „Hier, in het hartje van Londen. Hier, op

de straatsteenen! Hier zijn ze, mijnheer! Zou i k hen niet kennen? Ik ben buiten mij zelf van blijdschap. Zou i k hen niet kennen?"

Met deze uitroepen wees hij niet alleen naar een man en een vrouw, die, beiden armoedig, maar fatsoenlijk gekleed, op een kleinen afstand van het rijtuig stonden, maar liep ook naar hen toe, en begon hen om beurten te omhelzen.

„W a a r zijn zij uw buren geweest?" riep de oude man, bijna razend wordend door zijn vergeefsche pogingen om het portier te openen.

„In 't hartje van Amerika, in Eden, in het moeras, in het bosch, in de koorts!" riep Mark. „Heeft zij ons niet opgepast? Hebben ze ons niet bijgestaan? Zouden we beiden niet gestorven zijn, als zij er niet geweest waren? Zijn ze nu niet met moeite en gevaar teruggekomen, zonder één kind tot hun troost mee te brengen? En vraagt men dan nog, wat voor buren?"

Daarop begon hij weer, als volkomen uitgelaten, hen om hun hals te vallen, en om hen heen te springen, zoodat men had kunnen denken dat hij een dollen wildendans wilde uitvoeren.

Nauwelijks had de oude heer Chuzzlewit begrepen wie deze menschen waren, of hij beukte met geweld het portier open en liet er zich uitrollen, en toen begon hij, alsof Mark's uitgelatenheid aanstekelijk was, hen eveneens de handen te schudden, en allerlei blijken van uitbundige blijdschap te geven.

„Klim achterop," zei hij. „Ga achterop zitten. Kom met mij mee. En gij op den bok, Mark! Naar huis! Naar huis!"

„Naar huis! Dat zeg ik ook, mijnheer!" riep Mark, terwijl hij in zijn vervoering den ouden man bij de hand greep. „Leve ons huis! Neem het mij niet kwalijk, mijnheer, ik kan het niet laten. Laat het „De Vroolijke Tapley" maar goed gaan. Er is niets in het huis, dat zij niet krijgen kunnen, behalve een rekening. Naar huis nu! Hoera!"

Zij reden dan ook naar huis, nadat Mark den ouden man, met zooveel spoed als hij kon, weer in het rijtuig had gestopt. Het duurde lang voor zijn vervoering bedaarde, en hij gaf daaraan onderweg zoo onbekommerd lucht, alsof hij alleen op de vlakte van Salisbury had gestaan.

Nu begon zich in het huis van juffrouw Todgers het bruiloftsgezelschap te verzamelen. Jinkins, de eenige genoodigde commensaal, was er het eerst. Hij droeg een witten strik in zijn knoopsgat, en een fonkelnieuwe, extra-super-fijne, dubbel gedecatiseerde, best blauwlakensche gekleede jas — zoo werd hij op de rekening omschreven — met allerlei gekronkelde versieringen om de zakken, die de naald- en schaarkunstenaar ter eere van de plechtigheid had uitgedacht. De rampzalige Augustus was nu zelfs niet meer haatdragend tegen Jinkins. Hij had daartoe geen geestkracht genoeg. „Laat hem komen!" had hij gezegd, toen Charity hierop aandrong. „Laat hem komen! Hij is altijd de blinde klip geweest waarop ik te pletter moest stooten. Ha, ha, ha! Wel zeker! Laat Jinkins komen. Hij hoort er immers bij?"

Jinkins was met alle pleizier gekomen, en daar was hij nu. Eenige minuten lang had hij geen ander gezelschap dan het dejeuner, dat ongemeen sierlijk in de voorkamer was gereed gezet. Maar weldra kwam juffrouw Todgers bij hem, en toen verschenen de ongetrouwde neef, de ruige jongeman en mijnheer en mevrouw Spottletoe kort na elkaar.

Spottletoe vereerde Jinkins met een aanmoedigende buiging. „Heel blij u te leeren kennen, mijnheer; ik wensch u geluk," zei hij, in de meening, dat Jinkins de gelukkige was.

Jinkins achtte een verklaring noodzakelijk. Hij nam alleen maar de honneurs waar voor zijn vriend Moddle, die niet meer daar in huis woonde en nog niet gekomen was.

„Niet gekomen, mijnheer?" zei Spottletoe warm wordend.

„Nog niet," antwoordde Jinkins.

„Bij mijn ziel, een mooi begin!" riep Spottletoe uit. „Op mijn eer, die jongeman maakt een mooi begin! Ik zou wel eens willen weten om welke reden iedereen, die met deze familie in aanraking komt, ons een grove beleediging moet aandoen. Wat duivel! Nog niet gekomen? Niet hier, om ons te ontvangen?"

De neef met het domme gezicht zei, dat hij misschien een paar nieuwe laarzen had besteld, en die nog niet thuisgebracht waren.

„Praat toch niet van laarzen, mijnheer!" antwoordde Spottletoe met gloeiende verontwaardiging. „Dan moest hij op zijn pantoffels hier komen — hij moest zelfs op zijn bloote voeten hier komen. Kom toch niet met zoo'n ellendige uitvlucht voor den dag, om uw vriend te verontschuldigen, mijnheer!"

„Hij is mijn vriend niet," zei de neef. „Ik heb hem nooit gezien."

„Ook goed, mijnheer!" snauwde de driftige Spottletoe. „Maar wat praat gij dan?"

Op dit oogenblik werd de deur geopend en kwam Charity binnen, met wankelende schreden en door de drie bruidsmeisjes ondersteund. De weduwe kwam achteraan; want zij was opzettelijk bij de deur blijven staan wachten, om het effect te bederven.

„Hoe maakt gij het, mevrouw?" zei Spottletoe op een uitdagenden toon tegen de weduwe. „Gij zult zeker mevrouw Spottletoe wel zien, mevrouw?"

De weduwe antwoordde, met een vertoon van groote belangstelling in mevrouw Spottletoe's gezondheid, dat het haar speet, dat deze niet meer in het oog liep, want in het geval van die dame was de natuur naar den kleinen en mageren kant afgedwaald.

„Mevrouw Spottletoe is in ieder geval gemakkelijker te zien dan de bruidegom, mevrouw," hervatte de echtgenoot van die dame. „Dat wil zeggen, als hij zijn attenties niet tot één tak van de familie heeft beperkt, wat precies overeen zou komen met de manier, waarop het gewoonlijk daarin toegaat."

„Als gij dat op mij zegt, mijnheer," begon de weduwe.

„Ik bid u," viel Charity hierop in, „laat Augustus, op dit gewichtige oogenblik van zijn en mijn leven, het middel niet zijn om de harmonie te verstoren, die wij altijd wenschen te bewaren. Augustus is aan geen enkele van mijn hier aanwezige bloedverwanten voorgesteld. Hij wilde dat liever niet."

„Dan zal ik zoo vrij zijn te zeggen," riep Spottletoe uit, „dat iemand, die de eer wil hebben om in deze familie te komen, en zich „liever niet" aan de leden van die familie wil laten voorstellen, een lompe rekel is. Zoo denk ik over hem."

De weduwe merkte heel zoetsappig op, dat zij vreesde, dat het maar al te waar was; en haar drie dochters zeiden hardop, dat het een schande was.

„Gij kent Augustus niet," zei Charity, met tranen in haar oogen; „werkelijk, gij kent hem niet. Augustus is de zachtheid en nederigheid zelf. Wacht tot gij Augustus ziet, en ik ben er zeker van, dat hij aller harten voor zich zal innemen."

„De vraag is nu maar, hoelang wij zullen wachten," zei Spottletoe, zijn armen over elkaar slaand. „Ik ben niet aan wachten gewoon, dat is de waarheid, en ik verlang te weten, hoelang men wenscht, dat ik hier wachten zal."

„Juffrouw Todgers, mijnheer Jinkins!" zei Charity. „Ik vrees, dat er een vergissing plaats heeft. Ik denk, dat Augustus rechtstreeks naar het altaar zal zijn gegaan."

Daar zooiets mogelijk en de kerk dichtbij was, liep Jinkins er heen, om te gaan zien, en George Chuzzlewit, de oude ongetrouwde neef, die aan alles de voorkeur gaf boven de kwelling om bij een dejeuner te zitten, zonder er van te kunnen eten, ging met hem mee. Zij kwamen echter terug zonder ander bericht dan een familiare boodschap van den koster, dat, als zij dien ochtend wilden trouwen, zij zich wat moesten reppen, want dat de dominé niet den heelen dag zou blijven wachten.

De bruid begon nu ongerust, ernstig ongerust te worden. Lieve hemel wat zou er gebeurd zijn? Haar Augustus! Haar lieve Augustus!

Jinkins wilde een cabriolet nemen, om hem aan het nieuw gemeubileerde huis te gaan zoeken. De weduwe begon Charity troostwoorden toe te spreken. „Het was een staaltje van wat zij te wachten had. Het zou haar goed doen, en alle romantische denkbeelden verdrijven." Haar roodneuzige dochters hadden een nog vriendelijker troost. „Misschien kwam hij nog wel," zeiden zij. De stompzinnige neef waagde het, te veronderstellen dat hij misschien van een brug in het water was gevallen. De toorn van Spottletoe weerstond al het smeeken van zijn vrouw. Allen spraken tegelijk, en Charity zocht met gevouwen handen overal troost, zonder dien ergens te vinden, toen Jinkins, die bij de deur den brievenbesteller had ontmoet, met een brief terugkwam, en haar dien overhandigde.

Charity opende hem, las een paar regels, gaf een rauwen gil, wierp het papier op den grond, en viel flauw.

Men raapte den brief op, en op een hoop dringend, om over elkaars schouders te kijken, las men gezamenlijk het volgende:

„Voor Gravesend, op den schoener de Cupido.

Woensdagavond.

Zwaar beleedigde juffrouw Pecksniff,

Voordat deze brief u bereikt, is de ondergeteekende — indien hij geen lijk is — op weg naar Van-Diemens-land. Laat hem niet vervolgen! Hij zal zich nooit levend laten vangen.

De last, 300 registerton — vergeef mij, dat ik daar, in mijn verstrooiing, aan het schip dacht — de last, die op mijn hart gedrukt heeft, is vreeselijk geweest. Dikwijls — terwijl gij trachttet mijn voorhoofd met kussen te ontrimpelen — is de gedach-

te aan zelfmoord in mij opgekomen. Dikwijls — hoe ongeloofelijk het ook moge schijnen — heb ik dat denkbeeld weer laten varen.

Ik bemin een ander. Zij behoort aan een ander. Alles schijnt aan een ander te behooren. Niets in de wereld is het mijne — zelfs mijn plaats op het kantoor niet — want die heb ik door mijn onbezonnen wegloopen verbeurd.

Als gij mij ooit bemind hebt, hoor dan mijn laatste bede! De laatste bede van een rampzaligen, gedoemden banneling. Zend het ingeslotene — het is de sleutel van mijn lessenaar — naar het kantoor. Wees zoo goed dien te adresseeren aan Bobbs en Cholberry — ik bedoel aan Chobbs en Bolberry — mijn denkvermogen is volkomen in de war. Ik heb een pennemes — met een hertshoornen heft — in uw werkdoosje laten liggen. Dat zal voldoende zijn om den brenger te betalen. Moge het hem gelukkiger maken, dan het mij ooit gemaakt heeft!

„O, juffrouw Pecksniff, waarom hebt gij mij niet gelaten zooals ik was! Was het niet wreed — w r e e d! O! zijt gij geen getuige van mijn aandoeningen geweest — hebt gij die niet uit mijn oogen zien stroomen — hebt gij zelf mij niet verweten, dat ik meer dan anders weende op dien vreeselijken avond, toen wij elkaar voor het laatst zagen — in dat huis — waar ik eens tevreden leefde — hoewel tot rampzaligheid gedoemd — in het gezelschap van juffrouw Todgers!

Maar het stond geschreven — in den Talmud — dat gij u moest verwikkelen in het duistere, onnaspeurbare noodlot, welks vervulling mijn roeping is, en dat ik nu — op dit oogenblik — om mijn slapen voel kronkelen. Ik wil u niets verwijten, want ik heb u verongelijkt. Mogen de meubelen u eenige vergoeding geven!

Vaarwel! Word de trotsche bruid van een Hertogskroon, en vergeet mij! Lang moge het duren, voor gij de zielesmart kent, waarmee ik nu teeken — onder het woeste gehuil der matrozen,

Onveranderlijk,
Nooit de uwe.
Augustus."

Terwijl de bloedverwanten gretig dezen brief lazen, dachten zij even weinig aan Charity, alsof deze in het geheel niet in de zaak betrokken was. Maar Charity was heusch en werkelijk flauw gevallen. De bitterheid van deze teleurstelling — de bitterheid van getuigen, en dat wel zulke getuigen, uitgenoodigd te hebben, om die te aanschouwen — de bitterheid van te denken, dat de weduwe en haar roodneuzige dochters, die zij had willen vernederen, nu triomfeerden — dat alles was te veel voor haar geweest — Charity was in ernst flauw gevallen.

———

Welke tonen zijn dat, die ons zoo statig in de ooren galmen? Welke kamer is dat, die de vallende avond in duisternis hult? En wie is de man, met dat vriendelijke gezicht, die daar voor het orgel zit? O, het is Tom — onze goede, oude vriend!

Hoewel er een geruime tijd verloopen is tusschen onze eerste kennismaking en heden, Tom, is uw haar toch ontijdig grijs geworden. Maar in die tonen, waarmee gij gewoon zijt de schemering te begeleiden, spreekt de muziek van uw hart, en verhaalt gij de geschiedenis van uw leven.

Uw leven is stil, vreedzaam en gelukkig, Tom! In die zachte melodie, die telkens terugkeert om opnieuw het oor te streelen, vindt de herinnering van uw vroegere liefde misschien een stem; maar die herinnering is zacht en genoeglijk, zooals die, waarmee wij soms aan afgestorvenen denken, en zij veroorzaakt u geen smart of verdriet, Goddank!

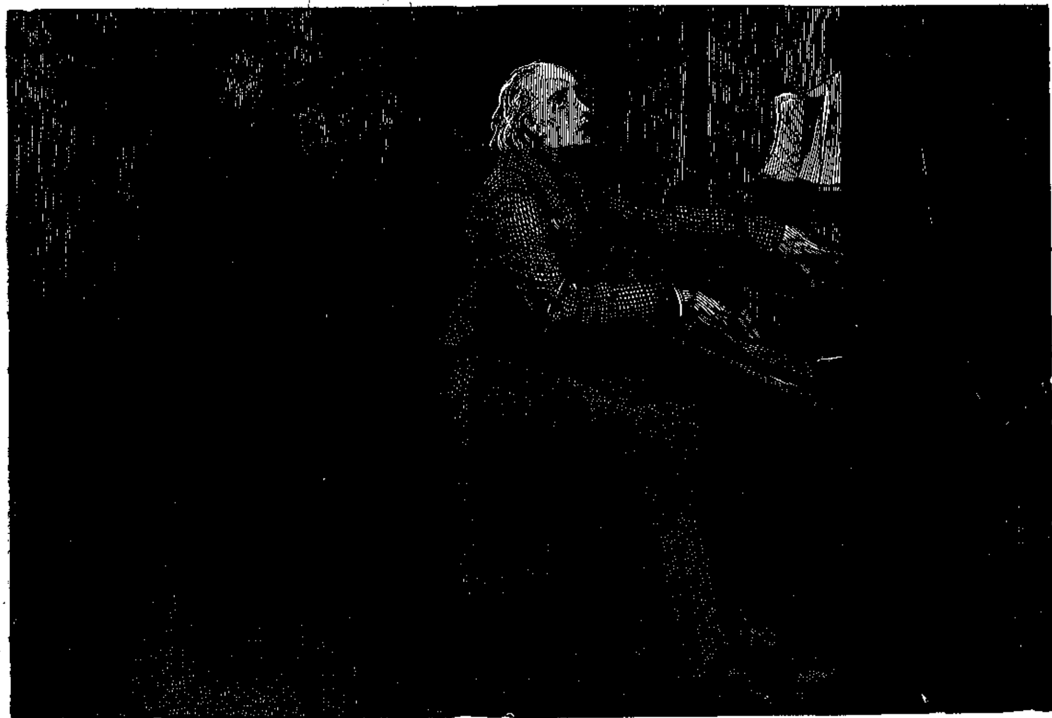
Sla de toetsen zoo licht aan als gij wilt, Tom, maar nooit zal uw hand zoo licht op het klavier vallen, als op het hoofd van uw vroegeren tiran, die nu zoo diep vernederd is; en nooit zal het orgel met zoo'n wangeluid antwoorden, als hij u altijd antwoordde.

Want een verzopen kerel, bedelbrievenschrijver van beroep, die Pecksniff heet, en een kwaadaardige dochter heeft, vervolgt u, Tom, en als hij u om geld vraagt, herinnert hij u er aan, dat hij beter voor uw fortuin gezorgd heeft, dan voor het zijne; en als hij het verteert, onderhoudt hij het gezelschap in de kroeg met vertellingen over uw ondankbaarheid en over zijn mildheid voor u in vroeger dagen; en dan vertoont hij zijn doorgesleten ellebogen, en legt zijn schoenen vol gaten op een bank, en verzoekt zijn toehoorders om dat eens aan te zien, terwijl gij zoo goed gekleed gaat, en woont en leeft als een heer. Dat alles weet gij, Tom, en verdraagt gij.

Met een glimlach op uw gezicht gaat gij in een andere maat over, vroolijker en sneller; en op die maat plegen kleine voetjes

om u heen te dansen, terwijl heldere oogjes tot u opzien. En er is een lief, teeder meisje, Tom — haar kind, niet dat van Ruth — dat uw oogen volgen onder het stoeien en huppelen; dat soms, verwonderd over uw peinzende uiterlijk, op u toeloopt, om op uw knie te klauteren en haar wang tegen de uwe te leggen; dat u nog liever heeft eer en waarde hield, zweeft daar tusschen andere, en schijnt met een kalm gelaat de woorden te herhalen, die hij tot u sprak, toen hij u op zijn sterfbed zegende.

En daar uit dien tuin, door kinderhandjes met bloemen bestrooid, komt uw zuster Ruth, zoo licht van tred en hart als in vroegere dagen, en zet zich naast u neer. Van

dan de anderen, als dat mogelijk is, Tom; en dat, toen zij eens ziek werd, u tot oppasser wilde hebben, en geen oogenblik ongeduldig was, zoolang gij bij haar zat.

Nu worden uw tonen ernstiger; het is een melodie, aan oude vrienden en vervlogen tijden gewijd; terwijl uw vingers op de toetsen blijven rusten en de zachte accoorden aanzwellen en afnemen, stijgen zij voor u op. De geest van dien ouden man, die er genoegen in schepte, uw wenschen en behoeften te voorkomen, en u altijd in het tegenwoordige en het verleden, waarmee zij in al uw gedachten zoo innig vereenigd is, zweeft uw statige muziek omhoog naar de toekomst. Terwijl die muziek in uw binnenste en om u heen ruischt, kijken uw stralende oogen haar aan met een liefde en trouw, die weten dat zij onsterfelijk zijn. De zwellende tonen, die haar met een wolk van harmonie omhullen, verbergen het benauwende vooruitzicht van een aardsche scheiding, en voeren haar op ten hemel!

NASCHRIFT.

Tijdens een openbaar diner, dat mij werd aangeboden op Zaterdag 18 April 1868 in New-York, door twee honderd vertegenwoordigers van de Pers der Vereenigde Staten van Amerika, maakte ik onder andere de volgende opmerkingen:

„ik heb den laatsten tijd in dit land zooveel gesproken, dat het niet noodig zou zijn u met mijn huidige inzichten lastig te vallen, ware het niet, dat ik mij zelf den plicht had opgelegd, om niet alleen hier, maar bij alle gelegenheden, die daarvoor in aanmerking komen, mijn warme erkentelijkheid te betuigen voor de ontvangst bij mijn tweede bezoek aan Amerika, en om getuigenis af te leggen van de nationale edelaardigheid en grootmoedigheid van dit land. En ook om te verklaren hoe verbaasd ik ben geweest over de verbluffende veranderingen, die ik aan alle kanten om mij heen heb kunnen constateeren — moreele veranderingen, physieke veranderingen, veranderingen in de ontginning en bevolking van den bodem, veranderingen in de verrijzing van groote, nieuwe steden, veranderingen in den groei van oude steden, soms tot onherkenbaar wordens toe, veranderingen in de welwillendheid en vriendelijkheid van het leven, veranderingen in de Pers, zonder wier vooruitgang nooit van eenigen werkelijken vooruitgang sprake kan zijn. Ook ben ik niet zoo arrogant — ik hoop, dat gij dit gelooven wilt — om te denken, dat er in de afgeloopen vijf en twintig jaren in mij zelf geen veranderingen hebben plaats gehad, en dat ik niets had te leeren en geen persoonlijke opvattingen had te herzien, toen ik den eersten keer hier vertoefde. En dat brengt mij tot een punt, waarover ik, sinds ik in November jongstleden in de Vereenigde Staten aan land ben gestapt, het striktste stilzwijgen heb bewaard — hoewel ik vaak de neiging heb gehad het te verbreken — maar waaromtrent ik u nu, met uw goedvinden, in vertrouwen wensch te nemen. Zelfs de Pers, al is zij nog zoo humaan, kan soms abuis zijn of verkeerd zijn ingelicht, en ik meen te hebben opgemerkt, dat zij in enkele opzichten met betrekking tot mij zelf niet volkomen nauwkeurig is geweest. Inderdaad ben ik nu en dan meer verbaasd geweest over het een of andere gedrukte bericht over mij zelf, dan ik ooit geweest ben over eenig gedrukt bericht dat mij in dit leven onder de oogen is gekomen. Zoo heeft de kracht en de hardnekkigheid van het gerucht, dat ik de laatste maanden bezig zou zijn stof te verzamelen voor een nieuw werk over Amerika, mij ten zeerste verbaasd, vooral daar al dien tijd mijn uitgevers aan beide zijden van den Atlantischen Oceaan heel goed wisten, dat niets ter wereld mij er toe zou kunnen bewegen er een te schrijven. Maar wat mijn bedoeling was en waartoe ik besloten ben (en dit is de vertrouwelijke mededeeling die ik u gaarne zou willen doen) is, bij mijn terugkeer in Engeland persoonlijk en in mijn eigen courant, ten behoeve van mijn landgenooten, getuigenis af te leggen van de ontzagwekkende veranderingen, die in dit land hebben plaats gegrepen, en waarop ik zooeven reeds zinspeelde. En ook om te verklaren, dat — waar ik ook geweest ben, in de kleinste plaatsen zoowel als in de grootste steden — ik ontvangen ben met niet te overtreffen beleefdheid, vriendelijkheid, welwillendheid, gastvrijheid, hoogachting, en met niet te overtreffen respect voor de eenzaamheid, die mijn werk hier en mijn gezondheidstoestand mij dwong in acht te nemen. Dit getuigenis zal ik — zoolang ik leef en zoolang mijn nakomelingen eenige wettelijke rechten op mijn werken kunnen uitoefenen — laten publiceeren als een aanhangsel op de twee boeken, waarin ik over Amerika geschreven heb. En dit zal ik doen en laten doen, niet uit louter liefde en dankbaarheid, maar omdat ik het beschouw als een daad van eenvoudige rechtvaardigheid en eer."

Ik sprak deze woorden uit met den grootsten ernst, dien ik hun geven kon, en met denzelfden ernst herhaal ik ze hier in druk. Zoolang dit boek zal blijven bestaan, hoop ik, dat zij er een deel van zullen uitmaken en dat zij gelezen zullen worden als iets dat onafscheidelijk verbonden is met mijn ervaringen en indrukken van Amerika.

Mei 1868. CHARLES DICKENS.

K 2643